

S P I C I L E G I U M

R O M A N U M .

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

SPICILEGIUM

ROMANUM.

TOMUS IV.

PATRUM ECCLESIASTICORUM

**SERAPIONIS, IOH. CHRYSOSTOMI, CYRILLI ALEX.,
THEÓDORI MÓPSUESTENI, PROCLI, DIADOCHI, SOPHRONII,
IOH. MONACHI, PAULINI, CLAUDII, PETRI DAMIANI
SCRIPTA VARIA.**

**ITEM EX NICETAE THESAURO EXCERPTA,
BIOGRAPHI SACRI VETERES, ET ASCLEPIODOTI
MILITARE FRAGMENTUM.**

ROMAE

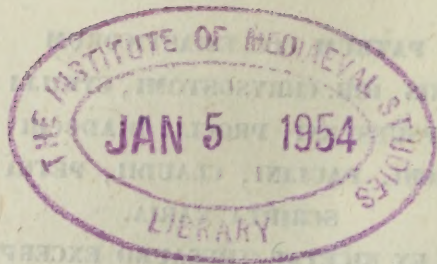
TYPIS COLLEGII URBANI

M. DCCC. XL.

SPICILEGIUM

ROMANUM

TOMUS IV.

18144

ROMAE

TRISI COLLEGI URBA

M. MDCC. XL.

EDITORIS PRAEFATIO.

Post copiosissimum in superiore volumine editum de SS. Cyro et Iohanne eorumque miraculis commentarium Sophronii, placet nunc alia beati eiusdem scripta, in codicibus hactenus latitantia, ad ecclesiae notitiam usumque perferre. Quae ego Sophronii scripta, et deinde reliquam tomi materiam, si accurate et ex ordine recensuero, satis me perfunctum praefatione aestimabo.

1. Ex sophronianis igitur lucubrationibus primam pono in sanctum Domini Prae cursorem luculentam laudationem, quam ff. 20. longius quoque se fuisse producturum dicit Sophronius, nisi corporis infirmitas, et instans sacrae liturgiae tempus finem dicendo imposuisset. Haec est de illarum homiliarum numero, quas ecclesiastici patres, ac praecipue episcopi, graeci atque latini, per anni circulum sive de sanctis, sive de tempore, sive de sacris libris, aliisve argumentis, in concione populi recitabant. Prorsus autem alucinatur Theophilus Harlesius biblioth. gr. ed. nov. T. IX. p. 463. dum ait Sophronii de Prae cursore Domini sermonem extare latine editum a Combesio in bibliotheca concionatoria. Etenim sive in volumine septimo, ubi Patrum sermones leguntur de Prae cursore, sive etiam in aliis Com-

befisii tomis, hunc frustra quaeres. Quia vero Combesius Tom. I. in praef. p. 41. ait, Allatium habuisse inter ceteros hunc quoque Sophronii sermonem (quem quidem numquam edidit, praeter haec initialia verba *δίδου ἡμῖν ἡ φωνὴ τοῦ λόγου φωνῆν*) idcirco Harlesius, Combesius verbis perperam intellectis, putavit eum extare apud ipsum Combesium, quod secus omnino est. Ceteroquin hanc Sophronii orationem in Praecursorem, nec non duas eiusdem alias in occursum Iesu infantis ac Simeonis, et in sanctos angelos, possedit mss. Holstenius, teste ipsomet in epistolis ed. Boissonadi p. 210. Sed enim quod aiunt Fabricius, Harlesius, et Combesius, habuisse Allatium apud se sermonem Sophronii de XL. martyribus (amoriensibus), is non praedictorum tantummodo, verum etiam Allatii error fuit, a falso codicum titulo obtrusus: etenim ego in palatino vat. codice (quem ipsum Allatius ut puto vidit) sermonem illum Sophronio inscriptum vidi; sed tamen prima statim lectione comperi, compositum esse vivente Theophilo imperatore, ideoque duobus post Sophronium saeculis, quae ipsa martyrum amoriensium actas est.

2. Insperatum aliud Sophronii scriptum in otoboniano vat. codice nactus sum, quo sacrosanctae liturgiae instrumenta, vestes, ministrorum officia, sacri operis ordo etc. recensentur atque explicantur. Utilis sane doctrina atque pretiosa!

quamquam opusculum in medio abrumpitur, atque haud scio an uspiam integrius aliquando occursum sit. Interim moneo, diversum plane ab hoc sophroniano esse opusculum eiusdem ferme tituli, quod sub Germani byzantini patriarchae nomine prodiit graece Parisiis typis morellianis anno M·D·LX.

3. Sequuntur venustissima Sophronii carmina anacreontica; quorum laus tota merito pertinet ad ingeniosissimum siculum sacerdotem Petrum Matrangam, athanasiani Graecorum collegii in alma urbe prorectorem. Itaque ipse verbis suis in praefatione atque in scholiis a se additis spartam hanc pro dignitate exornabit.

4. Dum Sophronii scripta in vaticanis praesertim codicibus vestigarem, incidi in amplum *triodium* quoddam, pulcherrimis litteris antiqua manu descriptum, atque ab hactenus editis totum differens, optimi generis et prorsus orthodoxi. Melodi in eo loquuntur Antonius monachus, Clemens quidam (1), Iohannes monachus (scilicet damascenus), Iosephus, Leo despota, Sergius, Sophronius, atque studita Theodorus; copiosissimi quidem omnium Sophronius ac Theodorus. Ego vero, reliquis omissis, Sophronii tamen gratia non recusavi laborem omnia excerptendi, quae nomine eius inscripta erant. Pium sane opus, et religionis

(1) Ex ascetico Clementis sermone XXVII. vidi excerptum in cod. vat. cuius est initium: ἐν τῇ κάτω μὲν βίβλῳ.

BG

27

M22

dulcedine delibutum, quod auctoris animum caelestibus affectibus inflammatum demonstrat. Iam Sophronium alias quoque ecclesiastici officii partes composuisse, notum est; nominatimque de *tyrico* admonet nos codex bibliothecae coislinianae apud Montfauconium p. 594: ἀρχὴ τυρικῶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἀγίας λαύρας τοῦ ὁσίου καὶ θεοφύρου πατρὸς ἡμῶν Σάβα, συντεθεὶν καὶ συγγραφὴν παρὰ τοῦ ἀγιοτάτου πατρὸς καὶ ἱερομοναχοῦ κυροῦ Σωφρονίου· αὕτη ἡ ἀκολουθία γίνεται καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς τῶν Ἱεροσολύμων ἀγίαις μοναῖς. Sophronii fragmentum dogmaticum habes a me impressum in tomo septimo Script. vet. p. 22, idque arbitror pertinere ad eius de Trinitate et Incarnatione opusculum, quod in codd. aliquot superesse creditur. Insuper in cod. vat. 483. f. 158. Σωφρονίου παράφρασις εἰς τὸ περὶ μητρικῆς, καὶ ἀναμνήσεως, καὶ ὕπνου, καὶ ἐγρηγόρσεως, καὶ τῆς κατ' ὕπνον μαντικῆς. Denique in miscello codice vat. fragmentum quoddam Sophronii legebam de laude virginitatis, quod heic adscribo. Σωφρονίου Ἱεροσολύμων. Ὅσον δὲ παρθενίας καὶ σωφροσύνης τὸ μεταξὺ, αὐτὰ βεβαῖα τὰ τῶν ἀρετῶν ἀξιώματα· καὶ ὁ κρείττων υἱὸν καὶ θυγατέρων τόπος, ὁ μόναις ἐκείσε διδόμενος τῆς ψυχῆς ὁμοῦ καὶ σαρκὸς τὴν ἐν Χριστῷ παρθενίαν τιμήσασι, καὶ μιμηταῖς τῆς τοῦτον τεκούσης ἀγράντου παρθένου γενεμέναις τὲ καὶ ὑπάρξασι· τοῦτο δὲ καὶ αὐτὸς ὁ σωτήρ πᾶσιν ἐπιφανῆς ἐφανέρωσε, μὴ πάντας εἰπὼν τούτου τυγχάνειν χωρητικούς, τοῦ τῆς παρθενίας λέγω χάρισματος, ἀλλὰ μόνους ἐκείνους οἷς ὁ

Ἰησοῦς ὡς ἀξίως κατὰ θείαν κἀντρέπισε πρόγνωσιν. Neque illud demum reticebo quod mendose Gretserus legit graece, et latine vertit, opp. T. II. p. 226. initium sermonis S. Sophronii, εἰ τῶν ἰατρῶν πάντες πολλάκις *medici plerumque omnes*, pro vera lectione quam res ipsa clamat et confirmant codices vat. εἰ τῶν ἰατρῶν παῖδες πολλάκις, *medici saepenumero*.

5. De duabus SS. Cyri et Iohannis historiis earumque interpretationibus, accurate infra locutus sumus in monito p. 226-229; quare nunc verbis temperandum est. Illud apprime gratulor et gaudeo, quod tres graecos magni Cyrilli, etsi brevissimos sermones modo mihi divulgare datum sit, a Sophronio biographo nobis conservatos, quorum nemo tamen meminerat, nedum aliqua editio extabat; hique item in latino Anastasii textu recurrunt.

6. Inter eos qui Sophronii de SS. Cyro et Iohanne opus legebant, Petrus parthenopensis erat, non illepidus saeculi undecimi desinentis scriptor, cuius notitiam p. 267. exhibuimus. Id apprime demonstrat primi postremique miraculi interpretatio, quae est in cod. vat. 6075. Sed insuper studio proprio praedictorum Martyrum historiam scripsit Petrus cum critico prologo, qui non sine fructu legetur. Sanctorum scilicet Cyri et Iohannis iam temporibus illis celebris fuisse cultus videtur in urbe Neapoli; quem cultum, S. Cyri scilicet, felicissime ibidem suscitavit atque resti-

tuit nostra haud procul aetate S. Franciscus de Hieronymo S. I., perque eius reliquias prodigia plurima edidit, quo fit ut veterum abs Sophronio narratorum fama, his recentibus confirmetur: praesertim quia, aequae ac olim Sophronius, ipsius Cyri M. adhortatione aut visione ad eum honorandum videtur Franciscus fuisse impulsus (1). Est autem Petrus biographus non ignobilis; quare et S. Iulianae, Coronatorum quatuor, et S. Catharinae passiones ab eo scriptas in eodem codice vidi, quarum tamen nonnisi prologos dedi, qui aliqua se commendant eruditione, auctorisque aetatem declarant.

7. Quin adeo biographiae paulatim vel potius hagiologiae dulcedine illectus (post olim a me editas piorum Casinensium vitas) studiosius coepi volutare passionarios bibliothecae vaticanae codices; ex iisque prologos saltem aliquot mihi descripsi, atque huic volumini inserui, eos nempe qui auctorum vel aliorum hominum nominibus distinguebantur. Sunt autem GREGORII clerici, de S. Anastasio; LUCII archidiaconi, de S. Stephano; BENEDICTI presbyteri ecclesiae S. Marcelli in via lata, de SS. VV. Digna et Merita; ANONYMI ad Stephanum, de S. Fortunata; LEONIS presbyteri, de SS. Rufo et Respicio, cum egregia notitia de Theodorico monacho eiusque scriptis; THEODORICI mo-

(1) Vide eiusdem S. Francisci vitam auctore Longaro Odo lib. II. 4.

nachi, de S. Martino papa cum versiculis non invenustis; NICEPHORI clerici barensis de S. Nicolao; ANONYMI, de S. Marco papa, ad Iohannem cardinalem tituli S. Marci; IOHANNIS diaconi S. Ianuarii de S. Nicolao, cuius non solum eruditum prologum, verum etiam integram vitam non me piguit subtexere; non quia haec scriptio singulariter mihi placeat, sed ut Iohannis diaconi saltem haec integra lucubratio in libro meo extet. Memini insuper me videre in codicibus vitam S. Bartholomaei apost. a Theodoro constantinopolitano presbytero, interprete Anastasio bibliothecario; et vitam S. Gregorii nazianzeni a Iohanne item presbytero scriptam. Denique vitam beatae Margaritae, Theophimo quodam auctore.

8. Quandoquidem ex romano clero scriptores aliquot veteres commemoravi in codicibus tantum cognitos; unum adhuc vel alterum non reticebo, luce fortasse non indignum; ceterorum enim notitiam in aliud tempus reservabo. Vidi itaque codicem, duplici parte constantem, ex antiquiore ac nobili altempsianae bibliothecae ut diserte dicitur sumptum, ubi latinus commentarius ad Isaiam prophetam superest, in xviii. libros distributus, ex totidem utique hieronymianis haustus; sed tamen opus plane diversum est, et aliis verbis conceptum. Rursus hoc vaticanum opus ab illa epitome prorsus differt, cuius specimen ex veronensi mss. Vallarsius edidit. In priore igitur codicis no-

stri parte fol. 24. sic legitur: HANC DEFLORATIONEM EX TRACTATU SANCTI HIERONYMI IN ISAIAM PROPHE- TAM DAMIANUS CLERICUS SANCTAE ROMANAE ECCLESIAE TRANSCRIBERE STUDDIT. Quis autem iste Damianus? De Petro statim Damiano cogitabit aliquis; ego tamen quaestionem interim in medio relinquo.

9. In alio codice vaticano ingens opus spissum- que legebam, cui titulus *regulae sermocinandi*. Sunt autem pleraeque omnes explicationes bibli- corum vocabulorum, ob suppeditandam clericis artem materiamque dicendi. Prologum certe di- vulgari non esset incongruum, qui sic incipit: *Dilectis plurimumque diligendis, semperque in visceribus Iesu Christi, venerando clero roma- no, et huius scholasticis, prophetarum filiis, epu- lantibus in domo calvi Elisaei pulmentum ex vase fictili, PETRUS divina providentia sanctae ro- manae ecclesiae Cardinalis* etc. Est hic Petrus ca- puanus, diaconus primum amalphanus, et dein- de S. R. E. Cardinalis, legatione anglica saec. XII. clarus; cuius hoc ipsum opus vidit in casinensi- bus mss. Montfauconius, et titulo lexiciconciona- torii designavit in *Bibl. Mss. T. I. p. 226*. Insu- per Anastasii quoque pontificii bibliothecarii, qui fuit romani cleri non modicum decus, scripta ali- quot me postea prolaturum valde confido, prae- ter illa quae in hoc et superiore volumine edidi. De vitis denique romanorum Pontificum post Ana- stasium scriptis, et de plurimis illorum epistolis,

historiae sacrae et civili apprime utilibus ac necessariis, iamdiu cogito.

10. Latinorum (nec non graeci Origenis) patrum in Matthaei evangelium catenam a Claudio taurinensi episcopo, nono Christi saeculo, fuisse consarcinatam, nemo ut arbitror diserte dixerat: nam Trithemius, atque Baronius ad annum 1335. Claudii interpretationem tantummodo memorant in Matthaeum. Nunc ego eam deprehendi primum in codice acephalo duodecimi ferme saeculi; itaque auctorem non divinabam. Postea codicem alium integrum atque permirum, litteris priscis scriptum, ipsi auctori coevum, nactus sum, cum auctoris nomine, atque erudito prolixo prologo, quem quidem prologum quominus statim ederem, nullam meram interponendam putavi; catenam fortasse deinde daturus, si Deus vires et otium suppeditaverit.

11. Inter priscas urbis bibliothecas numeratur illa sessorianae basilicae S. Crucis apud RR. Monachos cistercienses, quam ante nostram aetatem duo praecipue viri nobilitarunt Rancatus abbas, et Besutius cardinalis, quorum prior multos praesertim e nonantulano monasterio vetustissimos codices Romam sevocavit; alter autem historico et accurato catalogo coepit eosdem illustrare. Illuc igitur interdum ventitans, et benevolentia reverendissimi Benigni abbatis, opera autem strenua reverendi bibliothecarii Alberici Amatoris usus,

duas habui Paulini episcopi (1) ex codice septimi saeculi homilias, indidemque tertiam anonymi auctoris; unum denique imperfectum sermonem ab ipsomet Amatore detectum S. Petri Damiani in duodecimi saeculi exemplari: quibus ego scriptis libenter admodum hunc tomum locupletavi; proque hoc munere debitas benemerentibus codicum dominis gratias ago.

12. Acta confessorum Christi, et martyrum passiones copiosissime graeci auctores atque latini scripserunt; itaque his codicibus onerantur plures bibliothecarum. Ex his actis plura quum indidem legerem, nullis fere adeo capiebar ut S. Artemii celeberrimi martyris passione, quam Iohannes monachus (id est ille πάλυ damascenus; videsis infra p. 340.) ex Philostorgii potissimum ecclesiastica historia sumpsit, ut in titulo dicitur. Certe in hac Artemii passione elucent historiae romanae veritas, elocutionis gravitas, copia rerum, et instar libri prolixitas. Iam ad huius fontem Philostorgium quod attinet, nemo est qui nesciat, ex duodecim eius operis libris nonnisi illa excerpta manere, quae Photius olim confecit, in quibus Artemii nulla neque passionis eius mentio fit, quia partem hanc cum innumeris aliis Photius omisit. Eorum tamen quae Philostorgius in Artemii actis dixerat, plura nunc et evidentia ve-

(1) De hoc Paulino satis dixi p. 306-308.

stigia visuntur in nostro libro cum Philostorgii excerptis collato ; veluti p. 355. cum Philostorgii fragmentis libri VI. 5. de nova synodo Nicaeae celebranda ; p. 356. cum lib. VI. 6. de Iuliano funus Constantii deducente ; p. 381. cum lib. VII. 8. de Babyla episcopo antiocheno ; p. 385. 386. 396. cum lib. VII. 3. 4. 9. 15 ; p. 397. cum lib. VIII. 1. 8. Sic ergo nobilis ecclesiasticae historiae auctor partem sui recuperat ; quodque magis interest graeci fasti non paenitendum ab hoc invento incrementum accipiunt. Postremo inclytus Christi martyr Artemius dum p. 392. Arii haeresi nominatim maledicit , seque apprime catholicum profitetur , iniustam illam arianismi suspicionem depellit , quam de eo Tillemontius sine idoneis indiciis contraxerat , sibique et aliis fortasse persuaserat , hist. eccl. T. VII. p. 734.

43. De Niceta choniata , congestoque ab eo fidei orthodoxae thesauro , verba feci p. 398. Post editos autem latine a Morellio gallo priores operis quinque libros , tantam ego novorum excerptorum copiam exhibeo , ut prope iam nihil , quod sit operae pretium , relinqui ineditum videatur. Etenim quae sub extremum opus , graeco patrocinans schismati Nicetas disserit , ea cum ceteris lugendi belli reliquiis silentio potius premenda quam refricanda sunt. Edidi igitur nicetiani thesauri capita novem. 1. de Macedonio eiusque haeresi , et de Arianorum multis synodis atque sce-

leribus. 2. de Nestorio. 3. de Eutyche aliisque compluribus Monophysitis. 4. de quinta synodo. 5. de haeresi Incorruptularum. 6. de sexta synodo. 7. de haeresibus Armeniorum. 8. de secta Agarenorum. 9. de haeresi Lizicianorum.

14. Theodorum mopsuestenum commentarios in Pauli epistolam ad Romanos scripsisse, narrat Ebediesus in catalogo, confirmatque Facundus hermianensis lib. III. 6, nec non Vigilus papa in constituto; graecae id denique ad sacros libros catenae demonstrant, in quibus plurimus Theodorus inest. Attamen miror, Oecumenii editam ad acta apostolica et ad paulinas epistolas catenam, ex Theodoro nihil habere. Ego vero memor, me olim in praef. ad vol. I. Scriptorum vet. ed. prim., nec non in praef. ad vol. VI. p. ult. de edendis a me multis Theodori fragmentis fidem quodammodo obligavisse, nunc demum ex eius commentario in epistolam ad Romanos partem non modicam, quae quatuor supra septuaginta mihi paginas implet, de catena inter vaticanas ferme praestantissima sumpsi; reliquas deinde Pauli epistolas pari munere, si Deus annuerit, prosecuturus.

Denique de fragmento quodam Ferrandi diaconi, et de Asclepiodoto tactico, satis dixi pp. 574. et 577.

ĒMO AC REVĀMO PRINCIPI

ANGELO MAIO

S. R. E. PRESBYTERO CARDINALI

PETRUS MATRANGA GRAECO-SICULUS.

Sancti Sophronii venustissima anacrontica edens, Tibi Eñe Princeps, non sine causa consecrare decrevi. Siquidem ingrati animi notam minime effugerem, si Te tuis rebus inurbane privarem. Tu namque ad istud studiorum genus, quod tibi gloriam ἀπάραυτον comparavit, humaniter, ut animum intenderem, me non semel hortatus es: meque in hac re tironem ac prorsus rudem tua liberalitas tandem impulit ut depeditorum auctorum reliquias, quod feliciter egi, perquirerem. Difficilem disciplinarum viam ingressus, nihil utique profecissem, si tua consilia et monita meum animum, impari equidem viribus, saepenumero non confirmassent. Tot itaque tantisque beneficiis obstrictum sinas, amplissime Princeps, has qualescumque primitias tuo nomini me consecrare. Munere quidem exiguo, quamvis ingenuo, donatur qui ad catholicae religionis splendorem, bonarum vero litterarum et artium incrementum, innumeras ferme scripturas, thesauris ipsis pretiosiores, viriliter erutas suscitavit. Ceterum quia neque Te laudibus extollere par sum, neque me latet quantum abs quovis praeconio sponte refugias, munusculum hocce lubenti animo excipias obtestor, meque iugiter benivolentia foveas, et in tua clientela semper retineas.

PRAEFATIO ALTERA.

Sancti Sophronii hierosolymitani antistitis venustissima anacreontica diu ab eruditis peroptata, nunc primum romanis typis eduntur. Ex quo namque Leo Allatius vir doctissimus haec carmina aliorumque sacrorum melodorum se quam primum promiserat editurum (1), nemo posthac ea inquirenda curavit; neque Fabricius (2) aliam de Sophronii anacreonticis notitiam nobis exhibuit, praeter quam quod ipsius Allatii promissiones, qui tamen unicam oden quartam *εἰς τὴν ἄπαν- τὴν* etc. inscriptam, ceu specimen sophroniani leporis, in diatriba de Simeonibus edidit. Verum enimvero aetate nostra, qua viri illustres et benemeriti deperditorum auctorum opera ingenti patientia et labore e principibus Italiae bibliothecis eruta, typorum beneficio aeterna vita donaverunt, sacri melodi citharam squalido in pulvere sepultam et mutam adhuc latere, non equidem erat ferendum. Et revera si qui in edendis profanorum auctorum reliquiis, ad bonarum artium et litterarum incrementum, operam impendunt, perpetuis laudibus sunt commendandi, gloriam equidem non parvam sibi comparant, qui sanctorum Patrum incognita aut deperdita opera nunc evulgare student, ut inde sanctissima nostra religio splendidius emicet, et immutabilis ecclesiae catholicae doctrina contra fallaces reformatorum nugas quaquaversus pateat. Me vero adhuc in limine, ut ita dicam, huiusmodi stu-

(1) Cf. schol. ad Eusth. Antioch. p. 285.

(2) Bibl. Graec. I. V. c. 16. ed. Harles.

diorum, pretiosas S. Sophronii odas tot saeculis ante conditas, primum edidisse, gaudiis exultare nemo prohibebit.

Memorias enim de variis Graecorum controversiis inter allatianas chartas conquiriti parvus codex a me diu desideratus, ita signatus *C. A.* 379. sacros et profanos anacreonticos novem complectens occurrit. Statim apographum manu ipsius Allatii confectum cognovi, et aliud Vernatae exemplar haud procul iacere vidi; tum, ne in pulvere haec pretiosa collectio amplius delitesceret, in meas schedas redigere decrevi; quod et brevi absolvi, quamquam aestus ferventissimus non minimam mihi exhiberet molestiam, quippe sextili mense anni MDCCCXXXVIII. haec omnia acciderunt. Interim ut dulcem inviserem patriam, iter in Siciliam aggressus, in scrinio meum laborem reposui, ea mente ut quam primum reversus melodos meos emendatos, typis tradendos curarem. At cum allatianum codicem satis mendosum esse considerassem, archetypum anxie per romanas bibliothecas praetentare incepti. Vaticanam extemplo adii, ubi in quibusdam Allatii adversariis indiculum eiusdem manu conscriptum conspexi, qui Sophronii odarum titulos tantum recensebat, e quodam codice desumptos quem Eñum Sirletum, inde Eñum Columnnam possedisse, ipse Allatius adnotavit. Attamen inter codices columnenses venundatos nec meum Sophronium, neque eiusdem bibliothecae indices reperire potui. Tum denuo in vaticana sirletianis codicibus incassum perlustratis, eorundem indicem inspexi; et ut Allatii assertio undique constaret, in *C. V.* 3970. f. 118. haec gaudens perlegi: σέβ' βιβλίον βεμβράϊνον παλαιόν, οὗ τινος κεφαλαίωδεις χαρακτῆρες χρυσοῖ, ἐν ᾧ περιέχει τάδε τοῦ ἁγίου Σω-

φρονίου ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων ἀνακρέοντια. Sequuntur odarum tituli, quorum aliquot reticentur, aut alio auctori adpinguntur.

Hucusque ita res se habebant; sed sirletianum codicem inveniendi spem omnem non deposueram. Subsenseram enim barberinianam bibliothecam huiusmodi codicem olim habuisse; duo tamen meae investigationi obstabant, illustrissimae bibliothecae fortuna, timebam enim ne meus Sophronius inde migrasset, et nulla cum eiusdem bibliothecae praefecto amicitia. Studiorum amor fiduciam adiecit, nec me mea opinio fefellit; tantam enim domini Pierilisii comitatem, quamvis ignotus, expertus sum, ut beneficii memoriam nunquam amittere possim. Namque etsi nova bibliothecae ordinatio omnia teneret perturbata, facta ab illiō Principe potestate, mecum meum Sophronium inquirere non semel elaboravit; codex tandem inventus est, cuius descriptionem heic recensitam, non ingratam lectoribus futuram spero.

Codex igitur est membraneus in 12. m. foliorum 121., cuius pars antiquior folia centum supra unum continens, elegantissime saeculo ferme XIII. est exarata. Praeit odarum Sophronii aliorumque poëtarum uberrimus index, qui summas litteras auratas, ceteras vero minio pictas et fere quadratas habet; haec omnia foliis quatuor continentur: dein pariter scripta ἀλφάβητάρια ἕτερα διαφόρων ποιητῶν, qui maxima ex parte desiderantur, paucissimis fragmentis exceptis, usque ad fol. 7. v. sequuntur. Primae odae inscriptio τοῦ ἁγίου Σωφρονίου ἀνακρέοντια etc. litteris quadratis, auro obductis constat, vario nec invenusto ornatu conclusa. Nonnullis odis praefigitur cum nomine Sophronii eadem inscriptio, ut XVIII, XIX. ubi τοῦ ἁγίου deest, XX.

vero Σωφρονίου nomen tantummodo praeponitur; duae tamen postremae inscribuntur τοῦ αὐτοῦ * ἀνακρεόντειον κατὰ * στοιχοῦς. Ceterum ne reliquae odae, quae nomine Sophronii carent, ab alio quovis auctore conflatae parum cautis viderentur, primam tantummodo, uti in codice inscribitur, edidi. Odarum tituli porro quadratis litteris auro pariter tectis eleganter sunt exarati, uno excepto XI. εἰς Ἰωάννην τὸν θεολόγον, quem cum incuriosus calligraphus exscribere fortasse neglexisset, manus recentior denuo adpinxit. Quae vero non sine lectoris admiratione aspiciuntur, sunt odarum κεφαλαϊώδεις litterae auro non solum, sed saepe minutis πολυχρώμασιν affabre depictae, dum stropharum omnium maiusculae auro tantum obteguntur, et ordinem alphabeticum fere sequuntur. Reliquam scripturam in politissima pergamena nitidissimam, non rarius continuatam, nulla habita apicum aut spirituum ratione, variantesque interlineares eodem caractere ita signatas ἄλ. π. praeseferentem invenies. Codicem tamen udo loco olim haud dubie repositum et inde inquinatum, iam vetustate laborantem folia aliquot amisisse, facile dignoscitur. Bibliopega enim fasciolam membraneam ad plicaturas aliquot foliorum discissas adglutinavit, et rursus quaterniones collegit, qui notis antiquis numeralibus omnino carent, recentiores autem parum accurate sunt adpositae.

* ita heic
cod.
* ita cod.

Deest codicis frons in primo fasciculo, qui ideo septem foliis constat: veteris scripturae quaterniones omnes nunc quindecim sunt, folia vero centum supra undecim, quorum septuagesimum secundum, praeter plurima amissa, discissum est. Sequitur dein quaternio XV. qui hac nota 32. signatur, et duo folia insuper, ex archetypo iam pessumdato a quovis saeculo

XV. descriptus, in rudiore membrana, diverso atramento diversisque litteris confectus, qui *Photii et Christophori, primi a secretis*, politicorum versuum reliquias continet. Itaque pars maxima codicis periit, ut indiculus in fine praefationis positus demonstrabit; neque sane minima est iactura quam profanae et sacrae musae passae sunt; nam melodorum seriem qui a saeculo VI. ad X. et ulterius floruerunt, codex complectebatur. Ceteroqui temporum iniuria haec carmina existimo deperdita, nec unquam a reliquis partibus, ut manus antiqua in eodem codice notavit, *huius anacreonticae anthologiae separata a possessore aliquo magis verecundo quam philologo*. Verum enim vero, ut unico utar exemplo, quid religiosius, quid castius Sophronii mei carminibus, quorum aliqua pessum iverunt?

Codicis nihilominus pulchritudo, plurima versuum perturbatione, et mendis abunde mulctatur; fatum itaque quod huiuscemodi perpulchri codices subiere, nec noster effugit. Ast ego versus, immo integras strophas, quae alienum locum occupabant, sua sede reposui, et heic, ut veritas pateat, meam recenseo restitutionem. In ode I. versus 40. 41. et 43., ut sunt in editione, post versum 54. in codd. inveniuntur, relicto unius versus spatio, qui revera non deest, et 99. 100. et 101. post stropham sequentem. In V. ode tres versiculi 57. 58. et 59. post versum octogesimum tertium in codd. sunt exarati, et cum versu octogesimo quarto confusi; post duos impares tres versiculi 78. 79. 80., una cum versu 113. pariter confusi post versum 112. erant translati; versus 99. 100. et 101. in ode VI. post versum 17. Lazaro inepte asociabantur. Odae XIX. v. 100. quamquam initio mutilus, strophae deperditae reli-

quum, littera maiuscula incipit et cum praecedenti strophâ coniungitur. Quid denique de ode XXI. dicam? Omnes terni versus, quique duos impares sequi deberent, scribae incitia in duos coaliti susque deque per omnem oden vagabantur; facta tamen restitutione, imparibus 66. et 67. tres soliti versiculi defuere.

Cum nuper de versibus diversi generis mentionem fecissem, non erit abs re de Sophroniana versificatione pauca lectori subiicere.

S. Sophronii odae e venustiore versuum anacreonticorum genere conflantur; quippe omnes *dimetri*, *impuri*, *catalecti* sunt, et hoc modo scanduntur. Sit prioris odae primus versus exemplum ἀπὸ πνεύματος θεοῦ, ubi *anapaestum* habes et *iambum* in prima dipodia; sequitur secunda dipodia, quae iambo et syllaba constat. Huiusmodi carmina in anacreonteis odariis varia leguntur, unde et nomine generico *anacreontica* appellata sunt. Dividuntur in *Tetrasticha*, quibus melurgus noster, ex usu iam antea recepto, versus impares immiscuit duodecim syllabas continentes; qui ad genus, quod Prosodiographi *Anapaesticum*, *Hypercatalectum* nuncuparent, pertinere videntur; e duobus *dactylis* nimirum, *spondaeo*, *anapaesto*, et syllaba redundante plerumque coalescunt; saepe ab *anapaesto* et *dactylo*, semel a *spondaeo* et *anapaesto* incipiunt, ut cuique observare licebit in versibus 35. et seq. odae XVII, qui insuper ab ordinaria scansione recedunt. Hi versus *anapaestici*, quamvis ab anacreonticis omnino alieni, prolixum concentum venuste interrumpunt; et nunc sententiam aliquam argumento consonam, nunc vero epiphonema comprehendunt. Dum vero omnes odae hisce versibus admiscentur, decima octava duos in calce solummodo, veluti conclu-

sionem, habet. Insuper iidem versus impares fere per tres anacreonticos subsequentes explicantur: dixi *fere*, namque non semel accidit ut aliquamdiu tres versiculi in odae principio, minime vero in eiusdem progressu inveniantur, et saepe soli *anapaestici* maximam odarum partem comitentur (1). Versus, quibus odae constant, numerum 126. non excedunt, ita ut minima inter odas non minus quam 90. contineat; omnium vero odarum versus simul collecti, absque ulla mutilatorum exclusione, summam bis millium supra centum tredecim efficiunt.

Sed missa carminum structura, meam de hisdem sententiam, quaecumque sit, paucis exponere non ambigo. Iamque norunt omnes, haec carmina *elegantissima piissima et mellitissima* a Leone Allatio fuisse iamdiu existimata. Revera a tanti litterati iudicio prudens lector non facile recedet; quin immo si rem bene perpendere voluerit, Sophronii carmina amplissimas etiam mereri laudes fatebitur. Siquidem cum temporum vi res litterariae e classica dignitate sensim excidebant, cum sententiarum gravitati sermonisque puritati vacua verborum verboritas succedebat, melodum nostrum tot tantisque malis iactatum, concinnos versus compingisse, et poetica venustate exornasse, hoc omnino est admiratione dignum. Praeterea Sophronius ea utitur facilitate in rebus etiam difficilibus exprimendis, dum fidei mysteria atque catholicae religionis dogmata exponit, quorum non vulgari est imbutus cognitione (2); ut insuper exoptare nescias; et aliquot odarum initia

(1) Cf. ab ode VIII. ad XXI. una tantum XVI. excepta.

(2) Sunt Photii verba de Sophronio in Myriob. cod. 231.
τῶν ἱερῶν δογματῶν οὐ τὴν τυχοῦσαν μάθησιν ἀποδείκνυται.

tantam imaginum venustatem praeseferunt, ut eximium aliquem aureae graecitatis auctorem habuisse videantur; quamvis saepe, ut l. c. Photius observaverat, ἐννεωπερίζει τοῖς ῥήμασι, quae nova vocabula nos in annotationibus recensuimus. Quae dotes splendide enitescunt et ut ita dicam sentiuntur; at si quis de verbo ad verbum haec anacreontica ut rudibus linguae graecae obvia essent, latina facere tentat, frustra ad sophronianam elegantiam reddendam adspirat, immo certum mihi est, maximam venustatis partem perituram. Sophronius ipse meam sententiam confirmat, qui in octo prioribus odis nudas quasdam evangeliorum historias suae barbitō accommodavit: verumtamen tam est admirabilis graecorum verborum dispositio, locutionum suavitas, et quaedam imaginum ingenuitas, ut graece lectae satisfacere non desinant, e contra latine ad verbum redditae frigescant, et ingenitas veneres amittant. Quod sane vir doctissimus cardinalis Sirletus ἀρχετύπου olim possessor experimento probavit. Notitias enim de Sophronio in vaticana bibliotheca e codicibus sirletianis perquirens, quemdam etiam miscelli generis codicem hac nota 6285. signatum inspexi, in quo primam Sophronii oden latinam factam, variantes in interlineis et in marginibus praeseferentem perlegi. Statim manum ipsius Sirleti cognovi, et post ferme duo saecula adeo illaesa inspicitur scriptio, ut aurea pulvis atramento adhuc inhaerescat. Mihi interim interpretationem odarum meae editioni adiacere cogitanti, sirletiana translatio adeo animos infregit, ut potius si quando tempus a meis officiis vacuum siverit, versibus eas adumbrare decreverim, quam sophronianos lepores prosa oratione insulsos efficere.

Praeter pietatem, qua omnia Sophronii scripta ni-

tescunt ut Photius observavit de epistola synodica (1), multa scitu digna vel ad s. Scripturae interpretationem, vel ad sacram aut profanam novam eruditionem spectantia, haec anacreontica eruditis exhibent. Nos vero pauca seligemus exempla, et illud primum dignum observatione censeo quod in ode V. v. 24. et seq. de Praecursoris alimentis enarrat. Plane enim asserit quod radicibus cuiusdam fruticis, cui nomen *meleagrum*, vescebatur; praeterea cum paullo antea dixisset promptum ἀπόνως semper Iohanni adesse cibum, quod mox explicat esse μελιαγρίου τε ρίζαι, inde fit quod et τὸ ἀκρίδες ad vegetalium speciem referre, iuxta certe Sophronii mentem, opus sit. Ne tamen S. Sophronii opinio tam aperta ingennos lectores offendat, paucos inter tot auctores, qui idem censuerunt, heic recitabo. Praemittam ante omnia doctissimi Calmeti verba, quae in commentariis ad hunc evangelii locum leguntur (2). *Eorum sententia qui censuerunt Praecursorem arborum germinibus vesci solitum, quam plurimos nacta est sectatores. Neque hoc a fide abhorret.* Et re ipsa primos homines non solum, sed olim prophetas et denuo sanctos anachoretas summitatibus virentium et oleribus victitasse, nemo sane inficias ibit. En Ovidii de primorum hominum esca descriptionem (3). *Panis erant primis virides mortalibus herbae - Quas tellus nullo sollicitante (4) dabat. Et modo carpebant vivax e cespite gramen - Nunc epulae e tenera fronde cacumen erant.* De simili vero prophetarum asceticorumque esca, et sacri codices, et

(1) l. c. εὐσεβείας μὲν ἔστι πλήρης.

(2) C. III. Matth. ed. vep. 1732. p. 89.

(3) Fast. I. IV.

(4) Quod Sophronius per τὸ ἀπόνως declaraverat.

Pratum spirituale, et monachorum vitae exemplaribus abundant. Et primum de ἀκρίδων interpretatione S. Isidorus Pelusiota in ep. 5. ad Nilum, perfectum vitae monasticae exemplum a Iohanne Baptista desumptum proponens, hortatur e pilis asceticorum indumenta conficienda esse, et ab herbarum foliis et summitatibus parcam alimoniam monachis desumendam. Εἰ τοίνυν βρώματα καὶ ἐσθλήματα τῆς κατὰ θεὸν τελείας ἀσκήσεως ἐν Ἰωάννη τῷ βαπτιστῇ ἐπέδεδύθημεν, θριξὶ μὲν εἰ οἶόν τε πρὸς σκέπην ἀρκεσθῆσόμεθα, ἀκρέμοσι δὲ βοτανῶν καὶ φύλλων πρὸς ὀλίγην τροφήν καὶ δύναμιν καὶ ἀπέριττον (1). Idem urget inferius ep. 132. Anonymus vaticanus in catena graecorum patrum, qui evangelia interpretantur, a Petro Possino edita (2), similia refert. Οἱ μὲν φασὶ τὰ τῶν ἀκρόδρῶν ἀκρίσματα . . . κατὰ τὸ ἠνθῆσαν ἢ κάπσαρις καὶ ἡ ἀκρίς, ὃ ἐν τῇ ἰβ' ἐκκλησιαστικοῦ εὑρηται. Theophylactus in Matth. τινὲς λέγουσι βοτάνας εἶναι τὰς ἀκρίδας ἅς καὶ μελιάγρια καλοῦσι τινὲς δὲ τὰ ἀκρόδρνα ἦτοι ὀπώρας ἀγρίας (3). Haec satis περὶ ἀκρίδων. Aequè patet Sophronium pro melle silvestri μέλιτι ἀγρίῳ, intellexisse arborem *meleagrūm*. Reipsa radices huius arbusti edules esse, variis testimoniis confirmamatur. Apud Suidam in vocabulo μελιάγριον hoc adfertur ἀδέσποτον exemplum, quod e vita alicuius anachoretæ extractum censeo, καὶ ρίζαις αὐτοῦς μελιάγριων καὶ καρδίαις καλάμων ἐδεξιοῦτο. Apud Cangium μελιάγριον hoc arbustum adpellatur. E vita igitur manuscripta S. Cyriaci anachoretæ haec duo exempla protulit laudatus Cangius: ἀπορούμενοι τοίνυν τροφῆς, καὶ οὐκ ἔχοντες ὄθεν τὴν τῆς φύσεως ἀνάγκην παραμυθῆσονται· οὐδὲ γὰρ

(1) Edit. Paris. 1585. pag. 2.

(2) Romae typis barberin. 1637.

(3) Cf. Caiet. et Baron. qui eadem senserunt. Vid. Σύνοψ. Crit. hist. sacr. in cap. III. v. 4. Matth.

οὐδὲ μελιάγρια κατὰ τὴν ἔρηρον πεφύκει, et ῥίζας μαλιαγρίων καὶ ἀπέριμονας καλάμων προσίετο. Ex hisce testimoniis duo arguuntur, scilicet radices μελιαγρίου edules, et in desertis solitas nasci, et vilissimum esse cibum ad quem extrema necessitas S. Cyriacum compellebat. Quae omnia utrum Praecursori convenient, videat lector: qui tamen novit in opinionem contrariam, vulgatissimam et ferme communem, sanctos passim patres concurrisse, eamque doctos viros suscepisse.

In ode XVII. novum Ascalonae episcopum religiosissimum, et adprime recti dogmatis observantem invenies; cuius virtutes a sancto archiepiscopo summis laudibus efferuntur. Quid denique dicam de sacrorum locorum descriptione, quos graphice enumerat, et iucunde quasi ante oculos exponit? In ode XXI. Menas oeconomus τοῦ ἐννάτου Ἀλεξανδρείας vocatur, quod variis exemplis e Prato spirituali prolatis etiam probatur. Sane plurima in alexandrina regione monasteria numeris fuisse distincta, e multis argumentis patet; saepe vero numeris etiam milliaria distantiae ab Alexandria e. g. designabantur, quod passim apud Moschum in Prat. spirit.; ita enim in c. 110. legimus. Ἔλαβον τὸν κύριόν μου Σωφρόνιον, καὶ ἀπήλθομεν εἰς τὴν λαύραν τοῦ ὀκτωκαιδεκάτου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ (1). Insuper in c. 162. ἀπὸ εἴκοσι μιλίων Ἀλεξανδρείας λαυρὰ ἐστὶ λεγομένη τοῦ Καλαμῶνος ἀνὰ μέσον τοῦ ὀκτωκαιδεκάτου καὶ τοῦ Μαφορᾶ. Et antea in c. 51. mentio fit Anazarbi metropoleos secundae Cilicum provinciae, a qua fere duodecim milliaribus distat monasterium quod dicitur Aegyptiorum. Et inferius: uno ferme millario distat a Iordane mo-

(1) Cf. Cotel. mon. eccl. Graec. T. II. p. 399. ed. Paris. 1681.

nasterium abbatis Gerasimi. In c. 170. narratur distare ab Hierosolymis fere XX. passuum millibus monasterium quoddam quod Sampsonis dicitur. In c. 145. mentio etiam fit ipsius *Menae coenobii Salama*, nono ab Alexandria milliario, ut vertit latinus interpres. Moschum vero cum Sophronio τὸ ἔννατον saepe invisisse, legimus etiam in ipso Prato spir. c. 177. ἔλεγεν ὁ ἀββᾶς Ἰωάννης ὁ κίλιξ ὅτι καθημένων ἡμῶν εἰς τὸ ἔννατον Ἀλεξανδρείας. In c. 184. vitae narrationem audiunt abbatis Iohannis eunuchi dum *nonum* habitarent; ὄντες ἡμεῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐν τῷ ἔννατῳ. Cuius abbatem Menam fuisse eo tempore, quo peregrinationes per coenobia praedicti viri susceperant, e Prato ipso eruitur. C. 146. Cotel. 117. p. 414. οὖσιν ἡμῖν ἐν τῷ ἔννατῳ ἐν κοινοβίῳ Τουγορᾶ, διηγήσατο ὁ ἀββᾶς Μηνᾶς ὁ κοινοβιάρχης περὶ τοῦ ἐν ἁγίοις πάπα Εὐλογίου. Et c. sequenti: διηγήσατο ἡμῖν καὶ τοῦτο ὁ ἀββᾶς Μηνᾶς ὁ κοινοβιάρχης τοῦ αὐτοῦ κοινοβίου. Cum ita res sese haberent, liceat coniicere Sophronium ex ore ipsius Menae συκοφαντίας historiam audiisse. Numeris erant distincta non solum Alexandriae monasteria, sed etiam aliorum locorum. E tot unum sufficiat exemplum, quod legitur in fine συναξαρίου S. Iohannis evangelistae, nostro Sophronio adtributi, cuius miraculosus mannae e sepulcro effluxus die 8. maii festo celebratur (1), τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ αὐτῷ σεπτῷ ἀποστολείῳ αὐτοῦ τῷ ὄντι ἐν τῷ ἐβδόμῳ. De Maria denique Pauli candidati matre, in cuius laudes odarum postremam legimus, Pratum spirituale notitias nobis praestat haud dubias. Siquidem in c. 185. mater Pauli Candidati vocatur, ubi Sophronius et Iohannes in Samo insula ipsam audiunt narrantem mi-

(1) Cf. menaeum graec. ed. ven. 1817. apud Glychi pag. 40.

rabilem modum, quo mulier christiana virum gentilem ad fidem convertit. Ἐν Σάμῳ τῇ νήσῳ διηγήσατο ἡμῖν ἡ Θεοφιλῆς καὶ φιλόπτωχος Μαρία ἡ μήτηρ τοῦ κυροῦ Παύλου τοῦ Καυδιδάτου etc. ubi et sanctitatem nobilis mulieris commendatam observas.

Eia nunc finem praefationi imposituri, brevitas notitias demus ceterorum melodorum, quos codex continet, quosque quam primum evulgaturi notum litteratis lubenter facimus, ne aliquis eos plagiaria fraude edere audeat. Nescio vero qua ratione motus Allatius indicis ordinem, uti est in archetypo, servaverit, in apographo autem locum auctorum mutaverit; nos igitur barberinianum sequuti ordinem, post S. Sophronii odas, *Sophronii monachi iatrosophistae* oden in Ioseph Jacobi ponimus: qui quidem Sophronius idem fortasse ac hierosolymitanus ab Allatio putatus est. Reapse in c. 69. Prati spiritualis a Moscho Sophronius appellatur *sophista*: utrum tamen medicinam exercuerit, hoc e monumentis non patet; res vero non est omnino absurda. Oda haec ad f. 68. q. v. post Sophronii odas extenditur.

Codicis folium 68. ubi Sophronius explicit, duo subsequuntur *Heliae Syncelli sacerdotis* anacreontica, quorum primum ita inscribitur: Ἡλίου Συγκέλλου ἱερέως ἀνακρεόντιον κατασκευτικὸν ἀδόμενον εἰς ἦχον πλ. δ". alterum vero τοῦ αὐτοῦ Σρηνητικὸν εἰς εἰαυτόν. Allatius tamen hos titulos in suo apographo brevaviit. Christiana moestitia cumulat in prima ode; et hoc praeterea ipsi inest peculiare, quod stropharum ἀκρόστιχα omnia alphabeti seriem obsequuntur, ita ut primi tetrastichi versus ab *alpha* omnes incipiant, et sic deinceps; postremo vero tetrasticho pro ω, ο parvum praefigitur. Secundae odae hoc est iucundum initium ἀγίων τίς ἄρα λεύσσω -

βιον ὃν τέλεισσα τλήμων - στονάχων ἄνευ παρέλθοι - ἐμὲ παμφόρως δακρύων; Heliam virtutis acquirendae pietatisque causa, avitas divitias, patriam, parentesque reliquisse, ac eremum petiisse, ibique Nicolai cuiusdam, prudentia inter Lyciae monachos praestantis, amicitiam obtinuisse, et alias huiusmodi paucas notitias, ex hac ode discimus. Ceteroqui utrum hic sit Helias, qui saec. VIII. archiepiscopus Hierosolymorum evasit, nunc definire non queo; nam neque Fabricius (1) plures quam nudas allatianas de horum anacreonticorum auctore promissiones in sua bibliotheca exhibet. Helias iste folia quinque in codice occupat.

Dein quatuor foliis subsequentibus, ad 77. usque, *Michaëlis presbyteri*, qui Thomae hierosolymitani archiepiscopi *Syncellus* extiterat, unica ode continetur εἰς ἀναστήλωσιν τῶν σεπτῶν καὶ ἁγίων εἰκόνων. Merito cultum imaginum restitutum celebrat propter quem multas passus fuerat sub Theophilo iconoclasta persecutions; pace tandem ecclesiae reddita, ad illustres compensandos labores, ab Augusta Theodora ut thronum CP. occuparet post S. Nicephorum fuerat designatus; ipse tamen patriarchio monasterium, cui tunc temporis Theophanes praeerat, praetulit, ubi sancte usque ad extremum diem vixit. Eius festum ab ecclesia graeca die XVIII. decembris agitur; ἀναστήλωσις autem τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων prima dominica *ieiuniorum* seu *quadragesimae* celebratur. Confer in triodio synaxarium praedictae dominicae, ubi et historiam cultus sacris imaginibus restituti, et mentionem nostri Syncelli hagiopolitae honoratam invenies. Nonnulla supersunt illustris S. confessoris opera, quae alibi recensentur.

(1) Bibl. Graec. T. XI. p. 615. ed. Harles.

Duo sequentia folia (ad 79. scilicet) mutilam continent *Ignatii diaconi grammatici* oden eîs Παῦλον τὸν ἴδιον μαθητὴν; deest tamen alia eiusdem oda, quae in indice ἀνακρεόντειον κατασκευτικὸν inscribitur; siquidem heic quaterniones aliquot desiderantur, ubi quinque *Arethae archiepiscopi* odae etiam fuerant exaratae. Apud Suidam *Ignatius* quidam *grammaticus* et *diaconus* laudatur, qui a vasorum CP. custodia ad sedem Nicaenam evectus est, quique praeter vitas Tarasii et Nicephori patriarcharum, elegos funebres, epistolas, iam-bos in Thomam Anartem plurimos composuit. Ex eiusdem poëmatibus itaque hanc solam oden, quamquam mutilam, barberimianus codex nobis conservavit; namque hunc ipsum Ignatium fragmenti auctorem existimo, qui miseram humani generis conditionem deflens, hanc inter alias venustam habet stropham: Μογερούς πό-
νους τίς εὔρεν; - τίς ἔτευξεν ἄμμι τύμβον; - τίς ἐπλεξεν ἄμμι
Ἐρήνον; - Ἄδὰμ ἐχθρός, Εὔα κάλλος (1).

Cum quaternionibus deperditis nonnulla *Leonis magistri* anacreontica periere, quae ita erant inscripta; ἐπιτύμβιον ἀνακρεόντειον εἰς τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφὸν παλα-
τῖνον τοῦ αὐτοῦ ἀνακρεόντειον εἰς Θεοκτίστην τὴν θυγατέρα
αὐτοῦ τοῦ αὐτοῦ ἀνακρεόντειον εἰς τὴν αὐτήν, cuius viginti
anepaestici versus extant. Heic folium 80. incipit, et inde quatuor sequuntur odae, quae octo dehinc foliis continentur. *Leonis nostri magistri* sive *grammatici*, sive *Carii*, a Iohanne Scylitze et Cedreno in praefatione laudati, chronographiam ab anno 813. ad 949. a Combesio Parisiis 1655. editam habemus. Dux *Cariorum* a manu recente in cod. nominatur, et dome-

(1) Ignatius iste videtur auctor quarundam fabularum a Rittershusio cum diversis illustrationibus editarum.

sticus Constantini Porphyrogeniti. Reapse in postrema ode ipsius nuptias cum Helena Augusta, Romani scilicet Lecapeni filia, celebrat; sicut Leonis sapientis nuptias fortasse cum Zoe paullo antea laudaverat. Balnearum vero in aula regia constructorum descriptio venustissima est. *Leonis* cuiusdam *magistri* quoddam opus, in SS. scripturas in vaticana me inspexisse memini, nec tamen eundem ac melurgum nostrum existimo.

Post *Leonem magistrum*, *Iohannis grammatici gazaei* anacreontica quinque locum in codice occupant ad fol. 95. quod sextam oden mutilam offert: heic enim rursus hiat codex, et cum quaternione deperdito septima τοῦ αὐτοῦ τίνας ἂν εἶποι λόγους ὁ Διονύσιος τοῦ ἔαρος ἐκκλησιότομος inscripta, periit. Eiusdem auctoris extat ἔκφρασις τοῦ κοσμικοῦ πίνακος, quam Rutgersius evulgavit. Nonno posterior videtur floruisse.

Sequitur inde *Georgius grammaticus*, cuius anacreontica promiserat Allatius in *diatriba de Georgiis* in calce historiae Georgii Acrepolitae Parisiis 1651. typis regiis editae. *Huius* (sunt Allatii verba pag. 322.) *pleraque anacreontica carmina, eaque suavissima, varii nec inelegantis argumenti, quandoque litteratorum usui edenda penes me conservo, et ne talia fingere videar, en eorum argumenta.* Titulos dehinc cum odarum principiis recitat, monens primae deesse principium. Cum indice tamen re collata, non prima est sine principio, sed tertia: nam prima ἔρις Ἡλίου καὶ Ἀφροδίτης inscriptionem praeseferebat; altera autem τί εἶποι ὁ Ἀπόλλων τοῦ ἔρωτος στέφοντος αὐτοῦ τὰ τόξα ἀπὸ δάφνης καὶ ῥόδου. Tertia igitur est sine principio, quae a fol. 96. incipit, ita ut *Georgii* odae ad fol. 109. v. extendantur.

Denique antiquae scripturae bina folia *Acoluthus* occupat. De hoc scriptore cum nullibi notitiam repererim, meam qualemcumque coniecturam exponam. Varangorum dux locum inter officiales byzantinos tenebat; erant Varangi Anglo-Dani qui a Normannis ex Anglia expulsi, et obsequio Imperatorum dediti, palatium custodiebant, et principis erant stipatores, quorum dux quia Imperatorem proxime sequebatur, dictus erat Ἀκολουθός. Neque unum fuisse *Acoluthum*, sed e Varangis qui sane Imperatorem sequendi munus vicissim obibant, hoc nomine erant insigniti, quod a Cinnamo l. 2. n. 16. eruitur, ἔσταλται τείνου ὁ τοῦ Ἀκολούθου εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν λειτούργημα ἐκπληρῶν. Varangos ipsos bipenni peculiariter armatos fuisse, e lib. 3. eiusdem Cinnami edocti sumus, ubi πελεκυφόροι adpellantur (1). Haec de nomine *Acoluthi*; quisnam autem is fuerit et quam aetate vixerit, hoc equidem non satis compertum habeo. Ode porro mutila est, temporibus tamen Leonis sapientis fortasse hunc *Acoluthum* vixisse, et eiusdem *brumalia* celebrasse, ex saepius *sapientis*, et *sapientiae* nomine repetito coniici potest, ut e multis, at praesertim ex hisce versibus clarius apparet, ἀπορῶ μὰ τὴν Ἀθήνην - ἀρετὰς σοφοῦ βοῦσαι. Huius Imperatoris *brumalia* quidem ab aliis poetis celebrata scimus; et apud Lambecium l. 4. com. de bibl. Caes. p. 180. hi versus leguntur in Petri Patricii ad Leonem philosophum epigrammate quodam συγκλητικοῖς ἄπασιν σοῖς βρουμαλίαις πανηγυρίζειν ἐνδιδοῦς ἐτησίως. Rursus tamen *Acoluthus grammaticus* quidam, et fortasse idem ac nuper nominatus in indice apparet, ubi odarum argumenta, prioris scilicet, εἰς τὰ βρουμάλια τοῦ Καίσαρος

(1) Cf. Codin. Schylitzen, Comnenam, Cangium etc.

βάρδα; alterius vero encomiasticae in ducem quemdam leguntur.

Decem denique folia recentioris scripturae, aliquot *Photii* et *Christophori primi a secretis* politicos versus comprehendunt. Siquidem *Christophorum* anacreontica composuisse memorat *Allatius de Simeonum scriptis* p. 166., et *Nicolaus Comnenus* in *Praenot. Mystagog.* pag. 397. *virum, si photianismum demas, dignum Graecia, et maioribus haud imparem* appellat. Caret principio *Christophori* ode, quae μετὰ τὸ βαπτισθῆναι τοὺς ἐξ ἰσραηλίτας παραίνεσις erat, et quod remanet fol. 112. incipit ita, πεπλήρωται σημεῖον. Exin eis τοὺς αὐτοὺς ἰσραηλίτας παραίνεσις sequitur. Inde *Photii* ὕμνος ἐκ προσώπου Βασιλείου δεσπότη, ἤχ. α'. P. ἀπὸ χειλέων ὕμνου. Altera ode *Photii* ita inscribitur: Φωτίου πατριάρχου ὕμνος ἐκ προσώπου τῆς ἐκκλησίας εἰς Βασίλειον τὸν φιλόχριστον βασιλέα, ἤχος α'. P. ἀκουτισθῶμεν πάντες. Tertius autem hymnus in fine quasi folii 119. incipit, et est ἐγκωμιστικὸς εἰς Βασίλειον τὸν φιλόχριστον δεσπότην, ἤχ. πλ. β'. P. ἀπὸ λογικῶν λειμώνων. *Christophorus* rursus apparet in fol. 120. cum ode eis Ἰσραὴλ παραίνεσις, ἤχ. α'. inscripta. P. ἀπόθου βλασφημίαν, quae mutila est, nam cum fol. 121. ita explicit codex τὸ πάλαι δεδομένου πε.

INDEX CODICIS BARBERINIANI.

Π Ι Ν Α Ξ.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

ΑΝΑΚΡΕΟΝΤΙΑ.

- Εἰς τὸν εὐαγγελισμόν τῆς Θεο-
τόκου.
εἰς τὴν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ γέννησιν.
εἰς τὴν τῶν μάγων προσκύνησιν.
εἰς τὴν ἀπαντὴν τοῦ κυρίου.
εἰς τὴν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν
βάπτισιν.
εἰς τὸ περὶ τὸν Λάζαρον θαῦμα
τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.
εἰς τὴν βαῖπάντησιν τοῦ κυρίου.
εἰς τὸν μυστικὸν καὶ θεῖον δεῖ-
πνον τοῦ σωτῆρος Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ καὶ Θεοῦ.
εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον τὸν ἀπό-
στολον.
εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ ἀγίου Παύ-
λου τοῦ ἀποστόλου.
εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Θεο-
λόγον.
εἰς τὸν ἅγιον πρωτομάρτυρα Στέ-
φανον.
εἰς τὴν ἁγίαν πρωτομάρτυρα Θέκλαν.
* εἰς τὴν ἄλωσιν τῆς ἀγίας πόλεως
τὴν ὑπὸ Περσῶν γενομένην.
* εἰς ἑαυτὸν ἤτοι εἰς τὸν ἄσωτον.
* εἰς τοὺς ἀγίους μάρτυρας αἰγυ-
πτίους.
εἰς Ναρσῆν ἐπίσκοπον Ἀσκαλῶνος
καὶ περὶ δογματῶν.
- εἰς τὸν τίμιον σταυρόν.
εἰς τὴν ἀνάληψιν καὶ εἰς ἑαυτόν.
εἰς τὸν πόδον ὃν εἶχεν εἰς τὴν
ἀγίαν πόλιν.
τοῦ αὐτοῦ ἀνακρεόντιον κατὰ στοί-
χους εἰς τὸν πάππον Μηνᾶν τὸν
οἰκονόμον τοῦ ἐννάτου Ἀλεξαν-
δρείας συκοφαντηθέντα ἐπὶ Φω-
κᾷ ὅτι Θεοδοσίος τὸν υἱὸν Μαυ-
ρικίου ἐδέξατο.
τοῦ αὐτοῦ ἀνακρεόντιον κατὰ στοί-
χους εἰς τὸν κύριον Παῦλον τὸν
Κανδιδάτον καὶ Μαρίαν τὴν μη-
τέρα αὐτοῦ κοιμηθέντας ἐν κυ-
ρίῳ.
τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν πόδον ὃν εἶχεν
εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ εἰς σε-
βασμίους τόπους.
Σωφρονίου μοναχοῦ
ιατροσοφιστοῦ.
εἰς τὸν Ἰωσήφ.
Ἐλίου Συγκέλλου ἱερέως ἀνακρεόν-
τιον κατασκευτικὸν ἤχ. πλ. δ'.
τοῦ αὐτοῦ θρηνητικὸν εἰς ἑαυτόν.
Μιχαὴλ Συγκέλλου
Ἱεροσολύμων.
εἰς τὴν ἀναστήλωσιν τῶν σεπτῶν
καὶ ἁγίων εἰκόνων.
Ἱγνατίου διακόνου γραμματικοῦ
εἰς Παῦλον τὸν ἴδιον μαθητήν.

- * Ἀνακρεόντιον καταναυκτικόν.
Ἄρεθα ἀρχιεπισκόπου.
- * εἰς Φώτιον τὸν πατριάρχην.
- * τοῦ αὐτοῦ εἰς Λέοντα τὸν Θεοφιλέστατον διάκονον καὶ σακελλάριον.
- * τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν νέαν ἐκκλησίαν.
- * τοῦ αὐτοῦ εἰς ἐγκαίνια τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας.
- * εἰς τὰ Λέοντος τοῦ βασιλέως βρουμάλια.
Λέοντος μαγίστρου.
- * ἐπιτύμβιον ἀνακρεόντιον εἰς τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφὸν παλατίνον.
- * τοῦ αὐτοῦ ἀνακρεόντιον εἰς τὴν Θεοκτίστην τὴν θυγατέρα αὐτοῦ.
- τοῦ αὐτοῦ ἀνακρεόντιον εἰς τὴν αὐτήν.
- εἰς τὸν γάμον τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος.
- ἕτερον ἀνακρεόντιον τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον τοῦ αὐτοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος.
- ἕτερον ἀνακρεόντιον τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ λοετρὸν τὸ ἐν τῇ βασιλείῳ αὐλῇ ὑπὸ Λέοντος τοῦ αὐτοκράτορος οἰκοδομηθέν.
- τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν αὐγούστην Ἑλένην Κωνσταντίνου τοῦ νέου σύζυγον.
Ἰωάννου γραμματικοῦ Γάζης.
- ἐπιβατήριος.
- τοῦ αὐτοῦ λόγος εἰς τὸν ὑπερφύεστατον Ζαχαρίαν τὸν Δοῦκα τὸν ἀσκαλωνίτην ἔχει δὲ τινα καὶ εἰς τὸν μεγαλοπρεπέστατον Ζα-

- χαρίαν τὸν γαζαῖον παρόντα τῇ ἀκροάσει.
- τοῦ αὐτοῦ ἐπιθαλάμιος εἰς τὸν θαυμασιώτατον Ἀνατόλιον Φαύστου τὰ πρῶτα φέροντα Γάζης.
- τοῦ αὐτοῦ σχέδιον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν ῥόδων μετὰ τὸ εἰπεῖν τοὺς φοιτητάς.
- τοῦ αὐτοῦ λόγος ὃν ἐπεδείξατο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν ῥόδων.
- τοῦ αὐτοῦ τίνας εἶποι λόγους ἢ Ἀφροδίτῃ ζητοῦσα τὸν Ἄδωνιν.
- * τοῦ αὐτοῦ τίνας ἂν εἶποι λόγους ὁ Διόνυσος τοῦ ἔαρος ἐλληλῶτος.

Γεωργίου γραμματικοῦ.

- * ἔρις Ἡλίου καὶ Ἀφροδίτης.
- * τί εἶποι ὁ Ἀπόλλων τοῦ ἔρωτος στέφοντος αὐτοῦ τὰ τόξα ἀπὸ δάφνης καὶ ῥόδου.
- τί εἶποι ἢ Ἀφροδίτῃ τῆς Ἀθηναῆς φυτευσάσης ἐλαίαν καὶ ἀνελάθοντος ῥόδου. — Deest princ. (1).
- τί εἶποι ὁ Ἄρης τῆς Ἀφροδίτης τραδείσης ἀπὸ ἀκάνθης ῥόδου.
- τί εἶποι ὁ Ἀπόλλων κατατρέχων τῆς Δάφνης καὶ ἐμποδισθεὶς εἰς ἄκανθαν ῥόδου.
- τί εἶποι ἡ Φαίδρα ὁρῶσα τὸν Ἰππόλυτον ἐστεμμένον ῥόδοις.
- ἄλλο εἰς τὸν αὐτὸν.
- ἐπιθαλάμια.
- ἐπιθαλάμια.
- * εἰς τὰ βρουμάλια. Ἀκολουθοῦ τοῦ γραμματικοῦ.
- * Λέοντος ποιητικοῦ καὶ φιλοσόφου ἀνακρεόντιον εἰς βρουμάλια τοῦ καίσαρος Βάρδα.

(1) Τί εἶποι ἢ Ἀφροδίτῃ τῆς Ἀθηναῆς διὰ ῥόδου πεισθείσης βοηθῆσαι τοῖς Τρωσίν. Hic tit. deest in indice.

* ἐγκώμιον Ἱφραίστου στρατηλάτου Ἀλεξάνδρου.

Σεργίου γραμματικοῦ.

* εἰς τὸ γράμμα τοῦ ἑαυτοῦ πατρὸς ἐπικινῶν ἀπὸ Κυζίκου.

* Φιλίππου πατρὸς Λουκίου.

Λεοντίου γραμματικοῦ.

* Ἀνακλώμενος ὃς φιλήσας κόρην τῇ ἡμέρᾳ μὲν ποδῶν ἐπόνει, τῇ δὲ νυκτὶ κοιμώμενος ἀπηλλάττετο τοῦ ἐρωτικοῦ πυρὸς ὀρριζούσης οὖν χελιδόνος, καὶ ἐν τῷ πτάσθαι τῷ ῥοίζῳ ἐγειρούσης αὐτὸν, ἐπεδείξατο κατ' αὐτῆς τοιαῦτα φάσκων.

Κωνσταντίνου γραμματικοῦ ἀνακρεόντιον.

* Ὃς μαθημάτων χάριν πατρίδα καταλιπὼν καὶ γονεῖς, εἰς τὴν Βύζαντος ἀνήλθε πόλιν· ψευδῆ δὲ φήμην περὶ τῶν γονέων μαθῶν ὡς ναυαγίῳ ἀπόλωντο ἐκ Σικελίας ἀπαίροντες, πένθει ἀτλήτῳ βεβωλημένος ἦσε τοιαῦδε.

* τοῦ αὐτοῦ ᾠδάριον ἐρωτικὸν ἀνακρεόντιον ὅπερ ἦσεν ἐν νεότητι παίζων, οὗτι σπουδάζων ἔλαβε δὲ τὴν ὑπόθεσιν ἐκ μελωδίας τινὸς ἄδομένης ἐν γάμῳ.

Θεοφάνους γραμματικοῦ ἀνακρεόντιον.

* Ὃς φίλον φιλεῖτε καὶ οὐ ποθεῖτε ἐκ τῆς ἀγαν φιλίας.

Hucusque exscripserat Allatius.

* Ἀνακρεόντιον συμποσιακὸν περὶ οὐνείρων.

εἰς ποτήριον — εἰς ἔρωτα — εἰς ἑαυτὸν — εἰς νεώτερον ἄλλος ἄλλον — εἰς φιλάργυρον — εἰς γέροντα — εἰς ἑαυτὸν — εἰς καλοκέρην — εἰς τὸ ἔαρ' — εἰς ἑαυτὸν — εἰς

φιλοπότην' — εἰς νεώτερον — εἰς Εὐρώπην.

Ἄλλοι ἀρχαῖοι.

Ἄλφαβητάρια ἕτερα διαφόρων ποιητῶν.

* Εἰς τὸ σεβάσμιον καὶ ζωοποιὸν πύσχα' — εἰς τὸν ἐν Κανᾷ γάμον — εἰς τὴν Σαμαρείτην — εἰς τὴν ἀνάληψιν — εἰς τὸν ἅγιον Βασίλειον ἐπίσκοπον ἀμ. — εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν πρόδρομον — εἰς τοὺς ἁγίους ἀποστόλους Πέτρον καὶ Παῦλον — εἰς τὸν Κωνσταντῖνον τὸν αὐτοκράτορα — εἰς τὸν προφήτην Ἥλιαν — εἰς τὸν ἀρχιστράτηγον Γαβριήλ — εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ ἐν θαλάσῃ περιπατοῦντος Ἰησοῦ Χριστοῦ — εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ εὐαγγελ. —

* Λέοντος φιλοχρίστου δεσπότη κατανυκτικὸν — ἕτερον κατανυκτικὸν — ἕτερον κατανυκτικὸν, et alii XXVII. huiuscemodi tituli subsequuntur. Exinde — πρὸς τοὺς εἰκονομάχους διὰ τοῦ βασιλέως — ἰκετήριος εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως ἡχ. π. α'. — εἰς τὸν σάφρονα Ἰωσήφ — εἰς τὰς ἰπαρθέτους — εἰς τὸν θρηῖνον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου — εἰς τὰ πάθη τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ — εἰς τὸν εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου — ἕτερον εἰς τὸν εὐαγγελισμὸν. — ἕτερον εἰς τὸν Ἄβελ καὶ εἰς τὸν Κάϊν — εἰς τὸ βάπτισμα τοῦ ἐξ Ἰσραὴλ λαοῦ — μετὰ τὸ βαπτισθῆναι τοὺς ἐξ Ἰσραηλῆτας παραίνεσις — εἰς τοὺς

αυτοὺς ἰσραηλίτας παραινεῖς
 — ὕμνος ἐκ προσώπου Βασιλείου
 δεσπότη — ὕμνος ἐκ προσώπου
 τῆς ἐκκλησίας εἰς Βασίλειον δε-
 σπότην — Ἐγκωμιαστικὸν εἰς
 Βασίλειον τὸν φιλόχριστον δε-
 σπότην — τίνος εἶποι λόγους Βα-
 σίλειος βασιλεὺς τελευτήσαν-
 τος Κωνσταντίνου τοῦ υἱοῦ αὐ-
 τοῦ — εἰς τὴν ἄλωσιν τῆς πό-
 λεως Συρακούσῆς — ἕτερον εἰς
 τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως Συρα-
 κούσης — εἰς τὴν ἄλωσιν τῆς
 Θεσσαλονίκης — παραινετικὸς
 Λέοντος τοῦ φιλοσόφου δεσπό-
 του εἰς τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ὑπὸ
 Κωνσταντίνου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. —
 Εἰς τὸν μακάριον Λέοντα τὸν
 δεσπότην — τίνος ἂν εἶπε λό-
 γους τελευτῶν Λέων ὁ βασιλεὺς
 — ἰκετήριος εἰς τὸν κύριον ἡμῶν
 Ἰησοῦν Χριστὸν — εἰς δευτέραν
 παρουσίαν — ἕτερον εἰς δευτέραν
 παρουσίαν — ἕτερον ὁμοιον — ἕτε-
 ρον εἰς δευτέραν παρουσίαν — εἰς
 τὴν παράβασιν τοῦ πρωτοπλά-
 στου — ἕτερον εἰς παράβασιν
 τοῦ πρωτοπλάστου — εἰς τὴν
 εἴσοδον τῶν νηστειῶν — κατανα-
 κτικοὶ εἰς τὴν εἴσοδον τῶν νη-
 στειῶν — Λέοντος τοῦ δεσπότη
 εἰς Ἀνδρόνικον τὸν ἀποστάτην —
 ἄλλος πρὸς νεώτερος εἰς κοῦ-
 ρον — ἕτερος πρὸς ὄρνεα καλὰ
 καὶ μ. . . ἄλλον νεκρώσιμον —
 ἕτερον νεκρώσιμον — ἕτερον νε-
 κρώσιμον.

A typhotheta odae XX. strophae
 aliquot perturbatae, cum ipsis
 mendis, ut in barbariniano ex-
 tant, restituuntur.

Post v. 62.

Ποταμῶν δίκην ἰάσεις

Ἐπὶ τῆς πέτρης ἐκείνης,

65. Θεόπαις ὅπου ταυῖσθη,

Μαρίη βρύουση πᾶσιν.

Χαῖρε Σιών, φαέδων ἤλιε κό-
 σμου

Ἦν ποθέων σενάζω νύκτωρ καὶ
 ἡμαρ.

Ῥαγὲν ὡς ἀφῆκεν ἄδου *

70. Νεκάδας σοφῶδες ἔργω,

Τότε παντανάξ ὁ ῥήξας

Ἐφάνη φίλος ἐκεῖσε.

Σκοπιὴν λιπὼν Σιών δε

Περιφύς πέτρης, ἐφ' ἣν περ

75. Δι' ἐμὸν πλάσας ἐτύφθη,

Δόμον εἰς πέτραν κατέλθω.

Τόπον οὗ, κλάων στενάζω,

Σοφίης φίλων ὁ πρῶτος

Ἐὸν ἔκλυσεν τὸ πῆμα,

80. Χαμάδις πεσῶν φιλήσω.

Προβατικῆς ἀγίης ἐνδόδι βαι-
 ῶν

Ἐνθα τέκεν Μαρίην πάγκλυ-
 τος Ἄννα,

Ἐποδὺς νεῶν, νεῶνδε

Θεομήτορος πανάγνου,

85. Φιλέων περιπλακείην

Ἐρατοῦς ἔμοιγε τείχους.

Φέρε δὴ μάτην μετέλθω

Ἄγορῆς μέσης ὁδεύων,

Ὅδι πατρικοῖς ἐτέχθη

90. Θαλαμῶσις ἀνασσα κούρη.

Χαμόθεν φέρειν ἐκείνην

Πάρετος κλίνην βεβήκει

* iteratur
 versus.

<p>Ἵγμὴν λόγου κελεύσει ,
 Βάσιν οὖν ἴδοιμι κείνην .</p> <p>95. Ψυχότερπέως τρυφεῖν
 Τεμέω δ' ἐπὶ ἄν , τὸ σῶμα
 Τὸ δεδεγμένον τὸ σῶμα
 Μαρίην θεὸν τεκούσης ,</p> | <p>Γεθσημανῆ τέμενος λαμπρὸν
 αἶδω</p> <p>100. Ἐνθα τέτυκτο μητρὶ θεοῖο .
 ἽΩ γλυκὺ πλείστα πέλεις ἔξο-
 χον οὕρος ,
 Χριστὸς ὄθεν μεδέων οὐρα-
 νὸν ἴδεν .</p> |
|---|---|

AD PRAEFATIONEM ET ODAS S. SOPHRONII

EMENDATIONES.

Prior numerus paginas , alter versus indicat.

Praef. XX. 21. *unum* corr. undecim. XXVI. 11. et P. seq. 23. lege μελεάγρι . . . XXVII. 17. optima lectio est μελάγρας , ita enim aperte ego legi in vetusto cod. membr. vat. 1221. p. 9. at editiones mendose habent μέλγρας. XXXVI. aliquot verba , quae in ind. barb. revera non leguntur , ex tit. eiusdem cod. sunt desumpta. 58. 15. ἐσῆλθον. 63. 27. ἐσῆγον. 64. 39. ἄχθος. 68. 36. τελετηῆς. 73. 55. ὄθι. 74. 89. ὅτι μευ. 75. 119. φίλοι. 76. 23. τέλεσαν. 77. 61. κροτ. . . 79. 110. κατεῖπον. *ibid.* 1. δὴ. 80. 37. κατὰ. 83. 2. ἄγοις. 16. fortasse legendum γενναίην. *ibid.* 18. τετραπάρω. 86. 86. ζοφερὰν. 90. 92. φιλοσ. . . 94. 7. μάρτυσιν. 96. 59. ξένα τ'. *ibid.* 80. τὸ. 97. 95. χόλος ἄγριος δ' ἐ . . . 98. 24. πάλιν. 101. 93. χαλε . . . 102. 1. ῥέον. *odae* seq. 2. νοερὴν. 103. 14. ἀδυσφάτοις. 105. 70. δύω. 113. 100. scribe ita . . . στάς. 114. 23. τριστόον. 117. in tit. ΥΙΟΝ. *ibid.* 9. πατέρος. 119. 76. ἐπάρχων , ita et deinceps. 123. 53. τόν. Ceterum cf. *adn. criticas et philologicas.*

EDITORIS MONITUM.

Ante quam sancti Sophronii et aliorum veterum graeca et latina opuscula, de quibus in praefatione dictum fuit, hoc tomo exhibeam, libet alia quaedam sanctorum patrum egregia scripta veluti in limine collocare, quae in vaticanis aequae codicibus mihi occurrerunt. Graeca vero latinis etiam aurius benignus interpretis recitabo.

1. Serapionis episcopi aegyptii ineditam epistolam ante hos annos impressi in meo classicorum auctorum volumine quinto p. 364, unam ex iis videlicet quas sanctus Hieronymus de vir. ill. cap. xcix. ab illo scriptas narrat. Nunc ecce alteram multo prolixiorem eiusdem epistolam, libri instar, ad monachos alexandrinis scriptam codex vat. 439. obtulit, plenam summae pietatis, cum insigni laude ac descriptione monasticae professionis, et cum sanctorum qui circa Antonii Athanasiique tempora florere virorum commemoratione. Equidem si tam bonum tamque utile scriptum apud me continerem, male de graecis litteris et de pietate christiana mererer. Nec quisquam miretur, quod in titulo episcopus tantum dicatur hic Serapion, omisso urbis Thmues vocabulo; hoc enim in nonnullis quoque codicibus operis Serapionis contra Manichaeos usuvenire, iam nos monuit in adnotatis ad Hieronymum Ioh. Fabricius. Reapse antiquissimum esse hunc epistolae auctorem Serapionem, non aliquem ex homonymis paulo recentioribus, constat ex postremo capitulo, ubi is alloquitur viventes monachos, quos dicit cum Amune, Iohanne, Macarioque versatos, qui partim ante ipsum magnum Antonium vita excesserunt. Serapion abbas loquitur apud Cassianum collatione II. cap. 11, et tota coll. V. Videtur autem idem, qui arsenoita Serapion presbyter, et monasteriorum multorum parens, apud Palladium hist. laus. cap. lxxvi.

2. Sancti Iohannis chrysostomi scripta complura ex vatt. codicibus manu sua exscripsisse, aliaque indidem ad se submissa fuisse, narrat Montfauconius in generali editionis suae praefatione. Quod vero magis interest, T. XII. p. 319-401.

undecim novas divulgat disertissimi patris homilias ex vaticano codice suppeditatas, quam sibi fortunam immortaliter gratulatur. Ipsum illum codicem, nec non aliud eius exemplar, in vaticana bibliotheca memini me videre, quorum accuratior inspectione, gallicana editio haud semel corrigi potest. Sed hoc misso, aio interim, non ita Montfauconium veteres codices excussisse, quin spicum alienae sedulitati colligendum reliquerit. Ecce enim alias postea homilias svecus Benzelius addidit, quibus venetus quoque Gallandius tulit suppetias. Sed ne a vaticana bibliotheca discedam, unam hinc proferam homiliam, quam Chrysostomi nomine inscriptam in bonae indolis codice reperi, editoribus praedictis incognitam, neque aliquid ut spero habentem, quod a Chrysostomi dignitate magnopere abhorreat, quamquam stilus ad Procli fortasse gracilitatem magis accedit. Tum et Gothi in ea appellantur, de quorum salute plurimum laborasse Chrysostomum, cognoscimus ex Theodoreto hist. lib. v. cap. xxx, cuius verba olim recitavi in praefatione mediolanensi ad Ulphilam p. 15-16. Itaque et octava inter illas undecim novas, quas supra memoravi, dicta fuit a Chrysostomo, praelegendibus sacrum textum Gothis, gothoque mox sacerdote concionem Chrysostomi apud populum suum interpretante. Haec tantum in praesenti aio. Ceteroqui opinionem meam de hac homilia, titulo codicis fretam, siquis docte et non temere adversetur, non sum pugnaciter defensurus.

3. Proclus Chrysostomi olim amanuensis atque discipulus, sive ut Ephraemius chronographus loquitur (apud nos Script. vet. T. III. p. 229. v. 9714.) *μύστης φιλητός τοῦ πατρὸς Χρυσόστομου*, cuius etiam reliquias reportandas ab exilio in regiam urbem curavit, ut ait idem Ephraemius, *διδασκάλου τῆ σάματός! συνηρηκότος - ἀνακομισθῆναι γε πρὸς πόλιν κράτους*; Proclus, inquam, sextus post Chrysostomum Constantinopoleos episcopus, apte a nobis hoc in loco subtexitur: qui olim romanorum codicum ope a Vincentio Riccardo auctus, Romaeque editus, novum nunc incrementum ab aeterna Urbe eiusque innumeris codicum copiis accepturus est. Primam de ascensione Domini homiliam in codice reperi pulcherrimo sae-

culi decimi. Alteram de circumcissione Domini nactus sum in palimpsesto, sub Chrysostomi homilia quadam latentem: placuit enim nescio cui amanuensi, deleto discipulo magistrum scribere. Aegre hanc oratiunculam ex posterioris scripturae involucris extricavi, res tamen prospere demum cessit. Tres alias Procli homilias, graece apud nos deperditas, sed a syris interpretibus conservatas, iamdiu nunciaveram in syrorum vatt. codicum catalogo (Script. vet. T. V. part. II. p. 42-44) nempe in duobus extantes codicibus 368. et 369. Nunc vero ut eius catalogi a me editi fructum (quod et aliàs feci) ostendam, tres illas homilias, de dogmate incarnationis, de natiuitate Domini (quarum utraque ab Ephraemio antiocheno, ut infra dicam, memoratur), et de sancto Clemente Ancyrae in Galatia celebri episcopo ac martyre, latine saltem ex syriaca lingua ad occidentalis ecclesiae notitiam perferendas curavi. Hae nimirum quinque Procli homiliae in nullis hactenus editionibus apparuerant.

4. Procli contemporaneus fuit Diadochus, Photices in Epiro episcopus, tum asceticis scriptis quae extant clarus, tum etiam generoso discipulo Victore vitensi, qui ipsius hortatu vandalicae in Africa persecutionis scripsit historiam, magistrumque hoc praeconio in prohoemio ornavit: « eruditus a tanto pontifice, totoque laudis genere praedicando beato Diadocho, » cuius ut astra lucentia extant quam plurima catholici dogmatis monumenta dictorum. » Haec porro brevis de ascensione Domini homilia, quam ex vat. codice 455. deprompsimus, nota fuit Lucae Holstenio, ut ex eius epistola patet (ed. Boissonadi p. 209-210) quamquam eam, ut alias aliorum auctorum paratas homilias, occupationibus et mox obitu, quominus typis committeret, prohibitus Holstenius est. Nos igitur hanc homiliam utpote prorsus genuinam, et sub fine etiam dogmaticam, ante quam forte casu aliquo pereat, in publico ecclesiae thesauro deponendam censuimus.

Reliquum est, ut quot qualiaque scripta miscello hoc nostro tomo contineantur, enumeremus.

1. Serapionis episcopi epistola ad monachos gr. lat. p. XLV.
2. S. Iohannis chrysostomi homilia de pentecoste gr. lat. p. LXVIII.

3. S. Procli archiepiscopi constantinopolitani homilia de ascensione Domini gr. lat. p. LXXIX.
4. Eiusdem de circumcissione Domini gr. lat. p. LXXXIV.
5. Eiusdem de dogmate incarnationis lat. ex syriaco p. LXXXVIII.
6. Eiusdem de nativitate Domini lat. ex syr. p. XCII.
7. Eiusdem de sancto Clemente ancyrano E. et M. lat. ex syr. p. XCIV.
8. Diadochi Photices episcopi homilia de ascensione Domini gr. lat. p. XCVIII.
9. S. Sophronii patriarchae hierosolymitani sermo de S. Iohanne Baptista gr. p. 1.
10. Eiusdem commentarius liturgicus gr. p. 31.
11. Eiusdem carmina anacreontica XXII. gr. p. 49.
12. Eiusdem triodium gr. p. 126.
13. Vitae sanctorum Cyri et Iohannis editiones duae auctore S. Sophronio gr. p. 230, et p. 242.
14. S. Cyrilli alexandrini conciunculae tres de SS. Cyro et Iohanne graece p. 248. Eaedem latine p. 263.
15. Historia SS. Cyri et Iohannis interprete Anastasio bibliothecario lat. p. 253.
16. Petri parthenopensis de SS. Cyro et Iohanne lat. p. 268.
17. Eiusdem de S. Iuliana M., et de SS. quatuor Coronatis prologi. Item fragmentum de S. Catharina M. lat. p. 281-283.
18. Gregorii clerici, Lucii archidiaconi, Benedicti presbyteri, Theodorici monachi, Nicephori clerici, nec non anonymorum, praefationes in vitas Sanctorum lat. p. 283-300.
19. Claudii taurinensis praefatio ad catenam patrum in Matthaeum lat. p. 301.
20. Paulini episcopi sermo in quadragesima lat. p. 309.
21. Eiusdem Paulini vel incerti auctoris sermones duo lat. p. 311-313.
22. S. Petri Damiani sermo ad sacerdotes lat. p. 316.
23. Vita S. Nicolai myrensis per Ioh. diaconum lat. p. 324.
24. De S. martyre Artemio commentarius historicus Iohannis monachi (id est S. Iohannis damasceni) ex inedito Philostorgio gr. p. 340.

25. Ex thesauro Nicetae choniatae excerpta de Macedonio, Nestorio, Eutyche, quinta synodo, Incorrupticolis, sexta synodo, Armeniis, Agarenis, Lizicianis gr. p. 399-498.

26. Theodori mopsuesteni scholia in epistolam Pauli ad Romanos gr. p. 499.

27. Ferrandi diaconi (ut inscribitur) fragmentum lat. p. 575.

28. Aselepiodoti de re militari capitula duo gr. p. 578.

29. Anonymi sententiae militares gr. p. 582.

30. Ad S. Sophronif anacreontica animadversiones criticae et philologicae p. 585, et 593.

31. Interpretatio latina anacreonticorum S. Sophronii p. 621.

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΟΣΙΩΤΑΤΟΥ
ΣΕΡΑΠΙΩΝΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΜΟΝΑΖΟΝΤΑΣ.

α. Ἀγαπητοί. Ἐπαινῶ ὑμῶν τὸν πόθον καὶ μακαρίζω τὸν βίον, ὃ μακάριοι θεῶ μονάζοντες, ὅτι κοινὴν ἔχοντες τὴν φύσιν πᾶσιν ἀνθρώποις, οὐ κοινὴν πρόθεσιν, ἀλλὰ γὰρ καὶ μέγα τι φρονήσαντες, πρὸς αὐτὰς οὐρανίους μονὰς τὸν νοῦν ἑαυτῶν ἐπτερώσατε, ἵνα τῶν ἐκεῖσε θείων παιδευμάτων

BEATISSIMI ET SANCTISSIMI
SERAPIONIS EPISCOPI

EPISTOLA AD MONACHOS.

1. **L**audo, carissimi, vestram devotionem, felicemque depraedico vestram vitam, o beati in Deo monachi, quia communi cum ceteris hominibus natura praediti, non idem propositum habetis, immo magnum quid spectantes, ad caelestes

πολυπραγμονήσαντες τὴν ὠφέλειον, ὁμότεροισι τῶν μακαρίων ἀγγέλων εὐρεθῆτε, ὧν ἡ θέξις ὑμᾶς ἐκδέχεται καὶ μακαριότης περιμένει· ἄνθρωποι γὰρ ὄντες καὶ ἐξ ἀνθρώπων προελθόντες, οὐ ταῖς ἀνθρωπίναις συγκατηνέχθητε λογισμαῖς, οὐδὲ τὰ δοκῶντα τοῦ βίου περὶ τὰ πράγματα, τοῦ εἰς Θεὸν ὑμῶν πόθου ἐλαττωῖσαι τὸν τόνον δεδύνηται· πᾶσι δὲ ἀπαξ ἀπλῶς ἀποταξάμενοι, ἕνα σκοπὸν ἔχετε τὸ ἀρέσαι Θεῷ· καὶ τῆς ὑμετέρας εὐδοκίμησεως ὁ ἀγὼν πᾶσι λελάληται· οὐ χρημάτων ὑμᾶς περιουσία, οὐδὲ προκειμένων δώρων ἐπαγγελία τὸν ἀγαθὸν ὑμῖν τούτων πόθον προξένησαν, ἀλλὰ πίστις εὐσεβῆς καὶ διάνοια ἐρωμένη, Θεοῦ σωτήρος μεσιτεύσαντος καὶ εὐδοκήσαντος· τῆς ἀποδεκταίας ταύτης καὶ ἀγαθῆς προαιρέσεως ὁ χορηγὸς γενόμενος καὶ ἀρχηγὸς καὶ τελειωτῆς ἔστιν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς, ὁ καὶ ὑμῖν τοῖς μονάζουσιν ὑπομονὴν καὶ χρηστὸν τέλος διδοὺς, καὶ πᾶσι τοῖς ἐθέλουσι σώζεσθαι ἐτίμη ὁδὸς εὐρισκόμενος· ἦντινα παρὰ τὴν ἀρχὴν

ipsas stationes mentis veluti alas intenditis, ut indidem divinae disciplinae utilitatem haurientes, paribus cum beatis angelis moribus sitis, quorum vos gloria excipiet, et felicitas expectat. Etenim quum homines sitis atque ex hominibus orti, humanis nequaquam cogitationibus abducimini; neque quicquid mortali vitae videtur optabile, vestrum erga Deum studium imminuere valuit. Quippe omnibus vale dicto, unum spectatis scopum, ut Deo scilicet placeatis; itaque boni consilii vestri susceptus labor apud omnes famigeratur. Profecto nec opum copia, nec oblatorum munerum promissiones egregiam hanc vobis devotionem conciliarunt, sed pia fides, et mens amore succensa, non sine Dei servatoris gratia et placito. Optabilis huius sanctique propositi auctor vobis est, dux, et perfectior Iesus Christus, qui etiam vobis monachis patientiam optimumque finem praestabit, quique se omnibus salvis esse volentibus paratam semitam praebet; quam cum vos ab

προθυμηθέντες ὀδεύσαι, συνοδοιπόρον ἔχετε τὸν σωτήρα κύριον λέγοντα, σὺ μὴ σε ἀνώ σὺδὲ μὴ σε ἐγκαταλείπω.

β. Διὰ γὰρ αὐτὸν, ἐμπόδιον οὐδὲν τῆν εὐράνιεν ὑμῶν ἐκκόψαι πρόθεσιν δεδύνηται, σὺ χρημάτων πόθος, σὺ μνήμη γονέων, οὐδὲ πρὸς γένους κληρονομίαι, οὐδὲ ἀδελφῶν συνουσίαι, σὺ συγγενῶν διαθέσεις, σὺ τρυφαί, καὶ λουτρὰ, καὶ πόται, σὺ φίλων συντυχίαι, σὺ κοσμικαὶ δόξαι, ἀλλὰ πάντα μὲν ὑπερφρονήσαντες, αὐτοῖς ἔργοις βοᾶτε ἀποστολικῶ κεχημέναι λόγῳ, πάντα ἠγούμαι σκύβαλα, ἵνα Χριστὸν κερδήσω· διὸ καὶ τῆν ἔρημον ἀυλίξεσθε, νηστεύετε, ἀγνεύετε ἀσκήσεις, εὐχαῖς καθαραῖς τὸν θεὸν ἱλασκόμενοι· σὺθὲν ὑμῖν οὐδὲ πώποτε βασιλεὺς ἐπίγειος φεβερὸς, σὺκ ἄρχων καὶ δικαστῆς καὶ ἠγούμενος, οὐδέ τις ἑτέρα ἐξουσία· δικαίῳ γὰρ νόμος οὐ κεῖται, ἀνόμοις δὲ καὶ ἀνυποτόκταις, ἀσεβέσι καὶ ἁμαρτωλοῖς, πατρολώαις καὶ μητρολώαις, ἀνδροφόνταις, πόρνταις, καὶ ἀρσενικοῖταις, ἐπίορκταις, καὶ εἴ τι ἕτερον τῆ ὑγι-

initio terendam susceperitis, comitem habetis dominum Servatorem qui ait: non te dimittam, neque te deseram.

2. Itaque praesidio eius fretis nullum vobis impedimentum praecidere potuit caeleste propositum, non divitiarum cupiditas, non parentum memoria, non propinquorum hereditates, non fratrum germanorum convictus, non cognatorum affectus, non deliciae, non balnea, non comotationes, non amicorum occursationes, non mundani honores; verum haec omnia contemnentem, ipsis actibus clamatis quod apostolus dixit: omnia arbitror stercora ut Christum lucrifaciam. Idecirco et desertum incolitis, et ieiuniis, castis exercitationibus, purisque precibus Deum placatis. Nullus omnino iam a vobis rex terrenus timetur, vel princeps, vel iudex, aut praeses, vel quaelibet alia potestas: iusto enim non est posita lex, sed iniustis et calcitrantibus, irreligiosis et peccatoribus, parricidis, homicidis, fornicatoribus, masculorum concubitoribus, periuris,

αινούση διδασκαλία ἀντίκειται· οἱ γὰρ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶ φόβος τῶν ἀγαθῶν ἔργων ἀλλὰ τῶν κακῶν· καὶ πάλιν· θε-
λοις δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν; τὸ ἀγαθὸν ποιεῖ, καὶ
ἔξεις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς· ὑμῖν οὖν οἱ ἔπαινοι δικαίως, ὡς καὶ
τῶν ἐναντιουμένων ἢ τῶν ἀπειλουμένων τιμωρία πικρά.

γ. Θεὸς ὑμᾶς ἐξελέξατο ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, ζηλωτῆν
καλῶν ἔργων· ὑμεῖς ἐστε φῶς τοῦ κόσμου, ὁ σωτὴρ εἴρηκεν·
καὶ ὧν ὁ ζῆλος ὁ αὐτὸς, καὶ τὸ ἔργον τὸ αὐτὸ, καὶ ὁ
ἔπαινος ὁ αὐτὸς, καὶ ὁ μισθὸς ὁ αὐτός· μακάριοι τίνυν
ἐστὲ καὶ τρισμακάριοι, ὧς τιμιώτατοι θεῷ μονάζοντες· τίς
ὑμῶν ἐπαξίως ἐπαινέσειε τὴν διαγωγήν; ἔργα γὰρ ὑμῖν ἡμέ-
ρας καὶ νυκτὸς ψαλμοὶ καὶ ὕμνοι καὶ ᾠδαὶ πνευματικαὶ καὶ
πράξεις θεῷ πρέπουσαι· ἀγάπη γὰρ ὑμῖν πολιτεύεται, τὸ
τῶν ἀγγέλων χρῆμα· εἰρήνη παρ' ὑμῖν ἐστήρικται, τῶν οὐ-
ρανῶν περίβολος· ἀφιλάργυρος ὑμῖν ὁ τρόπος, ἀεὶ τῇ χρείᾳ
φιλούμενοι, ἐν νηστείαις εὐτόνοι, ἐν εὐχαῖς εὐτονώτεροι, ἐν

et siquid aliud sanae doctrinae adversatur. Etenim principes non sunt terrori bene sed improbe agentibus. Rursusque ait scriptura: vis potestatem minime formidare? recte age, laudemque ab ea reportabis. Vos igitur merito laude digni, uti e contrario secus agentibus acerbarum poenarum minae intenduntur.

3. Deus vos sibi elegit pretiosum populum, zelatorem bonorum operum. Vos estis lux mundi, ait Servator. Certe quorum idem est zelus, idemque opus, eorum etiam laus eadem est, eademque merces. Beati igitur estis immo beatissimi, o dilecti Deo monachi. Quis vestram digne laudaverit vitam? Vestra enim diurna nocturnaue opera sunt psalmi, hymni, cantica spiritalia, et dignae Deo actiones. Caritas enim, res angelica, vobiscum versatur: pax firma apud vos, quae est caelorum custos: alieni ab avaritia mores vestri, qui rebus necessariis contenti estis, in ieiuniis constantes, in precibus

ἀγρυπνίαις ὑμῖν τὸ κατ' ἡμέραν τῇ ἐγρηγορήσει διανύεται· λαμπράτω τὸ φῶς ὑμῶν, εἶπεν κύριος· καὶ ὁ εἶρηκε, φαίνεται· μὴ ἀγαπητὸν κόσμον, μηδὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὑμεῖς τετηρήκατε· μακάριοι τοίνυν ὑμεῖς τῷ Θεῷ, μακάριος δὲ καὶ ὁ κόσμος δι' ὑμᾶς· αἱ ἐρημίαι σεμνύονται δι' ὑμᾶς, καὶ ἡ οἰκουμένη σώζεται ταῖς ὑμετέραις προσευχαῖς· ὑετὸς τῇ γῆ καταπέμπεται ταῖς ὑμετέραις ἱκεσίαις, ἡ γῆ χλοοφορεῖ, καὶ δένδρα καρποῖς βριθόμενα ἀβλαβῆ τὸν καρπὸν ἀποδίδωσιν· ποταμὸς (1) δὲ ἐτησίως αὐξανόμενος καὶ ὅλην τὴν Αἴγυπτον ἀρδεύων, λίμναίς τε φιλιούμενος καὶ θαλάτταις πολὺ πλῆθος μεταδιδούς, τῶν ὑμετέρων ἱκεσιῶν γνωρίζει τὴν δύναμιν· εἰ γὰρ Ἡλίας ἄνθρωπος ἦν ὁμοιοπαθῆς ὡς γέγραπται, καὶ προσευχῆ τὸν ὑετὸν συνέσειλεν, καὶ πάλιν προσήνεγκεν, καὶ ὁ οὐρανὸς ἔβρεξεν, καὶ ἡ γῆ ἐβλάστησε τὸν καρπὸν αὐτῆς, πόσω μᾶλλον αἱ ὑμετέραι προσβείαι τὰ κατ' εὐχὴν ἡμῖν ἀνοίσει χρήσιμα;

adhuc constantiores, in vigiliis experrecti quotidianam vitam peragitis. Luceat lux vestra, dixit Dominus; et quod dixit, apud vos paret: neque vobis mundus aut omnino quae sunt in mundo curae sunt. Beati igitur vos coram Deo, beatus item mundus propter vos. Deserta loca vestri causa venerationi sunt, vestrisque precibus terrarum orbis manet incolomis. Vobis orantibus pluvia in terram demittitur, tellus herbis virescit, arbores pomis onustae inviolatum fructum suppeditant, flumen quotannis auctum universam Aegyptum irrigans, stagnis se socians, maribusque aquarum copiam tribuens, vestrarum supplicationum vim declarat. Si enim Elias, vir uti scriptum est aequae ac alii homines passionibus commotus, prece nihilominus pluviam inhibuit, rursusque prece ab eo oblata, caelo pluit, et suum tellus fructum germinavit, quanto magis vestra intercessio postulata nobis utilia impetrabit?

(1) Nilus videlicet.

δ. Μακαρία τοίνυν ἡ Ἀλεξανδρέων πόλις ὑμᾶς ἔχουσα πρεσβευτάς· οὐκ ἂν αἱ Σοδόμων πόλεις τεφρωθεῖσαι κατέπεσον, εἰ δέκα δίκαιοι ἐκείσε διέτριβον· οὐδ' αὖ πάλιν ἑτέραι πόλεις διεστράφησαν εὐμαιροῦσαι τῆς ὑμῶν ἀγιότητος· οἱ φίλοι τοῦ Θεοσεβοῦς Ἰὼβ χαλεπαὶ ὄντες ἐσώθησαν δι' αὐτὸν, ὡς γέγραπται· Ἰὼβ δὲ ὁ Σεράπιων μαι εὐξεται περὶ ὑμῶν, ὅτι εἰ μὴ πρόσωπον αὐτοῦ λήψομαι, εἰ μὴ γὰρ δι' αὐτὸν, ἀπώλεσα ἂν πάντας ὑμᾶς· ἤμαρτεν πάλιν ποτὲ ὁ τῶν Ἰουδαίων λαὸς, ὅτε ὁ τοῦ Θεοῦ Σεράπιων τὸν νόμον ἐδέξατο· ὀλιγορήσας τοῦ πρέποντος ὁ αἰὶ ἀσύνητος καὶ ἀπαίδευτος λαὸς παρηνόχλει τῷ Ἀαρὼν λέγων, ποίησον ἡμῖν Θεοὺς αἱ προπορεύονται ἡμῶν· παραβάντων δὲ αὐτῶν, ἠργίσθη κύριος αὐτοῖς καὶ φησὶν· Μωϋσῆ Μωϋσῆ, σπεῦσον κατάβηθι, ὁ γὰρ λαὸς ἠνόμησεν· ὁ δὲ καταβὰς καὶ Θεασάμενος τὴν παρανομίαν, ἀπεκρίνατο τῷ Θεῷ λέγων· εἰ μὲν ἀφῆς αὐτοῖς τὴν ἀμαρτίαν, ἄφες· εἰ δὲ μή γε, καὶ ἐξά-

4. Felix igitur urbs Alexandria quae vos habet intercessores! Certe Sodomitarum civitates nequaquam in cineres reductae fuissent, si decem ibi iusti inhabitassent: neque item aliae urbes eversae essent, si vestram apud se manentem sanctitatem habuissent. Religiosi Iob amici, quamquam distortis moribus, eius tamen gratia, ut ait scriptura, servati fuerunt: Iob, inquit, servus meus pro vobis orabit, cuius ego faciem reverebor: nisi enim per eum stetisset, utique vos omnes pessum dedissem. Olim praeterea iudaicus populus peccavit, quo tempore Dei servus legem sibi traditam accipiebat: namque officii sui oblitus ille semper insipiens maleque moratus populus, importunus Aaroni erat dicens: fac nobis Deos quos viae duces sequamur. Ergo illis peccantibus iratus Dominus ait: Moyse, Moyse, festina descendere, populus enim praevaricatus est. Ille vero descendens, visa ea perversitate, Deo respondit dicens: si quidem hoc illis peccatum vis dimittere,

λειψον ἐκ τῆς βίβλου ἧς ἔγραψας· ὡ πόση ταῖς ἀγίαις δια-
 θεσις· ὡ πόσον αἱ ὑμέτεραι εὐχαὶ τὰ κατ' εὐχὴν ἡρῶν ἀνοί-
 σει χρήσιμα, τοῦ Θεοῦ ἐπισπῶσαι τὴν εὐμένειαν· ὡ πόση
 ἀποκείσεται ὑμῖν ἡ ἀνάπαυσις Θεῶ συναφθῆναι σπουδάζου-
 σιν· ὡ πόσων ἀγαθῶν ἐμπλησθήσεσθε, πατέρα καὶ μητέρα
 καὶ ἀδελφοὺς καταλείψαντες.

ε. Τῷ Ἀβραάμ πάλαι ὁ Θεὸς ἔλεγεν· ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς
 σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ δεῦρο εἰς γῆν ἣν ἄν
 σοι δείξω· καὶ ὁ μὲν Ἀβραάμ ὑπακούσας ἐξῆλθεν· ὁρῶ δὲ
 καὶ ὑμᾶς ἀρπάσαντας τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, ἵνα τῷ Ἀβραάμ
 ἐξακολουθήσητε, καὶ τῆς εὐλογίας συναπλουθήσητε· ἀγα-
 θὸν ἀνδρὶ, ὅτ' ἂν ἀρῆ ζυγὸν ἐκ νεότητος αὐτοῦ, καθεῖνται
 δὲ καταμόνας καὶ σιωπήσεται· τοῦτο ἡ ὑμετέρα ἀναχώρησις
 ἐρμηνεύει· πλοῦτος ὑμᾶς οὐκ ἐδελέασεν, οὐδὲ κάλλη γυναι-
 κῶν ἐξηπατήθη, ἀλλ' ὥσπερ ἀσώματι ὄντες τῷ Θεῷ φόβῳ
 τὰς ἐναντίας ἡδονὰς ἐπατήσατε· οὐ προσηλώθητε ταῖς τοῦ

utique dimitte; si minus, me quoque de libro quem scripsisti
 deleto. O quanta est sanctorum benignitas! quantam nobis
 vestrae preces utilitatem impetrabunt, Dei benivolentia con-
 ciliata! Quanta vos in futurum manet requies, qui Deo con-
 iungi satagitis! Quot bonis replebimini, qui patrem, matrem,
 fratresque deseruistis!

5. Abrahamo olim Deus ait: exi de terra tua ac de cogna-
 tione tua, et veni in regionem quam demonstravero tibi. Et
 Abraham quidem obtemperans exiit. Vos pariter video Dei
 voci ultro obsecutos, ut Abrahami imitantes exemplum, eius
 aequae benedictionibus fruamini. Bonum est homini, cum por-
 taverit iugum ab adolescentia sua; sedebit enim et tacebit.
 Dictum hoc vestra in eremum secessio interpretatur. Non vos
 divitiarum esca illexit, non mulierum pulchritudo decepit,
 sed quasi incorporei adversarias voluptates divino timore con-
 culeavistis, non inhaesistis huius mundi curis, immo harum

κόσμου φροντίσιν, ἀλλ' ὑπεφύγετε τούτων τὸ μάταιον· ἡδὺς ὑμῖν ἐν ἐρημίᾳ λιτὸς ἄρτος καὶ ἄλας καὶ πότιμον ὕδωρ, ἢ αἰ ἐν πόλει τρυφαὶ καὶ εὐφρασίαι μετὰ μόχθου· κρεῖσσον γάρ φησι ψωμὸς μεθ' ἡδονῆς ἐν εἰρήνῃ, ἢ αἶκος πολλῶν ἀγαθῶν καὶ ἀδίκων θυμάτων μετὰ μάχης, ἐκ πάλαι ὁ παραιομαστῆς συμβουλεύει· ἐλεύθεροι ἑστέ κατὰ πάντα, ὧς θεοφιλέσταται θεῶν μονάζοντες· γυνὴ ὑμᾶς οὐκ ἐνοχλεῖ περὶ γυναικείου σκεύους· υἱοὶ ἢ θυγατέρες ὑμᾶς οὐ συμπνίγουσι, διαφόρους αἰτήσεις ὑμῖν προσφέροντες· οὐ θεράπων ἀποσυλήσας τὸν πλοῦτον φεύγει· οὐ χρημάτων μέριμνα κλέπτει ὑμῶν τὸν ὕπνον· τῷ γὰρ ἐμπλησθέντι τοῦ πλουτηῆσαι φησὶν ὁ ἐκκλησιαστικὸς, οὐκ ἔστιν ὁ ἀφίων αὐτὸν τοῦ ὑπνώσαι.

5. Ταῦτα τοῦ βίου τὰ ἡδέα, ταῦτα τοῦ βίου τὰ περισπούδαστα· ὅτ' ἂν γήμη τις ἐν πόλει, ἀρχὴ περιστάσεως, ἀναλωμάτων χρεῖα· ἔγκυος ἢ γυνὴ; γεγέννηκεν; ἀπετέχθη τὸ βρέφος; φροντὶς τῷ ἀνδρὶ πῶς τῆς γυναικὸς τελέσει τὰ καταθύμια· θῆλυ τέτοκεν; ὁ ἀνὴρ ἀηδίζεται περὶ προικῶν πε-

vanitatem vitastis. Dulcior vobis in eremo simplex panis cum sale et aquae potu, quam urbanae deliciae et convivia cum aerumna. Melius esse frustum cibi cum delectatione in pace, quam domum multis bonis iniquisque victimis redundantem, si adsint contentiones, antiquus proverbiorum auctor censebat. Vos in summa libertate versamini, o carissimi Deo monachi. Uxor vobis non est molesta propter mundum muliebrem: filii filiaeque nequaquam vos vexant, variis postulationibus obtundentes: non servus ablato aere aufugit: non opum sollicitudo somnum eripit. Homini quidem divitiis redundantanti, inquit ecclesiastes, quieto dormire non licet.

6. Istae porro sunt mundanae vitae dulcedines, haec eius optabilia bona: cum aliquis in urbe nubit, negotii initium est rei familiaris dispendium. Gravida est uxor? peperit? natus puer? Urget virum cura, quomodo uxoris placito occurrat.

μισπόμενος· ἄρσεν ἐτέχθη; φαιδρὸν αὐτοῦ πρὸς ὀλίγον τὸ πρόσωπον· μετ' οὐ πολὺ τὸ παιδίον νόσῳ συνεσχέθη· συμφορὰ τῷ ἀνδρὶ, οὐ διαλιμπάνει ἰατροὺς προσκαλούμενος· πολλὰ δίδωσιν, εἰ τὸ παιδίον σωθήσεται· κατηφῆς προϊὼν τοῖς φίλοις συντυγχάνει, εὐξασθε λέγων ὅτι τὸ παιδίον νοσεῖ· ἐάν τι πάθῃ, ἀγχόνη ἑμαυτὸν ἀπολλύω· οἱ φίλοι συνέχονται· ὁ δὲ θεὸς οἰκεία εὐμενεῖα ζωὴν παρέχει· ὑγιάνεν τὸ παιδίον, προέβη, ἐμηκύνθη, ἐγένετο πᾶσι· διδάσκαλοι τοῦτον διάφοροι παραλαμβάνουσιν, καὶ ὅσον προβαίνει παιδεύεται κατὰ τὸν κόσμον· νέος λοιπὸν ἐγένετο, ἀρμόδιος πρὸς γάμου συνουσίαν· ὁ πατὴρ αὐτοῦ πάλιν περὶ γάμων ἀσχολεῖται· ἔτοιμα πάντα, ὁ θάλαμος ἔτοιμος, καὶ ὁ θάνατος ἄφνω τὸν νέον ἀφῆρπασεν· συμφορὰ αἰφνίδιος τῷ πατρὶ ἀνηκέστως· ὁ νέος ἐκκομίζεται, στεναγμοὶ λοιπὸν καὶ ὀλοφυρμοὶ, περὶ τὸ μνῆμα ἀπερχόμενος οἰμωγὰς πέμπων, καὶ ταῖς χερσὶν ψοφῶν τὴν κεφαλὴν, θονούμενος καὶ τύπτων τὸ πρόσωπον, οἴμμοι οἴμμοι

Feminam peperit? angitur vir de dote cogitans. Masculus in lucem editus? Brevi tempore patris vultus hilarescit: nam paulo post infirmatur puer; calamitosus pater medicos invocare non desinit, multa dat daturusque est, si filius convalescet. Interim maestus occurrit amicis dicens, orate quia puer aegrotat, qui si forte funestum quid patietur, suspendio me perire necesse est. Amici condolent. Deus tamen benignitate sua vitam largitur. Convaluit, evolvitur ex infantia, crescit, fit adultior: magistri varii adsumuntur, et pro aetatis progressu eruditur secundum mundi consuetudinem. Iuvenilem aetatem attigit, copulandis nuptiis idoneam. Pater eius rursus nuptialibus curis occupatur: parata omnia, paratus thalamus, et ecce mors inopina iuvenem abripit. Subitus ergo parenti dolor et intolerabilis. Effertur iuvenis, hinc luctus et eiulatus: pater ad sepulcrum progrediens gemitum pectore mittens, manibus caput scabens, vultum vellicans et percutiens, heu heu conti-

συνεχῶς ἐπιλέγων· καὶ μάλα θακνόμενος ὑπὲρ τῆς συμφορᾶς, πολλάκις δυσιάτῳ περιπίπτει νόσῳ, καὶ κατὰ βραχὺ θαπανώμενος θάνατον λοιπὸν ἐπικαλεῖται.

ζ. Μάθετε, ὦ τιμιώτατα Θεῷ μονάζοντες, πόσων ὑμᾶς περιστάσεων Χριστὸς ἠλευθέρωσεν· μάθετε πόσας συμφορὰς ἐπερδάνατε· γινώτε εἶον μετέρχεσθε βίον· ἰσάγγελοι ἐστὲ τῇ πολιτείᾳ· ὅσπερ γὰρ ἐν τῇ ἀνάστασει τῶν νεκρῶν εὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίσκονται, ἀλλ' ὡς ἄγγελοι εἰσὶν ἐν οὐρανῷ οἱ δίκαιοι, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡμεῖς οὕτω συμβιωτεύοντες, προσλάβετε τῷ πόθῳ τὸ ἐσόμενον· τίς τοίνυν οὐκ ἂν ὑμᾶς μακαρίσειεν ἀπερίσπαστον ἐλομένους βίον; τίς οὐκ ἂν ἀποδέξοιτο ὑμῶν τὴν ἐν ἐρήμεισιν διαίταν; τίς οὐκ ἂν ὑμῶν ποθήσειε τὴν ἡσυχίαν; βουλευτήρια ἐν πόλεσιν συγκροτεῖται, καὶ ζητήσεις περὶ πολιτείας· τίς ὀρχηστῶν καὶ μιμολόγων καὶ αὐλητῶν ἐμπλήσει γαστέρας; τίς ἀδέσμοις θεωρίαις καὶ ματαίαις κενώσει τὸν πλοῦτον; καὶ τῆς τούτων

nenter clamat. Atque hoc luctu graviter afflictus, periculosum in morbum saepe incidit, paulatimque consumptus, mortem deinceps sibi invocat.

7. Discite, o Deo dilectissimi monachi, quantis vos curis Christus expedit! discite quantas vitastis calamitates! discite quod vitae genus ingressi estis! Nam vestra conversatio angelica est. Sicuti enim cum mortui resurrexerint, hi neque nubent neque nubentur, sed sicut angeli in caelo iusti degent, sic et hanc convictus rationem secuti, fervore vestro rem futuram praeoccupastis. Quis ergo vos non beatos depraediet, qui vitam adeo sollicitudinibus vacuum elegistis? Quis vestram in eremis non amet vitam? Quis tranquillitatem hanc vestram non discupiat? Consilia in civitatibus agitantur, et de rebus urbanis disceptationes; quis saltator, aut mimus, aut auloeus ventres implebit? quis turpibus vanisve spectaculis opes absumet? His quoque consultationibus vos propter Dominum

ἐρεῦνης ὑμεῖς ἐκτὸς ἐστέ διὰ τὸν κύριον· δημοσίαις λειτουργίαις ἢ πολιτικαῖς οὐκ ὑπόκεισθε, οὐδὲ χεῖρ φορολόγου θύραν τινὸς ὑμῶν κρούει ἵνα τέλος καταδράσθη· οὐδεὶς ὑμᾶς ἐν πραιτωρίῳ ἔλκει οἷα συμβαίνει, ἀλλ' οὐδὲ δεσμοπήριον οἰκήσετε συκοφαντούμενοι, ἀλλ' οὐδὲ κλεισὺς οἱ πόδες ὑμῶν δέξονται, συκοφαντούμενοι μεγάλα ἵνα δημόσια χρήματα καταβάλῃτε· οὐδὲ καλωθίαις αἱ χεῖρες ὑμῶν δεθῆσονται δι' ἐτέραν τινὰ περίστασιν· στρατιωτῶν διασεισμοὺς οὐκ οἶδατε, ἀλλ' οὐδὲ ταξιωτῶν ἀπάνθρωπα κωμῳδία· οὐκ ἐμπορίαις μετέρχεσθε, ἵνα ταῖς ἐπιτοκίαις πλοῦτον συνάξητε, ἐπιστάμενοι κρεῖσσον ὀλίγον τῷ δικαίῳ ὑπὲρ πλοῦτον ἀμαρτωλῶν πολὺν· κατὰ δόξαν ὑμᾶς δανειστῆς οὐκ ἐξυπνίσειεν, γραμματικὸν ἐπιφέρων, οὐδὲ λιβέλλου κατ' ὑμῶν γράψας ἄρχοντι παρέστησεν· οὐδὲ πλῆθος τόκων ἀπαιτούμενοι ἐστενάξατε· ἀλλ' οὐδὲ θάλατταν θεοοἶκατε μὴ ἀθρόον χειμάσασα ἀπολέσει τὸν φόρτον, καὶ πένης παραχρῆμα ὁ πλούσιος εὐρεθῆ.

alieni estis, quippe publicis aut urbanis ministeriis immunes: neque manus exactoris fores vestras pulsat, ut vectigal solvatis: nemo vos in praetorium ut fit pertrahit, neque carceres calumniis circumventi incolitis, neque ferrea compede gravamini, grandi crimine puta de repetundis pulsati; neque vobis manus quamlibet aliam ob causam vincuntur: militum concussionem non patimini, neque apparitorum inhumanas exactiones: mercaturam non exercetis, ut periuriis opes cumuletis; satis gnari potiore esse rem tenuem iusti, quam divitias peccatorum multas. Dormientes vos foenerator non excitat allatis syngraphis, neque oblatis praetori libellis in iudicium vos appellat: nec usuras ingentes postulati ingemiscitis: sed neque mare formidatis, ne repente tempestate commotum mercem absorbeat, et pauper subito deprehendatur qui divitiis pollebat.

η. Ταῦτα τοῦ βίου τὰ ἐπιτηδεύματα, ταῦτα τοῦ βίου τὰ πράγματα, ταῦτα οἱ γάμοι συναφθέντες ὑπομένουσιν· ὑμεῖς δὲ ἐν ἐρήμῳ ἀπερίσπαστοι διατελεῖτε, μόνου λαμπροῦ βίου ἐπιμελούμενοι· ὡς πόσης τιμῆς ὑπεροχὴν ἔχει τὸ ἅγιον καὶ ἱερὸν ὑμῶν σχῆμα· ὡς πόσης εὐωδίας πνευματικῆς πνέει· ὡς πληκίου τοῦ ἐπαγγέλματος ἐψηφίσασθε· λόγος οὐδεὶς ἀνυμῆσαι δύναται· ὡς ἐπάγγελμα πάσης φροντίδος ἐλεύθερον· ὡς ἐπάγγελμα οὐρανοῦ ἀπτόμενον· ὡς ἐπάγγελμα Θεοῦ συναπτόμενον· ὡς ἐπάγγελμα ἀγγέλαις ἐξεικονιζόμενον· ὡς ἐπάγγελμα τὸ κατ' εἰκόνα Θεοῦ σῶζον· ὡς ἐπάγγελμα Θεοῦ παρεστῆκος· ὡς ἐπάγγελμα Θεοῦ τιμιώτατον· ὡς ἐπάγγελμα δι' οὗ σώζεται ὁ κόσμος· ὑμᾶς τίς μακαρίζων, δικαίως ἂν λέξειεν, μακάριοι οἱ ἄμωμοι ἐν ὁδοῖ, οἱ περευόμενοι ἐν νόμῳ κυρίου· τοῦτον γὰρ τὸν νόμον μελετῶντες ἡμέρας καὶ νυκτός, ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων, ὃ τὸν καρπὸν αὐτοῦ δώσει ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ τὸ φύλλον αὐ-

8. Hae sunt mundanae vitae sollicitudines, haec quotidiana negotia, haec illi sustinent qui coniugio vinciuntur. Vos autem in eremo nullis curis distracti versamini, de vitae tantum puritate solliciti. O quam omni pretio maior est vester hic sacrosanctus habitus! quantam redolet suavitatem spiritalem! Quale quantumque promissum exhibuistis, nulla oratio satis celebrare valet. O promissum omni cura liberum! o promissum caelum ipsum attingens, Deo promissorem copulans, et angelorum similem efficiens! O promissum, quod in homine Dei imaginem conservat, hominemque ad Deum adducit! O promissum coram Deo pretiosissimum! O promissum denique cuius gratia mundus servatur! Quisquis vestram beatitudinem praedicabit, recte dicet: beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini. De hac enim lege diu noctuque meditantes, instar arboris eritis plantatae secus decursus aquarum, quae fructum proprium dabit tempore suo, et folium

τοῦ οὐκ ἀπορρήσεται, καὶ πάντα ἕσα ἂν ποιῇ κατευσιδ-
θήσεται· οὕτω τίνυν καρποφοροῦντες λόγῳ καὶ ἔργῳ παρ-
ρησιαστικότερον θύνασθε λέγειν Θεῷ, καταβήτω ἀδελφιδός
μου εἰς κῆπον αὐτοῦ, καὶ φαγέτω καρπὸν ἀκροδρύων αὐτοῦ·
ἕκαστος γὰρ ὑμῶν, ὃ ἀξιοπόθηται Θεῷ μονάζοντες, κῆπος ἐς
Χριστοῦ παντοδαπῶν δένδρων εἶδη περιέχων, ταῖς τοῦ νόμου
φυλακαῖς καὶ ἐντολαῖς γεωργούμενος· οὐκ ἐστὲ δρυμὸς ξύλων
ἵνα ἄγρια θηρία ἐν ὑμῖν ἐνοικήσῃ, τῶν ἐναντίων δυνάμειν
τὸ αἰμόβορον σύστημα· ἀλλὰ γὰρ κῆπος κεκλεισμένος λίθαις
τιμίαις τὴν ἐκ τοῦ νόμου φυλακὴν καὶ ἀσφάλειαν· διὸ οὐκ
ἐγένεσθε ζωγρήματα τοῦ διαβόλου, ἀλλ' ἐσαγηνέσθητε τῇ
σαγήνῃ τοῦ Χριστοῦ ἐκ τῆς ἀλμυρᾶς τοῦ κόσμου ἀκατα-
στασίας.

9. Ὁ γάμῳ κοινωνῶν περὶ πολλὰ μερίζεται τὴν διάνοιαν,
ὡς λέγει Παῦλος· ὁ δὲ γῆμας μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου πῶς
ἀρέσει τῇ γυναικί, καὶ μεμέρισται· αὐτοὶ δὲ ὅ Ἰαυμάσιαι Θεῷ

eius non decidet, et quicquid fecerit, feliciter succedet. Sic ergo verbis et opere fructificantes, confidentius dicere Deo potestis: descendat patruelis meus in hortum suum, manducetque fructum iuglandium suarum. Vestrum enim unusquisque, o merito cari Deo monachi, hortus Christi estis omne arborum genus continens, legis praeceptorumque custodia ex-cultus. Non estis arborum saltus in quo ferae silvestres inhabitent, adversariarum scilicet potestatum coetus sanguinolentus: sed hortus circumseptus estis pretiosis lapidibus, legis nimirum custodia et praesidio. Quamobrem praeda diaboli non fuistis, sed in Christo sagenam ex amara mundi tempestate incidistis.

9. Qui vitam coniugalem sectatur, mentem suam ad diversas curas partitur, ut ait Paulus: qui uxorem duxit, cogitat ea quae sunt mundi, quomodo feminae suae placeat, et divisus est. Vos vero, o admirabiles Deoque amabiles, ab eo num-

γλιχόμενοι, ἀχώρισται αὐτοῦ διατελεῖτε, ἀεὶ λέγοντες τὸ παρά τοῦ Δαβὶδ πόθῳ εἰρημένον, ἐκολληθήσῃ ἡ ψυχὴ μου ὀπίσω σου, ἐμοῦ δὲ ἀντελάβετό ἡ δεξιὰ σου· σὺ γὰρ ὀπίσω ἀγρῶν ἢ αἰκιῶν ἢ ἐτέρας τινὸς οὐσίας ἐπὶ ἐρεύθητε, ἵνα ταῦτα καταλαβόντες κτήσῃσθε· ἀλλ' εὐδὲ ὀπίσω ἀλόγου ἐπιθυμίας ἢ καταλαλιᾶς ἢ φιλαργυρίας ἢ ἐτέρας τινὸς ἀπάτης, ἀλλ' ὡς γέγραπται ὀπίσω κυρίου τοῦ Θεοῦ σου πορεύσῃ καὶ πρὸς αὐτὸν προσκολληθήσῃ· τοῦτο ἀληθεῖα ὑμεῖς πεποιθήκατε ὑπαγε, πάλῃσόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δῶς πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι· καὶ τοῦ ῥήματος ἢ δυνάμις ἐν ὑμῖν φαίνεται, ὃ οὐ παραδραμόντες παγίως ἀπετάξασθε τῷ κόσμῳ καὶ ταῖς τοῦ κόσμου φροντίσιν, λίαν θαρρήσαντες τῷ εἰπόντι Θεῷ, ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.

ι. Διὸ ἐπαίνων καὶ μακαρισμῶν ἐστὲ ἀξιοί, οὕτως Χριστῷ τὴν ἀπαίδευτον ἀκοήν ὑποτάξαντες, ἵνα μὴ ματαίαις

quam divulsi, semper id dicitis quod David fervido mentis affectu aiebat: adhaesit anima mea post te, me vero suscepti dextera tua. Non enim agros, aut domos, aut quasvis alias facultates studio vestro prosecuti estis, ut adeptis frueremini; sed neque turpibus cupidinibus, neque maledictis, neque avaritiae, neque alii cuivis fraudi indulgistis; sed id quod scriptum est egistis: post dominum Deum tuum ambulabis, et illi adhaerebis: eaque verba in rem contulistis: vade, vende quae possides, et da pauperibus, et habebis thesaurum in caelo, venique et sequere me. Et hujus quidem effati vis in vobis apparet, cuius tenaces mundo eiusque curis vale dixistis; Deo magnopere confisi qui dixit: quaerite primum regnum Dei et iustitiam eius, et haec omnia adicientur vobis.

10. Quam ob rem laudibus praeconiisque digni estis, qui sic Christo rudem adhuc auditum vestrum subiecistis, ne eum

αὐτὴν καταλαλιάς καταδουλώσητε· ἵνα δὲ καὶ τοὺς βλέπον-
 τας ὑμῶν ὀφθαλμοὺς ὀρθὰ παιθεύσητε μὴ ἔρᾶν ἀλλοτρίων
 κτηράτων, πρὸς Θεὸν αὐτοὺς ἀνατείνειν ἐμελετήσατε μετὰ
 τοῦ ὑμνογράφου Δαβὶδ λέγοντες· πρὸς σε ἦρά τοὺς ὀφθαλ-
 μοὺς μου τὸν κατοικῶντα ἐν τῷ οὐρανῷ· ἰδοὺ ὡς ὀφθαλμοὶ
 δούλων εἰς χεῖρας τῶν κυρίων αὐτῶν, ὡς ὀφθαλμοὶ παιδί-
 σκης εἰς χεῖρας τῆς κυρίας αὐτῆς, οὕτως οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν
 πρὸς κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν, ἕως οὔ οἰκτερήσῃ ἡμᾶς· ἐπαί-
 ροντες ὁσίας χεῖρας ἀκαταπαύστως πάλιν πρὸς Θεὸν εἰώ-
 θαστε· ἐνατενίζειν διὰ καθαρῶν προσευχῶν, ἵνα μὴ ἀρπαγῶν
 καὶ κλοπῶν καὶ πολέμων αἰτίαι γένωνται· τοὺς δὲ πόδας
 ὑμῶν ἢ εἰς οἶκον Θεοῦ ἢ εἰς μονὰς ἀγίων πατέρων τροχίαις
 ὀρθαῖς βαδίζειν εἰώθαστε, ἵνα μὴ εἰς κακίαν δραμόντες βό-
 θροις ὑποπεσοῦνται· περὶ γὰρ τῆς ἐλευθέρως ὑμῶν ὁσφρή-
 σεως σύνηδες ὑμῖν λέγειν Θεῷ· εἰς ὁσμὴν μύρου σοῦ δρα-
 μούμεθα· μεμαθήκατε γὰρ καὶ τὴν γεῦσιν εὐτελέσει τροφαῖς
 καὶ ποτῶν ὕδατι ἐθίζειν· ἵνα γὰρ μὴ γαστρὸς χάριν ὑπο-

stultis vulgi obtreccionibus obnoxium haberetis. Atque ut
 oculos quoque vestros rectum cernere, minimeque alienae rei
 invidere doceretis, ad Deum ipsos curastis dirigere, cum hym-
 nographo David dicentes: ad te levavi oculos meos qui ha-
 bitas in caelo: ecce ut oculi servorum ad manus dominorum
 suorum, ut oculi ancillae ad manus dominae suae, sic oculi
 nostri ad dominum Deum nostrum, donec nostri misereatur.
 Levantes sanctas manus indesinenter rursus ad Deum soletis
 adspicere cum puris precibus, ne illae rapinarum furtorum
 bellorumve reae fiant: pedes autem vestros aut in Dei do-
 mum, aut ad sanctorum patrum cellas recto cursu procedere
 docuistis, ne forte ad malitiam currentes in foveas decidant.
 Nam quod attinet ad odoratus vestri libertatem, sic Deo di-
 cere soletis: in odorem unguenti tui currimus. Didicistis etiam
 gustum vilibus escis et aquae potui assuefacere; scilicet ne

κρίνησθε πρόσωπα, καὶ ὅτι μάλιστα τῷ Ἀδὰμ ἢ παράβασις διὰ γεύσεως γέγενεν· πρὸς δὲ τούτοις ἅπασιν καὶ ἄμφια κέκτησθε ταπεινὰ καὶ τραχεῖα, τῆς ἀληθείας ἅμα καὶ ἀσκήσεως ἐπιδεικνύντες τὸν τρόπον· ἠδὺς ὑμῖν ψίαθος καὶ σερμυὸν περιβόλαιον δίχα παραπτώματος, ἢ στρωμναὶ μαλακαὶ μετὰ ἁμαρτίας· ἠδὺ ὑμῖν τὸ ἀκροᾶσθαι περὶ ἀναστάσεως καὶ φοβερᾶς κρίσεως, ἢ ἀκοῦσαι αὐλῶν καὶ κιθάρας καὶ ἀσμάτων ματαίων· αἰρετὸς ὑμῖν θάνατος εὐκλεῆς, ἢ ζῆν τρυφερῶς πολὺν χρόνον ἀσέμνως.

ια. Μακάριοι τοίνυν ἐστὲ τιμιώτατοι· τοῦτο γὰρ συνεχῶς ὑμῖν λέγειν ἄξιον· μακάριοι ἐστὲ τῇ ὁμοουσίῳ τριάδι στρατευόμενοι· στρατιωτὴν ιδιώτης ἄνθρωπος οὐκ ἀπατᾷ, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ὑμετέραν εὐλάβειαν οἱ δραπετεύσαντες δαίμονες· Θεὸς γὰρ ὑμῖν δωρεὰς διδοὺς ἔλεγεν· ἰδοὺ δέδοκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδικήσει· οὐκ ἐστρατεύθητε ἀνθρωπίνῳ βασιλεῖ, ἵνα ἐν πολέμῳ

ventris causa induamini hypoerisi, et quia Adam gulae maxime causa peccavit. Praeter haec omnia humilem quoque asperamque vestem gestatis, sinceri videlicet devotique moris imaginem. Gravior vobis lodix et storea sine lapsu in culpam, quam molles lectuli eum peccato. Iucundior vobis commemoratio resurrectionis et formidandi iudicii, quam tibiae citharaeque et vanae cantiones. Optabilior vobis mors beata, quam vita in turpibus deliciis diu protracta.

11. Beati igitur vos summe honorandi monachi! hoc enim saepe vobis dici dignum est. Beati estis, qui consubstantiali Trinitati stipendia facitis. Militi privatus homo non illudit; ita nec vestrae pietati perfugae daemones. Deus enim gratiae suae munera vobis tribuens ait: ecce dedi vobis potestatem calcandi serpentes et scorpios, atque universam inimici potentiam, nihilque vobis noxium futurum est. Nequaquam sub

θεάσασθε τὰς τῶν ὁμογενῶν ἀνθρώπων σφαγὰς, ἀλλ' ἐστρα-
 τεύθητε τῷ Χριστῷ, ἵνα τῶν θαιμόνων θεάσασθε τὰ πτώ-
 ματα· οὐδ' ἐκέκτησθε ὄπλα ἐκ χαλκοῦ καὶ σιδήρου, ἵνα τοὺς
 ὁμοδούλους ἀνέλητε· ἀλλ' ἐκτίσθε πίστιν ἰσχυρὰν δι' ἧς ὁ
 διάβολος καταβάλλεται· οὐδὲ πάλιν ἐστρατεύσασθε ἵνα ἐκ-
 χέητε αἷμα ἀνθρώπινον, ἀλλ' ἐστρατεύσασθε θεῷ, ἵνα διη-
 νεκῶς ἐκχέητε τὴν θέσιν ὑμῶν ἐνώπιον αὐτοῦ· ὀφθαλμοὶ
 κυρίου ἐπὶ δικαίους, καὶ ὦτα αὐτοῦ εἰς θέσιν αὐτῶν· δεή-
 σθε οὖν ὑπὲρ τοῦ κόσμου, εὖ μάλα εἰδότες ὡς ὅτι εὐχαῖς
 δικαίων ὑπακούει, καὶ ὅτι πολὺ ἰσχύει ἡ θέσις δικαίου ἐνερ-
 γουμένη· διηνεκῶς μέμνησθε ἡμῶν· ὑφ' ὑμῶν ὁ παράδεισος
 τῆς τρυφῆς εἰσοικισθήσεται· καὶ ἃς ἀπέκλεισε τοῦ παρα-
 δείσου θύρας ἡ τοῦ Ἀδάμ παράβασις, ταύτας ὁ ὑμέτερος
 ἔρωσ ὁ εἰς θεὸν ἀνάξει· ὑφ' ὑμῶν γὰρ ὁ οὐρανὸς οἰκισθή-
 σεται, ἵνα τοῖς ἀποστόλοις συναυτήσητε, ἵνα προφήτας ἴδη-
 τε, ἵνα τοὺς μάρτυρας θεάσασθε, ἵνα πάντας τοὺς δικαίους
 περιπτύξησθε, ἵνα τοῖς ἀγγέλοις συνδιατρίψητε· ὑμεῖς ἐν-
 θάδε μακάριοι, καὶ μετὰ τὴν ἐνθένδε ζωὴν μακαριώτεροι·

rege homine militatis, ut in bello caedes hominum homoge-
 neorum spectetis; sed Christo militatis, ut daemones profligatos cernatis: arma ex aere ferroque non habetis, ut conservos vestros interficiatis, ut humanum sanguinem effundatis, sed in Dei militia versamini, ut preces constanter vestras coram ipso fundatis. Orate igitur pro mundo, bene conscii, quod Deus honorum precibus aurem inclinatur, et quod iusti hominis intercessio plurimum valet. Semper nostri memineritis. Vos deliciarum paradisum patefacto aditu incoletis; et quas paradisi ianuas Adami praevaricatio clausit, eas vestra in Deum devotio recludet. Vos caeli stationes occupabitis, ubi apostolis occurretis, prophetas videbitis, martyres mirabimini, iustos omnes complectemini, cum angelis versabimini. Vos heic beati, et illic post hanc vitam beatiore. Ibi Iohan-

ἐκεῖ Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν ὄψεσθε, τὸν τῆς ὑμετέρας ἀσκήσεως εὐρετὴν, τὸν ἐν ἐρημίᾳ τραφέντα καὶ ἐν ἀσκήσει διαπρέψαντα· ἐκεῖ ὄψεσθε τὸν ἀνδρειότατον Ἰωβ πολλῇ περιβεβλημένον θόξῃ, τὸν τῶν ὑμετέρων πόνων ἐργάτην, καὶ τῆς ὑπομονῆς φίλον· ἐκεῖ ὄψεσθε τὸν πρῶτορα ὑμῶν Ἀβραάμ τὸν τῆς ὑμετέρας φιλοξενίας ἐραστὴν γνήσιον γενόμενον· ἐκεῖ ὑμῖν ἀπαντήσει πρῶτατος Δαβὶδ ὁ ἀσκητικώτατος, εὖ ὁ βίος κατ' ἡμέραν ὑμᾶς ἀλείφει· καὶ ἵνα μὴ ἕκαστον τῶν δικαίων ὀνειμάζων μακρύνω τὸν λόγον, αὐτὸν τὸν Χριστὸν ὄψεσθε πάντων τῶν ἀγαθῶν τὸ κεφάλαιον, τὸν εἰπόντα ὅτι μακάριοι αἱ καθάραι τῆ καρδίας, ὅτι αὐτὰ τὸν Θεὸν ὄψονται.

ιβ. Τίς τοίνυν μακαριώτερος ἢ εὐδαιμονικώτερος ὑμῶν, ἵνα Θεὸν αὐταῖς ὄψεσιν ἴδητε; μακάριοι ἐστὲ ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως πεδεινότεραται, ὅτε κρινεῖ ὁ Θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων· ὅτι τὰ πάντα γυμνά καὶ τετραχειλισμένα ταῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἐστίν· ὅτι πάντας ἡμᾶς παραστήναι δεῖ ἔμπρο-

nem Baptistam videbitis, vestri ascetici instituti inventorem, illum scilicet in eremo nutritum et religiosae vitae laude polentem. Ibi videbitis fortissimum Iobum multa vestitum gloria, laborum vestrorum participem et patientiae perstudiosum. Ibi videbitis progenitorem vestrum Abraham egregium vestrae erga hospites benignitatis aemulum. Ibi vobis occurret mitissimus et devotissimus David, cuius vitae exemplum vestram quotidie pietatem corroborat. Et ne singulos iustos nominatim appellans sermonem diutius protraham, Christum ipsum videbitis honorum omnium caput, qui ait: beati mundi corde, quoniam hi Deum videbunt.

12. Quis itaque vobis beatior aut fortunatior, qui Deum ipsum estis visuri? Beati eritis in die iudicii, o desiderantissimi, cum Deus de arcanis hominum iudicabit, cuius oculis nuda omnia et patentia sunt. Namque omnes nos necesse est ante tribunal Christi consistere, ut unusquisque in corpore

ὄθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα κερίσῃται ἕκαστος τὰ
 διὰ τοῦ σώματος πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον·
 τρόμος ὑμᾶς οὐ λήψεται τὸ τηλικαῦτα, ἀλλ' εὐφροσύνη καὶ
 χαρὰ καὶ στέφανος ἀγαλλιάματος ἐν πνεύματι ἁγίῳ· ὑμῖν
 οὐ κρίσις φεβερὰ, οὐδὲ πῦρ αἰώνιον, οὐδὲ σκώληξ ἀκόιμητος,
 ἀλλὰ τοῖς ἐναντίοις καὶ παραβαίνουσι τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ·
 ὑμεῖς ἀκούσατε τὸ δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρὸς μου,
 κληρονομήσατε τὴν ἠταιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ κατα-
 βολῆς κόσμου, εἰ ἀμέμπτως τὰ Χριστοῦ φρονήσαντες· τῷ δὲ
 κοινῷ πάντων ἐχθρῷ καὶ τοῖς τούτῳ ἀκολουθήσασι λέξει τὸ
 φρικῶδες ἐκεῖνο ῥῆμα· ἀρθεῖτω ὁ ἀσεβὴς ἵνα μὴ ἴδῃ τὴν
 δόξαν κυρίου· ἐκεῖ ὑμεῖς ἀπελεύσεσθε μετ' εὐφροσύνης καὶ
 χαρᾶς ἔνθα ἀπέδρα ὀδύνη καὶ λύπη καὶ στεναγμὸς, ἔνθα
 τιμὴ καὶ δόξα καὶ χαρίσματα ἀναφαίρετα.

ιγ. Τὸ γὰρ ἐπεικὲς ὑμῶν πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ὅλης
 διανέμεται· ποία πόλις ἀκούσασα ὑμῶν τὸν ἐνάρετον καὶ
 ἀποστολικὸν βίον, οὐκ εὐχεται ὑμᾶς θεάσασθαι; ποῖος βα-

referat remunerationem, secundum ea quae egerit sive bona
 sive perversa. Tunc vos timor non corripiet, sed hilaritas et
 gaudium, et corona laetitiae in sancto spiritu. Haud vobis
 erit formidabile iudicium, neque aeternus ignis, neque ver-
 mis vigil, sed iis qui contrario more extiterunt, et Dei prae-
 cepta violaverunt. Vos illa verba audietis: venite benedicti a
 patre meo, possidete paratum vobis regnum a mundi con-
 stitutione, qui Christi instituta constanter servastis. Communi
 autem omnium hosti, et huius adseclis, tremendam illam sen-
 tentiam intimabit: tollatur de medio impius, ne gloriam Do-
 mini videat. Illuc vos abibitis cum laetitia gaudioque, unde
 exulant dolor atque tristitia et gemitus, unde honor et gloria
 et reliqua Dei dona auferri nequeunt.

13. Enimvero vestra pietas in universo terrarum orbe ce-
 lebratur. Quenam civitas, audita religiosae vestrae et aposto-

σιλεύς τῶν φθασάντων, ἢ καὶ τῶν νυκτὶ χρόνων, ἀκούων ὑμῶν τὸν θεοπρεπῆ καὶ ἐνάρετον βίον, οὐκ ἠΰξασθε ὑμᾶς ἰσορῆσαι, καὶ μετὰ πολλῶν πόθου περιπτύξασθαι; ἐξ ὑμῶν ἀββᾶ Ἀντώνιος δι' ἀκρότατου βίου γενόμενος, οὗ καὶ ὁ βίος ἔγγραπτος παρ' ὑμῖν διασώζεται (1). ἔτι τε καὶ ὁ ἀββᾶ Ἀμοῦν, καὶ ἀββᾶ Ἰωάννης, καὶ ἀββᾶ Μακάριος (2), οἱ κατ' ὑπερβολὴν ἐναρέτως διέλαμψαν, οἱ καὶ σημεῖα καὶ ἑτέρας δυνάμεις τοῖς ἀνθρώποις ἐπεδείξαντο, κατὰ βούλησιν θεοῦ δαιμόνια ἀπελάσαντες, καὶ μεγάλας νοσημάτων ἀληγηδόνας ἰασάμενοι, καὶ ἑτέρα τινὰ πάθη, τῶν ἰατρῶν ἔδειξαν τὴν ἀσθένειαν· ἃ γὰρ οὐκ ἠδύνατο πάθῃ οἱ ἰατροὶ θεραπεῦσαι, ταῦτα ταῖς τούτων ἀγίαις εὐχαῖς καὶ ἰσχυρᾷ πίσει παρεχώρου, τῶν ἰασθῆναι τὸν οἰκείον τρόπον ἐπιγινώσκοντες τοὺς ὄρους· ταῦτα βασιλεῖς ἀκούοντες, λίαν ἐθαυμάζοντο θεὸν ὑμνεῦντες.

licae vitae fama, vos spectare non cupit? Quis rex sive praeterito sive etiam praesenti tempore sceptrum tenens, fando audiens vestros Deo dignos et virtute plenissimos mores, non optavit vos consulere, et summo affectu complecti? Ex vobis extitit abbas Antonius, summum disciplinae apicem consecutus, cuius etiam vita scripto commendata apud vos servatur. Item ex vobis abbas Amun, et abbas Iohannes, et abbas Macarius, qui eximia virtute fulserunt, et miracula etiam, atque alia sanctimoniae suae documenta hominibus exhibuerunt; et daemones Deo volente eiicientes, magnosque morborum dolores variasque passiones sanantes, medicae artis debilem esse virtutem ostenderunt. Medici enim quos morbos nequaquam pellere poterant, eos horum sanctorum precibus validaeque fidei pervincendos concedebant, quippe qui artis suae limites modulumque noverant: quae cum reges audirent, admirati magnopere Deum laudabant.

(1) Intelligitur illa ab Athanasio scripta magni Antonii vita. Fuit autem Serapionis nostri coetaneus Athanasius.

(2) De Amune Palladius cap. X, et de abbate Iohanne cap. XLIV. Macarium intelligo antiquiorem e tribus hoc nomine claris.

ιδ. Ταῦτα μᾶλλον ἴστε ἡμῶν ἀκριβῶς· ὑμεῖς γὰρ αὐτοῖς καὶ συνδιατρίψατε (1) καὶ οἱ πατέρες ὑμῶν· τίς τοίνυν ἐπαξίως ἐγκώμια θυνήσεται φράσαι; τίς δὲ οὐκ ἀποδέξεται ἢ ἐπαινέσειεν τὸ φιλόθεον, τὴν ὑπόμονην, τὴν σύνεσιν, τὸ ἀκαίραιον ὁμοῦ καὶ φρόνιμον; ἀλλὰ τὸ πρᾶον καὶ ἡσύχιον, ἀλλὰ τὸ ἡμερὸν ἡθός, ἀλλὰ τὸ εἰρηνικόν, ἀλλὰ τὸ ἀπλασον καὶ ἀπλῶν, ἀλλὰ τὸ ἀπαθές, ἀλλὰ τὸ ἀφυλόργυρον, ἀλλὰ τὸ εὐσπλαχνόν, ἀλλὰ τὸ ἐλεημονικόν, ἀλλὰ τὸ εὐμετάδοτον, ἀλλὰ τὸ συμπαθές, ἀλλὰ τὸ φιλάδελφον καὶ φιλόξενον, ἀλλὰ τὸ φιλόπτωχον, ἀλλὰ τὸ ὁμιλητὸν, ἀλλὰ τὸ φιλάληθες, ἀλλὰ τὴν εἰς Θεὸν ὁμόνοιαν, ἀλλὰ τὸ μελισταγές ὑμῶν ῥῆμα, ἀλλὰ τὸν ἡσύχιον λόγον, ἀλλὰ τὸ εὐτακτον βάδισμα, ἀλλὰ τὴν ἀναχώρησιν, ἀλλὰ τὸ χρηστὸν ὄνομα, ἀλλὰ τὸ ὀρθόδοξον, ἀλλὰ τὴν εἰς Θεὸν πίσιν; ὡ πόση ἀρετῇ συναναστρέφεσθε ὡ πόσαι ἀρεταὶ ὑμᾶς περιστέφουσι, Θεῷ τιμιώταται· ὡ ἐκ πόσων ἀρετῶν διάδημα περίκεισθε· ὡ πόση

14. Haec vos me ipso accuratius scitis: vos enim cum praedictis versati estis, nec non patres vestri. Quis ergo laudes vestras digne enarrare valeat? Quis vestrum non comprobet laudetque erga Deum amorem, pietatem, devotionem, temperantiam, fortitudinem, iustitiam, patientiam, sapientiam, et cum prudentia simplicitatem? Quid dicam de mansuetudine, silentio, mitibus moribus et pacificis? Quid de sinceritate, simplicitate, tranquillitate, pecuniae contemptu, misericordia, eleemosynis, liberalitate, mutua compassione, fraterno amore, erga hospites ac pauperes benignitate, affabilitate, veracitate, concordia secundum Deum, sermone mellifluo ac leni, composito incessu, solitudine, optima fama, orthodoxa mente, et fide in Deum? Quanta vos in virtute versamini? quot vos virtutes circumornant, o Deo carissimi!

(1) Loquitur ergo Serapion de illis sanctis Antonio etc. tamquam coaetaneis.

παρ' ὑμῖν χρηστῶν ἔργων εὐστάθεια· εἰρήνη παρ' ὑμῖν ἡγεμονεύει τῶν κακῶν ἀποχῆ· ταπεινοφροσύνη παρ' ὑμῖν ἡγεμονεύει, ὃ τοῦ κυρίου χρηστὸς τύπος, οὗ ἀστοχήσας παρὰ τὴν ἀρχὴν ὁ διάβολος δικαίως καταβέβληται.

ιε. Ταῦτα δὲ ὑμῖν γράφειν καὶ λέγειν ἀναγκαῖον καὶ προωδέστατον· ἐπειδὴ γέγραπται, μνήμη δικαίων μετ' ἐγκωμιῶν· καὶ ὅτι ἐγκωμιαζομένων δικαίων εὐφρανθήσονται λαοί· ὅτε τοίνυν τίς ὑμῶν μνημονεύει, πάντως καὶ ἐγκωμιῶν ἐφάπτεται· διὸ ἀνδρειότατοι σαφῶς ἐπιγινώσκοντες ὑμῶν τὸ ἀξίωμα καὶ τὴν ἑαυτῶν δόξαν, τελειῶσαι ὑμῶν τὸν μισθὸν ἐνισχύσατε, νήφοντες ἐπὶ πλείον τῆ τῶν μελλόντων ἐλπίδι· καὶ τὸ τοῦ Δαβὶδ ἄδοντες, ἀνδρίζου καὶ κραταιούσθω ἡ καρδία σου, καὶ ὑπόμεινον τὸν κύριον· μηδὲ πώποτε ἂν ἔννοιά τις ἐμφωλευῇ τὸ σύνολον, μηδὲ τοῦ τοσοῦτου χρόνου βραχεία τις βραθυμία τῶν ἀγαθῶν ὑμῶν τῆς ψυχῆς ἐναντίος ἀνεμος πνεύσας σβέσει τὰ λάμποντα φῶτα ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ φαι-

quot virtutum corona cingimini! quanta est apud vos bonorum operum constantia! Pax eminent inter vos propter vitiorum abstinentiam. Humilitas inter vos praecellit, qui est bonus Domini typus, a quo recedens olim diabolus iuste profligatus est.

15. Haec a me vobis scribi dicique necesse fuit et apprime conveniens; scriptum est enim, memoria iustorum cum laude; et quod iustis laudatis, laetabuntur populi. Quoties ergo quis vestri meminit, toties ei laudum vestrarum in mentem venit. Itaque, o fortissimi, vestram dignitatem probe scientes vestramque famam, deinceps vestram mercedem cumulare nitimini, futurorum bonorum spe alacrius vigilantes, illudque David cantantes: fortiter age, et roboretur cor tuum, et sustine Dominum: ne forte aliquando vel unica cogitatio thesaurum universum pessumdet; neque post tantum temporis tractum brevis aliqua negligentia vestrae animae bona, ceu

νόμειναι, ἵνα σὺν τοῖς ἀποστόλοις ἀκούσησθε, ὑμεῖς ἐστέ φῶς
 τοῦ κόσμου· τοῦ δὲ ἀποστόλου λέγοντος, ὑπομονῆς γὰρ ἔχετε
 κρίειαν, ἵνα τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ποιήσαντες κοσμήσησθε (1)
 τὴν ἐπαγγελίαν· μὴ ἀποκάμητε οὖν, τιμωτάτοι, ἀλλὰ τῇ
 ἀρχῇ τὸ τέλος συνάψατε, καὶ τῷ τέλει τὴν ἀρχὴν συνάψα-
 τε· ὁ γὰρ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται· γένοιτο
 δὲ ὑμᾶς καὶ ἡμᾶς μακαρίου καὶ ὀσίου τέλους τυχεῖν ἐντρε-
 φομένους δόγμασι θεαίσι, ὑπὸ Θεοῦ ἀρχόμενοι, καὶ παρ' αὐ-
 τοῦ παρμαίνόμενοι· καὶ τὰ εὐκταῖα ἐκεῖνα ῥήματα τῷ ἀπο-
 στόλῳ κατορθώσαντας μετὰ παύρησίας λέξαι, τὸν ἀγῶνα
 τὸν καλὸν ἠγωνίσαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τε-
 τήρηκα· λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος,
 ὃν ἀποδώσει μοι κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὁ δίκαιος κριτής·
 ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ
 πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων· ἀμήν.

flans ex adverso ventus ardentem facem extinguat, qui reapse
 veluti luminaria in orbe lucetis; ut cum apostolis audiatis:
 vos estis lux mundi. Sed et apostolus ait: patientia opus est
 vobis, ut Dei voluntatem complentes, promissionem repor-
 tetis. Ne igitur lassemini, o desiderantissimi, sed finem ini-
 tium iungite, et fini initium: qui enim sustinuerit usque ad
 finem, hic salvus erit. Utinam vero vobis nobisque contigat
 beatum sanctumque terminum consequi, divino dogmate
 enutritis, Deo duce et pastore! ut illa desiderabilia apostoli
 verba exsequentes dicamus: bonum certamen certavi, cursum
 consummavi, fidem servavi; deinceps reposita est mihi ius-
 titiae corona, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus
 iudex; cui gloria et potentia, Patri videlicet cum Filio san-
 ctoque Spiritu per saecula saeculorum. Amen.

(1) An κομίσθησθε?

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΟΜΙΛΙΑ ΡΗΘΕΙΣΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΝ.

α. **Η** τὰς γλώσσας σήμερον διανείμασα χάρις, αὕτη οὐκ ἔα με δεδαικέναι τῇ τῆς γλώττης πενίᾳ, ἢ τοὺς ἀγράμματαὺς τῷ κόσμῳ παιδευτὰς ἐπισήσασα, ἢ τοὺς ἀλίεας χειροτονήσασα ῥήτορας αὐτόσχεδιῶ σοφία, τοὺς τοῦ κόσμου σοφοὺς καταισχύνασα· πόθεν γὰρ ἄλλοθεν αἱ τῶν ἀνθρώπων ἀγέλαι τῇ εἰδωλολατρείᾳ νοσεῦσαι, πρὸς τὴν εὐσέβειαν ἔδραμον; πόθεν τὴν πολυδέσποτον τῶν δαιμόνων δουλείαν μετέμαθον; πόθεν βραχὺς μαθητῶν ἀριθμὸς, ἀνθρώπων ὄμοῦ καὶ δαιμόνων ἀντηγωνίσαντο φάλαγγιν, εἰ μὴ τῷ τῆς θεότητος πυρὶ καθωπλίσθη; σήμερον ἢ διὰ τοῦ πυρὸς πηγῆ

IOANNIS CHRYSOSTOMI

ARCHIEPISCOPI CONSTANTINOPOLEOS

HOMILIA DE SANCTA PENTECOSTE.

1. **Q**uae linguas hodie gratia distribuit, ea me linguae defectum non sinit metuere: gratia videlicet quae indoctos orbi magistros praefecit, pisces improvisa sapientia rhetoras effecit, mundique sapientes pudore suffudit. Quo etenim alio impulsu greges hominum idololatriae morbo contaminati, ad veram pietatem accurrerunt? Quomodo multiplicem daemonum dominationem abiecerunt? Qui fieri poterat, ut pusillus discipulorum numerus, cum hominum simul ac daemonum legionibus depugnaret, nisi divinitatis igne fuissent armati?

τῆς χάριτος ἐξέβλυσε, καὶ φλόξ διατρέχουσα, ταῖς αὐραῖς ὑφείη τοῦ πνεύματος· ταύτην ὁ Χριστὸς τὴν χάριν ταῖς μαθηταῖς εὐαγγελιζόμενος ἔλεγεν, οὐκ ἔάσω ὑμᾶς ὀρφανούς, ἄλλον ὑμῖν ἀποστέλλει παράκλητον ὁ πατήρ· ἡ γὰρ εἰς οὐρανὸν ἀνοδος τοῦ δεσπότη, τὴν ἐξ οὐρανοῦ κάθοδον ἐγγυᾶται τοῦ πνεύματος· ἔδει γὰρ τοὺς τὸν Ἰησοῦν ἀποθεξαμένους, ὑποδέξασθαι καὶ τὴν τοῦ πνεύματος ἀφίξειν, ἵνα δράμῃ πρὸς εὐτελεστέραν ἀνοδὸν τὰ τῆς θεογνωσίας διδάγματα· ὁ μὲν οὖν Ἰησοῦς ἀνθρωπίνην τὴν φύσιν λαβὼν καὶ συγενῆ ταῖς ἀνθρώποις περιβαλλόμενος θέαν, πρὸς τὴν τοῦ πνεύματος ὑποδοχὴν τοὺς ἀνθρώπους ἀνέστη· ἔτι γὰρ φησι πολλὰ ἔχω λέγειν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν· ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ παράκλητος τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν· ἐλεύσεται μετ' ἐμὲ τὸ κατ' ἐμὲ τὴν ἀξίαν ἐφάμιλλον· οὐκοῦν ἂ τῶν λόγων εὐηγγελίσθησαν, τοῖς ἔργοις ἐπέγνωσαν· ὧν τὴν ἐπαγγελίαν ἐδέξαντο, τούτων τὴν πείραν ἐνέμενον, ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς

Hodie per ignem fons gratiae exundavit, et discurrens flamma flabris Spiritus ventilabatur. Hanc Christus gratiam discipulis nunciando aiebat: non sinam vos orphanos, alium vobis Paraclitum mittit pater. Nam Domini in caelum ascensus, Spiritus de caelo descensum spondet. Oportuit enim eos qui Iesum receperant, Spiritum quoque supervenientem excipere, ut doctrina de veri Dei cognitione facilius se attolleret. Et Iesus quidem humana natura suscepta, et communi mortalibus figura indutus, ad suscipiendum Spiritum homines excitavit; adhuc enim, inquit, multa vobis dicere habeo, sed non valetis perferre; quum vero Paraclitus, qui est Spiritus veritatis venerit, ille in omnem deducet vos veritatem: post me veniet, qui par mihi dignitate est. Cuius ergo rei nuncium verbis acceperant, eam opere ipso agnoverunt: quod sibi promissum fuerat, id reapse experti sunt, cum pentecostes dies

πεντηκοστῆς· βραχὺς ἐν μέσῳ τῆς ἀνόδου καιρὸς, καὶ ἡ τοῦ πνεύματος γίνεται κάθοδος· ἡ τοῦ σωτῆρος ὑπόσχεσις, ἔργαις τὸ πέρας ἐλάμβανεν.

β. Ὁ μὲν οὖν τῶν ἀποστόλων χορὸς τῆς ὑποσχέσεως τῆς δεσποτικῆς καθάπερ ἀγκύρας τινὸς ἐπιλαβόμενος, τὴν τοῦ πνεύματος παρουσίαν ἀνέμενον· ἐπεὶ δὲ τῶν ἡμερῶν ὁ ὁρῶμας πρὸς τὸν πεντηκοστὸν ἀριθμὸν ἀνελήλυθε, ὃ τε τῶν ἑπτὰ ἐβδομάδων κύκλος κατὰ τὴν τοῦ νόμου διάταξιν ἑαυτὸν ἀναστρεφόμενος ταῖς ἑρταῖς ἑκατέρωθεν περιγράφεται, τότε οὖν ἡ τοῦ πνεύματος γίνεται κάθοδος· ἀλλ' οὐ σαρκὸς ὡς υἱὸς ὑπελάβετο, οὐδὲ δι' ἀνθρωπίνης ἐφανερῶθη μορφῆς, οὐδ' ὡσπερ ἐν τοῖς Ἰορδάνου ρείθραις τὸ τῆς περιστερᾶς εἶδος τὴν τοῦ πνεύματος παρουσίαν ἐμήνυσε· οὐσία γὰρ δεσποτικὴ καθὰ βούλεται ἐπιφαίνεται· βροντὴ δὲ σάλπιγγ' οὐράνευεν ἑβόα, πᾶσαν ἀκοῆς ἐνέργειαν τῇ ἀπηχήσει νικῶσα· καὶ φλόξ διῦπταμένη, γλώσσας πυρίνας ἀπέτικτε· ἡ τοῦ πυρὸς διαίρεσις, γλωσσῶν ἐγένετο μήτηρ· γλωῦσαι διάδοχοι ταῖς τῶν

compleretur. Brevi post ascensionem Domini intervallo, Spiritus adventus accidit: Servatoris promissio veracem exitum nacta est.

2. Apostolorum ergo coetus, promissione Domini tamquam ancora innixus, Spiritus adventum expectabat. Quum autem dierum cursus ad quinquagenarium numerum devenisset, septemque hebdomadarum revolutus, ex legis praescripto, circulus inter utriusque festi terminos conclusus fuisset, tunc scilicet Spiritus descensio contigit: qui tamen, nequaquam ut Filius carnem assumpsit, neque in humana apparuit figura, neque ut antea in Iordanis fluentis columbae species praesentiam Spiritus significavit: domina enim rerum natura, pro suo libito semet ostendit: tonitru tubae instar caelitus clanxit, omni qui auditur strepitu longe resonantius: flamma discurrens linguas igneas pariebat; ignis divisio, linguarum mater

μαθητῶν κορυφαῖς ὑπεκαθέζοντο· οὗτος μὲν οὖν τῆς τοῦ πνεύματος ἐπιφανείας ὁ τρόπος.

γ. Ἐκλέγεται ἡμέραν, ταῖς ἐτέραις παραπεμπόμενος· εὐ γὰρ δὴ λόγου χωρὶς, εὐτε τῷ τάχει λαμβάνει τὴν ἑορτὴν· εὐτε μετὰ τῆς ἡμέρας τὴν πάροδον, ἐπάγει τὴν κάθοδον· διὰ τί; τρεῖς εἰσὶν αὐταὶ μέναι παρὰ Ἰουδαίαις δημοτελεῖς ἑορταὶ· πρώτη μὲν ἡ τοῦ πάσχα, καθ' ἣν τὸ πρόβατον θύοντες, τὸν ἀληθινὸν ἀμνὸν οὐκ ἐπέγνωσαν· καὶ τιμῶντες τὸν τύπον, εἰς τὸν τοῦ τύπου παρηγόμενον παραίτιον· οὗ γὰρ τὴν σκιὰν προσεκύνουν, τούτου τὴν παρουσίαν ἠτίμαζον· δευτέρα δὲ ἡ μετ' ἐκείνην πεντηκοστὴ, ὄνομα λαχῦσα, τὸ τοῦ πνεύματος διάστημα· ἐπὶ τούτοις αἱ σκιαὶ *, τῆς ἐρήμου * σκηναί.
τὸ μίμημα· αὐταὶ πάντας ὁμοῦ Ἰουδαίους ἀνάγκη πρὸς μίαν πάλιν συνήθροισον· ἐπειδὴ τοίνυν ἐν τῇ προτέρᾳ σταυρὸς ἐπάγη καὶ τὸ πάθος ὑψώθη, καὶ θεατῆς ἦν μέχρι τούτων ἅπας τῶν Ἰουδαίων ὁ δῆμος, τὸ δὲ τῆς ἀναστάσεως θαῦμα

siebat; linguae vicissim, discipulorum verticibus insidebant. Hae igitur ratione Spiritus manifestatio peracta est.

3. Porro hanc potissimum diem, ceteris omissis, delegit: neque enim sine causa, vel sollemnitatem celeritate praevertere noluit, vel post hanc diem transactam descendere. Cur? Tres hae tantummodo apud Iudaeos publicae sollemnitates sunt; prima quidem, pascha est, qua dum ovem immolarent, verum agnum non agnoverunt; et dum typo honorem deferrent, adversus typi auctorem impii extiterunt; cuius umbram venerantes, praesentiam contempserunt. Altera post illam sollemnitas, pentecoste est, nomen a Spiritus advenientis intervallo sortita. Praeter has, festum erat umbrosorum tabernaculorum, quae fuit deserti imitatio. Hae nimirum sollemnitates Iudaeos omnes necessario ad unam veluti exercitationem piæve ludum congregabant. Quoniam igitur prima sollemnitate crux fixa fuit, et patiens Christus sublatus, cui specta-

ἠγνόουν ἔκοντες, ἠπίστουν, ἔκρυπτον, ἐσυκοφάντου, μετὰ τὴν πρώτην εὐθύς καθ' ἣν ἅπαντα τῶν Ἰουδαίων τὰ φύλα πάλιν ἀνάγκη νόμου πρὸς τὸν αὐτὸν ἤγειρεν τόπον, ἐπιτηροῦσα τὸν καιρὸν ἐπὶ τοὺς μαθητὰς ἢ χάρις ἐκχεῖται, καὶ τοὺς ἀπάντων ὀφθαλμοὺς καὶ ἀκοὰς ἐπιστρέφει, ἵνα πρὸς τοὺς Χριστοῦ μαθητὰς ἢ δωρεὰ φερομένη ἀναστάντα μαρτυρῆται· καὶ ἐγηγέρθαι Χριστὸν ἀπιστήσαντες, ἐξ οὐρανόθεν ὄρωσι δωρεὰς ἀντιπέμποντά· οἱ τὸν τάφον σφραγίζοντες, τῶν ἐξ οὐρανοῦ θεαμάτων θεαταὶ κατασῶσι· ἡχοῦ οὖν βροντῆς καὶ πῦρ οὐρανόθεν καὶ ἐνέργεια τοῦ πνεύματος ἄφιν πιστουμένη.

δ. Οὕτως ἄρα ποτὲ καὶ κατὰ τὸ σιναῖον ὄρος ἢ φλόξ ἐτινάσσετο, καὶ Μωϋσῆς ἐν μέσῳ πυρὸς νομοθετεῖν ἐδιδάσκετο· ἀλλὰ νῦν μετεώρου πυρὸς ἤπτατο φλόξ, τὰς ἀπостоλικὰς κορυφὰς σταδιεύουσα· ὁ γὰρ τότε Μωϋσέα ταῖς εἰς

culo universus Iudaeorum populus adfuit; resurrectionis autem miraculum sponte ignorarunt, fidem ei derogarunt, celarunt, et calumniis appetiverunt; statim post illam primam sollemnitatem, quo tempore rursus necesse erat cunctas Iudaeorum tribus ad eundem locum confluere, idoneo tempore arrepto Spiritus gratia in discipulos effunditur, omniumque oculos auditumque ad se convertit, ut Christi donum in discipulos collatum, resurrectionem eius testaretur. Sic enim qui surrexisse Christum non crediderant, eundem dona de caelo mittentem conspiciunt; qui sigillo sepulcrum muniverant, prodigiorum eius caelestium spectatores fiunt. Itaque tonitruī sonitus, ignisque et vis quaedam caelestis adventum Spiritus comprobavit.

4. Sic quoque antiquitus circa sinaiticum montem flamma micabat, dum Moyses medio in igne ferendae legis artem discibat. Nunc autem ex altiore loco flamma demissa in apostolicos vertices currit. Qui enim Moysen ad ferendam He-

Ἑβραίους νομοθεσίαις κινήσας αὐτὰ*, εἰς τὴν τῶν ἔθνῶν * ita cod.
σωτηρίαν· διὰ τοῦτο καὶ παλαιῶν μνήμη θαυμάτων τοῖς
νέοις ἀνεσμίνυτο· καὶ πάλιν μεσιτεύειν τὸ πῦρ τῷ παρα-
πλησίῳ τῆς Θεᾶς, τὸν αὐτὸν ἐκεῖνον εἶναι Θεὸν τοῖς παρ-
οῦσι πιστούμενος· πρὸς δὲ γλώσσας μεριζομένη τερνεύεται,
ἵνα διδασκάλους τοὺς ὑποδεχομένους ἐργάσῃται· ἵν' ἐν πυρὶ
πορευόμενοι, παιδευταὶ τῆς οἰκουμένης ὑπάρξωσι· πάλαι μὲν
οἷον μίαν φωνὴν τὴν καὶ γλώσσαν ἀπάντων ὑπάρχουσαν, ἡ
πάλαι τῆς πυργοποιΐας διεμέριστο τόλμα, καὶ μάχη γλωσ-
σῶν ἀντεισείη, τὸν κατὰ τὸν οὐρανὸν πόλεμον παύουσα· καὶ
γλώσσαις μυρίαὶ μυρίαὶ φθέγμασιν ἐπληττον, ἀκοήν δὲ μίαν
οὐχ εὑρισκόν πρὸς τὸν ἦχον οὐκ ἐπινεύουσιν· ἀλλ' ἡ γλῶττα
τμηθεῖσα, καὶ τὰς γνώμας ἐμέρισε· καὶ γλῶττα λυθεῖσα,
τὰς χεῖρας ἐπέδησε· νυνὶ δὲ ἡ χάρις διαιμεθεύσας γλώσσας
κατὰ σώματα εἰς τὴν ἑνὸς ἐκάστου γλώσσαν συνήθραισε, τοὺς
τῆς διδασκαλίας ὄρους πλατύνουσα, καὶ πολλὰς ὁδοὺς τε-
κνουμένη τῆς πίστεως.

braeis legem excitavit, idem nunc ad salutem gentium in-
cumbit. Atque ideo, veterum memoria prodigiorum novis mi-
scetur, voluitque rursus pari specie ignem intervenire, ut
unum eundemque Deum et nunc et olim operantem monstra-
ret. Idecirco autem Spiritus in divisas linguas se fingit, ut re-
ceptores discipulos erudiret, quatenus ignis instar discurren-
tes, mundi magistros se praeberent. Et olim utique unam lin-
guam et universalem, turris illa fabrica audax divisit; lin-
guarum vero discordia subsequens, bellum contra caelum di-
remit. Et infinitae quidem linguae infinitis sonabant vocabu-
lis, verumtamen unum auditum non reperiebant, quia hic sono
illo non percellebatur; sed divisa lingua, mentes ipsas divi-
debat; et soluta lingua, manus vinciebat. Nunc vero gratia
divisas per ora linguas, in unam cuiusque linguam coaduna-
vit, sic terminos magisterii dilatans, viasque fidei multiplicans.

ε. Ὡ τῶν παραδόξων θαυμάτων· ἀπόστολος ἐλάλει, καὶ ἰνδὸς ἐδιδάσκετο· ἑβραῖος ἐφθέγγετο, καὶ βάρβαρος ἐπαιδεύετο· ἡ χάρις ἐξηχεῖτο, καὶ ἀκοὴ τὸν λόγον ἐδέχετο. Γότθοι τὴν φωνὴν ἐπεγίνωσκον, καὶ αἰθίοπες τὴν γλῶτταν ἐγνώριζον· πέρσαι τοῦ λαλοῦντος ἐθαύμαζον, καὶ ἔθνη βάρβαρα ὑπὸ μιᾶς ἠρθεύετο γλῶττης· ὅσον ἡ φύσις τοῖς γένεσιν ἐπλάτυνετο, τοσοῦτον ἡ χάρις ἀντεπλούτει ταῖς γλώτταις· ἡ μὲν οὖν τοῦ πυρὸς φύσις μεριζομένη πολυπλασιάζει τὴν ἐνέργειαν· πηγὴ γὰρ φωτὸς ἐστὶν ὁ πλοῦτος τῆς χάριτος· πάλιν ἡ τοῦ πυρὸς φύσις οὐκ οἶδεν ἐφαπτομένη μειοῦσθαι· ἀλλ' ἡ μετάδοσις, αὐξησις· οὕτως ἡ χάρις ἐκχεομένη πολυπλασιάζει τὸ ρεῖθρον· μία μὲν λαμπὰς μυρίους ἀποτεκοῦσα πυρσοὺς, καὶ πάντας δεικνύσι κοσμοῦντας τοῖς φέγγει· καὶ ἡ τοῦ φωτὸς λαμπηδὼν, οὐκ ἀφήσει· οὕτως ἡ χάρις τοῦ πνεύματος, ἀφ' ἐτέρων εἰς ἑτέρας μεταφοιτῶσα, καὶ τοὺς ἑτέρους πληροῖ, καὶ τοὺς ἀφ' ὧν πρόεισι· πρῶτον τοίνυν ἐπὶ τοὺς ἀποστόλους ἡ χάρις ἐλθοῦσα, καὶ τούτους ὡσπερ ἀκρόπολιν καταλαβοῦσα, καὶ δι' αὐτῶν τοὺς πιστεύοντας ἐπικυμαίνουσα,

5. O insperata miracula! Apostolus concionabatur, et indus erudiebatur: hebraeus loquebatur, et barbarus ad fidem informabatur: gratia sonum edebat, et auditus sermonem excipiebat. Gothi vocem agnoscebant, Aethiopes linguam intelligebant: Persae dicentem mirabantur, et gentes barbarae unica lingua edocebantur: quanto magis humana natura in nationes varias se dilatabat, tanto gratia linguis ditior fiebat. Rursus veluti vis ignis tacta non minuitur, sed dando potius augeatur; sic gratia effusa, fluentum suum auget; una fax innumeras faces accendit, cunctasque splendoribus micantes efficit: lucis quoque lampas nequaquam deficit: sic prorsus Spiritus gratia ab his in alios transiens, et illos simul, et eos unde discedit, replet. Quamobrem primo quidem in apostolos gratia veniens, atque his tamquam acropoli occupatis, atque ipsorum opera credentes inundans, cunctos replet, neque id-

πάντας πληροῖ, καὶ τὰ τῆς χάριτος οὐ συστέλλεται ρεῖθρα· ἡ μὲν οὖν τοῦ πυρὸς ἐφίπτατο γλῶσσα· γλωσσῶν δὲ ἦν μυρίων δοχεῖον μαθητῆς ἕκαστος, καὶ τοὺς παρόντας ἀπεφθέγγοντο, τῶν διδασκαλικῶν ἀγώνων ἀπτόμενοι· καὶ θεάτρον ἦσαν οἱ παρόντες τοῦ θαύματος· καὶ πλῆθος ἀκρατῶν τῇ γένει μεριζόμενον, οὐκ ἠπόρει, γλώσσης ἀποσολικῆς πειθούσης συγγενέσι τοῖς ῥήμασι· ὡς περ γὰρ τινη βαφῆ, τῇ τοῦ πυρὸς ἐπαφῇ τὴν φωνὴν ἐκδεχόμενοι, ἄχρονον τὴν γνῶσιν ἐλάβανον· καὶ πίστις ἐδιδάσκετο, καὶ χάρις ἐθαυμάζετο, καὶ θεὸς ἐγνωρίζετο.

5. Ἄλλ' ὁ ἰουδαῖος ἐχλεύαζε, καὶ μέθην κατηγόρει τοῦ θαύματος, καὶ γλεύκους ἔργον ἐκάλει τὸ τῆς χάριτος μυσῆριον· γλεύκους γὰρ φησι μεμεσῶμένοι εἰσὶ· ὡς τῆς συντρόφου τῶν ἰουδαίων ἀγνωμοσύνης· ἐννόει τὸν καιρὸν, ὡς ἰουδαῖε, καὶ τὴν γλῶσσαν συσκοφαντοῦσαν ἀνασέλλε· ποῦ γὰρ γλεύκους εἶδη; παρελαύνοντος θέρους· ἔαρος δὲ ἀντιφανέντος ποῦ χώ-

circo gratiae fluvius sistitur. Descendit igitur ignea lingua, unusquisque autem discipulus innumerarum linguarum fit receptaculum, atque coram praesentibus eloquenter orant, et in magisterii stadium se immittunt, quos theatri instar circumstebant miraculi admiratores. Multitudo autem audientium distincta licet nationibus, attamen non haesitabat, quia vox apostolica gentilibus cuiusque verbis suadebat. Nam veluti tinctura quadam, ignis contactu, imbuti, vocem apostolicam recipientes, aeternam doctrinam hauriebant: fides tradebatur, gratiae admiratio erat, Deus cognoscebatur.

6. Attamen iudaeus irridebat, pro miraculo crapulam dictitabat, gratiae mysterium in musti effectum trahebat; hi musto, dicens, pleni sunt. O innatam Iudaeis vecordiam! Considera, o iudae, tempus, et linguam cohibe calumniosam. Quandonam etenim mustum apparet? nempe aestate iam praetervecta. Atqui verno nunc tempore, qui licet facere musti

ραν ἔχει γλεύκους ἢ μνήμη; λογίζου τὴν ὄραν, καὶ χαλίνου τὴν γλώτταν· τί οὖν Πέτρος ὁ πρωτεύων τῷ πνεύματι, καὶ βρύων τῇ χάριτι; ὁ πλησθεὶς πυρὶ συνήγορον τὴν γλώτταν ταῖς γλώτταις ἀφήσει· οὐ γὰρ ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε, φησὶν, οὔτοι μεθύουσι· ἀλλὰ τοῦτ' ἐστὶ τὸ παρὰ τοῦ προφήτου Ἰωὴλ εἰρημένον, ἐκχεῖ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου πέλαγος χαρισμάτων· ὁ προφήτης εὐαγγελίζεται, ἐκχεῖ φησὶν ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου· ἀλλ' ἄρα μὴ συνέσταλται πάλιν τὸ ρεῖθρον; ἢ πρὸς ἰουδαίους περιγράφεται μόνον τὸ δῶρον; οὐ μὲν οὖν· ἐκχεῖ φησὶν ἐπὶ πᾶσαν σάρκα· μαθόντες τὴν πρόρρησιν, ὁρᾶτε τὴν ἔκβασιν· προέλαβε τὴν προφητικὴν γλώτταν ἢ γλώσσα τοῦ πνεύματος· ἐκείνης καὶ ἡμῖν τῆς χάριτος ἐπελθεῖν σταγόνα παρακαλέσωμεν, ἵνα τὴν μνήμην τῶν θαυμάτων φυλάττοντες, τῆς χάριτος τὸ κέρδος τρυγήσωμεν· εὐκολοὺς γὰρ θεοῖς, ἂν εὖροι προαίρεσιν· ὁ γὰρ αὐτὸς θεὸς ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσι· αὐτῷ ἢ θεῷ καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

mentionem? Cogita anni tempus, et linguae frenum impone. Quid ergo Petrus, spiritu praecipuus, gratia pollens? Igne concepto plenus linguam suam ad linguarum patrocinium solvit: nequaquam hi, inquit, ut vos putatis ebrii sunt; sed illud accidit, quod Iohel propheta dixit: effundam de Spiritu meo donorum pelagus. Nunciat nimirum propheta dicens: effundam de Spiritu meo. Num ergo deinceps fluentum hoc cohibitum fuit? aut ad iudaeos tantummodo id donum pertinet? Nego enim vero. Effundam, inquit, super omnem carnem. Nunc vaticinio audito, exitum spectate: prophetica lingua praevertit lingua Spiritus. Nos quoque oremus, ut guttam saltem illius gratiae consequamur, ut qui prodigiorum illorum memoriam custodimus, gratiae quoque compendio fruamur. Facile gratia conceditur boni propositi viro. Idem quippe est Deus cuncta in cunctis operans; cui gloria est et potestas per infinita saeculorum saecula. Amen.

ΠΡΟΚΛΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΛΗΨΙΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ.

α. **Ε**ὐλογητὸς ὁ Θεός. Εἰς οὐρανὸν μὲν καὶ γῆν ἢ τῆς κτίσεως διανέμεται φύσις· οὐκ ἔα δέ με τὴν διαίρεσιν βλέπειν ἢ συνάψασα σήμερον χάρις τὴν τούτων διαίρεσιν· τίς γὰρ ἂν εἶποι λοιπὸν οὐρανὸν τῶν ἐν γῆ διαιρεῖσθαι, καὶ κάτω τῆς ἐμῆς εἰκόνας καὶ ἄνω τῆς ἐμῆς βασιλευσύσης; ἀλλὰ καὶ κάτω μὲν ἔτι ὑπὸ τῆς φθορᾶς τυραννόμεθα, καὶ διδόαμεν τῷ διαβόλῳ χαρὰν ἀναλισκόμενοι τάφους· ὅτ' ἂν δὲ εἰς οὐρανὸν ἀναβλέπει, τὴν χαρὰν ἀποτίθεται, βλέπων ἄνω τὴν τῶν κάτω νεκρῶν ἀναστάσιμον ρίζαν· βλέπει τὸν κάτω παρ'

PROCLI

ARCHIEPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI

SERMO DE DOMINI NOSTRI ASCENSIONE.

1. **B**enedictus Deus! Quamquam haec mundi structura in caelum terramque dividitur, attamen hanc distinctionem mihi cernere iam non concedit praesentis diei gratia, quae res diversas copulavit. Quis enim abhinc dicat caelum a terra differre, quandoquidem imago mea tum in terra regnat, tum etiam in caelo? Et inferne quidem corruptionis tyrannidem patimur, atque in sepulcris tabescentes diabolum gaudio adficimus: sed tamen hic idem, converso ad caelum aspectu, gaudio exiit, dum illic resurrectionis mortuorum principium

αὐτοῦ παραδοθέντα ζαυρῶ, εἰς οὐρανὸς τὸ ἡμέτερον σῶμα περικείμενον· καὶ τρόμφ συνέχεται, μὴ συνιών τὴν δύναμιν· ὡ κέρδους ἐκ ζημίας ἡμῶν τεχθέντος· ἐκερδάναμεν οὐρανόν, ζημιωθέντες παράδεισον· κατενεχθέντες (1) . . . ὡτερα διὰ πτώματος ἔσημεν ὡσθέντες, εἰς οὐρανὸν ἀνηνέχθημεν· ἔσω τοῦ παραδείσου πληγέντες, ἔξω τοῦ ἱατροῦ τὴν θεραπείαν εὐρήκαμεν· παρὰ τῷ ξύλῳ τῆς ζωῆς νεκρωθέντες, παρὰ τῷ τῆς χριστοκτονίας ὑγιάναμεν ξύλῳ· ἐν τῷ λιμένι βυβισθέντες, ἐν ταῖς τῆς θαλάσσης ἀνεζήσαμεν κύμασιν.

β. Ποῦ σου, καταποντιστὰ, τὸ κακούργημα; ὃν ἔπηξας τῷ κυβερνήτῃ ζαυρὸν, γέγονεν τῇ ναυαγούσῃ φύσει βοήθεια, καὶ πρὸς λιμένας οὐρανοῦ παρέπεμψεν, λύσας τὴν θρηνηθίαν τῇ γῆ ἢν πρὸ τῆς ἀναλήψεως ἔσχεν ταῖς πράγμασιν τὸν ὄδυρμόν ποιουμένη· ὡσπερ γὰρ οἱ οὐρανοὶ τὴν θείαν διη-

causamque miratur. Videt enim superne, quem ipse cruci suffixerat, corpore nostro indutum caelum incolere. Ea propter terrore corripitur, vim sacrae dispensationis minime intelligens. O lucrum ex detrimento nobis enatum! Paradiso terrestri amisso, caelum lucrati sumus: usque ad inferni barathrum deiecti, sublimiores post casum evasimus: praecipites acti, in caelum revoluti sumus: intra paradisum vulnerati, extra illum medici operam salutarem invenimus: apud vitae lignum morti dediti, apud ferale Christi lignum convaluimus: in portu naufragi, in mediis pelagi undis reviximus.

2. Ubi tuum, pirata, maleficium? Quam crucem gubernatori navis fixisti, ea naufragae hominum naturae salus extitit, eamque ad caelestem portum perduxit; orbem terrarum luctu liberans, in quo ante Domini ascensionem iacebat, dum suas vices planetibus deploraret. Namque ut caeli gloriam Dei

(1) Desunt duo brevissimi versiculi, id est sex circiter verba, quia furunculus toto ex codice icunculas sive ornatu abscidit, uti heic, ubi in postica icunculae parte haec Procli amissa particula fuit.

γϋνται δόξαν, συνθέσει τὴν τέχνην φθεγγόμενοι, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ γῆ τοῖς πάθεσιν ὡς φωναῖς ἐθρηνάδει· οὐ γὰρ ἐπαύσατο συμφοραῖς περιβαλλομένη, ὑπὸ ὄφους δηχθέντα κατέθαιψεν· ἔτι τοῦτου θρηνύσει, τὸ κατὰ τὸν Ἄβελ συμβέβηκεν πένθος· ὡς ἐθρηνώδει τὸν Ἄβελ, ἄλλην τῶν αὐτῆς τέκνων ὑπὸ Λάμεχ ἀνδροφονίαν ἑώρα· ὡς ἀπεθύρετο τούτους, τὸ κοινὸν τοῖς πᾶσιν συμβέβηκεν ναυάγιον· μήπω τούτου σβεσθέντος, σοδομιτῶν ἠτεκνούτο· ἐφεξῆς ἐπ' ἄλλοις ἐπαλαιούτο κακοῖς· ἀρχὴν ἀνέσεως ἔσχευ θεὸν τὸν τεχθέντα ἐκ παρθένου, οὗ φανέντος κατ' οἰκονομίαν ἐλευθεροῦτο τῆς γυνώσεως ἡ γῆ· ἰλαρίας ἐλάμβανεν βλέμμα· ἐπίδοξος ἐφυγίας ἑωρᾶτο· φάτην αὐτῆς πάντες ἄγγελοι περισάντες ἀνύμνου· προσέταττεν ἄδη περὶ νεκρῶν ἀναστάσεως, μᾶλλον δὲ ἀποδόσεως, καὶ πειθόμενον ἴδεν· εἶλκεν διὰ τοῦ πνεύματος χάριν ἐν εἶδει περισερᾶς ἐξ οὐρανοῦ κατιούσαν τοῦ πατρὸς τὴν μαρτυρίαν· καὶ ἦν ἰδεῖν ξένον θαῦμα, δεσπότην ὑπὸ δούλου

enarrant, structura sua artificem celebrantes, sic terra doloribus suis tamquam vocibus lamentabatur. Neque ulla calamitatum requies erat, sed perpetuum molestiarum pondus ingruebat. Primum hominem nacta Adamum, mox a serpente ictum sepelivit. Dum adhuc enim defleret, ecce Abelis incidit luctus; quem dum peragit, aliam filiorum suorum a Lamecho experta est caedem. Interim dum hos luget, commune orbi supervenit diluvium: quo nondum finito, Sodomitas amisit: deinceps in calamitatibus aliis consenuit. Initium solatii habuit Deum ex virgine natum, quo per incarnationem apparente terrarum orbis desolatione liberatus est, hilaritatem oculis hausit, expectatum sanatores conspexit, ad cunabula eius hymnos angeli cecinerunt: imperavit orco mortuorum resurrectionem seu potius restitutionem, eumque morigerum habuit: patris testimonium per Spiritus gratiam sub columbae specie caelo advenientem attraxit: eratque novum spectacu-

ἐν Ἰορδάνῃ σαρκὶ βαπτιζόμενον· ἀλλ' ἐστράφη πρὸς πένθος τὸ καύχημα· ἶδεν γὰρ τὸν εὐεργέτην σταυρούμενον, ἶδεν τὴν εὐφροσύνην νεκρωθεῖσαν, ἶδεν ἐν τάφῳ κειμένην τῆς χαρᾶς αφορμὴν· συνέπαθεν ἥλιος τοῖς ἐπιγείοις κακῶς· συνήλησεν οὐρανὸς, καὶ τὸ τῆς λαμπρότητος ἐκδυσάμενος ἔνδυμα καθ' ἀπὲρ τινα σάκκον μετεμφιάσατο σκότος.

γ. Τσσαύταις τοίνυν συμφραῖς ἡ γῆ κρατουμένη, καὶ πάσης ἐλπίδος χρηστῆς ἀπομείνασα χήρα, καὶ τοῖς ὑπὲρ τῆς φύσεως ἀπαγομένη λοιπὸν ὀδυρμαῖς, βλέπει Θεῶν ἄφνω ἀναφαιρέτου καὶ ἀνεβλαβήτου χαρᾶς ἐξ ἄδου τὸν δευτέρου Ἀδὰμ ἀποστίλβοντα τῆς δόξης τὸ ἄμετρον φῶς· βλέπει δέλτους ἀθανασίας διαπερπόμενον, καὶ τοῖς μαθηταῖς εὐαγγελιζόμενον, καὶ προσκυνούμενον ὡς δεσπότην, ἐπ' ὄρος ἐξ ὄρους ἐπὶ νέφους αἰρόμενον, ὀδεύοντα δι' αἶρος ἐνδοξῶς, ἀγγελικῶς παραπεμπόμενον τάγμασιν· οἱ μὲν γὰρ ἔσπευδον ἔμπροσθεν τοῖς οὐρανίαις πυλωραῖς προμηνύοντες τοῦ παμβασιλέως Χριστοῦ τὴν εἴσοδον· οἱ δὲ παρ' ἐκάτερα σὺν φόβῳ παρ-

lum, dominus in carne apud Iordanem a servo baptizatus. Sed in luctum conversum est gaudium; vidit benefactorem suum crucifixum, vidit laetitiam suam morti traditam, vidit suae hilaritatis auctorem in sepulcro depositum. Sol terrenis malis compassus est, contristatum est caelum, et sui splendoris veste deposita, sacci instar tenebris indutum est.

3. Igitur his calamitatibus obrutus terrarum orbis, atque omni bona spe viduatus, intolerando denique luctu oppressus, repente videt firmissimi sempiternique gaudii auctorem, secundum ex inferis Adam, infinita gloriae luce vestitum reverti: videt tabulas immortalitatis scribentem suisque discipulis annunciantem, adoratum ut dominum, supra montes nube elatum, per aërem splendide vectum, comitantibus angelorum agminibus. Alii enim cito volatu praecedebant, caelestibus ianitoribus summi regis Christi adventum nunciantes: alii

ἔτρεχον· οἱ δὲ κατόπιον ὑμνοῦντες ἐσκίρτων· ἄλλοι δὲ ἄλλοις αὐτὸν ἐδοξολόγουν ἄσμασιν· ὡς δὲ ἐκκλησίας τοῦ ἀέρος διεΐη, ὡς ἀέρα τὸν οὐρανὸν διεπέρα ὁ τῶν οὐρανίων ποιητῆς, καθ' ἕκαστον ἄνω προσκυνούμενος τάγμα, καὶ τὰς προσκυνούσας συμμερίας ὑπερβαίνων, ὥστ' αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς αὐταῖς ὄψεσιν ὁρᾶσθαι ἀνιόντα εἰς τὸν οὐρανὸν· οὐχὶ ὡς εἰς τὸν οὐρανὸν, ἀλλ' εἰς τὸν οὐρανόν· ὡς γὰρ τῶν μαθητῶν ἐκ τῆς γῆς ἀνηρτίσθησαν αἱ ὄψεις πρὸς τὸν οὐρανὸν τῆς σαρκὸς κατὰ μικρὸν ὑψουμένης, οὕτως καὶ αἱ τῶν ἐν οὐρανοῖς ἀσωμάτων δυνάμεις ἐξ οὐρανοῦ πρὸς οὐρανὸν ἐκεχήνουν, τῆς τοῦ σώματος φύσεως ἐπέκεινα κατ' αὐτῶν ἀνιούσης, ἕως ἐν κόλποις τοῦ πατρὸς ὑπεδέχθη ὁ μὴ χωρισθεὶς τοῦ πατρὸς ποτέ.

δ. Ἄσπον οὖν ᾠδὴν ἀντὶ τῆς θρηνηθίας πάλιν, ὧ γῆ· ὑπὲρ ἧς ἤλγησας φύσεως, εἰς οὐρανὸν μετεπέμφθη· ἡ τῶν σῶν συγγένεια ἐν οὐρανοῖς μετεφυτεύθη· ἀνάβλεψον εἰς ἀέρα τὸν σήμερον παρὰ Ἀδὰμ δευτερούμενον· ἐνατένισον οὐρανῷ δε-

latus cum reverenti timore stipabant, alii coram cum hymnis saltabant, alii aliis eum canticis celebrabant. Ille interim aetheream aulam tranabat, caelum tamquam aërem penetrabat, ipse caelorum opifex a singulis angelorum ordinibus adoratus, venerabundas cohortes praetergrediebatur; dum eum discipuli propriis oculis cernerent elatum in caelum, haud utique tamquam in caelum, sed reapse in caelum. Atque ut oculi discipulorum in caelum erant intenti dum Christi caro in altum paulatim sublevaretur, ita etiam caelestes spirituum virtutes, de caelo in caelum stupefactae inhiabant, corpore illo in sublime coram se ipsis elato, donec Christus in patris sinum receptus est, a quo numquam discesserat.

4. Cane igitur, o terra, canticum denuo pro planetu. Ecce illa, ob quam doluisti, natura in caelum translata fuit; cognatio tua in caelos migravit: specta aërem Adami hodie pedibus suppositum: cerne caelum generi tuo patefactum. Quod

ξικουμένῳ τὰ σά· εἰ μὴ χωρῆ σου τὸ βλέμμα θεωρῆσαι τὴν εἴσοδον, τῶν ἀγγέλων ἀκούσον μηνυόντων τὴν ἀνοδον· « οὗτος, φησὶν, ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανόν· » καὶ τί τῆς ἀναλήψεως τοῦ Ἰησοῦ τοῖς ἀνθρώποις τὸ κέρδος, τῆς τούτου θεωρείας οὐκ εὐσῆς λοιπὸν ὀφθαλμοῖς ἀπολαῦσαι; ναί φησιν· « οὕτως γὰρ ἐλεύσεται ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν· » ἀσφαλῆς αἰ τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων εὐέλπιδες, ἐν οὐρανῷ βασιλέα συγγενῆ κεκτημένους, καὶ πάλιν αὐταῖς φανησόμενον ἐνδόξως.

ε. Εὐχόμεθα τοίνυν τῆς οὐρανίας ἐλπίδος εὐέλπιδες Χριστῷ πιστεύοντες· τῷ τῆς εἰρήνης ἐνεχύρω θαρρῶμεν ὅσα φίλα θεῷ ἐργασώμεθα, σεσωσμένων εὐχαριστίαν ἐπιδεικνύμενοι· φιλανθρωπευθέντων ἐπανόρθωσιν ἔχομεν· ἀποστῶμεν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν ὡς ἀσωμάτων πολῖται· ἀγιωσύνην τελῶμεν ὡς ναὸς θεοῦ καὶ ἀγίας ἀνθρωπότητος μέλη· εἰρηνεύομεν πρὸς τὸν θεὸν τὸν ἀντὶ κολάσεως βασιλείαν ἡμῖν χαρι-

si oculus tuus Christi ingressum spectare non valet, audi angelos qui regressurum praedicunt. « Hic, inquiunt, Iesus qui assumptus est a vobis in caelum. » (Sane quid prodesset hominibus Iesu ascensio, si forte eum nunquam postea fuissent visuri?) Hic utique sic reversurus est, ut eum vidistis euntem in caelum. Firma est itaque humani generis spes, quae regem sibi conformem in caelo habet, qui denuo se conspiciendum dabit.

5. Quam ob rem gloriemur hac caelestium rerum spe freti, Christo credentes: in hac pacis arrha confidamus, et quicquid Deo placitum est operemur, ut gratos nos saluti datae praestemus. Clementiae beneficio usi, vitam emendemus; carnalibus cupiditatibus, ceu angelorum sodales, abstineamus; sanctitatem sectemur, qui templum Dei, et sanctificatae humanitatis membra sumus: pacem cum Deo conservemus, qui

σάμενον, καὶ διπλασιάσαντα τὴν τοῦ προφήτου φωνήν· πρό-
 τερον μὲν γὰρ ὁ προφήτης ἐβόα· « ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ
 τῷ κυρίῳ, τὴν δὲ γῆν ἔδωκεν τοῖς ἀνθρώποις. » νῦν δὲ καὶ
 τὴν γῆν ἔδωκεν τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ
 τῷ ἀνθρώπῳ· διὸ λέγει τὸ ἅγιον πνεῦμα διὰ τοῦ προφήτου·
 « πάντα τὰ ἔθνη κροτήσατε χεῖρα· » διὰ τί; ὅτι κύριος
 ὑψιστος φοβερὸς, βασιλεὺς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. Καὶ
 πάλιν· « ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, κύριος ἐν φωνῇ σάλ-
 πιγγος· » αἱ τῶν οὐρανῶν δυνάμεις αἵ τινες ἐβόων, ἅγιος
 ἅγιος ἅγιος, τρισὶν δεξολογίαις μίαν κυριότητα ὁμολογοῦσαι·
 αὐτῷ ἡ δοξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ
 καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

pro poena nobis regnum largitus est, et prophetae dictum
 duplicavit. Olim quippe propheta exclamaverat: « caelum caeli
 Domino, terram autem dedit hominibus. » Nunc vero et ter-
 ram hominibus dedit, et caelum caeli homini. Quapropter
 sanctus Spiritus per prophetam dicit: « omnes gentes plaudite
 manibus. » Cur? quia Dominus altissimus terribilis, rex mag-
 nus super omnem terram. Et rursus: « ascendit Deus in iu-
 bilo, Dominus in voce tubae; » quae nimirum erant caelo-
 rum virtutes clamantes, sanctus sanctus sanctus, trina laude
 dominationem unicam confitentes. Ipsi gloria et potentia, cum
 sanctissimo et bono vivificoque Spiritu, nunc et semper et
 per saecula.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΚΛΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΚΤΟΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΤΟΜΗΝ
ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.

α. **Κ**αιὸς μὲν ὁ λόγος τῆς Θεοπνεύστου γραφῆς, διδάσκει δὲ μέγα καὶ βαθὺ μυστήριον εἰς ὃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι, κατὰ τὸ γεγραμμένον· ἑλλήνων μὲν γὰρ οἱ δοκοῦντες εἶναι σοφοὶ λαλοῦσιν μὲν τῶν χρησίμων καὶ ἀναγκαίων οὐδὲν, κατακέχρηται δὲ τῷ κάλλει τῆς λέξεως, ἀπατῶντες διὰ τούτου τοὺς ἀκρωμένους· ἡμεῖς δὲ οὐράνιον Θεσαυρὸν ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν ἔχοντες, τουτέστιν τῇ τῆς λέξεως εὐτελείᾳ καὶ κινότητι, μακαρίους ἑαυτοὺς εἶναι πιστεύομεν ὅτι τὰ ἀρεστὰ κυρίου γνωστὰ ἡμῖν ἐστίν· νόει τρί-

EIUSDEM PROCLI

ARCHIEPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI

SERMO DE CHRISTI IESU DOMINI NOSTRI CIRCUMCISIONE
OCTAVA POST NATIVITATEM DIE.

1. **V**ulgaris quidem est divinae scripturae elocutio, sed tamen magnum profundumque mysterium docet, in quod desiderant angeli prospicere, uti scriptum est. Etenim ethnici qui videntur sapientes, nihil reapse utile aut necessarium loquuntur, sed dictionis abutuntur elegantia, ut huius lenocinio audientes decipiant. Nos vero caelestem thesaurum in fictilibus vasis habentes, hoc est in dictionis rusticitate ac vilitate, beatos nos nihilominus existimamus. Cogita igitur Christi inef-

νον τοῦ κατὰ Χριστοῦ μυστηρίου τὴν ἄρρητον οἰκονομίαν· ἐφ' ἣ καὶ ὁ μακάριος προφήτης Ἡσαΐας κατεπλήττητο λέγων· κύριε ὁ Θεός μου δοξάσω σε καὶ ὑμνήσω τὸ ὄνομά σου, ὅτι ἐποίησας θαυμαστά τέρατα βουλήν ἀρχαίαν ἀληθεινήν· προώριστο μὲν γὰρ καὶ προέγνωστο πρὸ καταβολῆς κόσμου Χριστός· πεφανέρωται δὲ καὶ ἐν ἐσχάταις καιροῖς τοῦ αἰῶνος· ἐγεννήθη ἐκ γυναικὸς καὶ ἦν ἐν κόλποις μητρὸς ὡς παιδίον ἀρτιγενές, ἐν σαρκὶ γεγονώς ὁ προαιώνιος λόγος.

β. Ὁ μεγάλου καὶ θαυμαστοῦ πράγματος· βρέφος ἐπὶ γῆς κατὰ σάρκα, καὶ πάλιν ἐπλήρου τὸν οὐρανὸν· κατεδέξατο τὴν περιτομὴν, ὑπὸ νόμον γέγονεν ὁ σύνθρονος τῷ πατρὶ· τὴν Μωσέως τετήρηκεν ἐντολήν ὁ Μωσέως δεσπότης· τοῦτο ἦν ἄρα τὸ διὰ φωνῆς τοῦ μακαρίου Παύλου, ὅτε δὲ ἤλθεν τὸ πλήρωμα τοῦ νόμου ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ γενόμενον ἐκ γυναικὸς, γενόμενον ὑπὸ νόμον· εὐ γὰρ πρὸ τῆς σαρκώσεως ὑπὸ νόμον ἦν· ἀλλ' ὅτε γέγονεν ἐκ γυν-

fabilem mysterii dispensationem; quam admirans beatus quoque propheta Isaias aiebat: « domine Deus mi, laudabo te, » hymnum dicam nomini tuo, quia portenta mirabilia effecisti, consilium antiquum verax. » Praevisus est enim et praecognitus ante mundum conditum Christus, postremis autem saeculi temporibus manifestatus est: natus est de virgine, eratque in sinu matris tamquam modo genitus puer, caro factus qui erat Verbum aeternum.

2. O rem magnam et admirabilem! Puer erat in terra secundum carnem; idemque rursus caelum implebat: circumcisionem recepit, fuitque sub lege, is qui parem cum patre thronum habebat: Moysis dominus, praeceptum Moysis observavit. Hoc videlicet aiunt beati Pauli verba: cum venit plenitudo legis, misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege. Non enim sub lege erat ante incarnationem, sed postquam ex muliere factus fuit, tunc legis factus est ob-

αικὸς τότε γέγονεν τὸν νόμον φυλάξας· νενόμικεν μὲν τοίνυν αὐτῷ μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας ὁ τρόπος τὸ χρῆναι ὑπὸ νόμου γενέσθαι τὸν ὑπὲρ νόμου ὡς Θεόν· ἔδει γὰρ ἄνθρωπον γεγονότα, τὸ τῆς ἀνθρωπότητος μὴ ἀτιμάσαι μέτρον· ὅτι μικρὸν καὶ ἀνάξιον παντελῶς τῆς ἐνούσης αὐτῷ μεγαλοπρεπείας τὸ ὑποκείσθαι νόμῳ, ἐρῶ σοι καὶ γὰρ εὐ γὰρ μικρὸν ἀλλ' ὡσαύτως τὸ μετασχεῖν αἵματος καὶ σαρκὸς μικρὸν ὁμολογούμενος· ἀλλ' ἦν ἀναγκαίως, μᾶλλον δὲ προπεθέστερον αὐτῷ διασῶσαι τὴν ὑπ' οὐρανῶν, καταργῆσαι θάνατον, ἀφανίσαι τὴν ἁμαρτίαν, καὶ στοιχῶν (1) τῷ ἀνθρώπινῳ γένει, εἰς τὸ ἀπ' ἀρχῆς κατακτηθῆσθαι τὴν ὑπ' οὐρανῶν τῷ Θεῷ καὶ πατρί.

γ. Ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας σπέρματος Ἀβραάμ ἐπελάβετο, καὶ παραπλησίως ἡμῖν μετέσχευ αἵματος καὶ σαρκὸς· ἔλαβεν δούλου μορφήν, εἰ μὴ καὶ ἐν τῷ ὑποτάσσεσθαι τῷ νόμῳ· δούλου γὰρ τὸ ὑπὸ νόμον εἶναι· ἔλαβεν τοίνυν δούλου μορφήν ὁ κατὰ φύσιν ἰδίαν ἐλεύθερος· περιετμήθη κατὰ

servator: decretus est autem illi dispensationis in carne modus, nempe ut sub lege esse oporteret eum, qui utpote Deus supra legem erat. Quippe erat aequum, ut qui homo factus esset, humanitatis conditionem non asperraretur. Reapse tamen humile prorsus et indignum maiestate eius fuisse, legi subiici, ego quoque adfirmo. Sed quamquam humile quid esse fateor participare sanguini et carni, attamen necessarium erat, vel potius convenientius, servari ab eo mundum, mortem evacuari, peccatum destrui, conversandoque inter homines, universum mundum patri Deo ab eodem reconciliari.

3. Huius rei gratia semen Abrahae apprehendit, et aequae nos carni et sanguini communicavit: formam servi assumpsit ut legi esset obnoxius; servi enim officium est legi subesse. Sumpsit igitur servi formam, qui sua natura liber erat;

(1) Sic legere malui obscuratum locum.

τὸν νόμον· προσέκομισεν δὲ καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ζευγὸς τρυγόνων καὶ δύο φησὶν νεοσσὺς περισερῶν· θαύμαζε καὶ τούτων· ἐν σκιαῖς μὲν γὰρ καὶ τύποις ἦν ταῦτα διὰ Μωσέως· ἀλήθεια δὲ ἐστὶν ὁ Χριστὸς· ἀλλ' ἰδοὺ προκεκόμικεν θυσίαν, τοὺς τύπους πεπλήρωκεν, ἢ ἀλήθεια αὐτὸς ἦν ὁ Χριστὸς ὁ διὰ τοῦ μικροῦ πράγματος ὡς ἐν τρυγόνι καὶ περιστερᾷ τοῖς ἀρχαίοις ὑποδηλούμενος· πρατότατη μὲν γὰρ ἢ περιστερὰ· καλλιστάτη δὲ καὶ εὐφωτος ἢ τρυγών· ἔστιν δὲ τοιοῦτος ὁ Χριστὸς· πρατότατος μὲν γὰρ ἐστὶν ὡς Θεός· εὐφωτέστατος δὲ ὡς τρυγών· κατατέρπει γὰρ τὴν ὑπ' οὐρανῶν τοῖς εὐαγγελικοῖς διδάγμασιν· οὐκοῦν ὡς ἐν τύποις τοῖς κατὰ τὸν νόμου ὡς εὐλαβέστατος, τρυγών· ὡς πρατότατος, περιστερὰ, ὁ σωτὴρ ἡμῶν ἐσφαγίζετο, ἵνα ἡμᾶς ἀγοράσῃ τῷ ἰδίῳ αἵματι, καὶ ἀγιάσῃ ἐν πνεύματι ἁγίῳ· αὐτῷ γὰρ πρέπει δόξα καὶ κράτος, τιμὴ καὶ μεγαλοπρέπεια νῦν καὶ ἀεὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

circumcisis est ex legis praescripto; attulit etiam pro se par turturum et duos pullos columbarum. Mirare et haec; etenim in umbra et typo fiebant sub Moyse, sed rei veritas erat Christus. En sacrificium obtulit, typos implevit, sed veritas ut dixi Christus erat, qui tenui hac re, cuiusmodi est turtur et columba, antiquis praesignatus fuit. Mitissima enim columba est, pulcherrima vero et canora turtur. Talis est Christus: mitissimus quidem ut Deus, canorus autem ut turtur: etenim universum mundum delectat evangelicis praedicationibus. Igitur prout innuunt legales typi, uti religiosissimus, turtur est; uti mitissimus, columba est. Servator noster immolatus est, ut nos redimeret pretioso sanguine, et in Spiritu sancto sanctificaret. Ipsum decet gloria et potentia, honor et magnificentia, nunc et semper et per saecula saeculorum. Amen.

EIUSDEM PROCLI

ARCHIEPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI

SERMO DE DOGMATE INCARNATIONIS, DICTUS IN SABBATO
ANTE QUADRAGESIMAM,

*graece amissus, sed ex vetere interpretatione syriaca
nunc recuperatus.*

1. **C**opiosa sunt divinae gratiae dona, innumerae concionum spiritualium utilitates, laudabile nundinarum ecclesiasticarum commercium, gratus honor festorum coram altaribus, gloriosae merces crucis, salutaris vindemiae copia ineffabilis, copiosus et sine pare supernorum munerum thesaurus. Nescit paupertatem caritas, neque aliunde Christus divitias sibi conciliat. Inspice si lubet, dilectissime, divinos libros, ut divitiarum amplitudinem et donatoris munificentiam apprime cognoscas: hinc enim passim doceberis, quomodo dominus noster Iesus Christus iam inde a rerum initio numquam destiterit ab humano genere multifariam iuvando. Nam primo quidem Adamum illum paradiso pulsum damnatumque revocavit, secumque in caelis voluit considerare: Abelem sacrificii sibi oblato causa vidit interfectum, sed eum post necem fecit homicidii accusatorem. Noachum paene naufragum aspexit, in eoque humani generis conservavit scintillam. Servum deprehendit Abrahamum, patremque gentium fecit. Captivum nactus Iosephum, castitatis eum exemplar orbi constituit. Fugitivum ex Aegypto offendit Moysen, atque innumero populo ducem praefecit. Iosuae Palaestinae exploratori cohibendi solis lunaeque cursum potestatem adtribuit. Exiguo de grege sumptum Davidem, fecit eum regum satorem, radicem generationum, unde tremendum dispensationis mysterium manaturum erat. Balaami bruto iumento loquelam concessit: navarchum utilem ad Erythraei transitum dedit: Aaronis virgam

aridam floribus praeter naturam ornavit: aeneum serpentem in deserto erexit admirabilem: Eliam famulum in orbe extorrem, igneo curru sedentem ostendit: babylonicae fornacis flammam in trium puerorum nutricem convertit: leones in puteo coram Daniele tamquam reverentes ante librum discipulos statuit: marinum cetum hospitium prophetae exhibuit: Rachabae lupanar in amicum diversorium transmutavit. Sed iam lingua narrando deficit.

2. Nunc ad divitias transeat oratio. Ecclesiastica sollemnitatis omnigena salutis merce redundat: hic terrestria dona, et caelestia lucra: hic vitiorum abalienatio, et virtutum adquisitio: hic substantiarum oblatio, et tempus remunerationis: hic nubes pluviam parturiens, et sanatio evangelica: hic increata Trinitas, et tubae apostolicae: hic loco brutaliom libidinum, gloriosi hymni cantantur: hic Adam terrestris dimittitur, et Dominus de caelo respundet: hic antiquus rebellis exploditur, et virgineum adoratur mysterium: hic scelerum chirographum scinditur, et concessae libertatis libellus perscribitur: hic cupidinum interitus, et animorum laetitia. O sollemnitatis, quae hic quidem laborem, in caelis autem mercedem parat! Hic enim elata voce paenitentia praedicatur, utile quadragesimae remedium, abstinentiae praemium, virginitas regia, grata Deo eleemosyna, mansuetudinis beatitas, summa longanimitatis prudentia, patientia quae a naufragio liberat, fidei fecunditas, incarnationis dominicae incomprehensibile arcanum. Prorsus quo diutius de his cogitabis, eo miranda magis et supra omnem investigationem intelliges.

3. Revera enim infirmior est intellectus ad scrutandum, quomodo Deus inconvertibiliter factus sit homo; quomodo Verbum sine confusione limo copulatum fuerit, ac Deus impassibiliter ac sine mutatione semet in carnem figuraverit. Quatenus a patre est, caret principio; quatenus vero factus est, phantasma reputari nequit: idem quippe verusque Deus est, et absque ulla falsitate homo. Qui patri consubstantialis erat, idem mihi nativitate humana aequalis, excepto tamen peccato, factus est. Increata est natura divina, humanitatis autem assumptio non est imaginaria, unusque est filius, ne-

que in duas personas (1) dividitur; etenim cum veneranda oeconomia duas sub una persona naturas adunaverit, unicus conflatur filius: quamvis id haeretici irrideant, Iudaei insaniam putent, ethnici animo aversentur. Haud semet a patre separavit, et tamen inter homines versatus est; caro factus sine mutatione; homo, nec tamen in duos divisus; totus in caelo, totusque in terra, et ubique, quia divisionem divina natura non patitur: passus est in eo quod assumpsit, impassibilis mansit in eo quod erat. Dicimus eum filium, non tamquam deificatum per gratiam, etenim Verbum natura propria Deus est. Ipse est indivisibilis in propria natura, tamquam patris filius: sapientia est, uti rerum divinarum oeconomus: potentia, ut universae creaturae conservator: veritas, ut verus patris typus: imago, utpote patri suo consubstantialis absque mutatione; lumen, uti sol animarum: vita, quia in ipso vivimus, movemur, et sumus: iustitia, tamquam singulorum pro ratione operum remunerator: sanctitas, tamquam peccati abrogator: salus, utpote mundi per sanguinem suum

(1) Insignem hoc loco deprehendimus (ut iam praemonui Script. vet. T. X. praef. p. 23) in syriaco codice sycophantiam alicuius monophysitae. Etenim quum priscus Procli interpres scripsisset heic vocabulum **ܡܘܨܝܬܐ** CNUME *personas*, cuius vocabuli vestigia adhuc visuntur in codice, monophysita syrus, ut dixi, nescio quis, orthodoxo abraso vocabulo, substituit haeticam dictionem **ܡܘܨܝܬܐ** CHIONE *naturas*. Cumulatur huius criminis veritas, quia in alio syro vat. codice, in quo haec eadem Procli oratio legitur, deest hoc loco folium, detractum fortasse manu hominis heterodoxi, cui orthodoxa Procli locutio displicebat. Certe Proclum ab eo errore longe abfuisse, tum cognita illius scripta satis demonstrant, tum disertius eiusdem alii loci, quos Script. vet. T. VII. p. 39. 134. 205. nos protulimus. Mirum autem est quod hic Procli genuinus locus graece superest, citante Ephraemio antiocheno, apud Photium cod. 229. p. 805: *Πρόκλος ὁ Κωνσταντινοπόλεως φησὶν ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ (sermone dicto in quadragesima, sive initio ieiunii quadragesimalis) - Ἡ θεία φύσις ἀκτιστος, ἡ ἐξ ἐμοῦ πρόσληψις ἀνόθευτος· καὶ ἔστιν εἰς υἰός, οὐ τῶν φύσεων εἰς δύο ὑποστάσεις διαιρουμένων, ἀλλὰ τῆς φρικτῆς οἰκονομίας τὰς δύο φύσεις εἰς μίαν ὑπόστασιν ἐνωσάσης.* Immo idem locus est in opere Leontii apud me Spicil. T. IX. p. 35. Non unum igitur habemus de genuina hac homilia testimonium.

redemptor: resurrectio, tamquam eius, qui in sepulcro depositus fuerat, renovator.

4. Pergin vero dicere plura? Pergo enimvero, o iudaeae, nec pudet, magnaue voce proclamo, quod venerandum oeconomiae mysterium, salutem nobis negotiatum sit. Aio Christum, quod ad se adtinet, esse qui erat; quod ad me autem, eum esse qui factus est. Miracula uti Deus patravit, dolores uti homo sustinuit: mansit is qui erat, et tamen amore hominum ductus, homo factus est per formae fermentum, quia reapse corpore de femina sumpto natus est. Idem porro et via est, quia ducit ad patrem: ianua est, quia intra paradisum recipit: pastor, quia eum qui deerraverat quaerit: ovis, quia propter homines iugulatus est: agnus, quia mundi immunditiam purgat. Denique multifarium est oeconomiae mysterium; essentia autem est immutabilis. Summus est pontifex, prout in tempore factus fuit: Deus est, prout erat: matre caret quatenus superior nobis est; patre autem caret, quatenus similis nobis est. Generatio eius numquam enarrabitur: superne est ineffabilis, inferne item inenarrabilis, ubique inexplicabilis. Corpus eius animam intellectumque assumpsit, ut in cunctis similis nobis evaderet.

5. Ob haec omnia, et quia insuper te servaverit, erubescere, o iudaeae, nec non ob eos quos tui causa passus est cruciatus, denique etiam ob miracula. Quaenam, ais, sunt haec miracula? Immo, inquam, quaenam vos, o Dei hostes, miracula habetis nostris potiora? Maius ne sit miraculum, panem de caelo pluere, an Deum carne vestiri? Mare transeuntium gratia divisum, an virgo post partum incorrupta? Virga quae petram fecit aquarum gurgitem, an crux quae servatum orbem sanctificavit? Haec te miracula pudore afficiant, eumque demum adora qui incarnatus est. Sed quaenam sunt haec quae dico miracula? Generatio absque semine, conceptus sine virili commercio, virgo incorrupta facta mater; et adhuc deinceps virgo: stellae cursus, angelorum laudatio, pastorum timor, oblatio munerum a magis, mare obediens, fuga spirituum, incessus in aquis, tempestatum sedatio, paralyticorum exultatio, lux caecis reddita, daemonum expulsio, mortui susci-

tati, creaturae territae, caeli maestitia, sol obscuratus, petrae con fractae, templi discissio, destructio inferorum, sepulcrum vacuum inventum, latronis conversio, suffixio chirographi, synagogae eversio, ecclesiae exaltatio, divinae religionis propagatio, crucis adoratio. Cum ergo infidelitatis tuae memineris, fatere cum Moyse: hic est Deus meus, hunc laudo. Cui sit gloria et honor per saecula saeculorum. Amen.

EIUSDEM PROCLI

SERMO DE NATIVITATE DOMINI

graece amissus, sed in interpretatione syriaca conservatus.

1. **I**am tempus est ut Isaiæ prophetæ verba repetantur: *laetentur caeli desuper, et nubes depluant iustitiam, quia miseratus est Dominus populi sui.* Laetentur caeli desuper, quia quum ipsi ab initio crearentur, Adam pariter a creatore de virgine terra formatus fuit, Deique amicus et familiaris apparuit. Laetentur caeli desuper, quia nunc per Domini nostri in carne dispensationem sanctificata terra est, atque humanum genus de idololatriæ sacrificiis liberatum fuit. Nubes autem depluant iustitiam, quia hodie Evæ error ablatum fuit et condonatus per virginis Mariæ puritatem, perque Deum simul et hominem ex ipsa natum. Hodie Adam, post veterem damnationem, ex horrenda illa mortis sententia liberatus fuit; fraudis autem auctor . . . (*heic unum saltem folium ex codice excidit*) Deum enim nemo vidit unquam, quemadmodum ipse dixit: *nemo vidit faciem meam, et vivit.* Natus est igitur ex Virgine Christus, a qua carnem per oeconomiae rationem sumpsit, ut ipsi est libitum: *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis;* atque idcirco Virgo Dei mater evasit. Quomodo virgo post partum manserit verbis explicari nequit, neque item nativitas eius, propter incomprehensibile divini Verbi erga suam visibilem humanitatem mysterium. Nam secundum suam carnis dispensationem divinum Verbum visi-

hile est; invisibile autem, quia manens quod erat, factum est quod non fuerat. Idem passibile est, et impassibile (1); passibile quidem in eo quod cernitur, impassibile vero, quatenus eius divinitatem de eadem patris substantia esse cognoscimus. Porro est de substantia nostra, quia eadem humanitate praeditum, praeter peccatum. Iamvero Virgo, mater est, quia Verbum incarnatum sine semine edidit; sic tamen ut virginitatem retineat, propter mirabilem illius, qui sic voluit nativitatem. Ipsa mater est secundum substantiam naturae humanae divini Verbi, quod in ipsa incarnatum est, et apparuit, atque unitum est, iuxta sapientiam ac voluntatem eius, qui prodigia operatur. *Ex ipsis Christus in carne*, ut ait Paulus beatus.

2. Cave enim putes, eum qui natus est, simplicem esse hominem, vel tantummodo esse Deum. Nam si Christus tantummodo homo esset, qui fieri poterat, ut sancta Virgo, post partum etiam virgo maneret? Igitur dicamus hinc confieri, Christum in duabus naturis subsistere divinitatis atque humanitatis, unum esse Iesum Christum, unicum filium dominum Iesum Christum. Etenim duarum naturarum unio, in unica filiatione peracta est, unio fuit non confusio, unio non immutatio, unio inquam non permixtio: nam manens quod erat, factus quod non fuerat. Etenim ipse fuit, qualis nunc est, qualisque erit et permanebit; homo tamen nostri gratia factus est: amator hominis factus est homo, id quod antea non erat; sed homo factus est, Deus simul manens absque ulla immutatione. Factus est igitur similis mihi propter me, factus est quod non erat, retinens tamen id quod fuerat. Denique factus est homo, ut proprias efficiens passiones nostras, idoneos nos adoptioni in filios reddat, concedatque illud regnum, cuius utinam nos dignos efficiat gratia et misericordia domini Iesu Christi, cui cum Patre et Spiritu sancto gloria est, honor, et potestas nunc et omni tempore et per saecula saeculorum. Amen.

(1) Hunc locum ex Procli nominatim sermone εἰς τα θεοφάνια, de nativitate Domini, citat Ephraemius apud Phot. cod. 229. p. 828 (quae res veritatem inventi nostri luculenter demonstrat) his verbis: ἕνα υἱὸν δύο φύσεων παθητῆς τε καὶ ἀπαθοῦς.

EIUSDEM PROGLI

DE SANCTO CLEMENTE MARTYRE (1)

sermo graece amissus, sed apud Syros superstes.

1. **D**uplex, fratres mei, festum hodierna die agitur ob sacerdotis athletae commemorationem; fuit enim sacerdos simul et martyr: ideoque duplicem fore curam necesse est illorum qui huic contexere panegyricam orationem volent: etenim inter sacerdotium atque martyrium laudes oratorem partiri opus erit. Atqui difficile mihi videtur utramque rem verbis dignis exaequare, quum singulae verborum modulum eximie superent. Sed enim sancti homines nihil a nobis praeter studiosam voluntatem postulant, non ut ipsorum meritis celebrandis pares simus: quippe qui sine ullo verborum meorum adminiculo, suis tantum certaminibus coronam obtinuerunt. Quidnam igitur satis mirabimur in beato martyre ac sacerdote Clemente? Num eius in sacerdotio puritatem, an inelytum martyrii certamen? Eius erga pauperes misericordiam, an quas fundebat pro peccatoribus lacrimas? Eius pro ecclesia sollicitudines, an contra errores strenuitatem? Singularem eius mansuetudinem, an tempore omni fiduciam? Verborum facundiam, an continuam operum executionem? Mentis cum Deo coniunctionem, an corporis a puero virginitatem? Sacrorum librorum scientiam, an divinarum minarum praedicationem? Eius ultra temporarias res elationem, an in utroque rerum ordine felicitatem? Miremur ne illum magis, tamquam patriae suae decus, an illius testem qui orbem tuetur? Tamquam florem Galatarum, an ut vas ministerii angelorum? Utrum ut sal christianae pietatis, an ut adversus ethnicos gladium? Lumen ne mundi, an iudaicae sectae persecutorem? Trinitatis praedicatorem, an tubam aequalitatis quae in eius-

(1) Agitur non de Clemente papa romano, sed de Clemente episcopo Ancyrae in Galatia, qui celebre martyrium fecit sub Diocletiano an. CCLXXXV. De hoc martyre ancyrano Baronius in martyrol. die 23. ianuar. et copiose Surius, Bollandiani, ac menaea graeca.

dem Trinitatis essentia est? Dicam ne haeresum dissipatorem, an ecclesiae congregatorem?

2. His quippe dotibus cunctis, quas etiam Paulus tamquam virtutis subsidia episcopique imaginem pinxit, sanctus hic Clemens praeditus erat: quatenus enim sacerdos Deum hominibus conciliabat, quatenus martyr bellum pro iisdem contra errores gerebat. O anima, quae per duos hos honoratissimos veluti fratres, sacerdotium atque martyrium, purificata es! Quid enim est martyr? pro cruce victor per sanguinem; pugnator pro dogmate resurrectionis post triduum peractae; fervidus pro fide athleta: quia Dei timor vocem eius adigebat, violentam inquam pro mysteriorum veritate vocem. Turris fuit alte fundata, quae minime decidit, fidelis rei mandatae exsecutor, corporis sui consummator, errorum messor, vitae nuncius his qui vitam implorant, planta laboribus irrigata, arbor quae caesa fructum germinat, patiens athleta, vulnera non exhorrens. Hic ignominiam hosti intulit, seque virum omni laude maiorem praebuit; hic morte sua paradysum sibi praeripuit. Medicus fuit virtutis remediorum conscius, negotiator qui suo sanguine caeleste regnum comparavit, gladius rutilans contra inimicum, crudelitatem plagarum non renuens a daemonibus perpeti, fanorum terror laudabilis, idolorum molendinum, sedulus sacrificiorum purgator, sacrorum coetuum lux inextincta, sapiens ecclesiae architectus, abditus altaris thesaurus; atque ut uno verbo dicam, vera stabilisque virtutis columna. Talis est martyr.

3. Quid vero sacerdos est? lux ecclesiae, fons in civitate, sedis ecclesiasticae sol, altaris corona, moerentium portus, luna discurrens, iustitiae regula, virginitatis imago, exemplar mansuetudinis, fiducia argumentum, provisor pauperum, improborum hostis, gratuitus viduarum lumentium defensor, miserorum autem pupillorum imploratus tutor, iniquam vim retundens, rapinas impediens, alieni doloris particeps, pro aliis sponte sollicitus, fida adversus mortem salus, pauperum thesaurus, memoriale veluti ac liber sacrae scripturae, tonans fidei orthodoxae lingua, populi monitor, rationalis haeresum laqueus. Prorsus nihil aliud sacerdos est, quam Deus quidam

in orbe visibilis. Talis, inquam, fuit Dei sacerdos beatus Clemens. Sacerdos quidem maior Aarone fuit, martyr autem Stephano par.

4. Quae enim est comparatio ministerii sub lege, cum illo regnantis gratiae? Nomina utique paria sunt, verum actus longe diversi. En illic, o Iudaei, sacerdotium legis, haec autem incruentum ministerium: illic altare lapideum, hic suavitas de conscientia pura procedens. Caput illius sacerdotii fuit Aaron, nobis holocaustum est Christus. Quantum inter famulum et herum, tantum prorsus inter duo sacerdotia interest. Aaron in eremo vitulum conflavit, Christus in cruce semet veluti ignominiam patri obtulit: illic arca tabulas virgam urnamque continens, hic virgo Verbum incarnatum concipiens et formidandi mysterii ministra: illic stola sacerdotalis, hyacintho, purpura, bysso, crocoque intexta, hic gratiae tunica de aqua, spiritu, fideque baptismi composita: illic ephod cum gemmis, hic suave iugum et pondus leve: illic lamina cum signaculo, hic frontibus nostris impressa crux: illic aurea tiara, hic iustitiae unctio: illic tympana reboantia, hic laudantium linguae: illic malorum splendor puniceorum, hic virtutum lumina: illic gemmae duodecim rationale ornantes, hic duodecim evangelizantes apostoli: illic cruore et aqua cum hyssopo et lana coccinea aspergitur populus, hic baptismus aqua scilicet cum spiritu unctionis populum sanctificat: illic una in familia sacerdotium consistebat, hic potestas operibus impetratur: sacerdotium illud tamquam foenum mane praeteriit, nostrum autem ceu luna in aeternum manebit.

5. Ne nimium gloriari sacrificiis, o hebraee; umbra erant, ideoque disparuerunt. Cur mihi sacrificiorum multitudinem enumeras, qui Abrahae fidem contemnis? Convertite cogitationem tuam ad rei initium, ut inscitiam tuam recognoscas. Nam sacrificia quidem perficit sacerdotium; stirps vero ad sacerdotium provehit; stirpis origo Abraham, verumtamen Abrahae non stirps, sed fides, laudata fuit. Cur ego quum fide careas, indietis a lege sacrificiis contentus es? Si tu quidem filius es Abrahae, cur eum crucifixisti, cuius Abraham figura fuit? Illic iuvenes comitantur, hic angeli laudant: illic mons

excelsus, hic lancea: illic ignea flamma, hic iudaeus exclamans: illic angelus caelitus vocat, hic sol in caelo tristatur: illic aries pro liberato primogenito immolatur, hic templum dissolvitur, Verbumque aeternam redemptionem peragit. Viden ut umbra in rem veram transiit?

6. Ceterum maligni homines contradicendi voluntate non carent. Iam impudenter iudaeus responsum concinnavit huiusmodi. Cur vos, inquit, nobis illuditis, qui maiore quam vos gloria ornatur? Res quidem nostrae commendabiles, vestrae contra detestabiles sunt. Propter nos aquae in sanguinem versaе sunt; propter nos panis de caelo pluit; propter nos mare divisum fuit; propter nos denique virga floruit. Porro nihil huiusmodi apud vos est: vobis antrum, praesepe, panniculi sunt, quae sunt extremae necessitatis atque ignobilitatis indicia. O iudaicam impudentiam! Tu passionem memoras, et prodigia retices? Paupertatem irrides, nec gloriam praedicas? Iesum de Maria ortum adfirmas, eumque priorem esse Maria dissimulas? Vociferaris filium esse Mariae quod ad carnem adtinet, creatorem autem illius esse, quatenus Deus est, non profiteris? Antrum appellas, et astrum non respicis? Clamitas eum in praesepe positum, cantus angelicos silentio premis? Panniculos vituperas, magorum adorationem non commemoras?

7. Ego, o iudaeae, unum filium profiteor; credo increatam Trinitatem, nec *fili*i unitatem confusione aliqua aut permixtione conflata*m* iudico. Idem Deus homoque est: quatenus Deus, miracula operabatur; quatenus homo, passionem perpetiebatur. Undenam hoc? Audi, o iudaeae, Isaiam prophetam utramque rem praedicantem: *parrulus natus est nobis* (1); haec illius dispensationem in carne narrat. *Filius datus est nobis*; nunc de eius aeterna natura loquitur. Dic iam aliquid, o propheta, de duarum naturarum unione, deque unica filii persona. *Et facta est potestas illius super humerum ipsius*; ipsius, inquam, non ipsorum. *Et vocabitur nomen eius angelus magni consilii*; unius, inquam, non duorum.

(1) Ex Procli sermone deperdito in haec Esaiæ verba *παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, καὶ υἱὸς ἐδόθη ἡμῖν*, citatur fragmentum ex concil. chalced. ex Anastasii hodego apud Galland. Bib. PP. T. IX. p. 703.

Postremo dic, o propheta, quis hic qui advenit, homo ne an Deus incarnatus? Deus est, qui hominis gratia corpus est factus: *vocabitur enim nomen eius angelus magni consilii, Deus, fortis, dominator, princeps pacis, pater futuri saeculi; per quem et cum quo gloria sit patri, nunc et in omne tempus, et saecula. Amen.*

ΔΙΑΔΟΧΟΥ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΦΩΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΛΗΨΙΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ
ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΛΟΓΟΣ.

α. **Φ**έρε μοι νῦν τοὺς ἰουδαϊκοὺς ἱερεῖς, ὧρα γὰρ ἐπινικίων λόγων· φέρε ὧδε ἐκκλησιαστὰ καὶ Χριστοῦ κήρυξ λέγε, καὶ ζωγράφει τῇ σῆ δυνατῶς ἀληθείᾳ· πῶς μὲν ἐκεῖνοι τὸ ἀργύριον τῆς αὐτῶν κακοβουλίας ἐπὶ τοὺς στρατιώτας κατέβαλον, ψεύδει τὴν ἀπερίβλεπτον νομίζοντες καλύπτειν ἀλήθειαν· πῶς δὲ νῦν οἱ τοῦ Χριστοῦ λειτουργοὶ τὸν ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστάντα, καὶ ἀναβάντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἀπεκδεχόμεθα κύριον, σωτῆρα τοῦτον ἀπαύστως καυχώμενοι, ὃν οὐρανοὶ μὲν ἐδέξαντο, θεοπρεπεῖ αὐτοῖς ἐπισάντι

DIADOCHI

EPISCOPI PHOTICES IN EPIRO

SERMO DE ASCENSIONE D. N. IESU CHRISTI.

1. **N**unc vos appello, iudaici sacerdotes, nunc hora est victoriam canendi: ades dum concionator et Christi praeco, eloquere, et tua potenter veracitate mihi rem describe: quomodo scilicet illi pecuniam malo consilio militibus diribuerunt, dum manifestam se putant mendacio tegere veritatem: quomodo nunc nos Christi famuli ipsum tertia die resurgentem, et in caelos ascendentem, agnoseimus dominum, et sine

θαύματι, γῆ δὲ βαστάξαι ὡς ὑπὸ τῆς αὐτοῦ θελήσεως βα-
σταζομένη ὑπομένειν οὐκ ἴσχυεν· ὃν νεφέλη μὲν ὑπέλαβεν
φωτὸς ἐμφανῶς τὸ σχῆμα πληρώσασα τῆς προφητείας· ἄγ-
γελαι δὲ ταῖς ὕμνοις ἄχρι τῶν πατριῶν ἀπεκατέστησαν θρό-
νων, κύριος τῶν δυνάμεων αὐτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης,
ἀπαύστως βεῶντες· οὗ τινος ὁ ψαλμῶδὸς τὴν ἀπὸ γῆς εἰς
οὐρανὸν ἐπάνοδον ἐν τῷ ἁγίῳ προθεωρῶν πνεύματι, ἀνέβη ὁ
θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος ἔψαλλεν· προ-
έβλεπεν γὰρ καὶ τὴν τῶν ἁγίων εὐαγγελίων ὁ θεσπέσιος ᾠδὴν.

β. Οἱ δὲ πατέρα τὸν πιστότατον Ἀβραάμ καυχώμενοι,
ἐγηγέρθαι τῶν πάντων ἡμῶν σωτήρα οὐ θέλουσιν ἐκ νεκρῶν,
ἀνυποστάτῳ φήμῃ καθ' ἑκάστην οἱ δεΐλαιαι νομίζοντες τὸ
κάλλος τῆς τοσαύτης μολύνειν ἀληθείας· διεφημίσθη γὰρ
φησὶν παρὰ ἰουδαίαις ὁ λόγος οὗτος ἄχρι τῆς σήμερον, ἦν
τινα θαίμνες μὲν ἐπέγνωσαν, οἱ δὲ τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ
ὑποδεδέχθαι ὁμολογήσαντες οὔτε ἄχρι λόγῳ τιμῆσαι προαι-

pausa laetantes gratulamur: quem caeli non sine divino pro-
digio ascendentem receperunt; terra autem, utpote ab eius vo-
luntate supportata, iam portare non poterat: quem nubes lu-
cida sustulit, prophetiae typum manifeste complens: quem an-
geli usque ad paternum thronum hymnis comitati sunt, ipsum
virtutum dominum, et regem gloriae continue acclamantes.
Huius de terra in caelos reditum psalmista in sancto spiritu
praevidens, sic psallebat: ascendit Deus in iubilo, Dominus
in voce tubae. Nimirum sanctorum quoque evangeliorum di-
vinus vir canticum praesentiebat.

2. Sed enim hi qui se fidelissimum Abrahamum habere
patrem gloriantur, negant nostrum omnium Servatorem de
mortuis surrexisse, falsaque fama putant hi infelices tantae
veritatis decus posse corrumpere: diffamatus est enim, ait
evangelista, apud Iudaeos sermo iste usque ad hodiernam
diem. Verumtamen fama haec daemonibus quidem nota erat;

ροῦνται· καὶ ταῦτα τοῦ προφήτου λέγοντος, κύριε ὁ κύριος ἡμῶν ὡς θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῆ, ὅτι ἐπήρθη ἡ μεγαλοπρέπειά σου ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν· καὶ πάλιν· ὑψώθητι ἐπὶ τοὺς τύρανους ὁ Θεὸς, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἡ δόξα σου· ἅπερ οὔτε πῶς οἱ τῆς κακίας σοφιστὰι διαστρέψαι εὐρήσουσιν, κἂν ὅπως τὸ ψεῦδος τοῦ πατρὸς αὐτῶν φιλοσοφήσωσιν· ὁ γὰρ ἐπαρθεὶς καὶ ὑψωθείς ἐπάνω τῶν οὐρανῶν, κύριος πάντως, ὅτι πρῶτον καταβάς ἐπὶ τῆς γῆς, ἀναβέβηκεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Διόπερ ἀλλαχοῦ προανεφώνησεν ὁ προφήτης λέγων· κύριε κλίνου οὐρανοὺς καὶ κατὰβηθι· ἄψαι τῶν ὀρέων καὶ καπνισθήσουται· ἀστραψον ἀστραπὴν καὶ σκορπιεῖς αὐτοὺς· τούτο δὲ ἔλεγεν τῶν τοῦ ἄθου δυνάμεων τὴν συντριβὴν προευαγγελιζόμενος τοῖς ὑπὸ τὴν σκιὰν ἔτι τοῦ θανάτου καθημέναις· ἦντινα ἐνεργεῖσθαι ἐκ τῆς τοῦ κυρίου ταφῆς καὶ ἀναστάσεως διὰ πολλῶν πέπληροφορήμεθα· διόπερ ἐν ἑτέρῳ πάλιν κεφαλαίῳ τὸν ψαλμωδὸν ἔχομεν λέ-

sed eam illi qui mandata Dei revereri se fatentur, nulla fide respectu dignantur; etiamsi propheta dixerit: Domine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra! quoniam elevata est magnificentia tua supra caelos. Et rursus: exaltare supra caelos, Deus; et super omnem terram gloria tua. Haec numquam hi malitiosi sapientes subvertere poterunt, quamvis patris sui mendacia sectentur: etenim qui elatus est supra caelos, Dominus omnino est; qui cum antea se in terram demiserit, postea in caelum se sustulit. Quamobrem alibi praedixit propheta clamans: Domine, caelos inclina et descende; tange montes, et fumigabunt; fulgura fulgurationem, et disperges eos. Haec vero aiebat, potestatum infernalium cladem annuncians iis qui adhuc in umbra mortis sedebant: quam reapse patravisse cladem, ex Domini sepultura ac resurrectione affatim persuademur. Namque alio loco rursus psalmistam dicentem audimus: ascendens in altum, ca-

γεντα· ἀναβὰς εἰς ὕψος ἠχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν, ἔδωκεν δώματα ἐν ἀνθρώποις· ἐκ γὰρ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ θανάτου διὰ τῆς ἑαυτοῦ ἀναστάσεως λαβὼν τὴν ἀνθρωπότητα ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀνελθὼν ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν, ὅπλα τοῖς θέλουσιν δικαιοσύνην, βασιλεὺς γὰρ ἐστὶ δόξης, ἠὺτρεπίσατο· λογικῶς θώραξι τοῖς παρ' αὐτοῦ ἐν σφραγίδι ταπεινοφροσύνης στρατολογούμενους κατ' ἡμέραν ἀσφαλιζόμενους· ἔπρεπεν γὰρ αὐτὸν ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων καταρτίσασθαι αἶνον, τοὺς τῆ οἰήσει τελεῖσθαι νομίζοντας, ἀποδοκιμάσαι εἰς τέλος· σφραγίς γὰρ ὄντως εὐσεβείας, ταπεινώσις· διόπερ ἐκείναι μὲν ἀπειθοῦντες τὸ κατασκηνῶσαι κατὰ τὴν προφητείαν διὰ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ φωτὶ τῶν ζώντων, τῆς ἑαυτῶν κομιεῦνται ἀνοίας τοὺς καρπούς.

γ. Ἡμεῖς δὲ τὰ τοῦ ψαλμοῦ καὶ πάλιν, ἀδελφοί, φιλοσοφήσωμεν ῥήματα, ἵνα ἴδωμεν καὶ πάλιν τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῦ λόγου τὸν ἐπὶ νεφέλης εἰς οὐρανοὺς ἀναβάντα κύριον·

ptivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus. De mortis enim captivitate per suam resurrectionem eripiens humanum genus unigenitus filius Dei, ascendensque supra caelos, iustitiae studiosos (est enim rex gloriae) armis instruxit, rationalibus loriceis eos quotidie communiens qui secum sub signis humilitatis militant. Quippe ipsum decebat ex ore infantium et lactentium perficere laudem, et eos in perpetuum reprobare qui semet perfectos, gloriabundi putabant. Vere enim pietatis sigillum, humilitas est. Ideirco illi propterea quod non crediderint, fore ut secundum prophetiam post resurrectionem Christi, in lumine viventium versemur, vesaniae suae fructum retulerunt.

3. Nos autem, fratres, psalmistae rursus verba consideremus, ut et denuo intellectus oculis videamus ascendentem in nube supra caelos Dominum. Namque apostolorum quidem

τὴν γὰρ τῶν ἀποστόλων μαρτυρίαν τέως σιωπᾶν με προτρέπεται ὁ λόγος, ἵνα μὴ δόξω παρὰ τοῖς ἀφροσιν ἐμαυτῷ συνηγορεῖν, ὁπότε πᾶς ἀποστολικὸς λόγος ὑπὸ τῆς προφητικῆς μαρτυρεῖται ἀληθείας· γεννήματα γὰρ ὄντες οἱ αὐτῶν λόγοι γνωρίζονται τῶν προφητικῶν ῥήσεών· ἃ γὰρ οἱ προφῆται κατὰ πρόγνωσιν περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ κυρίου ἠνοιξάντο, οἱ ἀπόστολοι ταῦτα κατ' ἐπίγνωσιν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐμπνευσθέντες ἁγίου πνεύματος διεισδύσαν· ἐν τῷ ἐγγίξειν γὰρ φησιν τὰ ἔτη ἐπιγνωσθήσῃ, ἐν τῷ παρεῖναι τὸν καιρὸν ἀναδειχθήσῃ· εἵπωμεν οὖν πάλιν· κύριος ὁ κύριος ἡμῶν ὡς θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῆ, ὅτι ἐπήρθη ἡ μεγαλοπρέπειά σου ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν· ἵνα γινώμεν σαφῶς ὅτι ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ κυρίου, καὶ ἡ ἀπὸ γῆς αὐτοῦ εἰς οὐρανὸς ἐπάνοδος, ἧς τινος τὴν μνήμην σήμερον ἐορτάζομεν, θεοῦ γνώσεως τὸν κόσμον ἐπλήρωσεν· ἕως μὲν γὰρ πού ἦν ἐπὶ τῆς γῆς μικρὰ περὶ τοῦ μεγαλείου τῆς αὐτοῦ δόξης οἱ πολλοὶ ὑπελάμβανον·

testimonium sponte adhuc reticere mihi ratio suavit, ne apud insanos videar utili mihi argumento inniti, quum tamen omnis sermo apostolicus a prophetica veritate testimonium accipiat: apostolorum quippe sermones nihil aliud sunt, quam propheticorum oraculorum proles. Quae enim prophetae de Domini incarnatione per praevisionem innuerunt, ea apostoli eodem Spiritu sancto instincti, praesenti cognitione tenentes enarraverunt. Siquidem, uti dictum est, appropinquantibus annis cognoscêris, et praesente iam tempore demonstraberis. Rursus ergo dicamus: Domine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra! quoniam exaltata est magnificentia tua supra caelos. Ut perspicue cognoscamus, quod Domini incarnatio, eiusdemque e terra in caelos reditus, cuius hodie commemorationem celebramus, Dei notitiâ mundum replevit. Nam quamdiu in terra fuit, humiliter nimis de magnitudine eius gloriae multi sentiebant. Sed post-

ἐπειδὴ δὲ ἐμφανῶς ἀνῆλθεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς, πᾶσαν τὴν τοῦ πατρὸς, ὡς ἔπρεπεν ἀποπληρώσας βούλησιν, θαύματος ἢ πᾶσα καὶ γνώσεως ἐπληρώθη αἰτησίς, ἀναβαίνοντα ἦται ἀναλαμβάνομενον τὸν τῶν ὄλων κύριον θεωροῦσα· ἐπήρθη μὲν ἦται ὑψώθη ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν, κατὰ τὴν προφητείαν ὡς ἄνθρωπος, ἀνέβη δὲ ὡς θεός, ἀνέβη γὰρ φησιν ὁ θεός ἐν ἀλαλαγμῷ, κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος.

δ. Οὐκ ἂν δὲ τούτοις ὁ προφήτης ἐχρήσατο τοῖς ῥήμασιν, εἰ μὴ τὴν κάθοδον αὐτοῦ ἦν προσεωρήσας τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀπλανῶς τῆς προγνώσεως· ποῦ γὰρ ἦν ἀκόλουθον εἰπεῖν αὐτὸν, ὑψώθητι ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς ὁ θεός, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἢ θόξα σου; ἢ πάλιν, ἀνέβη ὁ θεός ἐν ἀλαλαγμῷ, εἰ μὴ καὶ τὴν κατάβασιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀνάβασιν ἦν θεωρήσας ὁ θεολόγος τῆ προγνώσει τοῦ πνεύματος; διὰ τοῦτο μὲν ὡς προέφη, ποῦ μὲν αὐτὸν ἐπαρθέντα λέγει, ποῦ δὲ ἀναβάντα, ἵνα θεὸν καὶ ἄνθρωπον τὸν αὐτὸν εἶναι πιστεύσωμεν ἐν μιᾷ ὑποστάσει. Διὰ μὲν γὰρ θεότητα ἀνέβη, διὰ δὲ τὸ

quam manifeste in caelum rediit, omni ut decuit patris voluntate completa, admiratione simul et rei cognitione repleta est terra, quum ascendentem seu adsumptum omnium Dominum videret. Elevatus est enim, sive sublimis super omnes caelos exaltatus secundum prophetiam quatenus homo; ascendit autem quatenus Deus. Dicit enim scriptura: ascendit Deus in iubilo, Dominus in voce tubae.

4. Neque vero his verbis propheta uteretur, nisi simul reditum eius praevisionis indubiae oculo ante vidisset. Quomodo enim consentaneum erat ab eo dici: exaltare supra caelos Deus, et super universam terram gloria tua? Aut rursus: ascendit Deus in iubilo; nisi descensum simul et ascensum theologus propheta spiritu praevidisset? Ea propter, ut dixi, modo eum elevatum scriptura dicit, modo ascendentem, ut Deum nimirum et hominem in unica ipsum esse credamus persona. Nam

σῶμα ἐπῆρθαι λέγεται, τουτέστιν ἀναλήφθαι· οὐκ οὖν διὰ πάντων θεῶν νοεῖν ὅτι ὁ κατελθὼν, αὐτός ἐστιν καὶ ὁ ἀνελθὼν ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν, ἵνα πάντα τῆς αὐτοῦ πληρώσῃ χρηστότητος, τοὺς ἀποστόλους αὐτοῦ πρῶτον ἐκ τῶν παθῶν τῆς ἁμαρτίας διὰ τῆς τοῦ ἁγίου πνεύματος καθόδου ῥυσάμενος, εἰς τέλος ὑψώσῃ· τί γὰρ φησιν ὑψώθητι ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς ὁ θεός, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἡ δόξα σου, ὅπως ἂν ῥυσθῶσιν οἱ ἀγαπητοί σου; ἀγαπητοί γὰρ ὄντως εἰσὶ τοῦ κυρίου κατὰ πρῶτον λόγον, οἱ τὸ αὐτοῦ πάθος διὰ πάντων κοινωνήσαντες, καὶ αὐτόπται καὶ κήρυκες γενόμενοι τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος.

ε. Ὡς ἓν μὲν καὶ τὸν αὐτὸν οἱ προφῆται ἐκήρυττον κύριον· τῆς δὲ σαρκώσεως αὐτοῦ τὸ σχῆμα εἰς μίαν, ὡς τινες εἰσηγοῦνται, οὐ συνέχεαν φύσιν· ἀλλὰ τὰ μὲν τῇ θεότητι αὐτοῦ διαφέροντα ῥήματα θεοπρεπῶς ἔλεγον, τὰ δὲ τῇ σάρκατι αὐτοῦ ἀνθρωποπρεπῶς, ἵνα διδάξωσι σαφῶς ὅτι ὁ ἀναβάς, ἦτοι ὁ ἐπαρθεὶς ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς κύριος, ὁ μὲν ἔστιν, ἐκ τοῦ

deitate quidem ascendit, corpore autem in altum ferri dicitur id est adsumi. Ex his igitur omnibus cognoscere oportet, eundem esse et qui descendit, et qui ascendit super omnes caelos, ut omnia bonitate sua repletet, atque in primis apostolos suos, de peccati passionibus per sancti Spiritus immisionem liberatos, in perfectam sublimitatem extolleret. Secus enim, cur dixisset: exaltare supra caelos Deus, et super universam terram gloria tua, ut liberentur dilecti tui? Vere enim, ut antea dictum est, sunt dilecti a Domino hi qui et passionis eius in cunctis fuere participes, et eiusdem magnalia oculati testes praedicaverunt.

5. Igitur unum eundemque prophetae praedicaverunt Dominum, et incarnatam eius formam nequaquam, ut nonnulli obtrudunt, in unam naturam confuderunt: sed quae eius divinitati locutiones congruebant, eas magnifice protulerunt; quae vero corpori, eas humano modulo moderati sunt: quod natura

πατρὸς ὑπάρχει· ὁ δὲ γέγονεν ἐκ τῆς παρθένου μένει ἀν-
 θρωπος, εἷς ὢν ἐν εἴδει, καὶ εἷς ἐν ὑποστάσει· ὁ γὰρ ἀσω-
 ματος ἑαυτὸν τῇ προσλήψει τῆς σαρκὸς εἰδοποιήσας, ἐμφα-
 νῶς ἀνέβη διὰ τοῦτο, ὅθεν ἀφανῶς καταβάς ἐσαρκώθη· διόπερ
 ἀνελήφθη μὲν ἐν δόξῃ, ἐπιστεύθη δὲ ἐν ὀνόματι, προσδοκᾶ-
 ται δὲ ἐν φόβῳ, τὴν νεφέλην πάλιν προσδοκώμενος σχεῖν τὴν
 προφητικὴν εἰς τὴν ἑαυτοῦ κάθοδον ὑπέρετην· καὶ γὰρ τότε
 νεφέλην αὐτοῦ ὑπηρετήσασθαι οἱ προφῆται προεῖπον, ἵνα σω-
 ματώδης τις καὶ ἐλαφρὴ οὐσία τὸν σεσωματωμένον φανείη
 πάλιν βαστάζουσα κύριον· βαστάζει μὲν γὰρ ἐν τῇ αὐτοῦ
 βουλήσει, ὡς ἔφη, τὰ σύμπαντα ὡς Θεός, ὑπὸ δὲ τῆς νε-
 φέλης βασιλευσέτω ὡς καὶ ἄνθρωπος, ἵνα μήτε τότε τοὺς
 νόμους ἧς προσέλαβεν ἀρνήσεται ὁ φιλόψυχος φύσεως.

5. Διόπερ καὶ τοὺς ἁγίους ἐν νεφέλαις ἀρπαχθήσεσθαι
 προσεδίδαξεν ἡμᾶς ὁ Θεσπέσιος Παῦλος, ὅταν ἔρχεται ὁ ἐπὶ
 νεφέλης ὁ ἐλθεῖν προσδοκώμενος κύριος· ὁ γὰρ ἀρμόττει τῷ

sua est, a patre est; quod ex virgine est factum, homo ma-
 net, in unica tamen forma unaque persona subsistens. Nam
 qui incorporeus, carne adsumpta, induit sibi figuram, is ni-
 mirum cum hac visibiliter ascendit unde invisibiliter antea ad
 induendam sibi carnem descenderat. Itaque adsumptus est glo-
 riose, creditur ei ob miracula, expectatur cum timore; donec
 iterum propheticam nubem descensus sui vehiculum habeat:
 nam et illo tempore nubem habiturum ministram prophetae
 praedixerunt, nempe ut corporea simul levisque substantia,
 incorporatum rursus Dominum gestet. Omnia quidem voluntate
 sua portat uti Deus, protabitur autem ut homo, ut ne leges
 quidem videatur eius naturae negligere, quam animarum nos-
 trarum causa adoptavit.

6. Quare etiam sanctos in nubibus abreptum iri iam do-
 cuit divinus Paulus: cum venerit, inquires, in nubibus qui
 venturus expectatur Dominus. Nam quod Deo incarnato pro-

σαρκωθέντι Θεῷ διὰ τὸ σῶμα, τοῦτο καὶ τοῖς Θεοσησομένοις διὰ τὸν πλοῦτον τῆς χάριτος αὐτοῦ, Θεὸς τοὺς ἀνθρώπους παιῦσαι φιλετιμησαμένου Θεοῦ· μηδεὶς οὖν ὑπολαβανέτω τὴν πυκνότητα τῆς ἀνθρώπου φύσεως, ἥνπερ οὐσιωδῶς κοινωνήσας ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ λόγος ἐγνώρισται, ἐκ τῶν μαρμαρυγῶν τῆς Θείας αὐτοῦ καὶ ἐνδόξου οὐσίας, ἀδελφοί, ἠλλοιωσθαι τὴν τῶν ἐκατέρων ἐν αὐτῷ ἀχωρίστως ἀλήθειαν φύσεων· οὐ γὰρ ἵνα τὸ ἑαυτοῦ πλάσμα φαντάσῃ, ἐσαρκώσῃ ὁ ἐνδόξος, ἀλλ' ἵνα τὴν ἐνσπαρεῖσαν ἐν αὐτῷ ἕξιν ἐκ τοῦ ὄψεως τῆ ἑαυτοῦ κοινωνία ἀναλόσῃ εἰς τέλος· ὥστε ἕξιν οὐ γὰρ φύσιν ἠλλάξεν ἢ σάρκωσις τοῦ λόγου· ἵνα τὴν μὲν μνήμην ἐκδυσώμεθα τοῦ κακοῦ, τὴν δὲ ἀγάπην ἐνδυσώμεθα τοῦ Θεοῦ· οὐκ εἰς ὅπερ μὴ ἦμεν ἀλλάσσόμενοι, ἀλλ' εἰς ὅπερ ἦμεν τῆ ἀλλαγῆ μετὰ θόξης ἀνακαινιζόμενοι· αὐτῷ τείνου ἡ θόξα καὶ τὸ κράτος τῷ κατελθόντι ἐξ οὐρανῶν ἀφανῶς, ἀνελθόντι δὲ εἰς οὐρανὸς ἐμφανῶς, τῷ πρὸ τῶν αἰώνων καὶ νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

pter corpus convenit, id deificatis quoque nobis fieri congruet propter divitias gratiae eius, quoniam homines deificare per suam benignitatem Deus vult. Nemo igitur, fratres, existimet, densam hominis naturam, quam substantialiter sanctum Dei verbum sibi univisse videmus, nemo inquam existimet, radiis divinae eius gloriosaeque substantiae immutatam esse, quominus vere subsistant inseparabiles duae naturae. Non enim, ut phantasticam figuram sibi efficeret, incarnatus est gloriosus Deus, sed ut malum habitum a serpente diabolo in homine seminatum, participatione sua in perpetuum aboleret. Habitum ergo, non naturam, incarnatio Verbi immutavit; ut pravitatis memoriam exuamus, Dei autem charitate vestiamur: non sane ut mutemur in id quod non eramus, sed ut secundum illud quod fuimus, cum gloria renovemur. Ipsi igitur gloria et potentia, qui de caelo invisibiliter descendit, illucque manifeste ascendit, qui est ante saecula, et nunc, et in perpetuum. Amen.

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

ΕΓΚΩΜΙΟΝ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΙΩΑΝΝΗΝ ΤΟΝ ΠΡΟΔΡΟΜΟΝ.

1. **Δ**ίδου ὡ φωνή τοῦ λόγου φωνήν· δίδου ἡμῖν ὁ λύχνε τοῦ φωτός τὴν αὐγήν· δίδου ἡμῖν ὡ τοῦ λόγου πρόδρομε τοῦ λόγου τὸν δρόμον, ἵνα σε πρὸς ἀξίαν τοῖς σοῖς εὐφημήσαντες ἐντρυφήσωμεν σήμερον· ὑμνεῖν γάρ σε καταχρέως πατρῶν τὲ καὶ ἰδικῶν πάντων πλέον ὡ Βαπτιστὰ προθυμούμεθα· ἐπειδὴ δὲ πάντων πλέον ἐκ προγόνων σου ταῖς δωρεαῖς ἐνεβρύνθημεν, καὶ οἴκοθεν τοῦτο θράν οὐ δύναμενοι, πάλιν ἐπὶ σε τὸν φιλόδωρον τρέχομεν, καὶ σὲ γενέσθαι χορηγὸν ἡμῖν τῶν ἐπαίνων αἰτούμεθα· ἵνα μὴ σε μόνον τοῖς ἐξ ἡμῶν λόγοις γεραίροντες, ὑβρισταὶ τινὲς εἶναι τῆς μικροπρεπείας τῶν λόγων καὶ ἀτιμίας δόξωμεν· ἢ ἐπαινέται τὲ καὶ εὐχάριστοι παρὰ τοῖς οὐκ εἰδόσι τὴν ἡμῶν ἐν λόγοις εὐτέλειαν, ἀλλὰ τῷ μεγέθει ἢ ἀξίᾳ τοῦ τιμωμένου ἀπαιτοῦσιν εἶναι τὸν λόγον ἐφάμιλλον· καὶ μὴ διδοῦσι συγγνώμην τῇ προθέσει τοῦ λέγοντος, τοῦ πόθου τὴν φλόγα μὴ φερούση, εἰ τὸ ὑπὲρ αὐτὴν ἐκ βίας ἐφάπταιτο· ὅτι μὲν γὰρ οἱ σε ταῖς εὐφημίαις στεφάνου ἐθειλήσειεν πόρρω ποῦ τῆς ἀξίας καὶ πάνυ μακρὸν ἀπολείπονται· οὐκέτι οὐδεὶς ὡς οὐχ ὄλω κηρύξειε τῷ σώματι, εἰ μὴ μέριμνε καὶ τοῦ κατὰ φύ-

σιν ἐξέστη φρονήματος· τί οὖν χρὴ διαπράττεσθαι τὸν αἶον ἐμὲ μυρίαῖς σου καθ' ὄραν ἐκάστην δωρεαῖς, ὡσπέρ τι δένδρον παρ' ὕδασι τὴν φυτείαν λαχὼν ἀρδευόμενον καὶ ἀλήκτως παραρρέουσιν ἔχοντά τῆς σῆς ἐνεργητικῆς χύσεως τὴν ἐπίδοσιν; ἄρα σιγαῶν καὶ μηδὲν ὄλωις βοᾶν χαριστήριον ὅτι κατ' ἀξίαν μὴ δεδύνηται; ἢ βοᾶν ὡς αἶός τε εἶη καὶ δύνηται, καὶ ταύτη δεικνῦναι τῆς ἐνύσεως αὐτῷ γνώμης τὸ ἄσχετον; καὶ ἢ βοή ταύτης τὸ μέγεθος δι' οἰκείαν φανεροῦν μὴ ἰσχύσει σμικρότητα· ὁ μὲν γὰρ καὶ ἀποδοχῆς ἀξίος κρίνεται, καὶ τὴν τῶν εὐγνωμονούντων μίραν λογίζεται· καθὰ κἀκείνος ὁ ἐν τῇ δεκάδι τῶν ὑπὸ τοῦ σωτήρος καθαρθέντων λεπρῶν ἀλλογενῆς καὶ ἀλλόφυλος· ὁ δὲ τῷ τῶν ἀχαρίστων στίφει συνάπτεται, τὸν εὐεργέτην οὐκ εὐφημῶν κατὰ δύναμιν, καθὰ καὶ οὗτοι εἰληφάτες μὲν τῆς νόσου τὴν κάθαρσιν, εὐ δεδωκότες δὲ δόξαν Χριστῷ τῷ ταύτην αὐτοῖς δεδωκότι τὴν κάθαρσιν.

2. Οὐκοῦν εὐ σιωπητέον, λεπτέον δὲ σοι ποσηπῶς τὸ ἐγκώμιον, εἰ καὶ κατόπιν τῆς σῆς μεγαλειότητος λέξομεν· ὡς ἂν μὴ τούτων τῶν ἐννεὰ τὸν μῶμον δρεψόμεθα, ἀλλὰ τοῦ κριθέντος εὐγνωμόνος τὴν ἐπαυγετὴν ἐταιρίαν ἀρπάσωμεν· βόησον τοίνυν ὦ Βαπτιστὰ καὶ νῦν ἐν ἡμῖν ὡς ἐν ἐρήμῳ τὸ πρότερον· ἔρημοι γὰρ καὶ ἡμεῖς λόγου καὶ φωνῆς καὶ ταῦτα βλασώσης αὐγῆς καθεστῆκαμεν· ἐξ ὧν σοὶ καὶ δι' ὧν ὁ τῆς εὐφημίας ἀναπλέκεται στέφανος· βόησον καὶ νῦν ἐν ἡμῖν γεγωνότερον· βοησόμεθα γὰρ εἰ βοήσειας, καὶ σιγήσομεν εἰ σιγήσειας, καὶ μεγαλοφώνως βοᾶν προειρημέθα· εἰς οὐδὲν γὰρ ἡμῶν ἢ βοή λογισθήσεται, μὴ τῇ δευτέρᾳ σοῦ βοῆ τὸ σθένος λαμβάνουσα· καὶ οὐδαμῶσι γῆς ἡμῶν ἢ φωνῆ ἀκουσθήσεται, μὴ ἐκ τῆς μεγάλης σου φωνῆς δεχόμενοι τὸ

εὐηχον· διὸ μᾶλλον καὶ μᾶλλον εἰς σύμμαχίαν σε προκα-
 λούμεθα καὶ λῦσαι θεόμεθα τὴν γλῶτταν ἡμῶν ἀφωνία δου-
 λεύουσας, ὡσπερ καὶ Ζαχαρίας τῷ πατρὶ πάλαι γενόμενος
 ἔλυσας· καὶ δοῦναι φωνὴν ἱκετεύομεν πρὸς τὴν τῆς σῆς εὐ-
 φημίας ἀνάρρησιν, καθὰ κακείνῳ τικτόμενος δέδωκας πρὸς
 τὴν τοῦ σοῦ δημηγορίαν ὀνόματος· εἰ γὰρ ἐκεῖνος τὴν γλῶτ-
 ταν πεπέδητο ἕως αὐτὴν ἢ σὴ προέλευσις ἔλυσε, καὶ τῆς
 σῆς προσηγορίας κεκίνηκε πρόσδος, πῶς ἂν ἡμεῖς πρὸς τὴν
 σὴν εὐφημίαν τὴν γλῶτταν κινήσοιμεν, μὴ σου ταύτην κι-
 νοῦντος καὶ στρέφοντος καὶ πρὸς τὸ σὸν αὐτὴν κατευθύ-
 νουτος στάδιον;

3. Ἀλλὰ μοι πρὸς τὴν βαλβίδα τῶν λόγων ὁ λόγος
 ἐλθῶν, καὶ πρὸς τὴν τῶν σῶν θαυμάτων πληθύν ἐκθαμ-
 βούμενος, ἀπορία συνέχεται μείζονι, ὅθεν τῆς κατὰ σὲ διη-
 γήσεως ἀρξῆται· τὴν γέννησιν εἶποι πρώτην ἢν ὁ Γαβριὴλ
 προεμήνυσε ὡς χαρᾶς ἐσομένην τῷ κόσμῳ προσίμιον; ἀλλὰ
 τὴν κυσφορίαν ἢν ἡ στείρα γραῦς ὡς ὑπερφυᾶ περιέκρυβε;
 ἀλλὰ τὴν ἐγγάστριον ὄρχησιν τὴν πρώτην Θεοῦ ἐγγάστριον
 πᾶσι κηρύξασαν; ἀλλὰ τὴν ἐκ στείρας ἀπότηξιν ἱστορεῖν
 ἐπεθύμησε; ἀλλὰ καὶ πορείαν τριήμερον ἤνυσε καὶ χρόνον
 τριμηνιαῖον παρέμεινεν ἵνα τὴν θαυμαστήν σου θεωρήσασα
 γέννησιν τὸ τῆς τριάδος ἑνὸς μήτηρ ἀπειρόγαμος ἔσασθαι
 οὐ συνελήφθη βεβαίως τε καὶ ἀραρότως πιστεύσειεν; ἀλλὰ
 τὴν γαλούχησιν ἢν ξηρὸς σοι μασθὸς θηλὴν διὰ γήρας βα-
 θύ παραδόξως προέχευεν; ἀλλὰ τὴν ἐν ἐρήμῳ δίαιταν ἢν
 ὁ κόσμος χωρεῖν οὐκ ἠδύνατο, τὴν ἐκ τῆς ἐρήμου πρὸς τὸν
 Ἰσραὴλ τελευταίαν καὶ πρώτην ἀνάδειξιν δι' ἧς αὐτοῖς τὸν
 Χριστὸν ἐξεκάλυπτε, καὶ τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν ἐκή-
 ρυττε· ἀλλὰ τὸν Ἰορδάνην ἐν ᾧ τὸν λεῶν ἐκαθάριζες, καὶ

δι' οὗ σε Χριστὸς ἐκαθάρισε, λειτουργὸν σε λαβὼν ποιήσας τοῦ οἰκείου βαπτίσματος; τὴν νομοθεσίαν ἣν φιλοφρόνως ταῖς πειθαζομένοις ἐδέσπιζεν; τὴν ἀπειλήν ἣν ἐμβριθῶς τοῖς ἀπειθοῦσι προέφερες; τὴν παρρησίαν δι' ἧς ἀρχοντας καὶ βασιλέας κατέπληττες, καὶ ἦν ἀξίως ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης ἐτρώμασε, καὶ εἰ πάθει γυναιίου τὸ θέος ἀπέβαλε; τὴν γενναίαν ἀποτομὴν καὶ τῆς τιμίας κεφαλῆς τὴν ἀφαίρεσιν, δι' ἧς σεαυτὸν διπλοῦν τοῦ σωτήρος κατέστησας πρόδρομον, οὐκ ἐπὶ γῆς μόνον αὐτοῦ προΐων καὶ προτρέχων, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄθην γιγνόμενος πρόδρομος καταδοκῶσι καὶ μένουσιν, ὡσπερ τοῖς ἐπὶ γῆς προκηρύττων αὐτοῦ τὴν σωτήριον ἄφεισιν;

4. Ἀλλὰ τί τῶν σῶν ἐπέλωμεν πρότερον; ἢ τί καταλείψωμεν δεύτερον; ἐκάστου τὴν ὑπεροχὴν σύγκληρον ἔχοντος καὶ φιλονικῶντος εἰκότως εἰς προΐμιον τάττεσθαι καὶ τὸ πέρασ ἐφ' ἑαυτῷ πάσης τῆς παρούσης ἐγκωμιαστικῆς διαλέξεως δέχεσθαι, καὶ μὴ συγχωροῦντος ἐπ' ἄλλο τί τὴν γλῶτταν διήγημα φέρεσθαι, ὅπως ἂν ἀτελὲς αὐτῷ μὴ εἰσθῆ καὶ ἀποπλήρωτον· δοκεῖ δὲ ἡμῖν ἔχειν καλῶς εἰ τοῦ χρόνου καὶ ἡμεῖς τὴν τάξιν φυλάξοιμεν, καὶ τῷ χρόνῳ πρωτεύουσαν, καὶ νῦν πρωτεύσαι ταῖς λέξεσιν· ἵνα καὶ τάξιν ὁ λόβει τὴν πρέπουσαν, ἀρμόδιον ἐκάστη καὶ βραχείαν παρέχων διήγησιν, καὶ φύγει τῆς χρονικῆς ἐναλλαγῆς τὴν ἀνάχυσιν· ἐπαινῶν ἐν τούτῳ Λάβαν τὸν θόλιον, ὅτι τῶν θυγατέρων τὴν ἥττονα πρὸ τῆς πρεσβυτέρας γάμῳ κατεγγυᾶν οὐκ ἠνέσχετο, καὶ ταῦτα ποδουμένην καὶ πρόκριτον νομισθεῖσαν τῷ γήμαντι, οὐ μόνως χάριν σωματικῆς, ἀλλὰ καὶ ψυχικῆς ὠραιότητος ἕνεκα· οὐκοῦν ἐπαναγέσθω πάλιν ἡμῖν ὁ λόγος ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου καὶ

τοῦ θαυμαζομένου τὴν σύλληψιν, εἰ τῆς αὐτῷ τῆς εἰς τὸ
 εἶναι παρόδου προοίμιον καὶ πάντων ἐφεξῆς ἐν τάξει τιθέ-
 τω τὸν ἔπαινον, ὡς αὐτὸς ὁ παρ' ἡμῶν εὐφημούμενος τὸν
 λόγον ἡμῖν χορηγεῖν ἐπινεύσειεν· τάχα δὲ καὶ ταύτης ἀνω-
 τέρω τὸν λόγον ἀγαγεῖν οὐκ ἀσύμφορον· δείξειε γὰρ καὶ
 οὕτως αὐτὸν καὶ πρὸ ταύτης τῆς ἐν κοιλίᾳ, συλλήψεως
 μέγαν τινὰ γενησόμενον καὶ ἐπὶ μειζόνων ἀγαθῶν προσ-
 δοκίᾳ φανούμενον, τὴν ἐν Ἀδὰμ ἡμῶν οὐκ ἀγνοούμενον
 ἔκπτωσιν· διὰ ταύτης γὰρ πάντως ἀθλίως ἐπράττομεν καὶ
 εἰς γῆν καὶ φθορὰν ἀπελήγομεν, ὡς ἅπαξ οἱ πάντες τὸ
 γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύση πειθόμενοι· τοῦτο γὰρ τῆς
 ἡμῶν ἐτύγχανε φύσεως ὑπὲρ τῆς ἡμῶν παρακοῆς τὸ κα-
 τὰκριμα· οὐκ αὐτὴ δὲ μόνη τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς ἢ ἀθλιό-
 της ἐδείκνυτο, ἀλλ' εἶχεν αὐτῇ συμμεμιγμένον τὸ ἄθεον·
 τὸν γὰρ κτίστην τοῦ παντὸς καὶ δεσπότην ἐάσαντες τοῖς
 ὁμοδούλοις ἐλαττεύομεν κτίσμασιν, καὶ θεοὺς ὠνομάζομεν
 τῶν ἰδίων ἡμῶν χειρῶν τὰ ποιήματα· διὸ καὶ τοῖς τῆς ἀτι-
 μίας ἐδουλεύομεν πάθει, ἐπειδὴ τοῖς ἀτίμοις εἰδῶλοις καὶ
 δαίμοσιν τοῦ μόνου τιμίου θεοῦ τὴν τιμὴν προσεφέρομεν·
 τοῦτο τῆς ἡμῶν φύσεως ἦν τὸ ἀρρώστημα, ὃ μεγέθους ὑπερ-
 βολὴν οὐ δεχόμενον μεγίστης ἰατρείας ἐδέετο· αὕτη δὲ ἦν
 τὸ τὸν κτίστην ἡμῖν ὁμοιωθῆναι τοῖς κτίσμασιν, καὶ τὸν
 θεὸν ἀνθρώπων γενέσθαι καθ' ἡμᾶς διὰ τῆς πρὸς σάρκα
 τὴν ἀνθρωπίνην συνθέσεως· καὶ πάντων ἡμῶν ἀναλαβεῖν ἐν
 ἑαυτῷ τὰ φυσικὰ καὶ διαβολὴν οὐκ ἐμπιοῦντα παθήματα·
 καὶ τοῦτον παντελῆ τὸν ἀφορισμὸν ἐπιδείξασθαι, καὶ οὕ-
 τω περιφανῶς διασώτασθαι τὸν τούτοις ἐκουσίως κρατηθέν-
 τα τε καὶ κρατούμενον ἀνθρώπων, καὶ πρὸς τὴν πρώτην

αὐτὸν ἐπανάγειν μακαριότητα, ἣν αὐτῷ καὶ ἀπ' ἀρχῆς δημιουργήσας συνέζευξε.

5. Ταύτην Θεὸς καὶ ποιεῖν πρώτῃ τῷ Ἀβραάμ ἐπηγγείλατο, καὶ ἐν τῷ σπέρματι αὐτοῦ πάσας εὐλογηθῆναι τὰς φυλὰς τῆς γῆς ἐχαρίσατο, διὰ τῆς ἀπ' αὐτοῦ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ υἱοῦ καὶ λόγου σαρκώσεως· ταύτην μετὰ τὸν Ἀβραάμ τῷ Δαβίδ ἐπωμώσατο, καὶ ἐκ καρποῦ τῆς κοιτίας αὐτοῦ ἐπὶ τὸν βασιλικότατον αὐτοῦ θρόνον τὸν βασιλέα τῆς δόξης τιθέναι συνέθετο, ὅτ' ἂν ὁ παρῶν αἰὼν ἐπὶ τὸ τέλος ἀφίκοιτο καὶ τοῦ γραπτοῦ νόμου ὁ διορισθεὶς ὑπ' αὐτοῦ καιρὸς τὸ πλήρωμα δέξοιτο· ἦν ἰδεῖν καὶ θεάσασθαι εὐ μόνος Ἀβραάμ καὶ Δαβὶδ οἱ τὰς τοιαύτας ἐπαγγελίας ἀξιωθέντες κληρώσασθαι, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ μετ' ἐκείνους προφῆται τὲ καὶ βασιλεῖς ἐπεθύμησαν, καθάπερ ἐν εὐαγγελίαις πρὸς τὴν τῶν οἰκείων μαθητῶν μακαρίαν ὁμήγυριν, αὐτὸς ἢ πάντων ἀγίων ἐπιθυμία Χριστὸς ἀπεφῆνατο· παρῆν οὖν τοῦ παρόντος αἰῶνος τὰ ἔσχατα, καὶ ἡ ἐπαγγελία τὴν αἰετιαν ἐνάστου ἐνέμβασιν, καὶ ὁ νόμος τὴν προσδοκωμένην αὐτῷ διὰ Χριστοῦ προσεδέχετο πλήρωσιν· καὶ πάντες οἱ ἐν Ἱερουσαλὴμ προφῆται καὶ δίκαιοι τὴν τοῦ Ἰσραὴλ προσδεχόμενοι λύτρωσιν, καὶ πνεύματι ταύτην ἐφυσῶσαν μανθάνοντες, ἐπόθουν αὐτῆς τὴν παρουσίαν θεάσασθαι, εὐ μόνον ψυχῆς ἀλλὰ καὶ σώματος ὄμμασιν πρὶν τῆς παρουσίας ζωῆς ἐκδημήσωσιν· καὶ εὐ μόνον ἐπόθουν ἀλλὰ καὶ ἠύχοντο καὶ θεῶν θεήσεις προσέφερον, καὶ τῶν αἰτουμένων, ἀξιοὶ γὰρ ἦσαν, ἐτύγγανον· τοιούτος ἦν ὁ Σιμεὼν ὁ Χριστὸν ὡς ἱερεὺς ἐν ἀγκάλαις δεξάμενος, καὶ δεσπότην αὐτὸν πάσης ὁμολογήσας τῆς κτίσεως· τοιαύτη ἡ Ἄννα ἢ τὴν πολυχρόνιον ἐκείνην χηρείαν κοσμίως ἀνύσασα,

καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ Θεῷ προσεδρεύουσα, ἣ τότε προφητικῶ παραστάσασα τῷ πνεύματι, καὶ παρόντα Χριστὸν τῷ τότε παροῦσιν ὑπέφαινε· τοιοῦτος ἦν ὁ Ἰαριθ-μαθῆος Ἰωσήφ ὁ τῆς ἀπάντων ζωῆς τολμηρὸς ἐνταφιασῆς, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον εὐσχήμων βουλευτῆς κηρυττόμενος, ὅτι τὴν μὲν τῶν ἰουδαίων κατὰ τοῦ σωτῆρος βουλήν ὡς αἰσχροῦν παρητήσατο καὶ ἀσχήμονα· οὗτος γάρ, φησιν, οὐκ ἦν συγκατατιθέμενος τῇ βουλῇ καὶ τῇ γνώμῃ αὐτῶν· ταύτην δὲ μόνος αὐτὸς ὡς λαμπρῶν καὶ εὐσχήμων, εὐσχημόνως καὶ λαμπρῶς ἐβουλεύσατο· τοιοῦτος καὶ Ζαχαρίας ὁ πρεσβύτερος τὸ καὶ ἱερεὺς ἐγνωρίζετο, ὃς καὶ διὰ τὸ τῆς ἡλικίας ὑπέρακμον καὶ τοῦτο γῆρα παρεπομένου θανάτου τὸν ἀδελτὸν θεήσεις ἐκτενεῖς καὶ συχνὰς τῷ Θεῷ προσεκόμενε μὴ στερηθῆναι τοῦ πᾶσι προσδοκώμενου Θεάματος, μηδὲ πρὸ τῆς τούτου Θεας τὸν ἐλπιζόμενον καὶ ἐπὶ θύραις ὄντα Θεάσασθαι θάνατον· ταύτην ὁ πρεσβύτερος αἰὲ προσῆγεν τὴν θεήσιν· τοῦτο μὲν ἅπασιν ταχέως ἐκλάμψαι τῆς σωτηρίας τὸ φῶς ἐπευχόμενος· τοῦτο δὲ καὶ ἑαυτῷ τὴν τούτου τοῦ φωτὸς ἀνατολήν ἰδεῖν ἐξαιτούμενος· καὶ ἵνα μὴ κατὰ τὸν ταύτης αὐτὸν τὸν χρόνον ἀκμάζοντα ταύτης ἀρπαγῆναι τῆς θεωρίας ἀμέτοχον, περὶ τούτου διηνεκῆ τὴν πρεσβείαν ποιούμενος, καὶ μάλιστα ὅτε Θεῷ τὰς κατὰ νόμον λατρείας προσέφερον, ἵνα τούτων ταχέως ἢ ἀμειψίς ἐπὶ τὸ πνευματικότερον καὶ τελειότερον γένηται, καὶ λυτρωθῶσι τοῦ βάρους οἱ τὸν αὐτὸν ζυγὸν ἐπικείμενον ἔχοντες κληροὶ, κατὰ τὸν τῆς ἑφημερίας καιρὸν τὴν εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων μετὰ θυμιάματος εἰσόδον, ἔνθα τοῦ ἔτους ἅπαξ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ μόνον εἰσέτρεχεν, αἶμα ταῖς χερσὶν ἐπαγόμενος καὶ διαβρῆθην δεικνεῖς τῷ αἰνίγματι τὴν ἐσομένην μίαν καὶ μόνην

Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος προσένεξιν , ἦν ἑαυτῷ τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ ἀμνὸς ὑπὲρ ἡμῶν εἰς σφαγὴν τῶν ἀνθρώπων προσήγαγεν.

6. Ἐνταῦθα γοῦν καὶ Ζαχαρίας γενόμενος , ἦν γὰρ τῆς τιαύτης λειτουργείας ἐπάξιος , καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ παρεστῶς , καὶ περὶ τῆς ἐπιδημίας τοῦ λόγου τὸν φύσαντα προσδεχθεὶς τῇ ἐπιμονῇ τῆς δεήσεως , δεξιὸν τοῦ θυσιαστηρίου καθ' οὗ τὴν τοῦ θυμιάματος εὐωδίαν προσέφερεν , οὐράνιον ἐστῶτα κατενόησεν ἄγγελον , ἀγγελίαν αὐτῷ δεξιὰν καὶ οὐράνιον φέροντα· Γαβριὴλ οὗτος ἦν ὁ τουτωνῶν τῶν μηνυμάτων διάκονος , ὁ καὶ τῇ προσηγορίᾳ πρὸ τῶν λόγων δηλῶν τὸ ἐξάγγελμα· τὰ γὰρ τῆς τοῦ Θεοῦ λόγου θείας ἐνανθρωπήσεως μηνύσων ἦκει προοίμια , περὶ ἧς καὶ ὁ πρεσβύτης ἐκτενῶς ἐλιτάνευεν· ὃν ἰδὼν ὁ Θεσπέσιος ἄγγελος ἐπὶ τῇ ὄπτασίᾳ κλονούμενος , καὶ τῷ φόβῳ τὸν κλόνον συναύξοντα , ἐταράχθη γὰρ φησι Ζαχαρίας ἰδὼν , καὶ φόβος ἐπέπεσεν τοῦ νόμου γὰρ ἐν ἑαυτῷ τὸν σάλον εἰκόνιζε , καὶ τὴν πρὸς τὴν εὐαγγελικὴν ὑπετύπου πολιτείας μετάθεσιν· ἀφαιρεῖται πρῶτον τοῦ φόβου τὸν τάραχον , καὶ εἶθ' οὕτω τῶν εὐαγγελίων ἀπάρχεται· οὗ γὰρ φόβου ἦν τὰ λεγόμενα , ἀλλ' ἀφοβίας καὶ τερπνότητος πρόξενα· τί λέγων ; μὴ φοβεῖ Ζαχαρία , διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου· μονουχίβοῶν , τί δέδοικας ὧ πρεσβύτα ; τί δέδοικας , περὶ ὧν αἰτεῖς λαμβάνων ἀπόκρισιν ; τί φοβῆ νομικῆς ἀχθηδόνος λυτρούμενος ; τί ταράττει τῆς σκιᾶς ὄρων τὴν ἀπόβασιν ; τί καταπλήττει τῶν σαλευομένων ὄρων τὴν μετάστασιν ; φοβερά μὲν γὰρ εἰσι τὰ ὑπ' ἐμοῦ μηνυόμενα , ἀλλ' οὐ φόβου παιητικὰ τοῖς ἀκούουσι· καὶ μεγάλα σοι λέγειν ἔχω μυστήρια , ἀλλ' οὐ πρέπει σε τούτων ἀκριβῶς ἀκρωμένον τα-

ραχῆ καὶ φόβῳ συνέχεσθαι· ἀλλὰ χαίρειν σὺν ἐμοὶ καὶ εὐφραίνεσθαι· εὐφροσύνης γὰρ καὶ χαρᾶς ποιητικὰ ταῦτα καθ' ἑστῆκε· πάρεστι τῶν ἀνθρώπων ἢ λύτρωσις· ἐλήλυθε τῶν πεπτωκότων ἢ ἔγερσις· τοῦ νόμου τὸ πέρασ ἀφίκετο· τῆς χάριτος ὁ καιρὸς ἀναπέταλκε· καὶ ὄψει τούτων οὐκ εἰς μακρὰν ἐν ὀφθαλμοῖς τὸ κεφάλαιον, τὸν Θεὸν λόγον ἐκ παρθένου σαρκούμενον, καὶ καθ' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους τικτόμενον, καὶ ὅλον τοῦ ἀνθρωπείου γένους τὸ φύλον ρύομενον· καὶ σὺ τούτων οὐ μόνον ἔση Θεατῆς ἄπερ ὄραν ἐπεθύμησας, ἀλλὰ καὶ ὑπηρετῆς γενήσῃ μακάριος· ἵνα δὲ τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις πιστεύσειας, καὶ ξένῳ σε θαύματι πρὸς πίστιν ἐπάγομαι, ἐκεῖνα σοι διηγούμενος ἄπερ ὄραν τὸ λοιπὸν οὐκ ἐπίστευες· τίνα ταῦτα; « ἡ γυνὴ σου Ἐλισάβετ »
 » γεννήσει υἱὸν σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάν-
 » νην· καὶ ἔσται χαρὰ σοι καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ
 » ἐπὶ τῇ γεννήσει αὐτοῦ χαρήσονται· ἔσται γὰρ μέγας ἐνώ-
 » πιον κυρίου, καὶ οἶνον καὶ σίκερα οὐ μὴ πίη, καὶ πνεύ-
 » ματος ἁγίου πλησθήσεται ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, καὶ
 » πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπιστρέψει ἐπὶ κύριον τὸν Θεὸν
 » αὐτῶν· καὶ αὐτὸς προελεύσεται ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει
 » Ἡλιοῦ, καὶ ἐπιστρέψῃ καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα, καὶ
 » ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων, ἐτοιμάσαι κυρίῳ λαὸν κατ-
 » εσκευασμένον ».

7. Ὁρᾶς οἷα τῆς Ἰωάννου καὶ πρὸ αὐτῆς τῆς ἐν κοι-
 λία συλλήψεως εἶναι μαρτυρεῖται φωναῖς ἀγγελικαῖς τὰ αὐ-
 χήματα; ἐτέχθη μὲν γὰρ ἐκ στειρίας καὶ Σαμουὴλ, ἀλλ'
 οὐκ ἐκ γηραιᾶς οὐδὲ πατρὸς προβεβηκός καὶ γέροντος·
 ἐτέχθη καὶ Ἰσαὰκ ἐκ γηραιῶν μὲν καὶ τοῦ τικτεῖν ἐνηλ-
 λαχότων τὸν καιρὸν καὶ τὴν δύναμιν· ἀλλ' οὐ πνεύματος

αγίου ἐκ νηδύος αὐτῆς ἐνεμπύμπλατο· ἀλλ' οὔτε τοῖς ἄλ-
 λαις ἅπασιν τούτων οὐδείς ὠραίζετο, οἷς Ἰωάννης καὶ πρὸ
 τεκετῶν ὠραίζεται· καὶ προφήτης μὲν ἦν ὁ Σαμουὴλ, καὶ
 ὡς βλέπων ἀληθῶς ἐχρημάτιζε· ἔβλεπεν γὰρ ὡς παρόντα
 τὰ μέλλοντα καὶ οἶνον οὐ πέτωκεν οὐδὲ σίκερα, ἀλλ' ἔρη-
 μιν οὐ κατόκησεν οὐδὲ ξέναις ἀνθρώποις τροφαῖς διετρέφε-
 το· ἀλλ' οὔτε γεννώμενος χαρὰν πολλοῖς ἐνεποίησεν, ὡς-
 περ Ἰωάννης ὁ μέγιστος ἔδραμε τῆς παγκοσμίου χαρᾶς προ-
 γεννώμενος ἠγούμενος· ἐγγόνει στείρας καρπὸς καὶ Ἰωσήφ
 ὁ σωφώτατος· καὶ πρὸ τοῦ γε ὁ ἐκ στείρας αὐτὸν Ῥαχὴλ
 γεννησάμενος Ἰακώβ ὁ μακάριος· καὶ σώφρων μὲν ἦν Ἰω-
 σήφ, ἔστησε γὰρ κατὰ τῆς αἰγυπτίας τὸ τῆς σωφροσύ-
 νης ἀξιάγαστον τρόπιον, ἀλλ' οὐ παρθενίας στρατηγὸς ὡς
 Ἰωάννης ἐγένετο· ὅσων δὲ παρθενίας καὶ σωφροσύνης τὸ
 μεταξύ, αὐτὰ βοᾷ τὰ τῶν ἀρετῶν ἀξιώματα· καὶ ὁ κρείτ-
 τω ὕψων καὶ θυγατέρων τόπος, ὁ μόνους ἐκείσε διδόμενος
 τοῖς ψυχῆς ὁμοῦ καὶ σαρκὸς τὴν ἐν Χριστῷ παρθενίαν τι-
 μήσασι, καὶ μιμηταῖς τῆς τοῦτον τεκύσης ἀχράντου παρ-
 θένου γενομένοις τὸ καὶ ὑπάρξασιν· τοῦτο δὲ καὶ αὐτὸς ὁ
 σωτὴρ πᾶσιν ἐπιφανὲς ἐφάνέρωσε μὴ πάντας εἰπὼν τούτου
 τυγχάνειν χωρητικούς, τοῦ τῆς παρθενίας λέγω χαρίσμα-
 τος, ἀλλὰ μόνους ἐκείνους ὁ Ἰησοῦς ὡς ἀξίους κατὰ θεῖαν
 νῦτρέπισται πρόγνωσιν· ἠγαπήθη θεῷ καὶ Ἰακώβ ἔτι κατὰ
 τὴν μητρῶαν νηδὺν διαιτώμενος· ἐρρέθη γὰρ θεία φωνὴ πρὸς
 τὴν τοῦτον ἐγκόλπιον φέρουσαν, τὸν Ἰακώβ ἠγάπησα καὶ
 τὸν Ἡσαΐ ἐμίσησα· ἀλλ' οὐ πνεύματος αγίου κωφορούμε-
 νος γέγονεν ἔμπλεως· καὶ θεῷ παλαίειν παννύχιος ἴσχυ-
 σε· νῦξ γὰρ ἀγνωσίας τότε θεοῦ τοῖς πᾶσιν ἐκέχυτό· ἀλλ'
 οὐ θεοῦ προτρέχειν καὶ θεὸν βαπτίζειν θεδύνατο, ὁ μόνος

ἐν ἀνθρώποις Ἰωάννης παιεῖν ἀπετόλμησεν· ὄρθρος γὰρ ὁ τῆς Θεογνωσίας ἀναβεβήκει, λαιπὸν καὶ τῆς ἀληθεύς ἡμέρας ἢ φαιδρότης ἐπέλαμπε· καὶ τῆς πάλης ὁ ἀπάλαιστος τῷ μηρῷ διὰ τοὺς ἐξ αὐτοῦ ἐκ μηροῦ γεννησομένους, ἐπέσκαζε, καὶ ὅλως ὀξύδρομῆιν οὐκ ἠδύνατο, προμηνύων αὐτῶν ἐμφανῶς τῷ αἰνίγματι, τὸ πρὸς τὴν θείαν χάριν ἐπιδημοῦσαν τῷ βίῳ βραδὺ καὶ δυσκίνητον καὶ τὴν ἐκ τούτου φανησομένην αὐτῶν πανολέθριον χώλανσιν, ἣν Ἰωάννης παντελῶς οὐκ ὑπέμεινε, καί ται κατ' ἐκείνους ἐξ Ἰακώβ καταγόμενος· ἀλλ' εὐδρομός τις πρὸς ταύτην καὶ πρόδρομος γίγνεται τῆς ἰουδαϊκῆς ἀπιστίας καὶ νυκτὸς πόρρω καταλείπων τὰ μυστήρια.

8. Ἐβουλόμην δὲ καὶ τὸν Σαμψὼν παραγαγεῖν εἰς παράθεσιν· ἐκ στείρας γὰρ καὶ αὐτὸς ἐγεγέννητο, καὶ δεήσεως τῆς πρὸς Θεὸν βλαστὸς ἀναπέφηνε, καὶ τὴν κεφαλὴν ἐκὼν οὐ κεχείρατο· ξυρὸν γὰρ φησὶν οὐκ ἀνέβη ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ· καὶ ἄλλοις δὲ θείαις τισὶν ἐκώμα θωρήμασιν· ἀλλ' ἡ Δαλιθὰ καὶ νῦν τὸ πορνίδιον πάλιν αὐτὸν γενναίως κρατήσασα ἀκολουθεῖν ἡμῖν πρὸς Ἰωάννην οὐκ εἶασεν· καὶ μεγάλοι μὲν ἐνώπιον κυρίου πάντες ἐτύγχανον, ἀλλ' οὐ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπὶ κύριον τὸν Θεὸν αὐτῶν ἐπιστρέψαντες φαίνονται· οὔτε Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ προωδεύκασιν ἐν Ἡλιοῦ δυνάμει καὶ πνεύματι, οὔτε καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα τῶν ἐν νόμῳ τραφέντων ἐπὶ τοὺς γεγονότας ἐν χάριτι μεθαρμόσαντες δείκνυνται, οὔδ' ἀπειθείας ἰουδαίους ἐν φρονήσει δικαίων τῶν ἐν Χριστῷ δεδικαιωμένων ὠδήγησαν, οὔτε κυρίῳ ἐπὶ γῆς ἀναλάμψαντι λαὸν κατασκευασμένον ἠτάϊμασαν, οὔτε τὰ τούτων ἐσχήκασιν μείζονα· τί γὰρ μείζον τοῦ ἰδεῖν ἐν σαρκὶ καὶ βαπτίσει τὸν

κύριον ὕδασιν, καὶ ἐκ στείρων ἔσχον μητέρων τὴν γέννη-
 σιν; καὶ ἄλλοις τισὶ πλεονεκτήμασιν ἔβαλλον, μεγάλοις μὲν
 εἰ πρὸς ἐτέρων ἀρεταῖς παραβάλλοιτο, μικροῖς δὲ λίαν
 εἰ ταῖς Ἰωάννου χαρίσμασι τολμοῦεν συγκρίνεσθαι· πρὸς ἃ
 δὲ ὑπερβολὴν ἀνυπερβλήτου καὶ Ζαχαρίας τότε ὁ μέλλων
 Ἰωάννου πατὴρ ἀναδείκνυσθαι τὸν νοῦν ὡς ἐπ' ἀμηχανίας
 τισὶν ἐκπληττόμενος, τῆς ἀπιστίας τὸ κέντρον ἐδέχετο·
 καὶ δὴ τούτῳ πληγεὶς πρὸς τὸν μακάριον ἔφασκεν ἄγγελον
 ἐκεῖνα τῆς θειῆς ἀπιστίας τὰ ῥήματα· « κατὰ τί γνώ-
 » σομαι τοῦτο; ἐγὼ γὰρ εἰμι πρεσβύτης, καὶ ἡ γυνὴ μου
 » προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς »· ἅπερ εἰπεῖν Ἰωάν-
 νου τὸν πατέρα, παντελῶς οὐκ ἔπρεπεν· εἴρηκεν δὲ οὐχ ὁ
 Ἰωάννου πατὴρ τῆς μεγάλα τε καὶ ἐξάϊσια βρώσης φωνῆς,
 ἀλλ' ὡς τοῦ στενοφώνου καὶ βραδυγλώσσου νόμου φέρων τὸ
 πρόσωπον· στενόφωνος γὰρ ὁ Μωϋσῆς καὶ βραδυγλωσσος ὁ
 τοῦτον γεγραφὼς ἀναγέγραπται· ὅθεν εὐθύς καὶ ὃ πᾶν ἐπε-
 τάττετο, καὶ εἰκονίζειν ἐν ἑαυτῷ νόμου τοῦ μωσαϊκοῦ τὴν
 σιωπήσιν, ἣν ἐπιφανέντος ἡμῖν ἐν σαρκὶ τοῦ μεγάλου νο-
 μοθέτου Χριστοῦ σεσιώπηκεν, ὡς νόμου βουληθεὶς γενέσθαι
 προτύπωμα· ἐπείδετο γὰρ τοῦ ἀγγέλου τὴν σιωπὴν αὐτοῦ
 καθαρίζοντος· « ἐγὼ εἰμι Γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον
 » τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπεστάλην λαλῆσαι πρὸς σε καὶ εὐαγ-
 » γελίσασθαί σοι ταῦτα· καὶ ἰδοὺ ἔση σιωπῶν, καὶ μὴ
 » θυνόμενος λαλῆσαι ἄχρι ἡμέρας γένηται ταῦτα, ἀνθ'
 » ὧν οὐκ ἐπίστευσας ταῖς λόγοις μου εἴ τινες πληρωθῆ-
 » σονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν »· καὶ μάλα εἰκότως ἐπι-
 τιμᾶ τὸ ἄφωνον, εἰ καὶ τῆς φωνῆς γεννητῶρ ἤμελλεν γεν-
 ἔσθαι· οὐ μόνον ὅτι τῶν ἐν νόμῳ διαπιστούντων γενέσθαι
 τύπος ἠνέσχετο, ὅλλ' ὅτι μηδὲ τὴν ταῦτα κηρύττειν στελ-

λομένην φωνήν ἀπ' αὐτοῦ προΐεναι πεπίστευκεν , καὶ τῇ τῆς φωνῆς ἀπειστήσας προόδῳ , δικαίως τῆς φωνῆς ἐστερίσκειτο , ἐπειδὴ δὲ δι' ὧν τίς ἀμαρτάνει , διὰ τούτων ὡς ὁ σοφὸς φησὶν Σολομῶν κολάζεται , ἵνα μάθῃ τῇ ἐξ ἐρήμου προΐούσῃ φωνῇ μὴ ἀπιστεῖν , ἐξ ἀγόνου γὰρ γῆς ἦται μήτρας ὁ Ἰωάννης ἐξαΐθωρε , καὶ ἐν ἐρήμῳ βρώσῃ ταῖς ἰουδαίων πίστεως καρπὸν οὐ τικτούσαις ψυχαῖς , ἢ καὶ τῇ ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίᾳ ὡς καρπὸν οὐκ ἐχούσῃ τὸ πρότερον ἡμέρον τε καὶ τρόφιμόν καὶ τρέφειν Χριστὸν κατὰ τὴν ἐν Σαμαρείᾳ βρωῶσιν δυνάμενον· ἐκατέρῳ γὰρ τούτων Ἰωάννης ἐν ἐρήμῳ ἢ μεγάλη καὶ μεγάλα βρωῶσα φωνὴ τὸ σωτήριον ὄντως βεβόηκεν κήρυγμα , τὸ καὶ καρποφόρον εἰς γῆν μεταβαλεῖν ἐκατέραν ἱκανὸν ἀκαρπον ἔρημον.

9. Τί γὰρ ἄρα καὶ ὁ πρεσβύτερος ἐκεῖνος καὶ ἱερεὺς καὶ τοῦ νόμου παιδευτὴς καὶ διδάσκαλος , καὶ τὴν παράκλησιν τοῦ Ἰσραὴλ προσδεχόμενος , καὶ ὑπὲρ ταύτης αἰὲ προσάγων σύντονου δέησιν , μὴ τοῖς ταύτης εὐαγγελίαις ἐπέιδετο , εἰ μὴ τὸν ὑπὸ νόμον ἐν ἑαυτῷ προεζωγράφει ἀπιστον ; εἰ μὲν γὰρ ἄγγελον ἅγιον ᾤετο τὸν τῷ θυσιαστηρίῳ παρεστῶτα , καὶ ταῦτα πρὸς αὐτὸν ἐκεῖθεν φθεγγόμενον , διὰ τί μετὰ πίστεως τῶν λεγομένων οὐκ ἤκουε ; τὸ κατὰ τὸν Ἀβραάμ καὶ τὴν Σάρραν πρὸς τὸ πιστεῦσαι ῥυθμίζων ἑαυτὸν ὑποδείγματι· καὶ τοι εἰ καὶ τοῦτο μὴ ἦν , ἔδει πάντως θεῷ πιστεῦσαι θεσπίσαντι ξένον τί καὶ ὑπὲρ φύσιν ἐργάσασθαι· τί γὰρ ἐν τοῖς οὖσιν ἐστὶν ὃ μὴ θάτερον πρὸς ὑπαρξιν τῷ τοῦ θεοῦ πανσθενεῖ συντρέχει προστάγματι ; ὃ καὶ Ἰωῆθ ὁ θαυμασίος ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ διὰ τῆς πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ νήφει πειθομένης διδασκόμενος , θαυμασίως πῶς ἀνεβόησε· « εἶδα ὅτι πάντα δύνασαι , ἀδυνατεῖ δέ σοι οὐδέν »· εἰ

ὁ δὲ δύναμιν ἐχθράν τινα καὶ ἀντίθεον τὴν πρὸς αὐτὸν φθεγγομένην ἐτόπαξε, τί τῶν λαληθέντων ἐπεζήτει τὴν πίστωσιν, λέγων, κατὰ τί γινώσκειται τοῦτο; εἰδὼς ὡς ψεύστης ἐστὶν ἀπ' ὀρχῆς, καὶ ἀλήθειαν λαλεῖν οὐκ ἐπίσταται· καὶ ὡς τὸ πρῶτον ψευδόμενον, καὶ ὅλως δεχθεῖς ἐν τῷ ψεύσματι, οὐκ ἀπορήσει καὶ τὸ δεύτερον ψεύσασθαι· ὅπως μείζουσι ἀπάταις αἰχμάλωτον τὸν ἀλῶντα ταῖς πρώταις αὐτοῦ προσβολαῖς ἀπενέγκαιτο· ἀλλ' οὐ τοιοῦτος τίς εὐθηρῆς ὁ Ζαχαρίας ὁ Ἰωάννου τοῦ μεγάλου πατὴρ ἐτύγχανεν, ἀπαγε· οὐδ' ἐκ ρίζης τοιαύτης οὕτω μωρῶς ὁ γλυκύτατος οὗτος καρπὸς Ἰωάννης ἐφύετο, ὁ καὶ διὰ τοῦτο τάχα τρεφόμενος μέλιτι· ὅτι πᾶσι τοῖς τὴν ἐξαιρετον ἀγαπῶσι ζωὴν ἡδύς ἐστὶν καὶ γλυκύτατος, πρὸς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ δι' ἐνθεον ἡδονὴν προσκαλεῖται τὸ καὶ προτρέπεται μίμησιν· ἀλλ' ἕκστασιν ὁ πρεσβύτερος ὡς ἔφημεν εἶμαι κατὰ τὸν Ἰσαὰκ ἐκείνου ὑπέμεινεν, ἵνα τοῦ μὲν νόμου τὴν σιγὴν, καὶ τὸν ὑπὸ νόμον προδηλώσει τὸ ἀπίστον· τοῦ δὲ εὐαγγελίου τὴν βροντὴν τὴν πάντα τῆς οἰκουμένης κατακτυπούσαν τὰ πέπρατα, καὶ τῶν ὑπὸ χάριν ἐθνῶν τὸ πιστὸν προμηνύσειεν.

40. Οὐκοῦν μέγας ὁ ἱερεὺς καὶ μυστικῶς ἀπιστεῖ, καὶ μυστικώτερον ἀφαιρεῖται τοῦ λόγου τὴν πρόοδον διὰ τὸ τῆς ἰουδαϊκῆς ἀπιστίας ἀλόγιστον· καὶ τούτου Ἰωάννης ὁ τοῦ λόγου πρόοισι πρόδρομος φέρων ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀρετὴν τοῦ γεννήτορος· εἶπερ ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκειται, καὶ οὐ δύναται δένδρον σαπρὸν καρπὸν καλὸν ποιεῖν κατὰ τὴν θεῖαν ἐκείνην φωνὴν καὶ θεότευκτον· εἰ γὰρ μὴ οὕτως τίς τοῦ πρεσβύτου τὴν ἀπιστίαν νοεῖν ἐσπελήσειεν, ἔσται πολὺ τῆς Ἐλισάβετ ἐν ἀρεταῖς ἐλαττούμενος· ἐκείνη γὰρ καὶ τοιούτων μηδαμῶς ἐπακούσασα, ἀναυδος γὰρ ὡς αὐ-

τὴν ὁ πρεσβύτερος ἀνέλυσε τὴν μακαρίαν παρθένον ἐλθοῦσαν πρὸς αὐτὴν θεωρήσασα, καὶ τῆς παρθενικῆς πεισομένη πρόρρησεως, Θεοτόκου αὐτὴν εὐθὺς ἀνηγόρευσε· « εὐ-
 » λογημένη σὺ ἐν γυναιξίν, μεγόλη βοῶσα τῇ φωνῇ, καὶ
 » εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου· καὶ πόθεν μοι
 » τοῦτο ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου πρὸς με; ἰδοὺ
 » γὰρ ὡς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὦτα
 » μου· ἐσκίρτησεν τὸ βρέφος ἐν ἀγαλλιάσει ἐν τῇ κοιλίᾳ
 » μου, ἢν καὶ ἀξίως ἐμακάριζεν λέγουσα, καὶ μακαρία ἡ
 » πιστεύσασα, ὅτι ἔστι τελείωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ
 » παρὰ κυρίου »· οὐ μόνον γὰρ ἔγκυσεν αὐτὴν οὖσαν ἐπέγνω τῷ πνεύματι, ἀλλὰ καὶ τῶν παρὰ Θεοῦ λελαλημένων αὐτῇ δι' ἀγγέλου φωνῆς ἐπλεύτει τὴν εἰδήσιν· ὅπερ ἄπιστον ἂν εἶη παντελῶς καὶ ἀπείθανον· δείκνυσι γὰρ Ζαχαρίου τὴν πρὸς Θεὸν τελειότητα, οὐ μόνον τὸ πρὸς αὐτὸν ἀπεστάλθαι τὸν ἀγγελοῦ τὸν τὰ τοιαῦτα κατακοσμήσαντα ἐπὶ γῆς ἐπαγγελία, καὶ τὸ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ γενέσθαι, τὸ τῇ Χριστοῦ συγγενεῖα σεμνύνεσθαι· ἰδοὺ γὰρ, φησὶν, Ἐλισάβετ ἡ συγγενής σου, αὐτὸς ὁ τὴν ἁγίαν παρθένον εὐαγγελισάμενος ἀγγελος· ἀλλὰ καὶ ἐξ ὧν μετὰ τὸν Ἰωάννου τόκου προφητικῶς μεμελόθηκεν, καὶ τὰ περὶ Χριστοῦ προδιήγγειλεν « εὐλογητὸς, βοῶν, κύριος ὁ Θεὸς τοῦ
 » Ἰσραὴλ ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησεν λύτρωσιν τῷ λαῷ
 » αὐτοῦ, καὶ ἤγειρεν κέρασ σωτηρίας ἡμῖν ἐν οἴκῳ Δαβὶδ τοῦ παιδοῦ αὐτοῦ, καθὼς ἐλάλησε διὰ στόματος τῶν
 » ἁγίων τῶν ἀπ' αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ· » καὶ τὰ ἕτερα ὅσα περὶ αὐτοῦ τούτοις ἐπήγαγεν, ἃ καὶ πρὸ θανάτου θεάσασθαι ἐκάστης ὥρας προσήχετο.

11. Ὁμοίως δὲ καὶ ἀφ' ὧν πρὸς τῇ τοῦ ἁσματος πέ-

ρατι περὶ τοῦ οἰκείου παιδὸς προεφήτευσεν « καὶ σὺ παι-
 » δίου, λέγων, προφήτης ὑψίστου κληθήσῃ· προπορεύσῃ γὰρ
 » πρὸ προσώπου κυρίου ἐτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ τοῦ δοῦναι
 » γνώσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ, ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν ἡμῶν
 » διὰ σπλάγχνα ἐλέους Θεοῦ ἡμῶν »· ἅπερ οὐκ ἀπὸ καρ-
 δίας ἀλλὰ πνεύματος ἁγίου γενόμενος ἔμπλεος ἔλεγε· γέ-
 γραπται γὰρ ἐν εὐαγγελίοις ὧδε περὶ αὐτοῦ· « καὶ Ζαχα-
 » ρίας, φησὶν, ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου,
 » καὶ προεφήτευσεν λέγων· » τί λέγων; ταῦτα δηλαδὴ
 ἅπερ προλαβόντες εἰρήκαμεν· πρόδηλον δὲ ὡς οὐκ ἂν οὗ-
 τος ὁ Ζαχαρίας ἁγίου σαφῶς ἐνεμπίπλατο πνεύματος, εἰ
 μὴ πιστὸς τις ὑπῆρχε τῷ πνεύματι καὶ τῆς εὐκαΐας αὐ-
 τοῦ πληρώσεως ἄξιος· καὶ ὡς οὐδὲ Ἰωάννου πατὴρ ἐχρη-
 μάτιζε, εἰ μὴ καὶ ταύτης ἦν τῆς ἀξίας ἐφάμιλλος· ταῦ-
 τα μὲν οὖν ἅπαντα τῆς Ἰωάννου καθηγείσθω συλλήψεως,
 δεικνύοντα πάντων αὐτὸν τῶν ἐν γεννητοῖς γυναικῶν πρὸ συλ-
 λήψεως μείζονα· καθὰ καὶ ταύτην αὐτῷ Χριστὸς ἢ ἀλή-
 θεια τὴν μαρτυρίαν ἀληθῶς μεμαρτύρηκε· ἵνα μὴ κατὰ τοῦ-
 το τινὲς τὸ μὴ ἐκ μεγάλων τετέχθαι τινῶν ὑπολάβοιεν αὐ-
 τὸν τινὸς τῶν ἀνθρώπων ἐλάττονα· ὃ καὶ τὸ γράμμα τὸ
 εὐαγγελικὸν διὰ φροντίδος ὡς οἶμαι τιθέμενον διὰ τῆσδε τῆς
 περὶ αὐτὸν προεκτεθείσης γραφῆς τὴν ὑπόνοιαν τῶν τοῦτο
 μελλόντων ὑπονοεῖν προαπεκέρυξε φῆσαν ἐναργῶς· « ἦσαν δὲ
 » καὶ οἱ ἀμφοτέρω ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πορευόμενοι ἐν πάσαις
 » ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιώμασι τοῦ κυρίου ἀμεμπτοι· » τί
 δὲ; τοῦ τοιαύτην ἐλεῖν τότε Ζαχαρίαν καὶ τὴν Ἐλισάβετ
 τοὺς Ἰωάννου γεννητόρας ψῆφον εὐαγγελικὴν μαρτυροῦσαν αὐ-
 τοῖς τῶν ἀρετῶν τὴν ἀκρόπολιν, τὸ ὑπερέχον ἐστὶν ἐν ἀνθρώ-
 πους θεάσασθαι· οὐ μόνον γὰρ αὐτοῖς τὸ δίκαιον ἢ ἀδέ-

καστος ψῆφος παρέσχετο, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ προσήγαγεν· Θεῷ γὰρ μόνῳ καὶ δίκαιοι φαίνεσθαι νόμοις εὐαγγελικαῖς ἐπετήδευον, ὁμματα προφητικῶ ὡς ἤδη τεθέν-
τας προβλέποντες· καὶ τὸ χεῖρα τὴν ἀριστεράν τὸ δεξιὸν ἀποκρύπτειν πειρᾶσθαι πολίτευμα, φθάνειν τῆς τοιαύτης νο-
μοθεσίας ἔργῳ καὶ πράξει τὸ πρόσταγμα· πρόσκειται δὲ καὶ
τοῦτο τῇ ψήφῳ σαφῶς ἢ πασῶν ὁμοῦ τῶν μωσαϊκῶν ἐν-
τολῶν καὶ δικαιωμάτων ἀμεμπτος πλήρωσις, ἵνα δείξῃ τοὺς
ταυτηνὴ τὴν ἔννομον ἔχοντας, ἑκατέρους ἑκατέροις, τῆς τε
τῆς παλαιᾶς νομοθεσίας σεφανομένοις αὐχήμασιν, καὶ ταῖς
τῆς εὐαγγελικῆς πολιτείας λαμπρυνομένοις ὑψώμασιν.

12. Τοιούτους γὰρ ἔδει καὶ ἔπρεπε καὶ τοὺς Ἰωάννου
προβλεῖας ὀρᾶσθαι· ἐπειδὴ καὶ ὁ ἐκ τούτων ἡμῖν διαθή-
κης ἑκατέρας μεσίτης ἡμελλε δείκνυσθαι, καὶ συνέχειν ἐν
ἑαυτῷ τῶν ἀμφοτέρων ἀληθῶς τὸ ἐξαιρετον· ὡμολόγηται γὰρ
ὡς τῆς μὲν πρεσβυτέρας τέλος ὠρίζετο· τοῦ γὰρ προφητι-
κοῦ χοροῦ τὸν ἀριθμὸν αὐτὸς τετελείωκεν, ἐπειδὴ καὶ πάν-
τες οἱ προφῆται ἕως Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ προεφήτευσαν·
τῆς δὲ νεοτέρας ἀρχὴ καὶ προσίμιον, πάντων γὰρ τῶν ἀπο-
στόλων αὐτὸς προηγέσατο· ἐπειδὴ προϊέναι τὸ καὶ προτρέ-
χειν Χριστοῦ ἀξίαν ἀγίων ἀγγελικὴν ἀπεστέλλετο· Θεοῦ γὰρ
ὡς ἄγγελος προβαδίζειν κεκέλευστο, καὶ ἀπὸ τῶν ἡμερῶν
Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται,
καὶ βιασαὶ ἀρπάζουσιν αὐτήν· ἐξ ἐκείνου γὰρ λαβοῦσα τὴν
ἀρχὴν βιάζεσθαι διὰ τῆς εὐαγγελικῆς ἀγωγῆς ἐκουσίως ὑπὸ
πάντων ἀρπάζεται· ἐξ ἱερέως τοίνυν καὶ προφήτου πατρὸς
καὶ τᾶλλα λαμπροῦ καὶ θεόφρονος ἐν κοιλίᾳ μητρὸς ἱερᾶς καὶ
προφήτιδος, Ἰωάννης οὗτος ὁ ἐν πᾶσι προφήταις ἔχων τὸ
περισσὸν συλλαμβάνεται, ὅς καὶ μόνος ἐν γαστρὶ προεφήτευ-

σεν· ἐπεὶ παρόντα γαστρὶ παρθενικῇ τὸν δεσπότην ἔνωσε , καὶ μόνος ἐν γαστρὶ πνεύματος ἁγίου γέγονεν ἔγκυος , κυοφορῶν ἐν ἑαυτῷ καὶ κυοφερούμενος· κυοφερούμενος μὲν στείρα μητρὶ , κυοφορῶν δὲ τὴν χάριν τοῦ πνεύματος καὶ ὠδίνα προφητικὴν πρὶν ὠδινῆσθαι ποιούμενος , καὶ πρὸ τοῦ τεχῆσθαι τίκτων τὸ πνεύματος χάρισμα· εἴπερ ἐν γαστρὶ κατὰ τὸν θεῖον Ἡσαΐαν λαμβάνουσι καὶ ὠδίνουσι· καὶ πάλιν ἔπειτα τίκτουσιν οἱ προφητικῶς ὑπηρετοῦντες τῷ πνεύματι , καὶ τὴν κρύφιον τούτου βουλήν εἰς τοῦμφανές ἐξαγγέλλουτες· ἀλλὰ ταῦτα μὲν Ἰωάννης ὕστερον ἔδρασεν μετὰ τὴν αὐτοῦ παράδοξον σύλληψιν· ἐν στείρα γὰρ μήτρα συνείληπτο καὶ ἐν πρεσβυτίδι μητρὶ ὑπὸ πρεσβύτου πατρός κατεβέβλητο· πρὸ τούτου δὲ τέως ἡσυχάζει βία μὲν , μητρικῇ δὲ ὁμῶς κελεύσει παιδόμενος· οὐκ ἠβούλετο γὰρ ἀνευέργητον φέρειν τὴν χάριν τοῦ πνεύματος , ἧς κατὰ τὴν ἀγγελικὴν φωνὴν ἐγκόλπιος ἔτι τελῶν ἐμπύμπλατο· ἐπειδὴ δὲ ὁ πενταμηνιαῖος ἐκεῖνος παρήχθηκεν ὁ τὸν αἰσθητὸν ἡμῶν νόμον παραδηλῶν διὰ τὴν σύστυχον αὐτῷ πεντάδα καὶ προσφιλῆ τῶν σωματικῶν καὶ ταχυτέρων αἰσθησέων , ὧν ἡ μήτηρ ὡς ἦει μήτηρ ἑαυτὴν περιέκρυβε , καὶ τὸν ἀσίγητον τοῦτον προφήτην ἑαυτῇ συναπέκρυπτεν.

13. Μὴν δὲ λοιπὸν ὁ ἔκτος παρῆν· καὶ παρῆν ἡ παρθένος τὸν ἄκτιστον ἐν γαστρὶ κτιζόμενον φέρουσα· ἐν ἔκτῳ γὰρ αὕτη συλλαμβάνει μηνὶ τὸν ἐν ἑξ ἡμέραις τὸν ἑξαήμερον κόσμον τευξάμενον , καὶ ἡμέρα τῇ ἕκτῃ τὸν ἀνθρώπου κτίσαντα , καὶ πάλιν αὐτὸν διὰ σταυροῦ πεπραχότα κακῶς , ἀνακτίσαντα· οὐκέτι τὴν ἡσυχίαν ἄγειν ὁ Ἰωάννης ἠνίσχετο , οὔτε τοῦ λόγου παρόντος ἡρεμεῖν ἢ φωνὴ κατεδέχεται· ἀλλὰ κήρυξ ἐγένετο πρόωρος , μηδαμῶς τῆς κηρύξεως

διὰ τῶν τῆς γλώττης δεσμῶν κωλυμένης· ἐβόα γὰρ ταῖς σκιρτήμασιν ὡς πάρεστιν ὁ δεσμῶν ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους λυτρούμενος· καὶ τὸ σκιρτᾶν ἡμῖν ὡς ἐκ δεσμῶν ἀνειμένων δωρούμενος· ἠγαλλία κρᾶζων τῷ πνεύματι, ὅς ἀφίκετο πᾶν δάκρυον ἀπὸ προσώπου παντὸς ἀφαιρούμενος, καὶ σταθερὰν ἀγαλλίασιν τῷ γένει παντὶ χαριζόμενος· ἦπλοι τὸν δάκτυλον καὶ τοῦ Θεοῦ τὸν ἀμνὸν ἐπεδείκνυε, καὶ τὸν ὑπὲρ ἡμῶν δι' ἀμαρτίαν ἐρίφων σφατιτόμενον, καὶ τοῦ κόσμου τὴν ἀμαρτίαν τέλειον αἴροντα· ἄμφω τὰς χεῖρας ἐξέτεινε, καὶ τὸ τοῦ σταυροῦ προεκήρυττε τρόπαιον· ὅπερ ὁ ἐν γαστρὶ παρθένου παρῶν κατὰ δαιμόνων ἰσθμῶν παραγέγονεν· ὄρδιος ἴστατο καὶ τὴν ἐξ ἄδου πάντων ἀνάστασιν μυστικῶς ἐκλάθει τῷ σχήματι· ἦν ὁ ἐν ἀσπόρῳ μήτρα τέτε κρυπτόμενος ἐν τάφῳ κρυφθεὶς ἐπεδείξατο· καὶ τάχα ἂν τῇ μητρὶ διεμάχετο, ὅτι τὰ τοιαῦτα βοᾶν ἐφιέμενον φυσικαῖς δεσμοῖς ἐνεπόδιζε, καὶ κατεῖχεν ἄκοντα δέσμιον, εἰ μὴ τὴν φωνὴν αὐτῷ θᾶττον θανείασα πρὸς τὴν μακαρίαν παρθένου διαρρήθην φράσαι δι' αὐτῆς συνεχώρησε· « εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου· καὶ πόθεν μοι τοῦτο » ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου πρὸς με » ; Ἰωάννου γὰρ τάχα τοῦτο τυγχάνει τὸ κήρυγμα, καὶ εἰ τὸ τῆς Ἐλισάβετ διεκεκήρυκτο στόματι· ἐπειδὴ καὶ τὴν συγγενῆ φωνὴν καὶ ταυτόλεκτον πρὸς τὸν σωτῆρα Χριστὸν ἀνακέραγεν ὅτε πάλιν πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ τὸν ὄχλον βαπτίζοντα, ὑπ' αὐτοῦ βαπτισθῆναι καὶ αὐτὸς παραγέγονε· ἀνεβόησε γὰρ καὶ τότε ὡς ἶδεν αὐτὸν προσεγγύζοντα, ἐγὼ χρεῖαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρὸς με ; ἐγνώρισας τῆς φωνῆς τὴν συγγένειαν ; γνώρισον τοῦτου εἶναι τὸν κακείνην καὶ ταύτην φθεγξάμενον· καὶ τὴν μὲν

δι' ἑαυτοῦ, τὴν δὲ διὰ τοῦ τῆς μητρὸς ἀνεφθέγγατο στόματος.

14. Οἶμαι δὲ τὸν οὕτως Φερμὸν πρὸς τὸ κήρυγμα Χριστοῦ κατὰ τῆς κυφορούσης καὶ τῆς πορείας εἰργούσης ἀλαλήτως ἐντυγχάνειν τῷ στείλαντι· δεσποτα σὺ με κηρύττειν ἀπέστειλας τὴν σὴν ἐπὶ γῆς ἀνεκδιήγητον ἄφιξιν, καὶ ἡ μήτηρ κατέχει πηθῆσασα· σὺ κελεύεις βραῦν, καὶ αὕτη τὴν γλῶτταν συνέδησεν· σὺ με προτρέχειν πέπομφας, καὶ αὕτη μοι τὸν δρόμον συνέκλεισε· δεσπότης ὑπάρχεις τῆς φύσεως· κέλευσον, καὶ ἡ φύσις τὸ κελευσθὲν διαπράττεται· μόνου πρόσταξον, καὶ κωλύειν ἡ μήτηρ οὐ δύναται· μόνου εἰπὲ, καὶ τὸ λεχθὲν εὐθὺς γενήσεται· σύνδρομον γὰρ ἔχεις τῇ βουλῇ καὶ τὴν δύναμιν, καὶ πάντα τῷ σῷ παντοδυνάμῳ δουλεύει Θεσπίσματι· εἰ δὲ τούτο μὴ κελεύεις με διαπράξασθαι, μὴ καταδικάσης μοι ῥαθυμίαν τοῦ δρόμου, ὁ τοῦ δρόμου νομοθετήσας τὴν κώλυσιν· αὐτὸς γὰρ τοὺς ὄρους ἔθου τῆς φύσεως οὓς ὑπερβαίνειν οὐκ ἔνεστιν τοὺς νόμοις δουλεύοντας φύσεως· ἀλλ' οὐδὲν ὁ δεσπότης τῆς φύσεως διὰ τὴν Ἰωάννου πρὸς τὸ κηρύττειν Φερμότητα, καὶ τῆς ἀρχῆθεν αὐτῷ καλῶς Θεσπισθείσης προέταπτε φύσεως, ἧς καὶ αὐτὸς διὰ τοὺς ἀνθρώπους ἡμᾶς καθ' ἡμᾶς γέγονεν ἀνθρώπος, νόμοις δουλεῦσαι σὺν ἡμῖν κατηξίωσεν· ἀλλ' ἐκεῖνα τάχα κἀνθάδε πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίνατο ἃ καὶ μετὰ ταῦτα προσιῶν τῷ βαπτίσματι « ἄφες ἄρτι· οὕτω γὰρ πρέπόν ἐστὶν ἡμᾶς πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην· ἐν οἷς εἰκὸς Ἰωάννης ἀκούσας, ἠσύχασε καὶ ἔτι λαλεῖν οὐκ ἐτόλμησεν· καί τοι λίαν τῆς συνεχύσης αὐτὸν νηδῦος τοῦ δικρισαμένου πᾶσιν ταῖς κησκομέναις καιροῦ προεξελθεῖν ἐπειγόμενος, καὶ τοῦ θεοῦ αὐτῷ δοθέντος κηρύγματος ἀρξασθαι· οὕτω δὲ μῆνας ἔτι

τρεις καὶ συνοικοῦντα τὸν κτίσαντα βλέποντι, καὶ τῶν αὐτῶν τῆς φύσεως θεσμῶν ἀνεχόμενον, ὁ τοῦ τόκου καιρὸς ἐπιγίνεται· τοὺς τρεῖς γὰρ ἡ τοῦτου κυσοφοῦσα παρθένος τῇ Ἐλισάβετ συμπαρέμεινεν, ὅπως ἐντελῶς ὁ ἐξ αὐτῆς προερχόμενος, καὶ κήρυξ ἀληθείης τῷ κόσμῳ στελλόμενος, τῆς ὑπερτάτης τριάδος ὡς ἐν νεφέλῃ μωσαϊκῇ τῇ μητρώῳ γαστρὶ μυηθῆ τὰ μυστήρια· καὶ τίκεται τοῦ ἐν μήτρᾳ τῇ παρθενικῇ κρυπτομένου Θεοῦ διατάξει.

15. Καὶ τεχθεὶς τῆς μὲν τεκούσης μητρὸς εὐθέως τὸ ὄνειδος ἔπαυσεν, ὃν ἐκ τοῦ τῆς ἀπαιδεΐας ἔσχεν ἐγκλήματος· τῆς δὲ τοῦ τεκόντος πατρὸς γλώττης τὸν χαλινὸν οὐκ ἀπέλυσεν, ὃν ἐκ τοῦ τῆς ἀπιστίας ἔσχε προσκόμματος· καὶ παῖς μὲν τοῖς ὀρώσι πᾶσιν εἶ ἀναμφίβολος· ἡ τεκοῦσα μὲν γὰρ τὴν ψυχὴν ἐλλαμπομένη τῷ πνεύματι, Ἰωάννην αὐτὸν ἠβούλετο λέγεσθαι· ὁ δὲ ἐβραϊκῇ μὲν ἐκφωνεῖται φωνῇ, εἰς τὴν ἐλληνίδα δὲ μετερχόμενον, Θεοῦ χάριν δηλοῖ καὶ παράστασιν· οἱ δὲ συγγενεῖς καὶ τῆς συναγωγῆς φίλοι καὶ τρόφιμοι τῆς προφητικῆς ἐπωνυμίας ἀκούσαντες, καὶ παρεῖναι τῷ κόσμῳ τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς τὴν χάριν αἰόμενοι, ταύτην ἠρνοῦντο, καὶ μετὰ τῆς οἰκείας ἐμφάσεως ἔφευγον, καὶ θῆ καὶ ἀμείβειν αὐτὴν ἐπειρῶντο καὶ ἤθελον, καὶ τολμηρώτερον πρὸς τὴν φύσασαν ἔλεγον ὅτι οὐδεὶς ἐστὶν ἐν τῇ συγγενείᾳ σου ὃς καλεῖται τῷ ὀνόματι τούτῳ· ἤμελλον γὰρ οἱ τὴν ἰουδαϊκὴν ἀποπληρῶντες συγγένειαν· ὁ δὲ πυξίδα λαβὼν διὰ νεύματος, ἐπεὶ λαλεῖν μὴ ἐδύνατο, Ἰωάννης τὸννομα τοῦ παιδὸς ἀπεχάραττεν· οὐ μόνον δὲ τοῦτο τοῖς κηρίοις ἐνέγραφεν, ἀλλὰ καὶ γράφων τοῖς γράμμασιν ἐβόα τοῖς ῥήμασιν, τῷ τῆς χειρὸς κινήματι, σύνδρομον τῆς γλώττης ἐμφαίνων τὴν κίνησιν, καὶ τῇ γρα-

φίδι τρεχούση δεικνύς τὸν λόγον συντρέχοντα· τοῦτο γὰρ σημαίνει βουλόμενος καὶ ὁ μακάριος εὐαγγελιστὴς ἐμφαντικώτερον ἔφησεν « καὶ αἰτήσας πινακίδιον ἔγραψεν λέγων » Ἰωάννης ἔσται τὸ ὄνομα αὐτοῦ »· ἅμα γὰρ ἔγραφέν τε καὶ ἔλεγεν, καὶ σύγχρονον παρεῖχεν ὄραν τὴν ἑκατέρου μέρους γλώττης καὶ χειρὸς ἑκατέρας ἐνέργειαν· σὺ γὰρ ἔγραφε μὲν, σὺκ ἔλεγεν δὲ· ἢ ἔλεγε μὲν, σὺκ ἔγραφεν δὲ, ἀλλ' ἔλεγεν ἴσως καὶ ἔγραφεν· καὶ ἡ χεὶρ κάτωθεν ἔθεεν, καὶ ὁ λόγος ἄνωθεν ἔρρεεν· καὶ οὐδεὶς ἑκατέρων κατὰ θατέρου τὴν νίκην, ἀλλ' ἄμφω φίλοι τοῦ δρόμου τὴν νύσσαν ἠσπάζοντο· καθὰ καὶ βαλβίδων ἔξω ὀραμόντες, καὶ ἄμφω νίκης σεφάνους εἰλήφασιν· οὐδενὸς τὴν ἠτταν ὁμολογεῖν ἐθελήσαντος· ἐφ' ᾧ καὶ ἐθαύμασαν ἅπαντες· θαύματος γὰρ ἦν ἀληθῶς τὸ πραττόμενον ἄξιον· καὶ εἰ τοῖς τότε τὸ χρῆμα θαυμάζουσι, μόνον σωματικῶς ἐθαυμάζετο, ἐπεὶ καὶ μόνον σωματικῶς ὑπ' αὐτῶν κατεφαίνετο· ἀλλὰ μὴν τοῖς μύσταις τοῦ πνεύματος σὺ μέχρι τῶν ὀρωμένων τὰ τοῦ πνεύματος στήσεται, ἀλλ' ἔχειν τί κρυπτόν ὁ λόγος ἐνδείκνυται, ὃ διερευνῶντες τῷ πνεύματι, πνευματικῶς ἀνιχνεύσωμεν· καὶ τούτου θηράσαντες τοῦ λύχνου δηλαδὴ τὴν αὐγὴν ἡμῖν καταπέμποντος τοῖς τοῦ πνεύματος τέκνις ὑμῖν, εἰς τροφὴν παραδώμεθα πνευματικὴν.

16. Θεοῦ χάριν ἐλέγομεν Ἰωάννου σημαίνει τὸ ὄνομα, ἐπειδὴ καὶ ταύτης ἐπέμπετο πρόδρομος, μηνυτὴς ἀγαθὸς ἀπεστέλλετο· Θεοῦ δὲ χάρις ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος εἶναι πιστεύεται, ὃ δι' ἡμᾶς τοὺς ἁμαρτίας αἰσχεσι βροίθοντας, ἐν σαρκὶ καθ' ἡμᾶς ἐσχικῶς τὴν φανέρωσιν· καὶ τῶν μὲν τιοῦτων ἡμᾶς λυτρωσάμενος αἰσχεων, δόξης δὲ τῆς οἰκείας πληρώσας καὶ χάριτος· οὕτως γὰρ ὑπάντων Θεὸς καὶ πλάστης

καὶ πρῦτανης πᾶσιν ὁμοίως ἐπέλαμψεν, ἰουδαίοις, ἔλλησι, βαρβάραις, ἰδιώταις, σοφοῖς, ἀσόφοις, δούλοις, δεσπότηταις, καὶ πᾶσιν ἴσην τὴν τῆς οἰκείας φιλανθρωπείας αἰγλην προτέθεικεν, καὶ ἐξ ἰουδαίων σαρκικῶς ἀπετίκετο διὰ τὴν πρὸς Ἀβραάμ τὸν πατριάρχην ἐπαγγελίαν καὶ ἔντευξιν, τὸν ἐξ ἔθνων μὲν τὴν γέννησιν ἔχοντα, ἰουδαίων δὲ τὸ γένος γεννήσαντα· ἢ γὰρ, ὁ Παῦλος φησὶν ὁ σοφώτατος, ἢ ἰουδαίων μόνον Θεὸς ὁ Θεός, οὐχὶ δὲ καὶ ἔθνων; ἔστι γὰρ ἀληθῶς καὶ ἔθνων Θεὸς ὁ Θεός· ἐπεὶ καὶ εἷς καὶ μόνος ὑπάρχει Θεός, ὃς δικαιώσει περιτομὴν ἐκ πίστεως, καὶ ἀκροβυστίαν διὰ τῆς πίστεως, τὴν πρὸς τούτους οὖν ἑκατέρους τῆς θείας χάριτος ἴσην καὶ ὁμοίαν ἐμφάνειαν· πάλιν ὁ Ζαχαρίας προφητικῶς κινούμενος πνεύματι, λόγῳ καὶ γράμματι Ἰωάννου τὸ θαυμαστὸν προσεκόμενον ὄνομα, τῷ ἐφαμίλλῳ τῆς ἑκατέρας δεικνὺς ἐκφωνήσεως ὡς μία τοῖς πᾶσιν τῆς υἰοθεσίας χάρις δοθήσεται τοῖς ἐκ νόμου καὶ ἔθνων ἐπ' αὐτὴν ἐπιστρέφουσιν, καὶ προἰεμένοις αὐτὴν καὶ λαμβάνουσι μετὰ πίστεως ἀληθοῦς καὶ ψυχικῆς καθαρότητος· « ὅσοι γὰρ αὐτὸν ἔλαβον, φησὶν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, οἱ οὐκ ἐξ αἱμάτων οὐδὲ ἐκ » θελήματος σαρκὸς, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρὸς, ἀλλ' ἐκ » Θεοῦ ἐγεννήθησαν· » πρόδηλον γὰρ ὡς ἰουδαῖοι μὲν τῷ τῆς πινακίδος ἐσημαίνοντο γράμματι, ὡς τῷ τοῦ νόμου δουλεύοντες γράμματι· τὰ ἔθνη δὲ τῷ τοῦ στόματος λόγῳ καὶ πνεύματι, ὡς λόγου μᾶλλον μετέχοντες καὶ τὰ τοῦ νόμου προσχωρήσαντες πνεύματι· ἐπεὶ καὶ ὁ νόμος αὐτὸς διπλοῦς ἐγνωρίζετο, τὸ μὲν ἔχον σαρκικὸν καὶ ἐν γράμματι, τὸ δὲ λογικὸν καὶ ἐν πνεύματι· αὕτη διερμηνευομένη ἡμῖν τὸ εὐαγγελικὸν τοῦτο μυστήριον τῆς Ἰωάννου διπλῆς ἐν ταυτῷ

καὶ μυστικῆς ἐκφωνήσεως ἡ αἰτία κατήλειπται, ἣν οὐχ ἡμεῖς ἐξ αὐτῶν εὐρεῖν δεδυνήμεθα, ἀλλ' Ἰωάννης αὐτὸς ὁ λύχνος ὁ ἄσβεστος ἀστράπτων καὶ τὰ κρύφια φωτίζων ὑπέδειξεν· ὅθεν νῦν ἡμεῖς μᾶλλον θαυμάζομεν ἢ ἐκεῖνοι· ἐκεῖνοι τὸ παλαιὸν ἀλλ' ἐπὶ μόναις τοῖς ὀρωμένοις θαυμάζοντες· οὕτω δὲ Ἰωάννης ἐν βίῳ προέρχεται τοῦ τῆς δικαιοσύνης ἡλίου προτρέχων τοῖς ἄλμασιν, ὥσπερ ἑωσφόρος τις δι' αὐγῆς, καὶ λαμπρότατος καὶ πάντας ἐκπλήττων τῷ μεγέθει τῆς οἰκείας λαμπρότητος, ἣν αὐτῷ προσφέρειν παρείχετο ἡ ἡλίου τοῦ μετ' αὐτὸν εὐθύς ἀνατέλλοντος δι' ὑπερβολὴν μαρμαρυγῆς καὶ ἄκρας τοῦ φωτός καὶ ἐκλάμψεως, ἡ μεγάλη τε καὶ περιφανὴς καὶ ἀχώριστος πρόσδος.

17. Οὗτος τεχθεῖς, καὶ Ἰωάννης κληθεῖς, καὶ τῷ οἰκείῳ μηνύσας ὀνόματι τοῦ μετ' αὐτὸν ἐκ παρθένου τεχθεσομένου τὴν δύναμιν, λύει τοῦ τεκόντος καὶ κεκληκότος νόμου τὴν γλῶτταν δεσμοῖς βραδυγλωττείας πρὸ τούτου δουλεύουσαν, καὶ παρέχει τῷ βαρυφωνῷ νόμῳ καὶ πατρὶ φωνῆν ἡ φωνὴ διαπύσειον τὸν λόγον κηρύττειν τὸν μετ' αὐτὸν φανησόμενον, τῷ καὶ τὴν προσοῦσαν Μωϋσεῖ τῷ νομοθέτῃ βαρυφωνίαν ἐλαύνοντι· πῶς γὰρ ἦν δυνατὸν πρὸ τοῦ λόγου τικτομένης τὸν λόγον τῆς φωνῆς ἀφωνίαν τὸν ταύτη γεγεννηκότα κατέχεσθαι; ἢ δεσμοῖς ἀλογίας τὴν γλῶτταν πιέζεσθαι μέλλοντος ὅσον οὐδέπου τοῦ λόγου προϊέναι καὶ τίκτεσθαι; πρόδηλον γὰρ ὡς μετὰ Ἰωάννην τὴν φωνὴν Ἰησοῦς ὁ λόγος γενόμενος, τὴν γλῶτταν τοῦ νόμου βραδυγλωττείας δεσμῶν ἐλευθέρωσεν· ἐσφράγιστο γὰρ αὐτοῦ καὶ τῆς προφητικῆς ἀπαγγελίας τὰ κρύφια, καὶ φωνὴν αὐτῷ μεγάλην καὶ εὐρυθμον δέδωκεν ἀπελάσας αὐτοῦ τὸ πρῶτον φαινόμενον ἀφωνον, καὶ ἐξελὼν αὐτοῦ τὴν ἀφωνίαν τῇ φα-

νερώσει τῆς οἰκείας ἐκλάμψεως, τὴν πρὶν αὐτὸν ἀφανῶς καταθλίβουσαν· διὰ τοῦτο γὰρ ἐν Ζαχαρίᾳ τῷ κατ' αὐτὸν ἱερεῖ καὶ προφῆτῃ τυγχάνοντι, ἐτελεῖτο μυστικῶς τὰ ἐκάτερα, ὡς ἐκατέρου σαφῶς εἰκονίζοντι, τῇ μὲν ἱερωσύνῃ τὸν νόμον, καὶ τῷ γηραλαίῳ τῷ παλαιῷ τὴν νομικὴν παλαιότητα· τὸ δὲ τῆς προφητείας χάρισμα, τοῦ προφητικοῦ καιροῦ τὴν ὁμήγυριν· « ἀνεώχθη γὰρ φησὶν τὸ στόμα αὐτοῦ » παραχρῆμα, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει εὐλογῶν » τὸν Θεόν· » καὶ γὰρ ὡς ἀληθῶς Χριστοῦ κατὰ γῆν τῆς ἐπὶ γῆς ἐπιφανέντος, ὃς καὶ λόγος ἐστὶ καὶ σοφία τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ προφητικοῦ στόματος ἡ σφραγὶς ἀπεσφράγισται, καὶ τῆς νομικῆς γλώττης ὁ δεσμὸς ἀπολέλυται· καὶ ὁμοίως ἐκάτεροι ὃ τε νόμος καὶ οἱ προφῆται λαλοῦσι φανερώς Χριστοῦ τὸ μυστήριον, καὶ εὐλογοῦσιν αὐτὸν ὡς Θεὸν προαιώνιον; τῷ εὐαγγελικῷ συναθροῦντες καὶ συμβροντωνῶντες κηρύγματι· διὰ ταῦτα τῶν τότε παρόντων ὁ σύλλογος καὶ τῶν γειτόνων ποιουμένων τὴν εἰκῆσιν, φόβῳ μεγάλῳ συνείχοντο· καὶ περιμερίμνως περὶ αὐτὸν διελέγοντο· καὶ τί ἄρα καὶ τίς Ἰωάννης ἔσται συνεχῶς διεσκέπτοντο· ὅτι γεννώμενος τιαῦτα θαυμαστά συμβέβηκε πράγματα εἰαπὲρ ἐπ' ἄλλου τινὸς μὴ συνήκαμεν.

18. Ἄλλ' ἐγὼ φήσω πρὸς τὴν ἐκείνων διάσκεψιν, ἐπεὶ μὴ ἄλλος τίς κατ' αὐτὸν μέχρις αὐτοῦ γυναικὸς ἀποτεκται, ἵνα καὶ τιαῦτα συμβαίη θαυμαστά καὶ παράδοξα· ἐπειδὴ γὰρ μείζων εἶναι τῶν ἐν γεννητῆς γυναικῶν μεμαρτύρηται, ταύτῃ τοι καὶ θόξης ἡξίωται τηλικαύτης γενέσθαι, ἵνα καὶ διὰ τοῦτο δεξάσαι Χριστὸν τὸν μετ' αὐτὸν δι' ἡμᾶς τεχθῆσόμενον· οὐ μόνον δὲ ταύτῃ τῇ διὰ τεράτων Χριστὸς τὸν οἰκείον ἠμφίασε πρόδρομον, ἀλλὰ καὶ

ἀοράτως αὐτῷ συνῶν ὡς Θεὸς παρὰ πᾶσιν ἐποίει μέγα καὶ
 ἐπίδοξον φαίνεσθαι· ἔχει γὰρ αὐτὸ περὶ τούτων τῆς εὐαγ-
 γελικῆς φωνῆς ἢ ὑφήγησις· « καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φό-
 » βος τοὺς περιαικούντας αὐτοὺς καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὀρινῇ τῆς
 » Ἰουδαίας ἐλαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα· καὶ ἔθεν-
 » το πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν λέγοντες·
 » τίς ἄρα τὸ παιδίον τοῦτο ἔσται ; καὶ χεὶρ κυρίου ἦν μετ'
 » αὐτοῦ· » εἶργετο γὰρ εὐδαμῶς ἢ τοῦ κυρίου χεὶρ, ὁ μο-
 νογενῆς τοῦ Θεοῦ λόγος τοῦ εἶναι μετ' αὐτοῦ τῇ Θεότητι
 καὶ μεγαλύνειν αὐτὸν ὡσπερ πρῶτον αὐτοῦ καὶ μέγιστον κή-
 ρυκα· αὐτὸς γὰρ ἢ τοῦ Θεοῦ δεξιὰ καὶ χεὶρ καὶ βραχίον
 ὠνόμασται, ὡς πάντα θρώτων δι' αὐτοῦ τὰ γενόμενα, καὶ
 ἐν μήτρᾳ παρθενικῇ σεσαρκωμένος συνείληπτο, καὶ ὡς ἐν
 θαλάμῳ βασιλικῶς κατευνάζετο· ἔθεν ὁ Ἰωάννης γεννώμε-
 νος πάντας ὑπερέχων τοὺς ἐκ γυναικῶν γεννωμένους ἐδεί-
 κνυτο, καὶ φόβον ἐγέννα καὶ ἔτικτε μέγιστον, οὐ μόνον
 τοῖς συνοικῶσιν αὐτῷ καὶ ὁμόφροσι καὶ ποθοῦσι Χριστοῦ
 τὴν θεϊκὴν εἰς ἡμᾶς ἐπιφάνειαν· ἀλλὰ καὶ τοῖς περιαικού-
 σι καὶ ἔξω τῆς χάριτος μένουσι διὰ τὴν ἐν τῷ τοῦ νόμου
 γραπτῷ δυσσπόσπαστον οἰκῆσιν· περιαικεῖν γὰρ πῶς ἡμᾶς
 οὗτοι νομίζουσι μερικῶς τὸν νόμον δεχόμενοι, καὶ μονοστυ-
 χῶντες τῷ γράμματι· δι' οὗ καὶ ὑφ' ἡμῶν γεγόνασιν ἔξρι-
 και καὶ τῆς αὐτῶν νοσημένης ἀποικίσθησαν χάριτος· ἐκεῖ-
 ναι μὲν οὕτως οἱ θέλαιοι δι' οἰκείαν κακόνειαν τῆς ἐν νό-
 μῳ κεκρυμμένης ζωῆς ἐξεβλήθησαν· ὁ δὲ ταύτης κήρυξ καὶ
 πρόδρομος μετὰ τοιαύτης τεχθεῖς γαλουχεῖται δυνάμει· καὶ
 μετὰ μαζὸν εἰς τὴν ἔρημον ἔξεισιν, παντὶ τὰς ἐν ἀνθρώ-
 ποις διατριβάς ἀρνούμενος, ὡς οὐκ ἀξίας τῆς ὑπὲρ ἀνθρώ-
 πους αὐτοῦ διαγωγῆς καὶ βιώσεως· πῶς γὰρ ὁ μηδὲν ἔχων

χαμερπές καὶ ἀνθρώπινον, μὴ οἶκον, μὴ τροφήν, μὴ σκέπην, μὴ φιλίαν, μὴ συναλλαγὴν, μὴ πρὸς γένος συνάφειαν, μὴ πρὸς γυναῖκα ὁμόνοιαν, μὴ ἄλλο τί τῶν ἐν κόμαις θρωμένων καὶ πόλεσιν, ἀνθρώποις συνώκησεν ἐν πόλεσιν, ἢ κόμαις συνώκησεν; ἔξεισιν δὲ οὐ Μωϋσεία ζηλώσας τὸν ἄριστον, εἰ καὶ πλείω Μωϋσέως τὰ θεῖα παιδεύεται, καὶ νομοθετῶν ἐπανέρχεται, καὶ λαὸν λυτροῦται πλανώμενον, καὶ ποδηγεῖ καλῶς πρὸς εὐσέβειαν ὑπὲρ αἰγυπτίων νεητῶν κακῶς ἐκθλιβόμενον· οὐδ' Ἡλίαν τὸν παλαιὸν ἐκριμούμενος τὸν μεγάλην κατὰ γῆν ἐργασάμενον τέρατα, καὶ νέος Ἡλιῶ προσηγόρευται, καὶ ἐν Ἡλιῶ δυνάμει καὶ πνεύματι πρόεισι, καὶ Ἡρώδην τὸν νέον Ἀχαάβ σωφρονίσων ἐπάνεισιν, καὶ ὑπὸ τῆς Ἡρωδιάδος τῆς ἄλλης Ἰεζάβελ διώκεται, καὶ διωκόμενος κτείνεται, οὐδέτερον τινὰ τῶν κατὰ τούτους τοῦ ἰδίου βίου σκοπὸν προτιθέμενος, εἰ μὴν πρὸς ἡττους τὴν ἀρετὴν ταῖς ἐνθέοις καὶ σώφροσιν, ἀλλὰ πρὸς τοὺς κρείσσους εἴωθεν ἢ ἀμιλλα γίγνεσθαι· εἰ δὲ ἂν παρ' ἀνθρώποις Ἰωάννου τὸν κρείττονα βλέπειν ἢ φύσις οὐκ ἠνεγκεν ἀνθρώπον, ἄρρενα δὲ φημι διὰ τὴν ὑπὲρ πάντας ἀνθρώπων θηλείας καὶ ἄρρενας παναγίαν παρθένον καὶ σεπτὴν θεομήτερα, οὕτε Χριστὸς ἐννοεῖν συνεχώρησεν, φανερώς ὡς οὐκ ἀνθρώπων τινὰς μιμησόμενος, ἀλλ' οὐρανίους ἀγγέλους εἰς τὴν ἔρημον ἔξεισιν, ἐπειδὴ καὶ τῆς αὐτῶν προσηγορίας ἠξίωτο.

19. Ἔσχε δὲ δικαίως πρὸς αὐτοὺς τὴν τριαύτην ἔριν ἀγαθὴν καὶ φιλόθεον ὁ μόνος φανείς ἐπὶ γῆς ἐνσώματος ἀγγελος, ὡς καὶ τῆς αἰθρίας αὐτὸν ἀξίας συμμετόχον, καὶ τὴν ἴσην μέλλων Χριστῷ λειτουργίαν προσάγειν Ἰορδάνου βαπτιζομένῳ ταῖς ρεύμασιν, καὶ τὴν ἄλλην ἄτασαν

ὑπηρεσίαν ἣν δι' ὅλης αὐτοῦ τῆς ἐπιγείου ζωῆς ἀγγελικῶς
 ἐκτελῶν εἰσαγάγων· μετὰ τριαύτης γοῦν Ἰωάννης τῆς ἐφέ-
 σεως, τὴν πατρίαν ἐστίαν ἀφείς, ὡς χῶρον ὑψηλὸν τινὰ
 καὶ οὐράνιον τὴν ἔρημον ὤκησε, πᾶσι διδοὺς ἐνορᾶν τῷ αἰ-
 νίγματι ὡς τὴν κατὰ σάρκα γεννήσασαν καὶ πατρῶαν συν-
 αγωγὴν ἢ τοῦ Θεοῦ χάρις Χριστὸς καταλείψει, καὶ τὴν
 τῶν ἔθνων ἔρημον ἐκκλησίαν ὠκήσει· καὶ τοῦτο οὐκ ἐπι-
 χρόνον τινὰ, ἀλλ' εἰς αἰὲ διαπράξειτο, καὶ ἕως ἀναφα-
 νεῖν πάλιν τὸ δεύτερον ἀπ' οὐρανοῦ μετὰ δόξης πολλῆς καὶ
 δυνάμεως πρὸς τὸν ἀληθινὸν Ἰσραὴλ ἀναδεικνύμενον. « Τὸ
 » δὲ παιδίον ἠύξανεν, καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι, καὶ ἦν
 » ἐν ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν
 » Ἰσραὴλ. » ἴσασι γὰρ οἱ ἀγχινόια πατρικῆ στεφόμενοι,
 ὡς ταῖς ἰουδαίων δήμοις εἰπῶν ὁ Χριστὸς, ἰδοὺ ἀφίεται
 ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος, οἶκον ἑαυτοῦ τὴν ἔρημον τῶν
 ἔθνων ἐκκλησίαν πεποιήται, καὶ σῶμα ἴδιον τοὺς κεκλημέ-
 νους ἠγούμενος, καὶ ἐν ἴσῳ κεφαλῆς αὐτοῖς ἐπικείμενος·
 σῶμα γὰρ ἐσμὲν Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους, καὶ κεφα-
 λὴν αὐτὸν ἔχομεν, ὡς τὸ τῆς ἐκλογῆς ἐκδιδάσκον σκεῦος
 φησὶν· αὐξεί τὴν ἡμῶν τῶν μελῶν καὶ τοῦ σώματος αἰ-
 κειούμενος αὐξήσιν, καὶ κραταιοῦται πνεύματι ὁ τὴν πνευ-
 ματικὴν ἡμῶν κρατύνων κραταίωσιν, ταύτην ἰδίαν διὰ τοὺς
 ἰδίους ἡμᾶς λογιζόμενος· εὖ δὲ καὶ τὸ ἐν ἐρήμοις αὐτὸν εἶ-
 ναι φάσκειν τὰ λόγια· δείκνυσι γὰρ τούτο ἐμφαντικώτερον
 λέγοντα, ὡς οὐκ ἐν ἔθνει μόνον ἐνὶ καθὰ καὶ πράϊν ἐν
 μόνῳ τῷ Ἰσραὴλ Χριστὸς ἐστὶ καὶ γίνεται, ἀλλ' ἐν πᾶσι
 ταῖς ἔθνεσι καὶ ταῖς ἐκ τούτων λαχούσαις ἐκκλησίαις τὴν
 σύστασιν· οὕτως γὰρ πολλαχοῦ τῆς γραφῆς πληθυντικῶς
 ὀνομάζονται· νῦν μὲν ὄρη τὰ ὑψηλὰ, νῦν δὲ βουναὶ, ἄρτι

δὲ πηγαί, καὶ ἄλλοτε νῆσαι τῶν ἔθνῶν, καὶ ἀλλαχῶ
 πλεία Καρχηδόνας τροπικῶς σημαίνοντα· σὺ μὲν οὖν ὦ
 μακάριε βαπτιστὰ, καλέσω γάρ σε Χριστοῦ βαπτιστὴν,
 καὶ εἰ μήπω σε τοῦτο ποιεῖν ὁ λόγος ὑπέδειξεν, οὕτω τὲ
 καὶ διὰ ταῦτα τὰς ἐρήμους κατέλαβες, ὡς ἐγὼ σε νοῆσαι
 καὶ φράσαι δεδύνημαι, μυστικώτερον πῶς αὐταῖς εὐαγγε-
 λιζόμενος τὴν καταλειφθεμένην θάττον αὐτὰς τῆς Θείας χά-
 ριτος σωτήριον ἀφίξιν.

20. Ἐγὼ δὲ σοι πρόθεσιν ἔχων τῷ λόγῳ συνέπεσθαι
 εἶργομαι καὶ καρτερώς κωλύομαι· τοῦτο μὲν δι' ἀνθρωπί-
 νην ἀσθένειαν, σοι γὰρ λέγειν τάληθές οὐκ αἰσχύνομαι,
 ταύτην εἰδότα καὶ πρὸ τῆς ἡμῶν ἀγορεύσεως· τοῦτο δὲ,
 ὅτι περ ὁ τῆς ἱεράς λειτουργίας καιρὸς ὡς ὄρας παραγέ-
 γονεν, καὶ πάντας ἡμᾶς ὡς ἑαυτὸν κατέχειν βιάζεται καὶ
 σὺν σοὶ πρὸς τὴν φίλην χωρεῖν οὐκ ἀφίψιν ἔρημον· ὃν καὶ
 πρὸς βραχὺ οὕτε σοι ποθητὸν, οὕτ' ἐμοὶ δυνατὸν, οὕτε τῆ
 σῆ πανηγύρει πρέπον καθεύστηκε· διὸ σοι συγγνώμης προσ-
 ἄγων τὴν αἴτησιν παρακαλῶ συμπαραμεῖναι τῷ πνεύματι,
 καὶ εἰ τῷ σώματι χωρεῖς πρὸς τὴν ἔρημον, καὶ τὴν σὴν
 ἀρωγὴν ἀπαύστως παρέχεσθαι τοῖς ταύτης ἡμῖν ἀδιαλεί-
 πτως ἐγχειρίζουσιν· εἶργει γὰρ σε τόπος οὐδαὶς βσηθεῖν ἐπι-
 νεύσαντα, ἐν οὐρανῷ παρόντα τῷ πνεύματι, καὶ πάντας
 ἡμᾶς εὐχερώς κατοπτεύοντα· καὶ ταύτην μὲν σου τὴν σε-
 βασμίαν πανηγυριν δίδου μετὰ τῆς ἀξίας ἡμᾶς πανηγυρί-
 σαι τερπνότητος, καὶ ὡς σοὶ τε φίλῳ τῷ προδρόμῳ τῆς χά-
 ριτος καὶ τῆ Θεῶ σοι κεχαρισμένη πολιτεία κατὰλληλον· τῆς
 παρούσης δὲ ζωῆς τὸ ἐπίλοιπον μῶριον οὕτως ἄγοις καὶ
 περιέποις, ὡς ὁ νόμος κελεύει τοῦ πνεύματος, οὗ τύπος
 αὐτὸς ἡμῖν ἐν Χριστῷ προκεκάθηκας, ἵνα τούτου πληρω-

ῥωταὶ ταῖς σαῖς ἐπιπυρίαις γιγνόμενοι , καὶ τῆς ἐνθάδε ζωῆς
 καλοῖη Χριστὸς ὁ ταύτης χρηρῆς χωριζόμενοι ἐν μιᾷ τῶν
 ὑπὸ σὲ τελευσῶν πόλεων , ὧν διδόναι σοὶ τε καὶ τοῖς μετὰ
 σε θείαις ἀνδράσιν , οὐ γὰρ τολμήσω κατὰ σὲ φᾶναι Χρι-
 στὸς ἐπηγγείλατο , ὡς ταῖς ἱεραῖς σου κἄνθάδε νομοθεσίαις
 βραχέως πῶς πειθαρχήσαντι· ὅπως καὶ ἡμεῖς ἐν ταύταις
 γιγνόμενοι , καὶ σοὶ μὲν ὡς ὑπασπιστῆ καὶ προστάτῃ καὶ φύ-
 λακι νομοθετεῖ τε καὶ παιδευτῆ τοῦ λαμπροῦ πολιτεύματος ,
 ταῖς δὲ σαῖς ἤγουν ταῖς ὑπὸ σὲ ὡς συνθούλοις ἐνθάδε τε-
 λέσσασιν καὶ γνησίαις μαθηταῖς συναπτόμενοι , κοινονοὶ καὶ
 τῆς ἀποκειμένης σοι ζωῆς αἰωνίου γενόμεθα , καὶ Ἰησοῦ
 τῷ κυρίῳ ἡμῶν , δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ σὺν
 ἀγίῳ πνεύματι θόξα τιμὴ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώ-
 νων· ἀμήν.

Σ Ω Φ Ρ Ο Ν Ι Ο Υ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

ΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙΕΧΩΝ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΝ ΑΠΑΣΑΝ
 ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΚΑΙ ΛΕΠΤΟΜΕΡΗ ΑΦΗΓΗΣΙΝ ΠΑΝΤΩΝ
 ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΘΕΙΑ ΙΕΡΟΥΡΓΙΑ ΤΕΛΟΥΝΤΩΝ.

1. **Τ**ὸ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑποσχόμενου καὶ εἰπόντος, ὅταν ἔλθῃ ὁ παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρὸς, ἐκεῖνος διδάξει ὑμᾶς, καὶ ὑπομνήσει πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν, καὶ τ' ἄλλα ἀναγγελεῖ ὅσα ἀκούειν καὶ βαστάζειν ἄρτι οὐ δύνασθε· μετὰ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ παρακλήτου, ἀρχιερεῖς οἱ ἀπόστολοι ἐχρημάτισαν, τοῦ ἐν εἶδει πυρίνων γλωσσῶν ἐνοικήσαντος ἐν αὐτοῖς Θείου πνεύματος, διδάσκοντος αὐτοὺς καὶ προχειρισαμένου εἰς ἐν ἑκαστον ἔθνος, οὗ τὴν διάλεκτον λαλεῖν τούτους ἐσόφισεν· ἐποίουν οὖν εὐχὰς μυστηρίων Θείας ἱερουργίας καταλλήλους τῇ καρτερίᾳ τοῦ ἔθνους, καὶ ταῖς καιροῖς τῶν περιστάσεων, καὶ ταῖς ἐνέθραις τῶν διωκόντων· καὶ ἐν μὲν ταῖς εὐχαῖς καὶ ταῖς ἐκφωνήσεσιν ἴσως διέφερον ἀλλήλων· ὁ δέ γε τύπος τῆς παραδόσεως τῶν μυστηρίων παρὰ πάντων ἀπαραιλάκτως ὁ αὐτὸς ἐτελεσειουργεῖτο, καθὼς καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τούτο παρέδωκε. Μετὰ δὲ τοὺς θεηγόρους ἀποστόλους τινὲς τῶν Θείων πατέρων ἰδιάζοντες, ἕκαστος εὐχὰς ἐπαιεῖτο καὶ ἐκφωνήσεις, καὶ ἀπηρτισμένην ἱερουργίας ἀκολουθίαν· ὡς ὁ ἐν ἀγίαις ἐπιφανῆς Ἐπιφάνης, καὶ

ὁ μέγας Βασιλείος, καὶ ὁ Θεῖος Χρυσόστομος· πάντες δὲ ὁμοῦς ἐκ τῶν ναμάτων τῆς ζωηρῦτου πηγῆς τοῦ παρακλήτου ἠρύσαντο διδάγματα· ἅπερ ἢ τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησία ὡς παρ' αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ λεχθέντα τε καὶ πραχθέντα ἐδέξατο· καὶ νῦν πρὸ τῶν ἄλλων ἡ ἱεουργία τοῦ μεγάλου Βασιλείου καὶ Ἰωάννου τοῦ χρυσοστόμου κρατεῖ μετὰ τῶν προσηγιασμένων, ἦν τινες Ἰακώβου μὲν εἶναι φασὶν τοῦ ὀνομασθέντος ἀδελφοῦ τοῦ κυρίου, ἑταιροὶ δὲ Πέτρου τοῦ κορυφαίου, καὶ ἄλλοι ἄλλως.

2. Ἐπεὶ δὲ περὶ τῶν ἐν τῇ θεῖᾳ ἱεουργίᾳ τελουμένων πρόκειται λέγειν ἡμῖν, ἀναγκαῖον πρότερον εἰπεῖν τί τε δὲ ἐκκλησία καὶ τίνων δῆλωσιν καθέστηκεν ἡ κόγχη, τὸ σύνθρονον, ὁ μύαξ, καὶ τὰ τοιαῦτα· ἐκκλησία λέγεται ὡς ἐν ταύτῃ συναγειρομένων καὶ καλουμένων τῶν ὀρθοδόξων· ὀνομάζεται δὲ περιοχὴ, ὡς περ' ἔχουσα τὰ τοῦ Θεοῦ τεράστεια· κόγχη δὲ κατὰ τὸ ἐν Βηθλεὲμ σπήλαιον, καὶ κατὰ τὸ σπήλαιον ἔνθα ἐτάφη· τὸ σύνθρονον ἐστὶ τύπος τοῦ δεσποτικοῦ θρόνου, ἐν ᾧ νικήσας τὸν κόσμον μετὰ σαρκὸς ἀνελήφθη, καὶ ἐν αὐτῷ ἐκάθισε· σύνθρονον δὲ λέγεται καὶ αὐθρόνος, διὰ τὸ συγκαθέζεσθαι τὸν υἱὸν μετὰ τοῦ πατρὸς· τὰ λοιπὰ σύνθρονα δηλοῦσι τὴν τιμὴν, ἣν μετὰ τὴν ἀνάστασιν ὀφείλουσιν ἀπολαβεῖν οἱ δίκαιοι· κατὰ τὸ “ἐγὼ εἶπα Θεοὶ ἐσε·”, συγκαθέζονται δὲ οἱ ἱερεῖς, ὡς τῷ Χριστῷ συνσταυρωθέντες σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις, τῶν διακόνων ἱσταμένων εἰς τύπων τῶν ἀγγέλων· Ἁγία τράπεζα δηλοῖ τὸ ἅγιον μνημεῖον, ἐν ᾧ ἐτάφη· ἡ δὲ ἅγια πρόθεσις ὁ τοῦ κρανίου τόπος ἐν ᾧ ἐσταυρώθη· καὶ διὰ τοῦτο θύεται ἐν αὐτῇ· ὁ κυβώριος ἐστὶν εἰς τύπον τῆς κιβωτοῦ τοῦ Νῶε· τὸ μὲν γὰρ κίβ κιβωτὸς, τὸ

δὲ ὅμιον ταυτέσι διάταξις αὐτοῦ· τὰ δὲ παρακλιόμια κατὰ μίμησιν τῶν τεσσάρων ζώων τῶν ὀφθέντων τῷ προφήτῃ.

3. Θυσιαστήριον λέγεται κατὰ τὸ ἐπουράνιον καὶ νοερὸν θυσιαστήριον ἐν ᾧ ἀντιτυποῦσι τὰς νοεράς καὶ αὐλοῦς ἱεραρχίας οἱ ἔνυλοι ἱερεῖς· τούτους δὲ εἶναι ὡς πῦρ φλέγον· ἢ κατὰ τὸ ἅγιον μνῆμα Χριστοῦ, ἐν ᾧ θυσίαν ἑαυτὸν προσήγαγεν τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ ὁ Χριστός. Μίαξ ὁ ἐπάνω τοῦ βήματος, τύπος τοῦ πρώτου οὐρανοῦ· τὸ δὲ λοιπὸν σέγος τῆς ἐκκλησίας εἰς τύπον τοῦ φαινομένου οὐρανοῦ, τὰς κاندήλας ὑφαπτύσας κάτωθεν ἔχον ἀντὶ τῶν ἀσέρων· τὸ δὲ βῆμα ἐστὶ κατὰ μίμησιν τοῦ ἐπουρανοῦ θυσιαστηρίου· καὶ ὡσπερ λειτουργοῦσιν ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ, οὕτως ἐν τῷ ἁγίῳ βήματι ἴστανται καὶ οἱ ἔνυλοι ἱερεῖς παρεστῶτες καὶ λατρεύοντες τῷ κυρίῳ διαπαντός· καὶ διὰ τῷτο ἀρμόζει τὸν ἱερέα, ὡς πῦρ φλέγον εἶναι, καθάπερ τε καὶ ἀμεμπτον ἀπὸ παντός ῥύπου καὶ μώμου· οἱ ἱερεῖς ὁμοιοῦνται ἀρχαγγέλοις· ἢ γὰρ ὡσπερ Σεραφίμ ἔλαβε τὸν ἄνθρακα καὶ δέδωκε τῷ Ἡσαΐα, οὕτως καὶ οἱ ἱερεῖς λαμβάνουσι τὸν ἄρτον ἢ τοι τὸ δεσποτικὸν σῶμα καὶ διδόασιν τῷ λαῷ. Μηθεῖς οὖν δοκεῖτω ἀντίτυπα εἶναι τὰ ἅγια τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον πιστεῦέτω προσφερόμενον μεταβάλλεσθαι εἰς σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ. Ἄλλως. Τὸ βῆμα ἐστὶ τόπος ὑπόβαθρος· ὑποδεικνύει δὲ τὴν δευτέραν παρουσίαν, διὰ τὸ καθέντα ἐν αὐτῇ μέλλειν κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς.

Animad-
verte prae-
clarum de
ss. eucha-
ristia testi-
monium.

4. Κοσμήτης ἐστὶ κατὰ τὸ νομικὸν καὶ ἅγιον κόσμικον, ἐμφαῖνον τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ τὸ ἐκσφράγισμα διὰ σταυροῦ κοσμούμενον, ἢ εἰς τύπον ὁ κοσμήτης τοῦ καταπετάσματος·

τὰ κάγκελλα ἀντίτυπα τῶν τοῦ τάφου καγκέλλων· χαλκὰ δὲ διὰ τὸ μὴ εἰσέρχεσθαι τινὰ ἀπλῶς· δηλοῦσι δὲ καὶ τόπον προσευχῆς, ἐν ᾧ σημαίνει τὴν μὲν ἔξωθεν τοῦ λαοῦ εἴσοδον, τὴν δὲ ἔσωθεν τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ὑπάρχουσαν, καὶ μόνους τοῖς ἱερεῦσι βατήν. Ἡ σὼλεία εἰς τύπον τοῦ ποταμοῦ τοῦ πυρὸς τοῦ χωρίζοντος τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐκ τῶν δικαίων, κατὰ τὸν Παῦλον λέγοντα „ ἐκάστου τὸ ἔργον τὸ πῦρ δοκιμάσει. Ὁ ἄμβων ἐκφαίνει τὸ σχῆμα τοῦ λίθου, ὃν κυλίσας ὁ ἄγγελος ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ, πλησίον τῆς θύρας τοῦ μνημειοῦ, ἀναβῶν ταῖς μυροφόραις τὴν ἀνάσασιν· αἱ βαθμίθες τοῦ ἄμβωνος δηλοῦσι τὴν τοῦ Ἰακώβ κλίμακα. Ἡ γυναικωνίτις γέγονεν ἵνα διαίρωνται αἱ γυναῖκες ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν· καθὼς αἱ μυροφόραι οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸν τάφον μετὰ Ἰωσήφ καὶ Νικοδήμου, ἀλλ' ἰστάμεναι ἔξω ἐθήρουν. Νάρθηξ ἐστὶ διὰ τὸ ἐστάναι τὸν λαὸν ἔξω ἐν τῇ τοῦ θυμιάματος ὥρᾳ. Τὰ κατηχούμενα εἰς τύπον τῶν μὴ κατερχομένων ἀγγέλων ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλ' ἐκ τῶν οὐρανῶν σκοποῦντων τὰς ἐν γῆ ἱεροτελεσίας· ἢ διὰ τὸ λέγειν τὴν γραφὴν “ ἄρατε πύλας.

5. Τὸ σημαντήριον αἰνίττεται τὰς τῶν ἀγγέλων σάλπιγγας, ἐν αἷς αἱ ἄγγελοι μέλλουσιν σαλπίζειν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ καὶ ἐξυπνῆσαι πάντα τὰ ἔθνη. Ἡ ἐνδοτὴ ὁ κόλπος τῆς Θεοτόκου. Τὸ εἰλιτὸν ἢ συνδόνη μεθ' ἧς ἐνεταφιάσθη. Ὁ δίσκος νεφέλης τύπον ἐπέχει ἐν μικρᾷ περιγραφῇ. Τὸ ποτήριον, περὶ οὗ εἶπε “ πῖετε πάντες., Ἡ λαβὴς κατὰ τὸν προφήτην Ἡσαΐαν λέγοντα “ ἀπεσάλη πρὸς με ἐν τῶν Σεραφίμ., σημαίνει δὲ καὶ τὴν παρθένον, βασιλεύουσα καὶ αὐτὸν τὸν οὐράνιον ἄρτον. Ἀσπερίσκος καθὼς τὰ τέσσαρα ζῶα ἐπικαλύπτει τὸν οὐράνιον ἄνθρωπον· ἐστὶν δὲ καὶ διὰ

τὸ μὴ κολλᾶσθαι τοὺς μαργαρίτας ἐν τῷ δισκοκαλύμματι. Ἡθρὸς διὰ τὸ μὴ τι κοινὸν ἐμπεσεῖν εἰς τὸν θείον κρατῆρα. Αἱ κανθῆλαι καὶ οἱ κηροὶ τύπος εἰς τοῦ αἰωνίου φωτός· δεικνύουσι δὲ καὶ τὸ φῶς ὅπερ ἐκλάμπουσιν οἱ δίκαιαι. Κυριακὴ λέγεται διὰ τὸ τὸν Χριστὸν ἐν αὐτῇ ἐγερθῆναι· σημαίνει δὲ ἄκος παρὰ κυρίου, ἐν αὐτῇ γὰρ ἐθεράπευσεν τὸ ἀδαμιάϊον πάθος· οὐ κλίνομεν δὲ γόνυ ἐν αὐτῇ, διότι τὰ πίσεως ἀνωρθώθη διὰ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ· οὐ κλίνομεν γόνυ μέχρι τῆς κυριακῆς τῆς πεντηκοστῆς, διὰ τὲ τὰς ἑπτὰ ἡμέρας μετὰ τὸ ἅγιον πάσχα ἑπταπλωμένως κρατεῖν· ἡγουν ἑπτὰ ἐπὶ ἑπτὰ μθ' καὶ ἡ κυριακὴ ν', ἥτις τύπος τοῦ μέλλοντος αἰῶνος· εὐχόμεθα δὲ κατὰ ἀνατολὴν καὶ δι' ἄλλα μὲν, μάλιστα διότι ἐλπίζομεν τὴν ἐν Ἐδέμ ἀπολαμβάνειν τροφήν τὴν κατὰ ἀνατολὴν πεφυτευμένην.

6. Ἀρχιερεὺς τύπος ἐστὶ τοῦ θεσπότου· ὡσπερ γὰρ ὁ θεσπότης ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους, οὕτως καὶ ὁ ἐπίσκοπος τοὺς ἱερεῖς. Λευκὴν στολὴν περιβέβληται ὁ ἐπίσκοπος διὰ τὴν μορφήν τῶν ἄνω δυνάμεων, τουτέστι τοῦ θεσπότου καθὼς καὶ Ἰωάννης περὶ αὐτοῦ λέγει “ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡσεὶ χιῶν. ,, Τριπλοῦν τὸ ὠμοφόριον περιβέβληται, διότι τὴν τριάδα ὑφίεται. Ἡ ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ ἱερέως στρογγύλη κουρὰ, δηλοῖ τὸν ἀκάνθινου στέφανου, καὶ ὅτι ὁ διπλοῦς στέφανος ἐκ τῆς τῶν τριχῶν σημειώσεως, εἰκονίζει τὴν τοῦ κορυφαίου ἀποστόλου τιμίαν κάραν, ἣν ἀπακαρεῖς ὑπὸ τῶν ἀπειθούντων ἐνεπαίζετο· ταύτην ὑλόγησεν ὁ Χριστός. Κορυφὴ δὲ τοῦ δωδεκαλίθου, ὡς ἐστὶν ὁ ἀπόστολος Πέτρος, πυροειδῆς ἴσος τοῦ ἱερέως κατὰ τὸν προφήτην “ ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύμα-

τα. ,, καὶ πάλιν· “ τίς οὗτος ὁ παραγενόμενος ἐξ Ἐδῶμ ; ὃ λέγεται κόκκινον· καὶ πάλιν ὅτι χλαμύδα κοκκίνην ἐφόρεσεν ὁ Χριστὸς ἐν τῷ πάθει· οἱ πρεσβύτεροι κατὰ μίμησιν Σεραφίμ εἰσὶ, ταῖς μὲν στολαῖς δίκην πτερῶν κατακεκαλυμμένοι, ταῖς δὲ πτέριξι τῶν χειλέων τὸν ὕμνον βοῶντες, καὶ κατέχοντες τὸν νοσητὸν ἄνδρακα Χριστὸν, ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ τῇ λαβίδι τῆς χειρὸς φέροντες.

7. Οἱ δὲ διάκονοι εἰς τύπον τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων ταῖς λεπταῖς τῶν λινῶν ὑφάργιων πτέρυξιν ὡς λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν περιτρέχουσι. Στιχαρίον λέγεται διότι ἔσηκεν ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ· τύπος δὲ ἐστὶ τῆς σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ ὡς λευκὸν, καθὼς καὶ ἡ ἀνθρωπίνη σὰρξ· ἔχει δὲ καὶ μασχάλας διὰ τὴν ἐκ λόγχης κεντηθεῖσαν πλευράν. Τὰ εἰς τὰ μανίκια λωρία δεικνύουσι τὰ δεσμὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ, δι' ὧν ἀπήγαγον αὐτὸν πρὸς Ἄνναν καὶ Καϊάφαν, οὗ γὰρ ὀπισθεν, ἀλλ' ἔμπροσθεν ἔδησαν αὐτόν. Ἀνακολαφὴ τοῦ στιχαρίου ἀντὶ τῆς αἰσθητοῦς ζώης. Τὸ ζώννυσθαι τὸν ἱερέα διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐν πνευματικῇ διαγωγῇ διεζωσμένον, καὶ τὸ λογικὸν αὐτοῦ περισφιγγεσθαι. Τὸ φελώνιον ἐστὶν ὁ χιτῶν ὁ ἄρραφος ὁ ἐκ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκφανθεὶς, ἐστὶ δὲ ἡ κοκκίνη χλαμύς. Τὸ ἐγχείριον τὸ λέντιον ἐστὶ· εἴ ἐστὶ στιχαροφελώνιον πυροειδὲς, διὰ τὸ λέγειν τὴν γραφὴν “ διὰ τί σου ἐρυθρὰ τὰ ἱμάτια ; ,, εἰ δὲ λευκὰ εἰσι, δεικνύουσι τὴν μεταμόρφωσιν, καὶ ὅτι ὁ ἄγγελος ἐφάνη ταῖς γυναῖξι λευκὸς, δεικνύων διὰ τῆς λευκότητος τὴν ἔλλαμψιν τῆς ἀνασάσεως· ὁ δὲ κάλαμος ἐστὶ παντὸς τοῦ λαοῦ. Τὸ ὠμοφόριον ἐστὶ κατὰ τὴν στολὴν Ἁαρῶν, ὅπερ ἐφόρουσιν οἱ ἐν νόμῳ ἀρχιερεῖς, σουδάρια μικρὰ ἐν τῷ εὐωνύμῳ μέρει περιτιθέντες.

8. Ἡ κουρά δηλοῖ, ὡς καὶ τοῦ ἱερέως, διότι σέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἔθηκαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Τὸ ἐπιτρούλλιον τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, ἐδράϊωμα τοῦ χερουβικοῦ θρόνου· ἐπαναπαύσεται γὰρ εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τὰ Χερουβίμ· δηλοῖ δὲ καὶ ἀγγέλων θεωρίαν. Τὸ δὲ σιχάριον λευσχήμεον ὡς ἀγγέλου. Τὸ δὲ ὠράριον εἰς τύπον τῶν πτερῶν ἀγγέλων, διότι καταχέεται ἕως τῶν ποδῶν, καὶ ἐπίκειται τῷ ἀρισερῶ ὄμω, μηνύον τὰς δύο διαθήκας, τὴν μὲν νέαν ἔμπροσθεν, τὴν δὲ παλαιὰν ὀπισθεν· διὰ τοῦτο ἐν τῇ κοινωνίᾳ, εἴαν μὴ μίξει τὴν παλαιὰν καὶ τὴν νέαν, οὐ κοινωνεῖ. Τὰ ἐγχειρίδια ἅπερ βαστάζουσιν οἱ διάκονοι εἰσὶ τὰ σουδάρια τοῦ χρωτὸς τῶν ἀποστόλων. Ἐπειδὴ γοῦν ταῦτα εὐτῷ προδιακέκριται, εἶπομεν καὶ περὶ τοῦ σώματος τοῦ θυσιμένου παρὰ τῶν ἱερέων. Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καθ' ἑκάστην καταθυόμενος περὶ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας, ὡς ἐν κρανίου τόπῳ σταυρωθεὶς, εὐτῶς καὶ ἐν τῇ ἀγίᾳ προσέσει παρὰ τοῦ ἱερέως· μετὰ λόγχης δὲ ἵνα μὴ ἐπιλανθανόμεθα τῆς ἐν τῷ ἀγίῳ πάθει τοῦ σταυροῦ μετὰ λόγχης ὑγείσης ἀχράντου πλευρῆς, ὅπηνι κάυθῆως ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ, εἰς ἀφθαρσίαν καὶ ἀνάπλασιν τοῦ παντός, ἅπερ προσφέρει ὁ ἱερεὺς θυσίαν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ.

9. Τὸ γοῦν προσαγόμενον πολλοῖς ὀνόμασιν ὀνομάζεται· καλεῖται γὰρ εὐλογία, προσφορά, ἀπαρχή, ἄρτος· εὐλογία μὲν ὡς τῆς ἀρχῆς τῶν πρωτοπλάστων ἀναίρεσις· προσφορά δὲ ὡς ἐξ ὅλου τοῦ ἀνθρωπείου φυράματος, εἶα τῆς φιλοτιμίας τῷ Θεῷ καὶ κτίσῃ εἰς τὰ τῶν ἀγίων ἅγια προσηνήχθημεν· ἀπαρχή δὲ ὡς πάντων τῷ Θεῷ προσενηνεγμένων τυγχάνουσα ἱερωτέρα καὶ ἀνωτέρα. Ἄρτος δὲ λέγεται ὡς τὸν οὐράνιον ἄρτον παραθηλεῖν, τροφήν ἡμῶν μεταλαμβά-

νόντων γινόμενον· τὸ δὲ σφραγίζεσθαι τὴν προσφοράν ὁ μέγας Βασίλειος παρέδωκεν· προσκομίζεται ἢ προσφορά διὰ τὸ κοινωνεῖν τὸν λαὸν ἕκαστον μερίδα· εἰ δὲ πληθύνει ὁ ὄχλος, χρὴ μελίζειν τὰς μερίδας, προκομίζοντες τὸν ἄρτον καὶ ἀποτιθέμενοι αὐτὸν ἐν τῷ δίσκῳ, ὡς ἐν κεφάλῃ· λέγομεν οὕτως “ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη. ,, Ἡ πρόθεσις ἰσοδύναμος πέφυκε τοῖς τῶν ἁγίων ἁγίοις, μᾶλλον δὲ καὶ πολὺ ταύτης μείζων· ἢ καὶ τοῦ σπηλαίου τῆς Βηθλεέμ· ἢ τὸ ἐστρωμένον ἀνάγειν, ἐν ᾧ συνδειπνήσας ὁ κύριος τοῖς μαθηταῖς ἔφη ,, τούτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ,, λέγει δὲ εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. Ἀλλὰ τίς ἡ τάξις Μελχισεδέκ, καὶ τί παρ’ αὐτοῦ προσφερόμενα; ἄρτος καὶ οἶνος οἷς τὸν Ἀβραάμ ἐδεξιούτο· εἰ οὖν ἐξ ἑτέρας φυλῆς ὁ Μελχισεδέκ, τύπος δὲ τοῦ Χριστοῦ καὶ λογίζεται καὶ πιστεύεται, ἐκβέβληται ἄρα ἢ λευιτικὴ ἱεροσύνη· ταύτης δὲ ἐκβαλλομένης, ἀνάγκη πᾶσα ἐστίν καὶ τοῦ παλαιοῦ νόμου καὶ λατρείας γενέσθαι μετὰ θεσιν.

10. Περὶ δὲ τῆς ἡμετέρας λατρείας φησὶν· “ἰδοὺ θυρία· μά μοι προσφέρεται ἐν πάσῃ τῇ γῆ· ὡσπερ γὰρ ὁ ὑπερέσσιος Θεὸς σάρκα ἐκ τῆς παρθένου προσλαβόμενος ἐν μία ὑπόστασι τέλειος ἦν Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος, ὅμοιος ἡμῶν κατὰ πάντα χωρὶς ἁμαρτίας, οὕτω καὶ τὸ καινὸν σῶμα ὡς ἐκ τινος κοιτίας καὶ αἱμάτων, καὶ σαρκὸς τοῦ παρθενικοῦ σώματος, τοῦ ὄλου ἄρτου φημί, παρὰ τοῦ διακόνου ἢ καὶ τοῦ ἱερέως διατέμεται σιδήρῳ τριῖ, ἐν λόγχῃν λέγουσιν, ὅπερ ἀνωτέρω εἴρηται· καὶ οὕτως ἰδιουποστατικῶς ἐκ μέσου ταύτης ἀφιερῶνται· τοίνυν ἄρτος τῆς προθέσεως, εἴτ’ οὖν ὁ ἀποκαθαιρόμενος ἐμφαίνει, ὅτι ἀνέλαβε τὸ φύραμα ὄλης

τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ προσηνέχθη ὡς ἀπαρχή, καὶ ἐξαίρετον ὀλοκάρπωμα τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ· ὁ μὲν τοι διάκονος ἢ ὁ ἱερεὺς ἐτοιμάσας σὺν αὐτῷ καὶ τὸ μέλλον ἀποτελεῖσθαι δεσποτικὸν αἷμα ἐν τῷ προσήκοντι πάθους καιρῷ διὰ τῆς τοῦ ζωοποιῦ πνεύματος ἐπιφοιτήσεως, ἀφήησι ταύτην ἐν τῇ προθέσει, τὴν εὐχὴν ἐπιλέγοντος τοῦ ἱερέως· οὗτος δὲ ὁ τὸ σῶμα διατέμνων ἀπὸ τῆς εὐλογίας, τὸν ἄγγελον μιμῆται τῇ παρθένω τὸ χαῖρε προσφθεγξάμενον· οὕτω τοιγαροῦν ἀφίεται τὸ Θεῖον σῶμα ἐν τῇ προθέσει ὡσπερ ἐν Βηθλεὲμ, ἔνθα γεγέννηται ὁ Χριστὸς· ὁμοῦ δὲ καὶ ὡς ἐν τῇ Ναζαρέτ, ἢ ὡς ἐν τῇ Καπερναοῦμ, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν τὸν τριακονταετῆ χρόνον τὸν πρὸ τοῦ βαπτίσματος καὶ τῆς διατριβῆς ὁ πρόθεσις ἀποπληρεῖ.

11. Δίδεται ὁ καιρὸς παρὰ τοῦ ἀρχιερέως τῷ πρώτῳ τῶν ἱερέων μέλλοντι ἄρχεσθαι τῆς Θείας μυσαγωγίας· οὗτος δὲ ὁ καιρὸς σχηματίζει τὸν περὶ τοῦ προφήτου Ἡσαΐου ἀναφωνηθέντα καιρὸν τῆς προδρόμου Ἰωάννου γεννήσεως, καὶ τοῦ Χριστοῦ πρὸς ἡμᾶς ἐπιδημίας· ἀμφοτέρων γὰρ τούτων τῆς γεννήσεως τὸν καιρὸν μετὰ τῶν ἄλλων θεηγόρων Ἡσαΐας ἀριθνητότατα προεφήτευσεν. Περὶ μὲν τὸν Ἰωάννην οὕτως εἶπεν· “ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου, καὶ τ’ ἄλλα ὅσα περὶ αὐτοῦ προηγόσευσεν. Περὶ δὲ τοῦ Χριστοῦ· “ ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει, καὶ ὅσα περὶ τοῦ πάθους καὶ τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως προηγόρυσεν· ἐν τούτῳ γὰρ τῷ καιρῷ καὶ ἡ τοῦ ἀποκεκρυμμένου μυστηρίου πρὸ καταβολῆς κόσμου φανέρωσις, τὸ πέρασ ἐνεδέξατο· ὁ δὲ ἱερεὺς ὁ τὴν ἑναρξιν τῆς Θείας λειτουργίας πικύμενος, εἰκόνα φέρει τοῦ προδρόμου Ἰωάννου τοῦ βαπτι-

στοῦ, προκαταρξαμένου τοῦ κηρύγματος καὶ λέγοντος: “μετανοεῖτε, ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν”. Λέγει οὖν ὁ διάκονος, ὡς ἄγγελος, εὐλόγησον δέσποτα, αἰτούμενος ὑπὲρ τῆς θείας μυσταγωγίας πρὸς τὸν ἱερέα τοῦτέστι πρὸς τὴν θεότητα· καὶ προσκαλούμενος ὁ ἱερεὺς τοῦ ἐπιφοιτῆσαι τὴν ἁγίαν τριάδα ταῖς μυστηρίαις, λέγει· εὐλογημένη ἡ βασιλεία· ὁ δὲ λαὸς ἀλλοιωθεὶς τὴν θείαν ἀλλοίωσιν, ὡς ἐπὶ τῆς μεταμορφώσεως οἱ ἀπόστολοι, μετὰ χαρᾶς καὶ φόβου ἀποκρίνεται, ἀμήν. τοῦτέσι, ἀλήθεια. Ἀρχομένης δὲ τῆς θείας ἱερουργίας παραλέγεται μετὰ τὴν πρώτην αἴτησιν τὰ προφητικά, ἅμα μὲν ὡς προανακηρυττὰ τὰ ἀναφανέντα, ἅμα δὲ καὶ ὡς προσηγησαμένης τῆς παλαιᾶς διαθήκης· εἷς νομοθέτης, οὗτος ὁ γεννηθεὶς ἐπ’ ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐχρημάτισεν.

12. Χρὴ δὲ γινώσκειν ὅτι ἐν ἀρχῇ πάσης ἐωθινής τε καὶ λυχνικῆς τελετῆς, πρῶτον τῆς παλαιᾶς ψάλλονταὶ οἱ ψαλμοὶ, εἶτα τῆς νέας χάριτος ἄσματα, ἵν’ ἔχαιεν εὐδέναι πάντες, ὡς εἷς καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς καὶ δεσπότης ἐστὶν ὁ ταῦτα καθεῖνα νομοθετήσας Χριστός. Ἄδονται τειγαροῦν ὡς εἴρηται μετὰ τὴν πρώτην αἴτησιν τὰ ἀντίφωνα, πρῶτον μὲν προτρεπόμενα τὸ ἀγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι τῷ κυρίῳ τῷ τεχθέντι ἐπὶ σωτηρίαν παντὸς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους· δεύτερον κηρύττοντα μεγαλοφώνως τὸ, ὁ κύριος ἐβασίλευσεν, τοῦτέσι, νῦν μειζόνως βασιλεύει ὁ πρὸ αἰώνων βασιλεὺς κύριος, ἐνδυσάμενος τὴν ταπεινὴν ταύτην σάρκα ἡμῶν, ἣν καὶ δύναμιν προσηγόρευσε, καθάπερ τὴν δοκῶσαν ταῖς πολλοῖς αἰσχύνῃ τὴν ἐπὶ τοῦ σαυροῦ, δοῦλον αὐτὸν ἐπωνόμασεν· ὡσπερ γὰρ βασιλεὺς τις ἀεὶ μὲν τὸ κράτος καὶ τὴν δύναμιν ἔχων ἐν ἑαυτῷ, καὶ μὴ κεχηρημένος τούτοις

πρὸς ἄμυναν τῶν ἐχθρῶν, ὕψερρον δὲ θέλων ἐκδικῆσαι τοὺς ὑπηκόους, διαναξάς ἐν σμικρῷ τινι ὄπλῳ θραύσει τοὺς πολεμίους· καὶ βυθῶ ἀπωλείας τούτους παραδοὺς, ἀκίβει παρὰ πάντων τῶν ἐλευθερωθέντων τῆς τυραννίδος, νῦν ἐβασίλευσεν ὁ θεσπότης ἡμῶν, νῦν ἐνεδύσατο δύναμιν· τὴν βουλὴν αὐτοῦ καὶ τὴν θέλησιν τῆς ἐκδικήσεως, βασιλείαν καὶ δύναμιν ὀνομαζόντων· οὕτως καὶ ὁ προφήτης προορῶν τὴν ἐν σαρκὶ παροῦσαν τοῦ Θεοῦ λόγον τὸν χρόνον καὶ τὴν ἐκδίκησιν τοῦ ἀνθρώπινου γένους τὴν τε τοῦ ἐχθροῦ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ δαιμόνων κατάλυσιν, ἔτι γε μὴν καὶ τοῦ θανάτου νέκρωσιν, καὶ τὴν τῶν παρ' αὐτοῦ κατεχομένων ἐλευθερίαν, καὶ οἰονεὶ τῇ γεννήσει τοῦ κυρίου παρὰ τῷ σπηλαίῳ, τὰ νῦν ἐβασίλευσεν ἐξεφώνησεν, καὶ νῦν ἐνεδύσατο δύναμιν· οὐχ' ὡς οὐχ' ὑπάρχουσαν παρ' αὐτῷ, ἀλλ' ὡς αἰετὸν μὲν συνοῦσαν, εἰς προορωμένον δὲ καιρὸν ταμιευομένην ἐκλάμψαι. Εἴωθεν δὲ ἡ τοῦ πνεύματος χάρις ἢ πάντως βεβαιούσα τὰ μέλλοντα ὡς ἐνεσῶτα καὶ γεγενημένα ἀνακηρύττειν.

13. Συντέτακται δὲ τῷ τέλει τοῦ πρώτου ἀντιφώνου τὸ ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, σῶσον ἡμᾶς· τίνας χάριν; ἢ πάντως βεβαιούσα τὰ πρότερον εἰρημένα παρὰ αὐτοῦ τύπου περὶ τῆς ἀειπαρθένου. Τοῦ δευτέρου δὲ τὸ ἐφύμνιον ταῖς πρεσβείαις τῶν ἁγίων σου· ἐπεὶ γὰρ ὑπὲρ τῶν ψυχῶν καὶ συγχωρήσεως πταισμάτων τὴν θείαν τελῶμεν μυσταγωγίαν, εἰκότως ὡς ὑπερτέραν οὔσαν τὴν Θεοῦ μητέρα πάντων τῶν ἁγίων, ἢ καὶ αὐτῶν τῶν ἐπουρανίων δυνάμεων, εἰς ἰκεσίαν προσκαλούμεθα· εἶτα τοὺς εὐαρετήσαντας τῷ ταύτης υἱῷ. Τὸ δὲ “ ὁ μονογενὴς υἱός ,, παρὰ τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ ἐμπεφώνηται ὕπερ δείκνυσιν, ὡς ὁ υἱός τοῦ Θεοῦ ἀτρέπτως καὶ ἀνθρώπος ἐχρημάτισεν ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ ὀν-

Σρωπίνου γένους. Ὁ ἱερεὺς ἐξέρχεται βασιτάζων τὸ εὐαγγέλιον, ὡς ὁ Χριστὸς τὸν σταυρόν· εἰ δὲ ὁ διάκονος βασιτάζει, μιμείται τὸν ἀγγαρευθέντα Σίμωνα. Τὰ κηρία ὀψικεύοντα ἐν τῇ εἰσόδῳ, δεικνύουσι τὸ θεῖον φῶς· Ὁ μὲν ται εἴσοδος τοῦ ἀρχιερέως τὴν ἐπὶ τοῦ Ἰορδάνου ἀνάδειξι τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν· μέχρι γὰρ ταύτης, εἰ καὶ ἦν ἀρχιερεὺς, ἀλλ' οὐχὶ πᾶσι δῆλος καὶ γνώριμος, οὐδὲ εἰς μέσον ἐσὼς καὶ κατὰ τὴν ὑπερφυῆ καὶ ἐξαισία τελῶν· ἀλλ' ὁ τὸν καιρὸν λαχὼν ἱερεὺς ὡς πρόδρομος ἐνείργει τὸ διὰ μετανόιας βάπτισμα· ὅς εἰσελθόντα ἰδὼν τὸν ἀρχιερέα, μεθίσταται· μονονουχὶ ταῦτα τῷ Ἰωάννῃ φθεγγόμενος πρὸς ἑαυτὸν, τοῦτου θεῖ ἀξάνεσθαι, ἐκείνου δὲ ἐλαττωσθαι, καὶ εὐθὺς παραχωρεῖ τῷ ἀρχιερεῖ τὰ μείζονα τελεσιουργεῖν.

14. Βασιτάζει δὲ ὁ διάκονος τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον ὡς θείαν κέλευσιν τοῦ βασιλέως ταῖς στρατηγαῖς τοῦ πιστοῦ λαοῦ προσάγων αὐτὸ, τοῦ ἱερέως ὀπισθεν ἐρχομένου καὶ διὰ τῆς σολῆς αὐτοῦ, ὡς καύχημα ἐν ταπεινώσει καρδίας, φέρωντος τὰ πάντα τῆς σταυρώσεως. Εἶτα οἱ ψάλλται ἀνέρχονται ἐν τῷ ἄμβωνι, ψάλλουσι δὲ τὸ· δεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ κυρίῳ· τούτῳ συμφωνοῦσι καὶ οἱ κάτω, δεικνύντες τὴν συμφωνίαν τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ἀνθρώπων· συμφωνοῦσι δὲ τούτῳ καὶ οἱ ἀπόστολοι· οἱ μὲν γὰρ ἔλεγον· δεῦτε, εὐρήκαμεν τὸν ποθοῦμενον· οἱ δὲ· ἔρχου καὶ ἴδε· ἦλθον φησὶ καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην· καὶ τ' ἄλλα ἀπλῶς ὅσα ἐχόμενά τοῦ βαπτίσματος. Τὸ, προφθάσωμεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν ἐξομολογήσει, τοῦτο δηλοῖ· ἐπειδὴ, φησὶν, ὁ οὗτος ὁ νῦν φανείς, προαιώνιος μὲν ἐστὶ Θεός, καὶ οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ θαλάσσης θαρισουργός· γέγονε δὲ νῦν ἄνθρωπος καθ' ἡμᾶς πάντα τὰ τῆς ἀσρωπίνης φύσεως ἴδια

ἔχων, πλὴν μόνῃς τῆς ἀμαρτίας· μέλλει δὲ αὖθις ἐν ὑπέροισ καιροῖς μετὰ τοῦ αὐτοῦ προσώπου, καὶ τῆς αὐτῆς ὑποστάσεως ἔρχεσθαι κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· οὐκέτι μὲν τοιούτῳ σώματι, οὐκ ἀσωμάτως δέ. Δεῦτε προσκυνήσωμεν αὐτῷ πιστεύοντες ὡς Θεῷ, προσπίπτοντες ὑπὲρ ὧν ἡμάρτομεν· προφθάσωμεν δὲ καὶ καταλάβωμεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐνταῦθα ἐν ἐξομολογήσει καὶ συντριβῇ καρδίας, ἵν' αὐτὸν ἐκεῖθεν ἴλεων εὔροιμεν κρίνοντα.

15. Μετὰ δὲ τὴν πλήρωσιν τούτων, εὐθύς ὁ τρισάγιος ὕμνος ἄδεται, τῆς Θεότητος τοῦ υἱοῦ θηλῶν τὴν ὑπόστασιν, καὶ μὴν καὶ αὐτοῦ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ ζωοποιῦ πνεύματος· τὸ ἅγιος ὁ Θεός, εἰ τῆς ὑποστάσεως ἰδιότητα διακρίνουντες τῷ πατρὶ προσνέμουσι. Τὸ ἅγιος ἰσχυρός, τῇ ἰδιότητι τῆς ὑποστάσεως τοῦ υἱοῦ καὶ λόγου ἀφορίζουσι τὸ δὲ ἅγιος ἀθάνατος, τῇ τοῦ ἁμοουσίου καὶ ζωοποιῦ πνεύματος ἀφιερῶσιν· ἀρμόττει δὲ ταῦτα καὶ μία ἐκάστη ὑπόστασις· ἐκάστη γὰρ τούτων καὶ ἅγια ἐστὶν καὶ ἰσχυρὰ καὶ ἀθάνατος· φύσις μὲν γὰρ καὶ οὐσία ταῖς τρισὶ μία· ὄνομα δὲ καινὸν ἢ Θεότης· τούτου μὲν τοι τοῦ τρισαγίου ὕμνου διὰ βραχέων τὰς ῥήσεις ὁ Δαβὶθ προανεκέκραγεν· ἐδίψησε, λέγων, ἢ ψυχὴ μου πρὸς τὸν ἰσχυρὸν τὸν ζῶντα καὶ ἀλλαχοῦ· τῇ λόγῳ κυρίου εἰ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν· καὶ τῷ πνεύματι τοῦ σώματος αὐτοῦ· πνεῦμα ἢ δύναμις αὐτῶν· καὶ ἐτέρωθεν· ἐν τῷ φωτὶ σου ὀψώμεθα φῶς. Ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ Ἡσαΐου ἐκφωνηθεὶς σεραφικὸς ὕμνος, καὶ τὰ τρία ἅγια εἰς μίαν κυριότητα συνάγων, τίνα διαφορὰν φέρει τοῦ παρ' ἡμῶν ἀδομένου τρισαγίου;

16. Μετὰ δὲ τὸ τρισάγιον ἀνέρχεται ὁ ἀρχιερεὺς ἐν τῷ συνθρόνῳ βασιζόμενος ὑπὸ τῶν διακόνων ὡς ἀγγέλων, συν-

ερχομένων καὶ τῶν ἱερέων, καθὼς οἱ ἀπόστολοι συνῆλθον τῷ Ἰησοῦ ἐν τῷ ὄρει τῆς μεταμώρφόσεως· δηλοῖ δὲ τὴν ἐκ γῆς πρὸς οὐρανὸν ἀνοδὸν, καὶ τὴν ἐκ τῆς γῆς χαμηροῦς πολιτείας τῶν Ἰουδαίων μετάθεσιν· ὡς ἐντεῦθεν δηλαδὴ μετὰ τὴν ἀνάδειξιν τοῦ βαπτίσματος ἀρχὴν λαβούσης τῆς χάριτος. Τὸ δὲ καθίζειν ἐν τῷ συνθρόνῳ, δηλοῖ ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τὴν σάρκα ἦν ἐφόρεσεν, καὶ τὸ πρόβατον ὃ ἔλαβεν ἐπὶ τῶν ὤμων, ὅπερ σημαίνει τὸ ὠμοφόριον, ὃ ἐστὶ τὸ ἀδαμιάϊον φύραμα, ἀνεβίβασεν ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ δυνάμεως καὶ κυριότητος, καὶ προσήγαγεν αὐτὸ τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ· ἐπειδὴ γὰρ τὸ μὲν ἐθέωσε, τὸ δὲ ἐθεώθη, τουτέστι τὸ πρόσλημμα διὰ τὴν ἀξίαν τοῦ προσενεγκόντος καὶ τὴν καθαρότητα τοῦ προσνεχθέντος, ἐδέξατο αὐτὸν ὁ πατὴρ καὶ Θεὸς ὡς θυσίαν καὶ προσφορὰν εὐάρεστον ὑπὲρ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους· ἢ καθέξονται ἐν τῷ συνθρόνῳ κατὰ τὸν προφήτην Δαβὶδ, ὅτι ἐκεῖ ἐκάθητο θρόνον εἰς κρίσιν. Ἐν τῷ δὲ ἐξάναι αὐτοὺς ἐν τῷ συνθρόνῳ, δεικνύων ὁ ἀρχιερεὺς τῷ λαῷ τὴν Θεῖαν μεταμώρφωσιν, ἐκτείνας τὴν χεῖρα σφραγίζει τρίτον τοὺς ἱερεῖς, καθὼς ὁ Χριστὸς τοὺς αὐτοῦ μαθητάς.

17. Τοῦ δὲ τρισαγίου πληρωθέντος, σφραγίζει τὸν λαὸν ὁ ἱερεὺς λέγων, εἰρήνη πᾶσι, τουτέστι εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις παριστάμενοι ἐν τῇ Θεῖᾳ τραπέζῃ. Ἡ δὲ σφραγὶς ἦν εἴωθε ποιεῖν ὁ ἀρχιερεὺς ἐν τῷ τέλει τοῦ τρισαγίου, εἰς πλήρωσιν μὲν καὶ οἰονεὶ ἐκσφράγισμα τῶν περὶ Χριστοῦ προσηγορευμένων προφητικῶν φωνῶν χαρακτηρίζεται· ἢ γὰρ αὐτοῦ διὰ σαρκὸς παρουσία σφραγὶς ἐγένετο ἐπικυροῦσα τὰ ὑπ' ἐκείνων προσηγορευμένα ὡς ἀληθεῖ· αὕτη δὲ καὶ εἰς ἀρχὴν τῶν Θεοπρεπῶν ἔργων καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀνάπλασιν τέτακται· ἀρκέσει δὲ ἡ σφραγὶς καὶ εἰς εἰρήνην, ἢ τις

τὰς τότε μερικὰς ἀρχὰς κατέλυσε, καὶ τοῖς ἐγγύς καὶ τοῖς μακρὰν ἔθνεσιν ἐβράβευσε· πρὸς δὲ τὰ ἐπίγεια καὶ οὐράνια ὁ Χριστὸς ὁ τῆς εἰρήνης πατὴρ εἰς ἐνότητα ἤγαγε· καὶ μετὰ τὸ καθίσαι μετὰ τῆς παλαιᾶς καὶ νέας διαθήκης, ἀναγινώσκειται τὸ λεγόμενον προκείμενον φερωνύμως ὀνομασθὲν· πρόκειται γὰρ πάντων τῶν συμβολαίων τῆς χάριτος τῆς νέας· μνηθεὶ οὖν τὴν τῶν προφητῶν ἐκφαντορίαν, τὴν προμήνυσιν τῆς παρουσίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ. Μετὰ ταῦτα ἀνέρχεται ὁ Παῦλος ὡσπέρ τις στρατιώτης, καὶ τὴν οἰκίαν διδασκαλίαν τῷ πλήθει διατρανοῖ, ἤγουν τῶν ἀποστολικῶν πραγμάτων ἀνόγνωσιν, καὶ τῶν ἐπιστολῶν αὐτῶν παρίσχει τὴν ἐκλογὴν, καὶ τὸ τέλος τῶν ὑποσχέσεων Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· ἐξ ὧν ἡ δύναμις τούτου καὶ τὸ ἀδιάπτωτον τῆς ἀληθείας συνίσταται· ἔφη δὲ πρὸς αὐτοὺς “θεῦτε ὀπίσω μου καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἀλιεῖς ἀνθρώπων·, ἔρα τείνου πῶς τὸν κόσμον ὅλον ἐξώγρησαν ἐκ τοῦ βυθῶ τῆς πλάνης καὶ οἱ ἀλιεῖς καὶ ἀγράμματα.

18. Εἶτα μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἀποστόλου, ὁ Δαβὶδ ἄδει τὸ ἀλληλοῦϊα· δηλοῖ τὸ μὲν ἄλ, ἐφάνη· τὸ δὲ ἦλ, ὁ Θεός· τὸ οὔϊα, αἰνεῖτε τὸν ζῶντα θεόν. Τὸ ὠμοφόριον ἀφαιρεῖται τοῦ ἀρχιερέως εἰς τὸ ἔσχατον ἀλληλοῦϊα, εἰς ἀπόδειξιν τοῦ πληρωθῆναι τὸν νόμον, καὶ τοῦ τὸν ἀρχιερέα ἱεουργεῖν τὴν νέαν χάριν. Ὁ δὲ θυμιατὸς, ὁ ἐν τῷ καιρῷ τοῦ ἀλληλοῦϊα μετὰ θυμιάματος κινούμενος, τὴν χάριν δηλοῖ τοῦ ἀγίου πνεύματος τὴν δεδομένην τοῖς μαθηταῖς ὅτε τούτους ἀπέσειλε τοῦ ἰᾶσαι πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν Ἰσραὴλ. Μετὰ τὸ ἀλληλοῦϊα λαβῶν ὁ ἱερεὺς ἢ ὁ διάκονος τὸ ἄχραντον εὐαγγέλιον, ὡς ἄγγελος ἀποσαλεῖς, μετὰ τῆς Θείας κελεύσεως ἀνέρχεται εἰς τὸν ἄμ-

βωνα καὶ πληροῖ τὴν προφητείαν Ἡσαΐου τὴν λέγουσαν
 “ ἐπ’ ὄρους πεδινοῦ ἄρατε σημεῖον.,, Ἡ ἕκτασις τῶν χειρῶν
 τοῦ πλήθους δείκνυσι τὴν εὐχαριστίαν ὡς ἀξιοφέντος ται-
 οὔτων θαυμάτων. Ὁ δὲ ἱερεὺς ἀναπτύσσει τὴν κέλευσιν
 μετὰ φρίκης, καὶ ἀναγγέλλει ταύτην τῷ λαῷ· μετὰ σιγῆς
 ἰσαμένων καθὼς Μοῦσῆς καὶ Ἡλίας καὶ πάντες οἱ προ-
 φῆται, ὁμιλοῦντος αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῖς ἀποστόλοις λέ-
 γοντος, ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός. Μετὰ δὲ τὴν ἀνάγ-
 νωσιν πτύξας αὐτὴν ὁ ἀναγνούς, μετέρχεται διδοὺς πᾶσιν
 ὡς υἱοῖς ἀσπάζεσθαι αὐτήν. Τὸ εὐαγγέλιον ἐστὶ μνηυτικὸν
 τῆς παρουσίας Χριστοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καθ’ ἣν ὠράθη
 ἡμῖν εὐ δι’ αἰνιγμάτων, ἀλλ’ ἐμφανῶς· δηλοῖ εὖν αὐτοῦ
 τοῦ Χριστοῦ τοὺς λόγους, τὰς ἐντολάς, τοὺς νόμους οὓς
 ἡμῖν ἔθετο, τὰ πάθη, τὴν ταφὴν, τὴν ἀνάστασιν, καὶ
 αὐτὴν τὴν ἀνάγνωσιν· τῶν γὰρ θαυμάτων οἱ εὐαγγελισαὶ
 ὀλίγους ἐποιήσαντο λόγους, ἐνὶ ῥήματι πλήθη ἄπειρα θαυ-
 μάτων παραδηλώσαντες.

19. Τέσσαρα δὲ τὰ εὐαγγέλια κατὰ τὰ τετράμορφα ζῶα,
 ἐν αἷς κάθηται ὁ τῶν ὄλων Θεός, πρὸς ὃν ἀναφέρεται ὁ
 καθήμενος ἐπὶ τῶν Χερουβὶμ· ὧν τέσσαρα φαινόμενα πρόσ-
 ωπα, τὸ πρῶτον ὄμοιον λέοντι, τὸ δεύτερον ὄμοιον μόσχῳ,
 τὸ τρίτον ὄμοιον ἀνθρώπῳ, τὸ τέταρτον ὄμοιον ἀετῷ· τὸ
 μὲν εὖν πρῶτον τοῦ λέγοντος τὸ ἔμπρακτον αὐτοῦ καὶ ἡγεμο-
 νικὸν χαρακτηρίζει· τὸ δὲ δεύτερον τὴν ἱεραρχικὴν τάξιν ἐμ-
 φαίνει· τὸ τρίτον τὴν κατὰ ἀνθρώπον αὐτοῦ παρουσίαν καὶ
 φανέρωσιν διαγράφει· τὸ τέταρτον ὄμοιον ἀετῷ πετωμένῳ τὴν
 τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐφίπταμένην δύναμιν σαφηνίζει. Τὸ
 μὲν εὖν κατὰ Ἰωάννην εὐαγγέλιον τὴν ἀπὸ τοῦ πατρὸς
 ἡγεμονικὴν αὐτοῦ καὶ πρακτικὴν καὶ ἐνδοχον γέννησιν διη-

γῆται· γράφει γὰρ “ ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος. ,, Τὸ δὲ κατὰ Λουκῶν τὸν τοῦ ἱεραρχικοῦ χαρακτῆρος τύπον παρίσχησιν, ἀπὸ γὰρ τοῦ Ζαχαρίου ἱερέως θυμιῶντος ἀρχεται. Ματθαῖος δὲ τὴν κατὰ σάρκα γέννησιν αὐτοῦ διηγῆται “ βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ. ,, ἀνθρωπόμορφον δὲ τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον. Μάρκος δὲ ἀπὸ τοῦ προφητικοῦ πνεύματος τοῦ ἐξ ὕψους ἐπιόντος τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἀρχὴν ἐπαίησατο λέγων· “ ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου, ὡς γέγραπται ἐν προφήταις. ,, τὴν περωτὴν εἰκόνα τοῦ εὐαγγελίου διὰ τούτου δεικνύς.

20. Τὸ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ εὐαγγελίου σφραγίσαι τὸν λαὸν τὸν ἀρχιερέα, ὑποδεικνύει τὴν μέλλουσαν παρουσίαν ἔσεσθαι ἐν τῷ σφέ’ ἔτει, τῆς ψηφίδος τῶν δακτύλων ἐμφανούσης ἐξάκισ χίλια πέντε. Ἡ δὲ μετὰ τῶν θείων εὐαγγελίων ἀνάγνωσις, εὐχαὶ καὶ αἰτήσεις ἄχρι τοῦ χερουβικῦ ὕμνου, τὴν ἐπὶ τρισὶ χρόνοις διδασκαλίαν ὑπεμφαίνουσι τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ τὴν πρὸς τὸ ἅγιον βάπτισμα εὐτρεπιζομένην κατήχησιν, ὅτε δὴ καὶ αἱ κατηχούμενοι ὡς ἀμύητοι καὶ μῆποτε καταξιωθέντες τοῦ Θεοῦ βαπτίσματος καὶ τῶν τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων ἐξέρχονται. Αἱ δὲ ἐν τῇ μεταξύ τούτων γινόμεναι εὐχαὶ, ὑπὲρ αὐτῶν τε γίνονται τῶν κατηχουμένων, πιστῶν, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀρχιερέως· ἐννοοῦντες γὰρ αἱ Θεσπέσιοι πατέρες ὁποῖαν εἶναι χρὴ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν χεῖρα τοῦ μέλλοντος ἄπτεσθαι τοῦ παναχράντου σώματος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ ὡς καθαρωτέραν τῶν ἡλιακῶν ἀκτίων θεῖ ταύτην τυγχάνειν, τὰς ὑπὲρ τῆς συγχωρήσεως τούτων εὐχὰς διὰ φιλανθρωπίαν Θεοῦ ἐσομένην ἐξέθεντο. Οἱ διάκονοι ἀπλοῦσι τὸ εἰλιπτόν, ὡς Ἰωσήφ καὶ Νικόδημος μέλλοντες καὶ αὐτὸν ἐνταφιάζειν τὸν κύριον. Λέγεται δὲ τὸ, αἱ κατηχούμενοι προ-

έλθετε , τρίς ἵνα ἐπὶ στόματος δύο ἢ τριῶν μαρτύρων
 σαθῆ πᾶν ῥῆμα. Κλίνων ἑαυτὸν ὁ ἱερεὺς ἐν τῇ εὐχῇ δείκ-
 νουσι τὴν δουλείαν. Εἶτα φωνεῖ ὁ διάκονος , σοφία , τουτέστι
 Θεὸς· βοᾷ ὁ ἱερεὺς πρὸς τὸν Θεόν, ὅπως ὑπὸ τοῦ κράτους
 σου· εἶτα οἱ ψάλται ὡς μελισσῶν ἀγγέλων προτρέπουσι τὸν
 λαὸν εἰς τὸν χερουβικὸν ὕμνον. Ὁ δὲ χερουβικὸς ὕμνος πα-
 ρακελεύεται πάντας ἐντεῦθεν καὶ μέχρι τοῦ τέλους τῆς ἱε-
 ρουργίας προσεκτικώτερον ἔχειν τὸν νοῦν , πᾶσαν βιωτικὴν
 μέριμναν κάτω ἀφέντες , ὡς βασιλέα μέλλοντες μέγαν ὑπο-
 δέχεσθαι διὰ μεταλήψεως τοῦ ἁγίου σώματος αὐτοῦ. Ἐν δὲ
 τῇ λέγειν τοὺς ψάλτας τὸν αὐτὸν ὕμνον ἅμα τῷ λαῷ, ση-
 μαίνεται ὅτι καὶ οἱ ἄγγελοι συνψάλλουσιν ἐν ταῖς ὑψίστοις.

21. Τὸ σκευοφυλάκιον ἐν ᾧ γίνεται ἡ προσκομιδὴ, ἐμφαίνει
 τὸν τοῦ κρανίου τόπον , καθὼς προετυπώθη τῷ Ἀβραάμ ὅτε
 ἐσῦβαξε τὰ ξύλα, καὶ ἔθηκε τὸν υἱὸν, καὶ ἀνήνεγκε τὸν κριόν.
 Ἱερεὺς μόνος ἱσάμενος ἐν τῷ ναῷ τοῦ χερουβικῷ ὕμνου ἀδο-
 μένου, τύπον δεικνύει τοῦ πατρὸς ἐκδεχομένου τὴν τοῦ υἱοῦ
 πρὸς ἐλευσιν. Τὰ βιβλία εἰς τόπον τῶν Χερουβίμ καὶ τῶν Σε-
 ραφίμ προηγούνται, καὶ τὰ σκῆπτρα, καὶ αἱ ῥομφαῖαι ὡς
 σύμβολα βασιλείας. Ἀρχιδιάκονος βαστάζων τὸ ὠμοφόριον
 διέρχεται, ὡς ἄγγελοι, βαστάζων τὴν παλαιὰν χάριν ὀψικεύ-
 ουσαν τὴν νέαν χάριν. Διάκονοι ὡς νεφέλαι μετὰ σώμα-
 τος προέρχονται ὡς τῆς Θεότητος ἐπαναπαυομένης ὡς ἐπὶ
 θρόνου ὑψηλοῦ τῶν Χερουβίμ. Τὰ ἅγια ἀπὸ τῆς πρὸς
 σεως ἕως τοῦ θυσιαστηρίου προέρχονται, εἰς τύπον τῆς
 τοῦ κόσμου διαγωγῆς τοῦ Χριστοῦ ἕως τῆς ταφῆς αὐτοῦ
 καὶ ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὸς καὶ ὠδήγησε τοὺς μάγους ἰδεῖν τὴν ἐν
 σαρκὶ αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς σωτήριον ἐπιδημίαν· δηλαῖ δὲ καὶ τὴν
 ἀπὸ Βηθανίας πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ τοῦ κυρίου εἰσέλευσιν . .

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

ΑΝΑΚΡΕΟΝΤΕΙΑ

I

ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ.

Ἀπὸ πνεύματος Θεοῦ
 Ἐπ' ἀποστόλους μολοῦντες,
 Πυρίην ἐμοὶ παράσχαι,
 Μαρίη, λιτῆσι γλώσσαν.
 5 Βροτέη λέγειν γὰρ ὄντως
 Σφαλερὸν πέφυκε γλώττη,
 Θεόπαις, τεὴν λοχείην
 Θεόθεν βροτοῖς φανείσαν.
 Γενέτης Θεὸς τὰ ὄντα
 10 Σοφίη τέτευχε πάντα,
 Ἄγαθῶν ὅπως τε θείων
 Ἔσαιι κτίσις μετάσχει.
 Διὸ δὴ χερῶν κρατίστων
 Ἀπὸ γῆς κόνιν κομίσας,
 15 Μερόπων ἔτευξε φύτλην
 Μεγάλα βροτοῖς ὀπάζων.
 Παρθευικῆς Μαρίας ἔθνεα κόσμου
 Σεμνὰ κυηφορίην μέλψατε πάντα,
 Μερόπων ὅλη γενέθλη

- 20 Μαρίης κλυτῇ κτύσει
 Ἱερὸν μέλος λιγαίνεις.
 Ἐπὶ γῆς δ' ἀνακτα θῆκεν
 Τὸν Ἀδὰμ βροτῶν τεκῆα,
 Ἴνα τῶν ὅλων ἀνάσση
- 25 Χθονίων κτίσαντος ἔργων.
 Ζαθέως δ' Ἀδὰμ βιῶντι
 Στυγερὸς φθόνησε δαίμων,
 Διό μιν δράκων κατέκτα
 Ἀπάτης ξίφος δονήσας.
- 30 Ζόφου ἐς φρένας δὲ πᾶσα
 Μερόπων τρέφουσα φύτλη,
 Πάλιν ἐς χθόνα προκύπτει
 Θανάτου φορᾶ πεισῦσα.
 Θεὸς εἰσερῶν δὲ ταῦτα,
- 35 Ἐλεον βρύων σὺν αἰκτῷ,
 Γόνου ὡς βροτὸν προπέμπει
 Ἴνα τοὺς βροτοὺς σαώσῃ.
 Μερόπων ὀλλυμένων δαίμονος ἔργοις,
 Ὁ πατὴρ υἷα λόγον ὄωκεν ἀρήγειν.
- 40 Σατανᾶ βροτοὺς κακῶντος,
 Ὁ Θεὸς γόνου παρέσχεν
 Ἀδικουμένοις ἀρήγειν.
 Ἱερὸν δ' ἔπεμψε λάτρην
 Γαβριὴλ ἐς ἄστὺ θεῖον,
- 45 Ὁ γε Ναζαρέθ καλοῦσιν,
 Μαρίην πρὸς ἄγνον ἀνδρα.
 Κλυτὸς ἄγγελος θεοῦ
 Τότε παρθένον προσεῖπε·

- 50 Μαρίη πάναγνε χαίρε,
 Μετὰ σοῦ θεὸς γενέσθω.
 Λόγον ἀγγέλου δὲ κούρη
 Καθαραῖς φρεσὶν λαβοῦσα,
 Ἐλογίζετο κρατίστη
 Ποταπὸς λόγος θεόπτου.
- 55 Μαρίην πάλιν δὲ λάτρης
 Γλυκεροῖς λόγοις προσεῖπεν·
 Μαρίη, φόβον διώξεις
 Χάριν ἐν θεῷ γὰρ εὔρες.
 Ὁ θεὸς ἦν πρότυπῶν, παρθένη, σάρκα,
 60 Βάτον οὐ καιουμένην θεῖξε προφήτη.
 Προτυπῶν θεὸς γέ σάρκα,
 Μαρίη, τεῆν, ἐδείκνυ
 Βάτου ἀφλογον προφήτη.
- 65 Νόον ἐνθεον λαχοῦσα
 Γόνου ἐνθέως λοχεύσεις,
 Γόνου ὃν καλεῖς Ἰησοῦν,
 Ὅτι τὸν λεῶν σαώσει.
 Ξένον ἐν βροτοῖσι κοῦρον,
 Τότε παρθένος προσεῖπε,
 70 Πόθεν ἔσται μοι γὰρ τοῦτο
 Γαμικῶν ἀνευθε λέκτρων;
 Ὁ δὲ παρθένη προσεῖπε,
 Ἄγιον πνεῦμα θεοῦ
 Ἄμα τε σθένει μεγίστῳ
 75 Ἐπί σε, κλυτὴ, κατέλθοι.
 Πόρον ἐκ θεοῦ λαβοῦσα
 Γόνου ἀσπόρως γὰρ τέξῃ,

- Διό μιν Θεοῖο παῖδα
 Καλέσει βροτῶν γενέθλη.
- 80 Τὸ Χερουβὶμ, Μαρίη πάγκλυτε, μούνη
 Μερόπων ἐκ χ.θονίων δέξασο κῦδος.
 Ἄφ' ὅλης βροτῶν γενέθλης,
 Μαρίη κλέος Χερουβὶμ
 Ὅσιως ἔδεκτο μούνη.
- 85 Ῥοθέως δὲ σὸν φανέντα
 Ὁ Θεὸς θρόνον παράσχοι
 Τὸν Ἰεσσίδου τοκῆος
 Ἰακώβ δόμον ἀνάσσειν.
 Σαόφρων δ' ἔπειτα κόρη
- 90 Πάλιν ἀγγέλω προσεῖπεν·
 Ἐπ' ἐμοὶ Θεοῖο δούλη
 Κατὰ σὸν λόγον γενέσθω.
 Τότε παρθένον γε, λάτρης
 Πόλου ἐς, λιπῶν, ἀνέπτυ,
- 95 Τότε γαστέρος φαάνθη
 Μαρίας ἄριστος ὄγκος.
 Ὅν πόλος εὐρυπέλωρ οὐ χάθεν ἔνδον,
 Σὴ χάθεν εὐρυνόη νηδὺς ἀρίστη.
 Πόλος οὐ χάθεν Θεοῖο,
- 100 Μαρίη, λόγον· τεή δε
 Σαόφρων ἔδεκτο μήτηρ.
 Ὑφάλαις κόρην δὲ λέκτραις
 Νέον ἔγκυου ποιῆσαι
 Ὁ σοφὸς δοκῶν Ἰωσήφ
- 105 Κρυφίως θέλεν διαίκειν.
 Φίλος ἔσκε γὰρ δικαίου,

- Ὅθεν οὐ κόρην ἐλέγχει,
 Θανάτου δ' ἔλων βιαίου
 Μαρίη φυγὴν ὀπάσσαι.
- 110 Χθαμαλὰ φρεσὶν νοῦντι
 Γλυκερὸς προσῆλθεν ὕπνος,
 Τότε καὶ λάτρης Θεοῖο
 Κατ' ὄναρ λέγεν δικαίω.
- 115 Ψόγον ἐκ φρενῶν διώξας,
 Μαρίην ἄγεις γυναῖκα,
 Ἐπὶ πνεύματος γὰρ αὕτη
 Ἄγιου βρέφος λοχεύσει.
- 120 Ψόγον εὐθέως δὲ ρίψας
 Μαρίην δόμοις κομίζει,
 Ἴνα παρθένον φυλάξῃ
 Ἄγαμον καλῶν ἀκοιτιν.
- Γαστέρι Θειοδόχῳ κόσμον αἰίρεις
 Κοσμοτόκου σοφίης φορτὶς εὐῦσα.
 Λαγόσιν τοκῆα κόσμου
- 125 Μαρίη φέρουσα, κόσμον
 Λαγόσι κλυταῖς κομίζεις.

II.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΧΡΙΣΤΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΓΕΝΝΗΣΙΝ.

- Ἄγε μοι Θεοῖο πνεῦμα,
 Μαρίη, πάλιν λιτῆσιν
 Ἴνα καὶ τόκον πρεπόντως
 Τεὸν ἐνθεον λιγαίνω.
- 5 Βασιλεὺς κέλευσε Καῖσαρ
 Ἐπὶ γῆς βροτούς γε πάντας

- Πόλιν εἰς τάχος δραμόντας
 Πατρικὴν ἀπογραφῆναι.
- 10 Γαμετὴν ἄδικτον ἔνθεν
 Μαρίην τεκούσαν οὐπω
 Ὁ κλυτὸς λαβὼν Ἰωσήφ
 Ἐπὶ Βηθλεὲμ πορεύθη.
 Δαπέδου γὰρ ἦσαν ἄμφω
 Ἀφ' ἐνὸς, σποράς, πολίχνης,
- 15 Ἱεροῦ τὰ πάντα Δαβὶδ,
 Ὃς ἀναξ πέλεν προφήτης.
 Μαρίας εὐτοκίη πάντα σαώσει,
 Μερόπων σωζομένων λύτρον αἰίδω.
- 20 Μαρίας καλὴ λοχείη
 Προφανῶς τὰ πάντα σώζει,
 Μερόπων τὰ λύτρα μέλπω.
- Ἐρέω τόκον Θεοῦ
 Ἐνὶ Βεθλεὲμ φανέντα,
 Ἐρέω νόμους τεκούσης
- 25 Φύσεως νόμους λαθούσης.
 Ζαθέως χρόνων πρὸ πάντων
 Λόγος ἐκ Θεοῦ λοχεύθη,
 Ἀχρόνω γὰρ ἐστι κοῦρος
 Πατρὶ συμφυεῖς ὁμηλιξ.
- 30 Ζαθέως δὲ νῦν ἐτέχθη
 Πάλιν ἐκ κόρης πανάγνου,
 Ὁ χρόνους ἔλους λοχεύων
 Πάλιν ἐν χρόνοις λοχεύθη.
- 35 Θεϊκῶς πάλιν προῆλθεν
 Ἀπαθῶς Θεοῦ τεκόντος,

- Βροτέως δὲ νῦν φαάνθη
 Βροτέης κόρης τεκούσης.
 Μαρίης θειοτόκου ἄρτι τεκούσης,
 40 Μερόπων εὐφροσύνην ἄρτι λιγαίνω.
 Μαρίης θεὸν τεκούσης,
 Τοκετοῦ ξένου φανέντος,
 Μερόπων χαρὰν λιγαίνω.
 Ἱερῇ φύσει θεοῖο
 Μερόπων φύσιν βροτείαν
 45 Ἄδιασάτως ἐνώσας
 Τὰ δὺω πέλων προῆλθεν.
 Κρατερὸς πέφευγε φύρσιν,
 Ἄδιαιρέτως δ' ἔμιμνε,
 Ὅθεν ἐν δὺω φαάνθη
 50 Φύσεισι διπλοῦς ὑπάρχων.
 Λόγος ὢν θεὸς τε πάντων
 Βροτὸς εὐδοκεῖ γενέσθαι,
 Ἴνα τοὺς βροτοὺς πεσόντας
 Γενέτη θεῶν συνάψῃ.
 55 Μέσος αὐτὸς ἦλθε Χριστὸς
 Γενέτου βροτῶν τε φύτλης,
 Ὅτι καὶ φύσιν βροτείαν
 Μεθέπων θεὸς νοεῖται.
 Ἐπὶ γῆς κοσμογόνου πᾶσι φανέντος,
 60 Στυγερῆς ἀμπλακίης κόσμος ἐρύσθη.
 Ἐπὶ γῆς θεοῦ φανέντος
 Ἄφ' ἀμαρτάδος κακίσης
 Τὸ βροτῶν πεφευγεν ἔθνος.
 Νομίμως ὅθεν τεκοῦσαν

- 65 Θεομήτορα προσείπω ,
 Ὅτι νῦν Θεὸν λοχεύει
 Μερόπων φύσει μιγέντα.
 Ξένον , ὦ φίλοι , τὸ θαῦμα
 Ὅτι παρθένος λοχεύει ,
- 70 Ὅτι παρθένος τε μίμνει
 Τοκετοῦ λαβοῦσα πείραν.
 Ὅθεν ὁ κλυτὸς προφήτης
 Νεφέλην κάλεσσε κούρην ,
 Ὅτ' ἄνευ σπορᾶς βροτείας
- 75 Νοερόν λοχευσεν ὄμβρον.
 Προαρῶν πάλιν προφήτης
 Μαρίην ἀνυμφον εἶπεν ,
 Τόμον ἀγραφόν τε καινόν
 Γραφὴν οὐ χερὶ βροτεία.
- 80 Δογματῶν εὐσεβίης ἄρτι φανέντων
 Ἀπάτης ἀνδροφόνου κάτθανε δαίμων.
 Δογματῶν Θεοῦ φανέντων
 Ἀπάτης ἀναξ ὁ δαίμων
 Θάνεν ὁ βροτοὺς φονεύσας.
- 85 Ῥυπαρῆς ἀνευθε κούρη
 Γόνον ἠθονῆς τεκοῦσα ,
 Ἀλόγων τέθεικε φάτνη
 Λογικῶν τρέφοντα φύτλην.
 Σοφίης γὰρ ἐκπεσοῦσαν
- 90 Γενεὴν βροτῶν , Θεοῖο
 Σοφίη πάλιν σαώζει ,
 Λογικοὺς βροτοὺς τιθεῖσα.
 Τότε τὸν πόλον λιπόντες

- 95 Στρατὸς ἀγγέλων κατήλθεν
 Ἐπί τε χθονὸς χορείην
 Ἰερῶς ἔτευχον ὕμνοις.
 Ὕπαρ ἠυλόγουν· φαάνθη,
 Κλέος ἐν πόλῳ κρατοῦντι,
 Ἐπὶ γῆς ὄλον γαλήνη
 400 Γενεῆς βροτῶν θελήσει.
 Ἀγγελικῆς στρατιῆς ὕμνον αἰείδω,
 Δεσποτικῶν τοκετῶν θαῦμα γεραίρω.
 Τοκετῶν Θεοῦ τὸ θαῦμα
 Μεγάλως αἰὲ γεραίρων,
 405 Μέλος ἀγγέλων λιγαίνω.
 Φυλακὴν δ' ἐκεῖ νομεῦσιν
 Ἐπὶ παινύοις ποιῶσιν
 Νυχίῳ χρόνῳ παραστάς
 Λέγειν ἄγγελος Θεοῦ.
 410 Χάριν ἐξερῶ βροτῶσιν,
 Ἀφόβως κλύειν κελεύω,
 Ὅτι Χριστὸς ὕμνιν ἄρτι
 Ἐνὶ Βηθλεὲμ λοχεύθη.
 Ψεκάσιν ῥέοντες ὄμβρου
 415 Ἄπὸ συντόνου πορείης,
 Ὅθόναις φάτνη σκεπασθὲν
 Βλέπετε βρέφος τὸ Θεῖον.
 Ψεδνά δ' ὡς ὄρη νομῆες
 Λίπον, εὐθέως δραμόντες
 420 Τὸ βρέφος κατ' ἄντρον εὔρου
 Μαρίη συνὸν τεκούση.
 Ὅσίοις μηλονόμοις σύνδρομα βαίνειν

Ἐπὶ τὴν θειοδόχον σπεύσατε φάτνην.

Ἱεροῖς ὁμοῦ νομεῦσιν

125

Σπέος ἐς Θεοῦ δοχεῖον

Ἄγιον τρέχετε πάντες.

III.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΩΝ ΜΑΓΩΝ ΠΡΟΣΚΥΝΗΣΙΝ.

Ἀγαθῶν Μάγων δικαίων

Δρόμον εὐσεβῆ, λιγαίνω,

Ὅτι μου λύπη δονοῦσιν

Ἀπὸ Περσίδος μολοῦντες.

5

Βρέφος εἰ μόνον λοχεύθη

Μαρίας ἀναξ ἀπάντων

Ἐνὶ Βηθλεὲμ μεγίστη

Πόλει σποράς Ἰούδα.

Γόνος ἔσκεν Ἀντιπάτρου

40

Ὁ τότε κρατῶν Ἑβραίων,

Ὅς ἀπ' Ἀσκάλου προελθὼν

Παρὰ τοὺς νόμους ἀνάσσει.

Δρομέες τότε προῆλθον

Ὅθεν ἥλιος προλάμπει,

45

Ἱερουσαλήμ δ' ἐξῆλθον

Λογάδες μάγων κρατίστων.

Χριστὸν ἐς ἀρτιγενῆ δῶρα λαβόντες,

Ἀστέρι σὺν τε μάγοις κόσμος ἐπέσθω.

Ἐπὶ Χριστὸν ἄρτι πάντες

20

Ἀμὰ τοῖς Μάγοις δραμοῦμεν

Νέου ἀστέρα σκοποῦντες.

Ἐλεγον δὲ πρὸς παλίτας·

- Ἄρα ποῦ πέλει, πολίται,
 Βασιλεὺς ὁ νῦν λοχευθεῖς
 25 Ἰερῆς Ἰούδα φύτλης;
 Ζαθέη γὰρ ἐν τιθήνῃ
 Ἔὸν ἀστέρα σκοποῦντες,
 Ἄτε δμῶες ἀγνὸν αὐτῷ
 Σέβας ἤλθομεν πρόσοίσειν.
 30 Ζάκοτον δ' ἀνακτὰ χόρης
 Τὰ Μάγων μαθόντα πάντα
 Ναέταις ὁμοῦ κακίσεις
 Κλόνος ἀγριος κατέσχευ.
 35 Θεϊκῶν γραφῶν δὲ μύσας
 Ἰερεῦσι συγκαλέσσας
 Ἐρέειεν ἐνθα Χριστὸς
 Ἀποτίκτεται βροτείως.
 Φῦλα Μάγων κρατερῶν ὄλβια φήσω,
 Πίστιν ἐθνῶν πρόλοιν εὐνεκὰ μάρψαν.
 40 Ἰερούς Μάγους καλέσσω
 Ὅτι πίστιν εὐρον οὗτοι
 Ἰερὴν ἐθνῶν πρὸ πάντων.
 Ἰερεῖς δὲ θάττον εἶπον·
 45 Ἐνὶ Βηθλεέμ πολίτην
 Μερίδος κλυτῆς Ἰούδα,
 Τόδε γὰρ γράφει προφήτης.
 Κρυφίως δ' ἀναξ ἀλήτης
 Τότε τοὺς Μάγους καλέσσας,
 Μάθειν ἀτρεκῶς πρὸς αὐτῶν
 50 Χρόνου ἀστέρος φανέντος.
 Λέγε δὲ σφίσι δολόφρων

- Ἐπὶ Βηθλεὲμ προπέμπων,
 Ταχέως, φίλοι, σκοπεῖτε
 Περὶ τοῦ βρέφους ἴοντες.
- 55 Μετὰ τὴν θείαν δὲ πάντως
 Φανερώσατε προθύμως
 Ἴνα καὶ αὐτὸς εὐθύς ἔλθῶν
 Κεφαλὴν ἀνακτι κλίνω.
- Βασιλεῦ, ἀφραδίῃ πάντα παρῆλθες,
 60 Τίς ἐὼν χριστοφόνος θεινὸς ἀκοῦσαι;
 Βασιλεῦ, ἀφρων φαάνθης
 Ὅτι Χριστὸν αὐτὸς οἶει
 Ἄνελεῖν ἄκουτα τέχνη.
- Νόμον ἐς φρένα λαβόντες
 65 Ἄνόμων ἀνακτος ὕθλων,
 Ἱερουσαλήμ λιπόντες
 Ἐνὶ Βηθλεὲμ προσῆλθον.
- Ξένον ἀστέρος δὲ φέγγος,
 Ὅπερ ἐν πάτρῃ κατεΐδον,
 70 Προφανῶς σφέας προῆγεν
 Ἄχρι τῶν βρέφους μελάθρων.
- Ὅθεν ἐν χαρᾷ μεγίστη
 Ἐτέλουν ἰδόντες αἶγλην,
 Μεγάρων δ' ἔσω μολοῦντες
 75 Ἄμα Μητρὶ Χριστὸν εἶδον.
- Πρὸ ποδῶν Θεοῦ πεσόντες
 Τάδε εἶ τὰ δῶρα δῶκαν,
 Λίβανον, καλόν τε χρυσὸν
 Τρίτον ἦν ἄρωμα πάτρης.
- 80 Σαμαρείης προνομὴν, ἔργα Δαμασκοῦ,

- Γενέτας πρὶν καλέσῃ, Χριστὸς ἀφείλεν.
 Ἔτι μικρὸς ὢν ὁ Χριστὸς
 Δύναμιν λάβε Δαμασκοῦ
 Σαμαρειτικῶ σὺν ὄλβῳ.
 85 Ἦρόν ὡς δ' ἀνακτα φεύγειν
 Κατ' ὄναρ Μάγοι μαθύντες,
 Τάχος ἐς πάτρην ἐχώρου
 Ἐτέρην τρίβον πατοῦντες.
 Στρατιῆς πρόμος Θεῶ
 90 Καθ' ὕπνου ἔφη Ἰωσήφ·
 Συνελὼν παῖν τεκούσῃ
 Ἐπὶ γῆν πρόφευγε Νείλου.
 Τὸ τάχος γὰρ Ἀντιπάτρου
 Γόνος αὐτὸν ἐκδιώξει,
 95 Ὅφρα μὴν τάλας ὀλέσῃ
 Φθονερῶ ξίφει κρατήσας.
 Ὑποτίθειον δὲ θάττου
 Βρέφος ἐξ ὕπνων ὀρούσας,
 Φορέων ὁμοῦ τεκούσῃ
 100 Ἐπὶ Νείλου ἦλθε φεύγων.
 Θάμβος ἐμὴν κραδίην ἀμφιπολεύει,
 Ὅτι Θεὸς χθονίων μῆνιν ἀλύσκει.
 Κραδίην ἐμὴν ἐλίσσει
 Μέγα θάμβος, ὅτι Χριστὸς
 105 Χόλον ἐκφυγεν τυράννου.
 Φαραὼ κάκιστος ἄλλος
 Βασιλεὺς ἐκεῖνος ὤφθη
 Κοτέων Μάγοισι θείαις
 Ἐπὶ πατρίδα τραπέϊσιν.

- 110 Χαλεπῶ δὲ πάντα πέμψας
 Βρέφεια ξίφει κατέκτα
 Ὅσα Βηθλεὲμ λοχεύθη
 Ἄφ' ὅτου πέφηγεν ἄστρον.
 Ψόφος ἀτρεκῶν προφήτου
- 115 Λογίων τότε κραάνθη,
 Ὄν ὁ Χελκίου θεόπτῃς
 Πᾶς ἐν βίβλοισι γράψεν.
 Ψόφος ἐν Ῥαμᾶ προῆλθεν
 Γοερῶς Ῥαχὴλ γούσης
- 120 Τέκνα, δακρύων δὲ τέρμα
 Ὅτι μὴ πέλον στυγούσης.
 Βρεφέων μαρτυρίην τίετε πάντες,
 Ἴνα Χριστὸν γε, φίλοι, ἴλαον εἶδω
- 125 Βρεφέων ποδοῦμεν ἄθλους
 Ἄγίους, ὅπως κεν ἄμμιν
 Θεὸν ἴλεων ποιῶσιν.

IV.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΠΑΝΤΗΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΥ.

- Ἄπο Βηθλεὲμ παρέλθω
 Μετὰ παρθένου τεκούσης,
 Βρέφος ἀγκάλαις φερούσης
 Κλυτὸν ἐς δόμον θεοῦ.
- 5 Βιβλίον κόμιζε Λουκᾶ,
 Κιθάρην φέρε προφήτα,
 Ἴνα οὖν τεχθέντι Χριστῷ
 Διφυῆς μέλος προσάξω.
 Γενέτη γάρ ἐστιν ἴσος

- 10 Θεὸς ἐκ θεοῦ παλάμας,
Ἴσος αὖ πάλιν τεκούση,
Βροτὸς ἐκ βροτοῦ γὰρ ὤφθη.
Διὸ σύνθετον καλέσσω
Τὸν ἀσυγχύτως φανέντα,
- 15 Δύο γὰρ φύσεις τελείας
Μετὰ σύνθεσιν δοκεῖω.
Ἐς Θεὸν, ἐς γενέτην Χριστὸς ἰκάνει,
Δεσποτικούς προθέειν σπεύσομεν ἴχνους.
Ἵτι Χριστὸς ἐς τοκῆα
- 20 Θεὸν ὡς βρέφος προήλθεν,
Προθέειν προθεΐτε πάντες.
Ἐθιμος δ' ἐπεὶ τελέσθη
Ἄγίας χρόνος λοχεΐης,
Καθὰ Μωσέως κελεύει
- 25 Νόμος εὐσεβοῦς προφήτου,
Ζάθεον πᾶν τοκῆς
Ἱερουσαλὴν εἰσήγον
Βροτὸν ὡς Θεῷ προσοίσειν
Τὸν αἰὲ θεῷ συνόντα.
- 30 Ζάθεος νόμος γὰρ ἔσκεν
Ἵτι πᾶν διοῖγον ἄρσεν
Τοκετοῦ πύλας πανάγνους,
Ἄγιον θεῷ καλείσθω.
Θυσίην δ' ὁμοῦ κομίζειν
- 35 Δύο τρυγόνας κελεύει,
Ἀπορουμένοις δὲ τέκνῃ
Τὰ πελειάδων γενέθλης.
Χριστὸς ἐλευθερίην πᾶσιν ὀπάζων

Μωσαϊκῶν νομίμων ἄνθος ἀείρει.

- 40 Ὅς ἐλευθέραν ποιῆται
 Μερόπων νόμου γενέθλην,
 Θεράπων νόμου φαάνθη.
 Ἱερεὺς δέ τις κατόκει
- 45 Ἱερουσαλήμι ἐν ἄστει,
 Συμεῶν μέγας προφήτης
 Φορέων Θεοῦ πνεῦμα.
 Κράτος ἀξίως ἐτίμα
 Ἁγίαις φρεσὶν Θεοῦ,
 50 Παράκλησιν οὗτος ἔθρους
 Μένεν Ἰσραὴλ ιδέσθαι.
 Λόγον ἐνθέως βοῶντα
 Ἁγιον παρέσχε πνεῦμα,
 Ἴνα μὴ μόρῳ προσέλθῃ
 55 Πρὶν ἰδῆ γόνον Θεοῦ.
 Μεγάρων ἄφνω προῆλθεν,
 Ἱερὸν δ' εἰσῆλθε Θεῖον,
 Ἁγιον γὰρ ἦγε πνεῦμα,
 Ἴνα Χριστὸν αὐτὸν εὕρῃ.
- 60 Ὁ νόμος Μωϋσέως ἄρτι τελέσθη,
 Ὅτι Χριστὸς προφανεῖς ὠπασε τέρμα.
 Νόμον εἰ γονεῖς τελοῦντες
 Ἱερεῖ βρέφος παρέσχον,
 Ὁ δὲ δέξατο προθύμως
 65 Παλάμαις Θεὸν δικαίαις.
 Ξένα θαύματα σκοπήσας,
 Ἄπερ οὐ πάρος τις εἶδεν,
 Τετακὸς ἐς ὕψος ὄμμα

- Λέγε πρὸς βρέφος τὸ κῆα·
 70 Ὁ θεὸς, τὸν με δοῦλον
 Κατὰ τὸν σὸν ἄρτι μῦθον,
 Ἀπόλυσον ἐν γαλήνῃ,
 Ὅτι σὺ τὸ λύτρον εἶδον.
 Προφανῶς γὰρ αὐτὸ πᾶσιν
 75 Ὅραάν βροτοῖς παρέσχεες,
 Φάσας ἔθνεσιν φαεῖναι
 Κλέος Ἰσραὴλ λεῶ σου.
 Συμεῶν ἐκ προγόνων ὄλβιος ὤφθης
 Ὅτι Χριστὸν παλάμαις θεῆξας μῦθος.
 80 Ῥόος ἐκ λόγων θεόπτου
 Γενέταις ἔτικτε θάμβος,
 Βάθος ἠγνόουσι γὰρ αὐτοὶ
 Κρύφιον σοφῆς προνοίας.
 Συμεῶν τότε προφήτης
 85 Μετὰ τοὺς λόγους ἐκείνους,
 Ὁρέγων βρέφος κημίζει
 Μαριάμ λέγειν τεκούση.
 Τὸ βρέφος, πάναγνε, τοῦτο
 Ἐς ἔγερσιν ἐστὶ πολλῶν,
 90 Μόρον αὐτέων σὺν ἔθνεσσιν
 Ἐς ἐναντίον τε πῆμα.
 Ὑπὸ σὸν δὲ πνεῦμα, κούρη,
 Δόρυ κάρχαρον διέλθει,
 Κραδιῶν ὅπως ἀπείρων
 95 Φανεροὺς λόγους ποιήση.
 Ἐυνομος εὐσεβῆ πᾶσι φαεῖναι,
 Πρῶτος ἔγνωσας Συμεῶν Χριστὸν ἔοντα.

- Φάτις εὐθέως ἰκέσθαι
 Ἱερὰν προφήτιν Ἄννην ,
 100 Θυγατήρ πέλεν Φανουήλ
 Ἄπ' Ἀσὴρ εἰῶσα φύτλης.
 Χρόνου οὐ βραχὺν γὰρ αὕτη
 Σαόφρων πέλεσκε χίρα ,
 Ἱερῶ ἀεὶ παροῦσα
 105 Θεὸν ἠὐμένιζεν ὕμνοις.
 Ψόγον οὐδ' ἔλωσ ποιῶσα
 Πωλιῶις ποσὶν παρέστη ,
 Φανερόν δ' ἔτευξε Χριστόν
 Ἱερουσαλήμ πολίταις.
 110 Ψόγον ἐξελοῦσα λήθης
 Κραδίη φύλασσε πάντα
 Μαρίη , βρέφος δ' ἔλοῦσα
 Ἐπὶ Ναζαρέθ πορεύου.
 Μαρίη , καὶ Συμεὼν , κἀντὸς Ἰωσήφ
 115 Μετὰ Ἄννης , ἰκέτας σώζετε πάντας.
 Μαρίη κλυτὴ σὺν Ἄννη ,
 Συμεὼν , ἀναξ Ἰωσήφ ,
 Ἰκέταις γένοισθε τεῖχος.

V.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΧΡΙΣΤΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΗΜΩΝ ΒΑΠΤΙΣΙΝ.

- Ἄπο τῆς φίλης ἐρήμου ,
 Ἄπ' Ἰερδάνου τε θείου ,
 Ἄμα Προδρόμῳ θεοῖο
 Ἄγιον μέλος βόησω.
 5 Βίον ἀγλαὸν διώκων

- Ὁ μέγας Θεοῦ προφήτης ,
 Βρέφος ἔνθεον φαάνθη
 Τρέχον ἐς κλυτὰς ἐρήμους.
 Γονέων γὰρ ἦν δικαίων
 10 Ἱεραῖς νόμοις βιούντων ,
 Διὸ πνεύματος Θεοῦ
 Ἀπὸ νηδύος γεμίσθη.
 Διὰ τοῦτο φεύγεν οἶνον ,
 Σικέρων τε πόσιν πάντων ,
 15 Ἄμα φιλτάταις ἐδωδαῖς
 Ἐτέροις βροτοῖς εὔσαις.
 Ζαχαρίου μεγάλου πάγκλυτε κοῦρε ,
 Χείλεσιν ὑμνοπόλοις ἄρχεο μύθων.
 Γονε πανσέφου προφήτου ,
 20 Ἱερεῦ Θεοῦ προφήτα ,
 Ἐπέων σοφῶν ὑπόρχου.
 Ἐχε δὲ τροφήν ἀρίστην
 Ἀπόνως αἰεὶ παρεῦσαν,
 Ἀκρίδες πέλεν τὸ βρωῖμα ,
 25 Μελεαγρίου τε ρίζαι.
 Ζάθεον φέρεν χιτῶνα
 Ζακότων τρίχας καμήλων ,
 Ἐπὶ ὀσφύος δὲ μίτρην
 Ἀπὸ δερμάτων κοπέϊσαν.
 30 Θεόθεν προήλθε κήρυξ
 Προδῶν γένους Θεοῦ ,
 Ὁ πατήρ γὰρ τοῦτον ὤρσειν
 Πᾶν ὄφρα πᾶσι δείξῃ.
 Φωτογόνου τελετῆς ἄρτι φανείσης ,

35

Φωτοφόροις κιθάραις μέλψομεν ὕμνους.
 Τελητῆς κλυτῆς φανείσης,
 Κιθάρας κλυτὰς λαβόντες,
 Ἱερὸς λέγοιμεν ὕμνους.

40

Ἱερὸν βροτῶσι λύτρον
 Ἐπὶ γῆς ἄγων ἐπέστη,
 Λύχνος ἐμφανῶς φάνθη
 Θεὸν εὐσεβῶς πιφαύσκων.

45

Κατὰ γὰρ χθόνα κρατίστην
 Κρατερώς δίδασκε πάντα,
 Τότε καὶ γόνους Ἰούδα
 Ῥοδίαις καθαίρειν ἤρτο,

50

Λαλέων λεῶ παρόντι
 Λέγειν εὐδέτους πορείας
 Μάλα δὴ τάχιστα τευῆαι
 Νοερῶς θεῶν μολοῦντι.
 Μέγα κῦδος ἔνθεν ἤρην
 Παρὰ τοῖς βλέπουσι πᾶσι,
 Διὸ Χριστὸν αὐτὸν εἶναι
 Ἐδόκει λεῶς Ἑβραίων.

55

Νάμασι θειοδόχοις λούσατο σῶμα
 Πιστοτάτων μερόπων πᾶσα γενέθλη.
 Ῥοδίαις θεῶν λαβοῦσι
 Μερόπων φιλευσεβούντων
 Τὸ γένος κάθαιρε σῶμα.

60

Νοέων δὲ ταῦτα κήρυξ
 Φάτο τῷ λεῶ· τίς ὕμνῳ
 Τέσσα δυστόκων ἐχιδνῶν
 Προφυγεῖν ἔδειξε μῆνιν;

- Ξένον αὐτὸς οὐδὲν ἔρῳ
 65 Ὅπερ οὐ γράφεν προφήτης
 Ἐμὲ γὰρ προσεῖπεν αἰδὴν
 Ἐν ἐρημίῃ βοῶσαν.
 Ὅθεν ὑμέας προβαίνων
 Ῥοθίαις ἔγωγε νίζω,
 70 Ταχέως δέ ται προλάμψαι
 Ὁ κρατῶν ἐμοῖο ῥώμη.
 Παρὰ τοὺς πόδας δὲ τούτου
 Θεϊκὸς ἔγωγε νεύσας
 Ἀπορῶ κλυτῶν πεδίλων
 75 Παλάμη λύειν ἱμάντα.
 Ἀνδρομέης γενεῆς λύματα ῥύπων
 Ὑδάσι Χριστὸς ἀναξ λούσατο σῶμα.
 Γενεῆς ῥύπον καθαίρων
 Χθονίῳ φανείς ὁ Χριστὸς,
 80 Ῥοθίαις ἔβαψε σῶμα.
 Ῥοθίαις ξένοισιν οὗτος
 Μόνος ὑμέας κάθαιρε,
 Νοερόν τι πῦρ προχεύων
 Ἀπὸ πνεύματος ρεέθρων.
 85 Στεγανὸν πύου κομίζων
 Ἴδιην ἄλω καθαίρει,
 Συνάγων δὲ σῖτον οἴκοι
 Ἀχύρων γένος φλογίζει.
 Τότε Χριστὸς αὐτὸς ἦλθε
 90 Πρὸς ἐὸν μέγαν προφήτην,
 Ἴνα μιν τάχιστα βάψῃ
 Ἐν Ἰορδάνου ρεέθροις.

- Ὑπέφυγε δ' ὁ προφήτης
 Τόδε δρᾶν· ἔγωγε, φάσκων,
 95 Ῥοφίῳν τεῶν χατίζω,
 Σὺ δ' ἀναξ τί πρὸς με βαίνεις;
 Μερόπων ἀμπλακίας δίδμα καθαίρει,
 Ῥοφίῳν ἀγνωστόκων κάρτος αἰείδω.
 Μερόπων τὸ νᾶμα κλύζει
 100 Κακίας, ῥόου πανάγνου
 Σθένος εὐκλεῆς βοήσω.
 Φαέθων δὲ Χριστὸς εἶπεν,
 Ἄφες ἄρτι, τοῦτο ρέξαι,
 Ὅτι μαι προσῆκεν οὕτω
 105 Τελέσαι τρόπον δικαίου.
 Χέρα δεξιῆν προτείνει
 Ἐν Ἰερδάνῃ προφήτης,
 Τρομέων δ' ἀνακτα βάψεν
 Τὸν ὅλων κάθαρσιν ὄντα.
 110 Ψόφος ἦν πατὴρ βοῶντος·
 Ἐμός ἐστι κοῦρος οὗτος·
 Τὸ δὲ πνεῦμα προσκατέπτη
 Ἐπὶ Χριστὸν ὡς πελείη.
 Εἷς θεὸς ἐν τριάδι προὔπτον ἐδείχθη,
 115 Τοῦτον ἐν εὐσεβίῃ τίετε πάντες.
 Θεὸς εἷς τριάς φαάνθη,
 Ὁ πατήρ, παῖς, τὸ πνεῦμα,
 Μόνον αὐτὸν εὐσεβῶμεν.

VI.

ΕΙΣ ΤΟ ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΛΑΖΑΡΟΝ ΘΑΥΜΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ
ΘΕΟΥ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.

Ἄγρῃ νόσος κατέσχε

Ποτὲ Λάζαρον θεόπτῃν ,

Ὃς ἀδελφὸς ἦν περίφρων

Μαρίας σοφῆς τε Μάρθης.

5 Βριαρῆ θυὰς ἀδελφῶν

Ἐπὶ Χριστὸν εὐθὺ πέμψεν ,

Ὅν , ἀναξ , φιλεῖς , βωῶσα ,

Χαλεπὴ νόσος δαμάζει.

Γλυκερὸς δὲ Χριστὸς εἶπεν ,

10 Νόσος ἐκτὸς ἦδε πότμου ,

Ἐμέθεν χάριν γὰρ αὕτη ,

Ἴν' ἐμὸν κλέος φαίνοι

Δυσφερῶς δ' ἔφη μαθηταῖς·

Τέκνα Λάζαρος καθεύδει ,

15 Ὅν ἐγὼ φίλον γε ὄντα

Ἄφ' ὕπνου μολῶν ἐγείρω.

Πηκτίδος ἡμετέρης ἄρχεο Μάρθα

Καὶ Μαρὶν κάσιος σῶσμα λεγούσης.

Κιθάρον ἐμήν γε Μάρθα ,

20 Μαρὶν τε καὶ σὺ πλῆττε ,

Κάσιος γὰρ ἄσμα μέλπει.

Ἐπεσιν δ' ἔλεξαν αὗτοι

Ἵπνου οὐ μόνον νοοῦντες ,

Ὅτι Λάζαρος καθεύδων

25 Πάλιν ἐξ ὕπνου προέλθοι.

- Ζαθείς δὲ Χριστὸς εἶπε
 Πάλιν ἐμφανῶς ἐταίροις·
 Θάνε Λάζαρος περίφρων,
 Πρὸς ὃν ὡς τάχιστα βαίνω.
 30 Θαλερὴ μαθούσα Μάρθα
 Ὅτι Χριστὸς ἐγγὺς ἦλθε,
 Προπάροιθεν ἦλθε κώμης
 Τάδε οἱ λόγοις βοῶσα.
 Ἔδος ἐς Βηθανίης Χριστὸς ἰκάνει
 35 Δυνάμει ζωοδότῳ πίστιν ἀέζων.
 Ἴχνος οὐκ ἂν εἶδε πότμου
 Κάσις εἶπερ ἔνθα μέμνες,
 Διὸ καὶ τὸ νῦν γιγνώσκω
 Ὅτι μὲν θέλων σαῶσεις.
 40 Κάσις ἐκ τάφου προέλθοι
 Ὁ σὸς, εὐθὺ Χριστὸς εἶπε·
 Φρονέω, δ' ἔφησε Μάρθα
 Παροῦσα, μαθούσα ταῦτα,
 Λιγυρὸν γὰρ εὖτ' ἂν ἔλθῃ
 45 Κυκλικῷ χρόνῳ τὸ τέρμα,
 Τότε Λάζαρος προέλθοι
 Ἄμα τοῖς θανοῦσι πᾶσιν.
 Μάλα, Χριστὸς εἶπε θᾶττον,
 Ὅτ' ἐγὼν ἔγερσίς εἰμι,
 50 Ὃς ἐμὴν ἔλαίτο πίστιν
 Θανάτου βρόχους ἀλύξει.
 Βηθανίην εἰσιδεῖν ἔλθετε πάντες
 Χριστὸν ἐλόντα νέκυν Λάζαρον εἴτευ.
 Ἐσορᾶν δράμωμεν ἄνδρες

- 55 Ὅτι Χριστὸς ἐκ βερέθρου
Μόλε Λάζαρον καλέσσαι.
Νοέω, δ' ἔλεξε Μάρθα,
Ὅτι Χριστὸς εἶ σὺ μῦνος,
Ὁ μόνος γόνος Θεοῦ
- 60 Ὁ βίου μολῶν ἐς ἄλκαρ.
Ξενικὸν δ' ἔχουσα χάρμα
Δράμεν ὀξέως πρὸς εἰκους,
Μαρίας δ' ἐς ὦτα λέξεν·
Ὁ διδάσκαλος καλεῖ σε.
- 65 Ὀβρίμη δὲ θάττον ἐνθεν
Μαρίη προσῆλθε Χριστῷ
Μετὰ δακρύων βοῶσα
Λόγον ὃν προεῖπε Μάρθα
Πολὺ πλήθος ἐξ Ἑβραίων
- 70 Προσέδρων συνῆλθε κλαῖον,
Στοναχεῖν κάσιν δοκεῦντες
Ὅτι πρὸς τάφον πορεύθη.
Λάζαρον ἐκ νεκίων Χριστὸς ἐγείρας
Ἐς μέγα Βηθανίην ὕψος ἐπῆρεν.
- 75 Μέγα Χριστὸς ἄρτι κόμης
Πόρεν εὐχος, ἐξεγείρας
Χρῶ Λάζαρον θανόντος.
Ῥόον ὀμμάτων δὲ λεύσων
Μαρίας ὁ Χριστὸς εἶπε,
- 80 Πρὸ λόγου δάκρυ σταλάξας·
Τάφος ἔστι πεῦ θανόντος;
Συνιὸν δὲ πλήθος εἶπε,
Βλέπε τῶς φιλεῖ θανόντα·

- Τυφλὸν ὃς βλέποντα τεύξει
 85 Φίλον οὐ σθένε σαῶσαι ;
 Ἦν ἔτι Χριστὸς ἦλθεν ἔνθα
 Τάφος ἦν βρέμων σὺν ὄχλῳ ,
 Χάριν , εἶπε , πατρὶ μέλπῳ
 Ὅτε μου κλύες συνήθως .
 90 Ἦν ἔτι ἔνεπον δὲ ταῦτα
 Διὰ τοὺς παρόντας ὄχλους ,
 Ἦν ἔτι γινώσι πάντες ὅτι
 Σὺ με πέμψας ἔνθα βαίνεις .
 Μερῶτων ὄφρα γένους δάκρυα παύσῃ
 95 Φανερώς δακρυχέει Χριστὸς ἀπ' οἴκτου .
 Ἦν ἔτι , Χριστέ , χεῦμα παύσης
 Δακρύων βροτῶν γενέθλης ,
 Δακρύων ῥέεθρα λείβεις .
 Φθιμένου τάφῳ πελάσσας
 100 Θύρετρον κέλευεν αἶρειν .
 Δυσσομείν ἔλεξε Μάρθα
 Τέτρατον γὰρ ἔσκεν ἡμῶν .
 Χαρίεν δὲ , Χριστὸς εἶπεν ,
 Ἦν ἔτι ἔπος οὐκ ἔλεξα , κούρη ,
 105 Ὅτι ἐμὴν κρατοῦσα πίστιν
 Κλέος εἰσίδοις θεῶν ;
 Ψόφον ὄβριμον δὲ τεύχει ,
 Στόματι κλυτῶ βοήσας·
 Φίλε Λάζαρε προθύμως
 110 Μόλε , δεῦρο θάττον ἔξω .
 Ψυχὸς εὐθὺ νεκρὸς ἔξω
 Δράμε δέσμιος καιρίαις ,

- Ὁ δὲ Χριστὸς εἶπε λύειν
 Τὸν ἀπαξ μέρου λυθέντα.
 445 Λάζαρε σὺν Μαρίῃ καὶ σὺ τε Μάρθα
 Μείλιχον ἄμμι δότε Χριστὸν ιδέσθαι.
 Μαρίη, σοφή τε Μάρθα
 Ἄμα Λαζάρῳ με Χριστοῦ
 Φίλον ὡς φίλει ποιεῖτε.

VII.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΑΪΘΑΝΤΗΙΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ.

- Ἀγίης πρὸ ἐξ ἑορτῆς
 Μόλεν ἡμερῶν Ἰησοῦς
 Ὅθι Λάζαρον θανόντα
 Διέσωσεν ἐκ βερέθρου.
 5 Βαδιῶν δὲ πρὸς κολώνην
 Ἰερὴν ὄρους ἐλαιῶν
 Δύο πέμψε τῶν μαθητῶν
 Ἐνὶ Βηθφαγῇ κελεύσας.
 Γονάτων δρόμοις μολοῦντες
 10 Ἐπὶ τὴν ἑναντι κώμην
 Ὅνον αὐτόθεν τε πῶλον
 Ἀγάγοιτε σὺν τεκεύσῃ.
 Διὸ Δεσπότη βοῶντι,
 Τί λύειν ὄνους ποθεῖτε;
 15 Ἐρέειτε, Χριστὸς εἶπεν,
 Ὁ δὲ συντόμως προπέμψει.
 Θειοφόβοισι χαρᾶς ἡμαρ ἐπέστη,
 Δεῖμα φέρον στυγερόν πᾶσιν Ἑβραίοις.
 Χαρίεν σέβουσι Χριστὸν

- 20 Μόλεν ἡμαρ, ἔμφοβον δὲ
 Ἄσεβεστάτοις Ἑβραίοις.
 Ἐταραὶ δὲ τὰς κελεύσεις
 Τέλεσσαν γόνου Θεοῦ,
 Ἄμα γὰρ φέρον τεκούση
- 25 Ἄδαηπόνου τε πῶλον.
 Ζυγὸν οὐ μαθέντι πόλῳ
 Βαρὺν, οὗ βροτοὺς ἀείρει,
 Ἀπέθηκαν εὐθὺ Χριστὸν
 Ἐπιθέντες ἀγνὰ πέπλα.
- 30 Ζάθεος δὲ τις προφήτης
 Πρέελεξε ταῦτα βίβλῳ,
 Θύγατερ, γὰρ εἶπε, Σιών
 Ἄφοβος φίλη προλάμποις.
 Θεόθεν γὰρ εἰς σὲ σώζων
- 35 Βασιλεὺς τε πρᾶυς ἔλθοι
 Ἐπ' οὐνοῦ τε πῶλον ἴζων
 Ὁ μέγαν πόλον πολεύων.
 Χριστὸς ἐς ἄστῳ θείει Ἱεροσολύμων,
 Ὅφρα θάνοι μερόπων εἵνεκα λύτρου.
- 40 Ἱερουσαλήμ ἐς ἄστῳ
 Θανέειν ὁ Χριστὸς ἦλθε
 Μερόπων ὑπὲρ γενέθλης.
 Ἱερουσαλήμ πολῖται,
 Τὰ βρέφη, γέροντες ἄνδρες
- 45 Ἄμα ταῖς ξένοισιν ὄχλοις
 Ἐπὶ πάσχα συνδρομοῦσιν.
 Κατὰ τὴν πόλιν μαθόντες
 Ὅτι Χριστὸς εἰσελαύνει,

- Βαία κρατοῦντες ἄκρα
 50 Ταχινῶις δρόμοις ὑπήντων.
 Λασίαις κλάδοις ἐλαίης
 Τινὲς ἔτρεχον λαβόντες,
 Θαλερὴν κόμην δὲ δένδρων
 Τριόδοις ἔβαλλον ἄλλαι.
 55 Μεγάλως σέβοντες αὐτοῖς,
 Ἔτεροι τὰ λαμπρὰ πέπλα
 Τραχινῶις τρίβοις ἐφήπλου
 Ὅθι Χριστὸς εἶχε βαίνειν.
 Ἐν χλοεραῖς ἀνέρες φυλλάσι δένδρων
 60 Θᾶπτον ὑπαντιάαν σπεύσατε Χριστόν.
 Παλάμαις κλάδους κρατοῦντες
 Χλοερούς ἐς ἅντα Χριστοῦ
 Μερόπων τρέχει γενέθλη.
 Ναέται, ξένοι τε πάντες
 65 Σὺν ἀποστόλοις Χριστόν
 Καθ' ὁδῶν νάπης ἐλαιῶν
 Πελάοντα προσνοῦντες.
 Ξένον οἱ προσῆγον ὕμνον
 Λιγυθρόως βεῶντες,
 70 Βασιλῆϊ παιδὶ Δαβὶδ
 Ἐν ὑπερτάτοισιν αἶνος.
 Ὅ κλυτῆ θεοῖο κλήσει
 Προσιῶν μάκαρ τίς ἔσκε·
 Μακαριστὸν αὐτε Δαβὶδ
 75 Τὸ μολὸν κράτος τοκῆος.
 Περιφημον εὐδὺς ὕμνον
 Ἰερεῖς κλύοντες ὄχλου

- Σὺν ἀποστόλοις βωῶντες
 Ἐφασαν γόνῃ Θεοῦ.
- 80 Ἀντὶ πέπλων κραδίας δείκνυμεν ἀγνάς
 Χριστὸς ἔπως ὁμαλήν οἴκον ὁδεύσῃ.
 Ῥόν ὃν φέρουσιν ὄχλοι.
 Ἄμα σοῖς, ἀναξ, μαθηταῖς
 Στόμασιν κέλευε παῦσαι
- 85 Ἐσπερόγκα γὰρ βοῶσιν.
 Σχεδόθεν, δὲ Χριστὸς εἶπεν,
 Ἄτρεκῶς λέγω, κακοῦργοι,
 Ἐὰν εὖς ἔφητε παύσω,
 Ἄλαλοι λίθοι λαλοῦσιν.
- 90 Τότε καὶ πόλις σαλεύθη
 Πυλέων μολοῦντες εἴσω.
 Τότε, τίς, πρὸς ἄλλον εἶπε,
 Φάθι δὴ τίς οὗτος ἐστίν;
 Ἐγὼ δὲ προσεῖπεν.
- 95 Ὁ μελῶν ἀναξ Ἰησοῦς
 Γαλιλαῖος ὁ Προφήτης
 Ἀπὸ Ναζαρέθ γενέθλης.
 Συναγωγῆς στυγερῆς κλαύσατε παῖδες,
 Ὅτι Χριστὸν τὰ βροτῶν φύλα γεραίρει.
- 100 Γόνος Ἰσραὴλ στενάζει
 Ὁ νόμου σκηνὴν γεραίρων,
 Ὅτι τιμᾷ Χριστὸν ἔθνη.
 Φλογερῶ μολόντι Χριστῶ
 Ἰερῶ τυφλοὶ προσήλθον
- 105 Πέδας ἀσθενεῖς τε χεῖρας,
 Ὁ δὲ πᾶσι δῶκε ῥῶσιν.

- Χαλεποί δὲ γρόντες ἔργα
 Ἱερεῖς μέγιστα Χριστοῦ
 Βρεφέων τε τερπνὸν ὕμνον
 110 Ἱεροῦ μέσον καθέειπον.
 Ψύθας ἐκμανῶς δονοῦντες
 Ἐβόων ἀνακτι πάντων,
 Ἀίεις τί φασι παῖδες;
 Ὁ δὲ, ναίχι, Χριστὸς εἶπεν.
 115 Ψόφον ἐν γραφήσιν οὐπω
 Ἀνέγνωτε ταῖς λεγούσαις,
 Στόμα νηπίων πρὸς αἶνον
 Ὑπομαζίων ἀνείξεις;
 Στομάτων ἐξ ἀκάκων ἄσματα Χριστῶ
 120 Βρεφέων ὕμνοπόλων πᾶς βροτὸς εἶποι.
 Στομάτων ἀπ' εὐρυμύθων
 Βρεφέων φίλων τε Χριστῶ
 Προσφέροιμὲν αἰὲν ὕμνον.

VIII.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΥΣΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΘΕΙΟΝ ΔΕΙΠΝΟΝ
 ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΥ.

- Ἄγε δὲ, λύρη με θείη
 Ἐπὶ δεῖπνον ἄρτι θᾶεν,
 Ἴνα μυστικῆς τραπέζης
 Ἄμα Δεσπότη μετάσχω.
 5 Βοάαν γὰρ ἄρτι Χριστοῦ
 Θεῖκόν πάρεστι κάρτος
 Τυπικοῦ νόμου τε τέρμα
 Ὑπὸ Μωσέως γραφέντος.

- Γονίμω γόνος Θεοῦ
 40 Ἐν ὄρει πέλων ἐλαιῶν,
 Ἱεροῖς ἔφη μαθηταῖς
 Προλέγων ἀναξ τὸ μέλλον.
 Δίδαγμα κρατεῖτε τοῦτο
 Ὅπερ ἐμφανῶς διδάσκω,
 45 Ὅτι δεύτερον μεθ' ἡμᾶρ
 Γίνεται νόμου τὸ πάσχα.
 Δεῖπνον ἐς ἀμνοφόρον σπεύσατε πάντες
 Μυστιφόροις καρδίαις κάρτα Θεοῦ.
 Ἐμὲ δὲ φθόνῳ κακίστῳ
 20 Πᾶν ἀνέρος λαβόντες
 Ἱερεῖς, λεῶς, πολῖται
 Στερεαῖς νίφουσι βύρσαις.
 Ζακότοις βαλοῦσι μύθοις,
 Πτυέλῳ βρέχουσιν ὄψιν,
 25 Πιλάτῳ δὲ συμμανέντες
 Ἱκρίῳ κτενοῦσιν οἴτῳ.
 Θανάτου δ' ἐγὼν ὀχῆας
 Ἄμα καὶ πύλας ἀέξας,
 Τὸν Ἀδάμ λαβὼν τριταῖος
 30 Ἀπὸ νερτέρων ἀνέλθω.
 Εἰλαπίνην ἀγίαν Χριστὸς ὀπάξει
 Μωσαϊκῶν προβάτων δαῖτα πεδῆσας.
 Ἴνα δὴ νόμου τελέσσω,
 Ὅν ἐγὼ πάλιν παρέσχον,
 35 Πέτρε, νῦν ἴθι πρὸς ἄστῳ
 Ἄμα τῷ γόνῳ Σαλώμης.
 Κατὰ τὴν πόλιν γεγῶσι

- Νέος εὐθύς ἀντιάζει.
 Κέραμον φέρων ἐπ' ὤμων
 40 Γλυκεροῦ γέμοντα ρείθρου.
 Λιπαρῶν ποδῶν δὲ τούτου
 Καλὸν ἴχνιον πατοῦντες,
 Ἐπὶ τὸν δρόμον δραμεῖσθε
 Ὅθι κείνος αὐτὸς ἔλθαι.
 45 Μεγάρων τ' ἐρεῖτε πρώτῳ
 Ὅτ' ἔφην· τίς ἔσκεν οἶκος
 Ὅθι μοι μολοῦντι πάσχα
 Σὺν ἐμοῖς φάγω μαθηταῖς;
 Ἀπὸ δαιτὸς θεϊκῆς πέμψατε Χριστοῦ
 50 Βδελυρὸν καὶ προδότην θᾶπτον Ἰούδαν.
 Νόμον ἐμαθῶν δ' ἐκείνος
 Τὸν ἐμὸν, τάχιστα δεῖξει
 Ἀνώγειον, ἔνθα θᾶπτον
 Ἱερὸν παιεῖτε δεῖπνον.
 55 Ξυνιόντες οἱ μαθηταὶ
 Δράμον ἀξέως ἐς ἄστν,
 Ὅσα Χριστὸς εἶπεν εὖρον,
 Ὅσα Χριστὸς εἶπεν ἐρξαν.
 Ὁ θεὸς δὲ σὺν μαθηταῖς
 60 Κατὰ τὴν πρέπουσαν ὥραν
 Ἐπὶ φαιδρὸν ἦλθεν οἶκον,
 Ἐπάγων νόμῳ τὸ τέρμα.
 Πρόβατον φαγῶν δὲ Μωσοῦ
 Ὁ θεοῦ τοκῆς ἀμνός,
 65 Πρόβατον νόμου παλαιοῦ
 Τέρας αὐτὸ θῆκε πάντων.

Μερόπων ὃς ποθέει Χριστὸν ἐς ἄκρον,
Ἄδύλως συμφαγέτω δεῖπνον ἐκείνου.

Ἐπίσιον δὲ αὐτὸς ἄρνα

70 Μερόπων πόρεν γενέθλη,
Ἐνὶ μυστικῇ τραπέζῃ
Ἰδίην σφαγὴν τυπώσας.

Στεφανηφόρου δὲ δεῖπνου

 Τότε Δεσπότης ἀνέστη,
75 Προχέει τ' ἐς ἄγγος ὕδωρ
Ἄποθεῖς τὰ θεῖα πέπλα.

Τρυφεροὺς πόδας μαθητῶν

 Παλάμαις ἔμιπτε θεῖαις,
Μετὰ λεντίου δὲ τούτους
80 Κατέμασσεν ὤπερ ἔσχεν.

Ἐπόδειγμα δοὺς βροτοῖσιν

 Χθαιμαλῶν φρενῶν πρὸς ὕψος,
Πάλιν ἐς τράπεζαν ἦλθεν
Ἐποδὺς ἐοὺς χιτῶνας.

85 Κἀμὲ τὸν ἐν κακίῃ, Χριστὲ, καθάραις
Χεῖρεσι ταῖς θεῖκαῖς πάντα λοέσσας.

Φάος, ὡς κόμισσεν ἄρτον,

 Ἐρέων δέδωκε μύσταις·
Τὸ δ' ἐμὸν φάγατε σῶμα
90 Ἐς ἁμαρτάδων καλύπτρην.

Χαρίεν δέπας κεράσσας

 Τάδε τοῖσι δῶκε λέξας·
Τὸ δ' ἐμὸν πίισθε αἷμα.
Τὸ ἁμαρτίας σκυλεῦον.

95 Ψόφεν ἐς τοκῆα δόντες

Θεὸν ἐν λόγοισιν ὕμνον ,

Ἐπὶ τὴν νάπην ἐλαιῶν

Ἄμα τῷ φάναι προῆλθον.

Ἦν διὰ Χριστὸς

400 Σάρκα βροτοῖς ἰδίην ὠπάσε δαῖτα.

IX.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΠΑΥΛΟΝ ΤΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟΝ.

Ἄρετῶν μέλιττα Παῦλε

Ἐπὶ σοὺς ἄγεις με σίμβλους ,

Ἴνα σὸν μέλι τρυγήσας

Ἱερῆς τροφῆς μετάσχω.

5 Βασιλεῦ μελῶν προφῆτα ,

Κιθάρην δίδου τινάσσειν ,

Ἄρετῶν ὅπως γενάρχην

Μέλεσιν σοφῆσι μέλψω.

Γένος Ἀβραάμ φυτεύει

10 Ὁ μέγας Θεοῦ λάτρης ,

Κιλικῶν τρέφουσι Ταρσοῖ

Ἐπὶ γῆς φανέντα Παῦλον.

Δρόμον ἐκ βρέφους ὀδευῶν

Ἀγίων σοφῆς γενέθλης ,

15 Ἰδίην ἀφῆκε πάτρην ,

Πατέρων πόλιν γενεήν.

Ῥίζα φιλευσεβέων ἔπλεο , Παῦλε ,

Ἐν χθονὶ τετραπόρῳ γείναο μόσχους.

Ἐδιδάσκετο προθύμως

20 Ἱερὰς γραφὰς τοκῆων

Ἱερουσαλήμ κατ' ἄστν

- Ὑπὸ τῶν σοφῶν φρονούντων.
 Ζαθέους νόμους τελέσσας
 Φαρισαῖος ἦν ἐς ἄκρον ,
 25 Ὅθεν εὐσεβῶν ὑπῆρχεν
 Ἐτέρων πλεον διώκτης.
 Θαλάμους δὲ τοὺς δικαίων
 Ἀγρίως ὄλους ἐπόρθει ,
 Ἅγίους δὲ τοὺς ἐν ἄστει
 30 Ἐδίδου φέρων φονεύειν.
 Ὡ φρενὸς , ὦ μανίης ἧς πέλε Παῦλος
 Ὅτι σοφῶν ἀγέλην πᾶσαν ἀνήρει.
 Ἱερὴν ἔβαλλε πίστιν
 Μανικὸς πέλων διώκτης ,
 35 Κατὰ τὰς πόλεις δὲ βαίνων
 Ἅγίους κόλαζε πάντας.
 Κακὰ γράμματα γραφέντα
 Λάβεν ἐκ κακῶν προέδρων ,
 Ἅγίους ὅσους Δαμασκὸς
 40 Τρέφε δεσμίους κομίσσαι.
 Λόγος ἐκ πόλου προκύψας ,
 Ὁ λόγῳ πόλου κυλίνδων ,
 Ἄμα φωτὶ παμμεγίστῳ
 Τρέπεν ὡς τάχιστα Παῦλον.
 45 Μέσον ἡμέρας δὲ λάμψας ,
 Φᾶος ὀμμάτων ἀπούρας
 Κατὰ γῆν τάνυσσε Σαῦλον
 Κατὰ γῆν κακῶς μανέντα.
 Χριστὸς ἔλων μεδέων σὺν γενετῆρι
 50 Παῦλον ἀπ' ἀντιβίων τεύξατο λάτρην.

- Νοέειν δὲ τὸν βαλόντα
 Ὅ βαλὼν θέλων τυπέντα,
 Λέγειν ἡμέρας Ἰησοῦς
 Ἐπὶ γῆς πεσόντι Σαῦλω.
- 55 Ἔνον εὐσεβοῦσι ρέξεις
 Ἐμὲ, Σαῦλε, νῦν διώκων.
 Ἀπαμείβεται δὲ Σαῦλος.
 Λέγε μοι, τίς αὐτὸς ἔσκες;
 Ὅ θεὸς πάλιν βοήσας
- 60 Φάτο πρὸς λαλοῦντα Σαῦλον,
 Τελέθω, λέγων, Ἰησοῦς
 Ἀπὸ Ναζαρέθ πολίχνης.
 Πάλιν ὁ φέρων τὰ πάντα,
 Τελέθω ὃν ἐκδιώκεις,
- 65 Βαρύ σοι πόδας τιταίνειν
 Ἀταλοῦς πρὸς ὀρθὰ κέντρα.
 Ἀχλύος ἠερίης ἔμπλεε Παῦλε
 Εἰπέ, πόθεν στεροπαῖς πᾶσι φαείνεις;
 Ῥυπαρὸν ζόφον κομίζων
- 70 Βλεφάροις, ἐς ἄστυ βαίνεις,
 Ὅθι σοι πάλιν λαλήσω
 Ἄ σε, Παῦλε, δεῖ τελέσσαι.
 Σὺ γὰρ ἔθνεσιν φαείνεις
 Θεϊκὸν φᾶος διδάσκων,
- 75 Σὺ τὸν Ἰσραὴλ ἐλέγξεις
 Γενεὴν ἄπιστον οὔσαν.
 Τότε δὴ μαθῶν ὁ Σαῦλος
 Ὅτι Χριστὸς αὐτὸς ἔλκει,
 Ἐτάρων χέρας κρατούντων,

80

Ἄτε τυφλὸς, ἠκολούθει.
 Ὑπνουκτίῳ δὲ λήξει
 Ὅναρ ἐμφανεῖς ὁ Χριστὸς
 Ἀνανίαν ἄνδρα θεῖον
 Ἐπὶ Σαῦλον εὐθὺ πέμψεν.

85

Φεγγοτόκου σκοτίην ἔδρακε Παῦλος
 Ὅφρα βροτῶν ζωφερὰν ἀχλὺν ἀπάξει·
 Φαβερῶις λόγισιν εἶξας
 Ἀνανίας ἐς διώκτην,
 Δράμεν ὄμμασιν κομίζων

90

Τὸ διπλοῦν διπλοῖσι φέγγος.
 Χαλεπὸν ζόφον δὲ ρίψας
 Κραδίης κόρον τε Σαῦλος,
 Λοετρὸν δὲ θεῖον ἐνδύς
 Χάριτος θεοῦ γεμίσθη.

95

Ψέγον ἀθλίων Ἑβραίων
 Ὅλον ἀνδρικῶς πατήσας,
 Συνέχευε λυγρὸν ἔθνος
 Τριάδα βροτούς διδάσκων.
 Φωτὸς αἰγιενέος, Παῦλε, γεμίσθης

100

Φωτεγόνους θαΐδας πᾶσιν ἐρίζεις.

X.

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΓΩΝΑΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
 ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ.

Ἄγε πρὸς τρέχοντα Παῦλον
 Πάλιν, ὦ λύρη με θεΐη,
 Ἴνα συντόνους ἀγῶνας
 Πάλιν ἐνθεῶς αἰείσω.

- 5 Βασιλεὺς φύλαττεν ἄστῳ
 Ἄρετας Δαμασκὸν, ὄφρα
 Ἀγίῳ τὸ θαῦμα Παῦλον
 Ἀνέλοι χερὶ κρατήσας.
 Γραφίδων θεοῖο μύσται
- 10 Ἄρέτα προγνῶντες ἔργον,
 Ὅτι περ θέλοι θεόπτῃν
 Ἀνελεῖν φίλον Ἑβραίοις,
 Διὰ σαργάνης χαλῶσιν
 Ἀπὸ τειχέων μεγίστων
- 15 Μεσονυκτίῳ, λαθόντες
 Νεόπιστον ὄντα Παῦλον.
 Φωσφόρον εὐσεβίης ἔθνεσι τίκτων,
 Φωσφόρος ἀστεροπὴ, Παῦλε, φαάνθης.
 Ἐπὶ τὰς πόλεις δ' ἀπῆλθεν
- 20 Ἀράβων, Σύρων τε Παῦλος
 Ἀρέταν φυγῶν φουῆα,
 Μανιῆν κακὴν τ' ἀλύσκων.
 Ζοφερὰς πλάνας διῶξαι
 Ἀπὸ γῆς θέλων ἀπάσης,
- 25 Κατὰ γῆν πόλευε πᾶσαν
 Μερόπων γένη καθάρων.
 Θεὸν εἶσιδεν θεοῖο
 Γόνον ὄμμασιν πανάγνοις,
 Τρίτον ἐς πόλον δ' ἀνέπτῃ
- 30 Σοφίην μαθεῖν θεοῖο.
 Ὡ σφυρὶς οὐρανίῃ, πῶς ἐχαλάσθης,
 Ἡ πόθεν ὄψον ἄγειν ἠῦραο τῶιν;
 Ἱερὸν δ' ἐκεῖθεν ἦλθεν

- Παράδεισον, ἔνθα μύθους
 35 Μάθην οὐ φατούς βροτῶσιν
 Βροτέους λαλοῦσιν ὕψλους.
 Κατὰ δ' ἐνθέους κελεύσεις
 Δράμεν ἐς πόλιν θεοῖο,
 Πέτρον εἰσιδεῖν παθήσας
 40 Τὸν ἀπόστολὸν γε πρῶτον.
 Λαβυρινθίους δὲ μύθους,
 Πάλιν ἔγγονον Ἰουδα
 Ἱερουσαλήμ ἐν ἄστει
 Θεϊκοῖς λόγοις ἐλέγχει.
 45 Μανίην κακὴν μανέντες
 Λογάδες γένους Ἑβραίων
 Κτανέειν θέλουσι Παῦλον
 Σφετέρων χάριν ἐλέγχων.
 Δῶρον ἀπ' ἀθανάτου, Παῦλε, θεοῖο
 50 Ἄνδράσιν ὀλλυμένοις πᾶσι χαρίσθης.
 Γόον εὐσεβῶν ἀπάντων
 Λαλέων ἔτερπε Παῦλος,
 Ὅτι περ δίδασκε πίστιν
 Κατὰ κόσμον, ἣν ἐπόρθη.
 55 Ξένον ἐν ξένη τελοῦντα
 Ἐπὶ Ταρσὸν εὐθὺ πέμψαν,
 Ἴνα μή μιν ἐκφανέντα
 Βδελυρὸν γένος φονεύση.
 Ὁ δὲ Βαρνάβας πορεύθη
 60 Ἐπὶ Ταρσὸν ὄφρα Παῦλον
 Ἀγάγοι, Σύρους διδάξαι
 Ἴνα Χριστὸν εὐσεβῶσιν.

- Προφανῶς δίδασκε πάντας
 Θεὸν ἐνθέως γεραίρειν
 65 Γενέτην, παῖν, τὸ πνεῦμα
 Τὸν ὄλων κρατοῦντα μῦνον.
 Ἐσπρῶν ἀγλαίην ἦν λάχε Παῦλος
 Θεόθεν θεσπεσίως ἄρτι χορεύσω.
 Ῥόος διὰ τις προβαίνων
 70 Ἐπὶ γῆς ὄλην κατάρδει,
 Ἐναλιγκίως ὁ Παῦλος
 Δράσεν εἰς ἔθνη βαδίζων.
 Σοφίῃ θεοῦ σοφίσθη
 Λαλέειν θεοῖο πίστιν,
 75 Ὅθεν ἔθνεα προσῆγεν
 Θεὸν εἰς ἅπαντα πείθων.
 Τὸ γὰρ ἐκτελεῖν προήχθη
 Ὑπὸ πανσόφου προνοίας,
 Ὅτε σὺν Σίμωνι Πέτρῳ
 80 Βάλεν εὖ νέμοντα κλῆρον.
 Ὑπὸ παρθένου διδόντος
 Λάβε πάντα Παῦλος ἔθνη,
 Ὁ σοφώτατος δὲ Πέτρος
 Τέκνα συγγενῶν Ἑβραίων.
 85 Τίς σοφὸς ἐκ μερόπων, ὡς πέλε Παῦλος;
 Τίς θεὸν ἐκ χθονίων ἔδρακεν οὕτως;
 Φιλέων δὲ πάντας ἴσως,
 Ἐθνικοὺς, γόνους τ' Ἰούδα,
 Ἀκλιῶς δίδασκε πάντας
 90 Θεὸν εὐσεβεῖν ἀμέμπτως.
 Χαριέσατος δ' ὑπάρχων

- Ὀλοσυμπαθῆς τε πᾶσιν ,
 Ὅλα τοῖς ὅλοις φαάνθη
 Ἴνα τοὺς ὅλους γε σώσῃ.
 95 Ψεκάδας Θεοῦ ψεκάζων
 Δογματῶν σοφῶν , ὁ Παῦλος
 Ἐπὶ Χριστὸν εἶλκε πάντας
 Τὸν ὅλον κτίσαντα κόσμον.
 Ἀγίων μυστιπόλων , ὄρχαμε Παῦλε ,
 100 Μόνος ἐθνῶν ἀγέλας μύστιδας ἔρδεις .

XI.

ΕΙΣ ΙΩΑΝΝΗΝ ΤΟΝ ΘΕΟΛΟΓΟΝ.

- Ἀγίων γένος προέλθοι
 Ἀγίῳ γέρας κομίζου ,
 Ἀγάμων φάλαγξ βοήσοι
 Ἀγάμῳ φέριστον ὕμνον.
 5 Βδελυρὴν ἔγωγε γλώτταν
 Φορέων , ρυπῶν τὰ χεῖλη
 Ἀπορῶ γόνῳ γε βροντῆς
 Καθαρὸν τὸν αἶνον ἄδειν.
 Γονέων παῖς φαάνθη
 10 Ἱερῶν κλυτῆς τε ρίζης ,
 Ζεβεδάϊος αὐτὸν ἦρας ,
 Σαλώμη τε παῖδα τίκτον.
 Δόμον ἔσχε πλωτὸν ἄνδρα
 Ὁ πατὴρ φίλην δι' ἀγρην ,
 15 Σαλώμη τεκεῦσα Χριστοῦ
 Κλύε σύγγονας Θεοῦ.
 Ἰαχιῆς εὐρανίης , ἔβριμε κεῦρε ,

- Στομάτων ἡμετέρων δέχνησο δῶρα.
 Ἐκάλει δὲ καὐτὸς ἔνθεν
 20 Τὸν ὄλων ἀνακτα θεῖον
 Ὅ παῖς, διότι τέκνον
 Σαλώμης ὑπῆρχε θεῖον.
 Ζαθέου γὰρ ἦν Ἰωσήφ
 Σαλώμη τόκος σαόφρων,
 25 Ὅς ἐμοῦ θεοῖο Χριστοῦ
 Γενέτης μόνον καλεῖτο.
 Θεὸς σὺν πέλων ὁ Χριστὸς,
 Ἐπέχων φύσιν τε πᾶσαν,
 Ἐπὶ χεῖλος ἦλθε λίμνης
 30 Βροτὸς οἷά τις προλάμπων.
 Φωσφόρε παρθενίης, φωσφόρε μύθων,
 Ἡμετέρη κραδίη φέγγος ἰάλλεις.
 Ἰαχὴν μίαν προπέμφας
 Δυσάδα κλυτὴν ἀγρεύει,
 35 Ἰάκωβον ἐσθλὸν ἄνδρα
 Ἀγαθὸν κάσιν τε τούτω.
 Κράτος ὡς ἴδον θεοῖο
 Προσέβαινον οἱ καλοῦντι,
 Πατρὸς σέβας λιπόντες,
 40 Κάλαμον, σκάφος, σαγήνην.
 Λόγος ἐκλογὴν τελέσσας
 Δέκα καὶ δυῶν μαθητῶν,
 Φιλέεσκε τόνδε μᾶλλον
 Ἀγίων ὄλων ἑταίρων.
 45 Μεγάλην χάριν δὲ βάλλεν
 Φιλία φίλοις προσώποις,

- Ἐνὶ δὲ φρεσὶν φιλάγνοις
 Θεϊκὴν ἔχευεν αἴγλην.
 Σοφίης οὐρανίης μεστὸς ὑπάρχων ,
 50 Ἐπέων οὐρανίων αὐλὸς ἐτύχθης.
 Νόον ἔνθεν φοροῦντα
 Καθαρὴν τε σάρκα , τοῦτον
 Ἄφανῶν ποιεῖτε μύστην ,
 Ὁ Θεὸς λόγος διδάσκων.
 55 Ἐἷνα δεῖξε πλεῖστα τοῦτον
 Φιλέων ἀναξ δικαίως ,
 Ἐπὶ καρδίην ταθῆναι
 Ἰδίην παρέσχε μούνη.
 Ὅτε δ' ἱκίω προσῆλθε
 60 Κασίγνητον αὐτὸν ἠῦδει ,
 Μαρίην παιῶν τεκοῦσαν ,
 Μαρίη γόνου προσάπτων.
 Πάλιν ἀγλαοῖο Πέτρου
 Μόρον ἐκμαθεῖν ποθοῦντος
 65 Παρὰ δεσπότη γε κείνου ,
 Μόρον ἐκφανῶς καλύπτει.
 Θεολόγου σοφίη κόσμος ἐρύσθη ,
 Δαιμονικῆς μανίης φάσματα ρίψας.
 Ἔρεσει ξύλω κρεμασθεῖς
 70 Ὁ λόγος παθῶν τε πάσχων ,
 Λέγε παρθένω τεκούση ,
 Λέγε παρθένω μαθητῆ.
 Σέθεν , ὦ γύναι , καλείσθω
 Γόνος ἀγνός εὖτος ἔνθεν ,
 75 Σὺ δὲ μητέρα κρατίστην

- Καλέοις ἐμὴν τεκοῦσαν.
 Τότε δὴ τότε κλυτόφρων
 Ἐς εὐνὴν κόμιζεν οἶκον
 Ἀγανῆν θεὸν τεκοῦσαν·
 80 Ἰδίην ποιῶν τεκοῦσαν.
 Ὑπὸ Πάτμου ᾧ δ' ἐτύχθη
 Θεόπαις νόμοισι φύτλαις,
 Ἄγιους τόπους ἐάσας
 Ἀσίης ἐπῆλθε χῶρον.
 85 Βρυτογενῆ θεὸν οὖν ὄλβιον εἶπω
 Τοῦνεκα θειοτόκου κῦρος ἐτύχθη.
 Φορέων σφένος θεοῖο
 Ἐφροσον κίχησεν ἄστῃ,
 Ὅπερ Ἄρτεμις κακίστη
 90 Δνοφερῆ πλάνη κατεῖχεν.
 Χέρα καρτερὴν δὲ τείνας
 Ἀπάτης νεῶν καθεῖλεν,
 Βδελυρὸν δὲ τρέψε φάσμα
 Ἀσίηθεν ὡς πυρίπνευς.
 95 Ψεκάσιν θεοῖο μύθων
 Ἀπὸ χειλέων ψεκάζων
 Φλόγα δαιμόνων ἀμέρδει,
 Χθονίων γένος δὲ σώζει.
 Ἀσίδος εὐγυάλου λύτρον αἰέσω,
 100 Θεισλόγου δυνάμει κῦδος ἀγείρων.

XII.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΠΡΩΤΟΜΑΡΤΥΡΑ ΣΤΕΦΑΝΟΝ.

- Ἀρετὴν , ἀγῶνα , νίκην
 Στεφάνου κλυτοῦ λιγαίνω ,
 Σὺν ἀποστόλοις καλέσσω
 Στίχα μαρτύρων χορεύειν .
- 5 Βασιλεῖ Θεῷ γὰρ οὗτος
 Μετ' ἀποστόλους στρατεύθη ,
 Ἐνὶ μάρτυσι δὲ πρῶτος
 Στεφάνοις ἔδησε κόρησιν .
- 10 Γραφικῶς ὄθεν βόησω ,
 Στεφάνου τὸ διττὸν εὖχος
 Ὅτι ἀποστόλοις συνῆπται ,
 Ὅτι μαρτύρων προλάμπει .
 Διό μιν Θεοῖο λάτρην
 Ταχέως τέθηκε πρῶτον
 15 Ἄγιων χορὸς μαθητῶν
 Μέγαν ἐν Θεῷ σκοποῦντα .
 Στεφάνου τοὺς ἀέθλους ὅσισ ἀείδει
 Κραδίην εὐφροσύνης οἶδε κορέσσαι .
 Ἐρατῆς γέμων Θεοῖο
 20 Χάριτος βίης τε πλήρης ,
 Στέφανος λεῷ τε πρόσθεν
 Τεράτων ἔτευχε πλήθος .
 Ζοφερῷ φθόνῳ τυπέντες
 Τινὲς ἀγρίων Ἑβραίων ,
 25 Περὶ δογμάτων συνείρειν
 Ἐστεφάνῳ λόγους ἐπῆλθον .

- Ζάκοτον γὰρ ἔσκεν ἔθνος
 Βελίου στόλος κακίστου
 Φαρίης τε καὶ Λιβύσσης ,
 30 Ἄσιης τε καὶ Κιλίσσης.
 Θαμινούς λόγους ὁ μάρτυς
 Κραδίης σοφίης ἰάλλων ,
 Φθονερούς δίωκε κείνου
 Νέφος ὡς πνοαῖς ἀῆται
 35 Στεφάνῳ Θεσπεσίῳ στέμματα πλέξω
 Γραφικῶν ἐκ καλύκων ἄνθεα θρέψας.
 Ἱερῶσι λόγοις νίκην
 Στεφάνου τάχιστα δόντες ,
 Φέρον ἀνέρας κατ' αὐτὸν
 40 Πατέρα πλάνης βοῶντας.
 Κατὰ γὰρ Θεοῦ τοκήων
 Κατὰ Μωσέως τε Θείου
 Λέγον ὕβρεων ἀκούσαι
 Στεφάνου σοφοῦ λαλοῦντος.
 45 Λόγον εὐτόνως βοῶντες ,
 Ἀπάτης λεῶν λαβόντες
 Ἱερεῖς τε τοὺς κακίστους ,
 Στέφανον τάχος κατέσχον.
 Μανίης μέθη φλεγέντες
 50 Φέρον ἐς κρίσιν Θεόπτην
 Ἀδικοτάτων θωάκων
 Ἄμα μάρτυσιν κακίσταις.
 Οὐνομά σοι Στέφανος σεπτὸν ἐτύχθη ,
 Τοῦνεκεν εὐσεβίης στέμμα κομίζεις.
 55 Νομίμου νόου τραπέντες

- Ἄγιου λέγον πυθέσθαι ,
 Ὅτι Χριστὸν εἶπε νηὸν
 Σολομῶνος ἐκκαθέλκειν .
- 60 Ξένα Ἰσραὴλ παρέξειν ,
 Νόμον , ἐντολάς , κελεύσεις ,
 Τὰ δὲ Μωσέως ἀμείψειν
 Ἄτε μὴ σοφῶς τεθέντα .
- 65 Ὁ λεῶς δ' ἅπας ἐκείνος
 Ἄμα ποιμέσι πλανήθη
 Κακομαρτύρων ἀκούσας
 Στεφάνῳ πρόεσχε θείῳ .
- Προσέχον δὲ πρὸς πρόσωπον
 Θεϊκὴν ῥέουσαν αἴγλην ,
 Χάριν ἀγγέλου γὰρ ἔσχεν
 70 Στεφάνου πάναγνος ὄψις .
- Ἄγιων σε Στέφανε πρῶτον αἰῶν ,
 Ὅτι Χριστοῦ τὸ πάθος πρῶτος ὑπέστης .
- 75 Ῥαθάγω φρένας δονήσας
 Ἱερεὺς ὄλων ὁ προύχων
 Τὰ κατηγόρων ἀλιτρῶν
 Στεφάνῳ κέλευσε λύσιν .
- Στόμα δ' εὐλάλον διοίξας
 Λέγειν εὐκόλως ὁ μάρτυς ,
 Ὅτι Χριστὸν εἶπε Μωσῆς
 80 Ἰδίου νόμου τὸ τέρμα .
- Τὸ περ ὕμμες ἀγνοοῦντες
 Θεὸν ἀντίον ποιεῖσθε ,
 Διὸ Χριστὸν ὡς τοκῆς
 Ἄσεβῶς θεοκτονεῖτε .

- 85 Ὑπὸ πνεύματος δὲ θείου
 Πόλον ἐς τὸ ὄμμα πέμπει,
 Διὸ Χριστὸν αὐτὸν ἤρωσ
 Ἴδε δεξιῶν τοκῆος.
- Μαρτυρικῆς στρατιῆς ἀρχὸς ἐτύχθη
 90 Εἵνεκεν εὐσεβείης, εἵνεκα θάρσους.
 Φανερὸν δὲ πᾶσι τεύχων
 Λέγειν οὐρανὸν διδοίχθαι,
 Ὅραάν θ' ἀνακτα Χριστὸν
 Πατρὶ δεξιῶν συνάντα.
- 95 Χόλος θ' ἄγριος ἐτύχθη
 Κατὰ μάρτυρος παροῦσιν,
 Ὅθεν αὐτὸν ἐκδραμόντες
 Λιθάκων ἔβαλλον ὄμβρω.
- Ψόγον ἤτεεν ὁ μάρτυρ
 100 Σὺν ἀμαρτιῇ τε λύττης
 Ἀκάκως εἰς φονεῦσι
 Θεὸν εὐμενῶς ἔᾶσαι.
- Ψιθύρων δὲ, Χριστὲ, λέξε,
 Ἐμὸν ἄρτι πνεῦμα δέξαι·
- 105 Γόνατα χθονὶ προσάψας
 Πόλον ἐς τὸ πνεῦμα πέμπει.
 Στέφανε Χριστοφόρε, Χριστὸν ἐμῆσιν
 Λιτανεύων κακίαις ἴλαον ἔρδαις.

XIII.

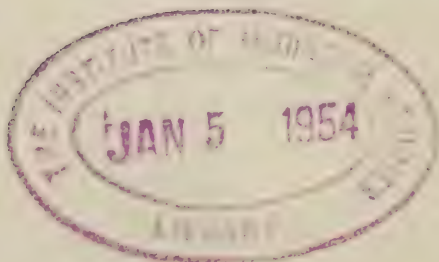
ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΠΡΩΤΟΜΑΡΤΥΡΑ ΘΕΚΛΑΝ.

- Ἀπ' ἀειλάλων μελισσῶν,
 Ἀπ' ἀκηράτων τε σίμβλων

- Δότε μοι μέλι τρυγῆσαι ,
 Ἱερῆς Θεοῦ προφῆται.
 5 Βροτέην λύρην γὰρ ὄντως
 Νοεῶν ἐφ' ὕψους ἄθλων
 Ἀκλεῆς πέλει δονῆσαι ,
 Ἀγανῆς μάλιστα Θέκλης.
 Γόνος ἀφθίτου Θεῶ
 10 Μέλος ἀφθίτου προπέμψαι
 Ἴνα παρθένον τε νύμφην
 Ἰδίη , πάναγνε , μέλψω.
 Δρομέως χοροὺς τελεῖτε
 Ἀγαθαὶ νέει τε , κούραι ,
 15 Ὅτε πνεῦμα Θεῖον ἦλθεν
 Μέλος εὐθροον κριμίζον.
 Ἱεραὶ παρθενικαὶ , παστάδα Θέκλης
 Στεφάνοις ἀθανάτοις στέψατε νύμφης.
 Ἐλεῶν Θεὸς τὰ πάντα
 20 Ἐς ἀκοσμίην πρῶσόντα
 Τέκος ὠπάσεν σαώζειν ,
 Βρότεον ἄεμας κριμίζειν.
 Ζαθέως δὲ πάντα σώσας
 Πόλιον ἐς πόλον μετήλθεν ,
 25 Ἐπί τε θρόνου καθέσθη
 Ἐνὶ δεξιῶις τακῆος.
 Θεὸν ὡς Θεοῦ τε παῖδα
 Ὁ σοφὸς δίδασκε Παῦλος
 Μέροπας σέβειν Ἰησοῦν
 30 Βίον ἀγλαόν τε τιεῖν.
 Λαγόνων ἐξ ἀγάμων Χριστὸς ἐτέχθη ,

- Διὸ τὴν παρθενίην ἦραο, Θέκλι.
 Ἱεροῦς λόγους δὲ Παύλου
 35 Θυρίδων ἀπ' εὐτορευτῶν
 Σταθερὴ κλύουσα Θέκλι
 Ἄγαθὴν ἔδεκτο πίστιν.
 Κραδίη πόθον λαβοῦσα
 Μονάγνου γόνου θεοῖο,
 Κτεάτων ἔλειπεν ὄλβου
 40 Μετὰ μητέρος τεκούσης.
 Λογάδα, κράτιστον ὄλβου,
 Θάμυριν στύγησε Θέκλι,
 Ὅς ἀθέσφατόν γε φερνὴν
 Χερὸς ἐπάρα τεκούσης.
 45 Μεγάλην νέος δὲ μῆνιν
 Κατὰ παρθένου κορύσσω,
 Δολίαις λόγοις τὰ πάντα
 Ἐρέει νόμον κρατοῦντι.
 Ῥοδίῶν μαχλοσύνης χεῖρα φυγοῦσα,
 50 Σταθερὸς παρθενίης ὄμῳς ἐτύχθη.
 Νοσερῶν νόμων ὁ ἄρχων
 Ἱερὴν κρίσιν παρῆλθεν
 Θάμυριν θέλων ἰαίνειν
 Κτεάτων θόσιν γεραίρων.
 55 Ξένον ἀθρόως παρέσχευ
 Ὅρακν νόμον πολίταις,
 Διὰ σώφρονα φλεγῆναι
 Βίστον Θέκλιην κελεύσας.
 Ὅ δὲ δὴ θεὸς τὸν ὄμβρον,
 60 Μέγαν ἀκέως σταλάξας

- Ἄπαθῆ φύλαξε νύμφην
 Φλογερὴν πυρὴν ἀμέρσας.
 Παρὰ δὲ φλογὸς φυγοῦσα
 Συρίας κίχησεν ἄστυ ,
 65 Τὸ κλυτὸν γόνου Σελεύκου
 Κλυτὸν οὖνομα προφαΐνον.
 Γενεῆς ἡμεριῶν μέτρα λιποῦσα ,
 Ἄεθλους ἦλθε Θέκκη , ἀγγελιωτῶν.
 Ῥοδοειδέος δὲ Θέκκης
 70 Χάριν ἤρπασε προσώπου
 Νέος οὖνομα κρατίστου
 Φορέων γόνου Φιλίππου.
 Σχέτλιος πόθησε κόρην
 Στυγερὸν πόθον προχεύσας ,
 75 Ταχέως δ' ἔκυσε νύμφην
 Μέσον ἄστεως κιοῦσαν.
 Τρομερὸν φόβον δὲ Θέκκη
 Κραδίης ἀνευ βαλοῦσα ,
 Στεφάνους χαμάζ' ἔριψεν ,
 80 Χλαμύδα σχίσσεν τε κούρου.
 Ὑπὸ δ' αἴσχεος κακίστου
 Φλογεροῦ πόθου τε κούρος ,
 Ἀχέων ἐπεισεν ἀρχὸν
 Σταθερὴν κόρην θαμάσσαι.
 85 Ἄγαθὸν παρθενίης ἄθλον ἀρέσθαι ,
 Ἄμα κούραις τε νέοις νεῦε ποδοῦσιν.
 Φιλοδακρύου θεήτρου
 Μέσου ἐς κόρην ἀφεΐλικον
 Ἀγρίαις λέουσι βρώσιν ,

- 90 Φιλοποντίοις τε φώκαις.
 Χαλεπὸν μὲρον δὲ Θέκλῃν
 Θεόθεν πάλιν φυγοῦσαν,
 Καλεπωτέρων τε ταύρων
 Θανέειν ἰμάσιν ἤψαν.
- 95 Ψαφάρων δ' ἰμάντα ρήξας
 Ὁ θεὸς σάωσε νύμφην,
 Πέρας ἐνθεὸν τε Θέκλης
 Κρατεροῖς μόνοις παρέσχεν.
 Ἄεθλων ἐκ προτέρων εὐθύς ἐπ' ἄλλους
- 100 Ἄεθλους ἀνδροτέρους ἔδραμε Θέκλη.
 Ἐς αἰεὶ εὐμενέα Χριστὸν ἀκοίτην
 Τελέεις σοῖς ἱκέταις, πάγκλυτε Θέκλη.

XIV.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΛΩΣΙΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΠΟΛΕΩΣ ΤΗΝ ΥΠΟ
 ΠΕΡΣΩΝ ΓΕΝΟΜΕΝΗΝ.

Ἄγία πόλις θεῶν

.

Λεῖπει.

XV.

ΕΙΣ ΕΑΥΤΟΝ ΗΤΟΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΣΩΤΟΝ

.

Λεῖπει ὄλον.

XVI.

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΜΑΡΤΥΡΑΣ ΤΟΥΣ ΑΙΓΥΠΤΙΟΥΣ.

.
.

Λείπει ἡ ἀρχή.

Ῥόον αἵματος δίκαιου

Πρόμος Ἡλίας, γὰρ ἄμφω

Κεφαλῶν ξίφει στερεῦνται.

Ψόγον ἄθλιον κακίστης

5 Ἀγίοις πλάνης φυγεῦσιν

Στεφάνους παρέσχε θεῖους

Θεὸς ἀξίους ἀέθλων.

Πάντες ἀπ' ἐσθλοδότου θεσκελα θήκης,

Ἄνερες, ἀθλοφόρων δρέψατε δῶρα.

10 Ἄγαθὰ κλυτῶν βρουύσης

Ἀγίων μέγιστα θήκης,

Μέρορες, δρέπεσθε πάντες.

XVII.

ΕΙΣ ΝΑΡΣΗΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΑΣΚΑΛΩΝΟΣ

ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΔΟΓΜΑΤΩΝ.

Ἄγε μοι λύρην, πολῖτα,

Νεερὴν τάχος δόνησαι,

Μέλος ὄφρα τερπνὸν εἶπω,

Γενέτην σοφὸν λιγαῖνον.

5 Βίωτον δὲ πάντα λέξω,

Πατρίδα, κλυτὸν τοκῆα,

Πόλιν ἔνθα νῦν νομεύει

Ἄγαθῇ θεοῦ προνοίᾳ.

- 10 Γενέτης μὲν ἔσκε Θωμᾶς ,
 Βροτὸς ὄλβιος τὰ πάντα ,
 Πόλις Ἀσίδος δὲ Ναρσῆν
 Ἄγαθὸν τρέφε νόημα.
 Δανιὴλ νέος προλάμπων
 Σοφίην δίωκε σώφρων ,
 15 Διὸ καὶ δόμοις ἀνάκτων
 Ἄγεται κρατεῖν δικαίως.
 Ναετῶν ἀφρονίη πᾶσα μολοῦσα
 Ἱεράρχην ἱερῇ πηκτίδι μέλποις.
 Ἐν ἀθεσφάτῳ βιβῶντα
 20 Ἄρεταῖς ἀναξ̄ δοκεῦων ,
 Πόλιν Ἀσκάλου παρέσχεν
 Ἱερὴν σοφῶς νομεύειν.
 Ζάθεον νομῆα μέλπων
 Πόθεν ἄρξομαι λιγαίνειν ;
 25 Ὅτι μου νόον πιέζει
 Ἄρετῶν πλάτος τοκῆος.
 Ζεφύρου πνεύσει κρεῖσσον
 Ἄρεταὶ σοφοῦ νομῆος ,
 Ὅθεν ὡς κύκνος πετάζω
 30 Πτέρυγας σοφῆς μελίσσης.
 Θεϊκοῦ γὰρ ἔστι πλήρης
 Κραδίην φλέγοντος οἴστρου ,
 Ὅθεν ἐνθάφ̄ μερίμνη
 Ἄγέλην σοφῶν νομεύει.
 35 Σμύρνης ἀγαθὸς βλαστὸς ἀγνίη βρύει
 Ναρσῆς , διὸ καὶ παῖδας ἀγνοὺς ἐκτρέφει.
 Ἱερὸς πέλων τὰ πάντα

- Δογμαμάτων πέφηνε κήρυξ
 Ἄτρεκῶν καλῶν τε θεῶν ,
 40 Θεὸν εὐσεβῶς γεραίρων.
 Καθαρὸν σέβας κρατίστης
 Τριάδος σοφῶς διδάσκει ,
 Τρία μὲν πρόσωπα μέλπει ,
 Μίαν οὐσίαν δὲ πάντων.
 45 Λόγον οὐ λέγει τοκῆα ,
 Ἔτερον τὸ πνεῦμα μέλπει ,
 Ἴνα τῶν τριῶν προσώπων
 Χύσιν ἐκφύγη κακίστην.
 Μετὰ δὲ κλυτῶν προσώπων
 50 Φύσιν οὐ θέλει διαιρεῖν ,
 Ὅθεν οὐδὲ τρεῖς κελεύει
 Τριάδος φύσεις γεραίρειν.
 Τριάς ἦν εὐσεβείας , πάνσοφε Ναρσῆ ,
 Ναέτας γῆν νομίην αἰὲν ὀπάξει.
 55 Νόος ὡς λόγον λοχεύει
 Μερόπων φέρει τε πνεῦμα ,
 Θεὸν ὡς γόνον τεκόντα
 Προφέρειν λέγει τὸ πνεῦμα.
 Ξένον ἢ νέον τοκῆος ,
 60 Γόνον ἢ γόνου τὸ πνεῦμα
 Ἀποπέμπεται διδάσκειν
 Φύσιν ἐς μίαν συνάπτων.
 Ὅτε δὲ βροτὸς γενέσθαι
 Γόνος ἤθελεν θεοῖο ,
 65 Μόνος ἐν χθονὶ προῆλθε
 Βροτὸς , οὐ λιπὼν τοκῆα.

- Παρὰ παρθένου δὲ σῶμα
 Μαρίας λέγει λαβόντα,
 Δι' ὃ καὶ φύσεις ἀτρέπτους
 70 Ἄλύτους δύο διδάσκει.
- Φωσφόρον εὐσεβίης σώφρονα Ναρσῆν
 Αἰὲν ἐς Ἀσκαλίην, Χριστὸν, φυλάσσοις.
 Ῥύπην ἐκ βροτῶν καθαίρων
 Τὰ βροτῶν ὑπῆλθε πάντα,
 75 Τὸν ἀμαρτάδος δὲ μούνης
 Ζυγὸν οὐ φέρειν κακίσης.
- Σοφὸς εὐσεβῶς διδάσκων
 Θάνειν, ὡς ἔφησε, Χριστὸς,
 Τάχος ἐκ τάφων δ' ἀνέστη,
 80 Θανάτῳ φθορὰν καθεύξας.
- Τὸ βροτῶν ἔρεισμα Ναρσῆν
 Δογματῶν τὸ τερπνὸν ἄνθος,
 Τροφέα βλέπεις πενήτων,
 Πάλιν ὄρφανῶν τεκῆα.
 85 Ὑπὸ δ' ἐνθέου μερίμνης
 Βλέπε καὶ ξένον νόημα,
 Ἄδικουμένων ἀρωγόν,
 Σθένος ἀσθενῶν τε πάντων.
- Τεκίῳ ἐκ κραδίης πάσας ὁ Ναρσῆς
 90 Ἀπάτης ἀνδροφόνου ρίζας ἀνέλκει.
 Φιλέειν τὸν Χριστὸν οἶδεν,
 Ἐρέει καλῶς διακτὴν,
 Κακίην κακῶς ποιῶσιν
 Ἄγνοεῖ φρεσὶν φυλάττων.
 95 Χάριτος γέμων δὲ θείας

- Γίνεται τὰ πάντα πᾶσιν
 Ὅ σοφώτατός γε Ναρσῆς,
 Ἴνα τοὺς ὅλους σάωσῃ·
 Ψόγον ἐκφυγεῖν προσεύχου
 100 Κακίης ξένους, πολίτας,
 Ἴνα τῶν ὅλων ἀμοιβὰς
 Θεόθεν καλὰς κομίζοις.
 Ψόγος ἐκπέσαι νομῆος
 Ἄμα τε φθόνῳ κακίστῳ,
 105 Ἴνα σὺν ξένῳ πολίτης
 Ἔσαι γελῶν χορεύοι.
 Πτελίην Ἀσκαλίης μᾶλλον αἰίδω,
 Ὅτι Ναρσῆν τεκείων εὖρε νομῆα.

XVIII.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΙΜΙΟΝ ΣΤΑΥΡΟΝ.

- Ἄσεβῶν χρόνος παρῆλθεν
 Ἀγαθῇ χόρευε πίστις,
 Ἀθέων νέφος ἐδάσθη,
 Κιθάρη μέλισθε χάρμην.
 5 Βαβυλῶν βάραθρον οἶτος
 Ἐφάνη βροτοῖσι πᾶσι,
 Ἀθέων φύουσα φύτλας,
 Ἀνόμων τρέφουσα δῆμους.
 Γελῶν βοῶ τὸν ὕμνον,
 10 Θεὸν ἀξίως γεραίρων,
 Ὅτι τὴν φίλην γαλήνην
 Χρονίην δέδωκε κόσμῳ.
 Δόμα γὰρ θεοῦ γαλήνη

- 15 Τελέθη μέγιστον, ἧ δε
 Θεϊκῷ σφένει μολοῦσα,
 Θεϊκῷ κράτει κρατοῦσα.
 Ἐφάνη θεὸς κολάζων
 Δι' ἀμαρτάδας κακίστας,
 Ἐφάνη θεὸς σαώζων
 20 Ἐλέω βρύων σὺν οἴκῳ.
 Ζέφος ἦν πάροιθε Μῆδος
 Μερόπων γένη φερίζων
 Δόρατι, ξίφει, βελέμῳ,
 Χαλεπωτάτῃ τε λύττῃ.
 25 Θεϊκῷ χόλῳ στρατεύσας
 Φλογερὴ πέφηνεν ἄρπη,
 Διὸ καὶ πόλεις φλογίζει
 Γλυκεροῖς ὁμοῦ πολίταις.
 Ἱερὸν τρέπεσκεν ἄστῳ
 30 Ὅτι Χριστὸς ἔσχε πότμον,
 Ὅτι Χριστὸς αὐτὸν ἦγεν
 Ἴδιν πτόλιν σκυλεύσας.
 Κρατερὴν πτόλιν κρατήσας
 Νεκύων ὄλην γεμίζει,
 35 Ποταμῷ πυρὸς δὲ πᾶσαν
 Ὁ θεήλατος ἐκβλύζει.
 Λάβε καὶ ξύλον θεοῖο
 Τὸ θεοῦ μέγιστον ὄπλον,
 Τὸ βροτῶν κράτιστον ἔρκος,
 40 Τὸ παθῶν φέρισον ἄλκαρ.
 Μόνον ἐν πέτρῃ γὰρ ἔστι
 Κρανίου θεὸν προφαίνου,

- Μόρον εὐθέως κατέκτα
 Ἄμα δαίμοσι κακίσοις.
- 45 Νενεκρωμένοις βροτοῖσι
 Θανάτῳ, φθορᾷ κακίσοις,
 Βροτέην κράτιςα βλύζει,
 Θανάτου κράτος πατοῦσαν.
 Ξύλον ἦν, πατὴρ ὀλέθρου
- 50 Ὅτ' Ἀδάμ τρύγησε βρωῖσιν,
 Ξύλον ἦν, φονεὺς ὀλέθρου
 Ὅτε Χριστὸν ἔσχευ ἥλοις.
 Ὅθεν ὡς πέδον γε Πάρθου
 Ξύλον εἰσίδεν Θεοῖο,
- 55 Τότε Χοσρόην φονεύει
 Ὀλεῶν κρατοῦντα Μήδων.
 Πολέμῳ γὰρ ἦν γενάρχης
 Ὁ κακὸς κακῶν ἀνάσσων,
 Γλυκερῆς δὲ τῆς γαλήνης
- 60 Κρυερὸς πέλεν διώκτης.
 Ῥᾶον ἐν βίου κυλίσθη
 Ὁ βίου κλόνοις ταραττων,
 Ὁ φόνων τὰ πάντα πλήσας
 Φονικῶις ξίφεσσι πίπτει.
- 65 Σοφὸν ἱκρίον Θεοῖο
 Τόδε τὸ τρόπαιον ἔση
 Κατὰ βαρβάρων βιαίων,
 Κατὰ Χοσρόου κακίςου.
 Τότε καὶ θάλος γαλήνης
- 70 Ἐπὶ γῆς προῆλθε πάσης
 Πολέμων πατρὸς πεσόντος,

- Γενέτου κλόνων θαμέντος.
 Ὑπὸ δὲ κλυτῆς γαλήνης
 Θεόθεν βροτοῖς μολούσης,
 75 Μεγάλης παῖς τε Ῥώμης
 Ἐπιτέρπεται κρατίστως.
 Φόβον ἐκβαλὼν διώκτου
 Ἄφθως ἐσεῖδε πάτρην,
 Ὅ φυγῶν πτόλιν τοκήων
 80 Ὅραται πάλιν πολίτης.
 Χαρὰν ἱκρίου λαβόντες
 Ἄγιου Θεοῦ παῖδες
 Ἐς εὐς τόπους μολοῦντες,
 Ἐς εὐς τρέχουσιν οἴκους.
 85 Ὑόγος ἐκνόμων ἑβραίων
 Ἐὰς ἐς κάρας τρεπέσθω,
 Ὅτι τὸ ξύλον Θεοῦ
 Μόλεν εἰς πτόλιν Θεοῦ.
 Σταυρὸς ἐς εὐσεβέων γαῖαν ἀπήχθη,
 90 Εὐσεβέων μερόπων χαίρετε φύτλαι.

XIX.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΛΗΨΙΝ ΚΑΙ ΕΙΣ ΕΑΥΤΟΝ.

- Ἀπὸ δὲ κλυτοῦ διαύλου
 Ἀναβάς ἐκεῖνα βάθρα
 Ἐλαῶν ὄρος φιλήσω,
 Ὅθεν ἐς πόλους ἀνῆλθεν.
 5 Βάθος ἀπλετον δὲ θείας
 Σοφίης, δι' ἧς με σῶσεν,
 Λίαν αἰνέσας, ἐκεῖσε

- Ταχέως πάλιν δρομήσω.
 Γεραρούς ἔπου τὰ θεῖα
 10 Ἐτάρους ἐμυσταγώγει,
 Κρυφίους βυσσοὺς φαείνων
 Ὑπὸ τὸ σέγος γενοίμην.
 Διὰ τῆς Σύρης μεγίστης
 Ἐπὶ βαθυμίδας προσήκων,
 15 Πόλιος δύσει προσούσης
 Ἀγίης ἴδοιμι κάλλος.
 Εὐπρεπέην ὄρααν ὡς γλυκὴν σείο
 Οὔρεος ἐξ ἑλαῶν, ἄστυ θεοῖο.
 Ἐπὶ Λαζάρου δὲ τύμβον
 20 Τετραήμερου νεκροῖο
 Διαβάς, ἀνακτι δόξαν,
 Ὅς ἔγειρε τόνδε, δόϊν.
 Ζέσιν ἡμέρου δὲ θείου
 Φρεσὶν ἰσχάνων, ἐκίμην
 25 Τάχα Βηθλεὲμ πολίχνην
 Ὅθι παντάναξ ἐτέχθη.
 Ζαθέου τετραστόου δὲ
 Ἄγαν ἐκπρεποῦς τρικόγχου
 Μέσου ἐσμολῶν ἐκείνου
 30 Ἱεροῦ δόμου χρεεύσω.
 Βηθλεὲμ εὐαγέος κάλλεα δέρκειν
 Χριστὸς ὁ κῆρι φανείς πάντα με νεύσει.
 Θαμὰ χρυσοφεγγέας τε
 Ὅρων στύλους τε μούσης
 35 Μάλα καλλίτευκτον ἔργον,
 Ἀχέων νέφους λαθροίμην.

- Ἴδε'ην ἄνω δὲ βλέψω
 Καλάθωσιν ἀστροφεγγῆ,
 Ἄπὸ καλλιεργίας γὰρ
 40 Χάρις οὐρανόιο λάμπει.
 Κατὰ τὸ σπέος γενόμενυ,
 Ὅθι παντάνασσα κούρη
 Τέτοκε βροτοῖσι ρύσῃν
 Θεὸν ἀτρεκῶς βροτόν τε.
 45 Λιπαρῆ πλακὶ προθήσω,
 Θεὸν ἢ βρέφος δέδεκτο,
 Βλέφαρα, στόμα, κράνος τε
 Κομίσαι χάρισμ' ἐκέϊθεν.
 Μεγακυθῆος δὲ φάτνης
 50 Ἐπὶ προσκύνησιν ἔλθω,
 Ἄλογος δὲ ἦς ὑπάρχων
 Ἐτράφην λόγῳ θεοῖο.
 Νεκύων ἐς ἄντρον εἴξω
 Βρεφῆων ἅμα σφαγέτων
 55 Γενέσει λόγου βροτεῖη,
 Ἡρώδου φθόνῳ μανέντος.
 ὦ Βασίλειε πάτερ, λῶσε νεήμων,
 Αἶθε τεινὴν κορυφὴν ἄρτι φιλοῖν.
 Ξυνετῶ λεῶν τε κλήρω,
 60 Ὅσίοις ἐπισκόποις τε,
 Μοναχῶν προηγέταις τε
 Ἐμὸν εἴσιδ'ω πατράρχην.
 Ὅς ἐμοῦ γένους ὑπάρχει
 Ἄγιου φέριστον ἔρνος,
 65 Βασίλειος ὁ πραύφρων,

- Ὁ λίαν σεβάσμιός μοι.
 Οἶσθα, μάκαρ, τίνος οὖν εἵνεκα, σείο
 Μνήσατο θυμὸς ἐμὸς τῷ δε γε χρόνῳ.
 Πραπίδων ἐμῶν τὸ χάσμα,
 70 Τεκέων ἐμῶν τὸ κάλλος,
 Σοφίης ἀγαλμα, ποῦ σε
 Σωφρόνιε σῶφρον εὖρω;
 Σωφρονίου γεραρὴν ὄψιν ἰδοίμην,
 Ὅν ποδέω γούων ἤματα πάντα.
 75 Ῥόος ὀμμάτων ἐμοῖο
 Δακρύων ἀποδακρῦει νῦν,
 Ὅταν ἐς λογισμὸν ἔλθῃ
 Ταχέως ἐκὰς σενάζων.
 Σὲ γὰρ ὁ φίλος τέκος τε
 80 Πατέρα, σχέσει τε θεία,
 Ἐδέμην παρηγορεῖν με,
 Διέπειν βίῳ τε γῆρας.
 Τίπτε λάθου, γλυκερὸν τέκνον, ἐμεῖο
 Ἐν μοναχοῖς, ὃν ἔθου παῖδα κομίζεις;
 85 Τὸ πολὺπλοκον δὲ πλήθος
 Ὅτε συμφορῶν συνέσχεν,
 Τότε σοι φίλ' ἑτερίσθη
 Πολιὴν ἔχων ἀνιγρήν.
 Ὑλικὸν βίον λιπῶν γὰρ
 90 Ἄμα σοι βιοῦν τε θνήσκειν
 Ἐφάμην· τρόπῳ δὲ ποίῳ,
 Θεὸς αἶθεν, ᾧ διέστην.
 Φρονέων πάλαι γὰρ ὄντως
 Ἐνὶ φιλτάτῃ γε Λαύρῃ

95 Μέχρι τέρματος διάξειν
Ἐκάθει κλόνοιο κόσμου,

.

.

.

100 Στάς δ' ὄσας ὑπέστην.

Ψαμάθου πλέον γὰρ εὔροις

Κραδίης ἐμῆς ἀνίας,

Ἐδαφος διάβροχόν τε

Ἐτι δακρύοις ἐμοῖσι.

Τόγε μὴν ἄεισμα τοῦτο

105 Ἀνέθηκά σοι ποθοῦντι,

Καθ' ὄλην φυλήν Συρίης

Ἐμέθειν πόνους αἰείδειν.

XX.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΟΘΟΝ ΟΝ ΕΙΧΕ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΠΟΛΙΝ
ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΕΒΑΣΜΙΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ.

Ἄγιον πόλισμα θεῖον

Ἱερουσαλήμ τ' ἐς νῦν δὴ

Ἐθέλων πύλας παρεῖναι

Ἴν' ἀγαλλιῶν ἐσέλθω

5 Εὐαγέων Σολύμων ἐνθεος εἴστρος

Αἰὲν ἐμὴν κραδίην σφόδρα θαμάζει.

Βαδιῶν ἐπὶ πλακῶν σου

Ἐς Ἀνάσασιν κατέλθω,

Ὅθι παντάναξ ἀνέστη

10 Θανάτου κράτος πατήσας.

Γλυκερὸν πέδον φιλήσω,

- Ἴερὸν κύβον κατεΐδω,
 Μέγαν οὐρανόσερόν τε
 Τετρα
- 15 Διὰ βήματος Θεῶο
 Μέσον ἐς τάφος Θεῶο
 Γεγονῶς, πέτρην ἐκείνην
 Μάλα προσκυνῶν φιλήσω.
- Ἐπαναξίου δὲ τύμβου
 20 Κίονας κύκλω τε κόγχας
 Ἀκροκρinoχρυσομόρφους
 Φιλέων, ἄγαν χρεεύσω.
- Ἐπὶ τριστῶον παρέλθω
 Ὀλομαργαρογυρόχρουν,
 25 Περικαλλέως γ' ἔπαυλον
 Κρανίου τόπον προσέρπειν.
- Ὠκεανὸς βιοτῆς αἰὲν βιούσης,
 Ἀτρεκέως τε λήθης, φῶσφορε τύμβε.
 Ζάθεον μεσόμφαλόν τε
- 30 Πέτραν ἔκταθεῖς φιλήσω,
 Ὅθι τὸ ξύλον πεπήγει
 Τὸ λύσαν ξύλου κατάραν.
- Ὡς μέγα σεῖο κλέος, φαίδιμε πέτρα,
 Σταυρὸς ὅπη μερόπων λύτρον ἐπήχθη.
- 35 Θαλέων χαρᾶ δ' ἐπέλθω
 Ὅθι προσκυνοῦμεν ὅσσοι
 Πέλομεν λεῶς Θεῶο
 Ἄγλαὸν ξύλον τὸ Θεῶον.
- Ἴνα παμμέδων ταχύνας
 40 Κεχαραγμένη γραφῆος

- Σέβας εἰκόνι προσοίσω ,
 Γόνατα δράμοιμι κάμψαι.
 Κατὰ παμφαῆς δὲ βῆμα
 Γεγανυμένος πορευθῶ ,
 45 Ξύλον οὖ τὸ θεῖον εὔρεν
 Ἐλένη μέδουσα κεδνή.
 Μετὰ κραδίης δὲ πλήρους
 Κατανύξεως ἀνέλθω
 Ὑπερώϊον θεῶμαι
 50 Κάλαμον , σπόγγον τε , λόγχην.
 Νεαρὸν δ' ἔπειτα κάλλος
 Βασιλικὴν εὖ κατείδω ,
 Μοναχῶν ὅπου χερεῖα
 Νυχίους τελοῦσιν ὕμνους :
 55 Ἐν ἐμοῖς δρόμοις ποσὶν τε
 Ἐπὶ τὴν Σιών ἀπέλθω ,
 Ὅθι γλωσσοπυρσόμορφος
 Κατέβη χαρὰ θεῖο.
 Ὅθι μουσικὸν δὲ δεῖπνον
 60 Τελέσας ἀναξ ἀπάντων ,
 Ὅπαδῶν ἐνιψεν ἔχνη
 Μετριοφρόνως διδάσκων.
 Χαῖρε Σιών , φαέθων ἥλιε κόσμου ,
 Ἦν ποθέων στενάζω νύκτωρ καὶ ἡμαρ.
 65 Ἐργέν ὡς ἀφῆκεν ἄθου
 Νεκάθας σοφῶδες ἔργω ,
 Τότε παντάναξ ὁ ρήξας
 Ἐφάνη φίλος ἐκεῖσε.
 Σκοπιτὴν λιπὸν Σιώνδε ,

- 70 Περιφύς πέτρην ἐφ' ἧνπερ
 Δι' ἐμ' ὁ πλάσας ἐτύφθη,
 Δόμον ἐς πέτραν κατέλθω.
 Τόπον, εὖ κλάων σενάξω
 Σοφίης φίλων ὁ πρῶτος
- 75 Ἐὸν ἔκλυσε τὸ πῆμα,
 Χαμάδις πεσῶν φιλήσω.
 Χαμόθεν φέρειν ἐκείνην
 Πάρετος κλίνην βεβήκει
 Ὑγιῆς λόγου κελεύσει,
 80 Βάσιν εὖν ἴδοιμι κείνην.
 Πραβατικῆς ἀγίης ἔνδοσι βαίνω,
 Ἐνθα τέκεν Μαρίην πάγκλυτος Ἄννα.
 Φέρε δὴ, μάτην μετέλθω
 Ἀγορῆς μέσης ὁδεύων,
 85 Ὅθι πατρικῶς ἐτέχθη
 Θαλάμῳ ἀνασσα κύρη;
 95 Ψυχοτερπέως τρυφεῖν
 Τερμένους δ' ἐπὰν τὸ σῶμα
 Τὸ δεδεγμένον τὸ σῶμα
 Μαρίας θεὸν τεκούσης.
 Ποταμῶν δάκην ἰάσεις
 Ἀπὸ τῆς πέτρης ἐκείνης,
 Θεόπαις, ὅπου τανύσθη,
 Μαρίη βρύουσα πᾶσιν
 Ὑποδὺς νεῶν νεῶνδε
 Θεομήτορος πανάγνου,
 Φιλέων περιπλακείην
 90 Ἐρατοῦς ἐμοίγε τοίχους.

- Γεθσημανῆ τέμενος λαμπρὸν αἰείδω
 100 Ἐνθα τέτυκτο τάφος μητρὶ Θεῆο.
 ὦ γλυκὺ πλεῖστα πέλεις ἔξοχον οὔρος,
 Χριστὸς ὄθεν μεδέων οὐρανὸν ἤκεν.

XXI.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΑΠΗΘΟΝ ΜΗΝΑΝ
 ΤΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΟΝ ΤΟΥ ΕΝΝΑΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ
 ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΘΕΝΤΑ ΕΠΙ ΦΩΚΑ
 ΟΤΙ ΘΕΟΔΟΣΙΟΝ ΤΟΝ ΥΙΟΝ ΜΑΥΡΙΚΙΟΥ
 ΕΔΕΞΑΤΟ.

- * Ἄγε μοι λύρην προφῆτα,
 Ἄγε τύμπανον δόνησαι,
 Μαρῖη, ὅπως αἰείσω
 Τριάδος κράτος γεραίρων.
 5 Τριάδι ζωοτόκῃ κῦδος ἀγείρω
 Πατέρος Θεσπεσίου λύτρα λιγαίνω.
 Μετὰ κυμβάλων χερεύων
 Τριάδος κλέος λιγαίνω,
 Πατρός τὰ λύτρα μέλπων.
 10 Βλαβερὸν στόνου γὰρ ἦρεν
 Κραδίης ἐμῆς μολόντα,
 Γλυκερὴν χαρὰν δὲ δᾶκεν
 Στοναχῶν ἐμῶν διώκτην.
 Γενέτης ἐμὸς Θεόπτης
 15 Γενέτης πέλεν πενήτων,
 Ὅσιων ἔρεισμα Μηνᾶς
 Γενέτης ξένων τε πάντων.
 Διὸ δὴ δράκων ἀλάστωρ

- Ἀρετῶν ἐμοῦ τοκῆς
 20 Κλέος οὐ φέρων, ἐπ' αὐτὸν
 Φθονερόν τίνασσε τόξον.
 Ἔνα δὲ φθόνος κακίσου
 Νοερῶν ἐμῶν ἀδελφῶν
 Ἐσέδου τάχιστα, Μηνᾶς
 25 Ὀφειως πεσῶν φαρέτρη.
 Ζακότῃ τάλας προῆλθεν
 Κραδίῃ φθόνον κορύσσων,
 Νέος εὐρέθη τ' Ἰούδας
 Γενέτην θέλων ὀλέσσαι.
 30 Ἀγαθῶν ἐκ πατέρων βλασὸς ὑπάρχων
 Βελίου πῶς στυγερός πάϊς φαάνθης;
 Ἀγαθοῦ φανεῖς τοκῆς,
 Φθονερόν τέκος κακίστου
 Βελίου πόθεν φαάνθης;
 35 Θεῖκόν λόγον προφήτου
 Τελέει, φαγῶν γὰρ ἄρτου
 Γενέτου τάλας, κατ' αὐτοῦ
 Πόδας ἄθλιους ἐπῆρεν.
 Ἰκανὸς φθόνον δὲ θρέψας
 40 Κατὰ θεσφάτου τοκῆς,
 Μεθ' ἑταιρίδος κακίσης
 Δολίους συνῆρε σείστρους.
 Ψευδοκατηγορίην πατρὶ τεκόντι
 Ἄντι τεκνοτροφίης σείο λοχεύεις;
 45 Δολίην τέχνην τοκῆϊ,
 Τέκος ἄθλιον, λοχεύεις,
 • Γλυκερῶς ἐπεὶ σ' ἔθρεψεν;

- Κρατεροῦ δ' ἀνακτος ἐχθρὸν
 Νεκύων θόμον λιπόντα,
 50 Ἐνὶ δόμασιν τοκῆος
 Ἰερῶς λέγων φανῆναι.
 Λόγον ἄστατόν γε τοῦτον
 Ἄτρεκὲς τάλας διώξας,
 Διὰ φληνάφου γυναικὸς
 55 Φαρίης ἔφη κρατοῦντι.
 Ἐρῆε πατροκτασίην, ἄθλιε κούρε,
 Ἄντι τεκνοτροφίης πατρὶ λοχεύων.
 Μετὰ δὲ βδέλυγμα μύθων
 Δολομηχάνων γε τούτων,
 60 Ὅ ἐμός πατήρ ὁ πρῶτος
 Ἐνὶ χειμάσιν κατέστη.
 Νομίσας τε γὰρ πυθέσθαι
 Ἄτρεκεῖς λόγους ὁ ἄρχων
 Μετὰ λαιδῶρων ἀλιτρῶν
 65 Γενέτην ἐμὸν συνέσχεν.
 Ὅ θεὸς τῶν πατέρων ὃν σὺ γεραίρεις,
 Σὲ, πάτερ, σείο τέκνοις θᾶπτον ὀπάξει.
 Ἄγαθὸς θεὸς τοκῆων
 Γενέτην, τάχος σαύσας,
 70 Γλυκεροῖς τέκνοις ὀπάξει.
 Ξεναγὸν τ' ἐμὸν τοκῆα
 Φθονεροῖς ὁμοῦ σιδήρῳ
 Φαρίης ἔπεμψε δῆσας,
 Βασιλεῖ δίκην ὑφέξειν.
 75 Ὅ δ' ἀναξ ἐμὸν τοκῆα
 Μετὰ δυσμενῶν ἐπαρχῶν

- Ἰερῶ πέπομφε Κοσμᾶ
 Ἄτρεκὲς θέλων πυθέσθαι.
 Πρόμαχος δίκης κολάζων,
 80 Στυγεροῦ φθόνου τοκεῦσιν
 Ὅ σφώτατός γε Κοσμᾶς
 Ἄτρεκὲς λέγειν διδάσκειν.
 Ῥόος εὐλαλὸς τε σώζειν
 Ἄτρεκῆς λόγους φιλοῦντας,
 85 Θανέειν δ' ἔφη κακίως
 Δολίους λέγοντας ὕθλους.
 Ψευδοκατηγορίην θάττον ἐλέγξας,
 Χριστὲ, πατρὶ γλυκερῶ λύτρον ὀπάξαις.
 Ὅ θεὸς, τάχιστα τέχνην
 90 Δολίην καλῶς ἐλέγξας,
 Γενέτην φίλον σαώξαις.
 Στυγερόν φόβον, δ' ἐλόντες
 Κραδίη φθόνον, τοκῆα
 Δίχα τυμμάτων ἐπαρχῶν
 95 Δολίων ἔλεγξαν αἴστρω.
 Τότε δὴ φθόνον φανέντα
 Δολίην τέχνην τε πᾶσαν,
 Ὅ κλυτὸς τὰ πάντα Κοσμᾶς
 Βασιλεῖ διῆλθε θείω.
 100 Ὑπὸ δ' ἀφθίτου θεοῖο
 Κραδίην ἀναξ ἀέξων,
 Φθόνου εὐθέως ἐπιγυνοῦς
 Κρίσιν ἐνθεον παρέσχεν.
 Φθονεροῦς δίκην παρέξειν
 105 Δολίης τέχνης κελεύσας,

- Γενέτην τ' ἐμὸν κελεύει
 Ἄπὸ χειμάτων ἀλύξαι.
 ὦ Πάτερ, εὐσεβίης εἵνεκα σείο
 Ψυχῶν σου σε θεὸς σῶσεν ἀνάγκης.
- 110 Ἄρετῶν τεῶν τὸ πλήθος
 Θεός, ὦ Πάτερ, νοήσας
 Στυγεροῦ μόρου ἔσωσεν.
 Χαλεποῦ φθόνου πεσόντος
 Γοερὸν νέφος καλύφθη,
- 115 Δακρύων χρόνος παρῆλθεν
 Πατέρος φίλου θανέντος.
 Ψύθας ὄλετο προνοίη
 Θεϊκῆς δίκης μολευσῆς,
 Ἄπὸ γὰρ θεοῦ προνοίης
- 120 Γενέτου χάρις φαάνθη.
 Στονάχων σῶν τεκέων Χριστὸς ἀκούσας,
 Γενέτην ἐξ ἀδίκου ῥύσατο πότμου.
 Στονάχων τεῶν ἀκούσας
 Τεκέων Θεὸς τοκῆα
- 125 Ἄδίκου φύλαξε πότμου.

XXII.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΥΡΙΝ ΠΑΥΛΟΝ ΤΟΝ ΚΑΝΔΙΔΑΤΟΝ
 ΚΑΙ ΜΑΡΙΑΝ ΤΗΝ ΜΗΤΕΡΑ ΑΥΤΟΥ
 ΚΟΙΜΗΘΕΙΣΑΝ ΕΝ ΚΥΡΙΩ.

Παῦλος.

Ἄγαθοῦ πεσόντος ἔρκους,
 Μαρίας ἐμῆς τεκνύσης,
 Τίνα τὸν γόον τελέσω;

- Τίσι δακρύων ρεέθροις ;
 5 Τίπτε τεὸν , Μαρίη , κάλλιπες ὕια
 Ποντοπερεῖν βιότου κύματα μῶνον ;
 Βλαβεραὶ πνέουσιν αὔραι
 Ἄφ' ἀμαρτάδος φαράγγων ,
 Βιότου σκάφος βροτοῖσιν
 10 Ἐποπόντιον ποιῶσαι.
 Γνόφος ἔσχατος κακοῖσι
 Ἄφ' ἀμαρτάδων ὀμίχλης
 Ἀποτίκτεται προβαίνων
 Βίον ἔσχάτως ταραττεῖν.
 15 Διὸ νῦν ἐμοί γε Παύλῳ
 Βιότου πλέοντι πόντον
 Ἐδέχθη γνόφος , θυέλλη
 Ταραχοὺς τροφὰς κόμιζων.
 Μαρία.
 Ἐδάης ἅπαντα , τέκνον ,
 20 Ὅσα γῆς ὑπερθεῖν ἔρπει
 Ὅτι περ νόμοισι φύτλης
 Θανάτου φθοραῖς συνῆπται.
 Χριστὸν ἄγων βιότου σύμπλοον ἄλμης ,
 Χείματος οὐ τρομέεις ἔντρομον αὔρην.
 25 Ζυγὸν ἐνδέδωκε πάσιν
 Ὅ πάλαι θεὸς ποιήσας
 Ἀπὸ γῆς φύσιν λαβοῦσιν
 Ἐπὶ γῆν πάλιν βαδίζειν.
 Θεὸς οὖν ὁ ταῦτα τεύξας
 30 Ἐμὲ τῆν πάλαι γεγῶσαν
 Θανέειν κέλευσεν , ἄρτι

Φύσεις νόμους τελοῦσαν.

Παῦλος.

Ἰαχὴν ἰαλλε, Μῆτερ,

35 Μέγα μοι τρυγῶντι πένθος,
Ἄχέων ὄπως τὸν ὄγκον
Ἄπ' ἐμῶν φρενῶν σκεδάσσω.

Ἀσπίδος ἡμετέρης σείο πεσοῦσης,
Ἀντιβίων με θέος δάμνα βελέμνων.

Μαρία.

Κραδῆς στέρησιν ὄμοι

40 Φίλα παῖ τετὴν ἀρείην
Σθένος οὐκ ἔχει κομίξειν
Ἐσαεὶ κακῶς στροβοῦσαν.

Λόγον ἐκτεκεῖν συνῆθε

45 Καθαρὸν νέφος ἀνίης,
Διὰ σὸν μέγιστον ἄλγος
Μέρος ἢ τάλαινα λείψεν.

Παῦλος.

Μερόπων κάκιστα τόσσα

50 Πάθεν οὐδὲ εἰς ἀπάντων,
Διό με στόνος θαμάζει
Βιότου κλόνου σκοποῦντα.

Μαρία.

Νόον ἐς θεὸν τιταίνων,

Γόνε, τὸν γόνον θεοῖο
Τῶν ὄλων καλῶν νομῆα
Νοερὸς λύκους ἀλύξαις.
55 Τείχος ἔχεις κρατερόν, γοῦνε, τεκούσης
Χριστόν, ὃς ἀντιβίων ἔθλασε κόρσας.

Ξένα δόγματα βδελύττου

"Αμα τοῖς κακοῖς τοκεῦσιν ,

"Οσα περ δόμου Θεοῦ

60 Ἐπελαύνεται νομεῦσιν.

"Ολος εὐσεβῆς φαίνου

Κραδίην σοφῶν καθάιρων ,

Θεὸν ἀξίως γεραίρις

Πραπίσιν , λόγοισιν , ἔργοις.

65 Πολιοῖς γένιο ῥάβδος ,

Ἄπορουμένοισιν ὄλβος ,

Νοσεροῖς ἄκος προλάμπεις ,

Ἄδικουμένοισιν ἔρκος.

Παῦλος.

Ῥυπαρῶς αἰὲ βοῶσας

70 Ῥυπαρὸν φέρω τὸ βλέμμα

"Οθεν ἐς Θεὸν νοῆσαι

Ἄπορῶ τοῦ σοῦ γε θάρσους.

Ἐκ μακάρων στενοῖεις Παῦλος ἐτύχθην ,

Μῆτερ ἐμὴ σταθερὴ , σείο θανούσης

75 Σὺ δὲ δὴ πάρος τεκοῦσα

Ἐπὶ γῆς ἐμοὶ παροῦσα ,

Πέλες ἄγκυρα κρατίστη

Θεὸν ἴλεω παιοῦσα.

Τὰ σὰ γὰρ φέρισα πάντα

80 Βίος εὐσεβῆς Θεόφρων ,

Καθαρὰι λιτῶν πορείαι

Ἐμὲ πρὸς Θεὸν συνῆπτου.

Ἵπὸ δὲ σκέπην μεγίστην

Τελέων τεῶν λιτάων ,

- 85 Θεὸν εἶχον εὐνοοῦντα ,
 Βίον εἶχεν εὐδρομοῦντα.
 Παῦλος ἐγὼ στονόεις πῶς ἐφαάνθη ,
 Μῆτερ ἐμὴ γλυκερὴ , σείο θανούσης ;
 Μαρία.
- Φάος εἰσορᾶν θεοῖο
- 90 Ποθέειν ἔχειν τε θάρσος ,
 Φίλε παῖ , φίλον θεοῖο
 Ἴερὸν βίον διώκεις.
 Οὐρανίης Τριάδος πάγκλυτον εὖχος ,
 Κῶρε , σὲ παρ χθονίοις ὄντα σαώσει.
- 05 Χαρίης θεῶ φανήση
 Ἄπο πράξεων ἀλιτρῶν
 Ἐπὶ θέσκελον διαίτην
 Πάλιν ἐσιῶν προθύμως.
- Ψόγον εἰ φύγοις δὲ φλαῦρον
- 109 Τὸ ἀμαρτάδων ὀπηδόν ,
 Θεὸν εἰσίδεις ἀπαύστως
 Ἐπὶ σὸν βίον σκοποῦντα.
 Ἄθανάτου Τριάδος παγκρατὲς ἔρμα
 Ἐκ θανάτου σε λυγροῦ , κῶρε , σαώσει.

ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ
 ΑΝΑΚΡΕΟΝΤΕΙΩΝ.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ

ΤΡΙΩΔΙΟΝ.

Ἦδὴ. Τὸν ἐν καμίνῳ τοῦ πυρός.

Πυρποληθέντα ἡδοναῖς, καὶ τὸ ὀπλικὸν ἀμαυρωθέντα, τῷ πυρὶ τοῦ σοῦ φόβου ἀνακαινίσας, Χριστέ, φωτὶ με σωτηρίας αὔρασον, ἵνα σε δοξάζω εἰς πάντας.

Κόρον μισήσασα παθῶν, ἐστιάσθητι καλῶν ἡ παροιμία· καὶ ἠδύνθητι μᾶλλον, τῇ ἐκ νηστείας τρυφῇ, πικρίας ἡδονῶν ἐκκλίνας, ἑαυτὴν ψυχὴ μου, καὶ ζήσεις εἰς αἰῶνας.

Πεπωρωμένος τὴν ψυχὴν, καὶ τῇ μέτρῃ τῶν κακῶν ἐσκοτισμένος, οὐδαμῶς ἀτενίζω, πρὸς σε τὸν μόνον Θεόν· διό με οἴκτιρον καὶ φώτισον, καὶ τῆς μετανοίας ὑπάνοιξόν μοι πύλας.

Ἡ οὐρανῶσασα ἡμῶν τὴν γεώδη καὶ φθαρτὴν, ἀγνή, οὐσίαν τῇ Θερμῇ σου πρεσβείᾳ· κατευθυνθήτω ἡμῶν ἐντεύξεις, καὶ θεήσεις ποιήσον πρὸς τὸν σὸν καὶ πάντων Θεὸν καὶ βασιλέα.

Ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ ἐν θαλάσῃ.

Νῆψον, γρηγόρησον, ζέναξον, δάκρυσον· διὰ νηστείας ὄλου, τῆς ἁμαρτίας τὸν φόρτον, ψυχὴ, ἀπαρβύψον· τῇ Θερμῇ μετανοία, ἀπόφυγε τὸ πῦρ· καὶ διὰ πένθους, τῶν παθῶν τὸν πενθήρη χιτῶνα διαρρήξον, τὴν στολὴν τὴν θείαν λαμβάνουσα.

Ὅρει προσέλθωμεν ἀρίστων πράξεων· διὰ νηστείας πάντες, τὰς χαμαιζήλους λιπόντες τῶν ἡδονῶν προσβολὰς, καὶ εἰς γνώφον εἰσδύντες σεπτῶν θεωριῶν, μόνον ὀψόμεθα Χριστοῦ τὸ ἐράσμιον κάλλος, Θεούμενοι μυστικῶς θείαις ἀναβάσειν.

Οἶμοι τίς γένομαι; τί διαπράξομαι; τὴν ἁμαρτίαν πράττων, καὶ τὸν δεσπότην οὐ φρίττων ὁ ἀσυνείδητος· διὰ τοῦτο πρὸ δίκης κατάδικος εἰμι, δικαιοκρίτῃ ἀγαθῇ· ἐπιστρέψας με σώσον, τὸν ὑπὲρ πάντας βροτοῦς σὲ παραπικράναντα.

Ἡ ἀγεώργητος γῆ, ἡ βλαστήσασα τὸν τοῦ παντὸς τροφέα,

τὸν ὑπανοίγοντα χεῖρα, καὶ εὐδοκίᾳ αὐτοῦ ἐμπιπλῶντα πᾶν ζῶον ἰσχυρῆ δεικῆ, στήριξον ἄρτω ζωτικῇ παρειμένῃ καρδίας τῷ κόρῳ τῶν δυσχερῶν ἡμῶν παραπτώσεων.

Τὸν ἐν τῇ βάλῳ Μωϋσεῖ.

Ἵπνου ἀπόθῃ ψυχῆ τῆς θειῆς ῥαθυμίας, καὶ προθύμως γρηγόρει πρὸς τὰς θείας ἐντολάς· ἐγγίξει ὁ νυμφίος· λαμπαδηφόρος σπεύσον αὐτῷ προσυπαντήσαι.

Τραυματισθέντα θειῶς ἠδονῆς τῇ ῥομφαίᾳ, τῇ μωτώσει οἰκτίρμον τῆς εὐσπλάγχχου ῥοπῆς σου· ἰάτρευσόν με λόγε, ὅπως σε εὐχαρίστως δοξάζω εἰς αἰῶνας.

Ἀπὸ παθῶν βλαβερῶν, ἀπὸ φθόνου καὶ ζήλου, ἀπὸ πάσης κακίας ἐγκρατεύθητι ψυχῆ σιτίοις τρεφομένη τοῖς τὴν τρυφὴν τὴν ἄνω ἀύλως προξενούσι.

Θεογεννήτορ ἀγνή, τῆς ψυχῆς μου τὰ ἔλκη, καὶ καρδίας τὰ πάθη, καὶ νοδὸς τὰς ἐκτροπὰς θεράπευσον, ὡς μόνη ἀμαρτωλῶν βοηθός, καὶ πορθουμένων τείχος.

Τῶν γηγενῶν τίς ἤκουσε τοιοῦτο.

Τῶν γεγενῶν τίς οὕτως ὀλισθήσας, θεὸν παρώργισε ποτέ; τίς ταῖς ὀρμαῖς τῆς κακίας ἐπηκολούθησε, καὶ καταγώγιον ὤφθη τῆς ἀμαρτίας, ὡσπερ ἐγὼ ὁ τάλας; ἀλλ' ὡς θεός, ὁ θελητῆς τοῦ ἔλεους σύ με οἴκτειρον.

Θεοειδῶν ἀγγέλων αἱ δυνάμεις τὸν εὐδιάλλακτον θεὸν ἐκδυσωπήσατε, σῶσαι ψυχὴν εἰς πέλαγος βιωτικῶν νηχομένην, καὶ τρικυμίαις παθῶν χειμαζομένην, καὶ προσβολαῖς, τῶν ἐναντίων πνεύματων κινδυνεύουσαν.

Δεῦρο ψυχῆ, πτεροῖς κουφιζομένη, διὰ νησιῆς ἀρετῶν, τῆς χαμαιζήλου κακίας ὑπερανάστηθι, καὶ θεωρίαις ἐντρύφα ταῖς ἀνωτάταις· τρυφὴν ταῖς προξενούσαις τῶν ἀγαθῶν, θεοειδῆς γενομένη διὰ πίστεως.

Τίς ἀκουστάς ποιήσει τὰς αἰνέσεις σοῦ τῆς τεκούσης ὑπὲρ νοῦν τὸν αἰνετὸν καὶ δεσπότην, ἀγνή, καὶ κύριον, ὃν περ αἰνοῦσιν ἀγγέλων ταξιερχίαι; αὐτὸν οὖν ἐκδυσώπει ὑπὲρ λαοῦ ἡμαρτηκότου, παρθένε ἀπειρόγαμε.

Ἐξήνθησεν ἡ ἔρημος.

Σταυρώσωμεν τὰ μέλη δι' ἐγκρατείας· νήψομεν εἰς προσευχὰς ὡς γέγραπται, καὶ κατ' ἴχνος πολιτευσώμεθα τοῦ παθόντος καὶ πάθη θανατώσαντος.

Ἐμέσαντες τὴν ἔμπικρον ἁμαρτίαν, σπεύσωμεν τῷ τὴν χολὴν θελήματι γευσαμένῳ εὐαρεστῆσαι Χριστῷ, τῷ σταυρῷ καθελόντι τὸν ἀρχέκακον.

Συνήθειαν λαβοῦσα ἡ ἁμαρτία ἔλκει με εἰς παντελῆ ἀπώλειαν· ἀλλὰ σύ με ταύτης ἐκλύτρωσαι τῷ σταυρῷ σου οἰκτίρμον πολυέλεε.

Δεσπόζουσα ἀπάντων τῶν ποιημάτων δέσποινα, ὡς τὸν δεσπότην τέξασα, τῆς δουλείας με ἐλευθέρωσον τοῦ θολίου καὶ μόνου πολεμήτορος.

Κάμινος ποτέ.

Κάμινος παθῶν φλογίζει τὴν ψυχὴν μου· ἀλλὰ τῇ θρόσῳ τοῦ ἐλείους σου ταύτην καταμάρανον· ὁ πηγάσας ἀπαθείας κρουνοὺς πλευρᾶς ἐξ ἀκηράτου σου σταυρούμενος, εὐεργέτα, διὰ πολλὰν συγκατάβασιν.

Ἔψωσας ἡμᾶς πεσόντας εἰς κακίαν, τῇ ἐν σταυρῷ σου ἀνψώσει Χριστέ· ὅθεν ὀλισθήσαντα ἁμαρτίας με εἰς βάραθρα, ἀνάγαγε καὶ στήριξον, πέτρα τῆς σωτηρίας, ὅπως δοξάζω τὸ κράτος σου.

Λόγη σου Χριστέ, παθῶν τὴν σηπεθόνα ἀποκαθάρας τῆς καρδίας μου, ὅλου καθαγιάσου, ὃν ὁ ὄφις ἐτραυμάτισεν ὁδοῦσιν ἰοβόλοις· καὶ δίδου μοι ἀκωλύτως θείας πρὸς τρίβους πορεύεσθαι.

Σὲ τὴν φαεινὴν λαμπάδα καὶ λυχνίαν, ἐν ἣ τὸ πῦρ τὸ τῆς θεότητος, οἰκήσαν ἐφώτισε τοὺς νυκτοειδεῖ συσχεθέντας φθορᾶ, ἀμίαντε γεραίρωμεν ἅπαντες εὐλογοῦντες, εὐλογημένη τὸν τόκου σου.

Ἀνάρχου γεννήτορος.

Ἡλίου φαιδρότερον, νηθείας ἀναλάμπασα, ἡ πολύφωτος χάρις, εὐαγγελίζεται πᾶσι τοῦ σταυροῦ τὰς ἀκλίνας, καὶ τὰς αὐ-

γὰς τοῦ τιμίου πάθους, καὶ τῆς ἀναστάσεως τὴν ἡμέραν τὴν σωτήριον.

Ἄγνείαν ποθήσωμεν, πορνείαν ἀποφύγωμεν, τὴν ὀσφύν σωφροσύνη περιζωσώμεθα, ὅπως καθαροὶ ἐποφθῶμεν τῷ καθαρῷ καὶ μόνου ἐκ πάντων ζητοῦντι τὴν κάθαρσιν, τῷ σωτῆρι τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Χριστὲ ἐκ τοῦ φόβου σου καθήλωσον τὰς σάρκας μου· ὁ σταυρῷ προσηλώσας τὴν ἁμαρτίαν Ἀδὰμ, λύσον τῶν κακῶν μου τὴν δέσιν, τοῦ πονηροῦ σύντριψον τὰ βέλη τῆ λόγχῃ σου, θέσπυτα, καὶ τῆς τοῦτου βλάβης ῥύσαι με.

Κριτὴν δικαιοτάτον καὶ μόνου εὐδιάλλακτον, ἡ Γεκοῦσα παρθένε Χριστὸν κύριον, ῥύσαι με τῆς κρίσεως κόρη, καὶ τοῦ πυρός καὶ τῆς τιμωρίας, ἧς μοι προεξένησεν ἁμαρτίας ἡ ἀπόλαυσις.

Ὁ σοφίστας ὑπὲρ ῥητόν.

Ὁ φωστῆρας ἐν τοῖς πέρασι τοὺς μαθητὰς ἀναδείξας τῷ κηρύγματι λόγε Θεοῦ, τὰς καρδίας ἡμῶν φώτισον φωτὶ ἀρετῶν, καὶ νηστεία καθαρον, διδοὺς μελάνοιαν ἐπιστροφῆς τοῖς δούλοις σου, εἰς τὸ δοξάζειν σε, ὁ μόνος ὑπάρχων ὑπεράγαθε.

Ἐλήλυθας ἐκ παρθένου.

Ἐγκρατείας τὰς αὐγάς δεχομένη ἀστράφθητι ψυχῇ, καὶ ἀπόφυγε τῆς ἁμαρτίας τὴν ζόφωσιν, ὅπως ἀνατείλῃ σοι ἡ τῆς ἀφέσεως αἴγλη θεῶν πνεύματι.

Ἀγκίστρον με ἠδονῆς δελεάσας ὁ δόλιος αἰχμάλωτον ἔλαβεν· ἀλλ' οἱ τὸν κόσμον ἀπόστολοι λόγῳ σαγηνεύσαντες, ἐκ τῆς αὐτοῦ με κακίας ἐκλυτρώσασθε.

Ἐδείχθητε τοῦ ἡλίου τῆς δόξης αὐγάσματα, ἀπόστολοι ἐνδοξοὶ, πλάνης ἀχλὺν ἀπελαύνοντες· νῦν δέ με φωτίσατε τὸν ὑπὸ πάσης κακίας σκοτιζόμενον.

Κεκράξομαι ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ θλιβόμενος πρὸς σέ, καὶ ῥυσθήσομαι, καὶ ἠδονῶν ὑπερβήσομαι τείχους, καὶ σωθήσομαι, τῇ σῇ παρθένε δυνάμει τειχιζόμενος.

Τῷ δόγματι τῷ τυραννικῷ.

Νηστεύσωμεν πάσης ἠδονῆς, πιπραίνοντες τὴν αἰσθησιν νη-

στεία, καὶ κατανύξεως πόμα θερμῶς πιάμεθα ψάλλοντες εὐλογεῖτε τὰ ἔργα.

Τῆς στάσεως τῆς ἐκ δεξιῶν γενέσθαι κοινωνόν με δυσωπεῖτε, ὅτ' ἂν καθίσητε κρῖναι βροτοὺς σὺν Χριστῷ, ἀπόστολοι, τὸν πολλαῖς ἁμαρτίαις κρίσεως ὑπεύθυνον.

Ἐν ἄρματι θείων ἀρετῶν, νηστεία καθαρθέντες ἐπιβῶμεν, καὶ πρὸς αἰθέριον ὕψος τὸν νοῦν πελάσωμεν, ψάλλοντες τὸ εὐλογεῖτε ἔργα.

Διέμεινας ἀφλεκτος, τὸ πῦρ τεκοῦσα τῆς θεότητος παρθένη· ἀλλὰ κατὰφλεξον πάθη ψυχῶν, τῶν βοώντων πάντοτε εὐλογεῖτε τὰ ἔργα.

Ἡ τὸν ἀχώρητον Θεὸν ἐν γαστρὶ χωρήσασα.

Ἀπερρίμμενος ἠδονῶν ἀχανὲς εἰς πέλαγος, τὴν τῆς σῆς εὐσπλαχνίας ἄβυσσον προσκαλοῦμαι· σῶσόν με κυβερνήτα.

Τῆς εὐσπλαχνίας ἡ πηγή, θός μοι κατανύξεως σαλαγγόν, ὅπως ἀποκλαύσωμαι τῶν κακῶν μου τὰς ἀπείρους θαλάσσας.

Τῶν μαθητῶν σου Ἰησοῦ ταῖς σεπταῖς δεήσεσι τὴν σεπτὴν δίδου μοι ἀνάστασιν, προσκυνησαὶ καὶ τὰ θεῖα σου πάθη.

Ἡ οὐρανῶσασα ἡμῶν τὸ γεῶδες φύραμα, τῇ ἐν σοὶ τοῦ Θεοῦ πανάμωμε ἐνοικήσει, ῥῦσαι πάντας κινδύνων.

Ὁ φωτισμὸς τῶν ἐν σκότει.

Τὴν ἐν ἐμοὶ καθορῶν ῥαθυμίαν ὁ θολιόφρων σπεύθει καὶ συμπράττει τῇ ἁμαρτίᾳ· χαίρει γὰρ οὗτος τῇ ἐρῇ τιμωρίᾳ· ἀλλὰ σύ μοι δίδου διόρθωσιν σῶτερ εἰς ἐκείνου ἀναίρεσιν δέομαι.

Ὁ τὰς ἀρχὰς θριαμβεύσας τοῦ σκότους ἐν τῷ σταυρῷ σου, τούτων ἐξέλσθαι με τῆς κακουργίας, τὸν ἐμπεσόντα εἰς βυθὸν ἁμαρτίας, καὶ εἰς βόθρον ἀλόπων πράξεων, σοῦ θὲ τῷ ἐλέει σωθῆναι ἐλπίζοντα.

Ὁ νεκρωθεὶς ἐν σταυρῷ ἠπλωμένος, τὴν νεκρωθεῖσαν ζώσων ψυχὴν μου τῇ ἁμαρτίᾳ, καὶ τὴν σεπτὴν σου ἐξανάστασιν φθάσαι ἐν εἰρήνῃ· Χριστέ ἀξιώσον πράττουτα τὰ σὰ ἐμμελῶς διακώματα.

Ὁ φωτισμὸς τῆς ἐμῆς ἀσθενείας, ἡ σωτηρία τῆς ἀμαρτωθεί-

σης ἀγνή ψυχῆς μου , σῶσον με σῶσον ἀπολλύμενον , κόρη , καὶ χιτῶνα τῆς ἀφθαρσίας με ἔνδυσον φθαρέντα θειοὺς παραπτώμασι.

Τὸν ἐν καμίνῳ τοῦ πυρός.

Ὁ ταπεινώσας ἑαυτὸν , ἀνυψώθης ἐν σταυρῷ , δι' εὐσπλαχνίαν ἀνυψῶν τὸν πεσόντα βρώσει τοῦ ξύλου ποτῆ· διό σε μόνε ὑπερύμνητε τὸν δεδοξασμένον ὑμνοῦμεν εἰς αἰῶνας.

Ἀπροσεξίας νυσταγμῷ ἁμαρτίας τὸν βαρὺν ὑπέστην ὕπνου· ἀλλὰ σὺ ὁ ὑπνώσας ἐπὶ σταυροῦ δι' ἐμὲ , Χριστέ μου , ἔγειρον πτωθέντα με , μὴ με καταλάβῃ ἡ νύξ ἢ τῶν παθῶν μου.

Ἐκτυφλωθεὶς ταῖς ἡδοναῖς περιφέρω τὴν ψυχὴν ἐσκοτισμένην· καὶ γελαῖ καθορῶν με ὁ θολιόφρων ἔχθρὸς· διό με φώτισον καὶ λύτρωσαι τούτου τῆς κακίας Χριστέ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ἐν ἀμελείᾳ τὴν ζωὴν δαπανήσας νυσταγμῷ τῆς ἁμαρτίας , τὴν ψυχὴν ἐβαρήθην· τῇ ἀκοιμήτῳ σου δὲ πρεσβείᾳ προστρέχω· μὴ δώης με εἰς θάνατον ὑπνώσαι , πανάχραντε παρθένε.

Ἡ τὸν πρὸ ἡλίου.

Τὴν λελεπρωμένην ψυχὴν μου τοῖς ἀτόποις ἐνθυμήμασι , τῷ βραντισμῷ τοῦ αἵματός σου κάθαρρον , Θεοῦ λόγε , καὶ κοινωνῶν τῆς δόξης σου με ποίησον , ὁ δι' ἐμὲ τὴν ἄδοξον καθυπομείνας δέλων σταύρωσιν.

Ὅλος κατεκάμφθην τῷ βάρει τῶν ἀτόπων σώτερ πράξεων· καὶ συνθροπάζων κράζω σοι φιλόνηρωπε , τῆς ψυχῆς μου τοὺς ἀνιάτους μάλωπας θεράπευσον τῷ σῷ τιμίῳ μάλωπι , ἵνα ὑμῶ σου τὴν θεότητα.

Βρῶμα τὴν κακίαν ποιούμενος καὶ πόμα τὴν ἀμελείαν , ὁ κατὰ πάντα μένων ἀδιόρθωτος , τῶν βρωμάτων τῇ ἀποχῇ ἀκαίρως ἐπαγάλλομαι· οὐ γὰρ τοιαύτην ἔφησε νηστείαν ἔσεσθαι ὁ κύριος.

Τὴν τῆς ἀποτόμου ἀρχαίας ἀναιρέλιον ἀποφάσεως , καὶ τῆς προμήτορος τὴν ἐπανόρθωσιν , τὴν τοῦ γένους τῆς πρὸς Θεὸν αἰτίαν οἰκειώσεως , τὴν πρὸς τὸν κτίστην γέφυραν , σὲ θεολόγε μεγαλύνομεν.

Τριστάτας κραταιούς.

Ὁ μόνος ἀγαθός , ἡ πηγὴ τοῦ ἐλέους , ὁ ἀμνὸς ὁ τοῦ Θεοῦ

ὁ αἴρων ὡς Θεὸς τὰ τοῦ κόσμου ἐγκλήματα, σῶσόν με ἀμαρτημάτων ἱρικυμίαις ποντούμενον, μετανοίας πρὸς ἄρμον ἐξύτων με.

Νηστεία καθαρὰ μακρυσμὸς ἀμαρτίας, ἀλλοτριώσεις παθῶν, ἀγάπη πρὸς Θεόν, προσευχῆς ἐπιμέλεια, δάκρυα σὺν κατανούξει προμηθεΐα πενήτων τε, ὡς Χριστὸς ἐν γραγαῖς ἐνετείλατο.

Πληγέντα τὴν ψυχὴν ἀμαρτίας ῥομφαία, καὶ κατάστικτον πολλοῖς ὑπάρχοντα κακοῖς, ἰατρὲ τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ἴασαι ὡς εὐεργέτης, ἐπιθεῖς μοι τὰ φάρμακα τῶν σεπλῶν ἐντολῶν σου φιλάνθρωπε.

Ἀμόλυντε σκηνὴ παναγία παρθένε, μόλυνθέντα με δεινῶς παθῶν ἐπαγωγαῖς, τῇ πηγῇ τοῦ ἐλέους σε καθαρον, καὶ δός μοι ἄμβρους κατανούξεως, θέσποινα, ἀμαρτίας βυθῶν κατακλύζοντας.

Λυτρωτὰ τοῦ παντός.

Παροδεύων τοῦ βίβ τὸ ἄστατον, ληστρικοῖς λογισμοῖς περιέπεσον, καὶ πληρωθεῖς προσώζεσα ἰατρὲ τῶν νοσοῦντων, δίδε μοι χεῖρα, τῶν ἀγίων σου πάντων θεήσεσι.

Χαλεπῆς ἀμαρτίας κλυδώνιου τὴν ἐμὴν συνταράσσει διάνοιαν ὡσπερ τὸν Πέτρων σῶσόν με, Ἰησοῦ, μελωδοῦντα πάντα τὰ ἔργα εὐλογοῦτε κυρίου τὸν Κύριον.

Ἐγκρατεία τὰ πάθη νεκρώσωμεν, τῇ νηστεία τὸ πνεῦμα πτερλώσωμεν πρὸς οὐρανόν, καὶ κρᾶζώμεν κατανούξει καρδίας, ἡμέροτομέν σοι, ὁ Θεὸς ὡς οἰκτίρμων συγχώρησον.

Ἐν γαστρὶ σου σκηνώσας ὁ ὕψιστος, οὐρανῶν πλατυτέρα σε ἔδειξε, καὶ προστασίαν ἄμαχον τῶν βοώντων παρθένε πάντα τὰ ἔργα.

Εἴα μὲν τῷ τῆς παρακοῆς νοσήματι.

Νηστεύσωμεν μὴνιδος πισοί, ἱρυφήσωμεν τὴν ἀγάπην τὴν ἀνόθευτον, θρύψωμεν πένησι τὸν ἄρτον, τὸν Θεῖον σιτιζόμενοι χάριτι, καὶ δάκρυσι τὰ δάκρυα σβέσωμεν τὰ τῆς μελλούσης ἀποφάσεως.

Ταλαίπωρε στέναξον ψυχὴ, σκυθρόπασον, μελαγχολίας τρόπους ἐνδειξαι νῦν ἐπὶ θύρακις ἡ ἡμέρα, ὁ κρίνων ἀποτόμως καθέζεσθαι, ἐκάστω ἀπονέμων τὰ ἄξια τῶν πεπραγμένων, καθὼς γέγραπται.

Οὐ κέκτημαι πράξεις ἀγαθὰς, ἐσπίλωσα τὸν χιτῶνα ὡς περ εἴληφα Θείου ἐνδύματος ἐνδύσει, ἐν σκότει ἀγνωσίας πορεύομαι· φωτί με τοῦ προσώπου σου, κύριε ἀπεγνωσμένον νῦν κατὰ αὐγασον.

Μαρία κυρία τοῦ παντός, παντοίοις με δουλωθέντα ἁμαρτήμασι σὺ ἐλευθέρωσον παρθένε· τὸν ἐλευθερωτὴν τῶν ψυχῶν ἡμῶν αὐτὴ γὰρ ὑπὲρ λόγον ἐκύησας, οὐσιωθέντα τὸ ἀνθρώπινον.

Ὅτι ἐγὼ εἶμι ὁ Θεὸς ὑμῶν.

Στέναξον, δάκρυσον, ψυχὴ ἐπίσρεψον, μετανόησον· ἤγγικεν ἡ ὥρα, ἐπὶ θύραις ὁ κριτὴς· πρὸς ἀπολογία ἐτοιμάζου, καὶ βόησον, ἡμάρτηκά σοι οἰκτιρῶν· ἐλεήμων ἀγαθὲ σὺ με οἰκτεiron.

Κόρον ἁμαρτίας ψυχὴ μου μίσησον τὸν ὀλέθριον, Ἰρύφησον τῷ κόρῳ ἡς νηστείας ἐμμελῶς· τὰς σωτηριώδεις ἐντολάς βρώμα ποιήσον, ἀπόλαυσιν προξενούσας αἰώνιων ἀγαθῶν διὰ πίστεως.

Ἄγγελοι, δυνάμεις, ἀρχαὶ, ἀρχάγγελοι, κυριότητες, θρόνοι, ἐξουσίαι, χερουβὶμ, καὶ σεραφίμ, τὸν ἀγαθοδότην καὶ Θεὸν ἱκετεύσατε, συγχώρησιν ὀφλημάτων καὶ παθῶν ἀπαλλαγὴν θωρηθῆναι ἡμῖν.

Ἡ μόνη κυήσασα τὸν ἄναρχον λόγου πάναγνε ἐκ σοῦ σαρκωθέντα, καὶ μὴ τραπέντα ὑπὲρ ἧν· μείνασα παρθένος μετὰ τόκου ἀνύμφευτε, ἰκέτευσ ὑπὲρ πάντων ἡμῶν, τοῦ λυτρωθῆναι ἐκ φθορᾶς τὴν ζωὴν ἡμῶν.

Οἱ θεορήμονες παῖδες ἐν καμίνῳ.

Ὁ δικαίωςας στενάξαντα τελώνην, ὁ οἰκτερήσας τὴν πόρνην ἀπὸ καρδίας δακρύσασαν, σῶσον οἰκτεiron σώτερ ψυχᾶς τῶν ὑμνούντων σε.

Καρποφορήσωμεν πράξεις ἐναρέτους διὰ νηστείας κυρίῳ· καὶ βλαβερῶν ἀποσχόμεθα λογισμῶν, ἵνα Θείας τρυφῆς ἐπιτύχωμεν.

Οἱ τῶν ἀγγέλων χοροὶ σε δυσωποῦσι, τῶν ἀποστόλων ὁ δῆμος, καὶ τῶν μαρτύρων τὰ τάγματα· Ἰησοῦ τῷ λαῷ σου συγχώρησιν θώρησαι.

Τὸ ἀλατόμητον ὄρος τὴν παρθένον, τὴν φωτοφόρον λυχίαν, τὴν ὑδιάβατον κλίμακα, τοῦ θεοῦ τὸ χωρίον, πισοὶ μακαρίσωμεν.

Τὸν προδηλωθέντα ἐν ἔρει τῷ νομοθέτῃ.

Ἡ καλὴ νηστεία πιαίνουσα τὴν καρδίαν, στάχυν ἀρετῶν ὠρι-
μου ἐνθέως ἐκβλαστάνει, ἣν ποθήσωμεν ἐν ἀγίαις ἡμέραις, τὸν
ἀγιασμόν ὑποδεχόμενοι.

Τὸν ἐν ἀμαρτίαις πολλαῖς κατεσπιλωμένου τετραυματισμένου
ὄρω, καὶ κατακεκριμένου, ἐλεήμων τῷ σῶ ἔλεει οἰκτεῖρας, σῶ-
σον ἰκεσίαις τῶν ἁγίων σου.

Οἴμοι παναθλία ψυχῇ, πῶς ἀπολογήσῃ; ποία φρίκη σε λήψε-
ται, κριτοῦ καθεζομένη, μυριάδων περιτταμένων ἀγγέλων; σπεῦ-
σον, οὖν πρὸ τέλους μετανόησον.

Τὸ βασιλικὸν ὄχημα, τὴν φαιδρὰν νεφέλην, ὄρος τὸ πιώτα-
τον, ὄρος τετυρωμένον, ἀπειρόγαμε δυσωπῶ σε παρθένη, ἴα-
σαι τὰ πάθη τῆς καρδίας μου.

Στερεωθήτω ἡ καρδιά μου.

Σταυρῷ παλάμας ἐξεπέτασας, τῆς ταθείσης πάλαι χειρὸς τοῦ
Ἀδάμ πρὸς τὸ τῆς γνώσεως φυτὸν ἀναιρῶν τὸ ἀμάρτημα, διὰ
σπλάγχνα οἰκτιρῶν λόγε Θεοῦ ὑπεράγαθε.

Στερεώσόν μου τὴν διάνοιαν κλονούμενην φθόνῳ τοῦ ὄφρα-
ταῖς τῶν παθῶν ἐπαγωγαῖς, τῷ σῶ πάθει φιλόανθρωπε, ὁ πα-
θὼν καὶ τὴν ἀπάθειαν πιστοῖς χαρισάμεθα.

Ἡ τῆς νηστείας χάρις ἐλαμψεν, ἀκρασίας σκότος διώκουσα
ἰδοῦ εὐπρόσδεκτος καὶ ἡμέρα σωτήριος· μετανοίας ἐνδειξόμεθα
καρποῦς καὶ ζησώμεθα.

Κατάπιπτόντων ἐπανόρθωσις, ἠδονῶν κρημνοῖς συμπτωθέντα
με, καὶ ἀμαρτίας χαλεπὰ ἐμπεσόντα εἰς βάραθρα, ἐξανάστησον
ἀγνή καὶ πρὸς ζῶην ἐποδήγησον.

Τὸν τοὺς ὑμολόγους ἐν καμίνῳ.

Ὁ μετὰ ἀνόμων λογισθῆναι διὰ πλῆθος ἐλέους καταδεξάμε-
νος, τὰς ἐμὰς ἀμαρτίας ἐξάλειψον ἐν πίστει, ὅπως σε δοξάξω
Χριστὲ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Τῶν ἀμαρτιῶν μου τὸ χειρόγραφον, τῇ σῇ διάρρηξον λόγχῃ
καὶ τῆς καρδίας μου τὰς ὀδύνας θεράπευσον κύριε, πληγείσης
βίλει τῆς κακίας τῶν πονηρῶν δαιμόνων.

Μεμελανωμένην τὴν καρδίαν τῆς ἁμαρτίας τῷ λύθρῳ, τῷ σῶ ἀπόπλυνον ἐκ πλευρᾶς ἀποσάξαντι αἵματι, Χριστέ μου, ἵνα σε δοξάζω εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ἡ ἀγεωργήτως ἐκβλασλήσασα τὸν ἐπουράνιον στάχυν, παρθένε, ἔμπλησον πεινώσαν τὴν ταπεινὴν ψυχὴν μου.

Τὴν ζωοδόχον πηγὴν τὴν ἀέναον.

Νενηστευκῶς Ἐλισσαῖος ἀνέστησε νενεκρωμένον τὸν παῖδα, ὡς γέγραπται· καὶ ἡμεῖς νηστεύοντες, σαρκικὰ φρονήματα ἀπονεκρῶσαι πιστοὶ κατεπειχθῶμεν, ἵνα ζωῆς τῆς ἐκεῖ ἐπιτύχωμεν.

Οἶμοι ψυχὴ φοβερὸν τὸ κριτήριον, καὶ τοῦ κριτοῦ ἡ φρικώδης ἀπόφασις· σπεῦσον, μετανόησον, Χριστῷ διαλλάγηθι τῷ διὰ σὲ ἐν σταυρῷ ἀναρτηθέντι, καὶ ῥυσάμενῳ πιστοὺς κατακρίσεως.

Τῆς μετανοίας μοι πύλας διάνοιξον, τὰς τῶν παθῶν μὴ εἰσοδούς ἀπόκλεισον, ὁ ληστὴ τὴν εἴσοδον δεῖξας εὐεπίβατον τοῦ παραδείσου Χριστὲ τῆ σῆ σταυρώσει, ἵνα δοξάζω τὴν σὴν ἀγαθότητα.

Ὅτι εἰς βλάβη κακίας ἀπεύριμμαι, καὶ λογισμοῖς ἐναντίοις χειμάζομαι δαίμοσι πειθόμενος, ἡδοναῖς δαλούμενος· βοήθησόν μοι ἀγνὴ παρθενομήτορ, πρὸς σωτηρίας ὁδὸν ὁδηγοῦσά με.

Μὴ ἐν ποταμοῖς ὀργισθῆς κύριε, ἢ ἐν ποταμοῖς

ὁ θυμὸς σου, ἢ ἐν θαλάσῃ τὸ ὄρημα.

Μέθην ἡδονῶν ψυχοφθόρων σβέσαντες, τὸ τῆς κατανύξεως πόμα διὰ νηστείας ἐμφορηθῶμεν.

Νήστευσον ψυχὴ ἀκρασίας βρώσεως, τρύφησον καλῶν θεωρίαις, ἵνα τῆς ἄνω τραπέζης τύχης.

Ἄνθρακες πυρὸς τοῦ αὐλοῦ πέλοντες, φλέξατε παθῶν μου τὴν ὕλην, θεῖοι ἀπόστολοι τοῦ σωτῆρος.

Σάρκα τῷ Χριστῷ ἐκ τῆς σῆς δανείσασα, νέκρωσον σαρκὸς μου τὰ πάθη, ζωοκυήτορ ἀγνὴ παρθένε.

Τὸν ἐν φλογὶ τοῖς παισὶ τῶν ἐβραίων.

Θανατωθεῖς ταῖς πολλαῖς ἁμαρτίαις, νεκρὰν προσφέρω τὴν ψυχὴν ἐν τῷ βίῳ· διό με οἰκτεῖρατε, ζωηφόροις πρεσβείαις ταῖς ὑμῶν, θεόπται μαθηταὶ τοῦ κυρίου.

Περὶ σχεθεῖς ἀμαρτίας ὑμίχλη, ἕδη προσήγγισα ἀπογνωσεως οὕτως· διό με φωτίσατε τοῦ ἡλίου τῆς δόξης μύσαι, καὶ ἀκτί-
νες ὑπάρχοντες θεόπται.

Ἀπὸ παθῶν ἐγκρατεύου καὶ σώζῃ ψυχὴ ταλαίπωρε· ἀποχὴ γὰρ βρωμάτων νηστεία, ἀπρόσδεκτος τοῖς ὀρθῶς ἐκζητοῦσι, εἰ μὴ καὶ σφαλμάτων διόρθωσις ὑπάρχη.

Βάτον πυρὶ καιομένην Μωσῆς σε πρὶν ἐθεώρει, θεομήτορ παρ-
θένε· διό μου κατάσβεσον τῶν παθῶν τὰς καμίνας, καὶ πυ-
ρὸς γέεννης ἐξάρπασον καὶ σῶσον.

Ἐν σιναίῳ τῷ ὄρει κατεῖθέ σε.

Ποταμοὶ γεγενυότες ἀπόστολοι τῆς πηγῆς τῆς νοητῆς, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν εὐπορήσαντες ἐν καρδίᾳ καθαρᾷ, τῆς ἐμῆς ἀμαρ-
τίας γὰ ρεῖθρα ξηράνατε ταῖς προσευχαῖς ὑμῶν, καὶ πρὸς σω-
τηρίας ὁδὸν ὀδηγήσατε.

Ἀμαρτίας χειμάζει κλυδώνιον τὴν ἀθλίαν μου ψυχὴν· δε-
ξιάν ὡς τῷ Πέτρῳ μοι ἔκτεινον, κυβερνήτα ἀγαθὲ· μὴ βυθός με
καλύψῃ ὁ τῆς ἀπογνωσεως· βρωμα μὴ γένομαι κήτους ψυχοφθό-
ρου, Χριστὲ πολυεῖλε.

Ἀποστόλων χορὸς ἰκετεύει σε, Ἰησοῦ παρβασιλεῦ· δυσωπεῖ σε
ἀγγέλων τὰ τάγματα· διὰ πλήθος οἰκτιρῶν τῷ λαῷ σου πα-
ράσχου κακῶν ἀπολύτρωσιν, βίβη διόρθωσιν, καὶ τῆς βασιλείας
τῆς σῆς τὴν εἰκείωσιν.

Παρθενία καὶ τόκος συνέδραμεν ὑπὲρ φύσιν ἐπὶ σοί, κιβωτὲ
τοῦ σεπτοῦ ἀγιάσματος, μητροπαρθένε ἀγνή· διό πίστευε βοῶ
σοι ὄλον με ἀγίασον, ὄλον ἐκλύτρωσαι πάσης ἀσελγείας παθῶν
τῶν θλιβόντων με.

Ἀσεβεῖς οὐκ ὄφονται.

Ἐκουσίως δέσποτα ὑψώθης ἐν σταυρῷ, καὶ κατέρραξας τὸν
ἐχθρὸν ἐκουσίως· ὅθεν κατέρραγμένον με ἠδονῶν εἰς βάραθρα,
εὐσπλαχνία σου διόρθωσον.

Σκοτισθέντα πάσιςιν ἀτόποις τὴν ψυχὴν, φωταγώγησον Ἰη-
σοῦ, ὁ σκοτίσας ἡλίον, σταυρῷ τεινόμενος καὶ φωτίσας ἡλιε
οἰκουμένης τὰ πληρώματα.

Τὸ νηφείας πέλαγος ἐκπλεῦσαι γαληνῶς καταξιώσόν με Χριστέ, κατευνάζων κύματα τῆς διανοίας μου· καὶ τῆς ἀναστάσεως εἰς λιμένα με καθόρμισον.

Τὴν ἀγνὴν ἀγνεύουσι τιμήσωμεν νοῖ· καλλοῦν τὴν τοῦ Ἰακώβ ταῖς ἐνθέοις πράξεσι καλλυνόμενοι, εὐσεβῶς ὑμνήσωμεν, ὡς μήτέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.

Παῖδας εὐαγεῖς ἐν τῇ καμίνῳ.

Σταυρῷ προσπαγεῖς δι' εὐσπλαχνίαν, ληστή τὸν παράδεισον ἀνέωξας· νῦν δὲ λησσευθέντα με, θαίμονος δεινότητι καὶ τῇ ψυχῇ ὀλόσωμον πληγὴν δεξάμενον, ἰάτρευσον ἀνοιξας μοι πύλας τὰς τῆς μετανοίας τῇ σῇ φιλανθρωπία.

Νηστεία λεπτύνωμεν τὴν σάρκα, ψυχὴν προσευχαῖς καταπιάνωμεν, πένητας ἐκθρέψωμεν, πλοῦτον μὴ κενούμενον ἐν οὐράνοις ὠνούμενοι, καὶ ἀνακράζοντες τὸν κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα καὶ ὑπερυψοῦτε.

Τῷ πάθει σου κτίσις ἐκλονήθη, σταυρῷ σε θρασυμένη καθλώμενον, σώτερον ὑπεράγαθε· ὕδεν ἰκετεύω σε, ταῖς προσβολαῖς κλονούμενον ἀεὶ τοῦ ὄφρα, στερέωσον τὸν νοῦν μου οἰκτίρμων σοῦ τῶν θελημάτων ἐν ἀβραγαεὶ τῇ πέτρᾳ.

Ἡ πύλη Θεοῦ ἡ κεκλεισμένη, ἦν μόνος διώθενσεν ὁ κύριος, ἔθνον πρὸς τρίβας με θείας, καὶ διάνοιξον τῆς σωτηρίας πύλας μοι, Θεοχαρίτωτε· πρὸς σὲ γὰρ καταφεύγω παρθένε, μόνη προστασία τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων.

Λίθος ἀχειρότμητος ὄρους ἐξαλαξέυτου.

Λίθον σε τμηθέντα προεῖδεν ὄρους προφήτης ἐκ παρθένου, σώτερ, διαρρήξαντα πέτρας τῇ σῇ ζαυρώσει· διὸ βαρούμενον ἀναισθησίας λίθῳ με, ὡς πανοικτίρμων, ἔλευθέρωσον.

Νήστευσον κακίας ψυχὴ μου, θεία ἀγάπη ἐντροφῶσα· θύρας ἀναπέτασον πάσαις καλῶν εἰδέαις, ἐναποφράττουσα τῆς πονηρίας εἴσοδον, δι' ἐγκρατείας καὶ θεήσεως.

Ἐμὲ τὸν κατὰκριτον σώσον, ὁ κατακρίνας τῷ σταυρῷ σου, δέσποτα σώτερ μου τὴν ἔχθραν· καὶ μὴ γέννηθῃς δειξῆς ὑπεύθυνον τὸν πληγωθέντα πάθεσι, καὶ ἁμαρτίαις ἁμαυρούμενον.

Φεῖσαί μου Χριστὲ ὅτ' ἂν ἔλθῃς κρίναι τὸν κόσμον μετὰ δόξης· λύσου τὴν ἀχλὺν τῶν παθῶν μου, ταῖς ἰκησίαις τῆς κησύσης σε, καὶ κληρονόμου ποιήσου τῆς οὐρανοῦ βασιλείας σε.

Παῖδες ἑβραίων ἐν καμίνοι.

Ὅμβροις ἐσβέσατε αἱμάτων, πανασίδιμοι τὴν φλόγα τῆς ἀπάτης· τοῦ πυρὸς οὖν ἡμᾶς τοῦ μέλλοντος πρεσβείαις ταῖς πρὸς Θεὸν λυτρώσασθε τοῦ ἀσβέστου εἰς αἰῶνας.

Στόματα φράξαντες λεόντων, τῶν βασάνων τε πυρὰν ὑπενεγκόντες, ἀθλοφόροι, τρυφὴν τὴν κρείττονα κληροῦσθε· ἥς περ τυχεῖν δεήθητε καὶ ἡμᾶς εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ὅλω φωτὶ περιλαμφθέντες τῷ τοῦ πνεύματος γενναῖοι ἀθλοφόροι, μεταστάσει πιστοῖς τὴν ἄνεσιν αἰτεῖσθε, καὶ παραθείσου εἴσοδον, καὶ ζωῆς τὴν μετουσίαν.

Ὑμνον προσάγω σοι παρθένε· μὴ παρίδῃς με κακοῖς κεκρατημένον, ἀλλὰ δίδου ἀγνὴ διόρθωσιν ταχεῖαν, διὰ νηστείας πάσης τε ἀγωγῆς ἀγαθοτρόπως.

Νικηταὶ τυράννου καὶ φλογὸς τῆ χάριτι.

Τῶν βασάνων εἶδη ἀσθενεῖα σώματος ὑπενεγκόντες, ἰατροὶ νοσοῦντων, ἀθλοφόροι ὤφθητε· ὅθεν κραυγάζω, τὴν ἐμὴν νοσοῦσαν ψυχὴν ἰατρεύσατε, χρόνῳ τῆς νηστείας διὰ τῆς μετανοίας.

Οἶμοι πῶς παρήλθον πᾶσαι αἱ ἡμέραι μου ἐν ἀμελείᾳ; καὶ ἰδοὺ τὸ τέλος φθάνει ἀτελείωτον καλῶν λαβεῖν με· οἱ καλῶς τὸν δρόμον τελέσαντες μάρτυρες, τέλος ἀγαθόν μοι γενέσθαι δυσωπεῖτε.

Σταλαγμοῖς αἱμάτων, τὴν πυρὰν ἐσβέσατε τῆς ἀθείας, Θεῖοι ἀθλοφόροι, καὶ τοῖς ἐκδημήσασι τοῦδε τοῦ βίου ἐξαιτεῖσθε ὄντως τὴν Θεῖαν ἀνάπαυσιν, καὶ τῶν πεπραγμένων λύσιν παρὰ κυρίου.

Ἰεζεκιὴλ σε πύλην ἀδιόδευτον ἀγνὴ προεῖδε· μετανοίας πύλας πᾶσιν ὑπανοίγουσιν ἀπεγνωσμένοις· ὅθεν δυσωπῶ σε, τρίβους μοι ὑπόδειξον τὰς πρὸς τὰς ἐκεῖσε φερούσας κατακαύσεις.

Ὅρους παρήλθες τῆς φύσεως, τὸν δημιουργόν.

Ὅφθητε Θεῖοι ὡς ἄνδρακες, ὕλην πονηρᾶς ἀθείας συμπλέγοντες· καὶ ξίφει καρτερίας, στίφη συγκόπτοντες δαιμόνων ἀθλοφόροι, φωταγωγοὶ τῶν καρδιῶν ἡμῶν.

Σκότος νοητὸν μετοικίσθητε, γενναῖοι ἀθλοφόροι· διὸ φωτί-
σατέ τὴν ταπεινὴν ψυχὴν μου ἐσκοτισμένην πλημμελήμασιν.

Ἦλγησαν πόρους προφέροντες οἱ πανευκλεεῖς ἀθλοφόροι τοῦ
σώματος, καὶ νῦν τοῖς μεταστάσει πιστοῖς τὴν ἄπουον ἄχραντε
ἀνάπαυσιν αἰτοῦνται, καὶ παραδείσου τὴν ἀπόλαυσιν.

Φάνηθε ἄχραντε δέσποινα, θεῖος συνεργὸς τοῖς ἀχρείοις οἰ-
κέταις σου, καιρῷ τῆς ἐγκρατείας τὰς προσευχὰς ἡμῶν προσ-
ήγουσα κυρίῳ τῷ τῶν αἰώνων βασιλεύοντι.

Ἄσμα ἀναπέμφωμεν λαοί.

Ἐχὼν ὡς θεὸς τὸ συμπάδες, μετανοοῦντα δέξαι με τὸν δα-
πανήσαντα τὸν βίον μου ἀσώτως· βοῶ σοι τὸ ἡμαρτον, κατηγό-
ρων οὐ χρήζω, τὴν αἰσχύνην τῶν ἔργων προφέρων.

Βρῶσιν λελοιπῶς ἀγγελικὴν, παρρημιώδη κτήνεσιν, ἐν τῷ σι-
τίζεσθαι τὴν μοχθηρὰν κακίαν· ἀλλ' οὖν ἐπιστρέφοντα δέξαι με
ὡσπερ ἓνα τῶν μισθίων, οὐράνιε πάτερ.

Νύκτα ἠδουῶν τὴν ἐκ τρυφῆς προσγινομένην ἄπαντες πιστοὶ
ἀφήμενοι, φωτὶ τῆς ἐγκρατείας σπουδαίως προσέλθωμεν, ἵνα
τῆς φωτοφόρου εὐωχίας καταξιωθῶμεν.

Χαίροις ὁ πανάγιος ναὸς, ὁ πόκος ὁ θεόδροσος, ἐσφραγισμέ-
νη πηγὴ τοῦ ἀθανάτου βείθρου, τὴν ποιμνὴν σου δέσποινα φύ-
λαττε ἐκ παντοίων πολεμίων ἀπολιορκήτως.

Οἱ θεορήμονες παῖδες ἐν καμίνῳ.

Ἐκδαπανήσας οὐσίαν τὴν πατρώαν μετὰ πορνῶν, ἐξεβλήθη
τῶν προαυλίων τῆς χάριτος· ἀλλὰ δέξαι με πάτερ, δι' ἄμετρον
ἔλεος.

Ἐν φαιδροτάτῃ νησειᾷ φωταυγείαις τῶν προσευχῶν λαμπρυ-
θέντες, φωτοειδεῖς χρηματίσωμεν, ὅπως τῆς ἀμαρτίας τὸ σκό-
τος ἐκφύγωμεν.

Ἐκδυσωπεῖ σε χορὸς τῶν ἀσωμάτων· τὰ χερσὶν ἱκετεύει, καὶ
τῶν ἁγίων τὰ τάγματα· τὰς ψυχὰς ἡμῶν σῶσον, Χριστέ πολυέλεε.

Τὸν ἀγεώργητον βότρυν συλλαβοῦσα, ἐσκοτισμένου με μέθῃ
τῆς ἀμαρτίας σωφρόνισον, θεοτόκε παρθένε, ἐλπίς τῶν ψυχῶν
ἡμῶν.

Τὸν προδηλωθέντα ἐν ὄρει τῷ νομοθείῳ.

Τὸν ἀπὸ τῆς σῆς μακρυνθέντα πᾶτερ ἀγάπης, καὶ ἐθελουσίως ὀρμαῖς ἠθονῶν δουλωθέντα, ἐπιστρέφοντα ὡς τὸν ἄσωτον δέξαι· μόνος γὰρ ὑπάρχεις πολυέλεος.

Ἄκαρπος ἰδείχθην συκῆ, μόνην τὴν κακίαν γεωργῶν ὁ ἄθλιος, τὸ πῦρ μοι προξενούσαν· σὺ οὖν κύριε καρποφόρον με δεῖξον, πράξεις ἀγαθὰς καρποφοροῦντά σοι.

Νήστευσον ψυχὴ μου κακίας καὶ ῥαθυμίας, κράτησον ὑργῆς καὶ θυμοῦ, καὶ πάσης ἀμαρτίας· Ἰησοῦς γὰρ τοιαύτην θέλει νηστείαν ὁ φιλανθρωπότατος σωτὴρ ἡμῶν.

Ἡ ἀνερμηνεύτως τεκοῦσα τὸν θεὸν λόγον, τὸν καθαίροντα πνεύματι κόσμου τὰς ἀμαρτίας, ὑπὲρ δούλων σου δυσωποῦσα μὴ παύσῃ τοῦτου δεοτόκε τοῦ σωθῆναι ἡμᾶς.

Ὅτι θεὸς ἐγὼ εἰμι.

Ἰδιοθετήσας με διὰ λητροῦ βαπτίσματος ὁ υπεράγαθος πατήρ, πλούτῳ παντοίων κατεκόσμησε καλῶν· ἀλλ' ἐθούλευσα θέλων τοῖς ἀκάρποις λογισμοῖς, ὅθεν ἐπτώχευσα.

Ἰλεως ἴλεως, ἴλεως ἔσο κύριε· κρίνον τὴν κρίσιν μου ἐμοὶ, δικαιοκρίτα, τὸν μικρὸν μου στεναγμὸν διὰ ἔλεος μέγα προσδεχόμενος Χριστὶ, καὶ μὴ παρίδης με.

Ἀποδυσάμενοι τὸ δυσαχθὲς χιτώνιον τῆς ἀκρασίας, τὴν φαιδρὰν τῆς ἐγκρατείας ἐνδυσώμεθα στολὴν, καὶ λαμπροὶ γεγονότες τὴν λαμπρὰν τοῦ λυτρωτοῦ φθάσωμεν ἔγερσιν.

Σῶσόν με σῶσόν με, ἢ τὸν σωτῆρα ἴδεσσα· ἶδε τὴν θλίψιν μου ἀγνή, ἢν ἡ πληθὺς τῶν ἀμετρήτων μου κακῶν ἐμποιεῖ καθ' ἡμέραν, τῇ ἀθλίᾳ μου ψυχῇ ἐξ ἀπογνώσεως.

Ὅν φρίττουσιν ἄγγελοι.

Θρηῶ καὶ ὀδύρομαι, τὴν ὥραν ἐννοῶν καθ' ἣν παραστήσομαι τῷ θρόνῳ τῷ φρικτῷ, εὐθύνας ὑφέξων τῶν πολλῶν μου κακῶν, ὧν περ ἐν ἀγνοίᾳ ἐτέλεσα καὶ γνώσει.

Μωῦσῆς καθαρτήριον νηστείαν εὐρηκώς, θεὸν κατενόησε τὸν μόνον καθαρὸν· ψυχὴ μου νηστεία καθαρίσθητι, ἵνα πλησιάσῃς Χριστῷ τῷ φιλανθρώπῳ.

Νηστείαν ποδήσωμεν μητέρα ἀρετῶν· τρυφήν βδελυζόμεθα γεννήτριαν παθῶν· καὶ κράζωμεν, πᾶτερ ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, σῶσον ἡμᾶς, σῶσον εὐχαῖς τῶν σῶν ἁγίων.

Κριτὴν ὃν ἐγέννησας, παρθένε Μαριὰμ, δυσώπει ἐν ὥρᾳ μετῆς κρίσεως ἀγνή οἰκτεῖραι καὶ σῶσαι τὸν κατὰκριτον, μόνη προστασία τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων.

Τὴν φωτοφόρον νεφέλην.

Εἰς ἀμαρτίας πελάγη, εἰς ἀπογνώσεως βιάθη, εἰς τρυκυμίας λογισμῶν, καὶ παθῶν καταγιγῆδας περιπεσῶν ἀναβοῶ, ἐλέους ἢ ἄβυσσος βοήθει μοι, καὶ τῇ σῇ εὐσπλαχνίᾳ ὄμβρισόν μοι, ἰλασμὸν ἀμαρτιῶν.

Διὰ νηστείας τὸ σῶμα, δι' ἐγκρατείας τὸ πνεῦμα, διὰ δακρύων τὴν ψυχὴν, ἐκκαθάρωμεν πιστοὶ καὶ καθαροὶ τῷ καθαρῷ λαμπρῶς ὑπαντήσωμεν, ὀψόμενοι τὰ σωτήρια πάθη, ἃ ὑπέστη δι' ἡμᾶς ὁ ἀπαθής.

Ὡς ὁ τελώνης στενάζω, ὡσπερ ἡ πόρνη δακρύω, ὡς ὁ ληστής ἀναβοῶ, μνήσθητί μου οἰκτιρῶν· ὡς ὁ τυφλὸς, υἱὲ Δαβίδ, κραυγάζω σοι, ἀνοιξον τῆς ψυχῆς μου ὀφθαλμοὺς πηρωθέντας τῇ κακίᾳ τοῦ δολίου περυσιστοῦ.

Τὸ ἀλατόμητον ὄρος, τὴν ἀδιόδευτον πύλην, τὴν ἀνωτέραν οὐρανῶν καὶ τῆς κτίσεως πάσης, τὴν καλλοῦν τῷ Ἰακώβ, τὴν στάμμον τὴν πάγχρυσον, καὶ γέφυραν καὶ μητέρα τοῦ κτίστου, τὴν παρθένον μακαρίσωμεν λαοί.

Τὸ στερῶμα τῶν ἐπὶ σοι πεπειθότων.

Συσταυρούμενοι τῷ δι' ἡμᾶς σταυρωθέντι, νεκρώσωμεν ἅπαντα σαρκὸς τὰ μέλη ἐν νηστείαις καὶ εὐχαῖς καὶ δεήσεσιν.

Ὅ τὴν ἄκανθαν τῆς ἀμαρτίας ἐκτίλας, σταυρώσει σου κύριε τοὺς ἀκανθώδεις λογισμοὺς τῆς διανοίας μου ἔκτελον.

Καθοπλίσαντες τὰς διανοίας νησεῖα, τρεψόμεθα ἔκφυλα δαιμόνων στίφη, τῇ δυνάμει τοῦ σταυροῦ τειχιζόμενοι.

Σωματούμενος ἐκ σοῦ προήλθεν ὁ λόγος, τὴν ἔκπτωσιν ἄχραντε τῶν προπατόρων διὰ σπλάχνα οἰκτιρῶν ἀνορθούμενος.

Ἄστέκλω πυρὶ ἑνωθέντες.

Σταυρῷ τὰς ἀρχὰς θριαμβεύσας, καὶ τὰς ἐξουσίας τὰς τοῦ σκοτούς φωτοδότα, ὅτ' ἂν ἔλθῃς μετ' ἐξουσίας κρῖναι κόσμον ἅπαντα, μὴ τὰ ἐμὰ λόγε θριαμβεύσης κρύφια, ἵνα τὴν πολλὴν σου δοξάζω εὐσπλαχνίαν.

Κριτὸς ὁ κριτὴς πρὸ βημάτων ἔσθης κατακρίνων τὴν ἔχθραν τῷ σταυρῷ σου, μακρόθυμε δικαιοκρίτα· διὸ κατακρίσεις αἰωνίου ῥύσαι, τοὺς φόβῳ κραυγάζοντας· σὲ ὑπερυψούμεν Χριστὲ εἰς τέλος.

Νηστείας πυρὶ στομωθέντες, παῖδες εὐσεβεῖς τὴν ἐσηρμένην πάλαι φλόγα, θεία ὄροσθ' ἔσβεσαν· οὕτως καὶ ἡμεῖς νηστεύουτες τὰς καμίνοους πάντων παθῶν κατασβέσωμεν, ὕπως τῆς γεέννης ἐκφύγωμεν τὴν φλόγα.

Ἐκ σοῦ τοῦ Θεοῦ ἡ σοφία, οἶκον ἑαυτῇ δομησαμένη ἐσαρκώθη, ἀπορρήτῳ συγκαταβάσει, κόρη ἀπειρογάμη· σὺ γὰρ μόνη πάντων γενεῶν ἐκλέεξαι, ἄφθαρτος ἀφθάρτου εἰς κατοικίαν λόγε.

Ἐν νόμῳ σκιαὶ καὶ γράμματι τύπου κατίδωμεν.

Τὸν ὄφιν Μωϋσῆς ἐν ξύλῳ ἀνυψῶν σὲ προσέλυπε Χριστὲ, σταυρῷ ἐθέλουσίως ὑψωθέντα, καὶ τοῦ πονηροῦ τὴν ἰσβολὴν κακίαν ἀπορράπισαντα, πρὸς ἑαυτὸν δὲ τοὺς βροτοὺς ἀνεγκύσαντα φιλάνθρωπε.

Πυρὶ με τοῦ σοῦ καθάρισον φόβου, ἀνάπτω μου τῇ ψυχῇ τὴν θείαν σου ἀγάπην, καὶ σταυρῷ τειχίζων με τῷ σῶ, ὃν ἐξηπάτησε θόλω ὁ παλαιὸς πτερνιστῆς, ταῖς ἠδοναῖς ἀμαυρώσας τὴν ἐμὴν Χριστὲ διάνοιαν.

Δισχρῶν λογισμῶν καὶ πράξεων φαύλων νηστεύσωμεν ἀδελφοί, ἀγνίσωμεν καρδίαν, πτερωθῶμεν θείαις ἀρεταῖς, καὶ χαμαιζήλου κακίας ὀρμὰς ἐκκλίνωμεν, ἵνα τὸ πάσχα τὸ μέγα λαμπροφόροι θεασώμεθα.

Ἐκ σοῦ τὴν ἡμῶν πτωχείαν, παρθένε, θέλων ἐφόρεσεν ὁ πλοῦσιος τῇ φύσει· ὁρατὸς δὲ γέγονεν ἡμῖν ὁ ἀοράτως τοῖς ἄνω χοροῖς ὑμνούμενος, τὴν συντριβεῖσαν εἰκόνα ἀναπλάττων ἀγαθότητι.

Χριστός μου δύναμις, Θεός και κύριος.

Νηστείαν, δάκρυα, εὐχάς, συμπάθειαν, εὐκατάνοκτον ἤθος, γνώμην ὀρθήν, βίου καθαρότητα ἐπιδειξώμεθα πιστοί, ὅπως δόξης ἀπολαύσωμεν.

Φωστῆρες φαίνοντες τῷ στερεώματι τῆς σεπτῆς ἐκκλησίας περιφανῶς ὤφθητε, ἀπόστολοι· διὸ φωτίσατε ἡμῶν τὰς καρδίας θείῳ πνεύματι.

Ὡς θεῖοι ἄνδρακες προσαναπτόμενοι τῷ πυρὶ τῷ αὐτῷ τὰς ἐμπαθεῖς ὕλας καταφλέξατε τῶν καρδιῶν ἡμῶν σοφοὶ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀπόστολοι.

Λυχνία ἄσβεστε νυμφῶν ὀλόφωτε, σεραφίμ ὑπερτέρα, χερουβικὸν ὄχημα, πανάμωμε, ἀμαρτιῶν με χαλεπῶν καὶ κινδύνων ἐλευθέρωσον.

Ἐκ φλογὸς τοῖς ὁσίοις.

Μωϋσῆν ἢ νηστεία θεόπτην ἐδείξε, καὶ Ἥλιον πυρίνω ἔλαβεν ἄρματι· σπεῦσον λογισμῶν βλαβερῶν ἐγκρατεύσασθαι, ὅπως χαμαιζήλου ψυχὴ ρυσθῆς ἀπάτης.

Ὀλισθαίνων τοῖς χεῖρῳ προσεπεκτείνομαι, καὶ τῷ μῶλωπι τραῦμα αἰὲ προστίθῃμι· ἴασαι Χριστὲ τὴν λιθώδη μου πώρωσιν, ταῖς τῶν ἀποστόλων οἰκτιρῶν μεσιτεῖαις.

Οἱ τοῦ κόσμου φωστῆρες οἱ θεαυγέστατοι, τῶν παθῶν ἡμῶν νύμφη διασκεδάσατε, καὶ προσκηνητῶς τῆς λαμπρᾶς ἀναστάσεως δεῖξατε, ὑμνοῦντας τὸν ἥλιον τῆς δόξης.

Γενεαὶ γενεῶν σε, θεομακάρισε, μακαρίζουσι πάλαι ὡς προεφήτευσαν· μόνη γὰρ βροτοῖς τὸν μακάριον τέτοκας λόγον ἀπορήτως ἐκ σοῦ σωματοθέντα.

Θεὸν ἀνθρώποις ἰδεῖν ἀδύνατον.

ὦ Θεὲ καὶ κύριε πολυέλεε, τὰ τῆς ἐμῆς καρδίας ἀποκάθαρρον τραύματα, μελανοίας προσωλάττων μοι φάρμακα· ἡμαρτόν σοι, οἰκτεῖρον, σῶσόν με, ταῖς τῶν ἀποστόλων σου εὐχαῖς, ὡς πολυέλεος.

Ὅρμαῖς ἀτόποις ἐξηκολούθησα φρενοβλαβῶς, καὶ ὅλος ἐμαυτοῦ ἔξω γέγονα, ἠδονῶν τὸ τραχὺ σιτιζόμενος· καὶ τῆς σωτη-

ριώδους καθυστερούμενος βρώσεως ὁ ἄσωτος· Χριστὲ οἴκτειρον, σῶσόν με.

Ψυχὴ κακίας μὴ καθαρεύουσα, καὶ ἡδονῶν σαυτὴν φθοροποιῶν μὴ μακρύνουσα, τί ἀκαίρως ἀγάλλῃ νηστεύουσα; ταύτην γὰρ τὴν νηστείαν οὐκ ἐξελέξατο κύριος, ὁ μόνος τὴν ἡμῶν θέλων διόρθωσιν.

Φωτὶ τῷ θεῷ με φωταγωγήσον, ἡ τοῦ φωτὸς παρθένη θεοτόκε λοχεύτρια· καὶ ψυχῆς μου τὸν ζόφον ἀπέλασον, ὅπως σε μακαρίζω, ἣν μακαρίζουσι πᾶσαι τῶν ἀνθρώπων γενεαὶ, ὡς προεφήτευσας.

Ὁ ἀναβαλλόμενος φῶς ὡς ἱμάτιον.

Ἰασαί με κύριε καὶ ἰαθήσομαι, τῷ μάλωπί σου τοὺς τῆς ψυχῆς μου ἐκκαθάρας μάλωπας, σῶτερ, ὁ τὰ πάθη σαρκὶ καταδεξάμενος.

Ἀκαυθοφορήσασαν καὶ χερσωθεῖσάν μου ψυχὴν παντοίαις παθῶν εἰδέαις, Χριστέ μου, καθάρισον, ὁ σεφθεῖς ἀκάνθαις δι' ἄκραν ἀγαθότητα.

Ῥῦσαι τῆς κακίας με τοῦ πολεμήτορος, ἐπίστρεψόν με τὸν πλανηθέντα, καὶ ἐκθαπανήσαντα πάντα μου τὸν βίου ἄσώτως, πολυέλεε.

Νέον ἀπεκύησας ὡς βρέφος, ἄχραντε, τὸν πλαστουργόν μου, ὃν ἐκδυσώπει πεπαλαιωμένον με ἐν πολλῇ κακίᾳ ἀνακαινίσαι θέσποινα.

Σοὶ τῷ παντουργῷ.

Ἠπλωσας σταυροῦ τὰς Χριστὲ παλάμας, χειρὸς τοῦ προπάτορος τὸ ἀκρατὲς ἀναιρῶν, ξύλωθι δὲ ξύλου ἰάσω τὴν κατάραν ὄθεν σε ὑμνοῦμεν εἰς πάντα.

Σοὶ τῷ θεληθετῇ τῆς σωτηρίας λόγε προσπίπτω θελήματα τὰ πονηρότατα παύσον ἐν τάχει ἐκ τῆς ἐμῆς καρδίας, ὁ σταυρὸν καὶ πάθη θελήσει ὑπομείνας.

Ἄσωτον ζῶν διεστραμμένον βίον ποθήσας ἡμαυρώμαι ἐγὼ ὁ ἄσωτος· λάμψον ἀκτίνα ἐπιστροφῆς μοι λόγε, ὁ ἡλίου φέγγος τῷ πάσχειν ἡμαυρώσας.

Παῦσον τῆς ἐμῆς πολυοδύνου πᾶσαν καρδίας τὴν κάκωσιν, Μαρία μήτηρ Θεοῦ, Θραῦσου δαιμόνου τὰ βέλη καὶ τὰ τόξα, τῶν ἐκπολεμούντων τὴν ταπεινὴν ψυχὴν μου.

Ἡσαΐα χόρευε, ἡ παρθένος ἔσχευ ἐν γαστρὶ.

Τὴν λιθώδη πόρωσιν τῆς ψυχῆς μὲ, εὐσπλαγχνε Χριστέ, ἀπά-
λυνον, καὶ πηγὴν δόξ μοι ἀγαθῆς θείας καταλύξεις· ὁ ἐκ πλευρᾶς
βλύσας μοι ζωὴν, τῆς ἁμαρτίας μου τοὺς χειμάρρους ἀνασέλλησάν.

Ἐμαυτὸν ἀπέρριψα εἰς τὰ βάθη τῶν ἁμαρτιῶν, τὰ ὕψη κα-
ταλιπὼν τὰ τῶν ἀρετῶν· ἀλλ' ἔλκυσον, σῶσόν με ὁ ἀνελεθῶν
ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, καὶ τὸ ἀνθρώπινον ἀνελκύσας πρὸς σέ κύριε.

Γλυκασμὸς ὦν κύριε, καὶ ἠδύτης ὡς δημιουργὸς, χολῆς ἐγεύ-
σω Χριστέ· ὄξος γὰρ πῶν, ὑπάρξασαν ἔκπτωσιν τοῖς ἐξ Ἀδάμ
σύ ἐπανορθοῖς· ὁ Θεὸν ὑμνοῦμέν σε οἱ σωθέντες σοῖς παθήμασι.

Παναγία δέσποινα, ἡ ἐλπίς μου καὶ καταφυγὴ, τὰ τραύματα
τῆς ἐμῆς ἴασαι ψυχῆς· τὸν νοῦν μου εἰρήνευσον, ἵνα καὶ γὰρ χαί-
ρων ἀνυμνῶ τὰ μεγαλεῖα σου Θεοτόκε ἀεὶ παρθένε.

Ἦλθον εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης.

Αἱμάτων ἠρθεύσατε σταγόσι τῶν εὐσεβῶν καρδίας· δυσσε-
βούντων δὲ τὰς παρατάξεις, περιφανῶς ἐν αὐτοῖς ἐπνίξατε, ἀθλο-
φόροι ἀξιόγαστοι.

Δοξάσαντες μέλεσιν οἰκείοις τὸν τοῦ παντὸς θεσπότην, νῦν
δοξάζεσθε ἀδιαλείπτως, δόξα πιστῶν ἀθληταὶ ὑπάρχοντες, καὶ
μεγάλοι ἀντιλήπτορες.

Ἐν λάκκῳ ἐτίθης κατωτάτῳ· τοῖς οὖν πιστῶς θανοῦσιν, ὡ
Θεοῦ λόγε πᾶσι παράσχου, τῶν ἱερῶν ἀθλητῶν δεήσῃσι, τῶν
πταισμάτων τὴν συγχώρησιν.

Ἴνα σε φωναῖς διαπρυσίοις ἀνευφημῶμεν, κόρη· τὰς φωνὰς
ἡμῶν ταύτας διεχθέναι, καὶ ἰλασμόν ὀφλημάτων αἴτησαι, ὡς υἱοῦ
σου ἱκετεύουσα.

Νέοι τρεῖς ἐν Βαβυλῶνι.

Τίμι ζήργουσα τὰ πάθη τῶν ἀλόγων ἀληθῶς ψυχὴ ἐξωμοίω-
σαι; τίνα ὑπερβάλλοντα ἔσχε; ἐν ἁμαρτίαις βόησον τῷ Χριστῷ,
σῶσόν με ἀγαθέ.

Ἄγιοι τὸν ἐν ἀγίοις αἰτήσασθε ἐκτενωθεὶς ἐπαναπαυόμενον ταύταις ταῖς ἀγίαις ἡμέραις καθιεργάσαι πάντων τῶν εὐσεβῶν τὰ φρονήματα.

Ἵψιζε ὁ ἐν ἐλείει πλούσιος καὶ ἀγαθὸς, τοῖς δούλοις σου ἄφεισιν τοῖς προκοιμηθεῖσι παράσχου, χοροῖς ἀγίων τούτους συναριθμῶν ὡς φιλάνθρωπος.

Τέτοκας νομίμων δίχα, φύσεως τὸν πλαστουργόν, γενόμενον ἄνθρωπον, ἄχραυτε· αὐτὸν οὖν δυσώπει, τὰς ἀνομίας παραβλέψαι ἡμῶν ὡς φιλάνθρωπον.

Λυτρωτὰ τοῦ παντός.

Ἀπτοήτῳ χωροῦντες φρονήματι πρὸς ἐπίπονα σκάμματα μάρτυρες, πόνους σαρκὸς ὑπέστητε, καὶ πρὸς ἄπονον λῆξιν μετοικισθέντες, πάντα πόνον καρδίας κουφίζετε.

Οἱ τα ἄνω φθαρτοῖς ἀλλαζόμενοι, σαρκοῖς με φθειρόμενον πάθει, διὰ νηστείας σώσατε καὶ εὐχῶν ἐμμελείας, μάρτυρες θεῖοι, τὸν τῶν ὕλων θεὸν ἱκετεύοντες.

Ἰκεσίας Χριστέ τῶν μαρτύρων σου, τὰ ἐλέη σου πᾶσι κατὰπεμψον, καὶ τοῖς πρὸς σὲ τὴν εὐσπλαγχνον, μετασάσει τοῦ βίου, λύσειν παράσχου ὀφλημάτων καὶ θεῖαν ἀνάπαυσιν.

Ὡς τεκοῦσα θεὸν ἀναμάρτητον, τὰς ἡμῶν ἀμαρτίας ἐξάλειψον ταῖς μητρικαῖς πρεσβείαις σου, θεοτόκε, καὶ σῶζε ἀναβοῶντας, εὐλογεῖτε τὰ ἔργα τὸν κύριον.

Εὐα μὲν τῷ τῆς παρακοῆς νοσήματι.

Στηρίξαντες πέτρα νοητῇ τὸ φρόνημα ἀθλοφόροι, ἀπαράτρεπτοι πάσαις ἐχθροῦ ταῖς πανουργίαις ἐμείνατε· διό με τρεπόμενον πρὸς πάθη ψυχοφθόρα στηρίξατε ταῖς πρὸς τὸ θεῖον παρακλήσεσιν.

Ἡ θεία καὶ ὄντως ῥωταυγῆς ὀμήγουρις τῶν μαρτύρων, καθικέτευε τὸν υπερέγαθον δεσπότην, καιρῷ τῆς ἐγκρατείας συγχώρησιν πταισμάτων ἡμῖν πᾶσι δωρήσασθαι, καὶ αἰωνίαν ἀγαλλίασιν.

Φιλάνθρωπε μόνη ἀγαθὴ, τοὺς δούλους σου ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως κεκοιμημένους αἰωνίου φωτός καὶ ἀνεσπέρου ἀξιώσων μετέχειν, καὶ τρυφῆς ἀπολαύσεως, ἵνα σε πόθῳ μεγαλύνωμεν.

Φωτὸς οἰκητήριον ἡ σὴ γεγένηται παναγία μήτηρ δέσποινα· ὄθεν πιστῶς ἀναβοῶ σοι τὰς κόρας τῆς ψυχῆς μου κατεύγασον, καὶ τρίβον τὴν εὐθείαν ὑπόδειξον τῷ σὲ γνησίως μακαρίζοντι.

Ἄρματηλάτην Φαραῶ ἐβύθισας.

Ἡ φωτοφόρος τοῦ ζαυροῦ προσκύνησις πᾶσιν ἐπέφανεν, ἡλιακὴν αἴγλην σωτηρίας πέμπουσα, καὶ πάντας καταυγάζουσα τοὺς παθῶν ἀμαυρώσει κεκρατημένους· συνδράμωμεν, τοῦτον καθαρῶς ἀσπασώμεθα.

Τῇ τῆς νηστείας καθαρθέντες χάριτι, καθαρωτάτῳ νοῖ, τῷ καθαρῷ μόνῳ δεῦτε ἐκβοήσωμεν φωνὴν εὐχαριστήριον· σὺ τὸ αἷμά σου λόγε ἡμῶν εἰς λύτρον ἐξέχεας, καὶ τῷ σῷ σταυρῷ ἀγιάζεις ἡμᾶς.

Συμποδισθεῖς ταῖς προσβολαῖς τοῦ ὄφεις, πτώμα ἐξαίσιον διὰ παντὸς κείμαι· σῶτερ ὁ τὴν ἔκπτωσιν τῶν πρωτοπλάστων πάθει σου καὶ ζαυρῷ ἀνορθώσας, ἀνόρθωσον καὶ ὀδήγησον σοῦ πρὸς θελημάτων ἐκπλήρωσιν.

Παρισταμένη τῷ σταυρῷ σου κύριε ἡ ἀπειρογάμος, καὶ τὰς ἐν σοὶ τρώσεις καθορώσας, δέσποτα, τιτρωσκομένη ἐλεγεν, οἶμοι τέκνον, ὠδῖνας ἀποφυγοῦσα τῷ τόκῳ σου, νῦν ὀδυνηρῶς κατατρύχομαι.

Ἑπταπλασίως κάμινον.

Τὸν ἰοβόλον πάθεισι καὶ ψυχὴν καὶ διάνοιαν τετραυματισμένην κεκτημένον, κύριε, ἐλέησον, οἴκτειρον, τῷ σταυρῷ θεραπείουσον, καὶ ταῖς ἐκ πλευρᾶς σου κενωθεῖσι ρανίσι· προθύμως ἵνα ψάλλω, ἱερεῖς εὐλογεῖτε.

Ἐπὶ τοῦ ὄρους πάλαι σε Μωϋσῆς προετύπωσε, χεῖρας ἀνυψῶν καὶ Ἀμαλήκ τροπούμενος, σταυρὸν πανσεβάσμιε, ὃν προσκυνούντες σήμερον, ἰρέπομεν δαιμόνων τὰ ἀλλόφυλα στίφη· καὶ φόβῳ μελωδοῦμεν, ἱερεῖς εὐλογεῖτε.

ὑπὸ παθῶν κλονούμενον, ὑπὸ ἐχθρῶν σκελιζόμενον, ὑπὸ συνηθείας πονηρᾶς ἐλκόμενον, οἴκτειρησον εὐσπλαγγχε, τῷ σῷ ζαυρῷ θωράκισον· ὅπως μελωδῶ ἐν ἀκλονήτῳ καρδίᾳ, οἱ παῖδες εὐλογεῖτε.

Ὁδυνηρὰ στενάζουσα, μητρικῶς ἀλαλάζουσα, καὶ τὴν ἐκ τῶν σπλάγχων συνοχὴν μὴ φέρουσα, σταυρῷ ἐνητένιζες τῷ ἐκ τῆς σῆς τεθέντι γαστρὸς τέκνον ἐκβοῶσα, τί τὸ ὄραμα τοῦτο, πῶς πάσχεις ὁ τῆ φύσει ἀπαθῆς; πάντως θέλων τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων παθῶν ἐλευθερωῶσαι.

Ἐφριξε πᾶσα ἀκοή.

Ἐγγόνους πάλαι Ἰακώβ εὐλογῶν προδιετύπου τρανώτατα γαυρὸν τὸν τίμιον· δι' οὗ οἰκτίρμων ἡμᾶς εὐλόγησον, ἀγιασμοῦ παρεκτικὴν χάριν παρεχόμενος τοῖς προσκυνούσιν αὐτὸν, καὶ τὸν πάντων λυτρωτὴν σὲ δοξάζουσι.

Νηστείας ὕδατι πιστοί, καθαρθεῖντες καὶ ψυχὴν καὶ διάνοιαν, τὸ ζωοδώρητον καὶ θεῖον ξύλον περιπτυσσόμεθα· πρόκειται πᾶσιν ἔμφανως, βρύου θεῖαν ἄφεισιν, καὶ φῶς οὐράνιον, καὶ ζωὴν, καὶ ἀληθῆ ἀγαλλίασιν.

Κριτὴν σε οἶδα φοβερὸν ἐλευσόμενον ἐν θόξῃ θεότητος, πάντων τὰ κρύφια ἐλέγχειν τότε μέλλοντα κύριε· διό σοι κράζω ἀγαθῆ ἡμαρτον, συγχώρησον, μὴ θριαμβεύσης μου τὰ πολλὰ καὶ χαλεπὰ πλημμελήματα.

Τὸν ἄρνα πάλαι ἡ ἀμνάς, θεωρήσασα σταυρῷ καθηλούμενον καὶ σκοτιζόμενον ἡλίου φέγγος, κλαίουσα ἔλεγεν, ἤλιε θόξης Ἰησοῦ, ἔδυσ θανατούμενος· ἀλλὰ ἀνάτειλον τῆς ἐγέρσεως τὸ φῶς τοῖς ποθοῦσί σε.

Ὅτι ἐγὼ εἰμι θεός, ὁ πάλαι τὸν Ἰσραὴλ.

Μέσον τῆς κτίσεως, ὃν καθυπέμεινας σταυρῶν, Μισία λόγε θεοῦ, τῷ τῆς νηστείας σήμερον μεσασμῷ, πιστῶς προσκυνούμεν, αἰτούμενοι κατιδεῖν καὶ τὴν ἀνάστασιν τὴν σὴν.

Ἐνάθῳ θυνάμεως προτυπωθεῖση τῷ Μωϋσῇ τὴν θάλασσαν τῶν παθῶν διατεμόντες, φθάσωμεν πρὸς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας· καὶ μάννα τοῦ νοητοῦ ἐμφορηθῶμεν διαψιλῶς.

Τίς μὴ θρηνήσῃ σε, τίς μὴ πευθήσῃ σε ψυχὴ, ποθοῦσαν τὰ πονηρὰ, οὐκ ἐκζητοῦσαν πόθῳ τὰ ἀγαθὰ, δικαίου κριτοῦ δὲ καταφρονούσαν ἀεὶ, μακροθυμοῦντος ἐπὶ σοί;

Σάρκα γενόμενου ἀναλλοιώτως τὸν Χριστὸν παρθενε κυφο-

ρεῖς· ὃν ἐκτενωῖς ἰκέτευε, σαρκικῶν παθῶν ἀπαλλάξαι τοὺς προσκυνοῦντας σαρκί, ὃν καθευπέμεινε σταυρόν.

Ὁ στεγάζων ἐν ὕδασι τὰ ὑπερῶα αὐτοῦ.

Ὁ συσσεισας θεμέλια πάσης τῆς γῆς ὡς θεός, ὑψωθείς ἐν ξύλῳ, ἄσειστον πάσιν ἐδωρήσω πιστοῖς ἔρεισμα κύριε, τὸ σῶτήριον ὄπλον τοῦ σταυροῦ σου· ὃν περ προσκυνοῦντες, σὲ ὑπερυψοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ἀπαστράπτου θεώμενοι ὑπὲρ ἡλίου βολὰς, τοῦ σταύρου τὸ ξύλον, δεῦτε νηστεία ἀστραπτόμενοι νῦν ἀσπασώμεθα, ἀρυόμενοι χάριν φωτοφόρον, σκότος ἐκμειοῦσαν τῶν ὑπερυψοῦντων Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ἰδὼρ ζῶν τὸ ἀλλόμενον εἰς αἰώνιαν ζωὴν σὺ ὑπάρχων ἰλογε, αἷμα καὶ ὕδωρ ἐκ πλευρᾶς ἐν σταυρῷ ἔβλυσας θείσποτα, ἀμαρτίας χειμάρρους ἀνατέλλον· ὅθεν δυσωπῶ σε, ξήρανον παθῶν μου τὰς πονηρὰς ἐκβλύσεις.

Νοητὸν ὡς ἀγίασμα, τὸν ἐν ἀγίοις θεὸν ἀναπαυόμενον τίκεις ἀγία θεομήτορ ἀγνή, πάντα τὰ πέρατα ἀγιάζοντα θεία κυβερνήσει σήμερον παρθένε ξύλου παναγίου ἐν ᾧ σαρκί ἐπάγη.

Εὐλογητὸς κύριος ὁ θεός τοῦ Ἰσραὴλ.

Εὐλογητὸς εἶ κύριε, ὁ θεός τοῦ Ἰσραὴλ, ὁ σταυρῷ σου λύσας τὴν ἀρχαίαν ἀράν· καὶ τοῦτον ἡμεῖν δωρησάμενος κραταίωμα καὶ καταφυγὴν, καὶ ἀσφαλῆ κρηπίδα· δι' οὗ τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν νῦν κεραιτούμεν.

Ὅτι σειραῖς συσφίγγομαι· τῶν ἀμέτρων μου κακῶν, καὶ τὰς τρίβους σοῦ τὰς σωτηρίους Χριστέ, ἐκὼν ἐπιγινῶναι οὐ βούλομαι· τῷ σῶ με ἐπίστρεψον σταυρῷ, τὴν πάρωσίν μου λύων, δι' ἄφατον ἔλεος τῆς σῆς εὐσπλαγχνίας.

Τὴν φαρισαίου ἔπαρσιν μιμησάμενος κακῶς, κατηνέχθη πτώμα χαλεπὸν καὶ δεινόν, καὶ κεῖμαι ἐχθρῶν καταπάτημα· ἀλλ' οἴκτειρον σῶσόν με Χριστέ, ὁ ἑαυτὸν δι' οἶκτον ταπεινώσας ὑψίστε βασιλεῦ τῆς δόξης.

Αἱ γενεαὶ σε ἀπασαι μακαρίζουσιν ἀγνή· Ἰησοῦς γὰρ μόνος ὁ τεχθεὶς ἐκ τῆς σῆς νηθύος, αὐτὸς ὡς ἐπίστασαι ἐποίη-

σε κόρη μετὰ σοῦ παρθένε μεγαλειᾶ· ὃν δυσώπει σώζεσθαι πόλιν καὶ λαόν σου.

Κύριος ὢν πάντων καὶ κτίστης.

Κύριος ὢν πάντων καὶ κτίστης Θεός, μέσον γῆς ἐπὶ σταυροῦ ὑψώθης· πρὸς ἑαυτὸν ἀνυψῶν τῶν ἀνθρώπων πεσοῦσαν οὐσίαν κακίστη τοῦ ἐχθροῦ συμβουλίᾳ· ὅθεν σε πιστῶς δοξάζομεν, τῷ σῶ πάθει στερεούμενοι.

Καθάραντες αἰσθήσεις νηθείας φωτὶ, τοῦ σταυροῦ ταῖς νοηταῖς ἀκτίσι, πλουσιωτάτως πιστοὶ ἀνυψαζόμενοι· καὶ τοῦτον ἐμφανῶς προκείμενον σήμερον ὄρωντες, χεῖλεσιν ἀγνοῖς καὶ στόματι καὶ καρδίᾳ προσκυνήσωμεν.

Τόπον οὗ ἔστησαν οἱ πόδες Χριστοῦ, προσκυνήσωμεν σταυρὸν τὸν θεῖον, πέτρα Χριστοῦ ἐντολῶν στηριχθῆναι τυς πόδας αἰτοῦντες ψυχῆς ἡμῶν, καὶ κατευθυνθῆναι ταύτης διαβήματα ὁδὸν εἰς εἰρήνην θεία χάριτι.

Κόρης ἐξ ἀνάνδρου προήλθες Χριστέ, προσλαβόμενος ἐκ ταύτης σάρκα· ἔνουν καὶ ἔμφυχον, καὶ σταυρῷ σου ἐχθρὸν ἀφανίσας, φθαρῆσαι τῶν βροτῶν τὴν οὐσίαν· πάλιν ὡς Θεός ἐκαίνισας· διὸ δόξαν σοι προσφέρομεν.

Νόμων πατρῶων οἱ μακαριστοί.

Μέσης ἡμέρας σταυρουμένου σου, μέσον τῆς γῆς βουλήσει κόσμου τὰ πέρατα, μέσου φάρυγγος τοῦ δράκοντος ἐξήρπασας οἰκτιρῶν· διὸ ἐν μέσῃ θεῶν ἑβδομάδι νηστειῶν προσκυνούντες κραυγάζομεν τὸν τίμιον σταυρὸν σου· τὸν κύριον ἡμῶν, τὰ ἔργα εὐλογεῖτε.

Χαρᾶς σημεῖον ὄπλον, ἄρρηκτον τῆς ἐκκλησίας τεῖχος, μάρτύρων καύχημα, ἀποστόλων ἐγκαλλώπισμα, ἀρχιερέων σθένος ἐνδυναμώνσας τὴν ἐξασθενουσαν μου ψυχὴν, προσκυνεῖν σε ἀξίωσον ἐνθέως μελωδοῦντα τὸν κύριον.

Θρηνῶ καὶ κλαίω καὶ ὀδύρομαι, ὅτ' ἂν εἰς νοῦν μου λάβω τὸ δικαστήριον τὸ ἀδέκασον μακρόθυμε, κατὰκριτος ὑπάρχων· διὸ μου φεῖσαι, καὶ τὸν ἐπικείμενον κλοιὸν τῆς ψυχῆς με ἐλάφρυνον, ἵνα χαίρων κραυγάζω, τὸν κύριον ἡμῶν τὰ ἔργα εὐλογεῖτε.

Ἐτύπου βάτος τὸ μυστήριον τοῦ ὑπὲρ νοῦν σου τόκου, κόρη πανάμωμε· ὡς ἐκείνη γὰρ διέμεινας, ἄφλεκτος πῦρ τεικοῦσα, Χριστὸν σωτήρα τὸν ἀνυψωθέντα ἐν σταυρῷ, ὃν δυσώπει ῥυσθῆναί με πυρὸς ἀναβοῶντα τὸν κύριον.

Ἄπορεῖ πᾶσα γλῶσσα.

Ὁ Ἐλισσαῖος πάλαι ποταμοῦ τὴν ἀξίνην ἀνέλκων ξύλων, σὲ τὸ ζωοδώρητον ἐτύπου σταυρῷ ξύλον, δι' οὗ ἐκ βυθοῦ ἀνείλκυσε Χριστὸς τὰ ἔθνη εἰδωλικῆς μανίας, ἐν σοὶ προσηλωθεῖς ὕδεν σὲ προσκυνοῦντες τὸ κράτος αὐτοῦ δοξάζομεν.

Ἡλίου σέλας, σῶτερ, μετεβλήθη εἰς σκότος τῆ σῆ γαυρώσει· φέγγος τα σελήνης ἐμειώθη, καὶ στοιχεῖα τρόμφῳ ἠλλοιώθη ἅπαντα· διὸ βοῶ σοὶ ἠλλοιωθέντα σκότει παθῶν τὸν λογισμὸν λόγε σῆ δεξιᾷ ἠλλοιώσας, φώτισον σῶσόν με.

Τῷ μάλωπί σου ἴασαι ψυχῆς μου τὰ πάθη, πλευράς σου τρώσει παῦσον ἐποδύνοους μου τὰς τρώσεις τῶν δαιμόνων· ἦλοις σου Χριστὲ ἐξήλωσον τὰς ἐνηθόνοους καὶ ἐμπαθεῖς ὀρέξεις, διδούς μοι ἀπαθῶς πάθη σου τὰ σεπτὰ προσκυνῆσαι καὶ τὴν ἀνάστασιν.

Ὅραϊον κάλλει τέτοκεν ὠραῖα σε κόρη, ὃν καθορώσα, κάλλος ἐν τῷ πᾶσχειν οὐδὲ εἶδος κεκτημένον, σῶτερ θρηνοδοῦσα ἔλεγεν, ἐκπλήττομαί σου τὴν ὑπὲρ νοῦν υἱέ μου ταπεινώσειν δι' ἧς σώξεις ταπεινωθεῖσαν τὴν φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἐπὶ τῆς θείας φυλακῆς.

Ἄγιασμοῦ παρεκτικὴν χάριν δωρούμενος ἡμῖν, ἅγιε σταυρῷ, ἀποστόλων καύχημα καὶ στήριγμα, πρόκεισαι εἰς προσκύνησιν· σήμερον πάση τῇ οἰκουμένῃ, τὸν τῆς νηστείας καιρὸν κατευμαρίζων ἡμῖν.

Σκιογραφούσας τὸν σταυρὸν χειράς ἐκτείνας, Ἀμαλήκ ἔτριψε Μωϋσῆς· ὃν τυποῦντες, χειράς ἐκπετάσωμεν, νηστείας καὶ δεήσεις, στίφος ὕπως τρέψωμεν δαιμόνων ἐκπολεμούντων ἡμᾶς διὰ παντός φθουερῶς.

Θεῖῳ ἀρότρῳ τοῦ γαυροῦ κατενεώσατε τὴν γῆν θεῖοι μαθηταί, καρποφόρον ταύτην ἀναδείξαντες, βλασάνουσαν εὐσέβειαν· ὕδεν ὑμᾶς φωναῖς αἰτησίοις ἀνευφημοῦμεν, ἀεὶ Χριστὸν δοξάζοντες.

Μήτηρ Θεοῦ τοῦ ἀγαθοῦ, ἀγάθυνόν μου τὴν ψυχὴν· ἢ ὁ πονηρὸς συνηθεῖα πονηρᾷ ἐκάκωσεν, ἀσλίως δελεάσας με, ὅπως ὡς σωτηρίας αἰτίαν ὑμολογῶ σε αἰεὶ τὴν πολυύμνητον.

Αὕτη ἡ κλητὴ καὶ ἁγία.

Χαίροις ὁ σταυρὸς ὁ τριμερὴς καὶ Θεῖος, ἐν ᾧ ὁ εἷς τῆς τριάδος σάρκα φορέσας ἐπάγη, ἐμπαγέντας ἡμᾶς ἀσεβείας εἰς βυθὸν λυτρωσάμενος, ὃν ὑπερψοῦμεν.

Σθένος τὸν σταυρὸν κραταιὸν κεκτημένοι, τοὺς δεινῆ δυναστείας τοῦ πονηροῦ δουλωθέντας ἠλευθέρωσαν οἱ τοῦ λόγου μαθηταὶ ἀνακράζοντες, σὲ ὑπερψοῦμεν Χριστέ.

Οἴμοι τί φρικῶδες τὸ βῆμα ἐκεῖνο, ἐν ᾧ λόγε καθίσας, τὰ πεπραγμένα κρυφῆ μοι φανερώσεις Χριστέ, στηλιτεύων τὴν ἀναισθησίαν μου· ἀλλὰ φείσαι ὡν συμπαθῆς, φείσαι μου τότε.

Κόλπων οὐκ ἐκστας τῶν πατρῶων, ἐν κόλποις ἀνεκλίθης παρθένου, ἐπ' ἀνακλήσει τοῦ γένους οὗ ἐφόρεσας διὰ σπλάγγχνα Χριστέ τὸ ὁμοίωμα· ὅθεν σε ὑμνοῦμεν.

Φωτίζου φωτίζου.

Φαιδρύνου φωτίζου, ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ τοῦ σταυροῦ ταῖς ἀκτίσιν, ὃν φέρεις προκείμενον πάντων εἰς προσκύνησιν· σὺ δὲ πληθὺς πᾶσα τῶν δαιμόνων, σκότους πλησθεῖσα ἀπόδρασι.

Κράτος ἐγκρατείας ὁ Θεῖος πέφυκε σταυρὸς, συνεργὸς ἀγρυνούντων, νησευτῶν ἐνίσχυσις, πολεμουμένων ὑπέρμαχος· τοῦτου πιστοὶ πόθῳ συνελθόντες, περιχαρῶς προσκυνήσωμεν.

Θιμίλιοι Θεῖοι τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἐδρασμῶ εὐσεβείας, πάντας συντηρήσατε, καὶ ἐπὶ πέτραν στηροῖξατε τὴν ἀρῶραγῆ τοῦ ἐκλεξαμένου ὑμᾶς, ἀπόστολοι ἐνδοξοί.

Χαρὰν συλλαβοῦσα τοῦ ἀρχαγγέλου τῆ φωνῆ, τῆς ἐμῆς νῦν καρδίας τὴν λύπην ἀφάνισον τὴν ψυχοφθόρον, καὶ δίδου ἀγνὴ χαροποιὸν πένθος, ὅπως εὖρω ἐκεῖ τὴν Θεῖαν παράκλησιν.

Παῖδες εὐαγεῖς ἐν τῇ καρμένῳ.

Πάθος σου τοῦ ἀπαθοῦς ὀρώσα ἡ κτίσις συνέπασχε μακρόθυμε· ἤλιος ἐσβέννυτο, πέτραι διερρήγνυτο, πᾶσα γῆ ἐσειετο φόβῳ κραυγάζουσα, τὸν κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα.

Θηρίοις δεινοῖς τοῖς τοῦ καλάμου, Θεοτόκέ μου οἰκτίρμων ἐπι-
τίμησον, ἔνδον με συνθλίβουσι σῶτερ ὁ τὴν ἄτιμον ὑπενεγκῶν
τυπτόμεν ὕβριν καλάμῳ Χριστέ, τιμῆσαι προελόμενος πάντας,
τοὺς ἀτιμασθέντας τῇ πάλαι παραβάσει.

Εἰς νοῦν τὸ φρικτόν σου ὅτ' ἂν λάβω κριτὰ δικαιοῦτε κρι-
τήριον, τρέμω καὶ ἐξίσταμαι, φρίττω καὶ ὀδύρομαι, κατανοῶν τὰ
ἔργα μου δίκης ἐπάξια· διό σου τὴν πολλὴν εὐσπλαγχνίαν, σῶ-
τερ μὴ νικήσῃ τὸ πλῆθος τῶν κακῶν μου.

Τεκοῦσά σε ἄνευθεν ὀδίνων, ὀδύνας τῇ σῆ σταυρώσει καθ-
υφίσταμαι, φλέγοντας τὰ σπλάγχνα μου· ἤλοις γὰρ προσήλωσαι
τὴν σὴν πλευρὰν μακρόθυμε, ἐξορυττόμενος, ἡ πάναγνος ἐβόα
παρθένος· ἦν ὡς Θεοτόκον, συμφώνως ἀνυμνοῦμεν.

Ἄπας γηγενῆς σκιρτάτω τῷ πνεύματι.

Εὐλόγῃ τοῦ σταυροῦ τὴν φλόγα ἐμάρανας τῆς ἀμαρτίας Χρι-
στὲ· χεῖρας πεπαρμένους δὲ χεῖρὸς ἐρρύσω τοῦ πολεμήτορος τὸν
ἀκρατῶς ἐκτείναντα χεῖρας πρὸς βρώσιν καρποῦ· οὐπερ μόνου
φεύγειν τὴν μετάληψιν ἀπεφῆνω Χριστέ πολυέλεε.

Πάθος σου Χριστέ τὸ πᾶσιν ἀπάθειαν βροτοῖς πηγάσαν φαι-
δρῶς· βλέψαι καταξίωσον ἐν ἀπαθείᾳ τοὺς προσκυνοῦντας πι-
στῶς τὸν σὸν σταυρὸν τὸν τίμιον, τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν παρα-
βλέπων, καὶ τῆς ἀναστάσεως ἀληθεῖς σου υἱοὺς ἐργαζόμενος.

Ἰψώσας ἡμᾶς πεσόντας εἰς βάραθρα τῇ ἀνυψώσει σου· ἔλυ-
σας τὸν πόλεμον, καὶ τῷ πατρὶ σου ἡμᾶς κατήλλαξας· ὑπὲρ ἡμῶν
τὸ αἷμά σου καταβαλόμενος, εὐεργέτα· ὄθεν σε δοξάζομεν, ὡς
θεὸν λυτρωτὴν τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Μόνη τοῦ Θεοῦ σοφίαν κυήσασα τὴν ἐνυπόστατον, σόφισόν με
δέομαι τοῦ τῆς κακίας διαφυγεῖν σοφιστοῦ ἐπιβολὰς καὶ ἔνεδρα
καὶ πανουργεύματα, Θεοτόκε κόρη ἀπειρόγαμε, κραταιὸν τῶν πι-
στῶν καταφύγιον.

Ἐν πελάγει τοῦ βίου.

Ἰπερέβητε ὄρους σαρκῆς ἀθληταί, πολλῇ ὑπομονῇ ὑπενεγκόν-
τες τιμωρίας πόνους· διὸ ἅπαντα πόνον καὶ θλίψιν κουφίζετε
τῶν ὑμᾶς ἀνυμνολογούντων.

Μυριάσιν ἀγγέλων στρατὸς ἠνώθη ἁγίων ἀθλητῶν, καὶ ἱκετεύει τὸν πανάγαθον Θεόν, ἐγκλημάτων μυρίων ἡμᾶς ἐκλυτρώσασθαι, ἡμερῶν τεσσαρακοντάδι.

Νεκρωθεῖς καὶ ἐν τάφῳ Χριστὲ ὑπνώσας, ἀνέστησας νεκρούς· καὶ τοῖς ἐν πίσει τεθνεώσι νέμεις ἀγαθότητος πλούτῳ, σῶτερ, τὴν ἀνάπαυσιν, μετὰ πάντων τῶν σῶν ἁγίων.

Ὁ Θεοῦ Θεὸς λόγος ζητῶν θεῶσαι τὸν ἄνθρωπον, ἀγυὴ ἐκ σοῦ σαρκουῖται καὶ βροτὸς ὁράται· ὃν ἀπαύστως δυσώπει εὐρεῖν ἡμᾶς ἔλεος ἐν καιρῷ τῆς ἀπολογίας.

Τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ.

Στολισθέντες ἀθληταὶ τὴν ἀφθαρσίαν ἐνθέως τῇ ἀπεκδύσει τῆς φθειρομένης σαρκὸς, τῷ δι' ἡμᾶς σάρκα ἐξ ἀφθόρου προσλαβόντι γυναικὸς, νῦν παρίσασθε φαιδρὸν· διό με ἐνδύσατε περιβολὴν ἱεράν, γεγυμνωμένον κακῶς.

Ἐγκρατῶς πολιτευθεῖς τῶν ἀθλοφόρων ὁ δῆμος, τῆς ἐγκρατείας ἡμᾶς τὸ στάδιον ἐνδυναμοῦ τρέχειν ἀκωλύτως, ὡς κηρύξας τὸν Χριστὸν ἐν σταδίῳ ἀνδρικῶς, καὶ παρεσῶς βήματι στεφφορῶν ἐν φωτὶ, μετὰ ἀγγέλων Χριστοῦ.

Ἰκεσίαις ὁ Θεὸς τῶν σῶν ἁγίων μαρτύρων, τοὺς κοιμηθέντας πιστοὺς οἰκέτας σου, τοῦ παραδείσου πολίτας δεῖξον, καὶ φωτὸς τοῦ νοητοῦ, καταξιώσον αὐτοὺς ἀπαύσως τοῦ βοᾶν σοι, εὖ ὁ Θεός.

Σὲ τὴν μόνην ἀγαθὴν ἐκδυσωποῦμεν παρθένε· κεκακωμένους ἡμᾶς ἀγάθυνον, καὶ ἐκτενῶς τὸν Χριστὸν δυσώπει, φύσει ὄντα ἀγαθόν, ἐγκρατείας τὸν καιρὸν, τὰ ἀγαθὰ πράττουτας, ἀποπληρῶσαι ἡμᾶς, ὑμνολογοῦντας αὐτόν.

Ἐν πυρὶ φλογός.

Μεγαλώνυμοι Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ σεπτοὶ ἀθληταὶ, ἅπαντας τοὺς καταχρέως μεγαλύνοντας ὑμᾶς, μεγάλων ἐγκλημάτων· καὶ τῶν ἐκεῖ βασάνων λυτρώσασθε ὑμῶν πρὸς αὐτὸν μεγίσταις ἱκεσίαις.

Ἀγιόλεκτου Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ στεβρὸν ἀληθῶς στρατεύμα, μαρτύρων δῆμοι, ἀγιάσατε ἡμῶν τὸν νοῦν καὶ τὰς καρ-

θίας, ἐν ταύταις ταῖς ἁγίαις ἡμέραις τῆς νηστείας, ὑμῶν ἁγίας ἱκεσίαις.

Ῥεῖθρα βλύζουσιν ἀφέσεως τὰ ὑμῶν ἀθλήται αἵματα καὶ τῶν λειψάνων οἱ σοροὶ θαυμαστικῶς· διὸ τοὺς μεταστάντας τῷ ρεῖθρῳ τοῦ ἔλεους ὀροσίσατε πρεσβείαις ὑμῶν, Χριστοῦ συγκληρονόμοι.

Τὸν σταυρὸν Χριστοῦ τὸν τίμιον θεοτόκε ἀγνή βλέψαντας καὶ ἐκ καρδίας προσκυνήσαντας ἡμᾶς, ταῖς σαῖς πρὸς τὸν δεσπότην ἀξίωσον πρεσβείαις ἰδεῖν καὶ τὰ πάθη τὰ σεπτὰ, παθῶν κεκαθαρμένους.

Ὅτε ἐποίησέ μοι μεγάλα.

Ἐπάρχοντες φωστῆρες, ἀπλανεῖς Χριστοῦ ἀθλήται· φωτίσατε ἡμῶν τοὺς λογισμοὺς, καὶ νευρώσατε ποιεῖν τὰ φωταυγῆ καὶ καθαρὰ θεοῦ θελήματα.

Ῥομφαῖαι καθοράσθε, κατασφάττεσαι δυσμενεῖς, γενναῖοι τοῦ κυρίῳ ἀθλήται· ἀλλὰ ῥύσασθε ἡμᾶς ἐκ τῶν βελῶν τοῦ πονηροῦ, ταῖς προστασίαις ὑμῶν.

Ἀνάπαυσον ἐν κόλποις τοῦ πιστοῦ Χριστέ Ἀβραάμ, τοὺς δούλους σου τοὺς πίσει ἐξ ἡμῶν ἐκδημήσαντας πρὸς σὲ τὸν τοῦ παντός δημιουργὸν καὶ ὑπεράγαθον.

Σαρκὸς μου τὰς κινήσεις ἀπονέκρωσον ἢ θεὸν σαρκὶ ἀποτεκοῦσα ὑπὲρ νοῦν, καὶ παράσχου φωτισμὸν τῇ διανοίᾳ μου ἀγνή ὡς ὑπεράγαθος.

Ὁ τὰ ὕδατα πάλαι νεύματι.

Τὰς ἡμῶν διανοίας θεῖω ἀρότρῳ νεώσαυτες τῆς ἐνθεοῦ νηστείας, ἀρετῶν ἄσταχυν καρποφορήσωμεν· ὅπως μὴ πεινάσωμεν εἰς τὸν αἰῶνα τρυφῶντες· τρυφὴν τὴν ἀδάπανον ἐπαγαλλόμενοι.

Πολυχρόνια πάθη ἐνδοθεὺν φέρων, σκοτίζοντα τὴν ἀθλίαν ψυχὴν μου, πρὸς τὴν σὴν, ἄχρονε λόγε ἀχρόνου πατρός, δύναμιν ἀήττητου συντετριμμένη καρδίᾳ προσρέχω καὶ δέομαι, οἴκτειρον σῶσόν με.

Ἡ καλλίστη νηστεία στρέφει καρδίαν, παιάνουσα λογισμοῖς θεορέστοις, καὶ παθῶν ἄβυσσον ἀποξηραίνουσα, ὄμβροισι κατα-

νύξεως ἀποκαθαίρει τοὺς πίστει αἰνεσιν προσάγοντας τῷ παντοκράτορι.

Πολυώνυμε κόρη χαίροις ἅγια, παρθένε Θεοκυήτορ Μαρία, τῶν πιστῶν καύχημα, κατάρας λύτρωσις, κλίμαξ ἑπουράνιε, ἀκατανόητον θαῦμα, βάτε ἀκατάφλεκτε, γῆ ἀγεώργητε.

Βαβυλωνία κάμινος.

Ταῖς βλαβεραῖς τοῦ ὄφους πλάναις ἐξελκόμενος, σώτερ, δειλιάζομαι δεινῶς, κατ' ἡμέραν τῷ ἄλγειμον προστιθέμενος ἄλγος· διὸ κραυγάζω σοι ἰατρὲ τῶν νοσοῦντων, ἐπίστρεψον σῶσόν με.

Νευηστευκῶς ἀνέστησε παῖδα Σουμανίτιδος πάλαι δυναμούμενος σαφῶς Ἐλισσαῖος τῷ πνεύματι· ἡμεῖς δὲ νεκρωθέντες ταῖς ἡδοναῖς τῶν παθῶν, ζωηφόροι νηστεία, πιστοὶ ἀναζητήσωμεν.

Τοὺς Νινευίτας ἔσωσας, κύριε φιλόανθρωπε, πάλαι μεταγνῶντας ἐν κλαυθμῷ καὶ νηστεία ὡς εὐσπλαχνος· καὶ ἡμᾶς τῷ ἔλεει τῷ σὸ οἰκτείρησον, ἀποροῦντας δι' ἔργων ἐξομολογεῖσθαί σου.

Ἡ μετὰ τόκον ἄφθονος μείνασα, πανάμωμε, λύτρωσαι, θεόμεθα ἀγνή, καταφθορᾶς τοὺς δούλους σου, πιστῶς τοὺς μελωδοῦντας ἐν ὁμοιοίᾳ ψυχῆς εὐλογεῖτε τὰ ἔργα κυρίου τὸν κύριον.

Καινὸν τὸ θαῦμα καὶ Θεοπρεπές.

Κρατῆρα Θεῖον πλήσασα νυνὶ κατανύξεως ἢ τῆς νηστείας χάρις σαφῶς συγκαλεῖται, ἅπαντας πιστοὺς ἐκβοῶσα μετ' εὐφροσύνης, δεῦτε ἀπολαύσατε, τὴν μέθην παθῶν ἀποβαλόντες, ἵνα μελλούσης ἀξιοθείητε ἀπολαύσεως.

Ἐγγὺς ἡ κρίσις, πρόσσεχε ψυχῇ, συνειδήσεως ἐπιμελοῦ, καὶ πρᾶλτε καλῶς τὰ σὲ ἀκατάκριτον αἰεὶ συντηροῦντα· εἰ ἑαυτοὺς γὰρ ὧδε ἀνακρίνομεν, οὐδ' ὅλως ἐκεῖ κατακριθῶμεν, ἄνευ μαρτύρων, ἔνθα ὑπεύθυνοι κατακρίνονται.

Ἀρχαί, δυνάμεις, θρόνοι, χερουβὶμ, κυριότητες, καὶ ἔξουσίαι, καὶ σεραφὶμ, ἄγγελοι, ἀρχάγγελοι, Θεὸν δυσωπεῖτε τῶν νηστεῶν τὸν χρόνον διανύσαι ἡμᾶς τὸ τούτου εὐάρεστον ποιούντας, ἵνα ὡς δοῦλοι εὐαρεστήσαντες δόξης τυγχῶμεν.

Μετὰ μαρτύρων μετὰ προφητῶν τὴν τεκοῦσάν σε μετὰ ὁσίων

πάντων Χριστέ, δυσωποῦσαν πρόσδεξαι ἀεὶ ὑπὲρ δούλων παροργισάντων σὲ τὸν εὐδιάλλακτον, καὶ μόνον δεσπότην καὶ σωτῆρα, ᾧ ἄσωμάτων τάξεις παρίστανται τρέμουσαι.

Πρόσεχε γῆ καὶ οὐρανέ.

Ἄδιαλείπτοις προσευχαῖς καὶ ἐγκρατεία καὶ θεωρία πτερώσωμεν τὰς ψυχὰς πρὸς Θεῖον ἔρωτα.

Τῆς ἀκρασίας τὸν κρυμὸν διεκφυγόντες θαυφθῶμεν πάντες τῆς ἐγκρατείας φωτὶ ἐν Θεῷ πνεύματι.

Ἴνα τι Θεῶν ἀρετῶν τὴν σηπεδόνα τῆς ἀμαρτίας, ἀποβαλοῦσα ψυχὴ Θεῷ κολλήσῃται.

Ἐπανεπαύσατο Χριστὸς ἐν σοὶ τῇ μόνῃ εὐλογημένῃ, καὶ σάρκα τὴν ἑαυτοῦ ἐκ σοῦ ἐφόρεσεν.

Τὸν ὑπ' ἀγγέλων ἀσιγήτως.

Ἐν ἀποκρύφῳ ἐνεδρεῦον καθ' ἡμέραν ὁ παμπόνηρος, ἐπιζητεῖ με συλλαβεῖν καὶ κατάβρωμα ποιήσασθαι αὐτοῦ με τῆς κακίας ῥῦσαι σῶτερ ὁ σῶσας τὸν Ἰωάνν ἐκ τοῦ κήτους.

Διὰ νησιείας καθαιρόμενοι ἀρετῶν ὄρει προσέλθωμεν, καὶ ἀκούσωμεθα τραυῶς τί λαλήσει ἐν ἡμῖν ὁ Θεός, λαλήσει γὰρ εἰρήνην, καὶ φωτισμὸν, καὶ ἴασιν ψυχικῶν συντριμμάτων.

Ἀμαρτημάτων ἀμαυρότησι καθεκάσθη ἐκτυφλούμενος, ἀδυνατῶ κατανοεῖν τὰ θαυμάσια σοῦ κύριε· διό μου τῆς καρδίας τοὺς ὀφθαλμοὺς διάνοιξον Ἰησοῦ φωτοδότα.

Τῶν οἰκτιρμῶν σου ταῖς βράνισιν ἀεὶ πάρθενε ἀμόλυντε, τοὺς μολυσμοὺς τοὺς ἐμπαθεῖς τῆς καρδίας μου ἀπόπλυνον, θακρύων ὀχετούς μοι παρεκτικοὺς καθάρσεως ψυχικῆς θωρουμένη.

Σὲ τὴν ἀκατάφλεκτον βράτον.

Φλόγα τοῦ πυρὸς τοῦ ἀστέκτου κατὰ νοῦν κεκτημένοι, θερμότητῃ λογισμῷ τῆς μετανοίας, τῇ πυρὶ νῦν προσέλθωμεν πάθη φλογίζοντι.

Στόματος νηστεύοντος πάλαι πυρακτῆμενος λόγος ἐξελθῶν ζηλωτικῶς κλονεῖ στοιχεῖα τοῦτον ζήλου ψυχὴ καὶ καλῶς πολιτεύσῃται.

Βῆμα τὸ φρικτὸν ἐννοοῦσα παναθλία ψυχὴ μου, τὰς πορίας σου ἀεὶ πρὸς Θελημάτων ἀποπλήρωσιν τοῦ λυτρωτοῦ διευτρέπιζε.

Τὴν ἐσκοτισμένην ψυχὴν μου ἡδονῶν ἐπικλύσει, φωταγωγήσου ἀγνὴ ἢ φῶς τεκοῦσα, ἵνα πόθῳ καὶ πίστει αἰεὶ μεγαλύνω σε.

Οὐρανίης ἀψίδος.

Κατακρίνας τὴν ἔχθραν ἐν τῷ σταυρῷ ἔτεινας, δικαιοκρίτα, παλάμας· νῦν δὲ κατάκριτον ὄντα με πταίσμασι σῶσον τὸν ἄσωτον σῶτερ, τὸν παραπικράναντα σὲ τὸν φιλάνθρωπον.

Τὴν κτηνώδη ποθέσας παθοποιὸν βίωσιν, σοῦ τῶν ἐντολῶν ἐμακρύνθην, σῶτερ πανάγαθε, ξένοις δουλούμενος καὶ ἀκαθάρτοις πολίταις· νῦν δὲ ἐπιστρέφοντα δέξαι με εὐσπλαγχνε.

Μογιγάλου ὡς πάλαι τὰς ἀκοὰς ἠνοιξας, ἄνοιξον ψυχῆς μου τὰ ὄντα γνῶμη κωφεύοντα, καὶ ἐνωλίζεσθαι σοῦ τὸν σωτήριον λόγον Ἰησοῦ ἀξίωσον μόνε φιλάνθρωπε.

Ἡ σωτήριος πύλη, ἢ πρὸς Θεὸν γέφυρα, τῶν ἀμαρτωλῶν ἢ προσάτις πάντα γενεθῆσιν, περιστατούμενον ταῖς συμφοραῖς με τοῦ βίου, καὶ κλυδωνιζόμενον κόρη κυβέρνησον.

Ἑπταπλασίως κάμινον.

Τῷ ἀκοιμήτῳ ὄμματι ἐπιβλέψας με οἰκτεῖρον, τῷ τῆς ῥαθυμίας νυσταγμῷ κρατούμενον καὶ ὕπνῳ δουλεύοντα τῶν ἡδονῶν ἐν κλίνῃ παθῶν, ὁ ἐπὶ σταυροῦ τὴν κεφαλὴν σου προσκλίνας, καὶ θέλων ἀφυπνώσας καὶ τὴν νύκτα μειώσας, Χριστέ τῆς ἀμαρτίας φῶς ὦν δικαιοσύνης.

Πλουτοποιοῖς χαρίσμασι κοσμισθεὶς ἐκ βαπτίσματος, μᾶλλον τὴν πενίαν τῶν καλῶν ἠγάπησα· καὶ ξένος γεγένημαι τῶν ἀρετῶν ὁ τάλας ἐγὼ· χῶραν εἰς μακρὰν ἀποδημήσας κακίας· διό με ἐπιστρέψας ἐναγκάλισαι, σῶτερ, τῷ σῷ σταυρῷ τειχίσας εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Μέθην παθῶν ἀπόρριψον, καὶ διακρύων ἐκζήτησον τὸν καθαρτικόν, διὰ νηστείας οἶνον, ψυχὴ, καρδίαν εὐφραίνοντα, καὶ ἡδονὰς μαραίνοντα, καὶ τὰς τῆς σαρκὸς ἀποτεφροῦντα καμίνο· καὶ σπεῦσον τῷ παγέντι διὰ σὲ ἐπὶ ξύλου Χριστῷ συσταυρωθῆναι καὶ ζῆσαι εἰς αἰῶνας.

Θεογεννήτορ πάντα γενεθῆσιν τῆς ψυχῆς μου τὰ τραύματα, καὶ τῆς ἀμαρτίας τὰς οὐλὰς ἐξάλειψον πηγαῖς ἀποσμήχουσα ταῖς ἐκ πλευ-

ρᾶς τοῦ τόκου σου , καὶ τοῖς ἐξ αὐτῆς ἀποκαθαίρουσα ρείθροις·
πρὸς σέ γὰρ ἀνγκράζω , καὶ πρὸς σέ καταφεύγω , καὶ σέ ἐπι-
καλοῦμαι τὴν κεχαριτωμένην.

Ἐξέστη ἐπὶ τοῦτο ὁ οὐρανός.

Ὅρων σε ἠπλωμένον ἐπὶ σταυροῦ τὰς ἀκτίνας συνέστειλεν
ἥλιος , πᾶσα δὲ γῆ Ἰρόμφ ἐκλονήθη παμβασιλεῦ , ἐθελουσίως βλέ-
πουσα πάσχοντα τὸν φύσει σε ἀπαθῆ· διό σε ἱκετεύω τὰ πάθη
τῆς ψυχῆς μου ὡς ἱατρὸς Χριστὲ θεράπευσον.

Ὅδοὺς σωτηριῶδεις καταλιπὼν τὰς εἰς ἄθην φερούσας διώ-
δουσα σκότος θεινὸν , ἔχων περικύκλω τὰς ἡδονὰς , καὶ τῶν πα-
θῶν τὸν ὄλισθον , καὶ τὴν καταιγίδα τῶν λογισμῶν· διό σε ἱκε-
τεύω , τῷ σῶ σταυρῷ με σῶσον Χριστὲ ὡς μόνος πολυέλεος.

Χειμῶνι συνεχόμενος λογισμῶν καὶ παθῶν τρικυμίαις πουτου-
μενος , καὶ ἡδονῶν σάλῳ χειμαζόμενος χαλεπῶς , τὸ τῆς νητείας
πέλαγος ἔφθασα τὸ πρᾶον καὶ γαληνόν· ἐν ᾧ με κυβερνήσας τῷ
σῶ σταυρῷ οἰκτίρμων πρὸς σωτηρίαν ἐγκαθόρμησον.

Συνέλαβες παρθένε δίχρα σπορᾶς τὸν τὰ σύμπαντα δημιουρ-
γήσαντα , λόγον θεοῦ , ἄνευ θελημάτων τῶν τῆς σαρκὸς· ἄνευ
φθορᾶς δὲ τέτοκας , ἄνευθεν ὠδίνων τῶν μητρικῶν· διό σε θεο-
τόκον καὶ γλώσση καὶ καρδίᾳ ὁμολογοῦντες μεγαλύνομεν.

Εἰσακήκοα κύριε τῆς οἰκονομίας σου.

Ἐγκρατεία ζήσαντες οἱ πεφωτισμένοι Χριστοῦ ἀπόστολοι , ἐγ-
κρατείας τὸν καιρὸν ἡμῖν μεσιτεία θεία εὐμαρίζουσιν.

Δωδεκάχορδου ὄργανου μέλος ἐκελάδησε τὸ σωτήριον , μαθη-
τῶν χορὸς ὁ ἔνθεος , πονηρὰ συγγέων μελωδήματα.

Ἐπομβρίαις τοῦ πνεύματος πᾶσαν τὴν ὑφήλιον κατηρθεύσατε ,
τὸν αὐχμὸν ἀποδιώξαντες τῆς πολυθείας παμμακάριστοι.

Ταπεινώσασα σῶσον με τὸν ὑψηλοφρόνως πολιτευόμενον , ἡ
τεκοῦσα τὸν ὑψώσαντα τοὺς κατεβράγαμένους κόρη πάναγνε.

Τὸν ἄναρχον.

Ὡς ἄνθρακες τοῦ πυρὸς τοῦ αὐλοῦ συμφλέξατε τὰ ὑλώδη
μου πάθη , ἀνάπτοντές μοι νῦν τὸν ἔρωτα τῆς θείας ἀπόστο-
λοι ἀγάπης.

Τὰς σάλπιγγας τὰς εὐήχους τοῦ λόγου τιμήσωμεν, δι' ὧν πέπτωκε τείχη ἀνίδρυτα ἔχθρου, καὶ τῆς Θεογονωσίας ἠδράσθησαν ἐπάλλξεις.

Ἰνδάλματα ἐμπαθῆ τῆς ψυχῆς μου συντρίψατε, οἱ ναοὺς τε καὶ στήλας συντρίψαντες ἔχθρου, ἀπόστολοι κυρίου, ναοὶ ἡγιασμένοι.

Ἐχώρησας τὸν ἀχώρητον, φύσει ἐβάστασας τὸν βασιτάζοντα πάντα, ἐθήλασας ἀγνή τὸν τρέφοντα τὴν κτίσιν, Χριστὸν τὸν ζωοδότην.

Κυρίως Θεοτόκου σὲ ὁμολογοῦντες.

Παγαὶ τοῦ σωτηρίου νόματος δειχθέντες, τὴν ἐκτακείσαν ψυχὴν μου ἀπόστολοι τῆς ἀμαρτίας, τῷ δίψει καταδροσίσατε.

Ὡς ἄλεις τῶν νοσίμων ὄντες διδαγμάτων, τὴν σηπεδόνα ψυχῆς μου ξηράνατε, καὶ τῆς ἀγνοίας τὸ σκότος ἀποδιώξατε.

Νηχόμενου πελάγει τῷ τῆς ἀμελείας, καὶ ὑποβρύχιον ἤδη γενόμενον, σὴ δεξιᾷ ὡς τὸν Πέτρον σῶσον φιλάνθρωπε.

Χαρὰν ὡς τετοκυῖα, πένθος μοι παράσχου, δι' οὗ τὴν θείαν παράκλησιν δέσποινα ἐν τῇ μελλούσῃ ἡμέρᾳ εὐρεῖν δυνησόμαι.

Ὁ φωτίσας τῇ ἐλλάμψει.

Ὁ ἐκτείνας οὐρανὸν ὡσεὶ δέρριν, ἐξέτεινας τὰς παλάμας ἐν σταυρῷ, Ἰησοῦ ὑπεράγαθε· διὸ ἰκετεύω σε κατατεινόμενον ἔχθρου με ταῖς ἐπηρείαις οἰκτείρησον.

Ἀφύπνωσας ἐν σταυρῷ ἐκουσίως φιλάνθρωπε, ἐγρήγορσιν σωτηρίας ἡμῖν παρεχόμενος τοῖς κειμένοις, κύριε, ἐν κατωτάτῳ ἀπολείας ὕθεν σε πίστει δοξάζομεν.

Τοῦ πάθους σου τὴν ἡμέραν ἰδεῖν καταξιώσον, τοὺς δούλους σου φωτισθέντας νηστείας φαιδρότησι, καὶ τὴν ζωηφόρον σου σῶτερ ἀνάστασιν, ὑμνοῦντας τὸ κράτος τῆς βασιλείας σου.

Ὁρῶσά σε ἠρτημένου σταυρῷ ἡ πανάμωμος ἠλάλαξε τετρωμένη τὰ σπλάγχνα, καὶ ἔλεγε διὰ σπλάγχνα κύριε σῶν οἰκτιρμῶν παθεῖν ἠνέσχου, πᾶσι παρέχων ἀπάθειαν.

Θαύματος ὑπερφυοῦς ἢ δροσοβόλος.

Ἡμβλυνας τοῦ πονηροῦ σῶτερ τὰ κέντρα, κατῆλούμενος ἡλοῖς

ἐν ξύλῳ ἀκανθῶν διάδημα ἀνεδήσω χλευαστικῶς, ἐκρίζων τῆς παραβάσεως τὴν ἀκανθάν· διὸ ἀνυμνοῦντες ἀναμέλπομεν· εὐλογεῖτω ἡ κτίσις πᾶσα τὸν κύριον.

Ἦπλωσας ἐπὶ σταυροῦ Χριστὲ παλάμας, τὸ ἀνθρώπινον ἐπισυνάγων πρὸς τὴν σὴν ἐπίγνωσιν· καὶ λόγχῃ τὴν σὴν, πλευρὰν κεντηθῆναι κατεδέξω, ἀναβλύσας ἡμῖν πηγὴν φωτισμοῦ τοῖς ἀναμέλπουσιν· εὐλογεῖτω ἡ κτίσις πᾶσα.

Ῥεῖθροις εὐσπλαγχνίας σου οἰκτίρμον, ἀποκάθαρὸν μου τὴν καρδίαν ἁμαρτίας δῆγματι σπιλωθεῖσαν· καὶ ποταμούς κατανύξεως πηγάζειν με ἀξιῶσον Χριστὲ Ἰησοῦ, ἵνα κραυγάζω σοι· εὐλογεῖτω ἡ κτίσις πᾶσα.

Στάμνον σε τὸ μάνα κεκτημένην τῆς θεότητος ἔγνωμεν κόρη, κιβωτὸν καὶ τράπεζαν καὶ λυχνίαν θρόνον θεοῦ καὶ πάλαιτιον καὶ γέφυραν μετάγουσαν πρὸς θεῖαν ζωὴν ἀναμέλποντας, εὐλογεῖτω ἡ κτίσις πᾶσα.

Τύπος τῆς ἀγνῆς λοχείας σου.

Εἶδεν Ἥλιου τὸν κύριον ἐν λεπτοτάτῃ αὔρᾳ λεπτύνας πρότερον σάρκα νηστεῶν καὶ προσευχῶν ἐπιδόσεσιν· ὃν ζηλοῦσα ψυχὴ μου ἀπόρριψον τῶν ἡδονῶν τὸ πάχος, ὅπως θεάσῃ τὸν ποθούμενον.

Ξύλῳ ἀνυψώσας πρότερον ὁ Μωϋσῆς τὸν ὄφιν, σῶτερ ἐτύπου σου τὴν ἀνύψωσιν τὴν ἐν σταυρῷ ὑπεράγαθε, ἰσβόλου κακίας τοῦ ὄφεως δι' οὗ ἀπελυτρώσω πάντα τὰ ἔθνη προσκυνοῦντά σε.

Τάφῳ ῥαθυμίας κείμενος ἐπιβαροῦντα ἔχω λίθου πωρώσεως, τὸν ἀείζων μὴ συνιῶν σῶτερ λόγον σου, καὶ τοῦ φόβου σου μὴ αἰσθανόμενος· οἰκτείρησόν με, σῶσον τῷ σῶ ἑλέει πολύελεε.

Πάντων ὑπερτέρα δέσποινα τῆς τῶν παθῶν κακίας δεῖξον ὑπέρτερον, τὸν δοξάζοντα παναληθῆ θεοτόκον σε καὶ ὑμνοῦντα τὸν τόκον σου ἄχραυτε, τὸν ἀκαταληψία θεοχαρίτωτε νοσούμενον.

Δροσοβόλον μὲν τὴν κάμινον εἰργάσατο.

Ἡ ὑπέρφωτος ὀμήγυρις τῶν θεῶν σου μαρτύρων πολυέλεε, ἐν τῷ φωτί σου τῷ ἀδύτῳ νῦν περιπολεῖ· αὐτῶν ἰκεσίαις φωτισμὸν καὶ ἰλασμὸν ἁμαρτιῶν πᾶσι παράσχου ἡμῖν.

Ὡς ὠραῖος ὁ καιρὸς ὃν ἡμῖν δέδωκας τῆς ἐγκρατείας κύριε, ἐν ᾗ οὔκτερον τὰς ψυχὰς ἡμῶν ὡς ἀγαθὸς, εὐχαῖς τῶν ἀγίων ἀθλητῶν τῶν τὰ ὠραῖα καὶ σεπτὰ στερξάντων πάθῃ σου.

Διελθόντας πολυόδυνον κλυδάνιον τοῦ βίου τοὺς οἰκέτας σου ἐγκαθόρμησον εἰς λιμένα δέσποτα ζωῆς, βοᾷν μετὰ πάντων ἐκλεκτῶν εὐλογητὸς εἶ ὁ Θεός.

Ἡ τοῦ νόμου τὸν δοτῆρα ἀειπάροθενε, κυήσασα ἰκέλευε τὰς ἀνομίας ὑπεξάραι πάντων ἐν καιρῷ τῆς νῦν ἐνεστῶσης τοῖς καλῶς προαιρουμένοις ἐξασκεῖν θείας νηστείας σπουδῆ.

Ἐκ φλογὸς τοῖς ὁσίοις θρόσον.

Τῶν ἀγίων μαρτύρων τὰ κατορθώματα, ἐπουράνιοι νόες ὑπερ-εθαύμασαν· τούτων προσευχαῖς ἡ ἐλέη σου δέσποτα ἐν ἡμῖν πλουσίως θαυμάστωσον οἰκτίρμον.

Οἱ τὸ πῦρ θεία θρόσω καταπατήσαντες ἀθληταὶ τοῦ κυρίου ἀξιοθαύμαστοι, ῥύσασθε ἡμᾶς τοῦ πυρὸς τοῦ κολάζοντος ταῖς πρὸς τὸν δεσπότην θερμαῖς ὑμῶν πρεσβείαις.

Ἵπεράγαθε σῶτερ τοὺς ἐκδημήσαντας ἐξ ἡμῶν ὀρθοδόξους, ζωῆς ἀξίωσον τῆς ἐν οὐρανῷ καὶ ἀγίας λαμπρότητος, ταῖς τῶν παναγίων μαρτύρων ἰκεσίαις.

Ἵκεσίαις οἰκτίρμον τῆς κησάσης σε καὶ ἀγίων μαρτύρων καὶ ἀποστόλων σου φώτισον ἡμῶν τὰς ψυχὰς, τοῦ θεοξάξειν σε ἐν ἀγαλλιᾶσει ψυχῆς εἰς τοὺς αἰῶνας.

Θεὸν ἀνθρώποις ἰδεῖν ἀδύνατον.

Ὡς φῶς νηστείας ἢ χάρις λάμπουσα, ἔργα φωτὸς προτρέπεται τελεῖν τοὺς ἐχέφρονας· ἐν αὐτῇ φωτισθῆναι σπουδάσωμεν, ὅπως τὰ φωτοφόρα πάθῃ ὀψώμεθα τοῦ τὰ σκοτεινὰ πάθῃ Ἀδάμ πάθει λύσαντος.

Σαφῶς ὡς ἥλιος ἀνατείλαντες πᾶσαν τὴν γῆν ἀκτίειν εὐσεβείας οἱ μάρτυρες, καὶ λαμπάσι θαυμάτων ἐφώτισαν, καὶ τῆς πολυθείας σκότος ἠφάνισαν· ὧν ταῖς ἰκεσίαις ὁ Θεὸς ἡμᾶς ἐλέησον.

Ἡ σὴ φθασάτω χρηστότης κύριε τοὺς ἐξ ἡμῶν φρικώδει μεταστάντας κελεύσει σου, κυκλωσάτω αὐτούς σου τὸ ἔλεος καὶ κατ-

οδηγησάτω πρὸς τὰ σκηνώματα τα καταυγαζόμενα φωτὶ, τῷ τοῦ προσώπου σου.

Φωνῇ ἀγγέλου βουλήs τὸν ἄγγελον τῆs τοῦ πατρὸs ἀρρήτως θεοτόκε ἐκύησας· τὰs φωνὰs οὖν τῶν δούλων σου πρόσδεξαι, ὡσπερ τῷ τῆs νησιείας χρόνῳ προσάγομεν· καὶ ταύτας προσάγαγε θεῷ ὡσπερ θυμίαμα.

Ἦδὴν ἐπεινίκιον.

Τὰ πάθη νεκρώσωμεν δι' ἐγκρατείας, τὸ πνεῦμα ζωώσωμεν δι' ἐνθέων πράξεων, ὅπως ὀψώμεθα Χριστοῦ τὸ πάθος τὸ σεπτὸν καθαρωτάτῳ νοῖ.

Ἄσπλάγχχνου ζηλώσαντα πλουσίου τρόπους, Χριστὲ πολυέσπλαγγχνε, ἱκετεύω σύνταξον Λαζάρῳ πέννητι, λυθρούμενός με τῆs φλογὸs καὶ τοῦ ἀσβέστου πυρός.

Ἐκ πάντων ἐνήνευσα κατορθωμάτων, εἰς κόρον ἀπήλαυσα τῶν σφαλμάτων κύριε· νῦν οὖν πεινῶντά με σωτηριώδους καὶ σεπτῆs ἔμπλησον βρώσεως.

Ἐμὲ τὸν κατάκριτον ἐν καταδίχῃ, πανάχραντε δέσποινα, ἐρρέμμενον ἔργων μου σῶσον οἰκτείρησον, τὸν πανοικτιρμονα θεῶν ἀποκυήσασα.

Ὁν φρίττουσιν ἄγγελοι.

Ἀκάρπους ἐπλούτησα ὁ τάλαs λογισμοὺs, ψυχὴν κατεμόλυνα ἀθέσμοιs ἠθοναῖs, καὶ σκόλοs κυκλοῖ με ἀπογνώσεωs· αὐγασόν μοι φέγγωs θεοτόκε τῆs μετανοίας.

Ὡs πάλαι ἐφώλισας τυφλὸν ἐκ γενετῆs, ψυχὴν μου καταύγασον μὴ βλέπουσαν τὸ φῶs τὸ σὸν, ἐλεήμον, ἀλλ' ἐν σκότει δεινῆs λήθηs συγχωσθεῖσαν καὶ μερίμναιs τοῦ βίου.

Νηστεύσας ἀνέωξεν Ἥλιαs οὐρανὸν, καὶ ὄμβροιs κατήρδευσε διψήσασαν τὴν γῆν· νηστεύσωμεν ρείθροιs καταγλούμενοι ψυχικῶν δακρύων ὅπως ἐλεηθῶμεν.

Ὡs ἔμψυχωs ἄμπελωs ἐξήνθησας ἡμῖν τὸν βότρυν τὸν πέπηρον, πηγάσαντα βροτοῖs πάρθενε τὸν οἶνον τῆs ἀφέσεωs, καὶ τῆs ἁμαρτίας ξηράναντα τὴν μέθην.

Τὴν ζωοδόχου πηγὴν τὴν ἀέναου.

Θανατωθεὶς τοῖς πολλοῖς πλημμυελήμασι τῆς ἀμελείας ἐν τάφῳ συνέχομαι, λίθον ἀπογνώσεως ἔχων ἐπικείμενος· ὕπερ διαβάρας Χριστὲ τῷ σῶ ἑλέει, ὡσπερ τὸν Λάζαρον πρὶν ἐξανάστησον.

Τὴν τοῦ πλουσίου ἐκφύγωμεν μίμησιν κατακρηθέντος εἰς φλόγα τὴν ἄσβεστον, καὶ Λαζάρου στέρξωμεν τὸ ἐν πόνοις ἔμμονον· ὅπως ἐντεῦθεν ἡμᾶς ἀποδημοῦντας ὁ Ἀβραάμ ἐν τοῖς κόλοις εἰσδέξεται.

Τὴν παθοκτόνου νηστείαν ποθήσωμεν· ταῖς προσευχαῖς ἐπιμόνως σχολάσωμεν, κλαύσωμεν, πενθήσωμεν, καὶ θερμῶς στενάξωμεν· ὅπως ἡμᾶς Ἰησοῦς παρακαλέσῃ, καὶ βασιλείας μετόχους ἐργάσῃται.

Τῆς παρθένιας τὸ θεῖον κειμήλιον, τῶν προπατόρων τὴν μόνην ἀνόρθωσιν, τὴν πηγὴν τὴν βρύουσαν εὐσπλαγχνίας ἄβυσσον, τὴν καλλονὴν Ἰακώβ, τὴν θεοτόκον, οἱ δι' αὐτῆς σεσωσμένοι ὑμνήσωμεν.

Ὅτι ἐγὼ εἶμι θεὸς ὁ μάννα ἐπομβρίσας.

Θέλων ἐπτώχευσας ὁ φύσει πλούσιος Χριστὲ, ἐπέινασας νηστεύσας ὁ ἐμπιπλῶν πᾶν ζῶον· διό με κόρεσον πεινῶντά σου τὴν χάριν, καὶ δεῖξον τῆς ἐκεῖ τραπέζης λόγε κοινωνόν.

Παιῖδας στομώσασα δυνατωτέρους τοῦ πυρός ποτὲ ἐν Βαβυλῶνι ἐργάσατο νηστεία· αὐτοὺς ζηλώσασα ψυχὴ μου μὴ ῥαθύμει· καὶ πῦρ τῶν ἡδονῶν πνεύματος σβέσεις ὀρσοισμῶ.

Λάζαρον πτωχόν με ἁμαρτιῶν δεῖξον Χριστὲ, καὶ σκόρπισον τὸν πλοῦτον ὕπερ κακῶς συνῆξα· τῶν ἀμυθήτων μου πταισμάτων ἐλεήμον, καὶ θός μοι λογισμὸν ἐπιστροφῆς ὡς ἀγαθός.

Χαῖρέ σοι βοῶμεν τῇ δεξαμένῃ τὴν χαρὰν ἢ κεχαριτωμένην, πάρθενε θεοτόκε· θεόν ὃν ἔτεκες θυσώπει λυτρωθῆναι κινδύνου καὶ φθορᾶς τοὺς ἀνυμνοῦντάς σε αἰί.

Ἐκ φλογός ὁσίους ὀρόσον.

Ἐννοῶν μου τὰ πλήθη τῶν παραπτώσεων, καὶ πληττόμενος κέντρῳ τῆς συνειδήσεως, ὡσπερ ἐν φλογὶ ὀθυνῶμαι ὁ ἄθλιος· οἴκτειρόν με λόγε θεοῦ τῷ σῶ ἑλέει.

Παραβλέψας Λαζάρου τὰ κατορθώματα τοῦ ἀσπλάγγνου πλουσίου τρόπους ἐξήλωσα εὐσπλαγγνε Χριστέ· ἐπιστρέψας με οἰκτερον, ὅπως σε δοξάζω εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ψυχικαῖς ἀσθενείαις περικρατούμενος, καὶ τεθνήξασθαι μέλων δι' ἀπογνώσεως τῆς σῆς Ἰησοῦ ἐπισκέψεως δέομαι τῆς ζωοποιούσης τοὺς σὲ προσκαλουμένους.

Παναγία πάρθενε σύ με διάσωσον τῆς ἐμῆς ἀσθενείας· γενοῦ βοήθεια ἢ τὸν θελήτην τοῦ ἐλέους κηύσασα, ὃν ὑπερυψοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Θεὸν ἀνθρώποις ἰδεῖν ἀδύνατον.

Τὸ πρὶν τὸν ἀνθρώπον τὸν πρωτόπλαστον, γεῦσις πικρὰ δεινῶς τοῦ παραδείσου ἐξέωσε καὶ θανάτου τοῖς βρόχοις ὑπέβουξε· νήστευσον ὦ ψυχὴ μου, φεῦγε τὴν μίμησιν, φεῦγε τῆς τρυφῆς τὴν ἡδονὴν τὴν πολυόδυνον.

Εἰς νοῦν λαμβάνων σου τὸ κριτήριον καὶ τῆς φλογὸς τὸ ἀσεκτοῦ κριτὰ δικαιοτάτε ἐμαυτὸν κατακρίνω πρὸ κρίσεως· δέδοικα γὰρ καὶ τρέμω ἄμετρα πταίσας σοι ὡς ἄλλος οὐδεὶς ἐπὶ τῆς γῆς· διό με οἰκτερον.

Παθῶν ἐκπλύνωμεν ἀμαυρότητα φωτιστικαῖς εὐχαῖς, καὶ ἀρετῶν κλάδους φέρουτες ὑπαντῆσαι Χριστῷ ἐπισπεύσωμεν, πάλω πρασδοκωμένῳ νῦν ἐπιβήσεσθαι ἱτοιμαζομένῳ τε παθεῖν, διὰ τὸ σῶσαι ἡμᾶς.

Ἐκ σοῦ παρθένε θεοχαρίτωτε τοῖς ἐν νυκτὶ δεινῶν κεκρατημένοις ἀνέτειλεν ὁ φωτὸς καὶ εἰρήνης Χριστὸς χορηγὸς, τὴν ἐξ ἀπροσεξίας λύων παράβασιν, καὶ τὴν ἀπολύτρωσιν ἡμῖν σαφῶς δωρούμενος.

Στειρωθέντα μου τὸν νοῦν.

Τῇ δυνάμει τοῦ σταυροῦ δυναμώσας μου τὸν νοῦν, ἐξασθενούντα προσβολαῖς πονηραῖς πρὸς τὸ θέλημα τὸ σὸν ἱσχυρον κύριε.

Ῥαθυμίας νυσταγμῶ ἐπὶ κλίνης ἡδονῶν καθεύδοντά με διανάστησον Χριστέ, καὶ τῶν σῶν προσκυνητῶν παθῶν ἀνάδειξον.

Λαμπρυνθέντες τὰς ψυχὰς τῇ νηστείᾳ, καθαροὶ προσυπαντῆσαι ἐπιειχθῶμεν Χριστῷ πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ ἐπιδημοῦντι σαρκί.

Τῆ κακίᾳ ἐχθροῦ τὴν ψυχὴν θανατωθεὶς ἐν τάφῳ κείμαι ἀμελείας πολλῆς· ἀλλὰ τάχυνον Χριστὲ ἐξαναστῆσαί με.

Μὴ φλεχθεῖσα τῷ πυρὶ τῆς θεότητος ἀγνὴ κατάφλεξόν μου τὰς ὑλώδεις ὁρμὰς τῶν παθῶν, ὅπως αἰεὶ κόρη δοξάζω σε.

Τὸν ἐν τῇ βάρῃ Μωϋσῆ.

Τῆς ταπεινῆς μου ψυχῆς τὸν βαρύτατον λίθον, τῆς δεινῆς ῥαθυμίας ἀποκύλισον Χριστὲ, καὶ ἐγειρόν με τάφου τοῦ τῆς ἀνασθησίας, ἢ ζωῆ τῶν ἀπάντων.

Πρὸς Ἰουδαῖαν Χριστὲ πάλιν ἔρχῃ ζητοῦσαν τῆς ζωῆς σε τὸ ξύλον διὰ ξύλου ἀνελεῖν, ποθῶν ἀθανάτισαι τοὺς τεθανατωμένους τῆ διὰ ξύλου βρώσει.

Θάνατον φίλου τοῖς σοῖς προεδήλωσας φίλοις· διὰ σπλάγγνα ἐλέους ὁ προγῶσης καὶ θεὸς ὃν ἔμελλες ἐγείρειν ἐκ τάφου τεταρταίου εἰς σὴν δοξολογίαν.

Ἐν σοὶ παρθένε ἀγνὴ τεθεώρηται ὄντως τοῦ θεοῦ αἱ πορεῖαι τοῦ φυλάξαντος τὴν σὴν ἀγνείαν μετὰ τόκον ἐσφραγισμένην σαφῶς εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Τῶν γηγενῶν τίς ἤκουσε τοιοῦτο.

Ὁ Δανιὴλ νησεῖα πεφραγμένος ἔφραξε σόματα θηρῶν· τῆτον ζηλῶσα ψυχὴ μὴ τὸν ὠρυόμενον κατὰπερ λέοντα ὄφιν, καὶ ἐκζητῶντα κατὰβρωμα ποιῆσαι πᾶσαν ψυχὴν, τῆ τῆ σαυρῆ συρμαχίᾳ ἀποδίωξον.

Λόγε θεοῦ τὴν τεθανατωμένην ταῖς ἁμαρτίαις μου ψυχὴν, καὶ καθευργμένην ἐν τάφῳ τῆς παραβάσεως, ζωοπαρόχω σου λόγῳ ἐξαναστῆσας προσφέρειν σοὶ βραΐα τῶν ἀρελῶν, ὡς νικητῆ τοῦ θανάτου καταξίωσον.

Ὁ οὐρανὸν ὡς θρόνον κεκτημένος καὶ ὑποπόδιον τὴν γῆν, ὁ τοῦ θεοῦ πατὴρ λόγος, πῶλῳ ὀχούμενος, ἐπὶ τὴν πόλιν εἰσέρχεται τὴν ἀγίαν, ἐκ στόματος νηπίων αἶνον τερπνὸν ὡς βασιλεὺς τῶν ἀπάντων καθαρτίσασθαι.

Ἐν γυναίξί σὺ μόνη ὠραιώθης ὦ ὑπερβαύμαστε ἀγνὴ, τὸν ὠραιότατον λόγον ἀποκύσασα τὸν ὑπὲρ πάντας φανέντα βροτοὺς ὠραῖον· αὐτὸν οὖν ἐκδυσώπει τὸ εἶδεχθῆς καθωραῖσαι πάρθενε τῆς καρδίας μου.

Τὴν θείαν ἐννοήσας σου κένωσιν.

Ἄκτισι τῆς ὑμῶν παρακλήσεως κατωκισμένους ἐν σκιᾷ ἀμαρτημάτων φωτίσατε τοὺς εὐσεβῶς φωτοφόροι ὑμᾶς ἀνευφημοῦντας ἀπόστολοι.

Ἀγάπην συμπαθεία συξεύξαντες πρὸς ἰεσίαν τῷ Χριστῷ, πιστοὶ ἐκπέμψαι σπουδάσωμεν, ὅπως ἡμᾶς ἀναστήσῃ ἐκ τάφου τῶν κρυφίων παθῶν ἡμῶν.

Φιλίας σαρκικῆς ἀφειδήσωμεν οἱ νεκρωθέντες τῇ ψυχῇ, καὶ προσφιλεῖς χρηματίσωμεν τοῦ λυτρωτοῦ, ὅπως ἄθου φρικτῆς ἡμᾶς λυτρώσῃται κρίσεως.

Πρόφης τοῦ Λαζάρου τὴν κοίμησιν, ὃν μετ' ὀλίγον ἀνισῶν, ἐκ θηλαζόντων προσδέξῃ Χριστὸς κλαδοφορούντων τὸν αἶνον, τοῦ πάθους σου τοῦ θείου ἰὰ σύμβολα.

Ἐκ σοῦ τὸ θεῖον ὕδωρ ἀνέβλυσεν ἀθανασίας καὶ ζωῆς θεοκυήτορ πανάμωμε, οὗ οἱ γευόμενοι δίψης ἀγνή θανατηφόρου ρύσθησονται.

Σοὶ τῷ παντουργῷ.

Λίθον ἴον βαρὺν ἐκ τῆς ἐμῆς καρδίας θιάραι πρεσβεύσατε τὸν πανοικτίρμονα, λίθοι φανέντες τοῦ ἀκρογωνιαίου λίθου θεηγόροι ἀπόστολοι κυρίου.

Ἄγωμεν, τοῖς σοῖς προανεφώνεις φίλοις· ὁ φίλος μου Λάζαρος ἤδη κεκοιμηταί· τοῦτον ἐγείρων ἐκτρίψω τοῦ θανάτου τὴν ὀλεθροτόκον κακίαν εἰς αἰῶνας.

Πρᾶοι τὴν ψυχὴν καὶ ἴαπεινοὶ τὴν γνώμην γενόμενοι χάριτι, ὑποδεξάμεθα πρᾶον τὸν πάντων ἐρχόμενον δεσπότην, τὴν ἀλαζονείαν τοῦ πονηροῦ συντρίψαι.

Πύλην σε φωτὸς πεφωτισμένος βλέπει προφήτης πανάμωμε· τὸν φωτοδότην γὰρ τίκεις ἀφράτως ἡμῖν ὁμοιωθέντα, ὃν ὑπερυψοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ἡσαΐα χόρευε.

Τῆς φιλίας ρῦσαί με τοῦ θολίου, δεσποτα Χριστέ, ὁ φίλος σου τοὺς σοφοὺς λέξας μαθητάς· μεθ' ὧν ἀφικόμενος ἐξεγείρεις φίλον σου πιστὸν σῶτερ τὸν Λάζαρον, εὐχαρίστως ἀνυμνοῦντά σε.

Συμπληρώσει κύριε τῆς νηστείας πλήρωσον ἡμῶν καρδίαν τε καὶ τὸν νοῦν εὐσπλαγχνε χαρᾶς ταῖς τῶν ἀποστόλων σου ἰκεσίαις τῶν εὐλικρινῶς ἠγαπηκότων σε τὸν σωτῆρα τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Ὁδωδὼς τοῖς ἔλκεσι τῆς κακίας τάφον καλοικῶ τῆς βαθυμίας Χριστέ ὄθεν σοι βοῶ, ἀνάστησον, σῶσόν με, ὅπως καὶ γὰ κλάδοις ἀρετῶν καθυπανθήσω σοι, ἀνακράζων ὡσανῦα τῷ θεῷ.

Ἐν δυσὶ θελήμασι καὶ οὐσίαις (I) τέτοκας ἡμῖν υἱὸν τὸν μονογενῆ κόρη τοῦ πατρὸς γενόμενον ἄνθρωπον, ἵνα ἡμᾶς δεῖξη κοινωνοὺς φύσεως, ἄχραντε, θειοτέρας ὁ ὑπέρθεος.

Ἀνάτειλόν μοι κύριε.

Ἐπὶ σταυροῦ κύριε ὑπνώσας μεταβέβληκας εἰς ὕπνον δέσποτα τὸν θάνατον· Λάζαρος γὰρ, ἐβόας, ὁ φίλος κεκοιμηταὶ ἀλλὰ ἀπελεύσομαι ἐξυπνίσει νῦν αὐτόν.

Σῶν προφητῶν κηρύγματα πληρῶν προφητευόμενα, προφητοκτόνῳ πόλει κύριε οἰκτίρμον παρεγένου, κτανθῆναι θελήματι τὸν ἀποκτανθέντα με, διασώζων τῆς φθορᾶς.

Οἱ σῶμα τὸ δυσήνιον τῷ λόγῳ ὑποτάξαντες δι' ἐγκρατείας καὶ δεήσεως μονασταὶ καὶ μεγάδες, Χριστῷ ὑπαντήσατε πῶλον ἐπιβαίνοντι, ἐρχομένῳ τε παθεῖν.

Ῥανίσι τοῦ ἐλέους σου κατάρδευσον πανάμωμε, τὴν ἐκτακεῖσάν μου διάνοιαν φλογμῷ τῆς ἁμαρτίας, καὶ τὸν ἐσβεσμένον μου τῆς καρδίας ἄναψον λύχνον πύλη τοῦ φωτός.

Γῆ καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ.

Τὴν ἀνάστασιν καὶ ζωὴν ἔχουσαι γυναῖκες προσφιλεῖ, τί ἀποθύρεθε πικρῶς; παραγίνεται καὶ ζωώσει τὸν γνήσιον φίλον, τῇ αὐτοῦ ἀναστάσει τὴν ἔγερσιν πάντων προμηνύων ὁ μόνος εὐεργέτης.

Καταγῶγια μονασῶν ἀνοίχθητε ὡς ἄρνες λογικοὶ, τῷ ἀρχι-

(1) Animadvertamus orthodoxam S. Sophronii in liturgico libro confessionem duarum in Christo naturarum et voluntatum, contra tunc grassantes monophysitas haeticos et monothelitas; quam ego sane perspicuam confessionem aemulari velim orientales catholicos liturgicorum librorum scriptores vel editores, omni verborum ambiguitate remota.

ποιμενι Χριστῷ ἀπαντῆσαι ὡς κλαδιφόροι , προέρχεται θέλων ὡς ἄρνιον σφαγῆναι ὁ κύριος , ὅπως τὴν τοῦ λύκου ὀλέση τυραννίδα.

Ἐρχομένῃς πρὸς Βηθσαφαγῆ κρότου σου ποδῶν ὁ δυσμενῆς ἦσθε-
το ἄδης , καὶ ποδῶν τοῦ Λαζάρου ἤπτετο λέγων· εἰ μέλλει φω-
νεῖν σε ἡ ζωὴ , μὴ μελλήσης , ἀλλ' ἐξελθε , ἔγνω τὴν ἐμὴν γὰρ
κατάλυσιν ἐν τάχει.

Ἱεραὶ σε τῶν προφητῶν κηρύττουσι φωναὶ συμβολικῶς , πύ-
λην ἐξ ἧς τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ καθημένοις ἀνέτειλεν ἥλιος
παρθένε ὁ μόνος φωτοδότης.

Ὅτι ἐποίησέ μοι μεγάλα.

Ἰδοὺ προανεφώνεις , ἀναβαίνομεν , Ἰησοῦ , πρὸς πόλιν τὴν
ἁγίαν καὶ χερσὶ μαιφόνων ἀληθῶς παραδοθῆσομαι σαυρῷ ἀπο-
κτανθῆναι σαρκί.

Θανάτου θέλων λόγε ἐξαρπάσαι φίλον Τὸν σὸν , σαρκὶ θανα-
τωθῆναι δι' ἡμᾶς κατεπέειγῃ ἔχοντι , ἀθανατίζων τοὺς βροτοὺς
μόνε ἀθάνατε.

Βαίᾳ σωφροσύνης ἐπισεισωμεν τῷ Χριστῷ , ἐν πώλῳ μετριά-
ζουσι σαρκί , καὶ προσείπωμεν αὐτῷ ἐπὶ τὸ πάθος ὁ ἐλθὼν εὖ-
λογητὸς εἰ σωτήρ.

Φρικτὴ σου ἡ λοχείᾳ θεοτόκε μήτηρ Χριστοῦ· διό σε μακα-
ρίζομεν πιστῶς γενεαὶ τῶν γενεῶν , δοξολογοῦντές σε ἀγνή εἰς
τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

Ἑπταπλασίως κάμινον.

Τότε ἐμοὶ γνωσθήσεσθε μαθηταὶ , σῶτερ ἔλεξας , ὅτε ἐντολῶν
ἐκπληρωταὶ γενήσεσθε ἐμῶν ὡσπερ ἔφησα· ἐθελοντὶ ἐρχόμενος
πάθος πρὸς σεπτὸν , δι' οὗ ἀπάθειαν πᾶς τις κομίσεται κραυ-
γᾶζων ἱερεῖς ἀνυμνεῖτε.

Ἐν ἑαυτοῖς ταπεινώσιν ἀληθῆ περιφέρουτες , τὸν ταπεινωθέν-
τα με θεὸν μιμήσασθε , τοῖς φίλοις ἐβόησας , πάθος Χριστὸς πρὸς
θεῖον μολῶν· ὁ οὖν ὑψηλὸς θέλων γενέσθαι καὶ πρῶτος , τῶν πάν-
των δοῦλος ἔσω τῇ προθέσει , κραυγᾶζων λαὸς ὑπερυψοῦτε Χρι-
στὸν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ῥῦπον παθῶν τοῦ σώματος καὶ ψυχῆς ἐκκαθάρωμεν , καὶ τῷ

καθαρῶ ἀκολουθῆσαι σπεύσωμεν, πρὸς πάθος ἀπάθειαν παρασχόμενον πᾶσι βροτοῖς σπεύδοντι Χριστῷ, ᾧ μελωδεῖ πᾶσα κτίσις, οἱ παῖδες εὐλογοῦτε.

Ἄνευ ὠδίνων τέτοκας τὸν τὴν Εὐαν ῥυσάμενον ἐκ τῶν ὀδυνῶν, ὧν ἠδονῆ τῆς βρώσεως κλαπεῖσα ἐκέκτητο, θεοκυήτορ θέσποινα· ὃν ἐθελοντὶ πρὸς τὸ μακάριον πάθος ἐρχόμενον ὀρώσα, ὀδυνᾶσαι καὶ μέλπεις, λαὸν ὑπὸ Χριστὸν κ. τ. λ.

Ἐξέστη ἐπὶ τοῦτο οὐρανός.

Ἰδόντες τὸν ὀμαίμονα Ἰωσήφ πρὸς πατρός ἀδελφοὶ ἀφικόμενον φθόνῳ θειῶν λάκκῳ καταφέρουσι, καὶ μακρὰν ἀπεμπολοῦσι φέροντα πάθους τὴν εἰκόνα τοῦ ἀπαθοῦς Χριστοῦ τοῦ βασιλέως, ὃν μαθητῆς δολίως ἀπεμπωλῆσαι ἐτοιμάζεται.

Ὡρῶν καὶ ἡμερῶν τε δημιουργεῖ, ἀγνοεῖν τὴν ἡμέραν προέφησας τῆς τοῦ παντός κόσμου συντελείας τοῖς μαθηταῖς· ὄρους ἡμῖν τιθέμενος μετριοφροσύνης λόγε θεοῦ, δι' ἧς ἀνυψωθέντες, τοῦ πλάνου τὰς ἐπάρσεις σῆ δυναστείᾳ ταπεινοῦμεν αἰεὶ.

Σταυρώσωμεν τὰ μέλη δι' ἀληθοῦς ἐγκρατείας, Χριστῷ συσταυρούμενοι, καὶ ἠδονῶν φύγωμεν τὸ βᾶρος τὸ δυσαχθές, καὶ ἐντολῶν γινώμεθα θείων τοῦ σωτῆρος ἐκπληρωταί, ἵνα ἐν τῇ μελλούσῃ τῆς κρίσεως ἡμέρᾳ, τῆς κατακρίσεως ῥυσθῆῃμεν.

Ἦν πάλαι κατηράσω λόγε συκὴν ἁμαρτίας δηλοῦσαν τὸ ἄκαρπον.

Ἐν βυθῷ κατέστρωσε ποτέ.

Συνελθόντες δεῦτε τῷ Χριστῷ πάντες συνανέλθωμεν, τῶν ἐλαιῶν ἐπὶ τὸ ὄρος σήμερον, καὶ κεῖ ἀκουσόμεθα οἶα φθέγγεται τοῖς αὐτὸν ἀγαπήσασι, περὶ τῆς δευτέρας τούτους ἐκδιδάσκων ἐπελεύσεως.

Ἐν ἐλαίῳ ἔργου ἀγαθῶν πάντες ἐτοιμάσωμεν τὰς ψυχικὰς λαμπάδας· ὁ νυμφίος γὰρ ἐξαίφνης ἐφίσεται· μὴ ἀνέτοιμοι εὐρεθῶμεν, ἀνώνητα κρούοντες τὴν θύραν, καὶ μὴ συμπαθείας ἀξιούμενοι.

Προπορεύονται σου μαθηταί, πάθος πρὸς ἐκούσιον λόγε θεοῦ σὲ καθορῶντες σπεύδοντα· Ἰούδας ὁ δόλιος εὐτρεπίζεται τοῖς ἀνόμοις προδοῦναί σε· οὐ τῆς ἀπονοίας πάντας καὶ παρώσεως ἐξάρπασου.

Τὸν υἱὸν καὶ λόγον τοῦ πατρὸς, ὄνπερ ἐσωμάτωσας σὼν ἐξ ἄγνων αἱμάτων κόρη δέσποινα, πρὸς τὸ πάθος σπεύδοντα ὁ εὐδόκησεν ὑπομεῖναι, ὡς εὐσπλαγχνος βλέπουσα τιτρώσκη, τούτου μακρόθυμον δοξάζουσα.

Δεῦτε λαοὶ ἄσωμεν.

Τὸ πονηρὸν ἄρτι συνήχθη συνέδριον, καὶ πονηρὰ βουλευέται τοῦ θανατῶσαι σε τὴν ζωὴν τῶν ἀπάντων, Ἰούδαν συνεργάτην Χριστὲ λαβόμενον.

Ἡ τοῦ λεπροῦ πάλαι σκηνὴ ἰλαστήριον τὸν ἰλασμόν χωρήσασα πάντων γεγένηται· ὃν εὐροῦσα ἢ πόρνη μυρίων ὀφλημάτων λύσιν κομίζεται.

Νόμους τοὺς σοὺς μὴ συντηρήσας ὁ δείλαιος, φιλαργυρήσας ὤλετο, καὶ παραδοῦναί σε φονευταῖς ἐνθυμεῖται Ἰούδας τὴν ἀγχόνην ἀντικληρούμενος.

Πῶς δι' ἡμᾶς ἔρχη παθεῖν ὑπεράγαθε; πῶς παραστήναι βήματι ὡς κριθησόμενος τοῦ Πιλάτου ἀνέχη; ἀμέτρητος ὁ πλοῦτος τῆς εὐσπλαγχνίας σου.

Αἱ περὶ σοῦ πάλαι παρθένε ἀδόμεναι τῶν θεηγόρων ἄχραντε ῥήσεις πεπλήρωνται· καὶ γὰρ ἔτεκες λόγον σαρκὶ θελουσίως πάθη θεξάμενον.

Ἐν βυθῷ κατέστρωσε ποτέ.

Ἐν κυβάλοις νῦν θανυτικοῖς ὕμνον ἐπινίκιον τῷ λυτρωτῇ εὐχαριστοῦντες ἄσωμεν· εἶλε γὰρ τὸν θάνατον, ἀπολύτρωσεν καὶ ζωὴν χαρισάμενος τοῖς πεπεδημένοις ἀπὸ τοῦ αἰῶνος ὡς φιλόανθρωπος.

Ἐν νεκροῖς ὀφθεῖς μετὰ ψυχῆς, νέκρωσεν ἐκούσιον ὁ τῆ σαρκὸς Χριστὲ καταθεξάμενος, ψυχὰς ἠλευθέρωσας, καὶ συνήγειρας, καὶ φωτὶ κατελάμπρυνας μόνη ζωοδότα, πάσχα τὸ σεπτὸν καὶ καθαρτήριον.

Ὁ τυφεῖς ἀμνὸς ὑπὲρ ἡμῶν πάσχα τὸ σωτήριον, ἐκ τῶν νεκρῶν ἀναβιώσας σήμερον, ἄδην ἠχμαλώτευσεν, ἀφελόμενος οὓς δεσμῶτας κατέπεε κράζοντας, μεγάλη μόνη λυτρωτὴ ἢ δυναστεία σου.

Ὁ παρθένον δείξας σε ἀγνὴν καὶ μετὰ τὴν κύησιν, ἐκ τῶν νεκρῶν ἑξαναστάς τριήμερος τὴν κτίσιν ἐφαίδρυνεν, ἀπειρόγαμε παναγία θεόουμφε, ὁ δεδοξασμένος κύριος, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται.

Ἐξήνθησεν ἡ ἔρημος ὡσεὶ κρίνον κύριε.

Ἐξάξας ἐν ἀνδρείᾳ πεπεδημένους κύριε, τῇ ὑπὸ γῆν καθ' ὁδὸν σου ἀλαζῶνα παραπικραίνοντα, ἐθανάτωσας ὄφιν τῷ θανάτῳ σου.

Ἡμέρα ἦν ἐποίησεν ὁ οἰκτίρων κύριος, αὕτη ὑπάρχει πνεύματι καὶ καρδίᾳ ἀγαλλιώμενοι ἐν αὐτῇ εὐφρανθῶμεν καὶ χορεύσωμεν.

Διόκτου τυραννίδος λελυτρωμένοι αἵματι τοῦ καθαροῦ ἁμώμου τε ἱερείου, νῦν συστησόμεθα ἑορτὴν ἐν αἰνέσει ἀλαλάζοντες.

Τὸ χαῖρε σοι προσέμει ἐκ τάφου λάμπας κύριος· σοὶ γὰρ καὶ μόνῃ ἄχραντε πρέπει χαρίτωτε, ἡ τῆς Εὐας τὴν λύπην ἀφανίσασα.

Ἐλήλυθας ἐκ παρθένου.

Ἐκ τάφου σε ἀνατείλαντα ἥλιον ἄδυτον, ἀστέρες πολύφωτοι οἱ μαθηταὶ θεασάμενοι, πᾶσαν τὴν ὑφήλιον τῇ τοῦ κηρύγματος αἴγλῃ κατεφώτισαν.

Χορεύσωμεν ἑορτὴν συστησάμενοι πνεύματι· ἀνέστη ὁ κύριος, πᾶσχα τὸ θεῖον εὐφρόσυνον χάριν παρεχόμενος τοῖς τὴν αὐτοῦ προσκυνοῦσι συγκατάβασιν.

Μηνύουσαι τὴν σεπτὴν σου γυναῖκες ἀνάστασιν, τοῖς φίλοις σου θέσποτα περιχαρῶς τοῦτο ἐλέγον, ἴδομεν τὸν κύριον, καὶ πρωτοδότως τὸ χαῖρε ἀπειλήψαμεν.

Συγχαίρει σοι γυναικῶν μυροφόρων πανάμωμε χορὸς ἀγιώτατος, ἑξαναστάντα θεώμενος λόγον ὃν ἐκύησας ὑπὲρ αἰτίαν καὶ λόγον.

Ὁ τοῦ φωτὸς χορηγός.

Ὁ φωτὸς χορηγὸς ὑπὸ τὴν γῆν μετὰ ψυχῆς γέγονε, καὶ τοὺς ἐκεῖ δεσμώτας ἐξάξας ἀνέστη κραταιῶς, τὴν ἀθανάσιαν πιστοῖς χαρισάμενος.

Συνεκκρούμην σοι χθές νενεκρωμένῳ δι' ἐμὲ κύριε· σημέρον δὲ

συζωοποιούμαι, ζῶν ἀληθινὴν ἔχων σε καὶ πάσχα ψυχῆς καθαρτήριον.

Βακτηρευόμενοι καὶ στηριζόμενοι σταυρῷ φάγωμεν τὸ καθαρὸν πάσχα, τὰς πικρίδας σαρκὸς τῶν ἡδονῶν ἐκ τῆς διανοίας ἡμῶν ἀπελαύνοντες.

Ἡ βασιλὶς τοῦ παντός τὸν βασιλέα τοῦ παντός τέξασα, ὡς ἐκ πασοῦ τοῦτου τῆς γαστρὸς σου ὡραῖον ὀρώσα τῆς προελθόντα, ἀγάλλου καὶ χόρευε.

Ἐν ἀβύσσῳ πλαισμάτων κυκλούμενος.

Λαμπροφόρος ἡμέρα ἐγέρσεως, πάντες λαμπροφόροι ψυχαῖς χρηματίσωμεν ὁ λυτρωτὴς ἐγγεγερταί, τὰ τοῦ ἁθου κενώσας βασιλεία.

Ἱερῶν γυναικῶν ὁ κατάλογος, βλέψας τὴν ζῶν ἐκ νεκρῶν ἀνατείλασαν, τοῖς μαθηταῖς συνέχαιρε, καὶ τὸ πάσχα τὸ θεῖον ἐόρταζεν.

Ἀπεπαύθη τῆς λύπης τὰ δάκρυα, ὁ χαροποιὸς Ἰησοῦς γὰρ ἐγγεγερταί, συνεξεγείρας ἄπασαν τῶν βροτῶν τὴν οὐσίαν ὡς εὐσπλαγχνος.

Παρθενίας τὰς πύλας οὐκ ἤνοιξας, μνήματος σφραγίδας οὐκ ἔλυσας δέσποτα, ἔξαναστῆς τριήμερος, ὁ βουλήσει τὸ πᾶν ἐργαζόμενος.

Ἀντίθεον πρόσταγμα.

Διώκτης ὀλέθριος ἐξηφανίσθη τοῦ ἁθου κεκένωται τὸ ἀφεγγὲς βασιλείου· Χριστὸς γὰρ τὸ ἄχρονον φῶς καὶ ἀνόλεθρον ἤστραψεν ἀνέτειλε, χαρᾶς τὴν οἰκουμένην πληρώσας σήμερον.

Κρουνοὺς ἐπαφίχας μοι ἀθανασίας, πλευρὰν ὀρυττόμενος καὶ χεῖρας ὑπεράγαθε· θανάτῳ δὲ θάνατον σῶτερ ἐνέκρωσας, καὶ συνεξανέστησας νεκροὺς τῆ σῆ ἐγέρσει ὁ ὑπερένδοξος.

Κλαιούσαις ἐβόησας ταῖς μυροφόροις Χριστὲ, ἐξεγγεγερταί τὸν θρῆνον ἀπορρίψατε, τοῖς φίλοις μου εἶπατε, καθυπαντῆσαί μοι καὶ τὴν ἐπινίκιον ὠδὴν ἀναφωνῆσαι τῆ δυναστεία μου.

Παρθένον τηρήσας σε μετὰ τὸν τόκον, ὁ πάντα βουλήματι τῷ θεῷ ἐργαζόμενος, ὡράθης ὡς ἀνθρώπος θεοχαρίτωτε πᾶσι τὴν ἀνάστασιν διδούς, ὡς εὐεργέτης καὶ ὑπερένδοξος.

Τὸν ἐν καμίνῳ τοῦ πυρός.

Ὡς ἐκ παστάδος φωταυγῆς καὶ ὠραῖος, Ἰησοῦ, νυμφίος ὤφθη, ὁ καινίσας τῷ τάφῳ τὴν ἀφθαρσίαν ἡμῖν· νεκρώσας φύλακας, ζώσας δὲ τοὺς πεπιστευκότας εἰς σὲ τὸν ζωοδότην.

Ἀθανατίσθητε ὑμεῖς τῷ θανάτῳ μου, τοῖς σοῖς ἐβόας φίλοις· καὶ τὸ πάσχα τὸ μέγα ταῖς πατριαῖς τῶν ἔθνῶν μεγάλως λαμπρῶς τε κηρύξατε, ἵνα γνῶσι πάντες Χριστὸν νικοποιόν με.

Ζήσεσθε φίλοι μαθηταὶ ἐν ἐμοί· καὶ γὰρ ἐγὼ ζωὴ ὑπάρχων ἐξανέστην ἐν δόξῃ, καθὼς ὁρᾶτε ὑμεῖς· ἐβόας, σαλπίζατε σάλπιγγι ἐν ἀγαλλιάσει ψυχῆς εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ἐγηγερμένον ἐκ νεκρῶν ἢ παρθένοσ τὸν υἱὸν θεασαμένη, ὠριώθησ ἐβόα ζωοποιέ μου υἱέ, θανάτῳ νεκρώσας τὸν θάνατον· ὅθεν σε δοξάζει συμφώνως πᾶσα κτίσις.

Τὸν ἐκ θεοῦ θεὸν λόγον.

Ὅμοιωθεὶς κατὰ πάντα ἀμαρλήματος, δίχα ἀνθρώποις Ἰησοῦ παρβασιλεῦ θνήσκεις καὶ τάφῳ κατάκεισαι· μὴ φθορᾶς μετασχὼν δὲ ἀνίστασαι, καινίζων τοῖς πιστοῖς ἀφθαρσίας εἰσόδους τῇ θείᾳ ἀναστάσει σου.

Αὕτη ἡμῶν ἡ ἡμέρα ἦν ἐποίησεν οὕτως ὁ κύριος ποιήσας ἐν αὐτῇ ἐνδοξά τε καὶ ἀπόρρητα· ἐν αὐτῇ εὐφρανθῶμεν, καὶ κλάξωμεν μεγάλη τῇ φωνῇ, τὸ σεβάσμιον πάσχα ἡμῶν ἐτύθησ κύριε.

Τί μετὰ μύρων ζητεῖτε τὸ πολυτίμον μύρον; τοῦ ἄιδου τὸ δυσώδες ἀφελὼν, λύσειν δεσμώταις διέπνευσε, καὶ ἀνέστη ἐν δόξῃ· ἐμπλήσθητε χαρᾶς, ταῖς γυναῖξιν ὁ ἀστράπτων τῷ τάφῳ ἄγγελος ἀνεβόησεν.

Σὺν γυναίξιν μυροφόροις, σὺν σοφοῖς ἀποστόλοις, ὁρῶσα τὸν υἱὸν σου καὶ θεὸν ἐγηγερμένον πανάμωμε ἐκ νεκρῶν, καθὼς εἶπεν, ἐόρτιον ἀνάλαβε χαρὰν, δυσωποῦσα ἀπαύστως σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ὁ 7ὰ ὕδατα πάλαι.

Ὁ 7ην γῆν ἐφ' ὕδάτων πάλαι κρεμάσας, κρεμνᾶται ἐξελουσίως τῷ ξύλῳ· ἐκ πλευρᾶς βρῦει δὲ ὕδωρ ἀφέσεως, καὶ τὴν ἀναβλύζουσαν τῇ παραβάσει κακίαν ξηραίνει ὡς εὐσπλαγχνος, ὅτι δεδόξαται.

Ἐκ τῆς γῆς πρὸς τὰ ἄνω ἀνενεχθέντες, τοῦ πάσχα τῇ λαμπροτάτῃ ἡμέρᾳ, ἐν αὐτῇ σήμερον χοροὺς ᾄδοντες, αἴνον ἀναπέμφωμεν τῷ νεκρωτῇ τοῦ θανάτου, μόνῳ βασιλεῖ ἡμῶν, ὅτι δεδόξασται.

Τὸ ἀτίμητον μύρον τί μετὰ μύρων, γυναῖκες, ἐπιζητεῖτε, ἐν τάφῳ ὁ φανείς ἄγγελος λαμπρῶς ἐβόησεν; ἄπειτε κηρύξατε τοῖς μαθηταῖς, ἐξανέστη, καὶ κατευωδίασε τῆς γῆς τὰ πέρατα.

Τὸν υἱόν σου παρθένη ἐγηγερμένον ἐκ τάφου ὠραῖον κάλλι ὀρώσα, μαθηταῖς ἄχραντε λαμπρῶς συνέχαιρες· ὅθεν σοι κραυγάζομεν χαρᾶς ἢ αἰτία, χαῖρε ἢ ἀνεύρεσις, ζωῆς φανέρωσις.

Λαός μου, ὅτι πάντων κυριεύω νεκρῶν καὶ ζώντων.

Ὡς Θεὸς καὶ κατάγω καὶ ἀνάγω ἐκ γῆς, καὶ σώζω τοὺς βρωῶντας, σῶσον σῶτερ ὁ σῶσας τὸν Ἰσραὴλ ἐκ δουλείας.

Τὸ καταπέλασμα ἰδόντες οἱ παράνομοι σχιζόμενον, τῇ σῆ σταυρώσει λυτρωτὰ διεσχίσθησαν ὡς γέγραπται· καὶ μὴ καταφυγόντες, ὄξος πιεῖν προσέφερόν σοι χολῇ μεμιγμένον.

Τὴν ἁμαρτίαν μου ἐζήλωσας ἠλωθεῖς ἐν ξύλῳ κύριε· καὶ ἐν τῷ τάφῳ ὡς νεκρὸς ἀφυπνώσας, τοὺς ὑπνώττοντας ἐξηγειρας ἐκ τάφων βλέψαι τὸ φῶς τῆς ἀναστασεώς σου σῶτερ ζωοδότα.

Ὡ πάσχα μέγα καὶ σεβάσμιον τῆς φθορᾶς δι' οὗ ἐδόρυσθημεν, καὶ σκοτασμοῦ τῶν ἡδονῶν καὶ δουλείας τοῦ πικροῦ Φαραῶν Θεοῦ υἱὲ καὶ λόγε δίδου ἡμῖν κατατρυφήσαι τῆς σῆς βασιλείας.

Τὸν γεννηθέντα ἐξ ἀγνῶν σου ἀεὶ παρθένης αἱμάτων Χριστὸν, καὶ σαυρωθέντα ἐν σαρκὶ καὶ ταφέντα καὶ ζωώσαντα· τοὺς πάλαι τεθαμμένους δίδου ἡμῖν, εὐέλαιον μητρικῆ παρρησίας.

Ὁ ἐκ μὴ ὄντων τὰ πάντα.

Ἦλιε δόξης ἀόρατε βασιλεῦ ὀρῶν σε κρεμάμενον, φῶς συνέστειλεν ἥλιος, καὶ ἡ γῆ ἐσειέτο, καὶ ἐδονεῖτο τῷ φόβῳ σου ἢ κτίσις.

Σήμερον ὠφθη ὠραῖος ὡς ἐκ παστοῦ Χριστὸς πορευόμενος ἐκ τοῦ τάφου ὁ κύριος, καὶ τὴν ὠραιότητα ἡμῖν τῆς Θεῆς ἐγέρσεως δωρεῖται.

Πάσχα κυρίου τὸ μέγα καὶ ἱερὸν Χριστὸς ἐκ τοῦ τάφου γὰρ δεσμῶν ἐλευθερώθητε ἁμαρτίας σήμερον, τὸν καταλύτην τοῦ ἄδου ἀνυμνοῦντες.

Τὸν σταυρωθέντα ταφέντα καὶ ἐκ νεκρῶν καθὼς προεμήνυσεν ἐγερθέντα τριήμερον, θεομήτορ αἴτησαι, τοῦ διασῶσαι τοὺς δούλους σου παρθένε.

Ἔθου πρὸς ἡμᾶς.

Βήματι κριτὸς ὁ κριτὴς Πιλάτου παρέστηκας, φέρων ἐμπτυσμούς καὶ ραπισμούς καὶ καταβάς εἰς ἄδην ἐρράπισας, τούτου τὸ βασιλείου ἐξαναστήσας πάλαι οὗς κατέπειν.

Πάσχα ἑορτῶν ἑορτὴ λαμπρὰ καὶ πανηγυρις πασῶν πανηγύρεων, πιστοὶ τῇ νικητῇ τοῦ ἄδου βοήσωμεν, εἰργάσω παράδοξα ἡμᾶς ζώσας· δόξα τῇ δυνάμει σου.

Χαίρει μαθητῶν ὁ χορὸς ἰδὼν τὸν διδάσκαλον, θάνατον θανάτῳ ἀληθῶς καταβαλόντα, καὶ τὰ βασιλεία τοῦ ἄδου κενώσαντα καὶ ἀναστάντα τάφου, καθὼς ἔφησεν.

Μόνε γυναικῶν τοκετὸν παράδοξον ἔσχηκας, μόνη καθορᾶς ἐκ τῶν νεκρῶν ἐγηγερμένον κόρη πανάμωμε τὸν μόνον θεὸν ἡμῶν, ὃν ἐκδυσώπει σῶσαι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ἐπὶ τῆς γῆς ὁ ἀόρατος ὤφθη.

Ἐπὶ σταυροῦ ἐκουσίως ὑπνώσας τοὺς ἐν νεκροῖς ἀκουσίως ὑπνοῦντας μετὰ ψυχῆς ἐν αὐτοῖς καταβάς φιλάνθρωπε κραταιῶς συνεξανέστησας.

Μετὰ νεκρῶν μὴ ζητεῖτε τὸν ζῶντα· μετὰ κλαυθμῶν τὴν παράκλησιν πάντων βλέψαι μὴ θέλετε, ὁ ἀστράπτων ἄγγελος μυροφόροις ἀπεφθέγγετο.

Τῶν μαθητῶν ἐκ νεκρῶν σε ὁ δῆμος ἑωρακῶς ἀναλάμψαντα, λόγε, χαρᾶς πεπλήρωται καὶ κροτεῖ ἐν πνεύματι πάσχα θεῖου καὶ σωτήριον.

Ὅν ἐκ τῶν σῶν παναγίων αἱμάτων ὑπερφυῶς ἐσωμάτωσας λόγον, ἀναβιώσαντα ἐκ νεκρῶν τριήμερον ἐθεάσω μητροπάρθενε.

Ἄβυσσος ἐσχάτη ἁμαρτιῶν.

Ἄσατε καὶ ψάλατε τῷ θεῷ ἐλόντι πᾶθει τὸν ὑπάντων πο-

λέμιον, καὶ πανηγυρίσατε λαοὶ φυλαὶ καὶ γλώσσαι τῆς γῆς, καὶ κροτήσατε ἐξανέστου ὁ κύριος.

Τέτρωται τῇ λόγῃ σου ὁ ἔχθρὸς, καὶ ἡ φλογίνη ῥομφαῖα νότα δίδωσι τοῖς τὴν σὴν ἀνάστασιν εὐσεβῶς καταγγέλλουσι, καὶ ὕμνοῦσί σε Ἰησοῦ ὑπεράγαθε.

Σήμερον τὴν ἔγερσιν ἀληθῶς αὐτὴν ἑορτάζομεν τοῦ δεσπότου τῆς κτίσεως ἐν αὐτῇ· τὸν κόσμον γὰρ ἑαυτῇ συνανέστησε, καὶ ἐνέκρωσε νεκρωθεὶς τὸν πολέμιον.

Πάναγνε ἡ μόνη τῷ πλαστοουργῷ καὶ τοῖς ἀνθρώποις, ὑπὲρ νοῦν μεσιτεύσασα τὸν υἱόν σου Ἰλεων, τοῖς ἑπτακίσει δούλοις σου καὶ ὑπέρμαχον χρηματίσαι δυσώπησον.

Τρεῖς παῖδες ἐν καμίῳ.

Κροτήσατε τὰ ἔθνη ψαλμικῶς χεῖρας σήμερον, ἐξανέστη ὁ Χριστὸς συνεξεγείρας νεκροῦς· μεγαλοφώνως βοῶντας εὐλογητὸς εἶ ὁ Θεὸς ὁ τῶν πατέρων ἡμῶν.

Στησώμεθα χορείαν μυστικῶς ἀλαλάζοντες, τῇ τοῦ πάσχα ἑορτῇ καὶ ἀνακράζομεν· ὁ τὰ μεγάλα ποιήσας εἰς ἀπολύτρωσιν ἡμῶν εὐλογητὸς εἶ Χριστέ.

Γυναῖκες ἀπὸ Θεᾶς γραφικῶς δεῦτε σήμερον, τῇ Σιών εὐαγγελίσασθε τὴν ἔγερσιν τοῦ ἐκ παρθένου τεχθέντος, καὶ τῶν ὠδίνων τῶν πικρῶν τὴν Εὐαν λύσαντος.

Νεφέλη φωτοφόρε ὁ οἰκήσας τὴν μήτραν σου· ὑπὲρ λόγον μέγας ἥλιος παρθένε Χριστέ ἐξανατείλας τοῦ τάφου, πᾶσαν ἐφώτισε τὴν γῆν θεῖαις λαμπρότησι.

Ἄστέκτω πυρὶ ἐνωθέντες.

Ἀκάνθαις στεφθεῖς ἐκουσίως πρόρριζον τὴν ἄκανθαν τῆς πλάνης ἀποτέμνεις, ἐν μνημείῳ κατακλεισθεῖς δὲ πάντας τοὺς ἐν μνήματι ἐξεγείρεις, πάσχα κροτοῦντας αἰώνιον ἄναρχε ἀνάρχου πατρὸς υἱὲ καὶ λόγε.

Ἄπειτε ὑμεῖς εἰς τὰ ἔθνη πάντα ἀποστόλοις ἀνεβόα ὁ δεσπότης· διαγγέλλοντες τὴν ἐκ τάφου φρικώδη μου ἔγερσιν, καὶ τοῦ ἄδου οὕτως παντελῆ καθαίρεσιν, ὅπως τε θανόντων καὶ ζώντων βασιλεύω.

Χαίρετε βοῶς μυροφόροις σου τοὺς ἱεροὺς κρατούσαις πόδας, ὧν τὸν κρότον ἢ προμήτωρ πρὶν ἐφοβήθη, καὶ εὐαγγελίστριας ἀποστόλοις ταύτας δεικνύεις, ὁ κύριος ἀνέστη λεγούσας, καὶ ζῆ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Χαίρεις χαρμονῇ ἀνεικάστῃ βλέπουσα παρθένε, Θεοτόκε τὸν υἱόν σου ὡς πρωτότοκον ἐκ γαστρὸς σου· οὕτω καὶ πρωτότοκον ἐκ νεκρῶν νῦν δόξῃ θείᾳ ἀνερχόμενον, πρῶτον τὰ τοῦ ἄδου κενώσαντα ταμιεῖα.

Ἐν νόμῳ σκιᾶν καὶ γράμματι.

Τὴν ξύλῳ ποτὲ βλαστήσασαν ψυχρὰν ξύλῳ ἰάτρευσας, ἐν τάφῳ συγκλεισθεῖς δὲ τοὺς ἐν τάφοις ἡγείρας νεκροὺς· πάσχα τὸ μέγα καὶ θεῖον λόγε ἀνάρχου πατρὸς ὁ τοὺς βροτοὺς συμπολίτας τῶν ἀγγέλων ἐργασάμενος.

Κλαιούσαις ποτὲ ἐβόα γυναῖξιν ὁ θεῖος ἄγγελος, χαρὰν ἀναλαβοῦσαι ἀποστόλοις σπεύσατε εἰπεῖν, ὡς ὁ δεσπότης ἀνέστη, καὶ νῦν προάγει ὑμᾶς εἰς Γαλιλαίαν, ὡς εἶπεν πρὸ τοῦ πάθους ὁ φιλάνθρωπος.

Ἀγάλλου ἢ γῆ ἀγάλλου οὐρανὲ βροτοὶ σκιρτήσατε, ὁ κύριος ἀνέστη, κατεπόθη θάνατος· λοιπὸν οἱ ἐν δεσμοῖς ἀπ' αἰῶνας ἠλευθερώθησαν, πάσχα κροτοῦντες τὸ μέγα τὸ φαιδρὸν τε καὶ χαρμόσυνον.

Τὸ θρήνας ἀγνή μετῆλθέ σοι λοιπὸν εἰς ἀγαλλίαμα· ἰδοὺ γὰρ ὁ υἱὸς σου καὶ δεσπότης πάντων καὶ θεός, ὃν ἐν σαυρῷ κατενάεις κάλλος μὴ ἔχοντα, ἐγηγερμένος ὠραῖος πᾶσαν κτίσιν ἐκαλλώπισεν.

Εὐφραίνεται ἐπὶ σοί.

Εὐφραίνεσθε οὐρανοὶ, ἀγαλλιάσθω δὲ ἡ γῆ ἅπασα, ἐκ τῶν νεκρῶν σήμερον πάντων ἢ ζωὴ γὰρ ἐγείρεται.

Ἡμαύρωται ὁ ἐχθρὸς τῆ ἐπιλάμψει σου Χριστὲ ἤλιε, εἶδον δὲ φῶς ἄδυτον οἱ πρὶν ἐν τῷ σκότει καθήμενοι.

Δουλείας τοῦ νοητοῦ ἀπαλλαγέντες Φαραῶ σήμερον, πάσχα θεοῦ ἁγίου ἁγιαστικῶς εορτάσωμεν.

Εὐφραίνου μήτηρ ἀγνή τὴν εὐφροσύνην τοῦ παιτὸς βλέπουσα, τὸ κατηφές λύσασαν ἄδου, καὶ βροτοὺς ἀναπλάσασαν.

Ἐπαρθέντας εἰδοῦσα ἡ ἐκκλησία.

Ἐπὶ ξύλου ὡσπερ ἄμπελος ζωοδότα ἀναρτηθεῖς ἐπήγασας, οἶνον σωτηρίας πάντας τὸν εὐφραίνοντα, διό σοι κραυγάζομεν δόξα τῇ δυνάμει σου κύριε.

Πύλαι ἄθου σοι ἠνοίγησαν σῶτερ φόβῳ· καὶ πυλωροὶ σε βλέψαντες περιβεβλημένον γολῆν ἐκδικήσεως ἐξέστησαν, ἔφριξαν, καὶ ἀπὸ προσώπου σου ἔφυγον.

Μετὰ μύρων σε γυναῖκες τὸ θεῖον μύρον ἐπιζητοῦσαι ὄρθριαι, ἦλθον πρὸς τὸ μνήμα· ἄγγελον εὐροῦσαι δὲ τὴν σὴν καταγγέλλοντα ἔγερσιν σῶτερ κατεπλάγησαν.

Ἐπαρθέντα σε ἐν ξύλῳ ἰδοῦσα λόγε ἡ σὲ τεκοῦσα ἔστενε, τάφῳ δὲ τεθέντα καὶ νεκροῦς ἐγειράντα, εὐφραίνεται βλέπουσα· ἦν ὡς θεοτόκον δοξάζομεν.

Σὺ κύριε μου φῶς εἰς τὸν κόσμον.

Σὺ κύριε χερσὶν ὁ ποιήσας τὸν ἄνθρωπον, ἐξέτεινας ἐπὶ ξύλου τὰς ἀχράντους σου χεῖρας, πλευρὰν ἐξορυττόμενος.

Σὺ κύριε ταφεῖς ὡς νεκρὸς ἐν τῷ μνήματι, ἐνέθαψας τὴν κακίαν τοῦ νεκρώσαντος κόσμου, καὶ πάντας ἐξανέστησαν.

Ὡ πάσχα ἱερόν καὶ σεπτὸν καὶ σωτήριον· ὦ ἔνθεος εὐφροσύνη, διὰ σοῦ τοῖς ἀγγέλοις οἱ γήινοι συνήφθημεν.

Συνέλαβες Χριστὸν καὶ ἀφθόρως ἐκύησας, πανάμωμε, τὸν τοῦ ἄθου τὴν ἰσχὺν καθελόντα, καὶ σώσαντα τὸν ἄνθρωπον.

Θύσω σοι μετὰ φωνῆς.

Βρώσει με τῇ τοῦ ξύλου κλαπέντα καὶ θνήξαντα, τῇ τοῦ ἐχθροῦ συμβουλίᾳ ὑψωθεῖς ἐν ξύλῳ ἀνεκαλίσσω, καὶ πεσόυλα εἰς φθορὰν ἀφθαρσίᾳ ἐτίμησας.

Σινδόνι ἐνεκλιθεῖς ταφῇ παραδέδωσαι καὶ διαρρήξας τοῦ ἄθου θεία δυναστεία τὰ σπύργανα, ἐξανέστης ὡς θεὸς ζωοδότα τοῦ μνήματος.

Κύριον τοῦ παντός κυριώνομε τέτοκας, τὸν καθελόντα τὸ κῆρος τοῦ θανάτου, πᾶσι τε τοῖς ἀνθρώποις παρασχόντα ἀθανασίαν καὶ ἀπολύτρωσιν.

Ἐν τῇ καμίνῳ ἀβραμιαῖοι παῖδες.

Ζωῆς τὴν πέτραν προσηλωθεῖσαν ξύλῳ τῷ τοῦ σαυροῦ, πέτραι καθορῶσαι πάλαι φόβῳ πολλῶ διεοράγησαν, καὶ ἥλιος τὸ φῶς ἀπέκρυψε, καὶ τὰ τῆς γῆς ἐσεΐσθη θεμέλια.

Ἐπανακλήσει τῶν πεπτωκότων ἀνακέκλησαι οἷα βασιλεὺς, ἐν τάφῳ στρατιωτῶν φυλαττόντων σε φιλάνθρωπε, εὐλογημένος εἶ ἐν τῇ ναῖ Τῆς δόξης σου κύριε.

Ἄδου ταμειῶν πεπεδημένους ἐξήραπασας λόγε, τοῦ πατρὸς δυνάμει παντουργικῇ, καὶ βοῶντας ἐξανέστησας εὐλογημένος εἶ.

Ἐγηγημένους ἐκ τῶν νεκρῶν τὸν ζωῆς κύριον κόρη, κατιδοῦσα χαίρεις συμμαθηταῖς σὺν αὐτοῖς ἑο μέλπεις πάντατε· εὐλογημένος εἶ.

Χεῖρας ἐκπετάσας Δαυιὴλ.

Ἐψώσας παλάμας ἐν σταυρῷ, καὶ τὰ θεμέλια τῆς γῆς ἐδόνησας· τοὺς δὲ τὴν ἐκπτώσιν δέσποτα διὰ ξύλου ὑπομείναντας πρὸς ἑαυτὸν χαρμονικῶς βοῶντας εἴλυσαι, εὐλογεῖτε πάντας.

Λάκκῃ σε κατέθεντα νεκρὸν νεκροῦντα θανάτου, ζωοποιούντα δὲ οὕς ἀπενέκρωσε δῆγματι ἰσβολῇ ὁ ἀρχέκακος, λόγε θεοῦ μονογενῆς· διὸ βοῶμέν σοι εὐλογεῖτε.

Πάσχα ἢ χαρμόσυνος ἡμῖν ἡμέρα ἔλαμψεν, ἐν ἣ ἐσχῆκαμεν τὴν ἀπολύτρωσιν ἅπαντες αἱ δουλεία· συνεχόμενοι τοῦ πολεμήτορος ἐχθροῦ, ὅθεν κραυγάζομεν εὐλογεῖτε πάντα.

Ὅ πᾶσι τὸ εἶναι παρασχῶν αἰτίαν ἔσχακε σὲ τῆς σαρκώσεως, καὶ προελήλυθεν ἄφθορος· ἐξ ἀφθόρου τῆς νηθύος σου ἡ ἀρθαρσίαν τοῖς νεκροῖς ἐμπνέων μέλπουσιν εὐλογεῖτε πάντα.

Λίθος ἀχειρότητος ὄρους.

Ξύλου με καρπῷ, συμβουλίᾳ τραυματισθέντα τοῦ βελίᾳρ, σὺ τραυματισθεῖς ἐπὶ ξύλου Χριστὸ ἰάσω καὶ τῆς κατάρας με ὑπὲρ ἡμῶν γενόμενος, λόγε, κατάρᾳ ἠλευθέρωσας.

Τὸν ζωοποιούντα τὰ πάντα ἐν τοῖς νεκροῖς πῶς ἐκζητεῖτε; λύσας τοῦ θανάτου τὸ κράτος καθὼς προεῖπεν, νῦν ἐξεγήγερται, ταῖς μυροφόροις ἔλεγεν ὁ ἐξαστράπτων θεῖος ἄγγελος.

Ὡ μακαριώτατον πάσχα δι' οὗ ἐκ γῆς μετεβιβάσθη πᾶσα

τῶν ἀνθρώπων ἢ φύσις πρὸς τὴν ἐκεῖθεν μακαριότητα πάσχα σεπτὸν καὶ ἄμωμον, σὺ τῶν πιστῶν ἢ ἀπολύτρωσις.

Χαῖρε τῆς χαρᾶς ἢ αἰτία, χαῖρε κατάρας ἀνηρέτις, χαίροις ὀρθοδόξων τὸ κλέος τῶν σὲ ὑμνούτων τὸ καταφύγιον, Θεογεν-
νήτορ πάναγνε δι' ἧς φθορᾶς ἠλευθερώθημεν.

Ἴππον καὶ ἀναβάτην.

Ὅλος ἐπιθυμία καὶ ὄλος ὦν γλυκασμὸς, Ἰησοῦ, ἀπεγεύσω χο-
λῆς σταυρῷ κρεμάμενος τὴν προσγινομένην μοι ἁμαρτίαν δέσπο-
τα πικρωτάτην σαφῶς ἰώμενος.

Ἦκουσε καὶ εὐφράνθη Σιών ὡς γέγραπται, ἀναστάντος σου
λόγε· αἱ ταύτης θυγατέρες γὰρ πρῶται σε τεθέονται καὶ τὸ
χαῖρε θέχονται, τῆς κατάρας ἀπολυτρούμεναι.

Δεῦρο καὶ τὴν κινύραν Δαυὶδ ἀνάκρουσον· συστησώμεθα λέ-
γων ἑορτὴν ἀλαλάζοντες, αὕτη ἦν ἐποίησεν ὁ θεσπότης, κύριος
ἡ ἡμέρα τῆς ἀναστάσεως.

Χαίροις εὐλογημένη Θεοχαρίτωτε, μετὰ σοῦ ὁ θεσπότης, ὁ
καθελὼν τὸν θάνατον, καὶ λύσας τὸν ἄνθρωπον τῆς κατάρας,
δέσποινα μεσιτεῖα σου μητροπάρθενε.

Ὅτι ἐγὼ εἶμι Θεὸς ὁ σάρκα.

Ἐύλω κατέκρινας τὴν ἁμαρτίαν Ἰησοῦ, καὶ ἄθην ἠχμαλώτευ-
σας τεθεῖς ἐν τῷ μνημείῳ, καὶ ἀνέστης ὡς Θεὸς, συνεγείρας τὸν
κόσμον θεοξολογοῦντα τὴν δυναστείαν σου.

Πάντα κροτήσατε χεῖρας τὰ ἔθνη ψαλμικῶς, ἀνέστη τὰ βα-
σίλεια κενώσας τοῦ θανάτου ὁ ἀθάνατος Θεὸς, βασιλεύει αἰεὶ δε
γῆν ἐπὶ πᾶσαν ὡς βασιλεὺς τοῦ παντός.

Πάσχα σωτήριοι πάσχα ἀνάκλησις ψυχῶν, ἡμέρα εὐφροσύ-
νης καὶ χαρᾶς αὕτη ὑπάρχει· εὐφρανθῶμεν μυστικῶς καὶ Χρι-
στὸν τὸν τῶν ὅλων Θεὸν σωτῆρα θεοξολογήσωμεν.

Ὅν ἐσωμάτωσας λόγον πανάμωμε ἀγνή εὐφραίνου, ἐκ νεκρῶν
ἐγηγερμένον καθορώσα, καὶ ἰκέτευε αὐτὸν, τοὺς αἰεὶ σε τιμῶν-
τας σῶσαι κινδύνων καὶ περιστάσεων.

Ὁ πήξας ἐπ' οὐθενὸς τὴν γῆν.

Φωστῆρες ἐπὶ ζαυροῦ σε βλέποντες ἤλιε ἀπλωθέντα γνώμη τὸ

φῶς συνέσειλαν, γῆ πᾶσα ἐσεισθη, καὶ τοῦ φαιδρότης διεβράβη καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεώχθησαν, καὶ νεκροὶ τῶν τάφων ἀνέστησαν.

Συνθόμι καθαρωτάτῃ φόβῳ εἰλίσας σε Ἰωσήφ καλύπτει λόγε ἐν μνήματι τὸν προσεπενδύοντα ἀεὶ τὸν οὐρανὸν νεφέλαις, καὶ τοῦ προπότορος ἐνθάψαντος πᾶσαν ἀμαρτίαν φιλάδρωπε.

Τὸν λίθου ἀποκυλίσας ἀπὸ τοῦ μνήματος, γυναιξίν ἐβόα ὁ θεὸς ἄγγελος τίνα μετὰ μύρων ὡς θνητὸν ἀφίκεσθε ζητοῦσαι; ὁ ζωοδότης ἐξεγήγερται, θείας θυμηδίας ἐμπλήσθητε.

Ἐκ τάφου ὡς ἐκ πασοῦ νυμφίου, πανάμωμε, τὸν Χριστὸν ὄρωσα ἐκπορευόμενον ὄλον ὠραιότατον σαφῶς, χαρὰν ἀναλαβοῦσα τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ συνέχαιρες, λέγουσα ἀνέστη ὁ κύριος.

Τὴν θεῖαν ἐννοήσας σου κένωσιν.

Τὸν ὄφιν ἐπὶ ξύλου ἐνέκρωσας, καὶ λογισθεῖς ἐν τοῖς νεκροῖς, ὁ ἐν νεκροῖς ὢν ἐλεύθερος, ἐλευθερίαν παρέσχες δεσμώταις τοῖς ἐκεῖσε ὑπάρχουσιν.

Ὁ κύριος σαφῶς ἐβασίλευσεν, ἀγαλλιάσθω πᾶσα γῆ, οὐ κυριεύει ὁ θάνατος, οὐ βασιλεύει ὁ ἄδης· οὓς εἶχε γὰρ δεσμίους ἐξέμεσεν.

Γυναῖκες μετὰ μύρων θεόφρονες τί ἐν τῇ τάφῳ ὡς θνητὸν, Χριστὸν ζητεῖτε; ἐγάγερται τὸ τοῦ θανάτου δυσῶδες ἐνθάψας, καὶ πιστοὺς εὐωδίασε.

Χριστὸν τὸν προελθόντα ἐκ μήτρας σου, καὶ παρθενίας μηδαμῶς σφραγίδας λύσαντα ἄχραντε, καὶ ἀναστάντα ἐν δόξῃ δυσώπει εἰρηνεῦσαι τὰ σύμπαντα.

Ὁ ἀναβαλλόμενος φῶς ὡς ἱμάτιον.

Ὅρουξαν τας χεῖράς σου σῶτερ καὶ πόδας σου οἱ θεοκτόνοι ἐπὶ σταυροῦ σε φθόνῳ ἀναρτήσαντες, καὶ χολὴν καὶ ὄξος ποτίσαντες μακρόθυμε.

Ἡ ζωὴ ἐν μνήματι πῶς κατατίθεται; πνοὴν ὁ πᾶσι βροτοῖς παρέχων ἄπνους πῶς γνωρίζεται; τοῖς νεκροῖς ἐμπνέων ζῶν καὶ ἀπολύτρωσιν;

Πάσχα τὸ μακάριον δι' οὗ ἀνήλθομεν ἐκ γῆς κευθμόνων, πάσχα δουλείας δι' οὗ ἐλυτρώθημεν, καὶ ἐπαγγελίας πρὸς γῆν διεβιβάσθημεν.

Χαίροις ἀπειρόγαμε καὶ παντευλόγητε κατάρως λύσις, δι' ἧς ὁ κόσμος ἀνέστη τοῦ πτώματος, καὶ τοῦ ζωοδότου δοξάζει τὴν ἀνάστασιν.

Μαινομένην κλύδωνι.

Σταυρωθεὶς ἀνέωξας κεκλεισμένον τῇ παρακοῇ Ἰησοῦ Χριστέ μου τὸν παράδεισον, καὶ ἀναστὰς πάντας πιστοὺς συνανέστησας.

Ἐθεντο ἐν λάκκῳ σε κατωτάτῳ ἄφωνον νεκρὸν, τὸν νεκροὺς ἐμπνέοντα ἀνάστασιν ζωοδότα, καὶ τοὺς ἐν ἄδη ζωώσαντα.

Γυναξίην ἐβόησε θρηνηδούσαις ἄγγελος ποτὲ ὁ Χριστὸς ἐγήγερται, πορεύθητε, ἀποστόλοις τούτου τὴν ἔγερσιν εἴπατε.

Χαῖρέ σοι προσφθέγγεται ὡς αἰτία οὐσῆ τῆς χαρᾶς, ἀναστὰς παρθένε ἐκ τοῦ μνήματος ὁ δεσπότης, ὃν ὑπὲρ πάντων ἰκέτευε.

Ὁ ὑπερυψούμενος τῶν πατέρων κύριος.

Ὁ ἀπερινόητος σάρκα ἐνδυσάμενος σταυρὸν κατεδέξατο, καὶ θάνατον ὤλεσε θανάτῳ τοὺς θανόντας βουληθεὶς ἀθανατίσαι.

Πάσχα ἡ πανήγυρις πάντες ἐορτάσωμεν, Χριστὸς ἐκ τοῦ μνήματος ἠγέρθη τριήμερος, φωτίζων τοὺς βοῶντας ὁ θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

Γύναι τί τοῖς θάκρυσι πικρῶς νῦν συγκέχυσαι, Χριστὸς ἀπεφθέγγετο πλησίον τοῦ μνήματος τῇ κόρῃ μελωδούσῃ ὁ θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

Μόνη πρὸ τῶν ἄλλων σε γυναικῶν τεθέεται, Χριστὲ ἐκ τοῦ μνήματος ὡραίως ἀστράψαντα, ἡ μόνη παναγία ἐπακούσασσι τὸ χαῖρε.

Σοὶ Ἰῶ παντουργῶ.

Σὲ τὸν παντουργὸν ἀναρτηθέντα ξύλῳ χολὴν οἱ παράνομοι ἐχθροὶ ἐπότιζον μέλι ἐκ πέτρας θηλάσαντες διψῶντες πάλαι ἐν ἐρήμῳ τῇ σῇ Χριστὲ προστάξει.

Νεκρῶσιν Χριστὲ ἐπὶ σταυροῦ ὑπέστης, θεθεὶς δὲ ἐν μνήματι νεκρὸς τριήμερος πάντας ἐγείρεις νεκροὺς τοὺς ἀπ' αἰῶνος, ἀνυμνολογοῦντας τὴν σὴν φιλαυθραπίαν.

Δεῦτε μουσικῶς ἀλαλαγμῶ ἐνθάδε τὰς χεῖρας κροτήσωμεν, καὶ μελωδήσωμεν, πάντα τὰ ἔργα τοῦ κυρίου ὑμνεῖτε.

Χαίρεις ἐκ νεκρῶν τὸν κτίστην κατιδοῦσα ἀγνή ἐγειρόμενον ,
καὶ πᾶσι νέμοντα χάριν ζωῆν τε , καὶ τὴν ἐλευθερίαν τοῖς ὁμο-
λογοῦσιν αὐτὸν Θεὸν τῶν ὕλων.

Ἑσαΐα χόρευε.

Ὁ Χριστὸς ἐγήγερται καταλύσας κράτος τοῦ ἐχθροῦ , εὐφραΐ-
νεσθε οὐρανοὶ χόρευε ἢ γῆ , οὐκέτι ὁ θάνατος βασιλεύει , οὓς
γὰρ πονηρῶ κράτει ἐδέσμευσεν , ἀφῆρέθη θείῳ νεύματι.

Γυναικῶν κατάλογος μυροφόρων τάφον τῆς ζωῆς προέφθασεν
ἐν σπουδῇ μύρα ἐμφανῶς κομίζον μυρίσαι σε , τὸν τῶν μύρων θείου
μυρισμὸν ἐξαναστάντα δὲ κατιδῶν σε ἐμεγάλυνε.

Δεκτὴ ἦν ἐποίησεν ὁ δεσπότης κύριος ἐξίν , ἡμέρα περιφανῆς
καὶ περικαλλῆς , ἐν ταύτῃ χορεύσωμεν ἐκβοῶντες δέσποτα Χρι-
στὲ σῶσον τοὺς δούλους σου , τοὺς ἐν πίσει προσκυνοῦντας σε.

Παρθενίας κάλλεσιν ὠραιώθης ἄχραντε ἀγνή , τεκοῦσα τὸν
ποιητὴν πάντων καὶ Θεὸν , τὸν ἄδην σκυλεύσαντα καὶ τοῖς νε-
κροῖς νέμοντα ζωῆν , οὗ τὴν ἀνάστασιν θεοφρόνως ἐορτάζομεν.

Τρηθείση τμᾶται.

Μαυσῆς ἐτύπου πάλαι σου Χριστὲ τὴν θείαν σταύρωσιν τὸν
ὄφιν ἀνυψῶν· καὶ γὰρ σαυρωθεὶς ἀνέωξας ἡμῖν σῶτερ τοῦ πα-
ραδείσου πύλας· τεθεὶς δὲ ὡσπερ νεκρὸς ἐν τῷ μνήματι νεκροὺς
συνανέστησας , καὶ ἄδην ἐγύμνωσας.

Χριστὸς ἀνέστη ἄσωμεν λαοὶ καὶ μεγαλύνωμεν τὸ ὄνομα αὐ-
τοῦ , καὶ χορεύσωμεν , καὶ ψάλλωμεν αὐτῷ πιστῶς ὡς νικητῆ τοῦ
ἄδου· καὶ βοήσωμεν λαμπρῶς , ἐξεγήγερται ὁ κύριος , ἅπαντες
φαιδρῶς ἐορτάσωμεν.

Ἀγαλλιάσθω ἅπασα ἢ γῆ , Χριστὸς ἐγήγερται ζωώσας τοὺς νε-
κροὺς· μυροφόροις τε τὸ χαίρετε βοᾷ αὐταῖς ἐμφανισθεὶς τὸ
πρῶτον , ἅπειτε παρεγγυῶν νῦν τοῖς φίλοις μου τὴν θείαν μου
ἔγερσιν σπουδαίως κηρύξατε.

Χαῖρε χωρίον τοῦ δημιουργοῦ , χαῖρε παράδεισε κυρίου λογι-
κῆ , χαῖρε οὐρανὲ καὶ θρόνε καὶ σκηνῇ ἐν ἧ ποιητῆς σκηνώ-
σας , τὸ τοῦ ἄδου ἀμειδῆς ἀγνή σκηνῶμα , σκυλεύσας ἀνέστησεν
ἐκεῖ τοὺς καθεύδοντας.

Κύριος ὢν πάντων καὶ κτίστης Θεός.

Σταύρωσιν ὑπέστης θελήσει Χριστὲ καὶ ὄνειδῆ , ὅπως ἡμῶν πάντων ἄρης τὸ ὄνειδος καὶ κατήλθης ἐν τάφῳ ὡς θνητοὺς ἀνθρώπων καταφθαρέντας· θόξα ἡ παντοδυνάμει σου ἐξουσία πολυέλει.

Νῦν ἐβασίλευσεν ὁ κύριος , τὸ πικρὸν τοῦ τυραννοῦντος κράτος καταβαλὼν κραταιῶς , καὶ τοῦ ἄδου βασιλεία σαφῶς σκυλεύσας , καὶ θεσμίους ἐξάξας ἀπὸ τοῦ αἰῶνος κράζοντας θόξα θέσποτα τῷ κράτει σου.

Αὕτη καθὼς βοᾷ Δαβὶδ ἐν ψαλμοῖς ἀληθῶς ἡ φωταυγῆς ἡμέρα τοῦ πάσχα πέφυκεν , ἣν ὁ πάντων ἐποίησε Θεός· χορεύσωμεν ἐν ἀγαλλιάσει σὺν ταῖς οὐρανίαις τάξεσι , καὶ Χριστὸν δοξολογήσωμεν.

Δέσποινα τῶν πάντων ὑπάρχουσα ὡς τεκοῦσα τοῦ παντός τὸν κτίστην Θεοχαρίτῳτε , ὀπηνίκα ἐώρακας αὐτὸν ἐκ τάφου ἐγερθέντα ἐπλήσθης θείας χαρμονῆς δοξάζουσα τὴν αὐτοῦ μεγαλειότητα.

Προκατιδὼν ὁ προφήτης.

Λαμπροφορεῖσθε ἡ κτίσις , κύριος ἐκ νεκρῶν ἐξεγήγερται , καὶ πᾶσαν συνεξήγειρε κτίσιν ἑαυτῇ , κενώσας γαστέρα καὶ ταμιεῖα ἄδου καὶ θανάτου σθένει θείκῳ , ὃν ἐν πίστει καὶ πόθῳ δοξάσωμεν.

Ὡ ἱερώτατον πάσχα παντὸς τοῦ κόσμου καθάρσιον , λόγι Θεοῦ καὶ δύναμις , διδοὺ καθαρῶς μετέχειν σου ἡμᾶς τοὺς εἰλικρινεῖ σε γνώμη εὐσεβῶς δοξάζοντας αἰεὶ ἐκ νεκρῶν ἀναστάντα τριήμερον.

Μύρα σὺν δάκρυσιν πάλαι γυναῖκες θεῖαι κομίζουσαι , καθήμενον τῷ μνήματι εἶδον προφανῶς ἀσώματον βοῶντα ἄγγελον ταύταις , παύσασθε πικρῶς δακρύουσαι· καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς καὶ Θεὸς ἐξεργήγερται.

Πεῖραν παρθένης μὴ γνοῦσα ἀνδρὸς τὸν κύριον τέτοκας , παρθένος μετὰ κήσιν μείνασα φρικτῶς· διὸ σε ἀληθῶς καὶ κυρίως πάντες Θεοτόκον ἄφθορον αἰεὶ οἱ πιστοὶ ὁμοφρόνως δοξάζωμεν.

Τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης.

Τῷ σαυρῷ σου τὴν εἰρήνην παρασχόμενος πᾶσι κύριε καταβέβηκα· εἰς ἄθου, καὶ τὸ φῶς τοῖς ἐκεῖσε ἐλαπέμφας πεπεδημένοις, καὶ συνεξήγειρας τούτους τῇ ἐγέρσει σου τῇ τριημέρῳ.

Ἐχθρὸς ὁ διαπλάσας τὸν ἄνθρωπον πάλαι δέσποτα, εἰς θανάτου χόου κατῆλθες, καὶ δεσμῶν ἀλύτων ἐξήρπασας τοὺς ἀπ' αἰῶνος νεκροὺς δοξάζοντας σοῦ τὸ κράτος ὕψιζε καὶ δυνασεῖαν.

Ἐξ Αἰγύπτου οἱ τῆς πλάνης λυτρωθέντες τὸ πάσχα σήμερον τὸ φαιδρότατον ἐν πίσει ἐπιτελέσωμεν, καὶ δοξάσωμεν τὸν ἀνάσταντα Χριστὸν τριήμερον, καὶ φωταγωγήσαντα τὴν οἰκουμένην.

Τὸ ἀλατόμητον ὄρος, τὴν λυχνίαν καὶ θείαν τράπεζαν, τὴν κιβωτὸν τὴν ἁγίαν, τὴν τοῦ μάννα σάμνον τὴν πάγχρυσον, τοῦ βασιλέως τὸν ὑψηλότατον θρόνον ἀνυμνοῦμέν σε Θεοκύριε.

Ἄβυσσος ἐσχάτη ἁμαρτημάτων.

Πάλαι σου τὸ πάθος προδιετύπου σαφῶς Ἰσαὰκ· ὡς ἄρνιον γὰρ ἐθελουσίως θεῷ τῶν ὄλων ἐτύθη, εἰς κόσμου παντελεῖ ἀπολύτρωσιν.

Τέτρωται ὁ ἄθης πλευρὰν τρωθέντος σου δέσποτα, καὶ ἀπέλυσε τοὺς πρὶν δεσμῶτας, μετὰ ψυχῆς κατιδὼν σε ἐν τοῖς καταχθονίοις γινόμενον.

Μύρα σοι γυναιῶν ὡς τεθνηκότι κομίζει χορδὸς· ἀλλὰ βλέψας σε ἐγηγερμένον τοῖς ἱεροῖς ἀποστόλοις συνέχαιρε δοξάζων σε κύριε.

Ἄγιον ἁγίων ὑπεραγία τεκοῦσα θεόν, τοῦτον θνήξαντα ἐθελουσίως καὶ ἐκ νεκρῶν ἀναστάντα ἰδοῦσα, εὐφροσύνης πεπλήρωσαι.

Οἱ παῖδες ἐν Βαβυλῶνι.

Ὅτε σε ἥλιος εἶδε σαυρῷ κρεμάμενον ἥλιε, ἐσκοτίσθη, καὶ γῆ ἐσαλεύθη, καὶ πέτραι ἐσχίσθησαν, καὶ οἱ νεκροὶ ἀνέστησαν ἐκ τῶν τάφων ὑμνοῦντές σε.

Προσομιλῶν τοῖς ἐν ἄθῃ μετὰ ψυχῆς ὁ θεὸς ἡμῶν, συνεγειρεῖς νεκροὺς τῇ ἐγέρσει τῇ φρικτῇ σου κραγάζοντας, εὐλογητὸς εἶ κύριε ὁ θεός.

Τὰς ἀρετὰς ὡς χιτῶνας ἀμφιασθῶμεν ἀστράπτοντες τῇ ἡμέ-

ρα πιστοὶ τῇ τοῦ πάσχα, καὶ λαμπρῶς ἐκβοήσωμεν, εὐλογητὸς εἶ κύριε ὁ Θεός.

Τὸν νικητὴν τοῦ θανάτου καὶ σὸν υἱὸν καὶ Θεὸν ἡμῶν κατείδουσα ἀγνὴ ἐγεγρῆντα ἐκ τοῦ τάφου ἐκραύγαζε, εὐλογητὸς εἶ κύριε ὁ Θεός.

Νόμων πατρῶων οἱ μακαριστοί.

Σταυροῦσαι θέλων ὑπεράγαθε, καὶ ἐν καιρῷ μνημείῳ ἄπνους κατάχεισαι, καὶ νεκροῖς ἐμπνέεις δέσποτα ζωῆν, ζωὴ ὑπάρχων, καὶ συνεγείρεις κόσμον ἐαυτῷ ἐξεγερθεὶς, ἀνυμνοῦντα τὸ κράτος σου καὶ φόβῳ μελωδοῦντα, τὸν κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα.

Ἐν κατωτάτῳ λάκκῳ κύριε σοῦ καταβάντος πᾶσα φύσις ἀνήνεκται τῶν ἀνθρώπων, καὶ λελύτρωται καθεύξεως ζοφώδους ὑμνολογοῦσα σοῦ τὴν εὐσπλαγχνίαν τὴν πολλήν, καὶ τὴν ἄπειρον δύναμιν, καὶ φόβῳ μελωδοῦσα τὸν κύριον ὑμνεῖτε.

Πάσχα τὸ θεῖον καὶ σεβάσμιον, πάσχα σωτηριῶδες, πάσχα μακάριον ἐορτάσωμεν γηθόμενοι καὶ ὕμνον εὐχαρίστως τῇ ζωοδότῃ καὶ καινοποιῇ ἡμῶν θεῷ, ἐπινίκιον ἄσωμεν συμφώνως μελωδοῦντες τὸν κύριον ὑμνεῖτε.

Χαῖρε πεσόντων ἐπανόρθωσις, χαῖρε κατάρτας λύσις θεοχαρίτωτε, χαῖρε πύλη ἀδιώδευτε, χαῖρε φωτὸς νεφέλη, χαῖρε τεκοῦσα κόσμῳ τὴν σωτήριον χαρὰν, χαῖρε γῆ ἀγεώργητε, χαῖρε βρώντων σκέπη, τὸν κύριον ὑμνεῖτε.

Ξενίας δεσποτικῆς καὶ ἀθανάτου.

Κατέρραξας τὸν ἐχθρὸν ὑψούμενος ἐπὶ ξύλου, κατῆλθες ἐν τῷ ἄδῃ καὶ πάντας τοὺς ἐκεῖ δεσμῶτας ὄντας ἐξήγειρας, ἰσχὺν ἀπονεκρῶσας λόγε τοῦ θανάτου, καὶ κράτος τῇ ἐξουσίᾳ σου.

Σὺ ἀναστὰς τὴν Σιών ἠκτείρησας ζωοδότα, σὺν μαθηταῖς ἡμέραις ἐν πλείοσιν ὄφθεις καὶ τούτοις συναυλιζόμενος κηρύττειν σε θεὸν εἰς τὰ ἔθνη ἐνετείλω, καὶ πάντων σωτῆρα κύριον.

Ὡ πάσχα πᾶσι πιστοῖς παρεκτικὸν θυμηθίας ὦ θεοῦ πατρὸς λόγε δι' οὗ ἐκ τῆς φθορᾶς ἡμεῖς πάντες ἐλυτρώσθημεν οἱ σὲ δοξολογοῦντες πόθῳ, κοινωνοὺς ἡμᾶς δεῖξον τῆς βασιλείας σου.

Παρθένος ἐν γυναιξὶ θεὸν τεκοῦσα ἐράνης, ὃν ἔπτηξεν ὁ ἄδης

καὶ θάνατος ἀγνή τοῦ τὸν αἰὶ καδικέτευε· παντοίων κακῶν καὶ κινδύνων, λυτρωθῆναι τοὺς πίστει σὲ μεγαλύνοντας.

Νεύσει σου πρὸς γεώδη.

Ἐύλω τὴν διὰ ξύλου ἐξαφανίσας κακίαν, τοὺς ξύλω τεθνή-
ξαντας θανάτῳ σου ἐζώσας, πάσχα ἄμωμον καὶ θεῖον λόγῳ
τοῦ θεοῦ Ἰησοῦ παντοδύναμε.

Δεῦτε ἐν εὐφροσύνῃ περιχορεύσωμεν πάντες, Χριστὸς ἐξεγή-
γερται, τὸ ζωφερόν βασιλείου ὄντως τοῦ ἄδου κενώσας καὶ τοῖς
τεθνεῶσι πηγᾶσας ἀνάστασιν.

Ὅρθρῳι πρὸς τὸ μνήμα αἱ μυροφόροι ἐλθοῦσαι, ἀγγέλους τε-
θέανται λαμπρότητι ἀστράπτοντας· ὅθεν φόβῳ συσχεθεῖσαι τὴν
τοῦ λυτρωτοῦ ἐδιδάσκοντο ἔγερσιν.

Χαῖρε εὐλογημένη θεοχαρίτωτε, μόνη ἀγγέλων εὐπρέπεια, ἀν-
θρώπων ἢ βοήθεια, χαίροις ἢ τὰς τοῦ θανάτου πύλας τῆ κη-
σει τῆ σῆ ἀποκλείσασα.

Ὁ κατ' ἀρχὰς τοὺς οὐρανοὺς.

Ὁ διατείνας οὐρανοὺς, ἐθελουσίως παλάμας ἐπὶ ξύλου ἔτεινας
σῶτερ· τεθεῖς δὲ νεκρὸς ἐν τάφῳ θέσποτα, ἐζωοποίησας νεκροὺς,
καὶ τῆ σεπτῆ σου ἐγέρσει πάντας τοὺς βροτοὺς συνεξανέστησας.

Ὡς καθαρῶτατος ἀμνὸς ἐθελουσίως ἐσφάγης, ἐκουσίως τὸν
παρακοῆ ἐχθροῦ συμβουλή ἀθλίως θνήξαντα ἀνακαλούμενος Χρι-
στὲ, καὶ παραδείσου πολίτην θείοις οἰκτιρμοῖς ἀπεργαζόμενος.

Αὕτη ἡμέρα ἑορτῆς καὶ πανηγύρεως ἔστιν ἐν ᾗ πᾶσα κτίσις
εὐσεβῶς χορεύει χαρᾶ, καὶ χαίρει πνεύματι καὶ ἑορτάζει καὶ
βοᾷ· ὁ ἐκ νεκρῶν ἀνατείλας, πάσχα τὸ σεπτὸν, κύριε δόξα σοι.

Σὲ παναγία οἱ πιστοὶ χαρμονικῶς ἀνυμνοῦμεν τὸν τῶν ὄλων
τέξασαν θεόν, τὸν πᾶσι χαρὰν ἐκ τάφου λάμψαντα, καὶ ἀφθαρ-
σίαν καὶ ζωὴν, καὶ καθελόντα τὸ κράτος καὶ τὴν δυναστείαν τοῦ
ἀλάστορος.

Ὁ πατρικοὺς κόλπους μὴ λιπών.

Ἀναρτηθεῖς ξύλω τοῦ σταυροῦ ἐθελουσίως Ἰησοῦ φιλάνθρωπε,
τὰς ἀρχὰς παρεδειγμάτισας πάσας τοῦ ἀλάστορος, καὶ ζωὴν τῷ
κόσμῳ ἐπήγασας.

Πύλας χαλκῆς ἄδου καθελὼν , καὶ τοῦ θανάτου τὰ δεσμὰ συν-
τρίψας Χριστέ , τοὺς δεσμίους ἠλευθέρωσας πάντας τῇ δυνάμει
σου , καὶ ἀνέστης λόγε τριήμερος.

Λευχημονοῦντες ταῖς ἄρεταῖς τῇ λαμπροφόρῳ ἑορτῇ χορεύ-
σωμεν , πάσχα μέγα καὶ σωτήριον , πάσχα ἡ ἀνάκλησις καὶ ζωὴ
τοῦ κόσμου καὶ λύτρωσις.

Ἡ τοῦ Θεοῦ ἄσπιλος ἄμνος ὃν ἐσωμάτωσας ἄμνον καὶ κύ-
ριον , ἐκ νεκρῶν ὤρῳσα σήμερον κόσμῳ ἀνατείλαντα , χαρμονῆς
πληροῦσαι πανάμωμε.

Κύριε ὁ Θεός μου ἐκ νυκτὸς ὄρθρος.

Κύριε ὁ Θεός μου ὁ σαυρῶ ἄδην αἰχμαλωτεύσας , ὕμνῳ σου
τὴν ξαύρωσιν , τιμῶ τὴν ἀνάστασιν , δι' ἧς τῆς φθορᾶς ἐλυτρώ-
σθην , καὶ τὴν ἀφθαρσίαν ἐπλούτησα.

Κύριε ὁ Θεός μου ὁ νεκρὸς τριήμερος χρηματίσας , παθῶν
με νεκρώσεως Χριστέ ἠλευθέρωσον , καὶ τὴν νεκρωθείσαν ψυχὴν
μου τῇ σῇ ἀγαθότητι ζώωσον.

Κύριε ὁ Θεός μου ὁ τὰς μυροφόρους χαρᾶς ἐμπλήσας φανείς ,
καὶ τὸ χαίρετε ταύταις προσφθεγγόμενος , θυμηδίας ἔμπλησον
θείας τὴν κεκακωμένην καρδίαν μου.

Κύριε ὁ Θεός μου ὁ τὰς κλεῖς μὴ λύσας τῆς παρθενίας τῆς
ἀπειρογάμωμς σε Γεκούσης Θεόπαιδος , ταῖς αὐτῆς ἀγίαις πρεσβείαις
λύσον τὰ δεσμὰ τῶν πταισμάτων μου.

Ναυτιῶντα σάλῳ τῶν βιωτικῶν.

Προετύπου πάλαι , σῶτερ , Ἰωῆς τὴν ταφὴν σου , τοῦ κήτους
τριήμερος τὴν γαστέρα ἀδιαφθόρως οἰκήσας , δοξάζων σε λάκκῳ
κατωτάτῳ· προσκλεισθεῖς γὰρ λόγε ἐξανέστης ἐκ νεκρῶν τριήμερος.

Χορευέτω πᾶσα κτίσις τῇ τοῦ πάσχα ἡμέρᾳ , ἐν ταύτῃ ἀνέ-
στης γὰρ ἐκ τοῦ τάφου ὁ παντοδύναμος λύσας τὸν θάνατον ,
καὶ τοῖς ἀπ' αἰῶνος κοιμηθεῖσιν θείαν ἀπολύτρωσιν Χριστέ
θεδώρησαι.

Μυροφόροι κόραι ὄρθρου πρὸς τὸ μνήμα σπουδαίως ἀφίκον-
το , βλέψαι ἐπιζητοῦσαι τὸν ζωοδότην· κατεῖδον δὲ ἄγγελον ταύ-
ταις ἐκβοῶντα , ἐξανέστη ὁ δημιουργὸς , λοιπὸν μὴ κλαίετε.

Ὁ τεχθεὶς ἀσπύριος, κόρη, ἐξ ἀφθόρου σου μήτρας, τεθεὶς ἐν τῷ μνήματι ἐκουσίως· διαφορὰν οὐ τεθέεται ἄχραντε· τοὺς καταφθέντας δὲ ζωώσας, θεία δυναστεία ἐαυτῷ συνηγειρεν.

Κάμινον παῖδες πυρίφλεκτον.

Σὲ παρανόμων ἑβραίων ὁ δῆμος τὸν νομοδότην ἐσταύρωσεν, ἀμνημονήσας τῶν σῶν θυμασίων, Χριστὲ, ὁ ὑπερυψούμενος τῶν πατέρων Θεός.

Ἀγαλλομένη ψυχῇ τῇ τοῦ πάσχα περιχορεύσωμεν σήμερον ἑορτασίμῳ ἡμέρᾳ, καὶ κράζωμεν ὁ ὑπερυψούμενος.

Ὀλβιος τάφος ὁ σὲ πλουτοδότα σωματικῶς εἰσδεξάμενος, τὸν τριημέρῳ ἐγέρσει πλετήσαντα ἡμᾶς τοὺς πτωχεύσαντας, καὶ ἀθλίως λόγε Θεομήξαντας.

Σὲ μακαρίζει ὁ κόσμος παρθεύε λόγον μακάριον τέξασαν, τὸν μακαρίους βροτοὺς ἐργασάμενον αὐτῷ πειθαρχήσαντας, Θεομήτορ κόρη πανάμωμε.

Ἄφλεκτος πυρὶ ἐν Σινᾷ προσμελῶν.

Πέτραι τὴν πέτραν τῆς ζωῆς ὅτε κατεῖδον πέτρας ἀρθεῖσαν ὑπερθεν ἐν τῷ κρανίῳ διεβράγησαν, καὶ ἥλιος τὰς αὐγάς ἐναποκρύψας σκοτασμὸν βοῶν ἐνδέδεται· πάντα τὰ ἔργα κυρίου τὸν κύριον ὑμνεῖτε.

Ὡσπερ νυμφίον ἐκ παστοῦ σε προελθόντα, ἐκ τάφου ὠραιότατον τῶν ἀποστόλων δῆμος ἔβλεψε, καὶ πάσχα ταῖς πατριάς συνορτάζων τῶν ἐθνῶν βοῶν διηγέλλει· πάντα τὰ ἔργα κυρίου τὸν κύριον ὑμνεῖτε.

Τί μετὰ μύρων ὡς θνητὸν τὸν ζωοδότην ζητεῖτε; ἐξεγήγηται ἄδου κενώσας τὰ βασίλεια, ἐβόα ταῖς γυναιξίν ἀπὸ τοῦ τάφου μελωδῶν ἅγιος ἄγγελος.

Τῶν μυροφόρων ὁ χορὸς, Θεοκνήτορ, τῇ τοῦ υἱοῦ σου σήμερον ἐξανασάσει συγχορεύει σοι, καὶ πᾶσα ἡ νοητὴ καὶ ὀρωμένη ἀληθῶς κτίσις κραυγάζουσα.

Μὴ τῆς φθορᾶς διαπείρας κυοφορίαν.

Εὐαγγελίζου ἡ κτίσις Χριστοῦ τὴν ἔγερσιν, ὅσος ὀρώμενος κόσμος τε καὶ ἀόρατος· χεῖρας κροτήσατε καὶ κράξατε συμφῶ-

ως, ὁ κύριος ἀνέστη κενώσας τοῦ θανάτου τὰ ταμειῖα καὶ τὰ βασιλεια.

Αὕτη ἐστὶν ἡ ἡμέρα τῆς ἀναστάσεως· ἦν περ ἐποίησε μόνος ὁ παντοδύναμος· ταύτη χορευόμεν, ὁρῶντες τῶν ἀνθρώπων τὴν ἔκπτωτον οὐσίαν ἀπαθανατισθεῖσαν, καὶ τὸ πρῶτον κάλλος φερέσασαν.

Ὁ ἀναστὰς ἐκ τοῦ τάφου, λόγε, τριήμερος τὴν νεκρωθεῖσάν ψυχὴν μου τοῖς πλημμελήμασιν ἐγειρον ζώωσον κατέυθυνον πρὸς τριβούς τῶν θείων ἐντολῶν σου, ὅπως σου καταχρέως μεγαλύνω τὴν ἀγαθότητα.

Ἐν τῇ τοῦ πάσχα ἡμέρᾳ φαιδρῶς χορευόμεν, καὶ τῇ παρθένω τὸ χαῖρε λαμπρῶς βοήσωμεν· αὕτη γὰρ πρόξενος ἡμῖν τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἀθανασίας ἐγένετο τῆς θείας τῶν ἁγίων ὄλων θεὸν κηρύσσασα.

Ἐν καμίνῳ παῖδες Ἰσραὴλ.

Τῷ ζαυρῷ σου λύσας τὴν ἄραν ἐτέθης ἐν μνημείῳ, καὶ ἄθου τὸ ζοφερότατον Χριστὲ ὡς δυνατὸς καθεῖλες βασιλείου, καὶ ἀνέστης πάσαν τὴν κτίσιν σαυτῷ συναναστήσας· ὅθεν σε ὑμνοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ἀναβάντος σου ἐν τῷ ζαυρῷ ὁ ἥλιος ἐσβέσθη· εἰς ἄθου δὲ καταβάντος σου φῶς ἔλαμψε ψυχαῖς, ἐν σκότει φιλάνθρωπε ὑπαρχούσαις ποιμαινομέναις ὑπὸ πικροῦ θανάτου· ὅθεν σε ὑμνοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Δεδεμένον λύσόν με Χριστὲ σειραῖς ἀμαρτημάτων, καὶ λαμπρόν μοι μετανοίας θείαν ἔλλαμψιν, σώτερ ὁ σκότους ῥυσάμενος τοὺς ἀνθρώπους τοῦ αἰωνίου τῇ σῇ Χριστὲ ἐγέρσει, ἦν ὑμνολογοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ἐν ἀγκάλαις φέρουσα Χριστὸν ἐκ σοῦ σωματωθέντα, παρθένε, αὐτὸν δυσώπει ἐγκαλίσασθαι καμὲ, νῦν περιπλανώμενον ἀνοδίαις πάσαις τοῦ βίου, καὶ πταιίσμασι μυρίοις συναυτῶντα γνώμη, ῥαθύμῳ καθ' ἐκάστην.

Τύπος τῆς ἀγνῆς λοχείας σου.

Ἴδεν ἥλιος ζαυρούμενον μέσον ληστῶν σε, λόγε, ἤλιε ἄδυτε,

καὶ ἐσκότασεν ὄρη βουνοὶ τε καὶ θάλασσα· ἐκλονήθησαν ἄδης ἐτρόμαζεν, δεσμίους ἀπολύσας οὓς περ κατεῖχεν ἀνυμνοῦντάς σε.

Ἔφθης ὡσπερ μέγας ἥλιος ὑπὸ τὴν γῆν μὲν δύνας, ἐξανατείλας δὲ ἄδυτος, σῶτερ, ἐκ τῶν νεκρῶν καὶ κατηύγασας ἀκαταπαύστως μεγαλύνομεν.

Σῶτερ Ἰησοῦ ὁ θάνατον τῷ σῶ θανάτῳ λύσας, ἐξαναστήσας δὲ πάντας τοὺς ἐκεῖ κατεχομένους, ἀνάστησον κατωτάτου μελάκκου, κραυγάζω σοι, παθῶν θανατηφόρων καὶ ἀμαρτίας ἐκλυτρούμενος.

Ἦλθον μυροφόροι κλαίουσαι ἐπὶ τὸ μνήμα ὄρθρου, καὶ μὴ εὐροῦσαί σε, ἴδου ἐν λευκοῖς προσκαθεζόμενον ἄγγελον, καὶ βοῶντα ἠγέρθη ὁ κύριος, σπεύσατε ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ τὴν ἔγερσιν.

Φρίττει πᾶσα κτίσις, δέσποινα, τὸ ὑπὲρ νοῦν μυζήριον τῆς λοχείας σου· τίκεις γὰρ θεὸν Ἐμμανουὴλ, χρηματίσαντα δι' ἡμᾶς παναμώμητε ἄνθρωπον, τὸν λύσαντα θανάτου τὴν δυναστείαν τῷ σταυρῷ αὐτοῦ.

Ὅν φρίττουσιν ἄγγελοι.

Θρηνεῖ πᾶσα κτίσις σου τὸ πάθος ἀγαθὸν, ὁ ἥλιος σβέννυται σοῦ θύναυτος σταυρῷ, καὶ οἱ ἐν τῷ σκότει καθεργημένοι ποτὲ μέγα φῶς ὁρῶσιν ὑμνοῦντες σε οἰκτίρμου.

Ἐτρόμαζεν ἄδης σε ἰδὼν μετὰ ψυχῆς πρὸς τοῦτον γενόμενον Χριστὲ παμβασιλεῦ, καὶ τοὺς ἀπ' αἰῶνος ἀπεθίδου νεκροὺς ἀνυμνολογοῦντας τὴν σὴν φιλανθρωπίαν.

Ἐράθης τοῦ μνήματος Χριστὲ ἐξαναστάς φερούσαις ἀρώματα ταῖς θείαις γυναιξί· καὶ τούτων τὸν θρήνον μετεποίησας, παράκλησις πάντων ὑπάρχων εἰς αἰῶνας.

Ἰδοῦσα ὃν ἔτεκες θεὸν ἐκ τῶν νεκρῶν, χαρᾶς ὡφθης ἔμπλεος παρθένε Μαριάμ· αὐτὸν οὖν δυσώπει, πᾶσαν λύπην, ἀγνή, τῆς ἡμῶν καρδίας τελείως ἀπαλείψαι.

Τὴν φωτοφόρον.

Ὡς κατεῖδεν ἐν ξύλῳ ἐθελουσίως τεθέντα, ὁ εὐγνωμότατος ληστής μνήσθητί μου ἐβόα, ἠνίκα ἔλθης Ἰησοῦ ἐκ 7ῆ βασιλείᾳ

σου, και γέγονε παραδείσου οίκητωρ πιστει μόνη ἀληθεὶ δικαιοσύεις.

Σε κατιδῶν ἐνεκρώθη ἐν τοῖς νεκροῖς, σῶτερ, ἄδης· και ἀπεδίδου τοὺς νεκροὺς οὓς κατέπειε πάλαι, δοξολογοῦντάς σου Χριστὲ τὴν ἀβρότην δύναμιν, τὸ ἔλεος, τὴν πολλὴν εὐσπλαγχνίαν δι' ἧς σῶσον και ἡμᾶς παμβασιλεῦ.

Ἦλθον κομίζουσαι μύρα ἐπὶ τὸ μνήμα γυναῖκες, και κατιδοῦσαι σε Χριστὲ ἐκ νεκρῶν ἐγερθέντα, χαρᾶς ἐπλήσθησαν πολλῆς, και ἀποσόλοις σου ἀπήγγειλαν ὡς ἠγέρθης ἐκ τάφου, συνεγείρας κόσμον ὅλον ἑαυτῶ.

Θαύματος ὑπερφυῶς ἢ ὄροσοβόλος.

Θάνατον ἐθελουσίως κατεδέξω ἀνυψούμενος σαρκὶ ἐν ξύλῳ, και ὄρων σε ἥλιος ἀπεσβέσθη, και τοῦ ναοῦ ἡ παιδρότης διεγύργα, παντοδύναμη· διὸ σε ὑμνοῦμεν, ἀναμέλποντες εὐλογοῦντω ἢ κτίσις.

Ἐβλεψαν οἱ ἐν σκιᾷ πάλαι θανάτου κατεζόμενοι ἄδυτον φέγγος, ἐν αὐτοῖς σου κύριε καταβάντος μετὰ ψυχῆς· και δεσμῶν τῶν αἰωνίων ἀπελύθησαν, μεγάλως ὑμνοῦντές σε, και λέγοντες εὐλογοῦντω ἢ κτίσις.

Ὁρθρῆσαι πρὸς τὸ μνημεῖον ἀπελθούσαι ἐξασράπτουσα ἄγγελον εἶδον αἱ γυναῖκες, λέγοντα ἐξανέστη ὁ λυτρωτῆς· τί τὸν ζῶντα ἐν νεκροῖς ἔτι λογίζεσθε ἐ πληθεῖσαι χαρᾶς ἀναβοήσατε εὐλογοῦντω ἢ κτίσις.

Νέκρωσιν, ἀγνή, ὁ σὸς τοῦ ἄδου ἐργασάμενος υἱός, παρθένε, ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται· ὃν δυσώπει φθοροποιῶ ἀμαρτίας λυτρωθῆναι και κολάσεως πάντας τοὺς ἐν πίσει ἀναμέλποντας εὐλογοῦντω ἢ κτίσις.

Μυστήριον ξένον ὄρω και παράδοξον.

Ἰώμενος τοῦ πρωτοπλάστου τὸ ἄλγημα ἤλγησας κρεμάμενος, σῶτερ, ἐθελουσίως ἐν ξύλῳ, τεθεῖς δὲ ἐν τάφῳ ἐκῶν, τοὺς ὑπνοῦντας συνανέστησας σαυτῶ, ἀνυμνοῦντας τὴν φρικτὴν οἰκονομίαν σῶ.

Ὡς ἔβλεψε πάλαι χαρὸς ἀποσόλων σε ἀνασάντα κύριε, φόβητε και χαρᾷ προσεκύνει· πρὸς οὓς ἀνεβόας, ἰδοὺ αἱ ἐκβάσεις τῶν ρημάτων μου· μὴ οὖν σκυθρωπάζετε ὑμεῖς, ἀλλ' ἀπαγάλλεσθε.

Σινδόνι σε σῶτερ εἰλίσας κατέθετο Ἰωσήφ ὁ δίκαιος πόθῳ ἐν καινοτάτῳ μνημείῳ· πύλας δὲ τοῦ ἄδου σαφῶς καὶ μοχλοὺς συν-
τρίψας ἠγειρας νεκροὺς, οὓς ὁ θάνατος ἰσχύσας πρὶν κατέπειν.

Ἠγάλλοντο αἱ μυροφόροι ἀκούσασαι τοῦ Χριστοῦ τὴν ἔγερσιν,
ὄψεν τοῖς ἀποσόλοις ἐβόων, δράμετε σπουδαίως, ἰδοὺ μὴ λυ-
πεῖσθε, ἀλλὰ χαίρετε ὑμεῖς· ἐξηγέρθη ἐκ νεκρῶν ὁ πάντων κύριος.

Φαιδρότατον ὄλον ἐν κάλλει ἀσύγκριτον, ὡς νυμφίον βλέψα-
σα κόρη ἐκ τῆς τοῦ τάφου παστάδος Χριστὸν ἀναστάντα, χα-
ρᾶς ἐπληρώθη· ὃν ἰκέτευε φοβῶς καὶ κολάσεως ῥυσθῆναι τοὺς
ὑμνοῦντάς σε.

Αὕτη ἡ κλητὴ καὶ ἁγία ἡμέρα.

Δόξα τῷ Χριστῷ τὸν ἐχθρὸν καθελόντι, καὶ σκυλεύσαντι ἄδην
τῇ πρὸς αὐτὸν καταβάσει, καὶ ζώσαντι τοὺς βροτοὺς οὓς περ
ἰσχύσας κατέπειν ἀνυμνολογοῦντας αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ἴδε γυναῖξί μυροφόροις ἐβόα ὁ φανείς ἐξασμάπτων τόπος, ἐν
ᾧ κατετέθη ὁ τὸν θάνατον, καὶ τὸν ἄδην καθελὼν τῇ δυνάμει
αὐτοῦ· μὴ οὖν ἐν νεκροῖς τὴν ζωὴν ἐπιζητεῖτε.

Ἄθης συναντήσας σοι κάτωθεν λόγε ἐπικράνθη μὴ σθένων σοὶ
προσεγγίσει, καὶ τάχος οὓς κατέπειν ἀπεδίδου νεκροὺς τῇ κε-
λεύσει σου, ἀνυμνολογοῦντας τὸ σὸν συμφώνως κράτος.

Ἴδες ἐκ νεκρῶν ἀναστάντα παρθένη ὃν σαρκὶ ἀπορρήτως ἐκυο-
φόρησας λόγον, καὶ χαρᾶς τὴν ψυχὴν ἐπληρώθης, τὴν αὐτοῦ
συγκατάβασιν ἀνυμνολογοῦσα εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Φωτίζου φωτίζου.

Ἦρῶν ἡμερῶν τε δημιουργὸς ὢν λυτρωτᾶ ἐν ἡμέρᾳ καὶ ὄρα
ἐκτῇ ἐπονείδιστον θέλων ὑπέστης οἰκτίρμον σταυρὸν, ἵνα ἡμᾶς
πάντας ἐκλυτρώσης, καὶ καταλλάξης Χριστὲ τῷ πατρὶ.

Στενάζων ὁ ἄθης καδυπαντᾶ σοι λυτρωτᾶ, καὶ σὺν τάχει δε-
σμῶτας οὓς εἶχεν ἀπέσειλεν, θείαις φωναῖς ἀνυμνοῦντάς σου τὴν
ὑπὲρ νοῦν λόγε δυναστείαν καὶ φοβερὰν συγκατάβασιν.

Ἠλθον μετὰ μύρων ὄρθρου βαθέος ἐν σπουδῇ τοῦ μυρίσαι
σου σῶμα γυναῖκες τὸ ἄχραντον, καὶ πρὸς αὐτάς ἔφη ἄγγελος,
ὁ ἀρχηγὸς τῆς ζωῆς ἠγέρθη, χαρᾶς ἐνθέου πληρώσατε.

Φῶς τὸ ἐπιλάμπειν τοῖς κατημένοις ἐν σκιᾷ τοῦ θανάτου παρ-
θένε ἐκ νεκρῶν ὡς ἔβλεψας ἐξανατείλαιν ὡς ἡλιου σὺν γυναιξὶ πά-
σαις μυροφόροις ἐδοξολόγεις χορεύουσα.

Τὸ φαινὸν ἡμῖν ἐξανάτειλεν.

Δῆμος ἑβραίων σε τὸν μακρόθυμον λόγε ἑσταύρωσε, δῆμον
ἄπειρον καὶ ἔθνη ἅπαντα τῇ σῇ σταυρώσει σώζοντα φιλάνθρω-
πε Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Οὐ παρεσάλευσας λίθου σήμαντρα τῇ ἀναστάσει σου, ὡς οὐκ
ἤνοιξας ἐν τῇ γεννήσει σου τῆς παρθενίας κλειῖθρα τῆς τεκού-
σης σε Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Ξένη τῷ σχήματι θεασάμεναι θείως ἀσράπτοντα τὸν ἀσώμα-
τον γυναῖκες ἐκθαμβοὶ γεγεννημένοι ἤκουον μὴ κλαίετε, ἀνέστη
ὁ κύριος.

Ἄγιον κύριον τῶν δυνάμεων ἄχραντε τέτοκας, τὸν κενώσαν-
τα ἄθου βασιλεία θεογεννήτορ, καὶ συναναστήσαντα ἀνθρώπου
τὸ φύραμα.

Τὸν τοὺς ὕμνολόγους ἐν καμίνοι.

Τὸν ἐθελουσίως σαυρωθέντα καὶ τεθέντα ἐν τάφῳ, καὶ κατ-
αργήσαντα τοῦ θανάτου τὸ κράτος Χριστὸν τὸν Θεόν.

Ἄφθης γυναιξὶν ἐγηγεργμένος ἐκ τοῦ μνήματος, σῶτερ, εὐαγ-
γελίστριας ἀποστείλας αὐτάς ἀποστόλοις σου· διό σε ἀνυμνολο-
γοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Θάνατον Χριστὲ τῷ σῷ θανάτῳ θανατώσας ἀνέστης, καὶ ἀθα-
νάτου σου τοὺς θανόντας ζωῆς κατήξιώσας· διό σε ἀνυμνολο-
γοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ἐφης μαθηταῖς ἐγηγεργμένος, εἰς τὸν σύμπαντα κόσμον κη-
ρῦξαι σπεύσατε τὴν ἐμὴν δυναστείαν, ἐξαίρουτες τὸ σκότος τῆς
πολυθείας φωτὶ τῆς ἀληθείας.

Ὡς τῶν οὐρανῶν ὑψηλοτέρα, καὶ χερουβὶμ ὑπερτέρα τιμιω-
τέρα τε παναγία παρθένε τῆς κτίσεως, δυσώπει ὑπὲρ τῶν ἐν
πίστει ἀεὶ σε δοξαζόντων.

Τὴν ζωοδόχον πηγὴν τὴν ἀέναον.

Ἀγαλλιᾶσθω ἡ γῆ πᾶσα σήμερον, καὶ εὐφροσύνην νεφέλαι ῥα-

νάτωσαν· ὁ τῆς θόξης κύριος σαυρωθεὶς ἐγήγερται, φθορᾶς θανά-
του ἡμᾶς ἐλευθερώσας, καὶ ἀφθαρσίᾳ λαμπρύνας ὡς εὐσπλαγχνος.

Μύρα ποτὲ κομιζούσαις σὺν δάκρυσι ταῖς ἱεραῖς γυναῖξιν ἀπε-
φθέγγετο ὁ ἀσράπτων ἄγγελος φαιδρῶς, ἐν τῷ μνήματι μετὰ νε-
κρῶν τὴν ζωὴν τί ἐκ ζητεῖτε; ἰδοὺ ἀνέστη φωτίσας τὰ σύμπαντα.

Ἡ φωταυγὴς τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἔγερσις ὑπὲρ ἡλίου αὐγὰς κα-
ταλάμπουσα, τοὺς πιεσοὺς ἐν πνεύματι εἰς αἰῶνας ἅπαντας φω-
ταγωγεῖ, ὁδηγεῖ πρὸς σωτηρίαν, ἣν καθαρῶ λογισμῶ ἑορτάσωμεν.

Νενεκρωμένους ἡμᾶς παραπτώμασιν ἢ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον
τέξισα, Θεοτόκε ζώωσον, καὶ ποιεῖν εὐόδωσον τα πρὸς ζωὴν ἀλη-
θῶς καθοδηγοῦντα, ὅπως πιστῶς σε ἀεὶ μεγαλύνωμεν.

Τὸν ἐν καρμῶ τοῦ πυρός.

Τὸν ὑψωθέντα ἐν σαυρῶ καὶ ταφέντα ἐν σαρκὶ ἐσθελουσίως,
καὶ συντριψάντα πύλας τῆς σιδηρᾶς καὶ μοχλοῦς τοῦ ἄδου, δο-
ξάσωμεν κύριον τὸν ἐξαναστάντα τριήμερον ἐκ τάφου.

Ἀγαλλιάσθω οὐρανὸς εὐφραίνέσθω καὶ ἡ γῆ σὺν ταῖς ἀνθρώ-
ποις· ὁ Χριστὸς ἐξανέστη, καὶ τοῖς αὐτοῦ μαθηταῖς ἐφάνη οἷς
συναλιζόμενος, τούτων εὐφροσύνης ἐπλήρου τὰς καρδίας.

Δακρυραούσαις γυναῖξιν τὴν χαρὰν ὁ ζωοδότης ἐπεφώνησε ἀψα-
μέναις τῶν τούτου ἱερωτάτων ποδῶν, ὧν πάλαι τὸν κρότον πε-
φύβηται ἢ προμήτωρ Εὐὰ ἔνθου τοῦ παραδείσου.

Ἱερωτάταις σε φωναῖς τὴν μητέρα τοῦ Θεοῦ δοξολογοῦμεν,
ὡς τῶν ἄνω ταγμάτων ἀγιωτέραν σαφῶς, καὶ θείαν γέφυραν μετ-
άγουσαν πρὸς ὑπερκοσμίους βροτοὺς χοροστασίας.

Τὸν ἐκ Θεοῦ Θεὸν λόγον.

Ὡ τῆς ἑβραίων ἀνοίας, πῶς ἐν ξύλῳ ἀδίκως θανεῖν καταδι-
κάζουσι Χριστὸν δίκαιον μόνον ὑπάρχοντα, καὶ νεκροῖς τοῖς ἐν
ἄδῃ ἐμπνέοντα ζωὴν θεαρχικῶς; οὐ τὴν θείαν ἑμῶντες ὑμνοῦ-
μεν ἐξανάστασιν.

Σφραγιδῶν ἐπικειμένων ἐξανέστης τοῦ τάφου, ἢ πάντων ἐξα-
νάστασις Χριστὲ, καὶ μαθηταῖς πεφανέρωσαι, τὰ ἀπόβρατα τού-
τους διδάσκων, καὶ πορεύεσθε βροτῶν εἰς τὸν σύμπαντα κόσμον
καρῦτίνουτες τὴν θοξάν μου.

Ἡ τῆς ἐγέρσεως αὐτῆ παναγία ἡμέρα παράκλησις ὑπάρχουσα ψυχῶν, καὶ εὐφροσύνη χαρμόσυνος, τοὺς πιστοὺς συγκαλεῖται ἐνθεῶς ἑορτάζειν καὶ βοᾶν, ὁ πατήρ ὁ υἱός τε καὶ θεῖον πνεῦμα δόξα σοι.

Φωτοκυτόρ παρθένε τῷ φωτί σου τῷ θεῖῳ καταύγασον ἡμῶν τοὺς λογισμοὺς καὶ τὰς καρδίας πρεσβείαις σου· τῶν παθῶν τὴν οὐμίχλην σκεδάξουσα, καὶ πάντας κοινωνοὺς ἀνεσπέρου ἡμέρας ἐργαζόμενη χάριτι.

Προσέχετε λαός μου τὸν νόμον.

Χεῖρί σου ὁ ποιήσας τὸν ἄνθρωπον, τὰς χεῖρας προσήλωσας παντοδύναμη ἐπὶ τοῦ ξύλου, τῆς τοῦ ἐχθροῦ χειρὸς ἡμᾶς ἐκλυτρούμενος.

Ῥαπίσας τὸ τοῦ ἄθου ἀφώτιστου Χριστὲ δεσμωτήριον, οὓς ἐκέκτητο εἶλες δεσμῶτας, καὶ σεαυτῶ ὡς δυνατὸς ἐξανέστησας.

Ἰδόντες σε Χριστὲ προσεκύνησαν ἐκ τάφου τριήμερον οἱ ἀπόστολοι ἐγηγερμένοι, καὶ πανταχοῦ τὴν σὴν ἐκήρυξαν ἔγερσιν.

Στενάζουσαι καὶ δάκρυα ραίνουσαι τὸν τάφον τὸν ἅγιον κατελάβρανον θεῖαι γυναῖκες, καὶ ἐδιδάσκοντο Χριστοῦ τὴν ἀνάστασιν.

Τὸν πάντων συνοχέα συνέλαβες πανάμωμη δέσποινα, τὸν συντρίψαντα ἄθου τὰς πύλας, καὶ ἀναστάντα καθὼς εἶπεν τριήμερον.

Τὸν ἐν τῇ βάρῃ Μωϋσῆ.

Ἐν τῷ σταυρῷ ὑψωθείς συνανύψωσας κόσμου, καὶ τεθεῖς ἐν μνημείῳ τοὺς ἐν μνήμασι, σῶτερ, ὑπνοῦντας ἐξεγείρεις, τὴν σὴν δοξολογοῦντας μεγάλην εὐσπλαγχνίαν.

Σὺ κατελθὼν ἐν νεκροῖς ἀπενέκρωσας ἄθην, καὶ συνέτριψας πύλας τοῦ θανάτου καὶ μοχλοὺς, καὶ τοὺς πεπεδημένους ἐξάγεις ἐν ἀνδρείᾳ ἢ πάντων σωτηρία.

ᾠφθης τοῖς σοῖς μαθηταῖς ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις, ἐφ' ἡμέρας οἰκτίρμον τεσσαράκοντα, αὐτοῖς πιστούμενος, κηρύξαι εἰς ἅπαντα τὸν κόσμον θεὸν ἐγηγερμένον.

Σὺ εἶ ἡ πάντων ζωὴ, σὺ νεκρῶν καὶ τῶν ζώντων ἡ παράκλησις λόγε καὶ χαρὰ καὶ φωτισμὸς ὁ λάμπας ἐκ παρθένου, καὶ ἀναστὰς ἐκ τάφου εἰς πάντων σωτηρία.

Τῶν γεγενῶν τίς ἤκουσε τοιοῦτου.

Ὁ σταυρωθεὶς τριήμερος ἀνέστης καθὼς προσίπες ἐν νεκρῶν, συναναστήσας τὸν κόσμον τῇ ἀναστάσει σου· καὶ γυναιξὶ μυροφόροις πρώταις ἐφάνης φθεγγόμενος τὸ χαῖρε, πάντων χαρὰ τῶν ἐκ ψυχῆς σε ποθοῦντων πολυέλεε.

Νῦν ἡ φθορὰ ἠφάνισται· Χριστὸς γὰρ ἡ ἀφθαρσία καὶ ζωὴ ἐκ τῶν νεκρῶν ἐξηγέρθη, καὶ συναλίσσεται τοῖς ἑαυτοῦ ἀποστόλοις, διδάσκων τούτους τὰ κρείττονα καὶ θεῖα, καὶ προσφωνῶν ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθε.

Μύρα ποτὲ σὺν δάκρυσι φερούσαις ἄγγελος ἔφη γυναιξὶ, μετὰ νεκρῶν τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα; σήμερον καθὼς προεῖπεν ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε, κενώσας τὰ μνημεῖα, καὶ τοῖς νεκροῖς ἀθανασίαν ἐμπνεύσας ὡς φιλόανθρωπος.

Ἐκ τῶν νεκρῶν ἰδοῦσα θεοτόχε τὸν σὺν υἱὸν τε καὶ θεόν, ἐγηγερμένον, ἐπλήσθης χαρᾶς, ὑπάρχουσα πάντων αἰτία χαρᾶς τε καὶ εὐφροσύνης· διὸ σε χαρμωδῶς πᾶσα ψυχὴ ὑμνολογεῖ καὶ δοξάζει ἀειπαρθένε.

Ἐξήνθησεν ἡ ἔρημος ὡσεὶ κρῖνον κύριε.

Ἡ κτίσις θεωροῦσά σε ἐπὶ ξύλου πάσχοντα ἐθειλουσίως δέσποτα, ἠλλοιώθη καὶ ἐκυμαίνετο, καὶ νεκροὶ ἐκ τῶν τάφων ἐξάνισταντο.

Γενόμενον ἐν ἄδη σε ζωοδότα κύριε μετὰ ψυχῆς ὡς ἐβλεψεν ὁ παμφάγος θάνατος ἔπηξεν, ἀπολύων δεσμῶτας οὓς κατέπειν.

Ἐπλήσθη πᾶσα κτίσις χαρᾶς οἰκτίρμον κύριε ἐν νεκρῶν ἐγέρσει σου· ἐν γὰρ ταύτῃ κόσμον συνήγειρας, καθελὼν τοῦ θανάτου τὰ βασίλεια.

Ρομφαία τὴν ψυχὴν σου ἀγνή διήλθεν ἄχραντε, ὅτε Χριστὸν σταυρούμενον ἐθεάσω· χαρᾶς ἐπλήσθης δὲ ἐγερθέντα ἐκ τάφου τοῦτου βλέψασα.

Κάμινος ποτὲ πυρὸς ἐν Βαβυλῶνι.

Θνήσκεις ἐν σαυρῶ ζωὴ ὑπάρχων πάντων, καὶ ὡς νεκρὸς ἄπνε ἐν μνήματι ἐτέθης μακρόθυμε· καὶ τριήμερος ἐγηγερταὶ εἰς κόσμον ἐξανάστασιν· ὅθεν ἐν εὐφροσύνῃ δοξολογοῦμεν τὸ κράτος σου.

Ἦκουσε Σιών τὴν ἔγερσιν κυρίου, καὶ εὐφροσύνης νῦν πεπλήρωται. Θυγατέρες ταύτης δὲ προφανῶς ἠγαλλιάσατο, καὶ μαθηταῖς ἐκήρυττον λέγουσαι, μὴ λυπεῖσθε, ὁ ζωοδότης ἐγήγηρται.

Ὁρθηρῆσαι σπουδῆ γενόμεναι γυναῖκες ἐπὶ τὸν τάφον παρεγένοντο, καὶ εὐδον προκύψασαι, ἐν λευκοῖς ἔβλεψαν ἄγγελον· καὶ φόβῳ συνεχόμεναι ἤκουον μὴ φοβεῖσθε, οὕτως ἀνέστη ὁ κύριος.

Σὲ τὴν φωτεινὴν νεφέλην τοῦ ἡλίου τοῦ νοητοῦ, θεοχαρίτῳτε, ὑμνοῦντες δοξάζομεν· τὰς καρδίας ἡμῶν φώτισον, τὸν σκοτασμὸν διώκουσα πάντα τῆς ῥαθυμίας καὶ τῶν παθῶν θεοσύμφευτε.

Ἄναρχου γεννάτορος.

Ὡς εἶδὲ σε ἥλιος δικαιοσύνης ἤλιε ἐν σαυρῶ ἠπλωμένον, τὸ φῶς συνέσειλε, πέτραι δὲ ἐρρήγνυντο φόβῳ, ἄθης νεκροῦς τάχος ἀπεδίδου ὑμνοῦντας τὸ κράτος σου, ζωοδότα παντοδύναμε.

Τοῦ ἄθου τὴν ἄπληστον γαστέρα ὁ ὑπέρθεος παραδόξως κενώσας ὡς παντοδύναμος, ἤθα ἐξάνεστη ἐν δόξῃ, καὶ μαθηταῖς θείοις καθωράθη· αὐτὸν προσκυνήσωμεν σὺν πατρὶ καὶ θείῳ πνεύματι.

Ἠγέρθη ὁ κύριος, ταῖς μυροφόροις ἔφησεν ὁ φανείς ἐν τῷ τάφῳ ἅγιος ἄγγελος, ἀπειτε, καὶ εἶπετε τοῦτο τοῖς μαθηταῖς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ πενθοῦσι καὶ κλαίουσι, τοῦ αὐτὸν ἐκεῖ θεύσασθαι.

Ῥυσθῆναι κινάμωμε ἐκ πειρασμῶν, καὶ θλίψεων, καὶ παθῶν καταιγίδος, καὶ ἀμαυρώσεως, καὶ τῶν πολυπλόκων παγίδων τοῦ πονηροῦ, δυσώπει ἀπαύστως Χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν, τῶν ἀεὶ σε μακαριζόντων.

Ἕμνῶ σε, ἀκοὴν γὰρ κύριε.

Ἀνῆλθες ἐν σταυρῷ κύριε δυναστείαν διεζωσμένος, καὶ κατελθὼν εὐσπλαγχνε μετὰ ψυχῆς μέχρι τοῦ ἄθου, ψυχὰς αἰωνίων θεισμῶν ἔλυσας, καὶ σεαυτῷ οἰκτίρμον συνανέστησας.

Συντρίψας τοὺς μοχλοὺς κύριε, καὶ τὰς πύλας φρικτῶς τοῦ ἄθου ἐσχυί σου δέσποτα, ἐκένωσας αὐτοῦ τὸν πλοῦτον· διὰ τὴν πολλὴν σου συγκατάβασιν, καὶ τὴν σεπτὴν ἀνάστασιν δοξάζομεν.

Μυρίσαι τὸ σεπτὸν σῶμά σου ἐν τῷ τάφῳ ἡλθου γυναῖκες· εὐροῦσαι δὲ ἄγγελον καθήμενον ἐπὶ τοῦ τάφου Χριστέ, δειλιῶσαι καταπλάγησαν· μεθ' ὧν ὑμνολογουμέν σου τὴν ἔγερσιν.

Ἄγιων ὑπὲρ νοῦν τὸν ἅγιον ἀπεκύησας Θεοτόκε, ἁγιασμὸν λύ-
τρωσίν· καὶ ἄφισιν ἁμαρτημάτων πιστοῖς μεσιτεῖα σου παρέχου-
τα τοῖς τὴν αὐτοῦ δοξάζουσιν ἀνάστασιν.

Τῷ θόγματι τῷ τυραννικῷ.

Ἀνύψωσας φύσιν τῶν βροτῶν Χριστέ τῇ ἐν ξαυρῷ σου ἀνυ-
ψώσει, καὶ τὸν ἐξ ὕψους πεσόντα ἐχθρὸν εἰς χάος ἀπέδρῃσας,
καὶ ταφείς ἐξηγέρθης σκυλεύσας τὸν θάνατον.

Συνέτριψας ἄθου τοὺς μοχλοὺς, καὶ τοὺς πεπεδημένους ἐν ἀν-
δρεία, Χριστέ, δεσμῶτας ἐγείρεις, τὴν σὴν δοξάζοντας δύναμιν,
καὶ τὴν ἐκ τοῦ μνημείου τριήμερον ἔγερσιν.

Ὡς ἐβλεψε πάλαι σε χορὸς ἁγίων ἀποστόλων ἐκ τοῦ τάφου
ἐγηγεμένον ἐν δόξῃ Χριστέ θυμηθῆς ἔμπλεος γεγονώς, εὐλο-
γεῖτε ἐβόα τὸν κύριον.

Τὸ πένθος σοι ἄχραντε ἀγνή ἐτράπη εἰς χαρὰν, ἵναικα εἶδες
τὸν σὸν υἱὸν καὶ δεσπότην Χριστὸν ἐν νεκρῶν τριήμερον ἀνα-
στάντα ἐν δόξῃ, καὶ κόσμον φωτίσαντα.

Ἢ τὸν πρὸ ἡλίου.

Ἦφθης μέσου δύο ληστῶν ἐσταυρωμένος πολυέλεε· κατατε-
θεῖς ἐν λάκκῳ κατωτάτῳ δὲ τοὺς ἐν σκότει καὶ ἐν σκιᾷ θανά-
του ἐξανέστησας, ὑμνολογοῦντας εὐσπλαγχνε τὴν σὴν τριήμερον
ἀνάστασιν.

Θάνατος ἀνθρώπων οὐκ ἔτι κυριεύει, καθὼς γέγραπται, ἀφ'
οὔ Χριστὸς ἀνέστη ὁ ἀθάνατος, τὰ τοῦ ἄθου ἀποκενώσας ἅπλη-
στα βασιλεία· ἀγαλλιάσθω ἅπανα ἡ οἰκουμένη ἐορτάζουσα.

Ἐφῆ μυροφόροις ὁ ἄγγελος ἀστράπτων πρὸ τοῦ μνήματος,
τὸν ἐν νεκροῖς ἐλεύθερον τί κλαίετε ἐκζητοῦσαι; καθὼς προεῖ-
πεν ἤδη ἐξεγήγερται, ἄπειτε ἐνθεν χαίρουσαι, καὶ ἀποστόλοις
ἀπαγγείλατε.

Ἦφθης πλατυτέρα παρθένε οὐρανῶν Θεὸν χωρήσασα, τὸν ὑπὸ
σοῦ τεχθέντα ἀγαθότητι, καὶ θανάτῳ ἀθανάσιον πᾶσι δωρη-
σάμενον· ὄν· εὐσεβῶς δοξάζουτες, σὲ καταχρίως μακαρίζομεν.

Ἰυδάλατος χρυσοῦ.

Θεὸς ὢν ἀγαθὸς κατηξίωσας καὶ ἀνθρώπος χρηματίσαι, καὶ

σαυρωθῆναι ἐπὶ ξύλου ἐθέλουσίως, εἰς σωτηρίαν τῶν ἀναβοώντων πάντοτε, ἢ οὐσιωθεῖσα ὑμνεῖτω τὸν κύριον πᾶσα κτίσις.

Ἐν λάκκῳ Ἰωσήφ κατωτάτῳ σε κατέθετο ἐνειλίσας ἐν ὄθου-
νίοις τε καὶ σμύρῃ καὶ ἐν ἀλώῃ· ἀλλ' ἐξανέστης σώζων τοὺς πι-
στῶς κραυγάζοντας, ἢ οὐσιωθεῖσα κ. τ. λ.

Ἄνθρώπος μαθηταῖς παντοδύναμε ἐκ τάφου ἐγηγεργμένος, καὶ
τούτοις ἔφη, πορεύεσθε εἰς τὸν κόσμον, κηρύξατέ μου τὴν οἰ-
κονομίαν κρίζουλις ἢ οὐσιωθεῖσα.

Ἄγιασον ἡμῶν παναγία θεοσύμφευτε τὰς καρδίας, ἢ κατιδοῦ-
σα τὸν πανάγιον θεὸν λόγον ἐγηγεργμένον, καὶ ἐν εὐφροσύνῃ
κρίζουσα ἢ οὐσιωθεῖσα.

Ἄπορεῖ πᾶσα γλῶσσα.

Μόνον ἐπάγη σῶτερ ἐπὶ γῆς ὁ σταυρός σου, τὸ τοῦ θανά-
του ὄλου οἰκητήριον ἐκ βράθρων ἐσαλεύθη· οἱ δὲ ἐν σκιᾷ καθ-
ήμενοι τῇ τοῦ θανάτου, δεσμοῖς ὄντως ἐλύθησαν πάντες, ὁδὸν
ἀναβοῶντες τῇ κρᾷ τῆς δυναστείας σου.

Ἡ γῆ ἐσεισθη, πέτραι διερράγησαν φόβῳ, βουναὶ καὶ ὄρη πάν-
τα ἐσαλεύθησαν, καὶ ἥλιος ἐσβέσθη βλέψας ἐν σαυρῷ κρεμάμε-
νον, μοχλοὶ καὶ πύλαι αἱ σιδηραὶ τοῦ ἄθου ἐθλάσθησαν Χρι-
στῆ, ὅτε τῇ ἐκ νεκρῶν σου ἐγέρσει κόσμον συνήγειρας.

Νεκρὸν σε βλέψας πάλαι ἐν σαυρῷ ὁ εὐσχήμων, Ἀριμαθαίας
θέσποτα καθεῖλεν ἐκ τοῦ ξύλου, καὶ σινδόνι τότε καθαρᾷ ἐνεί-
λισε καὶ ἐν μνημείῳ καινῷ πολλῷ σὺν φόβῳ ἀπέθετο σπουδῆ· σὺ
δὲ καθὼς προεῖπας ἀνέστης λόγε τριήμερος.

Νομίμων δίχα τέτοκας ἀρρήτως τὸν λόγον, ὃν ὑπ' ἀνθρώπων
θέσποινα πανόμωρε βουλήσει σαυρωθέντα, καὶ κατατεθέντα μνη-
ματι καὶ ἐγεργθέντα ἐκ τῶν νεκρῶν ὡς εἶδες, ἐπλήσθης χαρμο-
νῆς· τοῦτον ὑπὲρ ἡμῶν δυσωποῦσα τῶν ἀνυμνούντων σε.

Τεμνομένην θάλασσαν ράβδῳ πάλιν.

Ἄναβας εἰς ὕψος αἰχμαλωσίαν τὴν ἐν τῷ ἄθῳ πάλαι συνεχο-
μένην, ὡς κραταιὸς ἔλαβες σῶτερ καὶ συνανέστησας ἑαυτῷ, τριῆ-
μερος ἐκ τοῦ τάφου ἐξαναστὰς φιλόανθρωπε ὡς παντοδύναμος.

Νεκρωθέντα πάλαι σε καὶ τεθέντα ἐν τῷ καινῷ μνημείῳ ἰδῶν

ὁ ἄδης , ὅλος νεκρὸς ἔμεινε σῶτερ καὶ ἀνευέργητος· οἱ νεκροὶ δὲ πάντες τῇ σῇ ἐγέρσει τῇ ζωηφόρῳ χαίροντες δεσμῶν ἐλύθησαν.

Ἐν νεκροῖς τὸν ζῶντα τί ἐκζητεῖτε , ταῖς μυροφόροις ἔφησε πρὸς τὸ μνημα φωτειδῆς ἄγγελος ποτὲ ἐπιφαινόμενος· ἀπελθεῖσαι τάχος τοῖς ἀποστόλοις καταμηνύσαι σπεύσατε τὴν τούτου ἔγερσιν.

Βαβυλωνία κάμινος.

Τὸν σταυρωθέντα κύριον πάλαι θεασάμενος , ἥλιος ἀπέκρυψε τὸ φῶς καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν , τὰ ὄρη ἐκλονήθη , καὶ γῆ ἐτρόμαξε , καὶ οἱ πάλαι θανόντες δεσμῶν ἀπελύθησαν.

Ἦνίκα σε εἰώρακεν ἄδης ὁ παγγέλατος λόγε παντοδύναμε σαφῶς , πρὸς τοῦτον ἀφικόμενον ἐτρόμαξε , καὶ πάντας νεκρούς ἀπέλυσεν , ἀνυμνοῦντας τὸ κράτος καὶ τὴν εὐσπλαγχνίαν σου.

Ὁ κύριος ἐγήγερται , πάντες ἀλαλάζωμεν , χεῖράς τε κροτήσωμεν πιζῶς , καὶ χορούς συνησώμεθα , τὴν τούτου δυναστείαν ἀνακηρύττοντες καὶ βοῶντες , ἵα ἔργα ὑμνεῖτε τὸν κύριον.

Συνέλαβες πανάμωμε τὸν πάντα συνέχοντα , τοῦτον τε ἐκύησας σαρκὶ σκυλεύσαντα τὸν θάνατον θανάτῳ τριημέρῳ· ὃν ἐκδυσώπησον , τῆς ψυχῆς μου τὰ πάθη νεκρῶσαι , καὶ σῶσαί με.

Τὴν ἐν βάτῳ καὶ πυρί.

Ἦρραιώτατε Χριστὲ πῶς σου ἔδου ἐν σταυρῷ τὸ κάλλος τὸ φαινόν; πῶς ὑφίσταται ἡ γῆ ὀρώσά σε κρεμάμενον; πῶς τὴν ἄδικον ὑπέμεινες σφαγὴν σου; ὑμνοῦμεν τὴν πολλὴν σου καὶ ἄφατον κύριε συγκατάβασιν.

Τριημέρῳ σου ταφῇ ἐσκυλεύθη ὁ ἐχθρὸς , ἐκ τῶν τοῦ ἄδου δεσμῶν ἀπελύθησαν νεκροὶ , νενέκρωται ὁ θάνατος , ἐκενώθη ἡ βασιλεία τοῦ ἄδου· διὸ σε ζωοδότα ἐν ὕμνοις θεοξάζοντες μεγαλύνομεν.

Ἡ αἰώνιος ζωὴ πῶς ἐγεύσω δι' ἡμᾶς θανάτου θέλων Χριστὲ; πῶς κατήλθες ἐν νεκροῖς ἡ πάντων ἐξανάστασις , καὶ ἐκένωσας τοῦ ἄδου τὰ ταρεῖα; διὸ σε εὐχαρίστως ὑμνοῦμεν ἀπαύστως καὶ μεγαλύνομεν.

Ῥῦσαι πόλις καὶ λαὸς καταρεύοντα εἰς σέ , θεογεννήτορ ἀγνή ἡ

κνήσασα Χριστὸν ἐκ πάσης ἐναντίας ὀργῆς καὶ ἀλώσεως ἐθνῶν ἐπι-
δρομῆς τε, ὅπως σε καταχρέως ἐν ὕμνοις Τιμῶμεν καὶ μεγαλύνωμεν.

Ὡς ὄμβρος ἐπ' ἄγρωστιν.

Υαλμοῖς ἀλαλάζωμεν, κροτήσωμεν τὰς χεῖρας εὐφροσύνης, ἐκ
νεκρῶν ὁ ζωοδότης ἐξηγέρθη.

Ἀνῆλθες ζωσάμενος Χριστὲ ἐν τῷ σταυρῷ σου δυναστείαν,
καὶ ἀνέστης ἐκ νεκρῶν καθὼς προεῖπας.

Λευχήμων ὁ ἄγγελος ὥράθη γυναίξι βοῶν, ἀνέστη ἡ ἀνάστα-
σις πιστῶν καὶ σωτηρία.

Μυρίσαι σε σπεύδουσαι ἀφίκοντο γυναῖκες πρὸς τὸ μνήμα,
ἀναστάντα δὲ ἰδοῦσαι προσεκύνουν.

Ὡς ὄρθρος τὸν ἥλιον προφέρουσα παρθένε ἐν ἀγκάλαις ἐξα-
νείλειλας ἡμῖν τοῖς ἐν τῷ σκότει.

Τὸν ὑπ' ἀγγέλων ἀσιγήτως.

Δῆμος παράνομος ἰβραίων ἐπὶ ξύλου σε ἐστάρωσε, τὴν διὰ
ξύλου τοῖς βροτοῖς γενομένην βλάβην δέσποτα ἰώμενον ἐνθάως·
ἔθεν φωναῖς χαριστηρίοις αἰεὶ σε ὑμνοῦμεν.

Ἴσος πατρὶ Χριστὲ καὶ πνεύματι πεφυκῶς σαυρὸν ὑπέμεινας,
καὶ λογισθεῖς ἐν τοῖς νεκροῖς τὰ βασιλεία ἐκένωσας τοῦ ἄδου
παραδόξως, καὶ ἀναστὰς συνήγειρας ἑαυτῷ πᾶσαν κτίσιν.

Ἄθῃ παμφάγε ποῦ τὸ κέντρον σου; ποῦ σου θάνατε τὸ νῆκος;
τῷ ἀναζάντι ἐκ νεκρῶν τεθανάτωσαι, νεκέρωσαι τῷ μόνῳ ζωο-
δότῃ ὃν σὺν πατρὶ καὶ πνεύματι οἱ πιστοὶ προσκυνοῦμεν.

Ἴνα θεώσῃ τὸ ἀνθρώπινον, ὁ θεὸς ἄνθρωπος γέγονεν ἐκ σοῦ
πανάμωμε ἀγνή· ὃν ἐκ τάφου ὠραιότατον κατεῖδες προελθόντα
ὡς νικητὴν τοῦ ἄδου, καὶ χαρμονῆς ἐπληρώθης.

Ἐν σιναίῳ τῷ ὄρει κατεῖθέ σε.

Ὡς ἀμνὸς πρὸς σφαγὴν ἤχθης δέσποτα ἐκουσίως Ἰησοῦ, οὐκ
ἐρίζων οὐ κράζων ὡς γέγραπται· τῷ θανάτῳ σου ἡμᾶς λόγε ἀθα-
ναλίζων τοὺς ὑμνολογοῦντάς σου πάθος ἄχραντον, καὶ τὴν ἐκ
τοῦ ἄδου φρικτὴν ἀναβίωσιν.

Συντριβέντας ἡμᾶς ἐκαινούργησας Ἰησοῦ παμβασιλεῦ τῇ σε-
πτῇ καὶ φρικτῇ ἀναστάσει σου· μαθηταῖς δὲ ὄραθεῖς τὴν εἰρή-

νην σου τούτοις παρέσχου φιλόανθρωπε· ἦν ἡμῖν δώρησαι τοῖς ὑμναλογοῦσι τὴν σὴν θείαν ἔγερσιν.

Ἡ σεπτὴ μυροφόρων συνάθροισις παρεγένετο σπουδῇ πρὸς τὸ ἅγιον θέσποτα μνημά σου, τοῦ μυρίσαι σε Χριστέ· ἐν λευκοῖς δὲ κατειδὸν καθήμενον ἄγγελον, ταύταις φθιγγόμενον, τί μετὰ νεκρῶν τὴν ζωὴν βλέπειν θέλετε;

Φωτοδότην ἐκύησας κύριον πύλη οὔσα τοῦ φωτός, ἐκ τάφου ἀστράψαντα βλέψασα ἐπληρώσης χαρμονῆς· ἀλλ' αὐτὸν ἐκδυσώπει πένθος μοι δωρήσασθαι κόρη χαρμόσυνον πρόξενον, σεμνὴ, τῆς ἐκεῖ παρακλήσεως.

Τὸ κατάσκιον ὄρος ὁ Ἀμβρακούμ.

Ἀπορρήτῳ ἐνώσει ὁμοιωθεῖς τοῖς ἀνθρώποις, ὁ μόνος ὑπερούσιος σαυρὸν σαρκὶ ὑπέμεινας, καὶ ἐλογίσθης ἐν τοῖς νεκροῖς, καὶ τριήμερος ἀνέστης ἡ ζωὴ τῶν ἀπάντων.

Ἰησοῦ ὁ θεὸς μου ὑδῶρ ζωῆς χρηματίζων, βαδίζεις κοπιῶν ἐν σαρκί, πρὸς τῇ πηγῇ καθέζη δὲ, καὶ σμαραδίτιδι γυναικὶ τῆς σοφίας σου τὸ νύμα μυστικῶς ἐπιχέεις.

Νοσημάτων ποικίλων τοὺς προσιόντας σοι, λόγε, καθαίρων τῇ προστάξει σου, σταυρὸν ἐκὼν ὑπέμεινας· καὶ ἐν μνημείῳ κατατεθεῖς, ἐξανέστησας τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων φθαρεῖσαν.

Ἐπὶ σὲ ἡ σοφία πατρὸς ἀνάρχου κατήλθεν, ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον ἀγνῆ καὶ σαρκωθεῖσα δίχα τροπῆς, ὁδοὺς ζωῆς ἔδειξεν ἡμῖν τοῖς εἰδόσι σε μητέρα μετὰ τόκον παρθένον.

Τὸν ἐν φλογὶ τοῖς παισὶ τῶν ἑβραίων.

Σὺ ἐν σαυρῇ ὑψώθεις τῶν ἀνθρώπων πᾶσαν τὴν φύσιν, συνανύψωσας λόγε, καὶ τεθεῖς ἐν μνήματι τοὺς ἐν τάφοις ὑπνοῦντας ἡγείρας τῇ θείᾳ ἐγέρσει σου οἰκτίρμων.

Ἰεριχώ καὶ Σαλήμ τὰ πλησίον μετὰ ὑδάτων ἐπελθὼν πρὸς τὸ φρέαρ Ἰακώβ ἀφίκετο ἡ πηγὴ τῆς σοφίας, ὑδῶρ σωτηρίας σμαραδίτιδι νέμων.

Σὺ ὁ τυφλοὺς ὀμματώσας τῷ λόγῳ, καὶ παραλύτους τῇ προστάξει σου σφίγγας, καὶ νεκρὸς τριήμερος ἀνατείλας ἐκ τάφου, τὴν νενεκρωμένην ἀνάστησον ψυχὴν μου.

Κόσμος παντός σωτηρία παρθένε γεγενημένη, κοσμικῶν με σκαν-
δάλων καὶ παθῶν τοῦ σώματος καὶ τῆς αἰωνιζούσης λύτρωσαι
γεέννης, ὅπως ὑμολογῶ σε.

Σὲ τὴν ἀκατάφλεκτον βάτου.

Ἵψωσας πάλμας ἐν ξύλῳ τῆς κακῆς ἐκταθείσης τοῦ προ-
πάτορος χειρὸς πρὸς ξύλου βρῶσιν ἀναστέλλων τὴν βλάβην Χρι-
στὲ πολυέλεε.

Ῥήματι παράλυτον σφίγξας καὶ χωλοὺς ἀνορθώσας, ἐσταυ-
ρώθης Ἰησοῦ καὶ ἐξανέστης, μαθηταῖς ἐν ἡμέραις πολλαῖς ὀπτά-
νόμενος.

Ἴδε σαμαρίτις γυνή σε προελθούσα ἀντλήσαι, καὶ τὸ ὕδωρ
τῆς ζωῆς ἐκ σοῦ λαβοῦσα, ἐκορέσθη Χριστὲ ὁ Θεὸς ἀνυμνοῦσά σε.

Ὡ τῶν ὑπὲρ νοῦν σου θαυμάτων παναγία παρθένε, σὺ γὰρ
τέτοκας Θεὸν σεσαρκωμένον, τὸν τῇ θείᾳ ἐγήροσει αὐτοῦ πάντας
σώσαντα.

Ὡς εἶδεν Ἡσαΐας.

Δεσμούμενος οἰκτίρμον καὶ ἰκουσίως ξύλῳ προσηλούμενος, τὸν
θεθέντα πάλαι ταῖς παραβάσεσι λυτροῦσαι· τεθεῖς δὲ τάφῳ τοὺς
ἐν τάφοις ἀφυπνώσαντας νεκροὺς ἠγειρας ὑμνοῦντας τὴν σὴν φρι-
κτὴν ἀνάστασιν.

Ὁ κύριος ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν ὡς ἔφησε τριήμερος, καὶ τοῖς
ἀποστόλοις συναλιζόμενος ἐβόα, εἰς πάντα κόσμον ἀπελθόντες
διαγγείλατε τρανωῶς ἄπερ καθοράτε μεγάλα μου θαυμάσια.

Ξενίζεται καρδία καὶ ἀκοή, σῶτερ, τὴν εὐσπλαγχνίαν σου καὶ
οἰκονομίαν καὶ συγκατάβασιν· σαρκὶ γὰρ ἐν γῆ βαδίζων σαμαρί-
τιδι αἰτούσῃ γυναικὶ ὕδωρ ζῶν παρέσχες ἐνθέου ἐπιγνώσεως.

Ἁγία Θεοτόκε τὸν ἐν ἀγίοις ἅγιον κηύσασα λόγον προανάρ-
χου πατρὸς ἐκλάμψαντα, δυσώπει αὐτὸν ἀπαύτως ἀγιάσαι καὶ
φωτίσαι τὰς ἡμῶν ψυχὰς καὶ καρδίας τῶν πίστει ἀνυμνοῦν-
των σε.

Ἄστέκῳ πυρὶ ἐνωθέντες.

Σταυρῷ ὑψωθείς ἰκουσίως πᾶσαν συνανούψωσας ἀνθρώπων τὴν
οὐσίαν ἐν νεκροῖς δὲ ζωὴ ὑπάρχων λογισθεῖς ἐζώωσας ὑμνοῦν-

τας, σῶτερ, τὴν οἰκονομίαν σου, καὶ τὴν μετὰ δόξης ἀνάστα-
σιν, οἰκτίρμον.

Ὁ κόσμος χαρᾶ ἑορτάζει ἐν τῇ παναγίᾳ σου ἐγέρσει ζωοδό-
τα, ἐν ἣ ἅσασαν τὴν δυναστείαν ἄθου κατεπάτησας, καὶ θανά-
του κέντρον λόγε ἐναπήμβλυνας, καὶ τὴν ἀφθαρσίαν ἐπήγασας
ἀνθρώποις.

Ἰδοῦσα γυνὴ σαμαρίτις κεκοπιακότα σε οἰκτίρμον καὶ ζητοῦν-
τα ὕδωρ πιεῖν ἀθανασίας, κομίζεται νάματα ἐκβοῶσα, δός μοι
τὸ ζῶν ὕδωρ κύριε, ὅπως μὴ διψήσω εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον.

Οἶκος τοῦ θεοῦ ἐγνωρίσθης πάναγνε παρθένε θεοτόκε, τούτῳ
σάρκα ὑπὲρ λόγον ἐμψυχομένην ἐκ τῶν σῶν δανείσασα πανα-
χράντων κόρη αἱμάτων πανάμωμε ὄθεν σε τιμῶμεν εἰς πάντας
τοὺς αἰῶνας.

Ἐν νόμῳ σκιᾶν καὶ γράμματι.

Θαμβεῖται ὄρων ἐν ξύλῳ ταθέντα Χριστέ σε ἥλιος, κλονεῖ-
ται τὰ σοιχεῖα, καὶ σαλευέται πᾶσα ἡ γῆ, καὶ διαρρήγνυται
πέτραι, καὶ ἄθης κάτωθεν τοὺς ἀπ' αἰῶνος δεσμίους ἀπολύει
ἀνυμνοῦντάς σε.

Ἐτέθης Χριστὲ ἐν τάφῳ ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀνάστασις, ἀνέστης δὲ
ἐν δόξῃ ἐν ἡμέραις πλείοσι τοῖς σοῖς συναλιζόμενος φίλοις καὶ
τούτους κήρυκας, εἰς πάντα κόσμον ἐκπέμπων τῆς φρικτῆς οἰ-
κονομίας σου.

Ὅσους μοι ζωῆς δεικνύων Ἰησοῦ ἐν συμπαθείᾳ πολλῇ, βα-
δίξεις καὶ καθέξῃ πρὸς τὸ φρέαρ δέσποτα Χριστὲ, καὶ γυναι-
κὶ αἰτουμένη ἀθανασίας κρουνοὺς προσεπιπέμψεις ὑμνούσῃ τὴν
πολλὴν σου συγκατάβασιν.

Σαρκοῦται ἐκ σοῦ Χριστὸς ὑπὲρ λόγου, λόγος ὑπάρχων πα-
τρὸς ἁγία θεοτόκε, καὶ σαυροῦται θείων δι' ἡμᾶς, καὶ τριημέ-
ρῳ ἐγέρσει κόσμου τὰ πέρατα καταρωτίζει μεθ' οὗ σε κατα-
χρέως μεγαλύνομεν.

Τριστάτας κραταιούς.

Δεσμεύσας τοῦ ἐχθροῦ τὸ ὑλέθριον κράτος, οἷς ὑπέστης δι'
ἡμᾶς φιλόανθρωπε δεσμοῖς τῷ σταυρῷ σου εἰρήνευσας κύριε τὰ

διεστῶτα, καὶ τῆς ἔχθρας διέλυσας τὸ μεσότοιχον ὄθεν ὑμνοῦμέν σε.

Ὁ κύριος καθὼς πρὸ τοῦ πάθους προεῖπεν ἐξανέστη, κραταιῶς σκυλεύσας ὡς θεὸς τὰ τοῦ ἄθου βασιλεία, ἅπαντάς τε συνεγείρας τοὺς ἐκεῖσε καθεύδοντας, ἀπ' αἰῶνος αὐτὸν μεγαλύνοντας.

Ξενίζόντα μορφῇ καὶ τῷ σχήματι βλέψας μυροφόρων ὁ χορὸς τὸν θεῖον λειτουργὸν παρ' αὐτοῦ ἐθιδάσκετο· ἦθη ὁ Χριστὸς ἀνέστη, ἀπελθοῦσαι κηρύξατε μαθηταῖς ἀδυμοῦσι καὶ κλαίουσιν.

Ἀνέσειλεν ἀγνή ὡς νυμφίος ὡραῖος ἐκ νεκρῶν ὁ ἐκ τῶν σῶν λαγόνων σαρκωθείς ὑπὲρ νοῦν ἀγαθότητι ὄθεν σὺν τοῖς ἀποστόλοις κατιδοῦσα ἐδόξαζες τὴν τριήμερον τούτου ἀνάστασιν.

Λυτρωτὰ τοῦ παντὸς παντοδύναμε.

Τὰς ἀχράντους ἐκλείνας παλάμας σου ἐν γαυρῷ ἐκουσίως μακρόθυμε, ἐνηγκαλίσω ἅπαντας, καὶ χειρὸς ἐλυτρώσω τοῦ ἀλλοτρίου· διὰ τοῦτο σε φόβῳ δοξάζομεν.

Ὡς ἐτέθης βουλήσει ἐν μνήματι, οἱ καθεύδοντες ἐν μνήμασι τῇ ἐκ νεκρῶν ἐγέρσει σου συνηγέρθησαν· φόβῳ ἀναβοῶντες εὐλογεῖτε τὰ ἔργα τὸν κύριον.

Θαυμασὰ καὶ παράδοξα πράγματα, καὶ τυφλοὺς ὀφθαλμοῦντα τῷ ῥήματι, δῆμος ἑβραίων βλέψας σε κατακρίνει θανάτῳ ζωὴν τῶν ὄλων χρηματίζοντα, εὐσπλαγχνε κύριε.

Ἐν ἡμέραις Χριστὲ τεσσαράκοντα τοῖς σεπτοῖς καὶ σοφοῖς ἀποστόλοις σου σαφῶς συναλιζόμενος, ἐπιστώσω τὴν θεῖαν οἰκονομίαν, δι' ἧς ἔσωσας κόσμον ὑμνοῦντά σε.

Ὡς φρικτός σου ὁ τόκος πανάμωμε, δι' οὗ πάντες φρικτοῦ κατακρίματος λελυτρωμένοι κράζομεν, χαῖρε πάντων ἡ σωτηρία, χαῖρε κόσμου παντὸς ἡ ἀνάκλησις.

Εὖα μὲν τῷ τῆς παρακοῆς νοσήματι.

Ἡπλώθης θελήσει ἐν γαυρῷ, καὶ ἥλιος θεωρῶν σε ὑπεράγαθε, φόβῳ συνέτειλεν ἀκτίνας· ἐσεισθησαν τῆς γῆς τὰ θεμέλια, καὶ πέτραι διεσχίσθησαν, θείσπολα, καὶ τοῦ ναοῦ τὸ καταπέτασμα.

Μυρίσας σε πάλαι Ἰωσήφ, σινδόνι ἴε ἐνειλίσας, ἐναπέθετο

Τάφῳ καινῷ· ζωὴ δὲ πάντων ὑπάρχων ἐξανέστης τριήμερος, κενώσας τοῦ ἄδου βασιλεία θεῖα δύναμι παντοδύναμη.

Ἐνάθης ἐκ τάφου ἀναστὰς τριήμερος ἀποστόλοις, καὶ ἐβόησας ἄπειτα φίλοι μαθηταί μου, κηρύξατε ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν ἃ ἴδετε καὶ ἔγνωτε θαύματα τῆς ὑπὲρ λόγον δυναστείας μου.

Νεκροῖς τῶν ἐμπνέοντα ζῶν ὡς ἔβλεψας ἐκ τοῦ τάφου παναμώμητε ἐγνηγερέμενον μετὰ δόξης, ἐπλήσθης θυμηδίας κραυγάζουσα· υἱέ μου καὶ θεέ μεγαλύνω σου τὴν ὑπὲρ λόγον συγκατάβασιν.

Ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ θεὸς ὁ λόγος.

Ἦψωσε ξαύρωσιν τὴν σὴν εἰκονίζων Μωϋσῆς τὸν ὄφιν, μόνε θεέ παμβυσσιλεῦ, ὁ ξαυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, καὶ ὄφειος δυσμενοῦς ἰοβόλου ἀφελῶν ἐξ ἀνθρώπων κακίαν, καὶ συντρίψας κάραν τὴν ὀλέθριον.

Μύρα σὺν δάκρυσιν φέρονται ἔδραμον πρὸς τὸ θεῖον μνήμα, αἱ μυροφόροι ἐν σπουδῇ ὄρθρου βαθείας, καθὼς ὁ θεαγόρος φησὶ, καὶ ἀστράπτουτα μορφῇ καὶ στολῇ κατιδοῦσαι νεανίαν φόβῳ κατεπλήττοντο.

Νήσους ἰώμενον λόγῳ παραλύτους ἀνορθοῦντα λόγε, καὶ ἀνιστῶντα τοὺς νεκροὺς ὁ τῶν ἐβραίων λαὸς σὲ κατακρίνει θανεῖν· ἀλλ' ἀνέστης ὡς θεὸς κραταῖος ἐν δυνάμει, τὸ τοῦ ἄδου κατὰ ἐλῶν βασιλείαν.

Ἦψθη σαρκούμενος πάναγνε ἀρρήτως ἐκ τῶν σῶν αἱμάτων ὁ ὑπερούσιος θεὸς, καὶ λογισθεὶς ἐν νεκροῖς πάντων ὑπάρχων ζωὴ ἐξανέστη κραταιῶς· ὃν ἰδοῦσα ἐπλήσθης θυμηδίας ταῦτον μεγαλύνουσα.

Ἐν πυρὶ φλογὸς παρίστανταί σοι.

Διαρρήξας τὸ χειρόγραφον τοῦ Ἀδάμ τῷ σταυρῷ κύριε τὴν εὐλογίαν νῦν ἐπήγασας ἡμῖν κατὰρα ἐκουσίως Χριστέ γεγενημένος· διό σε εὐλογοῦμεν αἰεὶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ἴδεν ὄχλος ἀναστάντα σε ἱερῶν μαθητῶν κύριε, καὶ θυμηδίας ἐπληρώθη μουσικῆς· πρὸς οὓς ἐβόας, γινῶντες θεόν με ζωοδότην πορεύεσθε κηρύξατέ με ἀπάντων βασιλεῖα.

Ἀνυμνοῦμέν σου τὴν ξαύρωσιν τὴν σεπτὴν Ἰησοῦ εὐσπλαγγχε· θεοξολογοῦμεν τὴν ταφὴν καὶ τὴν φρικτὴν ἀνάστασιν ἐν πίστει,

θι' ἧς ἐκ τῶν τοῦ ἄθου ἐλύθημεν ἀλύτων δεσμῶν, Χριστέ Ξεῖς τῶν ὄλων.

Ἰησοῦν ὃν ἐσωμάτωσας ὑπὲρ λόγον ἀγνή θέσποινα ἐγηγερέμενον κατιδοῦσα ἐκ νεκρῶν ἐβόας, τί ὠραῖον τὸ κάλλος σου υἱέ μου, δι' οὗ πρὸς τὸ ἀρχαῖον Ἀδάμ νῦν ἐπανήλθε κάλλος.

Ὅτι ἐποίησέ μοι μεγάλα.

Ὡς ἤρθης ἐπὶ ξύλου προσηλούμενος τοῦ σταυροῦ, φωστῆρες ἐναπέκρουψαν τὸ φῶς, καὶ ἐσείετο ἡ γῆ, καὶ οἱ ἐν ἄθου τῶν δεσμῶν ἐλευθεροῦντο σῶτερ.

Συντρίψας τοῦ θανάτου πύλας λόγε καὶ τοὺς μοχλοὺς, ἀνέστλας μετὰ θόξης, κραταίως ἀφαρπάσας οὓς περ πρὶν εἶχεν δεσμῶτας, ὡς θεὸν δοξολογοῦντάς σε.

Ἡ γῆ πανηγυρίζει, ἐορτάζει ὁ οὐρανὸς τὴν ἐγερσιν τοῦ πάντων ποιητοῦ, δι' ἧς ἔσωσεν ἡμᾶς ἐκ τῶν δεσμῶν καὶ τῆς φθορᾶς δοξολογοῦντας αὐτόν.

Φωτὸς σου ταῖς ἀκτίσι διασκέδασον τῆς ἐμῆς ἀγνοίας θεοτόκε τὴν ἀχλὺν, ὅπως πίστεως φωναῖς ὑμολογῶ διηνεκῶς τὰ θαυμάσια.

Οὐκ ἐν σοφίᾳ καὶ δυνάμει.

Ἀνῆλθες λόγε ἐν σταυρῷ πρὸς ζωὴν ἐπανάγων με ἐλογχεύσης τὴν πλευράν, ἀθανασίας παρέχων μοι κρουνοὺς ἀνυμνοῦντι σου τὴν ἀγαθότητα.

Ἴνα ἐγείρῃς τοὺς ἐν τάφοις ὑπνοῦντας ἀθάνατε, ἐλογίσθης ἐν νεκροῖς· φθορᾶς δὲ μείνας ἀμέτοχος, ἀνέστης τριήμερος ὡς παντοδύναμος.

Νεκρὸν ἰδοῦσαι τὸν ζωὴν τοῖς νεκροῖς παρεχόμενον μυροφόροι, ἐν σπουδῇ μυρίσαι ἤρχοντο κλαίουσαι· ἐξεγηγερέμενον δὲ μαθεῖν, ἔχαιρον.

Ὁ κατὰ φύσιν τὴν οἰκείαν ὑπάρχων ἀόρατος, καθωράθη σαρκωθεὶς ἐκ σοῦ πανάμωμε θέσποινα, καὶ σταυρὸν καὶ θάνατον θέλων ὑπέμεινεν.

Τὸν ἐν τῷ σταυρῷ σαρκὶ προσηλωθέντα.

Σταύρωσεν ἐκὼν ὑπέτης λόγε, καὶ λογισθεῖς ἐν τοῖς νεκροῖς

τρίημερος ανέστη, ἀπαθανατίζων τοὺς βροτοὺς, ἐπιγυόντάς σου τὴν δυναστείαν.

Τί μετὰ νεκρῶν ἐπιζητεῖτε τὸν ζωοδότην καὶ Θεόν; ἀνέστη, καὶ ὡς εἶπεν, ἔφη μυροφόροις γυναῖξιν ὁ ἀσώματος φανεὶς ἀστράπτων.

Ἔφη μαθηταῖς ἐξηγερούμενος καὶ ἐπὶ πλείοσιν αὐτοῖς ἡμέραις συνηλίζου, τούτους εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς λόγε κήρυκας ἐξαποστέλλων.

Κύριον Θεὸν ἀπολεκοῦσα τὸν κυριεύοντα, ἀγνή, ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, δεῖξον ἀκυριεύτους ἡμᾶς ἐνεδρεύοντος ἐχθροῦ θολίου.

Ὁ τόκος σου ἄφθορος ἐδείχθη Θεὸς ἐκ λαγόνων
σου προελθών.

Ἐψώθησθε σαρκὶ ἐπὶ τοῦ ξύλου, ἐν λάκκῳ ἐτέθης κατωτάτῳ, καὶ ἀνέστης δόξῃ, συνεγείρας ἑαυτῷ πάντα τὸν κόσμον ὅθεν συμφώνως εὐεργέτα ἀνυμνοῦμέν σε.

Ῥαινούσαις τὰ δάκρυα ὡς μύρα ὁ ἄγγελος ἔφη μυροφόροις, τί τὸν ζῶντα ἐν τάφῳ μετὰ νεκρῶν ἐπιζητεῖτε; ἐξηγέρθη λύσας τοῦ ἄδου τὰς ὀδύνας ὡς φιλόανθρωπος.

Ἰδόντες Χριστὸν ἐξηγερούμενον οἱ θείοι ἀπόστολοι, ἐν Θεῷ χαρμονῆς ἐπληροῦντο ἐπὶ πλείσταις συνεσιόντες αὐτῷ ἡμέραις, καὶ διδασκόμενοι τὰ σωτήρια καὶ κρείττονα.

Ὡς πύλη φωτὸς ἐκ τῶν ἄδου κευθμόνων τὸν ἥλιον ἰδοῦσα, ἀναλείλαντα κόρη καὶ φωταγωγήσαντα τὰ πέρατα τοῦ κόσμου, θείας ἐπλήσθησθε θυμηθίας παναμώμητε.

Δι' ἀγάπησιν οἰκτίρμον τῆς σῆς εἰκόνας.

Ὡς ὑψώθησθε ἐπὶ ξύλου ἐθελουσίως, γῆ καὶ βουνοὶ ὄρη ἐσαλεύθησαν τρόμφῳ πάσχοντά σε βλέποντα, οἰκτίρμον μακρόθυμε.

Δεδοικώς σου τὴν κατὰβασιν, σῶτερ, ἄδης οὓς περ νεκροὺς κατεῖχεν ἀπεδίδου σὺν τάχει ἀνυμνολογοῦντάς σου τὴν ἄγρατον δύναμιν.

Ἡ ἀσύνητος ὀρώσά σε τῶν ἑβραίων συναγωγῇ, οἰκτίρμον, τοὺς τυφλοὺς ὀμματοῦντα ἐκλεινεν, ὑπάρχοντα ζῶν καὶ ἀνάστασιν.

Θεωρήσασα ἐκ τάφου ἐξηγερούμενον τὸν σὸν υἱὸν παρθένε, τοῖς αὐτοῦ ἀποστόλοις ἄχραντε συνέχαιρες, μετ' ὧν σε δοξάζομεν.

Πάντα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ.

Ἐπὶ σταυροῦ σε κατιδὼν ληστής εὐγνώμων, μνήσθητί μου ἐκράυγαζε δέσποτα καταπλαγείς τὴν πολλὴν δυνατείαν σου, καὶ τὴν ὑπὲρ νοῦν σου φρικτὴν οἰκονομίαν.

Ἐφθης Χριστὲ ταῖς γυναίξι, χαίρετε λέγων συμπαθῶς ὡς φίλάνθρωπος, τῆς Εὐας προφανῶς διαλύων τὴν λύπην, καὶ χαροποιῶν τοὺς βροτοὺς τῇ σῇ ἐγέρσει.

Πάλαι τυφλῷ ἐκ γενετῆς ὡς ἐδωρήσω, φωτοδοῦτα τὸ φῶς Ἰησοῦ, οὕτως μου τὰ τῆς καρδίας ἄνοιξον ὄμματα, τοῦ κατανοεῖν σου τὸ φῶς τῶν προσταγμάτων.

Ῥῦσαι γέννησις με πυρὸς, καὶ αἰωνίου κατακρίσεως, ἄχραντε κόπασον τῶν λογισμῶν τὸν ἄγριον κλύθωνα, ἔστυνον πρὸς τοὺς γαληνοὺς ζωῆς λιμένας.

Λίθος ἀχειρότητος ὄρους.

Ἐτεινας παλάμας ἐν ξύλῳ, τῆς πρὸς τῆς βρώσεως τὸ ξύλον δέσποτα χειρὸς ἐκταθείσης τὴν ψυχοφθόρον βλάβην ἰάμενος ὄψεν τὴν ἀκατάληπτον οἰκονομίαν σου δοξάζομεν.

Πύλας καὶ μοχλοὺς τοῦ θανάτου τῇ καταβάσει σου συντρίψας, ἄθου τὰ βασίλεια πάντα τῇ σῇ θυνάμει σῶτερ ἐκένωσας, καὶ ἀναστὰς τριήμερος τὴν οἰκουμένην κατελάμπρυνας.

Ἐφης ἀπανόμενος σῶτερ τοῖς σοῖς ἁγίοις ἀποστολοῖς μετὰ τὴν ἀνάστασιν, κόσμον διαδραμόντες πίστει κηρύξατε ἅ ἐν ἐμοὶ κατίδετε φρικτὰ καὶ ἄρρητα θαυμάσια.

Ἴδες τὸν Χριστὸν ἐγερθέντα μετὰ γυναιῶν μυροφόρων, καὶ μεταβαλοῦσα τὸν θρήνον εἰς εὐφροσύνην τοῦτον ἐδοξάζεις, ὄψεν μεγαλοφύως σε Θεοκυήτορ μεγαλύνομεν.

Ἐξέστη τὰ σύμπαντα.

Δεσμώμενος δέσποτα καὶ ξύλῳ προσηλούμενος, ἔλυσας δεσμῶν με ἁμαρτίας, καὶ τῇ ἀγάπῃ τῇ σῇ προσήλωσας ὄψεν εὐχαρίστως σου ὑμῶ τὴν μεγαλειότητα καὶ τὴν ἄφραστον δύναμιν.

Ὁ πάλαι κατὰ κριτος Ἀδὰμ ἐπιφανέντος σου, σῶτερ, ἐν τῷ ἥθῃ, ἀπελύθη τῆς καταδίκης τῶν τοῦ θανάτου δεσμῶν· δοξα τῇ πολλῇ σου ἐχβοῶν, λόγε, ἀγαθότητι Ἰησοῦ πολυελέε.

Ξενίζων ὀπτάνεται ταῖς γυναίξιν ὁ ἄγγελος ἔνδον καθ-
εζόμενος τοῦ τάφου, καὶ προσεφώναι, τίνα ἀφίκεσθε ὄρ-
θρῖαι, κρητοῦσαι; ὁ Χριστὸς ἤδη ἐξεγήγερται θανάτως τὸν
θάνατον.

Ἄγία πανάμωμε τὸν ἐν ἁγίοις ἅγιον ἐπαναπαυόμενον τεκοῦ-
σα, τοῦτον ὡς εἶδες ἐκ τάφου λάμπαντα καθάπερ νυμφίον ἐκ
παστοῦ, ὕμνοις ἐμεγάλυνες τὴν αὐτοῦ συγκατάβασιν.

Παῖδας εὐαγεῖς ἐν τῇ καμίνῳ.

Τὴν ἐν τῷ Ἀδάμ ἀμαυρωθεῖσαν φιλόπρωπε φύσιν ἀνακτώ-
μενος, ἔτεινας παλάμας σου ξύλῳ προσηλούμενος, καὶ τὴν πλευ-
ρὰν τὴν ἄχραντον ἐξορυττάμενος· διὰ σου τὴν πολλὴν εὐσπλαγ-
χίαν ἀνυμναλογοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ὡς ἔβλεψε κάτω σε ὁ ἄδης σκυλεύοντα τούτου τὰ βασιλεία,
οὓς πάλαι κατέπικε φόβῳ σου νεκρούμενος νεκροὺς ἐδίδου ἀπαν-
τας, λόγε, κραυγάζοντας τὸν κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα.

Θρηνοῦσαις ἔβρα μυροφόροις τῇ λίθῳ καθήμενος ὁ ἄγγελος,
δρόμῳ ἀπαγγεῖλατε μαθηταῖς τὴν ἔγερσιν τοῦ ζωοδότου· ἤδη
γὰρ ὄντως ἐγήγερται, τοῦ ἄδου καθελῶν τυραννίδα, καὶ τοῦ
διαβόλου συντρίψας τὴν κακίαν.

Ἐνα μὲν θυξάζω τῇ οὐσίᾳ τριάδα, κηρύττω τρισὶ προσώποις
δὲ τὴν μίαν θεότητα, πατέρα τὸν ἀναρχον, υἱὸν, καὶ πνεῦμα
ἅγιον· βοᾶν ἐκάστοτε, τὸν κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα.

Ὡς ὠφθη θεὸς ἐκ σοῦ παρθένε μὴ λύσας τῆς παρθενίας ὅλως
σήμαντρα, οὕτως ἐξεγήγερται λίθου τὰ σφραγίσματα καταλιπὼν
ἀσάλευτα, ὃν κατιδοῦσα χαρᾶς ἐπλήσθης εὐλογοῦσα τὴν τού-
του θεῖαν δυναστείαν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ἄπας γηγενῆς.

Ἄνω ἀνελθὼν εἰς ὕψος μακρόθυμε ἐθελουσίως σταυροῦ, εἰλ-
κυσας τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῶν βεράθρων τῆς ἀπωλείας πρὸς φῶς·
κατατεθεῖς δὲ μνήματι ζωῆς ὑπάρχων Χριστέ, τοὺς ἐν τάφοις
ἤγειρας καθεύδοντας, τῇ σεπτῇ καὶ ἐνδόξῃ ἐγήρσει σου.

Μύρα σοι χορὸς γυναικῶν ἐκόμιζε τῇ τῆς ζωῆς χαρηγῇ· καὶ
κατανοήσας σε ἐγηγερόμενον, εὐηγγελίσαστο ταῖς μαθηταῖς τὴν

ἔγερσιν σε συνηγμένοις ὁμοῦ καὶ πενθοῦσιν, οἱ τινες ἰδόντες σε, φωτισμοῦ καὶ χαρᾶς ἐπληρώθησαν.

Ἦλιε Χριστέ ἐν ἄδη γενόμενος μετὰ ψυχῆς ὡς Θεός, τοῖς ἐκεῖ καθεύδουσι πεπεδημένοις ἐκ τοῦ αἰῶνος τὸ φῶς τὸ σὸν φαιδρῶς ἐπέλαμψας· καὶ ἐξανέστησας τῇ ἀγίᾳ τοῦτους ἀναστάσει σου, ἀνυμνοῦντας τὴν σὴν συγκατάβασιν.

Νεύματι τὸ πᾶν παρθένε τὸν φέροντα Θεὸν ἐκύησας, ἄνθρωπον γενόμενον δι' εὐσπλαγχνίαν Θεοχαρίτωτε· ὃν ἐκτενῶς ἰκέτευε φωταγωγῆσαι ἡμῶν τὰς καρδίας, τῶν μακαριζόντων σε ὡς ἀγνὴν ἄληθῶς Θεομήτορα.

Ἄσωμεν τῷ κυρίῳ τῷ ποιήσαντι θαυμαστὰ τέρατα
ἐν ἔρυθρᾷ θαλάσῃ· ὡδὴν ἐπινίκιον ὅτι θεοδόξασαι.

Διὰ τοῦ τιμίου σταυροῦ κύριε, τῆς τοῦ ξύλου ἄπαντες ἐρρύσθημεν κατάρας· διὸ σου θεοξάζομεν τὴν ἀγαθότητα.

Ὁ σταυρωθεὶς βουλήσει ἐξηγήγερται, τὰ ταμεῖα ἅπαντα σκυλεύσας τοῦ θανάτου, Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν· αὐτὸν θεοξάσωμεν.

Ξένη μορφῇ ἰδοῦσαι ἐξαστρέπτουσι μυροφόροι ἄγγελον, τὴν θείαν ἐμμοῦντο τοῦ κτίστου ἀνάστασιν χαρᾶς πληρούμεναι.

Ἀνατολὴ παρθένε ἐχρημάτισας τοῦ ἡλίου ἄχραντε τοῦ τῆς δικαιοσύνης, δι' οὗ ἐξ ἀγνωσίας σκότους ἐρρύσθημεν.

Τὸν ποιητὴν τῆς κτίσεως ὃν φοίτλουσιν ἄγγελοι,
ὑμνεῖτε λαοὶ καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας
τοὺς αἰῶνας.

Θεὸν σαρκὶ σταυρούμενον ὁ ἥλιος βλέψας ἐσκοτίζετο, καὶ γῆ ἐσαλεύθη, καὶ ἐρρήγγυντο πέτραι.

Ἐκ τῶν νεκρῶν τριήμερος Χριστὸς ἐξηγήραθη, καὶ συνήγειρε πάντας τοὺς ἐν σκότει θανάτου καθημένους.

Ἦφθης μετὰ τὴν ἔγερσιν τοῖς σοῖς ἀποστόλοις, καὶ ἐπλήρωσας τούτους εὐφροσύνης, οἰκλίσμων, ἀνεικάστου.

Πατέρα τὸν παναίτιον, λόγον συναϊδίον, καὶ πνεῦμα Θεοῦ ἀκλίστον, τριάδα ὑμνήσωμεν ἀπαύστως.

Ῥῦσαι ἡμᾶς κολάσεως καὶ τῆς αἰωνίου κατακρίσεως, τοὺς σὲ ἀνυμνοῦντας ἀγνὴ Θεογεννήτορ.

Σὲ τὴν μακαρίαν ἐν γυναιξίν καὶ εὐλογημένην τοῦ Θεοῦ.

"Επεινας παλάμας ἐπὶ σταυροῦ τὸν κατατεινόμενόν με πολλαῖς μεθοδίαις τοῦ πλάνου, οἰκτίρμον, ἀνακτώμενος.

Ψύλας τοῦ θανάτου καὶ τοὺς μοχλοὺς λύσας, ἐκ νεκρῶν τριήμερος ἐξανέστης ἢ πάντων, οἰκτίρμον, ἐξανάστασις.

"Εβλυσας νεκροῖς τὴν ὄντως ζωὴν, καὶ ἐξαναστὰς τριήμερος ἀνελήφθης ἐν δόξῃ, ὁρώτων τῶν σεπτῶν μαθητῶν.

"Πλεον ἡμῖν ἀπέργασαι ἄχραντε παρθένε τὸν σὺν υἱόν καὶ Θεὸν τὸν ἀπάντων τοῖς πίστει ἀνυμνοῦσί σε.

"Ὅτι ἐγὼ εἶμι Θεὸς ὁ σᾶρκα.

"Ὡσπερ ἀνύψωσε πάλαι τὸν ὄφιν Μωϋσῆς, οἰκτίρμον, οὕτω σὺ ἐπὶ τοῦ ξύλου ἀνυψώθης, τοῦ ἀλάστορος ἐχθροῦ τὴν ἰσθόλον κακίαν ἀπορράπιζων, καὶ διασώζων ἡμᾶς.

Δόξα τῇ δόξῃ σου δεδοξασμένη Ἰησοῦ· τεθεῖς γὰρ ἐν μνημείῳ ὡς νεκρὸς ἐθελουσίως, ἐξανέστης ὡς Θεὸς, συνηγείρας τὸν κόσμον τῇ σῆ ἐγέρσει ὡς παντοδύναμος.

"Ἦδη ἐγήγηρται ὁ ζωοδότης ἐκ νεκρῶν ἐβόα, γυναιξὶ πάλαι ὁ ἄγγελος ἀσπράπτων· μὴ θρηνεῖτε οὖν λοιπὸν, ἀλλὰ τοῖς ἀποστόλοις πῆν τούτου ἐγερσιν ἀπαγγεῖλατε.

"Ἄγιε κύριε ὁ γεννηθεὶς ἐκ τῆς ἀγνῆς παρθένου, σταυρωθεὶς τε καὶ ταφείς ἐθελουσίως, καὶ ἀναστὰς ἐκ τῶν νεκρῶν, ταῖς αὐτῆς ἰκεσίαις τὰ σὰ ἐλέη πάσε κατὰπεμψον.

Τὸν τοῦ παντὸς δημιουργὸν καὶ σωτῆρα τῶν ψυχῶν ἡμῶν
ἱερεῖς ὑμνεῖτε, λαὸς ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας
τοὺς αἰῶνας.

Ἐπυλογοῦμέν σου Χριστὲ τὴν τριήμερον ἀνάστασιν, καὶ τὴν φαινοτάτην ἀνάληψιν ἐν πίστει αἰεὶ δοξολογοῦμεν.

Τὸν σταυρωθέντα δι' ἡμᾶς καὶ νεκρὸν τεθέντα μνήματι, καὶ τῇ τούτου ἐγέρσει φωτίσαντα τὸν κόσμον Χριστὸν ὑπερυψοῦμεν.

"Ἦλιε ἄδυτε Χριστὲ ὁ ταφείς καὶ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν, φωταγώγησον πάντων ἡμῶν τὰς διανοίας δοξάζειν σε ἀκαύστως.

Ἰκετηρίαν τῇ ἐκ σοῦ σαρκωθέντι λόγῳ ποίησον, θεοτόκε παρθένε, ἡμᾶς ὡπως οἰκτιρῆ τὸς τελευταίωμένους.

Μεγαλύνομεν Χριστὲ τὴν σὴν πανάχραντον.

Ὡς ἀμνὸς ἐπὶ σφαγῆν προσήχθης δέσποτα Χριστὲ ὁ Θεὸς, καὶ τοῖς τραύμασί σου οἷς ἐκουσίως ὑπέστης, τῶν δαιμόνων πᾶσαν πονηρὰν πληθὺν ἐτραυμάτισας.

Συνετρίβησαν μοχλοὶ τῆ παρουσίας σου τοῦ ἄθου Χριστὲ, καὶ ἀνέστησαν οἱ ἀπ' αἰῶνος θανόντες, ἀνυμνοῦντες σὲ τὸν νικητὴν καὶ πάντων δεσπόζοντα.

Ἡ ἀγία σου Χριστὲ ἐκ τάφου ἔγερσις ὑπάρχει ζωὴ ἡ ἀνάληξις δὲ διηνεκής εὐφροσύνη, ἣν ἐν πίστει ἅπαντες ἡμεῖς νῦν προεορτάζομεν.

Φῶς ἡμῖν τὸ ἐκ φωτὸς παρθένα ἄχραντε ἐκύησας, καὶ ἐμείωσας τῆς ἀθείας τὸ σκότος· ὅθεν πάντες πίστεως φωναῖς ἀνυμνολογοῦμέν σε.

Τὴν Θεῖαν ἐννοήσας σου κένωσιν.

Ἡ πρὶν τῆ ἁμαρτίας κατάκριτος φύσις ἡμῶν, παρβασιλεῦ, τῆ σὴ προσλήψει ἠλέκται, ὑμολογοῦσά σου φόβῳ τὴν ἔγερσιν καὶ Θεῖαν ἀνάληψιν.

Θαμβεῖται ἀσωμάτων τὰ τάγματα κατανοοῦντά σε Χριστὲ φορέσαντα σῶμα γήινον, καὶ ἐπιβάντα νεφέλη, καὶ πρὸς τοὺς οὐρανούς ἀνερχόμενον.

Ἰδοῦσαι ἐρυθρὰ τὰ ἱμάτια τὰ σὰ Χριστὲ παρβασιλεῦ, τῆ σὴ ἀνόδη ἐξέστησαν αἱ τῶν ἀγγέλων δυνάμεις, καὶ φόβῳ καὶ χαρᾷ προσεκύνησαν.

Κροτήσωμεν τὰς χεῖρας· ὁ κύριος ἐξεγερθεὶς ἐκ τῶν νεκρῶν πρὸς οὐρανοὺς ἀνελήλυθεν, ὑποταγέντων ἀγγέλων αὐτῷ ὡς ποιητῆ καὶ Θεῷ ἡμῶν.

Ἡσαΐα χόρευε.

Ἰερὰν πανήγυριν πᾶσα κτίσις ἄγει ἐμφανῶς, τῆ ἀναλήψει τῆ σὴ λόγῃ καὶ Θεῷ, ἐν ἣ προσενηνοχας τῷ πατρὶ σου ἦν περ ἐξ ἡμῶν φύσιν ἀνέλαβες ὑπὲρ λόγον, ἀναλλοίωτε.

Ὡς Θεὸς συνέτριψας πύλας ἄθου σῶτερ καὶ μοχλοὺς, καὶ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν πρὸς τοὺς οὐρανούς ἀβριον ἀνέρχουσαι, τῶν ταγμάτων τῶν ἀγγελικῶν πύλας διάρτατε ἐκβοῶντων μετ' ἐκπλήξεως.

Σοῦ τὴν Θεῖαν ἀνοδοῦ θαυμαζόντων Θεῖων μαθητῶν, ἐπέστη-

σαν ἐμφανῶς ἄγγελοι αὐτοῖς, βοῶντες ὅν βλέπετε ἀνιόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, οὕτως ἐλεύσεται μετὰ δόξης κρίναι ἅπαντας.

Ἦν Χριστὲ θεδώρησαι πρὸς τὰ ἄνω πάλαι ἀνιὼν εἰρήνην τοῖς μαθηταῖς, ταύτην καὶ ἡμῖν πλουσίως κατάπεμψον ἐν ἀγάπῃ πάντας συντηρῶν, ὅπως συμφώνως σε τὸν σωτῆρα μεγαλύνωμεν.

Φωτοφόρον ὄχημα τοῦ ἡλίου σὺ τοῦ νοσητοῦ γεγέννησαι ἀληθῶς ἄχραντε ἀγνή, δι' οὗ οἱ καθήμενοι ἐν τῷ σκότει ἐβλεψαν τὸ φῶς τῆς ἐπιγνώσεως, καταχρέως σε δοξάζοντες.

Ἄσεβεῖς οὐκ ὄφονται τὴν δόξαν.

Ἀναλαμβάνόμενος ἐκ γῆς πρὸς οὐρανοὺς, οὓς οὐκ ἔλιπες τῷ πατρὶ συνεδρευῶν δέσποτα καὶ τῷ πνεύματι, μαθητὰς εὐλόγησας ἀνυμνοῦντάς σε φιλόανθρωπε.

Ἀσωμάτων γάξεις σε ὡς εἶδον Ἰησοῦ, μετὰ σώματος οὐρανοῖς ἐπιβάντα, χαίρουσαι κατεπλήττοντο τὴν πολλὴν σου κύριε πρὸς ἀνθρώπους συγκατάβασιν.

Τὴν ληρσεῖσαν δέσποτα οὐσίαν ἐξ ἡμῶν ἐν τῷ θρόνῳ τῷ πατρικῷ ἐνιδρύσας κύριε κατεκάλυπας, μεθ' ἧς μέλλεις ἔρχεσθαι κρίναι κόσμον παντοδύναμε.

Τὴν ἀγνήν ἀγνεύοντι τιμήσωμεν νοῖ, καλλονὴν τὴν Ἰακώβ ταῖς ἐνθέοις πράξεσι καλλυνόμενοι, εὐσεβῶς ὑμνήσωμεν ὡς μητέρα τοῦ θεοῦ ἡμῶν.

Λυτρωτῆ τοῦ παντός.

Χερουβὶμ ἐπὶ ὠμῶν ὀχούμενος ἀνελήφθης ἐν δόξῃ, ὁρώντων σε τῶν μαθητῶν σου κύριε, καὶ βοῶντων ἀπαύτως, πάντα τὰ ἔργα εὐλογεῖτε κυρίου τὸν κύριον.

Εὐλογῶν μαθητὰς ἀνεφέρετο εἰς τὸ ὕψος Χριστός, τὸν παράκλητον τούτοις ἐκπέμψαι ψάλλουσι καὶ συμφώνως βοῶσι, πάντα τὰ ἔργα εὐλογεῖτε κυρίου τὸν κύριον.

Καθελὼν τὸ τῆς ἔχθρας μεσότοιχον τοὺς θνητοὺς τῷ πατρὶ σου κατήλλαξας, καὶ ἀελθὼν ἀνήγαγες ἦν προσείληφας σάρκα, ἀναρχε λόγε ὑπεράνω ἀρχῶν καὶ δυνάμεων.

Τὸ κοινὸν τῶν πιστῶν ἰλαστήριον, τὴν ἐτοιμὴν ἀνθρώπων βοή-

θειαν, τὴν πρὸς τὸν κτίστην γέφυραν τὴν μετάγουσαν πάντας πρὸς σωτηρίαν, τοῦ Θεοῦ τὴν μητέρα δοξάσωμεν.

Εὐα μὲν τῷ τῆς παρακοῆς νοσήματι.

Ἐξ ὄρας Χριστὸς τῶν ἐλαιῶν νεφέλη σε ὡσπερ θρόνος καθυπέλαβε, πάντων τῶν θείων μαθητῶν σου ὁρώντων, καὶ ἐν τρόμῳ βοώντων σοι, μὴ λίπης ὀρφανὸς οὐς ἠγάπησας δι' εὐσπλαγχνίαν ἀδιήγητον.

Κατήλθες τὸ πρὶν ἄνευ σαρκὸς (1), ἀνέρχῃ δὲ σῶμα φέρων, ὃ προσεילהας· φόβῳ δὲ πύλαι οὐρανῶν σοι ἀνοίγονται καὶ νόες οὐράνιοι ὀρῶντες καταπλήττονται, θέσποτα, τὴν δι' ἡμᾶς σου συγκατάβασιν.

Τί ἴσασθε βλέποντες ὑμεῖς τὴν ἄνοδον τὴν φρικώδη; πάλαι ἔφησαν ἄγγελοι θείους ἀποστόλους· ὃν τρόπον θεωρεῖτε, ἐλεύσεται καὶ πάλιν ἐπὶ γῆς κρῖναι ἅπαντας, ὃ μετὰ θόξης ἀνερχόμενος.

Συνοῦσα τοῖς θείοις μαθηταῖς ἢ πᾶνἄγνος, καὶ ὀρῶσα ὃν ἐγέννησε γῆθεν ὑψούμενον ἔβρα· ἀνέρχῃ πρὸς πατέρα συνάναρχον, τῆς θόξης σου πληρῶσας τὰ σύμπαντα, δεδοξασμένε μόνε κύριε.

Τὴν θέησιν ἐκχεῶ πρὸς κύριον.

Πληρώσας γὰρ ἐπὶ γῆς τῆς θόξης σου, ἀνελήφθης μετὰ θόξης ἀφράξου, καὶ τῷ πατρὶ· προσηγάγω τὴν σάρκα ἣν ἐξ ἡμῶν διὰ σπλάγχνα ἐφόρεσας, καὶ ὑμνησαν οὐρανῶν αἱ θυνάμεις σε μόνε φιλόανθρωπε.

Ἐπάρθητε ἐπουράνιοι πύλαι καὶ εἰσδέξασθε θεὸν σαρκοφόρον, αἱ νοεραὶ ἀνεβῶν θυνάμεις ταῖς πυθομέναις, τίς οὗτος ὃν λέγετε· καὶ αἴνεσιν ὡς ποιητῇ τῶν ἁπάντων ἀπαύτως προσάξατε.

Τὴν ἄνοδον τὴν φρικτὴν θεώμενοι οἱ τοῦ λόγου μαθηταὶ ἀνεβῶν· πέμψον ἡμῖν τὸ πανάγιον πνεῦμα, καὶ ὄργανους μὴ ἐάσης τοὺς θάλας σε γινώσκοντάς σε ἀληθῆ καὶ θεὸν καὶ βροτὸν, ἀναμάρτητε.

Ἐθέωσας τῶν βροτῶν τὴν οὐσίαν, ἀπορρήτως γεννηθεὶς ἐκ πατρὸς, ὃ τοῦ πατρὸς ὁμοούσιος λόγος, καὶ ἀνελήφθης ἐν θόξῃ θωρούμενος εἰρήνην σε τοῖς μαθηταῖς, καὶ τῷ κόσμῳ τὸ πλῆσιον ἔλεος.

(1) Hoc dicitur contra illos haereticos, qui Christi corpus caelo delatum, et per Mariam ceu per fistulam traductum, in mundum venisse affirmabant.

Παῖδες ἑβραίων ἐν καμίνῳ.

Πάθος καὶ θάνατον ὑπέστης, καὶ τριήμερος ὡς εἶπας ἐξηγέρσης, καὶ πρὸς τοὺς οὐρανοὺς ἀνῆλθης, μελωδούντων τῶν μαθητῶν σου κύριε ὁ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

Πνεῦμα ἤρην ὡς ἐπηγγείλω τὸ πανάγιον ἀπόστειλον οἰκτιρμον, οἱ σοφοὶ μαθηταὶ ἐβόων, τὸ σοφίζον καὶ συνετίζον ἅπαντας, τοὺς πίστευσε ὑμνοῦντας.

Χεῖρας κροτήσατε τὰ ἔθνη, ἀλαλάξατε Θεῶ ἐν εὐφρόσυνῃ· ἀνέληφθη ἰδοὺ καὶ κάθηται ἐν δόξῃ ἐν δεξιᾷ ὡς σύμβροτος τοῦ πατρὸς εἰς τοὺς αἰῶνας.

Κόλπους πατρῷους μὴ κενώσας ἐν τοῖς κόλποις σου ὁ λόγος ἀνεκλήθη, ἀλογίας ἡμᾶς ῥυσάμενος παρθένε τοὺς μελωδοῦντας κύριε ὁ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

Ἐπταπλασίως κάμινον.

Ὁ μορφωθεὶς ὡς γέγραπται ὑπὲρ νοῦν τὸ ἀλλότριον, καὶ διὰ παῖδων πᾶσι πιστοῖς ἀπάθειαν σαφῶς δωρησάμενος, ἀπὸ τῆς γῆς ἀνέρχεται νῦν ἐφανερωθῆναι τοῦ πατρὸς τῷ προσώπῳ, ἀγγέλων θρόνων κυριοτήτων αὐτὸν δοξολογούντων εἰς πάντας.

Λευχημονοῦντες ἄγγελοι ἀποστόλοις ἐπέστησαν, ἐπαπορουμένοι τῷ καινῷ θεάματι τῆς σῆς ἀναλήψεως, λέγοντες, ὑμεῖς τί ἀτενίζοντες οὕτως θαμβεῖσθε εἰς τὸ ὕψος; Ἰησοῦς οὗτος πάλιν, ἐλεύσεται ὃν τρόπον ὁρᾶτε κρῖναι κόσμον.

Πάντα πληρώσας κύριε ὡς Θεὸς ἀδιάστατος, πρὸς τοὺς οὐρανοὺς μετὰ σαρκὸς ἀνέδραμες, καθυποταγέντων σοι ἀγγελικῶν δυνάμεων, καὶ χαρμονικῶς τῶν μαθητῶν ἁνυμνούστων, καὶ φόβῳ μελωδούντων ἱερεῖς εὐλογεῖτε.

Θεοκυήτορ πᾶναγε τῆς ψυχῆς μου τὰ τραύματα, καὶ τῆς ἁμαρτίας τὰς οὐλὰς ἐξάλειψον, πηγαῖς ἀποσμήχουσα ταῖς ἐκ πλευρᾶς τοῦ τόκου σου, καὶ τοῖς ἐξ αὐτῆς ἀποκαθαίρουσα βείθροις· πρὸς σὲ γὰρ ἀνακράζω καὶ πρὸς σὲ καταφεύγω, καὶ σὲ ἐπικαλοῦμαι τὴν μόνην προστασίαν.

Ἐφριξε πᾶσα ἀκοή.

Ἄρατε πύλας νεκρῶς ἐπουράνιοι δυνάμεις· ἀφίκεται ὁ βασι-

λεὺς ἡμῶν θνητὴν οὐσίαν ἀναλαβόμενος, καὶ εἰσελεύσεται θεὸς ὑπάρχων καὶ ἄνθρωπος πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ, ἐργασάμενος φρικτὰ καὶ παράδοξα.

Ψάλατε πάντες συνελθῶς, ἀλαλάξατε θεῶι τῷ ποιήσαντι ἔργα παράδοξα, καὶ ἀνελθόντι πρὸς τὰ οὐράνια, καὶ ἀποστόλοις τὸ σεπτὸν πνεῦμα καταπέμψαντι, τὸ ἁγιάζον ἡμᾶς τοὺς δοξάζοντας αὐτοῦ τὴν θεότητα.

Λέλυται ἄθης σὴ ταφῇ, καὶ ἀνάσσεις ἀνθρώποις δεδωρηταὶ τῇ ἀναστάσει σου, καὶ κατηυγάσθη γῆ καὶ οὐράνια τῇ ἀναλήψει σου Χριστέ, μόνη ἀναλλοίωτε καὶ παντοδύναμε, ὁ δωτὴρ τῶν ἀγαθῶν καὶ σωτὴρ ἡμῶν.

Φωνὴν σοι τὴν τοῦ Γαβριὴλ μετὰ πάντων τῶν ἀγγέλων προσφέρομεν, χαίρε παλάτιον τοῦ βασιλέως τὸ φωτεινότατον, χαίρε ἡ γῆν τοῖς οὐρανοῖς παρθένη συνάψασα, δι' ἧς σωζόμεθα, οἱ εἰδότες σε ἀγνὴν θεομήτορα.

Σοῦ ἡ τροπαιοῦχος δεξιᾶ.

Σοῦ τὴν ἐπὶ γῆς καινοπρεπεῖ ἄγνοησάντων ἀγγέλων κατάβασιν, ταύτην ἀναβαίνοντος ἐν οὐρανοῖς μαθητιῶσι λέγοντες, τίς οὗτος ὑπάρχει ὁ βασιλεὺς τῶν δυνάμεων;

Σταύρωσιν ἐκούσιον Χριστὸν καθυπομείνας ἀνέστης τριήμερος, αὐθις ἀνελήφθης τε εἰς οὐρανοὺς, τῶν μαθητῶν ὀρώντων σε καὶ ἐκπληττομένων τὴν ὑπὲρ νοῦν δυναστείαν σου.

Νέφη τὴν ἐπίβασιν αὐτοῦ παντοδυνάμω βουλήσει τιθέμενος, ὁ ἀπερινόητος τῶν ἐλαιῶν ἐξ ὄρους νῦν ἀνέδραμεν ἄνω πρὸς τὸ ὕψος νεφέλη προσεποχούμενος.

Τάγματα ἀγγέλων ἀληθῶς ἐπουρανίων ἀγνὴ ὑπερβέβηκας, λόγον σωματώσασα τὸν τοῦ πατρὸς ὃν ἐκτενῶς ἐκέτευε, πράξεων ἀλόγων ἡμᾶς ῥυσθῆναι πανάμωμε.

Τὸν τοὺς ὕμνολόγους ἐν καμίνῳ.

Τὸν πρὸς τὸν ἀρχίφωτον πατέρα ἀνελθόντα ἐν δόξῃ, καὶ καταπέμψαντα ἀποστόλοις τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε.

Ἄσατε καὶ ψάλατε κυρίῳ, ἀλαλάξατε αἱ πατριαι τῆς γῆς.

ἀνελήφθη ἐν θόξῃ γὰρ σήμερον συνάψας τοῖς ἐπουρανίοις ἡμᾶς εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ἄνδρες γαλιλαῖοι τί ὁρῶντες εἰς τὸ ὕψος ἐν φόβῳ, οὕτως ἐστήκατε; μαθηταῖς οἱ ἀσώματοι ἔλεγον· ὅν τρόπον βλέπετε, καὶ πάλιν Χριστὸς ἐν θόξῃ ἤξει.

Ἡ ἀγεωργήτως ἐκβλατήσασα τὸν οὐράνιον σάχυν, τὸν διατρέφοντα θεικῆ δυνατεία τὰ σύμπαντα, παρθένη, ἔμπλησον πεινώσαν τὴν ταπεινὴν ψυχὴν μου.

Τύπος τῆς ἀγνῆς λοχείας σου.

Πάθος καὶ σαυρὸν καὶ θάνατον ὑπὲρ ἡμῶν ὑπέστης ὁ ὑπεράγαθος, καὶ ἐξαναστὰς θεοπρεπῶς ἀνελήλυθας πρὸς τὸν ἀναρχον λόγε πατέρα σου· διό σου προσκυνούμεν τὴν ἀκατάληπτον θεότητα.

Κράζει Μωϋσῆς ἐν πνεύματι, ἀγγελικαὶ δυνάμεις ἐνισχυσάτωσαν τῷ παμβασιλεῖ σωματικῶς ἀναβαίνουντι ἀπὸ γῆς πρὸς τὰ ἄνω βασίλεια, καὶ θρόνῳ καθισθῶντι τῷ πατρικῷ φύσιν τὴν ἔκπτωτον.

Πύλαι νοητῶς ἐπάρθητε, προφητικῶς ἐβόα Δαυὶδ ἐν πνεύματι· ὁ μονογενὴς υἱὸς θεοῦ ἐβασίλευσεν ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἄνεισι σαρκὶ πρὸς τὸν πατέρα, ὃν κατερχόμενος οὐκ ἔλεπεν.

Ὅτι ἐγὼ εἶμι ὁ ἐν θαλάσσῃ.

Συναλιζόμενος ἐν τεσσαράκοντα τοῖς μαθηταῖς ἡμέραις, μετὰ τὴν θείαν ἐκ τάφου σωτὴρ ἀνάστασιν, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ θεῖον συστέμενος αὐτοῖς ἐξαποστέλλειν, ἐν φωναῖς ἀνελήφθη, ἐν θόξῃ ἐπ' ὅμοις χερουβικοῖς, φρικτῶς ἐποχοούμενος.

Πύλας ἐπάρατε, γινῶτε παράδοξα, νοεραὶ δυνάμεις ταῖς ἀνωτέραις ἐβόων, ὁ βασιλεὺς τοῦ παντός σῶμα γήινον φέρων ἀνήλθε πρὸς ἡμᾶς εἰς προανάπαυσιν αὐτοῦ, τοὺς ἀνθρώπους ζωῆσας δι' εὐσπλαγχνίαν πολλὴν καὶ ἄμετρον ἔλεος.

Ἀποκρυβὴν αὐτοῦ σκότος ὁ θέμενος τῇ ἀσωμάτῳ φύσει, ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων ὁ ἐπιβαίνων θεός, σαρκωθεὶς ἐκ παρθένου νεφέλης φωτεινῆς, διὰ νεφέλης ἀπὸ γῆς πρὸς τὸ ὕψος ἀνῆλθεν, ὁρίωντων μαθητῶν τὴν εὐδοξον ἀνοδον.

Ἡ ἀγεώργητος γῆ ἢ βλατήσασα τὸν τοῦ παντός τροφέα τὸν ὑπαυαίγοντα χεῖρα, καὶ εὐδοκίᾳ αὐτοῦ ἔμπιπθῶντα πᾶν ζῶον

ἰσχύϊ Θεϊκῇ, σήριξον ἄρτω ζωτικῇ παρειμέναις καρδίαις τῷ κόρῳ τῶν δυσχερῶν ἡμῶν παραπτώσεων.

Ἰνδάλματος χρυσοῦ.

Τὴν φύσιν τοῦ Ἀδάμ προσλαβόμενος, καὶ ταύτην Θεώσας, λόγε, πρὸς τὸν ἀρχίφωτον ἀνήγαγές σου πατέρα, καταπλαγέσσης πάσης ἀσωμάτων τάξεως, καὶ ἀναβοώσης, ὑμνεῖτω τὸν κύριον πᾶσα ἡ κτίσις.

Ἡλίας προτυπῶν τὴν φρικώδη σου ἀνάβασιν, ζωοδότα, Θεῶν ἐν πνεύματι ἐδείχθη ἀρματηλάτης, καὶ πρὸς τὸ ὕψος ὕλος ἀπὸ γῆς ἐφέρετο, μέλπων σοὶ τῷ κτίστῃ, ὑμνεῖτω τὸν κύριον πᾶσα κτίσις καὶ ὑπερυψούτω.

Λιγέσατε Θεῶν, ἀλαλάξατε τὰ ἔθνη, κροτεῖτε χεῖρας, συμφώνως ψάλατε, ἐν δόξῃ Χριστοῦ ἀνῆλθεν, ὁ βασιλεύων ὁ Θεὸς πρὸς ἡμᾶς ἐλήλυθε σῶσαι τοὺς βοῶντας ὑμνεῖτω τὸν κύριον πᾶσα κτίσις.

Κυρίως σε, ἀγνή, καταγγέλλοντες δοξάζομεν Θεοτόκον· σὺ γὰρ τὸν ἕνα ἀπεκύσας τῆς τριάδος σεσαρκωμένον· ὃν σὺν τῷ πατρὶ καὶ πνεύματι μελωδοῦμεν ὑμνεῖτω ὡς κύριον πᾶσα κτίσις.

Ἀπορεῖ πᾶσα γλῶσσα.

Ὁ μετὰ δόξης ἄρτι ἐπιβαίνων νεφέλῃ τίς ἄρα πέλει, ἔφησαν ἀνώτεραι αἱ τάξεις ταῖς βοῶσαις πύλας νοητὰς διάρατε· Θεὸς ὁ μόνος τὰ ἐπὶ γῆς συνάψας σεπτῶς τοῖς οὐρανοῖς, τούτῳ μεγαλωσύνην καὶ δόξαν φόβῳ προσάξομεν.

Ἡ ἀπωσθεῖσα φύσις ἐν Ἐδέμ καθοροῦται ἐν τοῖς ὑψίστοις θρόνῳ πατρικῇ ἐνιδρυμένη παραδόξως, καὶ προσκυνουμένη πάντοτε ὑπὸ ἀγγέλων, ὑπ' ἀρχαγγέλων, θρόνων, θυνάμεων, ἀρχῶν· δόξα τῷ εὐδοκήσαντι οὕτως μόνῳ Θεῷ ἡμῶν.

Ὅρατε ἔφης, λόγε μαθηταῖς λυπουμενοῖς τῇ σῇ ἀνόδῳ· κάθισθε προσμένοντες ἐν πίστει ἕως ἔλθῃ Θεῖος πρὸς ὑμᾶς παράκλητος ἐκ τῶν ὑψίστων, τῶν χαρισμάτων πάντων ἢ ἄψονος πηγῇ· οὗτος ὑμᾶς διδάξει τὰ πάντα ὡς ὑπεράγαθος.

Τὸ στερέωμα τῶν ἐπὶ σοὶ πεποιθότων.

Τὴν κατάκριτον καὶ παραβάσει φθαρτίσαν ἀνήγαγες θείσποτα φύσιν ἀνθρώπων ὑπεράνω τῶν ἀγγέλων, ὡς εὐσπλαγχνος.

Ἄνεληλυθας πρὸς οὐρανὸν μετὰ δόξης, ὑμνούντων σε κύριε τῶν ἀσωμάτων ὡς τῶν ὄλων ποιητὴν καὶ Θεὸν αὐτῶν.

Τὸν παράκλητον, τῆς ἀληθείας τὸ πνεῦμα, ἀπέστειλας δέσποτα τοῖς μαθηταῖς σου, ἀνελθὼν εἰς οὐρανοὺς ὑπεράγαθαι.

Σωματούμενος ἐκ σοῦ προήλθεν ὁ λόγος, τὴν ἐκπτωσιν ἄχραντε τῶν προπατόρων διὰ σπλάγγνα οἰκτιρισμῶν ἀνορθούμενος.

Ἄστέκτω πυρὶ ἐνωθέντες.

Πᾶσαν ὁ Θεὸς ἐκπληρώσας τὴν ὑπὲρ ἡμῶν οἰκονομίαν ἀνελήφθης, καθορώντων τῶν μαθητῶν σου, καὶ φόβῳ βιώντων σοι, εὐλογοεῖτε πάντα τὰ ἔργα τὸν κύριον.

Ἄνδρες ἀληθῶς γαλιλαῖοι τί ἐνατενίζετε οὕτω τῷ δεσπότη πρὸς οὐρανοὺς ἀνερχομένῳ, ἔλεγον οἱ ἄγγελοι ὅν ὁράτε, πάλιν οὗτος μέλλει ἔρχεσθαι κρῖναι πᾶσαν κτίσιν, κριτὴς πάντων ὑπάρχων.

Πνεῦμα τὸ εὐθὲς, πνεῦμα Θεῖον, πνεῦμα τὸ συνῶν σοι ἀμερίτως, ὡς ὑπέσχου, πέμψον ἡμῖν, ὁ ταῖς νεφέλαις δόξην ἐποχούμενος, Θεοῦ λόγε, Θεῖοι, ἀπόστολοι, ἔκραζον ὕπως σε ὑμνώμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ἐκ σοῦ τοῦ Θεοῦ ἡ σοφία οἶκον ἑαυτῇ δομησαμένη ἐσαρκώθη, ἀπορρήτῳ συγκαταβάσει, κόρη ἀπειρόγαμε· σὺ γὰρ μόνη πάντων γενεῶν ἐκλέλεξαι ἄφθορος ἀφθόρου εἰς κατοικίαν λόγου.

Καινὸν θαῦμα καὶ θεοπρεπές.

Ὁ μετὰ δόξης ἐν ἀλαλαγμῷ ἀνερχόμενος, ὡς ὁ προφήτης πάλαι φησὶν, οὗτος πάντων κύριός ἐστι καὶ θεσπότης· ψάλατε ἔθνη, τούτῳ πίστει ψάλατε, καὶ τρόμῳ αὐτὸν δοξολογεῖτε τὸν ἐργασάμενον ἀνεξιχνίαστα καὶ ἀπόρρητα.

Κατηφιῶσιν ἔφη μαθηταῖς, οὐ χωρίζομαι εἰς τὸν αἰῶνα ὅλως ὑμῶν, εἰ καὶ πρὸς τὸν πέμψαντα πατέρα ὑπάγω· ἅπειτε, κόσμον ὅλον μαθητεύσατε γινώσκειν Θεὸν ἀληθινόν με, τὸν ἐργασάμενον ἃ ἐθεάσασθε καὶ ἠκούσατε.

Εἰρήνην πᾶσιν ἔφησας Χριστὲ, καὶ νεφέλη σε ὑπολαβοῦσα αὖτις φωτός, πάντων καθορώντων, ἀπὸ γῆς ἀνυψώθης· καὶ ἀνελθὼν ἐπέκεινα ἐκάθισας ἀπάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας· διὸ ὑμνούμεν τὴν πολυύμνητον δυναστείαν σου.

Φωτὸς δοχεῖον φαίνει σε ἀγνή ὁ ἐκ σοῦ ἀτρέπτως σαρκωθεὶς ἀόρητως Θεός, ἐν σταυρῷ ὑψώσας τοῦ Ἀδάμ τὴν οὐσίαν, καὶ ἐν νεκροῖς πρωτότοκος γενόμενος, καὶ μένων Θεός ἐν τοῖς ὑψίστοις, ἅμα πατρί τε καὶ θείῳ πνεύματι δοξαζόμενος.

Ὁ καθήμενος ἐν θόξῃ.

Ὁ ἀπρόσιτος τὴν φύσιν, πρόσιτός μοι γενόμενος, ὡς ἐμὲ φορέσας, ὄλην μου τὴν φύσιν ἐλάμπρυνε, καὶ τῇ αὐτοῦ ἀναλήψει ἀνεβίβασεν ὑπεράνω ἀπάσης ἀρχῆς καὶ δυνάμεως.

Διφρελάτης ὁ Ἡλίας τὸν αἰθέρα διήρχετο, προτυπῶν σου πάλαι λόγε τοῦ Θεοῦ τὴν ἀνάληψιν· ὡς γὰρ ἐν ἄρματι σῶτερ ἐποχούμενος, τῇ νεφέλῃ πρὸς τοὺς πατρικοὺς κόλπους ἐφθάσας.

Μαθητῶν ἀτενιζόντων τὸ φρικτὸν τῆς ἐπάρσεως καὶ ἐκπληταμένων, θεῖοι προσεφθέγγοντο ἄγγελοι· ἄνδρες ὑμεῖς γαλιλαῖοι καθὼς βλέπετε, οὕτως ἤξει πάλιν ὁ αὐτὸς κρῖναι ἅπαντας.

Ἀναπλάττεις συντριβεῖσαν καὶ φθορᾷ ὑποκύψασαν τὴν βροτείαν φύσιν ἄχραντε θεὸν σωματώσασα, καὶ ὑπὲρ φύσιν τεκοῦσα ἀπειρόγαμε· ᾧ κραυγάζομεν θόξα Χριστέ.

Παῖδας εὐαγεῖς ἐν τῇ καμίνῳ.

Ὁ περιπατῶν ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων νεφέλῃ ἐποχούμενος, νῦν ἀναλαμβάνεται εἰς τὰ ἐπουράνια, ἔνθα ὑπῆρχε πρότερον, καὶ τὸν παράκλητον ἐκπέμπει μαθηταῖς ἀνυμνοῦσι καὶ ὑπερυψοῦσιν αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Σταυρὸν καὶ ταφὴν καθυπομείνας βουλήσει ἀνέστης παντοδύναμε, καὶ τοῖς ἀγαπῶσί σε ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ὀπτανόμενος ἐχρηροποιεῖς αὐτούς· εἰδ' οὕτω τε αὐτοὺς εὐλογήσας, πρὸς τὸν σὸν πατέρα ἀνήλθες μετὰ θόξης.

Μυήσας σαφῶς τὰ ὑπὲρ λόγον ὁ λόγος τοὺς θεολόγους ἀναβέβηκε, πέψας ὡς ὑπέσχετο ἐπὶ μαθητὰς αὐτοῦ τὸ παντουργὸν καὶ σύνθρονον πνεῦμα· βοῶντων αὐτῷ, τὸν κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα καὶ ὑπερυψοῦτε.

Ἡ πύλη Θεοῦ ἡ κεκλεισμένη, ἣν μόνος διώδευσεν ὁ ὕψιστος, ἵθυσον πρὸς τρίβους με θείας, καὶ διάκριξον τῆς σωτήριας πύ-

λας μοι Θεοχαρίτωτε· πρὸς σὲ γὰρ καταφεύγω παρθένε μόνη προστασία τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων.

Λίθος ἀχειρότητος ὄρους.

Ἔως ἂν ἐνδύσησθε, ἔφης τοῖς μαθηταῖς, σθένος ἐξ ὕψους, κάθησθε ὁμοῦ συνηγμένοι· ἐγὼ γὰρ ἤδη ἀναλαμβάνομαι, καὶ τοῦ πατρὸς τὸν σύμφρονου ἀποστελῶ ὑμῖν παράκλητον.

Δεῦτε μυστικῶς συνελθόντες πάντες εἰς ὕψος Θεωρίας, ὁμ-
μασι κατίδωμεν νοὸς ἀναληφθέντα καὶ καθεζόμενον ἐκ θεξιῶν ὡς
σύμφρονου πατρὸς τὸν λόγον τὸν αἰδίου.

Ἥλιος ἐκ τάφου ὠραῖος ἐξανατεῖλας ὁ θεσπότης, ὡσπερ σε-
λασφόρους ἀκτίνας τῇ οἰκουμένη πάσῃ ἐξέλαμψεν τοὺς ἀποστό-
λους φαίνοντας, καὶ τὴν ἀχλὺν ἀποδιώκοντας.

Φεῖσαί μου Χριστέ ὅτ' ἂν ἔλθῃς κρῖναι τὸν κόσμον μετὰ δό-
ξης, λύσου τὴν ἀχλὺν τῆς ψυχῆς μου ταῖς ἰκεσίαις τῆς κησά-
σης σε· καὶ κληρονόμον ποιήσου τῆς οὐρανίου βασιλείας σου.

Πρὸς σὲ ὀρθρίζω τὸν δι' εὐσπλαγγίαν.

Θανάτου κράτος θεία δυναστεία καθελὼν ἐξανέστης τριήμερος
Χριστέ μου, καὶ πρὸς οὐρανοὺς μετὰ δόξης ἀνῆλθες, τῶν σῶν
μαθητῶν ἀνυμνούστων Θεόν σε καὶ φιλόανθρωπον.

Ἡμᾶς μὴ λίπης ὀρφανούς οἰκτίρμων· ὡς ὑπέσχου δὲ πέμψου
τὸ ἅγιόν σου πνεῦμα, οἱ σοὶ μαθηταί, λυτρωτά, προσεφώνουν,
ἡνίκα ἐκ γῆς ἀνερχόμενον ἴδον σε φιλόανθρωπε.

Ἴδου τὸ πνεῦμα μέλλει κατεῖναι ἐπὶ γῆς νῦν ἐν γλώσσαις πυ-
ρίναις, ὅπως δείξῃ πυρίνους σαφῶς τοὺς σπηλίνους τοῦ λόγου
σεπτοὺς μαθητάς, καταγγέλλοντας τοῦτον ὡς φιλόανθρωπον.

Βροτείαν φύσιν ἐκ τῆς ἀπειράνθρου ἐνδυσάμενος λόγε δι'
ἄκραν εὐσπλαγγίαν, βεβυίαν ἡμῖν ταύτην δίδωκας σκέπην καὶ
τείχος ἀεὶ, τοῖς εἰδόσι Θεόν σε καὶ φιλόανθρωπον.

Νόμων πατρῶν οἱ μακαριστοί.

Τὰ διεσῶτα ἀγαθότητι ἐπισυνάψας λόγε πανυπερέγαθε, καὶ
πατάξας τὸν πολέμιον τῷ πάθει τῆς σαρκὸς σου, πρὸς τὸν πα-
τέρα, ὃν περ οὐ κατέλιπες ποτὲ, μετὰ δόξης ἀνέδραμες, τῶν
μαθητῶν βραῶντων, τὸν κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα.

Κατελήσας οὐς ἠγάπησας κεκακωμένους σῶτερ ἐχθροῦ δεινό-
τητι, ἐλαιῶν ἐξ ὄρους θέσποτα βλεπόντων ἀνελήφθης τῶν μα-
θητῶν σου πῶς μετὰ σαρκὸς θαυμαζόντων σὲ νεφέλη ὑπέλαβε,
χερουβικὸς ὡς θρόνος· διό σε σὺν αὐτοῖς εὐλογοῦμεν.

Οὐ καταλείψω ὀρφανούς ὑμᾶς υἱοὶ καὶ κληρονόμοι τῆς βασι-
λείας μου· ἀνελθὼν δὲ τὸν παράκλητον ἀποσελῶ ἐξ ὕψους, ὑμᾶς
μουῦντα τὰ ὑπὲρ κατάληψιν καὶ νοῦν, καὶ πυρίνουσ θεικνύου-
τα μετέξει τοὺς πηλίνους, ἐβόας μαθηταῖς σου οἰκτίρμον· ὅθεν
σὺν αὐτοῖς σε ὑμνοῦμεν εἰς αἰῶνας.

Νομίμων δίχα κόρη φύσειν τὸν νομοδότην τίκτεις, νόμου
ἐξαίρουτα τὸ σκιῶδες, καὶ τῆς χάριτος θωρούμενον τὸ φέγγος·
διὸ τῷ νόμῳ τῷ τῆς ἀμαρτίας με ἀγνή χαλεπῶς νῦν τροπού-
μενον ἐλευθέρωσον, ψάλλειν τὸν κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα.

Ἄπορεῖ πᾶσα γλῶσσα.

Ἠπορημένην καὶ κεκακωμένην τὴν κτίσιν κατελέσας, μόνος ὡς
ὑπάρχων ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων, σάρκα ἀνθρωπίνην εἴληφας, καὶ
διὰ πάντους τὸν ἰσχυρὸν δεσμεύσας ἀνέδραμες Χριστὲ ἄνω πρὸς
τὸν πατέρα, πληρώσας δόξης τὰ σύμπαντα.

Τί ἀθυμεῖτε; τί δὲ ἐκθαμβεῖσθε; ἐβόων τοῖς ἀποστόλοις,
ἄγγελοι ἰσάμενοι σὺν τούτοις ἐν τῷ ὄρει· οὗτος Ἰησοῦς ὃν βλέ-
πετε ἀναληφθέντα, οὗτος ἐν δόξῃ πάλιν ἐλεύσεται πολλῇ, κρι-
ναὶ τὴν οἰκουμένην, καὶ πᾶσι νεῖμαι τὰ ἄξια.

Ὁ τὴν εἰρήνην δοῦς τοῖς ἱεροῖς μαθηταῖς σου, τῷ πνεύμα-
τι σου πάντας εὐλογήσας, οἰκτίρμον Θεοῦ λόγε, ἐκ τοῦ πονη-
ροῦ συντήρησον ἀπαρატρώτους ὅπως τὸ σὺν ποιήσαντες θάλημα
Χριστὲ, πάντες τῆς βασιλείας σου ἅμα ἀξιωθῆσθωμεν.

Φωτὸς δοχεῖον πᾶσαν τοῦ φωτίσαντος κτίσιν ἐδείχθης μόνη
ἄχραντε πανάμωμε Μαρία Θεοτόκε· ὅθεν δυσωπῶ σε, φώτισον τὴν
σκοτισθεῖσαν ταῖς ἡδοναῖς τοῦ βίου ἀθλίαν μου ψυχὴν, ὅπως ὡς
ἐν ἡμέρᾳ ταῖς θείοις τρίβοις πορεύσωμαι.

Τ Ε Λ Ο Σ.

EDITORIS MONITUM

*P*ost editam in superiore volumine copiosam S. Sophronii de SS. MM. Cyro ac Iohanne eorumque miraculis historiam, piaculum mihi videbatur, si duas alias in eodem codice, et quidem priore loco, scriptas historias omitterem; quarum ambarum, vel certe alterutrius, auctor fuit idem Sophronius, ut in sequentibus patefiet. Prima incipit: ὁ Θεαρχικὸς ἀπὲν λόγος; secunda in codice est acephala; in utraque autem commemorantur S. Cyrilli de iisdem Martyribus oratiunculæ, antehac incognitæ et ineditæ, quæ reapse in codice inter utramque historiam sunt interpositæ. Atque hæc quidem omnia in codice graeco pervetere, qui fuit olim in monasterio Cryptæ ferratæ, nunc vero in Vaticana bibliotheca sub numero 1607. custoditur. In latino autem aequo vaticano 5410, prior quidem historia non legitur, quia codex est acephalus, neque a praedicto graeco sumptus (id quod diversus materiae ordo quantitasque demonstrant); secunda autem ibidem legitur, sed initio carens, Cyrilli tamen oratiunculis terminata. Graecæ utraque historia inedita est; latine vero primam edidit abs se elaboratam, sed cum ingenti varietate, Otho Zylius apud Bollandum, ut deinde dicemus. Secundam ne latine quidem quisquam ediderat; nam et illa, quam recitat Surius ad diem XXXI. ianuarii, plane diversa est.

Commode autem accidit ut Ioh. Mabillonius in suo Musæo italico T. I. part. 2. p. 83-84. praefationis quamdam particulam evulgaverit in universum opus sophronianum, quam esse Anastasii bibliothecarii non sine causa iudicavit; cui praefationis fragmento subtexuit initium historiae illius incipientis ὁ Θεαρχικὸς ἀπὲν λόγος, latino interprete Anastasio; quæ quidem Anastasii lucubratiō a Mabillonio vix indicata,

in vaticanis codicibus non occurrit. Ceteroquin alteram historiolum cum adiunctis Cyrilli dictionibus ex vaticano codice sumpsimus, quam item ab interprete Anastasio profectam demonstrat distichum coronidis loco additum, in quo se ipse Anastasius nominat. Sic ergo Mabillonius op. cit. p. 84. scribit: « Superioribus Anastasii praefationibus (quas in » eodem opere Mabillonius exhibet) visum est etiam hanc, » tametsi mutilam, subiicere ex veterrimo codice bibliothecae nostrae sancti Petri apud Carnutas. Huiusce passionis historiam, ab Oithone Zyllo Soc. I. ex graeco latine redditam, cum Anastasii versionem non vidisset, Bollandus edidit ad ianuarii diem XXXI. Sed quem ille incertum auctorem existimavit, is est sanctus Sophronius Hierosolymorum antistes, ut ex hae praefatione constat. Anastasii nomen, quod in vitioso atque ex situ corrupto exemplari oblitteratum erat, ex coniectura restituumus, quod tempus atque stilus Anastasio convenient.

ANASTASII BIBLIOTHECARI

PROLOGUS MUTILUS

in versionem passionis ss. Cyri et Iohannis.

Non me . . . pusillitatem meam cogere volueris, passionem sanctorum Cyri atque Iohannis ex graeco in romanum vertendi sermonem: et qua pro causa, tanta nos ad hoc instantia in aliis multis implicitos urseris, mecum tractavi. Sed aliud nihil prorsus occurrit, nisi quia caritatis fraternae tenèris affectu, gestientis profecto, non solum graece sed et latine accedentes proximos salutaris pabulo verbi reficere, et ad pia exempla, et horum fortes pro Christo agones accendere: praesertim

cum ecclesia , in qua divinis penes Urbem (1) cultibus et obsequiis incumbis, horum victoriosissimorum Martyrum memoria , immo miraculis fulgeat , et horum annuae celebritatis en dies festus immineat. Ergo prout potui , caritati tuae satisfeci , et omisso parumper opere prae manibus habito , votis parere tuis etiam languidus malui. Sane passionis horum duas editiones Huius autem scriptor sanctus Sophronius , qui post hierosolymitanus claruit episcopus , extitit , cuius celebris memoria in multis maiorum conscriptionibus , sed et in sancta sexta et universali synodo (2) repperitur : praesertim cum nonnulla ad instructionem multorum opuscula ediderit , et sana orthodoxae fidei dogmata praedicaverit. Sed et horum insignium Martyrum non tantum passionem , verum etiam septuaginta , qui numerus apud nos sacratus est (3) , capitula miraculorum ipsorum conscripserit ; quin potius principibus mundi non solum christianae sed et externae religionis pro domo Domini murum inexpugnabilis veritatis opposuerit , et constantia fortis invectionis arguerit. Quorum videlicet miraculorum Bonifatius consiliarius ad petitum Theodori primicerii , defensoris ecclesiae romanae duodecim cum praefatione (4) capitula olim interpretatus est. Cetera si , Deo auctore , vita fuerit comes , nostri Deum orare . . . dissime Christi . . . sacerdotis sacerdos. Data

(1) De SS. MM. Cyri et Iohannis sacra aede prope urbem romanam adhuc superstite , diximus in praefatione superioris voluminis.

(2) Nimirum in eo concilio recitata est synodica Sophronii epistola , quae adhuc superest.

(3) De hoc numero multa disserit ipse Sophronius in sanctorum laudatione.

(4) Nimirum est illa *περὸ θεαρία* a nobis in superiore volumine edita.

III. kalendas februarii , indictione VIII. , anno vero domini nostri (Iohannis) octavi papae.

Sume sacer tandem sanctorum laetus agones ,
Qui fuerunt facti graii , nunc arte latinos.

Incipit textus passionis.

Divinus nobis sermo , qui vere veritas est , Christus videlicet Deus noster in evangeliiis altissime praedicat , dicens , omniaabilia credenti. Beatus quoque Paulus

Pergit vero Mabillonius dicere. « Anastasii versio magis literae inhaeret , quam illa Bollandiana , in qua omissum est nomen loci in Arabia , ubi Cyrus et Iohannes monasticam vitam professi sunt , de quo sic Anastasius » : Ad Arabiam quae est Aegypti maritima venit , et in castello , quod vocatur Cetzto habitavit , et cum habitatione etiam habitum commutavit. Idem artis medicae officinam vocat ergasterium , quod nos laboratorium appellamus. »

Vides igitur duas fuisse operis de SS. Cyro et Iohanne editiones , cuiusmodi reapse sunt in nostro codice , quarum utramque interpretatus est Anastasius , ut de prima Mabillonius , de secunda distichum vaticani codicis fidem facit. Nos autem prioris interpretationem in vaticano codice non habemus ; quare eius initium tantummodo adscripsimus ex Mabillio ; alterius tamen partem maximam in vaticano codice invenimus. Ceteroqui neque prioris interpretationem zylilianam damus , quia gravissime variat ; neque secundae defectum latine supplemus , quae tum graeco tum latine acephala est. Et quidem vaticanus latinus codex non fuit desumptus ex graeco Cryptae ferratae , qui paulo altius incipit , sed ex latino vetere Canonico S. Mariae in via lata , qui nusquam iam apparet , ut dixi tibi.

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ
 ΚΑΙ ΜΕΡΙΚΗ ΤΩΝ ΘΑΥΜΑΤΩΝ ΔΙΗΓΗΣΙΣ
 ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΕΝΔΟΞΩΝ ΑΝΑΡΤΥΡΩΝ

ΚΥΡΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ.

1. **Ο** θεαρχικός ἡμῖν λόγος, ἡ ὄντως ἀλήθεια Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν, ἐν εὐαγγελίαις διαρρήθην κηρύττει οὕτως, πάντα δυνατὰ τῇ πιστεύοντι. Παῦλος δὲ ἡμῖν, τῆς ἀποστολικῆς ὁ κήρυξ ἀκρότης, αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ δηλαδὴ λαλοῦντος ἐν ἑαυτῷ θεσπεσίως βοᾷ, τὴν ἐλπίδα μὴ καταισχύνειν πρὸς τούτοις ἡμᾶς ἢ ἀγάπη τοῦ ἀγαπήσαντος, καὶ ὑπὲρ ἡμῶν ἑαυτὸν δόντος, πάλιν αὐτοῦ φημι τοῦ σωτήρος ἡμῶν, διὰ τῆς τῶν μαρτύρων πολιτείας καὶ ἐπιστασίας ἐπεδάρ-
 ρυεν, τοῖς ὑπὲρ ἡμᾶς ἐπαφῆναι, καὶ βίον αἰὸν τε εἰπεῖν τῶν ἀγίων Κύρου καὶ Ἰωάννου μερικῶς, ἐκ πολλοῦ τοῦτο ἐφιεμένους· ταυτὸν δὲ ἐστὶν εἰπεῖν πολιτείαν, ἀλλὰ γε καὶ τὴν ὑπὲρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν λαμπρὰν τε αὐτῶν καὶ ὑπερκόσμιον ἀσθλῆσιν· καὶ δὴ θαυμάτων ἤγειρον ἰάσεων ὀλίγων ἐκ πολλῶν, ὧν ἡμεῖς αὐτόπται καὶ ὑπῆρέται γεγό-
 ναμεν (1), ἀλλὰ καὶ ἐσμὲν θεῖα χάριτι, τούτων λαχόντες πρὸς σωτηρίαν, οἱ τελωνῶν τελωνότερι, μνημονεύσωμεν πρὸς τὴν τῶν ἐντυγχανόντων ὀφέλειαν.

2. Κύρος αὖν ὁ αἰδίδιμος πόλεως μὲν ὑπῆρχεν τῆς μεγίστης Ἀλεξάνδρου πολίτης· ἐκ τινων δὲ ἔφυτο κατὰ σάρκα, οὐκ ἴσμεν· τῇ δὲ πνευματικῇ γεννήσει πατέρα μὲν τὸν

(1) Confer in praecedente volumine protheoriam atque laudes sanctorum MM. Idem quippe auctor Sophronius est.

θεὸν ἔχων, τὸν δι' ὕδατος αὐτὸν καὶ πνεύματος ἀναγεν-
νήσαντα μητέρα δὲ τὴν ὀρθόδοξον τοῦ πατρὸς ἐκκλησίαν·
ιατρὸς τὴν τέχνην, οὗ τὸ ἐργαστήριον μέχρι τοῦ νῦν πᾶ-
σιν δῆλον πέφυκεν, εἰς ναὸν ὑπάρχον τῶν ἁγίων τριῶν
παίδων, διὰ τῆς αὐτῶν τῶν μαρτύρων χάριτος βρῶν ἰάμα-
τα· πῶς δὲ συνέβη ἐν τῷ ναῷ τὸ ἐργαστήριον γενέσθαι τῶν
ἁγίων παίδων, εὐλογον αἶμαι ὡς ἐν ἐπιδρομῇ ἐξειπεῖν· πολ-
λὴν γὰρ εὖ οἶδα παράσχει τοῖς ἐντυγχάνουσιν τὴν ὀφέλειαν.

3. Ἀπολιναρίου ὁ μέγας τῆς ἀλη[θείας] (1) . . . αὐτῶν
λιπαρῶν, εἰς τὸν ναὸν ὀφείλων κατατεθῆναι, ὁ αὐτὸς δι'
ἐπιθυμίας αὐτοῖς πολλῆς ἀνεστήσατο· ὁ δὲ σεπτὸς οὗτος
καὶ παγκόσμιος τῆςδε εὐαγοῦς προστάξεως ἀμελήσας οὐδὲν,
τὴν Βαβυλῶνα κατέλαβεν, καὶ τοῖς ἁγίαις (2) τὰ θεσπέσια
γράμματα δεδωκώς, τάδε πρὸς αὐτοὺς διεξίει· ἅγιοι· ὁ τοῦ
θεοῦ ἀρχιερεὺς καὶ δεῦλος ὑμῶν ταύτην ὑμῖν πέπομφεν τὴν
θεητικὴν ἐπιστολὴν, ἣν δεξάμενοι, ὅτε τὴν ἀνταπόκρι-
σιν· τούτων οὕτως λεχθέντων, ὁ μέσος ἀνακαθίσας, τὴν
χεῖρα τε πρότεινας, τὴν ἐπιστολὴν πρὸς ἑαυτὸν ἐπεσπά-
σατο· καὶ πάλιν ἀνακληθεὶς ἀναπόκριτον τὸν ἄνδρα κατέ-
λιπεν· ὡς δὲ πᾶσαν τὴν ἐβδομάδα δυσωπῶν ἀββάς οὐκ ἔτυ-
χεν ἀπεκρίσεως, πρὸς τὸν ἀποστείλαντα ἄπρακτος ἐπανῆλ-
θεν, τὸ συμβᾶν διηγούμενος.

(1) Deest unum folium. Lacunam autem ex interpretatione latina Zylüi apud Bollandum metiri licet.

(2) Loquitur de tribus ss. pueris babilonicis, quibus templum Alexandriae excitaverat Apollinaris urbis antistes, et quorum reliquias adpetebat atque impetravit, demumque in trium puerorum alexandrino templo collocavit, quo in loco olim S. Cyri ergasterium medicum fuerat, et adhuc demonstrabatur.

4. Ὁ δὲ τὴν πίστιν ἀπρόσκοπος, καὶ ἀγαθὸς τὴν συνείδησιν τοῦ Θεοῦ ἀρχιερεὺς προσφιλέστατος, πάλιν ὡσαύτως ἐκπέμπει τοῦτον τὸν Σεάρεστον ἄνδρα εἰπὼν, ἅπιθι φησὶν ἔτι, καὶ αἴτησαι παρ' ἐμοῦ τοὺς ἁγίους· καὶ εἰ μὲν δεξωνταί σου, καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος τὴν δέησιν, ἐπεὶ ται γε τὴν ἐπιστολὴν ἀναλαβὼν ἀποκόμιζε, ἵνα ἀντὶ λειψάνων ταύτην εἰσδέξωμαι, ὡς παρ' αὐτῶν δεχθεῖσαν καὶ ἤδη ἡγιασθεῖσαν· εἶξας δὲ τῷ πατρὶ ὁ τοῦ Χριστοῦ κατὰ πάντα καὶ πράξει καὶ θεωρίᾳ ὑπήκοος, τὴν Βαβυλῶνα πάλιν κατέληφεν· καὶ αὖτις τοὺς ἁγίους ἱκετεύων ἔλεγεν· τρισμακάριοι μάρτυρες, ὁ ἀρχιερεὺς τοῦ Θεοῦ με πρὸς ὑμᾶς πάλιν αἰτῶν ἐξαπέστειλεν· μὴ σὺν αὐτὸν ἀτιμάσῃτε τοιοῦτον ὑμῖν ναὸν δημάμενον μέγαν τε καὶ ὑπέρλαμπρον, πόθῳ τῷ πρὸς ὑμᾶς ἐναγόμενον· ὡς δὲ ἔτι αὐτὸν ἀναπόκριτον εἶουν οἱ ἅγιοι, τὴν ἐπιστολὴν εἰς πέρας ἀγαγεῖν τοῦ ἀρχιερέως, ἕκ τινος θείας παρωρμήθη κινήσεως· καὶ τῷ στήθει τὴν χεῖρα βαλὼν, ἐκεῖ γὰρ εἶχεν τὴν ἐπιστολὴν, χειρὶ κατέχων ὁ ἅγιος, ταύτης λαβόμενος εἴλκε πρὸς αὐτὸν εὐσεβῶς ὁ μακάριος· συνείπετο δὲ ἡ παναγία χεὶρ κατέχευσα τὴν ἐπιστολὴν, ἣν σεβασμίως ἀγκαλισάμενος, σὺν τῷδε τῷ ἀξίκτῳ καὶ προσκυνητῷ Θεσαυρῷ τὴν πόλιν κατέλαβεν, ἔργῳ τοῦ πανιέρου προστάγματος τὴν πρὸς Θεὸν ἐλπίδα δεικνὺς ἀκαταίσχυντον.

5. Ἦν δεξάμενος ὁ μέγας ἀρχιερεὺς τοῦ Θεοῦ, χαίρων ὁμοῦ καὶ ἀγαλλόμενος τὸν ἀδελφιδεῦν πρὸς ἐτοιμασίαν τοῦ γάμου παρώτρυνεν· κηρύξας δὲ τῷ λαῷ τοῦ ναοῦ τὰ ἐγκαινία, χαρᾷ θείᾳ ἐναβρυνόμενος, καὶ τῇ ἐξῆς σὺν ὄλω κλήρῳ παραγενόμενος, ἐναποθεῖς τὴν τιμίαν καὶ σεπτὴν ἐκείνην χεῖρα τοῦ ἁγίου ἅμα τῇ κατεχόμενῃ παρ' αὐτῆς δεκτικῇ ἐπιστολῇ, ὡς θέον ἦν, εὐσεβῶς ἐντεθῆναι, καὶ τὴν

ἐκκλησίαν ἀγιάσας, τὸν ἀδελφιδεῦν ἐχειροτόνησεν, εἰπὼν πρὸς αὐτόν· ἰδοὺ ἡ γυνή σου, τὴν ἐκκλησίαν λέγων, καὶ φρόντιζε αὐτῆς, ὡς πρέπον ἐστίν· τούτου γενομένου πολλὴν παρέσχε τῷ νέῳ τὴν εἰς Θεὸν προκοπὴν καὶ ἐλπίδα· ἀμέλει τοιγαροῦν καὶ ἀγνείας ἐραστήν αὐτὸν ἀπειργάσατο, καὶ θείων ἀρετῶν ἐργάτην ἀπέδειξεν· καὶ θέλημα τοῦ φοβουμένου αὐτὸν ἀρχιερέως εἰσακούσας ἐποίησεν.

6. Ἰατρὸς εὖν ὡς εἴρηται τυγχάνων, ὡς φθάσαντες μικρῷ πρόσθεν ἔφημεν, ὁ ἅγιος κοσμικῶς μὲν τὸ σχῆμα, ἀλλ' οὐ τὴν γνώμην, τὰς ἰατρείας ποιούμενος, οὐ σώματα μόνον τῶν καμνόντων ἰάτρευεν, ἀλλὰ καὶ ψυχὰς ἀξίας ἐξ ὧν νοσημάτων κατείχοντο, καὶ ἐξήγαγεν τῶν ἀλλοτρίων τῆς πίστεως, οὐκ ἐκ τῶν Γαλιναῶν καὶ Ἰπποκράτους καὶ τῶν ὁμοίων αὐταῖς συγγραφῶν τοὺς ἀρρώστους ἐν ταῖς ἐπισκέψεσι παραμυθεύμενος, ἀλλὰ προφητικῶν αὐτοῦ καὶ ἀποστολικῶν τε ἅμα καὶ εὐαγγελικῶν παραινέσεων πρὸς τὴν ὄντως βίωσιν καὶ ζωὴν ἐφελκόμενος, καὶ τῆς Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ποιμνῆς συναρίθμους ποιούμενος, καὶ τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας κληρονόμος ἀναδεικνύμενος.

7. Τοῦτον ἰδὼν ὁ μισόκαλος δαίμων πολλὰς τῷ Χριστῷ προσάγοντα, τῷ τῆς πόλεως ἄρχοντι δι' ἀνθρώπων πονηρῶν κατεμήνυσεν, ὡς γαλιλαῖός τις ἰατρὸς τὴν ἐπιστήμην, ἅπαντα μικροῦ δεῖν τῆς πόλεως τὸν λαὸν ἀπεπλάνησεν, καὶ τῆς τῶν Θεῶν ἀπέστησεν προσκυνήσεως· καὶ ἐν ἰουδαίῳ ἐσταύρωσαν Ἰησοῦν, ὡς Θεὸν παρεσκεύασεν σέβειν, καὶ τὴν πατρίαν ἡμῶν ἐξαφανίζει θρησκείαν· τούτοις ὑπιασθεῖς ὁ δέλιαιος καὶ ὑπερζέσας ἀνιάρῳ θυμῷ, συσχεθῆναι τὸν ἅγιον τὸ τάχος προσέταξεν· τοῦτο μαθὼν ὁ μακάριος, καὶ πρὸς Ἀραβίαν τὴν Αἰγύπτου παράλιν ἐρχεται,

καὶ Τζώτην εὖτω καλομένην ἤκησε κόμπη· τῇ δὲ οἰκήσει καὶ τὸ σχῆμα μετέλλαξεν· τὴν γὰρ κεφαλὴν ξυρισάμενος, τὸ σχῆμα τὸ μοναχικὸν ἀμφιέννυται, καὶ τὴν χαμαίξηλον καὶ φθαρτὴν ὑπερκύψας βιοτὴν, καὶ πρὸς τὰ μετέωρα διαβεβηκῶς, ὑπέρτερος ἐντεῦθεν πράξει τε καὶ θεωρία γέγρονεν, μηκέτι τὰς νόσους ἐκ ποικίλων φαρμάκων ἰόμενος, οὔτε βοτανῶν χρώμενος βοσθήμασιν, ἀλλὰ εὐχῇ μόνῃ καὶ διδασκαλίᾳ εὐσεβεῖ τῶν ἀνιάρων ἐκ τῶν ἀνιάτων ἀλγηδόνων τὰς ψυχὰς ἀπήλλαττεν καὶ τὰ σώματα.

8. Τότε Διοκλητιανοῦ τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα διέποντος δυσσεβῶς, καὶ πάντη διωγμὸν ταῖς ἐκκλησίαις ἐγείραντος, μαθὼν Ἰωαννης, αἰδέσιμος δὲ οὗτος ὃς καὶ κατὰ σάρκα ἐκ γένους ὑπερχώτατος ἐτύγχανεν, οὐπω μὲν πολίτης ἢ τῆς πίστεως ἐγνωρίζετο, τῇ δὲ στρατιωτικῇ ἀξίᾳ διαπρέψας, τὰ Ἱεροσόλυμα κατελάμβανεν, καὶ τὴν εὐχὴν τῷ Θεῷ ἀπεδοῦς τὴν εὐάρεστον, εἰς Αἴγυπτον ἔρχεται, τῆς φήμης αὐτὸν πρὸς Κύρον ἐλκούσης τὸν ἅγιον, καὶ ὡς ὁμοπίστῳ τῷ μακαρίῳ συνήκησεν· καὶ πρὸς ἀρετὴν, ὁρῶν τὰς ἰάσεις ἐπιτελουμένας, ἐξετείνετο πλείονα· τοῦ διωγμοῦ δὲ σφοδρότερον ἐποφλύζοντος, καὶ Κασιανοῦ τῆς ἐν Κανώπῃ ἐλληνικῆς ἱερατεύοντος ματαιότητος, παρθένης τρεῖς τὸν τόπον οἰκούσας, Χριστὸν δὲ μνηστευσαμένας, οἱ πρὸς τὴν ἄγραν ταύτην ἀφωρισμένοι συνέλαβον, καὶ ταύτας σὺν μητρὶ Συριανῷ προσφέρουσιν τῷ τῆς πόλεως ἄρχοντι· τότε τὰ περὶ αὐτῶν ἀκηκῶς Κύρος ὁ ἅγιος, καὶ φόβῳ συσχεθεῖς ὡς φιλόχριστος, μὴ τὰς βασάνους ὡς μικρὰ τὰ μεϊράκια θειλιάσαντα, τὸν Χριστὸν ἐξομῶσάντων καὶ τὴν πίστιν ἀρνήσαντων διὰ τὸ τῆς ἡλικίας λίαν βραχύτατον, καὶ γὰρ Θεοκτίστη πέντε καὶ δέκα ὡς πρεσβύτες αὐτῶν προσετυγ-

χανεν· ἡ δὲ ταύτης δευτέρα Θεοδότη ἔτος διήνησεν τρισκαίδέκατον· Εὐδοξία δὲ ἡ τούτων ὑστάτη ἔτος ἦγεν ἐνδέκατον· Ἀθανασία δὲ τούτων ἡ μήτηρ φερωνύμως ἐλέγετο· τῆς γὰρ ὄντως Ἀθανασίας κληρούμενος ἐγένετο σὺν ταῖς αὐτῆς ποθεινοτάτοις γεννήμασιν· δι' αὐτῶν, εἰπόντες ὡς ἔφημεν, θειλιάσας Κύρος ἅγιος σὺν Ἰωάννῃ τὴν πόλιν εἰσδύεται, καὶ τὰς λεχθεῖσας ἀγίας πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἀλείφων ὑπὲρ φύσιν διήγειρεν, καὶ τῶν βασάνων κατατελμαῖν, καὶ μὴ θειλίαν διὰ τὴν Χριστοῦ τοῦ μνηστήρος βασιλείαν ἐπεισεν, τοὺς τῆς ἀγνείας αὐταῖς στεφάνους ὑπέγραψεν, καὶ χαρᾶς λῆξιν καὶ εὐφροσύνην τέλος μὴ ἔχουσιν.

9. Ἄλλ' ὁ ἀλιτήριος ἐχθρὸς πάλιν διὰ τῶν ἀνιάρων ὑπηρετῶν αὐτοῦ φανεροὺς τοὺς ἀγίους πεπίπειτο, καὶ τῷ ἄρχοντι διαρρήθην γνωρισθέντες, τούτου τὴν διάνοιαν ἀπημαύρωσαν· πρὶν ἢ γὰρ τῇ αὐτοῦ ἀτάκτῳ τάξει εἰ ὑπῆρέται ἀγάγωσι, (καταμηνύουσιν) ὡς δύο τινὲς μονάζων τὲ καὶ καὶ στρατιώτης τὰς προσενεχθείσας παρθέτους πλαυῶντες, ταῖς θεαῖς φέρειν τὴν θέουσαν ἐν συγχωροῦσιν λατρείαν, καὶ τυραννεύσιν τὸν Καίσαρα, μὴ πειδομένους αὐτοῦ ταῖς προστάγμασιν, ἀλλὰ Ἰησοῦν λέγουσι βασιλέα εἶναι αἰώνιον· Συριανὸς δὲ οὗτος ὁ θεήλατος ἠγεμῶν πρὸς τὰ λεχθέντα βρύξας, ἄγεσθαι καὶ αὐτοὺς ταῖς στρατιώταις προσέταπεν πρὸ τοῦ βήματος, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἔφησεν· ὦ δύστηνοι καὶ θεῶν ἐχθροὶ τῶν μακαρίων, θανάτου τε ἀξιοί, τίνας ἔνεκα τὰς παρθέτους εἰκείν τῷ Καίσαρος ἐν ἑαται ταῖς θεσπίσμασιν; ἢ μᾶλλον πεφήνατε ὡς ὑμεῖς αὐτοὶ τυράννοι τοῦ αὐτοκράτορος Ῥωμαίων τυγχάνετε, τῆς βδελυρᾶς τῶν Χριστιανῶν θρησκείας ὑπάρχοντες; μετανόησαντες ταῖνυν, τοὺς μεγίστους ὑμῖν θεοὺς ἱλεούσασθε, καὶ τιμὰς πα-

ρὰ βασιλέως οὐ τὰς τυχεύσας κομίσοισθε· οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίθησαν· ἡμεῖς ὡς Συριανὲ τιμὰς ἀτίμους οὐ προσ-
 ἴεμεθα, πρόσκαιρα γάρ εἰσι τὰ βλεπόμενα· οὔτε δαιμό-
 νων ξοάνοις τὴν μόνην πρέπουσαν Θεῷ λατρείαν προσφερο-
 μεν· ἀλλ' οὔτε Χριστὸν ἀρνησόμεθα τὸν πάντα ποιήσαντα,
 ὃν βασιλέα αἰώνιον ἔχοντες, θώρεας παρ' αὐτοῦ ἐπηγγει-
 λαμεθα, θανάτου κρείττους, καὶ πρὸς λῆξιν οὐχ ὀρώσας,
 στεφάνων δὲ πλήρεις καὶ τρυφῆς ἀθανάτου.

40. Πρὸς οὓς αἰμῶξας ὁ Συριανὸς καὶ τοὺς ὀδόντας βρύ-
 ξας εἶπεν· ἔδει μὲν ὑμᾶς τῇ φιλανθρωπία πειθαμένους τοῦ
 νόμου, κερθῆσαι τὴν σωτηρίαν· ἐπειδὴ δὲ τύφῳ κεκράτησθε,
 πληγαῖς ὑμᾶς εἴξειν τοῖς προστάγμασιν πείσω τοῦ αὐτο-
 κράτορος· ταῦτα εἰπὼν, τὰς παρθένους ἔμπροσθεν αὐτοῦ
 γενομένας παρέστησεν, καὶ πᾶν εἶδος βασάνων τοῖς ἀγίοις
 ἐπέφερεν· ὡς δὲ μάστιξιν πλήξας καὶ ῥοπάλοις, πυρί τε
 φλέξας καὶ ὀξάλμη βρέξας, τὰ φλεχθέντα μέλη τριχίνοις
 ῥάκεσιν προστρίβειν ἐκέλευσεν· παντί τε εἶδει, ὡς λέλεκ-
 ται, βασάνου χρησάμενος ῥωμαλαιωτέρους ἑώρα τοὺς μάρ-
 τυρας, καὶ ὡς ἐν ἀλλοτρίοις πάσχοντας σώμασιν, καὶ σφο-
 δρότερον ἀντιλέγοντας, πίσση τε βρατιτούση τοὺς πόδας ἐπλή-
 ρωσεν· καὶ πολλοὺς (ὀρώων) ἐφελκομένους πρὸς μίμησιν, καὶ
 τῇ πίστει προσαγομένους ταῖς καρτεραῖς ἀντιστάσεσιν· ἐν
 γὰρ τῇ ὑπομονῇ τῶν τοσούτων, καὶ τῆς τῶν μαρτύρων
 ἀλύπου φαιδρότητος, οἱ πολλοὶ τῆς μελλούσης ζωῆς τὰ
 τῆς ἀφθαρσίας εἰκονίζοντο ἔπαθλα· μεταστῆναι κελεύσας
 τοὺς μάρτυρας, πάλιν τὰς παρθένους ἐκέλευσεν αἰκίζεσθαι
 ἅμα τῇ φιλοθέῳ μητρὶ· ὡς δὲ πρὸς κέντρα λακτίξων, καὶ
 ταύταις ἠττάτο ἐκ τῶν μαρτύρων τὴν τοῦ μαρτυρίου ἀπα-
 λειρομέναις γενναιότητα, τέλος τὴν ψῆφον ἀπέφηνεν, καὶ

τάς κεφαλὰς αὐτῶν τμηθῆναι ἐκέλευσεν τῶνθε τῶν τοῦ Χριστοῦ νυμφῶν, σὺν τῇ γεννησαμένη προσέταπτεν.

11 Κῦρον τε πάλιν καὶ Ἰωάννην τοὺς μάρτυρας ἐβασάνιζεν, καὶ κυμάτων δίκην προσρησσόντων πέτραις πάλιν ἐλύετο· ὡς δὲ πείθειν τοὺς ἁγίους οὐκ ἴσχυσεν, ἐν θωπέαις, ἐν παρακλήσεσιν, ἐν νουθεσίαις, ἐν τιμῶν προτάσει μεγίστων ὡς ᾤετο, ἐν μάστιξιν, ἐν πίσση βραπτούσῃ, ἐν θερμῷ ὕδατι, ἐν πυρὶ, ἐν τοῖς στρεβλωτικαῖς τῶν μελῶν ὀργάνοις, ἀποκαμῶν καὶ τούτοις τὴν ψῆφον ἐπήγαγεν φήσας οὕτως· Κῦρον τὸν τῶν γαλιλαίων προστάτην, καὶ Ἰωάννην τὸν τούτου ὁμόφρονα, τοῖς Θεσπίσμασι τῶν αὐτοκρατόρων μὴ εἴξαντας, καὶ τοῖς μεγίστοις Θεοῖς λατρεύειν ἐν ἐλομένους, κεφαλικῇ τιμωρίᾳ ὑπάγομεν· καὶ ταύτῃ τῇ ψήφῳ τὸν τῆς ἀφθαρσίας ἀνεθήσαντο στέφανον· ἡμέραν εἶχεν τριακάδα πρώτην μὴν ἰαννουάριος, ὅτε τὴν πίστιν τηρήσαντες, τὸν δρόμον οἱ ἅγιοι τὸν ἀθλητικὸν ἐκτετέλεκαν· παρθένοι μὲν καὶ Χριστοῦ νύμφαι τρεῖς Θεοκτίστη, Θεοδότῃ, καὶ Εὐδοξία, καὶ ἡ ταύτας βλαστήσασα καὶ εὐσεβῶς ἀναθρεψαμένη Ἀθανασία, Κῦρος τε ὁ ἀββᾶς ὁ φιλόθεος, καὶ Ἰωάννης στρατιώτης ὁ τοῦτου ὁμόπιστος καὶ ὁμότιμος· καὶ τὰς μὲν τρεῖς ἁγίας παρθένας σὺν τῇ τεκούσῃ κατὰ ἀνατολὰς ναοῦ τοῦ ἁγίου Μάρκου κατέθεντο, ἐν αὐτῷ δημάμενοι σφοδρὸν πρέποντα· Κῦρον δὲ τὸν αἰοδιμον καὶ Ἰωάννην τὸν Κύρου συμμάρτυρα ἐν αὐτῷ τῷ αἰκῷ τοῦ ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Μάρκου κατέθεντο ἐν θήκῃ μιᾷ.

12. Κρόνου δὲ προελθόντος οὐκ ὀλίγου, ὡς καθαίρεσιν μὲν τῆς ἐλληνικῆς τυραννίδος γενέσθαι, καὶ χριστιανούς τὰ σκῆπτρα κρατύναι τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς, Θεοδοσίου τε τοῦ

μεγάλου τὴν βασιλείαν κατέχοντος, καὶ ταύτην πίστει ἔργοις κοσμήσαντος, ὡς βίβλοι ἐκκλησιαστικοὶ μαρτυροῦσιν τῶν ιστοριογράφων, καὶ αὐτὰ δὲ βοᾷ πᾶσιν τὰ πράγματα μιᾶς ὃ σὺν αὐτοῦ καὶ ἡμεῖς ἀρετῆς μνημονεύσωμεν πρὸς τὴν τῶν εἰρημένων ἀπόδειξιν· πόλεμον αὐτῷ φασὶν ἐκ τῶν δυτικῶν κεινῆσθαι μερῶν, πλείστων ἔσων ἔθνων ἐκ τινος συμφωνίας ἐπαναστάντων, καὶ ἔθνων ἔθνεσι μινυμένων, καὶ ἐν τοῖς προλαβοῦσιν συρρέόντων χειμάρρων ὡσπερ ἀλλήλοις ἐπιρρέοντων, καὶ θάλατταν ἀπεργαζομένων τῷ πλήθει τοῦ ὕδατος, ἢ δίκην ἀκρίδος καὶ ψάμμου ἀριθμὸν σὺκ ἔχόντων· τὸν εὐσεβῆ δὲ τοῦτον Θεοδοσίον μὴ πρὸς ἑτέρων ἔθνων προτρέπειν ἐλθεῖν εἰς πρεσβείαν σπονδᾶς ἐμπράξει, οἷα φιλεῖ ἐκ τῶν ἀνισχύρων ἐν κινήσει πολέμων γίνεσθαι, ὡς σύνηδες αὐτῷ πρὸς Θεὸν ἐπανέδραμεν, καὶ πίστιν βοηθὸν ἐπεσπάσατο.

13. Μαθὼν γὰρ κατὰ τὴν Σκήτην, ἔρημος δὲ αὕτη ἐστὶν πρὸς Αἴγυπτον οὕτως ὀνομαζομένη, ἄνδρα τῷ γένει αἰγύπτιον, ἀρετῇ δὲ πάσῃ θείᾳ κομῶντα, καὶ θείας ἠξιομένον τῆς χάριτος, καὶ μεγίστων θαυματουργημάτων ἐργάτην ὑπάρχοντα, πρὸς Θεόφιλον εὐθύς γράφει οὕτως· αὐτὸς γὰρ τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Χριστοῦ ποιμνίων τῷ κατ' ἐκείνο καιροῦ κηδεμῶν ἐγνωρίζετο, ὥστε τὸν προλεχθέντα θαυμασίον ἄνδρα πρὸς αὐτὸν ἐπέμψαι, παρακαλέσαντα βοηθεῖν αὐτῷ ταῖς πρὸς Θεὸν ἰκεσίαις εἰς τὸν πόλεμον, πιστεύων ὀρθῶς καὶ εὐελπίς ὢν, ὅτι πάντως γενήσεται· πρὸς ἓν ἐκδραμῶν ὁ ἐπίσκοπος, καὶ τὴν αἰτίαν ἐξειπὼν, ἀναβαίνει πρὸς τὸν κρατοῦντα νουθετῶν ἐλιπάρει· ὁ δὲ Σενούφιος, τοῦτο γὰρ ὄνομα τῷ μακαρίῳ ἀνδρὶ (1), συγχα-

(1) Ex hoc nostro, ut reor, opusculo mutuatus est eandem narrationem Glycas annal. part. IV. ed. Paris. p. 257.

ρεῖν αὐτῷ τὸν ἀρχιερέα ἰκέτευσεν, ἁμαρτωλὸν ἑαυτὸν εἶ-
 ναι λέγων καὶ ἀχρεῖον δοῦλον ἀποκαλῶν τοῦ κυρίου· ἐπεὶ
 δὲ συγχωρήσεως τυχεῖν οὐχ οἶός τε γέγονεν, κατὰ ἀνα-
 τολάς ἔστη, καὶ τὸ μαφόριον ὃ φέρων ἐπ' ὤμων εἶχε σὺν
 τῇ βακτηρίᾳ ταῖς χερσὶ διακατέχων, καὶ πρὸς οὐρανὸν
 ἀνατείνας, τάδε πρὸς αὐτὸν ἀνεβόησεν· κύριε Ἰησοῦ Χρι-
 στὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν εἰάν περ μοι ἰσχὺν δέδωκας τῇ σῇ ἁμαρ-
 τωλῷ οἰκέτῃ, πάρασχε καὶ ταύτῃ μου βακτηρίᾳ σὺν τῷ
 μαφορίῳ· καὶ δοὺς αὐτὰ τῷ ἀρχιερεῖ, τάδε πρὸς αὐτὸν
 ἔφησε· ταῦτα πέμψας τῷ βασιλεῖ γράφε, τὸ μὲν μαφό-
 ριον περιβαλέσθαι τῇ κεφαλῇ, καὶ τῇ χειρὶ τὴν βακτη-
 ρίαν κατέχοντα, πρὸ παντὸς ἐξιέναι καὶ αὐτοῦ τοῦ στρα-
 τοπέδου αὐτοῦ εἰς τὸν πόλεμον καὶ τῶν ἐναντίων παράτα-
 ξιν· εἴπερ γὰρ με Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν εἰς δοῦλον λελό-
 γισται, καὶ τῆς ἐμῆς δεήσεως ἐπακήκοεν, καὶ τὴν νίκην
 διὰ τούτων τῇ πρὸς Θεὸν πίστει δωρήσεται.

14. Περμφθέντων τοιγαροῦν τῶν λεχθέντων, κοσμεῖται
 μὲν ὁ Θεοστεφῆς Θεοδοσίος περικεφαλαίᾳ σωτηρίας ἐλπίδα
 τὸ μαφόριον, καὶ τῇ δεξιᾷ χειρὶ τὴν βακτηρίαν δεξάμενος,
 πρὸς τὸν πόλεμον ἐξῆλθεν πρῶτος τοῦ πιστωτάτου αὐτοῦ
 στρατεύματος· ὃν ὡς εἶδον οἱ βάρβαροι, πρὸς φυγὴν εὐθεῶς
 ἐτράπησαν, καὶ ἑαυτοὺς κατηνάλωσαν, βέλος παντελῶς ἢ
 πληγὴν παρὰ τοῦ στρατοῦ μὴ δεξόμενοι καὶ μέχρι τέλους
 τῇ σωτηρίῳ ταύτῃ περικεφαλαία τὸν εὐσεβῆ καὶ φιλόθεον
 αὐτοκράτορα ἀντὶ παντὸς ἐν αὐτοῖς σεμνύνεσθαι διαδήμα-
 τος· ἐν αἷς καὶ πάνδημον ἑορτὴν ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ ἄγου-
 σιν, καθ' ἕκαστον ἔτος τὸ εἰκόνιον αὐτὴν ὀνομαζόντες· εἰ-
 κόνα γὰρ ἔχουσιν αὐτοῦ, λέγω θῆ τοῦ εὐσεβεστάτου βα-
 σιλέως Θεοδοσίου, τὴν μὲν κεφαλὴν τῷ μαφορίῳ κεκαλυμ-

μένην ἔχοντας, τῇ δὲ δεξιᾷ χειρὶ τὴν βακτηρίαν κατέχοντας, αἰὲ τὸ Σαῦμα κηρύττουσαν διὰ τῆς ἐτησίας αὐτῆς πανηγύρεως.

15. Θεία δὲ χάριτι καὶ τοῦ πιστοῦ καὶ εὐσεβοῦς βασιλέως Θεοδοσίου συνεργείᾳ ὁ τῆς ἐκκλησίας πρόεδρος, καὶ τῶν ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ ποιμνίων νομεὺς ἀσφαλῆς, Θεῖω ζήλω πεπληρωμένος Θεόφιλος πάντας ὡς εἰπεῖν ἐλλήνων καθεῖλεν τὰ σεβάσματα, καὶ εὐκτηρίοις οἰκοῖς τὴν πόλιν πᾶσαν ἐκόσμησεν· καὶ ἐν τῷ λεγομένῳ Κανώπῳ ναὸν τοῖς ἀποστόλοις ὑπερφυῆ τε καὶ μέγαν ἀνέστησεν· ἔξω δὲ οὗτος ὑπάρχει τῆς πόλεως, διεστῶς σημεῖαις δύο καὶ δέκα, λίαν ἐπίσημος, ὡς ὄντως εἶναι καὶ παισὶν ἐλλήνων σεβάσιμος· ἐκεῖ γὰρ αὐτοῖς τῶν Θεῶν ἡ σύνοδος ὡς φασὶν ἐνομίζετο· ὡς πᾶσαν ὁμοῦ τὴν ἐκ πόλεως ἐκείσε φέρουσαν ἄτραπτον καταστῶσθαι πλαξί, προαστείαις τε καὶ λουετροῖς πυκνοτάτοις αὐτὴν κατεστῆφθαι· εἴκοσι δὲ εἶναι καὶ τέσσαρα τὰ λουετρά διαγράφονται· καὶ ἕως ὀλίγου μὲν κατεστῆφθαι, πολλοὶ λέγουσιν τῶν ἐπισταμένων· ἀλλὰ καὶ μέχρις αὐτοῦ φημὶ δὴ τοῦ Κανώπου τὴν τῆς πόλεως Φᾶν ἀναλογίζεσθαι, ἀγοράν τε πᾶσαν προτίθεσθαι, οὗ ἀφεστῶσαν κώμην σημεῖαις δύο Μενουθῆ εἶχεν οὕτω καλούμενου εἶδωλον, ἐν ᾧ φανερώς ἐνήργει τὰ πνεύματα· ἐν ᾗ πάλιν ναὸν ὠκοδόμηται τοῖς εὐαγγελισταῖς ὁ Θεῖος Θεόφιλος.

16. Μετὰ δὲ Θεοφίλου τὴν κοίμησιν, Κυρίλλου τοῦ μεγάλου τῆς ἐκκλησίας διαδεξαμένου τοὺς οἴκας, τῆς εὐσεβείας ἔραστοῦ, καὶ καθαιρέτου τῶν φθερῶν τῆς πίστεως, φροντίς ἦν αὐτῷ οὐκ ἢ τυχοῦσα καταργηθῆναι τὰ φάσματα τῆς Μενουθεῶς, χριστιανούς τε τινὰς ἀπλουστέρων ἐκείσε προφάσει βίωσης αὐτομολοῦντας ἐκκόψαι· πολλὰ περὶ τούτου τὸν

Θεὸν ἱκετεύσας, ἄγγελον ὄρα· ἐκ Θεοῦ δεχθεῖσαν αὐτῷ τὴν
 θέσιν εὐαγγελιζόμενου καὶ προστάσσοντά, ὥστε Κύρου λα-
 βόντα τοῦ μεγάλου ἐν μάρτυσιν ἐκ τοῦ ναοῦ Μάρκου τοῦ
 ἁγίου ἐν τῇ Μενοῦθῃ, ἃ δὴ ἐν τῇ τῶν εὐαγγελιστῶν ἐκ-
 κλησία κατατεθῆναι τούτων τὸ λείψανον· οὕτω γὰρ καὶ
 τὴν κόμπην ὠνόμαζον, αἰδοῖ καὶ φίλτρῳ τῆς θαίμονος, διὰ
 τοῦ ἐνὸς ἀμφοτέρους ὀνόματος τοὺς δύο μάρτυρας σημάνας
 ὁ ἄγγελος, ὡς ἐκ τῶν Κυρίλλου τοῦ μακαρίου δειχθήσε-
 ται· μὴ μελλήσας γὰρ ὁ τοῦ Θεοῦ ἀρχιερεὺς προσφιλέστα-
 τὸς τὸ προσταχθεὶν αὐτῷ διεπράξατο· εἰκάδι ὀγδόῃ ἰουνίου
 μηνὸς τὴν τῶν μαρτυρικῶν λειψάνων μετάθεσιν ποιησάμε-
 νος· καὶ λόγους μικροὺς (1) τῷ φιλοχρίστῳ λαῷ οὗτος προσ-
 φθεγγόμενος, οὓς καὶ παραθήσομεν, πρὸς τὴν τῶν ἐντυγ-
 χανόντων πίστωσίν τε ὁμοῦ καὶ ὀφέλειαν· ἐν Θεῷ πατρὶ
 σὺν υἱῷ τῷ μονογενεῖ ἅμα τῷ παναγίῳ καὶ ζωσπιῷ πνεύ-
 ματι, δόξα μεγαλοσύνη τε καὶ μεγαλοπρέπεια, νῦν καὶ
 αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

(1) Videsis infra p. 248-252, ubi has parvas et ineditas
 s. Cyrilli oratiunculas exhibemus.

ΚΥΡΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ.

. . . άσκησεν γενναίως κατὰ τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας παρατασσόμενος· ὁ δὲ Ἰωάννης ἐπιγείῳ μὲν βασιλεῖ ἐν ἐνὶ τῶν ἀριθμῶν ἐστρατεύετο· πλὴν τῷ ἐπουρανίῳ βασιλεῖ ἀρέσκειν μᾶλλον ἐσπούδασεν· συνελήφθησαν οὖν οὗτοι οἱ ἅγιοι ἐν τῇ λεγομένῃ Κανώπῳ· ἐκεῖ γὰρ εἶχον τὴν οἰκίαν, συνελήφθησαν δὲ οὐ μόνοι, ἀλλὰ μετὰ τριῶν ἀειπαρθένων σὺν τῇ τούτων μητρὶ· ὧν ἡ μὲν πρώτη Θεοδότη ὠνομάζετο, πέντε καὶ δέκατον ἔτος ἤγευ τὴν γέννησιν· ἡ δευτέρα δὲ Θεοκτίστη ὠνομάζετο, τρεῖς δὲ καὶ δεκάτη· Εὐδοξία δὲ ἡ τρίτη, καὶ αὕτη ἄγουσα ἔτος ἐνδέκατον· ἡ δὲ τούτων μήτηρ Ἀθανασία προσηγορεύετο, ἥτις δόγμασιν μᾶλλον εὐσεβείας ἢ γάλακτι ἀναθρεψαμένη τὰς νεάνιδας, ἐπεισεν αὐτὰς τὴν ἀγνείαν ἐλέσθαι, καὶ τῶν ἀθανάτων νυμφίων νυμφεύσασθαι, ὅθεν ἀσβέστους τὰς λαμπάδας τῆς παρθενείας κατέχουσαι τὴν αὐτοῦ ἀπειδέχωνται ἔλευσιν· ἀλλὰ τὸν τῆς παρθενείας πλοῦν καλῶς ταύτας ἀνυσούσας, ὁ τῆς ὁμολογίας ἀγῶν κατελάμβανεν· οὐ μὲν τοι κατεπλάγησαν τὴν τῶν λύκων ἔφοδον αἱ τοῦ Χριστοῦ καλλιμάρτυρες· εἶχον γὰρ ἀναψυχὴν οὐ μικρὰν Κύρον καὶ Ἰωάννην τοὺς ἁγίους μάρτυρας, οἱ τινες διὰ τῆς ἐνθεοῦ διδασκαλίας αὐτῶν τὰς ἀγίας παρθένους ἀπήλειφον εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἀγῶνα· καὶ γὰρ σφόδρα ἠγωνίου μὲν οἱ ἅγιοι, καὶ παρεσκευάζοντο περισσοτέρως εἰς τὴν κατὰ τῆς εἰδωλομανίας ἀντιπαράταξιν, δεδαικότες τῶν ἀγίων παρθέ-

νων τὸ νέον τῆς ἡλικίας, μὴ ποτε μὴ ἐνέγκουσιν· ἔλεγον δὲ πρὸς αὐτάς οἱ ἅγιοι.

Μνημονεύσατε τῶν τοῦ κυρίου ρημάτων, καὶ μὴ καταπλαγῆτε τὰ ἐπερχόμενα· αὐτὸς γὰρ εἶπεν, μὴ φοβεῖσθε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὰ σώματα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δειναμένων ἀποκτεῖναι· καὶ πάλιν· ὁ ὑπερμείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται· μιμήσασθε τὴν ὑμετέραν διδάσκαλον τὴν ἐν γυναιξίν, ἧς τὴν παρθενεῖαν ποδῆσαι, καὶ τὴν ὁμολογίαν ζηλώσατε· τούτοις καὶ ἄλλοις ὁμοίοις λόγοις καὶ παραδείγμασιν οἱ ἅγιοι τοῦ Χριστοῦ μάρτυρες Κύρος καὶ Ἰωάννης τὰς μακαρίας ἐκεῖνας παρθένους ὀπλίσαντες, οὕτως σὺν αὐταῖς εἰς τὸ κατὰ τῆς δυσιδαιμονίας ἀπεδύοντο στάδιον· ἐπεὶ γὰρ ὑπὸ τῶν αὐτοῖς συλλαμβανόντων στρατιωτῶν, τῷ τοῦ Συριανῦ ἐπὶ τῆς Ἀλεξανδρείας παρέστησαν βήματι, πᾶσαν ἐτέραν ἀπέριψαν μέριμναν, κατὰ τὴν τοῦ κυρίου ἐντολήν· οὐ γὰρ αἰκείοις συλλογισμοῖς πρὸς τὰς ἀπολογίας τὰς πρὸς τὸν δικαστὴν ἠταιμάζοντο, ἀλλὰ τῷ ἁγίῳ πνεύματι σοφιζόμενοι πρὸς τὰς αὐτοῦ ἐρωτήσεις ὑπήντησαν· ὁ μὲν γὰρ ἐκάλει τοὺς ἅγιους σὺν ταῖς ἀειδίμοις παρθένοις, πρὸς ἄρνησιν προτροπόμενος, τὸν Χριστὸν καταλιμπάνειν καὶ θυσιάζειν τοὺς θαίμνας· οἱ δὲ διὰ τῆς ἐρωμένης κτίσεως τὸν ταύτης δημιουργὸν ἐπιγινώσκειν ἐδίδασκον, καὶ τοὺς παρ' αὐτῶν σεβομένους Θεοὺς, ὡς εὐ Θεοὺς ὄντας, ἀλλὰ λοιμαῖνας τῶν ἀνθρώπων, καταλιμπάνειν ἀνέπειθον· εἶτα ὁ Συριανὸς κολακεύων δόματα δοῦναι ἐπηγγέλλετο, καὶ φίλους καὶ γνωρίμους καθιστᾶν τῷ ἰδίῳ βασιλεῖ ἐβεβαίωσεν· οἱ δὲ ἅγιοι μάρτυρες τῶν ἀποκειμένων ταῖς δικαίαις ἀγαθῶν ἐμνημόνευσον, καὶ τῆς τῶν εὐραυνῶν βασιλείας, καὶ τῆς πρὸς

τὸν Χριστὸν παρρησίας· καὶ ταῖς παρὰ τοῦ δικαστοῦ ἐπαγγελιομένοις ἀντεπαρετάττοντο, θεικνῦντες ὅσον ταῦτα ἐκείνων ἐνδοξότερά τε καὶ τιμιώτερα.

Ὡς δὲ πᾶσαν τὴν τῶν νεβόλων αὐτοῦ λόγων βελοθήκην κενώσας ὁ δικαστὴς, οὐδαμῶς τοὺς μάρτυρας ἔτρωσεν, ἦσαν γὰρ καθωπλισμένοι τῇ πίστει, καὶ τὸν τῆς πρὸς Χριστὸν ἀγάπης ἐνθεθυμένοι θώρακα, τέλος δὲ δι' ἔργων ἐχώρει, καὶ θεικῶς τοὺς ἁγίους σὺν ταῖς μακαρίαις ἐκείναις κατὰ τε τῶν πλευρῶν καὶ ὄλου τοῦ σώματος τούταις προσέφερον τὰς τιμωρίας· ὡς δὲ ἀπέκαμνον οἱ ὑπηρεταί τοῦ θυσμενοῦς μηδὲν πλεῖον ἀνύσαντες· οὔτε γὰρ ἀποκρισιν ἤξιουν οἱ ἅγιοι τοῖς δικασταῖς δοῦναι, ἀλλ' ἐνεκαρτέρουν τοῖς αἰκισμοῖς, ὡς οὐκ ἐν βασάνοις, ἀλλ' ἐν εὐωχίαις ὑπάρχοντες· εἶτα ἰδὼν ὁ Συριανὸς τῶν γενναίων τοῦ Χριστοῦ ἀθλητῶν τὸ ἀήττητον, δίδωσιν καὶ ἄκων αὐτοῦ καὶ τῶν θεῶν αὐτοῦ ἐπενέγκασθαι τρόπαια, κελεύσας τοὺς ἁγίους σὺν ταῖς τιμίαις παρθενοῖς διὰ ξίφους τελειωθῆναι· καὶ δὴ πέρας τὸ πρόσταγμα τοῦ ἡγεμόνος ἐλάβρανευ, καὶ τῇ ἐκχύσει τοῦ ἰδίου αἵματος τὸν οἰκείου δεσπότην Χριστὸν οἱ ἀθλοφόροι μάρτυρες μιμησάμενοι, τὰς ἐν οὐρανῶς διατριβάς ἀντὶ τῶν ἐπιγείων ἠλλάξαντο, καὶ τοὺς τῆς ἀθλήσεως στεφάνους παρὰ τοῦ ἀγωνοθέτου θεοῦ ἐκομίσαντο· ταῦτα δὲ ἀπράττετο κατὰ μὲν Αἰγυπτίους μηνὶ μηχίρ ἕκτη, κατὰ δὲ Ῥωμαίους μηνὶ ἰαννουαρίῳ τριακοστῇ πρώτῃ, μετὰ τὸ μαρτυρῆσαι τὸν ἀγιώτατον ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας Πέτρον, τὸν ἀληθῶς Πέτρον ἐκείνου μιμητὴν, τοῦ τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν πιστευθέντος, ἐφ' ὃν ἡ ἐκκλησία τεθεμελίωτο (1), τὸν καθελόντα τὸν θυσμενῆ

(1) En Petrus Ecclesiae fundamentum a graeco biographo dicitur.

Ἄρειον τὸν τῆς ἁγίας τριάδος ἔχθρον καὶ ἀλλότριον, καθὰ καὶ Πέτρος ὁ ἀπόστολος μάγον τὸν Σίμωννα.

Ἐπειδὴ δὲ Κύρος καὶ Ἰωάννης οἱ μάρτυρες, σὺν ταῖς αἰοδίμοις παρθένοις τῷ ξίφει ἐτελειώθησαν, καὶ ἦν αὐτῶν τὰ πανάγια σώματα ἄταφα, θηρίοις καὶ ὀρνέοις εἰς βορὰν κείμενα, οἰκονομία Θεοῦ τὸ εὐσεβὲς μέρος τοῦ τῶν ἀλεξανδρέων λαοῦ ζήλω καὶ πόθῳ θείῳ καθοπλισθέν, ἀρπάζει τὰ τῶν ἁγίων λείψανα σῶα καὶ ἀβλαβῆ, καὶ ταῦτα εἰς τὸν τίμιον ναὸν τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Μάρκου μετὰ πολλῆς δορυφορίας καὶ τιμῆς ἀποτίθησιν, τοὺς ἁγίους Κύρον καὶ Ἰωάννην ἐν μιᾷ σορῷ· τὰς δὲ ἁγίας παρθένας Θεοδότην, Θεοκτίστην, καὶ Εὐδοξίαν, ἅμα τῇ τούτων μητρὶ Ἀθανασία, ἐν μιᾷ ὁμοίως ἰδιαζούσῃ σορῷ· ἦδει γὰρ ἀληθῶς τοὺς τῶν εὐαγγελικῶν παρεγγελημάτων φύλακας, καὶ τῆς Μάρκου ἀθλήσεως μιμητάς, συσκήνοῦς τούτου γενέσθαι, καθάπερ ἐπὶ τῆς γῆς ἀμέλει καὶ ἐν οὐρανοῖς τῆς ἐκ δεξιῶν σὺν αὐτῷ ἀξιοθήσονται στάσεως· καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς τῶν ἁγίων ἀθλήσεως.

Ἀναγκαῖον δὲ ἡγοῦμαι δι' ὀλίγου εἰπεῖν καὶ τὴν αἰτίαν τῆς μεταθέσεως τῶν ἁγίων λειψάνων Κύρου καὶ Ἰωάννου ἀπὸ τοῦ εὐκτηρίου οἴκου τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Μάρκου ἐπέκεινα Κανωβοῦ ναοῦ, τὸν πρῶτον ἐπ' ὀνόματι τῶν εὐαγγελιστῶν κτισθέντα, νῦν δὲ τῶν ἁγίων μαρτύρων ὀνομαζόμενον, καθὼς ἀπὸ συγγραμμάτων πατέρων μαθεῖν ἠδυνήθημεν· ἐν ᾧ γὰρ τόπῳ ὑπῆρχεν τὸ τῶν ἁγίων Κύρου καὶ Ἰωάννου εὐκτήριον, πρὸς ταῖς ψάμμοις δαίμων ἀκάθαρτος ἐπεφαίνετο ἐν εἴδει θηλείας ποιῶν φαντασίας πολλὰς, καὶ μαντείας δοκῶν λέγειν μηδὲν ἔχοντας ἀληθεῖς, καὶ ἐπιταγὰς τιῶν φαρμάκων τερατευόμενος, μηδὲν

παντάπασι ὄφελῶν, ἀλλὰ τούτους εἰς ἀπίθειαν ἐφελκόμενος· πολλοὶ οὖν ἐάλωσαν τῇ τοῦ πονηροῦ πνεύματος κερυμμένη παγίδι, αἵτινες θυσίαις καὶ κνίσσαις αἷς ἐδόκουν τιμᾶν τὸ δαιμόνιον, ἐν τῷ βωμῷ ἐν ᾧ ἦσαν νῦν ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἀνεγείραντες· ἐπωνόμαζον δὲ αὐτὸ οἱ αἰγυπτιοὶ Μενουθῆ.

Ἐπὶ τῶν χρόνων τοίνυν τοῦ φιλοχρίστου βασιλείως τοῦ μικροῦ Θεοδοσίου, Κύριλλος ὁ ἐν ἀγίαις τὴν Μάρκου κάθεδραν ἀληθῶς διέπων, καὶ τὸν τῆς ὀρθοδοξίας θερμώτατον ζῆλον διαδεξάμενος, ἀκούων τὰ γινόμενα τοῦ πονηροῦ δαίμονος φαντάσματα ἐν Μενουθῆ, οὕτω γὰρ τὸν τόπον λοιπὸν ἐκ τοῦ ἐπιφαινομένου δαίμονος ἐπωνόμαζον, λυπεύμενος δὲ καὶ ἀδαιμονῶν περὶ τῶν ἀπολλυμένων ὁ ἔσσις διὰ τῆς ἀπάτης ψυχῶν, εἰς λιτὰς καὶ ἰκεσίας ἐτρέπη, παρακαλῶν τὸν Θεὸν φανερωῖσαι τρόπον, δι' οὗ τὸ ἴδιον πλάσμα ἐκ τοῦ ὑλεθρίου δαίμονος ἐλευθερωθήσεται καὶ τῶν αὐτοῦ φαντασιῶν ἐπὶ πολὺ δὲ αὐτοῦ θεομένου καὶ μετὰ δακρύων προσπίπτουτος, ἐπιφαίνεται αὐτῷ νύκτωρ, ἄγγελος κυρίου λέγων· ἐπειδὴ φησὶν ὡς ποιμὴν τῶν λογικῶν προβάτων ἰκεσίαν προσάγεις, τάδε σοι κελεύει δι' ἐμοῦ ὁ ὑμῶν τε καὶ ἡμῶν δημιουργὸς καὶ Θεός· πορευθεὶς εἰς τὸ Μάρκου τοῦ εὐαγγελιστοῦ κοιμητήριον, εὐρήσεις σορὸν ἐν ἧ τὰ λείψανα τῶν ἐμῶν μαρτύρων Κύρου καὶ Ἰωάννου τεθαύρισται· ταῦτα τοίνυν ἀνελόμενος, εἰς τὸν ἐπ' ὀνόματι τῶν εὐαγγελιστῶν κτισθέντα οἶκον, ἐπέκεινα τοῦ Κανωβοῦ μετακόμισον· τούτου γὰρ γινομένου, ἢ ἐν τῷ τόπῳ γινομένη φαντασία καταργηθήσεται.

Περιχαρῆς δὲ γενόμενος ὁ ἐν ἀγίαις Κύριλλος, νύχαρίστησε τῷ Θεῷ τῷ πάντῃτε προσοῦντι τοῦ ἰδίου πλάσμα-

τος τὴν σωτηρίαν· καὶ μηδὲν ἀμελήσας, τὸ κελευσθέν διὰ τοῦ Θεοῦ χρημοῦ πέρατι παρεθίδου· συναγαγὼν γὰρ τὸν Θεοφιλῆ κλῆρον σὺν τῷ πιστοτάτῳ λαῷ, ἐξηγησάμενος τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ φανερωθέντα αὐτῷ, μετὰ λιτῆς σὺν ὄλῃ σχεδὸν τῇ πόλει, εἰς τὸν εὐκτήριον οἶκον τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Μάρκου παραγενόμενος ἐπὶ ἱκανὰς τὰς ὥρας σὺν ὄλῃ τῷ λαῷ τῷ Θεῷ δεηθεὶς, προσελθὼν ἀνώξει τὴν τιμίαν λάρνακα τῶν τοῦ Χριστοῦ ἀθλητῶν, καὶ εὔρει τὰ τῶν ἁγίων Κύρου καὶ Ἰωάννου λείψανα σῶα, τῇ τοῦ ἁγίου πνεύματος χάριτι λάμποντα· ταῦτα τείνου μετὰ φόβου ἅμα τὲ καὶ πόθου πνευματικῷ ἀνελόμενος, καὶ ἐν καθαρῆις συνδόσιν εἰλήσας μετὰ μύρων καὶ ἀρωμάτων, ἐπιβιβάσας εἰς ὄχημα, καὶ οὕτως σὺν τῷ κλήρῳ καὶ τῷ λαῷ μετὰ λιτῆς ἀπὸ τοῦ εὐκτήριου τοῦ εὐαγγελιστοῦ Μάρκου ἐξῆλθον, ἐπέκεινα τοῦ Κανωβοῦ τὸν ναὸν τῶν εὐαγγελιστῶν κατέλαβον· καὶ ἐπιτελέσας ἐκεῖ τὴν Θεῖαν μυσταγωγίαν, οὕτω τὰ τιμιώτερα χρυσίου καὶ λίθων πολυτελῶν τῶν μαρτύρων Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν λείψανα ἐν τῇ ἡτοιμασμένῃ τερῷ κατέθετο.

Οὕτω δὲ σχεδὸν τῷ τόπῳ ἐπέστησαν οἱ γενναῖοι τοῦ Χριστοῦ στρατιῶται Κύρος καὶ Ἰωάννης, καὶ κατὰ τοῦ ἐκεῖσε ἐμφωλεύοντος πονηροτάτου δαίμονος ἀνεγείρειν ἤρξαντο τρόπαια· πολλοὺς γὰρ δαιμονιῶντας καὶ ἀσθενείαις ἄλλαις κερρατημένους ἐν τῷ τὴν κατάθεσιν τῶν ἁγίων λειψάνων γίνεσθαι ἐθεράπευσαν· καὶ αὐτοὺς δὲ τοὺς ἱερεῖς τοῦ ὀλεθρίου δαίμονος, τῆς ψυχικῆς πλάνης ἰάσαντο· ὥστε παραυτὰ προσελθεῖν αὐτοὺς τῷ ἁγίῳ ἀρχιεπισκόπῳ Κυρίλλῳ, καὶ τῷ λουτρῷ τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καθάγνισθῆναι· καὶ αὐτὸ δὲ τὸ ἱερὸν μᾶλλον δὲ μισρὸν τοῦ ὀλε-

θρίου θάϊμονος σὺν τῷ ἐν αὐτῷ ἀγάλματι καὶ τῷ βωμῷ ἀφανὲς κατασταθῆναι· ἡ γὰρ παρακειμένη ψάμμος, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ θάλασσα τῇ ἐνεργείᾳ τῶν ἀγίων μαρτύρων τοῦτο ἐπόρθησαν καὶ ἀφανὲς ἐποίησαν, ἡ μὲν ἐπικλύζουσα, ἡ δὲ καταχώσασα· ὡς ἀδήλον τὸν τόπον παντάπασιν γίνεσθαι· τοσαύτη δὲ χάρις ἀντὶ τῆς πρὶν ἀπάτης διὰ τῆς ἐπιστασίας τῶν ἀγίων μαρτύρων ἐπήνθησεν, ὡς ἐκ περάτω τῆς οἰκουμένης πρὸς τὸ τοῦ Κύρου καὶ Ἰωάννου εὐκτήρων τοὺς ἀσθενεῖς κατεπείγεσθαι, καὶ πάντας τοὺς πίστει προστρέχοντας ἀντιλαμβάνειν τῶν παθημάτων τὴν ἴασιν· ὅσα γὰρ εἰάν αἰτήσητε ἐν ταῖς προσευχαῖς, πιστεύοντες ληψέσθαι, πρὸς τοὺς μαθητάς, καὶ δι' αὐτῶν πρὸς πάντας τοὺς ἐν εἰλικρινείᾳ πιστεύοντας, ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν ταῖς ἱεροῖς εὐαγγελίαις ἔφησεν· μεθ' οὗ τῷ πατρί δόξα τιμὴ καὶ κράτος σὺν τῷ ἀγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΕΠΙΦΗ Β.

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ (1)

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ ΤΟΙΣ ΤΑΒΕΝΝΗΣΙΩΤΑΙΣ (2) ΜΟΝΑΧΟΙΣ

ΤΟΙΣ ΕΝ Τῷ ΚΑΝΩΒῶ ΕΝ Τῇ ΜΕΤΑΝΟΙΑ ΚΑΛΟΥΜΕΝῃ,
ΠΕΡΙ ΤῶΝ ΑΓΙῶΝ ΜΑΡΤΥΡῶΝ ΚΥΡΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ.

Ἀνδρεία καὶ ὑπομονὴ καλὴ καὶ εὐειδεστάτη, αἷς ὁ μακάριος προσεφώνει Δαβὶδ, δυὰς ἀρετῶν, καὶ ταῖς ἀγίαις

(1) Gratulentur nobis sacrae phi'ologiae religionisque amatores, quod has oratiunculas magni Cyrilli in lucem protrahimus, nemini hactenus cognitatas.

(2) De Tabenna, et de tabennensibus monachis, legis Palladium hist. lausiac. cap. XXXIX, cum Meursii adn. In eo asceterio S. Pachomius regulam ab angelo traditam accepit.

μάλιστα προπρωδεστάτη, ἀνδρίζου καὶ κρατοιοῦσθω ἡ καρδία σου, καὶ ὑπόμεινον τὸν κύριον· ὁ δὲ τοῦ σωτῆρος μαθητῆς· ὑπομονῆς ἔχετε χρείαν, ἵνα τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ποιήσαντες, κομιεῖσθε τὴν ἐπαγγελίαν· χρὴ γὰρ ἡμᾶς ὡς ἐν ἀρχῇ γενέσθαι τῶν ἀγαθῶν, καὶ τὸ τέλος ἐπιζητεῖν, ἵνα καὶ βασιλείαν οὐρανῶν κληρονομήσωμεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΕΠΙΦΗ Ζ.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΠΡΩΤΗ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΜΑΡΤΥΡΑΣ ΚΥΡΟΝ
ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΗΝ ΤΟΥΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥΣ ΕΝΤΑΥΘΑ,
ΔΙ' ὧΝ ΣΗΜΑΙΝΕΙ Ο ΠΑΤΗΡ ΚΑΙ ΤΟ ΤΙΜΙΟΝ ΑΥΤῶΝ ΠΑΘΟΣ,
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΝΤΑΥΘΑ ΚΑΤΑΘΕΣΙΝ ΤῶΝ ΑΓΙῶΝ ΑΥΤῶΝ
ΔΕΙΨΑΝῶΝ· ΕΡΡΗΘΗ ΔΕ Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΠΡΩΤΗ
ΕΝ Τῇ ΜΕΤΑΝΟΙΑ ἩΤΟΙ ΕΝ Τῇ ΤῶΝ ΑΓΙῶΝ
ΑΠΟΣΤΟΛῶΝ.

Οὐκ ὀκνηροὶ γεγονάμεν περὶ τὸν συνήδη λόγον, ἀλλ' ὡς εἴρηκεν ὁ σωτῆρ, τὸ μὲν πνεῦμα πρόδυσμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής· πιστεύομεν δὲ, ὅτι διὰ τὰς ὑμῶν εὐχὰς ἐλέη Θεοῦ ράϊσει τὸ πάθος· ὁ δὲ καὶ ἐβουλευσάμεθα καὶ πεπράχαμεν ὑπὲρ τοῦ χρησίμου, πάλιν εἰσεῖν ὑμῖν ἀναγκαῖον συνειδόμεν· ὅτι τὰ μέρη ταῦτα ἔχρηξεν ἰατρῶν θεραπευόντων διὰ Θεοῦ· ἵνα τείνου πάντα ὀφλήσωμεν τοὺς τόπους, καὶ μάλιστα τοὺς παρακειμένους τῇ τῶν ἀγίων εὐαγγελιστῶν ἐκκλησίᾳ, ἀπίησαν γὰρ οὐκ ἔχοντες μαρτύριον εἰς ἑτέρους τινὰς τόπους, καὶ χριστιανικὸν ὄντες ἐσφάλουντο, διὰ τοῦτο ἀναγκασίως ἐζητήσαμεν ἀγίων μαρτύρων

λείψανα· εὔρομεν τοίνυν, καὶ μεμαθήκαμεν ἀκριβῶς, ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν κατ' ὃν μεμαρτυρήκασι αἱ ἅγιοι παρθένοι, ὧν τὴν θείαν πηγὴν ἔχομεν ἐν ταῖς τοῦ ἁγίου εὐαγγελιστοῦ Μάρκου, δύο τινές, ὧν ὁ μὲν εἰς μονάζων ἦν ἀσκητήης, καὶ ἕτερος στρατιώτης, πάρεισαν αὐτὰς παροτρύνοντες καὶ ἐπαλείφοντες αὐτὰς πρὸς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀθλήσεως· ὥστε μετὰ γενναίου φρονήματος ὑπὲρ τοῦ σωτήρος ἡμῶν ὑποστῆναι κίνδυνον· κέκληνται δὲ καὶ αὐτοὶ σὺν ἐκείναις εἰς τὸ μαρτύριον· καὶ εἰσῆλθον γενναίως καὶ μεμαρτυρήκασι ὑπὲρ Χριστοῦ, καὶ τεθήκασι δι' αὐτὸν τὰς ἰδίας ψυχάς· ἦν οὖν ὁμοῦ τὰ λείψανα τῶν ἁγίων μαρτύρων ἐν ἐνὶ τόπῳ κείμενα· ἐπεὶ δὲ ἀδιάκριτα ἦν τὰ λείψανα, οὐ γὰρ ἦν διεγνωσμένα σαφῶς, τίς μὲν οὗτος, τίς δὲ ἐκεῖνος, ἀναγκαίως ἀμφοτέρωθεν συλλαβόντες μετηγάγομεν καὶ τεθήκαμεν ἐν τῇ τῶν εὐαγγελιστῶν ἐκκλησίᾳ, ποιήσαντες τὸ σύνηδες, ὡς μαρτυροῦσιν, μνημεῖον· συναγόμεθα τοίνυν, ἐθέλοντος τοῦ Χριστοῦ αὐριον ὁμοῦ, καὶ τοὺς ἁγίους τιμῶντες εὐαγγελιστὰς καὶ τοὺς μακαρίους μάρτυρας· καλοῦνται δὲ Κύρος καὶ Ἰωάννης.

ΕΠΙΦΗ Η.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΕΞΕΓΗΣΙΣ ΕΤΕΡΑ ΕΝ Τῇ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΩΝ,
ΕΝΘΑ ΚΑΙ ΚΑΤΕΘΗΚΕΝ ΕΝ ΜΝΗΜΕΙῳ ΤΑ ΛΕΙΨΑΝΑ
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ ΚΥΡΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ,
ΠΡΟ ΔΥΟ ΣΗΜΕΙΩΝ ΚΑΤΑ ΑΝΑΤΟΛΑΣ ΤΟΥ ΚΑΝΩΒΟΥ,
ΠΑΗΣΙΟΝ ΤΗΣ ΜΕΝΟΥΘΕΟΣ.

Συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ στραφεῖς εἶπεν αὐτοῖς· εἴ τις ἔρχεται πρὸς με καὶ οὐ μισεῖ τὸν πα-

τέρα αὐτοῦ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, οὐ δύναται μου εἶναι μαθητὴς· ὅστις οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναται μου εἶναι μαθητὴς· θερμὸς ἡμᾶς εἰς εὐλάβειαν οἱ τοῦ σωτῆρος ἀπαιτοῦσιν λόγοι· καὶ τοὺς ἀγαπᾶν θέλοντας αὐτὸν, οὐδὲν ἡγήσασθαι ἄμεινον αὐτοῦ ἀναπέιθουσιν, οὐ φιλοστοργίαν σωμάτων, οὐκ ἀγάπησιν εἰς πατέρας, οὐκ αἰδοῖ τὴν εἰς μητέρας καὶ ἀδελφοὺς· οἶδεν γὰρ ὅτι ταῦτα καταπεφρονηκότες μεγάλην εὐρίσκουσιν καὶ λαμπρὰν τὴν ἀντιμισθίαν· ἵνα δὲ καὶ τί πρὸς τούτοις ἕτερον εἶπω, γνωρίζων ὅσῃ ἔσχεν εἰς ἡμᾶς ἀγάπησιν, οὐδὲ αὐτῆς τὰ κατ' ἑαυτὸν κρείττενα τῶν ἡμετέρων ἐποιήσατο πραγμάτων· οὐ προτετίμηκεν τὰ κατ' ἑαυτὸν τῆς ἀπάντων σωτηρίας καὶ ζωῆς· θεὸς ὢν, δι' ἡμᾶς γέγονεν ἄνθρωπος, καὶ ὑπέμεινεν σταυρὸν, αἰσχύνῃς καταφρονήσας· ἀλλ' οἱ συμπάσχοντες καὶ συμβασιλεύουσιν· αἱ συνατιμασθέντες, πάντως καὶ συνδοξασθήσονται.

Οὕτως εὐδοκιμῆσαι πιστεύμεν καὶ τοὺς ἁγίους μάρτυρας Κῦρον καὶ Ἰωάννην· πρόθυμοι γὰρ εἰσῆλθεν εἰς τοὺς ὑπὲρ τῆς εἰς Χριστὸν εὐσεβείας ἀγῶνας· καὶ τὸ πάντων αὐταῖς δυνατώτατον ἐπιπηδᾶ θηρίον, φημὶ δὲ ὁ θάνατος· ἀλλ' ἐμέμνηντο τοῦ ἰδίου δεσπότητος λέγοντες· ὅς οὐ λωβρᾶνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐ δύναται μου εἶναι μαθητὴς· πεπληρώκασιν τὴν ἐντολήν, ἔλθον καὶ αὐτοὶ τὸν σταυρὸν, ἠκολούθησαν τῷ ἰδίῳ δεσπότῃ· ἦγοντο δὲ οὐ μόνοι πρὸς τοὺς ἀγῶνας, ἀλλ' ἦν καὶ χερὸς ἀγίων παρθένων· καὶ γυναῖκες μὲν ἦσαν, ἄβραυσται δὲ τὴν διανοίαν· τετελειώται τοίνυν σὺν αὐταῖς καὶ ἡ καλὴ τούτων τῶν τῶν ἀθλητῶν θυᾶς· καὶ μισθὸν ἔχεισι τῆς εἰς Χρι-

στον ἀγάπης, τοῦ πατήσαι τὸν σατανᾶν καὶ ἐλαύνειν τὰ
 πονηρὰ δαιμόνια· ἠκέτωσαν τοίνυν οἱ πάλαι πλανώμενοι·
 ἐρχέσθωσαν εἰς ἀληθινὸν καὶ ἀκαπήλευτον ἰατρῆιον· οὐδεὶς
 γὰρ ἡμῖν ὀνειράτα (1) πλάττεται· οὐδεὶς λέγει τοῖς ἐρχομέ-
 νοις, εἰρήκεν ἡ κυρὰ, ποίησον τὸ καὶ τὸ· ὅλως κυρὰ καὶ
 θεὸς εἶναι δυνατὸς, καὶ προσκυνεῖσθαι θέλει· ἐν τοῖς δαι-
 μοσιν οὐκ ἔστιν οὐδὲ ἄρρῆεν οὐδὲ θῆλυ· καὶ βλέπετε πῶς
 ἔχουσιν προαίρεσιν· ὀνόμασιν γυναικῶν καλεῖσθαι βούλονται·
 πατήσαντος τοίνυν τὰ γραῶδη μυθάρια καὶ τὰ πάλαι τῶν
 γοήτων ἐμπαίγματα, ἐρχέσθωσαν ἐπὶ τοὺς ἀληθινούς καὶ
 ἄνωθεν ἰατρούς· οἷς ὁ πάντα ἰσχύων θεὸς, τοῦ θεραπεύειν
 δύνασθαι τὴν ἐξουσίαν ἐχαρίσατο λέγων· ἀσθενεῦντας θε-
 ραπεύετε, δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν ὅτε· πάσης τοίνυν θε-
 ραπείας τῆς παρὰ τοῦ σωτῆρος ἀπολαύσαντες, ὑμυλογοῦ-
 σιν τὸν ἑαυτῶν δεσπότην, ἵνα καὶ βασιλείας οὐρανῶν κα-
 ταξιωθῶσιν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, δι' οὗ
 τῷ θεῷ καὶ πατρὶ σὺν τῷ παναγίῳ πνεύματι δόξα τιμὴ
 κράτος νῦν καὶ αἰὲν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· Ἀμήν.

(1) Superstitiosa ac fallacia somnia intelligit reprehenditque Cyrillus, cuiusmodi non in Menuthei tantum cultu, verum etiam in Aesculapii alexandrino fano nosocomioque saepe dictabantur. Ceteroqui bona somnia, et a bonis angelis, ut credere pium est, atque a sanctis martyribus Cyro et Iohanne inmissa, in praecedente volumine Sophronius permulta narravit.

HISTORIA ACEPHALA (1)

SS. MM. CYRI ET IOHANNIS.

INTERPRETE ANASTASIO BIBLIOTHECARIO.

3. . . . re minime valuisset , paciscitur dicens se desiderium habere tribus pueris ecclesiam dedicandi , et iuvenem hunc velle pii operis fore praepositum ; quo completo , rursus pollicebatur , cum adepturum fore petitionem. Ergo cum haberet apud Doryzin , qui locus est ita vocitatus , gerocomium , deindeque adiacentem gerocomio aulam emisset , in cuius aulae medio sancti ergasterium , id est locus medicinalis , habebatur ; destructa aula , et ad ecclesiae speciem designata , ergasterium absidam mirabilem dedicavit. Porro ne segnitia hinc factae transeamus utilitatis narrationem , iuvene insistente cooperatione divina opus consummatum , et amplissimum templum aedificatum est. Diligentibus enim Dominum omnia cooperantur in bonum , dicentem sapientissimum Paulum audimus. Igitur gerocomio pariter et nosocomio summus sacerdos constitutis , accersit abbatem virum praeclarum , sicut certus sum , et ad beneplacitum Dei , oppido praedicabilem ; cui litteris datis ad sanctos tres pueros , hunc dirigit Babylonem. Litterae vero deprecatoriae ad eosdem sanctos erant , mitti sibi reliquias per ipsum efflagitans , quae in templo poni debuissent , quod eis ipsis desiderio multo

(1) Hic acephalus latinus textus , non proxime praecedentis acephalae historiae graecae , sed prioris interpretatio est.

erexerat. At vero hic venerabilis et ornatus vir , nihil religiosae neglegens praeceptionis , Babylonem pervenit , et sanctis egregias litteras dedit , haec illis affatus : sancti , Dei almus et summus sacerdos ac servus vester , hanc vobis transmisit deprecatoriam epistolam , qua suscepta , date responsum. Haec autem cum hic ita dixisset , medius ex illis resedit , et extensa manu ad semet epistolam traxit , et iterum recumbens, sine responso virum dimisit. Cum autem tota hebdomada supplicans abbas , responsum minime percepisset , ad eum qui se miserat inefficax rediit , et quod sibi contigerat , enarravit.

4. At ille amantissimus summusque Dei sacerdos , fide sine offensa , et conscientia bona , iterum eis destinat hunc ipsum Deo placentem virum , haec dicens : vade inquit adhuc , et pete pro me sanctos. Saltem in praesentiarum exaudient deprecationem meam. Nam epistolam receptam fer , quam pro reliquiis suscipiam , tamquam iam ab eis acceptam et sanctificatam . Cedens autem patri , Christo per omnia et actu et theoria obediens , Babylonem iterum abiit , et supplicans rursus sanctis dicebat : o ter beati martyres ! , summus sacerdos Dei me ad vos iterum misit : ne ergo eum inhonoreris , quia tale vobis templum dedicavit , magnum scilicet , et praeclarum , amore ductus quo circa vos flagrat. Cum autem adhuc absque responso eum sancti dimitterent , mandatum ad finem perducere summi sacerdotis , ex quodam divino adorsus est motu , et pectori manum superimponens , ibi enim habebat epistolam , hanc manu retinens sanctus , hanc acceptam traxit ad se pie beatus : sequebatur autem sanctissima manus quae tenebat ; quam cultu vehementi amplexatus , cum hoc quoque intemerato et adorando thesauro , Alexandri pervenit

ad urbem , opere sacratissimi ad se lati praecepti spem in Deum habitam ostendens inconfusibilem.

5. Qua suscepta magnus , summusque Dei sacerdos , gaudens pariter et exultans, filium fratris sui ad praeparationem nuptiarum incitavit. Cum autem populo templi encaenia praedicasset , divinoque gaudio refertus fuisset , sequenti die una cum toto clero, recondita pretiosa illa et venerabili manu sancti , una cum deprecatoria epistola quae tenebatur ab ipsa , quemadmodum dicebat recondi , et sanctificata ecclesia , fratris sui filium consecravit diaconum , dicens ad eum : ecce mulier tua , ecclesiam dicens : et ait , curam illius habe , ut decens est. Quod nimirum factum , multum iuveni praestitit in Deum profectum secundum spem : denique et castitatis eum amatorem fecit , et divinarum virtutum operationem ostendit ; atque voluntatem timentis se summi sacerdotis , Deus exaudiens fecit.

6. Sanctus ergo cum esset medicus , quem paulo ante praediximus , saeculari quidem habitu , sed non animo , medicinas peragebat ; non enim corporibus tantum laborantium medebatur , sed et animabus , dignas has ex indignis educens ; et fideles ex alienis a fide instituens , non ex his quae Galeni , et Hippocratis , et his similibus conscriptorum , infirmos in visitationibus consolans , sed et prophetis et apostolicis ac evangelicis admonitionibus , ad eam quae vere incolumitas et vita est , pertrahens et Christi ovili connumerans , atque regni caelorum heredes ostendens.

7. Hunc cum odiens bona diabolus , multos offerre Christo vidisset , principi urbis per nequam homines nunciavit dicens : galilaeus quidam medicus disciplina , universam civitatis plebem seduxit, et a deorum adoratione re-

movit, et Iesum quem Iudaei crucifixerunt, ut Deum colere fecit; servitutumque nostram Diis exhibendam, universam exterminat. His verbis infelix supra modum effervescens scelesto furore, comprehendi celeriter sanctum praecepit. Cum autem beatus hoc didicisset, fugit; et ad Arabiam, quae est Aegypti maritima, venit; et in castello quod vocatur Cetzto habitavit, et cum habitatione etiam habitum commutavit; caput enim radens, induit monachicum habitum. Et terrena aemulanti ac temporalia vitam transiens, et ad sublimiora transcendens, supremus hinc tam actione quam contemplatione prorsus effectus est, non iam languores variis medicaminibus sanans, nec herbarum usus auxiliis, sed sola oratione piaque doctrina, a maeroribus animas liberabat et corpora.

8. Tunc ergo Diocletiano Romanorum sceptris im-
pie moderante, et ubique persecutionem Dei eccle-
siis excitante, haec beatissimus Iohannes cognoscens,
qui edessenus quidem genere secundum carnem, sed
caeli civis ut fidelis agnoscebatur, cum militari polle-
ret dignitate, Hierosolymam proficiscitur, et Deo be-
neplacente reddito voto, venit Aegyptum, fama ad san-
ctum Cyrum trahente, et cum beato Cyro veluti unius
fidei habitavit, et ad virtutem videns sanitates profice-
re, ad has per amplius incitabatur. Cum autem perse-
cutio vehementius grassaretur, Cassiano gentili apud Ca-
nopum fungente sacerdotio vanitatis, virgines tres lo-
cum habitantes, Christoque desponsatas, hii qui ad ca-
pturam hanc fuerant segregati, comprehendunt, et has
una cum matre Syriano urbis principi offerunt. De qui-
bus audiens sanctus Cyrus, timore ut amicus Christi
depressus est, ne tormenta ut pusillae formidantes, Chri-

stum abiurarent, fidemque negarent : pusillae quippe admodum erant istae ; etenim Theoctiste harum senior, quindecim erat annorum ; secunda vero ab ea Theodote, tertiidecimi erat anni ; ast Eudoxia harum novissima, annum agebat undecimum. Porro mater harum Athanasia merito dicebatur : vere namque immortalitatis, cum desiderabilibus suis filiabus, heres effecta est. De quibus dicendo ad ista pervenimus (1), metuens sanctus Cyrus cum Iohanne, urbem ingressus est, et praedictas ad agones deliniens, super naturam crexit ; et tormenta intrepide subire, propter multam Christi sponsoris dilectionem, admodum persuasit, castitatis eis coronas gaudii ascribens, et laetitiae terminum non habentes.

9. Sed infelix inimicus, iterum per truces ministros suos, manifestos facit sanctos hos principi, obtenebrantes mentem ipsius, et suggerentes, quod duo quidam, monachus scilicet et miles, virgines sibi oblatas seducentes, diis offerre debitam non permitterent servitutum, et tyrannidem agere contra Cesarem suaderent, minime parentes praeceptis eius, et Iesum dicentes regem aeternum. Syrianus autem hic divinitus fulminandus praeses, dentibus frendens ad ea quae dicta sunt, adduci etiam ipsos praecepit ante tribunal, et dixit ad eos : o miseri, et beatorum inimici Deorum, morteque dignissimi, quare virgines parere Caesaris non dimittitis sanctionibus ? An potius decrevistis eas resultare ? velut etiam vos ipsos qui manifesti tyranni Romanorum imperatoris existitis, pro abhominabili profecto Christianorum religione pugnantes.

(1) Immo vero *de quibus ut supra diximus.*

Igitur paenitentiam agentes , maximos dominos nostros vobis exhibete propitios , et honores ab imperatore non qualescumque percipietis. Illi ad eum respondentes : nos inquit, o Syriane, honores inhonorabiles non admittimus , temporalia enim sunt quae videntur , neque daemnonum simulacris cultum qui Deum solum decet offerimus ; sed nec abnegabimus eum , qui omnia fecit , quem regem aeternum habentes , donationes ab ipso repromissas tenemus meliores, et ad finem non aspicientes , coronis ac delitiis immortalibus plenas.

10. Ad quos ingemiscens Syrianus , et dentibus frendens, dixit, hos ignitis obtutibus intuens: oportebat quidem vos misericordiae adquiescentes legis lucrari salutem; quia vero typho detinemini, plagis vos cedere imperatoris praeceptionibus persuadebo. Et his dictis , virgines ad spectaculum eorum quae gerebantur assistere fecit , et omnem tormentorum sanctis speciem intulit. Cum autem flagris hos caccidisset , et clavis igneque inflammasset , atque ex salsugine membra quae inflammata fuerant infudisset, cilicinis pannis confricare praecepit ; pice vero bulliente pedes implevit, omnique specie ut dictum est tormentorum abusus , robustiores martyres aspiciebat , et quasi in alienis pati corporibus, validius contradicentes , ac multos attrahere ad imitationem et ad fidem adducere , dum constantia perseveranti resisterent. Ex tot enim tolerantia plagarum , ac martyrum sine maestitia hilaritate , multi futurae vitae praemia incorruptionis imaginabantur. Itaque cum removeri iussisset martyres , virgines verberibus affecit , una cum Deo amabili matre. Ut autem contra stimulos calcitrans , et ab his quoque superabatur ; fuerant enim per martyres confortatae; postremo infelix sententiam promulgavit, et

capita Christi sponsarum , una cum genitrice abscidi mandavit.

11. Cyrum autem et Iohannem martyres suppliciis iterum submittebat , et iterum solvebatur , more fluctuum ad lapides illisorum. Cum autem sanctos non blanditiis , non precibus , non monitis , non honorum protensionibus maximorum , ut aestimabat , non flagellis , non pice ferventi , non aqua bulliente , non igne , non tortis membrorum organis inflectere valuisset , fatigatus , et his quoque sententiam intulit dicens : Cyrum galilaeorum patronum , et consentaneum eius Iohannem , sanctionibus imperatorum non acquiescentes , et maximos Deos colere nullatenus proponentes , capitali animadversioni summittimus. Et hoc decreto , incorruptionis induerunt coronam pridie kalendas februarias ; quando fidem servantes , cursum sancti bonum consummaverunt , virgines videlicet Christi sponsae tres Theotiste , Theodote , Eudoxia , et quae has germinavit accipie nutritrix Athanasia ; Deo etiam amabilis Cyrus abbas atque Iohannes miles , qui unius cum eo fidei et acqui erat honoris. Et sanctas quidem tres virgines ad orientalem partem templi sancti Marci posuerunt , templum eis dedicantes decorum ; Cyrum autem dulciloquum , et Iohannem Cyri comartyrem in templo apostoli et evangelistae Marci condiderunt in una theca.

12. Procedente vero tempore non pauco , cum depositio paganae fuisset effecta tyrannidis , et christiani sceptrum Romanorum principatus tenerent , Theodosius maior imperium obtinuit , qui fidem operibus adornavit , et opera fide condecoravit , sicut etiam libri ecclesiasticorum testantur historiographorum , et ipsae quoque res omnibus clamitant. Huius et nos quoque unius virtutis

memoriam ad ostensionem eorum quae dicta sunt faciemus. Bellum quippe adversus eum ex occidentalibus motum fuisse partibus aiunt ex quadam concordia insurgentium nationum gentibus mixtarum, et praecedentibus commixtarum, torrentium more invicem influentium, et mare multitudine aquarum efficientium, vel instar locustarum, atque arenae numerum non habentium. Verum pius inter haec Theodosius hic non ad aliarum gentium patrocinium venit, aut legationem misit, aut pacta spondit, qualia fieri ab invalidis in commotionibus bellorum amantur; sed sicut ei moris erat ad Deum cucurrit, et fidem auxiliatricem arripuit.

13. Cum enim didicisset in Seete, quae est eremus penes Aegyptum ita vocitata, virum genere quidem aegyptium, virtute autem omni Deo placita comptum degere, qui divinam gratiam meruisset, et maximorum operator miraculorum existeret, ad Theophilum continuo scribit; hic enim Christi ovilia moderari per idem tempus agnoscebatur; ut praedictus mirabilis vir ad se mitteretur, rogantem (1) auxiliari sibi, supplicationibus ad Deum effusis, in proelio recte credenti*. Ad quem currens episcopus, et causam edicturus, ascendit ad eum, et admonens implorabat. At vero Senuphius, hoc enim erat beato viro nomen, indulgere sibi summum sacerdotem oppido supplicabat, se peccatorem pronuncians, et inutilem Domini servum appellans. Quia ergo ut dimitteretur ab eo impetrare non valuit, ad orientem stetit, et pallium quod portans super humeros habebat, cum baculo, manibus ad caelum extensis, haec ad Deum exclamans dixit: domine Iesu Christe Deus noster, fortitudinem quam mihi peccatori servo tuo dedi-

* ita cod.

(1) Ita codex; referturque ad Theophilum.

sti , praesta et huic baculo meo et pallio isti. Et datis his summo sacerdoti , haec ad eum dixit : his imperatori transmissis , scribe ut pallium quidem capiti circumpo- nens , dextera vero manu baculum retinens , ante omnem exeat exercitum , praeminens adversus hostium aciem. Nam si me Christus Deus noster in servum suum deputa- vit , et deprecationem quoque meam exaudiet , atque vi- ctoriam per eam fidem , qua circa Deum flagrat , percipiet.

14. Cum autem fuissent transmissa quae dicta sunt , ornatur a Deo coronatus Theodosius pallio in galeam spei salutis. Porro dextera manu baculo accepto , ad bellum progressus est , et primus fidelem praecedebat exercitum ; quem cum barbari vidissent , ad fugam statim conversi sunt , et semetipsos caede mutua tru- cidarunt , sagitta seu ictu ab exercitu nullo prorsus accepto. Et usque in finem hac salutari galea pius ac Dei amicus imperator , pro omni adornatus est diade- mate : cuius rei etiam publicam festivitatem Alexan- driae per singulos annos concelebrant , hanc iconium nominantes : iconam quippe habent ipsius pii scilicet imperatoris , caput quidem pallio coopertum habentis , dex- tera vero manu baculum retinentis , et iugiter miraculum omnibus praedicantis , per annuam sollempnitatem suam.

15. Divina vero gratia , et cooperatione fidelis ac pii principis Theodosii ; ecclesiae praesul , et ovilium quae Alexandriae sunt pastor cautissimus , ac divino ze- lo plenus Theophilus , omnes ut ita dicamus genti- lium culturas deposuit , et oratoriis totam urbem domi- bus adornavit , et in loco qui dicitur Canopus , templum apostolis amplissimum et ingens erexit. Extra urbem autem est hoc , signis ab ea duodecim distans , insigne ut perhibetur , et pueris gentilium venerabile. Illic enim

ab eis Deorum coetus, ut ferunt, esse putabatur; ita ut omnis simul via quae illuc ab urbe ducebat, strata tabulis esset lapideis, praediisque ac balneis consisteret: viginti autem et quatuor in ea esse hinc inde balnea conscribuntur, quae adhuc autem nondum erant suffossa, ut multi dicunt qui noverunt, sed et usque ad ipsum locum qui dicitur Canopus, urbis fanum, forumque omne praepositum putaretur, a quo duobus signis distans castellum, idolum habebat Menuthin vocitatum, in quo manifeste cooperabantur nequissimi spiritus. In quo videlicet castello, rursus templum aedificavit evangelistis sacer Theophilus.

16. Post dormitionem vero Theophili, cum Cyrillus suscepisset ecclesiae gubernacula, Cyrillus inquam ille magnus, pietatis amator, et fidei violatorum deponitor, cura erat ei non qualiscumque destruendi phantasmata Menutheos, christianosque quosdam ex simplicioribus illuc causa recipiendae sanitatis suapte concurrentes removit. Super quo multum Deo misericordissimo postulato, angelum videt a Deo cunctorum, susceptam eius deprecationem evangelizantem, et praecipientem sibi, ut Cyri corpus in martyribus magni, de templo sancti Marci sumeret, et in ecclesia evangelistarum quae est in Menuthin decollaret*. Sic enim et castellum nominabant, reverentia, et amore daemonis. Sane per unum nomen ambos martyres significaverat angelus, sicut etiam ex beati Cyrilli sermonibus ostendetur. Nihil neglegens amabilis summus Dei sacerdos, egit quod sibi fuerat imperatum, quarto kalendas iulias martyricarum translationem reliquiarum faciens, et sermones populo breves huius rei causa pronuncians, quos interponemus ad legentium credulitatem

*collocaret.

simul et utilitatem , gratia domini nostri Iesu Christi , cum quo est patri una cum spiritu gloria , honor et imperium in saecula saeculorum. Amen.

Salve sacer amate Deo sine margine * salve ,
Et memor esto tui fratris Anastasii.

* ita cod.
id est *fine*.

BEATI CYRILLI

ACCLAMATIO AD TABENISIOTAS MONACHOS ,
QUI SUNT IN CANOPO , QUAE DICITUR PAENITENTIA ,
DE SANCTIS MARTYRIBUS CYRO ET IOHANNE.
EPIPHI SECUNDA , QUOD EST OCTAVO KALENDAS AUGUSTAS.

Fortitudo et patientia bona , atque visionabilis dualitas virtutum , sanctos condecet maxime ; quibus beatus quidem David acclamat : viriliter age , et confortetur cor tuum , et sustine Dominum. Salvatoris autem discipulus : patientia vobis est necessaria , ut voluntatem Dei facientes , percipiatis promissum. Oportet quippe nos in exordio bonorum fieri , sed finem exquirere ; ut regnum caelorum hereditemus , in Christo Iesu domino nostro , cui gloria et potestas. Amen.

EIVSDEM.

EPIPHI SEPTIMA ID EST PRIDIE KALENDARUM AUGUSTARUM
RELATIONES DVAE IN SANCTOS MARTYRES
ABBA CYRUM ET IOHANNEM , QUI HIC REQUIESCUNT ;
PER QUAS HIC PATER INSINUAT ET HONORABLEM EORUM PASSIONEM ,
ET DEPOSITIONEM SANCTARUM RELIQUIARUM.
DICTA EST AUTEM PRAESENS PRIMA NARRATIO IN METANOEA ,
QUOD INTERPRETATUR PAENITENTIA ,
SIVE IN ECCLESIA SANCTORUM APOSTOLORUM.

Pigri non fuimus circa consuetum sermonem , sed ut dixit Salvator , spiritus quidem promptus est , caro au-

tem infirma ; credimus enim per sanctas orationes vestras miserante Deo minuatur afflictio. Quod autem et cogitavimus , et egimus propter utilitatem , iterum vobis necessarium dicere prospeximus. Etenim regiones istae medicis indigebant ex Deo curantibus. Ut ergo omnia loca adiuveremus, et maxime quae adiacent ecclesiae sanctorum evangelistarum ; ibant enim non habentes oraculum ad altera quodam loca , et dum christiani essent, errabant; necessario inquisivimus sanctorum martyrum reliquias. Comperimus ergo et accurate didicimus , quod tempore quo martyrimum pertulerant sanctae virgines , quarum et fontem habemus apud sanctum evangelistam Marcum , duo quidam, quorum unus monachus abstinens , et alter miles , aderant excitantes easdem virgines , et ad certamen aptantes , quatenus cum virili sensu pro Salvatore nostro sustinuissent periculum. Requiescunt autem etiam ipsi cum eis in oratorio. Ingressi sunt fortiter , et Christi martyrimum pertulerunt , posueruntque pro eo animas suas. Fuerunt autem simul corpora sanctorum martyrum in uno loco iacentia : et quia indiscretae erant eorum reliquiae ; nec enim manifeste dinoscebatur , quis hic , quisve ille ; necessario utrosque assumentes , transtulimus et reposuimus in ecclesia evangelistarum , facientes ut martyribus solet memoriam. Conveniamus igitur , Deo volente, crastino pariter , tam sanctos evangelistas honorantes , quam beatos martyres , qui vocantur Cyrus et Iohannes.

EIVSDEM.

EPIPHI OCTAVA , ID EST KALENDAS AUGUSTAS
 APUD ECCLESIAM EVANGELISTARUM ,
 UBI IN MONUMENTO RECONDIDIT RELIQUIAS
 SANCTORUM CYRI ET IOHANNIS , A DUOBUS MILIBUS
 DE PARTE ORIENTIS CANOPI IUXTA MENUTHEOS.

Proficiscebatur autem cum eo turbæ multæ ; et conversus dixit ad eos , quicumque venit ad me , et non odit patrem suum , et matrem , et filios , et uxorem , et fratres , et sorores , insuper et animam suam , non potest meus esse discipulus ; quicumque non portaverit crucem suam et venerit post me , non potest meus esse discipulus. Ferventes nos esse ad reverentiam Salvatoris expetunt verba ; et qui diligere eum voluerint , nihil pretiosius aestimare persuadent , non affectum corporis , non amorem patrum , non reverentiam matrum , et sororum ; scit enim quia hæc contempnentes , magnam et praeclaram mercedem invenient. Et ut quid aliud ad hæc dicam , innotescens quantam in nos dilectionem habeat ; dum nec ipse quæ circa se sunt , meliora nostris rebus efficit (1) , non praeposuit quæ circa se sunt vitæ omnium et salutis. Cum sit Deus , pro nobis factus est homo , et pertulit crucem confusione contempta. Sed qui compatiuntur , et conregnabunt ; qui simul dehonoreati sunt , per omnia et congloriabuntur.

Sic profecisse credimus etiam sanctos martyres Cyrum et Iohannem : devoti quippe subierunt , pro pietate certamen. Et pessima bestia in eos insiluit , hoc est mors ; sed memores fuerunt Domini sui dicentis : qui non tu-

(1) Immo dic : *haud sua pluri quam nostra aestimavit.*

lerit crucem suam, et sequitur me, non potest meus esse discipulus. Expleverunt mandatum, tulerunt etiam ipsi crucem, secuti Dominum suum. Ducebantur autem tunc non soli ad certamina, sed et chorus sanctarum virginum, quae mulieres quidem erant, sed mentis fuerant incorruptae. Consummata est igitur cum eis et haec optima duorum athletarum parilitas, et mercedem charitatis quae in Christo est obtinent, conculcandi satanam, et expellendi maligna daemonia. Adsint igitur qui olim errabant, veniant ad veram et incauponabilem medicinam. Nullus apud nos fingit insompnia; nec advenientibus dicit: dixit Domina, fac hoc aut illud; omnino Domina, et Deus esse potest, et adorari vult. Apud daemones non est masculus neque femina. Et vide quae habent propositum, ut et mulierum nominibus vocari velint. Proculcantes igitur has aniles fabulas, et divinantium effoetata colludia, veniant ad veros desuper medicos, quibus omnipotens Deus ut curare possint tribuit potestatem dicens: infirmos curate, gratis accepistis, gratis date. Omni itaque medela, quae a Salvatore condonata est perpotiti, conlaudemus Dominum nostrum, ut et regnum caeleste mereamur in Christo Iesu domino nostro, per quem et cum quo Deo patri cum sancto spiritu gloria, honor, et potestas, nunc et semper in saecula saeculorum. Amen.

EDITORIS MONITUM.

Ad cumulandam SS. MM. Cyri et Iohannis historiam , visum est Petri quoque parthenopensis ineditam lucubrationem adiungere , quam in duobus reperi priscis codicibus ; de cuius hominis patria et aetate dubitare nos haud sinunt prologo eiusdem tres , nempe ad hanc ss. Martyrum historiam , et ad passiones S. Iulianae , et sanctorum quatuor Coronatorum item ab eo scriptas. Etenim in prologo ad S. Iul. et ss. Coron. loquitur cum Petro Parthenopes seu Neapoleos archiepiscopo , quem apud Ughellium T. VI. iam inde ab anno 1094. archiepiscopum neapolitanum videmus. In prologo autem ad ss. Cyrum et Ioh. adloquitur Gregorium archiepiscopum neap. , Petri scilicet successorem ab anno saltem 1116. , qui Gregorius filius erat Iohannis Neapolitanae reip. adhuc liberae ducis , cuius item principis mentio est apud laudatum Ughellium tom. cit. ed. nov. p. 77. Reapse respublica neap. nonnisi anno 1139. in potestatem Rogerii regis devenit. Atque his demum cognitis prologis , inutilis iam videntur quaestiones de Petri parthenopensis aetate (qui aliis quoque scriptis innotuit) apud Baronium ad an. 782. ; apud Muratorium S. R. I tom. I. part. 2. pag. 289. , et tom. II. part. 2. p. 1045. ; nec non apud Bollandum tom. IV. iulii pag. 74 ; et denique apud Ughellium tom. VI. in episc. neap.

SS. CYRI ET IOHANNIS

P A S S I O

A U C T O R E

PETRO PARTHENOPENSI.

I. **I**nclytas victorias et gloriosas palmas sanctorum martyrum, quis digne ut expedit praevaleat enarrare? Unde accidit, ut quidam disciplina non plena eruditi, et fideli animo non tamen pleno, sermones quosdam componere conati sint. Ex quorum igitur incuria et praesumptuosa temeritate ita incomposito sermone peracti sunt, ut legi in concione fidelium minime permitterentur. Sed hoc sancti patres luculento dogmate functi in ornamento sanctae et gloriosae matris ecclesiae dedecus esse conspicientes, nonnullas ex eis rutilante dogmate elimare curaverunt. Horum itaque sanctorum provocatus exemplo, et precationis voto Gregorii, parthenopensis loci servatoris, Iohannis ducis atque consulis filii, ego Petrus hanc passionem sanctorum abba Cyri et Iohannis de inculto apice elevans, ad veritatis regulam convertere studui, inepta videlicet resecando, et apta ut decuit atque ordo efflagitavit annectere curando; et hoc non nostro libitu vel audacia, sed aequitatis atque veritatis probatissima ratione. Neque etenim credi oportet, ut tractatores sanctorum martyrum passionum eo ordine tantummodo vel sola ea verba deprompserint, quemadmodum a sanctis martyribus prolata sunt vel a tyrannica potestate; sed mentis illorum

conamina adnotantes , quanta et qualia sancti proferre , et impii nequiter dicere potuerunt , secundum ordinem verae fidei , et tramitem iustae rationis promere studuerunt. Si enim hoc ita non esset , evangelistarum sacra auctoritas per omnia fluctuaret ; qui quamvis ex uno fonte sancti spiritus repleti essent , non solum quod ore prolatum est , scribere studuerunt ; verbi gratia , ut est illud de filio patris familias , quem agricolae extra vineam occiderunt ; qui cum interrogati fuissent , cum venerit dominus , quid faciet agricolis illis ? illud , quod sequitur , malos male perdet , et vineam suam locabit aliis agricolis , docente beato Iohanne chrysostomo (1) , non agricolae hoc secundum Matthaeum ore protulerunt , sed in corde et in conscientia sua susceperunt. His ita pro altercatione praelibatis , qualiter praefati martyres ab impiis detenti fuerint , Christo duce , fida relatione pandere curamus.

EXPLICIT PROLOGUS.

INCIPIT PASSIO SANCTORUM.

2. **A**nno igitur ab incarnatione domini nostri Iesu Christi fere ducentesimo nonagesimo , Diocletianus Caesar nefario dominatu romani imperii monarchiam tenebat ; qui superbiae fascibus animo elatus , in tantam vesaniam prorupit , ut adorari se sicut Deum iuberet , et gemmas vestibus calciamentisque inseri. Hic ut regni sui gloriam auget , et omnium gentium potestates suae ditioni subdere posset , Maximianum cognomento Herculeum in auxilium regni sui sibi associans , con-

(1) Homil. LXVIII. ad Matth. cap. XXI. 41.

tra Parthos superandos, bellica arma inire coepit. Quibus superatis, cum insigni pompa et gloria Romae triumphum mirabiliter peregit, antecedentibus currum eius Narseio rege, regis coniuge, sororibus ac liberis, et omni praeda et dignitate, qua Parthos spoliaverat (1). Ob quam victoriae gloriam nimium elati, ut Diis suis reverentiam exhiberent, quasi eorum auxilio victores extitissent, Diocletianus in oriente, Maximianus in occidente contra christianos persecutionis rabiem commovere coeperunt, praesidente Romae sancto Marcellino pontifice, qui ab eis martyrio coronatus est; Hierosolymis autem Hermone; Antiochiae vero beato Tyrone (2); Alexandriae namque post Theonam pontificem sanctissimo Petro, qui a beato Marco sextus decimus residens (3), Arium haereticum, Christo sibi revelante, perpetuo anathemate obligavit, ac de sede sanctae ecclesiae expulit, cuius mortifera circumventione, nono anno persecutionis, martyrio coronatus est.

3. Ea namque tempestate vir Domini abba Cyrus de civitate Alexandria, quae est metropolis Aegypti, in qua praefatus sanctus Marcus evangelista pontificalem cathedram tenuit, nobiliter exortus secundum nominis sui praesagium; nam Cyrus graece, latine fortis dicitur; domini Iesu Christi praecepta fortiter custodiens, in sancta et religiosa vita orthodoxam sanctae Trinitatis fidem observavit, medicinali arte a primaevo eruditus, non solum infirmorum corpora salubri antidoto curabat, verum etiam animas diabolica fraude deceptas, salutaribus monitis ad fidei gratiam convertibat. Ad cuius

(1) Euseb. in chron. lib. II. ad ann. Abrah. 2521.

(2) Euseb. et Hieronym. *Tyranno*.

(3) Euseb. op. cit. ad ann. 2520.

praedicationem dum multi confluerent , et salutis viam agnoscerent , quia lux in tenebris latere non potuit , per eius notitiam ad aures iniquorum perrexit , qui euntes ad Syrianum iudicem , qui tunc a praedictis principibus illis in partibus ad Christianorum necem ordinatus erat , dixerunt : noverit industria gloriae tuae , inelyte praeses , quoniam quidem in hac provincia tibi commissa nova doctrina exorta est : ecce enim adest abba Cyrus medicus , et sub obtentu artis suae suadere non cessat hominibus relinquere paternarum legum traditiones , culturamque sacrorum Deorum , et tenere fidem illius quondam crucifixi Galilaei . Hoc itaque piaculum nefandumque errorem nisi cito eradicare curaveris , et provincia tota contaminabitur , et decus gloriae tuae ad nihilum redigetur , cum ad sublimitatem sacri imperii quoquo pacto pervenerit . Audiens hoc praeses , metu et terrore commotus , ilico praecipit satellitibus suis , quo celerius pergerent , et eum suis aspectibus praesentarent . Hoc dum comperisset famulus Dei abba Cyrus , animadvertens humanam fragilitatem , et impiorum saevissimam crudelitatem , maxime Domino dicente , si vos persecuti fuerint in una civitate , fugite in aliam , abiit in Arabiam , et degebat in quodam castello quod vocatur Kezo , totonditque caput suum , et sectae conversationis habitu indutus , infirmos curabat , et incredulos ad fidem sanctae Trinitatis perducere non cessabat .

4. Interea quidam vir nomine Iohannes , civitate edesena oriundus , orationis gratia illis in partibus eo tempore advenerat , christicola vetus , et fidem quam corde gerebat , sanctis operibus adimplebat . Hic namque cum beati abba Cyri famam vitamque laudabilem comperisset ,

perrexit ad eum : quem beatus abba Cyrus animo et corpore complectens , gratias referebat Domino dicens : gratias tibi ago , domine Iesu Christe , quia misisti ad me socium spiritualem , mandata tua custodire cupientem , qui me in via tua ambulantem consolari valeat contra insidias malignantium. Ecce iam laetus pro amore sancti nominis tui propugnator , et in agone certaminis tui triumphaturus introibo.

Gloria , Christe tibi , cunctorum vita salusque ,
Solamen fessis , placidus qui rite ministrans.

Fac nos , quaesumus , Deus , sine offensione consummare quod te annuente inchoare volumus. Cui congaudens beatus Iohannes dicebat : confirmet Deus omnipotens sermones tuos , beatissime pater ; confirmet hoc quod operatus est in nobis , donetque nobis et velle et posse ; eruatque nos ab omnibus insidiis adversariorum , ut in viam mandatorum eius inoffenso pede currere valeamus.

5. Dum autem in sancta societate degerent , et dilectione verae charitatis essent muniti , ecce impii , qui saevire coeperant contra christianam puritatem , pervenerunt in sanctam civitatem Kanopum , in qua erat sacerdos idolorum nomine Cassianus , et diligenti examinatione perquirere coeperunt cultores Christi , quô per varias partes eos excruciatos necarent. Interea invenerunt ibi tres puellas virgines cum genitrice earum , Christum dominum confitentes , et in eius mandatis devotissime perseverantes , quarum una vocabatur Theotistis annorum quindecim ; secunda vero Theodotis annorum tredecim ; tertia namque Eudoxia annorum undecim ; mater vero illarum Athanasia dicebatur. Has igitur comprehendentes praedicto Syriano iudici defe-

rebant , quas ille in custodiam mancipari fecit , ad examinationem videlicet tribunalem. Dum ducerentur autem orabant Dominum et dicebant : tu mandasti , Domine , mandata tua custodiri nimis : utinam dirigantur viae nostrae ad custodiendas iustificationes tuas , ut non confundamur dum respicimus in sancta mandata tua. Reclusae vero in carcere , Athanasia genitrix illarum , secundum nominis sui praesagium , immortalium eis monita praebebat dicens : audite , o filiae , audite et intelligite monita matris vestrae : si enim de vobis saeculi gloriam consequi optarem , gaudia saeculi subire monerem : sed quia aeterni regis sponsas vos esse cupio , qui fecit caelum et terram , eius vitam vobis insinuo. Confortamini ergo in potentia virtutis eius , et nolite timere terrores poenasque impiorum , ut mortalem vitam contemnentes , ad immortalem gloriam pervenire credamus , ubi cum Deo sine fine gaudeamus.

6. Hoc igitur audientes cultores Domini abba Cyrus et Iohannes , contristati sunt vehementer , ne forte dum poenas crudeliores expavescerent , a Christi gloria declinarent. Cohortantes igitur se ad invicem , sagaci consilio ingressi sunt praedictam urbem , et inveniunt eas captas , coeperunt eis monita salutifera praebere dicentes : ecce nunc tempus acceptabile , ecce nunc dies salutis ; videlicet ut quod amore fidei haecenus auditu didicistis , efficacia optima perfectionis demonstratis. Ne timeatis minas impiorum , neque seducamini blandimentis iniquis ; viriliter agite , et confortetur cor vestrum , quoniam quidem nec poenae detrimentum , nec praemia emolumentum conferre praevalet. Umbra enim velut tenuis veloci fine recedunt ; sed potius illum timeate et adorete qui post mortem dat vitam aeternam , et

cum sanctis angelis gaudere in perpetuum praestat. Iam enim inter prudentes virgines accepistis oleum in vasis vestris cum lampadibus. Restat ergo ut superantes tyrannos, cum corona virginitatis et palma martyrii ad caelestes nuptias intretis cum Christo domino et sponso vestro, ut cum eo in perpetuo exultetis. Famulae autem Christi dicebant: orate pro nobis, beati patres, ut desiderium nostrum exaudiat Dominus, et ad triumphum victoriae perducere dignetur.

7. Igitur dum sanctis monitis sanctas virgines cohortarentur, ministri iniquitatis qui eas custodiebant, nuntiare hoc praefato iudici curaverunt dicentes: seductor ille nequissimus nomine abba Cyrus, de quo nuper gloriae tuae mentio facta est, ad solamen sui pessimi dogmatis, similem sibi socium addidit, nomine Iohannem, qui quotidie multos seducunt. Insuper etiam puellas, quas cum genitrice earum coarctari iussisti, commovere non cessant. Quos ille comprehendi et sibi praesentari una cum puellis ac matre praecepit; talique affatu sanctum abba Cyrum aggressus est: olim nostrae praefecturae pertinacia tua nunciata est; sed quia nos secundum morem legis modestiam in omnibus observamus, proinde tibi socium addere praesumpsisti: nec mirum; indulti segura audacia crescit. Revera enim nostra censura more ignis flammantis, quos plus invenerit, plus exustuando consumit. Nihil nobis hoc curae: attamen quia vos cernimus contemptores mundi, et quamvis erroneam religionis viam tenere, non vos sicut Christi et saeculi amatores, sed sicut religiosos et caelibes convincere volumus. Vera ne, inquam, sunt quae de vera probitate nostrae modestiae nuntiata sunt, scilicet ut Diis blasphemias inferatis, et virginibus sua-

deatis non sacrificare? An falsitatis rumor vos punire volens, hoc ad nostras pertulit aures? Si vera sunt, profiteamini; sin vero, convincite condemnantes. Nostrum itaque est, utpote regiae potestatis censores, diligenter vera secernere a falsis, et iniqua agentes ad aequitatis tramitem perducere.

8. Ad quem sancti responderunt dicentes: inchoatio vestrae interrogationis ab aequitate sumpsit initium, si tamen in ea perseveraveritis, scilicet ut vera a falsis secernere curetis, et iniquos ad aequitatem perducere. Si ita est, ut astruitis, absistant igitur omnes suspectus violentae oppressionis, sicuti legalis institutio decernit; et liceat nobis ad interrogata rationabiliter dare responsum; et quod vultis post haec inquirete, quia nos imparatos minime invenietis. Arridens ad haec iudex, atque improbens dictionem sanctorum, ait: sic quaeritis de Deo rationem audire, tamquam sit alius Deus nisi ille Iuppiter, qui caelum terramque regit moderamine summo. Ad haec sancti dixerunt: opportunum fuerit talibus ineptis compositionibus nullum dare responsum. His auditis, iudex ait: cum talia fari non erubescitis, quae mentibus humanis non dantur ad capiendum, quis sapiens dubitet, magicis artibus vos esse infertos, aut dementiae superfluitate inebriatos? At tamen in omnibus vobis indulgere possumus, si coeptum errorem relinquitis, et veram culturam nobiscum colere incipitis, quam gloriosi imperatores et totus excolit orbis. Ad haec Christi cultores dixerunt: non te, o iudex, per multa trahimus, non verborum circumventionibus fallere nitimur; brevi utique et vera definitione tibi finem ponimus, quia nec tuam gloriam nec honorem cupimus, nec Diis tuis aliquo modo honorificen-

tiam exhibemus , quoniam daemonia sunt , sicut propheta canit : omnes Dii gentium daemonia ; sed Christum dominum amplectentes , mori pro eius amore pudice volumus , quam impudice cum gloria vivere.

9. Tunc indignatus ad haec iudex ait : hactenus , ut praefati sumus , sperando vos lucri habere , temperavimus censuram vestrae censurae : nunc autem quia non solum ad nostram infamiam , sed insuper ad Deorum blasphemiam prorumpere non timuistis , consequimini dignam mercedis retributionem , utpote imperatorum rebelles , et Deorum numinum blasphematores. Tunc praecepit ante conspectum eorum , tormentorum genera deferri , astantibus sacris virginibus cum matre , eosque flagellis fortiter caedi dicens : ferreis animis ferreisque pectoribus talem adhiberi medicinam , quo tandem aliquando resipiscant , et ceteri videntes tumida festinent flectere colla. Famuli autem Domini coarctati orabant dicentes : omnipotens Christe , protectio nostra , salus et vita , pro cuius nomine haec patimur , gratia tua sancta sit quae nos protegat atque gubernet , ut victrici pugna mereamur vincere eos , qui tua nituntur confringere dogmata sancta.

10. Post haec autem iudex praefatus virgines cum matre sibi praesentari iussit , et sanctos retrudi in carcerem praecepit , easque alloqui talibus affatibus coepit : hactenus errore falsorum hominum deceptae , per quam viam ambulare debuistis , ignoratis . Ad haec sanctae virgines cum matre dixerunt : quod semel egressum est de labiis nostris , non facimus irritum ; semel iuravimus domino Iesu Christo ; quod pollicitae sumus , nulla ratione violamus , nullo terrore nullo praemio abnegamus. Hoc audito , tyrannus iussit eas diversis

poenis atque tormentis excruciaci dicens : opitulentur vobis seductores iniqui , qui vos ad talia pervenire curaverunt. Sed cum illarum cerneret invictam constantiam , iussit eas capitis subire sententiam , dicens : si istae concite consumptae non fuerint , constantiam maximam viris attribuent. Ergo quidquid in fragili sexu inicere debemus , in virorum perfidiam reservemus , et vitam istarum concite de terra perdamus. Hoc itaque definito , cum ducerentur a carnificibus ut necarentur , orandi licentiam petierunt ; qua impetrata , his verbis Domino supplicare coeperunt : domine Iesu Christe , sanctorum virtus et vita , callaudamus et benedicimus nomen tuum , quoniam eruens liberasti nos de laqueo venantium perdere animas nostras : nunc autem ad tua sancta promissa venientes , suscipe in pace spiritum nostrum. His dictis , spiculatores sicut in mandatis habebant , capita earum gladio amputaverunt ; et sic cum praemio virginitatis coronam martyrii consequentes , ad siderea regna gloriosae migraverunt : quarum corpora collecta , reposita sunt iuxta ecclesiam sancti Marci evangelistae.

11. Post haec autem iussit tyrannus praedictos Christi famulos Cyrum et Iohannem de carceris squalore protrahi , et iterum ante praesentiam suam adduci. Quod cum peractum fuisset , ita eos subsannare coepit : resipuistis quantulumcumque , an adhuc in priori insania permanetis ? Et sancti responderunt dicentes : resipiscere debent qui erroris vias sequentes , a recto itinere deviarunt ; nos autem qui Christo duce , in eius sancto fundamento perseveramus , unde resipiscere debemus ? Ergo , inquit tyrannus , adhuc fomentis acerrimis indigetis , quae dum ad penetralia cordis vestri

iniqui venerint, scire valeatis quem provocatis ad iram. Et iratus valde iussit eos acrius virgis caedi dicendo: sic pereant omnes qui Augustorum iussa contemnant, et sacris Diis libamina non offerunt. Sancti autem cum caederentur gratias referebant Domino et dicebant: tu mandasti mandata tua custodiri nimis. Utinam dirigantur viae nostrae ad custodiendas iustificationes tuas! Non utique confundemur, dum respiciemus in mandatis tuis. «Ergo Deus clemens, nostri miseratus adesto: tu pugnare iubes, tu nos fac vincere semper.» Infremuit ad haec tyrannus, et proloquens aiebat: quia vestram vecordiam hactenus dimisimus ire, ideirco nostram clementiam ad iracundiam et perturbationem ducere non timuistis. Nam qui se patitur vinci, pro tempore vincitur: vinci enim volumus lucrando nos potius quam perdendo: sed quia nequivimus vos vincere, invenientur nova fomenta, quae emollire valebunt pectora vestra. His dictis cum furore et ira, vinctis manibus et pedibus sanctorum, ferventem picem super eos diutius infundi praecepit. Sancti autem martyres constanti animo cuncta pro nihilo ducebant. Cernens autem tyrannus tale prodigium, scilicet ut tantum incendium vincerent, nec aliquo modo eorum constantia flecteretur, nimium aestuabat. Sancti autem dixerunt ad praesidem: miser, modo cognosce potentiam fidei nostrae, et magnitudinem Dei omnipotentis, in cuius sancto nomine tormenta tua exsuperamus, et gloriam laudis eius clara voce praedicamus.

12. Confusus interea ad talia dicta tyrannus, quid ultra eis ingerere posset, penitus ignorabat. Unde nimirum excruciatum, quia scriptum est «aspera perpessu, fiunt iucunda relatu» ut magnitudinem maioris rela-

tionis solamine temperaret , cum furore et ira ita suos alloqui coepit : ecce etenim , ut omnibus notum est , a Caesaris potestate constituti omni conamine vesaniam perfidorum chisticolarum comprimere volumus , et ad Deorum nostrorum gloriam flectere. Nunc autem incidentes in manus potentiae nostrae isti profani Cyrus et Iohannes , voluimus per eos terribilem metum omnibus eorum sequacibus inicere ; sed , ut exposuimus , magis ad infamiam , quam decorem regiae potestatis. Quid enim superest , ut ultra facere possemus ? Nam et praemia spondimus , et blandimenta ingessimus , minas exhibuimus , excruenta supplicia intulimus. Sed illi contumaces ferro duriores , adamante robustiores permanent intrepidi , nec praemia cupiunt , nec poenarum genera pertimescunt. Quanta est illorum pervicacia , tanta machinatio maleficiorum , ut prius mortem eligant : ante occidi possunt , quam ratione aliqua et cruciatibus vinci. Sed ut brevi definitione hoc deliberemus , morti eos tradere festinemus : alioquin non emolumentum , sed maximum inveniemus detrimentum , pro eo videlicet quod eorum exemplo et christianorum constantia amplius roboratur , et nostrorum crudelitas amplius infirmatur.

13. Hoc definito , praeses iussit capita sanctorum gladio amputari. Cumque hoc comperissent Christi martyres , orationem facientes , his verbis suas Domino animas commendaverunt : gratias tibi agimus , domine Iesu Christe , laudamus et benedicimus nomen tuum ; quoniam quidem nisi tu , Deus , adfuisses nobis , dum insurgabant homines in nos , vivos degluttissent nos. Nunc autem , tua gratia favente , tua misericordia protegente , anima nostra crepta est de laqueo venantium ; la-

queus contritus est , et nos liberati sumus. Et nunc , Domine , suscipe in pace spiritus nostros , ut tibi sacrificantes hostiam laudis , tuam optabilem quam semper desideravimus mereamur cernere gloriam ; quoniam tu es Deus benedictus in saecula. Finita vero oratione , sicut dixerat tyrannus decollati sunt , suscipientes martyrii coronam pridie kal. februarias. Quorum corpora a christianis collecta , in uno manteolo recondita sunt in praefata ecclesia sancti Marci iuste et religiose ; scilicet ut quorum mens in amore Domini semper iuncta fuerat , pretiosa eorum corpora nec sepultura divideret.

14. Post multum vero temporis , dum beatae memoriae Cyrillus electus esset a Domino in alexandrina cathedra , angelica visione commotus , ad honorem Domini , et horum sanctorum martyrum , gloriosam ecclesiam edidit , in loco qui appellatur Menuthis , quod latine simulacrum daemonis dicitur , ut per merita sanctorum daemones , qui illic habitabant , effugarentur. Post haec autem perrexit cum magna caterva catholicorum , levansque eadem praedicta corpora , in eadem basilica collocavit , vicesima die mensis iunii ; in qua beneficia se petentibus praestare non cessant usque in hodiernum diem ; ad laudem et gloriam Domini nostri Iesu Christi , qui cum patre et spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia saecula saeculorum. Amen.

Integris his sanctorum Cyri et Ioh. historiis , placet nunc subtexere nonnullos prologos historiarum aliarum , eos praesertim qui auctorum nomina gerunt ; quae res non hagiologiam tantummodo , verum etiam litterariam auget eruditionem. Hos autem prologos ex diversis bibliothecae vaticanae codicibus sumpsimus.

AD PASSIONEM

SANCTAE IULIANAE VIRGINIS ET MARTYRIS.

PROLOGUS

Egregio patri domino Petro , sanctae Parthenopen-
sis ecclesiae optimo pastori , PETRUS caelestis patriae vota.

Sacrae scripturae studiis eruditus , utpote sanctae ma-
tris ecclesiae dilectus filius , exhortari dignatus es , ut quia
beatae et gloriosae martyris Iulianae sacratissimum cor-
pus in vicinia vestrae urbis , hoc est in Cumanae sedis
ecclesia , requiescit , sacrisque miraculis optime fulget ,
sed eius passio propter incompositas dictiones in coetu
fidelium legi minime praevallet , nostro eam eloquio
clarificare studeremus. Reniti equidem in tali opere co-
nati sumus , ne forte obtentu obedientiae , inertis ingenii
titulo denotaremur. Interim considerantes religiosi pe-
toris vestri desiderium et dispensationem Dei omnipo-
tentis , qui praefatam martyrem de orientis partibus
ad nostrae patriae tutelam destinare dignatus est , ma-
gis cum periculo imperitiae nos tradere volumus , quam
vestris sacris exhortationibus non obedire. Ergo quia in
hoc opere et dominicis obtēperamus praeceptis , et
beati apostoli dicentis , omnia vestra in caritate fiant ,
ipse vobis orantibus opem suae gratiae conferre digne-
tur , quatenus ad honorem et gloriam sui nominis ,
martyris sui triumphalis gloria nobiliter declaretur , et
spirituale pabulum suae plebi efficaciter exinde mini-
stretur.

Explicit prologus , incipit passio.

Inter ceteros namque sanctae ecclesiae persecutores

post gloriosam Domini ad patrem ascensionem , Diocletianus Caesar adeo crudelis extitit *etc.*

AD PASSIONEM

SANCTORUM QUATUOR CORONATORUM

PROLOGUS

Praeclaro patri domino Petro , et sanctae parthenopensis ecclesiae optimo pastori , PETRUS.

Hortaris , beatissime , quo passionem sanctorum martyrum quatuor coronatorum , de caenoso rivulo ad claritatis tramitem perducere studeamus. Quam iussionem devota mente amplectentes , magis orationum vestrarum suffragiis , quam nostro inertis ingenio roborati , inepta correximus , utiliora addidimus , et ad veram lucem perducere curavimus. Attamen quia spiritus sancti gratia non omnibus aequaliter attribuitur , vos qui sancto et admirabili polletis ingenio , quicquid ineptum ibi esse decernitis , eliminare atque nectare fontis vestri mellificare dignamini ; quatenus sicut suo sancto certamine praefati martyres cum triumpho victoriae caelibes * effecti sunt , ita vestro studio in sancta glorificentur ecclesia.

* ita cod.

Omnipotens Dominus res semper sancte gubernet,
Et cum martyribus societ in sede polorum.

Incipit passio.

Diocletianus Caesar , qui super omnes Caesares contra christianam religionem exarsit , culturam daemonum templorum glorificare studens *etc.*

ITEM IN CALCE PASSIONIS

SANCTAE CATHARINAE V. ET M.

HAEC LEGERAM CUM NOMINE PETRI PARTHENOPENSIS.

Finito autem illius sanctissimo certamine in fide sanctae Trinitatis, ego Anastasius scriptor cum essem famulus ipsius martyris et virginis dominae meae Catharinae, hanc passionem eius seriatim cum omni diligentia scribere curavi ad honorem illius sanctissimae, et posterorum fidelium profectum. Hanc namque passionem graeco famine scriptam a praefato Anastasio a variis translatoribus postmodum constat esse vitiatam, adeo ut legi in coetu fidelium minime possit. Quam passionem ego PETRUS fidelium fratrum devotione compulsus, atque amore ipsius sanctissimae virginis et martyris de inepto famine elevans, magis sensum quam verba sequens, incomposita resecans et necessaria addens, plenissime latinis auribus tradere curavi, ad laudem et gloriam domini nostri Iesu Christi qui cum patre *etc.*

GREGORII CLERICI PROLOGUS AD PASSIONEM

S. ANASTASII MONACHI.

Anastasio gratia Dei venerabilissimo abbati GREGORIUS clericorum infimus perpetuam in Christo salutem.

Vestrae benignitatis excellentia nos admodum rogitat, ut beati Anastasii martyrium, quod quidam grammaticae artis expertissimus de graeco in latinum confuso translulerat, urbanius regulari digestu componerem. Quod

onusculum bina excusatione obtrectare volueram, ne scilicet aut a maioribus intentata nostri ingenioli scintilla succumberet, neve oblatrantium suffrementes denticulos in me exaceret. Sed illud quidem divini suffragii et huius celebratissimi martyris atque vestri interventus gratia compescui; hoc vero praemonendo, ut quicumque irruerint, aut meum emendent, aut suum componant, similiter suppressi. Denique perpauca sunt parati ad scribendum, sed parvo pauciores imparati ad iudicandum. Castrensi enim vulgus circumseptum munimine, proeliantium eventus visit securo pectore. Nicolaum igitur praelustrem archipresbyterorum, achivos quidem luculente, latinos vero ex parte apices eruditum, enixe postulavimus, quatenus praedictum martyrium de graeco in latinum observata serie transferret, ut et nos deinceps retentu promptiore illud prosequeremur: quo magis quippe rivus suo fonti fit propior, eo magis gustantibus solet esse saporior. Sed quia idem apud Graecos etiam ipsos in plerisque locis insulse compositum adesse prospeximus, multa quidem superflua, salvo manente sensu, penitus subtraximus; et e contra decorandae constructionis causa, nonnulla adiecimus. Graecam vero seriem, licet minus quam decuit, quantumcumque mutavimus. Communis namque doctorum sententia affirmat, verbum de verbo exprimere, pessimum genus interpretandi esse: ridiculose etenim currens, et lectorem praepedit, et auditores fastidit. Quanto magis igitur etiam sine eo eloquium honestare non potui, tanto magis cum eodem omnino deturpare abhorruui. Ceterum tam vos quam quoslibet hoc opusculum inspecturos suppliciter exposco, ut gloriosissimum Dei martyrem Anastasium devote intervo-

cent, quatenus id sibi dicatum devote accipiat, et ad eum per quem hoc promeruit, et quo coronatus est, pro nobis intercedat dominum nostrum Iesum Christum, cui cum patre et spiritu sancto semper inest gloria in saecula saeculorum. Amen.

Explicit prologus, incipit passio eiusdem.

Beatus igitur Anastasius de quadam regione Persidis etc.

INCIPIE TRANSLATIO CORPORIS SANCTI STEPHANI PROTOMARTYRIS

PRIDIE NONAS MAII, EDITA A

SANCTO LUCIO ARCHIDIACONO.

Quamvis sanctorum mors in conspectu hominum vilissima videatur, dignum et congruum est, fratres, ut cum eis gaudia nostra conferamus, et illis qui eorum passionis consortes optant fieri, dominicae resurrectionis gloriam annuntiemus. Quicumque enim, ut ait apostolus, socii fuerunt passionum, erunt participes et consolationum. Pretiosa est, inquit psalmista, in conspectu Domini mors sanctorum eius. Et quoniam catholica fides mater est martyrii, sanctorum patrocinia summopere exigenda sunt, ac fideliter veneranda; ipsi enim bene venerantur, qui fide eos et opere imitantur; sicut beatissimus protomartyr Stephanus, cuius hodie translationem colimus imitatus est, qui etiam pro lapidatoribus suis flexis genibus orare non renuit dicens: Domine ne statuas illis hoc peccatum, quia nesciunt quid faciunt. O laudabile et nimis venerandum praeconium, esse pium inter impios! Ipsi eum lapidabant, et

ipse pro eis orabat. Non enim bonum esse cum bonis , sed bonum esse cum malis , ut beatus refert Gregorius in primo beati Iob , valde est laudabile. Hinc namque sancta ecclesia sponsi voce laudatur , cum ei in amoris cantico dicitur : sicut lilium inter spinas , sic amica mea inter filias. Cum igitur omnium sanctorum martyrum natalis dies venerandus est , illorum praecipue sollemnitas a nobis veneranda est , quorum corpora in nostris possidemus ecclesiis. Illorum denique preces nobis frequentius subveniunt , cum eis familiaritate quadam specialiter potimur : semper enim nobiscum sunt , et viventes nos in corpore custodiunt , et recedentes de corpore suscipiunt. Hic nos custodiunt a labe peccatorum , illic ne nos inferni horror invadat tuebuntur , ne eius ignibus traditi , in suppliciis dolorem sentiamus , et in doloris angustia per pavorem feriamur. Ait enim beatus Gregorius in libro nono beati Iob : in huius vitae tormentis timor dolorem habet , dolor timorem non habet. Veneremur itaque beatissimum protomartyrem Stephanum , cuius cadaver sicut reperitur in chronicis hodie felix Roma meruit suscipere ; et ita ei purae imitatione fidei iungamur , ut ab ipso nullo modo separari possimus , sed sociemur sibi tam religione quam corpore ; quia iustum est hanc diem dignis laudibus recolamus in qua romana urbs beati protomartyris Stephani corpus accepit. Exultet itaque Roma tanto ditata munere , universus coetus eius tali gaudio tripudiet , pueri et puellae plaudant manibus , gliscant iuvenes romani tam insperato thesauro gratis accepto , qui duos hodie praecipuos levitas et martyres , videlicet Laurentium et Stephanum uno meruerunt simul claudere sarcophago. Quid hoc denique thesauro pretiosius ? quid

hac gloria gloriosius ? quid praestantius ? quid iucundius ? Gaude , felix Roma , et tam praeclara hilaritate et immensa laetitia laetare , quam apostolorum purpura decorat et sublimat , pretiosorum martyrum flores obumbrant , vernantes atque coruscantes sanctarum virginum gemmae adornant , multorum etiam sanctorum praesidia tumentur. Ut autem omnis ambiguitas a fidelium mentibus discedat , qualiter beati protomartyris Stephani corpus translatum sit Romam , et in uno sepulchro cum beato Laurentio sepultum , fideliter praestolantibus sine mora retexam etc.

Pergit deinde Lucius noster copiose dicere quomodo S. Stephani reliquiae Constantinopoli Romam translatae fuerint sub Pelagio pontifice et Theodosio Caesare. Sane Pelagius primus sub Iustiniano fuit , Pelagius autem secundus sub Tiberio ; quare nisi funditus errat Lucius , mendum amanuensis est Theodosius pro Tiberius. Absoluta autem narratione depositionis in s. Laurentii , sic pergit Lucius.

Tunc Romani accedentes ita istorum sanctorum sepepulerunt corpora , quemadmodum Petri et Pauli , auctore Pelagio ; aedificaveruntque ecclesiam , quam Constantinus inchoaverat , et eam sanctus Pelagius papa in honorem amborum consecravit. Hoc Romanis cum Papa peragentibus , vox per aethera sonuit dicens : o felix Roma quae corpus Laurentii hispani , et Stephani hierosolymitani gloriosa pignora uno nunc claudis mausoleo ! Unde Romani maxime sunt creduli , et magis eorum venerantur merita , quia ibi eorum florent orationes , et florebunt in saecula saeculorum. Et hos quatuor versus sculpsent super sepulchrum ad memoriam eorum.

Hic duo sanctorum sunt corpora clausa virorum ,
 Stephanus est alter , sibi par Laurentius atque.
 Illorum meritis scandamus gaudia caeli ,
 Et caeli cives semper vivamus in ipso. Amen.

Translatum est corpus beati Stephani Romam pridie nonas maias, principe Theodosio (Tiberio ?), papa Pelagio , ad tutelam romanorum civium tam adversus hostes visibiles quam invisibiles. Quod annuntiet (annuat ?) promereri ad suam laudem et eorum; qui cum patre et spiritu sancto unus Deus permanet in saecula saeculorum. Amen.

BENEDICTI PRESBYTERI PROLOGUS AD ACTA

SANCTARUM VIRGINUM DIGNAE ET MERITAE.

Carissimis omnibus consacerdotibus de titulo sancti Marcelli martyris atque pontificis , qui ponitur in via lata , et cunctis servitoribus eiusdem ecclesiae , seu religiosiis laicis , et devotis Deo feminis , BENEDICTUS exiguus presbyter in Domino salutem. Vultis a mea parvitate scire , quid de sanctarum virginum Dignae et Meritae , qualiter ortae vel vitam finierint , quid in sanctorum patrum litteris , quaeque in chronicis latinis et graecis invenire potui , vobis omnibus patere studui.

Deinde multis interiectis prosequitur.

Sed de persecutoribus ecclesiarum libet aliqua ex parte retexere , ut legentibus et audientibus congruum videatur. Decius in Pannonia inferiori natus , occisis Philippis utrisque , regnavit anno uno et mensibus tribus , armisque in Christianos erectis , ob Philipporum nominis odium , ipse bellantibus gentibus cum filio suo crudeli morte occubuit in Abritto. Valerianus et Gallic-

nus, dum unus in Rhactia a militibus, alter Romae a senatu in imperio levaretur, regnaverunt annis XV. Valerianus siquidem in Christianos persecutione commota, statim a Sapore rege Persarum capitur, ibique servitute miserabili consenescit. Gallienus illius exitum cernens, Christianis pacem dedit; sed dum nimis in regno lasciviret, nec virile aliquid ageret, Parthi Syriam Ciliciamque vastaverunt; Germani et Alani Gallias depraedantes Ravennam usque venerunt; Graeciam Gothi vastaverunt; Quadi et Sarmatae Pannonias occupaverunt; idcirco Gallienus Mediolani occisus est *etc.*

PROLOGUS AD PASSIONEM

SANCTAE FORTUNATAE V. ET M.

Sanctorum Martyrum passiones idcirco minoris habentur auctoritatis, quia scilicet in quibusdam illarum falsa inveniuntur mixta cum veris. Et quamquam in aliis parum sit falsitatis, in aliis tamen parum est veritatis; paucissimae vero restant, quae totum quod verum est sonant. Et aliae quidem honesto, aliae autem rusticano sunt stilo prolatae. Unde factum est ut quidam tractatorum doctissimi, quasdam ex ipsis venustae pulchritudinis veracisque dignitatis stilo resumerent atque corrigerent; sicuti reverendae memoriae Ambrosius mediolanensis civitatis episcopus beatissimae Agnetis virginis passionem post alios iterato propriaeque locutionis dictatu ad sanctimoniales feminas scribens protulisse se innotuit. Sicuti beatus quoque Gregorius papa romanus de gestis sanctae Felicitatis et filiorum eius in homiliis factum recolit. Ego igitur tantorum virorum exemplo provocatus, tuisque simul ve-

nerabilis pater Stephane (1) crebris cohortationibus animatus passionem sanctissimae virginis Fortunatae hac ratione stilo propriae locutionis expressi, superflua scilicet resecans, necessaria quaeque subrogans, vitiata emendans, inordinata corrigens, atque incomposita componens, quae in tantum erant absurda, ut cum fidem eiusdem passionis vellem exprimere, nihil possem de illis verbis assumere. Et tamen nisi hanc prius vitiatam legissem, emendatam edere nullatenus potuissem. His itaque necessario breviter strictimque praeciatis, ad textum promissae narrationis veniamus.

Explicit prologus, incipit passio.

Igitur sacratissimae virginis Fortunatae Caesarea Palaestinae cespes et patria fuit etc.

In fine. Passa est igitur sanctissima virgo et martyr Fortunata die quarto decimo mensis octavi, qui inscribitur pridie idus octobris.

LEONIS PRESBYTERI PROLOGUS AD PASSIONEM

SS. MM. RUFII ET RESPICII.

Non enim (2) insignes antiquorum patrum titulos infirmare conamur, neque generosa illorum monumenta

(1) Libenter cogitarem de Stephano III. archiepiscopo neapolitano, nisi aetas eius paulo antiquior esset quam ut Petri parthenopensis aequalis esse potuerit, cuius foetum esse suspicor hanc sanctae Fortunatae passionem.

(2) *Enim* apud sequiores praesertim auctores significat *sane*, *profecto*, *utique*. Quin adeo apud Iulium Valerium primam quoque sedem in periodo occupat.

suggillare nitimur ; quin potius laudamus , atque laudando roboramus ; sed ea quae per incuriam et temeritatem , ut simplicium scriptorum , depravata videntur , in quantum divinae providentiae sors dederit , emendare satagimus , ne apud sobrios et grammatico sale conditos lectores veritas gestorum ipsa corruptione vilescat , ac pius labor piorum omnium sputo obnoxius iudicetur. Est autem et alia causa huiusce renovationis non minima , quae nos tam annosum ac neglectum opus comminare * cogit in melius , quia sine titulo auctoris amphibolium est thema subsequentis operis , et ideo verendum ne inter apocrypha iure censeatur. Quod igitur ad publicas aures ob multorum aedificationem proficisci oportet , necesse est ut grammaticae diligentiae cribro ab omni prius vitiorum lolo purgetur. Dixit namque Isidorus , abrade titulum ut muta sit pagina. Ergo ne tantae calumpniae ansa nostram parvitatem aliquo modo innodare videatur , sanandi ac medicandi operis prodendus est medicus , ut cum probata persona omnibus in notitiam venerit , eius opuscula , divina veritate subnixa , nemo fidelium refutare permittatur , sed potius contra omnes aemulos divinae protectionis vis bene defensare comprobetur. Est nempe Theodericus ille monachus ac sacerdos peregrinus , atque diutius viscerum cruciatibus confectus qui ante varios * annos vitam composuit beati Martini PP. iucundius , nec non et alia opuscula in hac urbe romana positus conscripsit diligentius ; qui cum fratrum rogatu aliquid dignum scriptitasset commendandum , haud fucio aliquo usus dicendi , nec phalera pretiosorum verborum , sed humillimo narrationis genere , quod Graeci *καταινωσις* vocant , ob commune auditorum atque lectorum commodum subulco

* ita cod.

* cod. raris.

prosecutus est stilo. Scripsit quoque , ut multorum fatetur auctoritas , elegantissimum et omni veneratione dignum de sanctis quadraginta martyribus sermonem. Compinxit praeterea passionem beatorum martyrum Anthimi sociorumque eius hexametris intersertam versiculis. Memoriam quoque nuperrime haudquaquam vilipendendam edidit , qualiter caput eximium martyris Damiani romanis illatum est septulis. His addendum non superfluum videtur , quod et rusticano sermone translationem patefecit sanctorum Christi athletarum Basilidis , Tripodis , et Magdalis. Ego quoque LEO , quamquam minus idoneus , superna tamen favente clementia presbyter et sacerdos , memoratum monachum coepi pro Christo amare ardentius , non ob hoc tantum quod videbatur sciolus , quin immo quia testimonium habuit bonum ab omnibus , quod esset huius saeculi inimicus , et mundus illi esset crucifixus. Nam eius infirmitati assidue compassus , hospitio illum recepi omnium nostrorum primus , eiusque me interesse disputationibus gravisus sum sedulo. Cumque illi compertum foret , quod essem etiam cotidianus beati triumphatoris Christi Respicii titularius , eiusque servitor indefessus , coepit a me disquirere utrumnam beatus martyr suae passionis esset insignitus memorialibus * , an faeculentia ruitura prae manibus mundi historia , omnino chronographis deficientibus , careret. Cum beatum Christi pugillatorem proprios responderem habere titulos ; velim , ait ille , videre , stili probandi gratia. Qui cum citius primae pagellae campos percurreret , habemus nactam , inquit , occasionem , qua de agresti atque insulso pulmento fas nobis sit laceratum facere cibum Nam amarissimas proiciamus colocynthidas , et mellifluas

* *cod. memorialibus.*

pro illis inseramus herbas , ut sicut indocti scriptores de bono fecerunt malum , sic et nos de malo nitamur facere bonum , ipsius fulti levamine , sine quo nihil possumus facere.

Explicit prologus , incipit passio.

Saepe divina consuevit clementia in tenera adhuc parvaque aetate *etc.*

THEODORICI MONACHI

PRAEFATIO IN VITAM SANCTI AC BEATISSIMI

MARTINI PPAE.

Gloria et magnificentia soli Deo benignissimo , et humanae reparationis auctori clementissimo , qui romanae celsitudinis apicem ad instar supernae civitatis , cuius incolae sunt angelici spiritus , moderari destinavit , ut unius rectoris imperio mortalium universitas ad defensandam rempublicam unanimiter subderetur. Sed ad maiorem humanae salutis profectum in ipso fine saeculorum in spirituale est immutatum imperium , quando beatissimus Petrus princeps apostolorum totius ecclesiae monarchiam in vice Christi summi videlicet imperatoris ac * ipsam mundi dominam possedit Romam ; cuius imperii potestas a solis ortu usque ad occasum constat esse formidabilis , quia manu clavifera omnes ad unius fidei firmitatem potestative constringit. Haec pie perpendens atque contemplans permodicum ego monachi-
ci propositi gerulus , nec non et sacerdotalis ordinis baiulus THEODORICUS , pro nimio fidelium meorum intui-

* *cod. ad.*

tu , uno servitore comite contentus , de Galliarum partibus Romam veni peregrinus ; eumque apostolorum limina perlustrassem , et aliquandiu ibi moras fecissem , coeperunt me Canonici sancti Petri omnimodis , quia sciolum me esse crediderunt , implorare , quatenus propter caritatem fraternitatis , perque obedientiam meae professionis perlegere atque inspicere non pigeret vitam sancti ac magnifici viri Martini , non illius toto orbi mirabilis turonici , quin illius potius qui secundum electionem Domini , romanae et apostolicae sedi pontifex est universalis inthronizatus. Dicebant namque , quod et veritas probat , habere se quaedam gesta illius , sed in tantum rusticano stilo praevaricata atque falsata , quae doctas aures terrerent potius quam mulcerent. Huius tamen praevaricationis notam , non auctori sed scriptori adsignabant. Quis nam umquam illitteratus grammaticae artis expertus ad declaranda tanti viri merita manum mittere praesumpsisset ? Ad impetranda autem quae praefatus sum , non nisi ab illo sciebam fieri posse , qui nihil non potest , et sine quo esse nihil potest. Quapropter ac si in meditullio quodam anxietatis positus opellam dedi promptulo precamine ciere illum in omnibus. Cumque multotiens inertiae pudorem humiliter illis obiecissem , me peccatorem , me imperitum acclamans , tandem eorum piis devictus precatibus , parere pro posse promisi , dicens : grave quoque onus et meis praeponderans viribus , invalidis quoquo modo nitor imponere humeris ; magisque censeo ruborem confusionis incurrere , quam vobis non obedire. Eo dumtaxat tenore tantum opus aggredior , ut si qua mihi emendatione digna rusticeque prolata occurrerint , litteratoria abigam disciplina : quae autem aequa et convenientia ,

laudabiliter accipiam. Huius sane initium operis iuxta sensus dumtaxat veritatem ita se habet.

Unice nate Dei , verbum patris omnitenentis ,
 Qui sola pietate volens , homo factus haberis ,
 Et genus humanum patiens in carne piasti ;
 Auxiliare tegens , salvos fac , erue semper
 Tu famulos ubicumque tuos a crimine per te.
 Virginis egregiae precibus genitricis amandae ,
 Et duodenorum procerum simul atque piorum
 Conserva , meritisque bonis , fac visere caelos ,
 Cunctorum sine fine decus , via , vita tuorum.

Hoc tantum propter dulcedinem heroici carminis in nostrum conneximus opus. Interim quae sequuntur , non praeposterum iudico praemittere , quia favente divinitatis clementia , impar initium sumpturi sumus.

Incipit vita.

Summa devotione recolendus , meritisque praecipuis ,
 Deo per omnia dignissimus , Martinus vir apostolicus
*etc. ut fere apud Surium , qui tamen omisit praedictum
 prologum cum heroicis , nec non adonium , quo carmine
 in codice vaticano vita concluditur.*

METROADONIUM.

Promere celsum	Compote voto ,
Voce canora	Terque beatus.
Hunc iuvat herum	Te pater almus ,
Organizando	Natus agios
Melle camoenae.	Pneumaque sanctum ,
Doctor in orbe ,	Trinus et unus
Praesul in urbe ,	Rite beavit.
Tu quoque martyr	Nempe hierarcha

Clarus in aula
 Regis olympi
 Munere fixus
 Semper haberis.
 Inde coronam
 Perque decoram
 Perpete teste ,
 Morte sacrata
 Quam meruisti.
 Nunc rogitatus

Sancte misellis
 Valdeque maestis
 Peste piacli ,
 Iam miserere.
 Teque patrono
 Omnitenentis ,
 Quo mereamur
 Visere laeti
 Regna beata.
 Amen.

In eodem codice paucis interiectis sequitur vita S. Caeciliae virginis et martyris, cui praeponitur hoc adonium.

Pandere gesta
 Virginis huius
 Usque triumphum
 Gloria celsi
 Noscitur esse.
 Dogma fidele
 Suscipe lector ,
 Ut pater almus
 Hanc stabilivit.
 Sint tibi tanta
 Dogmata cordi ,
 Ut tibi perpes
 Gloria fiat ,
 Utque triumpho
 Victor olympi
 Scandere possis
 Culmen amandum.
 Quis nisi poena
 Perpete dignus .
 Cum patefiunt

Regna recuset
 Alma polorum ?
 Quis diuturna
 Non pius optet
 Non peritura ?
 Quis nisi poena
 Perpete dignus ?
 Ergo salutis
 Dogma sequaris
 Viribus , atque
 Corde benigno ,
 Ut merearis
 Huic sociari
 Omne per aevum.
 Praestet , olympi
 Qui tenet arcem ,
 Munera tanta ,
 Nunc et in omne
 Tempus amandus
 Trinus et unus.

Amen.

INCIPIT PROLOGUS QUEM NICEPHORUS
CLERICORUM OMNIUM MINIMUS COMPOSUIT
IN TRANSLATIONEM

SANCTI NICOLAI CONFESSORIS

Sicut manus scriptoris perita est ad dilucidandam suae imaginis * thoraclam , ita strenua ad propalandam quali * ita cod. in sexu conditionis enucleet. Cuius figmentum sicut durum est in veritatis comparatione animari , sensuumque discretionem conecit , sic durum fore diiudicatur infimis physicae , ethicae , logicaeque rimare differentias , quas illos insudare ad enucleandas decet , qui secundum categorias activae contemplativaeque censuras vitae nece-
tarea ancii * camoena boare norunt ; quique sensum * ita cod. sensui , verbum verbo , sophistico peripateticorum dogmate vicatim indere curant. Aequae quidem ego NICEPHORUS Barensum omnium ultimus , ineptus arte , incultusque lucifluo sermone , ad formandos huius confessoris Dei clandestinos mores tam feramque vitam , quamquam immeritus , eius suffragatus amminiculo adgrediar suae translationis textum stili sub brevitate augere. Quam domnus Curcorius lucidissimus arbiter , ceterique Barensum praetores , immo sanctarum ecclesiarum rectores , summo cum nisu cogentes me dilucidare rogarunt. Quorum precatibus parens , propter eisdem sancti amorem , eorundem fidei fultus interventibus , quamquam inscius cernor , ad tam lucifluum opus annisus sum exarare , certam prosequens veritatem. Ideoque sophos flagito lectores , catosque liberalium artium calculatores , ut aplestia sopita invidia , apologeticum in hoc conferant sermonem.

Explicit prologus , incipit translatio.

Igitur dum omnipotens Deus suo propensiori atque arcano censuisset consilio, qualiter Barenses urbem cunctamque Apuliam regionem serenissimo ac perpetuo visitaret immo decoraret splendore, actum est eius divina providentia, ut quidam Barensium sagaces atque illustres viri, causa mercationis cum tribus ratibus oneratis frumento ceterisque mercibus pergerent Antiochiam etc. In hac narratione nominantur Ursus episcopus tunc barensis, Leo episcopus cupersanus, et Guidonius archiepiscopus orientanus; pluraque recensentur patrata miracula in lipsanorum s. Nicolai apud Barenses depositione.

INCIPIT PROLOGUS

DE VITA SANCTI MARCI PAPAE.

Crebris me, Iohannes sanctae romanae ecclesiae cardinalis videlicet tituli sancti papae Marci, faminibus cogis eiusdem acta detegere; quod magis meae ambiguitate inertiae quam desidia saepius recusavi, ob id namque quia cognovi priores ea praeterisse, et modernos similiter. Mirum est enim, quod non huius catechizatis imponis difficultatem operis, sed mihi inerti, qui artium liberalium peritia ex toto sum penitus expers. Saepissime namque evenire solet, ut cuius non apparent opera sanctitatis, eius infra sacra volumina non recipiantur scripta sermonis. Unde adversum me forte videtur, me aliqua condere, qui mei reatus sum conscius, ac diversorum criminum reus, et magis in mundanis, heu proh dolor! quam in divinis implicatus curis permaneo. Ego autem non solum inter sophistas, verum etiam cirratos misceri non valeo, et eo

ipsis nequeo , quam cantabries pollini comparari. Tamen quod hortaris , quae mihi ingeris , repellere nequeo tanti honeris , ne tumentis ipsa videar praeterire corculo. Quae in sacris inde invenire bibliothecis quivero , tuis imperiis parens in unum colligens , atque non macriloga sed brachyloga ratione describam.

Explicit prologus , incipit vita.

Marcus igitur stemmate romanus , cuius pater Priscus nuncupabatur , pontificali viguit orchestra binis messibus , mense noveno , sole autem vicesimo. Floruit quoque temporibus Constantini Augusti , Nepotiani ac Secundi consulis. Hic constituit ut episcopus ostiensis consecret episcopos urbis Romae , et idem utatur pallio. Quin etiam constitutum de omni ecclesiastico ordine fecit. Ipse duas egit basilicas , unam via ardeatina in qua sepultus est , alteram in urbe Roma iuxta Pallianas. Huius suggestione optulit Constantinus Augustus basilicae , in qua coemeterium constituit , via ardeatina fundum Rosarium * cum omni agro campestri , praestantem solidos quadraginta. Basilicae vero , quam constituit in urbe Roma , largitus est quae in episcopali polyptico seriatim narrantur.

* *lib. pont.*
Rosarum.

His ita praemissis , illorsum pistico properemus calamo , qua patescat , qui utpote pontificali sublimatus est apice , quove pacto vixerit , neu postquam a proprio artus fuere relictis pneumate , atria quoque modo caelica laureatus arripuerit. Itaque Constantini piissimi temporibus Caesaris , sanctissimus Silvester romanus opilio , post multos actus mirabundos satius , postque constitutiones diversas sanctissimus occidit. Quo decen-

ter humato , ab omni clero romano ac populari cuncto sanctus Marcus electus est ; scilicet ideo quod idem praefatus praesul solebat confiteri densis assertionibus , nullum se scire ita dignum pontificali cathedra , ut puta Marcum diaconem. Erat enim ipse Marcus in sermone veridicus , in iudicio iustus in consilio praescius , largus in opibus , blandus hominibus , sobrius moribus ; atterebatur assidue ieiunio , omni tempore indutus cilicio. Mulierum etiam perhorrebat consortium ; aliena nolebat acquirere , propria quodam modo studebat largiri , imbutus non solum divinis verum etiam liberalibus studiis , pulcher aspectu sed pulchrior opere ac sensu. Quid morari debeam in eius favorem expressurus verborum ambagibus ? Restat ut parva ex multis colligens , ad ea quae in apostolatu egerit , succincte transeurram. Quamquam ipse multum obstiterit multumque renuerit , pontificali tamen decore ex more est sublimatus. Denique postquam extitit inthronizatus vel stolatus , inclinis mente magis apparuit , quam cum esset in ordine diaconatus *etc.* Interea quidem Aegyptiorum in finibus intumuerunt nonnulli malignorum scilicet haeticorum in Athanasium eorundem patriae reverendum archiepiscopum , Arriani maxime *etc.* Paulo post scribuntur mutuae illae Athanasii et Marci epistolae , quae in collectione Concil. ed. florent. T. II. col. 1164. seq. extant.

EDITORIS MONITUM.

*C*laudii taurinensis episcopi (qui de sua aetate mox ipse loquetur) Commentariorum in Pauli epistolas praefationem edidi in septimo collectionis vaticanae script. vet. volumine p. 274. Nunc autem praefationem eiusdem divulgare placet in Catenam ab eo contextam ex latinis praesertim patribus super Matthaei evangelium ; quam ineditam in duobus conspexi codicibus , altero quidem vetustatis tam venerandae ut ipsi Claudio videatur coaevus , altero autem saeculi ferme XI. Sane quia latinis Catenis non aequè ut graecis abundamus , utile foret claudianam hanc ad publicum usum deferre ; quod me aliquando facturum non despondeo. Interim tamen eruditum eius prologum libenter typis committo , cuius nonnisi duas paucorum versuum particulas vulgavit olim Baronius ad annum D·CCC·XV· , ex eoque in epistolas hibernicas (quasi Clāudius esset gente hibernensis , quod immerito creditum est) Usserius transtulit. Ceteroquin haec praefatio nonnisi in antiquiore codice superfuit , quia alter codex acephalus est.

DOMINO SANCTO AC BEATISSIMO

ET MIHI PECULIARI CULTU AFFECTUQUE SPECIALITER

EXCOLENDO PATRI IUSTO ABBATI

CLAUDIUS PECCATOR.

« *A*nno D·CCC·XV· incarnationis Salvatoris Iesu Chri-
 » sti Domini nostri , postquam pius ac mitissimus prin-
 » ceps , sanctae Dei ecclesiae catholicae filius Hludowi-
 » cus anno secundo imperii sui , caelesti fultus auxilio
 » adversus barbaras nationes movisset exercitum ; teque

» abeunte et discedente tua paternitate ex palatio iam
 » dicti principis ad tutum dilectumque tibi semper tui
 » monasterii portum; iniunxisti mihi ut aliquod dignum
 » memoriae opusculum in expositione evangelii ad le-
 » gendum dirigerem fratribus monasterii vestri (1).» At-
 que utinam tanta esset fandi facultas, quanta est oboe-
 diendi voluntas cumque aliud scribendum ex praecedenti
 iam tempore mea teneret voluntas, ad id quod ius-
 seras meam continuo studii dirigere voluntatem; et
 evangelium secundum Matthaeum ex opusculis sancto-
 rum patrum, licet non ad purum, quod etiam difficile
 est fieri, tamen ut valui inquirere atque explanare co-
 natus sum ex tractatibus doctorum et maiorum nostro-
 rum, qui nos in studio huius operis, sicut scientia ita
 et tempore praecesserunt, id est Origenis, Hilarii, Am-
 brosii, Hieronymi, Augustini, Rufini, Iohannis, Ful-
 gentii, Leonis, Maximi, Gregorii, et Bedae. Sed sicut
 in arce capitis inter omnia membra lingua plus mem-
 bris omnibus sonat, ita in exponendo evangelio, inter
 omnes est beatissimus Augustinus. Multis etiam in lo-
 cis, ubi horum defuit sensus vel verba, hoc utcum-
 que valuit, explere studuit mea paupertas.

Te enim iubente, scio quod meum apud multos praed-
 icabitur iudicium, qui secundum carnem tantum, et non
 etiam iustum noverunt iudicium iudicare, quasi aliqua
 temeritate in pugillatione vel reprehensione maiorum hoc
 ego adgredi nisus fuerim opus. Legat quisquis ille est apo-
 logeticum beati Hieronymi presbyteri, quem in praefatio-
 ne expositionis huius Matthaei scripsit ad quendam Eu-
 seabii nomine, in quo ait: «satis miror, Eusebi dilectis-
 » sime, cur Romam subito navigaturus, hanc tibi a me

(1) Hactenus Baronius loco cit.

» quasi sitarciam dari volueris , ut Matthaeum brevi-
 » ter exponens , verbis stringerem , sensibus dilatarem.
 » Si meminisses reponisionis meae , numquam in paucis
 » diebus rem annorum peteres. » Sponditque se illi
 hoc in posterum plenissime expositurum. Quod quidem
 nequaquam faceret , si non multa praetermissa illic sa-
 cramenta esse , id est vir sanctus sciret. Legat et alios
 ipsius evangelii latinos expositores Hilarium et Fortu-
 natum , et iuxta historiae ordinem omnes sensus phy-
 sicos , allegoricos , atque etiam ethicos requirat dili-
 genter ad purum ; et tunc nosse poterit , utrum ego
 otiose an devote , superflue an necessarie , in hoc ope-
 re laboraverim. Et si ei non placuerit fructus laboris
 mei , audiat salva caritate responsum : cui non placet ,
 neglegat.

Obsecro etiam paternitatem tuam , et cunctorum fra-
 trum benivolam caritatem , ut non vos terreat prolixa
 expositio , nec voluminis magnitudo ; quia revera san-
 ctum evangelium , quod regno caelorum simile a Sal-
 vatore nostro multis in locis esse perhibetur , non po-
 test paucis enunciari verbis vel sensibus explicari ; quia
 et congruum fuit , ut sacra nostri Salvatoris dicta ce-
 teris scripturis , sicut merito ita et specie , discerne-
 rentur ; ne illa caelestium arcanorum dignitas passim
 atque indiscrete cunctis pateret , sanctumque canibus ,
 et margaritae porcis exponerentur. Et ideo ab ipso Sal-
 vatore nostro procuratum est , ut illa suorum castitas
 eloquiorum promiscuis cunctorum oculis abdita sub
 quasi quodam velamine pudicitiae contegeretur. Ac di-
 vina optimaque dispensatione provisum est , ut scriptu-
 ra ipsa evangelica Domini nostri ita tegetur caele-
 stibus obumbrata mysteriis , sicut secreto suo ipsa di-

vinitas operiebatur ; quod ex subiectis plenius manifestatur exemplis.

Quod vero quaedam minus ordinata quam decet in hoc codice multa reperiuntur , non omnia tribuas imperitiae , sed quaedam propter paupertatem , quaedam ignosce propter corporis infirmitatem et meorum oculorum inbecillitatem , quia non fuerunt in tabellis excepta , vel schedulis digesta , sed ut a me inveniri vel discerni potuerunt , ita in hoc adfixa codice sunt. Date itaque veniam imprudentiae meae , quam extorsistis ; quia ut auribus vestris verbosus existerem , dignatio vestra me coëgit , confidens quod voluminis prolixitas si displiceat affatu , placet affectu ; cum intellexeritis , eum * non pro eloquentiae sermone , sed pro vestro amore digestum. Simulque quia sciebam almitatem vestram in amicitis meis plus reprehendere taciturnitatis verecundiam , quam loquacem familiaritatis audaciam. Legite si vivetis * , atque transcribite.

* scilicet
codicem.

* ita cod.

Obsecro etiam , ut postquam vobis bene cognitus fuerit , fratribus nostris , quibus adhuc incognitus est , remittatur. Denique ego praesentiam vestram intra mentis meae arcana possideo , et effigiem vestram in speculo mei cordis intueor , quam illic caritas nostra perfecte depinxit , ut nullius aetatis possit oblivione deleri , quae iugi recordatione momentis singulis innovatur. Illic enim vobiscum et consuetudinem pietatis vestrae secretius conloquor ; illic etiam de vitae melioris conversatione pertracto ; illic vos labiis mentis exosculor , et manibus mentis amplector. Quo fit ut vera dilectio , quae in visceribus meis viva vestri figuratione nutritur , et igniculo caritatis accenditur , amoris vestri mihi necessitudinem repromittat , et animus meus mihi animi

vestri fideiussor existat ; dum quantum mihi de vobis praesumere debeam , conscium mutuae dilectionis pectus interrogo.

Et ideo specialiter depono tam vos quam omnes etiam caelestium praeceptorum factores , et divinorum eloquiorum sectatores « ad quoscumque sive per hoc » sive per aliud quodcumque opusculum notitia nominis » mei pervenerit , intercessionem peccatorum meorum » supplex ab omnibus exquiro , subnixâ prece deponens , ut ita misericordissimo Domino nostro assiduis » petitionibus flagitetis , ut in omnibus delictis meis atque peccatis omnibus , opitulantis vobis , consuetudinaria clementia et copiosa bonitate deletis , etsi non » ad idem praemium , saltem ad eundem nos portum » quietis iubeat pervenire (1). » Ut quatenus hic propter spatia interiecta terrarum , oculis corporis saepius nos videre non possumus , vel ibidem de mutua praesentia gaudeamus. Et quando vobis a iusto iudice retribuetur corona meritorum , mihi a piissimo redemptore et advocato perfectissimo commissorum venia non negetur. Et ideo per ineffabilem gratiae ac virtutis operationem nobis praestare dignetur , ut quos hic veritate fidei coniungit , illic habitatione non separet ; concedatque divina miseratio , ut paternitatem tuam per annos multos exteriore vigore et alacritate integritatis indulgeat ; quia vere tunc reparatum esse me sentio , si de sospitate vestra semper optata cognovero. Filios vestros et fratres meos salutans veneror , et venerans saluto. Mementote mei , viri Dei.

(1) Haec item particulam ediderat Baronius.

EDITORIS MONITUM.

*I*nter valde priscos quos vidi codices, sine dubio numerandus est quidam sessorianus in monasterio romano S. Crucis, saeculo septimo vel octavo litteris valde bonis scriptus, continensque aliquot novi Testamenti libros, et complures SS. Patrum sermones, quos inter Paulini cuiusdam tres ineditos; quem codicem, itemque eius descriptionem a viro cl. Card. Besutio olim curatam, quum mihi benigne ostenderit egregius bibliothecae sessorianae praefectus dominus Albericus Amator, cisterciensis ordinis monachus, operae pretium me facturum putavi, si praedictos Paulini sermones, cum praevia Besutii notitia, typorum luce impertirer.

« Ex notis mss. chronologicis historicis et criticis ad codices sessorianos eminentissimi Cardinalis domini Ioachimi Besutii, monachi benedictini cisterciensis ordinis, Congr. S. Bernardi in Italia.

» Primus sermo Paulino tribuitur hoc titulo “ Sermo
 * cod.dom. » domini * Paulini ad populum in XL., Incipit “ Audite,,
 » Plures, ut notum est, sunt Paulini qui sacra nobis scripta
 » reliquerunt. Praecipuus et antiquior est Nolanus, cuius
 » tot insignia tum sanctitatis, tum eruditionis, tum denique eloquentiae elogia apud Patres legimus, qui labente saeculo quarto claruit. Duo alii quinto saeculo incipiente floruerunt; unus S. Ambrosii diaconus et notarius, qui eiusdem sancti vitam eleganter conscripsit; alter Biterrensis in Gallia episcopus, cuius habemus epistolam de signis terrificis. Quartus Paulinus Petricorius dictus, qui post medium quintum saeculum S. Martini vitam heroico carmine conscripsit. Postremus, ut codicis aetatem minime praetergrediar, est Paulinus aquileien-

» *sis, Carolo magno coaeuus, et ab ipso ad aquileiensem*
 » *patriarchatum promotus, cuius nota sunt opera adversus*
 » *Elipandum toletanum et Felicem orgelitanum.*

» *Sermo, de quo loquimur, cuius Paulini sit, non est*
 » *mihî facile determinare. Gennadius de script. eccl. post-*
 » *quam de Paulino Nolano cap. 48. egit, deinde inter Sal-*
 » *vianum et Hilarium arelatensem cap. 68. scribit: Pauli-*
 » *nus composuit tractatus de initio quadragesimae, de*
 » *quibus ego duos legi. Idemque facit Honorius augustudu-*
 » *nensis in libello secundo ex Gennadio sublecto. Hunc Pauli-*
 » *num, cuius de initio quadragesimae sunt tractatus, eun-*
 » *dem cum Nolano fuisse Miraeus in biblioth. eccl. quam*
 » *Antuerpiae anno 1629. edidit, sensisse videtur, quoniam*
 » *in capitulo 68. Gennadii, de quo diximus, lectorem*
 » *ad capitulum 48. remittit, in quo de Paulino Nolano agi-*
 » *tur. An autem iure hoc fuerit a Miraeo factum, dubito,*
 » *quoniam non erat cur per saltum Gennadius Paulini Nolani*
 » *opera recenseret. Alterum igitur et diversum opinor, qui*
 » *post Salvianum, et ante Hilarium episcopum arelatensem,*
 » *floruerit; et fortassis est Paulinus Biterrensis episcopus, cu-*
 » *ius idem Miraeus in auctario de script. eccl. cap. 63.*
 » *meminit, qui circa eadem Salviani et Hilarii arelatensis*
 » *tempora, ante medium saeculum quintum floruisse narratur.*
 » *Et quidem titulus domini (vel potius domni) huic sermone*
 » *praepositus auctorem episcopum fuisse, insinuare mihi vi-*
 » *detur. Ex hoc autem sermone disciplinam discimus, qua*
 » *per tempus quadragesimale ecclesia tunc utebatur, sive*
 » *quod adtinet ad ieiunium sive quod ad reliqua.*

» *Secundus sermo habet hunc titulum "Item omelia legen-*
 » *da de initio quadragesimae,,. Incipit "Sicut dominus noster*
 » *Jesus Christus,,. Et fortassis eiusdem Paulini est, alterius*
 » *videlicet ex duobus quos Gennadius se legisse scribit. In hoc*

» *sermone auctor ab Adam ad descensum Christi ad inferos ,*
 » *computum septuaginta interpretum, ut veteribus erat in mo-*
 » *re, non autem vulgatae latinae sequitur. Legitur enim de co-*
 » *dem Christi domini descensu “ et introivit in infernum ; in-*
 » *de eripuit primum hominem Adam , qui per quinque mi-*
 » *lia ·CCXX· et ·VIII· annos propter suas culpas illic iace-*
 » *bat ,. Eiusdem auctoris tempore incipiebat ieiunium a*
 » *dominica quadragesimae , quam cinerum dicimus. Nam*
 » *sic ibi habetur “ sunt enim ab initio quadragesimae usque*
 » *ad paschae sollemnitatem hebdomadae ·VI· , et sunt dies*
 » *quadragesima duo , et sunt sex dies dominici. Ablatis istis*
 » *dominici diebus , non remanent in abstinentia plusquam*
 » *·XXX· et ·VI· , Variam fuisse circa numerum dierum ie-*
 » *iunii quadragesimalis in variis ecclesiis disciplinam , om-*
 » *nes norunt.*

Hactenus Curd. Besutius , qui haec deinde verba addit :
 tertius sermo est sub titulo sancti Augustini ad popu-
 lum. *Re tamen vera sermo Augustini in codice non tertius*
sed quartus est ; nam tertius est anonymus aeque ac secun-
dus : atque hunc tertium Augustino certe nemo lector tri-
buet. Utrum tamen Paulinum , an quemvis ignotum alium
auctorem habeat, valde dubito: quamquam ut Paulini Biter-
rensis esse suspicer, movet me titulus in calce eius (ut in
codicibus priscis fit) exaratus : homilia legenda de ieiu-
nio quadragesimae ; qui est fere titulus sermonum Paulini
prout a Gennadio lectum diximus. Immo quia Gennadius
pergit alios titulos sermonum huius Paulini recitare , quos
inter de paenitentia ; hic enimvero videbatur mihi iustus
sermonis tertii titulus , quoniam de paenitentia diserte in eo
verba sunt. Ceteroquin ea quae de comitibus regni abbati-
busque dicuntur , auctoris aetatem sequiorem denotare vi-
dentur.

IN NOMINE DOMINI INCIPIT SERMO

DOMNI PAULINI

AD POPULUM IN QUADRAGESIMA.

Audite , fratres karissimi , et sollicite pertractantes intellegite , quia de salute animarum vestrarum , et de aeterna vita ad vos sermo dicendus est. Considerare debemus , dilectissimi , quia omnes morituri sumus , et istam vitam parvo tempore possessuri sumus. Ad illam vitam quasi hospites et peregrini per brevem viam ambulantes festinare debemus , ubi sine ullo fine qui bene fecerit , et peccata sua paenitendo emendaverit , in aeterna requie et in perpetuam felicitate gaudebit. Qui vero male egerit , et peccata sua paenitere (1) neglexerit , in sempiternis et nullum habentibus terminum suppliciiis permanebit ; ubi ignis , qui eum excruciet , numquam extinguitur ; et vermis qui eum comedit , numquam morietur. Omnis dolor ibi erit , omnis tribulatio , omnis afflictio , et omnia mala , quae quanta sint , dicere nec cogitare nullus hominum potest ; a quibus sine fine torquentur peccatores , semper duram et crudelem mortem , cum multo gemitu et stridore dentium , ante oculos habentes , et ipsam mortem numquam finientes ; semper mori volentes , et inter tormenta horrida semper amarissima vita viventes. Unde , fratres mei , pensare debemus cum quanta cautela istam vitam caducam et periculosam Deo auxiliante transcuntes , ad illam quae beata et sempiterna est pervenire

(1) Non caret soloecismis codex , veluti heic : *paenitendo nexlexerit , in sempiterna et nullum habentia terminum supplicia.*

mereamur , ubi iusti aequales effecti sicut in regno patris fulgebunt ; ubi eos expectant angelorum , archangelorumque multitudines , ubi Abraham , Isaac , et Jacob , et omnes patriarchae , prophetae , et apostoli , martyres , et virgines , omnesque sancti , cum nimio desiderio in suo illo consortio suscipere congratulantur.

Licet semper et omni tempore in Dei timore et in bonis operibus permanere , dilectissimi , debeamus ; maxime in his quadragesimae diebus , quando per univ-ersum mundum communis omnium christianorum ieiunii regula ab ipso Domino instituta celebratur ; quando expectamus universale gaudium , id est pascha Domini , in qua per crucem et sanguinem suum dominus noster Iesus Christus dignatus est nos de manu mortis eripere. Non est licentia ulli christiano hoc ieiunium ne uno quidem die per totam quadragesimam solvere , excepto die dominico , et qui aegritudinis languore fatigatus fuerit , aut parvolis pueris. Nam nulla alia occasione neque propter operis laborem , nec pro ulla humanitatis causa , sicut in aliis diebus quasi ex caritate ; sed omni die usque ad nonam ieiunantes , benedicamus Dominum. Frangat qui habet cum hilaritate panem suum esurienti , quia eleemosyna a morte liberat : recipiat hospitem , quia Christus in paupere suscipitur : cesset ira , amaritudo , et omnis blasphemia : discordes redeant ad concordiam : invicem caritatis dilectionem in alterutrum exhibete : fugite fornicationem et omnem immundiciam : ebrietatem modis omnibus quasi serpentis venenum recusate : rapinam , furtum , periurium , et falsum testimonium , ab omni corde pellite. Honora patrem tuum et matrem , quod est primum mandatum. A propria se uxore unusquisque in

his venerandis diebus abstineat , ut possit vacare orationi in omni castitate et sanctificatione ; ut in die resurrectionis domini nostri Iesu Christi securus possit corpus Christi et preciosum eius sanguinem sumere , quod in altare crucis immolatum fuerit pro mundi salute ; ipso auxiliante , qui cum patre et spiritu sancto vivit et regnat Deus in trinitate perfecta per omnia saecula saeculorum. Amen.

ITEM HOMILIA LEGENDA
DE INICIO QUADRAGESIMAE.

Sicut dominus noster Iesus Christus non permisit hunc mundum perire , sic dignatus est per uterum sanctae Mariae venire in mundum , ut nos redimeret. Non voluit Dominus animas nostras perdere ; propter hoc venit in mundum , ut humanum genus redimeret : quia si ipsas animas perdere voluisset , numquam propter nos tanta flagella sustinuisset. Videte , fratres , quam caro precio nos redemit , non auro , non argento , non vestimento ; sed suum sanguinem pro nobis fudit. Reliquit in caelo milia angelorum , et venit in mundum ut nos redimeret , et nos ad suam beatitudinem revocaret. De caelis venit in uterum , de utero venit in praeseptum , de praeseptio fugatus est in Aegyptum. Inde reversus est inter Iudaeos , ille quadraginta diebus et quadraginta noctibus ieiunavit. Deinde venit ad passionem. Ille pro nobis tantas inrisiones sustinuit. Iudaei spreverunt eum , illi flagellaverunt eum , illi alapas in faciem dederunt , illi coronam de spinis in capite ei posuerunt. Ille pro nobis in cruce suspensus est inter latrones ; et dum esset in cruce , acetum cum felle mix-

tum ei bibere dederunt. Illi clavos in manibus ac pedibus eius confixerunt. Et tanta propter nos Dominus sustinuit. Cum corpus in sepulcro iacebat, ipse suam inferno proferebat claritatem; et introiens in eum, inde eripuit primum hominem Adam, qui per quinque milia ·CCXX· et ·VIII· annos propter suas culpas illic iacebat. Dominus noster Iesus Christus cum in infernum descendisset, momordit illud, quia partem abstulit, et partem reliquit; iustos abstulit, peccatores ibidem reliquit. Inde eduxit Adam et prophetas et patriarchas et cunctos qui ibidem sine debito tenebantur.

Et vos, fratres, considerate quanta Dominus propter nos sustinuit. Et nos propter Deum istos ·XL· dies observare debemus in ieiuniis, in vigiliis, in orationibus, in elemosynis, in patientia, in caritate, in humilitate, in puritate, in sobrietate, in dilectione Dei et proximi: quia isti quadraginta dies decimae anni sunt: et nos in istis diebus cessare debemus ab omni nequitia; et de ipsis culpis, quas antea commisimus, paenitentiam debemus agere: quia quamvis peccatores simus, si ex toto corde ad Dominum convertere * voluerimus, et ab ipsis culpis cessaverimus, et paenitentiam egerimus, istis diebus possumus ad emendationem venire. Sicut Dominus ·XL· diebus et ·XL· noctibus ieiunavit; et Elias similiter ·XL· diebus et noctibus ieiunavit; et Moyses in monte Sinai ieiunavit. Sunt enim ab initio quadragesimae usque ad paschae sollemnitatem hebdomadae ·VI·, et sunt dies quadraginta duo, et sunt sex dies dominici. Ablatis istis dominicis diebus, non remanent in abstinentia plusquam ·XXX· et ·VI·. In istis ·XXX· et ·VI· diebus poterimus paenitentiam agere, si ad Dominum voluerimus revertere *. Sicut Dominus dixit: nolo mor-

* ita cod.

* ita cod.

tem peccatoris , sed ut convertatur et vivat. Et sicut filius Dei , qui pro nobis passus est , tertia die resurrexit de sepulcro , ita et nos in ea similitudine in ·XXX· annorum aetate, omnis populus, iusti et peccatores , resurgere habemus ad iudicium Dei. Omnis homo in quacumque aetate mortuus fuerit , aut senex aut puer aut in utero matris suae vivificatus , et in ipso utero mortuus fuerit , in ·XXX· annorum aetate resurgere habemus ; peccatores , ut cum ipsa carne descendant in infernum ; iusti , ut ipsa carne percipiant regnum Dei , cum qua bona opera egerunt.

INCIPIT BREVIARIUM DE SANCTO EVANGELIO
HOMILIA LEGENDA AD POPULUM.

Dominus dicit in evangelio : convertimini ad me , et ego revertar ad vos. Hoc est , quando homo committit peccatum , et vadit ad sacerdotem , et agit paenitentiam , et donat suas confessiones , et facit ieiunium et eleemosynam , et cessat se de ipsis culpis ; tunc revertit * ille ad Deum omnipotentem , et sociat se apud * ita cod. angelos sanctos. Tres vices nascitur homo ; prima , quando de utero matris suae egreditur ; sicut dicit in psalmo : et in peccatis concepit me mater mea. Et propheta dicit : patres comederunt uvas acerbis , et dentes filiorum obstupescunt. Illa peccata , quae pater aut mater committit , super illos infantes revertuntur ; et propter hoc nascitur infans in peccato. Secunda vice nascitur homo , quando venit ad baptisterium , et ille sacerdos eum interrogat si abrenunciat omnibus operibus diaboli ; et suus patrinus respondit pro illo quod ipse in Deum debeat credere , et suis praeceptis obtempe-

rare, vel sua mandata diligere. Et cum ipse sacerdos in ipsos fontes eum mergit, et ille patrinus eum suscipit, tunc abrenunciat omnibus operibus diaboli, et tunc est absque ulla macula, et est socius angelorum. Tertia vice nascitur homo quando committit peccatum, et vadit ad sacerdotem, et donat suas confessiones, et accipit paenitentiam, et promittit Deo omnipotenti quod in ipsas culpas numquam debeat recedere. Tunc renascitur homo tertia vice. Et postea cum ipse homo in ipsas culpas recadat, hoc est periurium, adulterium, furtum, falsum testimonium, vel alia peccata *tam* maiora quam et minora; tunc est ille talis quasi canis qui revertit ad suum vomitum; usque dum redit iterum ad confessionem, et agit paenitentiam, et emendat se de ipsis culpis.

Primâ paenitentiâ a vitiis cessatur, hoc est a culpis. Quando committimus peccatum, et venimus ad confessionem, et de ipsis culpis cessamus, tunc poterimus agere paenitentiam, quia non potest esse ullus homo sine peccato, nisi solus Deus. Non requirit Deus ad diem iudicii peccatores pro eo quod peccaverunt, sed quia ipsa peccata, quae in ista vita commiserunt, non emendaverunt: quia impossibile est ut sine bonis operibus per eleemosynas et orationes ac ieiunia se unusquisque redimat a peccato. Non enim peccatoribus dicendum erit, quia homicidium fecistis, quia alienam substantiam rapuistis; sed quia peccata sua per eleemosynas, ieiunia et orationes redimere noluerunt. Non potest esse ieiunium sine eleemosyna; nam eleemosyna sine ieiunio esse potest. Quia sicut aqua extinguit ignem, sic eleemosyna extinguit peccatum. Qui potest eleemosynam cum ieiunio facere, duplex bonum est; et qui ambo facere

non potest , eleemosyna melius est : quia tale est ieiunium sine eleemosyna , quomodo lucerna sine oleo ; quia lucerna quae sine oleo accenditur , fumare potest , lumen habere non potest. Sic et ieiunium sine eleemosyna corpus et carnem cruciat , sed animam non inluminat.

Non te vult percutere , qui te clamat. Observa sicut et Dominus noster non vult animas nostras perdere , quia , si ipsas animas nostras perdere voluisset , numquam nos admoneret cottidie ut ad paenitentiam reverteremur. Propter hoc misit Deus in hunc mundum patriarchas et prophetas et apostolos vel successores eorum , hoc sunt sacerdotes , ut ipsam plebem gubernare debeant. Quomodo navis non potest sine gubernatore ad portum quietis venire , sic et plebs non potest sine impedimento diaboli ad regnum Dei pervenire nisi per sacerdotes , et ministros ecclesiae , et per ecclesiam , et per baptismum , et per eleemosynam , et ieiunium , et per paenitentiam et sanctam illam sententiam proferendam , sicut dicit propheta : clama , ne cesses , quasi tuba exalta vocem tuam , et adnuncia populo scelera eorum Si non adnunciaveris iniquo iniquitatem suam , sanguinem eius de manu tua requiram.

Iste timor nobis grandis est : et nos debemus vobis adnunciare , et vos debetis cum grandi humilitate suscipere : et sicut vos Deum amatis , et vestras animas salvare vultis , sic ista verba debetis in vestris cordibus multiplicare , quia sacerdos missus Dei est. Quomodo rex terrenus mittit suos missos per cunctas provincias super episcopos aut abbates vel comites , qui contra suam voluntatem faciunt , vel iustitiam non volunt consequere * ; sic et Dominus noster pro hoc mittit in hunc mundum suos missos , hoc sunt sacerdotes , ut quando ipsa

* ita cod.

plebs contra Dei praecepta, vel contra sua mandata aliquid peccaverint, et ipsi sacerdotes ipsam plebem debeant gubernare, ut per eorum praedicationem, vel
 * ita cod. per eorum orationes debeant ad Deum convertere *.

Et hoc scimus, quia diabolus semper invidiosus est contra genus humanum, et semper iurgia quaerit, sive in die sive in nocte, per quae animas nostras ad se trahere possit. Nos manducamus, ille numquam; nos bibimus, ille numquam; nos dormimus, ille numquam; quia semper diabolus iurgia quaerit, sive vigilando sive dormiendo, per risum aut iocum, per quae animas nostras ad se trahere possit. Et vos, fratres, facite sicut boni christiani; sociate vos Domino et sanctis angelis eius; amate Christum et fugite diabolum; quia ipse Dominus dixit: cuius opera facitis, eius filii vocati estis. Qui secuntur Christum, semper in luce sunt; et qui imitantur diabolum, in tenebris ambulant. Et hoc scitote, quia si vos derelinquitis opera diaboli, et convertitis ad Dominum, et cessatis ab ipsis culpis, et agitis paenitentiam, et facitis eleemosynam et ieiunium, vobis facitis gaudium, et fideliter ambulatis in claritate, et diabolus numquam habet potestatem; praestante domino nostro Iesu Christo, qui vivit et regnat in saecula saeculorum. Amen.

VENERABILIS PETRI DAMIANI

SERMO (1).

Gratia et pax a Deo patre nostro et domino Iesu Christo omnibus qui credunt quod apostoli docuerunt.

(1) Ex codice sessoriano saeculi XII. obtulit mihi hunc quoque praeclarum sermonem supra laudatus bibliothecarius R. D. Al-

Ubi cumque pro dolor ! lupi gregem dilaniant et spargunt , et non est qui resistat , non est qui contradicat. Canes defecerunt ad latrandum , pastores dormiunt , qui carne et lacte et lana utuntur , grassum comedunt cum dentibus ferreis , debilem contemnunt praecipitatum in mortem. Et si forte aliquis pauper secundum suam virtutem resistere vult , ne lupi gregem dominicum lanient , irident , irascuntur , et detrahunt , et nolunt ut pauper clamet ut lupi fugiant , sed semper adesse cupiunt , et dicunt : non est tuum officium , quia non est discipulus super magistrum. Magister noster Christus est , a quo sunt veri magistri , sicut Ambrosius , Hieronymus , Augustinus , Gregorius , et similes eorum in sanctitate dixerunt. Sed illi qui hoc dicunt , magistri errorum sunt , et non sunt attendendi , propter quod nolunt adiutorium in opere Domini praestare. Videmus* Petrum principem apostolorum , magistrum primum secundum Christum , a Paulo fuisse reprehensum. Non superbiendo contradixit , propter magisterium suum , sed humiliter emendavit. Et Paulus ante ordinationem , apostolorum praedicationem adsumpsit. Ivit in Arabiam , mox ut baptismum accepit , praedicando verbum Domini ; et iterum reversus est Damascum , et non est reprehensus ab apostolis , sed contulit cum eis evangelium , quod praedicaret in gentibus. In apocalypsi Dominus praecepit ut omnes praedicent qui possunt. Et per septies haec ecclesiis monuit , dicendo : qui habet aures audiendi audiat quid spiritus dicat ec-

* *cod. vicedeanus.*

bericus Amator ; cuius sermonis auctorem S. Petrum Damianum non solum titulus aperte clamat , sed materia ipsa demonstrat , ei prorsus similis , quam in opusculo XVII. et seqq. vir sanctissimus versat.

clesiis. Et beatus Petrus in epistola sua specialiter ad omnes : gens sancta , populus electus , ut virtutes annuntietis eius , qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen suum. Et Iacobus : qui converti fecerit peccatorem ab errere suae viae , salvabit animam eius a morte. Et in evangelio : qui fecerit et docuerit sic homines , magnus vocabitur in regno caelorum.

Sed quid pauper , ut supra diximus , facere debet contra latrantium multitudinem ? Clamitet magna voce secundum suum posse , ne lupi gregem dominicum lanient. Non curet de irrisione malorum pastorum , quia suus et illorum dominus in caelo est , qui neglegentiam pastorum iudicabit , qui gregem suum prout potuerit adiuvabit. Sunt quidam stulti et depravati , qui scripturam sacram depravant , et proponunt quaestiones quas non bene intellegunt , et iaculant sagittas diabolicas. Sed nos per Christi gratiam praeparemus scutum fidei , scilicet patrum sententias , in quo possimus omnia tela nequissimi ignea extinguere ; et per illorum verba curramus , non per nostra. Ait stultus : cur Zacharias sacerdos Iohannem Baptistam generavit , si ego generare non debeo ? O stulte ! si Zachariam vis imitari , necesse est tibi iudaizare , idest sub lege Moysi militare , et circumcidere foetidam carnem tuam , et Christum respicere , sicuti Hebraei faciunt , ut ait apostolus : si circumcidamini , Christus vobis nihil proderit , nisi sequamur vestigia eius. Zacharias sub lege Moysi militabat ; Christus dominus nondum natus erat , qui est virginitatis et castitatis amator. Sanctus Isidorus de hac re tibi et similibus tuis respondit : qui haec exquirunt , animadvertant , quid sit inter illud propheticum velamentum , et hanc evangelii revelationem , de qua dicit apostolus : cum transierit ad Christum , auferetur velamen.

In veteri testamento Moyses et Aaron sub typo cum suis ; in novo autem testamento , post Christum , qui est amator castitatis , sacerdotalis ordo a Petro accepit originem. Unde nos convenit Petrum imitari , et libidinosam vitam non agere , si excellentiam sacerdotalem cum Petro cupimus habere. Petrus vero regem castitatis imitatus est cum ceteris apostolis , et potestatem ligandi et solvendi ab ipso acceperunt. Qua fronte potes dicere , te habere potestatem ligandi et solvendi , qui Petrum imitari non vis ? cui successerunt sancti episcopi , qui sunt constituti per totum mundum in sedibus apostolorum , in operibus bonis ; qui non iam ex genere carnis et sanguinis eliguntur , sicut primum secundum ordinem Aaron , sed pro uniuscuiusque merito , quod in eum gratia divina contulerit. Sed quod deterius est , quidam successores filios filiasque faciunt , et conantur in posteris sacerdotii relinquere dignitatem. Hoc nec Moyses amicus Dei facere potuit , sed Iesum de alia tribu elegit. Et lex sacra prohibet tales ad omne officium ecclesiasticum.

Quod autem is , qui post baptismum aliquo peccato mortali corruptus est , ad sacerdotium non promoveatur , lex ipsa testatur. Et per Malachiam impropere Dominus dicens : vos sacerdotes qui polluistis nomen meum. Et dixistis , in quo polluimus illud ? Offerentes super altare meum panem pollutum ; et offerebatis caecum et languidum. Sed quid plura ? Si enim is qui iam in episcopatu vel presbyteratu est positus , mortale aliquod peccatum admiserit , retrahitur secundum decreta sanctorum patrum ; quanto magis ante ordinationem peccator inventus , retrahatur ? Quapropter si lex peccatores a sacerdotio removet , consideret unusquis-

que conscientiam suam , et retrahat se ab hoc iam honore , qui in se sentit mortale. Qui enim in erudiendis atque instruendis populis praestit , necesse est ut in omnibus sanctus sit , et in nullo reprehensibilis habeatur. Qui enim alium de peccatis arguit , ipse a peccato debet esse alienus. Nam cum qua fronte subiectos arguere poterit de sordiditate , qui in stercore totus iacet? Quapropter qui negligit recta facere , desinat recta docere ; quia cuius vita despicitur , restat ut et praedicatio contemnatur.

Duo sunt genera clericorum ecclesiasticorum , ut ait sanctus Isidorus ; primum sub regimine episcopali degentium , et in commune viventium , et voluntati propriae abnegantium , et in castitate perseverantium. Secundum acephalorum , id est sine regimine capitis , quem sequantur ignorantium. Hos neque inter laicos saecularium officiorum studia , neque clericos religione

* ita cod. temptat * divina ; sed solutos atque aberrantes sola

* ita cod. turpis vita complectit * et vacua ; quique dum nullum metuentes , explendae voluntatis suae libidinosam licentiam consequantur , quasi animalia bruta , libertate ac desiderio suo feruntur , habentes signum religionis , non religionis officium ; hippocentauri similes , hoc est equi et hominis forma , mixtumque ut ait poeta , genus prolesque biformis. Quorum quidem sordida atque infami numerositate satis superque nostra pars occidua pollet. Nam clerici sors , eo quod in sorte hereditatis Domini dentur ; vel pro eo quod ipse Dominus , sors eorum sit. Unde oportet ut qui Deum hereditatem possident , absque ullo saeculi impedimento Deo servire studeant , et a libidine segregati sint , et pauperes spiritu esse contendat.

His igitur lege patrum caveatur, ut a vulgari vita seclusi, a mundi voluptatibus sese abstineant. Non spectaculis non pompis intersint; convivia publica fugiant, privata non tantum pudica sed et sobria colant. Usuris nequaquam incumbant, neque turpium occupationes lucrorum, fraudisque cuiusquam studium occupent. Amorem pecuniae, quasi materiam cunctorum criminum, fugiant; saecularia officia negotiaque abiciant; honorum gradus per ambitionem non subcant; pro beneficiis medicinae Dei, munera non accipiant; dolos et coniurationes caveant; odium, aemulationem, obtrectionem, atque invidiam fugiant. Non vagi oculis, non infreni lingua, aut petulanti tumidoque gestu incedant. Obscenitatem verborum sicut et operum penitus execrentur. Viduarum ac virginum visitationes frequentissimas fugiant. Castimoniam quoque inviolati corporis perpetuo conservare studeant. Tales enim esse debent clerici, qui in sorte Domini eligantur.

Maritum duarum post baptismum matronarum, clericum non ordinandum. Neque etiam qui unam quidem, sed concubinam non matronam, habuit. Nec illum, qui viduam, aut repudiatam, vel meretricem in matrimonium sumpsit. Neque eum, qui usuras accepisse convincitur, aut in scenis lusisse noscitur. Neque eum, qui publica paenitentia mortalia crimina deflet. Neque eum, qui aliquando in furiam versus insanivit, vel afflacione vexatus est. Neque eum, qui per ambitionem ad imitationem Simonis magi pecuniam offert. Et in canonibus apostolorum ita legitur: si quis post baptismum secundis fuerit nuptiis copulatus, aut concubinam habuerit, non potest esse episcopus, non presbyter, non diaconus, aut prorsus ex numero eorum

qui ministerio sacro deserviunt. Et iterum : si quis viduam , vel deiectam acceperit , aut meretricem , aut ancillam , vel aliquam de his quae publicis spectaculis mancipantur , non potest esse episcopus , aut presbyter , aut diaconus , aut ex numero eorum qui ministerio sacro deserviunt. Et iterum : episcopus , aut diaconus , qui in fornicatione , aut periurio , aut furto , captus est , deponatur ; non tamen communionem privetur. Similiter et reliqui clerici huic conditioni subiaceant. Et iterum : si quis episcopus , aut presbyter , aut diaconus , depositus iuste super certis criminibus , ausus fuerit adtractare ministerium dudum sibi commissum , hic ab ecclesia penitus abscidatur. Et iterum : si quis episcopus , aut presbyter , aut diaconus , per pecuniam hanc obtinuerit dignitatem , deiciatur ipse et ordinator eius , et a communione modis omnibus abscidatur , sicut Simon magus a Petro , et ab aliis apostolis. Et iterum : si quis episcopus saecularium potestatibus usus , ecclesiam Dei per ipsos obtinuerit , deponatur , et segregentur omnes qui illi communicant. Et iterum : sacerdotes Dei , et diacones , vel qui sacramenta contractant , pudicitiae custodes sint , ab uxoribus sese abstineant.

In margine antiqua manu adnotatur : hic sermo non est finitus , quia non totus habetur.

EDITORIS MONITUM.

Iohannis diaconi neapolitani, qui circa annum Christi DCCCCIII. cognoscebatur, non indiligentem notitiam, si minus actuum et morum, certe scriptorum ab eo librorum, tradit apud Fabricii bibliothecam D. Mansius. Sunt enim eius scripta dicto in loco enumerata I. Vitae episcoporum neapolitanorum apud Murator. R. I. S. Tom. VI. II. Vita Iohannis episcopi neap. apud Bollandum 1. april. Nec non III. apud eundem 7. ianuar. de translatione reliquiarum S. Severini. Insuper IV. apud praedictum Bolland. 10. mart. martyrium SS. XL. Sebastenorum Denique V. apud Muratorium tom. cit. martyrium S. Procopii episcopi tauromentani. Magnus vero Baronius in adnotat. ad Martyrologium 6. decembr. de S. Nicolao myrensi agens, ita scribit: « Ha-
» bemus in nostra bibliotheca (vallicelliana) S. Nicolai acta
» a Iohanne diacono conscripta, quem putamus eundem
» cum eo qui etiam S. Gregorii papae vitam scriptis man-
» davit; in his enim copiosus fuit. Est eius praefationis exor-
» dium: sicut omnis maceries * si ab imperfecto artifice etc.
» Testatur auctor eadem acta fuisse conscripta a S. Metho-
» dio episcopo constantinopolitano. » Equidem non adsen-
» tior Baronio de Iohanne gregorianae vitae scriptore, quem
» romanum potius fuisse non dubito; attamen quia Iohannis
» neapolitani praedictam lucubrationem comperi de S. Nico-
» lao myrensi in antiquo codice vaticano, hanc non indignam
» luce indicavi, tum propter auctoris antiquitatem, cuius et
» alia scripta a doctis viris sunt edita, tum propter prologum
» eruditum, ex quo etiam cognoscimus, quinto aetatis suae
» lustro hanc S. Nicolai vitam scripsisse Iohannem.

* cod. ma-
teries.

S. NICOLAI EPISCOPI ET CONFESSORIS.

Sicut omnis materies si ab imperito artifice constructa fuerit, non solum deformitatis verum etiam aerumpnae dampna patitur; ita scripturarum series si a viro indocto promptula verbositate ordinata fuerit, non a venusti tantum facundia sermonis, sed etiam ab intellectus corrueat altitudine. Quod ego Iohannes indignus diaconus servus sancti Ianuarii multum devitans, tibi me saepius roganti, frater Athanasi, rusticitatis obstaculum opponebam. Sed dum mihi crebris precibus illud apostolicum ingereres, caritas omnia vincit; tandem aliquando assensum praebui, ut propter devotionem quam te erga sanctissimum Dei famulum Nicolaum a progenitoribus habere gaudebas, nativitatem et vitam atque miracula quae per eum Dominus gessit, latinis explicarem sermonibus. Verum quia scio me penes liberalissimos magistros inefficacis esse sermonis, ideo deprecor omnes qui huius operis studiosi lectores accesserint, ut non facillimam prorumpant in clamationem; et me indoctum meque inertem iudicare incipiant. Dent ergo veniam aetati, dent et naturae; enimvero quintum percurrens lustrum, natura fragilior, plus discere quam scribere aliquid appetebam.

Sane ortum sancti huius et vitam et laudem, quam Methodius patriarcha argolico stilo cuidam primicerio Theodoro nomine, se roganti de eo est prosecutus, summatim breviterque studuimus carpere. Cetera quoque miracula eius ex aliis doctoribus sumentes, magis sensum quam verba protulimus. Si cui forte displicet haec

nostra brevis narratio, mittimus eum ad Graecorum phalerata commenta, quae tanto largius de eo edisserunt, quanto illi et in genere et in sermone congruunt. Excessum vero eius qualiter a sacco abierit, ideo non scripsimus, quia nusquam illum invenire potuimus. Sed cur eius finis obstinatius inquiritur, cum tantae virtutis operationes indicent eum post vincula carnis, postque luteam domum liberum volasse ad aethera, et in aede caelesti cum Christo triumphare perenniter? His ita praemissis, rogamus te, monache Dei, cunctam postulare congregationem, ut fuis precibus pariter obtineatis a Domino, quatinus imperito scribendi tribuat facultatem, qui cum voluerit non tantum linguas infantium facit disertas, sed et brutorum animalium ora resolvit in verba loquentium. Tu deinde, frater mi, specialiter huius sancti patrocinium pro nobis petere non desistas, ut ea quae de illo scribere praesumimus, non humano sed divino sint approbata iudicio. Et sicut multos ex eius protectione gavisos legimus, ita nos meritis illius ex antiquo hoste ereptos, et ab inimicis tutos fore laetemur.

Explicit prologus, incipit vita.

Nicolaus itaque ex illustri prosapia ortus, civis fuit Patarae urbis, quae una ex nobilissimis Lyciae provinciae civitatibus tanto quondam famosissima rutilabat, quanto et populo frequenter accessu; modo peccatis exigentibus parvissimi ad instar redacta oppidi, raro incolitur habitatore. Praefata vero urbe adhuc multarum plebium generositate referta, parentes eius inter catervas potentum quanto honorificentia celebra-

bantur, tanto supernae patriae accensi desiderio, magis quam terrenae dignitatis gloriam appetebant. Et mirum in modum cum in primaevae iuventutis flore hunc solum genuissent filium, cunctis se voluptatibus abdicarunt, et inter suas preces quas frequenter in templo Domini fundebant, hunc solum superstitem, hunc non tantum divitiarum quantum et morum flagitabant heredem. Quorum vota Deus ex alto prospectans, non petitionum defuit; nimirum qualis futurus esset puer in ipso ut ita dicam primordio nativitatis eius monstrare dignatus est. Enimvero cum matris adhuc lacte aleretur, coepit binis in hebdomada diebus, quarta scilicet et sexta feria, semel bibere mammas; et hac vice contentus, tota die sic permanebat. Quis, immense Deus, quis umquam mortalium audivit talia? qui vocat ea quae non sunt, tamquam ea quae sunt. Ecce novi Zachariae vatis et Elisabeth filius. Ille teneris in membris immo in utero matris spiritu sancto est repletus; hic fascia involutus, quibus valebat impensis inchoabat ieiuniis eiusdem spiritus sancti templum aedificare. Puerilibus igitur annis non solum ecclesiarum terebat limina, verum etiam scripturas sacras condebat armariolo pectoris. Ubi autem utroque parente orbatus est, coepit spargere in populis, quicquid clauserat litteris mentis. Saepius vero illud evangelicum ante suae mentis oculos ducebat: nisi quis renuntiaverit omnibus quae possidet, non potest meus esse discipulus.

Talia eo cogitante, accidit ut quidam convicanus eius nimium locuples ad tantam veniret inopiam, quod nec etiam necessaria vitae haberet. Quid plura? Ingruente inedia, tres virgines quas habebat filias, quarum nuptias etiam ignobiles spernebant viri, fornicari

constituit , ut earum saltem infami commercio infelicem ageret vitam. Quod ubi vir sanctus comperit , condoluit miserrimo homini ; earumque virginum execrans stuprum , decrevit omnino ex suis habundantiis , earum supplere inopiam , ne puellae nobilibus ortae natalibus , lupanaris macularentur infamiis. Notata igitur cuiusdam noctis hora , sumens non modicum aurum ligansque in panno , perrexit ad domum viri ; quam undique circumspiciens , per fenestram quae competens videbatur clam intro proiecit , clamque discessit. Mane itaque facto , cum surrexisset homo , aurumque reperisset illud , dirigit primum , ac tunc quanto gestivit gaudio quantasque gratias egit Deo , si quis velit , ex abortis eius lacrimis advertere potest. Tradidit itaque per providentiam sanctissimi viri marito priorem filiam , quam antea conatus tradere voluit infelici stupro. Celebratis igitur ex more primogenitae filiae suae nuptiis , coepit homo diligenter inquirere , quis esset qui inopiae illius tantam praestitisset humanitatem.

Cumque diu talia moliretur , Nicolaus Iesu Christi famulus , haud multo post simile opus priori peregit. Ubi vero terris est reddita dies , et homo prosilivit de stratu suo , invenitque fulvi pondus metalli , prioris aequale ; tanto exultavit gaudio , ut si Homeri seu Maronis adesset facunda loquacitas , in tantarum magnitudine laudum exprimenda puto succubisset. Oravit autem sic : benigne domine Deus omnipotens , deprecor ineffabilem clementiam tuam , ut tu qui omnia nosti , ostendere digneris mihi peccatori quis sit ille qui tanta bona erga me exhibere non desinit. Talibus orabat dictis , talibusque se hortabatur sermonibus : auferam certe somnum ab oculis meis , excubabo sollicitus , vigilansque pernoc-

tabo ; forsitan ostendet mihi Dominus servum suum. Interea paucis admodum evolutis diebus , ecce cultor Trinitatis advenit Nicolaus , trinum supplere cupiens numerum , aequale duorum iactavit talentum. Cuius sonitu excitatus homo , statim egressus iam evadentem iamque fugientem tali subsequabatur voce : siste gradum , expecta carissime , olim te videre concupivi , olim te desideravi cernere. Sic fatus , velocius advolat , spatioque correpto , Nicolaum agnovit per umbras. Mox humi prostratus osculari satagebat pedes eius ; quod vir sanctus pio ut erat pectore , prohibuit fieri ; sed breviter allocutus , exegit ab eo ne cuiquam Nicolaum huius rei indicaret auctorem.

His ita transactis , Myraea metropolis civitas orbata est suo antistite. Cuius obitum non mediocriter adiacentium parochiarum condolentes episcopi , fuerat enim bene religiosus , convenerunt in unum cum clericis cunctis , ut annuente Domino providerent illi ecclesiae secundum scita canonum idoneum praesulem. Contione itaque facta , intererat quidam pontifex magnae auctoritatis , ad cuius intuitum omnium pendebat sententia , ut quem ille eligeret , hunc procul dubio laudarent universi. Hic ergo per omnia sequens apostolorum vestigia , cunctos ieiuniis et devotissimis precibus hortatus est insistere , quatinus ille qui Matthiam indidit , numerum supplere apostolorum , ipse solita clementia pandere dignaretur , quem vellet fungi tanto sacerdotio. Tunc omnes quasi caelesti commonerentur oraculo , conversi ad Deum flagitabant ex intimis praecordiis , ut pastor aeternus utillimum suarum ovium pastorem ostendere dignaretur. Illis quippe summa cum devotione orantibus , vocem de caelo audivit dicentem sibi praedictus pontifex , ut

egrediens ante portas ecclesiae staret , et quem primum hora matutinali venire conspiceret , ipsum consecrarent antistitem , adiungens etiam quod Nicolaus vocaretur. Tunc praesul ille ceteris coëpiscopis hanc insinuans revelationem, adiecit: vobis in oratione positus, ego forinsecus excubabo. Credo enim quod non privemur promissione Dei. Sic ait : et valvas ecclesiae sancta calliditate observabat.

Mirum in modum matutinali hora, quasi a Deo missus ante omnes se agebat Nicolaus. Cumque ad ecclesiae ianuas propinquasset , iniecta manu eum apprehendit episcopus, blanditerque sciscitatus est dicens: quale nomen habes? Ille maxima ut erat simplicitate, inclinato capite, Nicolaus inquit servus vestrae sanctitatis. Cui protinus praesul palmis innexis ait: fili veni mecum; est aliquid secreti, quod tibi pandere debeo. Mox introgressus, en, fratres, proclamat; vere ait Dominus: quodcumque petieritis in nomine meo, credite quia accipietis, et fiet vobis. En, inquam, quod petivimus, accepimus. En adest de quo vestra flagitavit caritas. Quo viso, ingentem omnes tulere clamorem ad caelum, Salvatoris laudantes magnalia. At illi omnes pari consilio cum clero et populo eligunt in sacerdotii gradum. Quid multis moror? Licet plurimum renitens obstiterit, plurimumque repugnaverit, inthronizatus, ilico sicut mos exigebat regionis illius pontificalem accepit infulam.

Hinc iam quae in episcopatu gessit, claro stilo loqui incipiamus. Pontificali igitur cathedra sublimatus; eandem morum gravitatem, quam prius, eandemque sectabatur humilitatem. Alacer erat in exhortando, severus in corripiendo. Viduarum et orphanorum atque oppressorum negotia sic curabat, ac si propria essent. Rapinam execraba-

tur potentum, arguebat violentos. Crescebat cotidie fama bonitatis eius, quae ubique laudem ferebat Nicolai. Gaudebat populus cunctus de tanto pontifice, qui ita se auctoritate et gratia plenum exhibebat, ut omnium gereret curam, et episcopi dignitatem non amitteret. Cum igitur omnium charismatum virtute corroboraretur Nicolaus, et nihil sibi sed totum Dei gratiae tribueret, coepit ita coruscare miraculis, ut non tantum sui, sed etiam alieni quibuslibet angustiis oppressi, invocato nomine eius, statim sentirent levamen.

Quadam vero die cum quidam nautae subita maris tempestate periclitarentur, dissolutis frigore membris clamitabant: Nicolae famule Dei, si vera sunt quae de te audivimus, libera nos a tempestate huius maris, ut tibi gratias reddamus. Haec illis clamantibus, apparuit quidam vir dicens eis: vocastis me etenim, ecce adsum. Et subito cessavit fragor tempestatis; et coepit adiuvere illos antennis, aliisque novis armamentis. Cum autem ipsi vellent eum aspicere, ab oculis eorum elapsus est. Tunc laeti nautae sulcantes aequora, optatum subeunt portum. Qui egressi sciscitabantur quo Nicolaus esset. Cum autem introgrederentur ecclesiam, mira res! sine indice cognoverunt quem numquam viderant. Mox prostrati pedibus eius, coeperunt gratias ei agere, dicentes qualiter de confinio mortis ipso adiuvante liberati essent. Quibus sanctus, non mea inquit virtus sed Domini fuit voluntas, ut vos liberaret a poenis. Solita Dei est misericordia, qui non propter me indignum famulum suum, sed propter fidem vestram vos liberare dignatus est. Discite ergo quantum valeat apud Dominum fides pura, et petitio non ficta. Propter peccata enim nostra cotidie flagellamur.

Tamen si ex toto corde ad Deum conversi fuerimus , viscera misericordiae suae ilico super nos commovebit , et eripiet de imminentibus periculis. Iccirco, fratres, non pigeat vos bene facere , libenter pauperibus succurrite. Credite meae parvitati, quod ex quo homo in huius mundi voraginem propter delicta sua deiectus est, nullum eius bonum sic Deus approbare legitur , sicut eleemosynam , si tamen non ob mundi gratiam fiat. His aliisque talibus instructi , admirantes humilitatem eius , habitus vilitatem , sermonis facundiam , atque magnitudinem virtutis eius , discesserunt.

Quodam itaque tempore cum eandem Lyciam regionem accolarum meritis perniciose famae oppressisset , subito in portu adriatico naves adesse nuntiantur. Quo velox adveniens Nicolaus , nautas hortatus est , ut populum diuturna fame laborantem consolarentur super inopiam panis. At illi dixerunt: non audemus facere, sancte Dei, quia publica taxatione angariati Alexandriam perreximus , et inde hoc triticum deferimus per ministrorum manus in augustalium stipendia mensuratum. Quibus sanctus: audite me , inquit , et ne amplius hic attenuetur populus frumenti penuria , per unamquamque ratem saltem centum mihi praebete modios , et ego in Dei mei cui servio virtute spondeo, polliceor, promitto, quod nullam minorationem habebitis apud regium exactorem. Tandem , rogante praesule , ex singulis puppibus centum numeraverunt modios , et illi praebuerunt. Et confestim levantes vela , portum relinquunt ; atque spirantibus auris veloci cursu Byzantium applicuerunt ad urbem. Cum integram mensuram quam Alexandriae susceperant ministri imperatoris invenissent , prae admiratione seriatim cuncta omnibus narraverunt. Tunc

sancti Nicolai virtutem cognoscentes, omnes pariter laudaverunt Deum. Vir autem Domini accepto frumento sic per industriam illud partiri studuit, sicut unumquemque noverat indigere. Mirandis plus miranda succedunt. Tanta enim omnipotentis Dei largitate hoc ipsum parum tritici quod sanctus distribuit auctum est, ut non tantum eodem, sed etiam altero paene exacto anno, ad victum singulis sufficeret.

Igitur idololatricis multis Dianae addicti populi sacrificiis, nuntiant Nicolao; et ille vir Dei tanta persecutus est instantia, ut divino adminiculo penitus ex illis finibus obscenas culturas pelleret. Verum diabolus malitiosus videns se superatum, magna contra Nicolaum Dei famulum in ira succensus, quid illi faceret cogitavit. Viris autem religiosis in mari navigantibus, quasi alio limbo illis properans apparuit. Eis autem properantibus, daemon ad nocendum transformavit se in formam feminae religiosae, et ait illis: viri fratres, quo tenditis, aut cuius terrae spacio navigatis? At illi: proficisci ad domnum Nicolaum cupimus, benedictionem sacram audiri. Rogo vos ait: ut meae parvitas oleum ob memoriam recordationis meae ad ecclesiam Myraeorum feratis, et inde parietes ipsius aulae liniatis. Illi autem accipiunt in navim, et cum magna veneratione ibi ponunt, et maris navigant sinum. Tum illa in forma umbrae velut tenuis veloci evanuit remigio.

Sed Dei providentia, qui auctor est pietatis, navis quaedam honestissima illis apparuit, in qua sanctus Nicolaus est visus, et quasi sagenula cum illis referta hominibus, et obloquitur eis. Heus, inquit, quae mulier illa locuta est, aut quid vobis obtulit? At vero illi conspicientes eius vultum, oleum ostendunt, et illi percunctanti omnia nar-

rant. Quibus ille : vultis evidentius sapere quae fuit femina illa ? Haec enim est illa impudica Diana ; et ut me certum dicere comprobetis , hoc vasculum execrandi olei istis proicite in fluctibus. Qui protinus dum fecissent iussa , mox ubi oleum illud aequoreas tetigit aquas , mirabile dictu ! ilico accensus est ignis , et contra naturam elementi visa est aqua ardere. Haec nautae dum viderunt , clara voce laudaverunt Deum. Et statim illis navigantibus , subito ante oculos eorum elapsus est. Venientes autem ad servum Dei aiebant : vere tu es ille , qui nobis in pelago ostendisti tam magnum prodigium. Et per ordinem narrantibus , ilico admonuit , ut ab opere diaboli recederent.

Praeterea cum in Phrygiae partibus Constantinus imperator tres milites stratilates misisset ad quamdam gentem acephalam vindicandi causa , quod praedati essent illorum affines , Nepotianum videlicet Ursum et Aspilionem , misit ad debellandum rebelles. Armata itaque navi egressi sunt urbe Constantinopoli , ac per aequora navigare coeperunt. Tunc , cum mira tempestate in finibus Myraeorum Lyciae fractis anchoris applicuissent , et ad portum adriaticum per vim venti fluctuassent , vir Domini commotus advenit festinus ; ibique repertis principibus illis , post salutationis officium , eos osculatus est ; ac deinde percunctatus est eos dicens : qui estis , aut unde ? pacem ne huc fertis , an arma ? At illi : pater inquit sancte , pacifici sumus , et tempesta nos vestris appulit oris. Iussu regis imperantis venimus , ut illos qui rebelles fuerunt praedantesque provincias , tres nostros iuvenes captivantes decapitari cupiunt. Tunc praesul alacriter eis conlocutus , invitavit ut pariter ad urbem proficiscentes , iuvenum ei ostende-

rent necem. Quo peracto spatium, iam praedicti adolescentes flexis poplitibus iussu regis plectendi erant in platea. Mox advenit Dei servus Nicolaus, iam gladium carnifex dextra levaverat, laeva quoque comam capitis tenebat. Tunc Dei famulus retro gladium sumpsit, et in eius oculis minans, liberavit eos. Carnifex autem admirans, nil contra eum ausus agitare, principi suo cuncta narravit. His ille auditis, mirabatur quomodo vir Dei adveniret Nicolaus. Nicolaus autem pacifice secum iuvenes morari praecepit, et principes iam supradictos alacri mente coepit admonere, ut diligenter sui principis iussa complerent, ut omnibus bene peractis cum gaudio ad eum redire valerent. Stratilates vero illi post celebratum convivium, pontificis benedictione aucti, laetanter socios classemque revisunt. Inde coeptum iter aggressi, flatibus adiuti secundis, velociter Phrygiam pervenerunt. Quam cum sagaciter, ablatis seditionis fautoribus, sub imperii iura redegressissent, constantinopoleam repedarunt ad urbem. Quibus non solum gratulabundus occurrit populus, sed procerum multi, imperator etiam ob subactos sine sanguine hostes gestiens gaudio, triumphaliter eos in suo recepit palatio.

Sed haec non aequis oculis ille antiquus humanae salutis inimicus aspiciens, non in longum quievit. Tandiu enim se formas vertit in omnes, quousque invidos quosdam stimulis agitaret amaris; qui eorum principum dignitatem zelantes, aut dedecus, aut necem contra illos molirentur. Quid plura? Accedentes quidam dolosi ad quemdam praefectum nomine Eparchum, in multis eos accusabant, praesertim contra Augustum eos nitebantur ostendere conspiratores. Extemplo corruptus Eparchus immensitate maxime fulvi metalli sibi promissi,

intravit ad Augustum, et sic fari exorsus est: excellentissime Domine, cuius moderamine totus mundus pacatus quiescit, ecce invidia diaboli, a quo omnis nequitiae seminarium oritur, intestinos contra nos suscitavit inimicos. Revera enim stratilates, quos dudum Phrygiam vestra misit sublimitas, insidias machinantur Domino meo; nam conventicula crebra agentes, promittunt confederatos suos ditare opibus, et magnis extollere dignitatibus. Hoc ego pro certo sciens, ideo coram tua veni narrare praesentia, ne divinum iudicium et imperialem incurram iram; quandoquidem non solum rei sunt qui male faciunt, sed et qui consentiunt facientibus; maxime cum haec procul dubio a sociis eorum didicissem. Unde caelitus vobis collata provideat sagacitas, quid facto opus sit.

Credidit itaque Augustus fallaciis eius, utpote praefecti sui; et iratus, e vestigio comprehendi eos iussit, et in carcerem trudi. Illis vero carceralibus custodiis mancipatis, accidit ut reor non sine nutu divino, ut imperator in summis rei publicae praeoccupatus negotiis horum protelaret capitalem sententiam. Cum autem diu multumque ibi gemerent, Nepotianus unus ex eis recordatus est qualiter sanctus Nicolaus trium iuvenum mirabilis liberator fuisset, suspirans iterum atque iterum tandem hanc precem fudit: rex Deus excelsae succurre miseris, succurre perituris meamque humillimam deprecationem non nostris sed servi tui Nicolai meritis dignanter attendas, quatinus sicut eius instantia tres illos erutos a morte conspeximus, ita nos per eius intercessionem ab instanti eripiamur sententia; quandoquidem, si non adest corporaliter, credimus tamen illum specialiter omnium compati necessitatibus, proque eis

tibi saepius supplicare. Tu ergo, Domine, tu qui voluntatem timentium te facis, propter orationem eius libera nos. Sic Nepotianus, sic supplicabant et comites, atque simul uno ore clamabant: sancte Nicolae adiuva nos, serve Dei licet absens interveni pro nobis, ut eruti a praesenti iugulo tuam devoti faciem videre, tuosque sacratissimos osculari mereamur pedes. O clemens pietas creatoris! o clemens benignitas salvatoris! Quis umquam quaesivit puro corde, et non invenit? Quis petivit ab eo misericordiam, et non accepit? Ipse enim se obligavit dicens, quodcumque petieritis patrem in nomine meo, fiet vobis. Huius enim sponsionem veritatis, inter angustias hii tres mirabiliter sunt experti. Nam vir Domini vitam adhuc carpebat praesentem, et bonus Dominus sic praedictorum supplicum preces audire dignatus est, ac si sanctus Nicolaus interventor in superiori regno penes eum fuisset.

Nocte igitur insecuta qua plectendi erant stratilates illi, cum se imperator et Eparchus sopori dedissent, simillima viderunt somnia. Apparuit quaedam effigies sancti Nicolai Caesari dicens: Constantine, cur stratilates illos iniuste comprehendi fecisti? Cur sine crimine morti addicasti? Surge celeriter, eosque dimitti quantocius iubeto. Quod si fortassis me spreto alia facere volueris, caelestem deprecor regem, ut contemptus mei ultor existens, tibi indurato bellum sinat insurgere, et te ibi perempto, caro tua bestiis avibusque sit cibus. Cui Augustus: quis aut cuius auctoritatis es tu, ut hac hora palatium meum ingressus, talia audeas loqui? Et ille: ego sum peccator Nicolaus, Myraeae metropolis episcopus. Haec dicens abiit, et Eparchum sic territat ipsum. Eparche vecors mente et sensu perditte, quae ne-

cessitas incubuit , ut obstinatus innocentium fieres delator ? Perge velociter , illosque continuo ex carcere produci facito. Sin aliter facies , imperatoris aeterni maiestatem obtineo , ut totum corpus tuum scaturiat vermibus , et domus tua quantocius diripiatur. Ad quem praefectus turbatus dixit : tu vero quis es qui nobis tanta minaris ? Cui ille : scito me esse Nicolaum , myrensem antistitem. Dixit , et procul in tenuem evanuit auram. Talibus igitur Caesar et Eparchus perterriti visionibus , excutiuntur somno , et maturato officio quae quisque viderat , celeriter remiserunt dicendo sibi.

Deinde ubi prima stella auroram fugavit , e vestigio imperator , arcersitis magnatibus suis , et eodem Eparcho , fecit sibi stratilates illos praesentari. Quibus astantibus , torvo aspectu ita exorsus est loqui ad eos : quas magicas nostis artes , ut tantis nos illudatis phantasiis , tantisque exagitetis somniis ? Illi attoniti , et nimia trepidatione pavore turbati , nullum potuerunt dare responsum. Et denuo Augustus : dicite nobis , quae sunt maleficia vestra ? Ad quem Nepotianus pro cunctis sic pavitanti voce respondit : excellentissime imperator , cui Deus regni commisit habenas , absit ut nos documentis nefariae artis simus instructi. Numquam enim tali magisterio , numquam talibus vacavimus illusionibus. Tunc Augustus : nostis inquit hominem , cui nomen sit Nicolaus ? Mox illi audito tanto nomine , tendentes ad caelum manus utrasque , voce magna dicebant : benedictus es domine Deus sancti Nicolai , qui non derelinquis sperantes in te , et de tua misericordia praesumentes : benedictus es et laudabilis in saecula , qui clementer infelicitium servorum tuorum dignatus es intueri aerumpnas. Et nunc domine Deus , propter famulum tuum Nicolaum

eripe nos ab hac falsa prodicione, sicut crepti sunt tres viri illi a pernicioso iugulo.

Augustus vos ardens desiderio illius, narravit ordinem rei, qualia illi diceret in noctis crepusculo. Mox Nepotianus hoc firmatus oraculo ait: iste est vere per omnia sanctus, cuius nos meritis credimus erui ab instanti exitio. Iste est quem in nostra invocavimus prodicione, et ecce ut cernimus alacrem sentimus adiutorem. Vere enim dignum Dei credimus illum servum; ob quem tantis licet terrarum sepositum spatiis, sub uno noctis momento Christus nos exaudire dignatus est. Haec dixit, et continuo proseguens narravit qualis quantae humilitatis quantaque esset bonitatis. Nam et ereptionem iuvenum totiens memoratam, sicut perscripta est, per ordinem pandit.

His Caesar auditis, plurimum miratus est, et pro tanta viri bonitate Deum venerans, ite inquit, et famulo Dei gratias agite, immo Deo qui vos per eum liberavit. Ex constantinis autem donariis munuscula, nec non et apices nostros ferte vobiscum; hunc scilicet evangelii codicellum mirifice auro contextum; simul et duo ex auro ceraptata; vasque hoc aliud aureum gemmis preciosissimis decoratum: eique dicite, ut dignanter ista suscipiat, et mihi libentissime praeceptis eius obedienti non irasci, sed orare pro me studeat, atque pro pace regni nostri, magis totius orbis, Dominum poscat.

Post paucos igitur dies stratilates praedicti, acceptis apicibus augustalibusque muneribus, ad servum Dei uti devoverant, ire coeperunt. Qui venientes, Nicolaumque videntes, ilico consternati solo, pedes eius osculabantur, et prae magnitudine laeticiae claris repetchant

vocibus : vere dilectissimus Dei es famulus , vere cultor et amator Christi , vere tu omnium ore laudandus , propter quem mirabiliter a morte liberati sumus. Haec et alia diutissime conclamantes , tandem cunctam deditio- nis seriem retulerunt , atque offerentes ei munera nec non et imperiales litteras , indicia ostendere suae libera- tionis. Mox doctor egregius , elevatis ad caelum bra- chiis , dominum collaudabat salvatorem , dicens : magnus es domine Deus noster , magnus et mirabilis , cuius magnitudinis non est finis. Tu es enim dominus dives in omnibus , qui facis mirabilia magna solus. His di- ctis , conversus ad illos , tantis eos irrigavit scriptura- rum fluminibus , ut plurima de rebus propriis largiren- tur egenis. Dehinc sicuti saecularium moris est , tanto gestierunt gaudio , ut sibi tonderent quos in carcere miserant crines. Exacto itaque apud servum Dei ali- quanto tempore , cum ingenti laetitia instructi doctrinis eius , et aucti benedictione , remearunt ad propria , ma- gnificantes dominum nostrum Iesum Christum , qui re- gnat cum patre et spiritu sancto unus Deus aequali maiestate , aequali potestate , per omnia saecula saeculo- rum. Amen.

Sequebatur in codice breve additamentum de s. Nicolai obitu etc. quod non esse Iohannis historici , cognoscimus ex pag. 325.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΗΓΟΥΝ ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΙ ΕΝΔΟΞΟΥ
ΜΕΓΑΛΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΚΑΙ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ

ΑΡΤΕΜΙΟΥ

ΣΥΛΛΕΓΕΝ ΑΠΟ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΦΙΛΟΣΤΟΡΓΙΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΤΙΝΩΝ

ΠΑΡΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ.

COMMENTARIUS HISTORICUS DE SANCTO ET INCLYTO

MAGNO MARTYRE ET PRODIGIOSO

ARTEMIO

COLLECTUS EX ECCLESIASTICA HISTORIA

PHILOSTORGHII (1) ET NONNULLORUM ALIORUM

A IOHANNE MONACHO (2).

1. **T**ὸ τοῦ μεγάλου καὶ ἐνδόξου μάρτυρος Ἀρτεμίου διη-
γῆσθαι μέλλων ἀνδραγαθήματα, καὶ τὴν ἀθλησιν, τὴν τε
ἀνώθεν αὐτοῦ καὶ ἐκ προγόνων οὖσαν εὐγένειαν, ᾧ ἱερὰ
πανήγυρις καὶ θεοσύλλεκτον σύστημα, αὐτὸν ἐκείνου ἐπι-
καλοῦμαι τὸν μάρτυρα, καὶ τὴν ἐπισκιάζουσαν αὐτῷ χάριν

(1) In photianis Philostorgii, quae sola supersunt, excerptis nihil de Artemio dicitur. Nos igitur hanc nobilem philostorgianae historiae partem deperditam, ope codicis vaticani recuperamus.

(2) Sic appellari solet in codicibus S. Iohannes damascenus, cuius hoc esse revera opusculum Allatius iamdiu putavit, idque cum aliis sancti patris scriptis editurus ali-

τοῦ πνεύματος, συλλήπτορά μοι γενέσθαι τοῦ λόγου καὶ συνεπίκουρον· καὶ αὐτοὺς ὑμᾶς ἐν παρακλήσει ποιούμαι τῶν ὑμετέρων εὐχῶν προσδεόμενος, ἵν' εὐδοῖν μοι καὶ ἀπρόσκοπον γένηται τοῦτ' ἐγχείρημα, καὶ κατευθύνου πρὸς ἦν περ ἐξώρμησα τοῦ μαρτυρίου αὐτοῦ καὶ τῆς ὁμολογίας διήγησιν· καὶ μήτις μοι ταῦτα ἐγχειροῦντι ἐπιμεμφείω, ἀφορῶν εἰς τὸ πρῶτον καὶ ἀρχαῖον τοῦ Θαυμασίου τούτου καὶ αἰδιίμου ἀνδρὸς ὑπόμνημα· ὁ γὰρ ἐκεῖνο συντάξας, ὡς ὁ τότε καιρὸς ἀπήτει, καὶ ὡς εἶχε δυνάμειος ἔγραψε, πολλῶν θορύβῳ καὶ ταραχῇ τῶν τότε πραγμάτων συνεχομένων· οὗ μὲν οὖν οὐδὲ αὐτὸς τις ἦν τῶν περισκευμένων τὲ καὶ περὶ λόγους ἐσπουδακώτων, ἀλλ' ἀπλοῦς τις καὶ ἀπέριττος μόνῃς τῆς ἀληθείας πεφροντικῶς, καὶ τὸ λέγειν ὅπως οὖν στοχαζόμενος· καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν ἄκρω δακτύλῳ, τῆς ἱεράς τῶν λόγων παιδείας ἀψάμενος.

2. Ὡσπερ οὖν οὐδὲ αὐτὸς ἐγὼ ἀρκούντως ἔχω καὶ ἱκανῶς πρὸς τὴν τοῦ λόγου διήγησιν, καὶ ὁ πόθος τοῦ μάρτυρος καθεύκτη καὶ τυραννεῖ μου τὸν λογισμόν καὶ πρὸς τὸ λέγειν βιάζεται, ἐπαινετὸς μὲν ται τῆς προθυμίας καὶ τῆς περὶ τὸν μάρτυρα πίστεως, ὅτι καὶ ὅποσῶν ἐτέλμησεν ἀφασθαι τῆς περὶ τὸ μαρτύριον αὐτοῦ διηγήσεως, μάλιστα τοῦ ἀποστάτου καὶ ἀσεβοῦς Ἰουλιανοῦ παραγγείλαντος τοῖς ἀλισκομένοις ἐπὶ τὸ τοῦ Χριστοῦ μαρτύριον μήτε ὑπόμνημα,

quando erat; id quod ego ex vallicellianis ipsius Allatii schedis cognovi. S. Artemii passionem aeque attribuunt S. Iohanni Damasceno auctori Labbaeus in prospectu operum Damasceni, et rursus idem Allatius in Symmictis, ubi tradit notitiam eorumdem operum p. 452. n. XLVII. Sed nemo tamen eximium hoc et curiosissimum scriptum typis graecis ante me vulgaverat.

μήτε ἄλλην τὴν εἰανούν παιεῖσθαι ἀναγραφὴν, καθὼς αἱ πρό-
 τερον βασιλεῖς ἐνομοθέτησαν, ἀλλὰ τοὺς πλείονας αὐτῶν ἀνα-
 πολογήτους ἀπόλλυσθαι· τούτου τοῦ παραγγέλματος πάντα-
 χόσε καταφειτήσαντος, ἐκολάζοντο μὲν αἱ τὸν Χριστὸν ὁμο-
 λογοῦντες· κατὰ δὲ τὸ κρατοῦν ἔθος, οὐδεὶς τῶν ἐκ τοῦ δή-
 μου κομενταρισίων, ἢ τῶν λεγομένων ταχυγράφων, πρόνοιαν
 ἐποιεῖτο τοῦδε τοῦ παραγγέλματος· ἐσπούδαζε γὰρ ὁ παράνο-
 μος, καὶ αὐτὴν τῶν μαρτύρων ἐξαφανίσαι τὴν εὐκλειαν· μό-
 λισ οὖν τινὲς ἐν ζοφερῶις τισὶ καὶ ἀλαμπέσι τόποις κατακρυπ-
 τόμενοι, τοικύτων ἐφάπτεσθαι ἐτόλμων ὑπομνημάτων, τὴν
 τοῦ κρατοῦντος δεδιττόμενοι ἀγριότητα· πολλαὶ μὲν οὖν μυ-
 ριάδες ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τῶν χριστιανῶν κατεφθει-
 ροντο, μηδὲ μιᾶς τινὸς κατὰ τὸ κρατοῦν ἔθος ἀξιούμενοι
 ἐρωτήσεως· ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐδὲν παρέβλαψε τοὺς ἀθλητὰς
 τοῦ Χριστοῦ, τὸ μὴ τυχεῖν ὑπομνήματος· ὧν γὰρ τὰ ὀνόμα-
 τα ἐν οὐρανῶι θεὸς ἀπεγράφετο, οὐδεμίᾳ τὶς ἦν χρεία τῶν
 παρ' ἀνθρώποις ὑπομνημάτων· ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἄλλοις.

3. Ἐγὼ δὲ, ὃ ἱερά πανήγυρις, καὶ Χριστοῦ λαὸς θεο-
 σύλλεκτος, ἔθνος ἅγιον καὶ βασιλείον ἱεράτευμα, πολλῶις
 ἐντυχῶν συγγράμμασι, καὶ μάλιστα τῶν τὰς ἱστορίας καὶ
 πράξεις τῶν βασιλέων συνταξαμένων, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν
 περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν σπουδασάντων, καὶ τὸ
 τοῦ μάρτυρος εὐρῶν ὄνομα ὧδε κἀκεῖσε διασαρυλλοῦμένον
 τε καὶ περιφερόμενον, καὶ ἄνδρα περιφανῆ τε καὶ δια-
 βόητον πάντων αὐτὸν ὁμολογούντων, οὐκ ᾤψην ταῦτα τῆς
 λήθης ἐνθάψαι βυθοῖς, ἀλλ' εἰς τὸ φανερὸν ἀγαγεῖν, καὶ
 ὑμῶν προεθῆναι ταῖς ἀκοαῖς ὡς φιλόχρισταις τὲ εὖσι καὶ
 φιλομάρτυσιν· ἵνα μὴ ἐν ὀλίγαις τισὶ συλλαβαῖς τὰ τηλι-
 καῦτα ἐπηλυγάζωνται τοῦ θεοῦ μάρτυρος πλεονεκτήματα·

ἅμα τὲ καὶ ὑμῶν κατευφράναι σπεύδων τὰς ἀκούας, ἕκ τε τῶν τῆς ἱστορίας διηγημάτων, καὶ τῶν ἀρτίως ἀναφανέντων τοῦ μάρτυρος ἀνδραγαθημάτων.

4. Πολλοὶ μὲν οὖν τῶν τὰς ἱστορίας γραψάντων τοῦ αἰδίου τουτου ἀνδρὸς ἐμνημόνευσαν, Ἐυσέβιος τε ὁ Παμφίλου ὀνομαζόμενος, καὶ Σωκράτης ὁ τῆς Ναυάτου αἰρέσεως, καὶ Φιλοστόργιος ὁ τῆς Εὐνομίου καὶ αὐτὸς ὑπάρχων αἰρέσεως, Θεοδώρητος τε καὶ ἄλλοι πλείονες· ὧν ὁ μὲν Εὐσέβιος ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ὧν τε καὶ γνωριζόμενος, καὶ τῶν τότε ἐπισκόπων ὑπάρχων ὁ λογιώτατος, παρεισάγει τὸν μάρτυρα τῆς συγκλήτου βουλῆς ἕνα τυγχάνοντα καὶ γνώριμον ἐς τὰ βασιλείως ὑπάρχοντα, καὶ τῆς περὶ τὸν Κωνσταντίνου τὸν αὐτοῦ υἱὸν ἐταιρίας, εἴτ' οὖν φιλίας, σπουδαστὴν ἀκριβεστάτον· φαίνεται γὰρ ὁ μακάριος μηδὲ πώποτε τῆς πρὸς τὸν Κωνσταντίνου φιλίας ἀποσπασάμενος, τὸ ἔνδοξον αὐτοῦ καὶ μεγαλουργὸν ὑποφαίνων τῆς φύσεως· ὁ δὲ γε Φιλοστόργιος, εἰ καὶ διάπυρος ἐραστὴς τῆς Εὐνομίου ὑπάρχει αἰρέσεως, ἀλλ' ὅμως ὑπὲρ πάντας ἐκθειάζει τὸν μάρτυρα, πολλὴν τινα τὴν ἔνστασιν καὶ ἀκρίβειαν τῶν αὐτοῦ πράξεων ποιήσαμενος, ἐκ τῶν ἄνωθεν χρόνων τὴν τῷ μάρτυρι προσοῦσαν εὐγένειαν ὑποσημηνάμενος, καὶ πρὶν ἢ τῶν τοῦ μαρτυρίου ἀγώνων ἐφάψασθαι ἄρξομαι τοίνυν καὶ γὰρ τῆς κατ' αὐτὸν ἱστορίας, ὡς αἱ τῶν παλαιῶν διαγορεύουσι δέλται.

5. Τῆς εἰδωλολατρείας ἄρτι καταπαυθείσης, καὶ τῆς τῶν θαιμόνων ἀπάτης κατασβεσθείσης, ἐκ τῆς γενομένης φιλανθρωπίας παρὰ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ περὶ τὸν μακάριον καὶ αἰδίμον Κωνσταντίνου τὸν ὑπέρολμπρον καὶ εὐσεβῆ βασιλέα, τὸν τοῦ Κων-

σταντος υἱὸν καὶ τῆς μακαρίας Ἑλένης, ὅπως τὸ αὐτὸν ἐκ τῆς ματαίας τῶν εἰδώλων πλάνης ἀνεκαλέσατο, καὶ τῆς τοῦ ζωσχοῦ σταυροῦ ἐν οὐρανῷ ἐπιδείξεως, πῶς τε τῶν ἐχθρῶν καὶ παρανόμων βασιλέων περιεγένετο διὰ τῆς τοῦ τιμίου σταυροῦ ἐνεργείας τὸ καὶ δυνάμεως, καὶ πῶς τὸ χριστιανῶν θεοφιλὲς ὑψώθη κέρασ, ὑπὸ τῆς αὐτοῦ προσφυμίας καὶ πίστεως, συγκροτούμενόν τε καὶ συναυξανόμενον, ὥστε τὸ τοῦ Χριστοῦ κήρυγμα πᾶσαν πληρῶσαι τὴν οἰκουμένην, καθαιρεθῆναι δὲ πάντας τοὺς βωμοὺς τῶν εἰδώλων καὶ ξύνα καὶ ναοὺς ἅπαντας ὅποι ποτὲ γῆς ἐτύγχανον, ἀνοικοδομεῖσθαι δὲ τὰς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, ἃς οἱ μισόχριστοι καὶ δισσεβεῖς βασιλεῖς κατηνάλωσαν.

6. Τούτων οὖν γινομένων, οὐκ ἠνεγκεν τὴν τσαύτην μεταβολὴν ὁ τῆς καλοῦς βασκαίνων διάβολος, ἀλλ' ἠγειρε ζάλην καὶ τάραχον, διὰ τῶν αὐτοῦ οἰκείων ὑπασπιστῶν Ἄρειος γὰρ ὁ τῆς μανίας ἐπάνυμος, τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκκλησίας ὑπάρχων πρεσβύτερος, δεινῶς τὸ ταύτην ἐτάραξε, δόγμα κινήσας παράνομον καὶ πάσης βλασφημίας ἀνάμεστον· ἔφασκε γὰρ τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ τὸν προαιώνιον, κτίσμα εἶναι, καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς οὐσίας ἀλλότριον· διὰ τοι ταῦτα ἢ ἐν Νικαίᾳ τῶν ἁγίων τριακοσίων δεκαοκτῶ πατέρων ἀθροίζεται σύνοδος, καὶ τὸν Ἄρειον καθελοῦσα, τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν κηρύττει τοῦ πατρὸς ὁμοούσιον· ἀλλὰ ταῦτα μὲν, αἶτε τῶν ἔξωθεν ἱστορίαι διαγορεύουσιν, οὐκ ὀλίγοι δὲ τῶν ἡμετέρων διηκρίβωσάν τε καὶ κατετράνωσαν· ἐμοὶ δὲ περὶ ταῦτα διατρέβειν ὁ νῦν οὐχ ἀρμόσει καιρὸς, ἄλλης περὶ τούτων θεομένης ἀκριβεστέρας σχολῆς τε καὶ διασκέψεως· τὰ δὲ νῦν, τὸ φθάσαν αὐτὸν τοῦ βίου τέλος διηγῆσομαι.

7. Ὁ γοῦν φιλόχριστος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος εἰς τὸ πρῶτον καὶ τριακὸσδὸν ἔτος προελθὼν τῆς αὐτοῦ βασιλείας, καὶ τοῦ δευτέρου ἐπιβὰς, ἐπειδὴ ἐπύθετο τοὺς Πέρσας εἰς πόλεμον ἐπ' αὐτὸν παρασκευαζομένους, ἄρα ἐκ τῆς ἑαυτοῦ πόλεως, ἄχρι τῆς Νικομηδείας ὤφθη τῶν Βιθυνῶν· ἔνθα καὶ τελευτᾷ τὸν βίον ἐξ ἐπιβουλῆς τῶν ἑαυτοῦ ἀδελφῶν, φάρμακον αὐτῷ δηλητήριον ἐκχεαμένων, Ἀστέρος ὡς φασὶ κομήτου τὸν θάνατον αὐτοῦ προμηνύσαντος· ἦσαν δὲ τῷ Κωνσταντίνῳ ἀδελφοὶ πρὸς πατρὸς οἶδε, Δαλμάτιος, Ἀναβαλλιανὸς, καὶ Κωνστάντιος· αὐτὸς γὰρ ἐξ Ἑλένης μόνος ἦν τῷ πατρὶ Κωνσταντι ἔτι ἰδιοτεύοντι· ἐκ δὲ τῆς θυγατρὸς Μαξιμιανοῦ τοῦ Ἐρκουλλίου ἐπονομαζομένου Θεοδώρας ἕτεροι γεγόνασιν αὐτῷ παῖδες· ὃ τε προῤῥήθεις Δαλμάτιος, καὶ Ἀναβαλλιανὸς, καὶ Κωνστάντιος· οὗς καὶ καίσαρας ὁ Κωνσταντῖνος καὶ νοβελλησίμους ἐτίμησε· τούτων ὁ Κωνστάντιος ἐκ τῆς συναφθείσης αὐτῷ γαμετῆς, γεννᾷ Γάλλον τὸ καὶ Ἰουλιανὸν τὸν παραβάτην ἐπικληθέντα, διὰ τὸ τὸν Χριστὸν ἐξομῶσασθαι, καὶ πρὸς τὴν ἑλληνικὴν ἀποκλίνειν θρησκείαν· ὃς καὶ τὸν μέγαν τοῦ Χριστοῦ μάρτυρα καὶ πολυάθλον Ἀρτέμιον ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτὸν ἐκόλασε, διὰ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν καὶ τὸν ζῆλον τὸν ἔνθεον· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον καὶ μετὰ χρόνου γενόμενασιν.

8. Ἐγὼ δὲ τὰ πεπραγμένα ταῖς ἀνω χρόνις διηγησάμενος, ἐπὶ τὰ συμβάντα τῷ μάρτυρι πάλιν τρέψω τὸν λόγον· πῶς τε ὁ παράνομος καὶ παραβάτης Ἰουλιανὸς καὶ τιμὴ τῷ τρόπῳ ἐπὶ τὸ τῆς βασιλείας ἦλθεν ἀξίωμα· καὶ πῶς ὁ τοῦ Χριστοῦ μάρτυς Ἀρτέμιος εἰς τὸ τῆς Χριστοῦ ὁμολογίας πανίερου ἔδραμε στάδιον· Ἄρτι τοῦ μεγάλου Κωνσταν-

τίνου τελευτήσαντος, ἢ τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴ εἰς τρεῖς διημέρη ἀρχάς, τῶν υἱῶν αὐτοῦ, Κωνσταντίνου, Κωνσταντίου τε, καὶ Κώνσταντος, ταῦτας μερισαμένων· καὶ τῇ μὲν πρώτῃ Κωνσταντίνῳ αἱ ἄνω Γαλλίαι καὶ τὰ ἐπέκεινα Ἰλλυριῶν, αἱ τε Βρετανικαὶ νῆσοι, καὶ εἰς τοῦ ἑσπερίου ὠκεανοῦ κληῖρος ἐδόθησαν· τῷ δὲ γε Κώνσταντι, ὡς ὑστάτῳ, αἱ κάτω Γαλλίαι, ἤγουν ἡ Ἰταλία καὶ αὐτὴ Ῥώμη· ὁ δὲ Κωνσταντίνος ὁ δεύτερος τῶν Κωνσταντίνου υἱῶν, ὅς ἦν ἐπὶ τῶν τῆς ἐώας τότε πραγμάτων πρὸς τοὺς Πέρσας ἀγωνιζόμενος, τὸ τῆς ἐώας ἀσπάζεται μέρος· καὶ τότε Βυζάντιον μετονομασθὲν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ νέαν Ῥώμην, παιεῖται βασιλείον, καὶ ἀπὸ τοῦ Ἰλλυρικῆ μέχρι τῆς Προποντίδος ὅποσα ὑπῆκα Ῥωμαίοις, τὴν τε Συρίαν καὶ Παλαιστίνην καὶ Μεσοποταμίαν καὶ Αἴγυπτον, καὶ τὰς νήσους ἀπάσας, τῇ αὐτοῦ βασιλείᾳ καὶ πολιτείᾳ ὑποτελῆ καθίστησιν.

9. Ὁ δὲ μέγας Ἀρτέμιος συνῆν τῷ Κωνσταντίνῳ ἐν παντὶ καιρῷ τε καὶ πράγματι, ὡς ἅ τε φίλος ἄριστος, καὶ τῶν ἐπ' ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ λαμπυρομένων, καὶ τῆς χριστιανῶν πίστεως διάπυρος ἐραστής· πατρίδος καὶ γένους αὐτοῦ ἀνάγραφτον μνήμην οὐδεὶς ἡμῖν παραδέδωκεν, πλὴν ὅτι τῶν εὐπατριδῶν καὶ μεγάλων ὑπῆρχεν ὁ τρισμακάριστος· ἐξ ὧν καὶ τὰδε τὰ περὶ αὐτοῦ ἀναγέγραπται, ὅτι τὰ πανάγια λείψανα τῶν τοῦ Χριστοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου καὶ Λουκᾶ καὶ Τιμοθέου, αὐτός ἐστιν ὁ τὴν ἀναχομιδὴν αὐτῶν ὑπὸ Κωνσταντίου ποιήσασθαι κελευσθεὶς, ὡς προῖων ὁ λόγος διδάξει· ἐγὼ δὲ ἅπαντα ταῦτα καθ' ἐξῆς διηγῆσομαι ἐπὶ τοὺς χρόνους διαβαίνων καὶ ἐκτιθέμενος κατὰ τὴν δεούσαν τῶν πραγμάτων ἀκρίβειαν· ὡς εὖν

εἴρηται τῶν βασιλέων τριῶν τυγχανόντων· καὶ τῆς αὐτοῦ μοίρας ἐκάστου αὐτῶν βασιλεύοντος, ὁ πρῶτος αὐτῶν Κωνσταντῖνος τῆς οἰκείας μερίδος ἀπαναστάς, καὶ πρὸς τὴν τοῦ ἐσχάτου ἀδελφοῦ κληροδοσίαν ἐπανελθὼν, ἐκείνου πρὸς τὴν Ῥώμην ἀποδημήσαντος, ἐπεχείρει τί τῶν ἀδίκων κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ διαπράξασθαι· καὶ αὐτὸν μὴ παρόντα διέβαλλεν, ὡς οὐ καλῶς τῶν πραγμάτων διανεμηθέντων, καὶ ὅτι πλεῖστον μέρος τῆς αὐτῷ προσηκούσης ἀρχῆς ἐσφετερίσατο· οἱ δὲ τῆς χώρας στρατηγὸί τε καὶ φύλακες, οὓς ὁ Κωνσταντῖνος ἐχειροτόνησεν, οὐκ ἔφασαν χωρὶς τῆς ἐκείνου γνώμης τὸ καὶ βουλῆς δύνασθαι τι μικρὸν ἢ μέγα μετακινεῖν· ἀνόσιον γάρ· ὁ δὲ πρὸς πόλεμον ἀποδύεται, καὶ ὄπλα κινεῖ κατὰ τοῦ μηδὲν ἀδικήσαντος· πίπτει τοίνυν ὁ Κωνσταντῖνος ἐν τῷ πολέμῳ μαχόμενος· καὶ τῆς μερίδος τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμῶν, καὶ ἅπερ ἐδόκει βεβαίως κρατεῖν προσάπωσεσεν.

10. Ὁ τοίνυν τούτου λαὸς ἀποκλίνει πρὸς Κωνσταντα, καὶ γίνεται πάσα ἡ τῆς ἐσπέρας ἀρχὴ ὑπ' ἐκείνῳ μηδὲν περὶ ταύτης σπουδάσαντι· τοῦ Θεοῦ ταῦτα δικάσαντος, μὴ κίνει ὄρια πατέρων σου, μὴ δὲ τοῦ πλησίον καθάπτου τῆς αὐλακος· ὁ γὰρ κατὰ τοῦ πλησίον πονηρευόμενος, αὐτὸς ἐαυτῷ συνάγει τὸν ὄλεθρον, τὴν τοῦ Θεοῦ δίκην ἐφ' ἑαυτὸν ἐπισπόμενος· βασιλεύει τοίνυν ὁ Κῶνστας ἐφ' ὅλης τῆς ἐσπερίου ἀρχῆς, τὰς δύο κληροδοσίας εἰς ἓν συνάψας, καὶ μίαν ἀρχὴν ἀμφοτέρα τὰ μέρη στησάμενος· οὐ πολὺς ἐν μέσῳ καιρὸς, καὶ ὁ Κῶνστας εἰς κώμους καὶ μέδας ἐναποκλίνας, καὶ ἀλλοκότους ἐρώτων διαγωγὰς, ῥαθυμῶς τὴν ὅλην ἀρχὴν διεπέττευε, τὸ τῆς βασιλείας μέγεθος ἐξερχόμενος· ἐπιβουλεύεται ταιγαροῦν καὶ αὐτὸς παρὰ τινος τῶν στρατη-

γῶν Μαγνητίου, καὶ μετὰ τῆς βασιλείας προσπόλλουσι καὶ τὸ ζῆν· τούτου πεσόντος, κρατεῖ τῆς ἀρχῆς ὁ Μαγνήτιος· μεθ' οὗ τῆς τυραννίδος συναπελάβοντο Νεποτιανὸς καὶ Βρεττανίων.

11. Ταῦτα μαθὼν ὁ Κωνστάντιος ἐκ τῶν τῆς ἀδελφῆς γραμμάτων, ἀπάρας ἐκ τῆς ἀνατολῆς, καὶ πρὸς τὴν ἐσπεραν γενόμενος, συνάπτει πρὸς ἀμφοτέρους πόλεμον, καὶ κατὰ κράτος νικᾷ, τοῦ Βρεττανίωνος πρὸς αὐτὸν ἀπεκλίναντος· ὅτε καὶ τὸ τοῦ σταυροῦ σημεῖον μεγίστον τε καὶ δεινῶς ἐφάνεν ἅπαν, ὡς ὑπεραστράπτειν τῇ πληκτικῇ τῆς αἴγλης τῆς ἡμέρας τὸ φῶς, ἐπὶ τῶν Ἱεροσολύμων ὥφθη περὶ τρίτην ὄραν μάλιστα τῆς ἡμέρας, τῆς ἑορτῆς τῆς λεγομένης πεντηκοστῆς ἐνεστηκυίας, διῆκον ἀπὸ τοῦ κρανίου λεγομένου τόπου, ἄχρι καὶ τοῦ ἐλεῶνος ὄρους, ὅθεν ὑπῆρχεν ὁ σωτὴρ τὴν ἀνάληψιν ποιησάμενος· κρατεῖ τοίνυν τῆς βασιλείας ἀπάσης Κωνστάντιος, τῶν τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου υἱῶν μόνος ὑπολειφθείς.

12. Ἀτενίσας οὖν πρὸς τὸ τῆς ἀρχῆς μέγεθος, καὶ εἰλιγγιάσας, ὡς ἄτε δὴ ἄνθρωπος ὢν, καὶ μὴ ἔχων τὸν ἐκ τοῦ γένους αὐτῷ συνασπίζοντα, οὔτε γὰρ αὐτῷ παῖς ἐγεγόνει, οὔτε τις τῶν ἀδελφῶν κατελέλειπτο, καὶ θείσας μὴ τις αὐτῷ πάλιν ἐπαναστάειν τύραννος κατὰ τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἐξανιστάμενος, σκέπτεται τῶν συγγενῶν τινα λαβεῖν σύγκληρον, καὶ τῆς βασιλείας ὑπασπιστήν· ὁ δὲ καὶ πεποίηκε, Γάλλον τὸν Ἰουλιανῷ ἀδελφὸν καίσαρα προστησάμενος· ἀνεψιὸς δὲ πρὸς πατρός ὁ Γάλλος ἦν αὐτῷ· Κωνσταντίνος γὰρ ὁ Γάλλου καὶ Ἰουλιανοῦ πατὴρ, ἀδελφὸς ἦν Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου. Ταῦτον οὖν ἐν τῷ

Σιρμίω προχειρισάμενος, γυναῖκα τὲ αὐτῷ ζεύγνυσι τὴν ἑαυτοῦ ἀδελφὴν Κωνστάντιος, πίστεως καὶ βεβαιότητος χάριν· καὶ ἄρχοντας αὐτῷ δίδωσιν αὐτὸς κατασχέσας· οὐ γὰρ ἐκείνη γε ἐφέϊτο καισαρὶ γε ὄντι· Θαλάσσιον μὲν ἀποστείλας ἑπαρχον πραιτωρίων· Μόντιον δὲ, ἐπὶ τῶν βασιλικῶν πραγμάτων, οὓς καιρίστως αὐτοῖς ὀνομάζειν φίλον, ἅμα καὶ πατρικίον αὐτὸν παιησάμενος. Ὁ δὲ Γάλλος ὡς τότε παρὰ τοῦ Κωνσταντίου πεμφθεὶς ἐπὶ τῆς ἐώας, εἶχετο τῶν πραγμάτων· ὃν αὐτίκα μαθόντες οἱ Πέρσαι κατωρρόδησαν, νέον τὲ αὐτὸν καὶ θερμοουργὸν εἰς τὰ ἔργα πυθόμενοι, οὐκέτι ἐποιήσαντο τὴν ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους ἐξέλασιν· καὶ ὁ μὲν ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας ἦν· Κωνστάντιος δὲ ἐν τῇ ἑσπέρα καθίστη τὰ πράγματα· καὶ τότε δὴ μάλιστα καθαρῶς ἡσύχασεν ἡ Ῥωμαίων ἀρχὴ, πρὸς ἀμφοτέρων φυλαττομένη· καὶ ταῦτα μὲν τοῦτον ἔσχε τὸν τρόπον.

13. Ὁ δὲ Γάλλος τοῦ καισαρος ἀμφιασάμενος ἀλουργίδα, καὶ ἦδη τῶν πρώτων τῆς βασιλείας ἀρξάμενος ἐπιβαίνειν ἀναβαθρῶν, οὐκ ἔμενεν ἐπὶ τῆς αὐτῆς γνώμης καὶ πίστεως ἧς πρὸς τὸν Κωνστάντιον ἐποιήσατο, ἀλλὰ βαρῦς τις ἦν καὶ ἀκάθεκτος καὶ τὴν ὀργὴν ἀπαραίτητος· φρονήματος γὰρ ἀκαίρου καὶ βουλής ἀνωμάλου θραξάμενος, ὑπερέβη τοὺς ὄρους καὶ τὰς συνθήκας ἐφαύλισεν ἅς πρὸς τὸν Κωνστάντιον ἐποιήσατο, βασιλικότερον τῶν πραγμάτων ἀπτόμενος, καὶ μετὰ πολλοῦ τοῦ θράσους καὶ τῆς ἀλαζονείας διαταττόμενος· τοὺς γὰρ ἄρχοντας οὓς σὺν αὐτῷ ἐπεπόμφει Κωνστάντιος, τῶν βασιλικῶν τε καὶ πολιτικῶν πραγμάτων ὄντας δικαιοτήτας, τὸν τε πραιτωρίων ἑπαρχον Δομετιανόν, ὁ γὰρ Θαλάσσιος ἐπεθνήκει, καὶ τὸν ἐπὶ τοῦ καιρίστως Μόντιον, διὰ τὸ τὸ μὴ πειθαρχεῖν αὐτοὺς καὶ ὑπουργεῖν ταῖς παραλόγοις

αὐτοῦ καὶ ἀκαθάρτοις ὀρμαῖς, σχοίνους τῆς στρατιώταις τῶν ποδῶν αὐτῶν ἐξάψασθαι παρακελευσάμενος, ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς συρῆναι προσέταξεν, καὶ ἀμφωτέρους ἀπέκτεινεν, ἄνδρας ἐν ἀξιώμασι διάπρεψαντας, καὶ παντὸς κέρδους καὶ λήμματος εὐρεθέντας ὑψηλοτέρους· οὓς ὁ τῆς πόλεως περιστεύλας ἐπίσκοπος ἔθαψεν, αἰδεσθεῖς τὸ τῆς ἀρετῆς αὐτῶν ἀνυπέβλητον.

14. Ὁ δὲ Κωνσταντῖος ἐπειδὴ τάχιστα ἐπέθετο τὸ συμβᾶν, μετάπεμπτον ὡς ἑαυτὸν ἐποιεῖτο τὸν Γάλλον· ὁ δὲ εἰδὼς μὲν ὡς οὐκ ἐπὶ ἀγαθῷ τυγχάνει καλούμενος, ἐνοῶν δὲ πάλιν ὡς εἰ μὴ βούλειτο ὑπακούειν, πόλεμον ἀνάγκη ποιεῖν, ὅπλα πρὸς Κωνσταντίου ἐκ τοῦ εὐθέως ἀράμενον, αἰρεῖται μᾶλλον τὰ τῆς εἰρήνης, καὶ τὴν γυναικὰ προαποστεύλας ὡς τὸν Κωνσταντίου ἐκμειλίξασθαι, καὶ αὐτὸς ἀπῆει αὐτόμολος ἐπὶ τὸν κίνδυνον· ἡ μὲν οὖν Κωνσταντῖνα προτέρα ἐξώρμησε προεντυχεῖν τῷ ἀδελφῷ, καὶ αἰδέσασθαι αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς προθυμουμένη, τοῦ μὴ τι εἰς αὐτὸν βουλευσασθαι ἀνήκεστον· πολλῇ δὲ προθυμίᾳ περὶ τὴν ὀδοιπορίαν χρωμένη εἰς νόσον τὴν ἔπεσε μεταξὺ πορευομένη· καὶ Βιθυνίας ἐπιβάσα ἐν σταθμῷ τινὶ ταύτης Γαλλικάνῳ λεγομένῳ ἀπέθανεν· ὁ δὲ Γάλλος καὶ τοῦτο παράδοξον αὐτῷ συμβᾶν μεγάλην συμφορὰν ποιησάμενος, ὅμως τῆς πρόσω τῶν δεδογμένων οὐκ ἐξιστάμενος· ἐπεὶ δὲ εἰς Νορικούς ἀφίκετο πόλιν αὐτῶν Πυταβιῶνα καλουμένην, ἐνταῦθα δὴ ἀπὸ Μεδιολάνου καταπέμπεται στρατηγὸς Βαρβατίων, ἐκεῖ τοῦ Κωνσταντίου τὸ πηνικαῦτα τυγχάνοντος· ὃς τὸν Γάλλον ἀφαιρεῖται τῆς ἀλουργίδος, καὶ εἰς ἰδιώτην μετασκευάσας, ἐξόριστον αὐτὸν εἰς τινα νῆσον τῆς Δαλματίας κατέστησε.

15. Τοῦ δὲ Γάλλου εἰς τὴν νῆσον ἀπηγμένου, οἱ τὸ πᾶν ἐπ' αὐτῷ συστήσαντες, Εὐσέβιος δὲ μάλισα ἦν ὁ εὐνοῦχος ὁ τὴν τοῦ πραιποσίτου τιμὴν ἔχων, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, πείθουσι Κωνσάντιον ὡς τάχιστα τὸν Γάλλον ποιήσασθαι ἐκ ποδῶν· ὁ δὲ πεισθεὶς, πέμπει τοὺς ἀποκτενούντας αὐτὸν· καὶ ἤδη τούτων ἀφικνουμένων, πάλιν ὁ Κωνσάντιος εἰς ἔλεον μετεκλίθη, καὶ πέμπει διὰ ταχέων ἐτέρων γραμμάτων τὸν Γάλλον τοῦ πάθους ἀνακαλούμενος. Ὁ δὲ Εὐσέβιος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πείθουσι τὸν πεμφθέντα Μαγιστριανὸν μὴ πρότερον ἐπιστῆναι δεικνύντα τὸ γράμμα, πρὶν ἂν πύθῃται τὸν Γάλλον ἀνηρημένον· ἐγένετο ταῦτα, καὶ ὁ Γάλλος ἐτεθνήκει· ὁ δὲ Κωνσάντιος περὶ τοῖς πράγμασι δεῖσας, μὴ οὐχ' ὅσως τε ἢ μόνος ἀπάτης εἶναι τῆς ἀρχῆς ἐγκρατῆς, ἄλλως τε καὶ τῶν Γαλατῶν οὐχὺτάτα θῆ καὶ ὅσποτε προθυμηθεῖεν εἰς τὰς τυραννίδας ἐγειρομένων, διὰ τε σώματος ἰσχὺν καὶ κευφότητα φρονημάτων, μετέμελε τότε τὸν Γάλλον ὑπεξελῶν· καὶ λογιζάμενος ὡς τὸ συγγενὲς τοῦ ὀθνείου καὶ ἀλλογενεῦς ἀσφαλέστερον εἶναι μακρῶν πρὸς κοινωνίαν τῆς βασιλείας, Ἰουλιανὸν τὸν ἀδελφὸν τοῦ Γάλλου ἐκ τῆς Ἰωνίας μεταπεμψάμενος ἐν τῇ Μεδιολάνῳ, καίσαρα ἀνέδειξεν, καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῷ τὴν ἑαυτοῦ Ἑλένην εἰς γάμον ἐκόου, καὶ τὰ πιστὰ πρὸς αὐτὸν ποιησάμενος, τοῦτου μὲν ἐξέπεμψεν εἰς τὰς Γαλλίας φύλακα τῆς ἐκεῖσε βασιλείας ἐσόμενον· αὐτὸς δὲ εἰς Ἰλλυριοὺς ἀφικόμενος, ἐν τῷ Σιρμίῳ διῆγεν.

16. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὅτι οἱ πέρανται Ἰστρου βάρβαροι μέλλουσιν ἐπιστρατεύειν τῇ τῶν Ῥωμαίων ἀρχῇ, ἀπάρας ἀπὸ τοῦ Σιρμίου πρὸς τὸν Ἰστρον διέβη, καὶ πρὸς αὐτῇ τῇ ὄχθῃ χρόνον οὐκ ὀλίγον ποιήσας, ἐπεὶ τὰ τῶν βαρβάρων ἡρέμει

συστήματα, πάλιν ἐπὶ τὴν Θράκην ἤλαυνεν· ἐπεὶ δὲ ἐν Ὀδρυσαῖς ἐτύγχανε γεγονώς, ἔνθα πόλιν κτίσας Ἀδριανὸς ὁ βασιλεὺς τὴν ἑαυτοῦ καταλέλοιπε τῷ τόπῳ προσηγορίαν, ἐπέθετο πρὸς τινος τῶν ἐπισκόπων, ὡς τὰ σώματα τῶν τοῦ Χριστοῦ ἀποστόλων Ἀνδρέου καὶ Λουκᾶ, ἐν Ἀχαΐᾳ τε-
 θαμμένα τυγχάνουσιν, Ἀνδρέου μὲν ἐν Πάτραις, Λουκᾶ δὲ ἐν Θήβαις τῆς Βοιωτίας· ὡς οὖν ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς ταῦτα Κωνστάντιος, ἤσθη τὲ τῷ λόγῳ καὶ ἐπὶ μέγα ἐβόησε, καὶ πρὸς τοὺς παρόντας φησὶ· καλέσατέ μοι Ἀρτέμιον· τοῦ δὲ τάχος παραγευαμένου, συγχαίρω σοι ἔρη ἀνδρῶν ἀπάντων θεοφιλέστατε· ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν, καὶ εἷς μοι κεχαρμένος ὦ βασιλεῦ διὰ παντός, καὶ μήποτε σε τῶν ὀχληρῶν τι καταλήφεται· καὶ ὁ βασιλεὺς· ζητεῖς δέ τι χαριωδέστερον ὦ φίλων ἄριστε τῆς τῶν σωμάτων τῶν τοῦ Χριστοῦ ἀποστόλων εὐρέσεως; καὶ ὁ μέγας Ἀρτέμιος· τίς καὶ πόθεν ὦ δέσποτα ὁ τοῦτον ἡμῖν τὸν θησαυρὸν φανερώσας τὸ τίμηρον; καὶ ὁ Κωνστάντιος, ὁ τῆς Ἀχαΐας ἐπίσκοπος ὁ νῦν ἐφορευῶν ἐν Πάτραις· ἀλλ' ἄπιθι, ἀνδρῶν ἄριστε, καὶ τὸ τάχος ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν τούτων ἀνοδὸν ποίησον.

17. Ταῦτα παρὰ τοῦ βασιλέως ἀκούσας ὁ μέγας Ἀρτέμιος, ἐπορεύετο τὴν ἐπὶ τοὺς ἀποστόλους ὁδὸν, ἀνακομίσων τὰ τούτων πανάγια λείψανα ἐπὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν· ὁ δὲ τὴν ἱστορίαν γράφων, τοιαῦτα περὶ Κωνσταντίου καὶ τοῦ μάρτυρος φάσκει· λέγεται δὴ περὶ Κωνσταντίου ὅτι οὐ μόνον τὰ πρὸς θεὸν σπουδαῖος τὲ καὶ ἐράσμιος ὑπῆρχεν, εἰ καὶ πρὸς τὴν ἀρειανικὴν ἀπέκλινεν αἵρεσιν ὑπὸ τοῦ δυσσεβοῦς τε καὶ ἀσεβοῦς Εὐσεβίου τοῦ τῆς Νικομηδείας ἐπισκόπου συνελασθεῖς, ἐπεὶ τὰ γε ἄλλα μέτριος, καὶ εὐσχημοσύνης ἐς τὰ μάλιστα ἐπιμελούμενος, καὶ σωφροσύνης

ἄκρος ἐπειλημμένος περί τε τὴν δίκαιαν καὶ τὸν ἄλλον τρόπον· καὶ πλείστην γε τὴν εἰς τὰς ἐκκλησίας ἐποιεῖτο σπουδὴν, μακρῶν τὸν ἑαυτοῦ πατέρα ταῖς περὶ ταῦτα προθυμίαις ὑπερβαλέσθαι φιλοτιμούμενος· καὶ τὴν τε ἐκκλησίαν ἐδείματο τὴν μεγίστην ἐν τῇ πόλει τοῦ πατρὸς, πλησίον τῆς γερουσίας, κάτωθεν τοῦ ἔργου καὶ ἐκ κρηπίδων ἀρξάμενος· καὶ τὸν τοῦ πατρὸς τάφον τιμῶν, νεῶν ἐξοικοδομήσατο μέγιστον ἐκείνῳ θρησκευτήριον· καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀποστολὸν ἐκ τῆς Ἀχαΐας μετενεγκὼν, ὡς προέφην, ἐκεῖ μετέθηκεν· καὶ μὴν καὶ Λουκᾶν τὸν εὐαγγελιστὴν ἐκ τῆς αὐτῆς μετέθηκεν Ἀχαΐας, καὶ Τιμόθεον ἐξ Ἐφέσου τῆς Ἰωνίας.

18. Ὁ δὲ ἦν τῶν γε δὴ βελτίστων ἀνθρώπων ὁ τὴν διακομιδὴν τούτων ποιήσασθαι προσταχθεὶς· καὶ γέρας γε αὐτῷ τῆς λειτουργίας ὁ βασιλεὺς, θεοφέντων τῶν ἐπισκόπων, τὴν τῆς Αἰγύπτου παρέσχευ ἀρχὴν· καὶ ταῦτα μὲν ὁ τὴν ἱστορίαν συνάγων περὶ τοῦ μάρτυρος, συμμαρτυρῶν αὐτῷ, ὅτι καὶ πρὸ τῶν τῆς μαρτυρίας ἀγώνων, πᾶσιν ὑπῆρχεν αἰδέσιμος διὰ τὴν ἀπαστρέπτουσαν τοῦ βίου αὐτοῦ ἀρετὴν· περὶ δὲ τοῦ Λουκᾶ, καὶ τοῖσινδὲ τι διηγήσατο Ἀνατόλιος ὁ εὐνοῦχος τῶν ἐκ τοῦ βασιλικῷ κοιτῶνος, αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ τὴν τῆς ἀμισθείας πείραν δεξάμενος· ἔφασκεν οὖν οὗτος ὁ Ἀνατόλιος φεύλως διακείσθαι, καὶ μείζον ἦδη τὸ πάθος, ἢ κατὰ τὴν τῶν ἱατρῶν εἶναι τέχνην· τῆς οὖν λάρνακος ἐν ἣ κατακείμενος ἦν ὁ Λουκᾶς ἐπειδὴ προσεπεπλευέεσαν αἱ ἄγοντες αὐτὴν, ἄρτι ἐκ τῆς Σαλαάσης ἐπὶ τὸν νεῶν κοιμιζομένης, αὐτὸς ὑπὸ προθυμίας ὑπελθεῖν καὶ συνδιαβαστάσαι τοῖς φέρουσιν αὐτὴν ἐφ' ἑσσαν αὐτῷ τὰ τῆς δυνάμει εἶχε, καὶ τότε παραυτί-

κα ἀπαλλαγῆναι τῆς νόσου, καὶ εἰς τὸν ἔπειτα τῆς ζωῆς αὐτοῦ χρόνον παρελευσθέντα ἐπ' οὐκ ὀλίγων ἐτῶν ἀριθμῶν τὸν γαῦν τῶν ἀποστόλων νεῶν Κωνσταντῖος ἀνοδόμησε πρότερον, καὶ ὕστερον Ἰουστινιανὸς ἐπὶ τὸ μεγαλειότερον κατεσκεύασε, καὶ κρείττοσιν ὕλαις ἐπὶ τὸ κοσμιώτερον κατεφαίδρυνε· καὶ ἔστιν νῦν ὁ νεῶς ἕνθα καίτοι τῶν ἀποστόλων τὰ σῶματα, καινῷ ὀνόματι τῶν ἀποστόλων ἐπικαλούμενος.

19. Ὁ μὲν οὖν μέγας Ἀρτέμιος ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον ἐπορεύετο, τὴν τοῦ δουκὸς ἀξίαν ἀμφιασάμενος· ὁ δὲ Κωνσταντῖος ἄρας ἀπὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὴν ἐπὶ τῆς Συρίας ἐποιεῖτο ὁδὸν· καὶ φθάσας τὴν μεγαλόπολιν Ἀντιόχειαν, αὐτοῦ κατασκηνοῖ, τὸν πρὸς τοὺς Πέρσας ἐτοιμαζόμενος πόλεμον· αὐτοῦ δὲ χρονοτριβήσαντος ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν στρατὸν ἐξαρτίοντος, ἀφίκετο γράμματα πρὸς αὐτὸν δηλοῦντα τὴν τοῦ Ἰουλιανοῦ ἐπανάστασιν· ὁ γὰρ Ἰουλιανὸς, ὡς δεδήλωταί μοι καὶ πρόσθεν, ἡνίκα τῶν περὶ τούτων ἐποιούμην λόγον, ἐπὶ φυλακῇ τῶν ἐσπερίων εἰς τὰς Γαλλίας ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίου καῖσαρ ἀποδειχθεὶς, αὐτὸς ἐπὶ πλείον ἐν τῇ τοῦ καίσαρος σχήματι εἶναι μὴ ἀνασχόμενος, τό τε διάδημα περιτίθεται, καὶ τῆς μείζονος ἀνδράπτεται βασιλείας· ἔπει δὲ ἀντελάβετο τῶν πραγμάτων, οὐκέτι μικρὸν οὐδὲν ἐνενοεῖ, οὐδὲ διαμέλλειν ἐγίγνωσκε δεῖν· ἀλλὰ τὴν Εὐρώπην τέως ὑφ' ἑαυτῷ παιήσασθαι πᾶσαν ἐθέλων ὀπόση Ῥωμαίοις ὑπακούει, τῷ στρατῷ συνταξάμενος διὰ γερμανῶν ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἐχώρει, καὶ τῆς πέρην ὄχθης λαβόμενος, διὰ τῶν ἐκείνης χωρίων ἤλαυνεν ἀμφοτέρους τοὺς ὑπάρχους διαλαθῶν, τὸν τε τῶν Ἰταλιῶν Ταῦρον αὐτῷ καλούμενον καὶ τὸν Ἰλλυριῶν Φλαρέν-

τιον· ἐπεὶ δὲ κατὰ Παίονας ἐγένετο, διαβάς ἐπὶ Θάτερα τὸν ποταμὸν, αὐτίκα τὴν τε Ἰλλυρίδα πᾶσαν ὑφ' αὐτῇ γῆν εἶχε, καὶ τὰς Ἰταλίας, καὶ τὰ μέχρι τοῦ ἑσπερίου ὠκεανοῦ σύμπαντα ἔθνη ὅποσα τῆς ῥωμαίων ἐπικρατήσεως ἦν.

20. Ὁ δὲ Κωνσταντῖος ταῦτα διὰ τῶν γραμμάτων μαδῶν, ἐταράχθη τε ὡςπερ καὶ εἰκὸς ἦν, καὶ περὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως μάλιστα δείσας μὴ ὅπερ κακῆϊνος διανοεῖτο φθάσειεν αὐτὴν ὑφ' αὐτὸν παιησάμενος, ἠπέιγετο σὺν κατὰ τὸ δυνατὸν προκαταλαβεῖν· ἐν ὅσῳ δὲ ὁ στρατὸς αὐτῷ συνελέγετο κατὰ τὰς πόλεις τῆς ἐώας ἐσκεδασμένος, καὶ ἐμελλεν ἐξαρτύεσθαι ὡς πρὸς τοσαύτην ὁδὸν, σημαίνει τοῖς ἐπισκόποις εἰς τὴν Νίκαιαν αὐτὸν ὡς ὅτι τάχιστα φθῆναι προαφικόμενος· ἐμελέετο γὰρ δευτέραν ἐν αὐτῇ συγκροτῆσαι σύνοδον, παρὰ τῶν δυσσεβῶν ἀρειανῶν κατὰ τοῦ ὁμοουσίου παροτρυνόμενος· ἐπεὶ δὲ τὴν Κιλικίαν διεξελθὼν εἰς τὰς Μόψου καλουμένας κρήνας ἀφίκετο, ἀσθενεῖά τις αὐτῷ ἑξαπινάϊως προσέπεσε, καὶ σὺν αἰῶς τε ἦν ἔτι τὸ πρόσω χωρεῖν· ὡς δὲ ἤσθετο φαύλως ἔχων ἤδη καὶ σὺν ἄν βιωσόμενος, τὴν ταχίστην τὸν Ἀντιοχείας ἐπίσκοπον μεταπέμπεται Εὐζῳῖον, καὶ αὐτῷ βαπτίσει αὐτὸν ἐπιτρέπει· βαπτισάμενος δὲ καὶ μικρὸν ἐπιβιούς, αὐτόθι προλείπει τὸ ζῆν, βασιλεύσας τὰ σύμπαντα ἔτη τεσσαράκοντα, τὰ μὲν ἡμίσεια μετὰ τοῦ πατρὸς, τὰ δὲ ἐπίλοιπα μόνος· αὐτὸν δὲ ἡ στρατεία ὀλοφυραμένη, καὶ τὰ νομιζόμενα ἐπ' αὐτῷ τελεσάσα, λάρνακι τοῦτου ἐνέθεσαν, τῆς εἰωθόσιν εἰς τὸ διαρκέσαι σκευάσαντες τὸν νεκρὸν, καὶ εἰς ἄρμαμάξαν ἐνδύμενοι, ἐκόμιζον ἐπὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν, σὺν τοῖς οἰκείαις ἑκάσαι ὑπλοῖς αὐτῷ ἐφεπόμενοι, καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν κόσμον ὄν περ καὶ ζῶντες ὑπὸ τοῖς ἡγεμόσι τεταγμένοι ἐτύγχανον.

21. Οὗτοι μὲν διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν εἶχον, ἄγοντες τὸν νεκρὸν, καὶ Ἰουλιανὸς συνομάρτησεν ἐκ τῶν Ἰλλυριῶν ἀφικόμενος, καὶ ἤδη βεβαίως ἔχων τὴν πᾶσαν βασιλείαν, οὐδενὸς αὐτὸν μετὰ τὸν Κωνσταντίνου θάνατον ἐναντιωθῆναι τολμήσαντος· κομιζομένου δὲ τοῦ νεκροῦ ἐπὶ τῷ νεῷ τῶν ἀποστόλων ἵνα περ αὐτὸν κατάθῃσιν πλησίον τοῦ πατρὸς ἐμελλον, αὐτὸς ἠγείτο τῆς κλίνης τὸ διάδημα τῆς κεφαλῆς περιελών· ἐπεὶ δὲ ἔθαψαν αὐτὸν, ἐπὶ τὰ βασίλεια ἤδη ἀπαλλαττόμενος, τό τε διάδημα ἐπέθετο αὐδῆς, καὶ τῶν πραγμάτων ἐγκρατὴς ἦν, μόνος ἤδη τὴν ἕλην τῶν Ῥωμαίων βασιλείαν ὑπεζωσάμενος· ἐπεὶ οὖν ὁ Κωνσταντῖος ἐκ ποδῶν ἦν, εἰς τοὺς ὑπολειπομένους καὶ μαλίστα τῷ φόβῳ τὴν αἰτίαν παρασχομένους τῆς ἀναιρέσεως Γάλλου, ἀνέψυχε τὸ ζέον τῆς ὀργῆς· καὶ αὐτίκα Εὐσέβιον μὲν τὸν πραιπόσιτον, τῆς κεφαλῆς ἀφαιρεῖται· διό τι τὴν ἀρχὴν τε ἐφαίνετο ἐκ τῶν ἑαυτοῦ διαβολῶν τὸν ἅπαντα τῷ Γάλλῳ φόβῳ συγκερασάμενος· Παῦλον δὲ τὸν σπανὸν εἰς τοὺς ὑπογραφείας τοῦ βασιλέως τελεῦντα πυρὶ παραδίδωσιν, ὡς πολλὰ δὴ μάλα τῷ Γάλλῳ ἐμπικρανάμενον· τούτους μὲν ἀμφοτέρους εἰς τὴν Χαλκηδόνα διαπέμψας, ἐκεῖ τῇ οἰκείᾳ δίκῃ ὑπάγει ἐκάτερον· ἀνείλεν δὲ καὶ Γαυθέντιον στρατηγὸν τῆς Ἀφρικῆς, καὶ ἄλλους τινὰς, ὅποσοι τί εἰς αὐτὸν πεπρωνήκεσαν.

22. Ἀλλὰ τούτους μὲν διὰ γραμμάτων ἐκόλασεν· τὸν δὲ τοῦ Χριστοῦ μάρτυρα καὶ γενναῖον ἀθλητὴν Ἀρτέμιον αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ ἐν Ἀντιοχείᾳ παρών καὶ παρόντα, διὰ τὴν εἰς Χριστὸν ὁμολογίαν ἀπανθρώπως ἐκόλασεν, καὶ τῆς παρουσίας αὐτὸν ἀπεγύμνωσεν ἐξουσίας, μὴ φέρων τὴν αὐτοῦ πόρρησίαν καὶ ἔνστασιν· ὁ γὰρ Ἰουλιανὸς, ὡς δεδή-

λοιται τὴν τῶν Ῥωμαίων βασιλείαν ὑπόζωσάμενος, ἐσπούδαζε μάλιστα τὸν ἑλληνισμὸν ἐπανορθοῦν· πανταχοῦ τοίνυν γράμματα διαπεμπόμενος, ἐκέλευε τὰ τούτων τεμῆνη καὶ τοὺς βωμοὺς ἀνιστᾶν μετὰ πολλῆς σπουδῆς τε καὶ προθυμίας· καὶ ὅσας ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ταῖς ἐκκλησίαις προσόδους ἀπένειμε καὶ ὁ τούτου υἱὸς Κωνσταντῖος, ταῦτας ἀφελὼν, τοῖς τῶν δαιμόνων ναοῖς ἀφίέρωσεν· αὐτ' ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, καταστήσας τζακόρους, καὶ νεωκόρους, καὶ βάντας, καὶ θύτας, καὶ κληφόρους, καὶ ὅσας ὁ ἑλληνικὸς ὕψλος ἐπιφημίζει προσωνομίας· ταῦτα μὲν οὖν καὶ ἕτερα διεπράττετο κατὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν.

23. Μετὰ δὲ ταῦτα μητρὸς αὐτοῦ ἀδελφὸν ἔχων Ἰουλιανὸν τοῦνομα, τὴν τοῦ χριστιανισμοῦ θρησκείαν ἀπαρνησάμενος διὰ τὴν ἐκείνου χάριν, καὶ πολλὴν ὑπὲρ τοῦ ἑλληνισμοῦ προθυμίαν ἐπιδεικνύμενος, ἄρχοντα τῆς ἐώας ὃν καλοῦσι κόμητα ἐξέπεμψεν, ἐντειλάμενος τὰ μὲν τῶν ἐκκλησιῶν πράγματα κακοῦν τε καὶ διαφθεῖρειν, πανταχοῦ δὲ καὶ διὰ πάσης ιδέας τὸν ἑλληνισμὸν αὖξιν τε καὶ ἐπαίρειν· ὁ δὲ ἀφικόμενος ἐν Ἀντιχείᾳ, ἐπειρᾶτο μείζω τῶν ἐντεταλμένων ταῖς ἔργοις φαίνεσθαι, καὶ δὴ προσαφαιρεῖται μὲν πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν ἅπαντα τὰ κειμήλια ὅσα ἐν ἀργύρῳ τε καὶ χρυσῷ καὶ σθηρικαῖς ὑφάσμασι διετέλει, ἀποκλείει δὲ καὶ τὰς ἐκκλησίας τοῦ μή τινα εἰσφοιτᾶν ἐν αὐταῖς εὐχῆς ἕνεκα, κλειῖθρα καὶ μοχλοὺς ταῖς πυλῶσιν ἐπιβαλὼν· καὶ ταῦτα μὲν κατὰ τὴν Ἀντιόχου πόλιν ὁ τῆς ἀνατολῆς ἄρχων εἰργάζετο.

24. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰουλιανὸς ἔτι κατὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν διεῖλκε τινὰ χρόνον, τὰ ἐν ταύτῃ κρατύνας εἰς

ἔπερ ἐνομιζέτο μάλιστα τῇ βασιλείᾳ συμφέρειν, καὶ ὅπως ὁ ἑλληνισμὸς αὐτῇ πρὸς τὸ μεγαλειότερον ἐξαρθῆ σκοπῶν τὲ καὶ πραγματευόμενος· ἄρας οὖν ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως σὺν παντὶ τῷ στρατῷ τὴν ἐπὶ τῆς Συρίας ἐποιεῖτο ὁδὸν διελθὼν τοίνυν ἅπασαν τὴν Φρυγίαν, καὶ πρὸς τὴν ἐσχάτην αὐτῆς πόλιν τὸ καλούμενον Ἰκόνιον κατανήσας, ἐξέκλινε τὴν Ἰσαυρίαν καταλιπὼν, καὶ τὸν γεγόμενον Ταύρον ὑπερναβάς, ἦλθεν ἐπὶ τὰς πόλεις τῆς Κιλικίας, καὶ τῷ σταδρῷ προσπελάσας τῷ ἐν Ἰσοῦ, αὐτοῦ κατασκηνοῖ, τὸν ἐκ Μακεδονίας Ἀλέξανδρον μιμησάμενος· αὐτόσφι γὰρ κακῆινος ἐν Ἰσοῦ τὸν πρὸς Δαρῆιον τῶν περσῶν βασιλέα συνεκρότησε πόλεμον, καὶ τούτον νικήσας, ἐπίσημον τὸν τόπον εἰργάσατο· ἐκεῖθεν τὸν Ἰσοικὸν κόλπον διαπεράσας, ἦλθεν ἐν Ταρσοῖ τῇ πόλει· κακῆῖθεν εἰς Ἀντιόχειαν, θυμομαχῶν κατὰ τῶν χριστιανῶν καὶ ἐπαπειλούμενος τὸ τούτων εἰς ἅπαν ἐξαλείφειν ὄνομα.

25. Ἐλθόντι ταιγαρεῦν τῷ τυράννῳ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ πόλει καὶ πρὸς τοῖς βασιλείοις οἰκοῖς κατασκηνώσαντι, καὶ οὐδὲ πρὸς ἡμέραν μίαν ἡσυχάσαντι, προσήχθησαν αὐτῷ ὡσπερ ἀπὸ τινος παραγγέλματος διαβληθέντες, Εὐγένιος καὶ Μακάριος πρεσβύτεροι τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας ὑπάρχοντες· οὗς προκαθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος, ἐκέλευσε παραστῆναι ὁ ἀλιτήριος, καὶ φησὶ πρὸς αὐτούς· τίνες ἐστέ ἄνθρωποι, καὶ πᾶσι βίου καὶ τύχης τυγχάνοντες, ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου προσήχθητε βήματος; Εὐγένιος ἔφη· χριστιανὸν ἐσμεν, καὶ τῆς Χριστοῦ πάμνης ἀγελάρχαι τυγχάνομεν· τοῦτο βίος ἡμῖν καὶ τύχη καὶ ἐπιτήδευμα· καὶ ὁ βασιλεὺς· οὗ τοίνυν ἐστὶν ἡ τοῦ Χριστοῦ πόιμνη ἧς ὑμεῖς ἀγελάρχαι τυγχάνετε; καὶ ὁ Εὐγένιος· πᾶσα ἡ εἰκουμένη ἔσσην

ὁ ἥλιος ἐφορᾷ, καὶ ὅσοι ἐπὶ ταύτης εἰσὶν ἄνθρωποι· καὶ ὁ Ἰουλιανὸς· ἡμεῖς δὲ τίνων ἄρχομεν καὶ τίνων σήμερον βασιλεύομεν, ὧ ταλαίπωρον καὶ δυστυχέστατον ἀνθρωπάριον, εἰ ὅσῃ ὁ ἥλιος ἐφορᾷ γῆν ὁ Χριστὸς κρίμην κέκτηται; καὶ ὁ μάρτυς· τῆς αὐτῆς ὧ βασιλεῦ καὶ κρίμης καὶ ἀγέλης ἐπιστατεῖς, ἧς περ καὶ ἡμεῖς ἀγελάρχαι τυγχάνομεν· δι' αὐτοῦ γὰρ βασιλεῖς βασιλεύουσιν, καὶ τύραννοι κρατοῦσι γῆς, καὶ αὐτὸς σοι τὸ βασίλειον σήμερον δέδωκε· καὶ αὐτὸς ἀχάριστος περὶ τὸν εὐεργέτην ἐφάνης, αὐριον δὲ πάλιν ἄλλῳ τινὶ δώσει· ἐφήμερος γὰρ εἶ, καὶ ἐφημέρων νῦν βασιλεύεις· αὐτὸς δὲ τὴν βασιλείαν αἰώνιον κέκτηται, καὶ πέρας οὐδέπω λαμβάνουσαν.

26. Καὶ ὁ παραβάτης· ἀνόσιε καὶ τῆς τῶν Θεῶν εὐμενείας ἀλλότριε, χθιζὸς ὢν ὁ Χριστὸς καὶ ἐφήμερος, καὶ τῶν τοῦ καίσαρος Αὐγούστου χρόνων ἀρξάμενος, αἰώνιος βασιλεὺς ὑπὸ σοῦ κεχειροτόνηται σήμερον; καὶ ὁ μάρτυς· ναὶ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον καὶ τὸ τῆς ἀφράστου καὶ ἀρρήτου οἰκονομίας αὐτοῦ μυστήριον, εἴτ' οὖν σαρκώσεως, οὕτως ἔχει βασιλεῦ, ἐπεὶ κατὰ τὴν Θεῖαν αὐτοῦ καὶ προαιώνιον γέννησιν οὐδεὶς εὐρεθήσεται χρόνος ὁ ταύτης ὑπέρτερος· καὶ ὁ παραβάτης νομίσας ἀπαίδευτον εἶναί τινα τὸν τοῦ Χριστοῦ μάρτυρα, καὶ τῆς ἑλληνικῆς σοφίας ἀμέτοχον, διαχλευάζων ἔφη πρὸς αὐτὸν οὐκοῦν, ὧ ταλαίπωρε, ὁ Χριστὸς σου δις ἄρα γέγένηται; καὶ εἰ ἐπὶ τούτῳ κομπάζεις, εἰσὶ καὶ παρ' ἑλλήσιν ἄνδρες σοφώτατοι οὐ μόνον δις γεννηθέντες, ἀλλὰ καὶ τρις· ὃ τε γὰρ Ἑρμῆς ὁ τρισμέγιστος ἐπικαλούμενος, τρίτον ἦλθεν ἐν κόσμῳ, ἑαυτὸν ἐπιγνοὺς, καθὼς αἱ ἱεραὶ αὐτοῦ καὶ Θανμάσιαι βίβλοι διαγορεύουσι, καὶ διὰ τοῦτο τρισμέγιστος ὀνομάζεται· ὁμοίως δὲ καὶ Πυθαγόρας

ὁ τούτου μεταγενέστερος, καὶ αὐτὸς τρίτον ἦλθεν ἐν βίῳ· πρότερον μὲν αἰγύπτιος γεγευὸς ναύκληρος, ἔπειτα δ' Εὐφραβος ὁ ὑφ' Ὀμήρου μνημονευόμενος, ἔσχατον δὲ Πυθαγόρας Μνησάρχου υἱὸς σάμιος.

27. Καὶ ὁ μάρτυς καταγελάσας τῶν ληρημάτων, μᾶλλον δὲ κομφευμάτων τοῦ σοφοῦ βασιλέως, καὶ τῆς τῶν ἀσεβῶν ἐλλήνων μωρολογίας· ὑπονοήσας δὲ τὸν τύραννον τὴν τοῦ Χριστοῦ γέννησιν διὰ τρυτανιῶν τῶν ῥημάτων χλευάζειν πειρώμενον, ἔφη πρὸς αὐτὸν μετὰ πολλῆς αὐστηρίας καὶ γενναιότητος· ἔδει τὴν ἀρχὴν μὴ δὲ ἀποκρίνασθαι σοι παρανομώτατε· μὴ δὲ τῆς εἰασοῦν ἀπολογίας καταξιῶσαι σε· ἀλλὰ διὰ τὸν παρεστῶτα ὄχλον, ὅτι τῆς τοῦ Χριστοῦ πάμνης εἰ πλείονες αὐτῶν τυγχάνουσιν, εἶπον ἕσα περ εἶπον, καὶ νῦν ἐπ' ὀλίγον ἐρῶ τῆς αὐτῶν κηδόμενος σωτηρίας· ὅτι τὸν Χριστὸν ἀνοίξεν καὶ πρὸ πολλῶν γενεῶν εἰ προφητῶν προκατήγγειλαν, καὶ πολλὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ τὰ μαρτύρια καὶ τῶν παρ' ὑμῖν χρησμῶν καὶ τῶν σιβυλλείων γραμμάτων· καὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως αὐτοῦ ἡ αἰτία ἐπὶ σωτηρία καὶ ἀνακλήσει τῆς τῶν ἀνθρώπων ἐκπτώσεως γέγενεν· ἑλθὼν γὰρ ἐπὶ τῆς γῆς, πᾶσαν νόσον ἀπίλασε, καὶ τὸ παραδοξότερον καὶ ῥήματι νεκροὺς ἠγειρεν ὀθωδότης, καὶ τὸ δὴ πάντων θαυμασιώτερον, ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας παθὼν τὸ διὰ σταυροῦ πάθος, ἀνέστη τριήμερος ἐκ τῶν νεκρῶν ὑπὸ μάρτυσι πεντακοσίοις, καὶ στρατιωτῶν φρουρῶν αὐτοῦ τὸν τάφον, ἵνα μὴ σχῆ χώραν ὁ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ συκοφαντῆσαι βουλόμενος· καὶ ἀναστὰς ἐκ τῶν νεκρῶν, ὤφθη τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἐφ' ὅλαις τεσσαράκοντα ἡμέραις μετ' αὐτῶν συναναστρεφόμενος, καὶ ἐρώντων αὐτὸν καὶ βλέπόντων ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἕξαπο-

στείλας αὐτοῖς τὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος δωρεάν τε καὶ δύναμιν· ὥστε καὶ γλώσσαις ἀλλογενῶν ἀποφθέγγεσθαι, καὶ μὴ ἔχειν χρεῖαν τοῦ ἑρμηνεύοντος, ἐλάλει γὰρ ἐν αὐτοῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὥστε καὶ τὰ πύρρῳ προβλέπειν καὶ προφητεύειν τὰ μέλλοντα· οἳ τινες ἐξεληθόντες, ἐκήρυξαν αὐτὸν πανταχοῦ, μηδὲν ἐπιφερόμενοι ἢ μόνην τὴν αὐτοῦ ἀόρατον δύναμιν, οὐκ ἀσπίδα καὶ δόρυ καὶ ξίφος κατέχοντες, ἀλλὰ γυμνοὶ καὶ ἀοπλοὶ καὶ πένητες, πάντα τὸν κόσμον ἐζώηρησαν, νεκροὺς ἐγείροντες, λεπροὺς καθαρίζοντες, δαιμόνια ἐκβάλλοντες· καὶ τὰῦτα τίνες; ἀλιεῖς καὶ ἀγράμματα καὶ τῆς τοῦ κόσμου σοφίας ἀμέτοχοι.

28. Οὓς δὲ αὐτὸς παρυστήγαγες ἐπικερτομῶν τὴν τοῦ Χριστοῦ γέννησιν ἄνδρας σεφεύς τε καὶ θεολόγους, ὡς νῦν εἶρηκας, εἰ καὶ θεύημεν ἀληθῆς γενέσθαι τοῦτο τὸ παραλήρημα, τί γεννηθέντες δύο τε καὶ τρεῖς καὶ τετράκις τὸν κόσμον ὠφέλησαν, ἢ μέρος τί τῶν τοῦ κόσμου μικρὸν ἢ ἐλάχιστον; τίς ἐκ τῶν βίβλων Ἑρμοῦ τε καὶ Πυθαγόρου, νεκροὺς ἐξανέστησεν, ἢ λεπροὺς ἐκαθάρισεν, ἢ δαίμονας ἀπήλασεν, οὓς ὑμεῖς θεραπεύετε; ἀλλ' Ἑρμῆς μὲν ὁ τρισμέγιστος ὑφ' ὑμῶν προσαγορευόμενος, αἰγύπτιος γέγονεν ἄνθρωπος, καὶ τοῖς αἰγυπτίων νόμοις τραφεὶς γυναικὰ τε γήμας, παῖδας ἐτέκνωσεν, ὧν τὸν πρεσβύτερον, Τὰτ ὀνομάζουσι, πρὸς ὃν αὐτὸς διαλέγεται καὶ τὰς ἑαυτοῦ λόγους ἀφοσιῶ, πρὸς τε τὸν ἐξ Ἐπιδαύρου Ἀσκληπίου τὸν προκατάρξαντα καθ' ὑμᾶς τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης, ὃς καὶ τὴν ἑαυτοῦ θεολογίαν διασαφεῖ ἔχουσαν οὕτως· θεὸν νοῦσαι μὲν χαλεπὸν, φράσαι δὲ ἀδύνατον· ἐστὶ γὰρ τρισυπόστατος, ἀνερμηνεύτος οὐσία καὶ φύσις, οὐκ ἔχουσα παρὰ βροτοῖς ἐξομοίωσιν· οὓς δὲ θεοὺς ὀνομάζουσιν ἄνθρωποι,

πολὺ τὸ μυθῶδες καὶ σφαλερὸν ἐφ' ἑαυτοὺς ἐπεσπάσαντο· καὶ περὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐλεύσεως, καὶ αὐτὸς ἀμυδρὰν τινα προφητείαν διαγόρευει, οὐκ ἐξ ἑαυτοῦ ἀλλ' ἐκ τῆς ἑβραίων θεολογίας ταύτην ἀπαρρυσάμενος· ἀλλὰ τί μοι τῶν σαπρῶν τε καὶ ὀδωδότην Ἑρμῆ ῥημάτων τῶν παρ' ὑμῖν τιμωμένων, ἤδη πρὸ πολλοῦ σεσηπότων καὶ ἀπερῤῥηκῶτων; εὐδὲ γὰρ ὅσιον περὶ τῶν ζώντων ἐρωτᾶν τοὺς νεκροὺς, ἔχων ἐκ τῶν θεοσόφων λογίων τοὺς ἀληθεῖς μάρτυρας, οἱ τὴν Χριστοῦ παρουσίαν τὴν καὶ θεότητα προκατήγγειλαν.

29. Πυθαγόρας δὲ ὁ τῆς ἰταλικῆς κατάρξας αἰρέσεως, τί μέγα καὶ θαυμαστὸν ἐν τῷ βίῳ τρίς παραχθεῖς ἀπειργάσατο; ἢ ὅτι ἐν Ὀλυμπίᾳ γενόμενος, ὡς ὑμεῖς φάσκετε, χρυσοῦν τὸν ἑαυτοῦ μηρὸν ἑλλανδοίκαις ὑπέδειξε· καὶ βούν θύεσθαι μέλλοντα μυκησάμενον, ἀνδρὸς ἔφη ψυχὴν ἐμοὶ φιλτάτου κέκτηται, καὶ διὰ τοῦ μυκήματος προσαγορεύει με ὁ ταλαίπωρος· καὶ αἶτόν ἐν ὕψει πετόμενον, δισποδῆς καταπεσεῖν ἐπὶ γῆς πεποίηκε· ταῦτα ὁ τρίς γεννηθεῖς ἐθαυματούργει ἐν Ὀλυμπίᾳ γενόμενος, δοξομαῶν καὶ φαντασιούμενος ὁ τρισόθλιος· ὁ τὴν τετρακτὴν ἔρκει τιθέμενος, καὶ ταύτην φάσκων πηγὴν ἀενάου φύσεως· ὁ τοὺς κύαμους σεβόμενος, δι' οὗ καὶ ἀπώλετο μετὰ τῶν αὐτοῦ ἐταίρων ὑπὸ τῶν Ταραντίνων συγλαυνόμενος· μὴ βουλόμενος γὰρ τὸν τόπον πατῆσαι ἐν ᾧ οἱ κύαμοι ἐσπαρμένοι ἐτύγχανον, αὐτὸς μετὰ τῶν ἐταίρων καὶ μαθητῶν κατασφάττεται, καὶ τῶν ἐχθρῶν γίνεται παρανόημα· Θεανῶ δὲ ἢ ταύτου γαμετὴ καὶ μαθήτρια, μὴ θέλουσα τὴν αἰτίαν κατειπεῖν, δι' ἣν τὸν κύαμον οὐκ ἐστίουσι, τὴν γλῶσσαν ἐκτμηθεῖσα πρότερον, καὶ αὐτὴν προσάπολλυται.

30. Ταῦτα τῶν σῶν φιλοσόφων τὰ προτερήματα τῶν δις

καὶ τρεῖς γεννηθέντων, ὡς αὐτὸς ἐρητόρευσας· κἀκεῖνα τοῦ ἐμοῦ Χριστοῦ ἐπὶ σωτηρίᾳ καὶ ἀνακλήσει τοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους τὰ τερατουργήματα· καὶ Πυθαγόρας μὲν καὶ Ἑρμῆς τὰς τῶν ἀνθρώπων ψυχὰς εἰς τὸν ἄδου πυθμένα κατάγουσι, μετεμψυχώσεις δὴ τινὰς καὶ μεταγχιμοὺς παρεισάγοντες· ποτὲ μὲν εἰς ἄλογα ζῶα καὶ θηρία, ταύτας μετεμβιβάζοντες, ποτὲ δὲ εἰς ἰχθύας καὶ φυτὰ καὶ ἄλλας τινὰς ἐπανακυκλήσεις καὶ περιόδους κατασπῶντες αὐτάς καὶ ἀπορραπίζοντες· ὁ δὲ Χριστὸς καθ' ἑαυτοῦ ὑπάρχων ἀληθῆς καὶ αἰώνιος, ἀθάνατον ψυχὴν καὶ ἀγήρω κατασκευάσας τῇ ἀπ' ἀρχῆς πνεύματι θείῳ καὶ ἐμφυσήματι, ὅτε τὸν πρῶτον ἐδημιούργησεν ἀνθρώπον, ὡς αἱ θεῖαι καὶ ἀδιάβλητοι τοῦ Μωϋσεῶς διαγορεύουσι βίβλοι· καὶ πεσεῦσαν μετὰ τοῦ σώματος διὰ τῆς παρακοῆς καὶ τῆς ἀπάτης τοῦ ψυχοφθόρου δράκοντος, ἐλθὼν ἐπὶ γῆς καὶ πολιτευσάμενος, καὶ ὑποδείξας ἡμῖν ὁδὸν σωτηρίας διὰ τοῦ βαπτίσματος καὶ τῆς ἐκ νεκρῶν αὐτοῦ ἀναστάσεως, ἐκ τῶν τοῦ ἄδου πυθμένων εἰς οὐρανοὺς ταύτην ἐπανήγαγεν· καὶ πάλιν ἐρχόμενος κρίναι ζῶντας καὶ νεκροὺς, ἐξαναστήσει τὰ σώματα, καὶ συνάψει ταῖς ἑαυτῶν ψυχαῖς, καὶ ἀποδώσει ἐκάστω κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

31. Ταῦτα τοῦ μάρτυρος φιλοσοφήσαντος, ὁ παρώνομος καὶ ἀποστάτης ἔφη Ἰουλιανὸς· ὁρᾶτε ἄνδρες ῥωμαῖοι καὶ Ἕλληνες τουτοῦ τὸν παλαμναῖον καὶ ἀλιτήριον, πόσον ἐκ τῶν ἐλληνικῶν μαθημάτων κατὰ τῆς ἡμετέρας ἐσχεδιάσει ὕθλον; μὰ τὸν ἐμοὶ προσφιλέστατον ἥλιον τὸν χρυσαυγῆ καὶ παγκόσμιον, οὐκέτι ἀνέξομαι ταῖς ἐλλήνων μαθήμασι τὸ χριστιανῶν ἀθεώτατον ἐκπαιδεύεσθαι γένος· ἰδοὺ γὰρ τῆς ἑβραῆς τῶν λόγων παιδείας καὶ οὗτος ὁ κύων μεταλαβὼν, κἄν

οὐκ ἐπ' εὐθείας καὶ ὁμαλοῦ, ἀλλ' ὅμως πολλὴν τινα καὶ ἀτερπῆ περὶ τὴν ἱστορίαν μωρολογίαν κατέχευεν τῶν ἱερῶν ἐκείνων καὶ φιλοσόφων ἀνδρῶν· ταῦτα εἰπὼν, κελεύει τὸν μάρτυρα τοῖς δημίσι παραδοθῆναι, καὶ μαστιγοῦν ἄχρι πεντακοσίων πληγῶν· αἱ δὲ λαβόντες ἤκιζον ἀπανθρώπως ταῖς μάστιξι· καὶ ὁ κήρυξ ἐβόα, πείσσον τὸ τοῦ βασιλέως θέλημα, παῦσαι τῶν μωρολογιῶν καὶ ἀπαλλαγῆση τῶν κολαζόντων σε· ὁ δὲ μάρτυς ἐκαρτέρει τυπτόμενος, σιωπῶν καὶ μηδὲν ὄλως φθεγγόμενος.

32. Ἀτενίσας δὲ πρὸς τὸν τοῦ Χριστοῦ μάρτυρα Μακάριον, ἔφη πρὸς αὐτὸν· σὺ τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ ταλαίπωρον ἀνθρωπάριον; Μακάριος ἔφη· σὺ εἶ ταλαίπωρος καὶ πάντων ἀνθρώπων ἀθλιώτερος κύνων ῥυπαρὲ καὶ ἀκάθαρτε, ἐγὼ δὲ τῷ ὄντι μακάριός εἰμι καὶ τρισμακάριστος, κατὰ τὴν προσωνυμίαν μου, ὅτι τὸν Χριστὸν ὁμολογῶν προσκυνοῦ τὸν Θεοῦ υἱὸν τὸν ζῶντα καὶ πραιοῦνιον· αὐτὸς δὲ τοῦτον ἀπηνήσω προσκολληθεὶς τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ τοῖς ὀλεθρίοις τὲ καὶ ἀκαθάρτοις δαίμοσιν, αἱ σε καὶ οὐκ ἐξέλεντα τῷ αἰωνίῳ πυρὶ παραπέμψουσιν· καὶ ὁ παραβάτης· αἶδα ὅτι θανατᾶς, καὶ πρὸς ὀργὴν κινήσαί με σπεύδεις, ἵνα τάχειον ἐξαναλώσω σε· ἀλλ' οὐχ ὡς αὐτὸς ἤλπισας, οὕτως ἔσται σοι ἀσεβέστατε· τούτο δὲ πρῶτον ἀποκρίνου καὶ δίδασκε, τί τὸ δόξαν ὑμῖν ὃ παρμύιαροι, ὅτι μὴ δὲ μιᾶς τινὸς ἐξουσίας ἢ παρὰ βασιλέως ἢ παρὰ τινος τῶν ἀρχόντων μετειληφότες, παντὶ τὲ καὶ πανταχοῦ διατρέχοντες, τὰς τῶν μεγάλων Θεῶν σπουδὰς τὲ καὶ θυσίας ἀνατρέπειν σπουδάζετε; διδάσκοντες ἂν τοὺς ἀνθρώπους, τούτους μὴ εἶναι Θεοὺς, μὴ δὲ σωτῆρας τῆς αἰκουμένης, καὶ τοῦ ἀνθρωπέου γένους προσηπάς τε καὶ κη-

θεμόνας τυγχάνοντας, οὗς ἢ ἀπ' αἰῶνος καὶ ἀνοῖσεν πατρο-
παράδοτος τῶν ἀνθρώπων συνήθεια, σέβειν τὲ καὶ προσ-
κυνεῖν παραδέδωκεν; τὸν δὲ Χριστὸν χθὲς τὸ εἶναι ἀρχά-
μενον, καὶ οὐ πρὸ πολλοῦ τῆς ἡμετέρας γενεᾶς, Θεὸν προ-
αιώνιον καὶ βασιλέα τῶν ὅλων ἀνακηρύττετε.

33. Καὶ ὁ Μακάριος οὐκ ἠρέσθη ταῖς Εὐγενίου σο-
φαῖς ἀποδείξεσιν, ὧ παρανομώτατε, ὅτι τὰ αὐτὰ καὶ περὶ
τῶν αὐτῶν αἰεὶ ἐρώτᾳς; πλὴν ἐγὼ σοι τὰ αὐτὰ καὶ περὶ
τῶν αὐτῶν ὁμοτρόπως ἀποκριθήσομαι, ὅτι Χριστὸς ὃν σὺ
χλευάζεις καὶ διασύρεις ἐπιγελῶν, οὕτως παρακελεύεται· εἶ-
πεν γὰρ πρὸς τοὺς ἱερούς αὐτοῦ μαθητάς, πορευθέντες εἰς
τὸν κόσμον ἅπαντα, μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτί-
ζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ
ἁγίου πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ἃ ἐνε-
τειλάμην ὑμῖν, φεύγειν τὲ ἀπὸ τῶν ματαίων εἰδώλων, καὶ
ἐπιστρέφειν ἐπὶ Θεὸν ζῶντα, ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν
γῆν· οἱ γὰρ Θεοὶ σου, οὗς αὐτὸς προσκυνεῖς, δαιμόνων εἰσὶ
πλάσματα, καὶ μύθων εὐρέματα, καὶ διαβολικῆς ἐνεργείας
κυσφορήματα· λέγει γὰρ περὶ αὐτῶν ἡ ἡμετέρα γραφή· Θεοὶ
οἱ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν οὐκ ἐποίησαν ἀπολλέσθωσαν,
ἀλλὰ καὶ νόμος αὐτοὺς ἕτερος βασιλικὸς ὁ παρὰ Κωνσταν-
τίνου τοῦ σοῦ συγγενοῦς ἐκτεθεὶς, ἐκβάλλει τῆς προσκυ-
νήσεως, καὶ καταλύει αὐτῶν τὰ σεβάσματα· ὃς εἰς Χρι-
στὸν πισεύσας, τὰ τῶν εἰδώλων τεμένη κατέσρεψε, καὶ τὰς
προσαγομένας αὐταῖς θυσίας διαρρήθην ἀπέπαυσε· τί τοίνυν
ἀδικῶμεν, ὧ βασιλεῦ, ἃ Θεὸς προσέταξε, καὶ βασιλεῦς
μέγας νενομοθέτηκε, κρατύνοντες καὶ διαυθεντίζοντες; ἃ δὲ
ἡ τῶν παλαιῶν, ὡς ἔφη, ἀνδρῶν ἀνοια ἐκ τῆς τῶν δαιμό-
νων ἐφεῦρε μηχανουργίας, ἐξαφανίζοντες καὶ διακοιλύνοντες;

34. Καὶ ὁ παραβάτης· ἀλλὰ Κωνσταντῖνος, οἰκτρώ-
 ται, νεωτέριας διὰ τὰς προσπεσούσας αὐτῷ ἀνοσιουρ-
 γίας, ἀπέστη τῶν θεῶν, ὑφ' ἑμῶν τῶν γαλιλαίων ἑξαπα-
 θεῖς, ἅτε θῆ παιδείας ἀμετόχος, καὶ μήτε ταῖς ῥωμαϊκοῖς
 νόμοις, μήτε ταῖς ἑλληνικοῖς ἔθεσιν ἐμπεδοθεῖς· ἐγὼ δὲ,
 ὦ ἀνόσιε, τῆς ἑλληνικῆς τε καὶ ῥωμαϊκῆς παιδείας ἄκρον
 ἐπιληημένος, καὶ ταῖς τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν θεολογίαις Ἑρ-
 μῦν τέ φημι καὶ Ὀρφέως καὶ Πλάτωνος ἐξησκημένος, εὐχ
 ἦμιστα δὲ καὶ ταῖς ἰουδαϊκαῖς γραφαῖς ἐξωμιληκῶς, καὶ τὴν
 τούτων τερψομένην πεπατηκῶς, πάλιν ἐπὶ τὸ πατροπαράδο-
 τον καὶ ἀρχαιότατον καὶ θεοφιλὲς τοῦ ἀνθρώπου ἔθος τὸ
 καὶ σέβας μένειν διακελευόμεναι, ἢ ταῖς τῶν ἀπαιδευτῶν καὶ
 νεωτερίζοντων ἀνείαις ἀκολουθεῖν· ἀλλὰ ἀπογυμνύσθω καὶ
 εὖτος τῆς ἀμπεχόνης, καὶ τῆς τῶν μαστίγων πείρας ἐν
 μεθέξει γενέσθω· ὡς ἂν ἐκ τούτου σωφρονέστερος γεγυῖαι,
 ταῖς ἡμετέροις νόμοις καὶ μὴ βουλόμενος ὑποκῦβειν.

35. Τούτων τίνων ἀπανθρώπως τιμωρουμένων, αἰκι-
 σμαῖς τὲ βαρυτάταις ἀλγυνομένων, ὁ μακάριος καὶ εὐσε-
 βῆς Ἀρτέμιος, ὡς προδεδήλωται, δευρὸς καὶ αὐγουστάλιος
 ὑπὸ Κωνσταντίου τῆς Αἰγύπτου πάσης κατασταθεῖς, καὶ
 διὰ τὴν ὀρθὴν αὐτοῦ καὶ ἀμίμητον πράξιν ἐπιτροπὴν ἔσχε
 καὶ τῶν τῆς Συρίας ἐπιμελεῖσθαι πραγμάτων· ὡς ὑπάρχον
 εὖν καθοσιωμένος τῇ τῶν ῥωμαίων βασιλείᾳ, καὶ ἀκούσας
 ὅτι Ἰουλιανὸς βεβασίλευκε, καὶ πρὸς τὸν περσικὸν κατ-
 επείγεται πόλεμον, γράμματά τε δεξάμενος τὰ παρακελευό-
 μενα μετὰ παντὸς τοῦ στρατεύματος εἰς Ἀντιόχειαν ἦκειν,
 κατὰ τὸ κελευσθὲν αὐτῷ παρεγένετο ἐν Ἀντιοχείᾳ, καὶ
 μετὰ τῆς προσκοῦσης αὐτῷ τιμῆς τὲ καὶ δορυφορίας, παρ-
 ριστήκει τῷ βασιλεῖ ἐπὶ τοῦ βήματος, ὅτε τὴν τῶν ἁγίων

μαρτύρων ὁ παράνομος ἐποιεῖτο ἐξέτασιν· καὶ φησὶν πρὸς αὐτὸν· ὦ βασιλεῦ, διὰ τί οὕτως ἀπανθρώπως ἀνδρας ἁγίους καὶ τῷ Θεῷ ἀφιερωμένους αἰκίζῃ, καὶ ἀναγκάζεις ἐξάρνους γενέσθαι τῆς ἑαυτῶν πίστεως; γίνωσκε τοίνυν ὅτι καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος εἶ ὁμοιοπαθῆς, καὶ τῆς αὐτῆς φύσεως τῶν παθημάτων μετεσχηκῶς· καὶ εἰ Θεός σε βασιλέα κατέστησεν, εἰ ἄρά γε ἐκ Θεοῦ τὸ βασίλειον ἔχεις, καὶ μὴ ἀρχέαικος καὶ πονηρὸς διάβολος ὡσπερ τὸν Ἰὼβ ἐξητήσατο καὶ ἔλαβεν, οὕτως καὶ σὲ καθ' ἡμῶν ἐξαιτησάμενος εἴληφεν ὁ παμπόνηρος, ἵνα σινιάσῃ τὸν τοῦ Χριστοῦ σῖτον, καὶ ἐπισπείρῃ ζιζάνια· ἀλλ' εἰς μάτην αὐτοῦ τὸ ἐγχείρημα· οὐκέτι γὰρ αὐτῷ ἰσχύς ὡς καὶ πρότερον· ἀφ' οὗ γὰρ ἦλθε Χριστὸς καὶ κατεπάγη σταυρὸς καὶ ὑψώθη Χριστὸς ἐν αὐτῷ, πέπτωκεν ἡ τῶν δαιμόνων ὄφρυς, καὶ καταπεπάττηται ἡ τούτων ἰσχύς, καὶ καταπεφρόνηται τὰ τούτων τεχνάσματα· μὴ οὖν ἀπατῶ βασιλεῦ, μὴ δὲ ταῖς δαίμοσι χαριζόμενος, τὸ τῶν χριστιανῶν Θεοφρούρητον δώκε γένος· γίνωσκε τοίνυν, οἷς ἡ τοῦ Χριστοῦ ἀνίκητος καὶ ἀήττητος ὑπάρχει ἰσχύς τε καὶ δύναμις· πάντως δὲ καὶ αὐτὸς τοῦτο πεπληροφόρησαι, ἐξ ὧν σοι χρησμῶν Ὀριβάσιος ὁ ἰατρὸς καὶ κοιμιστωρ παρὰ τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος κεκόμικεν· ἐγὼ δέ σοι καὶ τὸν χρησμὸν, καὶ μὴ βούλη, ἐπαναγνώσομαι· ἔχει γὰρ οὕτως·

εἶπατε τῷ βασιλεῖ, χαμαὶ πέσε δαίδαλος αὐλά·
οὐκέτι Φοῖβος ἔχει καλύβαν, οὐ μάντιδα δάφνην,
οὐ παγὰν λαλεύουσαν, ἀπέσβετο καὶ λάλον ὕδωρ.

36. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἰουλιανὸς παρὰ τοῦ μάρτυρος, ἔκθαμβος ὅπως ἐγένετο, καὶ τὸν θυμὸν μᾶλλον ἐγείρας οὕτω φλόγα πυρὸς ἀναρρίπιζομένης καὶ κάτωθεν ὕλης τι-

νός υποστρέφουσης αὐτήν, μέγα τὲ καὶ διαπρύσιον ἀνεβόη-
σεν· τίς πόθεν οὗτος ὁ ἀλιτήριος, ὁ τοσαύτην ἡμῖν ἐπὶ
τοῦ βήματος καταβομβήσας δημηγορίαν; ἢ τάξις ἔφη· ὁ
δὲ οὗτος ἐστὶν Ἀλεξανδρείας, ὃ δέσποτα καὶ ὁ βασιλεὺς· Ἀρ-
τέμιος εἶπεν ὁ ἀλιτήριος ὁ τῷ ἐμῷ ἀδελφῷ θάνατον πικρὸν
κερασάμενος; ναὶ φησι, κράτιστε βασιλέων, αὐτὸς ἐστι
καὶ Ἰουλιανὸς· χάριν ἐποφείλω τοῖς ἀθανάτοις θεοῖς καὶ τῷ
δαφναίῳ Ἀπόλλωνι, ὅτι μοι τὸν ἀλάστορα αὐτόμολον καὶ
αὐτεπαγγελοῦ ἐφανέρωσαν· καὶ φησὶν ἀποζωσθήτω τοῦ
ἀξιώματος ὁ παρμίας, καὶ τὴν ζώνην ἀφαιρεθήτω, δίκην
τῶν ἀρτίως αὐτῷ τολμηθέντων· ὑπὲρ δὲ τῆς σφαγῆς τοῦ
ἐμοῦ ἀδελφοῦ καὶ τοῦ αἵματος, αὐρίον αὐτῷ θεῶν βουλο-
μένων προσίσω τὴν δίκην· οὐ γὰρ ἐνὶ γε αὐτὸν ἐξαναλώ-
σω θανάτῳ, ἀλλὰ μυρίαὶ καὶ ὄσους οἱ ἀνδροφῶνοι ὑπόχρεια
καθεστήκασιν· οὐ γὰρ κοινοῦ γε ἀνδρὸς ἀλλὰ βασιλέως αἵ-
μα ἔξεχεεν, καὶ ταῦτα μὴδὲν πρὸς αὐτοῦ πεπονθῶς ἀδικον.

37. Ταῦτα τοῦ βασιλέως Ἰουλιανοῦ δημηγορήσαντος,
ἀνάρπαστος ὑπὸ τῶν δευφόρων ὁ ἅγιος γίνεται, καὶ τῆς
ζώνης μετὰ τοῦ ἀξιώματος ἀφαιρεθεὶς, γυμνὸς ἐπὶ τοῦ βή-
ματος ἴστατο καὶ τῶν θημίων ταῖς χερσὶ παρεδίδοτο· οἱ δὲ
σχάινους τῶν χειρῶν αὐτοῦ καὶ ποδῶν ἐξαψάμενοι, διατεί-
νουσιν ἐκ τεσσάρων, καὶ τὴν τε γαστέρα καὶ τὸν νῶτον τοῦ
μάρτυρος ταῖς βουνεύροις ἔτυπτον ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἀλ-
λάξαι αὐτὸν ζυγὰς τέσσαρας· καὶ ἦν ἰδεῖν ξένην τιὰ καὶ
οὐκ ἀνθρωπίνην ὑπομονὴν· οὐ γὰρ στεναγμὸς, οὐ φωνή,
οὐ σκυλμὸς, οὐκ ἄλλο τί τῶν ὅσα πάσχουσιν ἀνθρωπι-
βασάνοις ἐξεταζόμενοι, παρ' αὐτοῦ ἀνεπέμπετο· ἀλλ' ἀτρε-
πτὸς τις καὶ ἀναλλοίωτος τῷ προσώπῳ κατεφαίνετο· ἡ γῆ
δὲ τοῦ αἵματος ἐπεπλήρωτο, καὶ ὁ μάρτυς ὡς ἄλλου πά-

σχοῦτος ἐγνωρίζετο· ὥστε θαυμάσαι πάντας τοὺς παρεστῶ-
τας, καὶ αὐτὸν τὸν ἀλάστορα Ἰουλιανὸν ἐκπλαγῆναι ἐπὶ
τῷ ξένῳ θεάματι· καὶ κελεύει αὐτὸν ἀνεθέντα ἐπὶ τὴν φυ-
λακὴν ἀπαχθῆναι μετὰ τῶν λοιπῶν ἀγίων, σκεψόμενος πῶς
καὶ τίνι τρόπῳ καὶ ποίῳ θανάτῳ τῆς παρουσίας ζωῆς ἐξα-
φανίσει τοὺς μάρτυρας.

38. Οἱ μὲν οὖν τοῦ Χριστοῦ μάρτυρες ἐπὶ τὴν φυλακὴν
ἀπαγόμενοι ἔψαλλον· ἐδοκίμασας ὁ Θεὸς, ἐπύρωσας ἡμᾶς
ὡς πυροῦται τὸ ἀργύριον· εἰσήγαγες ἡμᾶς εἰς τὴν παγίδα,
ἔθου θλίψεις ἐπὶ τὸν νῶτον ἡμῶν, ἐπεβίβασας ἀνθρώπους
ἐπὶ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν· λείπει οὖν τὸ διελθεῖν ἡμᾶς διὰ
πυρός τε καὶ ὕδατος, ὅπως εἰς ἀναψυχὴν ἀγάγῃς ἡμᾶς·
καὶ τῆς εὐχῆς πληρωθείσης, ἔλεγε πρὸς ἑαυτὸν ὁ μέγας
Ἀρτέμιος· ἰδοὺ γὰρ τὰ στίγματα τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ σώ-
ματί σου κεχάρακται· λείπει οὖν ἵνα καὶ αὐτὴν τὴν ψυ-
χὴν προσαποδῶς μετὰ τοῦ ἐπιλοιποῦ σου αἵματος· καὶ τὸ
προφητικὸν ἐκείνου λόγιον ἐνθυμούμενος ἔλεγεν· ἰδοὺ δέδωκα
τὸν νῶτον μου εἰς μάστιγας, καὶ τὰς σιαγῶνας μου εἰς
ράπίσματα· ἀλλὰ τί περισσώτερον τοῦ ἐμοῦ δεσπότη ὑπή-
νεγκας ὁ ἀνάξιος; καὶ κείνος κατεξάνθη ταῖς μάστιξι· καὶ κεί-
νου τὸ πρόσωπον ραπίσματα κατεδέξατο καὶ κολαφίσματα,
καὶ πυγμὰς ὑπέστη δι' ὅλου τοῦ σώματος, ἀκάνθινον ἐφό-
ρεσε στέφανον, καὶ τὰς χεῖρας ὀπίσω δεθεῖς, γυμνὸς ἐπὶ
τὸν σταυρὸν προτεπάγη διὰ τὴν ἐμὴν ἁμαρτίαν τὴν καὶ πα-
ράβασιν, ὁ μὴ γνοὺς ἁμαρτίαν μὴ δὲ ὄλον ἐν στόματι
ἐργασάμενος· πολλὰ τοιγαροῦν τὰ τοῦ ἐμοῦ δεσπότη πα-
θήματα, μακρὰν εἰμὶ τῆς ἐκείνου μακροθυμίας καὶ ἀνοχῆς
ὁ ταλαίπωρος· χαίρω τοίνυν καὶ ἀγαλλιῶ τῷς τοῦ δεσπό-
του μου παθήμασι λαμπρυνόμενος· κουφίζει μου τὸν πόνον

ἡ μίμησις τοῦ πάθους· ἐλαφρύνει μου τὴν ἀλγηδόνα ἢ ὀμοτιμία τῶν κρειτόνων· καὶ γὰρ δι' αὐτὸν υἱὸς Θεοῦ ἐγενόμην διὰ τοῦ βαπτίσματος καὶ τῆς θωραξῆς τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ ἔτι μᾶλλον γενήσομαι διὰ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως· εὐχαριστῶ σοι, δεσποτα, ὅτι τοῖς σῆς με πάθεισιν ἐστεφάνωσας· ἀλλὰ φιλάνθρωπε καὶ φιλοικτίρμων καὶ τῶν σῶν δούλων προσηπτά, τελειώσόν μου τὸν δρόμον ἐν τῇ ὁμολογίᾳ σου, καὶ μὴ με ἀνάξιον κρίνης τοῦδε τοῦ ἐγχειρήματος, διὰ τὰς ἐν τῷδε τῷ βίῳ προσγενομένας μοι ἀμαρτίας· ἐγὼ γὰρ, δεσποτα, εἰς τοὺς σούς ἐμαυτὸν ἀπέριψα οἰκτιρμούς.

39. Καὶ ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν εὐξάμενος, ἔφθασεν ἐν τῇ φυλακῇ μετὰ τῶν ἁγίων μαρτύρων Εὐγενίου καὶ Μακαρίου, καὶ παρεδόθησαν τῇ δεσμοφυλακῇ· καὶ ἦν ὁ τοῦ Χριστοῦ μάρτυς μετὰ τῶν ἁγίων ἀθλοφόρων Εὐγενίου καὶ Μακαρίου, δεξιολογῶν καὶ εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ· πρώτας δὲ γενομένης, κελεύει πάλιν ὁ παραβάτης τοὺς μάρτυρας στήναι ἐπὶ τὸ δικαστήριον, καὶ μὴ δὲ μιᾶς καταξιώσας αὐτοὺς ἐρωτήσεως, ἢ μόνον τὸν μέγαν Ἀρτέμιον διαχωρισθῆναι τῆς αὐτῶν συζυγίας παρακλευσάμενος, ἐξέριαν κατ' αὐτῶν ψηφίζεται, καὶ πέμπει αὐτοὺς ἐν Ὁάσει τῆς Ἀραβίας· δύο δὲ εἰσὶ χωρία αὐτῷ καλούμενα, Ὁασίς μικρὰ καὶ μεγάλη· φθοροποιὰ δὲ τὰ χωρία, καὶ ὑπὸ φθοροποιῶν ἀέρων καταπνεόμενα, καὶ οὐδεὶς τῶν ἐκεῖσε ἀπερχομένων, ἐνιαυτὸν ἕνα καὶ μόνον διήρκησεν, ἀλλ' αὐτόθι ὑπὸ χαλεπῶν ἀλισκόμενοι νοσημάτων ἐναπόθνησκουσιν· ἐκεῖ τοίνυν τοὺς ἁγίους περιορίσας Εὐγένιον καὶ Μακάριον, ἐν αὐτῇ τὰς κεφαλὰς τῶν ἁγίων ἀποτμηθῆναι ἐκέλευσεν· οἱ καὶ ἐτελειώθησαν μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας, τῇ εἰκάδι τοῦ δεκεμβρίου μηνός·

ἐν δὲ τῷ τόπῳ τῆς αὐτῶν τελειώσεως, θαῦμα γέγονε μέγα· μὴ ἔχοντας γὰρ τοῦ τόπου ὕδωρ τὸ σύνολον, πηγὴ ἀνέβλυσεν ὕδατος, πᾶσαν ἀποδιώκουσα νόσον, ἣ καὶ μέχρι τῆς σήμερον μένει, τῶν ἁγίων σώζουσα τὴν ἐπωνυμίαν.

40. Τὸν δὲ ἅγιον Ἀρτέμιον προσκαλεσάμενος ἔφη πρὸς αὐτὸν· διὰ τὴν προπέτειαν σου κατηνάγκασάς με ἀτιμάσαι τὸ γένος σου, καὶ τὴν προσοῦσαν σοι περιφάνειαν ἐνυβρίσαι, καὶ αὐτῶν ἐφάψασθαι τῶν σαρκῶν σου· πείσθητι οὖν μοι, Ἀρτέμιε, καὶ προσελθὼν θύσον τῆς θεῆς, μάλιστα τῷ θαφναίῳ Ἀπόλλωνι τῷ ἐμοὶ τριποδῆτῳ καὶ παναγᾶστῳ θεῷ, καὶ τῆς αἰτίας τοῦ αἵματος τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ ἀπολύω σε, τὴν τε ἀξίαν μείζονα καὶ ἐνδοξετέραν ἐπαναθήσω σοι· ἔπαρχον γὰρ πραιτωρίων σε καταστήσας καὶ ἀρχιερέα τῶν μεγάλων θεῶν, πατέρα ἐμὸν ὀνομάσω, καὶ τῆς ἐμῆς βασιλείας τὰ δεύτερα φέροντα, καὶ ἔση μετ' ἡμῶν πάντα τὸν χρόνον τῆς ἡμετέρας ζωῆς τε καὶ διαγωγῆς· αἶδας γὰρ καὶ αὐτὸς, ὃ Ἀρτέμιε, ὡς ὁ ἐμὸς ἀδελφὸς μάτην παρὰ Κωνσταντίου πεφόνευται, καὶ ὡς φθόνος αὐτὸν κατεργάσατο, καὶ ὁ πάντων ἀνθρώπων ἀνοσιώτατος ὁ εὐνοῦχος Εὐσέβιος, ὁ τὴν τοῦ πραιποσίτου ἀξίαν κακῶς ἐνδυσάμενος, καὶ οὐκ ἀρκούσαν δέδωκε τὴν δίκην τοῦ ἀνοσιουργήματος ὁ παμπόνηρος.

41. Καὶ ὅτι τῆς ἡμετέρας γενεᾶς ἐστὶ μᾶλλον ἢ βασιλεία ἀρμόδιος· ὁ γὰρ ἐμὸς πατήρ Κωνσταντῖος ἐκ τῆς Μαξιμιανοῦ θυγατρὸς Θεοδώρας γεγένηται τῷ ἐμῷ πάππῳ Κώνσταντι· ὁ δὲ Κώνσταντῖνος ἐξ Ἑλένης αὐτῷ γέγονε φαύλης τινὸς γυναικὸς καὶ τῶν χαμαιτύπων σὺδὲν διαφερούσης· καὶ ταῦτα μὴπω γεγενῶτι καίσαρι, ἀλλ' ἐν ἰδιώτῳ τυγχάνοντι σχήματι· ὁ τοίνυν Κωνσταντῖνος θρασυτέτη γνώ-

μης τὴν βασιλείαν ἀφῆρπασε, καὶ τὸν ἐμὸν πατέρα καὶ τοὺς τούτου ἀδελφοὺς ἀμφοτέρους ἀδίκως ἀπέκτεινε· καὶ οὗτος υἱὸς Κωνσταντίου τὸν αὐτοῦ πατέρα μιμησάμενος, τὸν ἐμὸν ἀδελφὸν πεφόνευκε, καὶ ταῦτα ὄρκους πρὸς αὐτὸν φρικωδεστάτοις χρησάμενον· ἡμᾶς τὲ αὐτοὺς εἰ μὴ Θεῶν προνοίᾳ περισώθημεν, τὸ αὐτὸ ἠβούλετο δράσαι· ἀλλ' οἱ Θεοὶ διεκώλυσαν, αὐτοψεί μαι τὴν σωτηρίαν μινύσαντες, εἰς οὓς ἐγὼ τεθαύρηκώς τὸν χριστιανισμὸν ἐξωμοσάμην καὶ πρὸς τὸν Ἕλληνα βίον ἀπέκλινα· εὖ εἰδώς, ὡς ὁ τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων ἀρχαιότατος βίος καλῶς ἔθεσι καὶ νόμοις χρησάμενος, Θεὸς προσαγορεύει τοὺς τὸ πιστὸν ἐκ τῶν πραγμάτων ἔχοντας.

42. Τίς γὰρ τὴν γνώμην ἀμφίβηλος, ἥλιον βλέπων ἐν οὐρανῷ διῦππεύοντα καὶ σελήνην ἐφ' ἄρματος χρυσαυτοῦ ταυροπολοῦσαν; ὁ μὲν γὰρ τὴν ἡμέραν φαεινὴν ἀπεργάζεται, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐπ' ἔργον ἐγείρει· ἡ δὲ τὴν νύκτα λαμπραδοῦχεϊ, καὶ τοὺς ἀστέρας καταφαιδρύνει, καὶ ταῖς ἀγρύπνοις φωτοβελίαις, ὑπνῶν τοὺς ἀνθρώπους παρακελεύεται· ταῦτα θεολογοῦσιν Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι, Ἄρτεμιε, καὶ οὐκ ἀδίκως ἀλλὰ πρεπόντως καὶ μετὰ δικαίου τοῦ κριματός· τί γὰρ ἡλίου τηλαυγέστερον; ἢ τί σελήνης αὐγοειδέστερον; ἢ τί τοῦ χερσὶ τῶν ἀστέρων ἡδύτερόν τε καὶ εὐπρεπέστερον; ταῦτα τοίνυν Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι θειάζουσιν τε καὶ σέβουσιν, καὶ πρὸς αὐτὰ τὰς ἑαυτῶν ἐλπίδας ἐναπεκρέμασαν· καὶ τὸν μὲν ἥλιον Ἀπόλλωνα προσαγορεύουσιν, τὴν δὲ σελήνην Ἄρτεμιν, καὶ τοὺς μεγίστους τῶν ἀστέρων οὓς προσαγορεύουσιν πλανήτας τοὺς τὰς ἑπτὰ ζώνας τὰς οὐρανίους ἐπεχόντας, ὃν μὲν Κρόνον, ὃν δὲ Δία, ὃν δὲ Ἑρμῆν, ὃν δὲ Ἄρεα, ὃν δὲ Ἀφροδίτην κατονομά-

ζουσιν· οὗτοι γὰρ τόν τε κόσμον ἅπαντα διαικῶσι, καὶ ταῖς αὐτῶν δυνάμεσι πᾶσα ἢ ὑπ' οὐρανὸν διεξάγεται· τούτων τείνου εἰκόνας στήσαντες, σέβουσιν ἄνθρωποι καὶ τιμῶσιν· ἅμα δὲ καὶ μύθους τινὰς πρὸς ἡδονὴν ἀναπλάσαντες· οὐχ ὡς Θεοὺς δὲ τιμῶσι τὰς εἰκόνας αὐτῶν, ἅπαγε· τούτο γὰρ τὸ ἀπλούστερον καὶ ἀγροικικὸν τῶν ἀνθρώπων διαλαμβάνεται γένος· ἐπεὶ οἱ τὴν φιλοσοφίαν ἀσπαζόμενοι, καὶ τὰ τῶν Θεῶν ἀκριβῶς ἐξετάζοντες, οἶδασι τίνι τὴν τιμὴν ἀπονέμωσι, καὶ πρὸς τινα διαβαίνει ἢ τῶν Θεῶν ἀγαλμάτων προσκύνησις.

43. Παραίνω τείνου τὴν σὴν γενναϊότητα μετ' ἡμῶν τε εἶναι καὶ τὰ ἡμῖν ἀρέσκοντα διαπράττεσθαι, τὴν τε θρησκείαν ἐλληνίζειν ὀρθῶς, καὶ τῶν ἀρχαίων ἐθῶν τε καὶ πραγμάτων ἀντέχεσθαι· ὁ γὰρ Κωνσταντῖνος, ὡς καὶ αὐτὸς ἐπίστασαι, εὐεξαπάτητος ἀνδρῶν ἀμαθῆς τε καὶ ἀνόητος εὐρεθεῖς, περὶ τὴν θρησκείαν ἐνεωτέρισεν, καὶ τοὺς Ῥωμαίων νόμους ἐξαθετήσας, ἐπὶ τὸν χριστιανισμόν ἐξέκλινε, τὰς ἀνοσίους αὐτοῦ πράξεις δεδιττόμενος, καὶ ὅτι οἱ Θεοὶ αὐτὸν ἀπεβουκόλησαν ὡς ἐξάγιστον, καὶ τῆς αὐτῶν θρησκείας ἀνάξιον, αἵματος ὁμογνίου γενόμενον ἔμπλεον· τοὺς τε γὰρ ἀδελφοὺς ἀπέκτεινε μηδὲν πράξαντας ἄτοπον, καὶ τὴν γυναῖκα Φαύσταν, καὶ τὸν αὐτοῦ υἱὸν Πρίσκον τὸν χρηστόν τε καὶ ἀγαθὸν ἄνδρα τυγχάνοντα· ταῦτα τείνου τὰ ἀνοσιουργήματα μυσαχθέντες οἱ Θεοὶ, τούτον ἀπεβουκόλησαν, καὶ τῆς ἱερᾶς αὐτῶν καὶ παναγεστατῆς θρησκείας πόρρω πού καὶ μακρὰν ἀπεπλάνησαν, καὶ σπέρμα τὸ ἐναγὲς αὐτοῦ καὶ παρμύιαρον καὶ γένος ἔλκον ἐξ ἀνθρώπων ἠφάνισαν· διὰ τούτο, θαυμάσιε, ὁρῶν σου τὸ κατὰ πάντα εὐσταθεῖς τε καὶ βέβαιον, βούλομαί σε τῆς ἡμε-

τέρας μερίδης καὶ ἑταιρίας γενέσθαι φίλον, καὶ σύγκληρον, καὶ κοινονὸν κατὰ πάντα τῶν τῆς βασιλείας πραγμάτων· διῦρο τοίνυν, Ἀρτέμιε, στήθι μεθ' ἡμῶν τῶν ἀνδρώπων, καὶ τοῦ Χριστοῦ ἕξαρνος γενόμενος, ἐπὶ τὴν πατριὸν καὶ ἀρχαιοτάτην καὶ πολυχρόνιον ῥωμαίων τὲ καὶ ἐλληνίων θρησκείαν μετέβηθι, καὶ τῶν παρὰ θεοῖς δεδιωμένων ἡμῖν ἀγαθῶν συναπόλαυε, τιμῶν μεγίστων τὲ καὶ ἀξιωματικῶν ἐν μετοχῇ γεγονώς.

44. Πρὸς ταῦτα ὁ τοῦ Χριστοῦ μάρτυς μικρὸν ἐπισχὸν καὶ ἐπιλογισάμενος, καὶ ὅλον ἐπισυναΐξας τὸν ἑαυτοῦ νοῦν τὲ καὶ λογισμὸν, ἀπεκρίνατο· ἐγὼ μὲν, ὦ βασιλεῦ, περὶ τῆς ἐμῆς θρησκείας καὶ πίστεως οὐδεμίαν τινα σοι ἀπολογίαὶν ποιήσομαι τὸ παρὸν, ἔχων ἐν ἐτόίμῳ * τὰς ὑπὲρ αὐτῆς ἀποδείξεις· πρὸς δὲ τὸν τοῦ σοῦ ἀδελφοῦ θάνατον, ἐκεῖνό σοι ἀπολογήσομαι, ὡς οὐ μὴ φανήσομαι τὴν ἐκείνου ψυχὴν ἠδίκως πάποτε, οὐκ ἔργῳ, οὐ λόγῳ, οὔτε τινι διανοίας ἐπισοῆματι· οὐδ' εἰ μυρία κάμοις περὶ τούτου ἀνερευνῶν· ἡ ἀλήθεια γὰρ ἀμετάβλητος· ἠπιστάμην γὰρ αὐτὸν χριστιανὸν τε ὄντα, θεοφιλῆ τὲ καὶ δίκαιον, καὶ περὶ τοὺς τοῦ Χριστοῦ νόμους πρόθυμόν τε καὶ σπουδαῖον ὑπάρχοντα· ἴστω τοίνυν οὐρανός τε γῆ καὶ πᾶς ὁ τῶν ἀγίων ἀγγέλων χορός, καὶ Χριστὸς ὁ τοῦ Θεοῦ υἱός, ὃ ἐγὼ λατρεύω ἐν τῷ ἐμῷ πνεύματι, ὡς καθαρὸς ἐγὼ τῆς ἐκείνου σφαγῆς τὲ καὶ τελευτῆς, καὶ μηδὲν συνεισενεγκῶν εἰς τὸν ἐκείνου φόνον τὸν ἀδικὸν τοῖς τούτων κατεργασαμένοις ἀνοσίαις ἀνδράσιν· οὐδὲ γὰρ παρῶν ἦμην τότε σὺν Κωνσταντίῳ, ἀλλὰ τὴν Αἴγυπτον εἶχον αἰκησίῳ τε καὶ δίαιταν μέχρη τοῦ παρόντος ἐνιαυτοῦ· καὶ ταύτην μὲν ἀπολογίαὶν ποιῶμαι περὶ τοῦ σοῦ ἀδελφοῦ.

* cod. τιμῆ.

45. Περὶ δὲ τοῦ τὸν Χριστὸν ἐξομώσασθαι καὶ τὸν ἑλληνικὸν ἀσπάσασθαι βίον, τοῦτο σοι ἀπεκριθήσομαι, τῶν τριῶν παίδων τῶν ἐπὶ Ναβουχοδονόσορ τὴν φωνὴν δανεισάμενος, ὡς γνωστὸν ἔστω σοι, βασιλεῦ, ὅτι τὰς θεοῖς σου οὐ λατρεύω, καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσοῦ τοῦ σοῦ φιλτάτου Ἀπόλλωνος οὐ ποτὲ προσκυνήσω· ὅτι δὲ τὸν μακάριον Κωνσταντῖνον τὸν πάντων βασιλέων ὑπέρτερον, καὶ τὸ τοῦτου γένος ἐξεμυκτήρισας, ἐχθρὸν ταῖς σοῖς ἀποκαλέσας θεοῖς, καὶ μανιώδη, καὶ φόνου μεστὸν, τοῦ τε ὁμογύνου ἀνάπλεων αἵματος, ταῦτά σοι ὑπὲρ ἐκείνου ἀπολογήσομαι· ὅτι μᾶλλον ὁ σὸς πατήρ Κωνσταντίος καὶ οἱ τούτου ἀδελφοὶ προκατήρξαν τοῦ ἀδικήματος, φάρμακον αὐτῷ δηλητήριον κερασάμενοι, καὶ θάνατον ἐλέθριον προξενήσαντες, μηδὲν πρὸς αὐτοῦ πέπονδοτες ἄδικον· ἐκεῖνος δὲ τὴν γυναῖκα Φαύσταν, καὶ πάνυ δικαίως ἀπέκτεινεν ὡς μιμησαμένην τὴν πάλαι Φαιδρᾶν, καὶ διαβαλεῦσαν τὸν τούτου υἱὸν Πρίσκον ὡς ἐρωτικῶς αὐτῇ διακείμενον καὶ τι πρὸς βίαν ἐπιχειροῦντα· καθάπερ κακένη τὸν τοῦ Θεσέως Ἰππόλυτον· καὶ δὴ κατὰ τοὺς τῆς φύσεως νόμους ὡς πατήρ τὸν υἱὸν ἠμύνατο· ὕστερον μὲν τοι μαθὼν τὴν ἀλήθειαν, καὶ αὐτὴν προσπέκτεινε, δίκην ἐπ' αὐτῇ δικάσας πασῶν δικαιωμάτων· ἀπέκλινε δὲ πρὸς τὸν Χριστὸν, οὐρανόθεν ἐκείνου καλεσάντος, ὅτε τὴν πρὸς Μαξέντιον θριμείαν τὴν καὶ βαρυτάτην διηγωνίσαστο μάχην, δείξας αὐτῷ τὸ τοῦ σταυροῦ σημεῖον μεσοῦσης ἡμέρας, ὑπὲρ τὸν ἥλιον ταῖς αὐγαῖς ἐξαστράπτου, καὶ γράμμασιν ἀστροτύπως ῥωμαϊκῶς διασημῆνας αὐτοῦ τὴν τοῦ πολέμου νίκην· ἡμεῖς τὲ γὰρ αὐτοὶ τὸ σημεῖον ἐθεασάμεθα τῷ πολέμῳ παρόντες, καὶ τὰ γράμματα ὑπάνεγνωμεν· ἀλλὰ καὶ τὸ στράτοπεδον ἅπαν τεθέατο, καὶ πολ-

λοι τούτου μάρτυρες ἐν τῷ σῶι στρατοπέδῳ τυγχάνουσιν, εἴ γε ἄρα ἐρωτῆσαι θελήσεις.

46. Καὶ τί δὴ ταῦτα λέγω; τὸν Χριστὸν ἄνωθεν εἰ προσῆται, προκατήγγειλαν ὡς καὶ αὐτὸς κρεῖττον ἐπίστασαι καὶ πᾶσαι τῆς αὐτοῦ παρουσίας αἱ μαρτυρίαι καὶ τῶν παρ' ὑμῖν σεβομένων θεῶν, καὶ τῶν χρησμῶν αἱ πραγμορεύσεις· τὰ τε σιβύλλεια γράμματα, καὶ ἡ τοῦ Βιργιλίου τοῦ ῥωμαίου ποίησις, ἣν ὑμεῖς βουκολικὴν ὀνομάζετε, καὶ αὐτὸς ὁ παρ' ὑμῖν θαυμαζόμενος Ἀπόλλων ὁ μαντικὸς τοῖονδὲ τινα περὶ Χριστοῦ ἐξεφώνησε λόγον· ἐρωτηθεῖς γὰρ παρὰ τῶν ἑαυτοῦ προπόλων, ἀποκρίνεται ὡδε·

μὴ ὄφελος πύματόν με καὶ ὕστατον ἐξερέεσθαι,
 δύσμορ' ἐμῶν προπόλων, περὶ θεσπεσίῳ θεοῦ,
 καὶ πνικῆς τῆς πάντα πέριξ βοτρυηδὸν ἐχύσης,
 τεῖρεα φῶς ποταμοῦς καὶ τάρταρον ἠέρα καὶ πῦρ,
 ἢ με καὶ εἰκ' ἐθέλοντα δόμον ἀπὸ τῶνδε διώκει·
 ἢ δὲ ἐμοὶ τριπόδων ἔτι λείπετο ἠριγένεια,
 αἱ αἱ μὲ τρίποδες στοναχάσατε, εἴχετε Ἀπολλῶν,
 εἴχετε, ἐπεὶ βροτὸς με βιάζεται οὐράνιος φῶς·
 καὶ ὁ παθῶν θεὸς ἐστὶ, καὶ οὐ θεότης πάθεν αὕτη.

47. Ὑπολαβὼν δὲ ὁ παραβάτης ἔφη· δεκῶ σε, ὦ Ἀρτεμίε, εὐ στρατηγὸν ἐν Αἰγύπτῳ παραγενέσθαι, ἀλλὰ χρησμολόγον τινα, μᾶλλον δὲ βωμολόχον ἢ μὴν ἀγύρτην, καὶ γραῶν κωθωνιζομένων λογύδρια καὶ μύθους παλαιούς καὶ γεγηρακότας ἐπισυνάγοντα. Καὶ ὁ μάρτυς· οὐ καλῶς ὑπέιληφάς, ὦ βασιλεῦ, εὐδὲ τῆς σῆς σοφίας καὶ ἀρετῆς ἰσοστάσια· ἐκ τῶν σῶν δὲ θεῶν καὶ τῶν σοὶ προσφιλῶν μαθημάτων παιδῦμαι τὰς ἀποδείξεις, ἵν' ἐκ τῶν σοὶ γνωρίμων τὸ τῆς ἀληθείας μάθαις μυστήριον, καὶ μὴ με δόξης τῆς

τῶν ἐλλήνων ἐγκαλλωπίζεσθαι ῥήμασι· μὴ δὲ γὰρ ἔλαιον ἀμαρτωλοῦ τὴν ἐμὴν λιπανάτω κεφαλὴν, ἀλλὰ τῆς σῆς κηθόμενος ψυχικῆς σωτηρίας, κινῶ πάντα λίθου ὥστε πεισθῆναι σε· ὑπολαμβάνω δὲ ὅτι ὡσπερ ὁ σατανᾶς τὸν παλαιὸν Ἀδὰμ καὶ πρωτόπλαστον ἀπετύφλωσε διὰ τῆς παρακοῆς καὶ τῆς τοῦ φυτοῦ βρώσεως, οὕτω καὶ σέ, βασιλεῦ, φθονῶν τῆς σῆς σωτηρίας, τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀπεγύμνωσε πίστεως· ὅτι δὲ τὸν ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας Θεοῦ ἀποκαλεῖς, αἰσχύνομαι τὸ τῆς ἀμαθίας, μᾶλλον δὲ κακοβουλίας ἐπάγγελμα· οὐχὶ Ἀναξαγόρας ὁ κλαζομένιος ὁ σὸς δηλαδὴ διδάσκαλος, μύθρον ἔφη τὸν ἥλιον, καὶ τοὺς ἀστέρας κισσῆρειδῆ σώματα, καὶ παντελῶς ἄψυχα καὶ ἀναίσθητα; πῶς εὖν αὐτός, βασιλέων ἄριστε καὶ φιλοσοφώτατε, τὰ ὑπὸ τῶν σῶν διδασκάλων ἀφετούμενα καὶ διαβαλλόμενα, Θεοῦ προσαγορεύεις; εἶδα γὰρ ὅτι τῆς πλατωνικῆς ὑπάρχεις αἰρέσεως, καὶ Πλάτων μὲν Σωκράτους διήκουσε, Σωκράτης δὲ Ἀρχέλαου, Ἀρχέλαος δὲ καὶ Περικλῆς Ἀναξαγόρου διήκουσαν· πῶς εὖν, ὦ Σαυμάσιε, ταῦτα προσαγορεύεις Θεοῦ, ὑπὲρ δὲ πάντας ἀσπάζεις τὸν ἥλιον, καὶ ὄρκον αὐτὸν βασιλείου τίθεςαι; ἄνω τὲ καὶ κάτω κἂν ταῖς ἐπιστολαῖς κἂν ταῖς λόγοις κἂν ταῖς προσαγορεύσεις, πολὺ τὸ μὰ τὸν ἥλιον; ἀλλὰ τί δεῖ ταῦτα μακρηγορεῖν; οὐκ ἐξαρνοῦμαι τὸν Χριστόν μου, μὴ γένοιτο, οὐκ ἀσπάζομαι τὴν μουσαρὰν ἐλλήνων ἀσέβειαν· ἀλλὰ μενῶ ἐν αἷς ἐδιδάχθην, καὶ καρτερῶ ἐπὶ ταῖς πατριάις παραδόσεσιν, ἃς οὐδεὶς καταβαλεῖ χρόνος, κἂν εἰ δι' ἄκρων τὸ σοφὸν ἐφεύρηται φρενῶν, ἢν εἴπω τί κατ' Εὐριπίδην τὸν ὑμέτερον ποιητήν.

48. Πρὸς ταῦτα ὁ Ἰουλιανὸς εἰλιγγιάσας καὶ ἐξαπο-

ρηθεῖς, οὐκ εἶχεν ὁ τι καὶ γένηται, τοῦ μάρτυρός θάυμα-
 σας τὸ πελυμαθῆς τε καὶ εὐστομον καὶ πρὸς πᾶν οὖν ἔτοι-
 μον καὶ εὐαπολόγητον· καὶ φησὶν πρὸς αὐτὸν ὁ τοῦ Χρι-
 στοῦ μάρτυς· ἄφες, ὦ βασιλεῦ, τὴν νεκρὰν καὶ ἐξωθη-
 κῦϊαν τῶν ἐλλήνων θρησκείαν· ἤδη γὰρ καὶ πρὸ πολλοῦ σέ-
 σηπεν, καὶ πρόσελθε τῷ Χριστῷ· μακρόθυμος γὰρ ἐστὶν
 καὶ φιλάνθρωπος καὶ δεχεταιί σου τὸ μεταμελές*. Ἄλλ'
 οὐκ ἦν ἄρα γνώμης ἐθελκακίης ἀντισχεῖν ὀρμῆς, οὐδὲ
 ἀνακαλέσασθαι ψυχὴν αὐτομόλῳ διανοίᾳ πρὸς ἀπώλειαν ἐρ-
 χομένην καὶ ἐπισπεύδουσαν· ὁ γὰρ Ἰουλιανὸς πάλαι τὸν ἐλ-
 ληνισμόν κατὰ ψυχὴν ὠδίνων, ἐκ τῶν ἐν Ἰωνίᾳ γενομέ-
 νων αὐτῷ πρὸς τὸν ἀμφὶ τὸν Μάξιμον φιλόσοφον συνου-
 σιῶν, ἐφ' ὅσον μὲν ὁ τε ἀδελφὸς αὐτῷ περιῆν, καὶ μετ'
 αὐτὸν Κωνσταντῖος, ὁ δὲ οὐδὲν παραγυμνοῦν ἐσάρρει, διὰ
 τὸ ἐξ ἐκείνων θείας· ἐπεὶ δὲ οὗτοι ἐξ ἀνθρώπων ἦσαν, αὐ-
 τὸς δὲ τῶν πραγμάτων ἤδη κύριος ἦν, τότε δὴ εἰς τὸ φα-
 νερόν ἀπαμφιασάμενος, πάσαις ἀθρόον εἰς τὸν ἐλληνισμόν
 ἐξερράγη ταῖς προθυμίαις.

49. Ἀπεκρίνατο τοιγαροῦν πρὸς τὸν μάρτυρα· ἐπεὶ τοὺς
 ἐμοὺς ἐξεφάυλισας λόγους, ὦ κακὴ κεφαλὴ, ἐτόλμησας δὲ
 καὶ πρὸς τὴν τῶν χριστιανῶν με πίστιν μεταγαγεῖν, ταῦ-
 τά σοι ἀντὶ τῶν θωρεῶν ὧν ὑπεσχόμην χαρίζομαι· κελύει
 οὖν ἀπογυμνοῦσθαι τὸν μάρτυρα, καὶ σούβλαις σιθηραῖς πε-
 πυρακτωμέναις τὰς πλευρὰς αὐτοῦ διαπεροῦσθαι, καὶ τὸν
 νῶτον αὐτοῦ τριβόλαις ὀξέσι κατὰκεντᾶσθαι καὶ διαρρήγνυ-
 σθαι συρόμενον ἕπτιον· τούτων δὲ μετὰ πολλοῦ τοῦ τάχους
 προσερχθέντων τῷ μάρτυρι, ἡ αὐτὴ καρτερία ἦν αὐτῷ
 καθὺς περ καὶ πρότερον, καὶ ὡσπερ ἀλλετρίου πάσχοντος
 σώματος, αὐτὸς θεατῆς ἀλλ' οὐ πάσχειν τί τῶν θειῶν

* εοῖ.
 πλημμε-
 λείς.

κατεφαίνετο· καὶ δὴ ἐπὶ πολλαῖς ταῖς ὥραις τοῦ ἁγίου βα-
σανιζομένου, καὶ μὴ δὲ μίαν φωνὴν ἢ στεναγμὸν ἀφιέν-
τος, αὐτὸς τῷ χεῖρι κροτήσας ὡσπερ ἠττημένος ἀνέστη τοῦ
βήματος, καὶ κελεύει τὸν μάρτυρα πάλιν ἐπὶ τὴν εἰρκτὴν
ἀπαχθῆναι, καὶ μήτε ἄρτον, μήτε ὕδωρ αὐτῷ παρασχε-
θῆναι, μὴ δ' ὅσα πρὸς τὸ ζῆν μεταλαμβάνουσιν ἀνθρω-
ποι· αὐτὸς δὲ ἐπὶ τὴν Δάφνην ὤρμησε, τὸ τῆς Ἀντιο-
χείας κάλλιστον ἐνδιαίτημα.

50. Περὶ δὲ τὸ μεσονύκτιον εὐχομένῳ τῷ μάρτυρι ἐπὶ
τῆς φυλακῆς, φαίνεται αὐτῷ ὁ Χριστὸς, καὶ φησὶ πρὸς
αὐτὸν· Ἀρτέμιε, ἀνδρίζου καὶ ἰσχυε καὶ μὴ φοβοῦ, μὴ δὲ
δειλία τὸν τύραννον· ἐγὼ γὰρ εἰμὶ μετὰ σοῦ, ἐξαιρούμενός
σε ἀπὸ παντὸς πειρασμοῦ καὶ πάσης τῶν κολαστηρίων ὀδύ-
νης, καὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν στεφανώσω σε, καὶ
ὡσπερ αὐτὸς ὠμολόγησάς με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς
γῆς, ὁμολογήσω καὶ γὼ σε ἐνώπιον τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν
ταῖς οὐραναῖς· θάρσει οὖν καὶ ἀγαλλία· μετ' ἐμοῦ γὰρ ἔσῃ
ἐν τῷ παραδείσῳ· ταῦτα ὁ μάρτυς ἀκούσας παρὰ τοῦ κυ-
ρίου, εὐθαρσῆς ἐγένετο, καὶ δι' ἄλης τῆς νυκτὸς ἦν δο-
ξολογῶν καὶ εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ· ἀνέβη γὰρ ἐκ τῶν πληγῶν
καὶ τῶν τραυμάτων αὐτοῦ, ὥστε μήτε μώλωπα φαίνεσθαι
ἐν τῇ ἁγίῳ αὐτοῦ σώματι· ἐποίησε δὲ πέντε καὶ δέκα ἡμέ-
ρας, μηδενὸς τὸ σύνολον γευσάμενός· ἐτρέφετο γὰρ τῇ τοῦ
ἁγίου πνεύματος χάριτι.

51. Ὁ δὲ Ἰουλιανὸς ἐπὶ τὴν Δάφνην ὤρμησε τὸ προά-
στειον ὡς προέφημεν, θυσίας ἐτοιμαζόμενος τῷ Ἀπόλλωνι,
καὶ χρησμούς παρ' αὐτοῦ δεῖξασθαι προσδοκῶν· ἡ δὲ Δάφνη
προάστειόν ἐστι τῆς Ἀντιοχείας, ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων αὐ-
τῆς χωρίων κείμενον, ἄλσεσι παντείαις συνηρεφές· πολυπρεμ-

νότατον γὰρ καὶ πολυκαρπώτατον ἔστι τὸ χωρίον, ἔνθα τῶν τε ἄλλων πανταίων δένδρων καὶ δὴ καὶ κυπαρίττων ἐξαίσιον πεφύτευται χρῆμα, πρὸς τε κάλλος καὶ ὕψωμα καὶ μέγεθος οὐ συμβλητὸν· νόματα τε πανταχῇ διαδέει ποτίμων ὑδάτων, μεγίστων αὐτόθι πηγῶν ἀναθιδόμενων, ἀφ' ὧν καὶ ἡ πόλις ἐν ὀλίγαις δὲ πόλεων ἐνυδροτάτη τυγχάνειν δοκεῖ, καὶ μὴν καὶ οἰκοδομαῖς λαμπραῖς καταλύσεων καὶ λουτρῶν καὶ τῶν ἄλλων κατασκευῶν, εἰς τε χρεῖαν καὶ κόσμον εὖ μάλα πολυτελῶς ἐξήσκηται τὸ χωρίον· ἐνταῦθα καὶ ἄλλων μὲν δαιμόνων νοαί τε καὶ ἀγάλματα ἦν, διαφερόντως γε μὴν τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἐξ ἀρχαίων τῶν χρόνων ἐνυπῆρχε θεραπευόμενον· αὐτόθι γὰρ καὶ τὸ περὶ τὴν Δάφνην τὴν καρθένον συμβῆναι πάθος ὃ ἑλληνικὸς ἔπλασε μῦθος· ἧς δὴ μάλιστα φέρειν ἔτι δοκεῖ τὴν ἐπωνυμίαν ὁ τόπος.

52. Τὸ δὲ ἀγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος, τοιόνδε τὴν κατασκευὴν ἦν· ἐξ ἀμπέλου μὲν αὐτῷ συνεπεπήγει τὸ σῶμα πανθαυμάστη δὴ τέχνῃ πρὸς μιᾶς συμφύτας ἰδέαν συναρμοσθέν, χρυσῷ δὲ πᾶς ὁ περικείμενος πέπλος ἀμφιεννύμενος, τοῖς παραγεγυμνωμένοις καὶ ἀχρῶσις τοῦ σώματος, εἰς ἀφραστὸν τι συνεφδέγγετο κάλλος· ἐστῶτι τὲ μετὰ χεῖρας ἦν ἡ κιθάρα, μωσηγετῶντα τινὰ ἐκμιμουμένῳ αἶ τε κόμαι, καὶ τῆς Δάφνης ὁ στέφανος τὸν χρυσὸν ἀναμίξ ἐπήνθον· ὡς ἠμελλε χάρις ἐξαστράψειν πολλὴ τοῖς θεασομένοις· ὑάκινθοί τε αὐτῷ δύο λίθοι μεγάλοι, τὸν τῶν ὀφθαλμῶν ἐξεπλήρου τύπον, κατὰ μνήμην τοῦ ἀμυκλαίου παιδὸς Ὑακίνθου, καὶ αἰεὶ τὸ τῶν λίθων κάλλος καὶ μέγεθος τὰν μέγιστον προσετέλει τῷ ἀγάλματι κόσμον, ἐνταθέντων περιτῶς πρὸς ἀξιορρέπειαν αὐτοῦ τῶν ἐργασαμένων· ἵνα πλείστους ἀπατάσθαι περὶ αὐτοῦ συμβαίῃ, τῷ περικαλλεῖ τῆς

προφαινομένης μορφῆς, εἰς τὸ προσκυνεῖν αὐτοῖς θελαζο-
μένους· ὕπερ οὖν καὶ αὐτὸς ὁ Ἰουλιανὸς πέπονθως ην-
πλείονα γ' οὖν ἢ σύμπασιν ταῖς ἀγάλμασι προσῆγε τὴν θε-
ραπείαν, χιλιόμβας ὄλας ἐξ ἐκάστου γένους αὐτῷ θυόμενος.

53. Ἐπεὶ δὲ αὐτῷ πάντα ποιοῦντι καὶ πραγματευομένῳ
ὅπως χροῖη τὸ ἄγαλμα, πλέον ἦν οὐδέν, ἀλλὰ τοῦτο τε
καὶ τὰ λοιπὰ αὐτόθι σύμπαντα ἀγάλματα βαθεῖα σιωπῇ
κατεῖχεν, ἐνταῦθα νομίσας τὰ ἀπὸ τῆς γοητείας ἐνδεῖν,
ἦν ἱερουργίαν καλοῦσιν Ἕλληνες, Εὐσέβιον τινα μέγιστον
ἐπὶ τὸ ταῦτα δύνασθαι, κεκτημένον ἐν Ἑλλήσι κλέος, μετα-
πεμφάμενος, τούτῳ προσέταττεν ἐπίπνουν ὅτι μάλιστα καὶ
ἐνεργὸν ἀποφαίνειν, μηδενὸς ὦν εἰς τοῦτο προσθεῖν αὐτῷ νο-
μίζει φεισάμενον· τῷ δ' ἐπειδὴ πάσας ἑαυτοῦ κεκινηκότι τὰς
μηχανὰς, καὶ μηδὲν ὅ τι πλέον ἂν ἐπινοήσειεν ὑπολειπομέ-
νη, τὸν ὁμοίον ἐσεσιωπήκει καὶ κατὰ φύσιν τρόπον, οὐδέν
τι μᾶλλον ἢ καὶ πρόσθε φθεγγόμενον, ἐνταῦθα ἤδη πρὸς
τοῦ Ἰουλιανοῦ ἐρωτώμενος καὶ καθ' ὅτι μάλιστα σιωπῇ,
καὶ ταῦτα πάντων τελεσθέντων ἐπ' αὐτῷ τῶν νομιζομένων
παρ' αὐτοῖς, Βαβύλαν ἔφη τῆς σιωπῆς τοῦτου τὸ καὶ τῶν
λοιπῶν ἀγαλμάτων αἰτιώτατον εἶναι, αὐτοῦ ἐν τῇ Δάφνῃ
κειμένου, ὡς τῶν θεῶν τὸν νεκρὸν αὐτοῦ βδελλυτταμένων,
καὶ διὰ τοῦτο τῆς ἔδουσι σφῶν ἐπιφαιτῶν οὐκ ἀνεχομένων·
οὐ γὰρ ἠβούλετο τὴν ἀληθεστάτην αἰτίαν εἰπεῖν, οὐ παν-
τάπασι γε αὐτῆς ἀνεπαίσθητος γεγονώς, ὅτι δὴ κρείττων
δύναμις ἦν, ἢ τὰς τῶν δαιμόνων ἐνεργείας πεδησαμένη·
ἄλλως τε καὶ τοῦ δαίμονος αὐτῷ τοῦ τὸν Ἀπόλλωνα ὑπο-
κρινομένου σαφῶς καὶ διαρρήδην ὡς λεγέται εἰρηκότος, μὴ
δύνασθαι ἀποκρίνασθαι διὰ Βαβύλαν.

54. Ὁ γὰρ δὴ Βαβύλας εὖτος λέγεται ἐπίσκοπος μὲν

γενέσθαι τῆς Ἀντιοχείας, Νουμεριανῶι δὲ τῷ βασιλεῖ εἰσελθεῖν βουλομένῳ ἐν τῇ τῶν χριστιανῶν ἐκκλησίᾳ κατὰ θῆτινα ἑορτὴν, στάς πρὸ τῶν θυρῶν διεκώλυσεν εἰσελθεῖν, φάσκων εἰς δύναμιν μὴ περιόψεσθαι λύκον τῷ ποιμνίῳ ἐπιερχόμενον· τὸν δὲ παραυτίκα μὲν ἀποκρουσθῆναι τῆς εἰσόδου, εἴτε θῆστασιν τινα πρὸς τοῦ ὄχλου ἔσεσθαι ὑπειδόμενον, εἴτε καὶ ἄλλως αὐτῶν μεταβουλευθῆν· ἐν χαλεπῷ μὲν τοι τὴν ἀντίστασιν τοῦ ἐπισκόπου ποιησάμενον, ἐπειθὴ ὡς ἑαυτὸν ἐπὶ τὰ βασίλεια ἀπηλλάγη, παραστήσασθαι τε αὐτὸν ἐπὶ τοῦ βήματος ἀπολογησόμενον ἐκέλευσε· καὶ θῆ παραστάντος αὐτῷ, πρῶτα μὲν τὴν τόλμαν τῆς κωλύσεως ἐνεκάλει, ἔπειτα μὲν τοι κελεύει αὐτὸν τοῖς δαίμοσι θῦειν, εἰ βούλειτό γε τὴν ἐπὶ τῷ ἔγκληματι δίκην διαφυγεῖν· τὸν δὲ πρὸς τὴν ἔγκλησιν ἀπολογησασθαι καὶ τὴν πρόκλησιν διακρούσασθαι, τὴν μὲν φήσαντα ποιμὲν ἑαυτῷ πάντα προσήκειν ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου προθυμῆσθαι, τὴν δὲ μὴ ἀνελέσθαι τοῦ ὄντως ὄντος ἀποστάντα θεοῦ, ψευδωνύμιας ὀλεστήηρι δαίμοσι θῦειν· εἶθ' ὁ μὲν ὡς ἑώρα μὴ πειθόμενον, προσέταξεν αὐτὸν ἀλύσει καὶ πέδαις ἐνδησαμένους, τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἄγειν τῆς κεφαλῆς ἀφαιρήσοντας· ὁ δὲ ἐπειθὴ ἤγετο τεθνηξάμενος, ταύτας ἀναλαβὼν ἠδὲ τοῦ ψαλμοῦ τὰς ῥήσεις, ἐπίστρεψεν ψυχὴ μου εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, ὅτι κύριος εὐηργέτησέ σε.

55. Φασὶ δὲ καὶ τρεῖς παῖδας ἀδελφοὺς τὸ γένος κομιθὴ νέους ὑπὸ αὐτῷ ἀνατρεφομένους, ἀρπαγῆναί τε καὶ αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ βασιλέως· καὶ ὡς οὐδ' αὐτοὶ θῦειν ἠθέλον, καὶ τοι παντοίας ἀνάγκης αὐτοῖς προσαγομένης, καὶ αὐτοὺς κελεῦσαι τὸν βασιλέα τῶν κεφαλῶν ἀφαιρεῖν· οὗς ἐπειθὴ ἤκου εἰς τὸ προκείμενον χωρίου, ὁ Βαβύλας ἑαυτῇ προστησάμε-

νος, προτέρους προσῆγε τῷ ξίφει τοῦ μή τινα τέρεσαντα αὐτὸν ἀναδύναί τὸν θάνατον, καὶ ἀποτεμνομένων ταύτην ἂν εἰπὼν τὴν φωνήν, ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἃ μοι ἔδωκεν ὁ θεός· ἔπειτα καὶ αὐτὸς προύτεινε τὸν οἰκεῖον αὐτοῦ ἀχένα τῷ ξίφει· ἐντειλάμενος τοῖς τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀναλεξάμενοις, τὰς ἀλύσεις καὶ τὰς πέδας αὐτῇ συνθάψαι, ἵν' ἢ μοι ταῦτα φησὶ κειμένῳ κόσμος· καὶ οὖν καὶ μετ' αὐτῶν ἔτι τυγχάνει κείμενος, ὡς φασὶ· τοῦτον τὸν Βαβύλαν ὁ Ἰουλιανὸς, ἐπειδὴ πρὸς τοῦ Εὐσεβίου ἤκουσε κώλυμα τῆς ἀγάλμασιν εἶναι τοῦ μή χρᾶν, αὐτίκα προσέταξεν αὐτῇ θήκη, λίθου δ' ἐστὶ μεγάλου πεποιημένη, μετάγειν ἐκ τῆς Δάφνης οἷς τί τοῦτο διαφέρει πόρρω ποῦ αὐτὸν ἀλλαχόσε, ἵνα ἢ καὶ βούλωνται μετασθησάμενους· εὐθύς οὖν ὁ τῆς πόλεως ὄχλος προχυθέντες ὡς ἐπὶ μεγάλῃ αἰτίᾳ, καὶ περιβαλλόμενοι εἶλκον τὴν θήκην· ἢ δὲ ὡς οὐχ ὑπ' ἀνθρώπων ἐλκομένη μᾶλλον ἢ κρείττονος αὐτὴν κινύσης δυνάμεως, ἔφθανε προθυμίαν ἐφεπομένη· αὐθήμερον γέ τοι αὐτὴν σταδίους πλέον ἢ πεντήκοντα κομισάμενοι, ἐν τῷ καλουμένῳ κοιμητηρίῳ κατέθεσαν· ἔστι δὲ ἐν τῇ πόλει οἶκος σωματῶν παλαιῶν ἀνδρῶν καὶ ἐνίων γε ἐπ' εὐσεβείᾳ μαρτυρούμενων, πολλὰ θεδεγμένους· τότε μὲν οὖν τὴν θήκην ἐνταῦθα εἰσεκόμισαν.

56. Ὁ δὲ Ἰουλιανὸς παρσκευάζετο πλήθος ἱερέων τε καὶ ἀναθημάτων, ὡς τῇ ὑστεραίᾳ σὺν αὐτοῖς εἰς τὴν Δάφνην ἀναβησόμενος, νῦν γε θὴ πάντως ἐλπίζων εἰ μὴ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ τοῦ γε Ἀπόλλωνος τεύξεσθαι ἀποκριθισμένου· ἐπὶ τοῦτον γὰρ αὐτῷ πᾶσα τῆς προθυμίας ἢ ἐλπίς ἦν καὶ ὁ τόνος, ὡς αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἑτέρῳ τὸ τοιοῦτον διαφέρου κατὰ τε τὴν μαντικὴν τέχνην, καὶ αὐτῷ τὸ χωρίον

ἀνείτο ἡ Δάφνη, νομίζοντι αὐτῷ ἐν τε τῷ οἰκίῳ τόπῳ εἰκότως, ἢ τῶν ἄλλων δαιμόνων ἐσχύειν· ὁ δὲ Εὐσέβιος καὶ οἱ λεγόμενοι ἱερεῖς καὶ τῶν νεοκόρων τὸ πλῆθος προσδεχόμενοι τὸν βασιλέα, ἐν ἀγῶνι μεγάλῳ ἕστασαν, καὶ διηγρύνουσι περὶ τὸ ἄγαλμα, πάντα πραγματευόμενοι, ὅπως ἐπειθᾶν ἀφίκηται, τύχοι αὐτοῦ φθρεγξαμένου· ὡς ἄλλης γε αὐτῷ ἔτι προφάσεως εἰς ἀναβολὴν μὴ ὑπολειπομένης· ἐπειδὴ δὲ πόρρω τῶν νυκτῶν ἦν, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πῦρ ἀθρόως κατενεχθὲν, ἐνέσκηψε τῷ νεῷ καὶ ἅμα πανταχόθεν αὐτὸν δραξάμενον, ἐμπιπρᾶ αὐτῷ ἄγαλματι καὶ αὐτοῖς ἀναθήμασιν· πάντων δὲ ὁμοῦ καταφλεγόμενων, καὶ τοῦ πυρὸς ἐπὶ μέγα ἐξαιρουμένου, βοή μὲν αὐτίκα μεγάλη περὶ τὸν νεῶν ἦν, καὶ θόρυβος οὐθενὶ ἰοικῶς, καὶ θῆ πολλῶν ἐπαμύνασι προσυμυμένων, οὐδεὶς ἦν ὁ πρὸς τὸ πῦρ ἀντισχεῖν δυνησόμενος· ἀλλ' οἱ μὲν ἔθεον τῷ ἄρχοντι τῆς ἐώας Ἰουλιανῷ μνηύσοντες, ὁ δὲ λοιπὸς ὄχλος ἕστασαν ὑπ' ἐκπλήξεως θεαταὶ τοῦ παραδόξου τῆς καταλαβούσης αὐτοὺς συμφορᾶς γενόμενα· τὸ δὲ πῦρ οὐθενὸς ἦν τῶν ἄλλων ἀπτόμενον, τοσαύτης γε καὶ οὗτος ἀμφιλαφεὺς ὕλης ἐκεῖ πεφυκῆτας, ὅτι μὴ μινώτατον ἐμπροσθὸν κατέφλεγε σὺν τοῖς ἐνοῦσι τῷ νεῷ, ὡς τὸ μὲν ἄγαλμα καὶ πᾶν ὅ τι ἐν ἀναθήμασιν ἦν, καθάπαξ ἀφανισθῆναι· βραχέα δὲ λειψθῆναι τῶν οἰκοδομημάτων ἐδάφη, μνημεῖα τοῦ πάθους, ἃ καὶ νῦν ἔτι δεῖκνυται, σαφέστερον τὸ δεῖγμα τοῦ θεηλάτου πυρός.

57. Ὁ δὲ Ἰουλιανὸς τὰ συμβάντα ἀκούσας, ὀργῆς τε πιμπλάται, καὶ θεινὸν ποιησάμενος εἰ χριστιανοὶ τοῖς συμβεβηκόσιν ἐπιτωθᾶσιν μέλλοιεν, αὐτίκα προστάττει τῆς μεγάλης αὐτοὺς ἐξωθεῖν ἐκκλησίας, καὶ ταύτην μὲν ἄβατον αὐτοῖς παντελῶς ἀποφαίνειν, ὡς ὅτι ἀσφαλέστατα αὐ-

τὴν ἀποκλεισαμένους, τὰ δὲ κειμήλια πάντα δημοσιῶν· δέ-
 δωκε δὲ καὶ τοῖς ἔλλησιν ἄδειαν, ὥστε εἰσέρχεσθαι αὐ-
 τοὺς εἰς τὰς τῶν χριστιανῶν ἐκκλησίας, καὶ παιεῖν ὅσα
 βούλονται· τούτων οὖν παρὰ τοῦ τυράννου καὶ ἀσεβοῦς Ἰου-
 λιανῶ κελευσθέντων, τί τῶν μεγίστων κακῶν οὐκ ἐτελέ-
 σθη; τί δὲ τῶν ἀπηχεσάτων οὐκ ἐλέχθη, τῶν ἀφέτη γλώσ-
 ση λαλούντων τὰ ἄρρητα κατὰ τῆς τῶν χριστιανῶν πί-
 στεως, καὶ βλασφημούντων εἰς τὸν κύριον καὶ θεὸν ἡμῶν
 Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν; ἐν μὲν γὰρ σε-
 βαστῇ τῇ πάλαι μὲν Σαμαρεία, νῦν δὲ παρὰ Ἡρώδου κτι-
 σθείσῃ καὶ Σεβαστῇ ἐπικληθείσῃ, τὰ ὅσα τοῦ προφή-
 του Ἐλισσαίου καὶ τοῦ βαπτιστοῦ Ἰωάννου ἐκ τῶν θηκῶν
 ἐξαγαγόντες, καὶ ἀλόγων ἀκαθάρτων ὁστέοις προσμίξαντες
 κατέκαυσαν, καὶ τὴν κόμην εἰς τὸν ἀέρα ἐλίκησαν· τὸν
 δὲ τοῦ σωτῆρος ἀνδριάντα ἐν Πανέαδι τῇ πόλει πρὸς τῆς
 αἰμορροησάσης γυναικὸς κατασκευασθέντα μεγαλοπρεπῶς, ἣν
 ὁ Χριστὸς ἰάσατο, καὶ ἰδρυθέντα ἐν ἐπισήμῳ τῆς πόλεως
 τόπῳ, ὃν μετὰ χρόνον γνωσθέντα, ἐκ τῆς αὐτόθι φου-
 μένης βοτάνης τοῦ θαύματος, οἱ χριστιανοὶ ἀράμενοι, ἐν
 τῷ τῆς ἐκκλησίας διακονικῇ ἔστησαν, τοῦτον οἱ ἔλληνας
 κατασπάσαντες, καὶ τῶν ποδῶν σχοίνους ἐξάψαντες, ἐσύ-
 ραν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς· ἕως οὗ κατὰ μικρὸν ἀποθραυόμενος,
 ἠφάνισθη, μόνης τῆς κεφαλῆς καταλειφθείσης καὶ ἀρπα-
 γείσης ὑπό τινος ἐν τῷ θορυβεῖσθαι τοὺς ἔλληνας, λαλούν-
 των αὐτῶν βλάβη καὶ ἀπηχεστάτα ῥήματα εἰς τὸν κύριον
 ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ἃ μή τις ἀνθρώπων ἤκουσε πώποτε.

*Philo-
stor.lib. 7.*

58. Αὐτὸς δὲ ὁ ἀσεβέστατος καὶ πάντων παρανομοῦτα-
 τος Ἰουλιανὸς ἠγαλλιᾶτο καὶ ἔχαιρεν, καὶ γαυριῶν ἐπὶ τού-
 τοις, ἐκέλευσε καὶ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸν τῶν ἰουδαίων

Philostorg. loc. cit.

ἀνιστᾶν· καὶ τοὺς χριστιανούς τῆς πόλεως ἐκβαλῶν, ταῖς ἰουδαίαις ἔδωκε κατικεῖν· ἀποσεύλας Ἀλύπιόν τινα τοῦ μετὰ σπουδῆς τὸν ναὸν ἀνοικοδομήσασθαι· αὐτὸς δὲ προκαθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος ἐν τῇ καλουμένῃ βασιλικῇ, ἐκέλευσε προσαχθῆναι τὸν μάρτυρα· προσαχθέντος δὲ τοῦ ἁγίου, ἔφη πρὸς αὐτὸν, πάντως ἤκουσας καὶ αὐτὸς, ἀσεβέστατε Ἀρτέμιε, τὸ τέλημα τῶν ἀσεβῶν κατὰ σέ χριστιανῶν, ἕπερ ἐποίησαν ἐν Δάφνῃ ἐν τῇ ναῷ τοῦ σωτήρος Ἀπόλλωνος, καὶ ὡς ἐνέπρησαν αὐτοῦ τὸν ναὸν σὺν ταῖς ἀναθήμασιν, καὶ τὸ πάντιμον καὶ θαυμαστὸν ἀγάλμα ἐξηφάνισαν· ἀλλ' εὖ χαρήσονται ἐπιτωδάζοντες καὶ χλευάζοντες τὰ ἡμέτερα, ἐγὼ γὰρ ἀποτίσω τὴν ὑπὲρ τούτου ποιηὴν ἐβδερμηκοντάκις ἑπτὰ, καθὼς φασὶ τὰ ἡμέτερα λόγια.

59. Καὶ ὁ μάρτυς ἤκουσα ὡς θεήλατος ὄργῃ καὶ πῦρ οὐρανόθεν κατελθὼν κατέφαγε τὸν θεόν σου, καὶ αὐτοῦ τὸν ναὸν ἐνέπρησεν πάντα καὶ κατηδάφισεν· εἰ οὖν θεός ἦν, τί μὴ ἑαυτὸν ἐκ τοῦ πυρὸς ἐρρύσατο; Καὶ ὁ παραβάτης· τάχα καὶ αὐτὸς ἔοικάς μοι, ἀνοσιώτατε, κερτομεῖν ἐπὶ ταῖςδε καὶ κατακαχγάζειν, ὡς ἄτε παρὰ τοῦ θεοῦ σου ἐκδίησιν τινὰ προσδεξάμενος. Καὶ ὁ μάρτυς· ἐγὼ πάντοτε, δυσσεβέστατε, ἐπὶ τῇ τῶν δαιμόνων πτώσει τῶν παρὰ σοῦ τιμωμένων κομπάζω καὶ χαιρῶ καὶ ἀγαλλιω· καὶ ἐπὶ πάσιν οἷς ὁ Χριστός μου τερατουργεῖ, τερπόμενος γέγηθα· ἐκδικησιν δὲ τῶν εἰς ἐμὲ πραττομένων παρὰ σοῦ, ἐκεῖ θέσομαι ὅπου ἂν τὸ πῦρ ἐκεῖνο τὸ ἀκίμητόν σε καταλήψεται καὶ ἡ διαιωνίζουσα κόλασις· κἀνταῦθα δὲ εὖ πολὺς παρελεύσεται χρόνος, καὶ τὸ μνημόσυνόν σου μετ' ἡχοῦ ἀφανισθήσεται. Καὶ ὁ παραβάτης· εἰ οὖν ἀγαλλιῶς ἐπὶ τούτοις καὶ ἐπευφραίνεις, ἀνοσιώτατε, προσθήκη ἐγὼ σοι

ποιήσομαι τοῦ ποθομένου ἀγαλλιᾶμαι· ἀλλὰ, δυσμενέσα-
τε, φείδομαι σου δι' οἰκίαν χρηστότητα, καὶ βουλομαί σε τῆς
ἀνείας παυσάμενον, σώφρονι λογισμῶ χρήσασθαι, καὶ πρόσ-
ελθεῖν θύσοντα τοῖς ἀθανάτοις θεοῖς· καὶ ἀξιώματι γὰρ
μεγίστῳ κεκόσμησαι, καὶ πλοῦτος ἱκανὸς ἄνωθ' ἐν σοὶ καὶ ἐκ
προγόνων σεσώρευται, καὶ πολλά σοὶ τὰ τῆς ἀρετῆς πλεο-
νεκτήματα αἱ θεοὶ παρεσκευάσαν, καὶ αὐτὸς ἀχάριστος ὤφθης
περὶ αὐτούς.

60. Καὶ ὁ μάρτυς· τί μαίνη, παρανομώτατε, καὶ ἀσχολῆ
ἐπὶ τοῖς ὀλεθρίοις ῥήμασιν; ἔασας τὰς βαρβαρικὰς ἐπαναστά-
σεις καὶ τὸν περσικὸν ἀνεβάλλου πόλεμον, δι' ὃν τὴν οἰκουμέ-
νην πᾶσαν ἐσάλευσας, καὶ εἰς ἐμὲ τὸν τοῦ Θεοῦ δοῦλον ἀσ-
χολῆ; δίδου ἀπόφασιν κατ' ἐμοῦ εἰάν ἐθέλεις· ἐγὼ γὰρ τοῖς
θεοῖς σου εὐλατρεῶ, αὐτὲ τοῖς σοῖς προσάγμασιν ὑποκύπτω,
ἀλλὰ τῷ Θεῷ μου καθ' ἐκάστην προσφέρω θυσίαν αἰνέσεως
καὶ ἐξομολογήσεως· πείει οὖν ὁ θέλεις, παρανομώτατε. Ταῦ-
τα ὁ παραβάτης ἀκούσας καὶ πλήρης θυμοῦ γενόμενος,
λατόμους καὶ λιθοξόους ἐκέλευσεν ἐσελθεῖν, καὶ φησὶ
πρὸς αὐτούς· ὁράτε τὴν ἀπότομον πέτραν τὴν ἀπέναντι
τοῦ Θεάτρου πρὸς τὸ κάταντες τῆς πόλεως ῥέπουσαν;
ταύτην οὖν διχάσαντες, καὶ τὸ ἕτερον μέρος αὐτῆς ἀνω-
φερέστερον στήσαντες, τουτονὶ τὸν ἀλιτήριον ἐμβιβάσατε
μέσον· καὶ τοὺς δεσμοὺς τῆς πέτρας ἐναπερῆξάντες,
ἄφετε μετὰ ῥύμης καὶ βάρους ἐναπελθεῖν πρὸς τὸ μέρος
ἕθεν δεδίχασται· καὶ τούτου μέσον ἐρισκομένου ἄπας κατὰ
μικρὸν συνθλασθήσεται, καὶ τὰ ἐντὸς αὐτοῦ πάντα διαρ-
ράγησονται· ἴν' εἶδη τίνι ἀντίσταται, καὶ τίνι πρὸς μά-
χην ἐξώπλισται, καὶ τί παρὰ τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ ὠφελήθησε-
ται, εἰ ἄρα θυθήσεται αὐτὸν ἐξελεῖσθαι ἐκ τῶν χειρῶν μου·

τοῦ ἔργου δὲ θάττον λόγου περαιωθέντος, ἀφῆκαν οἱ λαξευταὶ τὴν πέτραν ὡς ὁ τύραννος ἔφησεν· ἡ δὲ σὺν βάρει πολλῇ ἐπὶ τοῦ πρανοῦς ἐλεχθεῖσα, ὅλον ἐκάλυψε τὸ σῶμα τοῦ μάρτυρος, καὶ τοσοῦτον αὐτὸν ἐξεπίεσεν, ὥστε τῶν ὀστέων αὐτῶν καταθραυσμένων ἦχόν τινα κροτηθῆναι φοβερὸν τε καὶ βίαιον καὶ ξένον ἀνθρώπινη ἀκοῇ.

61. Καὶ ἦν ὁ ἅγιος μέσσω τῶν πετρῶν στενοχωρούμενος καὶ ἐκπιεζόμενος, ἐπικαλούμενος τὸν Χριστὸν καὶ λέγων· ἐν πέτρα ὕψωσάς με, ὠδήγησάς με, ὅτι ἐγενήθης ἐλπίς μου· πύργος ἰσχύος ἀπὸ προσώπου ἐχθροῦ· ἔστησας ἐπὶ πέτραν τοὺς πόδας μου, καὶ κατεύθυνσας τὰ διαβήματά μου· δέξαι τοίνυν μονογενὲς τὸ πνεῦμά μου, ὁ εἰδὼς τὴν στενοχωρίαν μου, καὶ μὴ συγκλείσης με εἰς χεῖρας ἐχθρῶν· ἦσαν γὰρ πάντα τὰ ἐντὸς αὐτοῦ διερρωγόντα, καὶ τῶν ὀστέων ἡ ἀρμονία πᾶσα συντεθλασμένη, καὶ αἱ βολβοὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἐκπεπηδηκότες ἐκ τῶν θυρίδων αὐτῶν· ἀλλὰ καὶ οὕτως ἦν ἐγκαρτερῶν ὁ τοῦ Χριστοῦ γενναῖος ἀθλητὴς ὡσπερ ἄκρων ἀνήλατος, ἢ λίθος ἀτέραμνος, καὶ παντὸς ἀδάμαντος ἰσχυρότερος· ποιήσάντος οὖν τοῦ ἁγίου ἐν μέσῳ τῶν πετρῶν ἡμερονύχσιον, ἐκέλευσεν ὁ παράνομος Ἰουλιανὸς διαξευθεῖναι τὰς πέτρας, προσδοκῶν αὐτὸν διερρωγόντα καὶ συντεθραυσμένον καὶ νεκρὸν εὐρεθῆσθαι· ἀνεωχθειῶν δὲ τῶν πετρῶν, ἐξῆλθεν ὁ ἅγιος περιπατῶν, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχων ἐκπεπηδηκότες, καὶ τὰς ἰδίας ἔδρας καταλιπόντας, θάμα φρικτὸν καὶ δειγνύμα ξένου τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρχου φύσεως, ἀνθρώπος γυμνὸς κατεθλασμένων αὐτοῦ τῶν ὀστέων καὶ τῶν ἀρμονιῶν συντεθραυσμένων, τὴν οἰκονομίαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐν τῷ περιέχοντι σώματι ἐξελθούσαν παραδεικνύς, περιε-

πάται καὶ διελέγετο, καὶ πρὸς τὸν τύραννον ἀντεφθέγγετο.

62. Ὁν ἰδὼν ὁ παμμίαρος Ἰουλιανὸς, ἐκθαμβὸς ὄλος ἐγένετο, καὶ πρὸς τοὺς παρόντας ἐφθέγγετο· ὁράτε, ἔφη, θεάμα ξένου καὶ διήγημα τῆς ἀνθρώπινης ἀλλότριου φύσεως; ἄρ' οὐκ ἐπωθὸς καὶ γόης πέφυκ' ἔδε; ἄρα μὴ τι φάντασμα καὶ δαιμόνιον ἀπατηλῶν τοῦτο τεκμήριον; νῦν πείθομαι τὸν Εὐριπίδην σοφὸν εἶναι καὶ πολλῶν πραγμάτων ἐν ἐπιστήμῃ τυγχάνοντα, ἐν Ὁρέστη τάδε φιλοσοφήσαντα.

οὐκ ἔστι θεινὸν ᾧδ' εἰπεῖν ἔπος,
οὐδὲ πάθος οὐδὲ ξυμφερὰν θεήλατον,
ἧς οὐκ ἂν ἄρετ' ἄχθος ἀνθρώπου φύσις.

Μὰ τοὺς ἀθανάτους καὶ ἀήττητους θεοὺς, οὐκ ἤλπιζον, ἄνδρες, ἔτι τοῦτον τὸν παλαμναῖον καὶ ἀλιτήριον ἐν ταῖς ζωῆσι τετάχθαι· νῦν δὲ καὶ τῶν ἐνδοσείων αὐτοῦ ἐκραγέντων, καὶ τῆς ἀρμονίας ἀπάσης διαλυθείσης, κινεῖται καὶ φθέγγεται· ἀλλ' οἱ θεοὶ τοῦτον ἐταμιεύσαντο εἰς πολλῶν ἀνθρώπων σωφρονισμὸν, ἵν' ἢ μερμελούκιον ταῖς τὸ κράτος αὐτῶν μὴ προσκυνῶσι τὸ ὑπερκόσμιον· καὶ φησὶ πρὸς τὸν μάρτυρα· ἰδοὺ, ταλαίπωρε, καὶ ὀφθαλμῶν ἐστερήθης, καὶ τῶν μελῶν ἀπόντων ἠχρεῖώσαι· ποῖα σὺν ἔτι λείπεται σοὶ ἐλπίς πρὸς ὃν μάτην ἤλπισας; ἀλλὰ τὴν εὐμένειαν τῶν θεῶν ἐπικάλεσαι· ἴσως ἴλεσὶ σοὶ γενήσονται, καὶ μὴ σε ταῖς ἐν ἄθου κολάσεσι παραδώσουσιν.

63. Ὁ δὲ τοῦ Χριστοῦ μάρτυς κόλασιν ἀκούσας, ἐμειδίασε· καὶ φησὶ πρὸς τὸν ἀσυμπαθῆ καὶ ἀμείλικτον τύραννον· οἱ σοὶ θεοὶ με ταῖς κολάσεσιν παραδώσουσιν; καὶ πῶς ἐκεῖνοι, παμμίारे, τὴν ἰδίαν κόλασιν μὴ ἐκφυγόντες, ἄλλοις βοηθῆσαι δυνήσονται; ἐκεῖναις ἠτοίμασαι τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον,

ἐκείνους ὁ τάρταρος καὶ οἱ σκώληκες, καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ἰδόντων ὁ μηδέπω παύομενος· μεθ' ὧν καὶ αὐτὸς παραδοθήσῃ τῷ αἰωνίῳ καὶ ἀτελευτήτῳ πυρὶ, εἰς αἰῶνα κολασθησόμενος· ὅτι τὸν σαυρὸν τοῦ Θεοῦ κατεπάτησας, καὶ τὸ αἷμα τὸ τίμιον ὃ ὑπὲρ ἡμῶν ἐξέχεεν κοινὸν ἡγήσῃ, ἐνυβρίσας τὸ πνεῦμα τῆς χάριτος ἐν ᾧ ἡγάσθης, θαύμοσιν ὁμοφροῦν πειθόμενος· ἐμοὶ δὲ ὑπὲρ τούτου τοῦ μικροῦ καμμάτου καὶ τῆς εὐτελοῦς τιμωρίας ἧς μοι προσήνεγκας, πηλὰ ἀνταποδοθήσεται ἑπαθλα καὶ στέφανοι νικητῆριοι, εὖς ἀναθήσομαι εἰς τὸν ἀκήρατον νυμφῶνα μετὰ Χριστοῦ ἀνακληθησόμενος, καὶ ταινιωσέι μου τὴν κεφαλὴν ὃ δεσπότης Χριστὸς ὑπὲρ τὸ ἐφήμερον στέφος, ὅπερ σὺ περιδέδουσαι· ἀλλὰ τί μοι ταῦτα πρὸς σε τὸν ἀσεβῆ καὶ ἀλάστορα τύραννον; ἀπόστηθι ἀπ' ἐμοῦ, παρανομιώτατε καὶ πάντων ἀνθρώπων ἀνοσιώτατε· δίδου ἀπόφασιν κατ' ἐμοῦ ὅποιαν ἐθέλεις, καὶ εἴαν ὁ σατανᾶς ὁ κατοικῶν ἐν τῇ ψυχῇ σου ἐαβάλη σοι· ἐγὼ γὰρ τῷ σῶ θελήματι ἀντιτάσσομαι, καὶ τοῖς προστάγμασί σου οὐχ' ὑποκύπτω· ποίει οὖν ὃ θέλεις, παρανομιώτατε.

64. Ταῦτα ὁ παραβάτης καὶ τοῦ θεοῦ ἀλλότριος Ἰουλιανὸς ἀκούσας παρὰ τοῦ μάρτυρος, ἀπεφώνησε κατ' αὐτοῦ ταυτηνὴ τὴν ἀπόφασιν· Ἀρτέμιον τὸν τοῦ Θεοῦ ἐνυβρίσαντα, καὶ τοὺς ῥωμαῖκοὺς τε καὶ ἡμετέροισι καταπατήσαντα νόμους, χριστιανόν τε αὐτὸν ἀντὶ ῥωμαίου καὶ ἑλληνος καθομολογήσαντα, καὶ ἀντὶ δουκὸς καὶ αὐγουσταλίου γαλιλαῖου ἑαυτὸν ἐνομάσαντα, τῇ τελευταίᾳ τοῦ θανάτου παραδεδώκαμεν ψήφῳ, τὴν μιανὰν αὐτοῦ κεφαλὴν ξίφει ἐκκοπήναι κελεύσαντες· ταύτην οὖν τὴν ἀπόφασιν ὁ τοῦ Χριστοῦ μάρτυς δεξάμενος, ἐξελέγηθε τοῦ βήματος

μετὰ τῶν ἀπαγόντων αὐτὸν στρατιωτῶν, χαίρων καὶ ἀγάλλοιόμενος, ὑμνολογῶν καὶ δοξάζων τὸν βασιλέα Χριστόν· φθάσαντες δὲ τὸν τόπον εἰς ὃν ἔμελλεν ὁ τοῦ Χριστοῦ στρατιώτης καὶ μάρτυς τὴν τελείωσιν θέξασθαι, ἔφη πρὸς τοὺς ἀπάγοντας αὐτὸν στρατιώτας· ἀδελφοί, παρακαλῶ ὑμᾶς, ἔνδοτέ μοι μικρὸν τοῦ προσεύξασθαι· οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν εἶπον· ὡς ἐσί σοι καταθύμιον, ποιήσον· καὶ στραφεὶς ὁ ἅγιος κατὰ ἀνατολᾶς, καὶ τὰς χεῖρας εἰς οὐρανὸς ἐφάπλωσας, ἠΰξαστο οὕτως.

65. Εὐχαριστῶ σοι δέσποτα σῶτερ τῶν ἐν ἀληθείᾳ ἐπικαλουμένων τὸ ὄνομά σου, ὅτι ἐνίσχυσάς με τὸν ἀνάξιον δοῦλόν σου καταπατήσαι τὰ κέντρα τοῦ διαβόλου, καὶ συντρίψαι τὰς αὐτοῦ παγίδας ἃς ἔθετο ὑποκάτωθεν τῶν ποδῶν μου, καὶ καταισχῦναι τὸν ἀπόστατον Ἰουλιανὸν τὸν ἀποσκιρτήσαντα τῆς σῆς δεσποτείας, καὶ προσκολληθέντα τῇ διαβόλῃ καὶ τοῖς μισοῦσί σε· τὸν καταπατήσαντα τοὺς νόμους τοὺς ἁγίους σου, καὶ βεβηλώσαντα τὰ ἔνθεά σου προσταγήματα· εὐχαριστῶ σοι, φιλόθρωπε, ὅτι ἐπέιδες ἐπὶ τὴν ταπεινώσιν μου, καὶ οὐ συνέκλεισάς με εἰς χεῖρας ἐχθρῶν, ἀλλ' ἔστησας ἐν εὐρυχώρῳ τοὺς πόδας μου, καὶ κατεύθυνας τὰ διαβήματά μου· εὐχαριστῶ σοι, μονογενὲς λόγε τοῦ πατρὸς, ὅτι ἠξίωσάς με τοῦ βραβεῖου τῆς ἀνω κλήσεως, καὶ τοῦ χοροῦ τῶν ἁγίων σου, καὶ ἐτελείωσάς με ἐν τῇ ὁμολογίᾳ σου, καὶ κατήσχυνας τοὺς ἐπανισταμένους ἐπ' ἐμέ· καὶ νῦν ἐπικαλοῦμαί σε, δέσποτα, ἔπιθε ἐπ' ἐμέ καὶ ἐπὶ τοῖς ῥήμασί μου τοῖς ταπεινοῖς, καὶ θὸς ἀναψυχὴν τῇ κληρονομίᾳ σου, ὅτι ἠσθένησεν καὶ οὐ κατηρτήσω αὐτήν· ἰδοὺ γὰρ οἱ ἐχθροὶ σου ἤχησαν, καὶ οἱ μισοῦντες σε ἦραν κεφαλὴν· ἐπὶ τὸν λαόν σου κατεπανουργήσαντο γνώμην, καὶ ἔβου-

λεύσαντο κατὰ τῶν ἀγίων σου· εἶπον γάρ· δεῦτε καὶ ἐξο-
λαθρεύσομεν αὐτούς, καὶ σὺ μὴ μνησθῆ τὸ ὄνομα τοῦ Χρι-
στοῦ· ἔτι ταῦτα κομπάζει Ἰουλιανός· ταῦτα θρασύνεται·
ταῦτα ἀπειλᾷ τοῦ λαοῦ σου καὶ τῇ κληρονομίᾳ σου ὑπὲρ ἧς
τὸ σὸν αἷμα ἐξέχεας· ἰδοὺ γὰρ τὰ θυσιαστήριά σου κατεσκά-
φησαν, καὶ τὸ ἀγίασμά σου ἐμπέπησαι, καὶ ἡ εὐπρέπεια τοῦ
εἴκου σου ἐξηφάνισαι, καὶ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης σου ἐξουδέ-
νωται, διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, καὶ τὰς βλασφημίας ἃς ἐξέ-
χεον Ἄρειος κατὰ σοῦ τοῦ μονογενοῦς καὶ τοῦ ἀγίου σου
πνεύματος, ἀλλοτριῶν σε τῆς τοῦ πατρὸς ὁμοουσιότητος καὶ
ἀποξενῶν σε τῆς αὐτοῦ φύσεως, κτίσμα σε ἀποκαλῶν τὸν
δημιουργὸν πάσης τῆς κτίσεως, καὶ ὑπὸ χρόνον τιθεὶς τὸν
τοῦς αἰῶνας δημιουργήσαντα· φάσκων εὐτως· ἦν ποτὲ ὅτε
οὐκ ἦν ὁ υἱός· βουλήσεως καὶ θελήσεως υἱὸν σε ἀποκαλῶν
ὁ παρανομώτατος· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ὁ δυσσεβής, εὖρεν τοῦ
ἰδίου στόματος καὶ τῆς ἀδικου γλώττης τὰς ἀμειβὰς, εἰ καὶ
αἱ βλασφημίαι αὐτοῦ μένουσι, καρποφοροῦσαι αὐτῷ τὴν αἰώ-
νιον καὶ ἀτελεύτητον κόλασιν· σὺ δὲ, μακρόθυμε, στήσων
τὴν κατ' ἡμῶν τυραννίδα, καὶ σβέσον τὸν θυμὸν σου τὸν
δίκαιον καὶ τὴν ὀργὴν ἣν ἡμεῖς ἐξεκαύσαμεν, ἐν τῷ πα-
παροργίζειν σε κύριε· θρασῦσον τῆς εἰδωλολατρείας τὰ ὀχυ-
ρώματα· σβέσον τοὺς βωμοὺς τῶν εἰδώλων καὶ τὴν κνίσ-
σαν τῶν ἀκαθάρτων αἱμάτων κατάπαυσον· ἵνα σοὶ θυσία
καθαρὰ καὶ ἀναίμακτος προσάγῃται ἐν παντὶ τόπῳ τῆς
δεσποτείας σου· ἵνα σου δεξάζηται τὸ πανάγιον ὄνομα, τοῦ
πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἀγίου πνεύματος, νῦν τὲ καὶ
ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς ἅπαντας αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

66. Καὶ κλίνας τὰ γόνατα τρίτον, καὶ προσκυνήσας κατὰ
ἀνατολὰς, προστύξατο πάλιν λέγων· Θεὲ ἐκ Θεοῦ, μόνε

*Fallitur
ergo Til-
lemontius
hist. eccl.
T. VII.
p. 731. sqq.
dum Ar-
temium val-
de suspi-
catur fu-
isse ari-
anum.*

ἐκ μόνου, βασιλεῦ ἐκ βασιλείας, ὁ ἐν οὐρανῶς ὢν καὶ καθεζόμενος ἐκ δεξιῶν τοῦ σὲ γεννήσαντος Θεοῦ καὶ πατρὸς, ὁ ἐπὶ γῆς πολιτευσάμενος διὰ τὴν πάντων ἡμῶν σωτηρίαν· ὁ στέφανος τῶν ὑπὲρ σοῦ εὐσεβῶς ἀδελούτων, ἐπάκουσόν μου τοῦ ταπεινοῦ καὶ ἀναξίου δούλου σου· καὶ μετ' εἰρήνης δέξαι με τὴν ψυχὴν, καὶ ἀνάπαυσον αὐτὴν μετὰ τῶν ἁγίων τῶν ἀπ' αἰῶνός σοι εὐαρεστησάντων καὶ δοξασάντων τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον, τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος, νῦν τὲ καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς ἅπαντας αἰῶνας τῶν αἰῶνων· ἀμήν. Καὶ ἐγένετο αὐτῷ ἐξ οὐρανοῦ φωνὴ λέγουσα· Ἄρτεμιε, εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου, καὶ ἡ χάρις τῶν ἱαμάτων σοι δεδώρηται· σπεῦδε τῶνυν τὸν δρόμον σου, καὶ τὸν ἀγῶνα τελείωσον· εἰσελθε μετὰ τῶν ἁγίων, καὶ ἀπολάβανε τὸ βραβεῖον τὸ ἥτοιμασμένον ταῖς ἁγίαις, καὶ πᾶσι ταῖς ἡγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Χριστοῦ· ὁ δὲ παράνομος βασιλεὺς πεσεῖται ἐν Περσίδι, σφάγιον γενησόμενον ταῖς ἀκαθάρταις δαίμοσιν οὓς ἐθερόπενεν καὶ οὓς ἐτίμα, τριαύτην ἀντιμισθίαν παρ' αὐτῶν κομισάμενος, καὶ βασιλεύσει ἕτερος ἀντ' αὐτοῦ χριστιανικώτατος καὶ θεοφιλέστατος, καταδραύων καὶ κατασπῶν πάντα τὰ τῶν εἰδωλῶν σεβάσματα· ὁ δὲ λαὸς τοῦ Θεοῦ εὐφρανθήσεται, καὶ πᾶσαι ἐκκλησίαι ἐλευθερωθήσονται τῆς εἰδωλομανίας, καὶ βαθεῖα εἰρήνη τὴν οἰκουμένην ἅπασαν καταλήψεται, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ ὑψωθήσεται καὶ μεγαλυνηθήσεται ἀπὸ περάτων ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης. Οὐ γὰρ ἔτι ἀρεῖ κεφαλὴν ἢ εἰδωλολατρείαν, οὐδ' εὐ μὴ σχῆ χῶραν ὁ σατανᾶς, τοῦ τὸν θεμελίον τῆς ἐκκλησίας ἀνομοχλεῦσαι· πύλαι γὰρ ἄθου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς.

67. Ταῦτα παρὰ τῆς θείας φωνῆς ἐνωτισθεῖς ὁ μα-

κάριος, καὶ πληροφορίαν λαβὼν τῶν μελλόντων πραγμάτων γενήσεσθαι, εὐχαρίστησε τὴν Θεοῦ, καὶ χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης γινόμενος ἔμπλεως, ἔκλινε τὸν αὐχένα καὶ προσελθὼν εἰς τῶν στρατιωτῶν, ἀπέτεμεν τὴν ἁγίαν αὐτοῦ κεφαλὴν, εἰκάδα ἐπέχοντος τοῦ ἔκτωβρίου μηνός, ἐν ἡμέρᾳ ἕκτῃ τῆ καλουμένη παρασκευῇ· οὗ τὸ μακάριον καὶ ἅγιον σῶμα ἐξητήσατο παρὰ τοῦ βασιλέως Ἰουλιανοῦ γυνὴ τις πιστὴ ὀνόματι Ἀρίστη, διάκονος ὑπάρχουσα τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας· καὶ ἐπέτρεψε δασῆναι αὐτῇ· ἢ καὶ ποιήσασα γλωσσόκομον καὶ σμυρνίσασα τὸ ἅγιον αὐτοῦ καὶ μακάριον σῶμα, καὶ πολυτίμοις ἀρώμασι καὶ μύροις εὐωδιάσασα, κατέθετο ἐν τῇ γλωσσόκομῳ, καὶ ἀνέπεμφεν ἐν τῇ πανευδαίμῳ Κωνσταντίνου πόλει, ἐν τόπῳ ἐπισήμῳ καταφερένῃ, ὡς βουλομένη εἶκον ἄξιον τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Ἀρτεμίου, πρὸς τὸ σύναξιν ἐπιτελεῖσθαι εἰς μνημόσυνον τῆς αἰοδίμου μαρτυρίας αὐτοῦ. Ταῦτα ἐπράχθη ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ μεγίστῃ πόλει Συρίας, ἐπὶ Ἰουλιανοῦ, καίσαρος τοῦ ἐπικληθέντος παραβάτου, ἀνθυπατευόντος Δουλικίου, καὶ τὴν ὑπαρχον διεπόντος ἀρχὴν Σαλουστίου· ἐν τόπῳ καλουμένῳ Δάφνῃ, βασιλευέντος ἐφ' ἡμᾶς τοῦ κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

68. Ἐπεὶ δὲ ἀνωτέρω εἰρήκαμεν ὡς ὁ παραβάτης Ἰουλιανὸς ἀπέστειλεν εἰς Ἱεροσόλυμα τοῦ τὸν ναὸν τῶν ἰουδαίων ἀνοικοδομήσασθαι, ὃν Οὐεσπεσιανὸς καὶ Τίτιος ὁ τούτου υἱὸς μετὰ τῆς πόλεως καὶ τούτου καθεῖλεν καὶ ἐνεπύρισαν, καθὼς προεῖρηκεν ὁ δεσπότης Χριστὸς περὶ αὐτοῦ πρὸς τοὺς θεηγόρους αὐτοῦ μαθητὰς, ὅτι οὐ μὴ μείνη λίθος ἐπάνω λίθου ὃς οὐ μὴ καταλυθῆ· θέλων οὖν ὁ παράνομος τὰς

τοῦ Χριστοῦ φωνὰς ψευθεῖς ἀποδείξαι, ἐσπούδαζε μάλιστα τὸν ναὸν οἰκοδομεῖν, προστάξας ἐκ τῶν δημοσίων πραγμάτων τὲ καὶ χρημάτων ποιῆσθαι πᾶσαν τὴν τῆς οἰκοδομῆς ἔξοδον· συνδραμόντων οὖν τῶν Ἰουδαίων, καὶ μετὰ πολλῆς τῆς χαρᾶς τοῦ ἔργου ἐναρξασμένων, καὶ τὴν τῶν θεμελίων τάφρον ἐξορυττόντων ἀργυραῖς ἄμμαις καὶ σκάφαις, καὶ τοὺς θεμελίους μέλλον καταβαλλεσθαι, σφοδρότατη καταίγῃς ἐπελθοῦσα, τὸ κενωθὲν ἀντεχώννυ· ἀστραπῶν δὲ καὶ βροντῶν καθ' ὅλην ἐκείνην τὴν νύκτα συνεχῶς καταπεμπομένων, σεισμὸς ἐγγιζούσης λοιπὸν τῆς ἡμέρας ἐγένετο, ὥστε πολλοὺς καὶ ὑπαίθρους μένοντας ἐναποψύξαι καὶ πῦρ ἐκ τῶν ὀρυσσομένων θεμελίων ἐξενεχθὲν, πάντα τοὺς εὑρεθέντας ἐκείσε κατέφλεξεν· καταπεσεῖν δὲ καὶ πόλεις συνέβη τὰς περὶ Νικόπολιν, καὶ Νεάπολιν, Ἐλευθερόπολιν τε, καὶ Γάζαν, καὶ ἑτέρας πλείους· σιὰ τε τῆς Αἰλίας ἦγεν Ἱερουσαλήμ, ἥ παρὰ τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων πολλοὺς τῶν εἰρημέων κατενεχθεῖσα ἀνείλεν· πῦρ τὲ ἐκραγὲν ἀθήλως, πλείστους Ἰουδαίων κατέκαυσεν· ἐγένετο δὲ καὶ σκότος κατὰ τοὺς τόπους ἐκείνους καὶ σεισμὸς συνεχεῖς, πολλὰς φθαρὰς ἐν πολλαῖς ἐργασάμενοι πόλεσιν.

69. Ὁ δὲ Ἰουλιανὸς ἀπάραις ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας σὺν παντὶ τῷ στρατεύματι, ἐπὶ τὴν Περσίδα γῆν ἐπερεύετο καὶ τὴν Κτησιφῶντα πόλιν καταλαβὼν, ἐθέκει τὴν μέγα διαπραξάμενος ἔργον, ἐφ' ἕτερα μεταβαίνειν κρείττονα· ἔλαθεν δὲ αὐτὸν ἑξαπατηθεὶς ὁ παμμίαρος· ἔρωτα γὰρ διαβολικὸν τῆς εἰδωλομανίας ἐνκτισάμενος, καὶ ἐλπίσας διὰ μὲν τῶν ἀσέων θεῶν αὐτοῦ πολυχρόνιον τὴν βασιλείαν ἔξειν, καὶ νέον γενέσθαι Ἀλέξανδρον, περιγενέσθαι δὲ καὶ τῶν Περσῶν, καὶ τὸ τῶν χριστιανῶν ἐξαλείφειν εἰς ἅπαν

Philostorg. loc. cit.

γένος καὶ ὄνομα, ἐξέπεσε τῆς ὑπερηφάνου διάνοιας· γέροντι γὰρ ἐντυχὼν πέρση καὶ παρ' αὐτοῦ ἀπατηθεὶς, ὥστε τὰ βασίλεια τῶν περσῶν καὶ πάντα τὸν πλοῦτον ἀμογητὶ παραλήψασθαι, ἐνέβαλεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν καρμανίτην ἔρημον εἰς ἀνοδίας καὶ βάραστρα καὶ εἰς ἐρήμους καὶ ἀνύδρους τόπους μετὰ παντὸς τοῦ στρατεύματος, καὶ δίψῃ καὶ λιμῷ πιέσας αὐτοὺς, καὶ πάσαν τὴν ἵππον ἐναποκτείνας, ὁμολόγησεν ὁ πέρσης ἐκουσίως αὐτοὺς πεπλανηκέναι, ὡς ἂν διαφθαρέειν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ μὴ τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα πορθουμένην ὑπὸ τῶν ἐχθίστων θεάσαιτο· τούτου μὲν οὖν παραυτίκα μεληδὼν κατακόψαντες, τῇ θανάτῳ παρέπεμψαν· εὐθεὶς δὲ καὶ μετὰ τῆς τηλικαύτης ταλαιπωρίας, πίπτοντες ἄκοντες τῷ τῶν περσῶν στρατεύματι, καὶ συμβολῆς γεναμένης, αὐτὸς Ἰουλιανὸς τῆδε κακῆι διατρέχων καὶ διαταπτόμενος, περιπίπτει ὀράτι, ὡς μὲν τινὲς φάσκουσι, στρατιώτου· ὡς δὲ ἄλλοι, σαρακηνῶν τῶν περσῶν· ὡς δ' ὁ χριστιανῶν ὁ ἀληθὴς καὶ ἡμέτερος [λόγος], τοῦ θεσπίτου Χριστοῦ ἀντιταξάμενου αὐτῷ· τόξον γὰρ ἀθρόως ἀπὸ τοῦ ἀέρος ἐνταδὲν καὶ βέλος ἐπ' αὐτὸν ὡς ἐπὶ σκοπὸν ἀφιέν, καὶ διὰ τῶν λαγόνων ἐρμήσαν, διαμπερὲς ἔτρωσεν αὐτὸν εἰς τὰ ὑπόχονδρια· καὶ ἀνομιόξας βαρὺ τε καὶ δυσηχὲς, ἔδοξε τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐνώπιον αὐτοῦ ἐστᾶναι καὶ ἐπεγγεῖλαι αὐτῷ· ὁ δὲ σκότους καὶ μανίας πλησθεὶς δεξάμενος τῇ χειρὶ τὸ ἴδιόν αἷμα καὶ εἰς τὸν ἀέρα ῥάναις, πρὸς τῇ ἐκπνεῇ γενόμενος, ἀνέκραξε λέγων· νενίκηκας Χριστέ, χερτάσθητι Γαλιλαΐε· καὶ οὕτως τὸν ἐχθιστὸν θάνατον καταλαβὼν, κατέστρεψε τὸν βίον, τοὺς αὐτοῦ θεοὺς πολλὰ λειδορησάμενος.

70. Τοῦ δὲ παραβάτου πεσόντος ἐν τῇ μεταίχημῳ τοῦ

στρατοπέδου, Ἰσβιανὸς ἀναγορεύεται βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ στρα-
τοπέδου· καὶ σπονδὰς πρὸς τὸν πέρσην εἰρηνικὰς ποιησάμενος,
τὴν Νίσιβιν παραδούς τοῖς πέρσαις ἄνευ τῶν οἰκητόρων, ἐξ-
ἤλθεν ἐκεῖθεν· ὁ γὰρ στρατὸς λιμῇ καὶ λοιμῇ διεφθείρετο·
ἐλθὼν δὲ αὐτὸς ἐπὶ τῆς τῶν Ῥωμαίων γῆς, τῇ τῶν ἀνο-
μοιητῶν αἰρέσει προσετέθη, ἡγούν εὐνομιανῶν· φθάσαντος
δὲ αὐτοῦ τὴν γαλατικὴν ἐπαρχίαν, αὐτόθι ἐν Δαδαστιά-
ναις ἐν τιμῇ χωρίῳ οὕτω καλουμένῳ, ἄφνω καταστρέφει τὸν
βίον· καὶ μένει ὁ λαὸς ἀβασίλευτος, ἡμέρας τεσσαράκον-
τα, ἄχρις οὗ ἐλθόντες ἐν Νικαίᾳ, Οὐαλεντιανὸν ἀνη-
γόρευσαν· ὁ δὲ Οὐαλεντιανὸς τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ἀναγο-
ρεύει βασιλέα τῇ πρὸ πέντε καλανθῶν μαρτίων, μετὰ τριά-
κοντα καὶ δύο ἡμέρας τῆς αὐτοῦ βασιλείας· Οὐαλεντιαν-
ῶ τείνου ἐντυχόντες οἱ ἐπίσκοποι τῆς καθαρᾶς καὶ ὀρ-
θῆς πίστεως, ἠτήσαντο γένεσθαι σύνοδον· καὶ ἀπεκρίθη
αὐτοῖς· ὅτι ἐμοὶ μὲν ὁ Θεὸς ἔδωκεν ἄρχειν τῶν τοῦ κοσ-
μου πραγμάτων, ὑμῖν δὲ τῶν ἐκκλησιῶν· ἐγὼ τείνου εἰς τοῦ-
το τὸ πρᾶγμα οὐδὲν ἔχω· ὅπου οὖν δοκεῖ ὑμῖν συνελθόν-
τες, τὴν σύνοδον ποιήσατε· ταῦτα οὖν ἔτι ὀρθὸν ἔχων τὸ
φρόνημα καὶ μήπω διαφθαρὲν ἔφη· συναχθέντες οὖν οἱ ἐπί-
σκοποι ἐν Λαμφάκῳ, πόλις δὲ ἔτι τοῦ Ἑλλησπόντου, ἀνα-
κεφαλαιοῦνται τὰ τῆς πίστεως ὀρθὰ δόγματα· καὶ παρα-
θέντες τὴν πίστιν Λευκιανῷ τοῦ μάρτυρος, ἀναθεματίσαν
μὲν τὸ ἀνόμοιον, ὑπογράψαντες τῇ πίστει τῇ προσκετεθεί-
σῃ ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ, καὶ εἰς πά-
σας τὰς ἐκκλησίας διεπέμψαντο· ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυ-
ρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα.

*Philostor.
fragm.lib.
8.*

* *Quae est apud Surium die XX. octob. latina S. Ar-
temii passio, ea ex hac graeca sumpta fuit, multis ta-
men detractis initio et in fine, nec non in medio, partibus.*

EDITORIS MONITUM

DE SEQUENTIBUS EXCERPTIS.

*N*icetae choniatae, saeculis Christi XII. et XIII. clari, *Thesaurus orthodoxae fidei*, ab eo post occupatam a Latinis Constantinopolim in exilio compositus, satis philologis notus erat. Nam et Montfauconius in *graeca palaeographia*, et Fabricius *B. G. T. VI. ed. vet.*, nec non in *nov. T. VII*; item Bandinius in *codd. gr. laurent. T. I*, et in *monum. eccl. gr. T. III*; Cavaeus insuper aliique, doctum hoc atque exoptatum Nicetae opus commemoraverunt. Bene tamen de eo praeceteris meriti sunt Montfauconius, qui *XXVII. librorum* (id est totius operis) argumenta protulit, ex eoque Fabricius repetivit; multoque magis Petrus Morellius, a quo quinque priores libri latine vulgati fuerunt; denique Bandinius qui in *monum. indicem auctorum operumque contexit*, quibus Nicetas in *Thesauro* utitur.

Quae quum ita se haberent, dolui equidem tam utilis operis vix coeptam, et quidem latine tantummodo, editionem; neque tamen me ipsum vel vires vel otium hortabantur, ut tantum onus laboremque susciperem; quamquam in *mss. codicibus* (mirum dictu!) ipsissimum Morellii apographum graece et latine ad nos e Gallia olim delatum vidi, cuius is, ut dixi, nonnisi minimam partem edidit; eiusdem vero operis longe antiquius exemplar nanciscebar in bombycinis chartis paulo post auctoris aetatem scriptum, sed multo strictius ac more excerptorum, cuiusmodi alterum codicem bibliotheca bodleiana retinet, teste Fabricio. Decrevi itaque notabiliora saltem excerpta ex vaticanis codicibus graece excitare, capto initio a morellianae editionis fine, nimirum a sexto libro, qui, ut cognoscimus ex Montfauconii summaris, in Macedonii praesertim haeresi versabatur.

EX THESAURO ORTHODOXAE FIDEI

NICETAE CHONIATAE

EXCERPTA.

ΠΕΡΙ ΜΑΚΕΔΟΝΙΟΥ.

1. **Ε**ντεῦθεν δὲ τὴν περὶ τὸν πνευματομάχον Μακεδό- Cod. pag.
162.
νιον τῷ λόγῳ δοῦναι προθέμενος ἀρχὴν, ἀνγκυαῖον καὶ ταῦτα
προδικηγῆσασθαι οἶομαι, ὡς ἄξια τοῦ ἐπίστασθαι τοῖς φι-
λίστορσι, μηδὲ τοῖς ῥηθησομένοις ἐπίπαν ἀσυναφῆ· ὁ γάρ
τοι πολλὰ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν δηλωθεῖς λόγοις Εὐσε-
βιος ὁ Νικομηδείας πάντα τρόπον τοῖς ὀρθοδόξοις ἀντιτι-
θέμενος, πρῶτον μὲν ἐπεβούλευσεν, ὡς εἰρήκαμεν, Εὐστα-
σίῳ τῷ Ἀντιοχείας, καὶ καθεῖλε τοῦτον ἐκ διαβολῆς· Ἀλε-
ξάνδρου δὲ τοῦ τῆς Ἀλεξανδρείας μετὰ μῆνας πέντε τῆς
ἐν Νικαίᾳ συνόδου πρὸς Θεὸν ἐκδημήσάντος, διεδέξατο τὰ
προέδρια Ἀθανάσιος· ἐπειράθησαν οὖν ὁ τοῦ Εὐσεβίου χο-
ρὸς δι' ἐπιστολῶν πείθειν αὐτὸν ἵν' ἐς κοινωμίαν δέξηται
τὸν Ἀρειον· ὡς δ' οὐκ εἶξε ταῖς παρακλήσεσι, τοιόνδε τί
μηχανῶνται· Μελίτιος ὁ τῆς Λύκων ἐπίσκοπος, ὃν ἐν Νι-
καίᾳ κατέκρινε σύνοδος, ἐκλείπων τὸν βίον, Ἰωάννην τι-
νὰ τῶν αὐτῷ συνήθων ἀνθ' ἑαυτοῦ κατέστησεν ἐπίσκοπον
παρὰ τὸ δόγμα τῶν ἐν Νικαίᾳ· τοὺς τοίνυν τὰ Ἰωάννου
φρονούντας ὑπελθόντες οἱ περὶ Εὐσέβιον, ἔπεισαν Ἀθα-
νασίου κατηγορῆσαι· καὶ κατηγορήσαν ὡς οὐ κανονικῶς ἐχει-
ροτονήθη, καὶ ὡς χιτωνίου λινῶν φόρον αἰγυπτίας ἐπέβα-
λε, καὶ γύναιον ἔφθειρε, καὶ τῷ κρατοῦντι ἐπιβουλεύων Φι-

λουμένῳ τινὶ τῶν βασιλικῶν Σεραπόντων ἔπεμψε λάρνακα χρυσοῦ, καὶ τὴν ἐξ Αἰγύπτου σιτοπομπίαν ἐκώλυσε, καὶ Ἀρσενίου τινὸς ἐκτεμῶν τὴν χεῖρα γοπτείας ἕνεκεν εἶχεν.

2. Διὰ ταῦτα τοίνυν ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης σύνοδον ὁ βασιλεὺς ἀθροισθῆναι προσέταξεν· Ἀθανασίου δὲ ἀναβαλλομένου, διὰ τὸν Εὐσέβιον τὸν Παμφίλου τῆδε ἐπισκοποῦντα φίλον εἶναι καὶ συνεργὸν Εὐσεβίῳ τῷ Νικομηδείας, πάλιν οἱ Μελιτιανοὶ κατηγορήσαν αὐτοῦ ὡς μυστικὸν ποτήριον ἐν τῷ Μαρεώτῃ συνέτριψε, καὶ ἐπισκοπικὸν καθεῖλε θρόνον, καὶ ἕτερα τινὰ εἰργάσατο τῶν ἀπειρημένων· ἐπέτριψε τοίνυν ὁ βασιλεὺς ἐν Τύρῳ γενέσθαι σύνοδον, καὶ γενομένης αὐτῆς, Ἀθανάσιος ἐνίκησε κατὰ κράτος· οἱ δὲ τῆς ἀληθείας ἐχθροὶ ἐπίσκοποι μᾶλλον αὐτοῦ κατεψηφίσαντο· εἶτα καὶ εἰς τὸν Μαρεώτην ἔπεμψαν, χώραν τινὰ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπάνυμον Μαρείας τῆς λίμνης· ἦσαν δὲ αἱ πεμφθέντες Θεόγνις ὁ Νικαίας, καὶ Μάρις ὁ Χαλκηδόνος, Θεόδωρος Περίνθου ἦτοι Ἡρακλείας, Νάρκισος Νερωνιάδος, Οὐάλης Μούρσης, Οὐρσάκιος Σιγγηθόνος, Μακεδόνιος Μοψουεστίας, οἱ καὶ ζητήσαντες τὰ περὶ τῆς τοῦ μυστικοῦ ποτηρίου συντριβῆς, καὶ τῆς καθαιρέσεως τοῦ ἐπισκοπικοῦ θρόνου, τὰ μὲν ἀληθῆ παρῆλθον, ἐπλάσαντο δὲ καὶ αὐτοὶ τὰ ψευδῆ, καὶ καθήρσαν ὡς ἐνόμισαν Ἀθανάσιον, δεξάμενοι καὶ αὐτὸν Ἀρσένιον, οὗ ἔλεγον ἐκκεκρόθαι τὴν χεῖρα· ὃς πρότερον τῆς Μελιτιανῶν θρησκείας ἐπίσκοπος ὦν, τηνικαῦτα παρ' αὐτοῖς ὡς τῆς Ἰψηλητῶν ἐπίσκοπος πόλεως ὑπέγραψε κατὰ Ἀθανασίου.

3. Ἐν τούτῳ δ' ἐξεργασθέντος τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ναοῦ περὶ τὸν τοῦ κρανίου χώρον ὃς μέγα προσαγορεύεται

μαρτύριον, ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς τοὺς ἐν Τύρῳ συνειλεγμένους ἐπισκόπους καταλαβεῖν τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν τοιοῦτον καθιερωῖσαι νόον· τηνικαῦτα δὲ καιρὸν εὐρόντες οἱ ἀρειανόφρονες ἐσπούδασαν ἐν Ἱεροσολύμοις γενέσθαι σύνοδον, καὶ κοινωνίας μεταδοῦναι Ἀρείῳ καὶ Εὐζώϊῳ· πείσαντες τίνυν τὸν βασιλέα διὰ τῆς ἑαυτοῦ ἀδελφῆς Κωνσταντίας καὶ τοῦ προσηκειωμένου ταύτῃ πρεσβυτέρου ἀρειανοῦ, παρεσκεύασαν αὐτὸν θεάσασθαι Ἀρειὸν καὶ Εὐζώϊον, οὓς ἰδὼν καὶ ὑπολαβὼν παραπλησίως τοῖς ἐν Νικαίᾳ δοξάζειν, ἐπεμψε πρὸς τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις συνελθόντας, γράψας φιλάνθρωπον ἐπ' αὐτοῖς ἐνεχθῆναι ψῆφον, εἰ ὀρθῶς φανεῖεν δοξάζοντες· καιροῦ τίνυν δραξάμενοί οἱ ἀρειανοὶ ἐδέξαντο τούτους, καὶ αὐτῇ βασιλεῖ καὶ τοῖς ἀπαναχοῦ ἐπισκόποις ἔγραψαν ὀρθοδόξους ὑπάρχειν αὐτούς.

4. Τούτων οὕτω πραττομένων, Ἀθανάσιος ἐκ Τύρου φυγὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἦλθεν· οὗ τῆς δεήσεως ἀκούσας ὁ βασιλεὺς μὴ δικαίως κριθῆναι λέγοντος, ἔγραψε τοῖς ἐν Τύρῳ συναθροισθεῖσι τηνικαῦτα, καταλαβεῖν πρὸς αὐτὸν, οἷς ἂν ἐπ' ὄψεσιν αὐτοῦ δοκιμασθεῖν τὰ κατὰ Ἀθανασίου καταλαβόντων οὖν αὐτῶν, Εὐσέβιος ὁ Νικομηδείας ἰσχυρίζετο δικαίαν τὴν ἐπὶ Ἀθανάσιον γενέσθαι ψῆφον, μάρτυρας παρῆγε Θεόγνιν καὶ Μάριν καὶ Θεόδωρον καὶ Ουάλευτα καὶ Οὐρσάκιον· ὁ δὲ βασιλεὺς εἴτε ἀληθῆ πιστεύσας εἶναι τὰ λεγόμενα, εἴτε ὁμονοήσειν ὑπόνοήσας τοὺς ἐπισκόπους, ἵν' ἐκ ποδῶν γένοιτο Ἀθανάσιος, προσέταττε ἀπνεχθῆναι τοῦτον εἰς Τρίβεριν τῶν πρὸς δύσιν Γαλατῶν· καὶ ὁ μὲν ἀπήχθη, καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς Κωνσταντινίου τελευτῆς.

5. Ὁ δὲ Ἀρειὸς μετὰ τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις σύνοδον, ἤκειν

εἰς Αἴγυπτου· μὴ κοινωνήσῃς δὲ αὐτῷ τῆς ἀλεξανδρείου ἐκκλησίας, πάλιν ἀνῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν· καὶ οὕτως ἔργον ἐγένετο τῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ ἱεροῦ προσευχῆς· μετὰ δὲ ταῦτα νεωτερίζειν φανερώς οἱ περὶ Εὐσέβιον ἤρξαντο περὶ τὴν ἐκθέσιν τῶν ἐν Νικαίᾳ συνεληλυθότων, καὶ ἐκβάλλειν ἐγγράφως τὸ ὁμοούσιον· σύνοδον οὖν ἀφρισθῆναι παρασκευάσαντες ἐν Κωνσταντινουπόλει καθέειλον καὶ πεμφθῆναι πρὸς ὑπερορίαν ἔσπευσαν τοὺς τοῦ ὁμοουσίου κήρυκας, Ἀσκληπᾶν ἐπίσκοπον Γάζης, καὶ Κλιμάτιον Ἀνταράθου, ἕτερον Κλιμάτιον Πάλτου, Ἐφρατίωνα Βαλανέων, Κῦρον Βερρόιας, Δομνίωνα Σιρμίου, Ἐλλάνεον Τριπόλεως, Ἀρειον Πετρῶν τῆς Παλαιόνης, καὶ Ἀστέριον Πετρῶν τῆς Ἀρράβιας, Ολύμπιον Αἴνου, Θεόδουλον Τραϊνουπόλεως, Βινκέντιον Καπύης, Ἐφράταν Ἀγριππίνης, Εὐτρόπιον Ἀδριανουπόλεως, οὗ διάδοχος Λαύκιος, καὶ ἐπὶ πᾶσι τὸν εἰρημένον Μάρκελλον τῆς Ἀγκύρας καθήρησαν, ὑπερφυῶς γὰρ ἐχαλέπαινον αὐτῷ, οἷα μῆτε ἐν τῇ κατὰ Φοινίκην συνόδῳ τοῖς ὑπ' αὐτῶν ὀρισθεῖσι κατὰ Ἀθανασίου συνθεμένῳ, μῆτε τοῖς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπὶ Ἀρείῳ, μῆτε τῆς καθιερώσεως τοῦ μεγάλου μαρτυρίου μετασχόντι, δι' ἀποφυγὴν τῆς πρὸς αὐτοὺς κοινωνίας· καὶ ταῦτα μὲν ἔτι τοῦ μεγάλου περιόντος Κωνσταντίνου.

6. Τελευτήσαντος δ' ἐκείνου, καὶ τῆς ἀνὰ τὴν ἑω βασιλείας εἰς Κωνσταντίον περιστάσης, ἔσχε μᾶλλον ἐπίδοσιν τὰ τῶν ἀρειανῶν· ὁ γὰρ τοῖς πρεσβύτερος ἐκείνος ὄν ἀρειανόφρονα ὄντα Κωνσταντίνῳ συνέστησεν ἢ αὐτοῦ ἀδελφῆν, γέγονε καὶ Κωνσταντίνῳ κεχαρισμένος διὰ τὰς τοῦ Κωνσταντίνου διαθήκας ἀποδώσας αὐτῷ· συνήθης οὖν ἐντεῦθεν καὶ τῇ βασιλείᾳ γεγόμενος καὶ τοῖς ἐν δυνάμει θαλαμηπέλοις

εὐνούχοις, ὧν Εὐσέβιος ὁ ἐπαινέτης Ἀρείου πρόειστήκει σφόδρα συνεκρότει τοὺς ἀρειανούς· ἐν τούτῃ δὲ Ἀθανάσιος ἐκ τῶν Γαλλίων ἐπανήλθει εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἐπιτρέψαντος αὐτῷ τὴν κάθοδον, καὶ γράμματα δόντος πρὸς τοὺς ἀλεξανδρεῖς Κωνσταντίνου τοῦ ὁμωνύμου τῇ μεγάλῃ Κωνσταντίνῳ παιδὸς αὐτοῦ, ὃς ἦρχε τῶν πρὸς ἐσπέραν Γαλατῶν.

7. Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου τὸν βίον λιπόντος, διεδέξατο τὴν ἐν τῇ Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης ἐπισκοπὴν Ἀκάκιος· οὐκ εἰς μακρὰν δὲ καὶ Κωνσταντίνος ὁ βασιλεὺς πόλεμον ἐπαγαγὼν τῷ ἰδίῳ ἀδελφῷ Κωνσταντίνῳ, κτείνεται παρὰ τῶν ἐκείνου στρατηγῶν ἐν Ἀκυλίᾳ· τότε δὲ καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Κωνσταντινουπόλεως τελευτήσαντος, προεβλήθησαν παρὰ μὲν τῶν ἀρειανῶν Μακεδόνιος, παρὰ δὲ τῶν ὀρθοδόξων Παῦλος, παρὰ γνώμην τοῦ Νικομηθείας ἐπισκόπου Εὐσεβίου, καὶ Θεοδώρου τοῦ τῆς ἐν Θράκῃ Ἡρακλείας, οἷς ὡς γείτοσι ἢ χειροτονία διέφερον· ἐπὶ τούτοις εὖν ὀργισθεῖς Κωνσταντίνος, παραγέγονεν εἰς Βυζάντιον, ἦν γὰρ ἀπόδημος τηνικᾶδε, καὶ σύνοδον καδίστας παρέδωκεν Εὐσεβίῳ τῷ Νικομηθείας τὸν Κωνσταντινουπόλεως θρόνον, δευτέραν ταύτην μετατεθέντι μετάφρασιν· ἐπὶ τούτου συνεθροίσθησαν εἰς Ἀντιόχειαν τὴν μεγάλην ἐνενήκοντα καὶ ἑπτὰ ἐπίσκοποι, ὧν εἰσὶ καὶ οἱ φερόμενοι κᾶνονες· ἠθροίσθησαν δὲ προφάσει μὲν ἐπὶ καθιερώσει τῆς ἐκεῖ νεοεργηθείσης ἐκκλησίας, ἣν ἤρξατο μὲν ἀικοδομεῖν Κωνσταντίνος, ἐξεργάσατο δὲ Κωνσταντίνος· ὡς δὲ τὸ ἀπεβάν ἔδειξεν, ἐπὶ μεταποιήσει τῶν ἐν Νικαίᾳ δοξάντων.

8. Ἦγούντο δὲ τῆς συνόδου ταύτης Εὐσέβιος Κωνσταντινουπόλεως ὁ ἀπὸ Νικομηθείας μετατεθείς, Ἀκάκιος Και-

σαρείας τῆς κατὰ Παλαιστίνην, Πατρόφιλος Συδοπόλεως, Θεόδωρος Πειρίνου, Εὐδόξιος Γερμανικείας, Διαύσιος Καισαρείας Καππαδοκίας, καὶ Γεώργιος Λαοδικείας τῆς παρὰ Σύρου· Μάξιμος δὲ ὁ μετὰ Μακάριον Ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος γεγωνὸς ἐπίτηδες ἀπέφυγε ταύτην τὴν σύνοδον, μεταμελόμενος καθότι ἀπατηθεὶς ἐγένετο σύμφηρος τοῖς Ἀθανάσιον καθελοῦσιν ἐν Τύρῳ· ὑπὸ τούτων οὖν τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ συνελθυσσάντων πρὸς τῇ διαστροφῇ τοῦ δόγματος Ἀθανασίου καταψηφισαμένων, προσβλήθη Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος Εὐσέβιος ὁ ἐξ Ἐδέσης μὲν τῆς Ὀσροηνῶν ὑπάρχων, γενόμενος δὲ ὕστερον Ἐμέσης ἐπίσκοπος, ὃς καὶ διεβάλλετο ἀσκειῖσθαι τῆς ἀστρονομίας τὸ ἀποτελεσματικὸν καλούμενον μέρος· παραιτησαμένου δὲ τοῦ Εὐσεβίου τὴν Ἀλεξανδρείαν, ἐπατράπη ὁ Γρηγόριος τῶν Ταρβασσηνῶν, ἐφ' ᾧ χαλεπήναντες οἱ ἀλεξανδρεῖς, τὴν ὁμώνυμον Διονυσίου τοῦ τῆδε ἐπισκοπήσαντος ἐκκλησίαν ἐνέπρησαν· καὶ Ἀθανάσιος μὲν φυγὼν, εἰς Ῥώμην ἀφίκετο.

9. Μετ' οὖν πολὺ δὲ τελευτήσαντος Εὐσεβίου, ἀντεποιήσαντο πάλιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως Παῦλος καὶ Μακεδόσιος. Κωνστάντιος δὲ τοῦτο μαθὼν ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐπέτρεψεν Ἐρμογένει τῷ στρατηλάτῃ πρὸς τὰ θράκια πεμπομένη μέρη, ὁδοῦ πάρεργον ποιῆσαι τὸ ἐξωθῆσαι Παῦλον τῆς ἐκκλησίας· οὗ παραγενομένου καὶ στρατιωτικῇ χειρὶ χρησαμένου, ἐστασίασε τὸ πλῆθος, καὶ αὐτὸν σύραντες ἐπέκτειναν· πυθόμενος δὲ τὸ γεγονός Κωνστάντιος, κατέλαβε τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ τὸν μὲν Παῦλον ἐξήλασε, τὴν δὲ πόλιν ἐξημίωσεν, ἀφελὼν τοῦ σιτηρεσίου τοῦ παρασχεθέντος ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὑπὲρ τὰς τέσσαρας μυριάδας· οὕτω γὰρ ἐγγὺς μυριάδες ἐχορηγοῦντο πρότερον σί-

του τοῖς πολίταις ἐκάστου ἔτους ἐκ τῶν κομιζομένων ἀπ' Αἰγύπτου τῷ δήμῳ φόρων. Μακεδόνιον δὲ τῆς πόλεως τέως ἐπίσκοπον οὐκ ἐποίησεν, ἀλλ' εἶασεν αὐτὸν ἐν τῇ λεγόμενῃ ἐπὶ Παῦλον ἐκκλησίᾳ συνάγειν, ἐν ἣ καὶ ἐχειροτονήθη· καὶ οὕτως αὐτὸς μὲν ἀνέξευξεν εἰς Ἀντιόχειαν· Παῦλος δὲ τὴν Ῥώμην κατέλαβεν.

10. Περὶ δὲ τῶν κατ' Ἀλεξάνδρειαν συμβεβηκότων, Θεοδώριτος μὲν ἄλλως ἱστορεῖ· φησὶ γάρ, μετὰ τὴν Ἀθανασίου φυγὴν ἐπισκοπῆσαι Γρηγόριον ἄχρι τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου· μετὰ δὲ τὴν σύνοδον ταύτην, τὸν μὲν Γρηγόριον ἀναιρεθῆναι παρὰ τῶν ἀλεξανδρέων, ἐπανελθεῖν δὲ πάλιν τὸν Ἀθανάσιον εἰς τὸν οἰκῆιον θρόνον διὰ γραμμάτων Κώνσταντος τοῦ ἐν Ῥώμῃ βασιλεύοντος· ἐπεὶ δὲ Κώνστας ἐτελεύτησεν, αὐτῶς φυγεῖν Ἀθανάσιον, καὶ προβεβλήσθαι παρὰ τῶν ἄρειανῶν Γεώργιον τὸν κατωπαδόκην, μυρία κακὰ τοῖς τὰ Ἀθανασίου φρονεῦσιν ἐνδείξασθαι, καὶ τινὰς τῶν ἀπ' Αἰγύπτου καὶ Λιβύας ἐπισκόπων ἐξερῆσαι, Γάϊον Παραιτοῖου, Ἀγαθὸν Φραγώνως καὶ μέρους Ἐλεαρχίας τῆς Αἰγύπτου, Ἀμμώνιον Παχνεμεύωνος καὶ τοῦ λοιποῦ μέρους τῆς Ἐλεαρχίας, Ἀγασοδαίμονα Σχεδέας καὶ Μενελαΐτου, Δρακόντιον Ἐρμούπολεως μικρᾶς, Ἀδελφίον Ὀνούφως, Παφνούτιον Σάεως, ὧν καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἐν τῇ ὑπὲρ τῆς φυγῆς αὐτοῦ ἀπολογία μέμνηται· καὶ πρὸς τούτοις Ἀμμώνιον ἕτερον, Μῶϊον, Φίλωνα, Ἐρμῆν, Πλήνιον, Ψενέσιον, Ἀγαμφον, Μάρκεν, Νειλάμμωνα, Μάρκον ἕτερον, Ἀθηνόδωρον, καὶ πρεσβυτέρους Ἰέρακα καὶ Διόσκορον· οὕτως μὲν οὖν Θεοδώριτος· Σωκράτης δὲ καὶ Σωζόμενος φασὶν, ὅτι εὐθὺς μετὰ τὸ ἐβληθῆναι Παῦλον, καὶ ἀναξεῦξαι Κωνσταντίου εἰς

Ἀντιόχειαν, οἱ ἀρειανίζοντες μετέστησαν ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας Γρηγόριον, ὡς οὔτε ἐλεξανδρεῦσι καταθύμιον, καὶ ὡς ἀμελῆ πρὸς σύστασιν τοῦ οἰκείου δόγματος· ἀντὶ δὲ τούτου, Γεώργιον ἔπεμφαν, ὃς ἐκ Καππαδοκίας μὲν ὤρμᾳτο, δόξαν δὲ περὶ τὴν ἀρειανὴν θρησκείαν ἐκέκτητο.

11. Ἐν τούτῳ δὲ τὴν Ῥώμην, ὡς ἔφαμεν, κατέλαβον Ἀθανάσιος καὶ Παῦλος, ἀλλὰ καὶ Μάρκελλος ὁ Ἀγκύρας, καὶ Ἀσκληπᾶς ὁ Γάζης, ὃν οἱ ἀρειανοὶ διαβαλόντες ὡς θυσιασῆριον κατασρέψαντα, καθεῖλον, καὶ αὐτὸ αὐτοῦ Κεντιανὸν ἐχειροτόνησαν· πρὸς δὲ καὶ Λούκιος ὁ Ἀδριανουπόλεως ἐπ' ἄλλῳ τινὶ κατηγορηθεὶς· ὁ δὲ Ῥώμης ἐπισκοπὸς Ἰούλιος ὁμονοῦντας τούτους εὐρῶν τῇ ἐν Νικαίᾳ συνόδῳ, εἰς κοινωνίαν προσήκατο, καὶ ταῖς ἀνὰ τὴν ἔω πᾶσιν ἐπισκόποις ἔγραψεν ἀποδοῦναι μὲν αὐταῖς τοὺς ἰδίους θρόνους, πέμψαι δὲ τινὰς εἰς ῥητὴν ἡμέραν τοὺς ἐλέγχοντας αὐτοὺς δικαίως ἐκβεβλημένους· τούτοις θαρρήσαντες ταῖς γράμμασιν οἱ ἀμφὶ τὸν Ἀθανάσιον, ἕκαστος τὸν ἑαυτοῦ κατέλαβε θρόνον· οἱ δὲ τὰς ἐπιστολάς δεξάμενοι, χαλεπῶς ἠνεγκαν· καὶ συλλεγέντες εἰς Ἀντιόχειαν, Ἰουλίῳ μὲν ἀντέγραψαν * ὡς εὐ δεῖ κανονίζεσθαι παρ' αὐτοῦ τοὺς τῆς ἀνατολῆς ἐπισκόπους, εἰ βούλοιντό τινὰς ἐξελαύνειν τῶν ἐκκλησιῶν, ὅτι μηδὲ οἱ τῆς ἀνατολῆς ἀντέειπον ὅτε Ναυάτον ἐξήλασαν οἱ τῆς δύσεως. Κωνσταντίον δὲ παρότρυναν κατὰ Ἀθανασίου καὶ Παύλου· καὶ ὃς ἔγραψεν ἀπ' Ἀντιοχείας τῷ ἐπάρχῳ Κωνσταντινουπόλεως Φιλίππῳ Παῦλον μὲν ἐξελάσαι τῆς πόλεως, Μακεδονίᾳ δὲ παραδοῦναι τὴν ἐκκλησίαν· ὁ μὲν σὺν Παύλῳ εὐθύς ἐξηλάθη· Φίλιππος δ' ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν ὑπείγετο, σὺν θρόνον ἐπὶ τοῦ ὀχήματος ἔχων τὸν Μακεδόνιον· παρείπετο δὲ τούτοις καὶ χεῖρ

* *responsum arianorum.*

στρατιωτικῇ ξιφῆρης· πλήθους δὲ πολλοῦ παρόντος, καὶ τῷ ἐπάρχῳ καὶ τῷ Μακεδονίῳ παρόδου μὴ γινομένου, ὑπέλαβον οἱ στρατιῶται τοὺς ὄχλους ἀντίστασθαι· καὶ λοιπὸν πολλοὺς μὲν αὐτοὶ ταῖς ξίφεσιν ἀνεῖλον, πολλοὶ δὲ καὶ ὑπ' ἀλλήλων συνεπατήθησαν· καὶ ἀπέθανον ὡς λέγεται περὶ τοὺς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα καὶ τρισχιλίους· ἐπὶ τοιούτοις μὲν οὖν κατορθώμασι Μακεδόσιος παρὰ τοῦ ἐπάρχου ἐνεθρονίσθη.

12. Ἀθανάσιος δὲ τὴν ἐπιβουλὴν Κωνσταντίου δεῖσας, θανάτῳ γὰρ ζημιοῦν αὐτὸν ἠπειλήσεν, εἰς τὴν Ῥώμην ἀφίκετο· καὶ Παῦλος εἰς τὴν Θεσσαλονικίην ἀπενεχθεὶς, ὅθεν καὶ τοὺς προγόνους ἔχειν ἐλέγετο· καὶ τὴν μὲν ἔω φεύγειν ἐπιτραπεῖς, Ἰλλυρικῆς δὲ καὶ τῆς ἐπέκεινα γῆς ἐπιβαίνειν εὐκωλυθεῖς, ἀπαίρειν εἰς Κόρινθον προεφασίσσατο, καὶ τὴν Ῥώμην κατείληφε καὶ αὐτὸς· ἀναδιδάξαντος οὖν Ἰουλίου τὸν βασιλέα Κωνσταντα τὰ περὶ αὐτῶν, ἔγραψεν ἐκεῖνος τῷ βασιλεῖ Κωνσταντίῳ πέμψαι τινὰς τῶν ἐπισκόπων ἀπολογησομένους περὶ τῆς τούτων καθαιρέσεως· ἐπέμψθησαν οὖν Νάρκισσος Εἰρηνουπέλεος, Θεόδωρος ὁ Ἡρακλείας, Μάρτιος ὁ Χαλκηδόνος, καὶ Μάρκος ὁ Ἀρεθούσης· οἱ τὴν μὲν ἐν Ἀντιοχείᾳ παρ' αὐτῶν ἐκτεθεῖσαν ἀπέκρυψαν πίστιν, ἐτέραν δ' ἐκάτιυσαν ἀπόδοσαν ὅπως τῇ ἐν Νικαίᾳ· καὶ ταύτην τῷ βασιλεῖ Κωνσταντι δεδωκότες, καὶ περὶ ὧν ἐβούλοντο μηδὲν ἀνύσαντες, ὑπέσρεψαν ἀπρακταί· μετὰ δὲ τριετῆ χρόνον, ἐτέραν οἱ τῆς ἔω συντάξαντες πίστιν, ἣν καὶ μακρόστιχον ἔκθεσιν ὠνόμασαν, ἔπεμψαν ταῖς ἀνὰ τὴν δύσιν δι' Εὐδοξίου τοῦ Γερμανικείας, καὶ Μακεδονίου τοῦ Μοψουεστίας, ἐν ἧ' μνήμῃ μὲν οὐσίας οὐκ ἐπαιήσαντο Θεοῦ, ἀπεκλήρυξαν δὲ τοὺς ἐξ οὐκ ὄντων λέγοντας τὸν υἱὸν τοῦ

θεοῦ, καὶ ὅτι ἦν ὅτε οὐκ ἦν· πρὸς δὲ, καὶ τοὺς σαβελ-
λιανούς, οὓς ὀνομάζουσι ῥωμαῖοι πατροπασσίμους, ὡς τὸν
πατέρα συγχέοντα εἰς υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα, καὶ ποτὲ μὲν
αὐτὸν πατέρα, ποτὲ δὲ υἱὸν, ποτὲ δὲ πνεῦμα ὀνομάζον-
τας· τὸ γὰρ χυθῆν καὶ ἀδιακρίτως, πάσιμον ἢ ῥωμαϊκῆ
λέγει φωνῇ· ταύτην δὲ τὴν πίστιν μὴ παραδεξαμένων τῶν
δυτικῶν, ἀλλ' εἰπόντων ἀρκῆσαι ταῖς ἐν Νικαίᾳ δόξασιν,
ἔγραψε πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὁ Κώνστας ἀξιῶν ἀποδοθῆναι ταῖς
περὶ Ἀθανάσιον τοὺς οἰκείους θρόνους.

13. Ὡς δὲ οὐδὲν ἤνυετο πλέον, ἔδοξε γνώμη τῶν δύο
βασιλέων ἀθροισθῆναι σύνοδον ἐν Σαρδικῇ τῇ πόλει· καὶ
ἠθροίσθησαν κατὰ μὲν Θεοδοῦριτον πεντήκοντα καὶ διακό-
σια ἐπίσκοποι· κατὰ δὲ Σωκράτην καὶ Σωζόμενον, ἐκ μὲν
τῶν ἑσπερίων μερῶν περὶ τοὺς τριακασίους· ἐκ δὲ τῶν ἐσθίων
ἕξ καὶ ἑβδομήκοντα· αἷς συνηριθρεύετο καὶ Σαβίνος ὁ τοῦ ἐν
Ἡρακλείᾳ τῆς Θράκης μακεδονιανῶν ἐπίσκοπος, καὶ Ἰσχύ-
ρας ἐπιτραπεῖς τὴν τοῦ Μαρεώτου ἐπισκοπὴν παρὰ τῶν ἀπε-
χθανομένων τῷ Ἀθανασίῳ· καὶ εἰ μὲν δυτικοὶ κατ' αὐτὴν
τὴν Σαρδικὴν συνῆλθον, οἱ δὲ ἀνατολικοὶ καταλαβόντες
τὴν Φιλιππούπολιν ἐδήλωσαν αὐτοῖς ὡς οὐκ ἄλλως εἰς λό-
γους ἔλθεῖν αὐτοῖς ἐθέλουσιν, εἰ μὴ τοὺς περὶ Ἀθανά-
σιον ἀπαλάσσει τοῦ συνεδρίου καὶ τῆς κοινωνίας ὡς καθη-
ρημένους· τῶν δὲ μὴ ἀνεχομένων, ἐκεῖνοι συνῆδρευσαν ἀλ-
λήλοις ἐν αὐτῇ τῇ Φιλιππουπόλει, καὶ καθεῖλον ὡς ἐνό-
μισαν Ἰούλιον μὲν τῆς Ῥώμης, ὡς ἄρξαντα τῆς πρὸς Ἀθα-
νάσιον καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν κοινωνίας, Ἰουλιανὸν δὲ τὸν Κορ-
δούβης διὰ τε τὴν αὐτὴν αἰτίαν, καὶ ὅτι φίλος ἐγένετο
Παυλίῳ καὶ Εὐσταθίῳ τοῖς ἡγησαμένοις τῆς Ἀντιοχείας,
Μαξιμίῳ δὲ Τριβέρεως ὡς πρῶτον Παύλῳ κοινωνήσαντα,

Πρωτογέννην δὲ τῆς Σαρδικῆς ὡς ὑπερμαχοῦντα Μαρκέλλου τοῦ πρότερον ὑπ' αὐτοῦ καταψηφισθέντος, Γαυθέντιον δὲ ὡς ὑπεναντία σπουδάζοντα Κυριακῇ ὅν διεδέξατο, καὶ τοὺς παρ' αὐτῶν καθηρημένους περὶ πολλοῦ ποιούμενον.

14. Οἱ δὲ γε ἀμφὶ τὸν Ὅσιον συνελθόντες, ἀθώους ἀπέφηναν Ἀθανάσιον μὲν ὡς ἀδίκως ἐπιβουλευθέντα παρὰ τῶν ἐν Τύρῳ συνελθόντων, Μάρκελλον δὲ δια μὴ εὖτω λέγοντα φρονεῖν ὡς διεβάλλετο· ἐφοράθη γάρ, φησὶν ὁ Θεοδώριτος, τῶν περὶ τὸν Εὐσέβιον ἢ κακοτεχνία· ὅτι ἀζητῶν ὁ Μάρκελλος εἶρηκε, ταῦτα ὡς ὁμιλογημένα διαβεβλήκασιν· τούτων δ' ἐπὶ τῆς συνόδου τῆς κατὰ Σαρδικὴν ἀναγνωσθέντων, ὁρθῆ τοῦ ἀνδρός ἢ πίστις εὐρέθη· Σωκράτης δὲ φησὶν ὅτι ἀναπαλαίων ὁ Μάρκελλος τὴν καταδίκην, ἔπεισε τοὺς ἐν Σαρδικῇ μὴ νοῆσαι τοὺς καθελόντας αὐτὸν, ἀ γέγραφε καὶ διὰ τούτο τὴν ὑπόνοιαν τοῦ Σαμοσατέως λαβεῖν· ὁ δὲ πατριάρχης Φώτιος σχόλια παραθεῖς τοῦ τε Σωκράτους καὶ τοῦ Θεοδορίτου, φησὶν ὅτι ἐν Σαρδικῇ μᾶλλον ἠπατήθησαν· καὶ μὴ νοήσαντες ἀκριβῶς τὸ Μαρκέλλου σύγγραμμα, κακῶς αὐτὸν ἐδικαίωσαν· ὅθεν οὐδεὶς παρεδέξατο τὴν περὶ τούτου κρίσιν αὐτῶν· ἄλλ' ἔστιν ἔξω τῆς ἐκκλησίας ὁ Μάρκελλος· ἠθώωσαν δὲ εἰ ἐν Σαρδικῇ καὶ Ἀσκληπᾶν τὸν Γάζης, ὡς Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου καὶ πολλῶν ἄλλων ὑπερνήματα ἐπιφέροντων δικαιῶντα αὐτὸν· ἔτι δὲ καὶ Λεύκιον τὸν Ἀδριανουπόλεως, ὡς τῶν κατηγορῶν αὐτοῦ φυγῇ χρησαμένων· καθεῖλον δὲ Γεώργιον τὸν Ἀλεξανδρείας, Βασίλειον Ἀγκύρας τὸν ἀντὶ Μαρκέλλου, Κεντιανὸν Γάζης τὸν ἀντὶ Ἀσκληπᾶ, Θεόδωρον Ἡρακλείας, Νάρκισσον Εἰσηνουπόλεως, Ἀκάκιον Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης, Μηνόφαντον Ἐφέσου, Οὐρσάκιον Σιγγηδό-

νες, Ουάλεντα Μούρσης, Γεώργιον Λαοδικείας ήαιτοι μὴ παρόντα ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ· καὶ οὗτος κατὰ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον καὶ τοῦ πρεσβυτερίου καθαιρεθεὶς ὑπὸ τοῦ μακαρίου Ἀλεξάνδρου δι' ἀσωτίαν· καὶ ταῦτα μὲν ταιούτων ἔσχε τὸν τρόπον.

15. Οἱ δὲ περὶ Ἀθανάσιον πάλιν τὴν Ῥώμην κατέσχον· καὶ ὁ τῶν ἐσπερίων βασιλεὺς Κωνσταντὸς τὰ ἐν Σαρδικῇ γερόμενα μαθὼν, ἔγραψε τῷ βασιλεῖ Κωνσταντίῳ τῷς περὶ Ἀθανάσιον ἀποδοῦναι τὰς ἰδίας ἐκκλησίας· ὡς δ' ἀνεβάλλετο, πάλιν ἔγραψεν ἢ δεχεσθαι τούτους, ἢ πρὸς πόλεμον παρασκευάσασθαι· τῷς ἀνὰ τὴν ἑω τοίνυν ἐπισκόποις τοῦτο Κωνσταντῖος κοινωσάμενος, καὶ νομίσας εὐήθεις εἶναι διὰ ταύτην αἰτίαν ἐμφύλιον αἰρεῖσθαι μάχην, τρισὶ γράμμασιν Ἀθανάσιον μετεκαλέσατο καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ κατέλαβον σὺν τοὺς ἑαυτῶν θρόνους Παῦλος ὁ Κωνσταντινουπόλεως, Μάρκελλος ὁ Ἀγκύρας, Ἀσκληπᾶς ὁ Γάζης, καὶ Λεύκιος ὁ Ἀδριανουπόλεως· Ἀθανάσιος δ' εἰς Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας ἀφικόμενος, ἔνθα διέτριβε Κωνσταντῖος, εὖνου δῆθεν αὐτοῦ ἐπειράθη· τῶν ἀρειανῶν δὲ ὑποδεμένων, ἔφη πρὸς αὐτὸν ὁ Κωνσταντῖος· ἀξιῶ ἐκ πολλῶν τῶν ὑπὸ σὲ ἐκκλησιῶν μίαν ἔχειν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τοὺς κοινωνεῖν σοι παραιτουμένους· ὁ δὲ ὑπολαβὼν, παραπλησίαν ἔφη χάριν αἰτῷ καγῶ, βασιλεῦ, ὡς μίαν ἔχειν ἐκκλησίαν ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς τῶν ἑτεροδοξούντων τὴν κοινωνίαν φεύγοντας· ὅπερ ἀκούσαντες οἱ ἀρειανοὶ παρὰ τοῦ βασιλέως, ἐζήτησαν πλέον σὺδέν· ἐκέλευεν τοίνυν Ἀθανάσιος ἐξορμήσας, τὰ Ἱεροσόλυμα κατέλαβεν· ὧν ὁ ἐπίσκοπος Μάξιμος σύνοδον τοπικὴν ἐπιτελέσας, ἐκοινώνησεν αὐτῷ· καὶ οὕτως εἰς Ἀλεξανδρείαν ἀφικόμενος Ἀθανάσιος, τοὺς τὰ Ἀρείου φρονεῦντας ἅπαντας καθεῖλεν.

16. Ἐν τούτῳ δὲ Κώνστας ὁ τῆς ἐσπέρας βασιλείων ὑπὸ Μαγνητίου κατὰ συσκευὴν ἀνηρέθη, καὶ Κωνστάντιος αὐτοκράτωρ γέγονε τῆς ἀρχῆς ἀπάσης· ὃς καὶ τοῖς ἀρειανῶσι πειθόμενος, τὰ προδεδογμένα πάντα μετέστρεψεν εἰς τὸ ἐναντίον· Παῦλος τοίνυν ὁ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Κουκουσὸν τῆς Ἀρμενίας ἐξορισθεὶς ἀνηρέθη βρόχῳ, καὶ πάλιν τὴν ἐκκλησίαν κατέσχε Μακεδόσιος· Μαρκέλλου δ' ἐκβληθέντος, ἐγκρατῆς αὐθις ἐγένετο τῆς ἐπισκοπῆς Βασίλειος· Λούκιος δὲ σιδήρῳ δέσμιος ἐν τῇ εἰρκτῇ διεφθάρη· Ἀθανάσιος δὲ κελευσθεὶς ἀνααιρεθῆναι, μόλις διέφυγεν· ἐκστρατεύσας δὲ ἐπὶ τὴν Ἰλλυρίδα Κωνστάντιος κατὰ Βρετανίωτος τυραννήσαντος, ἦκεν εἰς τὸ Σίρμιον, ἐνθα δὴ τῆς κατὰ Φωτεινοῦ συνόδου γεγονυίας, ἐν τῇ μετὰξὺ καθηρέθη παρὰ τῶν αὐτοῦ στρατηγῶν ὁ τυραννήσας Ῥώμης Μαγνηντίος, καὶ ἕτερος τύραννος ἦ Σιλβανὸς ὄνομα· κατὰ πηλὴν τοίνυν ἄδειαν ἐπὶ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην ὁ Κωνστάντιος ὀρμήσας, ἐκέλευσεν ἐν Μεδιολάνῳ γενέσθαι σύνοδον.

17. Ἐν τούτῳ, καθὰ φησιν Σωζόμενος, εἰς Ἀντιόχειαν συνελθόντες Νάρμισσος ὁ Εἰρηνοπόλεως, καὶ Θεόδωρος Ἡρακλείας, καὶ Εὐγένιος ὁ διάδοχος Θεόγυθος τοῦ Νικαίας, καὶ Πατρέφιλος Σκυθοπόλεως, καὶ Μηνόφαντος ὁ Ἐφέσου, καὶ ἄλλοι ἀμφὶ τριάκοντα, ἔγραψαν τοῖς πανταχοῦ ἐπισκόποις κατὰ Ἀθανασίου· συνῆλθον δὲ εἰς τὸν Μεδιόλανον, ὀλίγοι μὲν ἐκ τῆς ἑω, τῶν ἄλλων ὡς εἰκὸς προφασισαμένων γῆρας ἢ νόσον ἢ ὀδαιπερίαν μακρὰν· ἐκ δὲ τῶν ἐσπερίων ὑπὲρ τοῦ τριακισίου· ἀξιούντων οὖν τῶν ἀνατολικῶν καινὴν ἐκφέρεισθαι κατὰ Ἀθανασίου ψῆφον, ἀντέστησαν τινὲς τῶν ἐσπερίων εἰ καὶ πρὸς ὑπερρίαν ἐπέμψθησαν, εἶον Λιβέριος ὁ Ῥώμης, Παυλῖνος ὁ Τριβέρεως

τῆς ἐν Γαλλίαις, Διονύσιος ὁ Ἀλβῆς τῆς ἐν Ἰταλίᾳ, Εὐσέβιος ὁ Βερκέλλων τῆς Λιγυρίας, Λουκίφερ ὁ Καράλλων τῆς Σαρδανίας, καὶ Ἰλάριος ὁ Πικκτάβων ἢ Πεκτάμων τῆς δευτέρας Ἀκουιτανίας.

18. Ἀπράκτου δὲ τῆς συνόδου ταύτης διαλυθείσης, Εὐδόξιος ὁ Γερμανικεῖας τελευτήσας μαθὼν Λεόντιον τὸν Ἀντιοχείας τῆς κατὰ Συρίαν, ἐδεήθη τοῦ βασιλέως ἐπανελθεῖν ἀπὸ Ῥώμης εἰς Γερμανικεῖαν, ὡς χριζούσης αὐτοῦ τῆς τριαύτης πόλεως· ἐπιτραπῆς αὖν τοῦτο, κατέλαχε τὴν Ἀντιόχειαν, καὶ σπουδῆ τῶν ἀρειανῶν, μάλιστα δὲ τῶν βασιλικῶν εὐνούχων, περιεποίησεν ἑαυτῷ τὴν ἐνθάδε ἐπισκοπὴν· καὶ λοιπὸν ἐπανήει τὸ Ἀετίου δόγμα τὸν υἱὸν ἀνόμοιον τῷ πατρὶ δεξάξον, ἅρα τῆς ὁμοφροσιν Ἀκακίῳ τῷ Καισαρείας, καὶ Οὐρανίῳ τῷ Τύρου· Γεώργιος δὲ ὁ Λαοδικεῖας ἐπέστειλε περὶ τῆς τριαύτης Εὐδοξίου νεωτεροποιίας Βασιλείῳ τῷ Ἀγκύρας, καὶ Μακεδονίῳ τῷ Μοφουεστίας, καὶ Νεκροπόλῳ τῷ Νικομηδείας· αἱ προσλαβόντες Εὐστάθιον τὸν Σεβαστείας, καὶ Ἐλεύσιον τὸν Κυζίκου, τῷ βασιλεῖ τὸ γεγονός ἐδήλωσαν, αἰτοῦντες ἐκείνην κρατεῖν τὴν πίστιν ἣ λέγει τὸν υἱὸν οὐχ ὁμοούσιον, ἀλλ' ὅμοιον τῷ πατρὶ κατ' οὐσίαν εἴτε ἀνομοούσιον· τοὺς δὲ λέγοντας ὁμοούσιον καθαιρεῖσθαι· δεξάμενος δὲ τὴν αἴτησιν τούτων ὁ βασιλεὺς, καὶ εὐρών ταύτην συνεπακουμένην καὶ παρ' ἐτέρων ἐπισκόπων, αἶον Οὐάλεντος Μύρσης, Οὐρσακίου Σιγυθῶνος, Γερμίνιου Σιρρίου, Αὐξεντίου Μεδιολάνων, Δημοφίλου Βεροίας τῆς Θράκης, ἔκρινεν ἐπιτελέσαι συνόδον ἐν Νικαίᾳ· παραιτησαμένων δὲ τῶν ἀμφὶ τὸν βασιλέα διὰ τὸ καὶ πάλαι ἐνθάδε τὴν περὶ τοῦ δόγματος συμβῆναι ζήτησιν, ἔδοξε ταύτην ἐν Νικομηδείᾳ γενέσθαι· σεισμῷ δὲ

αὐτῇ ἐνσκήψαντος, πάλιν ἐκρίθη γενέσθαι τὴν σύνοδον ἐν Νικαίᾳ· μεταβουλευσάμενος δ' ὁ βασιλεὺς, ἐν Σελευκείᾳ τῆς Ἰσαυρίας αὐτὴν ἠθέλησεν ἀθροισθῆναι.

19. Λογισάμενοι δὲ οἱ περὶ Εὐδόξιον ὡς ἀπάντων ὁμοῦ τῶν ἐπισκόπων ἀθροισζομένων οὐκ ἂν αὐτοὺς δυνηθεῖεν πείσαι τὸ ἀνόμιον παραδέξασθαι, μερισθείσης δὲ τῆς συνόδου ῥᾶν πείσουσι τοὺς ὀλίγους, παρεσκεύασαν συμπραττόντων αὐτοῖς τῶν εὐνούχων, δύο γενέσθαι τὰς συνόδους, τῶν μὲν ἐσπερίων ἐπισκόπων ἐν Ἀριμίνῳ τῆς Ἰταλίας, τῶν δὲ ἑώων ἐν Σελευκείᾳ τῆς Ἰσαυρίας· καὶ ἵνα τὰ πολλὰ συντέμνω, τοῦ τῆς μακαρίας λήξεως Παύλου τὸν τῆς ὁμολογίας στέφανον εἰληφότος, ἀντεισάγεται Μακεδόνιος, ὡς ἂν τις εἶπη σκότος ἡμέρας διάδοχον· ἦν δὲ τὰ μὲν πρῶτα συμφερόμενος τῆς περὶ Ἀκάκιον τὸν Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης, καὶ οὕτε ὁμοιούσιον τῷ πατρὶ ἔλεγε τὸν υἱόν, ἀλλ' ὁμοιον· μετὰ δὲ τὸ καθαιρεθῆναι πρὸς ἐκείνων ἀποχρησαμένων τῇ κατ' αὐτοῦ ὀργῇ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίου, οἷς τὸν νεκρὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου παρεκίνησε, καὶ τῶν ἐντεῦθεν σφαγῶν ἀνεφάνη αἰτίας, περὶ δὲ τούτων εἰπεῖν ἔφθημεν, διέτριβε μὲν εἰς τι περὶ Πύλας τῆς Βιθυνίας χωρίον, ἔνθα καὶ ἐτελεύτησε· πρὸς δὲ τοὺς τοῦ ἑτέρου μέρους ἦται τοὺς ἡμιαρείους, φημὶ δὲ τοὺς ἀμφὶ Γεώργιον τὸν Λαοδικείας, καὶ Βασίλειον τὸν Ἀγκύρας ἀπέκλινε, καὶ τὸν υἱὸν κατ' αὐτοὺς ἐδογματίζεε ὁμοιούσιον.

20. Αἰρεσιάρχης δὲ φιλοτιμηθεὶς ἀναρρήθῆναι, καινότερόν τι προσεπενόησε, καὶ σφοδρότερον ἐλύττησε κατὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος· τοῦτο γὰρ καὶ οἱ τὸ ὁμοιούσιον εἰσάγοντες, καὶ οἱ τὸ ὁμοιον ληροῦντες τῆς οὐσίας χωρὶς, καὶ ἀπλῶς οἱ ἀπὸ ἀρειανῶν πάντες κτίσμα μὲν ἔλεγον καὶ τοῦ

υιῶ καταδεέστερον, ὅμως δ' οὖν τῇ ἁγίᾳ τριάδι συνηρίθ-
 μουν· οὗτος δὲ ὁ κατάρατος εἰς τὴν τριάδος αὐτὸ θεολο-
 γίαν συναναλαμβάνειν ἐξέκλινεν, ἄμοιρον εἶναι λέγων τῶν
 ταιούτων πρεσβείων, διάκονόν τε καὶ ὑπρέτην καλῶν, καὶ
 ὅσα περὶ ἀγγέλων τίς λέγων οὐκ ἂν ἁμάρτοι· ὅθεν αὐτὸς
 τὲ καὶ ἡ αὐτοῦ συμμορία, πνευματομάχαι παρὰ τῶν ὀρθο-
 δόξων ἐκλήθησαν· κῆξησαν δὲ μάλιστα τὴν αἵρεσιν ταύτην
 Μαραθῶνιος ὁ Νικομηδείας, ἀφ' οὗ καὶ μαραθωνιανὸν πρὸς
 τινων οἱ μακεδονιανοὶ ὠνομάσθησαν, καὶ Ἐλεύσιος ὁ Κυ-
 ζίκου. Ἰουλιανῶ δὲ βασιλεύσαντος, ἀδείας τῇ Κωνσταν-
 τίῳ τελευτῇ λαβόμενοι οἱ πνευματομάχαι, ὧν ἦν Βασίλειος
 ὁ Ἀγκύρας, Σιλβανὸς ὁ Τάρσου, Εὐστάθιος ὁ Σεβασείας,
 Ἐλεύσιος ὁ Κυζίκου, Πausίνικος ὁ Ζήλων, Λέοντιος ὁ
 Κομάνων, Καλλίστρατος ὁ Καλλιουπόλεως, Θεόφιλος ὁ Κα-
 σταβάλων, Σωφρόνιος ὁ Πομπηίουπόλεως, καὶ οἱ τούτων
 ὁμόφρονες, εἰς ἴδιον σύστημα διεκρίθησαν, καὶ μακεδονια-
 νοὶ καλεῖσθαι φανερώς ἤρξαντο, συνόδους τέ τινας ποιησά-
 μενοι, τοὺς ἀμφὶ Ἀκάκιον ἀπεκίρυσαν.

21. Ἰβριανῶ δὲ τῆς βασιλείας ἐπιβατεύσαντος, βι-
 βλίον αὐτῷ δεήσεως ἔδωκαν, ἀξιοῦντες ἐξωθεῖσθαι τῶν ἐκ-
 κλησιῶν τοὺς τὸ ἀνόμιον δογματίζοντας, ἀντεισάγεσθαι δὲ
 ἑαυτοὺς ὡς τὸ ὁμοούσιον κηρύττοντας· ὁ δὲ βασιλεὺς ἀναπο-
 κρίτους αὐτοὺς ἀπέπεμψε, μόνον τοῦτο ἐπιφθεγξάμενος, μι-
 σεῖν μὲν φιλονεικίαν, ἀγαπᾶν δὲ τοὺς τῇ ὁμονοίᾳ προσ-
 τρέχοντας· τηνικαῦτα δὲ ὁ φιλονεικὸς τρόπος τῶν περὶ Ἀκά-
 κιον ἐξηλέγχετο, καὶ ὡς εἶπασαν αἰεὶ πρὸς τοὺς κρατοῦντας
 ἀποκλίνοντες· συνελθόντες γὰρ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας,
 εἰς λόγους ἔρχονται Μελετίῳ πρεσβεύοντι τὸ ὁμοούσιον· τοῦ-
 το δὲ ἐποίησαν, ἐπειδὴ τιμώμενον ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἑώραν

καὶ τότε διάγοντες κοινῇ οὖν γνώμῃ σύνοδον ἀφείσαντες ἐπισκόπων ἑπτὰ καὶ εἴκοσι, βιβλίον συντάττουσι, καθομολογοῦσι τὸ ὁμοούσιον· καὶ τὴν ἐν Νικαίᾳ κυρώσαντες πίστιν, τῷ βασιλεῖ τούτο δεδώκασι· ἤγουντο δὲ τῆς συνόδου ταύτης Μελέτιος Ἀντιοχείας, Εὐσέβιος Σαμοσάτων, Ἀκάκιος Καισαρείας, Πελλάγιος Λαοδικείας τῆς κατὰ Συρίαν, Ἀθανάσιος Ἀγκύρας.

22. Ἄμα δὲ τῷ βασιλεῦσαι Οὐαλεντιανὸν καὶ Οὐάλεντα, πάντες οἱ μακεδονιανοὶ πρσεβάλοντο ὑπὲρ ἑαυτῶν πρέσβιν πρὸς Οὐαλεντιανὸν Ὑπάτιον τὸν Πειρίνθου ἐπίσκοπον, ἀξιοῦντες ἐπιτραπήναι συνελθεῖν ἐπὶ διορθώσει τοῦ δόγματος· ὁ δὲ Οὐαλεντιανὸς ἔφη· ἐμοὶ οὐδέμις μετὰ λαοῦ τεταγμένῳ τὰ τοιαῦτα πολυπραγμονεῖν· οἱ δὲ ἱερεῖς οἷς τούτων μέλει, καθ' ἑαυτοὺς ὅπη βούλονται συνίπωσαν· εὐθύς οὖν ἐκεῖνοι συνῆλθον εἰς Λαμφακὸν, καὶ δύο βουλευσάμενοι μῆνας, ἐψηφίσαντο ἄκυρα εἶναι τὰ ἐν Ἀντιοχείᾳ παρ' αὐτῶν πεπραγμένα, καὶ κρατεῖν τὸ ὁμοῖον δοξάζειν τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν κατ' οὐσίαν· ταῦτα ὀρίσαντες ἐπανιδόντι τῷ Οὐάλεντι ἐκ τῆς Θράκης, ἣν γὰρ ἀποδημοῦντι τῷ ἀδελφῷ εἰς Ῥώμην μέχρι τινὸς συναπελθῶν, ἐν Ἡρακλείᾳ περιέτυχον· ὁ δὲ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς μὴ διαφέρεσθαι πρὸς Εὐδόξιον· ἦν δὲ οὗτος διαδεξάμενος Μακεδόνιον καὶ σύμφρων Εὐνομίου καὶ τοῖς κατὰ τοῦτον· ἐπεὶ δὲ ἀντεῖπον, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ὑπερορισθῆναι· μετέπειτα δὲ ἀγαγὼν Ἐλεύσιον ἐβιάζετο κοινωνεῖν Εὐδοξίῳ τῆς πίστεως· ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἀντέτεινεν· εἶτα ὑπερορίας φυγὴν καὶ δήμευσιν δειλιάσας, τὸ προσταχθὲν ἐποίει· καὶ εὐθύς μετεμέλετο· ἐπανελθὼν γὰρ εἰς Κυζίκον, τὴν ἁμαρτίαν ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας ἐξήγαγε, καὶ ζητεῖν ἑαυτοῖς ἕτερον ἐπίσκοπον ἐπέτρεπε, διό-

τι αὐτὸς ἀνάγκη τὸ οἰκεῖον ἡγήσατο δόγμα· κυζικηνοὶ δὲ τῇ περὶ τοῦτου φιλοστοργίᾳ κρατούμενοι, τῆς μὲν οἰκειᾶς αἰρέσεως οὐ μετετίθεντο, ἔμμενον δὲ ὅμοιως ὑπ' αὐτῷ ταττόμενοι· ὅπερ μαθὼν Εὐδόξιος προεβάλετο Εὐνόμιον εἰς τὴν Κυζίκου ἐπισκοπὴν.

23. Ἠλαύνοντο δὲ παρὰ Εὐδοξίου τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου, καὶ Οὐάλεντος τοῦ βασιλέως, οὐχ οἱ τὸν ὁμοούσιον πρεσβεύοντες μόνου, ἀλλ' ἤδη καὶ αὐτοὶ οἱ μακεδονιανοὶ· οἱ καὶ μὴ φέροντες τὴν ἐπήρειαν, δεῖν ἔγνωσαν καταφυγεῖν ἐπὶ τὸν τοῦ βασιλέως ἀδελφόν, καὶ ἐπὶ Λιβέριον τὸν Ῥώμης ἐπίσκοπον, ἀσπάζεσθαι μᾶλλον ἐλόμενοι τὴν ἐκείνων πίστιν, ἢ κοινωεῖν ταῖς περὶ Εὐδόξιον πέμπουσιν οὖν Εὐστάδιον τὸν Σεβαστείας, καὶ Σιλβανόν τὸν Τάρσου, καὶ Θεόφιλον τὸν Κασταβάλων τῆς Κιλικίας· οἱ καὶ πρὸς Λιβέριον παραγεγονότες, καταγινώσκουσι μὲν Ἀρείου καὶ τῶν ὁμοίως αὐτῷ φρονούντων καὶ διδασκόντων ἀποκηρύττευσί δὲ πᾶσαν αἵρεσιν ἐναντιούμενην τῇ πίστει τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου· καὶ τὸ ὁμοούσιον μόνου δέχονται, ὡς τῷ ὁμοίῳ κατ' οὐσίαν ταυτὸν σημαῖνον· ταύτην αὐτῶν τὴν ὁμολογίαν ἐγγράφει λαβὼν ὁ Λιβέριος, ἐκοινωνήσεν αὐταῖς· καὶ γράμματα παρ' αὐτοῦ λαβόντες, ἔπλευσαν εἰς Σικελίαν· συνόδου δὲ κακῆι συναχθείσης, καὶ τὰ αὐτὰ ψηφισαμένων τῶν τῆδε ἐπισκόπων, ἐπανῆλθον.

24. Κατ' ἐκείνο δὲ καιροῦ σύνοδον ἀγόντων ἐν Τυάνοις Εὐσεβίου τοῦ Καισαρείας Καππαδοκίας, Ἀθανασίου Ἀγκύρας, Πελαγίου Λαοδικείας τῆς Συρίας, Ζήνωνος Τύρου, Παύλου Ἐμέσης, Ὀτρήτιου Μελιτηνῆς, Γρηγορίου Ναζιανζοῦ, καὶ πολλῶν ἄλλων, οἱ καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ τὸ ὁμοούσιον ἐψηφίσαντο ἐπὶ τῆς Ἰοβιανῶ βασιλείας, ἀνεγνωσθη

τὰ Λιβερίου καὶ τῶν ἀνὰ τὴν δύσιν γράμματα· καὶ περιχαρεῖς ἐπὶ τούτοις γινόμενοι, ἔγραψαν πάσαις ταῖς κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐκκλησίαις ἐντυχεῖν τοῖς τιοῦτοις γράμμασι, καὶ ἔτι ἦρος ὄντος, εἰς Ταρσὸν συνελθεῖν· ἤδη δὲ συνίστασθαι μελλούσης τῆς ἐν Ταρσῶ συνόδου, τριάκοντα καὶ τέσσαρες ἀσιανοὶ ἐπίσκοποι συνελθόντες ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Καρίας, τὴν μὲν ἐπὶ τῇ ὁμοσίᾳ τῶν ἐκκλησιῶν σπουδὴν ἐπήρουν, παρητυῖντο δὲ τὸ τοῦ ὁμοουσίου· Οὐάλης δὲ ὁ βασιλεὺς Εὐδοξίου σπουδῇ τὴν ἐν Κιλικίᾳ προσδοκωμένην σύνοδον ἔλυσεν· οἱ δὲ μακεδονιανοὶ ἀδιάφορον ἕως τινὸς χρόνου τὴν κοινωσίαν ἐπιοῦντο ἀνὰ ἐκκλησίας τὰς ἐν ἐκάστη πόλει, ἀλλήλοις τὲ ἐπιμιγνύμενοι καὶ τοῖς ἐξ ἀρχῆς πρεσβεύουσι τὸ ὁμοούσιον.

25. Ἐπεὶ δὲ Οὐάλεντος τελευτήσαντος Γρατιανὸς ἐνομοθέτησε μετὰ ἀδείας ἐκάστους θρησκεύειν ὡς βούλονται καὶ ἐκκλησιάζειν, πλὴν μανιχαίων καὶ τῶν τὰ Φωτεινοῦ καὶ Εὐνομίου φρονούντων, πάλιν οἱ πλείους ἐδογματίσαν ἐκτρέπεσθαι τὴν τοῦ ὁμοουσίου φωνήν· ὁ δὲ βασιλεὺς Θεοδόσιος ὁ μέγας τοῦ ὁμοουσίου σπουδαστῆς ὢν, σύνοδον ἐπισκόπων ὁμοδόξων ἑαυτῷ συνεκάλεσε, βεβαιώσεως ἕνεκα τῶν ἐν Νικαίᾳ δοξάντων· ὑπολαβὼν δὲ δύνασθαι συντάξει τῇ καθόλου ἐκκλησίᾳ τοὺς καλουμένους μακεδονιανούς, συνεκάλεσε καὶ τούτους· συνῆλθον οὖν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκ τῶν ὁμοούσιον τὴν τριάδα δοξαζόντων ἀμφὶ ἑκατὸν καὶ πενήκοντα, ἐν αἷς ἦν Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ὁ Νύσσης Γρηγόριος (1), Ἀμφιλόχιός τε, καὶ ἕτεροι τῶν ἐπισήμων τότε

(1) Hac fortasse occasione S. Gregorius nysenus scripsit illos adversus Arium Macedoniumque tractatus, quos ego ex vaticano codice edidi in collectionis vaticanae tomo VIII.

πατέρων, οἱ δὲ πάντες ἐδέοντο τῶν μακεδονιανῶν ἐπιγνώσει τὸ ὁμοῦσιον, ἀναμιμνήσκοντες αὐτοὺς τῆς πρὸς βεβαίως καὶ ὁμολογίας ἣν ἔθευτο πρὸς Λιβέριον τὸν Ῥώμης διὰ Εὐσταθίου καὶ Σιλβανῶ καὶ Θεοφίλου· οἱ δὲ μηδέποτε ὁμοῦσιον τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν ἀναφανδὸν δοξάζειν εἰπόντες, εἰ καὶ ἐναντία ταῖς πρὸς Λιβέριον ὁμολογίαις ἐροῦσιν, ἀπηλλάγησαν· οἱ δὲ τοῦ ἐτέρου μέρους ἐπιμένοντες καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κύριον καὶ ζωοποιὸν καὶ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον καὶ τῷ πατρὶ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον δογματίσαντες, ὡς καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ συμβόλῳ ἔγκειται, καὶ τὸν Μακεδόσιον καθυπεβιβάζοντες ἀναθέματι, ὡσαύτως καὶ τοὺς τὸ ἁρριούσιον καὶ ὁμοῖον ἐπὶ τοῦ υἱοῦ δοξάζοντας, καὶ μετὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ σύνοδον, δευτέραν ταύτην εὐσεβῆ συστησάμενοι, ἀλλὰ καὶ κανόνας ἐκδέμενοι περὶ διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, ἐβουλεύσαντο τινὶ δέει τὴν ἐπισκοπὴν Κωνσταντινουπόλεως ἐπιτρέψαι· ὁ μὲν βασιλεὺς Σαυμάζων τὸν Γρηγόριον τὸν Θεολόγον, τῆς ἐπισκοπῆς ἄξιον ἐψηφίζετο ταύτης· συνήρουν δὲ καὶ τῆς συνόδου οἱ πλείονες· ἀλλ' αὐτὸς αἰσθόμενος τινὰς ἀνταίρειν καὶ μάλιστ' αὐτοὺς ἀπ' Αἰγύπτου, παρητήσατο μετὰ καιρὸν· Διοδώρου τείνου μαρτυρία, Νεκτάριος συγκλητικὸς ὁ ταρσεὺς ἀμύητος ὧν ψηφίζεται καὶ μυεῖται, καὶ τὴν μυστικὴν ἔτι ἐσθῆτα ἠμφισβητούμενος χειροτονεῖται Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπος.

26. Μετὰ δὲ ταῦτα συνελθόντες Νεκτάριος καὶ οἱ ἄλλοι, τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν ἐκύρωσαν, καὶ πᾶσαν αἵρεσιν ἀπεκήρυξαν, καὶ διοικῆσθαι τὰς πανταρχῶν διέταξαν ἐκκλησίας κατὰ τοὺς πάλαι κανόνας, καὶ τοὺς ἐπισκόπους ἐπὶ τῶν ἰδίων μένειν ἐκκλησιῶν, καὶ μὴ ταῖς ὑπερορίαις προβαίνειν, μήτε ἀλλήλους χειροτονίαις ἀλλοτρίαις ἑαυτοὺς

ἐπιβάλλειν, καθ' ἄ πρότερον, ὡς ἔτυχε πολλάκις καὶ συνέβη, διωκομένης τῆς καθόλου ἐκκλησίας· τὰ δὲ παρ' ἐκάστην συμβαίνοντα τὴν τοῦ ἔθνους σύνοδον, ὡς ἂν ἄριστα φανείη, διαικεῖν· μετὰ δὲ τὸν Ῥώμης, τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον τὰ πρεσβεῖα ἔχειν, ὡς τὸν Θρόνον ἐπισκοπεύοντα τῆς νέας Ῥώμης· ἐβεβαίωσάν τε αὖθις τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν, καὶ πατριάρχας κατέστησαν διανεμόμενοι τὰς ἐπαρχίας· ὥστε τοὺς ὑπὲρ διοίκησιν ἐπισκόπους ταῖς ὑπερορίαις ἐκκλησίαις μὴ πρεσβαίνειν· κληροῦται δὲ τὴν μὲν βασιλίδα πόλιν καὶ τὴν Θράκην Νεκτάριος· τὴν δὲ τῆς ποτικῆς διοικήσεως πατριαρχεῖαν Ἑλλάδιος ὁ Καισαρείας, καὶ Γρηγόριος ὁ Νύσσης, καὶ Ὀτρήϊος ὁ Μελιτηνῆς· τὴν Ἀσιανὴν δὲ λαγχάνουσιν Ἀμφιλόχιος ὁ Ἰκονίου, καὶ Ὀπτιμος ὁ Ἀντιοχείας τῆς κατὰ Πισιδίαν· τὰ δὲ κατὰ τὴν Αἴγυπτον Τιμοθέῳ τῷ Ἀλεξανδρείας προσενημήθη· τῶν δὲ κατὰ τὴν ἀνατολὴν ἐκκλησιῶν διοίκησιν ἐπέτρεψαν Πελαγίῳ τῷ Λαοδικείας, καὶ Διοδώρῳ τῷ Ταρσοῦ, φυλάξαντες τὰ πρεσβεῖα τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἀντιοχείων, ἅπερ ἔδωσαν τῷ Μελετίῳ παρόντι· ὥρισε δὲ ὥστε εἰ χρεία καλέσοι τὰ καθ' ἐκάστην ἐπαρχίαν, τὴν τῆς ἐπαρχίας σύνοδον διαικεῖν· ἐξητήθη δὲ καὶ τὰ κατὰ Μάξιμον, ὃν ἀλεξανδρέα τὸ γένος ὄντα, κυνικόν τε φιλόσοφον τὸ ἐπιτήδευμα, σπουδαῖον δὲ περὶ τὸ δόγμα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, κλέψαντες τὴν χειροτονίαν οἱ τότε ἐξ Αἴγυπτου συνελθλυθότες, ἐπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως κατέστησαν, ἔτι Γρηγορίου τοῦ θεολόγου τὸν Θρόνον τοῦτον διέποντος· καὶ ὥρισθη μὴ γεγενῆσθαι τοῦτον μήτε εἶναι ἐπίσκοπον μήτε κληρικὸς τοὺς παρ' αὐτοῦ χειροτονηθέντας, ἀλλὰ μένειν ἄκυρα τὰ ἐπ' αὐτῷ καὶ παρ' αὐτοῦ πεπραγμένα.

II. ΠΕΡΙ ΝΕΣΤΟΡΙΟΥ.

1. Νεστόριος ὄρμητο μὲν ἐκ Γερμανικέων πολίχνης, οὐκ οἶδα ποταποῖς τὸ ἐξ ἀρχῆς ἐκτετραμμένος ἐπιτηδεύμασιν· ἄλλην δὲ ἐξ ἄλλης ἀμείβων χάραν, καθάπερ αἰγυπτιακὴ τις μάστιξ τῇ μεγάλῃ τῶν Ἀντιοχείων ἐνέσκηψε πόλει· ἐν ταύτῃ λόγων ἐλευθερίων μετρίως μετεσχηκῶς, φωνήν τε ὅτι καλλίστην καὶ μεγίστην ἀσκήσας, τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ προσίων εἰσεφθάρη, καὶ τῷ καταλόγῳ τῶν πρεσβυτέρων ἐναρίθμιος γεγονῶς, τόν τε τοῦ Θεοῦ λαόν διδάσκειν πεπιστευμένος, ἔδειξεν εὐθὺς ἐν προσομίαις οἷος παρὰ πάντα τὸν βίον γενήσεται· οὐ γὰρ τὸν εὐγενῆ καὶ γόνιμον, καὶ γεωργῆσαι ψυχὰς ἀνθρώπων δυνάμενον ἐζήλωσε χαρακτῆρα τῶν λόγων, ἀλλὰ πρὸς τὸ δημοτερπὲς ἀποκλίνας, καὶ τῶν εἰς ἀέρα λυομένων κρότων Σηρευτῆς εἰ καὶ τις ἄλλος γενόμενος, τὸ συρφετῶδες καὶ ἀσάθμητον πλήθος πρὸς τὸν οἰκῆιον ἐξεκαλέσατο πόθον, φαιὸν περιβεβλημένος ἱμάτιον, ἐστυγνακῶς βαδίζων, τοὺς ἀγοραίους ἐκκλίνων Σορύβους, ὠχρότητι σώματος τὸ δοκεῖν ἐγκρατευτῆς εἶναι Σηρωόμενος, εἴκοι τὰ πολλὰ βιβλίαις προσανέχων, καὶ καθ' ἡσυχίαν ἑαυτῷ συγγινόμενος, ταιούτοις σχήμασι καὶ πλάσμασι τοὺς πολλοὺς δηλεάζων, μέχρι πόρρω προῆλθε τῆς ἡλικίας, τὸ δοκεῖν χριστιανὸς εἶναι, πρὸ τοῦ εἶναι διώκων, καὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ δόξης τὴν ἑαυτοῦ προτιμῶν.

2. Ἐπεὶ δὲ, κατὰ τὸ εἰρημένον τῷ δεσπότῃ, οὐδὲν κρυπτόν ὃ οὐ γνωσθήσεται, οὐδὲ ἀπόκρυφον ὃ οὐ μὴ εἰς φανερόν ἔλθῃ, καὶ τὰ καλά ἔργα πρόδηλα ἐστὶ, καὶ τὰ ἄλλως ἔχοντα κρυβῆναι οὐ δύναται, κατὰ τὴν ἀνεξιχνία-

στον τῶν τοῦ Θεοῦ κριμάτων ἄβυσσον, καὶ Νεστόριος ψή-
φῃ τῶν περὶ τὰ βασιλεία καὶ τοὺς θρόνους, καὶ αὐτοῦ τρι-
καῦτα τῆς οἰκουμένης τὰ σκῆπτρα διέποντος, τῆς κατὰ
Κωνσταντινούπολιν τῶν ὀρθοδόξων καθολικῆς ἐκκλησίας τὴν
προστασίαν πιστεύεται, εὐδὲν δὲ ἦπτον καὶ τῆς οἰκουμένης
ἀπάσης *. ὡς δὲ τὸν μέγιστον ἐκεῖνον κατέλαβε θρόνον,
καθάπερ τινα τυραννίδα τῆς ἀρχιερωσύνης τὴν προστασίαν
ἀρπάσας, εὐκέτι κατέχειν ἐν ἑαυτῷ τὴν ὠδῖνα τῆς ἀσε-
βείας οἷός τ' ἦν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐξουσίας προσλαβὼν ἀμα-
θῆ παρρησίαν, εἰς μέσον ἄγει καὶ προτίθησιν ἅπασιν, ἣν
πάλαι συνέλαβε κατὰ τοῦ μονογενεῦς βλασφημίαν, καὶ πό-
λεμον ἀντικρυς κατὰ τῶν ἀποστολικῶν αἰρεῖται δογμάτων· καὶ
τῶν ἁγίων πατέρων, ἀφ' οὗ κατηγγέλη τὸ εὐαγγέλιον τῆς
τῶν ὀρθοδόξων κατηγησαμένων πίστεως, ἐκβάλλειν πειρᾶ-
ται τοὺς λόγους, ταραττων μὲν τῆς βασιλίδος πόλεως τὴν
ἐκκλησίαν, ταραττων δὲ καὶ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν· οὐδὲ
τοῦ Θεσπεσίου Παύλου κεκραγὸς ἐπιστρεφόμενος, ὁ δὲ
ταράσσω ὑμᾶς, βαστάσει τὸ κρίμα ὅστις ἂν ἦ· ἀλλ' ἐπὶ
τὴν λυχνίαν τοῦ Θεοῦ τῶν ἀρχιερέων βήματος οὐ τὸν λυχ-
νον τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ ζόφον τίθησι τῆς ἀσεβείας.

* iactantia
contra fas.

3. Γίνεται δὲ αὐτῷ πρῶτον τῆς καινοτομίας ἐγχείρη-
μα, τὸ μὴ δεῖν τὴν ἁγίαν παρθεῖν τὴν τοῦ Θεοῦ λό-
γου κατὰ σάρκα μητέρα, Θεοτόκον ὀμολογεῖν, χριστοτόκον
δὲ μόνον, τῶν πάλαι καὶ τῶν πρὸ πάλαι τῆς ἐκκλησίας
κηρύκων, κατὰ τὴν ἀποστολικὴν παράδοσιν, Θεοτόκον δοξα-
ζόντων ὀνομάζειν καὶ πιστεύειν τὴν τοῦ κυρίου μητέρα· φέρε
μαι λοιπὸν καὶ τὴν βλάσφημον τεχνολογίαν παρατήρησον,
εὐδενὶ πρότερον ἐγνωσμένην· ἢ τοῦ Χριστοῦ προσηγορία,
φησὶ, τῶν δύο φύσεων σημαντικὴ, τῆς τε Θεότητος τοῦ

μονογενούς καὶ τῆς ἀνθρωπότητος· ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ ἀπολύτως λεγομένη φωνὴ τὴν ἀπλήν καὶ ἀσώματον τοῦ Θεοῦ λόγου παρίστησιν εὐσίαν· ἡ δὲ τοῦ, ἄνθρωπος, μόνην τὴν ἀνθρωπιάν ὑποδείκνυσι φύσιν· διὰ τοῦτο χριστοτόκον φησὶν, ἀλλ' οὐ Θετόκον τὴν παρθεῖνον ὁμολογεῖν ἀναγκαῖον, μήποτε λάθωμεν ἀρχὴν τοῦ εἶναι λέγοντες τὸν Θεὸν λόγου ἐκ τῆς ἀγίας εἰληφότα παρθεῖνου· καὶ οὕτως προγενεστέρην τὴν μητέρα τοῦ γεννηθέντος ἐξ αὐτῆς, κατὰ τὸ ἀκόλουθον, ὁμολογεῖν βιασθῶμεν.

4. Ἵνα δὲ μὴ δόξωμεν λοιδορίαις κεναῖς ταῦτα τοῦ ἀνδρός κατηγορεῖν, αὐτὸν ἐκείνον οἷς εἶπε τῆς οἰκείας δυσσεβείας ποιήσομαι μάρτυρα· τῶν γὰρ ἀποστολικῶν διδαγμάτων καὶ παντὸς ἀγίου μνήμην τῆς ἑαυτοῦ διανείας ὑπερορίας, ἐν τῇ τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησίᾳ πολλὰς τοιαύτας ἐξέβησε φωνάς· οὐκ ἔτεκεν, ὡς βέλτιστε, **Μαρία Θεὸν**, ἀλλ' ἔτεκεν ἄνθρωπον Θεότητος ὄργανον· καὶ ἐν ἐτέροις πάλιν φληνάφαις ἀνέγκλητον μητέρα ἐλλήνων Θεῶς ἐπεισάγων· ἰουδαϊκὸν γὰρ ἀναδεξάμενος φρόνημα, οὐ τὸν λόγον σὰρκα ἀτρέπτως γεγενῆσθαι ἔλεγεν, ἀλλ' εἰς τινὰ ἄνθρωπον ἐνοικῆσαι, ὡς εἰς ἓνα τῶν προφητῶν, καὶ ἰδιοποιῆσθαι τοῦτον ἐξαιρέτως ἀγαπήσει· καὶ εἶναι μὲν ἄλλον υἱὸν, ἄλλον δὲ λέγεσθαι μὲν, μὴ εἶναι δὲ γνήσιον, Θετὸν δὲ υἱὸν τὸν λεγόμενον Ἰησοῦν Χριστὸν· ἐντεῦθεν δύο υἱοὺς, καὶ μὴ ἓνα, λέγεσθαι εἶναι· ὅθεν τῆς ἀρχιερωσύνης ἐκβάλλεται ψήφω [συνοδικῇ] καὶ βασιλικῶ νεύματι· καὶ τὴν Ὁασιν καταδικασθεῖς οἰκεῖν, τῆς μελλούσης τῶν ἀσεβῶν κολάσεως ἐδέξατο τὰ προσίμια, παρανάλωμα τῆς οἰκείας φρηνεοβλαβείας γενόμενος, καὶ ἐφ' ἑαυτῷ πληρώσας τὸ ἀποστολικὸν ἐκεῖνο λόγιον, ὅτι τινῶν ἀνθρώπων αἱ ἁμαρτίαι πρόδηλοι εἰσὶ,

πράγμῃσι εἰς κρίσιν· ἐξέγειρε γὰρ ὁ Θεὸς κατ' αὐτοῦ τὸ πνεῦμα Κυρίλλου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, καὶ γράφει πρὸς αὐτὸν Νεστόριον, εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἐμβιβάζων πίσιν, καὶ Θεοτόκου τὴν ἀγίαν Μαρίαν παρακαλῶν ὀνομάζειν τὴν καὶ φρονεῖν· ὡς δὲ οὐκ ἐνεδίῳ, ἕτερα πάλιν ἔπεμψε γράμματα· ἀντιλέγοντος δὲ αὐτοῦ, καὶ πρὸς ταῦτα σύνοδος ἐν Ἐφέσῃ συγκροτεῖται, καὶ παραπέμπεται ἐκεῖσε Νεστόριος παρὰ τοῦ ἐπάρχου τῆς πόλεως καὶ ἐτέρων πολλῶν.

5. Θεοδοσίος δὲ ὁ νέος τὰς ἡνίας τότε τῆς βασιλείας ἐνεχείριστο· καὶ προήδρευεν ἐν ταύτῃ τῇ τρίτῃ συνόδῳ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Κελεστίνου Ῥώμης *, Ἰουβενάλιου Ἱεροσολύμων, Ἀκάκιου Μελιτηνῆς· καὶ καθαιρεῖται μὲν Νεστόριος, κυρῶνται δὲ καὶ αἱ προγενέστεραι δύο σύνοδοι, τέλειόν τε αὐτὸν καὶ ἓνα υἱὸν ἐν Θεότητι, καὶ τέλειον ἐν ἀνθρωπότητι ὁμολογεῖσι, καὶ ἓνα καὶ εὐ δύο υἱοὺς, ὡς δηλοῖ ὁ παρ' αὐτῶν ἐκφωνηθεὶς ὄρος· καὶ οὕτως ἡ σύνοδος ἀπολύεται· Ἰωάννου δὲ τοῦ τῆς Ἀντιοχείας, καὶ Θεωδώριτου Κύρου ἀνδισταμένων τῷ μακαρίῳ Κυρίλλῳ, κατὰ πρόφασιν τοῦ δεχεῖν χωρὶς αὐτῶν ἐκφωνηθῆναι τὸν ἕρον, καὶ ται γε τοῦ μεγάλου Κυρίλλου ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐκδεξαμένου αὐτοὺς, τῇ δὲ ἀληθείᾳ ἐριστικῶς πρὸς αὐτὸν καὶ οὐκ ὀρθῶς διακειμένων, μετέβαινον καὶ αὐτοὶ ἀσύμφωνοι πρὸς τὰ ἴδια, πολλὰ μεταξὺ θρυβήσαντες· ὡς καὶ Θεωδώριτον κατὰ τῶν δώδεκα κεφαλαίων Κυρίλλου ἕτερα δώδεκα συντάξει κεφάλαια· καὶ πάλιν αὐτὸν Κύριλλον πρὸς ταῦτα ἀπολογήσασθαι, καὶ δεόντως τὰ ἴδια συστήσαι κεφάλαια· Θεοδοσίου δὲ βασιλέως ταῦτα ἐπεγνωκότες καὶ κινήσαντες, καὶ καθ' ἑκατέρων μὲν, μάλισα δὲ κατὰ Κυρίλλου τοῦ ἐν ἀγίαις, πέμπεται ἐνταῦθα Ἀκάκιος ὁ Μελιτηνῆς ἀνὴρ Θεοσεβῆς καὶ

* perversus ordo.

λόγιος, εἰς ἄκρον ἐπιλακῶς εὐλαβείας, καὶ τὰ τῆς συνόδου ἐμφανίζει τῷ βασιλεῖ, καὶ τὸν τούτου καταστέλλει θυμὸν· καὶ τὰ ἐκφωνήθέντα τὸ κῆρος λαμβάνουσι· καὶ Κύριλλος εἰς τὴν ἰδίαν ἀπαίρει πόλιν· καὶ ἔνωσιν οἱ διεσῶτες δέχονται (1).

(1) S. Cyrilli ineditas auctoritates, quotquot sunt in Nicetae thesauro, alibi nos recitabimus cum aliis adhuc incognitis eiusdem S. Patris scriptis. Sed quia in hoc volumine non exiguam philostorgianae historiae partem, S. Artemii passioni insertam, feliciter edidimus, placet aliud quoque Philostorgii fragmentum graece hic collocare, quod Morelius in quinto Nicetae libro fol. 309. Latine tantummodo posuit, graece autem non nisi carptim apud Suidam voc. Ἀπολιναρίου, et in excerptis photianis libri octavi legitur. Sic igitur se habet Philostorgii locus a Niceta nobis exhibitus in cod. vat. pag. 153. b.

Ὁ δυσσεβέστατος Φιλοστόργιος ἐν τῷ ὀγδόῳ τῆς ἱστορίας λόγῳ τὸν δυσσεβέστατον τοῦτον Εὐνόμιον ἐπαινῶν φησὶν, ὡς ὁ Ἀπολιναρίου τὸ ὑπομνηματικὸν εἶδος τῆς λέξεως ἄριστα εἶχε· Βασίλειος δὲ πανηγυρίσαι μόνον λαμπρότατος ἦν· τῷ δὲ Γρηγορίῳ ἐκάτερα παρ' ἀμφοτέρους ἐξεταζομένῳ μείζω βᾶσιν εἰς συγγραφὴν εἶχεν ὁ λόγος· καὶ ἦν εἰπεῖν Ἀπολιναρίου μὲν ἀδρότερος, Βασιλείου δὲ σταθερότερος· ὁ μὲν οὖν Ἀπολιναρίου καὶ ὁ Βασίλειος κατὰ τῆς ἀπολογίας ἧς Εὐνόμιος ἐξήνεγκεν, ἐγραφέτην· τοῦ δὲ Γρηγορίου (καὶ τοῦτό τις εἰς συνέσεως ἀπόδειξιν οὐχ ἥκιστα λάβοι) διαγνόντος ὑπόσον αὐτῷ πρὸς ἐκεῖνον ἦν τὸ τῆς δυνάμεως μέσον, καὶ τὴν ἡσυχίαν ἀσπασαμένου, μόνον δὲ τινὰ τῶν Εὐνομίου κεφαλαίων ἐν τῷ περὶ υἱοῦ λόγῳ ἀνατρέψαντος, ὡς ἐν εἶδει τοῦ πρὸς Ἀναμοίους ἀντιρρήσεως· ὁ δὲ Εὐνόμιος Ἀπολιναρίου μὲν οὐδὲ ἀντιρρήσεως ἠξίωσε· καὶ γὰρ τῷ ὄντι πλαιδαρὸς εἰς ταῦτα ἀπήντησε καὶ ἀσυστρεφῆς· Βασιλείῳ δὲ ἀντεῖπεν ἐν πέντε λόγοις, ὧν τοὺς προειρηθέντας δεξάμενος Βασίλειος, ὑπὸ τῆς δυσθυμίας τὸν βίον ἀπέλιπε.

III. ΠΕΡΙ ΕΥΤΥΧΟΥΣ.

1. Ἐν τῷ χρόνῳ τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ νέου ἦν τις κατὰ τὴν βασιλίδα πόλιν ἀρχιμανδρίτης, ὀνομαζόμενος μὲν Εὐτυχῆς, ἠγούμενος δὲ μοναστηρίου, ὃ πρόην μὲν ὑπὸ τὸν ὄρον τοῦ ἐβδόμου ἦν, καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔξω διέκειτο, καὶ τοῦ Ἰωβ ἐπελέγετο, νῦν δὲ ἐντὸς αὐτῆς ὁράται, καὶ τῷ τοῦ ἁγίου Μωκίου νεῶ συνομορεῖ· καὶ τιμῶνται ἐν αὐτῷ Φαῦστος καὶ Δαλμάτιος σὺν Ἰσαακίῳ, ὡς δεξαμένης ἐς ὕστερον πλατυσρὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως παρὰ τοῦ αὐτοῦ Θεοδοσίου, ὑφ' οὗ καὶ τὰ χερσαῖα τείχη τῆς αὐτῆς φασὶν πόλεως δι' ἡμερῶν ἀνεγερθῆναι ἐξήκοντα· εἰ δὲ καὶ ἀληθὴς ὁ λόγος οὗτος, ἀκριβῶς οὐκ ἴσημι· οὗτος οὖν ὁ δαίλαιος Εὐτυχῆς βλασφημῶν ἔλεγεν εἰδέναι τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐκ δύο μὲν φύσεων πρὸ τῆς ἐνώσεως, μιᾶς δὲ μετὰ τὴν ἐνωσιν· καὶ τὴν μὲν ἁγίαν Θεοτόκον ἐμοσύσιον ἡμῖν ὑπάρχουσαν, τὸν δὲ ἐξ αὐτῆς σαρκωθέντα Θεὸν λόγον οὐχ ἐμοσύσιον ἡμῖν· σῶμα γάρ φησι λέγω τὸ τοῦ Χριστοῦ σῶμα, οὐκέτι δὲ καὶ σῶμα ἀνθρώπου· τούτῳ φίλος καὶ γνώριμος ὢν Εὐσέβιος ὁ Δερυλαίου ἐπίσκοπος, πολλάκις παρήνεσε μὴ τοιαῦτα λέγειν ἀλόγιστα τῆς ὀρθῆς δόγματα πίστεως· ὁρῶν δὲ ἀμεταθέτως ἔχοντα, Φλαβιανῷ προσήγγειλε τῷ τηνικαῦτα πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως.

2. Οὗ μετακαλεσαμένου τὸν Εὐτυχεῖα, καὶ μετὰ τῆς ἐνδημούσης τῶν ἐπισκόπων συνέδου τὸ πρᾶγμα ζητήσαντος, ἰδὼν Εὐτυχῆς κατακρινόμενον ἑαυτὸν, Νόμον τινὰ καλούμενον καὶ ὕπατον ὄντα κατ' ἐκείνο καιρῷ, πρὸς δὲ καὶ

Χρυσάφιον κουβικουλάριον τὸν ἐπίκλην Τζεύμβαν ὡς ὀρόφρονας, ἔπεισε τῷ βασιλεῖ γνωρίσαι τα κατ' αὐτὸν, ἀδικῆσαι παρὰ τοῦ πατριάρχου λέγοντας ἄνδρα θεοσεβῆ καὶ δίκαιον· οὗ γεγονότος, ἐπετράπη Φλωρέντιος πατρίκιος ἀπὸ ὑπάτων τὲ καὶ ἐπάρχων, συνεδρεῦσαι τῇ κατὰ Φλαβιανὸν συνόδῳ, καὶ μὴ περιῦθεῖν ἀδικούμενον Εὐτυχεῖα· ζητήσεως τοιγαροῦν προβάσῃς δευτέρας, μᾶλλον ἢ πρότερον Εὐτυχῆς ἠλέγχθη κακοδοξῶν, καὶ αὐτὸν Φλωρέντιον ἐσχηκῶς καταψηφίζομενον, ἐξέπεσε τῆς ἱερωσύνης· ἀλλ' οἱ περὶ τὸν Νόμον καὶ τὸν Χρυσάφιον ἀποχρησάμενοι τῇ τοῦ βασιλέως κουφότητι, κλεῦσαι παρεσκεύασαν αὐτὸν ἐν Ἐφέσῳ γενέσθαι σύνοδον, καὶ κριθῆναι τὸν ἀγιώτατον Φλαβιανὸν μετ' Εὐτυχοῦς τοῦ καθηρημένου, θειάζοντος Διοσκόρου τοῦ Ἀλεξανδρείας ὁμοδόξου τῷ Εὐτυχεῖ, παρόντος δὲ καὶ Βαρσουμᾶ πρεσβυτέρου καὶ ἀρχιμανθρίτου τινὸς τῶν κατὰ τὴν ἕω μοναστηρίου, ὀρθοδόξου μὲν ὑπονοουμένου καὶ ἀνεπιπλήπτου τὸν βίον, ἄλλου δὲ τὴν αἴρεσιν Εὐτυχοῦς ὑπάρχοντος· προεδρεύοντας μὲν εἶναι τῆς συνόδου Διόσκορον τὸν Ἀλεξανδρείας, Ἰουβενάλιον τὸν Ἱεροσολύμων, Θαλάσσιον τὸν Καισαρείας, Εὐσέβιον τὸν Ἀγκύρας τῆς Γαλατίας, Βασίλειον τὸν Σελευκείας τῆς Ἰσαυρίας, Εὐστάθιον τὸν Βηρυτοῦ· τὴν δὲ πᾶσαν αὐθεντίαν καὶ κυριότητα τὸν Διόσκορον ἔχειν· παρῆναι δὲ καὶ Φλαβιανὸν τὸν Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Εὐσέβιον τὸν Δορυλαίου, ἡσυχάζειν μὲν ται καὶ λέγειν μηδὲν, ὡς μὴ δικαστῶν ἐπέχοντας τάξιν, ἀλλὰ τὴν τῶν ἄλλων ἐκδεχόμενους ψῆφον, ἐπειδὴ τὰ παρ' αὐτῶν φησι κερκίμενα νῦν δοκιμάζεται.

3. Τῆς συνόδου τούτου ἀδραϊσθείσης, εἰσῆλθε Φλαβιανὸς ὡς κατάνητος, καὶ ἐκαθέσθη πέμπτος· οἱ δὲ το-

ποτηρηταὶ Λέοντος τοῦ ἀγιωτάτου πάπα Ῥώμης, Ἰούλιος ἐπίσκοπος καὶ Ἰλάριος διάκονος, ἐπιστολὴν αὐτοῦ δογματικὴν τῇ συνόδῳ πεμφθεῖσαν προφέροντες, ἠξίου ἀναγνωσθῆναι ταύτην· ἀλλ' αἱ περὶ Διόσκορον οὐ συνεχώρησαν· Εὐτυχῶς δ' εἰσαχθέντος, ὁ Διόσκορος ἤρετο τοῦτον εἰ συντίθεται τῇ ἐν Νικαίᾳ συνόδῳ καὶ τῇ ἐν Ἐφέσῳ σὺν ταύτῃ· τοῦ δὲ εἰπόντος συντίθεσθαι, περὶ τῆς αἵρέσεως οὐδὲν ἐπολυπραγμόνησεν πλέον, ἀλλὰ διελάλησεν οὕτως· ἐπειδὴ Εὐτυχῆς ἀκολουθεῖν φησι ταῖς ἐν Νικαίᾳ καὶ τῇ ἐν Ἐφέσῳ συνόδῳ, ὀρθόδοξον αὐτὸν ἠγούμεθα, καὶ τῆς ἱερωσύνης ἄξιον καὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ ἰδίου μοναστηρίου· ταῦτα διαλαλήσας παρεσκεύασεν ὑπογράψαι τῇ Εὐτυχῶς ἀθώῳσι πάντας καὶ αὐτὸν Βαρσουμᾶν· εἶτα πάλιν ἐξεφώνησεν· ἐπειδὴ ἢ τε ἐν Νικαίᾳ σύνοδος καὶ ἢ ἐνταῦθα πρώτη ἐτύπωσαν μηδενὶ ἐξεῖναι πίστιν ἑτέραν ἐκτίθεσθαι, ἢ ζητεῖν, ἢ καινουργεῖν τί, ἢ ὕλως ἀνακινεῖν περὶ τῆς εὐαγεῶς ἡρώων θρησκείας, φαίνονται δὲ Φλαβιανὸς ὁ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Εὐσέβιος ὁ Δερυλαίου σκανδάλου καὶ ταραχῆς γεγονότες πρόφασις ταῖς ἐκκλησίαις, ἄλλοτρίους αὐτοὺς παντὸς ἱερατικῷ καὶ ἐπισκοπικῷ ἀξιώματος κεκρίκαμεν εἶναι· ταῦτα ἐκφωνήσας, ἠνάγκασε τοὺς ἐπισκόπους εἰς ἄγραφον ὑπογράψαι χάρτην· καὶ ὕστερον εἰαν ἐβούλετο καθάρειν Φλαβιανῷ καὶ Εὐσεβίῳ γράψας, ὑπέγραψεν αὐτὴν τε καὶ Βαρσουμᾶς· Φλαβιανῷ δὲ εἰπόντος πρὸς Διόσκορον ὅτι παραιτούμαι σε, λάξ ἐκεῖνος ἐνέτεινε κατ' αὐτοῦ, καιρίαν τὴν παίσας, ἀρχὴν τῷ θανάτῳ παρέσχηκεν· ἕτεροι δὲ φασιν, ὅτι Βαρσουμᾶς αὐτὸν παρειληφώς ἐπὶ τῷ ὑπερρίσαι πρὸς τὰ τῆς ἕω μέρη, κατὰ τὴν οὐδὲν ἀποσφαγῆναι παρεσκεύασε· καθεῖλε δὲ Διόσκορος καὶ Θεοδόριτον Κύρου, καὶ Ἰβαν

τῆς Ἐδέσσης, καὶ Δόμνον τῆς Ἀντιοχείας, καὶ ἑτέρουσ
τῶν ἀνατολικῶν, πάντας ἀπόντας· ἐχειροτόνησε δὲ ἀντὶ
Δόμνου Μάξιμον· Εὐσέβιος δὲ ὁ Δορυλαίου διαφυγὼν ἐκεί-
θεν, εἰς Ῥώμην ἦκε πρὸς Λέοντα τὸν μέγαν ἐν ταῖς μέ-
ρεσι τῆς Ἰταλίας.

4. Ἄλλ' ἐν τασούτῳ λιπόντος Θεοδοσίου τὸν βίον, Μαρι-
κιανὸς τε καὶ Πουλχερία πρὸς Λέοντα τὸν ἱερώτατον ἔγρα-
ψαν· καὶ ἤρρεσεν ἀθροισθῆναι τὴν σύνοδον ἐν Κωνσταντι-
νουπόλει· τίνυν καὶ συνῆλθον ἐν τῇ κατὰ τὴν Χαλκηδό-
να σεπτῇ ναῷ τῆς ἁγίας μάρτυρος Εὐφημίας, ἐκ μὲν τῶν
ἐνδοξοτάτων ἀρχόντων Ἀνατόλιος πατρίκιος ἀπὸ ὑπάτων καὶ
στρατηλάτης, Παλλάδιος ἑπαρχος πραιτωρίων, Τατιανὸς
ἑπαρχος πόλεως, Βιγμόμαλλος μάγιστρος τῶν θείων ὄφφι-
κίων, Μαρτιάλιος μάγιστρος, Σπεράδιος κόμης τῶν δομε-
στίκων, καὶ Γενέθλιος κόμης περιβάτων· ἐκ δὲ τῶν ἐνδό-
ξων συγκλητικῶν Φλωρέντιος πατρίκιος ἀπὸ ἐπαρχῶν καὶ
ὑπάτων, Σενάτωρ ἀπὸ ὑπάτων καὶ πατρικίων, Πρωτογέ-
νης ἀπὸ ἐπαρχῶν πόλεως, Ἀπολλώνιος ἀπὸ ἐπαρχῶν, Ῥω-
μανὸς ἀπὸ πραιποσίτων, καὶ Ὠλύγιος ἀπὸ ἐπαρχῶν Ἰλ-
λυρικῶν· τούτων οὖν τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν συγκλητικῶν
καθεσθέντων ἐν τῇ μέσῳ πρὸ τῶν καγγέλλων τοῦ ἁγίου
Συσιαστήριου, ἐκ μὲν τοῦ εὐωνύμου μέρους ἐκάθισαν οἱ το-
ποτηρηταὶ τοῦ Ῥώμης, καὶ Ἀνατόλιος ὁ Κωνσταντινουπό-
λεως, καὶ Μάξιμος ὁ Ἀντιοχείας, καὶ Θαλάσσιος ὁ Καισα-
ρείας, καὶ Στέφανος ὁ Ἐφέσου, καὶ οἱ λοιποὶ τῆς ἀνατολι-
κῆς καὶ ποντικῆς καὶ ἀσιανῆς καὶ θρακικῆς διοικήσεως, ἄνευ
τῶν παλαιστίνων· ἐκ δὲ τῶν δεξιῶν Διόσκορος ὁ Ἀλεξαν-
δρείας, καὶ Ἰουβενάλιος ὁ Ἱεροσολύμων, Κύντυλλος ὁ το-
ποτηρῶν Ἀναστασίῳ τῷ Θεσσαλονίκης, Πέτρος ὁ Κορίνθου,

καὶ οἱ λοιποὶ τῆς αἰγυπτιακῆς καὶ τοῦ Ἰλλυρικῆ καὶ τῆς
 Ἡαλαιστίνης· ἦσαν δὲ τοποτηρηταὶ τοῦ Ῥώμης Πασχασίνος
 καὶ Λουκίνσιος ἐπίσκοποι, καὶ Βονιφάτιος πρεσβύτερος· πα-
 ρῆν δὲ καὶ Θεοδώριτος ὁ Κύρου· οὗτος γὰρ ὡς νεστοριανὸς
 λογιζόμενος διὰ τὸ γράψαι κατὰ τῶν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἰβ'
 κεφαλαίων, καθηρέθη παρὰ Διοσκόρου· προσελθὼν δὲ Λέον-
 τι τῷ πάπᾳ Ῥώμης, καὶ τὴν ἰδίαν ἀπαγγέλλας πίστιν,
 ἐπεγνώσθη ὀρθόδοξος· καὶ γράμματα κομισάμενος ἐκείνου
 πρὸς τὸν βασιλέα Θεοδοσίον, ἀπέλαβε τὴν ἐπισκοπὴν· ἐκε-
 λέύσθη δὲ μόνη ταύτη σχολάζειν· ἐπὶ δὲ Μαρκιανοῦ δεή-
 σεις ἐπιδέδωκε κατηγορῶν τῶν οὐκ εὐλόγως αὐτὸν ἀπεκρη-
 ξάντων ὡς ἑτεροδόξον.

5. Πάντων οὖν, ὡς εἴρηται συναθροισθέντων, οἱ το-
 ποτηρηταὶ Ῥώμης προλογίσαντες ἠξίου μὴ συνεδριάσαι τῇ
 συνόδῳ Διόσκορον· τῶν δὲ ἀρχόντων εἰπόντων, ὡς οὐ δεῖ
 αὐτὸν πρὸ καταδίκης ἐξωθεῖσθαι τοῦ συνεδρίου, Εὐσέβιος
 ὁ Δορυλαίου κατηγορήσων αὐτοῦ ἀνέστη· καὶ οὕτω κελυσάν-
 των τῶν ἀρχόντων, ἐκαθέσθη Διόσκορος ἐν τῷ μέσῳ· καὶ
 τοῦ Εὐσεβίου αἰτήσαντος ἀναγνωσθῆναι τὴν παρ' αὐτοῦ δο-
 θεῖσαν τῷ βασιλεῖ κατὰ Διοσκόρου δεήσιν, οἱ ἄρχοντες
 προσέταξαν αὐτὸν μὲν ἐν τῷ μέσῳ καθεσθῆναι, τὴν δεή-
 σιν δὲ ἀναγνωσθῆναι· ἥς διαλαμβάνουσης, ὡς οὐ κανονι-
 κῶς καθεῖλε Διόσκορος Φλαβιανὸν καὶ τοὺς λοιποὺς ὀρθο-
 δόξους, ἠθώασε δὲ τὸν αἰρετικὸν Εὐτυχέα, καθεξῆς ἀνε-
 γνώσθη καὶ τὸ παρὰ τοῦ βασιλέως Θεοδοσίου πεμφθὲν πρὸς
 Διόσκορον γράμμα· καὶ ἐπεὶ πρὸς ταῖς ἄλλαις ἐμέμνητο καὶ
 Θεωδορίτου, διελάμβανον μὴ ἔλθειν αὐτὸν εἰς τὴν ἐν Ἐφέ-
 σω δευτέραν σύνοδον, εἰ μὴ πᾶσι δόξη τῶς συνελθού-
 σιν, οἱ ἄρχοντες εἶπον, εἰσίτω καὶ Θεοδώριτος κοινωνήσων

τῆ συνόδῳ, ἐπεὶ καὶ ἀποκατέστησεν αὐτῷ τὴν ἐπισκοπὴν ὁ ἀγιώτατος Λέων· καὶ ὁ θειότατος βασιλεὺς παρῆναι τοῦτον ἐκέλευσεν.

6. Ἐνισταμένου δὲ Διόσκορου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ, οἱ ἄρχοντες διελάλησαν εἰσελθεῖν τέως αὐτὸν ἐν τάξει κατήγορου, καὶ καθεσθῆναι εἰς τὸ μέσον· κατηγορεῖτο τοίνυν ὁ Διόσκορος παρά τε τῶν τοῦ Ῥώμης τοποτηρητῶν, καὶ Εὐσεβίου τοῦ ἐπισκόπου Δορυλαίου, ὅτι τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἀγιωτάτου πάπα Λέοντος ἐπτάκις ἐπὶ πάντων ὁμόσας ἀναγινώσκειν, οὐκ ἀνέγνω· καὶ ἐντεῦθεν κρίνεται ὡς ἐπίορκος· καὶ ὅτι τὸν ἐν ἀγίαις Φλαβιανὸν, ὡς κατάκριτον εὐθὺς εἰσήγαγε, καὶ οὐδ' ἀπολογίας ἤξιωσεν, ἀλλ' ἀκρίτως οὕτω καθεῖλεν αὐτόν· ὁ δὲ Διόσκορος ἀπολογούμενος ἐπὶ τούτοις ἔλεγεν· οὐκ ἐμοὶ μόνῳ τὴν κρίσιν ὁ βασιλεὺς ἐπέτρεψεν, ἀλλὰ καὶ Ἰουβενάλιῳ καὶ Θαλασσίῳ καὶ τοῖς λοιποῖς, καὶ ἐπὶ τοῖς κεκριμένοις πᾶσα συνήνεσεν ἡ σύνοδος· οἱ δὲ ἀνατολικὸι ἐπίσκοποι ἐξεβόησαν· οὐ τίς συνήνεσε, βία ἐγένετο, καθαιρέσεις ἡμῖν ἠπειλήθη, στρατιώται μετὰ βέλων καὶ ξιφῶν ἐφίσταντο, καὶ μετὰ πληγῶν εἰς ἄγραφον χάρτην ὑπεγράψαμεν.

7. Βασιλείου δὲ τοῦ Σελευκείας σφοδρότερον ἐλέγχοντες Διόσκορον, καὶ ὀρθῶς κατὰ Εὐτυχῶς δογματίζοντες, ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ ἄρχοντες, διὰ τί νῦν ὀρθῶς δοξάζων, ὑπέγραψας τότε τῇ καθαιρέσει Φλαβιανοῦ; ὁ δὲ τὴν ἐκ Διόσκορου προεβάλετο βίαν· ἐκείνου δὲ εἰπόντος, οὐκ ἔδει σε ἀνδρώπους ἐντραπήναι εἰς κατάγνωσιν καὶ εἰς πτώσιν σου, ἀπεκρίνετο· εἰ πρὸς ἄρχοντας εἶχον, ἐμαρτύρησα ἂν· παρὰ σοῦ δὲ κρινόμενος, ὡς παρὰ πατρός δικαίου, οὐκ ἐχρώμην· « παῖς γάρ, φησι, πατρὶ δίκαια λέγων τεθνήσκω. » Εὐ-

σεβίου δὲ τοῦ Δερυλαίου λέγοντος ὅτι Φλαβιανῷ τοῦ καθελόντος Εὐτυχῆ κρινομένου, ἐγὼ ὁ κατηγορῶν Εὐτυχῶς εἰσελθεῖν οὐ συνεχωρήθην· καὶ τῶν ἀρχόντων αἰτιωμένων Διόσκορον ὡς τῶν κανόνων παραβάτην, αὐτὸς ἔφη· καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε, Θεοδώριτον ἀφέντες εἰσελθεῖν εἰς τὴν σύνοδον· οἱ δὲ εἶπον· κατηγορήσων ὑμῶν εἰσελήλυθεν· ὁ δὲ, καὶ διὰ τί, ἔφη, καθέζεται ὡς ἐπίσκοπος; οἱ δὲ ἄρχοντες καλῶς ἔφησαν ὡς Εὐσέβιος καὶ Θεοδώριτος ἐν τάξει κατηγορῶν καθέζονται, διότι καὶ ὑμεῖς ἐν τάξει κατηγορουμένων ὄντες καθέζεσθε.

8. Πάντων δὲ ἐπὶ ταῦτοις ἀναγνωσθέντων τῶν τε ἐν Κωνσταντινουπόλει παρὰ Φλαβιανῷ πεπραγμένων εἰς τὴν Εὐτυχῶς καθαιρέσειν, καὶ τῶν ἐν Ἐφέσῃ τὸ δεύτερον παρὰ Διόσκορου πραχθέντων ἐπὶ τῇ Φλαβιανῷ καθαιρέσει, ζητουμένης τὴν ὁρθῆς καὶ ἀληθοῦς δόξης, καὶ Φλαβιανῷ μὲν εὐρεθέντος ὅτι ἐκ δύο φύσεων καὶ δύο φύσεις ἔλεγε τὸν Χριστὸν· Διόσκορον δὲ φάσκοντος ὅτι τὸ ἐκ δύο δέχεμαι, τὸ δύο αὐ δέχομαι, μετὰ τὴν ἔνωσιν δύο φύσεις οὐκ εἰσὶν· οἱ ἄρχοντες καὶ ἡ σύγκλητος εἶπον· περὶ μὲν τῆς ὁρθῆς πίστεως ἀκριβεστέραν ἐξέτασιν τῇ ὑστεραίᾳ δεῖν γενέσθαι συνορῶμεν· ἐπεὶ δὲ Φλαβιανὸς καὶ Εὐσέβιος ἐκ τε τῆς τῶν πεπραγμένων ἀναγνώσεως, καὶ τῆς φωνῆς τινῶν ἐξάρχων τῆς καθαιρέσεως αὐτῶν, δείκνυνται μηδὲν περὶ τὴν πίστιν σφαλέντες, ἀλλὰ μάτην καθαιρεθέντες, φαίνεται ἡμῖν κατὰ τῷ Θεῷ ἀρέσκον δίκαιον εἶναι, εἰ παρεσταίημεν τῷ Θεοτάτῳ ἡμῶν βασιλεῖ Διόσκορον τὸν Ἀλεξανδρείας, καὶ Ἰουβενάλιον τὸν Ἱεροσολύμων, καὶ Θαλάσσιον τὸν Καισαρείας, καὶ Εὐσέβιον τὸν Ἀγκύρας, καὶ Εὐστάθιον τὸν Βηριτοῦ, καὶ Βασίλειον τὸν Σελευκείας, τοὺς

ἐξάρχοντας τῆς τότε συνόδου τῷ αὐτῷ ἐπιτιμῆν ὑποπεσεῖν , καὶ τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος ἀλλοτριωθῆναι· λέγimus λέγimus , τούτέστιν ἀνέγνωμεν. Ἰστέον γὰρ ὅτι διαλαλιᾶς οἷας δῆποτε γινομένης ὑπὸ τῶν ἀρχόντων , καὶ παρὰ τῶν ὑπερευμενῶν νοταρίων ἀπογραφομένης , ὑπέγραφέ τις αὐτῶν τὸ ἀνέγνωμεν πρὸς τὸ εἶναι βεβαίαν τὴν διαλαλίαν , καὶ μηδεμίαν ἐπιπίπτειν ὑπόνοιαν , ὡς ἐκακουργήθη τί παρὰ τῶν ὑπογράφων. Καὶ τὰ μὲν τῆς πρώτης πράξεως τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος.

Sequuntur in codice reliquarum actionum Synodi summaria , quae nos praetermittimus.

9. Χρεῶν δὲ εἰδέναι ὡς τῆς ἀγίας ταύτης συνόδου καθαιρέσει Διόσκορον ὑποβαλούσης τὸν γενόμενον Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον , οἱ τούτου ἀντιλαμβανόμενοι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀπέστησαν , καὶ διακρινομένους ὠνόμασαν ἑαυτοὺς ἐκ τοῦ μὴ συντίθεσθαι ταῖς δογματισθεῖσι παρὰ τῶν ἐν Χαλκηδόνι συνελθόντων πατέρων , καὶ εἰς δώδεκα διηρέθησαν τμήματα (1) , ὧν οἱ μὲν εὐτυχιανισαὶ λεγόμενοι , Εὐτυχέα καὶ Διόσκορον δέχονται , οἱ καὶ λέγουσι τὸν δεσπότην Χριστὸν ὁμοούσιον μὲν τῷ πατρὶ , σὺκέτι δὲ καὶ ἡμῖν , διὰ τὸ μὴ κατατίθεσθαι αὐτοὺς σώζεσθαι ἐν Χριστῷ τὴν ἀλήθειαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· οἱ δὲ καλούμενοι ἀκέφαλοι οὐκ ἐδέξαντο τὸ ἐνωτικὸν τοῦ βασιλέως Ζήνωνος , διὰ τὸ μὴ ἀναθεματισθῆναι ἐν αὐτῷ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύν-

(1) Animadvertite duodecim sectas haeticorum dissidentium a concilio chalcedonensi. Fuit enim illud orientalium schismatum fatale tempus. Videtis etiam Ebediesum de ver. ch. rel. a nobis editum Coll. vat. T. X. lib. III. 4.

οδοῦ· ἀκέφαλοι δὲ ἐκλήθησαν ἐκ τοῦ μὴ ἔχειν ἐπισκόπους· ἔθεν ἐκλειπόντων τῶν παρ' αὐτοῖς ἱερέων, οὐδὲ βάπτισμα ποιῶσι κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν κανόνα, ἀλλ' ἐν τῇ ἑσπέρῃ τῶν ἁγίων θεοφανῶν ἀρύονται ὕδατα, καὶ ταῦτα φυλάττοντες, βαπτίζουσιν ἐν αὐτοῖς· ἀλλ' οὐδὲ προσκομιδὴν ποιῶσιν· ἔχοντες δὲ κοινωνίαν ἐκ παλαιτέρων χρόνων πεφυλαγμένην, ἐξ αὐτῆς κατὰ τὴν ἑσπέρην τοῦ πάσχα σμικροτάτας μερίδας τοῖς συνοῦσι διδόνασιν.

10. Ἄλλοι ἰουλιανισαὶ ἴγουν γαϊανίται λέγονται, οἵτινες τὸ σῶμα τοῦ δεσπότη Χριστοῦ λέγουσι κτιστὸν μὲν, ἀφθαρτον δὲ ἐξ αὐτῆς τῆς ἀφθόρου συλλήψεως· ἕτεροι οἱ λέγοντες τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ οὐ μόνον ἀφθαρτον ἐξ αὐτῆς συλλήψεως, ἀλλὰ καὶ ἀκτιστον· ἐκάτεροι δὲ ἰουλιανισταὶ ἐκλήθησαν ἀπὸ Ἰουλιανῶ τινὸς ἀλικαρνασέως κατάρξαντος τοῦ δόγματος αὐτῶν· γαϊανίται δὲ ἀπὸ Γαῖανου τοῦ γενομένου αὐτῶν πάπα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ διαδεξαμένου Ἰουλιανὸν, καὶ τὰ δόγματα αὐτοῦ· οὗς οἱ ἐναντίοι αὐτῶν φαντασιαστὰς καὶ μανιχαίους καλοῦσι· καὶ οὗτοι δὲ τοὺς ἐναντίους αὐτῶν φθαρτολάτρας καὶ κτηνολάτρας ὀνομάζουσι· σεβηρίται δὲ οἱ καὶ ἀγνωῆται, οἱ λέγοντες μὲν τὸν θεὸν λόγον πάντα γινώσκειν, τὴν δὲ ἡνωμένην αὐτῷ καθ' ὑπόστασιν ἀνθρωπότητα πολλὰ ἀγνωεῖν· οἱ τινες ἀπὸ τοῦ δόγματος ἀγνωῆται ὀνομάσθησαν ὑπὸ τῶν ἐναντίων αὐτοῖς· ἕτεροι δὲ σεβηρίται, οἱ καὶ κοντοβαβδίται, οἱ λέγοντες ἓνα θεὸν εἶναι τῷ ἀριθμῷ, καὶ οὐχὶ τῇ ἀπαραλλάκτῳ ἰσότητι, καὶ τὸν αὐτὸν πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα φάσκοντες, οἱ τινες κοντοβαβδίται ὀνομάσθησαν ὑπὸ τῶν ἐναντίων αὐτῶν, διὰ τὸ ἐν τοῖς λεγομένοις Κοντοβαβδου ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔχειν τί μυσαρὸν συνακτῆ-

ριον, καὶ κεῖ συναγέσθαι τοὺς τὰ τοιαῦτα φρονούντας· οὗτοι δὲ εἰ λεγόμενοι κοντοβαβδίται, εἰ καὶ καλούμενοι ἀγνοῆται, πρῶτον μὲν ἐκαλοῦντο Θεοδοσιανῶν, ὡς Θεοδοσίον δεχόμενοι τὸν γενόμενον πάπαν Ἀλεξανδρείας· ἀναθεματισθέντες δὲ παρ' αὐτοῦ, εἰ μὲν ἀγνοῆται διὰ τὸ δόγμα τῆς ἀγνοίας, εἰ δὲ κοντοβαβδίται διὰ τὸ μὴ δέξασθαι τὸν περὶ τῆς ἁγίας τριάδος λόγον τὸν ὑπ' αὐτοῦ ἐκτεθέντα, λοιπὸν οὐκέτι Θεοδοσιανῶν καλοῦνται ὑπὸ τῶν ἐναντίων αὐτῶν, ἐπειδὴ οὐ δέχονται ἔτι Θεοδοσίον, ὡς εἴρηται· ἀλλ' εἰ μὲν ἐκ τοῦ δόγματος, ἀγνοῆται· εἰ δὲ ἐκ τοῦ τόπου, κοντοβαβδίται· καὶ συμφωνοῦσι μὲν ἀλλήλοις ἑκάτεροι εἰς τὸν περὶ πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος λόγον, ὡς ἐν δόγμα ἔχοντες, διαφωνοῦσι δὲ εἰς τὸ περὶ τῆς ἀγνοίας δόγμα· Σεβῆρον δὲ δέχονται ἑκάτεροι τὸν γενόμενον Ἀντιοχείας ἐπίσκοπον· διὸ καὶ σεβηρίται ὠνομάσθησαν.

11. Ἄλλοι σεβηρίται, εἰ καὶ Θεοδοσιανῶν καὶ παυλιανισταὶ, εἰ δεχόμενοι Σεβῆρον καὶ Θεοδοσίον τοὺς εἰρημένους, καὶ σὺν αὐτοῖς Παῦλον τὸν ἐπίκλην μελανόν, εἰ τινες ἐν μὲν τῷ περὶ πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος δόγματι συμφωνοῦσι τῶν κοντοβαβδίταις, διαφωνοῦσι δὲ πρὸς ἐκείνους ἐν τῷ τοὺς μὲν δέχεσθαι Θεοδοσίον καὶ Παῦλον εἰς ἐπισκόπους· τοὺς δὲ κοντοβαβδίτας, ἀμφοτέρους ἀποβάλλεσθαι· ἄλλοι σεβηρίται, εἰ καὶ Θεοδοσιανῶν καὶ ἀγγελίται, καὶ δαριανισταὶ, εἰ δεχόμενοι Σεβῆρον καὶ Θεοδοσίον τοὺς μνημονευθέντας, καὶ Δαμιανὸν σὺν αὐτοῖς, εἰ τινες λέγουσιν ἄλλον μὲν εἶναι τὸν πατέρα, καὶ ἄλλον τὸν υἱόν, καὶ ἄλλον τὸ παράκλητον πνεῦμα καὶ ἅγιον, μὴ εἶναι δὲ τούτων ἕκαστον καθ' ἑαυτοῦ φύσιν, ἀλλ' ἔχειν κοινὸν θεόν, ἡγεῖν θεότητα ἐνύπαρκτον, καὶ ταύτης μετέχον-

τας ἀμερίστως , εἶναι Θεὸν ἕκαστον· καλοῦσι δὲ τὸν μὲν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα , μίαν ὑπόστασιν· τὸν δὲ κοινὸν αὐτῶν Θεὸν , οὐσίαν καὶ φύσιν· ἀγγελίται δὲ ἐκλήθησαν ὑπὸ τῶν ἐναντίων αὐτῶν ἐκ τινος τόπου οὕτω καλουμένου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ , ἐν ᾧ συνακτῆριον ἔχοντες οἱ τὰ πρῶτα ἐν αὐτοῖς φέροντες συνάγονται· καλοῦσι δὲ αὐτοὺς οἱ ἐναντίοι αὐτῶν σαβελλιανιστὰς καὶ τετραδίτας· οἱ αὐτὰ δὲ καὶ δαμιανισταὶ ὠνομάσθησαν , ἀπὸ Δαμιανῶ ἐπισκόπου αὐτῶν· οὗτοι πρότερον μὲν ἐδέχοντο τὸν μνημονεύθεντα Παῦλον εἰς ἐπίσκοπον , ὕστερον δὲ τοῦτον ἀπεβάλοντο , διὰ τὸ κοινωῆσαι αὐτὸν τῇ ἀγίᾳ καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ , καὶ δεῖξασθαι τὴν ἀγίαν ἐν Χαλκηδόνι σύνθετον.

12. Ἄλλαι σεβηρίται ἤγουν Θεοδοσιανοὶ , οἱ καὶ πετρίται , οἱ δεχόμενοι τὸν ἔσχατον Πέτρον εἰς ἐπίσκοπον , οἱ τινες δεχόμενοι Θεοδόσιον καὶ Σεβῆρον καὶ Πέτρον , Δαμιανὸν οὐ προσδέχονται , οὐδὲ Παῦλον , αἰτιώμενοι τὰ δόγματα ἑκατέρων· ὁμολογοῦσι γὰρ Θεὸν κατὰ ἀλήθειαν , καὶ οὐσίαν , καὶ φύσιν , ἕκαστον καθ' ἑαυτὸν , τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα λέγοντες , οὐκ ἀριθμῶ , ἀλλὰ τῇ ἀπαραλλάκτῳ οὐσιότητι· οὗς οἱ ἀγγελιανίται * καὶ οἱ παυλιανισταὶ τριθείτας ὠνομάζουσι· καὶ οὗτοι πάλιν ἐκείνους ποτὲ μὲν σαβελλιανιστὰς , ποτὲ δὲ τετραδίτας· ἄλλαι σεβηρίται ἤγουν Θεοδοσιανοὶ , οἱ καὶ κοινίται , οἱ δεχόμενοι Θεοδόσιον καὶ Σεβῆρον , καὶ σὺν αὐτοῖς Κόνωνα ἐπίσκοπον· οἱ τινες καὶ αὐτοὶ ὁμολογοῦσι Θεὸν εἶναι κατὰ ἀλήθειαν , καὶ φύσιν , καὶ οὐσίαν ἕκαστον , τὸν πατέρα λέγοντες καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα , ἔτι γε μὴν φασι καὶ τρεῖς ὑποστάσεις τὴν ἀγίαν τριάδα , καὶ τρία πρόσωπα· τρεῖς δὲ

* ita cod.

τινας τῷ ἀριθμῷ οὐσίας καὶ φύσεις ἴσας ἀπαραλλάκτους κατὰ τὴν θεότητα λέγοντες· μίαν τὴν οὐσίαν ἤγουν φύσιν, καὶ μίαν θεότητα ἤγουν θεόν, τὴν ἁγίαν καὶ ὁμοούσιον τριάδα ὁμολογοῦντες, οὐκ ἀριθμῷ, ἀλλὰ τῇ ἀπαραλλάκτῳ θεότητι, τρεῖς θεοὺς ἢ θεότητας λέγειν παραιτοῦνται.

43. Καὶ οὗτοι δὲ Σεβήρον καὶ Θεοδοσίον δεχόμενοι, οὔτε Δαμιανὸν, οὔτε Παῦλον, οὔτε τὸν ἔσχατον Πέτρον δέχονται· καλεῖσσι δὲ καὶ τούτους οἱ ἐκ Δαμιανοῦ καὶ Παύλου τριθεΐτας, καὶ οὗτοι δὲ ἐκείνους ὀνομάζουσι ποτὲ μὲν σαβελλιανούς καὶ ἀρτεμωνιστάς, ποτὲ δὲ τετραδίτας· διίστανται δὲ καὶ ἀπὸ Πέτρου τοῦ ἔσχατου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ, διότι ἐκείνοι μὲν παραιτούμενοι τρεῖς λέγειν θεοὺς, ἤγουν θεότητας τρεῖς, τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα, παραιτοῦνται καὶ τὸ λέγειν τρεῖς τῷ ἀριθμῷ οὐσίας ἴσας καὶ ἀπαραλλάκτους· οὗτοι δὲ τὸ μὲν λέγειν τρεῖς θεοὺς, ἤγουν θεότητας, παραιτοῦνται· τρεῖς δὲ τῷ ἀριθμῷ οὐσίας ἤγουν φύσεις τινὰς ἴσας ὁμολογοῦσιν· οἱ δ' ἀπὸ Κόνωνος πρότερον δεχόμενοι τὰ συγγράμματα Ἰωάννου ἀλεξανδρέως γραμματικῷ, τοῦ ἐπίκλην Φιλοπόνου, τὰ κατ' ἑλλήνων αὐτῷ γεγραμμένα μετὰ καὶ ἄλλων αὐτοῦ συγγραμμάτων, αὐτὸν τὸν ἔσχατον ἀπεβάλοντο, καὶ τὰ τούτου συγγράμματα· ὁ γὰρ εἰρημένος γραμματικὸς Ἰωάννης ἐν ταῖς πρὸς τοὺς ἑλληνας βιβλίαις, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις αὐτοῦ συγγραμμάσιν, ἐπήγαγε, τὰ σώματα τὰ αἰσθητὰ ταῦτα πάντα καὶ τὰ ὀρώμενα κατὰ τε ὕλην καὶ εἶδος ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραχθῆναι ὑπὸ τοῦ θεοῦ, φαρτὰ τε ταῦτα γενέσθαι καὶ φθείρεσθαι κατὰ τε ὕλην καὶ εἶδος, καὶ ἀντὶ τούτων ἕτερα σώματα κρείττω τούτων τῶν ὀρωμένων ἀφάρτα καὶ αἰώνια ὑπὸ τοῦ θεοῦ δημιουργεῖσθαι· συντέλειάν τε ἔφη τοῦ

ὄρωμένου κόσμου ἤγουν παρέλευσιν καὶ καινοῦ κόσμου γένεσιν· ἀνάστασιν δὲ νεκρῶν ὥρισατο εἶναι τὴν τῶν λογικῶν ψυχῶν πρὸς σῶμα φθαρτὸν ἔνωσιν ἀδιάλυτον.

14. Κόνων δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ὡς εἶπομεν, πρότερον δεχόμενοι τὰ συγγράμματα ἐν οἷς ταῦτα ἐδογματίσεν, καὶ αὐτὸν τὸν Φιλόπουν ζῶντα τὲ καὶ μετὰ τελευτὴν μακαρίζοντες, τελευταῖον αὐτὸν τὲ ἐκείνον καὶ τὰ συγγράμματα αὐτοῦ ἀπεβάλοντο· λόγους ἐγγράφους ἐκδεδωκότες, ἐν οἷς λέγουσιν ὅτι τὰ σώματα τὰ αἰσθητὰ ταῦτα καὶ ὄρωμενα κατὰ μὲν τὴν ὕλην οὐ φθείρεται, ἀλλὰ μένουσι τὰ αὐτὰ καὶ ὄρωμενα εἰσαεὶ καὶ μὴ φθειρόμενα, κατὰ δὲ τὸ εἶδος μόνον φθείρεται, καὶ πάλιν ἀναμορφοῦται, τῆς αὐτῆς ὕλης κρείττον εἶδος δεχομένης ἄφθαρτον· γένεσιν μὲν γὰρ τοῦ ὄρωμένου κόσμου λέγουσι κατὰ τὴν ὕλην καὶ εἶδος, φθορὰν δὲ αὐτοῦ ἤγουν παρέλευσιν κατὰ μόνον τὸ εἶδος· τὴν γὰρ ὕλην, ὡς εἶπομεν, αἰεὶ διαμένειν ὁμολογοῦσι τὴν αὐτὴν· ἀνάστασιν δὲ νεκρῶν ὀρίζονται εἶναι τὴν τοῦ σώματος τούτου πρὸς τὴν λογικὴν ψυχὴν δευτέραν ἔνωσιν ἀδιάλυτον.

15. Ἄλλοι σεβηρίται ἤγουν Θεοδοσιανοὶ, οἱ καὶ φυλοπονιακοὶ, οἱ καὶ δεχόμενοι τὸν Σεβῆρον καὶ Θεοδοσίον ἐπισκόπους, δεχόμενοι δὲ εἰς διδάσκαλον καὶ τὸν φιλόπουν Ἰωάννην καὶ τὰ τούτου συγγράμματα, καὶ ἀκολουθοῦντες αὐτῷ οὐ μόνον ἐν ταῖς περὶ τριάδος λόγοις, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς περὶ συντελείας τοῦ ὄρωμένου κόσμου καὶ γενέσεως τοῦ τε ὄρωμένου καὶ τοῦ μέλλοντος, καὶ νεκρῶν ἀναστάσεως· οὗτοι δὲ οὔτε Δαμιανὸν, οὔτε Παῦλον, οὔτε τὸν ἔσχατον Πέτρον δέχονται· πρότερον δὲ δεχόμενοι Κόνωνα, ὕστερον αὐτὸν ἀπεβάλοντο, διὰ τὸ ἀποβάλλεσθαι ἐκείνον, Ἰωάννην τὸν φιλόπουν καὶ τὰ τούτου συγγράμματα· καὶ ἐν μὲν

ταῖς περὶ τριάδος λόγοις συνάδουσι ταῖς κοινότηταις* καὶ τρι-
 * ita cod. θεΐται ὀνομάζονται ὑπὸ τῶν ἀγγελιανιστῶν * καὶ παυλιανι-
 στῶν· ὀνομάζουσι δὲ καὶ αὐτοὶ ἐκείνους ποτὲ μὲν σαβελ-
 λιανιστὰς, ποτὲ δὲ τετραδίτας· ἐν δὲ τῇ περὶ συντελείας
 τοῦ ὄρωμένου κόσμου καὶ νεκρῶν ἀναστάσεως, ἐναντιοῦν-
 ται φανερώς αὐταῖς· καὶ οὗτοι μὲν οἱ κοινῶνται τοὺς φι-
 λοπονιακὺς ἅπαντας καλεῦσι σαδδουκαίους καὶ σιμωνιανούς,
 καὶ Ἕλληνας, καὶ οὐαλετινιανούς, καὶ μαρκιωνιστὰς, καὶ
 μανιχαίους, καὶ ἔρμωγενιαστὰς ἀποκαλοῦντες· καὶ οἱ μὲν φι-
 λοπονιακοὶ τὰ ὀνόματα ταῦτα ταῖς κοινότηταις προσάπτου-
 σι, διὰ τὸ λέγειν αὐτοὺς τὴν ὕλην τοῦ αἰσθητοῦ τούτου
 κόσμου διαμένειν ἀτελεύτητον· οἱ δὲ κοινῶνται τὰ αὐτὰ ὀνό-
 ματα τῶν φιλοπονιακῶν κατηγοροῦσι, διὰ τὸ μὴ λέγειν αὐ-
 τοὺς τῶν σωμάτων τούτων ἀνάστασιν· πρὸς τούτοις δὲ ἐκά-
 τεροι, εἴ τε φιλοπονιακοὶ καὶ οἱ κοινῶνται ὠριγενιαστὰς ἄλ-
 λήλους ὀνομάζουσιν· εὐρηκότες γὰρ οἱ φιλοπονιακοὶ τὸν Ὀρι-
 γένην λέγοντα ὅτι αὕτη ἡ ὕλη ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἀνα-
 μορφῶται, καὶ διὰ τοῦτο τῶν αὐτῶν σωμάτων γίνεται ἡ
 ἀνάστασις, ἐκάλεσαν τοὺς κοινῶντας ὠριγενιαστὰς· πόλιν
 δὲ οἱ κοινῶνται εὐρόντες τὸν Ὀριγένην λέγοντα ἄλλων σω-
 μάτων ἀνάστασιν, παλίμβροτος γὰρ ὁ ἀνὴρ, ὀνόμασαν τοὺς
 φιλοπονιακὺς ὠριγενιαστὰς· δέχονται δὲ οἱ φιλοπονιακοὶ ἐπί-
 σκοπον τινὰ Ὀριγένην ὀνόματι καὶ τοὺς λόγους τοὺς ὑπὸ
 αὐτοῦ ἐκδοθέντας.

16. Ἄλλαι σεβηρίται ἦγον θεοδοσιανοὶ, οἱ καὶ νιοβίται,
 εἴ τινες Σεβήρον καὶ Θεοδόσιον δεχόμενοι καὶ Στέφανον τὸν
 σοφιστὴν τὸν ἐπίκλην Νίεβον· οὗτοι δὲ ἐν μὲν ταῖς περὶ τοῦ
 πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος λόγοις, συμ-
 φωνοῦσι ταῖς κεντοβαβδίταις καὶ ταῖς ἀγνοήταις, ἐν δὲ ταῖς

λόγοις τῷς περὶ τῆς οἰκονομίας διαφωνοῦσιν οὐ μόνον πρὸς τοὺτους, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας· πάντες γὰρ δύο φύσεις ἐπὶ τῷ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου μετὰ τὴν ἔνωσιν, οὐδενὶ λόγῳ ἀνέχονται εἰπεῖν· τὴν μὲν τοι διαφορὰν τῶν φύσεων ὁμολογοῦσι καὶ μετὰ τὴν ἔνωσιν· οὗτοι δὲ δύο φύσεις μετὰ τὴν ἔνωσιν παραιτούμενοι ὁμολογεῖν, οὐδὲ τὴν διαφορὰν τῶν φύσεων μετὰ τὴν ἔνωσιν σώζεσθαι βούλονται λέγειν.

17. Τίνα μὲν οὖν τούτων τὰ σχίσματα, καὶ πόσα τυγχάνει, καὶ τίνες τούτων ὀνομασίαι, καὶ τί τὸ ἐκάστου σχίσματος δόγμα τῶν ἑαυτοὺς καλοῦντων διακρινομένους, διὰ τῶν εἰρημένων συντόμως ἐδηλώσαμεν· οὗτοι δὲ πάντες τὰ ἐπιτηδεύματα Ἀρείου τὲ καὶ τῶν ἐκείνου μαθητῶν ζηλώσαντες, ὁμοίως ἐκείνοις ἔξω τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἑαυτοὺς περιβόλων ἐπέκησαν· κακῆϊνοι γὰρ μυρίας μηχανὰς ἐπεδείξαντο, ἐξωθῆσαι τῆς ἐκκλησίας σπουδάσαντες τὴν ἁγίαν καὶ οἰκουμενικὴν ἐν Νικαίᾳ σύνοδον· καὶ οὗτοι δὲ ὁμοίως πολυτρόπους μαγγανείας καὶ λογομαχίας ἐπετίθεισαν ἐξελάσαι τῆς ἐκκλησίας προθυμούμενοι τὴν οἰκουμενικὴν καὶ ἁγίαν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον· ἀλλ' ὅπερ κατὰ τῶν ἁγίων πατέρων ἐβουλεύσαντο, εἰς αὐτοὺς ἡ θεία περίεστησε ψῆφος, ἔξω που τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐτοὺς καταστήσασα περιβόλων· ἠκόνησαν γὰρ τὴν γλῶτταν αὐτῶν, κατα τὸ γεγραμμένον, ὡσαὶ ὄφεις· ἐνέτειναν τόξον αὐτῶν πρᾶγμα πικρὸν τοῦ κατατόξευσαι ἐν ἀποκρύφοις ἄμωμον, ἐκραταίωσαν αὐτοῖς λόγον πικρὸν, διηγήσαντο τοῦ κρύφαι παγίδα· εἶπαν, τίς ὄψεται αὐτοὺς; ἐξηρεύνησαν ἀνομίας, ἐξέλιπον ἐξερευνῶντες ἐξερευνήσεις· ἀλλὰ κατὰ τὸν θεῖον λόγον, βέλος νηπίου ἐγενήθησαν αἱ πληγαὶ αὐτῶν, καὶ ἐξησθένησαν ἐπ'

αὐτοὺς αἱ γλῶσσαι αὐτῶν· καὶ διεσχίσθησαν, καὶ εὐ κατε-
 ενίγησαν· ἠὲ φράση δὲ ἡ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία, τὴν τῶν ἁγίων
 πατέρων ἐκδίκεσιν θεωρήσασα· καὶ ὑψώθη ὁ Θεὸς τῆς ἀλη-
 θείας, τῶν ἐκκλησιαστικῶν δογμάτων ἀβραγῆ λαβόντων βε-
 βαίωσίν τε καὶ παγίότητα. Ἡ ἁγία δ' οὖν καὶ οἰκουμένη
 σύνοδος ἡ ἐν Χαλκηδόνι συστάσα, διὰ βραχέων ἐμνήσθη
 τῶν λεγομένων ὑπὸ τῶν μίαν ἐπὶ Χριστοῦ δοξαζόντων φύ-
 σιν σύνθετον· εἰσὶ δὲ, ὡς ἐκ πολλῶν ὀλίγα εἰπεῖν, τριαύ-
 της ἐννοίας ἐχόμενα, ἅπερ εἰς συνηγορίαν τοῦ οἰκείου δόγ-
 ματος ἀσεβῶς προτιθέασι.

Ἐκθεσις τινῶν κεφαλαίων προβαλλομένων
 παρὰ τῶν μονοφυσιτῶν.

48. Πότερον ἐκ τῆς τῶν ἐπὶ Χριστοῦ λεγομένων δύο
 φύσεων ἐνώσεως, γέγονέ τι ἐν, ἢ εὐ; εἰ μὲν οὖν μὴ γέ-
 γονέ τι ἐξ αὐτῶν ἐν, πῶς καὶ ἠνώσθαι ἔλως αὐτὰς ἐρεῖ-
 μεν; τί γὰρ ἄλλο ἐστὶ τὸ ἠνώσθαι, ἢ τὸ ἐν γεγόνεαι;
 οὐδὲ γὰρ κατ' ἔλλαμψιν, ὡς ἐπὶ προφητῶν, ὁμολογοῦμεν
 τὴν ἐνωσιν· εἰ δ' ἐκ τῆς ἐνώσεως τῶν δύο φύσεων ἐν τι
 γέγονε, τί ποτε ἄρα τοῦτο ἐστὶ τὸ ἐν; πότερον ὄνομα μόνον
 ψιλόν, ἢ πρᾶγμα; εἰ μὲν οὖν ὄνομα μόνον ψιλόν εἴη
 πρᾶγματος χωρὶς, οὐκ ἂν εἶεν αἱ φύσεις ἠνωμένοι· ὡς οὐδὲ
 ὁ ἀστῶος κύων καὶ ὁ χερσαῖος, κατὰ ψιλόν μόνον τοῦ-
 νομα τὸ ἐν ἔχοντες, ἠνωμένοι κατὰ τὰς φύσεις τυγχάνου-
 σιν, οὐδ' ὁ ἀληθινὸς ἄνθρωπος καὶ ὁ γεγραμμένος· οὐκοῦν
 εἰ αἱ φύσεις καθ' ὃ εἶναι ἔχουσιν ἠνώθησαν, καὶ διὰ τοῦ-
 το ἐκ τῆς ἐνώσεως αὐτῶν ἦγον συνθέσεως ἐν τι γέγονεν,
 οὐκ ἄρα ψιλόν ὄνομα τοῦτο ἐστίν, ἀλλὰ πρᾶγμα· εἰ δὲ
 πρᾶγμα, πότερον φύσις ἐστὶ τοῦτο, ἢ οὐσία, ἢ τῶν
 περὶ τὴν οὐσίαν τι συμβεβηκότων; οὐκοῦν εἰ κατ' αὐτὸ τὸ

εἶναι, φύσεις ἠνώθησαν, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἐν τὸ ἐκ τῆς ἐνώσεως αὐτῶν ἀποτελεσθῆν, οὔτε ψιλὸν ἐστὶν ὄνομα, οὔτε συμβεβηκὸς τι καὶ παρακολούθημα φύσεως, λείπεται ἐξ ἀνάγκης, οὐσίαν εἶναι τοῦτο, ἢ φύσιν· κείσθω γὰρ νῦν δι' ἑκατέρου ταυτὸν σημαίνεσθαι, διὰ τῆς οὐσίας φημι καὶ τῆς φύσεως· εἰ δὲ τὸ ἐν τὸ ἐκ τῆς ἐνώσεως τῶν δύο φύσεων ἀποτετελεσμένον φύσις ἐστὶν ἡγοῦν οὐσία, καλῶς ἄρα μίαν εἶναι τὴν φύσιν τοῦ δεσπότου Χριστοῦ μετὰ τὴν ἔνωσιν ὁμολογοῦμεν, εἰ καὶ μὴ ἀπλήν, ἀλλὰ σύνθετον εἶναι ταύτην φαρμέν· τὸ γὰρ Χριστὸς ὄνομα, τῶν φύσεων ἀμφοτέρων εἶναι δηλώτικόν αὐτῷ δύναται· εἰ γὰρ μὴ εἴη τί ἐν τὸ ἐκ τῆς ἐνώσεως τῶν δύο φύσεων ἀποτετελεσμένον, ἀδύνατον ἢ ἐπὶ ψυχῆς καὶ σώματος ἐν τὸ τοῦ ἀνθρώπου κατηγορεῖσθαι ὄνομα, ἢ ἐπὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ θεότητος τε καὶ ἀνθρώποτης, μηδενὸς ἐξ αὐτῶν ἐνὸς γενομένου, τὴν Χριστοῦ λέγεσθαι προσηγορίαν ἐπ' ἀμφοῖν.

Ἔτερον πρόβλημα τῶν μενεψυσιτῶν.

19. Εἴπερ αἱ τοῦ Χριστοῦ φύσεις ἐνωθεῖσαι δύο τυγχάνουσι, ταυτὸν δὲ εἰπεῖν οὐσίαι, οὐσίαι γὰρ ὀήκουσεν ἢ τε θεία καὶ καὶ ἢ ἀνθρώπειος, ἐφ' ὧν τὸ τῆς θαλάδος τῶν φύσεων φέρουσιν ὄνομα, πότερον ἕτερος τυγχάνει τῶν ἑαυτοῦ φύσεων ὁ Χριστὸς, ἢ ταυτὸν ἐστὶ ταῖς αὐτοῦ φύσεσιν; εἰ μὲν οὖν ἕτερός ἐστι τῶν αὐτοῦ φύσεων ὁ Χριστὸς, τίς ὧν, ἕτερος αὐτῶν τυγχάνει; ἀλλ' οὐδὲν τῶν ἔντων τῆς αὐτοῦ φύσεως ἢ οὐσίας ἕτερον ἐστίν· εἰ γὰρ ἢ τοῦ ἀνθρώπου φύσις, ἢται οὐσία, τὸ ζῶον λογικὸν θνητὸν ἐστίν, οἱ γὰρ ὀρισμοὶ τῶν πραγμάτων τῆς οὐσίας αὐτῶν εἰσὶ δηλωτικοὶ, ἕτερον δὲ εἴη ὁ ἀνθρώπος τῆς οὐσίας αὐτοῦ, ἕτερος ἂν εἴη τοῦ ζῴου λογικοῦ θνητοῦ· ὁ ἀνθρώπος οὐδὲν

ἄλλο ἐστίν, ἢ ζῶεν λογικὸν θνητὸν· εὐκῶν εἰ καὶ ὁ Χριστὸς τῶν αὐτοῦ φύσεων, ἤγουν εὐσιῶν, ὑπάρχει ἕτερος, τὸ δὲ εἶναι ἐκάστη κατὰ τὴν φύσιν ἢ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ἐστίν, ὡς ἐδείξαμεν, αὐτὸς ἄρα ἑαυτοῦ ὁ Χριστὸς ἕτερος ἐσται, ὅπερ πρὸς τῷ ἀτόπῳ, καὶ τὸ γελῶν ἔχει· οὐκ ἄρα ἕτερος ἐστίν ὁ Χριστὸς τῶν ἑαυτοῦ φύσεων· εἰ δὲ μὴ ἕτερος, ταυτὸν ἄρα Χριστὸν τὸ εἰπεῖν καὶ τὰς αὐτοῦ φύσεις· ἐπεὶ καὶ οἱ τᾶναντία ὑμεῖς λέγοντες, τῶν δύο φύσεων ὑπνωτικὸν εἶναι φατέ, τὸ Χριστὸς ὄνομα· εἰ δὲ ταυτὸν ὁ Χριστὸς ταῖς αὐτοῦ φύσεσιν, ὡς ἄνθρωπος τῇ ἀνθρώπου φύσει ταυτὸν, τοῦτέστι τῷ ζῳῷ λογικῷ θνητῷ, δύο δὲ τυγχάνουσιν αἱ τοῦ Χριστοῦ φύσεις καὶ οὐ μία, δύο ἄρα καὶ αἱ Χρισταὶ ἐσονται, καθὼς Νεστορίῳ δοκεῖ, καὶ οὐχ εἷς κατὰ τὰς γραφὰς· εἰ οὖν εἷς κατὰ ἀλήθειαν ὁ Χριστὸς ὄνοματί τε καὶ πράγματι, καὶ κατ' οὐδένα τρόπον ἐπὶ τῆς τοῦ κυρίου ἐνανθρωπήσεως δύο λέγειν Χριστοὺς ἐνδέχεται, ταυτὸν δὲ ὁ Χριστὸς τῇ αὐτοῦ φύσει, ἤγουν οὐσία, ἐπεὶ καὶ τῶν ὄντων ἕκαστον, μία ἀπλοῦς καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ φύσις ἐξ ἀνάγκης ἐσται.

Ἔτερον πρόβλημα τῶν αὐτῶν.

20. Ὡσπερ εἰ καὶ πλείονες ἐν τῷ ἡλίῳ φυσικῶν δυνάμεων θεωροῦνται διαφοραὶ, οἷον φέρε εἰπεῖν τὸ φωτιστικὸν αὐτοῦ καὶ τὸ θερμαντικὸν, ἔτι δὲ τὸ τριχῆ διαστατὸν, καὶ τὸ σφαιρικόν, καὶ κυκλοσφαιρικόν, καὶ εἴ τι τυγχάνει τοιοῦτον ἄλλο, οὐκ ἦδη καὶ πλείονας τὰς τοῦ ἡλίου φύσεις λέγειν ἀνάγκη· οὐδὲν γὰρ καθ' ἑαυτὸ τῶν τοιούτων ἡλίου φύσιν ἐργάζεται, ἀλλὰ τὸ ἐκ πάντων ἅμα τῶν εἰρημένων σύγκριμα, ἐν καὶ πλείονα τυγχάνον, ἕνα τὸν ἡλίον καὶ μίαν αὐτοῦ τὴν φύσιν ἐργάζεται· οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ

Θεανθρώπου Χριστοῦ, καὶ αἱ τῆς Θεότητος ἐν αὐτῷ καὶ ἀν-
 θρωπότητος θεωρῶνται διαφοραὶ, οὐκ ἀνέξονται δύο λέγειν
 αὐτοῦ τὰς φύσεις, αἱ κρίνειν ἀμνητέπη * τὴν τῶν πραγμά- * ita codi-
 των ὀρθῶς φύσιν δυνάμενοι· οὐδὲν γὰρ ἐκείνων καθ' ἑαυτὸ ces duo.
 Χριστὸς ἂν εἴη, οὔτε τὸ Θεῖον αὐτοῦ φημι, οὔτε τὸ ἀν-
 θρώπινον· ἀλλὰ τὸ ἐξ ἀμφοῖν σύγκριμα, ἐν δήπουθεν τυγ-
 χάνον, καὶ οὐ δύο, καὶ ἐν οὐδενὶ τῶν ὄντων ἐνθεωρού-
 μενον ἑτέρῳ, ἓνα τὸν Χριστὸν, καὶ μίαν αὐτοῦ τὴν φύ-
 σιν ὁμολογεῖν ἡμᾶς ἐκ πάσης ἀνάγκης παρασκευάζει.

Ἔτερον πρόβλημα.

21. Εἰ ἡ δυὰς τῆς ἐκ μονάδος πρώτης διασκέψεως ἐστὶ
 θηλωτική, ἡ δὲ διαίρεσις ἀντικειμένως ἔχει πρὸς τὴν ἔνω-
 σιν, διὰ τοῦτο ἅμα τὸ αὐτὸ κατὰ τὸ αὐτὸ ἠνώσθαι τὲ καὶ
 διηρῆσθαι ἀμήχανον, οὐδεμία ἄρα δυὰς, καθὸ ἐστὶ δυὰς,
 κατὰ τοῦτο λέγοιτ' ἂν ἠνώσθαι, διηρῆσθαι δὲ μᾶλλον· καὶ
 ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ ταῖνον εἰ δύο εἰσὶν αἱ τούτου φύσεις, καὶ
 οὐχὶ μία, πᾶσα δὲ δυὰς, καθὸ δυὰς ἐστὶ, διχᾶς τις οὕσα
 διήρηται κατ' ἐκεῖνο, καὶ οὐχ ἠνωται, καὶ αἱ τοῦ Χρι-
 στοῦ ἄρα δύο φύσεις κατ' αὐτὸ τὸ εἶναι δύο φύσεις τυγ-
 χάνουσαι καὶ οὐχὶ μία, κατ' αὐτὸ τοῦτο διηρημέναι ἂν εἶεν,
 καὶ οὐχ ἠνωμέναι, καὶ Νεστορίου τὸ δόγμα εἰσάγεται.

Ἔτερον πρόβλημα.

22. Καὶ ἐπὶ τῶν συνεχῶν πολλάκις φέρομεν τὸν ἀριθ-
 μόν, δύο φέρε εἰπεῖν πῆχεων τὸ ξύλον λέγοντες· ἀλλὰ δυ-
 ἄμει δύο φαμέν εἶναι τὸ ἐν, οὐκ ἐνεργεία· τῷ δὲ δύνασθαι
 τομὴν ὑπομένειν, καὶ δύο γενέσθαι, ταύτη φαμέν αὐτὸ δύο
 τινῶν πῆχεων εἶναι.

Ἔτερον πρόβλημα.

23. Εἰ ὁ Χριστὸς εἷς ἐστὶν ὀνόματί τε καὶ πράγμα-

τι, πᾶς δὲ ὀρισμὸς εἷς ὢν, εἰ μὴ ὁμώνυμος εἶη, μιᾶς φύσεως δηλωτικός ἐστι, καὶ ὁ τοῦ Χριστοῦ ἄρα ἀριθμὸς, μιᾶς τῆς αὐτοῦ φύσεως δηλωτικός ἐστίν· εἰ δὲ καδ' ὑμᾶς αἱ τοῦ Χριστοῦ δύο φύσεις δύο ἔχουσιν ὀρισμὸς, εὐ ταυτὸ δηλοῦντας, καὶ ὁ Χριστὸς ἄρα εἷς ὢν, δύο ὀρισμοὺς ἔξει εὐ ταυτὸ δηλοῦντας· εἰ δὲ τῷτο ἀδύνατον, παντὸς γὰρ πράγματος ἑνὸς ὄντος εἷς ἐστὶ καὶ ὀρισμὸς, οὐκ ἄρα δύο ἔξει καὶ ὀρισμοὺς ὁ Χριστὸς· εἰ δὲ τῷτο, εὐδὲ δύο ἔσονται αὐτοῦ αἱ φύσεις· ἕκαστος γὰρ ὀρισμὸς μιᾶς φύσεως ἐστὶ δηλωτικός, εἴτε ἀπλοῦς εἴτε σύνθετος.

Ἔτερον.

24. Εἰ τὸ Χριστὸς ὄνομα οὐκ οὐσίας δηλωτικόν, ἀλλὰ τῶν περὶ τὴν οὐσίαν τινὸς τῶν ἐκ τῆς ἐνώσεως, τῶν δύο φύσεων γενομένων δηλωτικόν ἐστὶ· τῷτο δὲ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ἡ τῶν φύσεων πρὸς ἀλλήλας σχέσις· δύο δὲ φύσεις καὶ ἐνωθεῖσαι μεμενήκασιν ἐν Χριστῷ, κατὰ μόνην ἄρα σχέσιν ψιλὴν ἢ τῶν φύσεων πρὸς ἀλλήλας γέγονεν ἐνωσις· ὡς ἐπὶ χοροῦ, καὶ οἰκίας, καὶ πόλεως, καὶ λίθων, καὶ ξύλων ἐν οἷς τὸ οἰκοδομούμενον, καδῶς καὶ Νέστοριος δογματίζων εὐρίσκεται.

Ἔτερον.

25. Εἰ τὰ ἠνωμένα ἐν γίνεται, τὰ μὴ γεγόμενα ἐν οὐχ ἠνωταὶ ἐξ ἀνάγκης· εἰ οὖν δύο καὶ εὐ μία τυγχάνουσιν αἱ τοῦ Χριστοῦ φύσεις, ἢ δὲ θυὰς διχᾶς τις οὐσα, διαιρέσεως ἐστὶ δηλωτικὴ, τὰ δὲ διηρημένα οὐχ ἠνωταὶ, οὐκ ἄρα ἠνωμένοι εἰσὶν αἱ τοῦ Χριστοῦ φύσεις· εἰ τίνυν διατὸ ἀσύγχυτον δύο εἶναι τὰς τοῦ Χριστοῦ φύσεις ἀξιούσιν, ἀλλὰ διατὴν ἐνωσιν, μίαν αὐτοῦ τὴν φύσιν λέγειν ἀναγκασθήσονται.

Ἔτερον.

26. Οὐχ ὅσαι πράγματα ἐκάστου ιδιότητες, τσαῦται καὶ φύσεις τούτου εἰσίν· ἢ γὰρ ἂν εὐδὲν τῶν ἐχόντων ἰδίαν ὑπαρξίν, μιᾶς ἔσται φύσεως, πλειόνων ιδιοτήτων ἦτοι διαφορῶν ἐν ἐκάστῳ θεωρουμένων, ἀλλὰ τὸ ἐκ πάντων σύγκριμα τῶν συμπληρούντων τὸ ὑποκείμενον, φύσις ἐστὶ· πυρὸς μὲν γὰρ τὸ φωτιστικόν, καὶ τὸ κοῦφον ἴδιον· ἀλλ' εὐ φύσιν πυρὸς τὸ φωτιστικόν, ἢ τὸ κοῦφον εἶναι φαμέν· ὡσπερ καὶ ἀέρος ιδιότητες τὸ ἀχρωμάτιστον, τὸ διηχέες· ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων στοιχείων ἐστὶν ἰδεῖν ἑτέρας ιδιότητας· ἀλλ' εὐθεὶς τολμήσει διὰ τὸ πολλάς ἕκαστον τούτων ιδιότητας ἔχειν, οὕτω καὶ πολλῶν εἰπεῖν εἶναι φύσεων· οὕτω ταῖνον καὶ ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ συνεστῶτος ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, εἰ μὲν λέγοιεν δύο τὰς αὐτοῦ φύσεις, ἢ ἐν δύο φύσεσιν αὐτὸν θεωρεῖσθαι, ὡσπερ καὶ τὸ ὄλον ἐν τοῖς μέρεσι θεωρεῖσθαι λέγομεν, ἢ καὶ τσαῦδε εἶναι τὰ τοῦ λόγου μέρος, τὸ ἐν τὸ ἐκ τῆς πάντων ἐνώσεως ἀποτετελεσμένον γινώσκοντες, ὡς εἰ καὶ τὸ τρίγωνον ἐν τρισὶν εὐθείαις ὑφεστάναι λέγοι τις, αὐτοῦ τοῦ τριγώνου σχήματος ἐνὸς ἅντος τοῦ ἐκ τῆς συναφῆς τῶν τριῶν εὐθειῶν ἀποτετελεσμένου, καὶ ἔτι τὴν οἰκίαν ἐν λίθοις εἶναι καὶ ξύλοις, ἐνὸς πάλιν τοῦ τῆς οἰκίας εἶδους ὑπάρχοντος, ὅπερ ἐκ τῆς ἐκείνων συνθέσεως γέγονεν, ἴσως ἂν τις συγχωρήσειε τῷ λόγῳ· εἰ γὰρ τὰ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς δύο, ἴσων ἂν εἴη τό τε ἐκ δύο φύσεων τὸν Χριστὸν εἶναι λέγειν, καὶ τὸ ἐν δύο φύσεσι, καὶ τὸ τρίγωνον ἐν τρισὶν εὐθείαις, καὶ ἐκ τριῶν, καὶ τὸ λοιπὸν τῶν εἰρημένων ἕκαστον, ὡς περὶ μόνην τὴν λέξιν, καὶ μὴ περὶ τὸ ἐκ τῆς λέξεως νοούμενον, τὴν διαφορὰν εἶναι ὡς ἐξεῖναι μίαν τὴν τοῦ συνθέτου φύσιν λέγειν, ἐν δύο ταῖς

ἀπλαῖς τὸ εἶναι ἔχουσιν, ὥσπερ ἐν ταῖς μέρεσι πολλοῖς
 οὖσι μίαν τὴν ὁλότητα εἶναι φασὶν· εἰ δὲ μηδαμοῦ μίαν
 τοῦ ὅλου τὴν φύσιν σύνθετον δηλονότι φασί, καὶ ἡμεῖς τὴν
 ἐν δύο φωνὴν ὑποπτεύσομεν δικαιοτάτα· καὶ οὔτε διὰ τὸ
 ἓνα εἶναι τὸν Χριστὸν ἀρνούμεθα τὰ ἐξ ὧν τὸ ἐν τοῦτο
 συνέστηκεν, οὔτ' αὖ πάλιν διὰ τὸ δύο γνωρίζειν, τὰς εἰς
 εἰς ἑνώσειν συνελθούσας φύσεις, τὸ ἐν τὸ ἐκ τούτων ἀποτε-
 λεσθὲν οὐχ ὁμολογήσομεν· ἕπερ εἴτε φύσιν μίαν καλεῖν τι-
 φίλον, εἴτε ὑπόστασιν, εἴτε Χριστὸν ἓνα, οὐ διαφερόμεθα·
 δι' ἐκάστου γὰρ ἐξ ἀνάγκης καὶ τὰ λοιπὰ συνεισάγεται.

Ἀντίρρησις μία, οὐδ' ἀποτάδην καὶ αὕτη ἐκτεθεῖσα,
 πρὸς τὰς καταστροφείσας ἀνωθεν δόξας
 τῶν μονοφυσιτῶν.

27. Τοιαῦτα μὲν οὖν, ὡς ἐκ βραχέων ἐστὶ γινῶναι, οἱ
 μίαν ἐπὶ Χριστοῦ φύσιν δοξάζοντες, ἐπισφαλῶς ἄγαν καὶ
 τὸ ὅλον ἀνευδέκτως φασίν, ἐκ τῶν ἀνθρώπινων καὶ καθ'
 ἡμᾶς ἐπιχειρημάτων συνιστᾶν πειρώμενοι τὰ θεοπρεπῆ· ὃ
 δὲ καὶ πρότερον εἶρηκα, τούτο καὶ νῦν φημί, ὡς διήρηται
 ἢ τοῦ Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκόρου δόξα καὶ τῶν συμφρόνων
 αὐτοῖς, οὐδὲ μία τίς ἐστι καὶ σύντροχος· αὐτὸς μὲν γὰρ
 Εὐτυχῆς τοῦ σώματος ἠρνήθη τὴν πρόσληψιν, μηδὲν λέ-
 γων ἀνθρώπειον τὸν θεὸν λόγον ἐκ τῆς παρθένου λαβεῖν,
 ἀλλὰ αὐτὸν ἀτρέπτως τραπέντα καὶ σάρκα γενόμενον, τὴν
 πάρεδον μόνην διὰ τῆς παρθένου ποιήσασθαι· καὶ τῷ σταυ-
 ρῷ προσηλωθῆναι καὶ προσπαγῆναι τὴν ἀπερίγραφον καὶ
 ἀπεριόριστον καὶ ἀχώρητον θεότητα τοῦ μονογενοῦς, καὶ
 ταύτην τῷ τάφῳ παραδοθεῖσαν, τετυχηκέναι τῆς ἀναστά-
 σεως· ἰλιγγιάσας γὰρ πρὸς τὴν τῶν ἐναντίων σύνοδον, καὶ
 μὴ ἀποδαρῆσας πρὸς τὴν συνάφειαν, προεληλυθέναι τὸν

λόγον ἀπὸ γεννήσεως ἐδογματίσε καὶ μὴ ἐν ἀληθείᾳ σῶμα ἐνδεύσθαι, ἀλλὰ φαντάσαι τὴν οἰκονομίαν, ὡς ἐντεῦθεν πλασματώδη πάντα τὰ σωματικά ἐλέγχεσθαι τοῦ Θεοῦ, τὴν ἐκ τῆς μητρικῆς γαστρὸς προέλευσιν, τὴν σπαργάνωσιν, καὶ ἀπλῶς τὴν ὅλην τῆς οἰκονομίας περίοδον, καὶ οἷον σκιάν καὶ εἶδωλον τῆς ἡμετέρας φύσεως, ἑαυτῷ προσενθῆσαι τὸν λόγον.

28. Οἱ δὲ μονοφυσῖται λεγόμενοι, ὥσπερ Εὐτυχῆς ὑποβολιμαίῳ προσώπῳ καὶ φασματώδει τὸν λόγον ὑποκρίνασθαι τὴν σάρκωσιν ἐδογματίζεν, οὕτω δὴ καὶ οὗτοι τὴν ἐναντίαν αὐτῷ τραπόμενοι, μίαν φύσιν ἐπὶ Χριστοῦ τετελιμῆκασιν λέγειν· ἐν μὲν γὰρ καὶ μετὰ τὴν ἔνωσιν μεμενηκέναι φασὶ πρόσωπον, οὐ σῶζον δὲ τὰς συνεληλυθυίας φύσεις καθαρὰς καὶ ἀσυγχύτους ἐν τοῖς ἰδίαις ἰδιώμασιν, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἔνωσιν ἀμφοτέρας ἐν τι γεγονέναι, συγχυθείσας ἐν τῇ παρ' ἀλλήλας ἀνακράσει· καί ται καινὸν ἕτερον ἐκ τοῦ μίγματος φανῆναι, ὥσπερ καὶ τὰ σώματα ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων εἰληχότα τὴν κράσιν, ἄλλο τι παρ' ἐκεῖνα τυγχάνει· οὔτε μὲν ὁ σίδηρος, οὔτε τὸ ἡμέτερον σῶμα, ἢ πῦρ ἔστι καθαρὸν, ἢ ἀήρ, ἢ τί των ἄλλων στοιχείων, ἀλλ' ἐξ ἐκείνων μὲν συνεκράθη, ἄλλο δὲ τι μετὰ τὴν σύγκρασιν γέγονε· τὸ δὲ, οὐχ οὕτως ἔχον ἔστιν· ἀλλὰ τῆς Θεῆας μορφῆς ἦται φύσεως, ἐν μιᾷ τῶν αὐτῆς ὑποστάσεων τῇ ἀνθρωπίνῃ οὐσίᾳ ἀτομωθείση συνεληλυθυίας, οὐκ ἄλλο τι γέγονεν ἀπὸ τῆς ἀρρήτου ταύτης μίξεώς τε καὶ κράσεως, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἔνωσιν αἱ φύσεις τὸ ἀσύγχυτον ἔχουσιν.

29. Ἵνα δὲ καὶ πρὸς τὸ παράδειγμα βλέψωμεν, ὁ καθάρταστος ὑπακείσθω ἄνθρωπος, εἰς οὗτινος ὑπόστασιν σῶμα διελήλυθε καὶ ψυχὴ· ἀλλ' οὐκ ἄλλο τι παρὰ ταῦτα ὁ μερικὸς ἄνθρωπος· πλὴν μέχρι τούτου σήτω ἡμῖν τὸ παρά-

δειγμα· προσωτέρω γὰρ χωρεῦντες, πολλήν τὴν διαφορὰν εὐρήσομεν· ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ μερικοῦ ἀνθρώπου, ἰδιαζόντως τὸ σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ λέγονται, καὶ οὐθ' ἡ ψυχὴ σῶμα ἂν κληθεῖη ποτὲ, οὔτε τὸ σῶμα ψυχὴ προσαγορευθεῖη· ἐπὶ δὲ τῆς τοῦ Θεοῦ καθ' ἡμᾶς ὑποστάσεως, καὶ τὸν Θεὸν παρέρχοντως ἂν εἴποιμεν ἄνθρωπον, καὶ τὸν ἄνθρωπον Θεόν, μεταχωρεύοντων ἀλλήλοις τῶν ὀνομάτων καὶ ἀντιτιδομένων, κατὰ τὴν ἀρρήτου συμφύτην· καὶ τῶν μὲν μερικῶν ἀνθρώπων ἐστὶ τὸ κοινὸν εἶδος· διὸ ἀπαράλλακτοι κατὰ τοῦτο τὸ μερικὸν λέγονται· οἱ γὰρ κατὰ μέρος ἄνθρωποι τῆς χαρακτηριστικῆς διεστηκότες, τὴν ἀπαράλλαξιν κατὰ τὸ εἶδος ἔχουσι· τῆς δὲ θείας ἐκείνης τῶν φύσεων ὑποστάσεως, οὐκ ἐστὶ τί κοινὸν ὄνομα Χριστὸς ὀνομαζόμενον, ὡς περ ἐφ' ἡμῶν ἄνθρωπος, ὅτι μὴ δὲ πολλοὶ οὕτως Χριστοὶ, ἀλλ' εἷς ὁ τοῦ πατρὸς ὄρος καὶ λόγος τῇ θεότητι χρίσας τὴν ἀνθρωπότητα.

30. Εἰ δέ τις τὰ Εὐτυχοῦς φρονῶν ἀπαντήσῃ καὶ προβαλεῖται ὡς ὁ ἄνθρωπος ἐκ δύο συνίσταται φύσεων, τοῦτον δὲ ὁ Θεὸς προσελάβετο, ἑτέρα φύσις παρὰ τοῦτον τυγχάνων, ὥστε ἐκ τριῶν φύσεων δοξάζειν χρῆναι τὸν Χριστὸν, δύο μὲν τῶν τοῦ ἀνθρώπου, ψυχῆς λέγει καὶ σώματος, μιᾶς δὲ τῆς οἰκείας, ἐκεῖνο πρὸς αὐτὸν λέγοιτο, ὅτι τὰ ἐνούμενα, ἐκ τῶν προσεχῶν ἐνοῦσθαι λέγεται, ἀλλ' οὐχὶ τῶν πόρρω· διὰ τί γὰρ αὐτὸς μὴ τὸν ἄνθρωπον ἐκ πέντε λέγεις συγκεῖσθαι, ἢ τό γε ἀληθέστερον ἐξ ἑπτὰ, μιᾶς μὲν τῆς ψυχῆς, τεσσάρων δὲ τῶν στοιχείων τοῦ σώματος, καὶ ἔτι ὕλης καὶ εἶδους, τῶν πόρρωτέρω; καὶ ἡμεῖς γούν τὸν Χριστὸν ἐκ δύο φύσεων δογματίζοντες, ὡς μίαν φύσιν τὸν ἄνθρωπον προσλαμβάνομεν, πρὸς τὸ προσεχὲς ἀφορῶντες, καὶ οὐ πρὸς τὰς φύσεις, ἐξ ὧν ἐκεῖνος συνέστηκεν.

31. Εἰ δὲ καὶ πρὸς ταύτην λυττᾶ τὴν ἐπίλυσιν, καὶ ἑτέραν προσθήσομεν· ὡς ὁ ἄνθρωπος, ἢ μερικὸς ἐστὶν ἢ καθόλου· ἡμεῖς δὲ φαμὲν τὸν καθόλου ἄνθρωπον, τοῦτ' ἐστὶν ἀνθρωπεῖαν φύσιν εἰληφέναι τὸν κύριον, ἥτις δὴ καὶ ἀσύμφετος ἐστὶ καὶ διὰ τοῦτο μία φύσις λέγεται· ἐπεὶ γοῦν τοῦτον κοινὸν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως λόγον ἀνέλαβεν, ἀτομώσας ἐν τῷ προσλήμματι, διὰ τοῦτο ἐκ δύο συνεστάναι τὸν κύριον δογματίζομεν φύσεων· ἐν δὲ πρόσωπον καὶ μετὰ τὴν ἕνωσιν λέγομεν, ὃ δὴ καὶ Θεὸς ἐστὶ καὶ ἄνθρωπος τέλειος διὰ τὴν καινοπρεπεστάτην ἀντίδοσιν· μὴ γὰρ τὰς φύσεις παραχαράξας τὰ ἐξ ὧν ἐν αἷς ἄπερ πέφυκε σώζων ἐστίν· ἐκ τε γὰρ δύο ὑφέστηκε φύσεων, καὶ ἐν ταύταις ταῖς φύσεσι πέφυκε, μᾶλλον δὲ οὐδὲν ἕτερον παρὰ ταύτας ἐστὶν, ἀλλὰ τοῦτο αὐτὸ ἐστὶ δύο φύσεις Θεὸς τέλειος καὶ ἄνθρωπος τέλειος· οὐ γὰρ εἴ τι ἐξ ὧν ἐστὶ, τοῦτο δὴ αὐτὰ τυγχάνει τὰ ἐξ ὧν ἐστίν· ἐκ πυρὸς γὰρ καὶ γῆς οὐρανὸς κατὰ Πλάτωνα συνέστηκεν· ἀλλ' οὐχ ἄπερ ἐκεῖνα, ὁ οὐρανὸς πέφυκεν· ὁ δὲ Χριστὸς ἐξ ὧν συνέστηκεν, ἐκεῖνα τυγχάνει, οὐκ ἄλλο τι ποιησάσης τῆς μίξεως· ἐκ δύο γοῦν φύσεων ὁ Χριστὸς, καὶ ἐν ταύταις ταῖς φύσεσιν· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ παραδείγματος, εἷς μὲν ἐστὶν ὁ ἥλιος, φύσεις δὲ ἐν αὐτῷ δύο, ἢ μὲν τοῦ φωτὸς, ἢ δὲ τοῦ ἡλιακοῦ σώματος· καὶ ὁ Χριστὸς εἷς ἐστὶ, φύσεις δὲ δύο, ἢ μὲν ὑπὲρ ἡμᾶς, ἢ δὲ ἡμετέρας· ἐν γὰρ τῷ αὐτῷ καὶ ἐνὶ ὀνόματι, ἑκατέρων τῶν πραγμάτων σημασία δείκνυται, Θεότητος λέγω καὶ ἀνθρωπότητος· διὸ καὶ ἄνθρωπος λέγεται ὁ Χριστὸς, καὶ Θεὸς λέγεται ὁ Χριστὸς· ἀμέλει καὶ τοῦ σώματος τυπτομένου παρὰ τοῦ ὑπηρέτου, ὡς αὐτὸς πάσχων ἔλεγε, τί με θαίρεις; καὶ ἄψαυστος ὧν τὴν φύσιν, ὅμως ἔλεγε, τὸν νοῦτον μου

ἔδωκα εἰς μάστιγας· ἃ γὰρ τὸ ἀνθρώπινον ἔπασχε τοῦ λόγου, ταῦτα συνῶν αὐτῷ ὁ λόγος εἰς ἑαυτὸν ἀνέφερε· διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἥλιος ὄρων τὸν δημιουργὸν αὐτοῦ ἐν τῷ ὑβριζομένῳ σώματι ἀνεχόμενον, τὰς ἀκτῖνας συνέστειλε, καὶ ἐσκότισε τὴν γῆν.

32. Καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος οὕτω φησὶ· τοῦτο ἡ κενωθεῖσα Θεότης, τοῦτο ἡ προσληφθεῖσα σὰρξ, οὐ τῇ πρὸς τὸν Θεὸν λόγον ἐνώσει κατὰ τὴν ἀνάκρασιν συγχυθεῖσα, καὶ εἰς μίαν οὐσίαν ἀποτελεύσασα, οὐ γὰρ φυρμὸν ἢ ἀνάχυσιν ὁ λόγος πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα ἔπαθεν, ἢ μεταστασιν τὴν εἰς ὅπερ οὐκ ἦν, ἀλλὰ σκηνώσας ἐν ἡμῖν, οὐ μεθῆκε τὸ ἴδιον· μεμένηκε δὲ ὅπερ ἦν, καὶ καθ' ἑνωσιν φυσικὴν νοεῖται ὡς ἕτερον ἐν ἑτέρῳ· τούτεστιν ἡ Θεία φύσις ἐν ἀνθρωπότητι, μὴ παθεῖσα κράσιν ὁποῖαν ἢ τῶν ὑγρῶν ἑνωσις· εἰ γὰρ κέκρανται αἱ φύσεις, εἰς μίαν μίξιν ἑτεροούσιαι τυγχάνουσαι, οὐδ' ὁποτέρα σώζεται, ἀλλ' ἀμφοτέραι συγχυθεῖσαι ἠφανίσθησαν· καὶ οὔτε χωρισμὸν ἀπ' ἀλλήλων, οὔτε διαίρεσιν ἐπιδέχονται κειραμένοι· ἠνώθησαν δὲ ἀρρήτῳ καὶ ἀφράστῳ λόγῳ, καὶ τῶν ἀπλῶν ἑκάτερον ἐν τῷ συνθέτῳ τὸν τῆς ἰδίας φύσεως σώζει λόγον· ἐπεὶ καὶ οὖν ὁ λόγος οὐχ εἷς, τούτων οὐδὲ ἡ φύσις μία, πρὸς οὐδὲν ὑπὸ τῆς πρὸς ἀλληλα συνδρομῆς καὶ ἐνώσεως, μειομένης αὐτῶν τῆς φυσικῆς τελειότητος· ὡς ἔστιν ἰδεῖν καὶ ἐπὶ τῆς ἐνώσεως τοῦ ἀέρος καὶ τοῦ φωτός· εἰλικρινῆς γὰρ ἢ ἑκατέρου φυσικὴ μεμένηκεν ιδιότης, μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐνώσεως παρατρωθεῖσα· οὔτε γὰρ τὸ φῶς ἀπήμβλυνέ τι τῆς ἑαυτοῦ φύσεως τὸ ἀέρι μιχθὲν, οὔτε πάλιν ὁ ἀήρ, εἰς τὸν ἴδιον τῆς οὐσίας πέπονθε λόγον, καθὸ ἀήρ ἐστι τὸ φῶς δεξιόμενος· ὅθεν καὶ φαμέν παθεῖν τὸν Ἐρμανουήλ τῷ πε-

φυκότε πεποιθέναι, καὶ μεμνηκέναι ἀπαθῆ τῇ κατ' οὐσίαν ἀπαθεῖ τῆς θεότητος· ὅτι ἄλλο καὶ ἄλλο τὰ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς· καὶ πάσχει μὲν ἀνθρωπίνως σαρκί, καθὸ ἀνθρώπος· ἀπαθῆς δὲ ἐστὶ θεϊκῶς, ὡς θεός· οὐκ ἄλλος δὲ ἐστὶ καὶ ἄλλος, ὡς ἠβούλετο Νεσόριος, οὕτω ληρῶν· ὁ μὲν παθεῖν πεφυκὼς ἔπαθεν, ὁ δὲ ἀπαθῆς οὐκ ἔπαθεν ὡς θεός.

IV. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΕΜΠΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ,

Η ΤΙΣ ΤΗΝ ΤΕΤΑΡΤΗΝ ΣΥΝΟΔΟΝ ΕΠΕΚΥΡΩΣΕ
ΚΑΙ ΕΚΡΑΤΥΝΕ, ΣΥΓΚΡΟΤΗΘΕΙΣΑ ΕΠΙ ΤΗΣ
ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ.

1. Περὶ τῶν συμβάντων μετὰ τὴν καθαίρεσιν αὐτίκα τοῦ Διοσκόρου καὶ Εὐτυχοῦς καὶ τὴν ἐπὶ συνόδου ἀνάγνωσιν καὶ παράδοσιν τῆς ἐπιστολῆς τοῦ ἀγνωτάτου πάπα Ῥώμης Λέοντος. Ἡ μὲν οὖν ἐν Χαλκηδόνι ἱερά καὶ θεία τετάρτη σύνοδος κεκύρωκεν οὕτω δοξάζειν καὶ ὁμολογεῖν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν θεότητι τέλειον καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τέλειον, ἐν δύο φύσεσι γνωριζόμενον ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαρέτως, καὶ ἓνα τὸν αὐτὸν υἱὸν ὁμολογεῖν ὡς πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως, καὶ μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν· τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς σὺδαμῶς ἀνηρημένης μετὰ τὴν ἔνωσιν, σωζομένης δὲ μᾶλλον καὶ συντρεχούσης εἰς ἓν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν· ὅθεν καὶ τῶν πατέρων ἕκαστος πολλὰ τοῦ βασιλέως ὑπερευξάμενοι Μαρκιανῶ, εἰς τὰς οἰκείας ἐπαρχίας ἀπέτρεχον.

2. Τὸ δ' ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας ναυτικὸν ὁ κατῆρεν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἄμα Διοσκόρω τῇ τῆς πόλεως ταύτης ἐπισκόπῳ καὶ τοῖς ὑπὸ τὴν ἐπικράτειαν αὐτοῦ χωρεπισκό-

ποις στασιάζαν πολλοὺς ἐργάζεται φόνους τῶν τῇ καθαιρέσει καὶ ἐξορίᾳ συναινεσάντων τοῦ ἱερέως σφῶν τοῦ Διοσκόρου, ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ πιστούμενοι δραστηκωτέραν εἶναι πυρὸς ἀπαιδευσίαν τὴν ναυτικὴν· ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκ Παλαιστίνης ἱερέων ἐνδιατριβόντων ἐτι τῇ Κωνσταντινουπόλει, τινὲς τῶν μοναχῶν ἔχοντες τινὰ Θεοδοσίον ἑξάρχον αὐτῶν, ἤρξαντο τὸ τῆς ἐκκλησίας σῶμα διασπᾶν, καὶ ἄλλουτον αὐτῆς χιτῶνα διαῤῥηγνύειν, καὶ τοὺς ἐν τῇ συνόδῳ ἐπισκόπους ἀναθεματίζειν, καὶ ἑτέροισι χειροτονεῖν ἀντ' αὐτῶν φημίζοντες ὡς ἡ σύνοδος ἐκύρωσε καὶ ἀνεκαίνισε τὸ Νεστορίου δόγμα, προφάσει τῆς θυϊκῆς φωνῆς τῶν φύσεων τοῦτο τερατευόμενοι· ὅθεν κατέλαβον πᾶσαν τὴν Παλαιστίνην καὶ Αἴγυπτον, καὶ τὰ ἐν τῇ ἐρήμῳ μοναστήρια· καὶ τὰ πλεῖστα τούτων παρέπεισαν, μὴ δέχεσθαι τὰ κυρωθέντα παρὰ τῆς τετάρτης συνόδου.

3. Διέλαμπε δὲ τοῖς ἐκεῖσε τότε μέρεσιν ὁ ἐπώνυμος ἐπ' ἀρετῇ πατὴρ ἡμῶν Εὐθύμιος, ὃς καὶ τῆς κακοδοξίας τῶν πλείστων ἀπέστη μετὰ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μοναχῶν· δεξάμενος γὰρ τὸν ἐν τῇ συνόδῳ ἐκφωνηθέντα ὄρον, συνεῖχεν αὐτοὺς καὶ παντοίως ἐπεχείρει πείθειν, ὡς ἔννομον ἡ σύνοδος καὶ ὀρθὴν ἐποιήσατο τὴν τῶν δύο φύσεων ἐκφώνησιν, καὶ πολλοὺς ἀπήλειφε καὶ παρεσκευάζεν οὕτω φρονεῖν· ὡς δὲ τὸ κακὸν πλέον ἐπενέμετο, χειρὶ τῆς βασιλίσσης Εὐδοκίας μάλιστα κρατυνόμενον ἐκεῖσε περὶ τοὺς ἁγίους τόπους διατριβούσης, συνταξάμενος καὶ παραγγείλας τῶς ἑαυτοῦ μοναχῶσι μὴ κοινωνῆσαι τῇ κακοδοξίᾳ Θεοδοσίου, ἀπεδήμησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ· μετ' οὐ πολὺ δὲ γνωρίσαντος αὐτοῦ τῇ Εὐδοκίᾳ τὴν φανερωθεῖσαν αὐτῷ ἐκ Θεοῦ μετάστασιν αὐτῆς ἐκ τοῦ σώματος, ἐκείνης τὴν ἀνωμένης διὰ τὰ συμβάντα ἐν

Ῥώμῃ θεινὰ τῶν αὐτῆς συγγενῶν ἐκείσε αἰγμαλωτισθέντων, καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ διὰ τὴν αἵρέσεως κοινωνίαν ἐπευ-
εχθῆναι αὐτῇ, κατὰ θείαν συγχώρησιν, ἀκείνη τὲ τῆς
τοιαύτης ἀπέση αἵρέσεως, καὶ τοῖς κυρωθεῖσιν ὑπὸ τῆς συν-
όδου ἐστοίχησε, καὶ τὰ τοῦ Θεοδοσίου ἀναθεμάτισε δόγμα-
τα, μίαν φύσιν τοῦ λόγου καὶ τῆς σαρκὸς δογματίζοντας,
καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ἐξοστρακίζοντας· καὶ πολλὰ
τῶν ἀποσχιστῶν αὐτῇ ἐκοινώνησαν, καὶ τὰ τῆς ὀρθοδοξίας
ἠσπάσαντο δόγματα.

4. Ταράχου δὲ πάλιν οὐ τοῦ τυχόντος τὴν ἐκκλησίαν
κατέχοντος, Λέων ᾧ τὸ ἐπώνυμον μακέλλης, μετὰ Μαρ-
κιανὸν βασιλεὺς ἀνακηρυχθεῖς, ἐβούλετο μὲν καὶ αὐτὸς σύν-
οδον συγκροτῆσαι περὶ τούτων· γνοὺς δὲ ὡς οὐ πρὸ πολλοῦ
ἢ ἐν Χαλκηδόνι συνήθριστο, καὶ μὴ θέλων αὖθις τοὺς ἐπι-
σκόπους ταῖς συχναῖς ἀποδημίαις καὶ μεταβιβάσει κατα-
τρέχεσθαι, ταῖς καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐπισκόποις κελύ-
σεις ἀπέστειλε, θηλάσας δὲ αὐτῶν, πᾶσιν ἔχουσι φρόνιμα
περὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συστάσης συνόδου, παραστῆσαι εἰ
διὰ τάχους· οὗ γεγονότος, πλείους ἢ χίλιοι ἐπίσκοποι ὑπέ-
γραψαν καὶ τὴν σύνοδον ἐπεκύρωσαν· τοῦ δὲ Λέοντος τὸν
βίον μετηλλαχότος, Ζήνωνός τε καὶ Ἀνασασίου μετ' ὀλί-
γον βασιλευσάντων, παρρησίαν τοῦ λέγειν αὖθις κατὰ τῆς
συνόδου εἰ δὲ ἐναντίας ἐλάμβανον, καὶ τὸ τῶν ἰακωβιτῶν
καὶ Θεοδοσιανῶν ἐκώμασεν πλῆθος, μίαν φύσιν τοῦ λόγου
καὶ τῆς σαρκὸς πρεσβευόντων, καὶ τὴν σύνοδον ἀναθεμα-
τιζόντων· οἱ δ' αὐτοὶ ἐπειρῶντο καὶ τὸν τόμον ἀνατρέψαι
τοῦ ἐν ἁγίοις Λέοντος πάπα Ῥώμης· ἀλλ' Εὐλόγιος ὁ ἐν
ἁγίοις τὸν τε τόμον ἐξηγήσατο (1), καὶ καλῶς ἔχειν τοῦτου

(1) Eulogii fragmenta multa legis apud nos Coll. vat.

ἀπέδειξε, καὶ μηδὲν σκολιὸν καὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἀπέχον, τούτῳ ἐμφέρεσθαι διετράνωσεν ἅπασιν· πλὴν καὶ αὐτῶς ἢ τε σύνοδος ἐπὶ πολὺ ἀμνημόνευτος ἔμεινε, καὶ πᾶς τις τὴν ἐκείνῃ θυμῆρη ἐπεσπᾶτο ἀρχὴν, καὶ διὰ τὸ ὡς εἰπεῖν ἕκαστον πρὸς τὴν δοκοῦσαν ἑαυτῷ πίσιν ἀποτρέχειν, πλῆθος ὅτι πολὺ αἰρετικῶν ἀνεφύη καὶ ἀποσχιστῶν· Ἀναστάσιος μὲν οὖν ὁ τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας πρόεδρος ὑπὲρ τῆς συνόδου ἐνίσταται, καὶ δογματικούς κανόνας ἐγγράφως ἐκτίθεται· αὐτὴν τὲ τὴν σύνοδον καλῶς ἐπὶ πᾶσιν ὀρίσαι παρίσῃσι, καὶ πλήρη θεοσεβείας εἶναι τὰ ταύτης συνίσῃσι δόγματα.

5. Οἱ δὲ περὶ Γάϊον, καὶ Διόσκωρον, καὶ Ἰάκωβον, καὶ ὕστερον τὸν Σεβήρον, καὶ τὸν φιλόπονον Ἰωάννην, τὸν καὶ συγγράμματα ἐξεννηχοῦτα πλείστα περὶ τῆς τριαύτης αἰρέσεως δυσφορώτατά καὶ δυσέλεγκτα (1), μίαν μὲν φύσιν, δύο δὲ ὑποστάσεις ἀσεβέστατα ἐδογματίσαν· πλὴν ἐνιαχοῦ τῶν οἰκείων βιβλίων, δύο καὶ αὐτοὶ φύσεις ἀνομολογοῦσιν· ἀλλὰ προσεκτέον ὥστε μὴ κλαπῆναι ἀπὸ τῆς τριαύτης ἐναντιολογίας, μηδὲ ἀπατηθῆναι ὅτι ἐν μέρει καὶ αὐτοὶ τὰ ἡμῖν δοκοῦντα δεξάζουσιν, ὅπερ οἱ πολλοὶ μὴ ἀκριβοῦντες ὠήθησάν τε καὶ τρόπον τινὰ εἰς τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἀπην-

T. VII, itemque aliqua classic. AA. T. X. Eulogii eiusdem homiliam in ramos palmarum habuit Holstenius, teste ipse in epistolis p. 209.

(1) De his Ioh. Philoponi operibus, quae mss. in manibus habemus, alibi nos locuturi sumus. Porro quae in sequentibus (itemque partim in praecedentibus) Nicetas noster de tot sectis Monophysitarum scribit, ea saepe ad verbum exscribit Nicephorus Callistus lib. XVIII. 45. et seqq. qui plus centum post Nicetam annis historiam suam alienis exuviis auxit atque exornavit. Itaque nos pleraque omisimus.

ἐχθησαν· τί ποτ' οὖν ἐστὶ τὸ παρ' αὐτῶν δεξαζόμενον ; ὅταν μὲν τὰς συνελθούσας τῷ θεῷ φύσεις καθ' ἑαυτὰς ἐκάστην διαστήσωσι, δύο ταύτας ἀνομολογοῦσιν ἀναγκαζόμενοι· ὅταν δὲ ἀμφοτέρας ἐνώσωσιν εἰς τὴν τοῦ λόγου σάρκωσιν, τότε οὐ δύο ἀσυγχύτους τὰς συνελθούσας τιθέασιν, ἀλλὰ μίαν φύσιν σύνθετον· ἡμῶν γὰρ μίαν ὑπόστασιν σύνθετον ὀνομαζόντων, ἐκείνοι μίαν σύνθετον φύσιν ἀντιτιθέασιν, καὶ παραδειγματίζουσιν οὕτω τὸν λόγον· ὅτι ὡσπερ ὁ ἄνθρωπος ψυχὴν ἔχει καὶ σῶμα, καὶ ἄλλη μὲν φύσις ψυχῆς, ἄλλη δὲ σώματος, εἴ τις καθ' ἑαυτὴν ἐκάστην θεωροίη· ἐπειδὴν δὲ συνέλθωσιν, ἄνθρωπον ποιῶσι φύσιν ἔχοντα μίαν σύνθετον· οὐδὲ γὰρ δεῖ λέγειν τὸν ἄνθρωπον, φασὶ, δύο φύσεις, ἀλλὰ μίαν σύνθετον, οὕτω δὴ καὶ τὸν Χριστὸν εἶναι ἐκ δύο μὲν συνεστηκέναι φύσεων· μετὰ δὲ ἐνώσιν, μίαν εἶναι φύσιν σύνθετον.

6. Διὰ ταῦτα καὶ ὁ μέγας ἐν Θεολογίᾳ Γρηγόριος ἐξ ὧν, καὶ ἐν αἷς, φησι, καὶ ἄπερ, περὶ τῶν θείων δογματίζων φύσεων· τὸ μὲν γὰρ ἐξ ὧν τέθεικε, ἵνα τὴν ἐκ θεότητος δογματίσῃ ἐνώσιν· τὸ δὲ ἐν αἷς, ἵνα τηρήσῃ τὰς φύσεις, καὶ μετὰ τὴν ἐνώσιν· καὶ μὴ συγχέῃ ταύτας διὰ τὸ ἐνωθῆναι ἀλλήλαις· τὸ δὲ ἄπερ, ἵνα μὴ οἰηθῆ τίς ὅτι ἄλλος γέγονεν ὁ Χριστὸς μετὰ τὴν τῶν φύσεων ἐνώσιν· καὶ σκοπητέον τὴν ἀκρίβειαν τοῦ δόγματος· ἐκ τεσσάρων στοιχείων τὸ ἡμέτερον σῶμα ἀνομολόγηται, πῦρ, ἀέρος, ὕδατος, γῆς, καὶ ἐν τούτοις τῷ σωματικῷ τῶν στοιχείων τὴν σύστασιν ἔχει· σώζεται γοῦν ἐν τῷ σώματι, καὶ τὸ ἐξ ὧν καὶ τὸ ἐν αἷς, οὐ μὴν τὸ ἄπερ· μετὰ τὴν ἐνώσιν τῶν στοιχείων, τὸ ἡμέτερον σῶμα οὔτε καθαρῶς ἐστὶ πῦρ, οὔτε εἰλικρινῶς ἀήρ, οὔτε ἀθόλωτον, οὔτε ἀνόθευτος γῆ· ἀλλ' ἕτερόν τι παρὰ

τὰ τέσσαρα· καὶ δῆλον ἀπὸ τῆς αἰσθήσεως· ἕκαστον γὰρ τῶν μερῶν τοῦ ἡμετέρου σώματος, ἄλλο τί παρὰ τὰ στοιχεῖα ἐστίν· ἐπὶ δὲ τῆς θείας ἐνώσεως οὐκ ἄλλό τι μετὰ τὴν συνδρομὴν τῶν δύο φύσεων γέγονεν· ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο ἐστὶν ὁ Χριστὸς, καὶ Θεὸς καὶ ἄνθρωπος.

7. Ἡ δὲ τοιαύτη αἵρεσις γέγονε παρὰ τὰς ἄλλας ὥσπερ ἀκριβεστέρα, διὰ τὸ σχεῖν προσάτας ἄνδρας σοφοὺς· ὁ γὰρ τοῖς Ἰωάννης ὁ φιλόπνοος ὀνομαζόμενος κατὰ μὲν τὴν ἰδέαν τοῦ λόγου, οὗ τῶν πάντων ἐπαινουμένων ἐστὶ, φιλοσόφος δὲ ἀκριβέστερος καὶ περὶ τὰς ἀποδείξεις θαυμασιώτατος· ὃς δὴ ὑπὸ Σεργίου τοῦ τρινηκῆτα πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως παρακληθεὶς, τὴν τοιαύτην ἐν γράμμασι συστήσασθαι αἵρεσιν, συνεγράψατο λόγον δεινότατον, ἐπιγράψας αὐτῷ διαιτητὴν ἢ περὶ ἐνώσεως, καὶ ἐν δέκα κεφαλαίοις τὴν πᾶσαν τομὴν τῆς αἵρέσεως ἐξεφύηνατο, πᾶσαν κινήσας πρὸς τοῦτο φιλοσοφίαν, καὶ πᾶσαν ἀπόδειξιν ἐξακριβωσάμενος· οὐ μὲν ταὶ καὶ τοὺς ἐλέγχους διέδρα, παρὰ τῶν μετὰ ταῦτα λογίων καὶ πνευματικῶν τῷ ὄντι ἀνδρῶν· πολλοὶ μὲν γὰρ ἄλλοι τῆς δογματισθῆσιν ἐκείνῃ ἀντέθεντο, μάλιστα δὲ Λεόντιος τις μοναχὸς ἐν τριάκοντα κεφαλαίοις ἀνατρέψας τὴν αἵρεσιν, καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς εὐσέβειαν κρατυνάμενος· καὶ ὁ θαυμασιώτατος δὲ Γεώργιος ὁ πισίδης ἡλικιώτης ὢν τῷ Φιλοπόνῳ, καὶ ὥσπερ εἰώθει ἐν μέτροις ἰαμβικαῖς πρὸς τὴν αἵρεσιν ἀντιβᾶς, εἶτα δὴ καὶ παιδιὰν σπουδῆ κεραννὺς, οὕτω πῶς φησί.

Ψήφισε θᾶττον τὴν μίαν τὲ καὶ μίαν.

Εἰ γὰρ μίαν τὲ καὶ μίαν λέγεις μίαν,

Γέλως τὸ λεχθὲν γίνεται καὶ παιδίαις.

etc. ut apud Nicephorum lib. XVIII. 48.

8. Αὕτη δὲ ἡ σύγχυσις καὶ ἡ στάσις τῆς ἐκκλησίας οὐδ' ὄλως ὑπέληγε, καὶ οἱ λαοὶ πρὸς τὴν κηλίδα τοῦ Ψυσιαστήρου ἰστάμενοι παίειν ἠπειλοῦν τοὺς ἱερεῖς καὶ ἀτίμως ἐξωθήσειν τοῦ βήματος, εἰ μνείαν ποιήσαιντο τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, καὶ καταγραφὴν ἐν ταῖς διπτύχοις καὶ ἐκφώνησιν τῶν ἐκδεμένων αὐτὴν πατέρων· καὶ ταῦτα ἐπεκράτουσαν μέχρι τῆς Ἰουστινιανοῦ ἀναρρήσεως· αὐτοῦ δὲ τὰ τῆς βασιλείας ἀνεληφότος σκῆπτρα, οἱ τῆς αἰρέσεως ταύτης προστάται ὅσα καὶ κνώδαλα, εἰς χηραμοὺς καὶ καταδύσεις τὰς ἑαυτῶν ἔθεντο διατριβάς· σύνοδος γὰρ ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκροτεῖται ρξέ' ἀγίων πατέρων, ἐν αἷς ἦν Εὐτύχιος Κωνσταντινουπόλεως, Βιγύλιος Ῥώμης, Ἀπολινάριος Ἀλεξανδρείας, καὶ ἕτεροι, καὶ κυροῦται ἡ ἐν Χαλκηδόνι σύνοδος, τῶν αὐτῶν δογματῶν καὶ ἐν αὐτῇ ἐκφωνηθέντων, καὶ τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως ὁμοίως ὑπαγορευθέντος· ἔτι γε μὴν καθ' ἑκατέραν φύσιν θελητικὸν τὸ καὶ ἐνεργητικὸν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τῆς ἡμῶν ἕνεκα σωτηρίας ὑπάρχειν ὀρίσαντες, ἀναθεματίζουσι τὰ ἐβ' Θεοδορίτου κεφάλαια, καὶ τὴν τοῦ Ἰβᾶ ἐπιστολὴν, τὴν πρὸς Μάριν συγγραφεῖσαν τὸν πέρσιν, καὶ τὰ Ὀριγένους συγγράμματα, ἔτι δὲ Θεόδωρον Μοψουεστίας· καὶ οὕτως ἐπὶ τὰ εἰκῆα μετέβαινον.

10. Μετ' οὐ πολὺ δὲ πάλιν ὁ ἀκέφαλος Σεβῆρος τὴν ἐκκλησίαν κυκᾶν ἐπεβάλετο, μίαν φύσιν τοῦ λόγου καὶ τῆς σαρκὸς δογματίζων· καὶ μὴ δ' ἐν τούτῳ ἰστάμενος, ἀλλὰ καὶ βίβλους προφέρων, καὶ ἐρμηνείας γραφικὰς συντιθεῖς, καὶ παρεξηγούμενος τὰς γραφάς· πλὴν καὶ οὗτος ὑπὸ Μηνᾶ τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κατακρίνεται, καὶ τὰ τούτου δόγματα ἀφανισμῷ παραδίδονται, συν-

επαμυνόντων Ἀγαπήτου Ῥώμης, Πέτρου Ἱεροσολύμων, καὶ Ἐφραίμ. Ἀντιοχείας, καὶ πρὸς τούτοις Σωτηρίχου Καππαδοκίας· καὶ οὕτω πάλιν, λευκή τις νίκη καὶ φαιδρὰ καὶ εἰρηναία κατάσασι τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπεμειδιάσε πράγμασιν.

V. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑἲΡΕΣΕΩΣ ΤΩΝ ΑΦΘΑΡΤΟΔΟΚΗΤΩΝ.

ΚΑΙ Η ΠΡΑΞΙΣ ΑΥΤῆ Τῆ ΠΕΜΠΤῆ ΣΥΝΗΠΤΑΙ ΣΥΝΟΔΩ.

1. Θεοδάτος ὁ τῶν Γότθων ἀρχηγὸς ὑπὸ Βελισαρίου τῆς οἰκείας ἀρχῆς τέλειον ἐπεσεῖν κινδυνεύων, στέλλει τῷ βασιλεῖ Ἰουστινιανῷ πρεσβευτὴν Ἀγαπήτον τὸν τῆς Ῥώμης ἀρχιερέα· ὁ δὲ καταλαβὼν τὸ Βιζάντιον, καὶ τῷ Ἰουστινιανῷ ἐντυχὼν, πρῶτον περὶ Θεοῦ καὶ τῆς εἰς αὐτὸν ὀρθῆς διαλέγεται πίστεως, καὶ τὴν εἰς τὸν θρόνον τῆς νέας Ῥώμης ἀναγωγὴν τοῦ Ἀνθίμου ὑπ' αἰτίαν ἐπεποιήτο, ὅτι τὸ μὴ κανονικῶς ἐκ Τραπεζοῦντος, ἢ τῶν εἰς τὸν πολεμω- νιακὸν πόντον κειμένων πόλεων τυγχάνει μετρόπολις εἰς τὴν Κωνσταντίνου μετενήνεκτο, καὶ ὅτι καὶ τῆς Σεβήρου κακοδοξίας μετέσχεν· ὁ δὲ βασιλεὺς σπουδῇ τῆς βασιλίδος Θεοδώρας τὸν Ἀνθιμον τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει καθέδρας ἡξιωκῶς, τῆς οἰκείας ἀντείχετο πράξεως· ἐνισαμένου δ' ἔτι τοῦ Θεοῦ Ἀγαπήτου, πολλάκις αὐτῷ ἠπείλησε κύριος εἶναι λέγειν καὶ πράττειν ὃ βούλοιτο· ὡς δ' ἐπεγέλα τῷ βασιλεῖ ἀπειλοῦντι, καὶ ἠδέως ἀν δέξασθαι καὶ σφαγὴν ἀντεπῆγε, καὶ μακάριος εἶναι ἔλεγεν εἰ ταιούτου τέλους ἀξιοθείη, ἠδέσθη ὁ αὐτοκράτωρ τὴν τοῦ ἀνδρὸς κατὰ Θεὸν παρρησίαν, καὶ μεταβαλὼν, ὑπὸ ζήτησιν τὸ δόγμα καθίστησι, καὶ τὸν Ἀνθιμον τοῦ θρόνου μεθίστησιν ἐν ἔτος αὐ-

τοῦ ἀπολαύσαντα, ἀντεισέγαγε δὲ Μηνᾶν, αὐχεῦντα μὲν πατρίδα τὴν κατ' Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρειαν, ἐκφύντα δ' ἐνὸς τῶν ἐν ταύτῃ ἐπιφανῶν, καὶ λόγων οὐκ ἀνομιλήτως ἔχοντα, μάλιστα γὰρ τῶν θειοτέρων.

2. Τῆς ἀρχιερωσύνης τοίνυν Μηνᾶς ὁ θεῖος τυχῶν, ἢ μᾶλλον αὐτῆς εὐτυχησάσης τούτου, μερικὴν συγκροτεῖ σύνοδον σὺν τῷ πάπᾳ τῷ Ἀγαπητῷ, καὶ ἀναθέματι καθυποβάλλει Σεβῆρον καὶ Εὐτυχῆ, καὶ Πέτρον, τὸν ἀλικαρνασέα Ἰουλιανὸν, καὶ Ζώπυρον *, καὶ Ἀνθιμον, ὡς ἐκείνοις ὁμό- * Ζωόραν. φρονας· ἔτι δὲ ἐν τῷ Βυζαντίῳ διάγων ὁ ἱερώτατός Ἀγαπητός, τὸν βίον μετέλλαξεν· ὁ μὲν τοι Μηνᾶς ἐπὶ δέκα καὶ ἕξ χρόνους τὴν ἐκκλησίαν ἰθύνας, τὴν ζωὴν κατέλυσε, καὶ ἀνήχθη εἰς τὴν ἀρχιερατικὴν καθέδραν τῆς νέας Ῥώμης Εὐτύχιος τοῦ μακαρίου Μηνᾶ ἐκ θείας προειπόντος ἀποκαλύψεως, ὡς αὐτὸς εἶη ὁ τούτου διάδοχος· ἐφ' οὗ καὶ ἡ πέμπτη συνήθροιστο σύνοδος τῶν ρξέ ἀγίων πατέρων, ὡς εἰπεῖν ἔφθηνεν, κατὰ τε τοῦ Ὀριγένους καὶ τῶν ἀλλοκότων ἐκείνου δοξῶν καὶ τῶν πρεσβευόντων τὰ ἐκείνου, Διδύμου καὶ Εὐαγγρίου, αἵτινες τῶν ψυχῶν προὔπαρξιν ἐδογματίζον, καὶ τέλος τῆς κολάσεως ἔλεγον, καὶ τῶν δαιμόνων εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀποκατάστασιν, καὶ ἕτερα πλείονα· ἀλλὰ καὶ τὸν Μοψουεσίας Θεόδωρον τὰ Νεσερίου φρονεῦντα· παρόντος ἐν τῇ συνόδῳ τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ καὶ συνευδοκοῦντος αἷς οἱ θεῖοι πατέρες Θεοφιλῶς ἐδογματίζον.

3. Ἄλλ' οὕτω συχνῶς παριππεύκει καιρὸς, καὶ ὁ τῶν ζιζανίων σπορευὺς δαίμων τὴν εὐστάθειαν καὶ κατάστασιν τῆς ἐκκλησίας μηδαμῶς ὄραν ἀνεχόμενος, τῆς σαθρῆς δογμασιν ὡσπερ τισὶ μηχαναῖς διασαλευῖσαι ταύτην καὶ κατα-

βαλεῖν πειρώμενος, βλασφημεῖν τινὰς ἀνέπεισεν ὡς ἐν προσ-
 χήματι εὐσεβείας, ὅτι ἢ ἐκ τῆς ἀγίας παρθένου τῷ Χρι-
 στῷ προσληφθεῖσα σὰρξ, πρὸ τοῦ πάθους ἀφθαρτος ἦν
 καὶ τοῦ βασιλέως τῆ ἀσεβείᾳ τοῦ δόγματος ὑπαχθέντος,
 καθαιρεῖται τοῦ θρόνου καὶ ἀπελεύνεται ὁ μέγας Εὐτύχιος,
 τὸ δυσσεβὲς τοῦ προβλήματος ἐξελέγχων· καὶ ὁ μὲν ὑπερό-
 ριος γίνεται εἰς Ἀμάσειαν, ἔνθα καὶ τῆς ἀσκητοῦ ἀγωγῆς
 εἶχετο· ἀντεισάγεται δὲ πατριάρχης ὁ ἀπὸ σχολαστικῶν Ἰω-
 ἀννης, Ἀντιοχείας ὢν ἀποκρισιάριος.

4. Λέγεται δὲ Ἰουστινιανὸς παρὰ τῶν τὰ κατ' αὐτὸν
 συγγεγραφότων τοσοῦτον Θεοφιλῆ ἔρον εἰς τὸν Χριστὸν τρέ-
 φειν, ὅποσος οὐδενὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ τε καὶ μετ' αὐτὸν βα-
 σιλεῖ μετὰ γε τὸν ἐν βασιλεῦσι τρισημέριστον Κωνσταντι-
 νον ἐπιμαρτύρεται· ὥστε καὶ πολλὰ τῶν βιαιῶν δι' αὐτὸν
 εἰργάζετο· τοὺς τε γὰρ σαμαρείτας τῆς οἰκείας αἰρέσεως μὴ
 ἀφισαμένους παντοίως ἐκάκωσε, καὶ τοὺς ἑβραίους οὐ ξυν-
 εχώρει τὸ ἴδιον πάσχα πρὸ τῶν χριστιανῶν ἐκτελεῖν, καὶ
 τῇ τῶν ἀφθαρτοδοκῆτων δόξῃ προσέσχε, μὴ ἐμβαθύνων τῷ
 δόγματι, τῇ δὲ σημασίᾳ τῆς λέξεως δριμυσούμενος, καὶ
 μηδαμῶς ἀνεχόμενος τοιοῦτόν τι περὶ Χριστοῦ ἐνωτιζέσθαι·
 δωδέκατον δὲ χρόνον ἐν τῇ ὑπερορίᾳ τελέσαντος Εὐτυχίου,
 γίνεται μὲν ἐξ ἀνθρώπων ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανός· κατα-
 λύει δὲ τὸν βίον καὶ Ἰωάννης ὁ πατριάρχης· Ἰουστίνου δὲ
 καὶ Τιβερίου ἐπὶ τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας ἀναχθέντων,
 λαμπρῶς τῆς ἐπανόδου καὶ δεξιώσεως παρὰ τε τῶν βασι-
 λέων αὐτῶν καὶ τῶν ἐν τέλει πάντων τυχῶν Εὐτύχιος ἀνα-
 θέματι καθυποβάλλει τοὺς ἀφθαρτον τὸ τοῦ κυρίου σῶμα
 πρὸ τῆς ἀναστάσεως λέγοντας· καὶ θανῶν κατετέθη ἐν τῇ
 δυσιαστηρίῳ τῶν ἀγίων ἀποστόλων τῶν μεγάλων κατὰ τὴν

κρηπίδα τῆς ἀγίας τραπέζης, ἔνθα Ἀνδρέου καὶ Τιμοθέου καὶ Λουκᾶ τὰ ὄγια κατὰκειται λείψανα.

5. Ἦσαν δὲ ἀφ' ἁρτοδοκῆται οἱ ἀπὸ Ἰουλιανῶ τοῦ ἀλικαρνασέως καὶ Γαϊανῶ τοῦ ἀλεξανδρέως λεγόμενοι ἰουλιανίται καὶ γαϊανίται, οἵτινες ἐν μὲν ταῖς ἄλλοις δόγμασι τῷ Σεβήρῳ συμφέρονται λέγοντες ἀδύνατον εἶναι φύσιν ὑποστῆναι καθ' αὐτὴν μὴ ἐν ἀτόμῳ τινὶ θεωρουμένην· πῶς γὰρ ἂν εἴη λίθου καὶ ξύλου μία ὑπόστασις τοῦτέστιν ἄτομον ἐν; καὶ εἰ τὸ Χριστὸς ὄνομα οὐκ οὐσίας δηλωτικόν, ἀλλὰ τῶν περὶ οὐσίαν τινὸς τῶν ἐκ τῆς ἐνώσεως τῶν δύο φύσεων γενομένων δηλωτικόν ἐστι· τοῦτο δὲ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ἡ τῶν φύσεων πρὸς ἀλλήλας σχέσις· εἰ δὲ δύο ἐν Χριστῷ φύσεις καὶ μετὰ τὴν ἔνωσιν μεμενήκασι, κατὰ μόνην ἄρα σχέσιν ψιλὴν ἢ τῶν φύσεων πρὸς ἀλλήλας γέγονεν ἔνωσις, ὡς ἐπὶ χοροῦ καὶ οἰκίας καὶ πόλεως καὶ λίθων καὶ ξύλων ἐν οἷς τὸ οἰκοδομούμενον, καθῶς καὶ Νεσώριος ἐδογματίζειν.

6. Καὶ πάλιν. Εἰ τὰ ἠνωμένα ἐν γίνεται, τὰ μὴ γενομένα ἐν οὐχ ἠνωῦνται ἐξ ἀνάγκης· εἰ οὖν δύο καὶ μία τυγχάνουσιν αἱ τοῦ Χριστοῦ φύσεις, ἢ δὲ δυὰς διχᾶς τις οὐσα διαιρέσεως ἐστὶ δηλωτικὴ, τὰ διηρημένα οὐχ ἠνωῦνται, οὐκ ἄρα ἠνωμένοι εἰσὶν αἱ τοῦ Χριστοῦ φύσεις· εἰ δὲ διὰ τὸ ἀσύγχυτον, δύο εἶναι τὰς τοῦ Χριστοῦ φύσεις ἀξιόν ἐστιν, ἀλλὰ γε διὰ τὴν ἔνωσιν, μίαν αὐτοῦ τὴν φύσιν λέγειν ἀναγκασθήσονται. Καὶ αὖθις. Εἴπερ ἡ δυὰς τῆς ἐκ μονάδος πρώτης διαιρέσεως ἐστὶ δηλωτικὴ, ἢ δὲ διαίρεσις ἀντικειμένως ἔχει πρὸς τὴν ἔνωσιν, οὐδεμία ἄρα δυὰς καθὸ ἐστὶ δυὰς, κατὰ τοῦτο λέγοιτ' ἂν ἠνωσθῆαι· καὶ αἱ Χριστοῦ τοίνυν φύσεις κατ' αὐτὸ τὸ εἶναι δύο τυγχάνουσαι καὶ

οὐχὶ μία, κατ' αὐτὸ τοῦτο διηρημέναι ἂν εἶεν καὶ οὐχ ἠνω-
 μέναι· καὶ Νεστορίου τὸ δόγμα εἰσάγει.

7. Καὶ Σεβήρος μὲν τιαῦτα ὡς ἐκ πολλῶν ὀλίγα εἰπεῖν
 συλλογιστικῶς προὔφερε, μίαν ὑπόσασιν ἔτι δὲ καὶ μίαν φύσιν
 ἐπὶ Χριστῷ γεγονέναι φάσκων μετὰ τὴν ἔνωσιν. Οἱ δὲ ἰου-
 λιανίται καὶ γαϊανίται διαφορὰν φύσεων ἐπὶ Χριστοῦ μετὰ τὴν
 ἔνωσιν δογματίζοντες, ἄφθαρτον τὸ τοῦ κυρίου σῶμα ἐξ αὐ-
 τῆς διαπλάσεως ἔλεγον γεγονέναι· καὶ τὰ μὲν πάθη τὸν Χρι-
 στὸν ὑπομῆναι, πῆναν φημί καὶ δίψαν καὶ κόπον καὶ τὰ ἐξῆς,
 οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἡμῖν ταῦτα πεπονθέναι· ἡμεῖς γὰρ
 ἐξ ἀνάγκης φυσικῶς ταῦτα πάσχομεν, ὁ δὲ Χριστὸς ἔκουσίως
 πάντα ὑπέμεινεν· οὐ γὰρ ἐδούλευε τοῖς νόμοις τῆς φύσεως.

8. Πρὸς αὗς φαμὲν ὅτι οὐδὲ αὐτὰ λέγομεν ἀκούσια τοῦ
 Χριστοῦ τὰ πάθη, ἀλλ' ὅτι ἔκουσίως ἐδούλευε τοῖς νόμοις
 τῆς φύσεως ἐπίσης ἡμῖν· ὁ μὲν γὰρ μακάριος Ἀθανάσιος
 ἐρμηνεύων τὸ νῦν ἢ ψυχὴ μὴ τετάρανται, φησὶν ὅτι τὸ
 νῦν, τοῦτο ἐστὶν ὅτε ἤθελεν· οὐ γὰρ τὸ μὴ ὄν, ὡς πα-
 ρὸν ἀνῶμαζεν ὡς δοκῆσει γινομένων λεγομένων· φύσει γὰρ
 καὶ ἀληθεῖα τὰ πάντα ἐγένετο. Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος
 πάλιν, ὅτι ἐδίδου τῇ φύσει καιρὸν, ὅτε ἐβούλετο ἐνεργεῖν
 τὰ ἴδια. Κύριλλος δὲ ὁ Θαυμασίος εἶρηκεν ἐπιέναι αὐτὸν τῇ
 σαρκὶ διὰ τῶν τῆς φύσεως ἰέναι νόμων· καὶ αὐτὸς ἐτέρω-
 δι ἔλεγεν ὡς ἐπιτρέπει τῷ σώματι καὶ τῇ ἀνθρωπότητι τὰ
 τῇ φύσει προσόντα πάθη, εἰς ἀπόδειξιν τοῦ κατ' ἀλήθειαν
 φερέσαι σάρκα καὶ ἀνθρωπον γενετὸν κατὰ τὰς γραφάς· εἰ
 τοίνυν κατὰ τὸν σκοπὸν τῶν Θεοφόρων πατέρων τὸν αὐτὸν
 ἡμῖν τρόπον ἔπασχεν, εἰ καὶ ἔκουσίως καὶ ὅτε ἤθελε, πῶς
 δυνάμεθα τὸ πάσχον σῶμα, ἄφθαρτον εἰπεῖν καὶ μὴ φθαρ-
 τὸν τῇ φύσει ὡσπερ καὶ τὸ ἡμέτερον;

9. Ἀνταποκρίνονται δὲ πάλιν, ὅτι ἐν τρόπῳ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἄφθαρτον λέγοντες τὸ σῶμα Χριστοῦ ὁμοούσιον αὐτὸ λέγετε εἶναι ἡμῖν, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡμεῖς πρὸ τῆς ἀναστάσεως ἄφθαρτον λέγοντες, ὁμοούσιον αὐτὸ ὁμολογοῦμεν εἶναι· ἡμεῖς δὲ λέγομεν ὅτι εἰ καὶ ἄφθαρτον αὐτὸ ὁμολογοῦμεν μετὰ τὴν ἀνάστασιν, οὐ τῇ φύσει λέγομεν τὸ ἄφθαρτον, τῇ χάριτι δέ· εἰ δὲ εἴποιεν ὅτι καὶ πρὸ τῆς ἀναστάσεως χάριτι ἄφθαρτον, λέγομεν ὅτι οὐ συγχωρεῖ τοῦτο τὰ περὶ Χριστοῦ λεγόμενα· πρὸ μὲν γὰρ τῆς ἀναστάσεως καὶ πεινῆσαι λέγεται καὶ διψῆσαι καὶ ἄλλα παθεῖν· καὶ πῶς ἂν εἴη τὸ ταῦτα πεπονθὸς, ἄφθαρτον; μετὰ δὲ τὴν ἀνάστασιν οὐδὲν τούτων ἔπαθε.

10. Καὶ δῆλον ὅτι πρὸ μὲν τῆς ἀναστάσεως φθαρτὸν ἦν τὸ σῶμα, μετὰ δὲ τὴν ἀνάστασιν, ἄφθαρτον· εἰ γὰρ καὶ λέγεται φαγεῖν μετὰ τὴν ἀνάστασιν, τοῦτο δι' οἰκονομίαν ἐποίησεν· οὐχ ὡς τῶ ὄντι πεινῶν, ἀλλ' ἵνα δεῖξῃ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν· ἐν τρόπῳ καὶ τοὺς τύπους λέγεται ἐπιδειῖσαι αὐτοῖς· καίτοι ἡμεῖς οὐδὲν τῶν πρὸ τῆς ἀναστάσεως παθῶν ἀνίσταμεθα ἔχοντες· ἀπαρχὴ δὲ τῆς ἐκ νεκρῶν ἡμῶν ἀναστάσεως ὁ Χριστός· καὶ ὅμως αὐτὸς εὐρέθη ἔχων· ὡς δῆλον ὅτι δι' οἰκονομίαν τοῦτο γέγονεν· ἀμέλει οὐδὲ λέγει ἡ γραφὴ ὅτι ἐπείνησεν, ἀλλ' ὅτι ἔφαγε· θέου δὲ ἐπιστῆσαι ὅτι παραφέρουσι χρήσεις τινὰς ἀπὸ τῶν πατέρων, ἄφθαρτον τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ λεγούσας· ὡσπερ καὶ ἀπὸ τοῦ μακαρίου Κυρίλλου εἰπόντος ὅτι οὐχ ὑπεδέξατο φθαρὰν ἢ τοῦ λόγου σὰρξ· ὅταν δὲ τὰς τιαύτας παράγωσι χρήσεις, χρὴ σκεπῆσαι τὸ τῆς λέξεως σημαινόμενον· τὸ γὰρ τῆς φθορᾶς ὄνομα δύο σημαίνειν εἶδε, κατὰ δὲ τινὰς καὶ τρία.

VI. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΚΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ.

1. Αὕτη συνέστη ἐπὶ Κωνσταντίνου βασιλέως τοῦ πωγωνάτου διὰ τὴν αἵρεσιν τῶν μονοθελητῶν, ἀρχθεῖσαν ἀπὸ Ἡρακλείου βασιλέως, καὶ διαρκέσασαν μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ πωγωνάτου δισεγγόνου ὄντος τῷ βασιλεῖ Ἡρακλείῳ· τούτῳ γὰρ τῷ βασιλεῖ τὰ ῥωμαίων σκῆπτρα διέτουντι καὶ τὰς κατὰ περσῶν λαμπροτάτας νίκας ἀνύοντι, ἐφ' αἷς καὶ χρόνος ἑπταετηρῆς ἐκμεμέτρηται, ὁ τῶν ἰακωβιτῶν πρόσσεισι καθολικὸς περὶ πού τὴν ἐκείνων χώραν ἀφικομένῳ· ὃν ἰδὼν ὁ βασιλεὺς ἠτιάσατο, μὴ τὴν ἐν Χαλκηδόνι προσιέμενον σύνοδον· καὶ παρήνει τῆς τῶν μονοφυσιτῶν ἀφιστάσει δόξης, καὶ κηρύττειν ἐπὶ Χριστοῦ, ἐπίσης τῇ ὀρθοδόξῳ συσῆματι, δύο φύσεις ἀσυγχύτως ἡνωμένας ἀλλήλαις, τούτέσι θεότητα καὶ ἀνδρωπότητα, εἴγε βούλοιτο πατριάρχης Ἀντιοχείας ὑπ' αὐτοῦ προβληθῆναι· ὁ δὲ καθολικὸς τῷ μεγαλειῷ τοῦ θρόνου ἐνηδυνθεὶς τὴν ψυχὴν ἐξ αὐτῆς τὴν μεταβολὴν τῆς αἱρέσεως ἐπηγγείλατο, καὶ δύο ἐπὶ Χριστοῦ δοξάζειν φύσεις κατέθετο· περὶ δὲ τῶν θελημάτων ἀγνοεῖν ἔλεγεν, εἰ χρεῶν καὶ ταῦτα δοξάζειν διττὰ, καὶ τὴν ἐκ Σεργίου τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως διδαχὴν ἐξητέϊτο, ἥθει γὰρ τοῦτον δοξάζοντα τὸν Χριστὸν μονοθέλητον τε καὶ μωυενέργητον· γράφει τοίνυν ὁ βασιλεὺς τῷ Σεργίῳ περὶ τοῦδε τοῦ ῥήματος· ὁ δὲ τὰ τῶν μονοθελητῶν πάλαι πρεσβεύων, ἀντεπιστέλλει τῷ βασιλεῖ, καὶ χρῆναι λέγει μίαν ἐνέργειαν καὶ μίαν θέλησιν ἐπὶ Χριστοῦ δογματίζειν· ἐς ὕστερον δὲ Ἡράκλειος τὴν πόλιν καταλαβὼν, καὶ Κῦρον τὸν Φάσιδος εἰς ὄψιν

αὐτῷ ἐλθόντα περὶ τούτου τοῦ δόγματος ἐρωτήσας, καὶ τῷ Σεργίῳ εὐρῶν ὁμογνόμονα, τὴν θολερὰν τῆς δόξης ταύτης ἀνατροπὴν ποτίζεται καὶ αὐτὸς παρὰ τῶν μισθωτῶν ἐκείνων καὶ μὴ ποιμένων, καὶ τῇ τῶν μοναδικητῶν αἵρέσει συντίθεται.

2. Τοῦτο δ' εἰς ὧτα δεξάμενος ὁ Ἱεροσολύμων Σωφρόνιος, εἰς τὴν Κωνσταντίνου καλλιπόλιν παραγίνεται, καὶ Σεργίῳ συγγενόμενος, πειράται τούτον ἐπανορθοῦν, λέγων μηδὲν τι διεννησοχέειν τῷ μίαν φύσιν λέγειν ἐπὶ Χριστοῦ, τὸ δογματίζειν ἐν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν, καὶ ὡς οὕτω πάλιν ἢ τῶν μονοφυσιτῶν αἵρεσις ἐπεισάγεται, ἣν ἢ ἐν Χαλκηδόνι σύνοδος ἀπόβλητον ἔκρινε· καὶ παρεκάλει τὸν Σέργιον, μὴ καὶ αὐθις τὴν ἐκκλησίαν εἰς ἀγῶνας ἐμβλαθεῖν· Σωφρονίου δὲ τῆς Κωνσταντίνου ἀπάραντος, Ἡράκλειος καὶ Σέργιος σύμφηρον ἔχοντες καὶ Ἰωάννην (1) τὸν τῆς παλαι-

(1) Dic *Honorium*, cuius causae tractandae non est hic locus; quamquam Sophronii in longissima synodica epistola silentium de Honorio, ubi tot haereticos etiam viventes appellat, Honorii innocentiam denotare videtur. Certe Iohannem papam (quartum) cum orthodoxis potius connumeravit laudavitque noster Sophronius, teste S. Maximi biographo in codice vat. 353. p. 139. b. his verbis: ἐπεὶ δὲ τὸ κατ' ἐκείνο καιροῦ Σωφρόνιος τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις θρόνον ἐνεχειρίσθη, ἀνὴρ εὐσεβείᾳ λάμπων καὶ ἀρετῇ, συναδροῖζονται περὶ τοῦτον ὅσον ἀρχιερατικὸν καὶ ὀρθόδοξον, διαβάλλον μὲν σὺν αὐτῷ καὶ ἀναδέματι περιβάλλον τοὺς μίαν ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ φυσικὴν ἐνέργειαν, καὶ ἐν δοξάζοντας θέλημα, εὐφημοῦν δὲ καὶ ἀνακηρύττον τοὺς πρὸς ταῖς δύο φύσεσι καὶ τὰς διττὰς ἐνεργείας μετὰ τῶν Ἰσων θελημάτων ὁμολογούντας καὶ περιέποντας· βουλόμενος δ' ὁ ἱερός οὗτος ἀνὴρ καὶ μειζόνως διατρανώσας τὰ ἐκτεθέντα, δηλοῖ ἀνά μέρος περὶ αὐτῶν καὶ Ἰωάννη τῷ Ῥώμης, οὕτω γὰρ ἐκαλεῖτο ἐκεῖνος, καὶ Σεργίῳ τῷ Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ μὴν καὶ Κύρῳ τῷ Ἀλεξανδρείας, τοὺς μὲν κακίζων καὶ πολλὰ φαυλίζων τοῦ δόγματος, τὸν δ' ὡς εἰκὸς ἐπαινῶν

τέρας Ῥώμης τηνικαῦτα πρόεδρον, ἐν θέλημα τοῦ λόγου καὶ τῆς σαρκὸς ἐδογματίσαν, καὶ γράμματα περὶ τοῦτου πανταχοῦ διεκπέμφαντες, τὰς ἐκκλησίας διέσπασαν.

3. Ἡρακλείου δὲ τὸν βίον ἀπολιπόντος κατὰ τὸν τριακοστὸν πρῶτον χρόνον τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ Σεργίου τὸ ζῆν καταστρέψαντος, ὁ μὲν Πύρρος τὸν τῆς ἱεροσύνης διαδέχεται θρόνον ὁμόδοξος ὡν τῷ Σεργίῳ, τὴν δὲ βασιλείαν Κωνσταντῖνος ὁ παῖς Ἡρακλείου κληροῦται· τούτου δὲ φαρμάκῳ τὴν ζωὴν καταλύσαντος μετὰ χρόνον ἕνα τῆς μοναρχίας, εἰς Μαρτίναν καὶ τὸν Ἡρακλεωνᾶν τὸν ἐξ αὐτῆς Ἡρακλείῳ ἀποτεχθέντα, ἡ βασιλεία μεταχωρεῖ· μισηθέντες δὲ ὑπὸ πάντων, διὰ τὸν τοῦ Κωνσταντίνου θάνατον, τῆς αὐταρχίας ἐκπίπτουσιν· ἐκβάλλεται δὲ καὶ Πύρρος τῆς ἐκκλησίας, καὶ φυγὴν εἰς μέρη τὰ ἐσπέρια κατακρίνεται, ὡς συμμέτοχος Ἡρακλεωνᾶ καὶ Μαρτίνῃ τῆς τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου δολοφονήσεως, καὶ εἰς μὲν τὸν βασίλειον θρόνον ὁ τοῦ Κωνσταντίνου υἱὸς Κώνστας ἀνάγεται, εἰς δὲ τὸν ἀρχιερατικὸν Παῦλος ὁμογνωμονῶν Σεργίῳ καὶ Πύρρῳ.

4. Ἐπὶ τούτου βασιλέως ὁ φιλοσόφος Μάξιμος ἀσηκρητίς ὢν, καὶ παρὰ βασιλεῦσι τιμημένος τὰ μέγιστα, πάντα παρεῖς, τὸ ἐν τῇ Χρυσοπόλει καταλαμβάνει μοναστήριον, καὶ τὴν κοσμικὴν ἀποτίθεται τρίχα, μὴ φέρων τὴν τῶν μονοθελητῶν αἵρεσιν παρρησιαζομένην ὄραν, μὴ ὄνεχόμενος συνδιάγειν, καὶ κοινωνεῖν ὁμιλίας βασιλεῖ καὶ πατὸν Ἰωάννην καὶ μυρίοις καταστέφων τοῖς ἐγκωμίοις. Hoc ego perhonorificum non de Iohanne papa solum, sed etiam de Sophronio, testimonium libenter heic recitavi. Adde sis Theophanem ed. paris. p. 274, et lege quae scribit copiose Binius Concil. Labb. T. V. p. 1756-7.

τριάρχη ἐκθεσμον τριαύτην ἐπικρατύνουσιν αἵρεσιν· ἔπειτα καὶ εἰς Ῥώμην τὴν μεγαλώνουμον ἀπεισιν, ἔνθα καὶ τῷ Πύρρῳ εἰς διάλεξιν ἦλθεν ἐκείσε παραγενομένη μετὰ τὴν καθάρσεις, καὶ πείθει τὸν ἀγιώτατον τότε πάπαν Μαρτίνον τοπικὴν ἀθροῖσαι σύνοδον, καὶ δεῦναι τῷ ἀναθέματι τοὺς ἐπὶ Χριστοῦ μίαν δογματίζοντας θέλησιν· ὁ καὶ γέγονε συνελθόντων ἐπισκόπων ἑκατὸν σὺν πέντε καὶ εἴκοσι· ἐκ δὲ τῆς Ῥώμης ἐπανελθῶν Μάξιμος μετὰ τῶν δύο Ἀναστασίων τῶν αὐτοῦ μαθητῶν, ὑπὸ τῆς συγκλήτου εὐθύνεται, καὶ κατὰ τὴν Θράκην φρουρᾷ παραδίδοται, εἶτα καὶ τὴν χεῖρα καὶ τὴν γλῶτταν ἐκτέμνεται, μετὰ καὶ τῶν αὐτοῦ μαθητῶν· ἀλλὰ καὶ Μαρτίνος ὁ ἀγιώτατος ἐκσφενδονᾶται τοῦ θρόνου καὶ ὑπερορία καταδικάζεται, ἐν ἧ καὶ τὸν βίον ἀπέλιπε.

5. Τοῦ δὲ Κωνσταντος τελευτήσαντος, ὁ τούτου παῖς Κωνσταντῖνος ὃς ἐπεκέκλητο πωγωνάτος, τὴν βασιλείαν παρέιληφε· καὶ οὗτος ὀρθόδοξος ὢν ἐν Κωνσταντινουπόλει σύνοδον συνεκρότησεν, ἐνώσαι τὰς ἐκκλησίας γλιχόμενος, ἧς ἠγοῦντο τοποτηρηταὶ τοῦ πάπα Ῥώμης Ἀγάθωνος, Γεώργιος Κωνσταντινουπόλεως, Θεοφάνης Ἀντιοχείας· Ἀλεξανδρείας δὲ οὐκ ἦν πατριάρχης, οὔτε μὲν Ἱεροσολύμων· ὑπὸ γὰρ τῶν Σαρράκηνων αἱ πόλεις αὗται κατεῖχοντο· καὶ κυρῶνται τὸ δύο θελήσεις καὶ δύο ἐνεργείας ἐπὶ τοῦ ἐνὸς Χριστοῦ καὶ λέγεσθαι καὶ πιστεύεσθαι· καθυπεβλήθησαν δὲ ἀναθέματι οἱ προσάται τῆς τῶν μονοθελητῶν αἱρέσεως, εἰ καὶ τὸ ζῆν προκατέλυσαν, Ὀνώριος Ῥώμης, Κῦρος Ἀλεξανδρείας, Σέργιος καὶ Πύρρος, Παῦλος τὲ καὶ Πέτρος Κωνσταντινουπόλεως, Μακάριος Ἀντιοχείας, καὶ ὁ τούτου φοιτητῆς Στέφανος, καὶ ὁ νηπιόφρων Πολυχρόνιος· ἠγωνίσαν-

το δὲ κατὰ ταύτην τὴν σύνοδον μάλιστα ὑπὲρ τοῦ εὐσεβοῦς δόγματος, Στέφανος Ἡρακλείας Πόντου ἐπίσκοπος, ἀνὴρ λόγιος καὶ μικροῦ πᾶσαν τὴν θείαν γραφὴν ἐπὶ στόματος φέρων, καὶ Ἰωάννης Ἀθηῶν.

6. Ἰουστινιανοῦ τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως ἐκ τῆς πρὸς Ζωΐλον τὸν ἀγιώτατον πατριάρχην Ἀλεξανδρείας δογματικῆς ἐπιστολῆς (1).

Εἷς οὖν ἐστὶν ὁ Χριστὸς, οὐκ ἀνηρημένης τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς διὰ τὴν ἀφραστον ἔνωσιν, λόγος νοούμενος καὶ ἀνθρωπος θεωρούμενος· οὔτε γὰρ ἡ ἔνωσις σύγχυσις ἀπειργάσατο, οὔτε ἡ διαφορὰ τῶν ἐν αὐτῷ οὐσιῶν τομὴν εἶτουν διαίρεσιν ἐπιδέχεται· βλέποντες γὰρ τοῦ Χριστοῦ τὰ θαύματα, κηρύττομεν αὐτοῦ τὴν θεότητα· ὀρώμεντες αὐτοῦ τὰ πάθη, οὐκ ἀρνούμεθα αὐτοῦ τὴν ἀνθρωπότητα· οὐδὲ τὰ θαύματα διῆχα σαρκὸς, οὐδὲ τὰ πάθη χωρὶς τῆς θεότητος· καὶ ἐστὶ παράδοξον ὅτι αὐτὸς ἦν ὁ πάσχων, καὶ μὴ πάσχων· πάσχων μὲν, ὅτι τὸ ἴδιον αὐτοῦ ἔπασχε σῶμα· καὶ ἐν αὐτῷ τῷ σώματι ἦν μὴ πάσχων ὁ τῆ φύσει θεὸς ὢν, ὁ λόγος ἀπαθῆς ἦν· καὶ αὐτὸς μὲν ὁ ἀσώματος ἦν ἐν τῷ παθητῷ σώματι· τὸ δὲ σῶμα εἶχεν ἐν ἑαυτῷ τὸν ἀπαθῆ λόγον, ἀφανίζοντα τὰς ἀσθενείας αὐτοῦ τοῦ σώματος· ἐνεργεῖ γὰρ ἑκατέρα μορφή μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας, ἔπερ ἴδιον ἔσχηκε· τοῦ μὲν λόγου κατεργαζομένου τοῦτο ὅπερ ἐστὶ τοῦ λόγου, τοῦ δὲ σώματος ἐκτελοῦντος ἄπερ ἐστὶ τοῦ σώματος· τοῦτο γὰρ καὶ ὁ ἐν ἀγίοις Κύριλλος ἐν τῇ

(1) Citat hoc scriptum suum Iustinianus in alio suo opusculo a nobis edito Coll. vat. T. VII. p. 309. Citat rursus Agatho papa in epistola ad imperatores Concil. Labb. T. VI. p. 663. B.

λβ' λόγῳ τοῦ Θεσαυροῦ διδάσκει τὴν πρὸς Ῥωμαίους ἐρμη-
 νεύων ἐπιστολὴν· οὐδέηπου μίαν εἶναι φυσικὴν τὴν ἐνέργειαν
 θάσομεν Θεοῦ καὶ ποιήματος, ἵνα μήτε τὸ παιθεῖν εἰς τὴν
 θείαν ἀναγάγωμεν οὐσίαν, μήτε μὴν τῆς θείας φύσεως τὸ
 ἐξαίρετον εἰς τὸν ταῖς γεννητοῖς πρέποντα καταγάγωμεν τό-
 πον· ὁ αὐτὸς δὲ ἅγιος πατὴρ καὶ ἐν ταῖς πρὸς Θεοδόσιον τὰ
 αὐτὰ ἡμᾶς ἐκδιδάσκει λέγων· ὅλον ὅλη συνηνωσθαι φαμέν
 τῇ καθ' ἡμᾶς ἀνθρωπότητι τὸν ἐκ Θεοῦ λόγον· οὐ γάρ που
 τὸ ἄμεινον ἐν ἡμῖν, τούτέστι ψυχὴν, οὐθενὸς ἂν ἤξιωσε
 λόγου μόνη θωρούμενος τῇ σαρκὶ τῆς ἐπιδημίας τοὺς λό-
 γους· ἐπράττετο δὲ δι' ἀμφῶν καλῶς τῆς οἰκονομίας τὸ μυ-
 στήριον· προσεχρήσατο καθάπερ ὄργανον τῇ ἰδίᾳ σαρκὶ πρὸς
 τὰ σαρκὸς ἔργα τὰ καὶ ἀβρώστῆματα φυσικὰ καὶ ὅσα μώ-
 μου μακρὰν· ψυχῇ δ' αὐτῇ ἰδίᾳ πρὸς τὰ ἀνθρώπινά τε καὶ
 ἀνυπαίτια πάθη· πεινῆσαι γὰρ λέγεται, πόνους τὲ ὑπενεγ-
 κεῖν τοὺς ἐκ μακρῶν ὁδοιποριῶν, πτοήσεις τὲ καὶ φόβους καὶ
 λύπην καὶ ἀγωνίαν καὶ τὸν ἐπὶ τῷ σταυρῷ θάνατον· ἐπα-
 ναγκάζοντος γὰρ οὐθενὸς ἔθηκεν ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν ἰδίαν ψυ-
 χὴν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ· σάρ-
 κα μὲν τὴν ἰδίαν, τῆς ἀπάντων σαρκὸς ἀποτινυὺς ἀληθῶς
 θῶρον ἀντάξιον· ψυχὴν δ' ἀντὶ ψυχῆς ἀντίλυτρον τῶν ἀπάν-
 των ποιούμενος· εἰ καὶ ἀνεβίω πάλιν ζωὴ κατὰ φύσιν ὑπάρ-
 χων ὡς Θεός· οὐ γάρ ται θέμις εἰπεῖν φθορᾷ μὲν θύνασθαι
 κρατεῖσθαι ποτὲ ἐνωθεῖσαν τῷ λόγῳ σάρκα, κάτοχον δὲ
 αὐταῖς ἄδου πύλαις τὴν θείαν γενέσθαι ψυχὴν· οὐκ ἐγκα-
 τελείφθη γὰρ εἰς ἄδου, καθὰ καὶ ὁ Θεσπέσιος ἔφη Πέ-
 τρος· οὐ γάρ ἐστιν εἰπεῖν ὡς τὴν ἀληπτεν παντελῶς καὶ ἀνά-
 λωτεν τῷ θανάτῳ φύσιν, τούτέστι τὴν θεότητα τοῦ μονο-
 γενεοῦς ὑπὸ χθόνα μυχῶν ἀνακεκομίσθαι φήσομεν· οὐ γάρ

ἀν ἡξιώθη τὸ χρῆμα θαύματος, εἰ μεμένηκεν εἰς τὸν ἄδην ὁ ἐκ Θεοῦ λόγος τῆ τῆς Θεότητος ἐνεργεία τὲ καὶ φύσει παραδόξως τὲ καὶ ὑπὲρ λόγον πληρῶν τὰ πάντα καὶ τοῖς πᾶσιν ἐπιδημῶν· εἶτα προΐων τῷ λόγῳ ταῦτα πάλιν φησίν· ἀνθρώπινον μὲν τὸ τεθνάναι πάθος, ἐνέργημα δὲ θεϊκὸν τὸ ἀναβιωῖναι· δεικνύς ἃ δι' ἀμφῶν γνωρίζεται καθ' ἡμᾶς τὲ ἅμα καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς ὡς Θεός. Ὁρᾷς ὅπως ὁ σεβάσμιος οὗτος πατήρ τὰς τῶν δύο φύσεων ἐνεργείας ἐπὶ τῆς μιᾶς ὑποστάσεως ἦται τοῦ ἐνὸς προσώπου Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν παραδίδωσι; Καὶ μετ' ὀλίγα· εἶτα δι' ἡμᾶς ἄνθρωπος γενόμενος ὁρατός καὶ ψηλαφητός γέγονε· καὶ διὰ τῶν θείων τὲ καὶ ἀνθρωπίνων ἐνεργειῶν φανερωθεὶς ὑπάρχειν ἐν Θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι, δέδωκεν ἡμῖν γινώσκειν ὅτι ἐν αἷς ἐγνωσθη, ἐξ αὐτῶν συνίσταται· οὕτω γὰρ καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες ἀμφοτέρας τὰς φωνὰς ὁμολογοῦντες, τούτέστι καὶ τὴν ἐκ Θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος δι' ἑκατέρας αὐτῶν τὸ ἀσύγχυτόν τε καὶ ἀδιαίρετον τῆς οἰκονομίας τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ παραδιδόασιν.

VII. ΠΕΡΙ ΑΙΡΕΣΕΩΝ ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΙΩΝ (1).

1. Τὴν μίαν ἐπὶ Χριστοῦ φύσιν καὶ μίαν ἐνέργειαν οὕτω πειρῶνται ἀρμένιοι κρατύνειν· εἰ δύο φασὶν ἐνεργείας ἐπὶ

(1) Contra varias haereses Armeniorum non pauca alia praecedunt in codice, quae idcirco nos omisimus quia ea pae-
ne ad litteram edita reperimus apud Nicephorum Callistum
hist. lib. XVIII. 53. Sed quia inter alios schismaticorum
Armeniorum illaudabiles ritus sacra quoque cadaverum per
oleum unctio recensetur, qua super re quemdam Macarii hie-
rosol. incertum et fortasse spurium canonem citant (videsis

Χριστοῦ δαίημεν, συνέφονται πάντως ταύταις καὶ δύο θε-
λήματα· εἰ δὲ τοῦτο, ἐξ ἀνάγκης καὶ δύο συνεισαχθήσονται
πρόσωπα.

Πρὸς δὲ ταῦτα εὐτως αὐτοῖς ἀντέπεσον
οἱ θεοφόροι πατέρες ἡμῶν.

Τὸ φυσικὸν θέλημα οὐδὲν ἄλλο ἐστίν, ἢ δύναμις τοῦ
κατὰ φύσιν ὄντος ὀρεκτικὴ, καὶ τῶν ἰδιωμάτων συνεκτικὴ
τῶν τῇ φύσει προσόντων οὐσιωδῶς, καθ' ἣν αἰεὶ τῇ φύσει
θελητικῷ, τὸ πεφυκέναι θέλειν ἐμπέφυκεν· οὐ ταυτὸν δὲ
τὸ πεφυκέναι θέλειν, καὶ θέλειν ἐστίν· ὡσπερ οὐδὲ τὸ πε-
φυκέναι λαλεῖν καὶ λαλεῖν· πέφυκε μὲν γὰρ αἰεὶ, αἰεὶ τὸ
λαλητικὸν λαλεῖν, λαλεῖ δὲ οὐκ αἰεὶ· ἐπειδὴ τὸ μὲν οὐσίας
ἐστὶ λόγῳ φύσεως συνεχόμενον, τὸ δὲ βουλήσ, τῇ τοῦ λα-
λοῦντος γνώμῃ τυπούμενον· ὥστε φύσεως μὲν αἰεὶ τὸ πε-
φυκέναι λαλεῖν, ὡσπερ καὶ τὸ πεφυκέναι θέλειν· εἰ δὲ τὸ
πεφυκέναι θέλειν καὶ τὸ πῶς θέλειν οὐκ ἔστι ταυτὸν, τὸ
δὲ τῆς τοῦ θελοῦτος ὑπάρχει βουλήσ, εἶχεν ἄρα τὸ πε-
φυκέναι θέλειν ὁ σαρκωθεὶς λόγος, ὡς ἄνθρωπος, τῷ αὐ-
τοῦ θεϊκῷ βουλήματι κινούμενον καὶ τυπούμενον· τὸ γὰρ
ἐκείνου θέλειν, οὐδὲν ὑπεναντίον θεῷ, θεωθεῖν ἔλον· εἰ δὲ
τεθέωτο, τῇ τοῦ θεοῦντος δηλονότι συμφύξ τεθέωτο· τὸ
δὲ θεοῦν καὶ θεούμενον δύο πάντως, ἀλλ' οὐχ ἓν καὶ φύ-
σει ταυτὸν, εἴπερ τῶν πρὸς τι τὸ θεοῦν καὶ τὸ θεούμε-

Collect. vat. T. X. fin. p. 271. et praef. p. XXII.) aio me
vidisse idoneam huius rei ms. refutationem Nicephori patriar-
chae constantinopolitani hoc titulo: περὶ τῶν λεγόντων ὅτι χρῆ
καὶ μετὰ τὸν θάνατον εὐχέλαιον ποιεῖν. Incipit: οὐκ οἶδα ποίαν
καὶ ἀτασθαλίαν μεστήν: nescio quam amentiae plenam. Vide-
sis tamen etiam graeca apud Cangium contraria excerpta voc.
ἔλαιον ἄγιον.

νου, τὰ δὲ πρὸς τι πάντως ἀλλήλαις συνεισάγεσθαι πέφυκε, καὶ θατέρω συνεπινοεῖσθαι θατέρων· εἶχεν οὖν θέλημα φυσικὸν ὡς ἄνθρωπος ὁ σωτὴρ τῷ αὐτοῦ θεϊκῷ θελήματι συντυπούμενον καὶ ἐνούμενον καὶ οὐκ ἐναντιούμενον· τὸ γὰρ κατ' ἔφεσιν ὀρεκτικῆς ἐστερημένον κινήσεως, καὶ πάσης ζωτικῆς δυνάμεως ἄμειρον· τὸ δὲ ζωτικὴν οὐκ ἔχον ἐκ φύσεως δύναμιν, πάντως οὐδὲ ψυχὴν.

2. Πρὸς τοὺς λέγοντας μὴ ἄλλο καὶ ἄλλο ἐπὶ Χριστοῦ εἰδέναι θέλημα, ἀλλ' ἐν καὶ τούτο θεϊκόν,
διὰ τὸ τὴν σάρκα θεωθῆναι.

Εἰ ἄλλο καὶ ἄλλο κατὰ φύσιν οὐκ ἔστι τὸ θεῖον καὶ τὸ ἀνθρώπινον θέλημα, ὁῦλον ὡς ἐν φύσει καὶ ταυτὸν· καὶ εἰ τούτο, καὶ ἡ φύσις ἐξ ἀνάγκης μία καὶ ἀπαράλλακτος ἔσται· οὗ γὰρ ἑτερότης φυσικὴ θελημάτων οὐκ ἔστιν, εὐδὲ οὐσίας καὶ φύσεως τὸ παράπαν ἐκείσε παραλλαγή· εἰ δὲ ἄλλο φύσει καὶ ἄλλο, διάφορα πάντως· καὶ εἰ διάφορα, πῶς τὸν ἐν ποσῷ τούτων ἀριθμὸν οὐχ ὁμολογήσαι χρεῶν; πῶς γὰρ δυνατόν εἶναι τὰ θελήματα, καὶ μὴ ἀριθμῆσθαι; τὸ γὰρ θεωθῆναι τῇ πρὸς τὸν θεὸν ἐνώσει, καθὰ καὶ τὴν φύσιν αὐτὴν τῆς λογικῶς τὲ καὶ νοερῶς ἐψυχωμένης σαρκὸς, τῆς κατ' οὐσίαν ὄντοτης οὐκ ἐξίστησιν, ὡσπερ οὐδὲ τῆς οἰκείας τὸν σίδηρον φύσεως, ἢ ἄκρα καὶ διόλου πρὸς τὸ πῦρ ἀνάκρασίς τε καὶ ἔνωσις· ἀλλὰ πάσχει μὲν τὰ πυρὸς, ἐπειδὴ πῦρ τῇ ἐνώσει γεγένηται· βρίθει δὲ πάλιν κατὰ φύσιν καὶ τέμνει, ὅτι μὴ τῆς οἰκείας φύσεως λώβην πέπονθεν, ἢ τῆς φυσικῆς ἐνεργείας ἐξέστη τὸ σύνολον, καὶ τοι μετὰ πυρὸς ὑπάρχων κατὰ τὴν αὐτὴν καὶ μίαν ὑπόστασιν, καὶ ἀδιασάτως ὁρῶν, τὰ τε κατὰ φύσιν ἰδίαν, λέγω δὲ τὴν τομὴν, καὶ τὰ καθ' ἔνωσιν αὐτῆς, ὅπερ ἐστὶν ἡ

καῦσις· αὐτοῦ γὰρ ἔστι καθάπερ καὶ τοῦ πυρὸς ἡ τομῆ, διὰ τὴν ἄκραν εἰς ἄλληλα περιχώρησιν καὶ ἀντίδοσιν.

Καὶ αὖθις περὶ τοῦ αὐτοῦ.

3. Εἰ πάντων τῶν τῆς φύσεως ἐπίσης κεκινώθηκεν ἡμῖν ὁ Χριστὸς εὐδοκία πατρὸς καὶ συνεργεία πνεύματος ἁγίου διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν, ἕπως οὐχὶ καὶ τῆς φυσικῆς μετεῖχε θελήσεως; ἁμαρτίας γὰρ μόνης οὐχὶ μετέσχευεν ὁ σαρκωθεὶς λόγος, ἔτι μὴ δὲ τῆς φύσεως αὕτη ἔστιν; ἀλλὰ παρεκτροπὴ καὶ ὀλίσιθμα γνώμης κεκινημένης παρὰ τὸν λόγον τῆς φύσεως· διαστέλλεται γὰρ τὸ φυσικὸν θέλημα καὶ τὸ γνωμικόν· τὸ μὲν γὰρ φυσικόν, δύναμις ὑπάρχει τοῦ κατὰ φύσιν ὄντος ἑρεκτικῆ· τὸ δὲ γνωμικόν, αὐθαίρετος ἔρμη καὶ ζήτησις περὶ τοῦ ἀγνοουμένου, καὶ κρίσις καὶ διαθεσις περὶ τὸ κριθὲν· καὶ οὐ φύσεως χαρακτηριστικόν, ἀλλὰ τοῦ προσώπου κυρίως, οὗ ἔστι καὶ τῆς ὑποστάσεως, ὡσπερ καὶ τὸ πῶς θέλει καὶ τὸ πῶς ἔρῃν, οὐ τῆς φύσεως ἀλλὰ τῆς ἡμετέρας γνώμης· καθ' ἓν λόγον καὶ ὁ ἀνθρωπολάτρης Νεστόριος γνωμῶν ἔνωσιν ἀσεβῶς ἐδογματίσεν, ἵν' ἑκατέραν δι' ἑκατέρας κυρώσῃ ὑπόστασιν, καὶ ὁ φιλὸς ἀνθρώπος αὐτῷ τηρηθῆ γνώμη τινὶ καὶ αὐθαίρετῳ κινήσει πρὸς τὸν θεὸν λόγον, καὶ αὐτὸς φησι τὴν ἔνωσιν ποιησάμενος, ὡς ἂν τοίνυν τὸ ἐντελὲς ἀκριβοῦσθῆ τῆς φύσεως ἐπὶ τοῦ σαρκωθέντος θεοῦ, καὶ τὸ ἀντικείμενον διαρρίψῃ· τὸ μὲν φυσικὸν θέλημα ὠρίσθη ἐπὶ Χριστοῦ, τὸ δὲ γνωμικόν οὐ κυρίως ἑρρέθη, ὡς μήτε τῇ διαιρέσει χώρα δοθῆ, τῇ στασιάζειν ἐν τούτῳ· μήτε τῇ φαντασίᾳ παρείσθουςις, τῇ μὴ ὑπάρχειν ἐκεῖνο.

Ἄτερον πρόβλημα τῶν Ἀρμενίων.

4. Εἰ ἐπὶ τοῦ ἐνὸς Χριστοῦ δύο θελήματα καὶ δύο ἐνεργ-

γείας δῶμεν, πάντως ἀλλήλοις ἐναντία ἔσονται τοῦ Θείου διαμαχομένου τῷ ἀνθρώπινῳ, καὶ ὁ αὐτὸς καὶ εἷς Χριστὸς, ἢ διαστασιάζων ἑαυτῷ εὐρεθήσεται, ἢ αἱ φύσεις διαιρεθήσονται καὶ ἰδιουπόσονται, καὶ τὸ τοῦ Νεστορίου δόγμα παρρησιάζεται.

Ἀντίθεσις πρὸς τοῦτο τῶν εὐσεβῶν.

5. Εἰ μὲν τὰ δύο θελήματα τὸ τε Θεῖον καὶ τὸ ἀνθρώπινον κατ' οὐσίαν φατέ διάφορα, εὐσεβεῖτε· εἰ δὲ ἀντικείμενα, ψευδὴς ὁ λόγος· ἄλλο γὰρ θεότητος καὶ ἄλλο ἀνθρώπινης θελήμα· ἀντικείμενα δὲ οὐδαμῶς, ὡς τοῦ ἀνθρώπινου θελήματος τῷ Θεϊκῷ ἐπομένου, καὶ συντυπουμένου· οὔτε γὰρ εἴ τι διάφορον, πάντως τοῦτο καὶ ἀντικείμενον· διαφορὰ γὰρ οὐσιώδης· σύσασις ἐστὶ τῶν ἐν τῇ φύσει πραγμάτων, οὐ μὴν ἐναντιώσις, πρὸς τὴν τούτων διάλυσιν· ἀπαραίτητον δὲ τὸν σαρκωθέντα λόγον φυσικῶς ἔχειν καὶ τὸ ἀνθρώπινον θελημα πρὸς πίστωσιν τῆς νοερᾶς αὐτοῦ καὶ λογικῶς ἐψυχωμένης σαρκὸς· εἴπερ τέλειος ἀνθρώπος γέγονε μηδενὸς τῶν ἡμετέρων λειπόμενος, πλὴν μόνης τῆς ἁμαρτίας· πάντα γὰρ ἔχων ὅσα καὶ ἡμεῖς ἀπαραλείπτως τὰ κατὰ φύσιν συστατικὰ τῆς ἡμετέρας οὐσίας, ἤθελε καὶ ἐνήργει ἐν ἑκατέρᾳ μορφῇ μετὰ τῆς Πατέρου κοινωρίας· ὧν μὲν γὰρ ἡ οὐσία ἡ αὐτὴ, τούτων καὶ ἡ θέλησις καὶ ἡ ἐνέργεια ἡ αὐτὴ· ὧν δὲ διάφορος ἡ οὐσία, τούτων διάφορος καὶ ἡ θέλησις καὶ ἡ ἐνέργεια· καὶ τὸ ἀνάπαλιν, ὧν ἡ θέλησις καὶ ἡ ἐνέργεια ἡ αὐτὴ, τούτων καὶ ἡ οὐσία ἡ αὐτὴ· ὧν δὲ διάφορος ἡ θέλησις καὶ ἐνέργεια, τούτων καὶ ἡ οὐσία διάφορος· διὸ ἐπὶ μὲν πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος ἐκ τῆς ταυτότητος τῆς ἐνεργείας καὶ τοῦ θελήματος, καὶ τὴν ταυτότητα τῆς φύσεως γνώσκο-

μεν· ἐπὶ δὲ τῆς θείας οἰκονομίας, ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν ἐνεργειῶν καὶ τῶν θελημάτων, καὶ τὴν τῆς φύσεως διαφορὰν συνομολογοῦμεν· τὰ μὲν τοι δύο θελήματα, φυσικὰ φαινόμενα οὐχ ὑποσατικά· οὐδὲ διαίρεσιν εἰσάγομεν τῶν φύσεων, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν, καὶ τῇ ἐνώσει δηλοῦμεν φυσικὴν συντήρησιν.

6. Ἐπι τοῦτο φασὶν ὡς ἐν τῷ καιρῷ μόνῳ τοῦ πάθους ἡνίκα τὸ ἡμέτερον ἐτύπου πραγματικῶς ἐν ἑαυτῷ ὁ Χριστὸς καὶ παρητέϊτο τὸν θάνατον ὡς ἄνθρωπος, δύο θελήματα ἔχων ἐδεικνυτο· τούτο δὲ ἄτοπον· εἰ μὲν γὰρ εἶχε τότε, καὶ ἀπ' ἀρχῆς εἶχεν ἐξ οὗ γέγονεν ἄνθρωπος, ἀλλ' οὐχ ὕστερον ἐσχόδιασεν· εἰ δὲ ἀπ' ἀρχῆς οὐκ εἶχεν, οὐδὲ κατὰ τὸν καιρὸν εἶχε τοῦ πάθους, ἀλλὰ μόνον ἐφάντασε τὴν παραίτησιν· κατ' αὐτοὺς δὲ καὶ τὰ λοιπὰ δι' ὧν σεσώσμεθα, οἷον τὸ θάκρυον, τὴν εὐχὴν, τὴν λύπην, τὴν ἀγωνίαν, τὸν σταυρὸν, τὸν θάνατον, καὶ τὴν ταφὴν· ἐτύπου γὰρ ἐν ἑαυτῷ πραγματικῶς τὸ ἡμέτερον διὰ τῆς φυσικῆς πρὸς ἡμᾶς ἀγωνίας, ἵνα καὶ ταύτης ἡμᾶς ἐλευθερώσῃ, καὶ τῆς οἰκείας σαρκὸς τὴν φύσιν πιστώσῃται, καὶ τὴν οἰκονομίαν καθαρὰν πάσης φαντασίας ἐργάσῃται· ὥσπερ τὴν ἄκραν τοῦ κατ' αὐτὸν ἀνθρωπικοῦ πρὸς τὸ οἰκεῖον αὐτοῦ καὶ πατρικὸν θελημα συμφύειαν καὶ ἔνωσιν, τῇ ἐπικρίνειν τοῦτο καὶ φάσκειν, μὴ τὸ ἐμὸν, ἀλλὰ τὸ σὲν γενέσθω θελημα.

Ἄλλοτερον πρόβλημα τῶν Ἀρμενίων.

7. Εἰ ἄτομος ὁ Χριστὸς, τῶν δὲ ἀτόμων μία ἐνέργεια καὶ θέλησις, πῶς οὐχὶ καὶ ἐπὶ Χριστοῦ μίαν ἐνέργειαν καὶ θέλησιν εἴπωμεν;

Ἀντίθεσις.

Οὐδὲν τῶν φυσικῶς εἰς τὸ ἄτομον προηγουμένως, ἀλλ' εἰς τὴν τούτου φύσιν καὶ οὐσίαν ἔχει τὴν διαφορὰν· φύ-

σεων γὰρ οὐκ οὐσῶν , καὶ τὸ ἐξ αὐτῶν ἀφανίζεται πάν-
 τως , ἢ σύνθετος λέγω ὑπόστασις· εἰ δὲ σύνθετος ἢ ὑπό-
 στασις ὠμολόγηται τοῦ Χριστοῦ πρὸς ἣν ἀναφέρεται , καὶ
 δεκτικὴ τῶν ἐναντίων καὶ ἀντικειμένων· θνητὴ γὰρ καὶ ἀθά-
 νατος , ὁρατὴ καὶ ἀόρατος , περιγραπτὴ καὶ ἀπερίγραφτος ,
 ἀναρχος καὶ ὑπ' ἀρχὴν· διπλῆ τούτων κατὰ τὸ εἶδος καὶ
 ἢ ἐνέργεια ἔσται· καὶ ἄλλως δὲ τίς φύσις ἀνενέργητος , ἢ
 φυσικῆς ἐνεργείας ἐκτός ; πῶς δὲ καὶ δυνατόν ἀμειροῦντα
 φυσικῆς δυνάμεως κατὰ σάρκα τὸν ἐνανθρωπήσαντα λόγον ,
 ἀνθρωπὸν τέλειον ἢ ἔλας ἀνθρωπὸν χρηματίζειν ; οὐδὲ γὰρ
 δίχα φυσικῆς ἐνεργείας ὁ ἀνθρωπὸς πρὸς δὲ τούτοις , οὐ-
 δὲ ἄτομον κυρίως λέγεται τὸ κατὰ Χριστὸν σύνθετον πρόσ-
 ωπον· οὐ γὰρ σχέσιν ἔχει πρὸς τὴν ἐκ τοῦ γενικωτάτου γέ-
 νους , διὰ τῶν ὑπ' ἄλληλα καθιεμένων γενῶν πρὸς τὸ εἰ-
 δικιώτατον εἶδος , διαίρεσιν καὶ ἐν αὐτῷ τὴν οἰκίαν πρόσ-
 θεν περιγράφουσιν.

8. Διὰ τοῦτο κατὰ τὸν σοφώτατον Κίριλλον τὸ Χρι-
 στὸς ὄνομα , οὔτε ὄρου δύναμιν ἔχει· οὐ γὰρ εἶδος ἐστὶ πολ-
 λῶν ἀριθμῷ διαφερόντων κατηγορούμενον , οὔτε μὴν τὴν τι-
 νὸς οὐσίαν θηλοῖ· οὐ γὰρ ἄτομον πρὸς εἶδος ἢ γένος ἀγέ-
 μενον ἢ κατ' οὐσίαν ὑπὸ τούτων περιγραφόμενον , ἀλλ' ὑπό-
 στασις σύνθετος τὴν φυσικὴν τῶν ἄκρων διαίρεσιν ἐν ἑαυ-
 τῇ κατάκρας ταυτίζουσα , καὶ εἰς ἐν ἄγουσα τῇ τῶν οἰ-
 κείων ἐνώσει μερῶν· ἐπεὶ οὐδὲ ἐτέρωθεν τὸν αὐτὸν φύσει
 θεὸν ὄντα καὶ ἀνθρωπὸν διαγινώσκωμεν , ἢ ἐκ τῶν θεϊ-
 κῶς ἅμα καὶ ἀνθρωπικῶς χαρακτηριζόντων αὐτὸν ἐμφύτων
 ιδιωμάτων τῆς τε θείας θελήσεως καὶ ἐνεργείας , καὶ τῆς
 ἀνθρωπικῆς τοῦ αὐτοῦ θελήσεως· αἷς καὶ δι' ὧν ὁ ἦν καὶ
 ὁ γέγονεν , ἐπεσφράγιζε· θαυματουργῶν μὲν ὑπὲρ ἡμῶς ὡς

Θεός, πάσχων δὲ δι' ἡμᾶς ὁ αὐτὸς ἐκουσίως ὡς ἄνθρωπος· καὶ νῦν μὲν φεγγόμενος πρὸς τὸν Φίλιππον· οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πατήρ ἐν ἐμοὶ; καὶ ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, εἶώρακε τὸν πατέρα· καὶ ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ ἐν ἐσμέν· νῦν δὲ τί ζητεῖτε με ἀποκτεῖναι, ἄνθρωπον ὃς τὴν ἀλήθειαν λελάληκα ὑμῖν;

Ἐτέρα ἀντίθεσις Ἀρμενίων.

9. Πᾶν ἑτεροκίνητον, ἀνενέργητον· ἢ τοῦ κυρίου ταῖνυν σὰρξ ὑπὸ τοῦ ἐνωθέντος αὐτῇ λόγου κινουμένη ἀνενέργητος ἦν.

Ἀντίθεσις καὶ ἀπολογία πρὸς τοῦτο.

Καὶ λοιπὸν οὐ διέφερε τῶν ἄλλων ἀγίων ἢ τοῦ κυρίου σὰρξ· νεύματι Θεοῦ ἐκινουῦντο καὶ Μωϋσῆς καὶ Δαβὶδ, καὶ ὅσοι ἄλλοι τῆς Θείας ἐνεργείας χωρητικοὶ· τοῦτο δὲ ἄτοπον· ἀλλ' ἐπεὶ ὁ τῶν ὄλων Θεὸς ἀτρέπτως γέγονεν ἄνθρωπος, καὶ ὡς Θεὸς καταλλήλως τῇ αὐτοῦ Θεότητι ἤθελέ τε καὶ ἐνήργει, καὶ ὡς ἄνθρωπος καταλλήλως τῇ αὐτοῦ ἀνθρωπότητι, τοῦ ἀνθρωπέου θελήματος εἶα καὶ Θεωθέντος, τῷ Θεϊκῷ βουλήματι κινουμένου καὶ τυπουμένου· καὶ μαρτυροῦσι τοῦτο τὰ εὐαγγελικὰ ῥήματα ἃ φασιν οὕτως· τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ὁ Ἰησοῦς εἰσελθεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν· καὶ πάλιν· θέλω ἵνα ὅπου εἰμι ἐγὼ, καὶ αὐτοὶ ὥσπερ καὶ αὖ· οὐ γὰρ ἤθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐζήτησαν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι· καὶ ἐτέρωθεν, κακῶς ἐξελθόντες ἐπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας· καὶ οὐκ ἤθελεν ἵνα τίς γινῶ· καὶ ἀλλαχῶ, καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες αὐτῷ, ποῦ θέλεις ἀπελθόντες ἐτοιμάσωμεν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; ταῦτα γὰρ πάντα, καθὼς ὁ κύριος ἄνθρωπος ἐφθέγγετο, καὶ οὐ καθὼς Θεός· καὶ ἄλ-

λως δὲ τὸ μὴ ἔχον ἐνέργειαν καὶ κίνησιν φυσικὴν, νεκρὸν καὶ ἄψυχον· ἢ δὲ τοῦ κυρίου σὰρξ, ἔνους καὶ ἔμφυχος.

Ἔτερον πρόβλημα τῶν Ἀρμενίων.

10. Ὡς περ ἐπὶ Χριστοῦ τὴν τῶν δύο φύσεων συνδρομὴν σύνθετον φατὲ ὑπόστασιν, οὕτω χρεῶν καὶ μίαν σύνθετον λέγειν ἐνέργειαν.

Ἀντίθεσις.

Εἰ τὸν Χριστὸν ἐν δύο φύσεσι θεωρούμενον μίαν δῶμεν σύνθετον ἔχειν ἐνέργειαν, ἢ τοιαύτη πάντως ἐνέργεια ἢ τῶν αὐτοῦ μερῶν ἐσεῖται, ἢ αὐτοῦ ὡς ὄλου· καὶ εἰ μὲν τῶν αὐτοῦ μερῶν, μερισθῆσεται πρὸς ἀμφότερα τεμνομένη καὶ λυθῆσεται, καὶ συνδιαλύσει τὰ κατ' αὐτὴν ἠνωμένα· εἰ δὲ τοῦ ὄλου, ἔσται ἢ αὐτὴ ὡς δεκτικὴ τῶν ἐναντίων θνητῆ καὶ ἀθάνατος, κτιστὴ καὶ ἀκτιστος, περιγραπτὴ καὶ ἀπερίγραπτος· καὶ εἰ τοῦτο δώσει τις, ἔσαι ὁ Χριστὸς τὴν οἰκείαν ἔχων ἐνέργειαν, οὔσαν καὶ μὴ οὔσαν, κατὰ ἕξιν καὶ σέρησιν· τὸ αὐτὸ δὲ καὶ περὶ θελήματος ἐστὶν εἰπεῖν. Λέγουσιν οἱ ἀρμένιοι, ὅτι ὡς περ ὄργανου καὶ τοῦ κινουμένου αὐτὸ μία ἐνέργεια, οὕτω καὶ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, μία ἐνέργεια· εἰ τοίνυν εἰσάγουσι τὸ ὄργανον καὶ σύγχρονον ὡς περ σῶμα καὶ ψυχὴ, πάντως ἔσται κατ' αὐτοῦς ἢ κτίσμα τὴν θεῖαν φύσιν λέγειν, ἢ τὸ σῶμα ἀκτιστον· εἰ δὲ τεχνικὸν τὸ ὄργανον λέγουσιν, ἄψυχον τοῦτο καὶ οὐκ ἀεὶ κινούμενον, ἀλλ' ὅτε τῷ ἐργαζομένῳ δόξει· καὶ λοιπὸν συμφρονούσιν Ἀπολιναρίῳ τὸ καὶ Ἀρείῳ, ὧν ὁ μὲν ἄψυχον, Ἀπολίναριος δὲ ἄνου τὴν σάρκα τοῦ Χριστοῦ ἔλεγεν.

11. Εἴπερ φήσουσιν οἱ ἀρμένιοι ὡς ὁ Χριστὸς καὶ μετὰ τὴν σάρκωσιν εἰς ἣν υἱὸς καὶ εἰς τῆς ἀγίας τριάδος,

ἡ δὲ ἅγια τριάς, μίαν θέλησιν καὶ μίαν ἐνέργειαν ἔχει, καὶ κατὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς μίαν εἶχεν ἐνέργειαν καὶ μίαν θέλησιν, ῥητέον οὕτως· ὡς ὁ πατήρ, οὐ καθὸ πατήρ θέλει, ἀλλὰ καθὸ Θεός· καὶ ἐπεὶ Θεὸς ὁ υἱὸς, Θεὸς καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, κατὰ τοῦτο ἢ μὲν τρισυπόστατος Θεότης, μίαν θέλησιν ἔχει καὶ μίαν ἐνέργειαν· ὁ δὲ υἱὸς ἐπικοινωνῶν καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἡμῖν τῇ τῆς σαρκὸς προσλήψει, διπλὴν καὶ τὴν θέλησιν εἶχε καὶ τὴν ἐνέργειαν· τὴν μὲν ὡς ὁμοούσιος ὦν τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ, τὴν δὲ ὡς ἑμοούσιος ὦν ἡμῖν· πλὴν οὐ διηρημένως φασὲν τὰς ἐνεργείας, οὐδὲ τὰς φύσεις ἐνεργουμένας κεχωρισμένως· ἀλλ' ἠνωμένως ἐκάστην μετὰ τῆς Πατέρου κοινωνίας ἐνεργούσαν τοῦθ' ὅπερ ἴδιον ἔσχηκεν· οὔτε γὰρ τὰ ἀνθρώπινα ἀνθρωπίνως ἐνήργηκεν, οὐ γὰρ ψιλὸς ἦν ἀνθρώπος· οὔτε τὰ Θεῖα κατὰ Θεὸν μόνον, οὐ γὰρ ἦν μόνον Θεός· ἀλλ' αἱ δύο φύσεις εἰς ἐστὶ Χριστὸς, καὶ ὁ εἰς Χριστὸς δύο φύσεις ἐστὶ. Καὶ ἄλλως. Εἰ μίαν θέλησιν εἵπωμεν ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ ὡς ἐπὶ τῆς ἁγίας τριάδος, ἔσαι πάντως μία καὶ ἡ αὐτὴ θέλησις τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ λόγου καὶ τῆς σαρκὸς. Πρὸς οἷς εἰρήκαμεν· ἔτι καὶ τοῦτο ἴσως προσθήσουσι διασκευάζοντες συλλογιστικῶς, οὐκ ἐστὶ φύσις ἀνυπόστατος ἢται ἀπρόσωπος· εἰ οὖν δύο, φασὶ, φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ εἵπωμεν, δύο καὶ ὑποστάσεις συνεισενέγκωμεν· καὶ οὕτω συμφρονούντες ἐσόμεθα Νεστορίῳ δύο ὑποστάσεις ἐπὶ Χριστοῦ δογματίζοντι.

Ῥητέον δὲ πρὸς τοῦτο.

12. Ὡς ἡ εὐσεβὴς ἐκκλησία ὡσπερ τὴν Σαβελλίου συναίρεσιν ἀποπεμπομένη τρεῖς ὑποστάσεις καὶ μίαν φύσιν ἐπὶ τῆς ἁγίας τριάδος ὁμολογεῖ, καὶ τὴν Ἀρείου εἰς ἕτερογενεῖς τρεῖς ὑποστάσεις ἀποσκυβαλίζουσα διαίρεσιν, μίαν φύ-

σιν τρισυποστάτου Θεότητος δοξάζει, οὕτω καὶ τῆς μονοφυσίταις ἀπομάχεται, φάσκουσι μίαν φύσιν ἐπὶ Χριστοῦ διὰ τὸ καὶ τὴν ὑπόστασιν εἶναι μίαν· καὶ κατασκευάζουσι τοῦτο ἐκ τοῦ λέγειν μὴ εἶναι φύσιν ἀνυπόστατον ἢ ται ἀπρόσωπον· οὐδὲ γὰρ ἢ ἐν Χριστῷ ἀνθρωπίνη φύσις ἀνυπόστατος οἷα τῷ λόγῳ ἕνυποστάσα. Προσεπάγειν δὲ καὶ ταῦτα χρεῶν πρὸς τὰ παρ' ἀρμενίων συλλογιστικῶς προτεινόμενα· ὡσπερ αἱ δύο γεννήσεις Χριστοῦ, τούτέστιν ἢ πρὸ αἰώνων ἐκ πατρὸς κατὰ τὴν Θεότητα, καὶ ἢ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐκ παρθένου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ἐν τῇ μιᾷ τοῦ Θεοῦ λόγου ὑποστάσει γευόμεναι, οὐκ ἐπαίησαν προσθήκην ὑποστάσεως, οὕτως οὐδ' ἐκ τῶν δύο καθ' ὑπόστασιν ἡνωμένων φύσεων, προσθήκη προσώπου ἐγένετο· πρὸς γοῦν τοὺς λέγοντας μὴ εἶναι φύσιν ἀνυπόστατον, ῥητέον ὡς οὐδὲ τόκος ἐστὶν ἀπρόσωπος· ἰστέον δὲ ὡς οἱ μίαν ἐπὶ Χριστοῦ φύσιν δοξάζοντες, ἢ τὴν Θεότητα τραπῆναι εἰς σάρκα δοξάζουσιν, ἢ τὴν σάρκα ὁμοούσιον τῇ Θεότητι γενέσθαι, ἅπερ τῶν ἀμηχάνων καὶ ἀδυνάτων ἐσὶν· εἰ δὲ μηδέτερον τούτων, ἕτερα πάντως καὶ ἕτερα φύσις ἐν Χριστῷ.

13. Ἐτι εἰ κατὰ ἀριθμὸν τῶν φύσεων διδάσκουσιν εἶναι καὶ τὰ πρόσωπα καὶ τὸ ἔμπαλιν, καὶ τρεῖς ἄρα φύσεις ἐπὶ τῆς ἁγίας τριάδος εἰσενέγκωσι τρισυποστάτου οὐσης· ἢ τὸ ἀνάπαλιν μίαν ὑπόστασιν εἴπωσι διὰ τὸ ἐναδικὸν τῆς φύσεως· δεῖ δὲ καὶ τοῦτο εἶδέναι ὡς οἱ ἰακωβίται καὶ οἱ ἀρμενιοὶ πρὸ μὲν τῆς ἐνώσεως δύο φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ ὁμολογοῦσι· μετὰ δὲ τὴν ἕνωσιν, μίαν σύνθετον συγχέοντες ἀμφοτέρας τὴν τε Θεῖαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην, καὶ διὰ τοῦτο καὶ μίαν φύσιν ὀνομάζουσιν· ὅθεν καὶ δικαιολογούμενοι πρὸς τοὺς λέγοντας εὐσεβῶς δύο φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ, λέ-

γουσι μὴ εἶναι φύσιν ἀνυπόστατον ἢτοι ἀπρόσωπον· καὶ ὡς αἱ φάσκοντες δύο φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ καὶ δύο ὑποστάσεις εἰσάγουσι κατὰ τὸν Νεστόριον, καὶ οὐκέτι τρία πρόσωπα ἦτοι τρεῖς ὑποστάσεις εὐρίσκονται λέγοντες ἐπὶ τῆς ἁγίας τριάδος, ἀλλὰ καὶ τέσσαρας· καὶ κατὰ τοῦτο τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ἀναθεματίζουσιν, ὡς δῆθεν δύο ὑποστάσεις ἐπὶ Χριστοῦ κυρώσασταν· οὕτω γὰρ κατὰ τὴν αὐτῶν δόξαν τὰς φύσεις φασὶ· τῷ δὲ ἁγίῳ Κυρίλλῳ συνεργῷ τῆς αὐτῶν αἰρέσεως χρῶνται ἐν οἷς φησὶ μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, τὴν τριαύτην ῥῆσιν οὐχ ὡς ἐκεῖνος ἔφησεν ἐκλαμβάνοντες, ἀλλ' εἰς ἣν αὐτοὶ φασὶ φύσιν ἐπὶ Χριστοῦ συγκεχυμένην μετὰ τὴν ἔνωσιν, ἢ μᾶλλον μεταβληθεῖσαν εἰς θεότητα.

14. Πάλιν αἱ αὐτὰ μὴ εὐσεβῶς νοεῦντες τὴν τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου φωνὴν, ἢ τις φησὶ, καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, παράγοντες δὲ καὶ ῥῆσιν τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου οὕτω λέγουσαν, ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, ἵνα καὶ ἡ σὰρξ γένηται λόγος· ἀλλὰ καὶ Γρηγόριον τὸν Θεολόγον φάσκοντα, καὶ Θαρρῶ λέγειν ὁμόθεον, καὶ γεγονὸς ὅπερ τὸ χρίσαν· ἔτι δὲ καὶ τὸν νυσσαέων Γρηγόριον οὕτως διεξιόντα, καθάπερ σαγῶν ὄξους βληθεῖσα ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης οὐκ ἔτι ἐστὶν ἐν ταῖς ἰδίαις τοῦ ὄξους ἰδιώμασιν, ἀλλὰ μετεποιήθη καὶ συνεκράθη ἐς τὸ τοῦ πελάγους τῶν ὑδάτων ἰδιώμα, οὕτω δὴ καὶ τὸ πανάγιον ἐκεῖνο σῶμα συνανακραθὲν τῇ θεότητι, οὐκέτι ἐστὶν ἐν ταῖς τῆς σαρκὸς ἰδιώμασι· καὶ συλλογίζονται οὕτως· ὡς ἐπεὶ ἡ σὰρξ γέγονε λόγος καὶ ὁμόθεος, καὶ συνανεκράθη τῷ λόγῳ καὶ μετεποιήθη, πῶς δυνατόν δύο λέγειν φύσεις καὶ οὐχὶ μίαν καὶ ταύτην τῆς θεότητος;

15. Πρὸς ἅπερ ἀποκρίνασθαι δεῖ, ὡς ἡ κτιστὴ καὶ περιγραφτὴ φύσις, πάλιν καὶ μετὰ τὴν ἔνωσιν ἐπὶ τῶν ἰδίων μεμένηκε φυσικῶν ιδιωμάτων, οὐδ' ὅλως μεταβληθεῖσα εἰς τὸ ἄκτιστον, καὶ ἀσχημάτιστον καὶ συναΐδιον τῷ πατρὶ· διὰ δὲ τὴν τῶν φύσεων εἰς ἄλληλα περιχώρησιν, τὴν σάρκα θεωθῆναι· τὸν δὲ θεὸν ἐνανθρωπήσαι φαμέν· εἰ γὰρ μὴ τοῦτο δοίμεν, ἔσται ἂν τῆς τοῦ λόγου φύσεως κατ' αὐτοὺς, καὶ οὐχὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἀνθρωπίνης φύσεως, ἡ αὐξήσεις, ἡ σπαργάνωσις, ἡ ψηλάφησις, ἡ πείνα, ἡ δίψα, ὁ κόπος, ἡ ἀγωνία, τὸ πύσμα, ἡ ἐπὶ σταυροῦ πῆξις, ἡ ταφή, καὶ ὁ θάνατος· ὅτι δὲ καὶ τοῖς πατράσιν εὐτω δοκεῖ, ὧν τὰς χρήσεις παράγουσι, μαρτυροῦσι τὰ λοιπὰ τουτωνὶ συγγράμματα, μὴ συγκεχύσθαι τὰς ἐν Χριστῷ φύσεις διδάσκοντα, μήτε μὴν μεταποιηθῆναι τὴν σάρκα εἰς θεότητα· ἀλλὰ καὶ τοῦ Χριστοῦ πρὸς τοὺς μαθητὰς περὶ τοῦ Λαζάρου λέγοντος, ὅτι ἀπέθανε, καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς ὅτι οὐκ ἤμην ἐκεῖ· τίνος νοστέον τὸ ῥῆμα τὸ οὐκ ἤμην ἐκεῖ; τῆς θεότητος; καὶ πῶς τόπω περιγραφτὸς ὁ πανταχοῦ παρῶν, καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν ὢν; εἰ δὲ τῆς σαρκὸς, πῶς οὐχὶ δύο φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ; καὶ τὸ ἐπὶ Λαζάρου δὲ δάκρυον, τῆς σαρκὸς πάντως ἦν, καὶ οὐχὶ τῆς θεότητος· ὡσπερ ἀνθρωπρεπὲς, καὶ τὸ ἐρωτᾶν ποῦ τεθεῖκατε αὐτόν;

16. Ἐὰν δὲ καὶ τοῦτο προσθήσουσιν, ὡς εἰ δύο φύσεις εἶχεν ὁ Χριστὸς ἀσυγχύτους, ἀνθρωπίνην καὶ θεϊκὴν, ἄρα τῇ κτίσει λατρεύομεν, ὡς κτιστῇ προσκυνοῦντες φύσει· ἢ εἰ μὴ τοῦτο, εἴη ἂν ὁ αὐτὸς καὶ εἰς Χριστὸς προσκυνητός τε καὶ ἀπροσκύνητος· εὐτωσὶ λεκτέον. Τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι προσκυνοῦμεν, ἀσώματου μὲν πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως· νῦν δὲ τὸν αὐτὸν

σεσαρκωμένον καὶ γενόμενον ἄνθρωπον μετὰ τοῦ εἶναι Θεόν· καὶ ὡσπερ ξύλον ψιλὸν οὐκ ἔστιν ἀπρόσιτον τῇ ἀφῆ, πυρὶ δὲ προσομιλῆσαν, ἀπρόσιτον γίνεται, οὐ δι' ἑαυτὸ, ἀλλὰ διὰ τὸ συνημμένον αὐτῇ πῦρ· καὶ οὐχ ἢ τοῦ ξύλου φύσις ὑπάρχει ἀπρόσιτος, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος, ἥτοι τὸ πεπυρωμένον ξύλον· οὕτως καὶ ἡ σὰρξ κατὰ μὲν τῆς ἑαυτῆς φύσιν, οὐκ ἔστι προσκνητὴ· προσκνηεῖται δὲ ἐν τῷ σεσαρκωμένῳ λόγῳ· καὶ οὐ φαμέν ὅτι σάρκα προσκνηοῦμεν ψυλὴν, ἀλλὰ σάρκα Θεοῦ, ἥτοι σεσαρκωμένον Θεόν. Ταῦτα ὡς ἐκ προχείρου, καὶ ἐν ἐπιτόμῳ· εὐκαιρία δὲ τις χρώμενος, καὶ ἕτερα ἂν πλείω ἐκ τῶν ἱερῶν βιβλίων ἐπισυναγάγη, τὰς τῶν ἀρμενίων αἰρέσεις καταστρέφοντα, καὶ τὰς ἀντιθέσεις αὐτῶν διελέγχοντα.

VIII. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ ΤΩΝ ΑΓΑΡΗΝΩΝ.

1. Ἐστι δὲ καὶ ἡ μέχρι τοῦ νῦν κρατοῦσα λαοπλάνος θρησκεία τῶν Ἰσμαηλιτῶν πρόδρομος τις τοῦ ἀντιχρίστου· κατάγονται δὲ ἀπὸ τοῦ Ἰσμαὴλ τοῦ ἐκ τῆς Ἁγαρ τεχθέντος τῷ Ἀβραάμ· διόπερ Ἀγαρηνοὶ καὶ Ἰσμαηλίται προσγορεῦνται· Σαρράκηνοὺς δὲ αὐτοὺς καλοῦσιν ὡς ἐκ τῆς Σάρρας κενός, διὰ τὸ εἰρῆσθαι ὑπὸ τῆς Ἁγαρ τῷ ἀγγέλω, ὅτι ἡ Σάρρα κενὴν με ἀπέλυσεν· οὗτοι μὲν οὖν εἰδωλολατρήσαντες καὶ προσκυνήσαντες τῷ ἑωσφόρῳ ἄστρῳ τῇ Ἀφροδίτῃ, ἣν δὴ καὶ Χαμὰρ τῇ ἑαυτῶν ἐπωνόμασαν γλώσση, ὅπερ σημαίνει μεγάλην, ἕως μὲν τῶν Ἡρακλείου χρόνων προφανῶς εἰδωλολάτρουν· ἀπὸ δὲ Ἡρακλείου καὶ δεῦρο ψευδοπροφήτης αὐτοῖς ἀνεφύη Μωάμεθ ἐνομαζόμενος, ὡς περιτυχὼν ἑβραίοις καὶ χριστιανῶς δῆθεν ἀρειανῶς καὶ νε-

στοριανῶς, ἀπανταχόθεν ἀρυσάμενος ἐξ ἰουδαίων μὲν μοναρχίαν, ἐξ ἀρειανῶν δὲ λόγον καὶ πνεῦμα κτιστὰ, ἀπὸ δὲ νεστοριανῶν ἀνθρωπολατρίαν, τὴν τε παλαιὰν καὶ καινὴν διαθήκην ἐπελθὼν, καὶ τινι ἀρειανῷ προσομιλήσας μονάζουσι, ἰδίαν συνέστησεν αἵρεσιν· καὶ προφάσει θῆθεν θεοσεβείας τὸ ἔθνος ὑποποιησάμενος, ἐξ οὐρανῶν γραφὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κατενεχθῆναι παρ' αὐτὸν διεδρύλλησε· τινὰ δὲ συγγράμματα ἐν τῇ ταιούτῃ βιβλίῳ διαχαράξας γέλωτος ἄξια, τὸ σέβας αὐτοῖς παρέδωκε.

2. Λέγει ἓνα Θεὸν παιπτήν τῶν ὄλων εἶναι μήτε γεννηθέντα μήτε γεγεννηκότα· λέγει τὸν Χριστὸν υἱὸν εἶναι τοῦ Θεοῦ, καὶ πνεῦμα αὐτοῦ, κτιστὸν δὲ καὶ δοῦλον· καὶ ὅτι ἐκ Μαρίας τῆς ἀδελφῆς Μωϋσέως καὶ Ἀαρὼν ἄνευ σπορᾶς ἐτέχθη· ὁ γὰρ λόγος, φησὶ, τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ πνεῦμα εἰσῆλθεν εἰς τὴν Μαρίαν, καὶ ἐγέννησε τὸν Ἰησοῦν, προφήτην ὄντα καὶ δοῦλον τοῦ Θεοῦ· ἰουδαῖοι δὲ παρανομήσαντες ἠθέλησαν αὐτὸν σταυρῶσαι, καὶ κρατήσαντες ἐσαύρωσαν αὐτοῦ τὴν σκιάν· αὐτὸς δὲ ὁ Χριστὸς οὐκ ἐσταυρώθη, φησὶν, οὐδὲ ἀπέθανεν· ὁ γὰρ Θεὸς ἔλαβεν αὐτὸν εἰς τὸν οὐρανὸν διὰ τὸ φιλεῖν αὐτὸν· καὶ τοῦτο δὲ λέγει ὅτι τοῦ Χριστοῦ ἀνελθόντος εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἐπερώτησεν αὐτὸν ὁ Θεὸς λέγων· ὦ Ἰησοῦ σὺ εἶπας τὸν λόγον τοῦτον, ὅτι υἱὸς εἶμι τοῦ Θεοῦ καὶ Θεός; ἀπεκρίθη, φησὶν, ὁ Ἰησοῦς· ἰλεώς μοι κύριε· σὺ αἶδας ὅτι οὐκ εἶπον, οὐδὲ ὑπερηφανῶ εἶναι δοῦλος σου· ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι αἱ παραβάται ἐγραψαν ὅτι εἶπον τὸν λόγον τοῦτον, καὶ ἐψεύσαντο κατ' ἐμοῦ, καὶ εἰσὶ πεπλανημένοι· καὶ ἀπεκρίθη, φησὶν, αὐτῷ ὁ Θεός· αἶδα ὅτι σὺ ἔλεγες τὸν λόγον τοῦτον· καὶ ἄλλα πολλὰ τερατολογῶν ἐν τῇ ταιούτῃ συγγρα-

φη γέλωτος ἄξια, ταῦτα παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐπ' αὐτὸν κατενεχθῆναι φησὶται.

3. Ἡμῶν δὲ λεγόντων, καὶ τίς ἐστὶν ὁ μαρτυροῦν ἔτι αὐτῷ γραφὴν δέδωκεν ὁ Θεός; ἢ τίς τῶν προφητῶν προεῖπεν ὅτι τοιοῦτος ἀνίσταται προφήτης, καὶ τούτοις αὖθις ἐπιφερόντων, ὅτι ὁ Μωϋσῆς κατὰ τὸ Σινᾶ ὄρος ἐπ' ὄψει παντὸς τοῦ λαοῦ ἐν νεφέλῃ καὶ πυρὶ καὶ γνόφῃ καὶ θυέλλῃ φανέντος τοῦ Θεοῦ ἐδέξατο τὸν νόμον, καὶ ὅτι πάντες αἱ προφηταὶ ἀπὸ Μωϋσέως καὶ καθεξῆς ἀρξάμενοι περὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας προηγόρευσαν, ὡς Θεὸς ὢν καὶ Θεοῦ υἱὸς σαρκούμενος ἦξει καὶ σταυρωθήσεται καὶ θανεῖται καὶ ἀναστήσεται, καὶ ἔτι κριτὴς αὐτῶν ζώντων καὶ νεκρῶν ἐστίν· εἶτα προστιθέντων, ὅτι πῶς οὐχ αὐτῶς ἠλάθεν ὁ προφήτης ὑμῶν, ἄλλων μαρτυρούντων περὶ αὐτοῦ; ἀλλ' οὐδὲ πάντων ὑμῶν ὀρώντων ὁ Θεὸς ὡς τῷ Μωσῆϊ βλέπωντος παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ καπνιζομένου τοῦ ὄρους δέδωκε τὸν νόμον, καὶ κείνῃ τὴν γραφὴν ἣν φατέ παρέσχεν, ἵνα καὶ ὑμεῖς τὸ βέβαιον ἔχητε; ἀποκρίνονται ὅτι ὁ Θεὸς ὅσα θέλει ποιεῖ. Λεγόντων δὲ ἡμῶν ὅτι τοῦτο καὶ ἡμεῖς οἶδαμεν, ἀλλ' ὅπως γραφὴ κατήλθεν εἰς τὸν προφήτην ὑμῶν ἐρωτῶμεν, ἀποκρίνονται ὅτι ἐν ὄσῳ ἐκοιμᾶτο, κατέβη ἡ γραφὴ ἐπάνω αὐτοῦ· καὶ τὸ γελοιῶδες, λέγομεν ἡμεῖς πρὸς αὐτούς, ἔτι ἐπειδὴ κοιμώμενος ἐδέξατο τὴν γραφὴν, καὶ οὐκ ἤσθετο τῆς ἐνεργείας, εἰς αὐτὸν ἐπληρώθη τὸ τῆς θεμιώδους παρομιίας· πάλιν ἡμῶν ἐρωτώντων πῶς αὐτοῦ ἐντειλαμένου ὑμῖν ἐν τῇ γραφῇ ὑμῶν μηδὲν ποιεῖν ἢ δεχέσθαι ἄνευ μαρτύρων, οὐκ εἶπατε αὐτῷ ὅτι πρῶτος αὐτὸς ἀπέδειξεν διὰ μαρτύρων ὡς προφήτης εἶ, καὶ ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθε, καὶ ποία γραφὴ μαρτυρεῖ περὶ σοῦ, σιωπῶσιν αἰδού-

μενοι· πρὸς οὓς εὐλόγως φαμέν, ἐπειδὴ γυναῖκα γῆμαι οὐκ ἔξεστιν ἄνευ μαρτύρων, οὐδὲ ἀγοράζειν, οὐδὲ κτᾶσθαι, οὔτε δὲ ὑμεῖς αὐτοὶ καταδέχεσθε ὄνον ἢ κτήμα ἀμάρτυρον ὄντα, ἀλλὰ καὶ γυναῖκας καὶ κτήματα καὶ ὄνους καὶ τὰ λοιπὰ διὰ μαρτύρων κτᾶσθε, κακῶς ἄρα μόνην τὴν πίστιν καὶ τὴν γραφὴν ἀμάρτυρον ἔχετε· ὁ γὰρ ταύτην ὑμῖν παραδούς, οὐδαμόθεν ἔχει τὸ βέβαιον· οὐδέ τις προμάρτυς αὐτοῦ γνωρίζεται, ἀλλὰ κοιμώμενος ἐδέξατο ταύτην.

4. Καλοῦσι δὲ ἡμᾶς ἑταιριαστάς, ὅτι φασὶν ἑταῖρον τῷ Θεῷ παρεισάγομεν, λέγοντες εἶναι τὸν Χριστὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸν· πρὸς οὓς φαμέν ὅτι τῷτο ἡ γραφὴ καὶ οἱ προφῆται παραδεδώκασιν· ὑμεῖς δὲ ὡς διῆσχυρίζεσθε, τοὺς προφήτας δέχεσθε· εἰ οὖν κακῶς λέγομεν τὸν Χριστὸν υἱὸν Θεοῦ, κακῶς ἄρα ἐκεῖνοι ἐδίδαξαν καὶ παρέδωκαν ἡμῖν· καὶ τινες μὲν αὐτῶν φασὶν, ὅτι ὑμεῖς οἱ χριστιανοὶ τοὺς προφήτας ἀλληγορήσαντες τὰ τοιαῦτα προτεθείκατε· ἄλλοι δὲ ὅτι οἱ ἑβραῖοι μισοῦντες ὑμᾶς ἐπλάνησαν, ὡς ἀπὸ τῶν προφητῶν γράψαντες, ἵνα καὶ ἡμεῖς πλανώμεθα· πάλιν δὲ φαμέν πρὸς αὐτούς· ὑμεῖς λέγοντες ὅτι ὁ Χριστὸς λόγος ἐστὶ τοῦ Θεοῦ καὶ πνεῦμα αὐτοῦ, πῶς λοιδορεῖτε ἡμᾶς ὡς ἑταιριαστάς; ὁ γὰρ λόγος καὶ τὸ πνεῦμα ἀχώριστα ἐστὶ τοῦ ἐν ᾧ πέφυκεν· εἰ οὖν ἐπὶ τῷ Θεῷ ἐστὶν ὁ λόγος αὐτοῦ, δηλονότι καὶ Θεὸς ἐστίν· εἰ δὲ ἐκτὸς τοῦ Θεοῦ ὁ λόγος κατ' ὑμᾶς, ὁ Θεὸς καὶ ἄπνους· οὐκοῦν φεύγοντες ἑταιριάζειν τὸν Θεόν, ἐκόψατε αὐτὸν· κρεῖσσον δὲ ἦν ὑμᾶς λέγειν ὅτι ἑταῖρον ἔχει, ἢ κόπτειν αὐτὸν, καὶ ὡς λίθον ἢ ξύλον ἢ τί τῶν ἀναισθητῶν παρεισάγειν· ὥστε ὑμεῖς μὲν ἡμᾶς ψευδηγοροῦντες ἑταιριαστάς καλεῖτε· ἡμεῖς δὲ ἀληθεύομεν κόπτας ὑμᾶς προσαγορεύοντες τοῦ Θεοῦ.

5. Διαβάλλουσιν ἡμᾶς εἰδωλολάτρας προσκυνῶντας τὸν σταυρὸν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἁγίων, ἃ ἐκεῖνοι βδελύττονται· καὶ φημὲν πρὸς αὐτοὺς, πῶς ὑμεῖς λίθῳ προστρίβετε κατὰ τὸν Γαβαθᾶν ὑμῶν; καὶ φιλεῖτε τὸν λίθον τοῦτον ἄσμενοι; Καὶ τινὲς μὲν αὐτῶν φασὶν, ὅτι ἐπάνω τούτῳ Ἀβραὰμ συνουσίασε τῇ Ἄγαρ· ἄλλοι δὲ ὅτι αὐτοῦ προσέθηκε τὴν κάμηλον μέλλον θύειν τὸν Ἰσαὰκ. Καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀποκρινόμεθα· τῆς γραφῆς λεγούσης ὅτι ὄρος ἦν ἀλσῶδες, καὶ ξύλα ἀφ' ὧν εἰς τὴν ὀλοκάρπωσιν σχίσας Ἀβραὰμ ἐπέθηκε τῷ Ἰσαὰκ, καὶ ὅτι μετὰ τῶν παίδων τὴν ἕνυκ κατέλιπε, πέθειν ὑμῖν τὸ ληρεῖν; εὔτε γὰρ ἐκεῖ ξύλα θρυμώδη κείνται, εὔτε ὄνοι διοδεύουσιν· αἰδοῦνται οὖν ὅμως φασὶν εἶναι τὸν λίθον τοῦ Ἀβραὰμ, καὶ ἐπ' αὐτοῦ συνουσιάσαι γυναικί· καὶ ὅτι τὴν κάμηλον αὐτοῦ προσέθηκεν· εἶτα οὐκ αἰδεῖσθε, ἀλλ' ἡμᾶς εὐθύετε ὅτι τὸν σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ προσκυνῶμεν καὶ τὴν εἰκόνα, δι' ὧν δαιμόνων ἰσχύς καὶ διαβόλου καταλύεται πλάνη; οὗτος δὲ ὃν φασὶ λίθον, κεφαλὴ τῆς Ἀφροδίτης ἐστὶν ἢ προσεκύνουν, ἣν δὴ καὶ Χαμὰρ προσηγόρευεν· ὑφ' οὗ καὶ μέχρι νῦν ἐκ γλυφίδος ἀποσκίασμα ταύτης ταῖς ἀκριβῶς κατανοοῦσι φαίνεται.

6. Οὗτος τοίνυν ὁ Μωάμεθ πολλὰς ὡς εἴρηται λαιδορίας συντάξας, ἐκάστη τούτων προσηγορίας ἐπέθηκεν, οἷον ἢ γραφὴ τῆς γυναικὸς· ἐν ταύτῃ δὲ τῇ λεγομένῃ γραφῇ τῆς γυναικὸς, τέσσαρας γυναῖκας προφανῶς λαμβάνειν νομοθετεῖ, καὶ παλλακὰς εἰάν τις θύνηται χιλίας, ἢ ὄσας ἢ χεῖρ αὐτοῦ κατάσχη, ὑποκειμένας ταῖς τέσσαρσι γυναιξίν· ἣν δ' ἂν βουληθῇ ἀπολύειν, καὶ κομίζεσθαι ἄλλην ἢν ἂν ἐθέλη, ἐκ τῆς τοιαύτης αἰτίας ἐνομοθέτησε· σύμπονεν δὲ ἔσχε

Ζεὺς προσαγορευόμενον· οὗτος γυναῖκα ὠραίαν εἶχεν, ἧς αὐτὸς ἠγάσθη· καθεμένων οὖν αὐτῶν, φησὶ πρὸς αὐτὸν Ζεὺς, ὁ Θεὸς ἐνετείλατό μοι ἵνα ἀπολύσῃς τὴν γυναῖκά σου· ὁ δὲ ἀπέλυσε· καὶ μετ' ἡμέρας τινὰς φησὶν· ὁ Θεὸς ἐνετείλατό μοι τὴν γυναῖκα ἣν σὺ ἀπέλυσας λαβεῖν· ὁ δὲ ἔφη· ἀπόστολος εἶ· ποίησον ὅσα ὁ Θεὸς ἐνετείλατο· εἶτα λαβὼν καὶ μαιχεύσας αὐτήν, ταιούτου ἔθηκε νόμον· ὁ βουλόμενος, ἀπολυέτω τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· εἰ δὲ μετὰ τὸ ἀπολυθῆναι, πρὸς αὐτὸν ἀνασρέψῃ, γαρμείτω αὐτήν ἕτερός τις· σὺ γὰρ ἔξεστι λαβεῖν αὐτήν, εἰ μὴ γαρνηθῇ ὑφ' ἑτέρου· εἰ δὲ καὶ ἀδελφὸς ἀπολύσῃ, γαρμείτω αὐτήν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ βουλόμενος· ἐν αὐτῇ δὲ τῇ γραφῇ τιαυτα παραγγέλλει· ἐργασαί τὴν γῆν ἣν ἔθηκε σοι ὁ Θεός, καὶ φιλοκάλησον αὐτήν, καὶ τότε ποίησον, καὶ ταιῶσθε, ἵνα μὴ πάντα λέγω ὡς ἐκεῖνος αἰσχρά.

7. Πάλιν ἄλλη γραφὴ ἢ τῆς καμήλου τοῦ Θεοῦ, ἐν ἣ λέγει ὅτι ἦν κάμηλος ἐκ Θεοῦ, καὶ ἔπινεν ὄλον τὸν ποταμὸν, καὶ διήρχετο μεταξὺ δύο ὄρεων διὰ τὸ μὴ χωρεῖσθαι· λαὸς δὲ φησὶν ἦν ἐν τῇ τόπῳ, καὶ τὴν μίαν ἡμέραν αὐτὸς ἔπινε τὸ ὕδωρ· ἡ δὲ κάμηλος, τῇ ἐξῆς πίνουσσα δὲ τὸ ὕδωρ ἔτροφεν αὐτοὺς γάλα παρεχομένη ἀπὸ τοῦ ὕδατος· ἀνέστησαν οὖν οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι πονηροὶ ὄντες, καὶ ἀπέκτειναν τὴν κάμηλον· τῆς δὲ γέννημα ὑπῆρχε μικρὰ κάμηλος, ἣτις φησὶ τῆς μητρὸς ἀνααιρεθείσης ἐβόησε πρὸς τὸν Θεόν· καὶ ἔλαβεν αὐτήν πρὸς ἑαυτὸν. Πρὸς οὗς φαμέν· πόθεν ἡ κάμηλος ἐκείνη; καὶ λέγουσιν, ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ. Καὶ φαμέν· συνεβιβάσθη αὐτῇ ἄλλη κάμηλος; Καὶ λέγουσιν, οὐ. Πόθεν οὖν, φαμέν, ἐγεννήσεν; ὁρῶμεν γὰρ ταύτην τὴν κάμηλον ὑμῶν ἀπάτορα ἀμήτορα ἀγενεαλόγη-

τον γεννήσασα δὲ, κακὸν ἔπαθε, καὶ οὐδὲ ὁ βιασάμενος φαίνεται· ἡ δὲ μικρὰ κάμηλος ἀνελήφθη· ὁ οὖν προφήτης ὑμῶν ὃ καθὼς λέγετε ἐλάλησεν ὁ Θεὸς, διατί περὶ τῆς μικρᾶς καμήλου οὐκ ἔμαθε τοῦ βόσκειται, καὶ τίνες τῷ γάλακτι τρέφονται αὐτὴν ἀμέλγοντες; ἢ καὶ αὐτὴ μήποτε τοῖς κακῶς ὡς ἡ μήτηρ περιτύχουσα ἀνιρέθη; ἢ ἐν τῷ παραδείσῳ πρόδρομος ὑμῶν εἰσῆλθεν; ἀφ' ἧς ὁ ποταμὸς ὑμῖν ἔσται τοῦ γάλακτος ὃν ληρεῖτε· τρεῖς γὰρ ποταμοὶ ἐν τῇ γραφῇ ὑμῶν, τῇ περὶ τοῦ παραδείσου, φατὲ βέειν ὕδατος εἴνους καὶ γάλακτος· εἰ μὲν οὖν ἐκτός ἐστι τοῦ παραδείσου ἡ πρόδρομος ὑμῶν κάμηλος, ἐξηράνθη πείνα καὶ δίψῃ, ἢ ἄλλοι τοῦ γάλακτος αὐτοῦ ἀπολαύουσι· καὶ μάτην ὁ προφήτης ὑμῶν φρυάττεται ὡς ὀμιλήσας Θεῷ, σὺ γὰρ τὸ μυστήριον αὐτῷ ἀπεκάλυψθη τῆς καμήλου· εἰ δὲ ἐν τῷ παραδείσῳ ἐστὶ, πάλιν πίνει τὸ ὕδωρ· καὶ ὑμεῖς ἀνυδρία ξηραίνεσθε ἐν μέσῳ τῆς τρυφῆς τοῦ παραδείσου, καὶ ὕδωρ ἐκ τοῦ μὴ παροδεύοντος ἐπιδυμήσετε ποτοῦν, ἀπέπτε γὰρ ὄλου ἢ κάμηλος· ἀκρατου οὖν πίνοντες, μέλλετε ἐκκαίεσθαι καὶ μέθαις παραπέμπεσθαι, καὶ καθεύδειν· καρηβαροῦντες δὲ καὶ μεθ' ὕπνου κεκραιπαληκότες ἐξ εἴνους, τῶν ἠδέων τοῦ παραδείσου ἐπιλανθάνεσθε· πῶς οὖν ὁ προφήτης ὑμῶν οὐκ ἐνενοήθη ταῦτα, μήποτε τί συμβῆ ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς; οὐδὲ περὶ τῆς καμήλου πεφρόντικεν, ὅπως νῦν διάγει; ἀλλ' οὐδὲ ὑμεῖς ἠρωτήσατε αὐτὸν, ὡς ὑμῖν περὶ τῶν τριῶν διηγόρευσεν ὄνειροπολούμενος ποταμῶν· ἀλλ' ἡμεῖς σαφῶς τὴν θαυμασὴν ὑμῶν κάμηλον εἰς πόας ὄνου * , ἔπου καὶ ὑμεῖς * ἄδου?

8. Ἐν αὐτῇ δὲ τῇ γραφῇ τῇ περὶ τοῦ παραδείσου λέγει ὁ Μωάμεδ ἑαυτὸν εἶναι κλειδοῦχον τοῦ παραδείσου, καὶ ὅτι παραστήσεται Μωϋσῆς σὺν ταῖς Ἰσραηλίταις, καὶ ὡς παραβάται τοῦ νόμου, τῇ κολάσει τοῦ πυρὸς ἐκδοθήσονται· αἱ δὲ χριστιανὶ, ὡς τὸν Χριστὸν υἱὸν Θεοῦ καὶ Θεὸν ἀποκαλέσαντες, καὶ σαρκαωμένον, καὶ ἐσταυρωμένον αὐτὸν δογματίσαντες, φησὶ γὰρ ὅτι ἡ σκιά αὐτοῦ ἐσαυρώθη ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, τῇ τοῦ πυρὸς γεένῃ παραδοθήσονται· εἶτα ἑαυτὸν φησὶν ὑπὸ Θεοῦ κεκληῆσθαι, καὶ ὡς μάλα Θεοσεβῆ καὶ παντὶ τῷ αὐτῶν ἔθνει αἴτιον Θεοσεβείας ὑπάρξαντα ἐπαινεῖσθαι, καὶ τούτου χάριν κλειδοῦχον χρηματίσαι· καὶ ἀπεστάλθαι τοῦ ἀνιῆσαι, καὶ συνεισελεύσεσθαι αὐτῷ ἀναντιρρήτως λόγου χωρὶς καὶ διακρίσεως ἐβδομήκοντα χιλιάδας· καὶ τοὺς λειποὺς κριθήσεσθαι φάσκει, καὶ τοὺς μὲν δικαίους ἀναμφιβόλως τῆς τρυφῆς ἀπολαῦσαι, τοὺς δὲ εὐρισκομένους ἀμαρτωλοὺς πιττάκια φερέσαι ἐν ταῖς τραχήλοις δεδεμένα, καὶ εἰς τὸν παράδεισον εἰσελθεῖν, καὶ τούτους ἐπονομάζεσθαι ἀπελευθέρους τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Μωάμεδ· τὰς δὲ γυναῖκας συνεῖναι μὲν αὐτοῖς ἀπαθῶς, καὶ θεραπεύειν αὐτοὺς, καὶ φιλοκαλεῖν αὐτῶν τὰς κόμας· καὶ τοὺς σαμαρείτας ἔφη εἰσερχεσθαι ἐν τῇ παραδείσῳ οὐ πρὸς τὸ ἀπλαῦσαι, ἀλλ' ἵνα τὰ ἐκφόρια καὶ τὴν κόπρον αὐτῶν τοῦ παραδείσου ἐκβάλλωσιν, ὥπως ἂν μὴ ἀποζέσειεν ὁ παράδεισος· ἕκαστον δὲ ὡς ἂν ἐνταῦθα βιώσειεν εἴτε ἐν πλούτῳ, εἴτε ἐν πενίᾳ, οὕτως καὶ ἐκεῖθεν διάγειν· τοὺς δὲ Ἰουδαίους καὶ τοὺς χριστιανούς λέγει ξύλα πυρὸς γενομένους βληθήσεσθαι εἰς αὐτό.

9. Πάλιν ἄλλη γραφὴ ἡ περὶ τῆς τραπέζης, ὅτι ἠτήσατο ὁ Χριστὸς τράπεζαν παρὰ τοῦ Θεοῦ μετὰ τὸ πληροφρηῆσαι αὐτὸν, ὅτι οὐκ εἶπεν ἑαυτὸν υἱὸν Θεοῦ· καὶ παρ-

ἔσχεν αὐτῷ εἰπὼν οὕτως· δέδωκα σοι τράπεζαν ἀφθαρτον, ἵνα εὐφραίνῃ. Καὶ πάλιν ἄλλη γραφή ἢ περὶ τοῦ βεϊδίου, ἐν ᾗ λέγει τινὰ ῥήματα γέλωτος ἀξια, ἃ διὰ τὸ πλῆθος παραδραμεῖν οἶομαι δεῖν· περιτέμενοςθαι δὲ αὐτοὺς νομοθετήσας, καὶ μήτε σαββατίζειν, μήτε βαπτίζεσθαι προστάξας· καὶ τῶν μὲν τῷ νόμῳ ἀπηγορευμένων ἐσθίειν, τῶν δὲ ἀπέχεσθαι παραδούς, οἰνοποσίαν παντελῶς ἀπηγόρευεν ὁ πλάνος οὗτος· πρὸς τούτοις, παντὸς ἀγαθοῦ καὶ πονηροῦ αἰτίαν ὑπάρχειν τὸν Θεὸν ἐδογματίσει, καὶ πᾶν ὑπὲρ ἐπέλθῃ, ἐξ ἐπὶπράσει τοῦ πονηροῦ ἐναντίου, ἐκ Θεοῦ εἶναι ἐτερατεύετο· καὶ τοὺς ληστὰς καὶ φαρμακοὺς καὶ ὄσους ἂν ἐπὶ ἀπηγορευμένοις πράγμασιν ἀλόντας, καὶ ἀναιρουμένους ἴδοι τις, οὕτω φησὶν ἔγραψεν ὁ Θεὸς γενέσθαι, καὶ οὕτως ἀποθανεῖν ἠβουλήθη, τύχην διορισάμενος εἶναι, καὶ εἰμαρμένην, καὶ ἄλλους πλείστους λήρους· οἷς ὀνειροποληθέντες αἱ ἀθλιὰ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ὡς ἀσεβεῖς καὶ βλάσφημοι ἀπαλλοτριῶνται. Ἀνεφύη δὲ ἢ τιαύτη τῶν Ἰσραηλιτῶν αἵρεσις ἐπὶ τῶν χρόνων Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως, ὡς εἶναι μέχρις αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἔτη σμυε.

10. Ἴνα δὲ προσδῶμεν ταῖς εἰρημένοις τὸ κατὰ μηδὲν τὸν Μωάμεδ ἀληθῆς λέγειν, εἰρήσῃται καὶ ταῦτα ἐκ τῆς αὐτοῦ βίβλου παρεκβληθέντα. Ἐπιμνήσθεις τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ εὐαγγελίου, φησὶν ὡς ἐκ προσώπου Θεοῦ· ἀπεστείλαμεν ἀκόλουθον τῶν προφητῶν πάντων Ἰησοῦν, τὸν υἱὸν Μαρίας εἰς τὸ ἀγαθοποιῆσαι τὰ πρὸ αὐτοῦ, καταγαγόντες πρὸς αὐτὸν τὸ εὐαγγέλιον, ἐν ᾧ ἐστὶν ὁδήγησίς φησι καὶ δικαιοσύνη κατὰ τὴν δύναμιν τοῦ πρὸ αὐτοῦ νόμου· εἰ γοῦν ταῦτα πάντα τῷ Ἰησοῦ καὶ τῷ εὐαγγελίῳ αὐτοῦ δέδοται, σοὶ τί λέλοιπας, ὦ Μωάμεδ, συνεισενεγκεῖν ταῖς ἀνθρώποις; εὐδὲν

ἕτερον πάντως ἢ πλάνην, καὶ τῶν ἀληθῶν θεογράτων διαφθοράν· πάλιν λέγει ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ· ἔταν ἰδέσθαι ἀπολέσαι χωρίον, ἐκελεύομεν τοῖς ἐστῶσιν ἐν αὐτῷ, καὶ ἠσώτευσεν ἐν αὐτῷ· καὶ ἐδικαιῶτο ἐπάνω αὐτῶν ὁ λόγος ὁ τῆς ἀπωλείας αὐτῶν, καὶ τῆς κατ' αὐτῶν ἀποφάσεως· καὶ ἐδαμάσαμεν αὐτοὺς θάμασι, καὶ πολλοὺς ἀπέλεσαμεν· οὐκ ἀσωτίαις καὶ ὀλέθροις ἀνθρώπων χαίρει Θεός, ἀλλ' ὁ κελεύων ἀσωτεύειν διάβολος.

44. Τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην ἐφ' ἵππους εἶναι φησὶν· οὐκ εἰδῶς ὁ ἄθλιος ὡς ἀψυχα ταῦτα ὄντα, ἵππεύειν οὐ δύναται· πῶς δὲ καὶ ἵπποι σαρκίον φθαρτὸν περικείμενοι, ὄχημα πυρὸς εἶναι ὑποσῆσονται; οἱ δὲ κατὰ τὸν Ἥλιον ἔμπυροι ἵπποι, οὐ φύσιν, ἀλλὰ σχῆμα μόνον ἵππων περιέκειντο. Ἐκ τῆς βδέλλας φησὶ γενέσθαι τὸν ἀνθρώπου· καὶ πάντα τὰ ζῶα βιβρώσκειν προτρέπεται, πλὴν τοῦ χοίρου· φαγετε γάρ, φησὶν, ἐκ τῶν ὄντων ἐν τῇ γῆ· καθαρὰ γάρ καὶ καλὰ, καὶ μὴ ἐξακολουθεῖτε τοῖς ἴχνεσι τοῦ σατανᾶ· σατανᾶν τὸν Θεὸν ἀποκαλῶν, τὸν τὰ μὲν καθαρὰ, τὰ δὲ ἀκάθαρτα προσηγορευκότα· καὶ εἰ σατανᾶς, ὃ λῆρε, ὁ τὴν παλαιὰν νομοθεσίαν ἐκθέμενός, πῶς ἐν ἄλλαις Θεὸν αὐτὸν ὀνομάζει; Περὶ νηστείας νομοθετῶν οὕτω φησὶν· ἔξεστιν ὑμῖν ἢ νύξ τῆς νηστείας εἰς μίξιν τῶν γυναικῶν ὑμῶν· αὐταὶ γὰρ ὑμῶν εἰσὶ σκεπάσματα· ἔγνω γὰρ ὁ Θεός, ὅτι παραβουλεύεσθε ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν ἐν νηστεία, καὶ ἴλεως ὑμῖν γίνεται· μίχθητε αὐταῖς εἰς παράκλησιν, καὶ φάγετε ἐσπέρας καὶ πῖετε, ἕως τὸ τῆς νυκτὸς μέλαν φανῆ λευκὸν διὰ τῆς ἡμέρας· πεία νηστεία, βδελυρὰ καὶ ἀκάθαρτε, ἢ πῶς νόμος Θεοῦ, τὸ δὲ ὅλης νυκτὸς ἐσθίειν καὶ ἀσελγαίνειν; Περὶ σωφροσύνης αὐτοῖς διαλεγόμενος, φησὶν· αἱ γυναῖκες

ὑμῶν , νεατὸς ὑμῶν· εἰσέλθετε εἰς τοὺς νεατοὺς ὑμῶν ὅταν βούλεσθε , καὶ συνέλθετε ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν· τούτοις , πᾶσαν ἐπιθυμίαν τῶν ψυχῶν ὑμῶν πληρώσατε· καὶ χρήσασθε ταῖς γυναίξιν ὑμῶν ἀμφοτέρωθεν· τί τῶν ῥημάτων τούτων ἀσελγέστερον τε καὶ μιαιώτερον ;

42. Εἰς τὸν καθ' ἡμῶν πόλεμον ἐπεγείρων τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ , φησὶ· φονεύσατε αὐτοὺς ὅπου ἂν συναντήσητε αὐτοῖς· οὐ ταῦτα δὲ μόνον φησὶν , ἀλλὰ καὶ παρὰ τῷ Θεῷ μισθαποδοσίαν κείσθαι τοῖς καταχραίνουσιν αὐτοὺς τοῖς τῶν χριστιανῶν αἵμασιν· ἀλλὰ καὶ τὴν πέμπτην μοῖραν τῶν αἰχμαλώτων καὶ τῶν ἄλλων σκύλων ἀνατίθεσθαι τῷ Θεῷ ὑποτίθησι , καὶ τῷ προφήτῃ Μωάμεδ· παραινεῖ δὲ καὶ κατατάττεσθαι τοῖς χριστιανοῖς , εἰ τὴν τῶν Σαρράκηνων θρησκείαν ἐπανέλωνται· καὶ εἰς ἀδελφοὺς αὐτοὺς παραδέχεσθαι , ἐκ τῆς ἀγκρας ἀπηνείας τὸ σκρότατον τῆς ἀγάπης ἐπαναιρούμενος· ἔστι δὲ τὸ ἐκ τούτου μηχάνημα , ἐξόμνησθαι τοὺς ἀφελεστέρους τὰ τῶν χριστιανῶν ὄργια σαινεμένους τῷ περιόντι τῆς ἀδελφότητος. Παραινεῖ τοῖς ἰδίαις λέγων , μὴ γίνεσθε ἀντιλήπτορες ἰουδαίων καὶ χριστιανῶν· ὅστις γὰρ ὑπερασπίζεται αὐτῶν ἐξ ὑμῶν , ὁ τοιοῦτος ἐξ αὐτῶν ὑπάρχει· καὶ πάλιν ταλανίζων χριστιανούς καὶ ἰουδαίους λέγει· οὐαὶ ὑμῖν οἰκεία γραφῶν· οὐδὲν ἔσται ὑμῖν , ἕως ἂν ἐξακολουθήτε τῷ νόμῳ , καὶ τῷ εὐαγγελίῳ· καὶ κατὰ μὲν χριστιανῶν ταῦτα φθεγγόμενος , οὐδὲν τι καινὸν διαπράττεται , ὡς καὶ μισῶν αὐτοὺς κατὰ κράτος· ἰουδαίους δὲ ὧν τὴν περιτομὴν ἀσπάζεται , καὶ πολλὰ τῶν ἐξίμων τηρεῖν παραδίδωσι , καθ' ὃν τινα λόγον ἐπεμβριμάται τὰ πάνθεναια.

43. Πάλιν ἑαυτῷ κατασκευάζων τὸ ἀξιόπιστον , εἰσάγει τὸν Θεὸν μαρτυροῦντα περὶ αὐτοῦ , καὶ ὁμνύοντα , καὶ λέ-

γοντα· μὰ τὸ ἄστρον τὸ θυόμενον, οὐκ ἐπλανήθη ὁ ἑταῖρος ὑμῶν, οὐδὲ ἠνόμησε, καὶ οὐκ ἐφθέγγετο ἐκ θελήματος· ἀλλὰ καὶ Ἰησοῦν, τὸν τῆς Μαρίας υἱόν, προφητεύσαι περὶ αὐτοῦ εἰπόντα· ἐγὼ ἀπόστολος εἰμὶ τοῦ Θεοῦ πρὸς ὑμᾶς, ἀληθοποιῶν τὰ ἔμπροσθέν μου τὰ τοῦ νόμου, εὐαγγελιζόμενος ἀπόστολον ἐρχόμενον μεθ' ἐμέ, σὺνομα αὐτῷ Μωάμεδ· καὶ πῶς τοῦτο προεφήτευσεν ὁ Χριστός, ἢ ἐν ποίᾳ γραφῇ εἴρηκεν; ἐν οὐδεμιᾷ πάντως· ὥστε ψευδορράφος καὶ ἀπατεῶν ὁ Μωάμεδ, μαρτυρίας ἔλκων πρὸς ἑαυτὸν τοῦ Χριστοῦ, ἃς οὐδεὶς τῶν χριστωνύμων ἐπίσταται. Λέγουσιν οἱ Σαρῤακκηνοὶ, ἴσεν εἶναι τὸ τὴν παρθένον τεκεῖν, καὶ τὸ πλασθῆναι τὸν Ἀδὰμ ἀπὸ τοῦ χόου· φαμέν δὲ ἡμεῖς, ὡς ὁ Χριστὸς ἐκ παρθένου γεγένηται, διὰ τὸ εἶναι Θεὸς καινοποιήσας ἐκ ταύτης πρόσοδον· ὁ δὲ Ἀδὰμ πλάσμα τοῦ Θεοῦ γενόμενος, καὶ μὴ ἐκ προγενεστέρου διαδοχῆς τὴν γένεσιν ἔλκων, ἐκ πλητοῦ διήρτισται· πολὺ οὖν τὸ μέσον Θεοῦ γεννήσεως, καὶ ἀνθρώπου πλάσεως.

14. Φασὶν οἱ Σαρῤακκηνοὶ, ὡς ὁ Μωάμεδ ἐστὶν ὁ δηλούμενος ἐν τῷ Δαυιὴλ ἄνευ χειρὸς ἐξ ὄρουσ τιληθῆναι λίθος· ἀκούουσι δὲ, ὡς τίς μετουσία τῷ Δαυιὴλ καὶ τῷ Μωάμεδ, ὥστε περὶ αὐτοῦ τὸν προφήτην τοιαῦτα λέγειν, κακολογῶντος Μωσέα καὶ τὸν νόμον; ποίαν δὲ καὶ εἰκόνα ὁ Μωάμεδ ἐπάταξε καὶ ἐλέπτυνεν, ὡς ὁ Χριστὸς τὴν πολυθείαν, ὅς καὶ ἐγένετο εἰς ὄρος μέγα, καὶ ἐπλήρωσε πᾶσαν τὴν γῆν; Πάλιν λέγουσι, τί ἀφέλασεν ἡμᾶς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ σαρκωθεῖς; καὶ φαμέν ἡμεῖς ὡς τὸ τῆς τριάδος μυστήριον ἀπεκαλύφθη, καὶ ἐπεγνώσθη, καὶ ἐπιστεύθη τῷ κόσμῳ παντὶ· ἢ δὲ τῆς ἑλληνικῆς ἀπάτης πολυθεία ἠφάνισται, μαντεία, καὶ φαρμακεία, καὶ δαιμονιώδης μαγγα-

νεῖα ἐμποδῶν ᾤχετο· υἱοθεσίας δὲ βάπτισμα, καὶ ἀπολύτρωσις, καὶ διανομαὶ χαρισμάτων πᾶσι ταῖς πιστεύουσαις ἐξηπλώθησαν, ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν διεδόθη τὸ εὐαγγέλιον, τὸ τοῦ φραγμοῦ τῆς παλαιᾶς ἔχθρας Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων μεσότοιχον διαλέλυται, καταλλαγέντος ἡμῖν τοῦ Θεοῦ τῇ ἰδίου υἱοῦ μεσιτεία· καὶ ἡ τῶν εὐρανῶν βασιλεία ἀνεῴκται, καὶ ἄλλα ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις κεχάρισται, ὧν κατὰ μέρος μνημονεύειν παρήκαμεν.

15. Ἐτι φασὶν, ὡς Θέλων ὁ Χριστὸς ἐσταυρώθη, ἢ μὴ Θέλων· καὶ εἰ μὲν Θέλων, ἀνεύθυνει οἱ σταυρώσαντες· εἰ δὲ μὴ Θέλων, ἀσθένειαν αὐτῷ τούτο καὶ ἀδυναμίαν περιάπτει· ἀποκρινόμεθα οὖν ὅτι καὶ Θέλων ἐσταύρωται ὁ Χριστὸς, καὶ τῆς ἐσχάτης κατακρίσεως οἱ σταυρωταὶ ἄξιαι· ὅτι δὲ ἐκουσίως ἔπαθεν, αὐτὸς ἔδειξε πρὸ τοῦ παθεῖν εἰρηκῶς· ἐξουσίαν ἔχω θῆναι τὴν ψυχὴν μου, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν, καὶ οὐδεὶς αἶρει αὐτήν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ τίθημι αὐτήν ἀπ' ἐμαυτοῦ· ἀλλὰ καὶ πολλὰκις βουλευθέντες αὐτῷ χεῖρας ἐπιβαλεῖν ἰουδαῖοι, οὐκ ἐπέβαλον, διὰ τὸ μήπω τὸν προορισμὸν τοῦ πάθους ἐληλυθέναι καιρὸν· ἠθέλησε δὲ παθεῖν ἵνα καταργήσῃ τὸν θάνατον, καὶ ἐδοποιήσῃ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν· πῶς δὲ κατηγοροῦνται οἱ σταυρωταὶ; ὅτι νόμον καὶ προφήτας ἀναγινώσκοντες, τὸν καιρὸν τῆς αὐτοῦ παρουσίας προκαταγγέλλοντας, οὐ μόνον οὐκ ἔγνωσαν αὐτὸν εἶναι τὸν εἰς κοινὴν σωτηρίαν ἐρχόμενον, ἀλλὰ καὶ πολλὰς εὐεργεσίας ἐπιδειξάμενον ἀνεῖλον σταυρώσαντες.

16. Πάλιν λέγουσιν, εἰ ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου, ἀνηρτήθη δὲ καὶ ὁ Χριστὸς ἐπὶ ξύλου, ἐπικατάρατος ἄρα καὶ οὗτος ἐστὶ· καὶ πῶς ἀπὸ τοῦ ἐπικα-

ταράτου εὐλογία δοθήσεται ; ἀκούουσι δὲ ἐξ ἡμῶν , ὅτι ὡσπερ ὁ Θεὸς ὧν γέγονε δι' ἡμᾶς ἄνθρωπος , καὶ τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἤρε , καὶ τὰς νόσους ἐβάστασε , καὶ θανάτου ἐγεύσατο , ἵν' ἡμᾶς καὶ τοῦ θανάτου καὶ τῆς κατάρρας ἐλευθερώσῃ· τὸ γὰρ ἢ δ' ἂν ἡμέρα φάγητε , θανάτῳ ἀποθανεῖσθε , καὶ τὸ ἐπικατάρρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου , τῶν ἀνθρώπων ἡμῶν ἐπιτίμιον· εὐτω καὶ κατάρρα ἤκουσε , καὶ τῆς ἐκ τοῦ νόμου κατάρρας ἡμᾶς ἐξηγόρασε· καὶ ὡσπερ ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀπεθάνομεν , εὐτως ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζήσομεν· ἐξεστι δὲ καὶ ἀπὸ παραδείγματος παραστήσαι τοῦτο· ἐν τῇ ἐρήμῳ οἱ ὄφεις τοὺς ἐβραίους ἐδάκνον , εἰκόνα δὲ χαλκῆν ὄφειως , ὅς ἐπικατάρρατος ἤκουσε , ποιήσας Μωϋσῆς , ἀνεσταύρωσέ τε τουτονὶ , καὶ εἶπεν· ὁ δακνόμενος ὑπὸ ὄφειως προσεχέτω τούτῳ τῷ ὄφει , καὶ σωθήσεται· ἦν δὲ ὁ ὄφεις οὗτος ἀντίτυπος τοῦ Χριστοῦ.

47. Πρὸς τούτοις λέγουσιν , ὡς ὑμεῖς οἱ χριστιανὶ οὕτω τιμᾶτε τὸν σταυρὸν , καθὼς ἄρα καὶ τὸν Χριστὸν τιμᾶτε· τοῦτο δὲ ἐστὶ συκοφαντία πρόδηλος· ὁ μὲν γὰρ Χριστὸς τιμᾶται παρ' ἡμῶν ὡς Θεὸς , ὁ δὲ σταυρὸς ὡς Θείας χάριτος μετασχὼν , διὰ τὸν ἐν αὐτῷ σταυρωθῆναι καταδεξάμενον , ἀφ' οὗ δὴ καὶ ἐνήργηκε , καὶ καθεκάσθη ἐνεργεῖ πολλά θαύματα· διὰ τοῦτο καὶ τιμητέος ἡμῖν ὁ σταυρὸς , οὐχ ὡς ξύλον ἀλλ' ὅτι τῷ πάθει τοῦ Χριστοῦ κεχαρίτωται· ἐπεὶ καὶ σὺ ἐν τῷ Μέκκε παραγινόμενος , κακῆϊσε τελῶν τὰ δοκοῦντα σοι ὄργια , οὐχὶ τοῖς λίθοις καὶ τοῖς τοίχοις ἀπονέμεις τὸ σίβας , ἀλλὰ τῷ τιμωμένῳ ἐν τῷ ἐκεῖσε οἴκῳ· ἀκούομεν δὲ καὶ ὡς ἀψάμενός τις τῆς νομικῆς κιβωτοῦ τετιμώρηται· ἦν δὲ κακείνη ἐκ ξύλων κατεσκευασμένη , πλὴν διὰ τὴν χάριν τῶν ἀποκειμένων ἐν αὐτῇ , πολὺ τὸ σεβάσμιον εἶχεν ἀπὸ Θεοῦ.

18. Πρὸς οἷς εἶπομεν, ἐπεκταλοῦσιν ἡμῖν τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ παράβασις, κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδοιδούσι, καὶ μεριμνῶσι περὶ τροφῆς καὶ ἐνδύματος· φαμέν οὖν, ὡς εὖ παραβαίνομεν τὸν τοῦ Χριστοῦ νόμον, τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν καὶ τὰῦτα τοὺς ἀπίστους ἀμυνόμενοι, ἀλλὰ μᾶλλον πληροῦμεν τὸ δίκαιον· παραινῆ γὰρ ὁ νόμος τοῖς ὑμῖν αὐτοῖς πταίουσιν συγχωρεῖν, τοῖς δ' ἀδικουμένοις ἐπαμύνειν· τούτο δὲ καὶ ὁ Θεὸς ἐποίησε, καταποντίσας Φαραὸν τὸν τοῖς ἑβραίοις πολέμιον· καὶ γὰρ ὁ Δαβὶδ νύφομαι φησὶν ἐν αἵματι ἀμαρτωλοῦ ἀλλαχῶ ψάλλον, εἰ ἀνταπέδωκα τοῖς ἀνταποδιδούσι μοι κακὰ, ἀποπέσοιμι ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν μου κενός· ἐκεῖνο τοῦ ζήλου ἐνδείξεις ἢ ἐμπύρευμα ἦν κατὰ τῶν χαιρόντων ταῖς κοινοβλαβέσι πράξεσι· τούτο δὲ τῶν ἐκείνων προσπταιόντων συγχώρησις· καὶ ἄλλως δὲ εἰπεῖν· ὁ μὲν κατάρχων πολέμου καὶ ἀδικίας, καὶ νόμον παραβαίνει, καὶ τὴν φύσιν ἀθετεῖ· ὁ δὲ κατὰ τοῦ τοιοῦτου ὀπλιζόμενος, καὶ τὴν φύσιν ἐλεεῖ, καὶ κατὰ τὸ δυνατόν ἐξομειῶται Θεῷ, ἐξέλεσθε πτωχὸν καὶ πένητα λέγοντι, ἐκ χειρὸς ἀμαρτωλοῦ ῥύσασθε αὐτὸν· τὸ δὲ μὴ μεριμνήσητε τροφῆς καὶ ἐνδύματος, τοῖς ἀποσύλοις διατέτακται, ὡς ἂν μήτε ἐν μεγάλῳ μήτε ἐν μικρῷ καταγινώσκωνται· εἴαν γὰρ τὸ ἄλως μωρανθῆ, φησὶν, ἐν τίνι ἀλισθῆσεται; πλήν οὐδὲ τὴν χρεῖαν ἀπαγορεύει, ἀλλὰ τὰ περιττὰ· πολλὰ δὲ τῶν πάλαι χριστιανῶν, καὶ τῶν σήμερον δὲ οὐκ ὀλίγα, γέγονασι καὶ εἰς τῶν ὑψηλῶν τεύτων καὶ μεγάλων ἐντολῶν φύλακες.

ΙΧ. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΙΝΟΦΑΝΟΥΣ ΑΙΡΕΣΕΩΣ
ΤΩΝ ΛΙΖΙΚΙΑΝΩΝ.

Ἰστέον ὅτι καθά φησι Γρηγόριος ἀρχιεπίσκοπος Σικελίας ὁ τὸν βίον τοῦ ἐν ἀγίαις πατρὸς ἡμῶν Μεθοδίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως συγγραψάμενος, ἐπὶ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας τῆς αὐτοῦ μητρὸς ἦν τις ἀσκηρῆτις, ᾧ τὸ ἐπώνυμον Λίζιξ, ὃς τὰ Μανιχαίων φρονήσας τὸν προσκυνητὸν σταυρὸν μωρίαν ἠγάπητο, καὶ τὸν κύριον καὶ Θεὸν ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ὀνομάζων κτίσμα, τὴν πανάγην αὐτοῦ μητέρα Θεοτόκου οὐκ ἔλεγε· ἐγέλα δὲ πρὸς τούτους καὶ τὴν τῶν φρικτῶν καὶ θείων μυστηρίων μετάληψιν· πολλῶν δὲ αὐτῷ καὶ ἄλλων ἀκολουθησάντων, ἐντεῦθεν ἢ τῶν λεγομένων Λιζικιανῶν αἵρεσις συνέστη· τοῦτον τοίνυν ὁ ἅγιος Μεθόδιος πείσας μεταθέσθαι πρὸς τὴν ὀρθόδοξον πίσιν, συνέπεισε δι' αὐτοῦ καὶ τοὺς ἄλλους· καὶ παρασκευάσας ἐν ἐπισήμῃ ἡμέρᾳ θριαμβεῦσαι τὴν οἰκίαν αἵρεσιν, χρίσας τὸ μύρω ἀγίῳ, καὶ λευκῆς κοσμήσας ἐμφωτίαις, λαμπάδας κατέχοντας τῆς ὀρθοδόξου συνέστησεν.

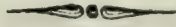
*Hactenus ex Nicetae thesauro orthodoxae fidei depro-
mere libuit. Nam ea quidem quae adversus Latinos de pro-
cessione Spiritus sancti declamat Nicetas, a fide ortho-
doxa longe absunt. Insuper quaestionem de azymis refricare,
tanti non est. Ceteroqui synodum quamdam sub Ma-
nuele Comneno Constantinopoli celebratam, nec non Theo-
riani philosophi cum Armenis secundam disputationem, quas
hoc pariter Nicetae opus complectitur, in quarto sextoque
Scriptorum veterum tomis, ex aliis vat. codicibus a me iam
editas legere licet.*

Θ Ε Ο Δ Ω Ρ Ο Υ

ΜΟΨΟΥΕΣΤΙΑΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΕΞ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

ΤΗΣ ΠΑΥΛΟΥ ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ
ΤΑ ΕΥΡΕΘΕΝΤΑ.

Πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου διὰ Χριστοῦ
ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν
καταγγέλλεται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ.

Cap. I.
v. 8.

Φαίνεται καὶ ἐν ἑτέροις τῶν ἐπιστολῶν ἀπ' εὐχαριστίας ἀρχόμενος, ἐκείνους πρὸς οὓς ποιεῖται τὸ γράμμα διδάσκων παντὸς λόγου καὶ πράγματος ἀπὸ εὐχαριστίας ἀπάρχεσθαι τῷ Θεῷ, οὐ μόνον ὑπὲρ οἰκείων ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἀλλοτρίων· ἐνταῦθα δὲ μάλιστα κυριώτατα χρῆται τούτῳ τῷ προσιμίῳ· προσεκτέον δὲ κἀνταῦθα τὸ, διὰ Χριστοῦ, ὅπως οὐκ ἐπὶ διακονίας κέχρηται, ὡσπερ δοκεῖ τοῖς αἰρετικοῖς, ἀλλ' ἐπὶ αἰτίας· οὐ γὰρ δὴ διακόνῳ τῷ Χριστῷ κεχρῆσθαι ὁ ἀπόστολος ἔμελλεν τῆς εἰς τὸν Θεὸν εὐχαριστίας· λέγει δὲ ὅτι τῷ Θεῷ εὐχαριστῶ ὑπὲρ ὑμῶν, τοῦ Χριστοῦ ταύτης ἡμῖν τῆς εὐχαριστίας τὴν αἰτίαν παρασχομένου· ἔχει δὲ ὁμοίως καὶ ῥωμαίων ἔπαινον τὸ εἰρημένον οὐ τυχόντα· καὶ αὐτοῦ γὰρ τούτου ἕνεκεν συνεχῶς ἐν ταῖς αὐτοῦ ἐπιστολαῖς τούτῳ κέχρηται τῷ προσιμίῳ, ὥστε ταῖς εὐφημίαις προθυμότερους αὐτοὺς πρὸς τὴν τῶν γραφομένων παρασκευάζειν ἀναγνωσιν· ὅπερ καὶ ἐπὶ ῥωμαίων εἰργάσατο, τῶν πραγμάτων αὐτῶν αὐτῷ συνεργούντων εἰς τοῦτο.

I.
v. 9.

Μάρτυς γάρ μου ἐστὶν ὁ Θεὸς, ᾧ λατρεύω
ἐν τῷ πνεύματί μου.

Ἐαυτοῦ τὸ πνεῦμα εἶπεν, ἐπειδὴ μὴ τὴν ὑπόστασιν
τοῦ πνεύματος ἔλεγεν, ἀλλὰ τὴν δεδομένην αὐτῷ πρὸς τοῦ-
το χάριν.

v. 11.

Εἰς τὸ στεριχθῆναι ὑμᾶς.

Ἴδει γάρ τὸν μετὰ τὴν Πέτρου διδασκαλίαν τὰ τῆς εὐ-
σεβείας δόγματα παραδιδόναι αὐταῖς ἐπιχειροῦντα, δεικνύ-
ναι ὡς ἀποδέχεται τὰ πρῶτα, καὶ οὐδὲν ἐκείνοις ἐπιμεμ-
φόμενος τὴν πρὸς αὐτοὺς παιεῖται διδασκαλίαν.

Cap. II.
v. 15.

Συμμαρτυρούσης αὐτῶν τῆς συνειδήσεως.

Ἡ δὲ τούτων, φησὶν, διάγνωσις τότε ἐσται, ὅτε καὶ
τῶν κατὰ νόμον βιούντων ἑνὸς ἑνὸς τοῦ καιροῦ καθ' ὃν τὰ
πάντων τῶν ἀνθρώπων ἐξετάζει Θεὸς διὰ τοῦ Χριστοῦ κα-
τὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου, ἵνα εἴπῃ καθὼς καὶ αὐτὸς κηρύτ-
των διατελῶ, ὅτι ἐσται κρίσεως καιρὸς, καὶ δεῖ πιστεύ-
σαντας Χριστῷ τὴν τιμωρίαν ἐκφυγεῖν ἐκείνην.

v. 17.

Ἴδὲ σὺ ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ.

Οὐ κατ' ἐρώτησιν ὡς τινες ὑπέλαβον ἀναγνωστέον τὸ ἰδὲ
σὺ ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ, ἀλλὰ κατὰ ἀπόφασιν· ἵνα εἴπῃ· μὴ
ὢν ἀληθῶς καὶ ἐν κρυπτῷ ἰουδαῖος, ἀλλὰ λεγόμενος.

v. 29.

Καὶ περιτομὴ καρδίας ἐν πνεύματι, οὐ γράμματι.

Τῷ πνεύματι οὐ τῷ ἀγίῳ, οὐ γὰρ περὶ τῶν ἐν τῇ χά-
ριτι κατορθούτων διαλέγεται, ἀλλ' ὑποτίθεται δι' ἔλεος τοῦς
ἔξω τὰ τοῦ νόμου ποιῶντας, καὶ δείκνυσι κρείττονας τῶν
ἐν τῷ νόμῳ παραβαινόντων· συνάδει δὲ ἅπαντά καταλλή-
λως τῷ οἰκείῳ σκοπῷ, πρόθεσιν ἔχον καὶ τοῦ φυσικοῦ νό-
μου ἑλλήνας δεῖξαι παραβάτας, καὶ ἰουδαίους πρὸς τῷ φυ-
σικῷ καὶ τοῦ Θεοῦ· ἵνα διὰ πάντων στήσῃ τὸ τῆς χά-

ριτος χρήζειν ἅπαντας· λέγει δὲ τὸ ἐν πνεύματι ἀντὶ τοῦ II. τῇ προθέσει, ὡς ἐν τῇ τῶν ἀριθμῶν βίβλῳ φησὶν ὁ Θεός, ὅτι πάντες οἱ παροξύναντές με οὐκ ὄψονται τὴν γῆν, ὁ δὲ παῖς μου Χάλεβ, ὅτι ἐγενήθη πνεῦμα ἕτερον ἐν αὐτῷ, καὶ ἐπηκολούθησέ μοι, καὶ τὰ ἐξῆς· φανερώς πνεῦμα τὴν πρόθεσιν· εἰπὼν καὶ ὁ προφήτης, πνεύματι πορνείας ἐπλανήθησαν· ἵνα εἴπη, πρόθεσιν ἔσχον πορνικὴν.

Διδάσκαλον νηπίων ἔχοντα τὴν μόρφωσιν v. 20.
τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας.

Μόρφωσιν λέγει εὐ τὴν προτύπωσιν, ἀλλ' αὐτὴν τὴν ὑπόστασιν καὶ τὴν γνώσιν καὶ τὴν ἀλήθειαν· ὡς τὸ, ὅς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων.

Τί οὖν προεχόμεθα; εὐ πάντως. Cap. III.
v. 9.

Ἵνα εἴπη· ἄγε τοίνυν μετὰ τὸν ἐκείνων ἔλεγχον τῶν ἡμετέρων τὸ μέγεθος δείξομεν.

Πάντες ἐξέκλιναν. v. 12.

Τῇ μαρτυρίᾳ οὐχ' ὡς προφητικῶς εἰρημένῃ ἐχρήσατο, ἀλλ' ὡς ἀρμαζούση τῶς ἀποδεδειγμένοις τῷ περιληπτικῶς περὶ ἐπταικότων λέγειν αὐτὰ τὸν Δαβίδ· ὡσπερ οὖν καὶ ἡμεῖς ἄχρι τῆς δεῦρο ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς διαλέξεσι, μαρτυρίαις συγκεχρήμεθα, ὡς ἂν ἀρμύζειν δυναμέναις ἀπὸ τῆς διανόιας τοῖς παρ' ἡμῶν λεγομένοις· ὁ γὰρ ψαλμὸς ἐκεῖνος εὐ περὶ πάντων ἀνθρώπων εἴρηται τῷ Δαβίδ· καὶ δῆλον ἐξ ὧν φησὶν· οὐχὶ γινώσκονται πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, οἱ ἐσθίουτες τὸν λαόν μου ἐν βρώσει ἄρτου; τίνα δὲ ἐμελλεν ἀνομάζειν οἰκεῖον Θεῷ, ὁ περὶ πάντων ἀνθρώπων ὥστε τὸ χεῖρον ἐκκλινάντων ἀποφηνάμενος;

Διὰ ποίου νόμου; v. 27.

Πάντως ἐρεῖτέ μοι· τίς ἐπεισελθὼν νόμος τοῦτον ἐξε-

III. βαλεν ; ἐπειδὴ νόμῳ πέφυκεν ὁ κρατῶν λυεσθαι νόμος* πρὸς
 οὗς φησὶν· οὐ νόμος ἔργον ἐπεισελθῶν τὸν προτέρον ἔλυ-
 σεν· κάλλιστα γὰρ εἶχεν ἐκεῖνος κατὰ γε τοῦτο· νόμος δὲ
 πίστεως ἐπεισεληλυθώς, περιττὸν εἰκότως τοῦτον ἀπέφηνεν
 νικώσης τὴν ἀπὸ τοῦ νόμου τῶν ἔργων, ἐπειδὴ ταῦτα ἡμῖν
 ἀπὸ τῆς θείας ὑπάρχει χάριτος, ἃ σὺν πολλῶ τῷ πόνῳ
 προσγίνεσθαι ἀπὸ τῶν προτέρων οὐκ ἠδυνήθη· ἔδειξε δὲ δια
 νόμου πίστεως εἰπὼν, καὶ μὴ ἀπλῶς διὰ πίστεως . . .
 σθαι * πρὸς τὸν νόμον ὡς ἀλλότριον . . . ἐπὶ τῶν οἰκειῶν
 τὴν προσηγορίαν ἀσπάζεται.

* eadem
 lacuna est
 in duobus
 codd.

v. 28.

Λογιζόμεθα οὖν πίστει δικαιῶσθαι ἄνθρωπον.

Τὸ δὲ λογιζόμεθα, οὐκ ἐπὶ ἀμφιβολίας λέγει, ἀλλ' ἀντὶ
 τοῦ λογισμῶ τῷ προσήκοντι ἠγοῦμαι τῆς κατὰ πίστιν δι-
 καιώσεως ἀνευ ἔργων νόμου πάντα ἄνθρωπον βουλευθέντα
 μετέχειν· σημειωτέον δὲ ὡς οὐχ' ἀπλῶς εἶπεν· χωρὶς ἔρ-
 γων νόμου· ὡς ἂν εἰ καὶ ἐργαζόμεθα ἀρετῆς ἐπιμελούμε-
 ναι, οὐκ ἀνάγκη νόμου τοῦτο ποιοῦντων, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρου
 πρὸς τοῦτο ἀγομένων.

v. 30.

Καὶ ἀκροβυστίαν διὰ τῆς πίστεως.

Ἐπὶ τῶν Ἰουδαίων τὸ ἐκ πίστεως τέθεικεν, ὡς ἂν ἔχόν-
 των μὲν καὶ ἑτέρας ἀφορμὰς πρὸς δικαίωσιν, οὐ δυναμέ-
 νων δὲ αὐτῆς μετέχειν πλὴν ἐκ τῆς πίστεως, ἐπὶ δὲ τῶν
 ἐλλήνων διὰ πίστεως.

Cap. IV.
 v. 6.

Καθάπερ καὶ Δαβὶδ λέγει τὸν μακαρισμὸν
 τοῦ ἀνθρώπου.

Θαυμασιώτατα δὲ τὰς μαρτυρίας συνέκρουσεν· ἐπὶ μὲν
 τῆς πίστεως, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην· ἐπὶ δὲ
 τῶν ἔργων, καὶ οὐ μὴ λογίσθαι κύριος ἀμαρτίαν· ἐκεῖ γοῦν
 ἤρκεσεν ἡ πίστις, ὥστε λογισθῆναι αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην.

ἐνταῦθα δὲ ἔργα καὶ πρὸς τὸ ἐναντίον βλέποντα οὐ λογί- IV.
ζεται, ὅταν ἡ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία τῶν γεγονότων ἀνω-
τέρα φαίνεται.

Λέγομεν γὰρ ὅτι ἐλογίσθη τῷ Ἀβραάμ v. 9.
ἡ πίστις εἰς δικαιοσύνην.

Εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πατέρα πάντων τῶν πισευόντων· κα-
τὰ τὸ οἰκείον ἰδίωμα κἀνταῦθα εἶπεν· ὡς τὸ, εἰς τὸ εἶναι
αὐτοὺς ἀναπολογητοὺς· λέγει γὰρ τὸ ἀναγκαίως τοῖς γεγο-
νόσιν ἐπόμενοι· ἐντεῦθεν φησὶ κοινός ἐστιν ἀπάντων πατήρ,
ἐπειδ' ἂν τὴν πρὸς αὐτὸν ὁμοιότητα τῆς πίστεως θεείξωνται.

Ἄχρι γὰρ νόμου ἁμαρτία ἦν ἐν κόσμῳ.

Cap. V.
v. 13.

Οὐδὲ γὰρ ὁ νόμος ἐπεισελθὼν, φησὶ, τὴν ἁμαρτίαν ἔλυ-
σεν· ἀλλ' ἄχρις ἦν τε ὁ νόμος καὶ ἐπολιτεύετο καὶ ἐκρά-
τει παρά τοῖς ἀνθρώποις, ἐλάμβανε καὶ τὰ τῆς ἁμαρτίας
προσθήκην· οὐδὲν πρὸς τοῦτο τῆς τοῦ νόμου θέσεως συμ-
βαλλέσθαι θυνηθείσης αὐτοῖς· καὶ πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ προ-
κειμένου ἐπάγει· ἁμαρτία δὲ οὐκ ἐλλογεῖται μὴ ὄντος νό-
μου· τοσοῦτον γὰρ ἀπέιχεν ὁ νόμος φησὶ τοῦ τὴν ἁμαρ-
τίαν ἀνελεῖν, ὥστε οὐδ' ἂν γένοιτο ἁμαρτία, εἰ μὴ νόμος
εἶη· νόμον δὲ νῦν καλεῖ τὴν ἡντιναδήποτε διάκρισιν, εἴτε
ἀπὸ φύσεως, εἴτε ἀπὸ θέσεως ἐγγινόμενῃ· μὴ γὰρ οὔσης
τῆς διακρίσεως, οὐκ ἂν τις λέγοιτο ἁμαρτίαν· εἰ δὲ ὁ τὸ
φαινόμενον κακὸν, καὶ διακεκριμένον ἀπὸ τοῦ καλοῦ μετιῶν,
ἀλλὰ τοῦτο μὲν εἰς αὐξήσιν τοῦ ἐφ' ᾧ πάντες ἡμαρτον τέ-
θεικε· ἐχόμενος δὲ τῆς οἰκείας ἀκολουθίας, ἐπήγαγεν· ἀλλ'
ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωϋσέως καὶ ἐπὶ
τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας ἐν τῷ ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως
Ἀδὰμ, ὅς ἐστι τύπος τοῦ μέλλοντος· τὸ μὲν οὖν καὶ ἐπὶ
τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας ἐν τῷ ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως

V. Ἀδάμ, τούτο λέγει· ὅτι ὁ Θάνατος ἐκράτησεν ἀπάντων τῶν ὅπωςθῆποτε ἡμαρτηκότων· οὐ γὰρ ἐπειδὴ οὐχ' ὅμοιον ἦν τὸ τῆς ἀμαρτίας εἶδος τὸ τε τοῦ Ἀδάμ καὶ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, Θανάτου γεγόνασιν ἐκτὸς οἱ λοιποὶ, ἀλλ' ὑπὲρ ὧν ἡμάρτανον ὅπωςθῆποτε τοῦ Θανάτου τὴν ἀπόφασιν ἐδέξαντο πάντες· οὐ γὰρ τῆς τοιαύτης ἀμαρτίας τιμωρία ὁ Θάνατος ἄρισταί, ἀλλὰ πάσης ἀμαρτίας· ἔστι δὲ ἐν τῷ πᾶν ἀπὸ τοῦ, οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ καυχώμενα ἐν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· λέγει γὰρ ἔτι οὐκ ἐπὶ ταύτῃ μόνον καυχώμεθα ὅτι διὰ τοῦ Χριστοῦ κατήλλαξεν ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἑαυτῷ, ἀλλ' ὅτι καὶ πάντα θῆ τὰ παλαιὰ ἔλυσεν κακὰ· πῶς ταῦτα; ἡμαρτηκότος γὰρ τοῦ Ἀδάμ, καὶ μὴν καὶ θνητοῦ διὰ τούτο γεγούστος, ἢ τε ἀμαρτία πάροδου ἔλαβεν εἰς τοὺς ἐξῆς, καὶ ὁ Θάνατος πάντων ἐκράτει τῶν ἀνθρώπων, ὡς εἰκὸς· πάντων γὰρ ἡμαρτηκότων, εἰ καὶ μὴ παραπλήσιαν τῷ Ἀδάμ ἀμαρτίαν, ἀλλ' οὖν γε ἐπώσποτε τῶν μὲν οὕτω τῶν δὲ οὕτω, ἀνάγκη καὶ τὸν Θάνατον ἦν κρατεῖν ἐφ' ἀπάντων ὁμοίως· ἀλλ' οὐδὲ ὁ νόμος ἐπεισελθὼν, ἀνελεῖν αὐτὴν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ἐδυνήθη τούναντίον μὲν οὖν καὶ ἢ τοῦ ἀμαρτάνειν ἀφορμὴ ἐντεύθει ἡμῖν ἐπεγίγνωτο, τῷ μηδὲ οἷόν τε εἶναι ἀμάρτημα κρίνεσθαι νόμον ἐκτὸς· οὕτων δὲ τῶν κατ' ἡμᾶς ἐν τούτοις ὡς μηδὲ μίαν τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταβολῆς ὑποφαίνεσθαι ἐλπίδα, λύσειν ἀπάντων ὁ Χριστὸς εἰργάσατο τῶν κακῶν· διὸ συντόμως ἐπήγαγε τὸ, ὅς ἐστι τύπος τοῦ μέλλοντος· ἵνα εἴπη, ὅτι ἐγένετο δὲ τὰ κατὰ τὸν Ἀδάμ τύπος τῶν κατὰ Χριστόν, ἐπειδὴ ὡσπερ δι' ἐκείνου τῶν χειρόνων ἢ πάραδος ἐγένετο, οὕτω διὰ τούτου τῆς τῶν κρειττόνων ἀποκαύσεως τὴν ἀφορμὴν ἐδέξαμεθα.

Ἄλλ' οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα, αὐτῷ καὶ τὸ χάρισμα. V. 15.

Καὶ οὐδὲ τοῦ παραπτώματος εἶδος, φησὶ, τριούτου ἔσου τὸ τοῦ χαρίσματος· εἰ γὰρ καὶ ἡ τοῦ ἐνὸς ἁμαρτία τοῖς ἀνθρώποις τὸν θάνατον ἐπήγαγεν, ἀλλ' οὖν γε ἡ διὰ τοῦ Χριστοῦ δωρεὰ, μείζων τίς περὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐγένετο· τὸ γὰρ αἱ πολλοὶ ἀπέθανον, ἀντὶ τοῦ πάντες λέγει· πάντες γὰρ ἀπέθανον, ὡς αὐτὸς ἀνωτέρω φησὶν· εἰ πάντας ἀνθρώπους διήλθεν ὁ θάνατος, δῆλον δὲ ὅτι τὸ καὶ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσεν ὁμοίως ἀντὶ τοῦ εἰς πάντας λέγει· καινὴ γὰρ καὶ ἡ τῆς ἀναστάσεως χάρις ἀπάντων ἀνισταμένων ὁμοίως.

Καὶ οὐχ ὡς ἐνὸς ἁμαρτήσαντος τὸ δώρημα. v. 16.

Μίαν ταύτην αἰτίαν λέγει τῆς διαφορᾶς· ἐκεῖ μὲν γὰρ φησὶν, εἰς ἡμαρτηκῶς καὶ κατακριθεῖς διὰ τοῦτο· εἰς τοὺς ἐξῆς τὴν τιμωρίαν ἐνεχθῆναι παρεσκεύασε, πάντας καινωκῶς τῆς ἀποφάσεως ἐσχληκῶς τοῦ θανάτου· ἡ δὲ γε χάρις οὐχ ὁμοίως· οὐ γὰρ ἀφ' ἐνὸς ὡσπερ ἐπὶ τοῦ Ἀδάμ εἰς τοὺς ἐξῆς ἐλήλυθεν, ἀλλὰ πολλῶν ὄντων τῶν ἤδη κατακριμένων, σύντομον εἰς τε τοὺς πρότερον καὶ εἰς τοὺς ἐξῆς ἀνθρώπους τῆς δωρεᾶς ἐποίησατο τὴν ἐξάπλωσιν· ἔστιν οὖν μείζων πολλῶ, εἴπερ ἐκεῖνο μὲν ἐξέλαμψε τοὺς ἐξῆς· τοῦτο δὲ οὐ τοὺς ἐξῆς μόνον ὠφέλησεν, ἀλλὰ γὰρ καὶ τοὺς προσειληφότες ἔλυσε τῶν ἐγκλημάτων.

Εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἐνὸς παραπτώματι. v. 17.

Ἔτι μὴν κακῆινο φησὶ πολλὴν δεῖκνυσιν τὴν διαφορὰν, ὅτι ἐκεῖ μὲν ὁ θάνατος, εἰσαχθεῖς τῇ τοῦ Ἀδάμ ἁμαρτίᾳ καὶ κρατήσας ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων, ἐδέξατο λύσιν· ἡ δὲ γε τῆς δωρεᾶς ἀπόλαυσις διὰ τοῦ Χριστοῦ προσγευθῆ ἡμῖν δι' ἣν καὶ τῆς ἀναστάσεως τευξόμεθα καὶ ἐν δικαιο-

V. σύνη διατελέσομεν, ἁμαρτεῖν οὐκ ἐπιδεχόμενοι, λύσιν οὐ δέξεται· διαμενοῦμεν γὰρ τῆς μελλούσης ζωῆς διηνεκῶς ἀπολάουτες.

v. 18

Ἄρα οὖν ὡς δι' ἑνὸς παραπτώματος.

Ἀρκούντως ἐν ταῖς προκειμένοις τὴν διαφορὰν δεῖξας τῶν πραγμάτων, συλλογίζεται ἐνταῦθα τὸ πᾶν πρὸς τὸ, διὰ τοῦτο ὡσπερ δι' ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθε, ταῦτα ἀποδιδοὺς καὶ λέγων, ὅτι δέδεικται διὰ τούτων ἡμῖν ὅπως τοῦ Ἀδάμ καὶ ἁμαρτήσαντος καὶ θανάτου αἰτίου γεγονότες, ὁ Χριστὸς καὶ τὴν λύσιν τῶν ἁμαρτημάτων ἡμῶν ἐχαρίσατο, καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ θανάτου τῇ τῆς ἀνασάσεως ἐλπίδι, καθ' ἣν ἔξω πάσης ἁμαρτίας πολιτευσόμεθα· τοῦτο γὰρ λέγει δικαίωσιν ζωῆς· καὶ ὡσπερ ἡ ἐκείνου, φησὶν, ἁμαρτία τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους θνητοὺς τε ἐποίησε, καὶ ἐπὶ ῥεπέεις διὰ τούτου περὶ τὴν ἁμαρτίαν εἶναι, τοῦτο γὰρ λέγει τὸ ἁμαρτωλοῖ, οὕτως ὁ Χριστὸς τὴν ἀνάστασιν ἡμῖν ἐδώρησατο, ὥστε ἐν ἀθανάτῳ τῇ φύσει καταστάντας, πάσης ἁμαρτίας διάγειν ἐλευθέρους, ἐν ἀκριβεῖ τῇ δικαιοσύνῃ πολιτευομένους· ἔδειξε δὲ κἀνταῦθα, ὅτι τὸ οἱ πολλοί, ἀντὶ τοῦ πάντες λέγει· εἰπὼν γὰρ τὸ εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς δικαίωσιν ζωῆς, ἐπήγαγεν ἁμαρτωλοὶ κατεστάθησαν οἱ πολλοί· ὥστε δῆλον ὅτι οἱ πολλοί, ἀντὶ τοῦ οἱ πάντες λέγει καὶ ἐν ταῖς ἀνωτέροις κἀνταῦθα.

v. 21.

Ἵνα ὡσπερ ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θανάτῳ.

Τῷ βασιλεῦσαι ἐν τῷ θανάτῳ τὴν ἁμαρτίαν οὕτως λέγει, μείζονα περὶ τὸ ἁμαρτάνειν ῥοπήν θνητοῖ γεγονότες ἐσχῆκαμεν· πολλὰ μὲν γὰρ ἀπὸ ἠδονῆς τῆς περὶ τε βρωσίν καὶ πόσιν καὶ τὸν ἔξωθεν κόσμον καὶ μὴν καὶ τὰς τῶν

γυναικῶν ἐπιμιξίας ἐγγίνηται ἡμῖν πταίσματα, ἐφ' ἑκάστου V.
 τούτων, οὐκ ἐπὶ τοῦ πρέποντος τῶν πολλῶν ἰσαμένων, ἀλλ'
 εἰς ἀμετρίαν ἐκφερομένων· ταῦτα δὲ ἀθανάτῳ μὲν οὐκ ἄν
 ποτε ἐγγένοιτο φύσει· ποία γὰρ ἴθονή, τίς δὲ φιλαργυρία
 ἐπὶ τῆς ἀθανάτου χώραν ἔξει φύσεως; ἐπειδὴ δὲ θνητοὶ
 γεγόναμεν τε καὶ ἐσμὲν τὴν φύσιν, ἄφατον μὲν τινα ἀπὸ
 τῶν προειρημένων παθῶν τὴν ἐνόχλησιν ὑπομένομεν, πολ-
 λὴν δὲ τὴν περὶ τὸ ἀμαρτάνειν ῥοπὴν ἐντεῦθεν δεχόμεθα·
 καλῶς οὖν ἔφη βασιλεῦσαι ἐν τῷ θανάτῳ τὴν ἀμαρτίαν,
 μονουουχὶ κρατῶσαν ἡμῶν διὰ τῆς ἐνούσης ἡμῖν ἐντεῦθεν
 περὶ τὸ ἀμαρτάνειν ῥοπῆς· ὡσπερ οὖν τότε φησὶν ἡ ἀμαρ-
 τία ἡμῶν ἐκράτει συνωδουμένων ἐπ' αὐτὴν, καὶ παρὰ γνώ-
 μην πολλάκις, οὕτω δὴ ἡ τοῦ θεοῦ καθ' ἑξῆς φιλοτιμία,
 ἀσάλευτον τὴν βασιλείαν ἔχουσα ἐν ἡμῖν, ἐπειδ' ἄν τῆς
 αἰωνίου ζωῆς καταξιωθῆντες διὰ τῆς ἀναστάσεως, ἐν ἀλη-
 θινή καὶ βεβαίᾳ τῇ δικαιοσύνῃ διάγειν μέλλομεν, ἀμαρτεῖν
 οὐκ ἐπιδεχόμενοι.

Ἡ ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν.

Cap. VI.
v. 3.

Ἡ οὐκ ἴστε, φησὶν, ἐκεῖνο ὅτι τὸ βάπτισμα καινῶν
 ποιεῖ τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ; καὶ γὰρ ὡσπερ συνθάπτε-
 σθαι δοκεῖμεν αὐτῷ βαπτιζόμενοι κατὰ γε τὸν τύπον· ὡσε-
 πρόσκειν ἡμᾶς, καθάπερ ὁ κύριος ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς εἰς
 ἑτέραν καινὴν τινα κατέστη ζωὴν, οὕτως καὶ αὐτοὺς ἐν
 καινῇ τινὲ ζωῇ καθεστάναι μετὰ τὸ βάπτισμα, λογιζομέ-
 νους ἄξιον ἐπιδεικνυσθαι τὸν βίον τῆς ζωῆς ἐκείνης εἰς ἣν
 διὰ τοῦ βαπτίσματος γεγενῆσθαι πιστεύομεν.

Εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι
 τοῦ θανάτου αὐτοῦ.

v. 5.

Δῆλον δὲ ἄρα καὶ ἐκεῖνο, φησὶν, ὡς οὐκ ἔνεστι τυπικῶς

VI. κοινωνήσαντας τῷ θανάτῳ μὴ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐπ' αὐτῶν τυχεῖν τῶν πραγμάτων· καλῶς δὲ εἶπε τὸ σύμφυτοι, περί τε νεκρώσεως καὶ ζωοποιήσεως διαλεγόμενος, ἐπειδὴ καὶ τῶν φυτῶν ἰδίον ἐστὶ τὸ νεκροῦσθαι μὲν ἐν τῇ φυτείᾳ, μεθίσθασθαι δὲ ἐπὶ τὸ κρεῖττον καὶ ἐνδοξότερον πολλῶν· καὶ εἰκότως ἀπὸ τῶν παρόντων τὰ μέλλοντα ἐπιστώσατο· ἐπειδὴ γὰρ θῆλον ἦν ὡς πνεύματος μετέιχον ἐν τῷ βαπτίσματι· τούτο δὲ ὑπ' αὐτῶν σαφῶς ἐδείκνυτο τῶν πραγμάτων, καλῶς ἀπὸ τοῦ φαινομένου, τότε τὸ μηδέπω θῆλον αὐτοὺς ἐπιστώσατο.

v. 6. Τούτο γινώσκοντες ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος.

Λέγει καὶ τὸ πάθος τοῦ κυρίου ἐπὶ τισιν ἐγένετο, εἰς μείζονα πίστιν τῶν εἰρημένων· ἐπειδὴ γὰρ ὑπὸ τὴν ἀπόφασιν γερόμενοι τοῦ θανάτου, πλείζον ὅσον ἐπιβρέπεσεν πρὸς τὸ ἀμαρτάνειν ὑπὸ τῆς θνητότητος ἐγινόμεθα, τῷ Χριστῷ φησὶν ἐσταυρωμένῳ, ὡσπερ ἅπαντα ἡμῶν ἢ ὑπὸ τὴν θνητότητα κειμένη φύσις συνεσταυρώθη, ἐπειδὴ καὶ πᾶσα αὐτῷ συνανέστη, πάντων ἀνθρώπων αὐτῷ συμμετασχεῖν ἐλπίζόντων τῆς ἀναστάσεως· ὡς ἐντεῦθεν συναφανισθῆναι μὲν τὴν περὶ τὸ ἀμαρτάνειν ἡμῶν εὐκολίαν, διὰ τῆς ἐπὶ τὴν ἀθανασίαν τοῦ σώματος μεταστάσεως, γεννηθῆναι δὲ καὶ ἡμᾶς ἔξω καταστῆναι τῆς τοῦ ἀμαρτάνειν ἀνάγκης.

v. 12. Μὴ οὖν βασιλεύετω ἡ ἀμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ἡμῶν σώματι.

Λέγει μὲν ὅτι τούτων οὕτως ἐχόντων, δίκαιον ἡμᾶς μὴ ἀμαρτάνειν κατὰ τὸν παρόντα βίον· καὶ ἔτι θνητοὶ τὴν φύσιν ὄντες, πλείονα ἔχετε τὴν ἐπὶ τούτο ῥεπήν· ἐπειδὴ δὲ τὸ βασιλεύειν ἐπὶ τῆς ἀμαρτίας τέθεικε, καλῶς εἶπε τὸ μὴ παριστάνετε τὰ μέλη ὑμῶν· παρεστάναι γὰρ τοῖς βασιλεύ-

σιν ἔσος τοὺς δορυφόρους· μὴ τείνου φησὶν ὡς βασιλίδι τῇ VI. ἁμαρτία σπεύδοντες ὑπηρετεῖσθαι διαπράττεσθε ἅ μὴ θεῷ, σπουδάσατε δὲ μᾶλλον ἑαυτοὺς ἀφορίσαι τῷ θεῷ, κατὰ τοὺς ἐκ νεκρῶν ἀναβιώσαντας, ἔλοι δι' ὅλων τὰ δικαιοσύνης ἔργα ποιεῖν ἐσπουδακότες· θαυμασιώτατον δὲ αὐτοῦ τὸ ὡσεὶ ἐκ νεκρῶν ζῶντας, δεικνύντος ὅτι εὖ τὸ πρᾶγμα παρ' αὐτῶν ἀπαιτεῖ, ἀλλὰ τὴν κατὰ τὸ δυνατόν μίμησιν· ζῶντες μὲν γὰρ ἐκ νεκρῶν τότε ἔσονται· νυνὶ δὲ ὡς ἐκ νεκρῶν ζῶντες φησὶν, ἀντὶ τοῦ κατὰ τὸ δυνατόν ἐκεῖνο μιμούμενοι· καὶ καλῶς πείθων αὐτοὺς μὴ δεδοικέναι τὴν περὶ τὸ ἁμαρτάνειν ῥοπήν καὶ τὰς ἐντεῦθεν κινήσεις, εἰ τὰ τῆς γνώμης ἀκέραια σώζατο, ἐπάγει· ἁμαρτία γὰρ ὑμῶν οὐ κυριεύσει· ἐπειδὴ γὰρ ἀπὸ τῶν μελλόντων μὴ θεῖν αὐτοὺς ἁμαρτάνειν ἔδειξεν, ἀκολούθως ἐπήγαγεν· ὅτι κρατῆσαι ὑμῶν καθόλου τὴν ἁμαρτίαν, τῶν ἀδυνάτων· ἔσαι γὰρ καιρὸς ὁ μέλλων, ἐν ᾧ πάσης ἁμαρτίας ἀπὸ πηλαγμέναι πολιτεύσεσθε· ὥστε εἰ νῦν τὰ τῆς γνώμης ὑμῶν ὑγιάναι, ἅπαν εἶδος ἁμαρτίας ἀποσρεφομένων, καὶ σπουδῇ τὰ καλὰ ποιεῖν ἐθελόντων, εὖ θεῷ δεδοικέναι τὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον ῥοπήν· λήφεται γὰρ ἴασιν τοῦτο πάντως ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι· καὶ εὖ χρεῖα τῶν ἡμετέρων πρὸς τοῦτο πόνων· καὶ τὸ μείζον· εὖ γὰρ ἐστὲ ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριν· τοσοῦτον γὰρ ἀφέξετε τότε καί τι τοιοῦτον δεδοικέναι, ὥστε οὐδὲ νόμων ὑμῖν δεήσει τῶν ὑποδεικνύντων ἅ πράττειν προσήκει, χάριτί τε καὶ φιλοτιμίᾳ τοῦ δεδωκότος, τῆς τοῦ πνεύματος ἀπολαύσεται θαρεῶς.

Τί οὖν; ἁμαρτήσομεν ὅτι εὖ ἐσμὲν ὑπὸ νόμον,

v. 15.

ἀλλ' ὑπὸ χάριν;

Τοῦτο ἰουδαίαις μάλιστα λέγειν ἐνῆν, ὅτι νόμου φύσις διερίξει, τί μὲν πράττειν προσήκει, τί δὲ μὴ· εἰ μὲν οὖν

VI. ἔξω νόμου τυγχάνομεν, οὐδὲν ἂν κωλύοι τὸ προσυχοῦν ἅπαντας πράττειν· εἰ δὲ ἔστί τις παρακτέων καὶ μὴ τοιούτων διακρίσις, ὑπὸ νόμον πάλιν ἔσμεν· καὶ σχῆμα ψιλὸν ἔχει τὰ λεγόμενα παρ' ὑμῶν· ταύτην τοίνυν ἀντιθεῖς ἑαυτῷ τὴν ἀντίρρῃσιν, λέγει μὲν πῶς ἀμαρτίας ἐκτὸς εἶναι προσῆκεν ἡμᾶς οὐχ' ὑπὸ νόμου ὄντας· ὅπως δὲ ἢ τῆς χάριτος ἀπολαυσις, οὐκ ἄδειαν ἡμῖν τοῦ ἀμαρτάνειν παρέχεται· καὶ εὐθὺς μὲν ἐπάγει κατὰ τὸ σύνηδες αὐτῷ, μὴ γένοιτο τοῦ ἀμαρτάνειν, καὶ τὴν προσηγορίαν φευκτὴν εἶναι ἠγούμενος· τὴν δὲ γε λύσιν τῆς ἀντιθέσεως εὐτῷ ποιεῖται· πᾶς ἄνθρωπος ὅτι περ ἂν ὑπακούειν ἔληταί φησι, δοῦλον ἑαυτὸν ἐκείνου κατέστηκεν, εἰς τὸ πείθεσθαι τε αὐτῷ καὶ τὰ ἐκείνω δοκοῦντα πράττειν ἅπαντα· ἢ τοίνυν τῇ ἀμαρτία πείθεσθαι ἐλόμενοι, τὰ ἐκείνη δοκοῦντα ποιεῖν ἀνάγκη ἔχετε, τὸν ἐπιγινόμενον ἐντεῦθεν θάνατον ἐκδεχόμενοι, ἢ τῇ δικαιοσύνῃ προσυνείμαντας ἑαυτοὺς, δεήσει πάντως τὸ ταύτης βούλημα πληροῦν τὰ ἐκείθεν ἀγαθὰ περιμένοντας.

v. 17. Χάρις δὲ τῷ Θεῷ ὅτι ἦτε δοῦλοι τῆς ἀμαρτίας.

Ἀναγκαιότατον μὲν εὖν καὶ τὸ χάρις δὲ τῷ Θεῷ· ἔδει γὰρ ἀπὸ εὐχαριστίας ἀρξασθαι τὸν γε τοσούτων ἀγαθῶν ὅσιν παρὰ Θεοῦ ὑπάρξασαν ἡμῖν ἐξηγεῖσθαι μέλλοντα· καιριώτατα δὲ τὸ εἰς ὃν παρεδόθητε τύπον διδασκῆς· οἱ γὰρ ἀπόστολοι διετέλουν ἀπανταχοῦ λέγοντες, ὅτι λέλυται τὰ παλαιὰ, πέπαυται θάνατος, ἔσβηται ἀμαρτία, ἔργα μὲν ὕστερον, ἐπαγγελία δὲ ἤδη· τύπον δὲ τινα καὶ σύμβολα πληροῦμεν ἐκείνων ἐπὶ τοῦ βαπτίσματος διὰ τῆς δεδομένης ἡμῖν ἐν αὐτῷ τοῦ πνεύματος δωρεᾶς, ὥσπερ ἀναγεννώμενοι κατὰ μίμησιν τῶν ἐσομένων τότε· τοῦτο εὖν λέγει· ὅτι γνώμη τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν εἴλεσθε, δι' ἧς προσ-

ηγάγομεν ὑμᾶς , καὶ μονονουχὶ παρεδώκαμεν τῷ τύπῳ τῶν VI.
μελλόντων διὰ τοῦ βαπτίσματος· τούτοις δὴ πεισθέντας ,
ἀνάγκη σύμφωνα διαπράττεσθαι , μιμούμενους ἐκεῖνα τῷ
βίῳ εἰς ἃ τῷ τύπῳ κατέστητε.

Τίνα οὖν καρπὸν εἶχετε τότε ; ἐφ' οἷς
νῦν ἐπαισχύνεσθε.

v. 21.

Κατ' ἐρώτησιν ἀναγνώσειον τίνα οὖν καρπὸν εἶχετε τότε ,
εἶτα κατὰ ἀπόκρισιν , ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε· εἶδομεν
γὰρ τὸ κέρδος , φησὶ , τῆς περὶ ἐκεῖνα σπουδῆς , ἃ καὶ λε-
γόντων ἐτέρων αἰσχύνεσθε.

Ὡστε ἀδελφοί μου καὶ ὑμεῖς ἐθανατώθητε τῷ νόμῳ
διὰ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ.

Cap. VII.
v. 4.

Δεικνὺς τῶν κατὰ Χριστὸν τὸ ὠφέλιμον , ἐπάγει· ἵνα
καρποφορήσωμεν τῷ Θεῷ· οὐκ ἐπ' αἰτίας δὲ λέγει τὸ εἶ-
ναι , ἀλλὰ τὸ ἐπόμενον τῷ πράγματι , κατὰ τὸ σύνηδες αὐ-
τῷ· βούλεται γὰρ εἰπεῖν , ὅτι ἐν ταύτῃ γερόμενοι τῇ ζωῇ ,
διηνεκεῖς αἴσμεν τῆς δικαιοσύνης τῷ Θεῷ· τοὺς καρποὺς τῆς
κατὰ νόμον πολιτείας ἀπηλλαγμένοι· θαυμασιώτατον δὲ αὐ-
τοῦ τὸ μὴ εἰπεῖν ἐθανατώθητε διὰ τοῦ βαπτίσματος , ἀλ-
λὰ διὰ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ· ἀρχὴ μὲν γὰρ τῆς παρ-
ούσης ζωῆς ὁ Ἄδὰμ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐγένετο , τῆς δὲ μελ-
λούσης ὁ Χριστὸς· ὡσπερ οὖν ἐπὶ τοῦ παρόντος βίου τὴν
πρὸς τὸν Ἄδὰμ κοινότητα τῆς φύσεως ἔχομεν , οὕτως ἐπὶ
τοῦ μέλλοντος τὴν πρὸς τὸν Χριστὸν ὁμοιότητα λαμβάνο-
μεν , ἐκεῖθεν τὰς ἀφορμὰς τῆς ἀνάστασεως ἔχοντες· μέρος
οὖν τοῦ σώματος λεγόμεθα τοῦ κυρίου , ἅτε δὴ τὴν πρὸς
αὐτὸν κοινωνίαν δεχόμενοι· ὅθεν ἐπειδὴ τυπικῶς ἐν ἐκείνοις
διὰ τοῦ βαπτίσματος γεγενῆσθαι πιστεύομεν , τούτο λέγει·
ὅτι μέρος γερόμενοι τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ διὰ τῆς κατὰ

VII. τὴν ἀνάστασιν κοινωνίας, ἧς ἐν τῷ βαπτίσματι πληροῦν τοὺς τύπους ἡγούμεθα, νεκρὸς μὲν εἶ τῷ παρόντι βίῳ λοιπὸν, ἔξω δὲ τῆς ὑπὸ τὸν νόμον πολιτείας καθεστήκας· οὐδὲ μίαν φέρων ἑαυτῷ διαβολὴν, εἰ μὴ κατὰ ταυτὸν πολιτεύοιο, ἐπειδὴ φύσις αὐτῷ τὸ κρατεῖν ἐπὶ τῶν τὴν παρ-
οῦσαν ζώοντων ζωὴν.

v. 5. Ὅτε γὰρ ἦμεν ἐν τῇ σαρκί, τὰ παθήματα
τῶν ἁμαρτιῶν τὰ διὰ τοῦ νόμου.

Ἡ θεία γραφὴ ποτὲ μὲν σὰρκα λέγει τὴν φύσιν αὐ-
τὴν, ποτὲ δὲ οὐ τὴν φύσιν ἀπλῶς, ἀλλ' ἀπὸ τῆς θνητό-
τητος οὕτως αὐτὴν ἐνομάζει, ὡς ἂν οὐκέτι δυναμένην οὐ-
τω καλεῖσθαι, εἰ δὴ ἀπόθαιτο τὸν θάνατον· ὡς ἔταν λέ-
γῃ· τὸ σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν θεοῦ κληρονομήσαι οὐ δύ-
ναι· ὡς ἂν οὐκέτι σαρκὸς οὔτε οὔσης οὔτε ἐνομάζεσθαι
δυναμένης τῆς ἐπὶ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος γεγονυίας ἀθα-
νάτου· ἔστι δὲ ὅτε καὶ τὸ πάθος αὐτὸ σὰρκα εἶδε καλεῖν·
ὡς ὅταν λέγῃ· ὅς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ· ἵνα
εἶπῃ, ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάθους, ὅτε πρὸς αὐτῷ ἐμελλε γεν-
έσθαι τῷ θανάτῳ· καὶ μὴν καὶ τὸ πρόσκαιρον καὶ εὐδιά-
λυτον ἅπαν εἶδεν οὕτω καλεῖν, ὡς ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους
εἰπὼν· ἀλλὰ τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεὸς, ἵνα
καταισχύνῃ τοὺς σοφοὺς· καὶ τὰ ἀσθενῆ, ἵνα καταισχύνῃ
τὰ ἰσχυρὰ· καὶ τὰ ἐξουθενημένα καὶ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ
ὄντα καταργήσῃ· ὅπως μὴ καυχῆσθαι πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον
αὐτοῦ· καὶ τοί γε οὐ διαφέρων ζώων μνησθεῖς, ἀλλ' ἵνα
εἶπῃ ὥστε πάντα τὰ πρόσκαιρα φανῆναι ἄτονα πρὸς τὴν
τῆς εὐσεβείας ἐπίγνώσιν· οὕτω δὲ τοῦ μὲν ἀθανάτου ζῶν-
τος ζωὴν, οὐδὲ ποτε ταύτη καλουμένου τῇ φωνῇ· σαρκὸς
δὲ ποτὲ μὲν τῆς φύσεως λεγομένης, ποτὲ δὲ τῆς προση-

γορίας οὐκ ἐπὶ τῆς φύσεώς λαμβανομένης ἀλλ' ἐπὶ σημα- VII.
 σία τῆς θνητότητος, ὑφ' ἣν εἶναι συμβέβηκεν ἡμᾶς· ποτὲ
 δὲ τοῦ προσκαίρου παντός τὴν ὑπὸ τὸν ὄρον τοῦ θανάτου
 κειμένην καλεῖ· ὡς τὸ, σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν θεοῦ κλη-
 ρουομένησαι οὐ δύνανται· οὕτως λέγει τὸ, ὅτε ἡμεῖς θνητοὶ
 ἐν τῇ σαρκὶ λέγων εἶναι τὸ εἶναι θνητοὺς· τοὺς γὰρ πε-
 πιστευκότας Χριστῷ, καὶ τὴν περὶ τῶν μελλόντων ἐπαγ-
 γελίαν ἤδη κομισαμένους, καὶ μὴν καὶ τοῦ τύπου τῆς ἐν
 τῷ βαπτίσματι χάριτος καταξιωθέντας, οὐκ ἔτι λογίζεται
 εἶναι θνητοὺς· ὅθεν καὶ καιρωμένους ἐν τῇ πρὸς Θεσσαλο-
 νικεῖς καλεῖ τοὺς ἀποθνήσκοντας· τότε τοίνυν τὰ παθή-
 ματα τῶν ἀμαρτιῶν τὰ διὰ τοῦ νόμου ἐνεργεῖτο ἐν τοῖς μέ-
 λεσιν ἡμῶν· ὡσπερ διάφορα πάθη τῷ σώματι τῷ ἡμετέρῳ
 συμβαίνειν πέφυκεν, καὶ μὴ πάντα πᾶσι μηδὲ πάντοτε ἐγ-
 γίνεται, οὕτω καὶ ἀμαρτιῶν διάφορα πάθη πέφυκεν ἡμῖν
 ἐνεχλεῖν, καὶ μὴ πάντα παρὰ πάντων ἐπιτελεῖται μὴ δὲ
 πάντοτε· ὡς γὰρ κατὰ τὸ σῶμα ὃ μὲν ἥττον, ὃ δὲ μᾶλ-
 λον τοῖς πάθεσι περιπίπτει, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἀμαρτημά-
 των ὃ μὲν πλείονα, ὃ δὲ ἐλάττωνα ἀμαρτάνει· ἐπειδὴ τοί-
 νυν νόμῳ τινὶ τὰ ἀμαρτήματα κρίνεται, εἴτε κατὰ τὴν φυ-
 σικὴν διάκρισιν, εἴτε κατὰ τὰς δεδομένας ἔξωθεν διατάξεις,
 τοῦτο λέγει ὅτι πάντα τῶν ἀμαρτιῶν τὰ πάθη ὅσα περ νό-
 μῳ τινὶ διακρινόμενα ἐγγίνεσθαι ἡμῖν συμβαίνει, ὅταν τι
 παρὰ τὸ φαινόμενον ἡμῖν, ἢ διηγορευμένον καλὸν διαπρα-
 τώμεθα· ταῦτα δὴ πάντα καὶ ἐπράττετο παρ' ἡμῶν· ἵνα
 εἴπη ὅτι θνητοὶ τὴν φύσιν ὄντες, καὶ περὶ τὸ ἀμαρτάνειν
 πολλὴν διὰ τοῦτο τὴν ῥοπὴν ἔχοντες, ἅπαν εἶδος ἐπετε-
 λοῦμεν ἀμαρτίας· καὶ τοι γε διαφοραῖς τοῖς νόμοις παιθεύο-
 μενοι, ὧν ἀπέχεσθαι προσῆκον ἦν ἡμᾶς, καὶ τί τὸ ἐντεῦ-

VII. Δεν γινόμενον εἰς τὸ καρποφορῆσαι τῷ θανάτῳ· λέγει δὲ ὅτι ἐντεῦθεν ἡμῖν ἐπεσφίγγετο τοῦ θανάτου ἢ τιμωρία· ὡς γὰρ ὑπὸ τῆς θνητότητος μείζονα τοῦ ἀμαρτάνειν τὴν ἐνόχλησιν ὑπεμένομεν, οὕτως ἢ τιμωρία ὑπὸ τοῦ πταίειν ἡμῖν ἐπεσφίγγετο, καὶ ὁ νόμος οὐδὲν ἡμᾶς ὠφελεῖν ἠδύνατο· τοῦναντίου δὲ καὶ ἀμαρτημάτων ἐγίνετο πρόξενος, ἐπειδὴ ταῖς διαγορεύσεισι τάναντία διεπραττόμεθα.

v. 6. Νυνὶ δὲ κατηργήθημεν ἀπὸ τοῦ νόμου ἀποθανόντες,
ἐν ᾧ κατειχόμεθα.

Ἄλλὰ πάντα νῦν, φησὶ, μεταβεβλήται· τῷ γὰρ βίῳ τούτῳ νεκροὶ γεγόναμεν· ᾧ δὲ ἡμεῖς τυγχάνοντες, ὡσπερ ὑπὸ τινος ἀνάγκης κατειχόμεθα εἰς τὸ τῷ νόμῳ πολιτεύεσθαι· ἔθεν οὐδὲ ἔστι τις ἡμῖν κοινωνία βίου πρὸς αὐτὸν τοῦ λοιποῦ· ἀνακαινισθέντες γὰρ τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος, καὶ ἕτεροι μὲν ἀντ' ἑτέρον γεγονότες, μεταστάντες δὲ εἰς ἀφάρτου ζωὴν ἀπὸ τοῦ παρόντος βίου, οὐδὲ μίαν ἀμαρτημάτων ἐνόχλησιν ὑπομένομεν· οὐκοῦν οὐδὲ νόμων θεόμεθα καὶ γραμμάτων τῶν διδασκόντων ἡμᾶς τοῦ κακοῦ τὴν ἀποχὴν· ταῦτα γὰρ ταῖς ἐν τῇ τοῦ βίου τούτου παλαιότησι καθεσῶσι χρήσιμα εἶναι δύναται, οὐ τοῖς ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἀνακαινισθεῖσι καὶ γεγονόσιν ἀφάρταις, οἷς νόμων οὐκέτι χρεία διὰ τὸ μηδὲ ἀμαρτάνειν ἐπιδέχεσθαι· οὕτω κρείττονα τὰ ἡμέτερα ἐκείνων φησὶ, καὶ πολλῶ μείζονα τὰ κατὰ Χριστὸν ὠφέλειαν ἔχοντα τῶν ὑπὸ τὸν νόμον παιδαγωγουμένων.

v. 7. Τὴν ἀμαρτίαν οὐκ ἔγνων εἰ μὴ διὰ νόμου.

Τί οὐκ ἤδειν καὶ οὐκ ἔγνων; οὐ παντελοῦς ἀνοίας ἐνταῦθα δηλωτικά, ἀλλὰ τοῦτο λέγει, ὅτι ἀκριβεστέραν τῆς φυσικῆς διακρίσεως ἐδεξάμην γνώσιν διὰ τοῦ νόμου.

Λίσσόμενος ἀπὸ τε τοῦ τὰ παθήματα τῶν ἀμαρτιῶν τὰ

διὰ τοῦ νόμου, καὶ ἀπὸ τοῦ νόμου δὲ παραιοῦ ἦλθεν ἵνα VII.
 πλεονάσῃ τὸ παράπτωμα, καὶ ἑτέρων πλείονων ὧν ἐν τοῖς
 ἀνωτέροις εἰρήκει, διαβολὴν τινὰ ἐπιφυσμένην τῷ νόμῳ ὡς
 ἀναίτιον καὶ ποιητικῶ τῶν ἁμαρτημάτων, τρέπεται μὲν ἐπὶ
 τὸν περὶ τούτων λόγον, ἄρχεται δὲ τῆς ἀντιθέσεως οὕτω
 λέγων· τί οὖν ἐροῦμεν; ὁ νόμος ἁμαρτία; ἀλλ' ἄρα, φησὶ,
 μὴ τοῦτο ἀπὸ τῶν ἡμετέρων δείκνυται ῥημάτων· ὅτι δὴ φαῦ-
 λος καὶ ποιητικὸς ἁμαρτίας ὁ νόμος, μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τὴν
 ἁμαρτίαν οὐκ ἔγνω, εἰ μὴ διὰ νόμου· τούναντίον οὐδ' ἂν
 ἔγνω τὴν ἁμαρτίαν δι' ἧς ἐκκλίνειν προσήκει τὴν πρᾶξιν,
 εἰ μὴ νόμος ἦν ὁ τῇ διακρίσει τοῦ τε καλοῦ καὶ τοῦ χει-
 ρονος παιδεύων ἡμᾶς ἅ τε ποιεῖν καὶ ὧν ἀπέχεσθαι δεῖ·
 ὥστε ὁ νόμος ἡμῖν τοῦ μίσους τῆς ἁμαρτίας ἐγένετο αἴ-
 τιος, ὥς ὑπέδειξεν τε αὐτὴν καὶ ἀποφεύγειν προσέταξε· καὶ
 σαφέστερον ποιῶν τὸ εἰρημένον, ἐπήγαγεν· τὴν τε γὰρ ἐπι-
 θυμίαν οὐκ ἤδειν, εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν οὐκ ἐπιθυμήσεις·
 πολλῶν ἐπιθυμῶν ἡμᾶς κατὰ τὸν παρόντα βίον συμβέβη-
 κεν, οὐ βρωμάτων καὶ πομάτων καὶ γαμικῆς κοινωνίας μό-
 νον, ἀλλὰ καὶ δόξης καὶ χρημάτων· ὧν δὲ τὴν ἐπιθυμίαν
 ἐνοῦσαν ἔχομεν, τούτων οὐκ ἂν ποτε εἶναι τι φαῦλον ἠγη-
 σάμεθα, μὴ νόμου διδάσκοντος ἡμᾶς, ὧν ἐπιθυμοῦντας ἀπέ-
 χεσθαι προσήκει· ὥσπερ οὖν καὶ τὸν λόγον ἕκαστον, ἀπα-
 ραιτήτων τὴν οἰκείαν ἐκπληροῦν ἐπιθυμίαν ἐπείγεται, ἅτε
 δὴ οὐθενὸς αὐτὰ πρὸς τούναντίον ἀνθέλκοντος, ὑφ' οὗ πρὸς
 μάχην τῆς οἰκείας ὀρέξεως καταστήσεται· εἶτα ὑποδείγμα-
 τι κέχρηται τοῖς περὶ τὸν Ἀδὰμ, εἰς μείζονα τοῦ γενομέ-
 νου σαφήνειαν· νόμος γὰρ ἦν καὶ ἡ πρὸς ἐκεῖνον ἐντολὴ περὶ
 τοῦ φυτοῦ γενομένη, καὶ συνεβάλλετο τὰ κατ' ἐκεῖνον εἰς
 σύστασιν τῶν περὶ τοῦ νόμου λόγων.

VII.
v. 8.

Ἀφορμὴν δὲ λαβεῦσα ἡ ἀμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς.

Ὑποδείγματι κέχρηται τοῖς περὶ τὸν Ἀδὰμ, ἐπεὶ κακῆνος προκειμένων ἐπὶ τοῦ παραδείσου τῶν φυτῶν, ἀθεῶς ἀπάντων μεταλαμβάνειν ἐδύνατο, εἰ μὴ νόμος αὐτῷ τις περὶ ἀποχῆς ἔτυχε δοθεὶς, καὶ οὐκ ἦν ἀμάρτημα τὸ μετὰ τῶν λοιπῶν βουληθέντα κακείνου φαγεῖν· ἐπειδὴ δὲ ἐντολὴν ἐδέξατο ἀποσχέσθαι τοῦ φυτοῦ τῆς βρώσεως, ἐπιθυμίας μὲν τις ἐνῆν αὐτῷ τῆς μεταλήψεως ὡς εἰκὸς τοῦ καρποῦ, ἐκωλύετο δὲ ὁμως ὑπὸ τῆς ἐντολῆς, ἀμάρτημα εἶναι τὸ φαγεῖν τῶν ἀπηγορευμένων ἠγούμενος· ἐντεῦθεν ἡ ἀμαρτία πάροδον ἔσχεν, τῆς μὲν ἐντολῆς ἐπεχούσης τὴν βρώσιν, τοῦ δὲ Ἀδὰμ οὐ πρὸς τὴν ἀξιοπιστίαν τῆς ἐντολῆς βουληθέντος ἰδεῖν, ἀλλὰ πιστωθέντος μὲν τοῦ ἐπιβούλου τοῖς λόγοις, ὅλου δὲ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ φαγεῖν γεγονότος· καὶ οὐ μόνον ἀφορμὴ τῆς ἀμαρτίας ἐντεῦθεν ἐγένετο· ἀλλὰ γὰρ ἔτι κακῆνον ἐμάθομεν, ὡς οὐκ ἀπάτη ταῖς ἐπιθυμίαις προσῆκεν ἔπεσθαι ἡμᾶς, δοκιμάζοντες δὲ ἅ χρῆ ποιεῖν τῶν ἐτέρων ἀπέχεσθαι· οἷς οὐκ ἐμμένοντες, δῆλοι πάντως ἐσμὲν ἀμαρτάνοντες· ὥστε οὐ κατ' ἐκείνο μόνον ἡ ἀμαρτία τὴν πάροδον ἔσχε διὰ τῆς ἐντολῆς, καθὸ τοῦ φυτοῦ μετελήφαμεν, ἀλλὰ γὰρ καὶ ὅτι μὴ πάσαις ἔπεσθαι ταῖς ἐπιθυμίαις ἀπλῶς ἐντεῦθεν μανθάνοντες ἡμαρτάνομεν, τὰ τῆς ἐπιθυμίας παρὰ τὸ θεῶν πληροῦν ἐπειχόμενοι· τοῦτο γὰρ λέγει τὸ κατηγοράσατο ἐν ἐμοὶ πᾶσαν ἐπιθυμίαν, ἀντὶ τοῦ παντός ἀμαρτήματος ἀπὸ τινος ἐπιθυμίας τικτομένου· ἐντεῦθεν ἡ ἀρχὴ γέγονεν ἡμῖν, ἅτε δὴ τῆς διακρίσεως τὰς ἀφορμὰς δεξαμένης ἐντεῦθεν· οὕτω καὶ ἐν τοῖς ἀνωτέροις τὸ τὴν ἐπιθυμίαν οὐκ ἤθειν, εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν οὐκ ἐπιθυμήσεις, ἀντὶ τοῦ οὐκ ἂν ἤθειν οἷς οὐ θεῖ τί ποιεῖν τῶν

ἐν ἐπιθυμίᾳ κειμένων, εἰ μὴ νόμος ἦν ὁ τοῦτο διορίζων VII.
 ἡμῖν· καὶ γὰρ τὸ ἐν ἐμοὶ ὅτε λέγει, τὸ κοινὸν λέγει τῶν
 ἀνθρώπων, καὶ τὰς τοῦ Ἀδάμ εἰς ἀπόδειξιν κέχρηται τῶν
 κοινῶν· ὅθεν ἐπὶ τοῦ οἰκείου κακῆϊνο λέγει προσώπου, διὰ
 πάντων δεῖξαι βουλόμενος, ὅτι ἀναγκαίως μὲν κατὰ τὸν
 παρόντα βίον, νόμοις πολιτευόμεθα· ὑφ' ὧν ἡ ἔμφυτος ἀνα-
 κινεῖται διάκρισις, παιδευμένων ὧν τε ἀπέχεσθαι καὶ ἄ-
 ποιεῖν προσήκει· ὡσεὶ καὶ τὸ λογικὸν ἐν ἡμῖν ἐνεργὸν εἶναι·
 χρεία δὲ τῆς μελλούσης ἡμῖν καταστάσεως, ἐν ἣ ἡ γεγο-
 νότες, τὰ φαινόμενα ἡμῖν καλὰ, ταῦτα καὶ ποιῆσαι δυ-
 ησόμεθα ῥαδίως· ὅθεν τῆς οἰκείας ἐχόμενος ἀκολουθίας,
 καὶ τοῦ δεικνύουαι ὡς οὐδ' ἂν τις ἦν ἐν ἡμῖν διάκρισις τοῦ
 τε καλοῦ καὶ τοῦ χείρονος, οὐδὲ ἀμαρτίας ἐπίγνωσις εἰ μὴ
 νόμος ταῦτα διόριστο παρ' ἡμῖν, ἀλόγων δὲ δίκην τὸ προσ-
 τυχὸν ποιεῖν ἅπαν ἐμέλλομεν, ἐπάγει· χωρὶς γὰρ νόμου
 ἀμαρτία νεκρά· οὐδ' ἂν ἐνεργηθεῖη φησὶν ἀμάρτημα, μὴ νό-
 μω διωρισμένον· διὰ τί; ὅτι οὐχ' ἡ πρᾶξις ἀμάρτημα ἀπλῶς,
 ἀλλὰ τὸ εἰδὸτα ὧν ἀπέχεσθαι προσήκει, ποιεῖν τί παρὰ
 τὰ ἐγνωσμένα καλῶς ἔχειν.

Πάλιν ἐπὶ τὸ παράδειγμα χωρεῖ εἰς τὴν τοῦ προκειμέ- v. 9.
 νου πίστωσιν, καὶ φησὶν· ἐγὼ δὲ ἔζων χωρὶς νόμου ποτέ·
 περὶ τοῦ Ἀδάμ λέγων· ὡς ἂν ὅτε εὐθύς ἐγένετο ἔξω νό-
 μου τυγχάνουτος, πρὶν ἢ δεῖξασθαι παρὰ τοῦ Θεοῦ τῆς ἀπο-
 χῆς τοῦ φυτοῦ τὸ ἐπίταγμα· δῆλον γὰρ ὡς ἐγένετο πρό-
 τερον, εἶτα τὴν ἐντολὴν ἐδέξατο ὑστερον· ὅθεν ἐπάγει· ἐλ-
 θούσης δὲ τῆς ἐντολῆς, ἡ ἀμαρτία ἀνέζησεν· ἐγὼ δὲ ἀπέ-
 θανον· καὶ εὐρέθη μοι ἡ ἐντολὴ ἢ εἰς ζωὴν, αὕτη εἰς θά-
 νατον· ἐπειδὴ δὲ, φησὶν, ὁ Θεὸς τὸν περὶ τοῦ φυτοῦ δέδω-
 κε νόμον, καὶ διάκρισις ἐγένετο δύο πραγμάτων· ἡ μὲν ἀμαρ-

VII. τία παρείδουσιν ἔσχεν· ἐγὼ δέ με τάναντία ποιήσας τῆς τῷ Θεῷ δεδομένοις θανάτῳ κατεκρίθην· γέγονέ τε ἡμῖν λοιπὸν θανάτου παρεκτικὸς ὁ παρὰ τοῦ Θεοῦ τεθειὲς νόμος, ἐπὶ τῷ ζῆσαι πεισθέντας αὐτῷ· ὁ γὰρ τοι μακάριος Παῦλος, ἐλήλυθε μὲν ἐπὶ τούτους ἀπὸ τοῦ νόμου τοὺς λόγους, δεῖξαι βεβυλόμενος ὡς εὖ φαῦλεν αὐτὸν ἡγεῖται· καινῶς δὲ λοιπὸν περὶ τῆς τοῦ νόμου φύσεως διαλέγεται, τὸ

v. 12. χρεῖωδες αὐτοῦ καὶ ὠφέλιμον διδάσκων· ὅθεν καὶ τῆς πρὸς τὸν Ἀδὰμ μέμνηται ἐντολῆς, ἐπειδὴ ἀρχὴ νόμου τῆς ἀνθρώποις ἐκείνος ἐγένετο· καὶ συμπλέκων ἀμφοτέρω, ἐπάγει ὥστε ὁ μὲν νόμος ἅγιος καὶ ἡ ἐντολὴ ἁγία καὶ δικαία καὶ ἀγαθὴ· ἵνα εἴπῃ, ὅτι ἀμφοτέρω τῶν ἀγαθῶν ὠφέλιμα· καλῶς δὲ ἐπὶ τῆς ἐντολῆς πλείοσι ἐχρήσατο τῆς ἐπαίνου, ἅτε δὴ καὶ τῆς δόσεως οὐκ ἐπ' ἀναγκάεις κατὰ τὸ πρόχειρον δοξάσης δεδόσθαι, καὶ θανάτου παρεκτικῆς ἅπασιν γενομένης· ἐκάλεσε δὲ αὐτὴν ἁγίαν μὲν ὡς τὰς ἀφορμὰς παρέχουσαν τῆς τε τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ διακρίσεως, καὶ τὸ κρεῖττον ἀπὸ τοῦ χείρονος ἀφρρίζουσαν· δικαίαν δὲ ὡς ἀναγκάειως μετὰ τὸ δεῖξαι τὸ καλὸν, ἐπάγουσαν τῷ παραβάτῳ τὴν τιμωρίαν· ἀλλὰ καὶ ἀγαθὴν, ὡς καλῶν παρεκτικὴν, τὸ τε παρέχειν τὴν διάγνωσιν, καὶ τὸ μείζονα πειθόμενοις ὑπισχνέσθαι καλά.

v. 14. Οἶδαμεν γὰρ ὅτι ὁ νόμος πνευματικὸς ἐστίν.

Τὸ πνευματικὸς, ἀντὶ τοῦ ὠφελεῖν καὶ παιδεύειν ἃ θεῶν δυνάμενος τὴν ψυχὴν· τὸ δὲ σαρκικὸς, ἀντὶ τοῦ θνητοῦ, καὶ διὰ τοῦτο πολλὴν περὶ τὸ ἁμαρτάνειν ἔχων ῥοπήν· τοῦτο γὰρ λέγει τὸ πεπραμένον ὑπὸ τῆν ἁμαρτίαν, ἐπειδήπερ ἡ πράσις, δοῦλον πάντως ποιῆι τὸν πεπραμένον ὑπὸ τῆν τῆς ὑπηρεσίας καθιστάμενον ἀνάγκην· ὡς ἂν εὖτω καὶ ἡμῶν διὰ

τῆς θνητότητος, εἰς τὴν τοῦ ἁμαρτάνειν ἐτοιμότητα κατα- VII.
 σάντων· βούλεται γὰρ εἰπεῖν ὅτι καλὸς μὲν ὁ νόμος· παι-
 δεύει γὰρ τὴν ψυχὴν, τίνα μὲν ἀγαπᾶν, τίνα δὲ ἀπο-
 στρέφασθαι προσήκει, καὶ τὸ πάντων προτιμᾶν τῶν θεῶν
 τὸ βούλημα· ὄφελος δὲ ἐμοὶ πρὸς τὸ ἀπηλλάχθαι τῆς ἁμαρ-
 τίας, ἐντεῦθεν εὐ γίνεται· θνητὸς γὰρ ὢν τὴν φύσιν, καὶ
 πολλὴν διὰ τούτου περὶ τὸ ἁμαρτάνειν τὴν εὐκολίαν δεξά-
 μενος, ἀπηλλάχθαι τοῦ πταίειν εὐ δύναμαι, καὶ μυριάκις
 ἂ προσήκει διὰ τοῦ νόμου παιδεύομεν τὴν ψυχὴν.

Καὶ τοῦτο μὲν νόμου φησὶ τὸ χρήσιμον δείκνυται, ἀφ' v. 18.
 ὧν εὐδενὶ τῶν πραττομένων ἀρέσκουμαι· ὁμολογῶ γὰρ ἄτο-
 πα εἶναι καὶ μυριάκις αὐτὰ διαπραττωμαι, τὸ πεπαιθεῦ-
 σθαι τοῦτο ὑπὸ τοῦ νόμου φαίνεται δὲ ἡ τῆς ἁμαρτίας
 ἰσχὺς οὕτω μου διὰ τὴν θνητότητα κρατοῦσα, ὡς καὶ ἄκου-
 τα πολλάκις ἐπὶ τὴν τῶν ἀτόπων καταφέρεισθαι πρᾶξιν· καὶ
 τὸ αὐτὸ πάλιν· οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκῆ ἐν ἐμοὶ, τοὔτεστιν
 ἐν τῇ σαρκί μου, τὸ ἀγαθόν· καὶ γὰρ ἐπίσαμαι, φησὶν,
 ὅτι ὅσον ἐπὶ τῇ σαρκί, θνητὴν ἐχούσῃ τὴν φύσιν, εὐδὲν
 τῶν εἰς ἀρετὴν συντελούντων πρᾶξθῆναι δύναται· ἡ μὲν
 γὰρ θνητότης τῶν παρόντων ἐφίεσθαι μόνον ἡμῶν παρα-
 σκευάζει· ἐκ δὲ τῆς περὶ ταῦτα σπουδῆς, ἁμαρτήματα τί-
 κτεται μᾶλλον· κατορθῶσαι δὲ ἀρετὴν εἰς ἄκρον οὐδαμῶς
 οἶόν τε μὴ τῶν παρόντων ὑπερορῶντα, κρείττονι λογισμῷ
 ἀθανάτων ἐφιέμενον πραγμάτων.

Ἐπιμένων τοῖς αὐτοῖς, εὐ γὰρ ὁ θεῶν φησὶ ποιῶ ἀγα- v. 19.
 θόν, ἀλλ' ὁ οὐ θέλω κακόν, τοῦτο πράσσω· εἰ δὲ ὁ οὐ θέλω,
 τοῦτο ποιῶ, οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτὸ, ἀλλ' ἡ οἰκοῦ-
 σα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία· τὸ γὰρ αὐτὸ κἀνταῦθα λέγει ὅτι τῇ
 μὲν ψυχῇ αἰροῦμαι τὸ καλόν, ὑπὸ τοῦ νόμου παιδευόμε-

VII. νος ἂ θεῖ· παιῶ δὲ οὐχ ἂ βούλομαι πολλάκις, ἀλλὰ ἂ μὴ βούλομαι μᾶλλον· βούλομαι μὲν γὰρ τὰ τοῖς θεῖαις νόμοις ἀκόλουθα· πράττω δὲ τᾶναντία, ὧν ἐπίσταμαί τε καὶ βούλομαι καλῶν· ὡς ἐντεῦθεν τῆς ἀμαρτίας φαίνεσθαι τὴν ἰσχὺν, ἣν κατ' ἐμοῦ διὰ τῆς θνητότητος ἐπεκλήσατο, εἴπερ δὴ καὶ παρὰ γνώμην ἐπὶ τὴν οἰκίαν με καθέλκειν δύναται πράξιν· τὸ γὰρ οὐκ ἐγὼ κατεργάζομαι ἀνωτέρω, κἀνταῦθα λέγει τὸ παρὰ γνώμην· διὰ πάντων δὲ τούτων, ἀπὸ τοῦ εἶδαιμεν γὰρ ὅτι ὁ νόμος πνευματικός ἐστι, βούλεται εἰπεῖν, ὅτι καλὸς μὲν ὁ νόμος παιδεύων ἂ θεῖ τὴν ψυχὴν, καὶ τούτου γε ἕνεκεν σφόδρα χρήσιμος, ἐγὼ δὲ διὰ τῆς θνητότητος πολλὴν περὶ τὸ ἀμαρτάνειν τὴν εὐβουλίαν δεξάμενος, ἀπηλλάχθαι τοῦ πταίειν διὰ τῆς τοῦ λόγου διδασκαλίας οὐ δύναμαι· πολλὴν μὲν γὰρ ἔχει τὴν ἰσχὺν ὁ νόμος ἐν τῇ τῆς ψυχῆς διδασκαλίᾳ· καὶ τοῦτο θῆλον ἐξ ὧν ἀκριβῆς ἔγκειται ἡμῖν ἢ τε τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ διάκρισις· οὐδὲ πώποτε γούν ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἀμαρτημάτων, τὸ εἶδέναι τοῦτο ἀπεβάλομεν, τῶναντίον δὲ καὶ μυρία πταίοντες· τοῦ γούν εἶδέναι τῆς ἀμαρτίας τὴν φαυλότητα ἐκτὸς οὐ γεγόναμεν· οὐ μὴν ἀφελεῖν ἡμῶν τὸ ἀμαρτάνειν δεδύνηται, τῆς θνητότητος πολλὴν τούτου τὴν εὐκολίαν ἡμῖν ἐργασαμένης· ἀλλὰ κἀν σφόδρα διὰ τῆς οἰκείας διδασκαλίας πολλὴν τοῦ προσήκοντος ἐνεργάσθαι τὴν διάθεσιν, ἄκουτες καὶ ὡς οὐκ ἴσμεν πολλάκις εἰς τὴν τῶν ἀτόπων ὑποφερόμεθα πράξιν.

v. 21. Εὐρίσκω ἄρα τὸν νόμον τῷ θέλοντι ἐμοὶ παιεῖν καλὸν,
ὅτι ἐμοὶ τὸ κακὸν παράκειται.

Κατὰ διαίρεσιν ἀναγνωστέον, εὐρίσκω ἄρα τὸν νόμον ἐμοὶ τῷ θέλοντι παιεῖν τὸ καλὸν, εἶτα ἐξῆς ὅτι ἐμοὶ τὸ

κακὸν παράκειται· ἕκαστον γὰρ αὐτῶν ἰδίᾳ τελείον καὶ ἀπρη- VII.
 τισμένην ἔχει τὴν ἔννοιαν, τὸ μὲν τῷ θελοῦντι ἐμοὶ κατὰ
 τὴν ψυχὴν λέγοντες, τὸ δὲ ὅτι ἐμοὶ τὸ κακὸν παράκειται
 κατὰ τὴν σάρκα· λέγει γὰρ ὅτι κατὰ μὲν τὴν ψυχὴν, χρή-
 σιμος ὁ νόμος, παιδεύων αὐτὴν ἐφίεσθαι τοῦ καλοῦ, ἀπο-
 στρέφειν δὲ τὸ κακόν· τὴν περὶ τὸ ἀμαρτάνειν δὲ ἡμῶν
 εὐκολίαν οὐδαμῶς δύναται ἀφελεῖν, ἢ τις ἀπὸ τῆς θνη-
 τότητος ἐνεγένετο.

Συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ.

v. 22.

Σφόδρα μὲν γὰρ ἐπὶ ταῖς τοῦ θεοῦ νόμοις ἤδομαι φησὶ
 τὴν ψυχὴν, ἐπαινῶν τε αὐτούς, καὶ περὶ πολλοῦ ποιούμε-
 νος· ἀντιπράττουσα δὲ ἀμαρτία τῷ βουλήματι τῆς ψυχῆς,
 διὰ πάντων ὡς εἰπεῖν τῶν μελῶν ἐπὶ τὴν ἑαυτῆς μεθέλ-
 κει πρᾶξιν· καὶ καλῶς εἶπεν ἐν ταῖς μέλεσιν, ἐπειδὴ πο-
 λυτρόπος ἡ ἀμαρτία διὰ πάντων ἐπιτηθεύεσθαι φύσιν ἔχου-
 σα τῶν μελῶν· τὰ μὲν γὰρ δι' ὀφθαλμῶν, τὰ δὲ διὰ γλώτ-
 τος, τὰ δὲ ἐτέρως ἀμαρτάνομεν· θαυμάσαι δὲ ἄξιον ἐν-
 ταῦθα τοὺς διαπερήσαντας, πότερον τρεῖς ἢ τέσσαρας νό-
 μους ὁ ἀπόστολος βούλεται λέγειν, θήλης εὐσεύς καὶ ἀπο-
 λύτου τῆς διανοίας· ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰπεῖν τὴν ἀμαρτίαν, νό-
 μον εἶπεν ἀμαρτίας, οὐδὲν ἄλλοίτερον λέγων, κατὰ τι δὲ
 αὐτὸ οἰκείου τεθεικῶς ἰδίωμα· οὕτω καὶ ἐν ταῖς ἀνωτέρω λέ-
 γει, ὁ διὰ νόμου πίστεως· καὶ μετὰ βραχέα δὲ· ὁ γὰρ νό-
 μος τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς, ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν τὸ πνεῦμα
 τῆς ζωῆς· ἐπειδὴ γὰρ σκοπὸς ἔστι νόμου παντός, ἰδίως ἐφ'
 ἕκαστου τὸ τοῦ νόμου προσίδησιν ὄνομα· ἵνα εἴπῃ τὸν σκο-
 πὸν τοῦ πράγματος, περὶ οὗπερ ἂν λέγῃ, αὐτὸ τὸ πρᾶγ-
 μα καὶ οὐχ' ἕτερον λέγων.

VII.
v. 25.

Τῷ μὲν νῦν δουλεύω νόμῳ Θεοῦ.

Τῇ μὲν γὰρ ψυχῇ, φησὶν, αἰρούμαι τὰ δοκῶντα τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ, ὑπὸ δὲ τῆς θνητότητος ἐπὶ τὴν ἁμαρτίαν καθέλκομαι· ἀλλ' ἀπηλλάγμεθα τούτων ἀπάντων, καὶ τιμωρίας ἀπάσης κατέστημεν ἑκτός, οἱ διὰ τῆς ἐπὶ τὸν Χριστὸν πίστεως, ἔξω γενόμενοι τῆς θνητότητος καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν ζῆν· τοῖς γὰρ θνητοῖς, καὶ τὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον ῥοπήν δεχομένοις, ἀναγκάσιος ὁ νόμος, ἀπέργων τοῦ χείρονος· ἀθανάτοις δὲ καὶ ἀτρέπτοις γεγυνοῦσι, περιττὸς ἔξ ἀνάγκης καθέστηκεν.

Cap. VIII.
v. 2.

Ὁ γὰρ νόμος τοῦ πνεύματος.

Τῇ τοῦ πνεύματος μετεσθία τὴν ἀνάστασιν γίνεσθαι ὁ ἀπόστολὸς φησὶ· σπείρεται γὰρ φησὶ σῶμα ψυχικόν, ἐγείρεται σῶμα πνευματικόν, ὡς ἂν αὐτῷ τότε κρατῶντος ἡμᾶς ἐν ἀφθαρσίᾳ τε καὶ ἀτρέπτοτητι· πνεῦμα οὖν αὐτὸ ζωῆς καλεῖ, ὡς ἂν τῆς ἀθανάτου ζωῆς παρεκτικόν ἦς τότε τευξόμεθα· τὸ τρίτον πνεῦμα, φησὶ, τὸ ἐπ' ἐλπίδι τῆς ἀθανασίας ἡμῖν δεδομένον, οὗ τὴν ἀπόλαυσιν ἢ ἐπὶ τὸν Χριστὸν πίσις παρέσχηκεν ἡμῖν, ἀπήλλαξέ με τοῦ τε θανάτου καὶ τῆς ἁμαρτίας· δῆλον δὲ ὅτι ἀπὸ τῶν μελλόντων ποιεῖται τὴν ἀπόδειξιν τῶν διὰ Χριστοῦ παρασχεθέντων ἡμῖν, ὅτε ἐπὶ τῶν πραγμάτων τὴν ἔμβασιν λήψεται· ἐπεὶ καὶ ἡ τοῦ θανάτου ἐλευθερία τότε ἡμῖν προσγενήσεται, οὐκ ἀνισαμένοις μόνον, ἀλλὰ γὰρ καὶ ἀθανάτου ζωῆς ἀξιουμένοις· τότε δὲ καὶ τῆς ἁμαρτίας ἀπαλλαττόμεθα· τότε ἀτρέπτοι γεγυνοῦτες τῇ τοῦ πνεύματος χάριτι, ἁμαρτεῖν οὐκ ἐπιδεχόμεθα· κατὰ γὰρ τὰ τὸν παρόντα βίον πρόδηλον ὡς θνητοὶ τε ἴσμεν, καὶ ὑπὸ τὴν τῆς ἁμαρτίας ἐνόχλησιν κείμεθα.

Τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ νόμου ἐν ᾧ ἠσθένει
διὰ τῆς σαρκός.

VIII.
v. 3.

Ὁ μὲν οὖν νόμος, εἰ καὶ τὴν ψυχὴν ὠφελεῖ, φησὶν, ἀλλὰ τῇ κατορθώσει τῆς ἀρετῆς ἀτυοῶν ἐφαίνετο, ἀντιπραττούσης αὐτῷ τῆς θνητότητος, καὶ πολλὴν τῆς ἁμαρτίας τὴν ἐνόχλησιν ἡμῖν ἐνεργαζομένης· ὁ δὲ γε υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐν ταύτῃ γεγονώς τῇ φύσει τῇ θνητῇ, καὶ ἁμαρτίαις ὑποκειμένη, οὐχ' ἐτέρου ἕνεκεν, ἀλλ' ἢ ὡς ἀφελεῖν αὐτῆς τὴν ἁμαρτίαν, ἀνείλε τὸ ἐνεῖναι δοκοῦν αὐτῇ κῦρος τῆς ἁμαρτίας, ἀφελῶν μὲν αὐτῆς τὴν θνητότητα, συνανελῶν δὲ αὐτῇ καὶ τῆς ἁμαρτίας τὴν ἐνόχλησιν· ὡς λοιπὸν τοῦ νόμου τὸν σκοπὸν καὶ τὸ βούλημα ἐν ἡμῖν πληροῦσθαι τοῖς ἀπηλλαγμένοις μὲν τῆς θνητότητος, ἐν ἀθανασίᾳ δὲ καθεστῶσιν· ὁ γὰρ οὐκ ἴσχυσε ποιεῖν ἐν ἡμῖν ὁ νόμος ὅτε ἔτι θνητοὶ τὴν φύσιν ὦμεν, καὶ τοι γὰρ πλεῖστα περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἁμαρτάνειν διαλεγόμενος, τοῦτο ἡμῖν ἐν τῇ τῆς θνητότητος ἀφαιρέσει προσεγένετο, οὐδὲ μίαν ἐνόχλησιν ἁμαρτίας δυναμένοις ὑπομένειν, ἐπειδὴν ἅπαξ τὴν φύσιν ἀθάναται γενώμεθα.

Ἀπεντεύθει λοιπὸν διὰ πλείονων λέγει, ὅτι τοῖς μὲν v. 4. θνητοῖς, τὸ ἁμαρτάνειν ἔπεται πάντως· ἀθάνατοι δὲ γεγονότες, ἀπηλλάγημεθα τούτου· ὥστε κατὰ παράθεσιν φανῆναι τὰ κατὰ Χριστὸν πλεῖστον ὑπερέχοντα τοῦ νόμου, εἴπερ ἐκεῖνος μὲν ἀφελεῖν τὸν θάνατον οὐκ ἠδύνατο, καὶ ἀνάγκη πᾶσα ἦν κρατεῖν ἐν ἡμῖν τὴν ἁμαρτίαν, καὶ μυστήριας ἐπαιδεύετο ἡ ψυχὴ τὸ θέον· ὁ δὲ γε Χριστὸς τὸν τε θάνατον ἀφείλε, καὶ τὴν ἐνούσαν ἡμῖν τῆς ἁμαρτίας ἐνόχλησιν συνανεῖλε τῷ θανάτῳ· ἤρξατο μὲν οὖν ἀπὸ τοῦ, δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστεως, εὐερίην ἔχομεν πρὸς τὸν Θεόν

VIII. διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῶν διὰ τοῦ Χριστοῦ παρασχεθέντων ἡμῖν ἐξηγήσθαι τὸ μέγεθος σὺν πολλαῖς ἑτέροις, παραθέσει τῇ πρὸς τὸν νόμον δεῖξας αὐτῶν τὴν ὑπεροχὴν· ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν τῶν ἀνακυπτόντων ζητημάτων ἐτράπη λύσειν, ἀπολογησάμενος ὑπὲρ αὐτῶν, ὡς ἐν ταῖς προκειμέναις δέδεικται ἡμῖν σαφέστερον· καὶ ὁ καὶ ὑπὲρ τοῦ ἁμαρτίας ποικτικὸν λέγειν τὸν νόμον, ἔδειξε μὲν αὐτῷ τὸ χρήσιμον ἀναγκάως· καὶ τοῦτο δὲ ἐν ταῖς ἀρτίως ἐρμηνεύσει σαφέστερον δεδηλώκαμεν· πάλιν δὲ κατὰ παράθεσιν τοῦ νόμου λέγων τῶν διὰ τοῦ Χριστοῦ τὸ μέγεθος, ἐπὶ τὸν τῶν πρώτων ζητημάτων ἀνατρέχει λόγον, καὶ τὸ δεικνύει ὡς μεγίστων ἡμῖν ἀγαθῶν ὁ Χριστὸς ἐγένετο πρόξενος· οὐπερ ἕνεκεν κἀνταῦθα βούλεται διὰ πολλῶν δεικνύειν, ὅτι τῇ μὲν θνητότητι τὸ ἁμαρτάνειν ἔπεται· ἀθάναται δὲ γεγονότες, ἀπηλλάγημεθα τούτου· διὸ φησὶν, οἱ γὰρ κατὰ σὰρκα ὄντες, τὰ τῆς σαρκὸς φρουοῦσι, καὶ τὰ ἐξῆς· τοῦτο λέγει ὅτι οἱ μὲν θνητοὶ τὴν φύσιν, ἀναγκάως πλείστην τοῦ ἁμαρτάνειν τὴν ἐνόχλησιν ὑπομένουσι· τί γὰρ ἂν καὶ βουλεύσαιτο ἀθάνατον φύσις θνητῆ; εἰ δὲ καὶ τις ἐστὶν ἐν ἡμῖν ἀρετὴ, οὐ τῆς σαρκὸς ἐστὶν αὕτη, ἀλλὰ τοῦ φρονήματος τῆς ψυχῆς, ἐπειδὴν ἀνωτέρα γένηται τῶν παρόντων· οἱ μὲν τοι τοῦ πνεύματος ἤδη μετεσχηκότες, κρείττονα τούτων ἔχουσι τὸν λογισμὸν, ἀθάνατοὶ γεγονότες τὴν φύσιν, καὶ πάσης τῆς ἀπὸ τῶν χειρόνων ἐνοχλήσεως ἀπηλλαγμένοι· τοῦτο γὰρ λέγει τὸ εἰρήνην· ἐπειδὴ ἐν ταῖς ἀνωτέροις παρὰ ταῖς τὴν φύσιν θνηταῖς πόλεμον εἶναι ἔφη, τῆς ἁμαρτίας ἀντιπραϊτούσης τῇ βουλήματι τῆς ψυχῆς· εἰρήνην ἐνταῦθα λέγων τὸ ἀφαιρῆσθαι τῆς ἁμαρτίας τὴν ἐνόχλησιν.

Εἰ δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐγείραντος Χριστὸν Ἰησοῦν
οἰκεῖ ἐν ὑμῖν.

VIII.
V. II.

Προειπὼν πνεῦμα Χριστοῦ, πάλιν φησὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐγείραντος Χριστὸν οἰκεῖ ἐν ὑμῖν, ἐπαναγαγὼν ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τὸν πατέρα· οὐδὲν ἕτερον, ἀλλ' ἢ σαφῶς διδάσκων, ὅτι ἐκ τοῦ υἱοῦ καὶ τὸ πνεῦμα (1) οὐκ ἀλλότριον τῆς πατρικῆς θεότητός ἐστι· καὶ οἷς μία ἡ ἐνέργεια, τούτοις πάντως καὶ ἡ οὐσία τῷ πατρὶ συναίθδιος· ἀκολουθῶς μὲν ται ἐνικησαντος πνεύματος ἀγίου καὶ τῆς ἀμαρτίας νεκρωθείσης, ἔπεσθαι ταῖς ἀγωνιζομένοις τὰ ἔπαθλα φησὶν, ὧν πρῶτον καὶ μέγιστον ἦν ἡ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις.

Ὅσοι γὰρ πνεύματι Θεοῦ ἄγονται, οὗτοι
εἰσὶν υἱοὶ Θεοῦ.

v. 14.

Δῆλον οὖν ὅτι οἱ ταιούτοι τὴν μακαρίαν ζωὴν παρὰ τῷ ἑαυτῶν πατρὶ ζήσονται.

Οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δουλείας πάλιν εἰς φόβον,
ἀλλ' ἐλάβετε πνεῦμα υἱοθεσίας.

v. 15.

Τὸ πάλιν ὡς πρὸς τὸ δουλείας ἀπέδωκεν· ἀναγνωστῶν οὖν οὕτως· οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα· εἶτα διασῆσαντα ἐπαγαγεῖν χρῆ, δουλείας πάλιν εἰς φόβον· περὶ γὰρ τῶν ἐν νόμῳ λέγει καὶ ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας, ὅτι μία μὲν ἀπὸ ἄρουρ Σινᾶ εἰς δουλείαν γεννώσα δούλους τοὺς ἐν νόμῳ, παραθέσει τῶν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος καλῶν, ἐπειδὴ οὗτοι μὲν ὑπὸ προστάγματα ὄντες, ἢ παραβαίνοντες ἐτιμωροῦντο, ἢ φυλάττοντες ἐπαινοῦντο, ὅπερ οὖν τῶν δούλων ἰδίον εἶναι συμβέβηκεν· ἐκεῖνοι δὲ χάριτι τοῦ δεσπότου τῶν μελλόντων

(1) Animadvertite testimonium satis, ut spero, evidens de processione Spiritus sancti etiam a Filio, praesertim si conferas aliud Nysseni a me editum Script. vet. T. VII. p. 6.

VIII. ἀγαθῶν κομιζόμενοι τὴν ἀπόλαυσιν, οὐδὲ μίαν ἔτι μεταβολὴν ὑφορῶνται, ἕπερ οὖν ὑπάρχει ταῖς τέκνοις ἐκ τῶν πατέρων ἕδος· ὡσπερ γὰρ ἐν τῇ πρὸς Τιμόθεον λέγει· οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δειλίας· οὐχ' ὡς ὄντος δειλίας πνεῦμα, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ταῦτα ἐμπαιεῖν τὸ πνεῦμα φύσιν ἔχει οὕτως ἐνταῦθα· οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δειλίας, πάλιν εἰς φόβον, ἀντὶ τοῦ πνεύματος μετεσχῆκατε, οὐχ' ἵνα πάλιν ὑπὸ δουλείαν ἦτε καὶ φόβον κατὰ τοὺς ἐν νόμῳ· ταῦτα γὰρ ἐνεῖναι ταῖς παντελῆ τοῦ πνεύματος δεξαμένοις τὴν χάριν οὐχ' αἴον τε· ἐλάβετε πνεῦμα υἱοῦς ἐργαζόμενον Θεοῦ, ὅθεν καλεῖν πατέρα τὸν Θεὸν προαγομέθα· δῆλον γὰρ ὅτι κατὰ τὴν τοῦ κυρίου παράδοσιν, τὴν πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν ταῖς οὐρανοῖς, ἐκάλουν πατέρα τὸν Θεὸν οἱ τοῦ βαπτίσματος ἡξιωμένοι· καλῶς δὲ τὸ ἀββᾶ ὁ πατήρ, ἐπειδὴ τῶν νηπίων ἰδίου ἐσι τὸ ἀββᾶ καλεῖν τοὺς πατέρας· νήπιοι δὲ ἔτι κατὰ τὸν παρόντα βίον ἦσαν, οἱ διὰ τοῦ βαπτίσματος ἡξιωμένοι τῆς υἰότητος, τὴν τελείαν καὶ ἀληθῆ ἐπὶ τοῦ μέλλοντος προσδοκῶντες αἰῶνος· τὸ οὖν ἀββᾶ ὁ πατήρ τέθεικε, τὸ μὲν εἰς μῆνυσιν τῆς προσδοκωμένης τελειότητος, τὸ δὲ σύμβολον τῆς παρούσης καταστάσεως, ἐν ἣ νηπίων δίκην, οὐχ' ὀλοτελῆ τῆς μετουσίας τῶν ἀγαθῶν κομισάμενοι τὴν ἀπόλαυσιν περιέμενον, τὸ ποτὲ αὐταῖς προσέσεσθαι κἀκεῖνα ταῖς νῦν ἐπαγγελίας ἀκολουθῶν.

v. 16. Αὐτὸ τὸ πνεῦμα συμμαρτυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν.

Αὐτὸ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον συμμαρτυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν, ὅτι πνευματικῶς διάγομεν· διὸ καὶ ἐσμεν τέκνα πνεῦμα Θεοῦ· ἐὰν οὖν συμπάσχωμεν τῷ Χριστῷ, τούτέστιν ἐὰν τὰ αὐτὰ πάσχειν αἰρησώμεθα, ἅπερ ὁ Χριστὸς τὴν ἀληθεῖαν πρεσβεύων ἔπαθεν ἐκὼν, ἐὰν διωκόμενοι καρτερώμεν,

καὶ ὅσα ὅμοια πάσχουμεν ὑπὲρ εὐσεβείας, συνδοξασθησόμεθα αὐτῷ ἐν τῷ γενέσθαι τέκνα Θεοῦ καὶ συγκληρονόμοι Χριστοῦ· τίς δὲ ἡ κληρονομία, προεῖρηται ὀπίσω, ἔνθα ὁ λόγος ἦν περὶ τοῦ, εἰ γὰρ οἱ ἐκ νόμου κληρονόμοι, κενύονται ἡ πίστις.

Τὸ λογιζομαι ἀντὶ τοῦ λογισμῷ προσήκοντι πέπεισμαι v. 18.
 τοῦτο οὕτως ἔχει· ὡς τὸ, λογιζόμεθα οὖν πίστει δικαιοῦσθαι ἄνθρωπον χωρὶς ἔργων νόμου.

Ἡ γὰρ ἀποκαταδικία τῆς κτίσεως. v. 19.

Καταδοκεῖν λέγεται τὸ ἐλπίζειν, ἀποκαταδοκεῖν δὲ τὸ ἀπελπίζειν· ὁ τοίνυν λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· ἐν σῶμα τὴν σύμπασαν κτίσιν ἐποίησεν ὁ Θεός, ὅθεν καὶ κόσμος λέγεται πάντα, εἴτε ὄρατά, εἴτε ἀόρατα· ὡς ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ φησὶν, ὅτι θεάτρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις· ἐπειδὴ τοίνυν διαφορὰ τίς ἐστιν ἐν αὐταῖς, τὸ τὰ μὲν εἶναι ὄρατά, τὰ δὲ ἀόρατα, βυβλόμενος εἰς ἐν τὰ πάντα συνῆφθαι, πεποίηκε τὸν ἄνθρωπον, ἐξ ὄρατοῦ μὲν συγκείμενον τοῦ σώματος καὶ συγενεῦς τῇ φαινομένη κτίσει, ἐκ γῆς γὰρ σύγκειται καὶ ἀέρος καὶ ὕδατος καὶ πυρὸς, ἀεράτου δὲ τῆς ψυχῆς· καὶ δὴ πεποίηκεν αὐτὸν ὡσπερ τι φιλίας ἐνέχυρον τοῖς πᾶσι· χήσιμα μὲν γὰρ αὐτῷ τὰ φαινόμενα, ὡς αὐτῇ τῇ πείρα μανθάνομεν· ἐφεστᾶσι δὲ αὐτοῖς αἱ νοηταὶ φύσεις, πρὸς τὸ ἡμῖν ὠφέλιμον αὐτὰ κινεῦσαι· καὶ τούτου μάρτυς ὁ ἀπόστολος περὶ τῆς ἐναντίας λέγων δυνάμεως· κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος τοῦ πνεύματος, τοῦ νῦν ἐνεργοῦντος ἐν ταῖς υἰαῖς τῆς ἀπειθείας· ὡς εἶναι δῆλον ἡμῖν, ὅτι πρὸ τῆς παρὰβάσεως, εἰς τοὺς ἐφεστῶτας τῇ τοῦ ἀέρος κινήσει ὁ διάβολος συνετέλει· καὶ μὴν καὶ τοῖς πρὸς δι-

VIII. δασκαλίαν τῆς εὐσεβείας εἰς ἡμετέραν ὠφέλειαν ὑπηρετεῖσθαι σύνηδες αὐταῖς· ὡς ὁ ἀπόστολος φησιν· οὐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν ὀπαστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν; ἐντεῦθεν τίνυν αἱ ἄορατοι φύσεις εἰς οἰκεία τίθενται τὰ κατ' ἡμᾶς εὐφρανόμεναι· εἰ δὴ ποτὲ πρὸς τὸ κρεῖττον ῥέπειν ἡμᾶς συμβαίνει, καὶ τοῦτο ἡμᾶς ὁ κύριος διδάσκει λέγων ἐπὶ ἐνὶ ἀμαρτωλῷ μετανοοῦντι καὶ ἀγγέλους χαίρειν ἐν οὐρανῶσι· ὅηλον δὲ ὅτι καὶ λύπην αὐταῖς προξενεῖ τὰ κατ' ἡμᾶς ἐπὶ τὸ χεῖρον διακείμενα· οὐδὲ γὰρ ἂν εὐφραίνοντο ἡμῶν ἀφισταμένων τῆς τῶν ἀτόπων πράξεως, εἰ μὴ καὶ λύπην αὐταῖς ἐκίνει τὸ μένειν ἡμᾶς ἐπ' ἐκείνων· οὕτω δὴ γνώμης ἔχουσαι περὶ ἡμᾶς, ὡς ἅτε δὴ οἰκείον ζῶον καὶ συγγενὲς αὐταῖς, ἠνίκα γεγενοῦς ὁ Ἀδάμ ἐδέξατο τοῦ Θεοῦ τὸ ἐπίταγμα, ὁμοῦ κακῆϊνο ἀκούσας, ὡς παραβάς ἀποθανεῖται, ἐσκόπεον ἦν τινα ἄρα τὰ κατ' αὐτὸν τὴν ἔκβασιν λήψεται· καὶ ἐπειδὴ παραβάς θνητὸς ἐγένετο διὰ τῆς ἀποφάσεως, ἐχωρίζετό τε ὡς εἰκὸς ἢ ψυχὴ τοῦ σώματος, καὶ ὁ μηχανηθεὶς διὰ τοῦ ἀνθρώπου σύνδεσμος τῆς κτίσεως διελύετο, τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐσκυθρόπαζον αἱ νοηταὶ φύσεις ἐπὶ ταῖς γιγνομέναις, περὶ ἡμᾶς τε οὐκ εἶχον οἰκείως, ὡς ἂν ταιούτων γεγενοῦτων αἰτίους κακῶν· ὡς δὲ καὶ τοῦ χρόνου προϊόντος, οἱ κατ' ἐξῆς ἄνθρωποι μείζονως ἐπὶ τὸ χεῖρον προβαίνοντες ἐπέσφιγγον ἑαυτοῖς τοῦ θανάτου τὴν ἀπόφασιν, πάντα μὲν τὰ κατ' ἡμᾶς ἀπεγίνωσκον, μείζον δὲ κατ' ἡμῶν ἀνεθέχοντο τὸ μῖσος· ὅθεν οὐδὲ πράττειν ὑπὲρ ἡμῶν ἐβούλοντό τι λοιπὸν, τοῦτο μὲν ὡς ἀλλοτρίους ἑαυτῶν ἀποστρεφόμενοι· τί οὖν ἐπὶ ταῦταῖς ἐγένετο; ἔφησεν αὐτοῖς ὁ κύριος ὡς ποιήσει τὴν κατ' ἡμᾶς διόρθωσιν, ἀναστήσας

τε ἡμᾶς καὶ ἀθανάτους ἐργασάμενος, ὡς μηκέτι δεδοικέ- VIII.
 ναι μηδὲ μίαν πάλιν μεταβολὴν καὶ διάλυσιν τοῦ καινοῦ συν-
 δέσμου τῆς κτίσεως· ταύτην δεξάμενοι τὴν ὑπόσχεσιν ἠύ-
 θύμουν μαθόντες ὡς ἡ θεία χάρις τῶν ἡμῶν ἐπταισμένων
 ποιήσεται τὴν διόρθωσιν, καὶ φιλοτιμίᾳ πάντα ἡμῶν ἀπο-
 θώσει, ὧν ἡμεῖς ἑαυτοὺς διὰ μοχθηρίαν ἀπεσερήσαμεν τρό-
 πῳ· καὶ μὲν ὁ καθόλου σύνδεσμος διάλυσιν οὐδὲ μίαν ἐπι-
 δεχόμενος τοῦ λοιποῦ· μενεῖ δὲ ἀρρήκτος καὶ τῇ κτίσει πρὸς
 ἑαυτὴν ἡ φιλία· ἐντεῦθεν καὶ πράττειν ἅπαντα ὑπὲρ ἡμῶν
 οὐκ ἄκνουν, καὶ τοι γὰρ ἐν ταῖς χείροσιν ἐξεταζομένων τῇ
 τῶν μελλόντων ἐλπίδι διὰ τὴν τοῦ Θεοῦ ἐπαγγελίαν κρα-
 τούμενοι· τοῦτο οὖν λέγει, ὅτι ἡ κτίσις τό γὰρ ἐφ' ἡμῶν πολ-
 λάκις τὰ κατ' ἡμᾶς ἀπελπίσασα, ταύτην ἀπεκδέχεται τῶν
 ἀπάντων διόρθωσιν, τὴν προσδοκίαν τῶν μελλόντων· ὅτι
 ἀνασησόμεθα πάντες εἰς τὸ εἶναι ἀθάνατοι· τὴν γὰρ ἀπο-
 κάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ Θεοῦ λέγει τὴν ἀνάστασιν, καθόλου
 υἱοθεσίαν τὴν ἀθανασίαν καλῶν, ἐπειδὴ υἱῶν εἶναι νομίζει
 Θεοῦ τὸ ἀθανάτους εἶναι· ὅθεν καὶ ὁ Δαβὶδ λέγει· ἐγὼ εἶ-
 πα, Θεοὶ ἐστὲ καὶ υἱοὶ ὑψίστου πάντες· ὑμεῖς δὲ ὡς ἄν-
 θρωποι ἀποθνήσκετε ὡς ἂν οὐκ ἔχοντος λόγου τὸ ἀποθνή-
 σκειν τοὺς υἱοὺς τοῦ Θεοῦ χρηματίσαντας.

Τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη.

v. 20.

Ἀμέλει φησὶν, οὐδὲν ἔτι ποιεῖν ὑπὲρ ἡμῶν οἱ ἄγγελοι
 ἀνεχόμενοι διὰ τὴν ἐπαγγελίαν ταύτην εἴλαντο πάντα ποιεῖν·
 καὶ τοι γὰρ περὶ τὰ μάταια ἡμῶν ἀσχολουμένων, τοῦτο κατὰ
 τὴν τοῦ Θεοῦ ἐπαγγελίαν ἀπεκδέχόμενοι, τὸ πάντα ἀπαλ-
 λαγῆσαι φθορᾶς, καὶ μεταβολῶν καὶ τροπῆς· ἐπειδὴν καὶ
 ἡμεῖς ἀξιοθέντες τῆς ἀναστάσεως, ἀθάνατοι τῇ τοῦ Θεοῦ
 δυνάμει γενώμεθα.

VIII.
v. 21.

Ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται
ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς.

Ἀπαλλάττονται γὰρ φησὶ, τότε καὶ αὐτοὶ τοῦ ὑπηρε-
τεῖσθαι φθοριμαίαις πράγμασιν, ἐπειδὴν ἡμεῖς ἀθάνατοι
γενώμεθα, καὶ τὰ πάντα ἀπαλλαγῆ τοῦ τρέπεσθαι· ἐπεὶ
μηδὲ ἔστι τοῦ λοιποῦ τὸ συναναγκάζον αὐτοὺς πρὸς τὴν
τούτων ὑπηρετεῖσθαι κίνησιν.

v. 22.

Οἶδαμεν γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει
καὶ συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν.

Καλῶς οὐκ εἶπεν στενάζει καὶ ὠδίνει, ἀλλὰ συστενά-
ζει καὶ συνωδίνει, ἐπειδὴ καὶ τὸ πᾶσα ἡ κτίσις ἐνταῦθα
προσέθηκεν, ἄνω ἡ κτίσις εἰρηκῶς μόνον· βούλεται δὲ εἶ-
πῆν ὅτι συμφώνως ἐπιδείκνυται τούτο πᾶσα ἡ κτίσις· ἵνα
καὶ τὸ παρὰ πάσης τὸ αὐτὸ γίνεσθαι ὁμοίως, παιδεύσῃ
τούτους τὴν πρὸς ἅπαντας κοινωνίαν αἰρεῖσθαι τῇ τῶν λυ-
πηρῶν καρτερίᾳ· πῶς δὲ πᾶσαν ἔφη τούτο ὑπομένειν τὴν
κτίσιν; τὰς μὲν ἀοράτους ὡς εἰκὸς, ἅτε δὴ λογικὰς καὶ
τῶν γιγνομένων ἐχούσας τὴν αἴσθησιν· τὰς δὲ ὄρατὰς, τῇ
κοινωνίᾳ τοῦ πράγματος.

Τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν.

v. 24.

Οὐδέπω γὰρ φησι τῆς ἀναστάσεως τετυχήκαμεν, ἀλλὰ
δεξάμενοι τὴν ὑπόσχεσιν ταῖς ἐλπίσι ψυχαγωγούμεθα.

Σωτηρίαν καλεῖ τὴν παντελεῆ τῶν κακῶν ἀπαλλαγὴν, ἣ
τις αὐταῖς ἐπὶ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος προσγίνεσθαι ἔμελλε·
ταῦτα ταῖνυν φησὶ βεβαίως ἐλπίζειν, ὅτι πρόσεσται ἡμῖν
ἐπὶ τοῦ παρόντος εὐλήφαμεν βίου.

Ἐλπίς δὲ βλεπομένη οὐκ ἔστιν ἐλπίς.

Εἰ μὲν γὰρ ἀπελαύομεν ἤδη τῶν προσδοκωμένων φησὶν,
ὑπ' ὄψιν ἔκειτο πάντως τὴν ἡμετέραν· περὶ δὲ τῶν φαι-

νομένων ἐλπίζειν οὐδαμῶς ἐδεόμεθα· ἐπειδὴ δὲ ἐλπίζομεν VIII.
περὶ αὐτῶν ὡς οὐ φαινομένων, εἰκότως ἀνάγκη ἅπασαν τὴν
ἐκβασιν αὐτῶν περιμένοντας, ὑπομένειν ἅπαν ὅτι ἂν καὶ
παθεῖν ὑπὲρ ἐκείνων θέοι.

Ἐσαύτως δὲ καὶ τὸ πνεῦμα συναντιλαμβάνεται.

v. 26.

Σχηματισμός ἐστι κατὰ τὸ σύνηδες τῇ θείᾳ γραφῇ τὸ
εἰρημένον· ὡς ἐτέρου φαίνεσθαι τῷ προχείρῳ μᾶλλον, ἢ ὃ
βούλεται λέγειν· λέγει μὲν γὰρ ὅτι ἡμεῖς οὐδὲ προσδοκᾶν
ἐκεῖνα κατὰ γε τὴν τῆς φύσεως ἀκολουσίαν δυνάμεθα, ἀλλ'
ἢ τοῦ πνεύματος χάρις, ἧς τὴν ἀπαρχὴν ἐνταῦθα εἰλή-
φραμεν, ἀναμφιβόλως ἡμῖν ἐγγυᾶται τὴν μετουσίαν ἐκείνων·
ἐσχημάτισε δὲ οὕτως· ἃ προσδοκῶμεν, ταῦτα καὶ αἰτού-
μεν παρὰ Θεοῦ· ἃ δὲ μὴ δυνατὸν ἐλπῖσαι λαβεῖν, ταῦτα
οὐδ' ἂν αἰτῆσαι ποτὲ ἀνασχίμεθα· τὸ οὖν μὴ δύνασθαι
προσδοκᾶν ἐκεῖνα, τὸ μὴ εἰδέναι καθ' ὃ θεῖ προσεύξασθαι
περὶ αὐτῶν ἐκάλεσεν, ἐπειδὴ ὡς ἔφην ταῦτα οὐδ' ἂν αἰτή-
σειέν τε ἃ μηδενὶ λόγῳ δύναται προσδοκᾶν· τὸ δὲ τῇ τοῦ
πνεύματος δυνάμει πάντως αὐτοῖς αὐτὰ περιέσεσθαι ἐλπί-
ζειν τὸ πνεῦμα ἐντυγχάνειν ἔφη· ἐπειδὴ γὰρ ἀρχὴ πολλάκις
λαμβάνομεν ἐκεῖνα, ἃ μηδαμῶς ἑαυτοῖς περιπειῆσαι δυνάμε-
θα, ἐνετίθη δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ πιστεύειν περὶ τῶν μελλόν-
των, ἢ ἐπὶ τοῦ παρόντος βίου τοῦ πνεύματος ὁσίως, αὐτό-
φησι τὸ πνεῦμα ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν· ἵνα εἴπῃ ὅτι τοῦ-
το ἡμῖν ἐκείνων αἴτιον, ὃ ὥσπερ ἐν ἀρράβωνος τάξει κατὰ
τὸν παρόντα βίον ἡμῖν δοθὲν ἀναγκαίως καὶ περὶ τοῦ τε-
λείου πιστεύειν παιεῖ· ὅθεν ἵνα μὴ νομίσης περὶ εὐχῆς λέ-
γειν αὐτὸν, ἀληθῶς ἐπήγαγε στεναγμοῖς ἀλαλήτοις, ἵνα
εἴπῃ· ὅτι ἀπορρήτῳ τρόπῳ ἐκεῖνα ἐφέλκεται· τὸ γὰρ ἐπι-
ταῖς μελλούσαις ἐπαγγελίαις κατὰ γε τὸν παρόντα βίον δε-

- VIII. δομένον ἡμῖν παρέχεται πάντως ἡμῖν ἐκεῖνα· καὶ τὸ στε-
ναγμοῖς δὲ ἀκούσθως τῷ σχηματισμῷ ὡς ἐπὶ εὐχῆς ἔφη·
ἐπειδὴ πως μετὰ στεναγμῶν εὐχόμενοι, ἀκούεσθαι νομίζον-
ται μᾶλλον, ὡς ἂν συντονώτερον ποιούμενοι τὰς δεήσεις· οὐ-
τω καὶ ἀνωτέρω περὶ τῆς κτίσεως ἔφη τὸ στενάζειν καὶ
περὶ ἡμῶν ὅτι στενάζομεν στεναγμὸν ἀπανταχοῦ τὴν προσ-
δοκίαν ἐκείνων καλέσας· ὡσπερ οὖν κἀνταῦθα ἔφη τὸ πνεῦ-
μα μετὰ στεναγμῶν ἐντυγχάνειν, ὡς ἂν παρέχον ἡμῖν ἐκεῖ-
να, καὶ προσδοκᾶν ἅ τῶν παρασκευαζόντων τὴν ἔκβασιν.
- v. 27. Ὁ δὲ ἐρευνῶν τὰς καρδίας, ἴδε τί τὸ φρόνημα
τοῦ πνεύματος, ὅτι κατὰ θεὸν ἐντυγχάνει
ὑπὲρ ἁγίων.

Ἐνταῦθα βούλεται εἰπεῖν, ὅτι ταῦτα ἡμῖν παρασχεθή-
σεται ὑπὸ τοῦ πνεύματος γνώμη θεοῦ, ὃς ἐπειδὴ ἠβουλή-
θη τὴν ἀπαρχὴν ἡμᾶς τοῦ πνεύματος ἐπὶ τοῦ παρόντος κο-
μίσασθαι βίου, ἀναγκάως παρέξει κακείνα, ὧν ἐπ' ἐλπίδι
ταύτην ἐκομισάμεθα· ἐπεὶ δὲ ἐσχημάτισεν ὡς ἐπὶ εὐχῆς τὸ
διὰ τῆς ἐνταῦθα ἀπαρχῆς τοῦ πνεύματος, ἀναγκάως ἡμᾶς
προσδοκᾶν καὶ τὰ μέλλοντα, ἀναγκάως ἐπίγαγεν, ὅτι καὶ
ὁ θεὸς εἰδὼς τὸ βούλημα τοῦ πνεύματος, καὶ ὅτι κατὰ
γνώμην αὐτοῦ τὰς αἰτήσεις παιεῖται, ἐπινεύει τῇ προσευ-
χῇ· καλῶς δὲ καὶ τὸ ὑπὲρ ἁγίων, ἵνα εἴπῃ τῶν πρὸς τοῦ-
το ἀφωρισμένων, καὶ μετεσχηκότων ἦθη τοῦ πνεύματος· ἐν-
τυγχάνειν δὲ τὸ πνεῦμα τὸ χάρισμα, λέγει τὸ ἐπὶ τοῦ παρ-
όντος ἡμῖν δεδομένον βίου, ὃ καὶ ἀπαρχὴν τοῦ πνεύμα-
τος, οὐ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ καλεῖ, ἀλλὰ τῆς τότε ἡμῖν
εἰς παντελῆ μετουσίαν τῶν ἀγαθῶν προσδοκωμένης δοθή-
σεσθαι χάριτος· ὅτι μὲν ται σύνηδες τῇ θείᾳ γραφῇ σχη-
ματίζειν τάδε ἀπὸ τῶν παρὰ τῷ μακαρίῳ Δαβίδ συνεχῶς

τὰ ταιαῦτα λέγειν εἰωθότι, γνώφου ἔχοντα ὑπὸ τοὺς πό- VIII.
 θας, καὶ ὅσα κατ' ἐκείνο τὸ μέρος φησὶν· οὐδὲ γὰρ τοῦ παρ-
 ὄντος ἅπαντα λέγειν ἐςὶ καιροῦ, ἐν τῇ εἰκοστῇ τρίτῃ πρὸς
 τε τὰς πύλας φωνὴν σχηματίζειν, ὡς ἂν ἀνοιχθῆναι ὀφει-
 λούσας, καὶ παρ' αὐτῶν ἀποκρισὶν· τούτων γὰρ οὐδὲν μὲν,
 ὡς εἴρηται, νοεῖσθαι δύναται, ἕτερα δὲ τινὰ ἐστὶ τὰ ἀπ'
 αὐτῶν ἐμφαινόμενα· ἐγὼ μὲν τὰ τέθεικα καὶ τοῦτο, ὥστε
 μηδένα καινόν τι νομίζειν λέγεσθαι παρ' ἡμῶν, τὸ κατὰ
 σχηματισμὸν εἰρησθαι τὸ ἀποστόλῃ τὰ προκείμενα.

Οἶδαμεν δὲ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα

συνεργεῖ εἰς ἀγαθὸν τοῖς κατὰ πρόθεσιν

τ. 28.

κλητοῖς οὖσιν.

Οὐ δεῖ θαυμάζειν, φησὶν, εἰ ταιαῦτα μὲν τότε προσ-
 θεκῶμεν ἡμῖν ἀγαθὰ περιέσεσθαι, ἐν ἀνηκέστοις δὲ ἄγαν
 κακοῖς κατὰ τὸ παρὸν εὐρισκόμεθα, πάνυ γε εἰδότας ὡς
 διὰ πάντων εὐεργετῆν ἔθος τῇ Θεῷ τοὺς ἀγαπῶντας αὐ-
 τὸν, ἀφθονοῦ αὐτοῖς τῶν ἀγαθῶν τὴν χρηγίαν παρεχόμε-
 νος· ὥστε καὶ ἀπὸ τῶν θεκούντων εἶναι λυπηρῶν, μείζο-
 νας αὐτοῖς τοὺς αἰώνιους προξενεῖσθαι μισθοῦς· καλῶς δὲ
 τοῦτο αἶδαμεν· ἐπειδὴ σφόδρα ὠμολογημένον ἔφη πρᾶγμα,
 παντὸς οὐ τινοςοῦν πάνυ γε συνθησομένου ὅτι τοῖς ἀγα-
 πῶσιν αὐτὸν ἀγαθῶν πρόξενος γίνεται Θεός, ὅπου γε καὶ
 πλημμελούντων ἀνέχεται ἡλίου τε ἀνατολὴν καὶ ὑετῶν χε-
 ρηγίαν αὐτοῖς χαριζόμενος· εἶτα καὶ ἀποδείξωσιν ὅπερ ἔφη
 πιστούμενος τοῖς κατὰ πρόθεσιν κλητοῖς οὖσι· τούτων γὰρ
 ἤδει καὶ πάλαι ὁ Θεός τὴν περὶ αὐτῶν πρόθεσιν, εἰά τις
 ἔσται· ὅθεν αὐτοῦ καὶ ἐκάλεσεν ἐπὶ τῇ τῆς αἰκείας ἀξίως
 τιμῆσαι προαιρέσει.

VIII.
v. 37.

Ἄλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ
ἀγαπήσαντος ἡμᾶς.

Δεικνὺς ὅτι μηδὲ τὴν βαρύτητα δεδιέναι προσήκει τῶν ἐπαγομένων κακῶν, εἰκότως ἐπήγαγεν· ἄλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς· παρ' αὐτοῦ γὰρ ἡμῖν καὶ τὸ δοκῶν εἶναι βαρὺ τῶν Σλίψεων ἐπικουφίζεται, ἀνεπαίσθητον τῇ παρ' αὐτοῦ συνεργείᾳ τῶν λυπηρῶν ἐργαζομένου τὴν πείραν.

v. 38.

Πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ.

Καλῶς τὸ πέπεισμαι εἶπεν, ὡς ἂν οὐκ ἔτι τῇ οἰκείᾳ δυνάμει, τῇ δὲ τοῦ Χριστοῦ συνεργείᾳ τὸ πᾶν ἐπιτρέψας· τὸ μὲν οὖν οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ, ἀντὶ τοῦ οὔτε τὰ λυπηρὰ οὔτε τὰ ἄγαν ἠδέα· τὸ δὲ οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ἀρχαί, οὔτε δυνάμεις, δῆλον μὲν ὅτι τὰς ἀράτους λέγει φύσεις· ἐβουλήθη δὲ καὶ ἀπὸ τῆς ἐκείνων ἀξιοπιστίας δεῖξαι, ὅτι πάντα ἐλάττωνα εἶναι τῆς εὐσεβείας νενόμικεν· τὸ μὲν ται οὔτε ὕψωμα οὔτε βᾶθος, ταῦτ' ἔστιν οὔτε τὰ ἄγαν ἄδοξα οὔτε μὴν τὰ ἄγαν ἐπίδοξα· θαυμασιώτερον δὲ, ἀπάντων γὰρ τῆς τῶν μελλόντων προσδοκίας ἕνεκεν ἅπαντα διαπραττομένων, ὥσε ἐκκλῖναι μὲν τὴν ἐπαγομένην τότε τοῖς ἀσεβέσι παρὰ τοῦ Θεοῦ τιμωρίαν, ἀπολαῦσαι δὲ τῶν ἠτοιμασμένων τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν ἀγαθῶν, αὐτὸς μὴ δὲ ὑπὲρ ἐκείνων λέγει τῆς εὐσεβείας ἐξίσασθαι εἰκότως, ὡς ἂν οὐ μισθῷ μετιῶν τὴν εὐσέβειαν, ἀλλὰ ἀγάπῃ τῇ περὶ τὸν Χριστὸν τοσοῦτων αἰτίων γεγονότα τοῖς ἀνθρώποις κακῶν, ἅπαντα καὶ ποιεῖν καὶ πάσχειν αἰρούμενος· τριαύτη γὰρ ἢ τῆς ἀγάπης φύσις, οὐδαμοῦ τῶν καθ' ἑαυτὸν φροντίζει τὸν ἀγαπῶντα ποιῶσα, ἀλλὰ πάντα ποιεῖν καὶ ὑπομένειν παρασκευάζουσα, ἀφ' ὧν ἂν ὀφελῆσθαι τι νομίξῃ τὸν ἀγαπῶ-

μενον· πάντα μὲν οὖν μεγάλα τὰ προειρημένα καὶ πρέπον- VIII.
τα τῇ περὶ τὸν Χριστὸν ἀγάπῃ τοῦ μακαρίου Παύλου· ὑπὲρ
ἅπαντα δὲ τὸ οὔτε τις κτίσις ἕτερα τῷς λαιποῖς ἐπηγμέ-
νον· ἐπειδὴ γὰρ ἅπαντα ἐπεξῆλθεν τὰ ὅπως ποτὲ ὄντα τε
καὶ φαινόμενα, προστεθεικὸς καὶ τὰς ἀοράτους δυνάμεις,
καὶ μὴν καὶ τὰ προσδοκώμενα ἔσεσθαι, τελευταῖον ἐπήγα-
γεν τὸ οὔτε τις κτίσις ἕτερα, δεικνὺς ὅτι οὕτως ἅπαντα
ταῦτα εἶναι ἀντίρροπα τῆς περὶ τὸν Χριστὸν ἀγάπης νεόμι-
κεν οὐδαμῶς, ὅτι καὶ εἰ ἕτερα σὺν ταῦτοις γένοιτο, τὸ μη-
δὲν εἶναι αὐτὰ πρὸς παράθεσιν ἡγεῖται τῆς ἀγάπης ἐκείνου.

Ἡυχόμενυ γὰρ αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ τοῦ
ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου.

Cap. IX.
v. 3.

Ὅρκω πιστεύεται τὸν λόγον· ἐπειδὴ γὰρ εἶπεν ὅτι οὐκ
ἔστιν ὃ δύναται αὐτὸν χωρίσαι τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ,
ἐπάγει ὅτι μόνον τῆς συγγενείας αὐτοῦ ἠττᾶται· περὶ πάν-
των δὲ τῶν ἐξ Ἰσραὴλ φησὶ· ἡδέως οὖν φησὶ καὶ σῶμα καὶ
ψυχὴν δίδωμι, ἵνα ὧν ἐκπεπτώκασι, ταῦτα πάλιν ἀνα-
καλέσωνται πιστεύσαντες εἰς Χριστόν· τί γὰρ τῶν καλῶν
οὐκ ἰουδαίων ἦν, ἐφ' οἷς νῦν τὰ ἔθνη σεμνύεται ἢ δόξα,
ἢ διαθήκη, καὶ τὸ δὴ μέγιστον, ἐξ αὐτῶν καὶ ὁ Χριστὸς
τὸ κατὰ σάρκα, ὃς ἔστι θεὸς οὐ μόνον αὐτῶν ἀλλὰ κοι-
νῇ πάντων· ἵνα οὖν ταῦτα ἀνακτήσωνται, ἡδέως ἐγὼ ὑπὲρ
αὐτῶν ἀνάθεμα ἐγενόμην· τὸ δὲ ἀνάθεμα τὸν ἀλλότριον δη-
λοῖ· ἐπειδὴ τὸ ἀνατεθέν, τοῦ ἀνατεθέντος ἀλλότριον.

Ἄλλὰ καὶ Ῥεβέκκα ἐξ ἑνὸς κοίτην ἔχουσα

v. 10.

Ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν.

Τί οὖν, φησὶν, εἵποιτε ἂν περὶ τοῦ κατὰ τὸν Ἡσαῦ καὶ
τὸν Ἰακώβ; ὅπου καὶ πατὴρ εἷς καὶ μητὴρ μία καὶ σύλ-
λεψις ἢ αὐτὴ· τὸ γὰρ ἐξ ἑνὸς κοίτην ἔχουσα, τοῦτο λέγει,

IX. τὸ τὴν αὐτὴν ἐκ τοῦ αὐτοῦ μὴ κατὰ διαφόρους τεκεῖν συλλήψεις· καὶ οὕτω κατὰ πάντα καὶ προγόνων οἰκειότητι καὶ τοκετῇ συνημμένων αὐτῶν, ὁμοίως ὁ Θεὸς πρὶν γεννηθῆναι αὐτούς καὶ τι ποιῆσαι καλὸν ἢ κακὸν, προλαβὼν οὐ μόνον διεῖλεν αὐτούς, ἀλλὰ καὶ ἀνέτρεψεν· εἰ θεῖ τάληθές σκοπεῖν τῆς φύσεως τὴν ἀκολουθίαν τὸν μείζονα δουλεύσειν ἀποφηνάμενος τῷ ἐλάττωι· εἰδὼς μὲν αὐτούς ὁποῖαί τινες ἔσονται, οὐκ ἀναμείνας δὲ ἀπὸ τῶν οἰκείων διαγνωσθῆναι τρόπων, ἀλλὰ πόνρωσεν αὐτούς διελών, ὥστε διὰ πάντων φανεράν γενέσθαι τῆς ἐκλογῆς τὴν χάριν, ἢ καὶ φύσεως καὶ πάντων ἐστὶν προτιμωτέρα· εὐκαιρότατα μὲν οὖν πρὸς τὰ παρόντα, καὶ τὸ μήπω γὰρ γεννηθέντων· οὕτω γὰρ διαψεύσασθαι φησὶ οὐχ αἰὼν τε Θεὸν, ἕτερα μὲν ὑπισχνόμενου, ἕτερα δὲ ποιῶντα· ὅτι καὶ πρὸ τῆς γεννήσεως τὸν ἐκάστου τρόπον εἰδὼς ἐκλέγεται οὓς ἂν ἀξίους εἶναι νομίσει· τίς ἂν οὖν γένοιτο ἐπὶ τοῦ ταιούτου διαμαρτία, ὥστε τοῦτο κατὰ τὸν τῶν ἰδεῶν νομίζειν λόγον; δεικνύς δὲ ὅτι ἠκολούθησεν τῇ κατὰ χάριν ἐκλογῇ καὶ τὰ πράγματα, ἐπάγει, καθὼς γέγραπται, τὸν Ἰακώβ ἠγάπησα τὸν δὲ Ἡσαῦ ἐμίσησα· διὰ πάντων μὲν ται σαφῶς ἀπέφηεν ὅτι μὴ φύσεως ἀκολουθία δουλεύειν αἰθεὶ Θεὸς, χάριτι δὲ καὶ φιλοτιμία τούτους ἐκλέγεται, οὓς ἂν ἀξίους εἶναι τῆς ἐκλογῆς νομίσει, οἳ τινες τῆς παρ' αὐτοῦ πρότερον ἀξιοθύντες χάριτος, τότε τὰ παρ' ἑαυτῶν συνεισφέρειν δύνανται, ἀνάλογον τῇ χάριτι τὴν οἰκείαν ἐπιδεικνύντες προαίρεσιν.

v. 14. Τί οὖν ἐροῦμεν, φησὶ; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ Θεῷ; μὴ γένοιτο· ἀλλ' ἐμοὶ μὲν εἴρηται ταῦτα φησὶ βουλομένῳ θεῖξαι τὸν Θεὸν οὐκ ἀκολουθία φύσεως ἐπόμενον, χάριτι δὲ καὶ φιλοτιμία ἐκλεγόμενον οὓς ἂν ἀξίους εἶναι τῆς ἐκλογῆς νο-

ρίξη τῆς ἑαυτοῦ· οἰέσθω δὲ μηδεὶς ἄδικου εἶναι λέγειν ἡμᾶς IX.
 τοῦ Θεοῦ τὴν ἐκλογὴν, εἰκῆ καὶ ἄνευ κρίσεως τοὺς μὲν ὠφε-
 λεῖν τοὺς δὲ βλάπτειν ἐσπουδακός· μὴ γὰρ γένοιτο τοῦτο
 ποτὲ παρ' ἡμῶν φανῆναι λεγόμενον· εἶτα καὶ ἐξεργαστικώ-
 τερον τῶν ἐναντίων τιθεῖς, τῷ γὰρ Μωϋσεῖ λέγει ἐλεήσω
 ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτιρήσω ὃν ἂν οἰκτιρῶ· καὶ μετὰ τὴν
 μαρτυρίαν ἐπισυλλογίζεται ἐκ τοῦ ἐκείνων προσώπου· ἄρα
 οὖν οὐ τοῦ θέλοντος οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεῦν-
 τος Θεοῦ· καὶ γραφικὴν ἑτέραν φωνὴν τεθεικώς· λέγει γὰρ
 ἡ γραφὴ τῷ Φαραῶ· ὅτι εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά σε, ὅπως
 ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δύναμίν μου, καὶ ὅπως διαγγελῆ τὸ
 ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῆ· συλλογίζεται πάλιν· ἄρα οὖν
 ὃν θέλει ἐλεεῖ, ὃν δὲ θέλει σκληρύνει· ταῦτά μὲν οὖν ἅπαν-
 τα ὡς ἀπὸ τοῦ ἑτέρων ἔφη προσώπου· τὰς τε γραφικὰς μαρ-
 τυρίας οὕτως εἰπὼν, ὡς ἂν ἐκείνων αὐτὰς εἰς σύσασιν τοῦ
 οἰκείου λόγου προβαλλέσθαι εἰωθότων, καὶ τοὺς συλλογι-
 σμῶν ἀκολουθῶν ἀπὸ τοῦ ἐκείνων ἐπαγαγῶν προσώπου· δύο
 δὲ ἐστὶ τὰ ἐν ταῖς εἰρημέναις στρεφόμενα· εἰ Θεὸς ἀγαθὸς
 τε εἶναι παιεῖ καὶ κακὸς τὴν γνώμην οὗς βεβύλεται, ἢ παρ'
 ἡμῶν ἢ τῆς αἰρέσεως ταύτης ἐξουσία; καὶ πότερον αὐτὸς
 κολάζει τε οὗς θέλει, καὶ πάλιν εὐεργετεῖ κατὰ τὸ δοκοῦν
 αὐτῷ, ἢ παρ' ἡμῶν τοῦ πειραῖσθαι τούτων τε κακείνων ἐστὶν
 ἡ αἰτία; ἔχεται δὲ τοῦ πρώτου τὸ δεύτερον· ὁμολογουμέ-
 νου μὲν γὰρ τοῦ παρ' ἡμῶν εἶναι τὴν ἐξουσίαν τῆς τε τῶν
 καλῶν καὶ τῶν χειρόνων αἰρέσεως, συναπηλέγχετο καὶ τὸ
 τὰ περὶ ἡμᾶς γινόμενα, ἀπὸ τῆς ἡμετέρας συμβαίνειν αἰ-
 τίας· τῆς δὲ γε τοῦ παιεῖν ἐξουσίας ἅπερ ἂν βεβλώμεθα ἐν
 ἡμῶν οὐκ οὐσίας, οὐδὲ τὰ περὶ ἡμᾶς γινόμενα ἐφαίνετο, ἀλλ'
 ἢ κατὰ τὸ δοκοῦν τῷ ποιῶντι Θεῷ· κάλλιστα δὴ καὶ ὁ μα-

IX κάριος Παῦλος διαιρεῖ μὲν τὴν ἀπόκρισιν· ὡσπερ δὲ ἐν τῷ πρώτῳ τοῦ παντὸς σρεφομένου, ἐκεῖνο πρότερον μετ' ἰσχυρᾶς τῆς ἀποδείξεως λύειν πειράται, καὶ μετ' ἐκεῖνο ὡς ἂν ἀκόλουθον ἐπισυνάπτει τοῦ δευτέρου τὴν λύσιν· ἐπάγει δὲ πάλιν μετὰ τὰ προτεθέντα ἀπὸ τοῦ ἐκείνων προσώπου, ὅπερ ἀκόλουθον ἦν τοῖς εἰρημένοις, ἐρεῖς οὖν μοι· τί ἔτι μέμφεται; τῷ γὰρ βουλήματι αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκεν; ἀντὶ τοῦ θαρρήσας δὲ ταῖς γραφικαῖς μαρτυρίαις ὡς ἂν σύμφωνα αἰς λέγεις αὐτὸς διδασκύσαις ἡμᾶς, ἐρεῖς ὡς οὔτε μέμφεως οὔτε τιμωρίας ἄξιος εἶ τινὸς, γνώμη μὲν οἰκεία πράττων οὐδὲν, ἀνάγκη δὲ εἶκον τοῖς δοκοῦσιν αὐτῷ, καὶ οὐδὲ αἰρεῖσθαι παρ' ἐκεῖνα δυνάμενος ἕτερα· καὶ συντόμως τοῦ εἰρημένου τὴν ἀτοπίαν ἐλέγχων· μενοῦν γε ὦ ἄνθρωπε, σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ θεῷ; θαυμασιώτατα ἀπὸ τῆς ἐκείνων ἀποκρίσεως τοῦ λεγομένου δεικνύς τὸ εὐήθες· οὐ γὰρ ἐπιτιμῶν ὡς τινες ᾤθησαν τοῦτο ἐπήγαγεν, ἐπεὶ περ σφόδρα ἀλλότριον τοῦ μακαρίου Παύλου τὸ πρότασιν τῶν ἐναντίων τιθέντα, ἐπιτίμησιν ἐπάγειν πρὸ τῆς τοῦ ζητουμένου λύσεως· ἐχρῆν δὲ τοὺς τοῦτο οἰηθέντας, καὶ πρὸς ἐκεῖνο ἰδεῖν, ὅτι ἐπὶ λύσεως τὸ μενοῦν γε ἔθος κεχρῆσθαι τῷ ἀποστόλῳ ἀντὶ τοῦ καὶ μὴν τὸ μενοῦν γε λέγοντι· καὶ τοῦτο μετ' οὐ πολὺ τίς εὐρήσει· προτείνας γὰρ ἑαυτῷ, ἀλλὰ γε λέγω μὴ οὐκ ἤκουσαν; ἐπάγει, μενοῦν γε εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν· σαφῶς ἐπὶ λύσει τοῦ προτεθέντος τὴν ἐπαγωγὴν ποιησάμενος· οὕτω κἀνταῦθα λύων τὸ μὴ ἐν αὐτοῖς εἶναι ποιεῖν ἄπερ ἂν βούλωνται, ἐπήγαγεν, μενοῦν γε ὦ ἄνθρωπε, σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ θεῷ; λέγεις, φησὶν, ὡς οὐκ ἄξιος εἶ μέμφεως· οὐδὲ γὰρ ἐν σοὶ τὸ ποιεῖν ἂ βούλει· καὶ μὴν οὐχ ἐτέρωθεν τοῦ

λεγομένου συνορώ τὴν εὐθείαν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς σῆς ἀπο- IX.
 κρίσεως· εἶπε γάρ μοι ὃ ἄνθρωπε ὅστις ποτ' ἂν εἴης ὁ τού-
 τοις πρὸς θεὸν κεχρημένος τῶν ῥήμασιν, τίνα εἶναι βού-
 λεις τε καὶ κακοῦ διάγνωσιν ὡς φῆς εὐθεμίαν ἔχειν δυ-
 ναμένον; οὐδὲ ἐκλέγειν τὸ καλὸν ἀπὸ τοῦ χείρονος εἰδότα,
 ἀνάγκη δὲ ποιῶντα τὸ δοκῶν τῷ θεῷ, καὶ πρὸς τοῦτο ῥέ-
 ποντα, καὶ τούτῳ ἠδόμενον, εἴτε καλὸν εἶναι εἴτε κακὸν αὐ-
 τὸ συμβαίνει· καὶ πῶς σὺ τοῦτο ἐπὶ τὸν σαυτοῦ θεικνύεις ῥη-
 μάτων; τούναντίον μὲν οὖν ἕοικας ἀφ' ὧν ἀντιφθέγγη τῷ
 θεῷ ἀκριβῶς εἰδέναί τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ χείρονος τὴν διά-
 κρισιν· ὅπου γε καὶ λόγους περὶ ἑκατέρου τούτων ποιῆ, καὶ
 τὴν αἰτίαν τῶν γιγνομένων ἐπὶ θεὸν ἀναφέρειν ἐσπούδακας,
 ἑαυτὸν ἀπολύων τῆς ἐπὶ τοῖς πεφραγμένοις αἰτιάσεως· ἢ
 οὐχὶ ταῦτα καὶ εἰδότες ἐστὶν τοῦ τε καλοῦ καὶ τοῦ χεί-
 ρονος τὴν φύσιν, καὶ ἐκλέγειν ἑκάτερον αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ἐτέ-
 ρου δυναμένου σαφῶς; καιριώτατα μὲν ται καὶ τὰς ῥήσεις
 ἀντέκρουσες εἰς μείζονα ἔμφασιν τοῦ λεγομένου τῆς ἀτοπίας·
 εἰρηκῶς γὰρ ἐκ τοῦ τῶν ἐναντίων προσώπου, τῷ γὰρ βου-
 λήματι αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκεν, ἀντεπήγαγεν, σὺ τίς εἶ ὁ
 ἀνταποκρινόμενος τῷ θεῷ; σαφῶς ἐναντίον ὄν τῷ εἰρημένῳ·
 εἰ γὰρ ἀνταποκρίνεται, ὁῦλον ὅτι ἀνθέστηκεν· ὥστε τὸ μὴ
 ἀνθεστάναι, ψεῦδος· ἐστὶ τοίνυν τοιούτοτρόπος τις ὡς ἐν
 συντόμῳ τοῦ ζητουμένου ἢ λύσις, οὐδὲν πράττεις οἰκεία τῇ
 γνώμῃ, ἅπαντα δὲ κατὰ τὸ δοκῶν τῷ θεῷ· ἐπειδὴ ἀνθε-
 στάναι τῶν αὐτῶ δοκοῦσιν οὐθενὶ φῆς εἶναι δυνατόν· πῶς
 οὖν ἀνταποκρίνη, ὁῦλον ὅτι καὶ ἀνθέστηκας; οὐκ ἄρα τῶν
 αὐτῶ δοκοῦσιν ἐπιμένων ἅπαντα πράττεις, ἀλλ' οἰκεία τῇ
 γνώμῃ, ὡς ἂν αὐτῷ σοὶ φαίνεται καλῶς ἔχειν αἰρούμενος,
 εἶτα καὶ ἀπὸ τοῦ καθόλου· μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλά-

IX. σαυτι, τί με ἐποίησας οὕτως; οὐδὲ γὰρ οἶόν τε τὸ γε-
γονὸς ὑπὸ τοῦ τὸν δημιουργὸν αἰτιάσασθαι ἐπὶ τῇ κατα-
σκευῇ τῆς οἰκείας φύσεως· χαίρει γὰρ τῷ κατὰ φύσιν ἕκα-
στον ὅπως ἂν ἔχη· πῶς οὖν αἰτιάσεται ἐπὶ τούτῳ ὃ δὴ μά-
λισα πάντων αὐτῷ κατ' ἴδονην εἶναι συμβέβηκεν; καὶ πα-
ραδείγματι τὸ εἰρημένον πιστεύμενος, ἢ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν
ὁ κεραμεὺς τοῦ πηλοῦ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ποιῆσαι
ὃ μὲν εἰς τιμὴν σκεῦος, ὃ δὲ εἰς ἀτιμίαν; ἀπίδωμεν γὰρ
εἰ δοκεῖ πρὸς τὴν τῶν κεραμέων ἐργασίαν, ὅπως ἐκ τοῦ αὐ-
τοῦ πηλοῦ μετὰ πολλῆς τῆς ἐξουσίας ἕκαστον τῶν σκευῶν
πρὸς ὃ τι ἂν βούλωνται παιῶσιν· καὶ οὐδὲν αὐταῖς ἴστα-
ται ἐμποδοῦν, τὰ μὲν ἐπὶ τι χρήσιμον βουλομένοις παιεῖν,
τὰ δὲ ἐπὶ τὴν τῶν ἀτίμων χρῆσιν· τίς ἀκήκοεν ποτὲ, τῶν
ἐπὶ τὰ ἀτιμότερα γεγονότων σκευῶν αἰτιασαμένων τῆς ἐρ-
γασίας τὸν κεραμέα, καὶ ὅτι μὴ μᾶλλον ἐπὶ τὸ κρεῖττον
αὐτὰ κατέσκεύασεν; οὐ γὰρ ἔχει φύσιν τὸ πρῶγμα· εἰ δὴ
κατὰ τὸν αὐτὸν ἦσθα τρόπον, καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ θεοῦ γε-
γονὸς, ὥστε ἀλογία τε καὶ ἀγνωσία τοῦ προσήκοντος φυ-
σικῆ τινὲ τῇ κατασκευῇ πρὸς τὸ χεῖρον ἐκδεδόσθαι κατὰ τῶν
σκευῶν καὶ τοῦ κεραμέως ὁμοιότητα, οὐτ' ἂν διάκρισις ἐνοῦ-
σά τις ὀφθῆ σοι τοῦ τε καλοῦ καὶ τοῦ χείρονος· οὐτ' ἂν
ἐσπούδασας ἐνεγκεῖν ἐπὶ τὸν θεὸν τοῦ γιγνομένου τὴν αἰ-
τίαν, σαυτὸν ἀπολύων τῆς μέμφεως, χαίρων δὲ διετέλεις
τῷ κατὰ φύσιν πόντῳ· νυνὶ δὲ καὶ οἶδας ἀκριβοῦς τὸ θεόν,
καὶ λόγους περὶ τούτου ποιῆ· καὶ ὅτι μέμφεως ἄξιον τὸ γι-
γνόμενον, καὶ ἁμαρτάνης, οὕτως ἐπίσασαι, ὥστε καὶ ἀπο-
λύσεις σαυτὸν τῶν ἐγκλημάτων, καὶ μεταφέρεις ἐφ' ἕτερον
τὴν αἰτίαν τοῦ πταίσματος, διὰ πάντων σαφέστατον γνώ-
ρισμα τῆς ἐνούσης σοι τοῦ λογικοῦ δυνάμειος παρεχόμενος,

καθ' ἣν καὶ διακρίνειν ἐπίστασαι τὸ καλὸν ἀπὸ τοῦ χειρο- IX.
 νος, καὶ αἰρεῖσθαι μετὰ πολλῆς ὁ βούλει θύνη τῆς εὐμα-
 ρείας· εἰ μὲν οὖν θεὸς σοι πρὸς ὅπερ ἐβούλετο κατεσκευά-
 σεν τὴν φύσιν, χαίρειν ἦν σε ἀνάγκη καὶ τῷ κακῷ γεγο-
 νότα πρὸς τοῦτο· εἰ δὲ λόγους ποιῆ περί τε καλοῦ καὶ κα-
 κοῦ διακρίσεως, τὴν τῶν ἀτόπων ἐργασίαν σαφῶς αἰτιώμε-
 νος, εὐθελὸς εἶ πρὸς τοῦτο γεγονώς ὑπὸ τοῦ θεοῦ, εἰκείη
 δὲ γνώμη τὸ δοκοῦν αἰρούμενος· οὕτω τούς περὶ τοῦ αὐτε-
 ξουσιῦ γυμνάσας λόγους, λέγει καὶ περὶ τῶν εἴτε τιμω-
 ρίαις ὑποβαλλομένων, εἴτε καὶ ἐν κρείττοσιν ἐξεταζομένων
 κατὰ γνώμην θεοῦ.

Εἰ δὲ θεῶν ὁ θεὸς ἐνδείξασθαι τὴν ὀργὴν.

v. 22.

Ὅτι μὴ κάλλους ἐπιμελεῖσθαι ἐσπούδακεν φράσεως, καὶ
 ἐν τοῖς ἀνωτέροις εἰρήκαμεν, καὶ ὅτι πολλὰ μὲν ἐστὶν ἅ
 κατ' ἔλλειψιν λέγει, μάλιστα μὲν τῇ ὑπερβολῇ τῆς συντο-
 μίας, ἢ κατὰ τι οἰκῆον ἰδίωμα κεχρηῆσθαι ἔθος αὐτῷ ἀσά-
 φειαν ταῖς ῥηταῖς ἐνεργάζεται· ταιούτο δὴ τι καὶ ἐπὶ τῆς
 παρουσίας ἐνεστι λέξεως εὐρεῖν τοῦ ἀποστόλου, εἰ δὲ, ἀντὶ
 ὀλοτελοῦς τεθεικότος διανοίας· δείξας γὰρ αὐτοὺς τῶν προσ-
 ηκόντων τὴν διάγνωσιν ἔχοντας, καὶ τὸ δοκοῦν δυναμένους
 αἰρεῖσθαι, ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν, εἰ δὲ τοῦτο πυνθάνει τίνας ἐνε-
 κεν ὀλίγοι μὲν τῶν κακῶν οἱ δίκας διδόντες, τῶν λοιπῶν ἐν
 εὐθηνίαις ἐξεταζομένων, ὀλίγοι δὲ τῶν ἀγαθῶν εὐδόκιμοι κα-
 τὰ τόνδε γίνονται τὸν βίον, τὸ δὲ πλεῖστον αὐτῶν οὐθενὸς
 ἀπολαύει κατὰ γε τὸ παρὸν ἀγαθοῦ, τὸ εἰ δὲ, τέθεικε
 μόνον, ὡς ἂν ἐκ τῶν προειρημένων δήλου ταῖς ἐντυγχάνου-
 σι τοῦ ζητήματος ὄντος, περιττόν τι νομίζων αὐτοῦ τὴν
 ἐπανάληψιν· εἶτα ἐπισυνάπτει τοῦ ζητήματος τὴν λύσιν,
 θεῶν ὁ θεὸς ἐνδείξασθαι τὴν ὀργὴν, καὶ τὰ ἐξῆς· ὁ δὲ

IX. λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν τὸν παρόντα βίον ἀγῶνων οὐκ ἀνταποδόσεως εἶναι πεποίηκεν ὁ Θεὸς, συγχωρῶν καὶ τοὺς φαύλους καὶ τοὺς ἀγαθοὺς τῶν ἀνθρώπων ἔν τε ταῖς καλοῖς καὶ ταῖς χείροσιν ἐξετάζεσθαι ὁμοίως, ὥστε βάσανον ἀκριβῆ τῆς ἀπάντων γενέσθαι προαιρέσεως· καὶ τοὺς μὲν ἀγαθοὺς φανῆναι διαδέσει τὴν ἀρετὴν μειόντας, ὅτ' ἂν ἐν ἑκατέραις τοῦ βίου ταῖς μεταβολαῖς τὰ ὅμοια ἐπιτηδεύουτες φαίνωνται, οὔτε ἐν εὐθηνίαις καυχώμενοι, οὔτε ἐν δυσπραγίαις δυσανασχετεῖν ἀναγκαζόμενοι· τοὺς δὲ γε κακοὺς διὰ πάντων ἐραστάς ἐλέγχεσθαι τῶν χειρόνων, ἔν τε τῇ ἀπολαύσει τῶν ἀγαθῶν ἀγνωμόνως περὶ τὸν αἴτιον διατρεμένους, καὶ ἐν τῇ πείρᾳ τῶν λυπηρῶν ἐπιτείνοντας τοῦ τρόπου τὴν μοχθηρίαν· ἀποδίδωσι δὲ ἑκάστῳ τὸ κατ' ἀξίαν ἐπὶ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος· ὥστε τοῖνυν μὴ ἀπισεῖσθαι τούτων τὴν ἔκβασιν, αἰνίγματα αὐτῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος βίου διὰ τὴν ἀπάντων παρέχεται διόρθωσιν· καὶ τιμωρεῖται μὲν ἐπίους τῶν φαύλων εἰς σωφρονισμόν τῶν ἐπιτηδεύειν τὰ ἄτοπα βυυλομένων· εὐδοκίμους δὲ ἐπίους ἐργάζεται τῶν καλῶν εἰς προτροπὴν τῶν ἐναρέτου βίου μετιέναι ἐσπουδακῶτων· Θέλων οὖν, φησὶν, ὁ Θεὸς ἐνδείξαι τὴν ὀργὴν καὶ τὸ δυνατόν, ἵνα εἴπῃ ὅπως ἅπαντας τιμωρεῖται τοὺς τὰ ἄτοπα διαπρατομένους, ἀνέχεται πολλάκις κακῶν, συγχωρῶν αὐτοὺς καὶ αὐξεῖν ἐπιιδόναι κατὰ τόνδε τὸν βίον, ὥσπερ οὖν πεποίηκεν καὶ ἐπὶ τοῦ Φαραῶ· εἶτα καταφανεῖς ἐπὶ τῇ ἑαυτῶν κακίᾳ παρὰ πᾶσι γεγονότας τιμωρεῖται δικαίως· σαφέστερον γνῶρισμα παρεχόμενος ἅπασι τοῦ μὴ ἀτιμώρητα πταίειν τοὺς ἀμαρτάνοντας· ταυτὸ δὴ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν διαπράττεται πάλιν, καὶ ἐξ ἀδόξων αὐτοὺς παρὰ πᾶσαν ἐλπιδά περιφανεῖς ἐργασάμενος· τοῦτο δὲ ἐπὶ τε τοῦ Μωϋ-

σέως καὶ ἐτέρων πολλῶν κατὰ διαφορούς πεποιήκει τοὺς και- IX.
 ροὺς, τῆς ἐσομένης ἐπὶ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος ταῖς ἐναρέταις
 δόξης παρέχεται τὴν ἀπόδειξιν· συμπεράνας τὴν πρὸς τὰ
 ζητήματα ἀποκρισὶν ἐν τούτοις, ἀναλαμβάνει τοῦ λόγου τὴν
 ἀκολουθίαν· προῦκειτο μὲν γὰρ αὐτῷ δεῖξαι ὅτι Θεὸς οὐ πρὸς
 φύσιν βλέπει, χάριτι δὲ οἰκεία τοὺς ἀξίους ἐκλέγεται, ἀπο-
 δοκιμάζων τοὺς ἀτόπους τῶν ἀνθρώπων· ἐπειδὴ δὲ ζητήμα-
 τα ἀπὸ τῶν ῥηθέντων ἀνέκυψεν, λύσιν αὐτῶν ποιησάμενος
 τὴν προσήκουσαν, ἐπὶ τὸ προκείμενον ἀνατρέχει· καὶ φη-
 σὶν, εὖς καὶ ἐκάλεσεν ἡμᾶς οὐ μόνον ἐξ ἰουδαίων ἀλλὰ καὶ
 ἐξ ἔθνῶν· τοῦτο λέγων ὅτι τὴν οἰκείαν καὶ νῦν χρηστότητα
 συνήθως ἐπιδεικνύμενος ὁ Θεὸς, ἐξελέξατο ἡμᾶς χάριτι τοὺς
 μὲν ἀπὸ ἰουδαίων, τοὺς δὲ ἀπὸ ἔθνῶν ἐκατέρωθεν εὖς ἀξίους
 ἠγάσαστο, τούτους ἐπὶ τὴν εὐσέβειαν καλέσας, οὐ πρὸς φύ-
 σιν ἀποβλέψας οὐδὲ ταύτη διακρίνας ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἐτέ-
 ρων, δοκιμασίᾳ δὲ τρόπου τοὺς μὲν ἀποβάλλον, τοὺς δὲ
 εἰσδεξάμενος.

Ὡς καὶ ἐν τῷ Ὡσηὲ λέγει· καλέσω τὸν οὐ
 λαόν μου, λαόν μου.

v. 25.

Οὐχ ὡς περὶ τῶν ἔθνῶν εἰρημένη προφητικῶς, οἳ τινες
 ἐσώθησαν, ὁ ἀπόστολος ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐχρήσατο τῇ μαρ-
 τυρίᾳ τοῦ Ὡσηὲ· εἴρηται γὰρ περὶ ἰουδαίων σαφῶς, ἀλλ'
 ὡς δυναμένη δεικνύουσι ὅτι φύσιν οὐκ αἰδεῖται Θεὸς, δοκι-
 μασίαν δὲ τρόπου ποιῆσθαι εἴωθεν, ὅπου γε καὶ ἰουδαίους
 ἀπεποιήσατό τε μόχθηροὺς ὄντας τὴν γνώμην, οὐχ ἐλόμε-
 νος τιμῆσαι διὰ τὴν φύσιν, καὶ οἰκειώσατο πάλιν αὐτοὺς
 μεταβαλομένους τὸν τρόπον· τοῦτο γὰρ ἐπὶ τῆς παρουσίας
 δείκνυται μαρτυρίας, ὅθεν καὶ δι' ἐτέρας τὸ αὐτὸ πιστεύ-
 μενος ἐπάγει, Ἡσαΐας δὲ κράζει καὶ τὰ ἐξῆς.

- IX. Καὶ δι' ἑτέρας μαρτυρίας τὸ αὐτὸ πιστοῦται· λέγει γὰρ
 v. 27. ὁ προφήτης, ὅτι καὶ κατὰ τὴν ἄμμεν τῆς θαλάσσης ὧσιν
 οἱ ἰσραηλίται πλήθει, ὀλίγοι σωθῆσονται ἀπ' αὐτῶν οἱ ἄξιοι
 τῶν κρειττόνων· καὶ τὴν γεγενημένην πρὸς τοὺς πατέρας
 ἐπαγγελίαν περὶ τῶν καταγόντων ἐκεῖθεν τὸ γένος συντε-
 μῶν, εἰς ὀλίγους ἐν αὐτοῖς πληρώσει μετὰ τοῦ δικαίου τῶν
 ὑποσχέσεων τὴν ἀλήθειαν.
- v. 30. Λέγει λοιπὸν τὴν αἰτίαν ἀφ' ἧς ἰουδαίῳ μὲν οἱ πλεῖ-
 σται τῆς οἰκειότητος ἕξω τοῦ θεοῦ γεγόνασιν, ἐλλήνων δὲ
 οὐκ εὐαριθμήταις παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα ταύτης τυχεῖν ἐνεγέ-
 νετο· καὶ γὰρ ἦν ἀκόλυθον τὸν εἰρηκότα τῶν μὲν τὴν ἀπο-
 βολὴν, τῶν δὲ τὴν οἰκειώσιν προσθῆναι τὴν ἑκατέρου τού-
 των αἰτίαν· διὸ φησὶ· τί οὖν ἐρῶμεν ὅτι ἔθνη τὰ μὴ διώ-
 κοντα δικαισύνην; καὶ τὰ ἐξῆς· τί τοίνυν εἴπομεν ἄν φη-
 σιν, ὅτι ἐλλήνων μὲν οὐκ ὀλίγοι τῆς δικαιοσύνης ἔτυχον,
 προσεληλυθότες τῇ περὶ Χριστοῦ διδασκαλίᾳ, καὶ τοι γε
 οὐδέποτε εὐσεβείας ἐπιμεληθέντες· πῶς γὰρ; αἱ γε τοῖς εἰ-
 δώλαις προσεῖχον· ἰουδαίων ἕξω ταύτης ἐγένοντο οἱ πλεῖστοι
 ἄνδρες, ἀεὶ τῷ νόμῳ προσέχειν ἐπ' ἐλπίδι τῆς δικαιοσύνης
 ὑπισχνούμενοι· τὸ μὲν γὰρ, διώκων νόμον δικαιοσύνης, περὶ
 τοῦ μωσαϊκοῦ λέγει, βουλόμενος εἰπεῖν ὅτι μετέθεσαν νόμον
 δικαιοσύνης ὑπισχνόμενον εἴ τις αὐτὸν φυλάττοι· τὸ δὲ εἰς
 νόμον δικαιοσύνης, τὸν κατὰ τὸ οἰκεῖον ἰδίωμα νόμον δι-
 καιοσύνης τὴν δικαιοσύνην καλῶν, ὡς καὶ νόμον πίστεως
 τὴν πίστιν· τινὲς δὲ οὕτως διελόντες ἀνέγνωσαν· τί οὖν
 ἐρῶμεν κατὰ ἐρώτησιν, εἶτα κατὰ ἀπέκρισιν ὅτι ἔθνη τὰ
 μὴ διώκοντα δικαιοσύνην καὶ τὰ ἐξῆς, σφόδρα ἀποσφαλέν-
 τες τοῦ προσήκοντος, καὶ συνηθεῖν τὴν ἀποστολικὴν εὐδυ-
 νηθέντες διάνοιαν· συναπτέον γὰρ ἐπὶ τῆς ἀναγνώσεως κα-

τὰ τὴν προκειμένην ἡμῖν ἑρμηνείαν· τί οὖν ἐροῦμεν ὅτι ἔθνη IX.
τὰ μὴ διώκοντα δικαιοσύνην, καὶ τὰ ἐξῆς· τοῦτο τοῦ ἀπο-
στόλου λέγοντος, ὅτι τί εἵπομεν ἂν περὶ τούτου καινοῦ τε
ὄντος ἄγαν καὶ παρὰ πᾶσαν συμβεβηκός ἐλπίδα, τοῦ τυ-
χεῖν μὲν τοὺς οὐδένα λόγον ποιουμένους τοῦ πράγματος, μὴ
τυχεῖν δὲ τοὺς τὴν πᾶσαν σπουδὴν περὶ τοῦτο ἔχοντας;

Ἔστι οὐκ ἐκ πίστεως, ἀλλ' ὡς ἐξ ἔργων νόμου.

Δικαιωθῆναι ἀπὸ τῶν ἔργων τοῦ νόμου, τῶν ἀδυνάτων v. 32.
θεῖ γὰρ μηδέποτε ἁμαρτεῖν, ἔστιν δὲ ἄγαν ἀμήχανον ἐπὶ
ἀνθρώπων κρινόμενον· ἡμαρτηκότα δὲ, ἀνάγκη ὑπὸ τὴν ἀπό-
φασιν γενέσθαι τοῦ νόμου· τοσοῦτον ἀποθεῖ τοῦ δικαιώσεως
τῆς ἀπὸ τοῦ νόμου τυχεῖν, ὃ διὰ τῆς κατ' αὐτὸν πολι-
τείας ἀπολαῦσαι ταύτης ἐλπίζων, χάριτι δὲ ταύτην δεδώ-
ρηται ὁ θεὸς τοῖς ἀνθρώποις, πᾶσαν ἡμῶν τὴν περὶ τοῦ
ἁμαρτάνειν ῥοπὴν ἀφελεῖν ὑποσχόμενος, ἐπειδ' ἂν ἀναστή-
σας ἀθανάτους ἐργάσῃται· τούτων δὲ ἕνεστιν τὰς ἐπαγγελ-
σίας λαβεῖν, διὰ τῆς ἐπὶ τὸν Χριστὸν κομίσασθαι πίστεως·
οὗτοι τοίνυν τῆς μὲν κατὰ χάριν ἐλπίζομένης ἡμῖν διὰ πί-
στεως προσέσεσθαι δικαίως οὐδένα ποιησάμενοι λόγον, ἀπὸ
δὲ τῶν ἔργων τοῦ νόμου δικαιωθῆναι ἐλπίσαντες, ὅπερ ἀδύ-
νατον, ἐκείνης τε οὐκ ἔτυχον, καὶ ταύτην οὐδαμῶς περι-
ποιῆσαι ἑαυτοῖς δεδύνηται· προσέκοψαν γὰρ τῇ λίθῳ τοῦ
προσκόμματος, ὅπερ θαυμασιώτατα ἐπήγαγεν· ὥστε δεῖξαι
ὅτι οὐ τὰ πρότερα αὐτῶν, ἀλλὰ τὰ νῦν αἰτιᾶται· ἔτρεχον
οὖν φησὶ πρὸ τούτου τῆς κατὰ νόμον δικαιοσύνης τὸν δρό-
μον, καὶ ἦν αὐτοῖς οὐδαμῶς μέμψιν τινὰ ἐπαγαγεῖν ὑπὲρ
τῶν προτέρων, ἀλλ' ὡσπερ λίθῳ τινὶ τῷ κυρίῳ διὰ τῆς ἀπι-
στίας προσκρούσαντες, καὶ βαρὺ τὸ κατάπτωμα ὑπομείναν-
τες, μάταιον ἅπαντα τὸν ἐν ταῖς προειληφῆσιν ἀπέφηναν

IX. ὁρόμον· καὶ μαρτυρίαν ἐπάγει οὐ τοῖς εἰρημένοις μόνον κατὰ ἄλληλον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἅπαν ὁμοῦ τὸ νόημα συμβαλλομένην, καθὼς γέγραπται· ἰδοὺ τίθημι ἐν Σιών λίθον προσκόμματος καὶ πέτραν σκανδάλου, καὶ πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ καταισχυθήσεται· κατάλληλον μὲν γὰρ τὸ προσέκοψαν τῇ λίθῳ τοῦ προσκόμματος, τῇ ἰδοὺ τίθημι λίθον προσκόμματος· πρὸς ἅπαν δὲ αὐτῷ συνεβάλλετο ὡς ἔφη τὸ νόημα, τὸ πᾶς ὁ πιστεύων οὐ καταισχυθήσεται, βουλομένη δεῖξαι μέγα τι τὴν πίστιν καὶ ἰκανόν, τοὺς μὲν οἰκείους, τοὺς δὲ ἄλλοτρίους ἐργάσασθαι· εἶπερ δὴ καὶ παρὰ τοῖς προφήταις εἴρηται τὸ τὴν πίστιν ἰκανὴν εἶναι πάντα ὅν τινα οὖν τῶν παρὰ Θεοῦ πληρῶσαι καλῶν· καὶ ἐπειδήπερ οὐ τὴν ἀποβολὴν ἔφη τῶν Ἰουδαίων μόνον ἀλλὰ καὶ τῆς ἀποβολῆς τὴν αἰτίαν, πιστοῦται πάλιν τὸ μηδὲν ἀπεχθεῖα λέγειν τῇ πρὸς αὐτοὺς, καὶ φησὶ τὸ ἐξῆς.

Cap. X.
v. 2.

Μαρτυρῶ γὰρ αὐτοῖς ὅτι ζῆλον Θεοῦ ἔχουσιν,
ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν.

Θαυμάσαι ἄξιον ὄσης πικρίας νόημα γέμον, συνετώτατα τῇ εἰρωνείᾳ κατεκάλυψεν, τῇ τοῦ μαρτυρῶ προσθήκῃ, τὸ βαρὺ κολάσας τοῦ ῥήματος· δοκεῖ μὲν γὰρ αὐτοῖς κατὰ τὸ πρόχειρον καὶ τι καὶ μαρτυρεῖν ἀγαθόν· φαίνεται δὲ προσποίησιν μὲν εἶναι λέγων τοῦ Θεοῦ τὸν ζῆλον, ἀγνωσίαν ἐπιμέμφεται, ἐπεὶπερ οὐδὲ ἐγκλημάτων ἄξιον τὸ τοιοῦτον· Ἰουδαῖοι γὰρ ἐξὸν αὐτοῖς μετὰ τῶν λοιπῶν ἐπίγνωσιν τὸ θεόν, ἔκουσιν τῇ γνώμῃ τὴν μάθησιν αὐτοῦ παρελίμπανον· τοῦτο γοῦν φησὶν, ὅτι τὴν μὲν παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐπαγγελθεῖσαν ἡμῖν δικαίωσιν παρέϊθον· οἰηθέντες δὲ ἀπὸ τῶν οἰκείων ἔργων ἀκολούθως τῇ νόμῳ πολιτευόμενοι, τοῦτο ἑαυτοῦ περιποιῆσαι δύνασθαι, οὐδὲ μίαν ἔθεντο σπουδὴν τοῦ πιστεῦ-

σαι Χριστῷ, καὶ τὴν ἐκείθεν ἡμῖν κατὰ χάριν ἐπαγγελ- X.
θεΐσαν δικαίωσιν θέξασθαι.

Τί γὰρ δὴ καὶ φασίν, ὅτι νόμῳ πολιτεύεσθαι ἐσπουδά-
κασιν, ἵνα ἡ δικαίωσις αὐτοῖς προσγένηται· ἀλλ' αὐτὸ τοῦ-
το μετὰ πάσης εὐμαρείας διὰ τῆς ἐπὶ τὸν Χριστὸν πίσεως
κομίσασθαι ἕξεστιν, καὶ ὅπερ αὐτοῖς παρασχεῖν μὲν ὁ νό-
μος ἐσπούδακεν, οὐκ ἰσχύει δὲ διὰ τὸ ἡμῶν ἀσθενές· καὶ
ὅτι μὴ ῥάδιον ἡμῖν ἅπαντα κατορθοῦν ὡς βούλεται, τοῦτο
ἡμῖν ὁ Χριστὸς πεπιστευκόσιν ἐπ' αὐτὸν ὑπισχνεῖ παρέξειν
οἰκεία τῇ χάριτι πόνων ἐκτός, ὥστε ὁ νόμου πληροῦται σκο-
πὸς ἐν ἡμῖν.

Πῶς οὖν ἐπικαλέσονται εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευσαν; v. 14.

Τοῦ νόμου καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἀγωγῆς τὸ χρήσιμον,
ἐν τούτοις βούλεται συστήσασθαι τοῖς ῥητοῖς ἀπόστολος· καὶ
ἐπειδὴ τὰ ἀνωτέρω αὐτῷ προκείμενα συνεπλήρωσεν εἰς τὸ
πᾶς γὰρ ὃς ἐὰν ἐπικαλέσῃται τὸ ὄνομα κυρίου σωθήσεται,
ἐντεῦθεν τοῦ ἐξῆς λόγου τὴν ἀρχὴν ἐποιήσατο, τὸ πῶς
οὖν ἐπικαλέσονται εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευσαν εἰρηκῶς· ὁ δὲ λέ-
γει τοιοῦτόν ἐστιν· πρόδηλον ἡμῖν φησὶν ἐκ τῶν θεῶν γρα-
φῶν, ὅτι παντὶ τῷ ἐπικαλουμένῳ ἡ σωτηρία προσγίνεται·
ὡς μὴ δὲ τοὺς ἀπὸ ἐθνῶν κωλύεσθαι τοῦ τυχεῖν, εἰ δὴ βού-
λαιντο· ἀλλὰ πῶς ἂν αὐτὸν ἐπικαλέσαιντο, ζητεῖν ἄξιον· πι-
σεῦσαι προσήκει πρότερον, οὐ γὰρ αἰὸν τε ἐπικαλεῖσθαι μὴ
πιστεύοντα πρῶτον· ἢ δὲ πίστις, πόθεν ἂν γένοιτο; ἀπὸ
ἀκοῆς καὶ μαθήσεως· ἀλλὰ μὴ ὄντος τοῦ διδάξαντος, μα-
θεῖν οὐχ αἰὸν τε· καὶ τοὺς διδάξαντας δὲ οὐχ ἑτέροις φα-
νῆναι δυνατὸν, ἀλλ' ἢ τῆς θείας χάριτος αὐτοῦς προβα-
λούσης, ἧς δὴ μόνης ἐστὶν εἰδέναι ὅπως ἐκλέγειν προσή-
κει τοὺς τοιοῦτους· οὐκοῦν πρὸ πάντων χρεῖα τούτων, αἶ πρὸς

X. διδαχὴν ἐκλεγέντες ἀποσταλήσονται τῆς οἰκουμένης κήρυκες· δι' ὧν δυνατὸν καὶ μαθεῖν τὴν εὐσέβειαν, καὶ πιστεῦσαι μαθόντας, καὶ πιστεύσαντας ἐπικαλεῖσθαι λοιπὸν, ἐλπίδι τοῦ τὴν ἐκ τῆς ἐπικλήσεως σωτηρίαν λαβεῖν· ὁλλὰ τούτους οὐχ ἑτέρωθεν ἐξελέξατο ἢ χάρις ἐπιτηδείους εἶναι νομίσασα, ἀλλ' ἢ ἀπὸ τῶν ὑπὸ τὸν νόμον καὶ τὴν τοῦτου γεγενομένων παιδαγωγίαν, οἱ μακρῷ τῷ χρόνῳ ταῖς τῶν προφητῶν προαγορεύσεσιν τὸ περιμένειν τοῦ Χριστοῦ τὴν παρουσίαν ἐπὶ πολλῶν ἀγαθῶν αἰτία βεβαίως εἰλήφρισαν, ὡς μὴ δὲ τὸν τόπον ἀθλῶν εἶναι αὐταῖς ἄθεν φανήσεσθαι ἔμελλεν, ὥστε τῆς ἐν νόμῳ παιδαγωγίας ἥρτηται ἢ διὰ Χριστοῦ τῶν ἀνθρώπων σωτηρία, τῷ τε ἐκεῖθεν φανῆναι παρ' αἷς καὶ ἠλπίζετο, καὶ τῷ τοὺς πρώτους πεπιστευκότας ἐκεῖθεν γενέσθαι, οἱ τῆς ἀνωθεν ἀξιοφθέντες χάριτος ἱκανοὶ πρὸς τὴν ἀπάντων διδασκαλίαν εἶναι ἐκρίθησαν· οὐκ οὖν εἰ ὁ Χριστὸς ἐκεῖθεν φησὶ καὶ αἱ ἀπάντων διδασκαλαὶ αἱ ἀπόστολοι, μεγάλη τις ἢ κατὰ νόμον οἰκονομία τοῦ Θεοῦ, πάντων ἐμπεριειλημμένην αὐτῷ τὴν σωτηρίαν ἔχουσα· οὕτω γὰρ ὑπῆρξεν ταῖς ἀνθρώποις μαθεῖν τε ἃ προσήκει, καὶ μαθεῖν πιστεῦσαι, πιστεύσασι τε ἐπικαλεσαμένοις δὲ τὴν ἐκ τῆς ἐπικλήσεως σωτηρίαν λαβεῖν· καὶ ἐπειδὴ πάντα τῆς τῶν ἀποστόλων ἀπῆρτησεν διδαχῆς, ὥσε θεῖξαι τοῦ νόμου τὸ χρήσιμον, εἶγε τοὺς ἀπάντων ἀνέδειξεν διδασκάλους ἀποστόλους, ἐπάγει καθὼς γέγραπται, ὡς ὠραῖαι αἱ πόδες, καὶ τὰ ἐξῆς· εἶρηται δὲ ταῦτα οὐ περὶ τῶν ἀποστόλων τῷ προφήτῃ, ἀλλὰ περὶ τῶν μελλόντων μηνύειν τὰ περὶ ἰουδαίους ἐσόμενα ἀγαθὰ· εἰ δὲ αἱ μηνυταὶ ἐκείνων φησὶ οὕτω νομίζονται θαύματος ἀξιοί, ἢ που γε ἀναγκαῖόν τι πρᾶγμα καὶ λυσιτελέσατον ἅπασιν θεῖ νομίζειν τῶν ἀποστόλων τὴν διδαχὴν.

Το ἀλλ' οὐ πάντες ὑπήκουσαν τῷ εὐαγγελίῳ, κατὰ ἐρω- X.
τησιον ἀναγνωστέον, ἀντιθέσεως μέρει παρὰ τοῦ ἀποστόλου v. 16.
τεθέν, ἀντὶ τοῦ ἀλλ' ἐρεῖς ὅτι μὴ πάντες ἐπίστευσαν. Θαυ-
μαστον οὐδὲν, πόρρωθεν γὰρ εἴρηται τῷ Ἡσαΐα τῶν πει-
δομένων τὸ σπάνιον· οὕτω γοῦν ἐν ἀπόρῳ τίθεται τὸ πρᾶγ-
μα ὡς λέγειν, τίς ἄρα ἔσαι ὁ δεξιόμενος ταῦτα; ἅπερ οὖν
ἡμεῖς ὑπὸ τῆς θείας χάριτος μεμαθηκότες κηρύττομεν· οὐκ
οὖν οὐδὲ νῦν γεγένητάι τι καινόν, καὶ λύσας τῇ μαρτυ-
ρίᾳ τὴν ἀντίθεσιν, ἀπ' αὐτῆς ἐπισυλλογίζεται τὰ πρὸ τῆς
ἀντιθέσεως, τὸ πῶς οὖν ἐπικαλέσονται εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευ-
σαν καὶ τὰ ἐξῆς· καὶ φησὶν· ἄρα ἢ πίσις ἐξ ἀκοῆς· ἢ δὲ
ἀκοή, διὰ ῥήματος θεοῦ· πρόδηλον δὲ ἡμῖν φησὶν ἀπὸ τῆς
τοῦ προφήτου φωνῆς κἀκεῖνο ὅπερ ἐλέγομεν ὅτι πίστις μα-
θήσεως ἐκτός οὐκ ἂν ποτε γένοιτο, καὶ μάθησις εὐσεβείας
οὐκ ἂν συνέστη, μὴ θεοῦ τ' ἀληθὲς δεικνύντος· ὅπερ οὖν
καὶ νῦν διὰ τῶν ὑπὸ τῷ νόμῳ παιδαγωγουμένων ἐγένετο,
οὓς ἐν μακρῷ τῷ χρόνῳ διὰ τῶν προφητῶν ἀναμένειν ταῦτα
παιδεύσας θεός, ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι διδασκάλους τῆς
ἀληθείας ἅπασιν ἀνθρώποις ἀνέδειξεν.

Τὸ μενοῦν γε εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος v. 18.
αὐτῶν, πρόδηλον ὅτι μὴ ὡς προφητικῶς περὶ αὐτῶν εἰρη-
μένον τέθεικεν, ἀλλ' ὡς ἀρμόττειν τῆς παροῦσιν δυνάμε-
νον πράγμασι· κἀκεῖνο δὲ ἰστέον ἐντεῦθεν, ὅτι τὸ μενοῦνγε
ἐπὶ λύσει κέχρηται, ὡς μὴ εἶναι ἀδηλον ὅτι καὶ ὅτ' ἂν λέγη
μενοῦνγε ὡς ἄνθρωπε σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ θεῷ,
λύων τὸ ζητούμενον οὐκ ἐπιτιμῶν, ὡς τινες αἰοῦται, λέγει.

Πάλιν ἑτέρου ἀντίθεσιν ἐπάγει, ἀλλὰ λέγω μὴ Ἰσραὴλ v. 19.
οὐκ ἔγνω; ἀντὶ τοῦ, ἀλλὰ μὴ τοῦτο ἐρεῖς ὅτι καινόν αὐ-
τοῖς τὸ πρᾶγμα νενομίσαι τὸ τοὺς ἐξ ἔθνων προσειληφθαι

X. εἰς τὴν εὐσέβειαν, καὶ διὰ τοῦτο ὡς ἐπὶ καινῇ ταραπτόμενοι τὸ δόγμα διαμάχονται τὸ ἡμέτερον· καὶ μὴν εὐθύς Μωϋσῆς ὁ τὸν νόμον αὐταῖς δεδωκώς, φαίνεται πῶρωθεν ἐκ τοῦ Θεοῦ διαμαρτυρούμενος· ὅτι δὴ τούτων πρὸς τὸ χεῖρον νευσάντων, καὶ αὐτὸς ἐκλέξεται τὰ ἔθνη πρὸ τούτων, κακείνους τῆς οἰκείας ἀξιώσει προνοίας, ὥσε αἰσθήσιν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν πραγμάτων πραγμάτων λαβεῖν.

Cap. XI.
v. 1.

Καὶ γὰρ ἐγὼ Ἰσραηλίτης εἰμὶ, ἐκ σπέρματος Ἀβραάμ, φυλῆς Βενιαμίν.

Ἐπειδὴ τοῦ τε νόμου τὸ χρήσιμον ἀπὸ τῶν πεπιστευκότων ἔδειξεν, καὶ τῇ πρὸς τὰς ἀντιρήσεις ἀποκρίσει τὴν κατὰ τῶν ἠπιστηκότων κατηγορίαν ἐπέτειλεν, ὡς οὐδὲ μίαν τῇ ἑαυτῶν κακίᾳ διαβολὴν τῷ νόμῳ φερόντων, ἀπολογεῖται λοιπὸν καὶ περὶ τοῦ μηδὲν ἐπὶ διαβολῇ τῆς τοῦ Ἀβραάμ συγγενείας εἰρηκέναι, διὰ τῆς κατὰ τῶν ἠπιστηκότων μέμφεως· ἄρα γὰρ φησὶν τοῦ μὲν νόμου τὴν οἰκονομίαν θαυμασῆναι τινα εἶναι νενομίκα, τὴν συγγένειαν δὲ τοῦ Ἀβραάμ ἐν ταῖς λόγοις ἀδόκιμον εὔσαν θείκνυμι; μὴ γέναιτο· τίς δὲ τοῦ μὴ ταῦτα λέγειν ἢ ἀπόδειξις; καὶ γὰρ ἐγὼ φησὶ Ἰσραηλίτης εἰμὶ καὶ τὰ ἐξῆς· εἶχεν μὲν εἰπεῖν πολλοὺς ἐκ τοῦ γένους πεπιστευκότας Χριστῷ, ἀλλὰ πρὸς τὸ λέγω οὖν τοῦτο ἦν οἰκειότερον τὸ καθ' ἑαυτὸν εἰπεῖν· πῶς γὰρ εἶόν τε ἦν ἐπὶ τῇ πίστει σεμνυνόμενον, καὶ περὶ ταύτης διδάσκειν ὑπισχνούμενον ἑτέροις; καλῶς δὲ οὐ τὸν προπάτερα μόνον εἶπεν, ἀλλὰ καὶ τὸν φύλαρχον, ὥσε δεῖξαι ὅτι οὐ πλάττεται τὴν οἰκειότητα.

v. 2.

Ἡ οὐκ εἶδατε ἐν Ἡλίου τί λέγει ἢ γραφή;

Ἐπιλέλησθε φησὶ τῶν κατὰ τὸν Ἡλίαν, ὡς εἶκινεν, ὅπως ὁ μὲν ἠτιάτο τὸν Ἰσραήλ τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐκτροπῆς,

ὀκνῶν ἀποστέλλεσθαι ἔτι πρὸς τοὺς εὐτως ἀγνώμονας· ἀπε- XI.
κρίνατο δὲ αὐτῷ ὁ θεὸς ἑπτακισχιλίους ἔχειν, τοὺς ἔτι τῆς
αὐτοῦ γνώσεως ἐπιμελεσμένους, καὶ μὴ πρὸς τὸ χεῖρον νεύ-
σαντας· διὰ τούτου προτρέπων αὐτὸν ἔχεσθαι τοῦ τῆς δι-
δασκαλίας ἔργου, ὡς ἂν οὐκ εἰς μάτην πονεῖντα τοῦ λαι-
ποῦ· καὶ ὅτι θεὸς ἀρκεῖν ἠγάσαστο, εἰ ἀπὸ παντὸς τοῦ δή-
μου τῶν ἰουδαίων ἑπτακισχίλιοι τῇ τῶν προφητῶν διδασκα-
λίᾳ ἐπὶ τῆς εὐσεβείας μένοιεν· ὥστε οὐδὲν ἀπεικός, πλείο-
νας εἶναι καὶ νῦν τοὺς οὐ βουλομένους τοῖς περὶ τῆς εὐ-
σεβείας λεγομένοις πείθεσθαι· οὐ μὴν ταῖς περὶ τὸ γένος
ἐπαγγελίαις τοῦ θεοῦ διαβολὴν τινα φέρει τὸ γιγνόμενον· τοῦ
μὲν γὰρ τὸ χρήσιμον ἐν τοῖς πισειούσι διαδείκνυται, ἡ δὲ
γε τῶν λαιπῶν ἀπιστία ἔλεγχον ἔχει τῆς αὐτῶν κακίας, εἰ
μηδὲν ὄφελος ἀπὸ τῆς τοσαύτης κηδεμονίας ἐδέξαντο.

Τινὲς ὑπὸ πολλῆς τῆς ἀνοίας εὐτως ἀνέγνωσαν· τί οὖν v. 7.
ἐπιζητεῖ Ἰσραὴλ; συνάψαντες τούτῳ τὸ ὅ οὐκ ἐπέτυχεν,
ἔτι καὶ τὰς λέξεις τὰς ἀποστολικὰς ἀφανίσαντες, ἵνα τὴν
ἑαυτῶν ἰσχύαν δόξωσιν ἄνοιαν, καὶ τὸ ὅ ὅπερ κεῖται πρὸ
τοῦ ἐπιζητεῖ Ἰσραὴλ ἀφελόντες, καὶ τεθεικότας τὸ τοῦτο
ὅ οὐκ ἐπέτυχεν, ὡς ἂν τοῦ ἀποστόλου λέγοντος, τί ποτε
οὖν ἄρα ἐστὶν τὸ παρὰ τοῦ Ἰσραὴλ ἐπιζητούμενον; τοῦτο
δὴ ὅπερ οὐκ ἐπέτυχεν, γελοιότατά γε οἰηθέντες τὸν ἀπό-
στολον δεικνύναι σπευδάζειν τὸ παρὰ τοῦ Ἰσραὴλ ἐπιζη-
τούμενον, τί ποτε ἄρα ἐστὶν· καὶ οὐ συνειρακότες, ὅτι ἀπὸ
τῶν προειρημένων κατὰ συλλογισμὸν αὐτὸ ἐπήγαγεν· ἀνα-
γνωστέον οὖν εὐτως· τί οὖν, ἀντὶ τοῦ τί τοίνυν τὸ ἐκ τῶν
προειρημένων ἡμῖν συναγόμενον, τῶν τε ἠπιστηκότων κατ-
ηγορήσαμεν, καὶ τοὺς πεπιστευκότας δικαιοτάτα τὴν τῶν
δογμάτων ἀλήθειαν προτετιμηκότας ἐδείξαμεν, ὃ ἐπιζητεῖ

ΛΙ. Ἰσραὴλ , τούτου οὐκ ἐπέτυχεν· ὅτι τοῖς ἰσραηλίταις τυχεῖν οὐκ ἐγένετο τούτου , ὁ δὴ ζητεῖν δοκοῦσιν· ἵνα εἴπῃ τῆς δικαιοσύνης· ὅμοιον γὰρ ἐσι τῷ , Ἰσραὴλ δὲ διώκων νόμον δικαιοσύνης , εἰς νόμον δικαιοσύνης οὐκ ἔφθασεν· λείπει δὲ τὸ πάντες , ἵνα ἢ τούτου πάντες οὐκ ἐπέτυχον· ἐπάγει γὰρ , ἢ δὲ ἐκλογὴ ἐπέτυχεν· οἱ δὲ λοιποὶ ἐπωρώθησαν· ἵνα εἴπῃ ὅτι ἔτυχον μὲν τῆς δικαιώσεως οἱ τῆς ἐκλογῆς ἀπὸ τοῦ οἰκείου τρόπου νομισθέντες ἄξιοι , οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἀπεβλήθησαν διὰ τὴν ἑαυτῶν κακίαν.

v. 9. Καὶ Δαβὶδ λέγει , γενηθήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν
εἰς παγίδα.

Οὐχ ὡς προφητικῶς εἰρημέναις ἐχρήσατο τοῖς φωναῖς , ἀλλ' ὡς ἀρμοττούσαις αὐταῖς ἀπὸ τῶν πραγμάτων τῷ καὶ περὶ ἰουδαίων αὐτὰς εἰρήσθαι· ὁμοῦ κακῆινο δεικνύς ὅτι μηδὲν καινὸν ἐγένετο νῦν , παρόμοια δὲ τοῖς τότε ὑπομεμενίκασιν , προτετιμηκότες τοῦ κρείττους τὸ χεῖρον· ἐπειδὴ γὰρ ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν ἀποβολῆς ἐπειρώωντο τὸ χριστιανικὸν δόγμα διασύρειν ἰουδαῖοι , ἀναγκαιῶς διὰ πλειόνων ὁ ἀπόστολος δείκνυσι πάντοτε τοιούτους αὐτοὺς περὶ τὴν εὐσέβειαν γεγονέναι.

v. II. Λέγω οὖν , μὴ ἔπταισαν ἵνα πέσωσι ;

Ἀλλὰ μὴ τοῦτο φαμέν ὅτι σφαλέντες περὶ τὴν εὐσέβειαν καὶ μὴ πιστεύσαντες τῷ Χριστῷ παντελῆ τὴν ἀποβολὴν ὑπέμειναν , ὡς μὴ δὲ μίαν αὐταῖς ἐλπίδα σωτηρίας περιλειφθῆναι , καὶ εἰ βούλαιντό ποτε πρὸς τὸ κρεῖττον ἰδεῖν ; μὴ γένοιτο· τούναντίον γὰρ μέμνημαι εἰρηκῶς , ὅτι καὶ εἰς τοὺς πλείστους αὐτῶν διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν ἀποβλήθη· ναὶ συνέβη , ἀλλ' οὖν γε οἱ πεπιστευκότες ἐξ αὐτῶν καί ται γε ἄγαν ὄντες εὐαρίθμηται , πᾶσι τοῖς ἐξ ἐθνῶν σω-

τηρίας ἐγένοντο πρόξενοι· ἐπεὶ περ ἅπαντες οὗτοι τοῦ τῆς εὐ- XI.
 σεβείας μαθημάτων τὰς ἀφορμὰς ἐκεῖθεν ἐδέξαντο· ὥστε ἔξε-
 στιν καὶ τοῖς νῦν ἀπιστοῦσι τῶν Ἰουδαίων, τοὺς ἐξ αὐτῶν
 πεπιστευκότας ἤδη μιμήσασθαι, ζήλω τε ἀγαθῇ τῆς πρὸς
 τὸ κρεῖττον ἐπιθυμῆσαι ῥοπῆς· ὁ γὰρ ἐκείνους πεπιστευκό-
 τας οὐκ εἰσδεξάμενος μόνον, ἀλλὰ καὶ διδασκάλους ἀπο-
 φήνας τῆς οἰκουμένης, δῆλον ὡς οὐδὲ τούτους πιστεῦσαι βου-
 ληθέντας εἰς αὐτὸν ἀδοκίμους ἠγήσεται· τὸ γὰρ εἰς τὸ πα-
 ραζηλώσαι αὐτοὺς οὐ τοὺς ἐξ ἔθνῶν ὡς τινες ᾤθησαν λέ-
 γει, ἀλλὰ τοὺς ἐξ αὐτῶν· εἰς ἀπόδειξιν αὐτὸ εἰρηκῶς τοῦ
 ἐξεῖναι εἰσδεχθῆναι καὶ τούτους, εἰ δὴ πιστεῦσαι βούλοι-
 το· τὸ μὲν τοι εἰς τὸ παραζηλώσαι αὐτοὺς οὐκ ἐπὶ αἰ-
 τίας λέγει, ἀλλὰ τὸ ἐπόμενον ἑαυτῇ συνήθως· ἀντὶ τοῦ
 εἰ ἐκείνοι πιστεῦσαι βουληθέντες εἰσεδέχθησαν καὶ διδάσκα-
 λαὶ τοῖς ἐξ ἔθνῶν ἐγένοντο, πρόδηλον ὡς ἔξεστι καὶ τού-
 τοις κατὰ μίμησιν ἐκείνων τῆς εἰς τὴν πίστιν εἰσόδου τυ-
 χεῖν· εἶτα καὶ ποθεινὴν αὐτῶν τὴν ἐπιστροφὴν ἐργαζόμε-
 νος ἐπάγει καὶ φησὶν· εἰ γὰρ ἐν ὀλίγοις φησὶ καὶ ἄγαν εὐα-
 ρισμῆταις τοσαύτης ἐνεγένετο τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην ἀν-
 θρώποις τυχεῖν ἀφθονίας ἀγαθῶν, τί ποτε δεῖ ἄρα δεῖ νο-
 μίζειν ἔσεσθαι, εἰ πάντας αὐτοὺς συμφώνως ὑποδέξασθαι
 τὸν Χριστὸν συνέβη;

Εἰ γὰρ ἡ ἀποβολὴ αὐτῶν καταλλαγὴ κόσμου,

v. 15.

τίς ἡ πρόσληψις εἰ μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν;

Τίνος ἕνεκεν τῇ πάντων διορθώσει τὴν ἀνάστασιν ἠγεί-
 ται ὁ ἀπόστολος ἔψασθαι πάντων; ἀναγκαῖον εἰπεῖν, τοῖς
 μὲν ἄλόγοις φυσικῶς ἅπαντα πρόσεστιν, καὶ οἷά τε ἐστὶν
 τὸ κακὸν ἀπὸ τοῦ καλοῦ διακρίνεντα, ἐξουσίᾳ γνώμης τὸ θε-
 κοῦν ἐλέσθαι· ἀνάγκη δὲ πᾶσα τοῖς ὄροις ἐμμένειν τῆς φύ-

XI. σεως, διά ται τούτο περιττός άπας έστιν νόμος εκείναις, εύτε μαθείν εύτε μη συνιέναι τί ταιούτο δυναμέναις· τώις δέ λογικώις πών τώναντίον· και γάρ διακρίνειν τώ καλόν άπό τώ κακού δύνανται, και έξουσία γνώμηις τώ δοκούν αιρουνται· ήτε τών νόμων έξθεσιις άγαν έπιτηδεία τούταις έξιν, άτε δυναμέναις εκείθεν τώ καλόν παιδευέσθαι· ταιούτο δή τώ ήμέτερον γένος ό θεός άπειργάσατο, τήν τε φύσιν ήμίν έπιτηδείαν πρós μάθησιν δεδωκώς, και νόμων έξθέσει ποικιλωτάτων τώ κρείττον ύποδείξας· ευνδέν γάρ άδίδακτου έχειν ήμάις τής άρετής ενεδέχετο τήν έξιν λογικους γεγονότας τήν φύσιν, έπειπερ αύτη σαφής λογικών τε και άλόγων διάκρισιις, τώ τά μέν εν τή φύσει παντός έν τινος ευν έχειν τήν είδησιν περαιτέρω δυνάμενα μαυθάνειν ευνδέν, τυς δέ τώ χρόνου προίόντος τά πλείονα μαυθάνειν ευν ουκ ήπίσταντο πρότερον· τούτου ένεκεν θνητούς μέν ήμάις κατά τόν παρόντα τυτονό πεποίηκε βίον, νόμους δέ έδωκεν ικανούις· εις ύπόμνησιν ήμάις άγειν τής τώ καλού διορθώσεωις, ώις αν εντελή τής άρετής ευντωις τήν μάθησιν κομισάιμεθα· εντευθειν καν πολλήν τινα πρós τώ χειρον έχειν ήμάις τήν ρεπήν συμβαίνει, άλλ' ευν γε βεβαίαν επί τής ψυχής τώ καλού τήν είδησιν έχομεν, και έστιν ανθρωπων ουδεις, όις ουχι πάντως έπίσταται τώ κρείττον τί ποτέ έστιν εν βίω· ευντω μέν ευν άσφαλή τε και βεβαίαν επί τώ παρόντος βίου τής άρετής τήν διδασκαλίαν ήμίν παρέχεται· έπειδή δέ ουκ ωσπερ ίσμεν τώ καλόν, ευντω και ποιείν αύτό ραδίως δυνάμεθα, άχριις αν επί τής θνητότητος διαμένωμεν, δευτερόν τινα βίον τόν μέλλοντα ήμίν δια τής αναστάσεωις ό ποιητής δεδώρηται, κατά πολύ τώ παρόντος άμείνω, άθανάτόν τε και άπαθή και πάσης άμαρτίας άπηλλαγμένον· έξιν τώι-

νυν οὐκ ἀνακαινισμὸς καὶ διόρθωσις μόνον τῶν παρόντων ἐκεῖ- XI.
 να, ἀλλὰ γὰρ καὶ τελείωσις· ἃ γὰρ ἐνταῦθα μαθόντες παιεῖν
 οὐκ ἰσχύομεν, ταῦτα τότε ἡμῖν πόνων ἐκτὸς μετὰ πολλῆς
 προσέσαι τῆς εὐμαρείας, τὸ τε ἀπηλλάχθαι λέγω τῆς τῶν
 χειρόνων πράξεως, καὶ τὸ ἀσχετόν τινα τῶν καλῶν ἐπὶ τῆς
 ψυχῆς ἔχειν τὸν ἔρωτα, εὐδὴ μὲν ἡμᾶς ἐν ἐκείναις κατα-
 στῆσαι· οὐ καλῶς ἔχειν ἡγησαμένου τοῦ σοφοῦ τῶν ψυχῶν
 οἰκονόμου, ὡς ἂν μὴ ἄλογόν τινα καὶ ἀδιάκριτον ἐνούσαν
 ἡμῖν ἔχοιμεν τοῦ καλοῦ τὴν ἕξιν· ἐγγενομένης δὲ ἡμῖν ἐπὶ
 τοῦ παρόντος βίου καθ' ὃν ἔφην τρόπον τῆς τοῦ καλοῦ μα-
 θήσεως, εὐκαιρότατα καὶ μάλα γε ἀναγκαίως τῶν μελλόν-
 των παρέχεται τὴν κατάστασιν· τοῦτο μὲν, ἵνα κατὰ παρά-
 θεσιν τῶν παρόντων ἀκριβῶς εἰδέναι τῶν τότε τὸ διάφορον
 ἔχωμεν, τοῦτο δὲ ὡς ἂν λογικῇ πρεπόντως φύσει τῆς τοῦ
 καλοῦ κατορθώσεως αἰσθανώμεθα, ὧν ἐνταῦθα κατὰ τὴν
 ἀπόρρητον τοῦ Θεοῦ σοφίαν ποικίλως τὴν εἶδησιν ἐδεξάμε-
 θα· ταῦτα τότε πόνων ἐκτὸς τῆ τοῦ πνεύματος χάριτι κατ-
 ορθωμένα ἐν ἡμῖν ὄρωντες, καὶ τοι γε ἐπὶ τοῦ παρόντος
 εὐδὲ μετὰ πόνων παραπλησίως τῆς τότε καθαρῶν τῆς τῶν
 ἀτόπων δυνάμεναι πράξεως· ταῦτα ἡμῖν εἴρηται ἐπὶ τὸ σα-
 φέστερον γενέσθαι τί ποτε ὁ ἀπόστολος βούλεται λέγειν τὸ
 τίς ἢ πρόσληψις, εἰ μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν· ὡς γὰρ ἐκεῖνου μὲν
 πρὸς τὴν τῶν ἐνθάδε συντελοῦντος τελείωσιν, διὰ δὲ τοῦ-
 το ἡμῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος βίου γεγονότων θνητῶν, ἵνα τῆς
 ἀρετῆς ἢ διδασκαλίας κατὰ τὸ προσῆκον ἡμῖν ἐγγένηται πρό-
 τερον, εἶτα τῶν μελλόντων ἐπὶ τελείᾳ κατορθώσει τῶν ἐγνω-
 σμένων δεξώμεθα τὴν ἀπόλαυσιν· τοῦτο λέγει, ὅτι ὀλίγοι
 πεπιστευκότες ἐξ αὐτῶν, αἴτιαι τῆς τῶν ἐξ ἐθνῶν σωτη-
 ρίας ἐγένοντο, καὶ δι' ἐκείνων τὸ τυχεῖν τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ

- XI. καταλλαγῆς ὑπῆρξε μικροῦ παντὶ τῷ κόσμῳ· εἰ δὲ πάν-
 τες ἐπίστευσαν ἰουδαῖοι, ἀκόλουθα τῇ τοῦ νόμου παιδαγω-
 γία φρονήσαντες, πρῶτον μὲν ὡς ἐτοιμότερα καὶ τοῖς ἔθ-
 νεσι διὰ τῆς τούτων συμφωνίας ἢ ἐπὶ τὸν Χριστὸν ἐγένετο
 πίστις· πᾶσι δὲ λοιπὸν τοῦ τῆς εὐσεβείας ἐνότος μαθή-
 ματος, οὐδὲν ἂν ἐκώλυεν τῶν νεκρῶν τὴν ἀνάστασιν ἀκο-
 λουθεῖν τούτους τὸ τελειότατον ἀγαθόν, καὶ οὗ δὴ ταύ-
 τῃς ἔνεκεν τῆς αἰτίας οὐ τετυχήκαμεν ἄχρι τοῦ δεῦρο· ὡς
 ἀκριβῆ πρότερον ἡμῖν τοῦ καλοῦ τὴν μάθησιν ἐγγενέσθαι,
 ὡς εἶγε τούτο ὑπῆρξεν, εἶπετο κακῆινο πάντως· ὁ μὲν ται
 μακάριος Παῦλος ἐπειδὴ ἀπεφῆνατο τὴν μεταβολὴν αὐτῶν
 ἐν ἀγαθοῦ θεῖν τιθεσθαι μοῖρα, τούτου ἔχων δι' ὅλου σκο-
 πὸν τοὺς ἐξ ἔθνῶν παιδεῦσαι προσίεσθαι μᾶλλον αὐτοὺς μὴ
 μὴν ἀπωθεῖσθαι βουλομένους προσιέναι τῆς εὐσεβείας μα-
 θήματι, πειράται καὶ ἀπὸ πραγμάτων δεικνύναι ὡς οὐκ ἄδε-
 κται, σπουδῆς δὲ ἄξιοι πρὸς τὸ κρεῖττον βουλόμενοι ῥέπειν.
- v. 16. Τινὲς ταυτὸ λέγειν τὸν ἀπόστολον τὴν τε ἀπαρχὴν καὶ
 τὴν ρίζαν ᾠήθησαν, οὐδὲ ἐκεῖνο λογισάμενοι ὅτι ἢ μὲν ἀπαρ-
 χὴ μετὰ τὴν τοῦ παντός ἐκλέγεται συλλογὴν, ἢ δὲ ρίζα
 ἀρχὴ τις νεόμισται πράγματος· ὅθεν ἀνταῦθα ἀκολουθῶς
 ἀπαρχὴν μὲν ἐκάλεσεν τὸν Χριστὸν, ὡς ἂν ἐκ παντός εἰ-
 λημμένου τοῦ τῶν ἰουδαίων συλλόγου, ρίζαν δὲ λέγει τὸν
 Ἀβραάμ, ἐξ οὗπερ ἅπαν ἔφυ τὸ γένος· καλῶς ἐξ ἑκατέ-
 ρου τὸ πρὸς τὴν εὐσέβειαν αὐτῶν ἐπιτήθειον εἰπεῖν προ-
 δέμενος, εἰ μὴ γνώμη τὰ χείρονα αἴροντο· γελῶν γάρ τὴν
 μὲν ἀπαρχὴν αὐτῶν ἀξίαν ἡγεῖσθαι τιμῆς, τουτουσί δὲ
 προσιέναι βουλομένους τῷ τῆς εὐσεβείας μαθήματι ἀπω-
 θεῖσθαι, ὡς οὐκ ἄξιους τοῦ πράγματος.

Ἐπὶ μὲν τοὺς πεσόντας, ἀποτομίαν.

XI.

v. 22.

Σοὶ μὲν ται, φησὶν, ἕξεις δι' ἑκατέρου τὸ πρέπον παι-
θεύεσθαι· καὶ λογιζόμενος μὲν τὴν περὶ σέ τοῦ Θεοῦ φι-
λοτιμίαν ἧς ἠξιώθης διὰ τὴν πίστιν, προθυμότερος γίνου
περὶ τὴν εὐσέβειαν· ἐννοῶν δὲ ὅπως ἐκείνους διὰ τὴν ἀπι-
στίαν ἀπεποιήσατο, πάσῃ δυνάμει μὴ τοῖς αὐταῖς περιπε-
σεῖν φυλάττου· ἀποτομίαν γὰρ οὐκ ὠρότητα λέγει, ἀλλὰ
τὴν ἀποτομὴν, ἀντὶ τοῦ ὅπως διεΐλεν αὐτοὺς καὶ ἀπέτε-
μεν τοῦ καταλόγου τῶν εὐσεβῶν· ἕάν τε οὖν ὑμεῖς μετα-
βληθῆτε τὴν γνώμην φησὶ, οὐδὲν ὄφελος ἔσαι τῶν παρόν-
των· ἐκείνοις τε πάλιν ἕξεις μεταβαλλομέναις, τῆς παρὰ
τοῦ Θεοῦ τυχεῖν οἰκειώσεως.

Οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί.

v. 25.

Οὐκ ἐκνήσω δὲ φησὶν ὑμῖν κακῆϊνο εἰπεῖν, καὶ ται γε
ἀθλητὸν ὄν, ὥστε μὴ ἀγνοίᾳ τοῦ ἐσομένου δικαιοτάτα αὐτῶν
ἀπεγνώκηναι νομίζειν ὑμᾶς· τὸ γὰρ ἵνα μὴ ᾗτε παρ' ἑαυ-
τοῖς φρόνιμοι, ἀντὶ τοῦ ἵνα μὴ νομίζητε συνετόν τι παρ'
ἑαυταῖς ἔχειν τὴν ἐκείνων ἀπόγνωσιν· τί δὲ τοῦτο ἔστιν; ὅτι
οὐκ εἰς τὸ παντελὲς ἀλλότριαι τῆς εὐσεβείας εὔται μενοῦ-
σιν· ἔσται δὲ καιρὸς καθ' ὃν ἐπιγνώσονται καὶ αὐτὰ τά-
ληθῆς, ἐπειδὴν οἱ πανταχόσε ἄνθρωποι τὸ τῆς εὐσεβείας
ὑποδέξωνται μάθημα, καὶ εὔτω πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται·
ἵνα εἴπῃ οἱ τε ἀπὸ τῆς φύσεως τὴν πρὸς τὸν Ἰσραὴλ συγ-
γένειαν ἔχοντες, ἀντὶ τοῦ οἱ ἰουδαῖοι καὶ οἱ διὰ τῆς πί-
στεως ἀξιόους ταύτης ἑαυταῖς τῆς προσηγορίας καταστήσαν-
τες, λέγει δὲ τοὺς ἐξ ἔθνων.

Κατὰ μὲν τὸ εὐαγγέλιον ἐχθροὶ κ. τ. λ.

v. 28.

Ἐκεῖνο τίνυν ὑμᾶς εἰδέναι προσήκει, ὅτι ἐγὼ τοῦ μὲν
εὐαγγελίου ἕνεκεν, ὅτ' ὄν αὐτὸ διασύρειν βούλωνται τὴν

XI. ὑμετέραν αἰτιώμενοι πρόσδοον, καὶ ταύτην ὡς οἴονται ἀφορμὴν εὐλογον προῖσχύμενοι, τοῦ μὴ πείσασθαι τοῖς ἡμετέροις διδάγμασιν, ἐχθροὺς αὐτοὺς εἶναι νενόμικα, ἅτε δὴ πολεμίους τῆς πίστεως· τότε γὰρ οὐδενὸς ἀφίσταμαι τῶν ὅσα πρὸς ἔλεγχον τῆς αὐτῶν κακίας εἰπεῖν προσήκει, διὰ δὲ τὴν πρὸς τοὺς πατέρας οἰκειότητα οὕτως αὐτοὺς περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι ἐσπούδακα, ὡς μὴ δὲ πάσχειν ἢν τι δέη ὑπὲρ τῆς αὐτῶν σωτηρίας ὀκνεῖν· οἶδα γὰρ ἀκριβῶς ὅτι οὐ θεὸς μεταμεληθεὶς ἐπὶ τῇ τῶν πατέρων ἐκλογῇ, τούτους ἀπεποιήσατο, αὐτοὶ δὲ μοχθηρὰ γνώμης τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ ἀλλοτριώσεως ἑαυτοῖς γεγονόςαι πρόξενoi.

Cap. XII.
v. 1.

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἀδελφοὶ διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ θεοῦ.

Ἐπειδὴ τοὺς δογματικὸς συνεπέρανεν λόγους, τῶν ἠθικῶν ἐντεῦθεν ἀπτεται· ἀναγκαιότατα ἀπὸ παρακλήσεως τὴν ἀρχὴν ποιούμενος· ἐν ἐκείνοις μὲν γὰρ οὐ χαλεπὸν ἦν τοῖς βουλομένοις μετὰ τὴν μάθησιν κατέχειν τὰ εἰρημένα, τῇ δέ γε ἀρετῇ καὶ πόνος συνέζευκται, ὥστε μετὰ πολλοῦ μὲν τινα προσιέναι τοῦ ὄνου τῇ αὐτῆς ἐργασίᾳ, καὶ ἀρχόμενον δὲ πολλοῦ δεῖσθαι καμάτου πρὸς τὴν κατόρθωσιν· ἐπικουφίζει τοίνυν τῇ παρακλήσει τοῦ πράγματος τὸ ἐπίπονον· δυσωπητικωτάτην δὲ εἰργάσατό τὴν παράκλησιν εἰπὼν διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ θεοῦ· ἐπειδὴ γὰρ πλείστην ἐν τοῖς δογματικῶις περὶ τῆς τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίας τὴν διδασκαλίαν ἐποιήσατο, ἣ περὶ πάντας ἀνθρώπους χρῆται, ἀναγκαιῶς τῇ τούτων ὑπομνήσει δυσωπεῖ μᾶλλον αὐτοὺς ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι, δεικνὺς ὅτι οὐκ ἐφόδιον ῥαθυμίας αὐταῖς ἐκεῖνο γίνεσθαι δίκαιον, τούναντίον δὲ πάλιν ἅ προσήκει τὴν σπουδὴν συνεισφέρειν, αἰσχυνομένους τὸ περὶ τὸν οὕτω χρηστὸν ἀγνώμονας φαίνεσθαι· τίς δὲ ἡ παράκλησις; παρα-

στῆσαι τὰ σώματα ὑμῶν, καὶ τὰ ἐξῆς· λέγει μὲν ὅτι ἀφο- XII.
 ρίσει δίκαιον ὑμᾶς τὸ ἑαυτῶν σῶμα τῷ Θεῷ, ὑπηρετού-
 μενον αὐτοῦ ταῖς νόμοις· ἐπεὶπερ δίκαιον τὸ παρὰ τοῦ Θεοῦ
 γεγονὸς, μὴ κακίας ὄργανον εἶναι, ἀλλὰ τῆς ἀρετῆς· τὸ μὲν
 οὖν παραστῆσαι, ἀφορίσει λέγει, ἐκ μεταφορᾶς αὐτὸ λα-
 βῶν τῶν ἢ βασιλεύσιν ἢ δεσπόταις πρὸς τὸ ὑπηρετεῖν παρ-
 εστῶτων, αἷς ἔπεται πάντως τὸ τὰ ἀναγκαῖα τῆς ὑπηρε-
 σίας πληροῦν, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἔφη, μὴ οὖν βασιλεύεται ἢ
 ἀμαρτία ἐν τῷ Θεῷ ὑμῶν σώματι· εἶτα ὡς ἐπὶ βασιλέως
 ἀκολούθως ἐπαγαγὼν, μὴ δὲ παριστάνετε τὰ μέλη ὑμῶν
 ἔπλα ἀδικίας τῇ ἀμαρτίᾳ, ἀλλὰ παραστήσατε ἑαυτοὺς τῷ
 Θεῷ ὡς ἐκ νεκρῶν ζῶντας, καὶ τὰ μέλη ἔπλα δικαιοσύνης
 τῷ Θεῷ· θαυμασιώτατα δὲ τὴν συμβουλὴν διὰ πάντων ἐπέ-
 τεινεν, οὐ τῷ παραστῆσαι μόνον εἰπεῖν, ἀλλὰ γὰρ καὶ τῷ
 θυσίαν αὐτῷ ὀνομάσαι· ἔδειξεν γὰρ ὡς εὐθενὶ λόγῳ προσ-
 ῆκεν εἰς τὸ ἐναντίον κατακεχρηθῆσαι τῇ τοῦ σώματος ὑπηρε-
 σίᾳ, ἐπεὶπερ οὐδὲ τὰς προσαγομένης τῷ Θεῷ κατὰ νόμον
 τῶν ἀλόγων θυσίας τῇ κοινῇ χρήσει παραδίδοσθαι τῶν ἀν-
 θρώπων θεμιτὸν ἦν ἔτι· ζῶσαν δὲ ταύτην προσεῖπεν, ἐπει-
 δὴ τὰ μὲν κατὰ νόμον προσκομισθέντα νεκρὰ μετὰ τὴν θυ-
 σίαν ἦν ὡς εἰκὸς· ταῦτα δὲ αὐτοῦ γε τούτου ἕνεκεν Θεῷ
 προσήγετο, ὥστε ἐν τῷ ζῆν τὰ ταῖς αὐτοῦ νόμοις πράτ-
 τειν ἀκόλουθα· ὅθεν καὶ ἀγίαν προσεῖπεν ταύτην, ἐπειδὴ
 ἐκείνην ἐνεχάρει μὴ τοιαύτην εἶναι τῇ τῶν προσκομιζόντων
 κρινομένην κακία, ἀλλὰ καὶ εὐάρεστον τῷ Θεῷ· ἐκείνη γὰρ
 οὐ πάντως τοιαύτη· καὶ τὸ τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν,
 πολὺ τὸ διάφορον ἔδειξεν· οὐ γὰρ ὅμοιον ἀλόγῳ προσκομιθῆ
 λατρεύειν Θεῷ, καὶ λογισμῶν τελειότητι τὴν πρὸς τὸν Θεὸν
 συνείδησιν ἐπὶ τῶν ἔργων δεικνύναι.

XII.
v. 3.

Λέγω γάρ κ. τ. λ. μὴ ὑπερφρονεῖν.

Τὰ μὲν οὖν προλαβόντα περὶ τῆς καθόλου λεγόμενα ἀρετῆς, καλῶς ἔχειν ἠδύνατο· ἐξέρχεται δὲ λοιπὸν ἐπὶ τὸ κατὰ μέρος πρὸς πάντων τὴν ὑπερηφανίαν, ὡς ἂν χεῖρισον ἀπαγορεύων οὐκ ἔτι παρακλήσει, ἀλλ' αὐθεντικῶς μᾶλλον· οὐ γὰρ ὁμοίον ἐπ' ἀρετὴν προτρέπειν, καὶ τὴν τῶν ἀτόπων ἀπαγορεύειν πράξιν· ὅθεν ἐκείνη μὲν παράκλησιν συνῆφθαι πρόπει ἂν, ταύτη δὲ καὶ σφοδρότης ἀρμόσει πολλάκις· καὶ γὰρ τῇ προσθήκῃ τῆς χάριτος τῆς δευτέρας μοι, φοβερωτέραν εἰργάσατο τοῦ κακοῦ τὴν ἀποτροπὴν.

Ἐκάστῳ ὡς ὁ Θεὸς ἐμέρισε μέτρον πίστεως.

Παραφροσύνην τὴν ὑπερηφανίαν εἰπὼν, ὑγιῆ δὲ φρόνησιν τὴν μετριότητα· ἵνα μὴ ἐντεῦθεν σύγχυσίν τινα ἐργάζεσθαι δόξῃ, ὡς ἂν οὐδὲ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας δι' ὑπερβολὴν μετριότητος φυλάττεσθαι ἐν αὐτοῖς ὀφειλούσης, καλῶς ἐπάγει, ἐκάστῳ ὡς ὁ Θεὸς ἐμέρισε μέτρον πίστεως· βούλομαι φησὶ μετριάξω μὲν ἅπαντας, φυλάττεσθαι δὲ ἐν ὑμῖν καὶ τὴν τάξιν ἀναλόγως τοῖς νενεμημένοις ὑμῖν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ χαρίσμασιν· ἐπειδὴ γὰρ πλεῖστα ἦν ἐν αὐτοῖς τὰ χαρίσματα, μερισμὸν πίστεως καὶ ἐπιμέτρῃσιν λέγει τῶν χαρισμάτων τὴν διανομὴν.

v. 8.

Ὁ προϊστάμενος ἐν σπουδῇ.

Τὸ ὁ προϊστάμενος ἐν σπουδῇ, ἀντὶ τοῦ ὁ ἐπιμελούμενος λέγει· οὕτως καὶ ἐν τῇ πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολῇ· εἰ δέ τις τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι οὐκ οἶδεν, πῶς ἐκκλησίας Θεοῦ ἐπιμελήσεται; σαφῶς τὴν προστασίαν ἐπὶ τῆς ἐπιμελείας λέγων· διάφοροι γὰρ τρόποι τότε μάλιστα εὐπορίας παρὰ τῶν εὐπορωτέρων εἰς τοὺς πενεστέρους τῶν ὁμοπίστων ἐγίνοντο.

περὶ ὧν νῦν λέγει καὶ τὸ ὁ μεταδιδοῦς, καὶ τὸ ὁ προϊ- XII.
στάμενος, καὶ τὸ ὁ ἐλεῶν περὶ τῶν αὐτῶν λέγων.

Τὸ τῆ φιλαδελφία εἰς ἀλλήλους φιλόστοργοι, ἔστιν μὲν v. 10.
ὁμοίον πως τῷ, ἡ ἀγάπη ἀνυπόκριτος, ἐπεὶ περ οὐδὲν δια-
λάττει τοῦ ἀληθινῶς ἀγαπᾶν τὸ σφόδρα στέργειν· ἔχει δέ
τι πλέον τῆ τοῦ εἰς ἀλλήλους προσθήκη· τὴν γὰρ αὐτὴν
σπουδὴν πάντας περὶ ἀλλήλους ἔχειν βούλεται, ἐπεὶ μὴ δὲ
οἶόν τε ἄλλως κρατεῖσθαι τὴν ἀγάπην, ἀλλ' ἢ τοῦ ἀγαπω-
μένου τὴν αὐτὴν σώζειν περὶ τὸν ἀγαπῶντα γνώμην ἐσπου-
δακότος· ὅπερ εἰ μὴ γίγνοιτο, ἀφέξεται τοῦ ἀγαπᾶν πάν-
τως ὁ ἀγαπῶν ὅσην ἂν ἔχη τὴν φιλίαν, οὐκ ἀνεχόμενος
φιλῶν περιορᾶσθαι.

Ταῖς χρεῖαις φησὶ τῶν ἀγίων κοινωνοῦντες· ἕνια δὲ τῶν v. 13.
ἀντιγράφων ταῖς μνείαις ἔχει, τῆς αὐτῆς οὔσης διανοίας·
λέγει γὰρ ὅτι δίκαιον ὑμᾶς μνημονεύειν πάντοτε τῶν ἀγίων,
κοινὰς τε αὐτῶν τὰς χρεῖας νομίζειν, καὶ οὕτως αὐτοῖς ἐπι-
κουφίζειν τὴν ἔνδειαν.

Μὴ γίνεσθε φησὶ φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῖς· τοῦτο πάλιν v. 16.
ἕτερον γινόμενον ἀπὸ ὑπερηφανίας, μὴ τὸ τῆ διανοία σου
φησὶ παρασάν ἀπλῶς αἰροῦ, ὅτ' ἂν τῆ κοινῇ ὑπολήψει φαί-
νηται ἄτοπων· καλῶς δὲ καὶ τὸ μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ
ἀποδοιδόντες· πάλιν γὰρ ἐπὶ τὰ πρὸς τοὺς ἐναντίους ἀπὸ
τῶν πρὸς ἀλλήλους ἐξεληλύθειν· προσέθηκεν οὖν τὸ μηδενὶ
ἀντὶ τοῦ οὐδὲ ἐπὶ τῶν ἀλλοτρίων τῆς πίσεως, τοῦτο ἐπι-
δείκνυσθαι δίκαιον.

Διὸ ἀνάγκη ὑποτάσσεσθαι, οὐ μόνον διὰ τὴν ὀργὴν, Cap. XIII.
ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνείδησιν. v. 5.

Κατ' ἀμφοτέρα φησὶ τὸ ὑποτετάχθαι ταῖς τοιοῦτοις πρέ-
πει, τοῦτο μὲν ἵνα τὸ πρέπον διαπραττόμενοι τὴν ἐκεῖθεν

XIII. τιμωρίαν ἐκκλίνομεν, τοῦτο δὲ ἵνα τῇ πρὸς τοὺτους αἰδοῖ τὴν ὀφειλομένην συνείδησιν τῷ ταῦτα τάξαντι Θεῷ ἀποδίδόντες φαινόμεθα· δῆλον δὲ ἄρα κακῆϊνο ὡς ὑποτάσσεσθαι ταῖς ἄρχουσιν ἐν ταῦτοις ὁ μακάριος Παῦλος παραινεῖ, οὐχ ἵνα καὶ ἀσεβεῖν ἀναγκάζωσι παιδῶμεθα, σαφῶς γὰρ καὶ τὸν σκοπὸν εἶπεν τῆς ἀρχῆς, καὶ οὐπὲρ ἕνεκεν ὁ Θεὸς οὕτως ἔταξε τὰ ἀνθρώπινα· ὥστε τὸ περὶ τῆς εὐσεβείας νομοθεῖν ἂ μὴ θεῖ, οὐ τοῦ σκοποῦ τῆς ἀρχῆς εἴη ἂν, ἀλλὰ τῆς γνώμης τῶν οὐκ εἰς θεὸν τὸ ἄρχεῖν κεχρημένων· τὰ μὲν γὰρ εἰς θεὸν ἀναφερόμενα, οὐ τῶν ἀρχόντων κρίνειν ἴδιον· ἐπειδὴ μὴ δὲ πρὸς τοῦτο κατέστησαν, περὶ δὲ τῶν ἐν ἀνθρώποις κινουμένων καὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους δικαίων, μεσίσται τινὲς καὶ βραβεύται τοῦ δικαίου οἱ ἄρχοντες καθίσταμενοι, ὅτ' ἂν ἀκόλουθα τῷ εἰκείῳ σκοπῷ διαπράττωνται, ἀναγκαϊότατόν τι χρῆμα θεικύνουσι τὴν ἀρχήν.

v. 7. Φόρον καλεῖ τὴν ὑπὲρ τῆς γῆς συντέλειαν, τέλος δὲ τὴν ὑπὲρ τῆς ἐμπορίας ἢ τινὸς τέχνης σωματικῆς.

v. 10. Συντόμως εἰπεῖν νόμου πλήρωσις, τῆς ἀγάπης ἢ φυλακῆς, καὶ ἐπειδὴ παράδοξον ἄγαν ἦν τὸ λεγόμενον, ἐπίγαγεν τὸ ἐξῆς.

Ἄπαν νόμιμον ἢ ἀπαγόρευσις ἔχει κακοῦ, ἢ πράξις καλοῦ· τὰ μὲν γὰρ ἵνα μὴ βλάπτωμεν ἀλλήλους ὁ νομοθέτης ἐξέθετο, τὰ δὲ ἵνα τί καὶ εὐπαιῶμεν ἀλλήλους κατὰ δύναμιν, ἀλλὰ πάντα ταῦτα περιείληπται ἐν τῷ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον· ἐπιτάττουσι νομίμως οὖν τὸ ἀνακεφαλαῖοῦται, ἀντὶ τοῦ πάντα ἐκεῖνα τὰ διὰ πολλῶν νενομοθετημένα ὡσπέρ τινα ἀνακεφαλαίωσιν ἐν τῷ τὸν πλησίον ἀγαπᾶν περιέχεται.

Ὁ γὰρ ἀγαπῶν, φησὶ, βλάπτει τὸν ἀγαπώμενον οὐκ ἀνέχεται, εἴπερ ἀληθῆς περὶ αὐτὸν ἔχει ἀγάπην· οὐκοῦν τῆς

ἀγάπης ἢ φυλακῆ, τοῦ παντός ἐσι νόμου κατόρθωσις· εἶτα XIII.
ἐπὶ παραίνεσιν ἐκφέρει τὸν λόγον καὶ φησὶ τὸ ἐξῆς.

Καὶ τοῦτο, εἰδότες τὸν καιρὸν.

v. 11.

Οὕτως ἀναγνωστέον καὶ τοῦτο, εἶτα διαστήσαντα εἰδότες τὸν καιρὸν καὶ τὰ ἐξῆς· βούλεται γὰρ εἰπεῖν ὅτι καὶ τούτου δὲ ἡμῖν ἐπιμελητέον ὅπως ἂν πράττοιμεν ἅ δεῖ· εἰδότες ἐφεστῶτα τὸν καιρὸν τοῦ ἀποθέσθαι τὴν ἐπὶ ταῖς ἁμαρτήμασιν ἡδονὴν, ὡσπὲρ τινα ὕπνου βαθύν· σωτηρίαν δὲ ἡμῶν καλεῖ τὴν ἀνάστασιν, ἐπειδὴ τότε τῆς ἀληθινῆς ἀπολαύομεν σωτηρίας.

Ἡ νύξ προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν.

v. 12.

Ἡμέραν καλεῖ τὸν ἀπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας καιρὸν, ὡς τῆς αὐτοῦ φανερώσεως τραυστάτην τῶν τε καλῶν καὶ μὴ τοιούτων παιησαμένης τὴν διάκρισιν· νύκτα δὲ τὸν πρὸ τούτου χρόνον· ἄμφω δὲ ὡς πρὸς ἐκείνους μάλιστα λέγει τοὺς εἰδώλους προσέχοντας, παρ' οἷς οὐκ ἦν νόμιμα οὐδὲ διδασκαλία τῶν πρακτέων· ὁ τῆς ἀγνοίας οὖν φησὶ καιρὸς παρῆλθεν, ὅτε ἦτε ὡς ἐν νυκτὶ οὔτε θεὸν εἰδότες, οὔτε νομίμων δεδεγμένοι διαγόρευσιν· ἐπέση δὲ ὁ τῆς ἡμέρας καιρὸς, ἀντὶ μεγίστου φωτὸς τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας ἐπιλαμψάσης ἡμῖν.

Ἄλλ' ἐνδύσασθε φησὶ τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ v. 14.
τῆς σαρκὸς τρώνειαν μὴ ποιῆσθε εἰς ἐπιθυμίαις· τὸ ἐνδύσασθε ἀντὶ τοῦ ἐνεδύσασθε λέγει· βούλεται γὰρ εἰπεῖν ὅτι διὰ τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ βαπτίσματος συναφθέντες τῷ Χριστῷ, καὶ μέλος τοῦ καινοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας ἀποφανθέντες οὐπὲρ ἐκεῖνός ἐστι κεφαλὴ, ὡσπερ ἐνεδύσασθε αὐτὸν τῇ κοινωνίᾳ τῶν προσδοκωμένων, καθὼ καὶ συμμετασχεῖν αὐτῷ τῆς ἀναστάσεως ἐλπίζετε· δίκαιαι τῶν αὐτῶν

XIII. εἴητε τὰ πρέποντα τῇ καταστάσει φρονεῖν ἐκείνη, ἐν ᾗ περ ἅπαντα πεπαῦσθαι τὰ τοιαῦτα ἀνάγκη· οὐδὲν οὖν ἐπιτελεῖν τοιοῦτον προσῆκεν ἡμᾶς, αἶον ὁ μὲν αἰὼν ἐκείνος οὐ δέξεται· ἐπὶ δὲ τῶν φιλαμαρτημόνων πάροδον ἔχει κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν, ἔνθα φθορᾶ μὲν ἔτι τὸ ἡμέτερον ὑπόκειται σῶμα, πολλὴ δὲ καὶ τῶν παθῶν ἐντεῦθεν ἡμῖν ἢ ἐνόχλησις γίνεται· εἰρήκαμεν δὲ καὶ ἀνωτέρω ὅτι σάρκα ἢ γραφὴ πολλάκις οὐ τὴν φύσιν αὐτήν, ἀλλὰ τὸ θνητὸν ἦται τὸ πρόσκαιρον οὕτω καλεῖ· τοῦτο οὖν κἀνταῦθα λέγει, τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιῆσθε εἰς ἐπιθυμίαις, οὐ τῆς φύσεως αὐτῆς λέγων, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ μὴ ταῖς ἐπιθυμίαις ἑαυτῶν ἐξακολουθεῖτε, σπουδὴν τιθέμενοι ἐκεῖνα πράττειν, ἃ κατὰ τὸν παρόντα βίον διὰ τῆς ἐνούσης ὑμῖν θνητότητος τὴν κίνησιν δέχεται· σαρκὸς οὖν πρόνοιαν λέγει τὴν περὶ τὰ παρόντα ἦται καὶ τὰ ἄτοπα σπουδὴν, ὡς ἂν ἐν τῷ βίῳ τούτῳ πράττεσθαι δυνάμενα μόνον, ἐπὶ δὲ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος οὐκ ἐτι· ἔθεν αὐτὸ καὶ ἀντέταξεν τὸ ἐνδύσασθε τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, ὃ δὴ μίμημα τῆς μελλούσης ἐστὶ καταστάσεως· μὴ τοίνυν περὶ τοῦτο φησὶν ἔχετε τὴν σπουδὴν, ὅπως ἂν τὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος ἐπιθυμίας ἐπιτελήτε, αἷς οὐδὲ μία πρὸς τὴν μέλλουσαν κατάσασιν κοινωνία.

Cap. XIV.
v. 7.

Οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῆ, καὶ οὐδεὶς
ἑαυτῷ ἀποθνήσκει.

Τί λέγω φησὶν περὶ τοῦ ἐσθίειν καὶ τοῦ μὴ ἐσθίειν; οὐτε ζῶντες ἑαυτῶν ἐσμέν, οὔτε ἀποθνήσκουτες· κἀν γὰρ ζῶμεν, τὴν αὐτοῦ ζωὴν ζῶμεν· κἀν ἀποθνήσκωμεν, κατὰ τὸν ὅρον ἀποθνήσκωμεν ἐκείνου· σκοπὸν τοίνυν ἅπανταχοῦ προσῆκεν ἡμῖν τοῦτον εἶναι, τῷ θεῷ ἀρέσκειν, λογιζομένοις ὅτι ζῶντες καὶ ἀποθνήσκουτες ἐκείνου πάντως ἐσμέν· καὶ δει-

κνὺς ὅτι οὐκ ἀπὸ τῆς ποιήσεως μόνου ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν XIV.
 προσφάτως οἰκονομηθέντων διὰ Χριστοῦ, ἐπήγαγεν· εἰς τοῦ-
 το γὰρ Χριστός, καὶ τὰ ἐξῆς· λογίσασθε γὰρ φησὶν ὅτι Χρι-
 στὸς καὶ ἀπέθανεν ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ἀποθανὼν ἀνέστη, καὶ
 ἀναστὰς ζῆ, ζωὴν διηνεκῆ ὑπὲρ ἡμῶν ἅπαντα ποιήσας· ἵνα
 καὶ ἡμεῖς ἀποθανόντες τῆς τε ἀναστάσεως αὐτοῦ κοινωνήσω-
 μεν, καὶ τῆς ζωῆς ἀπολαύσωμεν· ὡς πανταχόθεν φαίνε-
 σθαι ἡμᾶς καὶ Χριστῷ δουλεύειν ἀνάγκην ἔχοντας, εἴ γε καὶ
 ἀποθνήσκοντες ἐκείνου πάντως ἐσμέν, τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθα-
 νόντος, ὥσε ἀναστήσαι· καὶ ζῶντες ἐκείνῳ τὴν ζωὴν ὀφείλο-
 μεν, ὅς παρέσχεν ἡμῖν τὴν μετὰ θάνατον παρ' ἐλπίδα ζωὴν.

Τὸ μὲν τί κρίνεις, πρὸς τὸν ἐξ ἰουδαίων εἶρηται· τὸ δὲ v. 10.
 τί ἐξουθενεῖς, πρὸς τὸν ἐξ ἔθνῶν· οὐδετέρῳ φησὶν ὑμῶν πρέ-
 που οὐδέτερον, ἐπειδὴ ἀνάγκη πάντως τῷ κριτηρίῳ τοῦ Χρι-
 στοῦ παραστάντας, τὰς εὐθύνας τῶν βεβιωμένων ὑποσχεῖν·
 καὶ εἰς πίστωσιν τῶν εἰρημένων, μαρτυρίαν τίθησι· γέγρα-
 πται γὰρ· ζῶ ἐγώ, λέγει κύριος, καὶ τὰ ἐξῆς· ὅτι μὲν οὖν
 εἰς πίστωσιν τῶν περὶ Χριστοῦ λελεγμένων αὐτῷ τὴν μαρ-
 τυρίαν παρήγαγεν, δῆλον· ἐκεῖνο δὲ ἰστέον ὅτι ἔνθα τοῦτο
 Ἡσαΐας φησὶ, συνεχῶς εἶρηται τὸ ἐγώ εἰμι Θεὸς καὶ οὐκ
 ἔστιν ἕτι, καὶ ἐγώ εἰμι κύριος καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλήν
 μου δίκαιος καὶ σωτήρ, οὐκ ἔστιν πάρεξ ἐμοῦ, καὶ ὅσα ται-
 αῦτα· ζηητέον οὖν πῶς τούτοις ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ συνεχρή-
 σατο ὁ ἀπόστολος· πρὸς μὲν τοὺς αἰρετικούς ἐλαττοῦν τὴν
 Θεότητα τοῦ μονογενοῦς παντὶ τρόπῳ βουλομένους, εἶπει ἄν-
 τις ὅτι εἴτε ὡς περὶ τοῦ Χριστοῦ λεγομένοις τούτοις ἔνταυ-
 θα ἐχρήσατο, εὐδηλος ἢ ἀξία τῆς Θεότητος τοῦ μονογε-
 νοῦς κατ' οὐδὲν ἐλαττουμένης τοῦ πατρὸς· εἴτε περὶ τοῦ πα-
 τρὸς εἰρημένους παρὰ τῷ προφήτῃ περὶ τοῦ κυρίου λέγων ὁ

XIV. ἀπόστολος ἐχρήσατο τῇ μαρτυρίᾳ, καὶ οὕτω δέδεικται εὐχέ-
 ετέρας ὡν θεότητος ὁ υἱὸς· ὅπου γε συνεχρήσατο τῇ φωνῇ,
 ὡς ἂν ὁμοίως καὶ ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ λέγεσθαι δυναμέ-
 νῃ, καὶ περὶ τοῦ πατρὸς εἰρημένῃ τυγχάνῃ· τούτο μὲν οὖν
 πρὸς τοὺς αἰρετικούς εἶποι ἂν τις· τὸ δὲ γε ἀληθὲς ἐκείνο
 ὅτι μὴ δὲ περὶ τοῦ πατρὸς εἴρηται ἰδικῶς μήτε περὶ τοῦ
 Χριστοῦ, ἀλλ' ἀπλῶς περὶ τῆς θείας φύσεως τῆς ἀνωτά-
 τω καὶ πάντων αἰτίας, καὶ διὰ τοῦτο ὁ ἀπόστολος τῇ μαρ-
 τυρίᾳ ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ κατεχρήσατο, ὁμοίως καὶ πατρὶ καὶ
 υἱῷ τὰ τριαῦτα πρέπει νομίζων, ὡς ἂν εὐδὲ μιᾶς οὐσίας
 κατὰ τὴν φύσιν διαφορᾶς· παραπλησίως τούτο καὶ ἐπὶ τῆς
 πρὸς ἑβραίους τὸ, σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὖν
 ἐκλείψουσι, περὶ τοῦ Χριστοῦ χρῆσάμενος φαίνεται.

v. 15. Μηκέτι οὖν φησὶν ἀλλήλους κρίνωμεν· τούτο μὲν εἴρη-
 ται κατὰ καινοῦ· ἐντεῦθεν δὲ λοιπὸν πρὸς τοὺς ἀπὸ ἔθνῶν
 τείνει λόγον, ὡς ἂν ἀρκούντως τὰ πρὸς ἰουδαίους εἰπῶν·
 εὐ δίκαιον οὖν ὑμᾶς φησὶ κριτὰς καθίστασθαι τῶν ὁμοπί-
 στων, μένοντος ἅπαντας τοῦ κριτηρίου τοῦ Χριστοῦ· ἀλλὰ
 τούτο κρίνατε μᾶλλον τὸ μὴ τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ
 ἢ σκάνδαλον· πολλὰ γὰρ αἱ ἀπὸ ἐλλήνων παρά Ῥωμαίαις
 ἐπικρατέστεροι ὄντες καὶ τῷ πλήθει καὶ τῇ τῶν προσώπων
 ἀξιοπιστία, διεπράττοντο μᾶλλον ἐπὶ διασυρμῷ τῶν ἰουδαίων
 ἐπ' ὄψεσιν ἐκείνων ἐσθίειν ἐπιτηδεύοντες ταῦτα, ὧν δὴ μά-
 λιστα ἀπέχεσθαι σπουδὴν εἶχον, ὡς ἐντεῦθεν ἐκείναις τα-
 ραττομένους, καὶ τῆς εὐσεβείας ἀφίστασθαι πολλάκις· καὶ
 μὴν καὶ τοῦ καινοῦ συλλόγου καταραζυμοῦντας ἐφ' ἑαυτῶν
 γίνεσθαι.

v. 14. Εἰπὼν ὅτι καλὸν τούτο μᾶλλον ὑμᾶς δοκιμάσαι τὸ μη-
 δὲν πειεῖν εἰς βλάβην τοῦ ἀδελφοῦ, μὴ δὲ τριαῦτα πράτ-

ταὶν ἅ τῆς εὐσεβείας ἐκεῖνον ἐκτρέψει, ἵνα μὴ δόξῃ τὴν XIV.
 τῶν βρωμάτων παρατήρησιν καὶ αὐτὸς ἐπεισάγων ταῦτα λέ-
 γειν, εἰκότως ἐπήγαγεν· οἶδα καὶ πέπεισμαι, ὅτι οὐδὲν κοι-
 νὸν δι' αὐτοῦ, καὶ τὰ ἐξῆς· ἀναγκαίως καὶ τῇ διατάξει χρη-
 σάμενος εἰς τὴν τοῦ λεγομένου πίστωσιν, καὶ τῇ δι' αὐ-
 τοῦ προσθήκῃ ἀξιόπιστοτέρα τὴν ἀπόφασιν ἐργασάμενος· ὡς
 ἂν ἀρκούντος τοῦ Χριστοῦ πάντα καθαρά δεικνύναι· ἀκά-
 ρατον οὖν φησὶν οὐδὲν εἶναί φημι τῶν εἰς βρωσὶν κειμέ-
 νων, εἰ μὴ τις ἀσθένεια λογισμῶν τιαύτην περὶ τῶν ἐδε-
 σμάτων λαμβάνει τὴν γνώμην· οὕτως οὐ τὴν τιαύτην ἀπο-
 δέχομαι παρατήρησιν· ἀλλὰ τί ἐπήγαγεν; εἰ γὰρ διὰ βρω-
 μα ὁ ἀδελφός σου λυπεῖται, οὐκ ἔτι κατὰ ἀγάπην περι-
 πατεῖς· ἀλλ' ὅτι μὴ δίκαιόν σε φησὶ διὰ βρωσὶν λυπεῖν τὸν
 ἀδελφόν, δεῖν τῇ ἀγάπῃ καὶ μειζόνων ἀνέχεσθαι.

Ἄξιον μὲν τοι καρκύνουσ γελᾶσαι τῆς εὐηθείας ἐντεῦ- v. 17.
 θεν, οἱ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐσθίειν τε καὶ πίνειν ἡμᾶς
 νομίζουσιν, σφόδρα δὲ ἐναντία ὑπολαμβάνοντες τῇ Παύλου
 φωνῇ, οὐκ ἐν βρώσει καὶ πόσει τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ
 περιορίζεσθαι φάσκοντες.

Μακάριος, φησὶν, ὁ μὴ κρίνων ἑαυτὸν ἐν ᾧ δοκιμάζει v. 22.
 φωνὴν τέθεικεν οὐκ ἐκείνους ἀναγκαίαν μόνους, ἀλλὰ γὰρ
 καὶ πᾶσι τοῖς ὅτι δὴ ποτε τῶν εἰς ἀκρίβειαν συντεινόντων
 μετιέναι βουλομένοις· ἐγὼ γάρ, φησὶν, ἐκεῖνον μακάριστον
 εἶναι τίθεμαι, ὅς ἐπειδ' ἂν τι δοκιμάσῃ δι' ἀκρίβειαν καὶ
 ἀρετὴν μετιέναι, ἔχεται μὲν τοῦ ἔργου, οὐ μὴν ἑαυτὸν
 ὑπερέχειν διὰ τοῦτο νομίζει τῶν οὐ τὸ αὐτὸ μετιόντων· κα-
 λὸν γὰρ πάσης ἐκτός οἰήσεως τὴν ἀρετὴν ἐπιτελεῖν, μὴ
 ὑπερέχειν ἑαυτὸν διὰ ταῦτα νομίζοντά, ἅπερ ἂν ἐπιθυμίᾳ
 τῶν κρειττόνων μετή· μὴ δὲ μὴν ἀποδοκιμάζοντά τὸν οὐκ

XIV. ἐν ταῖς αὐταῖς ἐξεταζόμενον· τοῦτο μὲν οὖν εἴρηται κατὰ κοινοῦ τῷ ἀποστόλῳ οὐκ ἐπὶ τῶν παρόντων μόνον, ἀλλὰ γὰρ ἐπὶ παντός οὗ τινος οὖν φυλάττεσθαι ἀξίου· πάλιν δὲ ἐπὶ τὸ προκείμενον ἀνάγει τὸν λόγον· ὁ δὲ διακρινόμενος εἰάν φάγη κατακέκριται, ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως· πᾶν δὲ ὁ οὐκ ἐκ πίστεως, ἁμαρτία ἐστίν· ὁ δὲ διακρινόμενος, οὐκ ἐπὶ τῷ ὁμοπίστῳ· ὁ μὲν γὰρ διὰ πίσιν, φησὶν, ἀπλῶς καὶ ἀδιαφόρως μεταλαμβάνων τῶν εἰς βρωσὶν κειμένων, ἐσθίει κάλλιστα· ὁ δὲ γε πρὸς τὸν ἀδελφὸν διαφερόμενος διὰ τοῦτο, καὶ μετὰ τῆς πρὸς ἐκείνον ἐριδος ἐσθίων, βλάπτεται μᾶλλον ἀφορμὴν τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἐριδος τὸ βρῶμα ποιούμενος· εἰκεν γὰρ οὐ διὰ πίστιν αὐτὸ παιεῖν ἀδιαφόρως, ἀλλὰ φιλοκεικία μᾶλλον τῇ πρὸς ἐκείνον· τὸ δὲ μὴ ἀπλότῃτι γινόμενον μετὰ πίστεως ἀλλ' ἐριδι τῇ πρὸς τὸν πλησίον, ὁμολογημένον ἁμάρτημα.

Cap. XV.
v. I.

Τοῦτο πάλιν πρὸς τοὺς ἀπὸ ἐθνῶν λέγει, οἱ διέπτυνον τοὺς ἀπὸ ἰουδαίων τῆς νομικῆς παρατηρήσεως ἕνεκεν· ὑμεῖς τίνυν φησὶν οἱ δυνατοὶ, δίκαιοι ἂν εἴητε ἀνέχεσθαι τῆς ἀσθενείας ἐκείνων, καὶ φέρειν αὐτοὺς ἀποσῆναι τῆς παλαιᾶς οὐ δυναμένους γνώμης· μὴ μὲν τὸ ἑαυτῶν περισκοπεῖτε μόνον, τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν· ἄμεινον δὲ καὶ τὸ τοῦ ὁμοπίστου περισκοπεῖν, ὅπως ἂν βελτιωθεῖν κακεῖνος· καὶ παραδείγματι πείθων αὐτοὺς τοῦτο παιεῖν, ἐπήγαγεν τὸ ἐξῆς.

v. 5. Λέγει μὲν ὅτι χαρήσεται ὑμῖν ὁ Θεὸς πᾶσαν ὑπομονὴν καὶ παράκλησιν, ὥσε ὁμονοοῦντας πρὸς ἀλλήλους, τῆς ἐπὶ τὸν Χριστὸν ἔχεσθαι πίστεως, οὕτω τε σύμφωνον τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ τὴν ὑμνωδίαν ἀποδιδόναι· ἔσι δὲ καὶ τοῦτο παραινέσεις ἐν σχήματι προσευχῆς· οἷους γὰρ αὐτοὺς εἶναι βού-

λεται, τοιούτους εἶναι ἠΐσατο· ὁθεν οὐκ ἐξιζάμενος τοῦ οἰ- XV.
κείου σκοποῦ πάλιν ἐπάγει.

Διὸ προσλαμβάνεσθε ἀλλήλους.

v. 7.

Ὡσε, φησὶ, δίκαιον ὑμᾶς μᾶλλον ἐφέλκεσθαι τοὺς ἀσθε-
νεστέρους, λογιζομένους ὅτι δὴ καὶ ὑμᾶς ἀλλοτρίους ὄντας
τῆς εὐσεβείας ὁ Χριστὸς οἰκειώσατο ἐπὶ τῷ τῆς μελλού-
σης παρὰ Θεοῦ ὁξέως τυχεῖν· καὶ ἐπειδὴ πολὺν ἐποιήσατο
πρὸς τοὺς ἀπὸ ἔθνων τὸν λόγον, δυνατοὺς αὐτοὺς καλῶν,
καὶ πίστιν ὀνομαζῶν τὴν περὶ τῶν βρωμάτων γνώμην αὐ-
τῶν, ἵνα μὴ ὁξῆ τὰ ἰουδαίων αὐτὰ ὡς ἂν οὐθενὸς ἀξία
λόγου διασύρειν, ἐπήγαγεν τὸ ἐξῆς.

Λέγω δὲ Ἰησοῦν Χριστὸν διάκονον γεγενῆσθαι περιτομῆς.

v. 8.

Τὰ μὲν οὖν προειρημένα, φησὶ, εἴρηται μοι τὸ ἀκαιρον
ἐλέγχοντι τῶν μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν βουλομέ-
νων ἀντέχεσθαι τῆς τῶν νομικῶν παρατηρήσεως· ἐπεὶ καὶ
ἄγαν ἄτοπον εἶναι νενόμικα μετὰ τὴν τελειότητα τῶν κατὰ
Χριστὸν, ἐπέκεινα παλινδρομεῖν· ἐπὶ διαβολῇ δὲ τῶν κατὰ
τὸν νόμον ἔφην οὐδὲν· τούναντίον γὰρ ἅπαντα ἐκεῖνα θαυ-
μασά καὶ μεγάλα εἶναι νενόμικα, εἰδὼς αὐτὰ διατάξεις ὄν-
τα Θεοῦ, ὃς τὸν Ἀβραὰμ ἐκλεξάμενος ἐπαγγελίας πρὸς
αὐτὸν ἐποιήσατο τοῦ ἐπιμελήσεσθαι μὲν τῶν ἐξ αὐτοῦ,
παιήσειν δὲ καὶ τὰ ἔθνη πάντα διὰ τῆς πρὸς αὐτὸν τε
καὶ τὸ αὐτοῦ σπέρμα οἰκειώσεως, τῶν παρ' αὐτοῦ τυχεῖν
εὐλογιῶν· ὥστε ἅπαντας Θεόν τε τῶν ἀπάντων αἴτιον ἐπι-
νώσκειν, καὶ πατέρα οἰκεῖον ἐπιγράφεσθαι τὸν Ἀβραὰμ, πε-
ρὶ πολλοῦ τὴν πρὸς τὸ σπέρμα αὐτοῦ τιθεμένουσιν οἰκειώ-
σιν· ἔδει μὲν οὖν τὰς πρὸς Ἀβραὰμ ἐπαγγελίας πέρασ λα-
βεῖν· περὶ τοῦ ἅπαντα τὰ ἔθνη δι' αὐτοῦ τε καὶ τοῦ σπέρ-
ματος αὐτοῦ τυχεῖν τῶν παρὰ τοῦ Θεοῦ εὐλογιῶν· ἐπειδὴ

XV. δὲ οἱ πλείστοι τῶν Ἰουδαίων οὐδὲν τῆς τοῦ Θεοῦ κηδεμονίας ἄξιον διεπράττοντο, οὐδὲ ἔκβασιν αἱ τοῦ Θεοῦ λαβεῖν ὑποσχέσεις διὰ τὴν ἐκείνων ἐδύνατο κακίαν, ὃ τοίνυν Χριστὸς ἐκεῖθεν κατὰ σάρκα τὸ γένος κατάγων, ἠνέσχετο δέξασθαι τὴν περιτομὴν· καὶ ται γὰρ οὐδὲ μίαν ἔχων ἀνάγκην κατὰ τοὺς λοιποὺς Ἰουδαίους, οἱ διὰ τὴν οἰκείαν ἀγνωμοσύνην ἀναγκαίως ἐπὶ τῆς σαρκὸς τοῦ τρόπου τὸν ἔλεγχον φέρουσι· τίνος γὰρ καὶ ἔδει τῶν ἔξωθεν τῷ Χριστῷ ἐπὶ τῆς οἰκειᾶς γνώμης τάς τε ὑποσχέσεις βεβαιῶντι καὶ τοῦ νόμου πληρῶντι τὸ βούλημα; ἀλλὰ καὶ τοῦτο εἴλετο, ὥστε ἔχειν τῆς πρὸς τὸν προπάτορα ἐπαγγελίας τὸ σύμβολον, ἵνα ὅτ' ἂν ἅπαντες ἐπὶ Χριστὸν πιστεύσωσι, τὸν ἐκ τοῦ Ἀβραάμ τὸ γένος κατάγοντα, ἐπαγόμενον μετὰ τῆς κατὰ τὴν φύσιν οἰκειότητος καὶ τὸ σύμβολον τῆς πρὸς ἐκεῖνον ὑποσχέσεως, ἀληθῆ καὶ βεβαίαν τὴν ἔκβασιν δεχόμενης τὸ τοὺς ἀπὸ ἐθνῶν ἐπὶ τὸν Χριστὸν ἐκείνου σπέρμα τυγχάνοντα πιστεύσονται, ὁμοῦ τε τὸν Ἀβραάμ ἐπιγράφεσθαι πατέρα, καὶ διὰ τῆς πρὸς τὸν ἐξ αὐτοῦ οἰκειώσεως τῶν παρὰ τοῦ Θεοῦ καλῶν ἀπολαύοντας, βεβαιῶν τῶν εἰρημένων τὴν ἀλήθειαν· εἴλετο, φησὶν, ὃ Χριστὸς τὴν περιτομὴν δεξάμενος, ὥσπερ τις διάκονος γενέσθαι τῶν ὑποσχέσεων ἐπὶ ταύτῃ δοθεισῶν τῷ συμβόλῳ· ὥστε τοῦ Θεοῦ φανῆναι τὴν ἀλήθειαν πέρας τῆς πρὸς τοὺς πατέρας ὑποσχέσεως οὕτω λαμβανούσης· οὐκοῦν Ἰουδαῖοι μὲν ἐπειδ' ἂν ἐκεῖθεν Χριστῷ πιστεύσωσιν, ἀκολούθως ἀπὸ τῶν καλῶν ἐπὶ τὰ κρείττω μεθίστανται· οἱ δὲ γὰρ ἀπὸ ἐλλήνων προσιόντες, φιλανθρωπία Θεοῦ τὴν πρὸς ταῦτα οἰκειώσιν δέχονται· ταῦτα μὲν οὖν εἰς σύστασιν ἔφη τῶν κατὰ νόμον, ἐπὶ τῇ δεῖξαι ὅση τις ἐστὶν τῶν ἐλληνικῶν καὶ τῶν κατὰ ἰου-

θαίους ἢ διαφορὰ, οὕς τε μὴ ἀπὸ τῶν προειληφότων δια- XV.
σύρειν τὰ τοῦ νόμου δοκεῖν· ἀκολουθῶς δὲ πάλιν ἀσφαλί-
ζεται τὸ μὴ ἰουδαίαις ἀφορμὴν παρασχεῖν κατὰ τῶν ἀπὸ
ἔθνων ὡς ἂν πρόσφατον δεδεγμένων.

Ταύταις ἐχρήσατο ταῖς μαρτυρίαις, ὥστε δεῖξαι ὅτι αἰὲν v. 9.
καὶ παρὰ τοῖς προφήταις δεδοκίμασται τὰ ἔθνη ἀξίοπιστα
εἶναι πρὸς τὸ τῆς εὐσεβείας μάθημα, εἰ δὴ βούλονται, εἴ
γε καὶ εὐχαρισεῖν ἐπ' ὄψεσι ταῖς ἐκείνων ὁ προφήτης ἐπαγ-
γέλλεται, κωνωνεῖν τε τῆς εὐφροσύνης τῷ λαῷ προστάτ-
τονται καὶ ὕμνος ἀναπέμπειν Θεῷ.

Τολμηρότερον δὲ φησὶν ἔγραψα ὑμῖν ἀπὸ μέρους· καλῶς v. 15.
τὸ ἀπὸ μέρους, ἵνα καθόλου δόξη τοῦτο ἀποφαίνεσθαι περὶ
ἑαυτοῦ, καὶ τὴν οἰκείαν ἐκβάλλειν οὕτω διδασκαλίαν, ἐπεί-
περ οὐδὲ ποιεῖν αὐτὸ ἐχρῆν, εἰ δὴ καθόλου τολμηρὸν ἐπε-
χείρει τοῖς μὴ προσήκουσι· νυνὶ γὰρ τῇ τοῦ ἀπὸ μέρους
προσθήκῃ, καὶ τὸ ἀναγκαῖον τῆς ἑαυτοῦ διδασκαλίας ἐνε-
δείξατο, καὶ τὴν αἰτίαν σαφῆ πεποίηκεν δι' ἣν τολμηρό-
τερον ἔφη γεγραφεῖναι, οὐ τῷ αὐτοῦς διδάσκειν, ἀλλὰ τῷ
μετὰ Πέτρον (1)· δεικνὺς γοῦν τὸ τοῦ πράγματος ἀναγκαῖον,
ὡς ἐπαναμιμνήσκων ὑμᾶς, φησὶ· καλῶς τὸ ἐπαναμιμνήσκων·
οὕτω γὰρ φησι ἀποδέχσθαι ἐκεῖνα καὶ θαυμαστά εἶναι ἠγού-
μαι, ὥστε οὐδὲ διδάσκειν ἐπαγγέλλομαι, ἀλλ' εἰς ὑπόμνη-
σιν ἄγειν ὧν μεμαθήκατε· καὶ δεικνὺς ὅτι ἀρμόττον αὐτῷ
τὸ ποιεῖν, τοῦτο ἐπήγαγεν, διὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι
ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ ἐξῆς· τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ χάριτος
ἠξιώθη, φησὶν, εἰς τὸ ὑπηρετεῖσθαι με τῷ Χριστῷ, τοῖς

(1) Adnotemus praedicationem Petri apud Romanos; con-
tra illorum scilicet insignem impudentiam qui Petrum venisse
Romam negant.

- XV. ἀπανταχόσε ἀνθρώποις διαγγέλλοντα τῶν δι' αὐτοῦ παρα-
 σχεθέντων ἡμῖν τὸ μέγεθος, ἐπὶ τὸ κἀκείνους πιστεύσαν-
 τας καὶ τῆς τοῦ πνεύματος ἀξιώθεντας χάριτος, τῶν μελ-
 λόντων ἐπιτυχεῖν ἀγαθῶν· ἀναγκάίως οὖν καὶ τοῦτο ἐγχει-
 ρισθεῖς κέχρημαι τῇ πρὸς ὑμᾶς διδασκαλίᾳ, οὐ καινόν τι
 διδάσκειν ὑπισχνόμενος, εὐδὲ ὅπερ οὐκ ἔγνωτε παρὰ Πέ-
 τρου, εἰς ὑπέμνησιν δὲ τῶν προειληφότων ἄγων ὑμᾶς.
- v. 22. Διὰ τοῦτο, φησὶν, ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν ἐπειχόμενῃ,
 ἐπειδὴ ὑμῖν μὲν ἀρκοῦντα τῆς εὐσεβείας διδάσκαλον ἀπέ-
 στειλεν ὁ Θεὸς τὸν Πέτρον, ἐμὲ δὲ περὶ τῆν τῶν λοιπῶν
 ὠφέλειαν ἀσχολεῖσθαι ἠβούλετο.
- v. 24. Τὸ ἀπὸ μέρους εἶπεν ὡς καὶ αὐθις πρὸς αὐτοὺς γενη-
 σόμενος, ἐπεὶπερ οὐχ ἅπαξ μόνον εἰς τὴν Ῥώμην ἀφίκετο
 ὁ μακάριος Παῦλος.
- v. 28. Καὶ σφραγισάμενος αὐτοῖς τὸν καρπὸν τοῦτον, ἀντὶ τοῦ
 πληρώσας αὐτὸν λέγει· ἵνα εἴπη, ἀποκομίσας καὶ δεδωκώς·
 εἰ γάρ καὶ τῇ γνώμῃ τῶν δεδωκότων τέλειος ἦν ὁ καρπὸς,
 ἀλλὰ τῇ χρείᾳ ἀτελής, οὕτω δεξαμένων ὧν περ οὖν ἔνε-
 κεν ἐδόθη· θαυμαστή μὲν οὖν ἡ πρόγνωσις τοῦ μακαρίου
 Παύλου, οὕτως ἀκριβῶς ὑποσχομένου τὸ ἀπελεύσεσθαι πρὸς
 αὐτοὺς, καὶ ἀπ' αὐτῶν εἰς τὴν Σπανίαν· καὶ τοῦτο οὐκ εἰς
 ἅπαξ ἐμφήναντος ἕσεσθαι, ὅπερ οὖν τὸ ἀπὸ μέρους ἐμή-
 νυσεν· ὑπερβολὴν δὲ ἔχει θαύματος τὸ ἐξῆς.
- v. 29. Οἶδα δὲ ὅτι ἐρχόμενος πρὸς ὑμᾶς.
 Σαφῶς δείκνυσιν ὡς καὶ τὸν τρόπον ἠπίστατο κατ' ὄν
 ἐμελλεν ἀπιέναι πρὸς αὐτοὺς· τοῦτο δὲ ἦν τὸ δέσμιον αὐ-
 τῶν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Ῥώμην ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας
 ἀχθῆναι· ἦν δὲ καὶ τοῦτο οὐ μικρὸν εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνώ-
 σεως, ἣν περὶ τῶν μελλόντων ἐκέκτητο.

Ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης.

XV.
v. 33.

Ὡς αὐτὸς ἐν πολλαῖς ἐξετάζεσθαι μέλλον θορύβοις, παρακαλέσας τε αὐτοὺς εἰκότως καὶ προσεύχεσθαι, τούτου γε ἕνεκεν ἐπεύχεται ἐκείνοις τὸ τῆς εἰρήνης ἀπολαύειν αἰεὶ· δεικνύς ὅτι καὶ αὐτὸς ἐν τούτοις ὑπὲρ ἑτέρων ἦ, τοὺς γούν λαιποὺς μετὰ πάσης ἀνέσεως τὴν εὐσέβειαν μετιέναι εὐχεται.

Ἀσπάσασθε Ἀπελλῆν τὸν δόκιμον ἐν κυρίῳ.

Cap. XVI.
v. 10.

Ἔοικεν οὗτος εἶναι οὗ καὶ ἐν ταῖς πράξεσιν ὁ μακάριος μέμνηται Λουκάς, ὡς ἐλλογίμου καὶ ἀπὸ τῆς γνώσεως τῶν θείων γραφῶν συνέχοντος τοὺς ἰουδαίους ἐν ταῖς ἐλέγχαις.

Καὶ διὰ τῆς χρηστολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπατῶσι

v. 18.

τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων.

Τὸ μὲν τῆς εὐλογίας, ἵνα εἴπῃ τῆς εὐφημίας καὶ τῆς κολακείας, ἣν ἐπὶ ἀπάτῃ πολλάκις ἐποιῶντο· λέγει δὲ περὶ τῶν ἀπὸ ἰουδαίων οἱ ἀπανταχόσε περιιόντες τοὺς ἀπὸ ἐθνῶν πιστεύοντας τῆς νομικῆς ἔχεσθαι παρατηρήσεως πείθειν ἐπειρῶντο· οὗς αὐτάρκως διέσυρεν τῷ εἰπεῖν ὅτι τῷ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ οὐ δουλεύουσιν, ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν κοιλίᾳ, εἰ γε ὑπὲρ τοῦ ἀπατῶντας θύνασθαι τὴν ἑαυτῶν γαστέρα πληροῦν πάντα παιοῦσιν· ἔδειξεν δὲ καὶ τούτῳ ὅτι σφόδρα ἐπαινεῖ τὰ Πέτρου διδάγματα, ὅπου γε ἐπ' ἐκείνων αὐτοὺς βούλεται μένειν, καὶ ἀποστρέφειν τοὺς παρ' ἐκεῖνα τί διδάσκειν ἐπιχειροῦντας.

Οἰκονόμον τῆς πόλεως καλεῖ τὸν βιωτικὴν τινα ἐγκεχειρισμένον φροντίδα παρὰ τῶν ἕξωθεν ἀρχόντων ἐπὶ διορθώσει τῆς πόλεως· ἦν δὲ καὶ οὗτος τῶν πεπισευκότων δηλονότι Χριστῷ.

v. 23.

*A*nte quam huic imponam tomo coronidem, placet fragmenta duo, latinum unum, alterum graecum, ne diutius in codicibus lateant, divulgare. Ferrandi diaconi carthaginensis contra Arianos disputationem, cuius nonnisi segmentum breve in gallandiana bibliotheca extabat, in tertio Scriptorum veterum volumine, ope codicis casinensis, luce donavi. Praeterea tamen memineram me vidisse olim Mediolani, in ambrosiana bibliotheca, Ferrandi eiusdem scriptum de septem regulis innocentiae ad Reginum comitem, non contemnenda parte in fine auctum, quae in gallandiana pariter bibliotheca T. XI. p. 373. non legebatur. Quum ergo ante hos dies ad nobilem veteremque amicum litteras Mediolanum dedissem, ut id fragmentum a Bibliothecarii benignitate mihi impetraret, voti compos fui: etenim iussu ipsius Bibliothecarii, cui debitas gratias ago, complementum id ferrandiani operis ad me transmissum fuit; nempe a postremis editionis verbis usque ad ipsius operis clausulam, prout certe in illo codice conservatum est. Et quidem Chliffletius iamdudum dixerat hoc Ferrandi opus valde perturbatum ac deformatum mendis se comperisse; quo nunc minus miremur partem eius deperditam, in ambrosiano demum codice repertam videri. Illud tamen me nonnihil suspensum tenet, quod de rege, non de duce vel comite, in hoc complemento semper sermo est.

FERRANDI DIACONI

COMPLEMENTUM OPERIS

DE SEPTEM REGULIS INNOCENTIAE
HACTENUS DESIDERATUM.

Omnis abusionis gradus est rex iniquus. Etenim regem non iniquum, sed correptorem iniquorum esse oportet : unde in semetipso nominis sui dignitatem custodire debet; nomen enim regis intellectualiter hoc retinet, ut subiectis omnibus rectoris officium procuret. Sed qualiter alios corrigere poterit, qui proprios ne iniqui sint non corrigit? Quoniam iustitia regis exaltatur solium et veritas, solidantur gubernacula populorum. Iustitia vero regis est, neminem iniuste per potentiam opprimere, sine acceptione personarum inter virum et proximum suum iudicare, advenis et pupillis et viduis defensorem esse, furta cohibere, adulteria punire, iniquos non exaltare, impudicos et striones * non nutrire, impios de terra perdere, parridas et periurantes vivere non sinere, ecclesias defendere, pauperes eleemosynis alere, iustos supra regni negotia constituere, senes et sapientes et sobrios consiliarios habere, magorum et ariolorum pythonis sacrorumque * su- * ita cod. perstitionibus non intendere, iracundiam differre,

* histri-
nes.

patriam fortiter et iuste contra adversarios defendere, per omnia in Domino vivere, prosperitatibus non elevare animum, cuncta adversa patienter ferre, fidem catholicam in Deum habere, filios suos non sinere impie agere, certis horis orationibus insistere, ante horas congruas non gustare cibum. Vae enim terrae, cuius rex est puer, et cuius principes mane comedunt! Haec regni prosperitatem in praesenti faciunt, et regem ad caelestia regna meliora perducunt. Qui vero secundum hanc legem non dirigit*, multas nimirum adversitates imperii tolerat. Idcirco enim saepe pax populorum rumpitur, et offendicula etiam de regno suscitantur: terrarum quoque fructus diminuitur, et servitia populorum praepediuntur, multi etiam dolores prosperitatem regni inficiunt, carorum et liberorum mortes tristitiam conferunt, hostium incursus provincias undique vastant, bestiae armentorum et pecorum greges dilacerant, tempestates veris undique et hiemis terrarum fecunditatem et maris ministeria prohibent, et aliquando fulminum ictus segetes et arborum flores et pampinos exurunt. Super omnia vero regis iniustitia non solum praesentis imperii faciem fuscant, sed etiam filios suos et nepotes ne post se regni hereditatem teneant, obscurat. Propter enim piaculum Salomonis regnum domus Israel Dominus de manibus filiorum eius dispersit. Et propter iustitiam David regis lucernam de semine

* *cod.* dissipat.

eius in Hierusalem reliquit. Ecce quantum iustitia regis saeculo valet! Intuentibus perspicue patet pax populorum, tutamentum patriae, immunitas plebis, monumentum gentis, cura languorum *, gaudium hominum, temperies aëris, serenitas maris, terrae foecunditas, solatium pauperum, hereditas filiorum, et sibimet ipsi spes futurae beatitudinis. Attamen sciat quod sicut in throno hominum primus constitutus est, sic et in poenis, si iustitiam non fecerit, primatus * habiturus est. Omnes namque quoscumque peccatores sub se in praesenti habuit, supra se modo plagali in illa futura poena habebit.

* ita cod.

* ita cod.

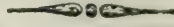
Explicit liber Ferrandi diaconi
ad Reginum comitem.

MONITUM ALIUD.

Asclepiodoti, antiqui tactici, capitula duodecim in medico codice observavit Bandinius (catalog. gr. T. II. p. 229.) qui et eorum titulos edidit: ipsum vero opusculum ex eodem codice sumpserat olim Leo Allatius, cuius apographum quum ego Romae viderim, inde mihi priora duo capitula exscripsi; necnon sententiarum militarium syllogem, quae in allatiani scripti calce subtexitur. Hoc ergo nec inutile nec invenustum excerptum a me nunc, lector, accipito.

ΑΣΚΛΗΠΙΟΔΟΤΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ

ΤΕΧΝΗ ΤΑΚΤΙΚΗ.

Κ Ε Φ. Α.

Περὶ τῆς φαλάγγων διαφορᾶς.

Τῆς τελείας παρασκευῆς πρὸς πόλεμον διττῆς οὔσης, χερσαίας τε καὶ ναυτικῆς, περὶ τῆς χερσαίας τὰ νῦν λεκτέον ταύτης τοίνυν τὸ μὲν ἔστι μάχιμον, τὸ δὲ εἰς τὴν τούτου χρείαν ὑπηρετοῦν, οἷον ἰατρῶν καὶ σκευοφόρων καὶ τῶν ὁμοίων· τῆς δὲ μαχίμου τὸ μὲν ἔστι πεζόν, τὸ δ' ὀχηματικόν· τὸ μὲν γὰρ ποσὶ χρῆται πρὸς τὴν μάχην, τὸ δὲ ἐπὶ τινος ὀχεῖται τοῦ δὲ δὴ πεζοῦ, τὸ μὲν ἔστιν ὀπλιτῶν σύστημα, τὸ δὲ πελταστῶν, τὸ δὲ τῶν καλουμένων ψιλῶν· τὸ μὲν οὖν τῶν ὀπλιτῶν, ἅτε ἐγγύθεν μαχόμενον, βαρυτάτῃ κέχρηται σκευῇ· ἀσπίσι τε γὰρ μεγίσταις, καὶ θώραξι καὶ ταῖς κνημίσι σκέπεται καὶ δόρασι μακροῖς, κατὰ τὸν ῥηθῆσόμενον μακεδόσιον τρόπον· τὸ δὲ τῶν ψιλῶν τούτοις ἀπεναντίας κουφοτάτῃ κέχρηται τῇ σκευῇ, διὰ τὸ πόρρωθεν βάλλειν, οὔτε προκνημίσι, οὔτε θώραξι κοσμούμενον, ἀκοντίοις δὲ καὶ σφενδόλαις, καὶ ὅλως τοῖς ἐξ ἀποστήματος λεγομένοις τοξεύμασιν· τούτων δὲ ἐν μέσῳ πῶς ἔσται τὸ πελταστικὸν σύστημα· ἢ τε γὰρ πέλτη μικρὰ τίς ἔστιν ἀσπίδισκη καὶ κούφη· τὰ τε δόρατα πολὺ τῶν ὀπλιτῶν μεγέθει λειπόμενα· κατὰ τὰ αὐτὰ δὴ καὶ τῆς ὀχηματικῆς δυνάμεως τρεῖς εἰσὶ διαφοραὶ· ἢ μὲν γὰρ ἔστιν ἵππικῆ, ἢ δὲ δι' ἄρμάτων ἐπιτελεῖται, ἢ τρίτη δὲ δι' ἐλεφάντων· ἀλλ' ἄρμάτων πέρι καὶ ἐλεφάντων, ὡς οὐκ εὐφυῶν εἰς μάχην, ὁ λόγος εἰς ὑστερον ἀναβέβλησθω· τὴν δὲ ἵππικὴν καὶ παρά πολλοῖς καὶ χρησίμως ἐρᾶν ταῖς μάχαις νῦν διελοῦμεν· ἔστι γὰρ αὐτῆς εἶδη τρία· τὸ μόντοι ἐγγύθεν μαχόμενον, τὸ δὲ πόρρωθεν, τὸ δὲ μέσον· καὶ τὸ μὲν ἐγγύθεν ὁμοίως βαρυτάτῃ κέχρηται σκευῇ, τοὺς τε ἵππους καὶ

τούς ἄνδρας πανταχόθεν θώραξι περισκέπον, μακροῖς μὲν χρώμενον καὶ αὐτὸ τοῖς δόρασιν· ὁ καὶ δορατοφόρον, καὶ τοῦτο καὶ ξυστοφόρον προσαγορεύεται, ἢ θυραιοφόρον, ὅτ' ἂν καὶ ἀσπίδας ἔνιοι φορῶσιν παραμήκεις διὰ τὸ συνεπισκέπεσθαι καὶ τὸν ἵππου· τὸ δὲ πόρρωθεν μαχόμενον τοξοτῶν τε καὶ σκυθῶν λέγεται μέσον δὲ τὸ τῶν καλουμένων ἀκροβολιστῶν· οἱ δὲ τοῖς ἄκροις ἐπικοινωνοῦντες, οἱ μὲν τόξοις, οἱ δὲ ἀκοντίοις μάχονται, καὶ τῇ αὐτῇ χρώμενοι σκευῇ, οἱ μὲν οὕτως οἱ δὲ ἐκείνας ὧν μὲν ἔνιοι μετὰ τὴν ἀκόντισιν ἐγγύθεν μάχονται οὓς ἰδίως ἐλαφροὺς ὀνομάζουσιν· ὅτ' ἂν δὲ πόρρωθεν ἀκοντίζωσι μόνου, ταραντίους· εἰσὶν οὖν αἱ πᾶσαι τῶν τάξεων διαφοραὶ, ὧν ἐκάστη φάλαγξ προσαγορεύεται, περιέχουσα συστήματα κατὰ ἀριθμὸν ἐπιτήδειον, καὶ ἡγεμόνας αὐτῶν πρὸς τὸ ῥαδίως ποιεῖν ἢ παρακλενόμενα πρὸς τὴν ἐφήμερον γυμνασίαν τε καὶ ἄσκησιν τῆς πορείας καὶ στρατοπεδεύσεως καὶ παρατάξεως καὶ πρὸς τοὺς ἐπ' ἀληθείας ἀγῶνας.

Κ Ε Φ. Β.

Περὶ μερῶν τῆς φάλαγγος τῶν ὀπλιτῶν τῆς τε ὀνομασίας αὐτῶν καὶ τοῦ ἀριθμοῦ.

Ἄναγκαῖον δὲ πρῶτον τὴν φάλαγγα καταλοχῆσαι· τοῦτο δὲ ἔστι καταμερίσαι εἰς λόχους· ὁ λόχος ἔστιν ἀριθμὸς ἀνδρῶν εἰς σύμμετρα διαιρῶν τὴν φάλαγγα· σύμμετρα δὲ ἔστι θέμενα τὰ μέρη ἃ μηδὲν τὴν φάλαγγα πρὸς τὴν μάχην λυμαίνηται· δι' ὃ τὸν ἀριθμὸν τοῦ λόχου οἱ μὲν ὀκτώ, οἱ δὲ δέκα, οἱ δὲ δύο καὶ δέκα ἀνδρῶν πεποίηκασιν· ἕτεροι δὲ ἕξ καὶ δέκα, πρὸς τὸ συμμέτρως ἔχειν τῆς φάλαγγος, εἰς τε τὸ διπλάσια τὰς ῥηθησομένας χρείας ἐπὶ δύο καὶ τριάκοντα ἄνδρας, καὶ εἰς ἡ συναιρεῖσθαι εἰς ἡμισυ ἐπ' ἄνδρας ὀκτώ· οὐδὲν γὰρ ἔμποδον ἔσται τοῖς ὀπισθεν μαχομένοις ψιλοῖς ἀκοντίζουσιν ἢ σφενδονῶσιν ἢ καὶ τοξεύουσιν· ὑπερβήσονται γὰρ τὸ τῆς φάλαγγος βάρους· ἐκαλεῖτο δὲ ὁ λόχος πάλαι καὶ στίχος καὶ συνωμοσιῶν καὶ δεκα-

νία· καὶ ὁ μὲν ἄριστος καὶ ἡγεμῶν στίχου, λοχαγός· ὁ δὲ ἔσχατος, οὐραγός· ὕστερον δὲ μεταταχθεὶς ὁ στίχος διαφόρους ἔσχει τῶν μερῶν ἐπωνυμίας· τό τε γὰρ ἡμισυ ἡμιλόχιον ὠνόμασται καὶ διμοιρία· τὸ μὲν ὡς πρὸς τὸ τῶν δέκα ἐξ ἀνδρῶν πλήθος, τὸ δὲ ὡς πρὸς τὸ τῶν δώδεκα· καὶ ὁ ἡγεμῶν ἡμιλοχίτης καὶ διμοιρίτης· καὶ τὸ τέταρτον ἐνωμοτιὰ καὶ ἐνωμοτάρχης ὁ ἡγούμενος· ἐπιστάτης δὲ ὁ ἐπόμενος· ὥστε καθύλου τὸν στίχου εἶναι πρωτοστάτην, εἶτα ἐπιστάτην· εἶθ' ἐξῆς πρωτοστάτην, εἶτα ἐπιστάτην, καὶ τοῦτο παρ' ἑνα μέχρις οὐραγοῦ καθὰ ὑπογράφεται. Ὅταν δὲ λόχῳ λόχος παρατεθῆ, ὥστε λοχαγὸν λοχαγῶ, καὶ οὐραγὸν οὐραγῶ, καὶ τοὺς μεταξὺ τοῖς ὁμοζύγοις παρίστανται, συλλοχισμὸς ἔσται τὸ τοιοῦτον· οἱ δεσμοζεύγοι τῶν λόχων πρωτοστάται κεκλήσονται· ὁ δὲ ἐκ πάντων συλλοχισμὸς, φάλαγξ· ἧς τὸ τῶν λόχων τάγμα μέτωπον καὶ μῆκος καὶ πρόσωπος καὶ στόμα καὶ παράταξις καὶ πρωτολογία· καλεῖται καὶ πρῶτον ζυγόν· ὁ δὲ κατόπιν κείμενος παρὰ τοῦτου στίχος τῶν ἐπιστατῶν κατὰ μῆκος τῆς φάλαγγος, δεύτερον ζυγόν· καὶ ὁ τούτῳ παράλληλος ὑπ' αὐτὸν, τρίτον καὶ τέταρτον· εἴη τὸ ὑπὸ τοῦτου ζυγόν καὶ πέμπτον, ὡσαύτως καὶ ἕκτον, καὶ ἐξῆς μέχρις οὐραγοῦ· κοινῶς δὲ πᾶν τὸ μετὰ τὸ μέτωπον τῆς φάλαγγος, βάθος ἐπονομάζεται· καὶ ὁ ἀπὸ λοχαγοῦ ἐπ' οὐραγόν, στίχος κατὰ βάθος. Καὶ οἱ μὲν τοῦτω ἐπ' εὐθείας στοιχεῖν λέγονται· οἱ δὲ τὸ κατὰ μῆκος στίχῳ ζυγεῖν· διαιρεθείσης δὲ τῆς φάλαγγος δίχα κατὰ τὸ μῆκος, τὸ μὲν ἡμισυ κέρας προσαγορεύεται δεξιόν τε καὶ λαϊόν· αὕτη δὲ ἡ διχοτομία ὀμφαλός τε καὶ ἀραρός· ὁπόσον δὲ δεῖ τὸ πλήθος εἶναι τῆς φάλαγγος, οὐκ εὐλογον διαρίζειν· πρὸς γὰρ ἢν ἕκαστος ἔχει παρασκευὴν τοῦ πλήθους καὶ τὸν ἀριθμὸν διοριστέον· πλὴν ἐπιτήθειον ἐκάστοτε εἶναι δεῖ πρὸς τοὺς μετασχηματισμοὺς τῶν ταγμάτων· λέγω δὲ τὰς συναίρεσεις ἢ τ' αὐξήσεις· καὶ τοὺς ἀρτιακίς ἀρτίους μᾶλλον ἐκλεκτέον, ὡς μέχρι μονάδος διαιρεῖσθαι δυναμένους· καὶ τοὺς γε πλείονας τῶν τακτικῶν εὐρήσεις πεποικηκότας τὴν φάλαγγα τῶν ὀπλιτῶν μυρίων ἐξάκις χιλίων τριακοσίων ὀγδοήκον-

ἑκα τεσσάρων, ὡς δέκα διαιρουμένην μέχρι μονάδος· ταύτης δὲ ἡμισείαν τῆν τῶν ψιλῶν ὑποκείσθω ὃ ὄν καὶ ἡμῖν τοσοῦτων ἀνδρῶν εἶναι τὴν φάλαγγα, τὸν δὲ λόχον ἕξ καὶ δέκα ἔσονται δὲ οἱ μὲν δύο λόχοι διλοχία, καὶ ὁ ἐπ' αὐτοῖς ἄρχων διλοχίτης· οἱ δὲ τούτων διπλάσιοι τάξεις· καὶ ὁ ἡγεμὼν ταξίαρχος μὲν πάλαι, νῦν δὲ καὶ ἑκατοντάρχης· οἱ δὲ τῆς τάξεως διπλάσιοι, συνταγμα· καὶ ὁ ἐπὶ τούτοις, συνταγματάρχης· τοὺς δὲ ἐκτάτους τὸ μὲν παλαιὸν ἢ τάξεις εἶχεν, ὡς καὶ τοῦνομα σημαίνει, διότι τῆς τάξεως ἐνάριθμοι ὑπῆρχον, στρατοκῆρυκα, σαλπικτήν, ἡμιάφορον, ὑπηρέτην, οὐραγόν· τὸν μὲν ὅπως 7ῃ φωνῇ σημαίνει τὸ προσταττόμενον, τὸν δ' ὀτίω, εἰ μὴ φωνῆς κατακούειν ἐνδέχοιτο διὰ θόρυβου· τὸν δὲ τῇ σάλπιγγι ὁπότε δὲ μηδὲ σημεῖον βλέποισεν διὰ κοινορτόν, καὶ τὸν ὑπηρέτην, ὥστε τι παρακομίσαι τῶν εἰς τὴν χρεῖαν· τὸ γὰρ μὲν ἑκατον οὐραγόν πρὸς τὸ ἐπανάγειν τὴν ἀπολειπόμενον ἐν τῇ τάξει· ὀκτώ γὰρ ἀνδρῶν ὄντος τοῦ λόχου, ὀκταλοχία τὸ τετράγωνον ἐποιοῖ σχῆμα· ὅπερ διὰ τὴν πανταχόθεν ἰσότητα μόνου τῶν μερῶν τῆς φάλαγγος ὁμοίως κατακούειν τῶν προσταττομένων δυναμένον εὐλόγως τάξεις ἐπωνόμαστο· διπλασιασθέντος δ' ὕστερον τοῦ λόχου ἢ συνταξία τὸ τετράγωνον ἀπετέλεσεν, δι' ἃ εἰς ταύτην μετῆλθον οἱ ἑκατοὶ· τὸ διπλάσιον δὲ τοῦ συντάγματος πεντακοσιαρχίαν, καὶ τὸν ἐπὶ τούτῳ πεντακοσιάρχην ὠνόμασαν· τὸ δὲ τούτου διπλάσιον, χιλιαρχίαν· καὶ τὸν ἡγεμόνα, χιλίαρχην· τὰς δὲ δύο χιλιαρχίας πάλαι μὲν κέρασ καὶ τέλος, καὶ τελάρχην τὸν ἡγούμενον· ὕστερον δὲ μεραρχίαν καὶ μεράρχην· δι' ὃ καὶ τὸ τούτου διπλάσιον φαλαγγαρχία καὶ νῦν ἔτι καλεῖται· πλήν καὶ ἀποτομή κέρατος· καὶ ὁ ἡγεμὼν πάλαι μὲν στρατηγός, νῦν δὲ φαλαγγάρχης· τὸ δὲ τῆς φάλαγγος ἦτοι ἀποτομῆς διπλοῦν, διφαλαγγία καὶ κέρασ· καὶ ὁ ἐπ' αὐτῇ, κεράρχης· αὐτὸ δὲ τὸ ἐκ τῶν δυοῖν κεράτων ἢ φάλαγγξ, ἐφ' ἣ ὁ στρατηγός κέρατὰ ἔχουσα δύο φαλαγγαρχίας ἦτοι ἀποτομὰς δ', κεραρχίας ἢ, χιλιαρχίας κ', πεντακοσιαρχίας λβ', συνταξιαρχίας ξδ', ταξιαρχίας ρκῆ, τετραρχίας συς', διλοχίας φιβ', λόχους ακδ'.

ΤΑ ΕΙΣ ΥΣΤΕΡΟΝ ΕΚΒΛΗΘΕΝΤΑ

ΑΠΟ ΑΛΛΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΓΝΩΜΙΚΑ (Ι).

Τοιαύτη τίς ἐστίν ἐν τοῖς τῶν πολέμων καιροῖς ἢ τοῦ συμφεροντος εὔρεσις. Ὁ σοὶ συμφέρον, τοῖς πολεμίοις ἐστίν ἀσύμφορον· καὶ ὁ παρ' ἐκείνοις ὠφέλιμον, τοιοῦτο τοῖς σοῖς ἐναντιοῦσθαι φιλεῖ. Οὐδὲν τοῖσιν κατὰ τῶν ἐκείνων γνώμην ἢ ποιεῖν ἢ παραιτεῖσθαι συμφέρεει ἡμῖν. Τοῦτο δὲ μόνον πράττειν, ὑπὲρ τοῖς ἡμετέροις χρήσιμον εἶναι νομίζομεν· εἰ γὰρ ἄπερ ἐκεῖνος ὑπὲρ ἑαυτοῦ πράττει, ταῦτα σὺ μιμήσῃ, σαυτὸν ἀδικεῖς· ὡσπερ καὶ τὸ ἀνάπαλιον, εἴ τι σὺ πράττεις συμφέρον σαυτῷ, τοῦτο βλάπτει τὸν πολεμίον τὰ σὰ μισεῖσθαι βουλούμενον. Πλείστας τάξαντες φάλαγγας, πλείοσιν ἐπαγωγαῖς κατὰ τῶν πολεμίων χρησόμεθα, τὸ τοῦ ποιητοῦ * μιμησάμενοι· ρεῖα δὲ κ' ἀκμήτες κεκμηκότας ἄνδρας αὐτῇ ὡσειαν ποτιᾶστυ· διὰ πολλὰς γὰρ καὶ οὐ τὰς τυχούσας αἰτίας ἐπισφαλὲς εἰς ἄπειρον ἐκτείνειν τὸ στράτευμα. Συμμέτρου χρεῖα στρατεύματος, εἰ κρατῆσαι τῶν πολεμίων μόνον βουλούμεθα· πλείονος δὲ εἰ καὶ τὴν ἡττηθεῖσαν παρὰ τῶν πολεμίων γῆν φυλάττειν ἐθέλομεν. Πλείονας ἵππεῖς τῶν πεζῶν ἐχέτω μᾶλλον ὁ στρατηγός· οἱ μὲν γὰρ ἐν τῇ συστάδην μάχῃ μόνον εἰσὶν ἐπιτήθειοι· οἱ δὲ καὶ πρὸς τὸ διώκειν εὐκόλως, καὶ ὑποχωρεῖν εἰσι χρήσιμοι, καὶ κατιόντες τῶν ἵππων εὐκαίρως καὶ πεζομαχήτουσιν. Ἄγαθός ἡγεμὼν πόλεμος θυμώσιος· εἰ μὴ καιρῶν ἢ πραγμάτων μεγίστη καταλάβη περίστασις, πρὸς τοὺς ἐναντίους οὐ τίθεται. Ἄλλοις μὲν ἐπὶ τῆς παρατάξεως, ἄλλοις δὲ πρὸ τῆς συμπλοκῆς, ἄλλοις παρὰ τὰς τῶν πολεμίων ἐντεῦξεις· καὶ ἄλλοις μὲν σιτούμενος, ἄλλοις δὲ καθεύδων κέχρησθαι σχήμασιν· ὡς ἂν μήτε τοῖς ἐναντίοις, μήτε τοῖς

* iliad. π
44.

(1) Hae sententiae in MS. medico subiunguntur incerto Auctori, qui de re militari et orationibus militaribus scripsit. Asclepiodotus autem proxime in eodem codice sequitur.

ἄλλως ἐπιβουλεύουσιν εὐάλωτος ἦς· ὁ δὲ καρχηθόνιος Ἀννίβας, καὶ κόμη προσφετῆ, καὶ πώγονι διαφόρῳ χρώμενος, θειοτέρας τοῖς βαρβάροις εἶναι φύσεως ἐνομίζετο. Οὐ πρὸς τὴν ὕπλισιν μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ ἔθνη τὸν τόπον ἐπιλεξόμεθα. Πάρσοι μὲν γὰρ καὶ ἄλλοι πεδιάσιν εἰσὶν ἐπιτήθειοι· Ἴσπανοὶ δὲ καὶ Λίγουρες ἐν ὄρεσιν τε καὶ λόφοις μάχονται κάλλιον· καὶ βρεττανοὶ ἐν ὕλαις· Γερμανοὶ δὲ τοῖς ἐλώδεσι χαίρονται τόποις.

Ὅποῖον ἂν τόπον ὁ στρατηγὸς ἐπιλέξεται, γνώριμων τοῦτο ποιείτω τοῖς στρατεύμασιν· οὕτως γὰρ ἂν ἐκφεύξονται τῶν τόπων τοὺς δυσχερεῖς, καὶ μετὰ θάρσους τοῖς πολεμίοις, διὰ τὸ γνωρίζειν τοὺς τόπους, μαχήσονται. Ἐξάγων ὁ στρατηγὸς τοὺς στρατιώτας εἰς πόλεμον, ἰλαρὸς ἔστω, παραιτούμενος τὸ στυγνὸν· ὡς τὰ πολλὰ γὰρ ἐκ τῆς ὀψευς τοῦ στρατηγοῦ τὰ στρατεύματα τὸ μέλλον εἰκάζει. Μετὰ τὴν νίκην ὁ στρατηγὸς μὴ παραχρῆμα λυέτω τὰς τάξεις· πολλάκις γὰρ οἱ πολέμιοι τοὺς ἡμετέρους ὀρώντες διὰ τὴν χαρὰν ἀναπεσόντας ταῖς διανοίαις, καὶ λελυκότας τὰς τάξεις, ἀνεθάρσησάν τε, καὶ μαχόμενοι παλιτρόπον τὴν νίκην ἀπέδειξαν. Κυκλωθεῖσι τοῖς πολεμίοις τοῦ κύκλου μέρους ἀνοίξαντες ἀρόθρον εἰς φυγὴν διδόναι τοῖς πολεμίοις καλόν, ἵνα τὸ φεύγειν τοῦ μένειν τε καὶ κινδυνεύειν κρίνωσιν αἰρετώτερον. Πρὸς τὴν τοῦ στρατηγοῦ κίνησιν τὸ στράτευμα κρίνεται· τοῦτο γὰρ εἰδὼς ὁ καρχηθόνιος Ἀννίβας, ἐπειδὴ Σκηπίωνα στρατηγοῦντα Ῥωμαίων ἐπέγνω, εἶτα τὴν διάταξιν ἐπαινέσας τοῦ στρατεύματος, τοῖς ἐγκαλοῦσιν ὅτι πρὸς τοὺς πελλάκις ἠττημένους ὀκνηρότερον τῆς μάχης ἀπέβηται, ἀπελογήσατο λέγων· βουλοίμην, ἔφη, πρὸς ἀγέλην λεόντων ἔχειν ἢς ἔλαφος ἄρχει, μᾶλλον ἢ πρὸς ἀγέλην ἐλάφων ἢς λέων ἐστὶν ἡγεμὼν. Εὐτυχῆς στρατηγὸς τοῦ γενναίου μᾶλλον τοῖς κοινοῖς ἐστὶν ὠφελιμώτερος· ὁ μὲν γὰρ ἀπόνως, ὁ δὲ μετὰ κινδύνων τὰ πλείονα κατορθοῖ. Τοὺς θολίους Ἰῶν ἐντυγχανόντων μᾶλλον, ἢ τοὺς πικροὺς παραιτεῖσθαι καλόν· οἱ μὲν γὰρ οὐδὲν λαυθάνουσι πράττοντες, τῶν δὲ τοῖς ἔργοις παρακολουθεῖν δυσχερές. Δεινὸς μὲν ἔστω μετὰ ἀκριβείας ὁ ἡγεμὼν, τὰ τῶν στρατιωτῶν ἐξετάζων

πλᾱίσματα· πρᾱος δὲ, συστέλλων τὰς ἐπὶ τούτοις κολάσεις· οὕτω γὰρ εὖνουν τὸ ὑπήκουον κτήσεται. Ἀκατάπληκτος ἐν τοῖς δεινοῖς στρατηγός, συνετός ἐν βουλῇ, πρᾱος τοῖς ἐνλυγχάνουσιν, οὐ μετὰ θυμοῦ θηριώδους, ἀλλὰ μετὰ λογισμοῦ τοῖς πολεμίοις ἐμπίπτων, πλεῖστα μαχόμενος κατορθοῖ. Μηδὲν ἀγνοεῖτω τῶν κατὰ πόλεμον συμβαινόντων ὁ στρατηγός· τίς γὰρ ἄπερ ἀγνοεῖ, πρᾱττειν ἐπιχειρήσειεν; ἢ τίς ἄπερ οὐκ οἶδεν ὡς σφαλερὰ, τούτοις βρόθειαν ἐπάγειν θυνήσεται; Δεῖ τὸν στρατηγὸν τοῖς ἐναντίοις ἐπιβουλεύειν δι' ὄπλων μᾶλλον, ἀλλὰ καὶ διὰ σιτίων καὶ ὕδατος· τὰ μὲν ἄποτα ποιοῦντα, τὰ δὲ τοῖς θανασίμοις φαρμάσσοντα (1)· δεῖ δὲ καὶ τὰ τούτων εἰδέναι σωτήρια, καὶ οἷς ἂν τὰ τοιαῦτα ῥαδίως ἐκφύγοιμεν. Ἐχέτω μὲν αἰεὶ περὶ ἑαυτὸν ἄνδρας ἐπιλέκτους ὁ στρατηγός, μεθ' ὧν ἐπικουρεῖν τοῖς κάμνουσι τῆς στρατιᾶς θυνήσεται μέρεσι· μὴ προπετῶς δὲ χωρεῖτω κατὰ τῶν πολεμίων, μὴ τι παθῶν ἀθρόως συναπολέσῃ τὸ στράτευμα. Ἐχωμεν ὧ λόγοι (sic) τὸν στρατηγὸν καὶ πανηγυρίζειν κατὰ τῶν πολεμίων τοῖς ἡμετέροις πειθόμενον· μήποτε τοίνυν ἡμᾶς καταλίπητε στεφάνων, ἐξ ἐτέρων ἐτέρους συμπλέκοντες, καὶ τοῖς ἡμετέροις κοσμοῦντες θωρήμασιν.

(1) Hoc vero immane est et contra ius gentium, nempe publicarum aquarum veneficium.

PETRI MATRANGAE
ANIMADVERSIONES CRITICAE
AD S. SOPHRONII ODAS.

Praeter hiatus ob aliquot quaternionum defectum, et versuum in quibusdam odis miram perturbationem, ut videre est in calce praefationis, menda equidem non parvi ponderis exhibet barberinianus codex cetera pulcherrimus: quum vero neque Allatianus in suo apographo ea eastigasset, si levissima quaedam exceperis et parvi momenti ut infra patebit, ego Marte proprio ea recensenda curavi, simulque emendationum rationem lectoribus haec adieci.

Ode 1.

P. 49. v. 7. 8. Codd. *θεόπαις τε τὴν λοχεΐην· θεόθεν βροτοῖς φανεῖσα*. Postquam typis impressa fuerant anacreontica mei Sophronii, codicem latinum miscelli generis in bibliotheca vaticana inspexi, ubi hanc odam a Card. Sirleto latinam factam non sine gaudio perlegi; nam sirlletianam versionem deprehendi meae castigationi adamussim consonam.

P. 50. v. 43. *λάτρην* barberinianus ferre semper scribit hanc vocem cum *ι*, allatianus cum *η*.

Ibid. v. 45. codd. lectionem *ὁ Γενεσαρέθ*, emendavi ita *ὁ γε Ναζαρέθ*.

Ibid. v. 73. Ita codd. at versus

ob metrum hoc modo ordinandus
ἅγιον θεοῦ πνεῦμα.

P. 51. v. 59. Allatianam scripturam praetuli barberiniana, quae pro *ἦν* habet *οὖν*.

P. 53. v. 122. *γαστέρι*. Ita codd. at ratione metri syncopen abstuli, et correxi *γαστέρι*.

Ode 2.

Ibid. v. 16. *Ὅς* ita emendavi lectionem codicum *ὄ*.

P. 54. v. 26. codd. haec exhibent interlinearem variam lectionem characteribus exaratam per minutis, *ἀλ. Ζαθεῶν χρόνους*. Ita vers. 32. *ἀλ. χρόνος*, et inferius v. 39. *π εὐφροσύνης*, idest *ἀλλως, πάλιν*.

P. 57. v. 95. barb. perperam habet *ἔπει* et v. 100. codd. *γενεή*.

Ibid. v. 107. metri gratia verbum *ποιῶ*, ubi priorem syllabam poetae corripere volebant, amanuenses, ni fallor, scripsere *ποῶ*: Nam divinare non possum, curnam iidem scriptores, qui primam in *ποιέω* corripuerant, eandem vocem aliter absque ulla necessitate scribere voluerint. Neque me latet Hesygium notasse *ποιῖν* pro *ποιεῖν*, et in veteribus Aristophanis editionibus frequenter occurrere *ποῶ*, *ποίη* etc. et idem adnotasse Eustathium me mini in quodam opere adhuc ine-

dito. Henr. Stephanus tamen Etymologo dicenti hanc esse formam atticam, haud lubenter fidem adhibet. Nam, ut ipse observavit, haec scriptura non est necessaria, quum syllabam ποι alioqui correptam apud auctores videamus, ut in fine versus ἄνδρα ποιητήν etc. Et memini varia huiusmodi exempla exhibere Theocritum. Duo tamen, quae in mentem veniunt, hic lectori propono idyl. 3. v. 9. in f. ἀπάγξασθαί με ποιησεῖς. Et idyl. 10. v. 38. Ἡ καλὰς ἄμμε ποιῶν, ita accuratae et recentiores editiones, ubi legebatur ποῶν. Hoc monitum et sequentibus verbis ita scriptis, quae haud raro occurrunt, inserviat.

Ode 3.

V. 41. codd. ὄπη, emendavi ὄτι. Nam praeter quam quod versum claudicantem haberes, si codicum lectionem servare velles, vocabulum οὐνεκα nullo prorsus modo interpretari potes ὄπη. Etenim, duo versus impares per tria sequentia anacreontica fideliter exponuntur.

P. 60. v. 79. metrum postulat ἄρωμα, ut edidi, non ἀρώματα, ut habent codd.

P. 61. v. 95. norunt et graecae linguae tirones ὄφρα saepissime cum coniunct. construi, et saepe etiam cum opt. Heic loci vero cum coniunct. construendum existimo, quamquam codd. habeant ὀλέσσοι.

Ode 4.

P. 62. v. 7. allatiana editio huius odae in diatriba de Simeoni-

bus Parisiis 1664. p. 5. οῦν (ut habet eiusdem apographum) mutavit in τῶ.

P. 63. v. 27. eadem editio contra metri rationem legit εἰσῆγον.

Ibid. v. 30. Allatius in hoc versu verborum ordinem metri gratia sponte mutavit, nam barbarianus legit ζαθεος γὰρ νόμος.

P. 64. v. 58. Allatius in diatriba edidit εἶχε pro ἦγε: at ego hanc mutationem arbitrio emendatorum, aut typhotetae lubenter adscribo; nam ipse Allatius in apographo transcripserat ἦγε, ut habet barb. Nec absimili modo dicendum inferius v. 62. in verbo τελοῦντες, quod perperam impressum fuit in diatriba πελοῦντες.

P. 66. v. 75. codd. παρέσχεν. At si contextum consideras, facile mendum invenies. Verba sunt Simeonis ad Dominum. Liqueat ergo personam secundam, cum quo quis loquitur, adhibendam non tertiam.

Ibid. v. 87. allatiana editio λέγεται, contra metri rationem et codicum lectionem λέγειν.

P. 66. v. 103. barb. τέλεσσε κῆρα, Allat. πέλεσσε κῆρα. Utramque respui lectionem et castigavi πέλεσκε χῆρα. Luc. c. II. v. 36. καὶ ἦν Ἄννα etc.

Ode 5.

P. 68. v. 46. habet ἦρω, unde tamen huiusmodi verbi formam deducere, et quomodo contextui adcommodare, frustra expertus, meam emendationem adiciere decrevi. Et revera αἶρο-

μαι, ut compertum est, significatione activa usurpatur pro incipio, aggredior, et ἤρτο esset 3. p. plus. perf. pas. ab αἴρω; et Iohannem post praedicationem incepisse baptismum turbis conferre, testantur evangelistae.

Ibid. v. 57. codd. Θεῶν, at cor. Θεόν.

P. 69. v. 65. codd. ὅπερ ὁ γράφων προφήτης (Isaias). Meae emendationi non solum metri necessitas, sed et Iohannis sermo aridet. Mirabantur Iudaei vitam et praedicationem Iohannis et baptismum in peccatorum remissionem. Adde quod nota erat austeritas eius vitae; quapropter putabant ipsum esse gentium expectationem. Iohannes vero eos reprehendens ait se nihil facere praeter quam quod propheta Isaias de se praedixerat, cum vocem in deserto clamantem illum annuntiaverat

Ibid. v. 77. codd. χόρτος pro Χριστός. Meam emendationem suadent versus impares.

Ode 6.

P. 72. v. 34. codd. εἰς ἔδος, ego horum verborum ordinem metri gratia mutavi.

Ibid. v. 60. codd. βίω. Quisquis tamen facile perspiciet post εἰς ἄλλαε requiri genitivum βίου, ut emendavi.

Ibid. v. 75. κώμης ita codd. velim tamen dativum heic adhibere ut syntaxis postulat.

P. 74. v. 85. Quamquam interrogatio in fine huius versus ob hypothetae errorem irrepsit, sit

in lectoris arbitrio eam expungere: versum tamen metri gratia liceat sequenti modo componere: φίλον οὐ σθένεν σαῶσαι.

Ibid. v. 105. codd. ὅτι μὴν, patet amanuensis error pro ὅτ' ἐμὴν. Et similia notavi in ode prima v. 7. ubi τε τήν pro τεήν habent codd.

Ibid. v. 112. codd. καιρίαις, et heic scribae error inest, nam versus ratio postulat κερεῖαις pro κηρεῖα et κειρεῖα.

Ode 7.

P. 75. v. 17. barb. Θεοφόβοισι. Allatianam vero emendationem lubenter recepi metri gratia.

P. 76. v. 38. codd. εἰς, versus tamen exigit εἰς ut emendavi.

P. 77. v. 51. Mallem heic quartum, quam tertium casum λασίσις κλάδοις ut habent codd. ita namque facile fluit sermo: nonnulli currebant habentes ramos etc.

Ibid. v. 77. codd. τραχιναῖς.

Ibid. v. 69. contra metri rationem codd. λιγυθρόως, emendaveram λιγυροθρόως, sed frustra.

Ibid. v. 71. codd. perperam habent αἴνοις.

P. 78. v. 78. βοῶντες essent sacerdotes, at vox paululum detorta in βοῶντος magis perspicuam exhibet sententiam ἱερεῖς κλύοντες ὄχλου βοῶντος etc.

Ibid. v. 84. codd. κέλευσε ao. 1. 3. p. poet. at ἀναξ vocativus precantium sacerdotum imperativum deprecativum exigit; quapropter expunxi τὸ σ, et ita imperativum formavi; aliam vero

lectionem codicum *κίλευσαι* ob metri gratiam nullo modo admitteri posse, nemo est qui non videat.

P. 79. v. 109. codd. ὕπνον pro ὕμνον.

Ibid. v. 113. Heic etiam inest interlinearis varia lectio ita exarata, *ἀλ. τί φησι.*

Ibid. v. 122. quartum casum, ut codd. habent, mutavi in tertium, prout grammaticalis ratio exposcit.

Ode 8.

P. 80. v. 13. codd. *κράτιστε.* Huic vocativo non esse heic locum et constructio et sermo D. N. I. C. clare manifestant; emendavi *κρατεῖτε.*

Ibid. v. 34. codd. *παρέσχων,* perlevem tamen mutationem τοῦ ω in ο heic necessariam quisque intelligit.

P. 81. v. 28. codd. *ἀέξας,* sed frustra emend. *ἐάξας.*

Ibid. v. 43. codd. *δραμεῖσθαι,* verumtamen *αι* in *ε* mutare fas sit, ut imperativum fiat.

Ibid. v. 47. codd. *μολοῦντα,* quod cum *πάσχα* minime concordare potest, nisi ut est hebraice masculinum malueris facere *πάσχα* at Graeci neutrum semper fecerunt; vel potius dividere *μολοῦντα* hoc modo velis *μολοῦν τό.* Mihi revera mea emendatio prae ceteris coniecturis magis satisfacit.

P. 82. v. 74. quod codd. habent *τόδε* castigavi *τότε.*

Ibid. v. 86. claudicantem versum codicum lectio efficiebat,

quare dat. com. *χερσι* in ionicam dialectum mutavi *χείρεσι.*

Ode 9.

P. 84. v. 31. barb. *ὦ φρένες,* ego tamen allatianam emendationem recepi.

P. 85. v. 53. Allatianam lect. praetuli barber. *ἡμέρωσ.*

Ibid. v. 70. Heic inest interlinearis varia lectio ita signata *ἀλ. βαίνοις,* quae aptior mihi videtur.

Ode 10.

P. 87. v. 10. Versum ferme totum conturbatum rectae lectioni restituere conatus sum. En quomodo habet barb. quin etiam et allatianus, *ἀρετὰς ἀγνῶντες ἔργον,* quae lectio non solum obscura est, sed etiam ratione metri claudicat. Et revera si discipuli non cognovissent Aretae mentem, quomodo Paulum e mureo per sportulam clam demississent? *Ἀγνῶντες* vero contrarium est et narrationi ipsius Pauli ad Cor. 2. c. XI. 32. et act. ap. IX. 24. *Ἐγνώσθη δὲ τὰ Σαύλω ἡ ἐπιβουλή αὐτῶν.* Mea emendatio e contra his omnibus consonat, *Ἀρέτα προγνῶντες ἔργον.*

Ibid. v. 12. heic varians ita in codd. signatur *ἀλ. Ἑβραίουσ.*

Ibid. v. 18. Pro *ἀστεροπή* codd. habent *ἀστεροπῆ.* Utraque lectio minime obstat menti S. Sophronii; attamen mea castigatio nescio quid roboris et poëticae venustatis praesefert. In eodem versu, abiecta allatiana lectione *πᾶσι,* barberinianam *Παῦλε* retinui.

Ibid. v. 21. heic e contra barberinianam lectionem *Ἀρέτα* res-

pui, et allatianam Ἀρείταν mihi vindicavi.

Ibid. v. 31. codd. ὡς περις, quae lectio, postquam aliquid negotii mihi facessivisset, ordinata est ut in editione, et ni fallor a scopo minime aberravi. Etenim si lector habet prae oculis Paulum per sportam e muris dimissum, facile heic intelligit S Sophronii mentem, qui tropologice Paulum ipsum, non sine poetica vi et quadam audacia, sportam vocat caelestem, et quomodo e tertio caelo demissus esset, admiratur.

P. 88. v. 41. Cum solo iota in penultima non recensetur a lexicographis vocabulum λαβυρίνθιος. Recta lectio esset cum ει, licet prima accommodatior metro.

Ibid. v. 42. Barberinianus interlinearem habet variantem ἄλ. ἐγγύων, quam recepi.

Ibid. v. 52. codd. γόον, sed ἀκροστιχίδων ordo, et auctoris mens exposcebant νόον ut emendaveram, quod typhethae non placuit.

Ode 11.

P. 90. v. 2. codd. κομίζων et v. 4. φέρεις τόν, quas lectiones mendosas esse, et parum consonas sequentibus verbis, constat.

Ibid. v. 16. emen. συγγόνους, codd. vero habent σύγγονας, at huiusmodi casus neque a συγγενής, neque a συγγενεύς, si tamen usus vocabulum recepisset, deduci potest. Nomin. τοῦ σύγγονας esset σύγγων, sed enim lexi-

cographi non agnoscunt hoc vocabulum.

Ibid. v. 17. barber. lectio, quam in margine notaveram, a typhetha, me invito, impressa fuit, qui meam iteratam correctionem respuit; namque allatianam ἰαχῆς elegeram

Pag. 91. v. 34. codd. ἀγορεύει.

Ibid. v. 39. heic vice versa barberiniana posthabita lectione πατέρος, quam imprimi volueram, allatianam metri gratia claudicantem typhetha post varias correctiones impressit.

P. 92. v. 52. codd. τούτων, at interlinearis inerat varians ita signata, ἄλ. τοῦτον.

P. 93. v. 82. versus, quin etiam tota stropha obscura est, et φύτλης scribendum puto. Cetero qui ferme certum habeo, hiatum heic inesse ob amanuensis incuriam, qui huius strophae versus cum aliis confuderit. Nam neque narrationis ordo neque mens auctoris lucide percipitur.

Ode 12.

P. 94. v. 16. codd. σκοποῦντος, ausus sum hoc vocab. in accusativum convertere, ut cum λάτρην concordaret.

P. 95. v. 32. barberinianus habet σοφῆς, quam rectam lectionem recepi, abiecta allatiana σοφίης, etsi de more typhetha postremam impresserit.

P. 97. v. 88. codd. perperam τοκῆς.

Ibid. v. 95. metri gratia particulam δέ suo loco reposui. Vide emendationes huius editionis.

Ibid. v. 98. codd. ὄβρω.

Ibid. v. 101. codd. φονεῦσαι, quod nullo equidem modo concordare potest cum εἰς.

Ode 13.

Ibid. v. 10. Allatianus habet προπέμπει.

V. 24. codd. πάλιν ut in editione, namque meam emendationem πάλιν respuit typheta.

Ibid. v. 27. codd. δεῶν τε.

P. 99. v. 32. ἦραο sine subscriptione edidi sequutus orthographos recentiores.

Ibid. v. 44. ἔπορεν χερρός τεκούσης ita ut codd. habent legendum.

Ibid. v. 46. quamquam κατὰ cum accusativo reddi possit propter, mallet heic cum genitivo iungi ut esset contra virginem.

Ibid. v. 50. codd. ὄμος, quod male scripsisse calligraphum puto pro οἶμος via, semita, ratio, exemplum.

P. 100. v. 80. a codd. non recte geminatur σ in σχίσεν, cum priorem syllabam ratio versus brevem requirat.

Ode 15.

Huius odae titulum, quin etiam et sequentis 16. ab indiculo desumpsi, nam heic desunt aliquot folia.

Ode 16.

P. 102. v. 8. θῆϊ ita codd. ego vero reposui θήκης.

Ode 17.

Ibid. v. 2. codd. δονῆσαι, à recta constructio et mens aucto-

ris imperativum, non infinitivum requirunt.

P. 103. v. 22. codd. νομεύων at παρέσχε cum infinito et accus. construi, compertum est.

Ibid. v. 35. codd. perperam ἀγνίη pro ἀγνείη, nec typheta meam castigationem secutus est.

P. 104. v. 54. codd. ὀπάζοις.

P. 105. v. 70. attice δύο cum ω scribendum natura metri suasit.

Ibid. v. 94. revera mallet φυλάττειν quam φυλάττων.

Ode 18.

P. 106. v. 4. codd. χάριμη. Patet amanuensem postremam litteram ν scribere oblitum esse; nec dissimili ratione in seq. v. scripsit οἶτο pro οἶτος.

P. 107. v. 37. codd. λάβην et seq. v. τοῦ, quae metri concinnitas non patitur.

Ibid. v. 42. codd. προφαίνων.

P. 108. v. 47. codd. βροτήν. Ni fallor haec est Sophronii mens: dominus Iesus etsi mortuus, manat tamen cruore (idest sanguine aqua permixto) mortis potentiam conculcante. Νενεκρωμένος codd. nisi malueris τῶ iota addere ante σ, ita ut homines sint mortui etc. quos liberavit. Equidem pretiosissimum illum sanguinem et aquam e sacro latere fluentem hic denotari, vix erit qui dubitare queat. At quid sibi vult illud βροτήν? Legendum ne βροτοτήν, ut vocabulum sit novi typi, et quidem feminini generis? namque πατοῦσαν hoc denotat. Ceterum in τῶ βροτήν aliquam vo-

calem desiderari ratio ipsa ver-
sus ostendit.

Ibid. v. 53. codd. πέδων et v.
56. Ὀλόων.

V. 57. perpensis quae Sophro-
nius ipse inferius v. 71. et 72.
de Chosroe dicit, lubenter πολέ-
μῳ subrogarem genitivum ca-
sum, ut esset ille auctor et pa-
ter belli.

P. 109. v. 89. in codd. deest
quod et constructionis et metri
ratio postulare videtur, et ἀφήχ-
θη emendavi ἀπήχθη.

Ode 19.

Ibid. v. 3. codd. ἐλαιῶν, sed
quum versus secundam syllabam
brevem exigeret, ausus sum hanc
vocem ionicam facere ἐλαῶν, quod
mihi suasit et seq. v. 18. ubi ita
habent codices.

P. 110. v. 26. codd. ὄθεν prae-
terquam quod versus non pati-
tur hanc lectionem, status ad-
verbium requiri heic quisque sibi
persuadet.

V. 32. νεύσοι. Ita codd. at ego
mallem futurum νεύσει.

V. 34. codd. τεμούσης.

P. 111. v. 42. codd. ὄθεν.

V. 54. meam emendationem
ἤζω typheta more solito parvi
pendens, edidit ut habent codd.

V. 62. codd. εἰς ἴδω.

P. 112. v. 78. codd. ἔκας τα-
χέως.

P. 113. v. 106. quamquam vo-
cabulo φίλην ὄλην subintelligi pos-
sit χάραν, emendavi φυλήν.

Ode 20.

V. 2. addidi δὴ versui claudi-
canti.

V. 4. codd. εἰσέλθω, et v.
ἡμῖν, metrum vero emendatio-
nem suasit.

P. 114. v. 12. codd. κῆβον
κατίδω.

V. 21. barb. ἀκροκρῖνοχρυσο-
μόρφον.

V. 25. codd. γε Παῦλον.

V. 39. et 40. versus obscuri-
tate referti ut codd. habent ἴνα
παμμέδων τεχύνη κεχαραγμένῳ
γραφῆος. Vide adnot. Ceterum
neque ταχύνας metro convenit.

P. 115. v. 46. barbarianus
barbarum vocabulum continua
scriptura exaratum ita exhibet ἐ-
λειμεδουσαδεκέδνη. Allatius in suo
apographo divisionem verborum
et binos accentus tantummodo
adiecit.

V. 50. codd. κάλαμος σπόγγος
τε λόγχη.

V. 51. codd. νεκρῶ et v. seq.
κατίδω.

V. 54. codd. ὕπνους.

V. 57. codd. γλωσσοπυρσο-
μόρφος.

V. 64. codd. στενάζων.

V. 95. ut est in edit. codd.
τρυφύνην.

P. 116. v. 46. codd. τεμέω et
v. seq. βρύουση.

P. 117. ut est in edit. v. 100.
addidi τάφος, quod deest omni-
no in codd.

Ibid. v. 102. codd. ἴδεν contra
metri rationem et evang. histo-
riam; Christus enim e monte oli-
varum ascendit non vidit caelos.

Nota. Aliquot stropharum per-
turbationem foedum in modum a
typheta patratam, ut et in prae-

positis notis arabicis patet, ad calcem praefationis ad instar codicis habes restitutam.

Ode 21.

P. 117. in tit. codd. Θεοδόσιος.

V. 2. δονῆσαι.

P. 118. v. 24. et 25. barb. habet Μηνᾶς . . . πεσῶν ut edidi, nam facile subintelligere potes ἐτύγχανε, aut ἦν, ita ut sententia sit. Ubi invidia unum e fratribus inuasit, statim Menas profligatus est a serpentis pharetra. Attamen mendii suspicio me tenet, et castigare velim hoc modo, sed non necessario πεσῶν Μηνᾶν ut sit φθόνος qui διὰ φαρέρτης ὄφραως interimere velit Μηνᾶν.

Ibid. v. 35. et seq. codd. προφῆτα, qui esset vocativus, cui heic non est locus. Si velis retinere eandem vocem, perlevis accentus mutatio genitivum doricum dabit.

Ibid. v. 38. codd. ἐπεῖρεν.

Ibid. v. 42. codd. συνῆρεν σίστρους, quod vocabulum neque cum ἰ solo, neque generis masculini recensetur a lexicographis.

Ibid. v. 44. et 47. in fine, quamvis in codd. desit interrogatio, typhethae errorem non respuo.

P. 119. v. 64. vocab. ἀλιτρῶν spiritu denso signatur in codd., et σεῖο accentu acuto.

V. 69. codd. σαώσης.

Ibid. v. 71. Ξεναγόν. Ita codd. at velim emendare ξιναγός. Vide adnot.

P. 120. v. 84. codd. φιλοῦντα.
Ode 22.

P. 121. In tit. codd. κοιμηθέντας. Fortasse cum Sophronius scribebat, Paulus erat vita functus; at quod in hac ode vivus repraesentatur, et dialogum instituit cum matre mortua, quae piissimas admonitiones ad honeste sancteque vivendum filio roganti praebet, idcirco κοιμηθεῖσαν emendavi, ne lectori negotium facesseret. Insuper ob eandem causam interlocutorum nomina adieci.

P. 122. v. 8. codd. ἀπ' ita et v. 12.

V. 14. barb. ἐσχάστως.

V. 16. codd. πνέοντι.

V. 20. codd. γῆ.

P. 123. v. 40. codd. φιλόπαιτε ἦν et v. 42. στροβοῦσα.

Ibid. v. 43. codd. συνήθη.

V. 48. codd. οὐδέ εἶς.

V. 53. codd. τῶν, malletm τὸν metri gratia.

P. 124. v. 60. codd. δομεῦσιν. At extra ecclesiam abiguntur ξένα δόγματα a pastoribus, non a δομεῦσιν, quod esset novum vocabulum nempe aedificantibus.

V. 62. Ita codd. at typhetha emendationem meam σοφᾶς sequi veritus est.

V. 69. castigaveram βιώσας, sed frustra.

V. 79. codd. φέρεις τὰ.

P. 125. v. 98. codd. ὀστέων.

Notas numerales etiam heic perturbatas inspicias.

EIUSDEM PETRI MATRANGAE
AD S. SOPHRONII ODAS

ADNOTATIONES PHILOLOGICAE.

I.

Idem argumentum etiam prosa oratione tractavit Sophronius, cuius excerpta e cod. Caes. XXXIX. edidit Lambec. VIII. p. 818.

Huius odæ initium praeter miram versuum suavitatem, aliquid praestantis praesefert: namque invocatio ipsa impetu quodam poetico est praedita, lectoris animi expectatione alicuius rei magni momenti erectum tenens, quippe quia Spiritus sancti igneam linguam, a delapsa super apostolos non dissimilem, Sophronius per Mariae preces desiderat, ut τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὸ κεφάλαιον (1) apte possit versibus celebrare.

V. 5. et seqq. ὁ νοῦς δὲ οὗτος· οὐδεὶς βροτὸς δύναται διηγῆσαι τὴν λοχείαν σου, ᾧ θεοτόκε, τὴν ὑπὲρ ἔννοιαν, ἄνευ τῆς τοῦ ἁγίου πνεύματος βοηθείας, ἣν ἐγὼ διὰ πρεσβειῶν σου ἐπιποδῶ.

V. 35. et seqq. οὐ μόνον ὁ θεὸς ἠλέησε τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ἤδη διὰ τῆς τοῦ ὄψεως ἀπάτης ὀλλύμενον, ἀλλ' ἔδειξεν τὴν ἑαυτοῦ εὐσπλαγχνίαν πέμψας τὸν ἴδιον

υἱὸν εἰς τὴν τοῦ κόσμου σωτηρίαν· τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ἔλεον βρούων σὺν οἴκτῳ.

V. 45. codd. pro Ναζαρέτ, constanter habent Ναζαρέθ, quam lectionem etiam in bibliis vaticanis me vidisse memini.

V. 46. viden quam venuste Maria propter virginitatem ἀγνὸν ἄνδρος a Sophronio vocatur?

V. 60. βάτος dicitur per antiphrasin, et ut etymologus ait, ὁ μὴ ὦν βατός.

V. 97. Eadem fere verba adhibuerat Anatolius CP. patriarcha inter sacros ecclesiae graecae melodos non utique inimus in *idiomelo* ad vespertas adnunciationis. Ὁν γὰρ οὐρανὸς οὐκ ἐχώρησεν, ἡ γῆ σου κεχώρηκεν εὐλογημένη (2).

V. 162. ὕφαλος est ὁ ὑποκάτω τῆς θαλάσσης, κρύφιος, λαθραῖος.

II.

Extat S. Sophronii sermo super idem argumentum in bibl. Patrum. T. XII. ed. Lugd. Varia igitur, ut et deinceps videre est, sunt argumenta S. Sophronii odarum, quae in *Deiparam aliosque sanctos* ut Allatius in

(1) Cf. Menaeum graec. 25. mart. p. 118. Ven. 1756. apud Glychi. (2) Ibid. pag. 117.

Comm. ad Eust. p. 284. parum accurate notavit, reapse non omnes inscribuntur: quod etiam de aliis melodis ibidem laudatis mones, ut patet ex indice cod. barberin. in calce praefationis adposito.

V. 9 ἀθικτος est *intactus*; quod ad virginem refertur.

V. 13. Maria et Ioseph e Davidica stirpe prognati ex Bethlehem et eadem stirpe exorti sunt. Praeter evangelia, confer S. Hippolyti testimonium apud Niceph. hist. l. II. c. 3.

V. 76. et seqq. Nota heic quae contra impii Arii haeresim exponuntur, qui inter alias blasphemias verbum in tempore creatum docebat; tum in catholicis dogmatibus exponendis miram Sophronii perspicuitatem.

V. 43. Heic Sabellii haeresis per recti dogmatis confessionem reiicitur, qui Trinitatis personas confundens, nullam inter eas distinctionem admittebat.

V. 45. et seqq. Monophysitis adversatur S. Antistes. Et nota verba ἀδιαστάτως ένώσας. Nescio ceterum an aliquis possit incarnationis causam tam plane numeris exprimere; dein ex Maria corpus humanum realiter a verbo assumptum praedicat: quare illam re ipsa θεομήτορα vocat contra Nestorii impietatem.

V. 97. ύπαρ ηύλόγουσ idest *vere*, *realiter* ού δια φαντασίας.

V. 109. Mille circiter passibus

a Bethlehem aberat locus, *Ader* vocatus, ubi angelus Salvatoris nativitatem nuntiavit pastoribus; quos tres fuisse tradit Beda de locis sanctis l. II. c. 8., quorum tria monumenta invisit Arculfus apud Adamn. l. II. c. 5.

V. 114. et seqq. έννοια δε αυτη από ταχινής οδοπορείας σταλάζοντες ιδρωτα δίκην ομβρου, εύρήσετε και τ. λ.

V. 122. σύνοδρομα βαινειν, idest *συνοδοιπορούντες*.

III.

V. 4. Cf. Baron. An. T. I. de magorum genere, eorumque regione.

V. 7. Bethlehem in praecedenti ode πολίχνη adpellata, ob Christum in ea natum nunc *μεγίστη* evasit, iuxta Michaeae vaticinium c. V. 2.

V. 9. Quibus artibus Herodes Ascalonita, infandae crudelitatis monstrum teterrimum, παρά τους νόμους Hierusalem regno politus fuerit, consule quae scripsit Ioseph in antiq. Iudaic. l. XIV. c. 8. et seqq.

V. 26. Ζαδέη γάρ έν τιθήνη. Persis indicatur, uberrima regio.

V. 47. αλήτης *erro*, *vagus*, proprie de his dicitur qui proprios penates relinquentes, alio commigrant rei faciendae causa, ut fuit Herodes; heic tamen mallem reddere *sollicitum*, *anxium*, *seductorem*.

V. 64. νόμον, idest *έντολάς*.

V. 71. μέλαθρον, ut et infra *μεγάρων*, est *domus*; heic tamen

praesepe: nam quemque locum ad habitandum aptum S. Scripturae saepe *domum* adpellare consueverunt; quare etiam Matth. domum dixit speluncam, ut Eutym. observavit in cit. loco Matthaei.

V. 80. et seqq. sunt Isaiae de donis puero Iesu a magis oblatis vaticinia in c. VIII. 4.: *antequam sciat puer vocare patrem et matrem suam, capiet vim Damasci et spolia Samariae* etc. Confer huius loci Epiph. et Iust. martyr. in dial. cum Tryph. interpretationes, et Bar. ann. T. I. an. 1.

V. 85. Nota comparationis venustatem et poeticam vim in *ρόον* *ώς* etc. ut impetus praerupti fluvii effugitur, ita magi per diversam omnino viam ingressi, celeriter in patriam concesserunt.

V. 100. Quae in hac peregrinatione contigerint, videsis apud Quaresmium in Elucid. terrae sanctae T. II. l. VIII. c. 7. et Baron.

V. 101. Apposite heic Sophronius sacro terrore percussus, admiratur Christum Dei filium iram hominum aufugientem.

V. 110. Infantium miseranda caedes anno XLII. Augusti evenit, cuius fama non solum *in Rama audita est*, sed longe lateque diffusa Romam usque ad ipsius imperatoris aures perve-

nit, qui ut Macrobius (1) refert, cum audisset Herodem inter pueros a bimatu et infra occisos filium quoque suum interfecisse, illud vulgatum exclamasse dicitur: *melius est Herodis porcum esse quam filium.*

V. 114. ἀτρεκῶν ἤγουν ἀληθινῶν, παρὰ τὸ α στερητικὸν μόριον καὶ τὸ τρέω τὸ φοβοῦμαι· ὁ γὰρ τῇ ἀληθείᾳ χαίρων, οὐ μόνον οὐκ αἰσχύνεται λαλῶν ἐναντίον, ἂν ἂν λέγοι, ἀλλ' οὐδὲ φοβεῖται. Ita ad hoc vocab. Eustath. com. in. Pent. can.

V. 118. Παμᾶ *excelsum* interpretatur, ut sit sensus: *vox in excelso audita est*, idest *longe lateque dispersa*. S. Hier. in c. II. Matth.

V. 119. Ibidem Hier. in voc. Ῥαχὴλ, quia Rachel sepulta est iuxta Bethleem in Ephrata, et Rachel veluti suos flevit natos e tribubus Iudae et Benjamin interemptos.

IV.

Ἀπαντή sive *occursus Domini* festum purificationis B. M. V. vocatur a Graecis propter ea quae tunc evenerunt, et olim quidem die 14. febr. agebatur; Iustinianus vero imperator anno DXLII. diem secundam eiusdem mensis ad festi celebrationem toto orbi christiano indixit (2). Sancti melodi oratio de eodem argumento edita fuit a Bollando in Actis

(1) Saturn. l. II. c. 4. (2) Georg. Hamart. chron. ms in Iust. imp. et Niceph. lib. XVII. c. 28.

sanctorum T. I. Febr. p. 274, et Parisiis in bibl. publ. c. 1157. Extat etiam homilia Sophronii in Purificationem. Holstenius duas eiusdem alias mss. possedit; ut in praef. editor huius vol. observavit.

V. 1. et seqq. Mariae e Bethleem Hierusalem advenienti, ut puerum secundum leges in templo offerret, Sophronius sese comitem praebens, odac argumentum nova imagine gratum lectoribus subiicit; ac quasi solus Iesum duplici natura praeditum numeris celebrare minime valeret, lepore quodam poetico Lucam invocat ut historiam referat, et Davidis eitharam desiderat ut eleganter melos dicere queat.

Nota in primo versu antiquam dicendi formam in παρέλθω.

V. 9. et seqq. observa luculentam duplicis naturae in Christo explicationem.

V. 46. et seqq. vide de hoc Symeone notitias ab Allatio collectas in eruditissima *de Symeonibus diatriba*.

V. 63. Sententiam veterum ferme omnium, si Eustathium, Theophylactum, et Photium excipias, Symeonem scilicet τὸν θεοδόχον Hillelis filium fuisse sacerdotem, haec Sophronius sequitur, quod et denuo praedicat in oratione encomiastica de Iohanne baptista.

V. 68. τετακῶς ἐς ὕψος ὄμμα, idest ἀτενίσσας εἰς οὐρανόν.

V. 80. Πόος etc. idest ἐδαύμασαν οἱ γονεῖς τὰ τοῦ Συμεῶν ῥήματα.

V.

In S Iohannem praecursorem, cuius laudes maxima odac pars continet: orationem nostri melodi in praec. nunc primum in hoc volumine editam habes.

V. 24. ἀκρίδες· ἀπὸ τοῦ ἄκρα ας παράγεται ἀκρίς ἴδος, καὶ ἀκρίς ιος ὑποκοριστικῶς ὥστε ἀκρίδες ἐνθάδε σημαίνειν τὰ ἄκρα τῶν βοτανῶν, καὶ φυτῶν βλαστήματα, ἃ αἱ λαχανοπαλήτριά ἐν Ῥώμῃ κοινοδομεῖ καλοῦσι *puntarelle*, *mazzocchi*. Cf. praef. de hac et seq. voce et Bocharti hieroz. T. III. p. 264. et seqq.

V. 25. Μελεαγρίου· Μελεάγριον δὲ γένος ἐστὶ δενδρυφίου, οὗ τρώξιμοι αἱ ρίζαι. At rectius scribendum puto *μελιάγριον*, unde duo vocabula μέλι, ἄγριον.

V. 28. μίτην ζώνην. Videsis quae de hac voce fuse adnotavit doctissimus Heyne in v. 137. et 187. Iliados IV.

V. 57. ῥόδιος· κύμασι, ῥείδρσι· ἀπὸ τοῦ ῥόδου ὃ ἐστὶ κυμάτων ὀρμὴ μετὰ ψόφου.

V. 65. προφήτης, Isaias scilicet in c. XL. 3.

V. 73. νεύσας· νεύω τὸ κλίνω, καὶ τὸ παρακλίνω.

V. 86. ἄλω accusativus more attico abiecta littera ν.

V. 103. ἄφες *sinito*, fiat nunc quod volo, ut notavit Grotius apud Critic. sacr. T. 6.

V. 114. Finis huius odac christi-

stianam pietatem redolet, quasi melodus haeticos reprehendens dicat: *nolite trinitatis mysterium negare, Deus enim apud Iordanem trinus et unus sese manifestavit.*

VI.

V. 13. Διοφερῶς—οὐ διασαφῶς.

V. 17. et seq. ἄρχεο sensus est. *Martha et Maria praeite me in carminibus, idest et vos, dum vitam fratri restitutam cano, mecum citharam pulsate.*

V. 18. σῶσμα—ἄσπερ ἐκ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου τοῦ ῥήματος κλάω γίνεται κλάσμα, ἐκ δὲ τοῦ ἄδω ἄσμα, οὕτω καὶ ἐκ τοῦ σῶω σῶσμα; quod vocabulum novum, et fortasse alexandrinae dialecti proprium, lexicographi non adnotarunt.

V. 32. Fidelium pietas memoriam loci conservavit, ubi Martha occurrit Salvatore, qui super lapidem, ut fertur, sedit expectans eam arcessentem Mariam ut una ad sepulchrum pergerent: hic lapis semper in honore habitus, a domo Marthae triginta passibus aberat, et ut asserit Adrichomius iuxta cisternam iacebat.

V. 36. ἴχνος etc. observa poeticae expressionis subtilitatem.

V. 44. λιγυρόν vocatur τέρμα propter tubarum sonum in extrema die futurum.

V. 70. προσέδρων· τευτέστι τῶν

συγγενῶν καὶ φύλων τῶν παραμυθουμένων Μάρθαν καὶ Μαρίαν (1). Heic itaque πρόσεδροι sunt qui circumcirca sedentes, sorores de Lazari morte consolabantur; quī mos in patria mea, quippe quae graeca-albanensis est, adhuc viget, et consessus ipsius locus voce generica λύπη vocatur.

V. 77. χρώω Λάζαρον θανόντος, idest mortuum; quapropter χρώω θανόντος a τῷ Λάζαρον regitur et ad verbum esset *Lazarum mortui corporis*, idest *iam mortuum*. Liqueat enim quod χρώου significat *cutem cum ipsa carne subiecta*, et Hesych. interpretatur σῶμα. Χρώω denique doricus est genitivus pro χρώου, versus tamen a solita scansione recedit.

V. 98. homerica locutio in Odys. V. v. 85. δάκρυα λείβων.

V. 100. θύρετρον heic lapis est os obstruens sepulchri, quod erat σπήλαιον (2), ubi templa et sacella in tanti miraculi memoriam erecta recenset Quaresmius in terrae sanctae elucidatione (3).

VII.

Ab occursu turbarum ramos palmarum ferentium et Salvatorem ceu regem triumphantem excipientium, βαῖπᾶντησις vocatur a Graecis festum quod est *dies palmarum* apud Latinos.

V. 5. βαδιών bene redderes per illud Lucae (4) ὡς ἤγγισεν; nota

(1) Iohan. XI. 31. (2) Ibid. 38. (3) T. II. l. IV. c. 4. (4) C. XIX. 29.

heic novam participii formationem

V. 7. 8. et seq. δύο πέμψε . . . ἐνὶ Βηθφαγῇ. Observa Sophronii interpretationem verborum *ite in castellum contra vos*; cuius testimonium, praeter auctoritatem sanctitatis, non flocci est pendendum, quippe loca, de quibus agitur, prorsus cognoscebat propter diuturnam in iisdem inhabitationem. Iansenius Bethphagen esse *castellum contra vos* solus inter tot interpretes etiam existimavit.

V. 5. et seq. κολώνην ἱερὴν, propter crebras orationes ibi a D. I. ad patrem effusas fortasse ἱερὴ vocatur olivarum κολώνη a dominica praesentia sanctificata.

V. 8. ἐνὶ Βηθφαγῇ idest εἰς Βηθφαγὴν, ἐνὶ enim attice pro ἐν usurpatur, et hoc pro εἰς ut apud Thucid. I. 7. ἀποστελοῦντες ὀπλίτας ἐν τῇ Σικελίᾳ.

V. 9. γονάτων δρόμοις, haec verba festinantis actionem prae oculis tibi ponunt, idest concitatam genuum agitationem; quod inferius v. 50. diversimode dicitur ταχίνοις δρόμοις *citato gressu*.

V. 16. συντόμως exponitur διὰ βραχείων, ego vero mallet redde εὐθέως.

V. 26. ἀδαηπόνον, *nondum laboribus subactam*; novam vocabuli compositionem frustra in lexicographis perquires; ex α priv. et δάημι atque πόνος formatur.

V. 30. προφήτης Zacharias scilicet (1).

V. 38. Nota heic υ longum in Ἱεροσολύμων ratione metri, ut et Nonnus saepe produxit, et duarum syllabarum ἰε σύζευσιν et productionem more ionico.

V. 57. τραχινᾶις ita codd. quibus acquievi, et pro τραχεινᾶις puto usurpatum, abiecto ε per ellipsim. Suidas adnotavit etiam τραχεινὴ ὁδός.

V. 58. εἶχε βαίνειν idest ἔμελλε διέρχασθαι.

V. 59. φυλλάσι heic φυλλάδες non ξηροὶ κλάδοι καὶ φύλλα ἔχοντες, ut notavit Hesychius, sed e contextu contrarium eruitur, et adposite Sophronius adiecit τὸ χλοεραῖς.

V. 66. νάπης· νάπη apud Hesychium exponitur ὄρεινὸς τόπος, heic vero esset *clivus montis olivis consitus*.

V. 80. et seq. τουτέστι ἡμεῖς δὲ ἀντὶ τοῦ στρωννύειν τὰ ἱμάτια, καθαρίζομεν τὰς καρδίας ἡμῶν ἀπὸ παντὸς ἁμαρτημάτων ρύπου, ἵνα τὸ πανάγιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἀξίως μεταλαμβάνωμεν.

V. 82. ῥῶν ὃν φέρουσιν . . . στόμασιν· τουτέστι τὰ ῥήματα ἃ λαλοῦσιν, sunt Matthaei (2) verba.

V. 96. et seq. Ne mireris responsum — *Hic est ille propheta galilaeus e Nazareth*: nam loci asperitatem Nazaraei praeserentes, pessimi habebantur et proverbio erant apud omnes;

inde Nathanaelis admiratio - *A Nazareth potest aliquid boni esse* (1) ? et ut Hieron. de locis hebraicis observavit, etiam nos christiani, quasi opprobrio, Nazaraei dicebamus et Galilaei. Et notum est illud impium Iuliani apostatae effatum dum cum sanguine scelestam animam effundebat - *vicisti Galilaeae* - (2) vel ut refert Nicephorus (3) - *saturare Nazaraene.* -

V. 103. φλογεῶν . . . ἱερῶν, idest λαμπρῶν propter aurea ornamenta (4).

V. 115. et seqq. psalmi VIII. 3. sunt verba fere ipsa.

VIII.

Divino invocato auxilio, eucharistici sacramenti institutionem celebrare aggreditur, quae summam Christi potentiam et charitatem erga homines, finem vero symbolorum mosaicae legis manifestat.

V. 6. πάρεστι, licet.

V. 10. ἐν ὄρει πέλων ἐλαιῶν (5) locus, ubi Christus Hierosolymis egressus discipulis mysteria revelavit, est e regione alterius positus, in quo orare eos docuit, et ad laevam Ascensionis iacet. Ibi contra templum sedens, et ab eius discipulis de saeculi consummatione, et ultimo eius adventu interrogatus etc., omnia

eisdem revelavit, quin etiam et suam proximam passionem palam detexit. Eusebius (6) tradit S. Helenam magnificum templum in eodem loco aedificasse.

V. 22. βύρσαις heic βύρσαι sunt *flagella e corrigiis confecta*: et nota τὸ νίφουσι eodem sensu, usurpatum quo Lucretius verbum *ningo* adhibuit, cum dixit: *ninguntque rosarum floribus* (7).

V. 45. μεγάρων τ' ἐρεῖτε πρώτῳ. Sophronius divitem quemdam fuisse dominum caenaculi existimat.

V. 56. et seqq. mandata Salvatoris statim peragunt discipuli, et id nobis prae oculis ponit melodus noster cum repetit ὁσα Χριστός.

V. 73. στεφανήφορου. Consule quae refert Stukius in eruditissimo opere *de antiquitate conviviorum* (8).

V. 82. πρὸς ὑψος, idest *mortalibus contra superbiam humilitatis exemplum exhibens*. En humilitatis praeceptum, non sacramenti institutionem, ut haeretici blaterant, in pedum lotionem.

V. 87. et seqq. φάος, ὡς κόμισσον etc. heic κομίξιν pro ἀναλαβεῖν usurpatur; et de vocabuli φάος interpretatione, illud Salva-

(1) Iohan. I. 47. (2) Theod. hist. l. III. c. 20. (3) Lib. X. c. 34. (4) Cf. Ios. antiq. hebr. l. XVI. c. 14. (5) Marc. XIII. 3. Matth. XXIV. 3. (6) Cf. vit. Constant. l. III. c. 40. Adamn. l. I. c. 19. Bed. l. VII. (7) l. II. v. 627. (8) Tiguri 1582.

toris effatum *ego sum lux mundi, ego sum vita*, primum in memoriam reduc, tum ita red= dere potes: *lux mundi, vita nostra accepto pane etc.*

V. 91. δέπας calicem, in quo Christus vinum in sanguinem consecrando mutavit, insigne redemptionis nostrae monumentum, Hierosolymis iuxta Golgotha in exhedra scriniolo asservatum, argenteum, binis ansulis praeditum, et fidelium devotis tactibus expositum fuisse Beda (1) testatur. In verbo κεράσσας *temperans* constantem Ecclesiae catholicae traditionem optimam scripturarum interpretem, observa; a qua si quis secedere velit, in nefandas haereses inter sese pugnantibus procul dubio rapietur; prout Hydroparastatis (2) contigit, qui solam aquam consecrabant, Armenis haer. vero qui in calice eucharistico merum e contra adhibent, et idem inter protestantes observare licebit. Neque abs re hierosolymitanae ecclesiae apostolicam traditionem Sophronius vindicare videtur cum dicit κεράσσας; namque Macario II. hierosolymitano canonem de mero adhibendo fortasse supponebant haeretici (3).

V. 99. et seq. venusta huius odae conclusio hisce duobus versibus continetur, et ad illa Io-

hannis (4) *cum dilexisset suos . . . in finem dilexit eos*, spectant haec Sophronii verba ω πάθος, ω φίλιν.

IX.

Poeticum prorsus est huius odae initium, et nescio an maius elogium poterit aliquis Paulo tribuere, qui heic a Sophronio *apis virtutum* vocatur. Quin, ut divina fruatur alimonia, ad eius alvearia pervenire rogat, et Davidem ut citharam praebeat ad scite apostolum celebrandum invitatur, cuius encomium prosa quoque oratione illustraverat (5).

V. 17. ἐν χροῖ τετραπύρω γείναο μόσχους. duros et excaecatos Hebraeorum animos non semel memorant scripturae; quorum tamen plurimos fidei christianae Paulum conciliasse satis comperit, quod eius gloriam magis illustrat.

V. 27. θαλάμους, τοὺς οἴκους.

V. 31. ὦ φρενός, ὦ μανίης ἧς πέλε Παῦλος. *O mentem, o furorem in quo versabatur Paulus etc.* ὦ namque heic θαυμαστικόν est.

V. 47. et seq. κατὰ γῆν iteratur non solum ad celeritatem cadentis demonstrandam, sed ad animi tam furentis depressam a Domino superbiam significandam. Prope Damascum, ad primum fere lapidem, locum tam

(1) De loc. sanct. c. 2. (2) S. Iren. l. I. c. 31. Epiph. haer. 46. etc. (3) Script. vet. T. X. praef. p. XV. (4) C. XIII. 1. (5) Cf. bibl. Patr. Paris. 1634. T. VII.

mirificae conversionis fuisse testatur christianorum pietas, quae divo Paulo templum ibidem erexit, de quo plura Guillelmus Tyrius (1), et S. Augustinus (2) haec refert. *Hoc die in illis regionibus etiam ipsa loca testantur, quod tunc gestum est, et nunc legitur et creditur.*

V. 51. et seqq. Haec crit vocum ordinatio, ut strophen implicatam facile percipias — ὁ βαλῶν (Ἰησοῦς) θέλων τὸν τυπέντα (Παῦλον) νοεῖν τὸν βαλόντα, ἡμέρωσ ἔλεγε Σαῦλω πεσόντι ἐπὶ γῆς.

V. 57. et seqq. ἀχλύος ἡερίης. Paulus tenebris matutinis plexum heic intellige iudaismi erroribus a teneris unguiculis imbutum; merito tantae obscuritatis virum miratur melodus exin lumen fidei gentibus annuntiasse.

V. 81. codd. coniunctim habent vocab. ὑποουκτίω λήξις, heic est *quies profunda* cum, ut Anacreon (3) pervenuste dixit, μερόπων δὲ φυλα πάντα — κέαται κόπω δαμέντα. Ananiae domus in occidentali civitatis parte erat, et in ecclesiam olim conversa, cuius rudera adhuc viatoribus ostenduntur.

V. 93. λοετρὸν . . . Domus in qua Paulus baptismum suscepit nomen antiquum retinet, idest *domus Iudae in vico recto*. In eadem domo Paulus triduum ie-

unus moratus est, et visum, Anania manus sibi imponente, recepit (4), per I. C. revelationem evangelium edoctus.

X.

Extat fragmentum *de laboribus et certaminibus apostolorum Petri et Pauli* in bibl. Patr. (5), cuius argumenti pars in hac ode tractatur.

V. 3. συντόνους ἀγῶνας, non *interrupta certamina*, quae ipse Paulus Galatis enumerat in c. XI. et seqq.

V. 5. et seqq. βασιλεύς . . . Ἀρέτας idest, ut ipse Paulus narrat (6), *gentis Aretae praepositus*.

V. 41. Ambagiosas Iudaeorum disputationes a Paulo oppugnatas tantum odii eidem conciliasse acta apostolorum (7) narrant, ut eum fratres, ne interficeretur, Tarsum miserint.

V. 69. Pauli ad gentes praedicationes venuste fluente comparantur terram irriganti fertilitatemque afferenti.

V. 81. ὑπὸ παρθένου videtur heic indicari Iohannes, quamquam non a Iohanne solummodo sed etiam a Cepha et Iacobo consociatus ei fuit Barnabas, et praedicationis munus inter eos divisum ut narratur ad Galat. (8).

(1) De bel. sacr. l. III. (2) De conv. S. Paul. serm. XIV. (3) Od. III. (4) Cf. Quaresm. T. II. (5) Tom. II. Paris. 1575. (6) Ad Corinth. 2. c. XI. 32. (7) C. IX. 29. et seqq. (8) C. II. 7. et seqq.

V. 87. et seqq. Diserte Paulus haec omnia scripsit ad Corinthios (1).

XI.

Haec ode εἰς Ἰωάννην τὸν Θεολόγον inscribitur, e cuius encomio prosa oratione a nostro Sophronio scripto extat fragmentum apud Cotelerium (2), et aliud apud Lambecium.

V. 1. Venustum prorsus est huius odae initium, et summa S. Antistitis humilitate refer-
tum.

V. 5. γόνῳ γε βροντῆς hoc nomine Iohannes non solum, verum etiam Iacobus eius frater, et Petrus a Christo apud Marcum fuerunt insigniti (3), quippe qui vi magna, qualis inest tonitru, evangelium prae ceteris praedicaturi. Ceteroquin Iohannes evangelium suum ceu a tonitru orditur sublimissima illa verba fulgurans. — *In principio erat verbum* etc. *Revera Iohannes tonitrus filius*, ut verbis utar Epiphani (4), *velut ex quibusdam nubibus, a sapientiae enigmatibus piam nobis de filio intelligentiam iuxta similem modum persuasit*. Insuper dum evangelium scriberet, fulgura e caelo micuisse non sine crebris tonitribus tradidit Prochorus eiusdem discipulus

(quamvis eius acta incertae fidei sint existimata), qui haec omnia vidit, et timore percussus humi veluti mortuus haesit (5). Quorum rerum quotannis memoriam agendi inde, ni fallor, mos Graecis provenit cum die paschatis evangelii Iohannis initium legitur. Nec aegre feret benevolus lector peregrinam caerimoniam breviter audire, ut in principe patriae meae (6) ecclesia *magno martyri Demetrio* dicata peragitur. Cum instat tempus dicendi evangelii, duo concelebrantes totidemque diaconi et ipse celebrans de more loca occupant; hic scilicet pro altari sedet ad populum conversus, concelebrantes e conspectu in extremo presbyterio: stat in ambone diaconus senior, alter ad portam ecclesiae respiciens altare; insuper diaconus latini ritus contra ambonem, cereis accensis omnium evangelia in agnosteis posita decorantibus. Post iussam attentionem primus evangelii versiculus elata voce a celebrante legitur, idem a concelebrantibus et tribus diaconis ex ordine iteratur, et ita deinceps: cum vero ultimus diaconorum extrema verba cuiusque versiculi vociferatur, tum aeris campani, mox parvi tormenti bellici ictus sequitur,

(1) I. IX. 19. et seqq. (2) Ad Constit. apost. III. 1. (3) III. 17. (4) Haeres. 73. (5) Cf. Men. graec. die 26. Sept. synaxarium pag. 174. ed. Ven. Sari 1755. (6) Planae Graecorum, dioecesis Montisregalensis in Sicilia.

tonitruum quos Iohannes, dum evangelium scriberet, audivit, strepitus imitans, et in memoriam devotissimi populi revocans. Hoc vero, quandoquidem ad hunc sermonem venimus, animadvertat lector: patriae meae ecclesiam, ceteroqui *catholicissimam*, paschatis solemnitatem prae ceteris constituisse diacono latini ritus decorandam, ad ecclesiae unitatem non solum demonstrandam, sed etiam S. romanae ecclesiae obedientiam die tam solemniori coram omnibus profitendam.

V. 11. et seq. Salomem matrem Iohannis constanter praedicat pluries Sophronius. Encomium supra laudatum Hippolytus Thebanus in chronico memorans, haec ait: ἐγκωμιάζων δὲ τὸν εὐαγγελιστὴν ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης Ἱεροσολύμων, ὁ μέγας Σωφρόνιος, διδάσκει τὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν ὅτι πατὴρ τοῦ Θεολόγου Ζεβεδαῖος ἦν, Σαλώμη δὲ ἡ μήτηρ αὐτοῦ. Eadem repetit ipse Sophronius in *synaxario* sub die 8. maii (1). Insuper a Nicephoro (2) citatur Hippolytus Portuensis, qui Sophronio congruit, et Epiphanius contra Nazoraeos ferme similia habet.

V. 13. et seqq. Zebedaeum divitem fuisse piscatorem testatur Marcus (3) cum narrat Iacobum et Iohannem reliquisse patrem

cum mercenariis in navicula ut Christum sequerentur. Heic igitur Zebedaei et Salomes vitae genus indicatur, qui piscatoriae arti operam dabat, quapropter domi habebat *πλωτὸν ἄνδρα*, quod redderem *virum rei nauticae peritum*, pro *πλωτικόν*, siquidem absurdum putarem homines vocari *navigabiles*.

V. 17. ἰαχῶς οὐρανίης, τουτέστι τῆς βροντῆς.

V. 19. Ut Sophronius docet Ioseph sponsus pater Salomes extitit. Ceterum de filiis a Ioseph ex alia coniuge, ante Mariam sibi desponsatam, susceptis, ut quidam putant, cf. *Sand. de sacra familia*.

V. 50. ἐπέων οὐρανίων αὐλός, haec verba ad sublimitatem evangelii alludent.

V. 51. et seqq. Praecepta Salvatoris de sacerdotum puritate et vitae innocentia adeo Iohannes servavit, ut illius benevolentiam quam maximam sibi conciliaverit, in pectus eius recubuerit, et matris cura ei commissa fuerit (4).

V. 78. ἐς ἐὸν κόμιζεν οἶκον. Quidquid de domo Iohannis dicant critici, hoc certum a meo Sophronio asseritur, illum videlicet Mariam in propriam domum suscepisse. Nec me latet Augustinum (5) docuisse non *in sua praedia*, sed *in sua officia*

(1) Cf. Men. graecum p. 39. ed. Ven. Glychi 1817. (2) Hist. eccl. l. III. c. 3. in f. (3) C. I. 20. (4) Iohan. c. XIX. 26. 27. et XIII. 23. (5) Tract. 16. in Iohan.

Iohannem suscepisse Mariam.
Ceteroqui Sophronii traditio non equidem parvi est pendenda, quippe qui S. civitatem diu incoluit, et haec fortasse popularis traditio ibidem existeret (1).

V. 81. et seqq. ordinis chronologici perturbatio omissionem aliquot versuum amanuensis vitio in hac ode coarguit: namque heic Pathmos Iohannis exiliis locus indicatur, antequam ipse loca sancta relinqueret, et in Asiae minoris regionem perveniret, quin etiam eiusdem apostolici labores vix leviter attinguntur. Ceterum de commentitia templi ephesinae Dianae eversione confer Baronii ann. ecclesiasticos.

V. 99. *εὐγύαλου* vocabuli nova compositio non est a lexicographis recensita; heic *εὐγύαλος pulchras habens valles* significare videtur.

XII.

Statim in primo versu argumentum encomii in protomartyrem Stephanum Sophronius exponit, apostolos invitans et martyres, ut ipsum celebrent, qui et in apostolorum numerum cooptatus, martyrii perillustrem coronam primus retulit, quod est τὸ διττὸν εὖχος ut inferius.

V. 4. *στίχα* verto *seriem*.
Quamvis melodus meus aureae graecitatis scriptor non fuerit, curabunt nihilominus lexicogra-

phi inter easus vocabuli τοῦ στίχου et accusativum στίχα heic adhibitum recensere.

V. 8. *σπεύσαντες ἔδρασε κόρησιν.*
Horatius (2) similiter dixerat *vincere novis tempora floribus*.

V. 16. *ἐνθέως σκοποῦντα*, idest *ἀνδρα πλήρη πίστεως καὶ πνεύματος ἁγίου* ut apud Acta apost. (3) legitur.

V. 18. Elocutio plane poetica et subtilis. Apud Ciceronem sacpe ut heic *κορέσσαι* verbum *saturare* adhibitum invenies.

V. 28. *βελίου* vocabulum ab hystorographis graecis usitatum a τῷ *βελίῳ* deducitur. *Βελίῳ τῇ τῶν ἑβραίων φωνῇ ἀποστᾶτην δηλοῖ*, *Suid.*, et *ἀποστᾶτης diabolus* intelligitur, inde *βέλιος*. Et revera hoc sensu etiam Paulus Corinth. 2. VI. 15. vocabulum *βελίῳ* adhibuit.

V. 29. *φαρίης . . . ἔθνος* idest Hebraei ex Alexandria, Libya etc. qui proprias synagogas habebant Hierosolymis. *Φαρίη* autem a *Φάρος* insula nomen obtinuit.

Ibid. *Λιβύσσης*. En rectam Sophronii interpretationem vocabuli, quod vulgo *λιβερίωνων* legitur et exponitur. Confer Corn. a Lap. commentaria in hunc locum, et eiusdem sententiae expositores invenies.

V. 33. et seq. Eximia Stephani eloquentiae comparatio: ἢ δὲ

(1) V. Niceph. l. I. c. 28. et l. II. c. 3. (2) l. IV. od. 1. v. 32. (3) C. VI. 5.

σύνταξις και ἡ ἔννοια οὕτως ἔχει
ὡς ἀηται πνοαῖς διώκουσι νέφος,
οὕτως ὁ Στέφανος ἐδίωκε λόγους
φθονερούς ἐκείνου τοῦ ἔθνους.

V. 40. πατέρας πλάνης, (nam
ita legendum non πατέρα ut per-
peram typheta edidit) idest
Ψευδεῖς ut in Act. app.

V. 74. et seqq. idest ὁ ἀρχιε-
ρεὺς ἐκέλευσε Στεφάνῳ λύσιν ἐκεί-
νων ἐφ' οἷς Ψευδοκατήγοροι αὐτῶν
διέβαλλον.

V. 98. λιθάων· unum e lapi-
dibus, quibus Stephanus obru-
tus e vita decessit, a quopiam
fideli collectum Anconae servari
testatur templum dudum proto-
martyri hac de causa excitatum.
Quin etiam, Beda (1) teste, la-
pīs super quem lapidatus fuit
maxima veneratione habebatur
in apostolorum ecclesia in Sion
aedificata. Locus vero martyrii
extra Hierusalem ab Eudoxia
perillustri templo fuit decora-
tus (2).

XIII.

Πρωτομάργυς vocatur Thecla
eo sensu quo Ben. XIV. disse-
rit (3). *Martyres etiam dicun-
tur, qui subierunt tormenta
mortem inferentia, quamquam
divino auxilio illaesi ex iis-
dem evaserint.* Ceteroquin acta
S. Theclae commentitia Sophro-
nius minime recepit, aut potius
a falsis germana consulte secer-

nebat, quae heic recitat et com-
mendat (4).

Suavissimum prorsus est huius
odae principium, et propter ly-
ricam alacritatem apprime no-
tandum. Prophetas rogat ut dul-
cia praebeant carmina, siquidem
nullam consequitur gloriam, qui
cithara mortali nisus certamina
martyrum sublimia, et praeser-
tim mitissimae Theclae celebra-
re conatur; Mariae denique cha-
rae eius carminum comitis prae-
sentiam, ut Theclam virginem
et sponsam meritis laudibus ex-
tollere possit, precatur. Iamque
voti compos; divini spiritus so-
norum melos inspirantis impetu
agitatur, ac pueri puellaeque
alacres ducere choreas iubentur.
Exin labores laudesque Theclae
sequuntur.

V. 9 γόνον Θεοῦ idest τὴν Θεο-
παιδα, ut saepe apud Nonnum et
sacros ecclesiae graecae hymno-
graphos Maria vocatur; γόνον
namque legendum et v. 12. μέλ-
ψη, vitio typhetae reiecto.

V. 13. δρομέως interpretor τα-
χέως· v. seq. Horatius in carm.
saec. v. 6. dixerat - *virgines le-
ctas puerosque castos.*

V. 17. merito sacras virgines
exhortatur ut coronis ornent tha-
lamum Theclae, quippe quae
martyrium obeundo, Christo nu-
ptura erat.

(1) De loc. sanct. c. 3. (2) Evagr. hist. l. I. c. 22. (3) De
Can. sanct. l. III. c. 12. (4) Videsis apud Bolland. T. VI. p. 546.
et seqq.

V. 31. et seq. Thecla, puta a Paulo erudita, Virginem deiparam imitari cupiens, virginitatem perpetuam servare instituit.

V. 33. et seq. quamquam heic Thecla vocatur *σταθερή*, in fenestra tamen triduum eam constitisse immotam minime Sophronius nos docet; quod quidem etiam legitur in actis S. protomartyris a Iohanne Ernesto Grabio editis (1). Domus Theclae nobilitatem ac splendorem indicat fenestrarum *ἐπίθετον*.

V. 44. *ἔπορευ* etc. idest *sibi comparabat a matre*, Theoclia scilicet.

V. 45. Thamyris heic Theclam accusat, non mater eius ut praecitata acta referunt.

V. 52. *ἱερὴν κρίσιν παρήλθεν*, iudicii sanctitatem praeteriit, violavit scilicet iustitiam, codd. tamen v. sup. habent *νοσερὸν νόμον*, quod bene etiam conciliatur, excepta metri ratione; nescio tamen quomodo in genitivi pluralis casum vocabula evaserint.

V. 57. et seq. *σώφρονα . . . βίον*, virginitatem scilicet.

V. 59. et seq. *ἄμβρον μέγαν σταλάξας*, imber divinitus demissus ignem extinguit, et Thecla flammis liberata, Seleuciam Syriae, non Antiochiam, ut praenotata acta referunt, petiit.

V. 67. *ἡμεριῶν μέτρα*, res parvi momenti, utpote sunt tem-

porariae, quibus relictis, Thecla angelorum praemia est assecuta.

V. 69. et seqq. lepidissima strophe, in qua nota poeticam venustatem in hacce elocutione *χάριν ἤρπασε προσώπου*.

V. 78. *ἄνευ καρδίας* idest *procul a corde*.

V. 87. Acta a Grabio edita eadem fere habent. Alexander iniuriarum ira accensus Theclam praefecto stitit, quae ad bestias, inde ad phocas damnatur; omnibus hisce superatis, tauris alligatur furentibus ut in partes distraheretur, de his quoque triumphat virgo, quam tandem in pace quievisse asserunt Beda, et S. Methodius (2). Theclae sepulchrum variis illustratum miraculis, et apud omnem orientem satis celebre, altari splendido decoravit Zeno imperator perpulchro templo excitato (3). Cetera SS. Patrum testimonia de Theclae celebritate videsis apud Baron. anno 45. et Bolland.

XIV.

Huius odae unicus superest primus versus: utinam alium integrum codicem me felicius aliquis invenire possit! Moestissimas Sophronii notas sine dubio legeremus propter sanctam civitatem a Chosroe Persa anno DCXIV. captam. Inter tot hominum caedes et templorum vastationes, crux

(1) Spicil. Patr. saec. I. Oxon. 1700. (2) Cf. Bolland. I. c.

(3) Niceph. hist. I. XVI. c. 8.

ipsa in Persidem fuit abducta (cuius restitutionem in S. civitatem et aliqua de barbarorum excidiis, habes in ode XVIII.) cum Zacharia hierosolymitano antistite, cuius extat epistola (1). Extant etiam Antiochi cuiusdam monachi Palestinae sanctitate et doctrina percelebris, homiliae CXXIX. qui propius omnia vidit et audivit (2) cladesque amarissime deploravit. Ceterum inter monachos furorem Persarum effugientium et ipsum Sophronium recensere liceat, cui tribuitur a quibusdam Antiochi epistola ad Eustathium monasterio Datalenae Ancyrae praepositum *de martyribus Laurae monachis*. Tum maxime Iohannis Alexandriae archiepiscopi liberalitas emicuit, omnes benigne excipientis et alentis non solum, sed alimenta, indumenta et auri copiam cum Chrysippo Hierosolymam mittentis ad captivos alendos et redimendos.

Oda XV. desideratur, et sequentis XVI. duodecim tantum supersunt postremi versus *de aegyptiis martyribus*, in Diocletiani scilicet persecutione passis: quorum certamina Eusebius, quippe qui quaedam horum martyriorum in Palaestina et Tyri oculis propriis vidit, in libro nunc deperdito singillatim de-

scripserat: de his tamen summam mentionem in eiusdem historia (3) habemus. Superest insuper Chrysostomi inter panegyricas oratio LXXIII. *εις μαρτυρας αιγυπτίους*, quorum miraculosa *σώματα* CP. servari sanctus orator innuit. Quin etiam Nicephorus (4) horum martyrum breviam descriptionem scriptis mandavit; confer etiam martyrolog. rom. cum notis Baron. die V. ianuarii.

V. 2. Ἡλίας, unus e martyribus securi tandem subiectis.

XVII.

Narsetis Ascalonae episcopi virtutes et pietas commendantur: cuius cum nusquam mentionem perlegissem, neque a Lequinio inter ascalonenses episcopos enumeratum invenissem, Sophronio Aneo tota laus debetur si posthac historiae ecclesiasticae eximius antistes innotescet, et in album ascalonensis cathedrae eiusdem nomen adscribetur. Ode quidem duas continet partes; in priore, eius doctrina de catholico dogmate exponitur; in altera vero, ipsius virtutes christianae laudantur.

V. 1. et seq. *λύσην . . . νοεσην*, quae mentis potentiae superior est.

V. 4. *γενέτην* venerationis causa; cuius patriam, patrem, se-

(1) Bibl. Patr. T. 12. p. 984. ed. Lugd. (2) Cf. T. 2. bibl. Patr. et Baron. ad an. 614. (3) lib. VIII. c. 7. et seq. (4) Hist. l. VII. c. 7.

demque episcopalem Sophronius in hac ode ostendit.

V. 13. Narsetis adhuc iuvenis, Danielis tamen prudentiae pariter, virtus praemio adficitur, et in aula imperiali insigni officio fungitur.

V. 17. ἀφθονίη est τὸ πλήθος.

V. 10. ἀνάξ, quisnam fuerit iste Imperator nullo prorsus modo statuere possum, historicis illorum temporum huius Narsetis nomen omnino tacentibus.

V. 23. et seqq. ζάειον etc. Narsetis virtutum tanta copia in Sophronii mentem affluit, ut quales incipiat celebrare ambigat. Versus quidem venustissimi sunt et numeris suavissimi.

V. 27. et seqq. Zephyri auras superant virtutes Narsetis. Quapropter Sophronius ad instar apis, quae flores ad mel conficiendum suaviores carpit, eximias ex eiusdem virtutibus laudabit: imago lepidissima!

V. 31-36. Narses divina charitate incensus ad sancte gregem pascendum incumbit, qui optimi pastois exempla imitans virtutum fructibus exuberat.

V. 36-62. Hisce versibus catholicum dogma, quod recte ascalonensis antistes profitens meritis a nostro melodo cumulatur laudibus, ferme universum continetur; eiusdemque Sophronii *epistolae synodicae* summam mire heic expressam observa: ce-

terum haereticorum refutantur pestiferae blasphemiae, eorum non solum, qui iam Christi ecclesiam distraxerant, sed etiam eorum qui tunc temporis monophysismum praedicare audebant. V. 45. et seqq. Sabellius refellitur, qui personarum SS. triadis confusionem docuit.

V. 63-80. Dogmata de verbi incarnatione mire exponuntur, eiusdemque divinitatem contra Cerinthum, corporis humani et quidem a virgine Maria integram et perfectam assumptionem contra Marcionem, in verbo humanato φύσις δύο ἀλύτους confiteatur, obnoxiumque inde humanis, praeter peccatum, affectibus omnibus praedicans, duplicis operationis distinctionem apte indicat etc.

V. 81. Heic encomium Narsetis, nimirum odiae pars altera, incipit, atque eiusdem virtutes merito ad sidera extolluntur. Observa quaeso Ascalonae episcopum dogmatum vindicem praecipuum, populū praesidium, pauperum altorem, pupillorum parentem, iniuriam patientium patronum, infirmorumque levamen et salutem. Charitate insuper divina accensus bene persecutoribus praecatur, nullum in inimicos odium nutrit, omnibus denique omnia fit (1), ut omnes salvos faciat. Cives denique et hospites prorsus irreprehensibiles

(1) Ad Corinth. I. IX. 23.

optat Sophronius precibus maxime Narsētis, ut is debitam divinitus tandem consequatur mercedem, et ipsi laetam iugiter agant vitam.

XVIII.

Eiusdem argumenti duo sermones nostri Sophronii extant, unus scilicet *in exaltationem venerandae crucis et in sanctam ἀνάστασιν* a Gretsero (1) editus, alter *in adorationem sanctae crucis, et de ieiunio* in bibl. Patr. ed. Lugd.

V. 1. et seqq. ἀσεβῶν Persarum scilicet. Heraclius imperator post tot triumphos de Chosroë relatos, eiusque caedem a filio Siroë patratam (cuius tamen caedis Sophronius nullam in hac ode mentionem facit), foedus cum novō imperatore feliciter ferit, et sancta crux restituitur, quam Chosroës, direptis Hierosolymis, in Persidem abduxerat. Anno igitur XVIII. eius imperii, quatuordecim post annos scilicet ex quo in barbarorum manus venerat, veneranda crux recipitur. Subsequente anno ipse Heraclius Constantinopoli profectus, sanctam civitatem petiit, *vivifica crucis ligna* (2) *ineunte vere advehit*, solemniterque vota persolvit. Reditum itaque sanctae crucis in Hierusalem Sophronius in hac ode exultans ce-

lebrat, Persarum caedes ante crucem direptam obiter attingens.

V. 3. et seqq. barbaris profligatis, cithara ut laetitiae melos dicat, fides ut exultet invitantur.

V. 5. Βαβυλῶν, pestis et calamitatum nutrix Babylon vocatur, e qua Persae originem duxerant. En Simocattae (3) verba de Persarum origine: ἡ οὐκ ἐκ βαβυλωνίων Μηδοί, καὶ ἐκ Μηδῶν Πέρσαι;

V. 12. χρονίην reapse diuturnam pacem et tranquillitatem Heraclii victoriae contra Persas videbantur orbi terrarum restituisse; at paucis inde annis impietas ipsius Heraclii haeticorum protectoris in imperium iram divinam convertit. *Haumar* enim Arabum princeps et Sarracenorum in Palaestinam victrices acies direxit, Hierusalem biennii tempore obsedit, cuius calamitates Sophronius luxit (4) oratione maestissima, quique propter captam denique Hierosolymam moerore affectus diem extremum obiit.

V. 21. et seqq. En paucis nefandas Persarum caedes et furores: quippe qui ab ira divina incensi, duce Chosroë, tot civitates diripuerunt, ac, civibus interfectis, flammis tradiderunt: sacramque civitatem eversam,

(1) De S. cruce Ingolstadii 1616. lat. 1173. (2) Cf. Cedren. ad annum XIX. Heracl. (3) Theoph. Simoc. hist. l. IV. c. 15. Paris. typ. reg. 1647. (4) Bibl. Patr. T. XII. ed Lugd.

cadaveribusque refertam infesto igni tandem dederunt, et crucem abstulerunt, cuius virtus, cum sola stetit in calvario, mortem debellavit daemonesque subegit.

V. 49. et seqq. ξύλον ἧν etc. E ligno fructum vetitum Adamo praebente mors olim scatuisset; e ligno rursus Christum clavis pendentem tenente, vita omnibus exorta est. Quae sententia saepe in libris ecclesiasticis graecorum occurrit, et in *Octoecho* praesertim.

V. 53. et seqq. Reapse Chosroem crucis virtute profligatum profitebatur Heraclius, quod etiam nummis cruce victrice signatis significare voluit. Adde terrorem ab ipsa cruce Persis incussum, ac plurima prodigia quae videsis apud Baronium (1).

V. 55. et seqq. Crucis virtuti heic tribuitur mors Chosrois a filio Siroe interempti, cuius facinus silentio tegit Sophronius, ut supra monui. Siquidem ob eiusdem mortem tanta laetitia Heraclius affectus fuit, ut per litteras Constantinopolim missas eam civibus quam primum innotescere voluerit (2), quae populo concurrenti in ambone magnae ecclesiae lectae fuerunt die pentecostes eiusdem anni.

V. 65. Cruce de Chosroe triumphante, pax universo orbi restituitur.

V. 75. μεγάλης παύσεως τε ῥώμης, his verbis *Heraclii* nomen adumbratur; v. seqq. lege ἐπιτρέπεται ut habent codices.

V. 77. et seqq. En pacis effectus, redeunt ad patrias sedes qui hostium caedes effugientes in diversas regiones sese receperant.

V. 89. restitue ἀφήχθη.

XIX.

Moeret quod absens loca sancta invisere, et inter venerabiles monachos et sodales versari non possit.

Cum *de ascensione* in hac prima odiae parte vix perpauca attingantur, et sanctorum locorum enumeratio intercipiatur, duo inde mihi conicere fas sit, inconcinne scilicet εἰς ἀνάληψιν in codd. inscribi oden, atque eandem mutilam e barberiniano codice ad nos pervenisse. Ceteroqui Sophronium Calvariae templi ante omnia adoravisse, exin in montem olivarum profectum esse, statim e primo versu erui potest ἀπὸ δὲ κλυτοῦ διαύλου — quod quidem indicare videtur insita particula δέ.

V. 3. βάρδρα . . . de huiusmodi gradibus ad commoditatem in templum Gethsemani accedentium, en quae apud Nicephorum (3) leguntur. Οἰκοδομὴ δὲ αὐτῆς (Ἐλένη) καὶ ἄλλας δύο ἐκκλησίας μεγαλοπρεπῶς ἀνίστα . . . ἕτεραν δ' ἐν τῷ τῶν ἐλαιῶν ὄρει

(1) Ann. T. VIII. (2) Cf. Fleury hist. eccl. an. 629. (3) Hist. l. VIII. c. 30.

πρὸς τῇ ἀκρωρείᾳ, ὅπου δὴ λιπῶν τοὺς μαθητὰς ὁ Χριστὸς πρὸς οὐρανούς ἀνελήφθη, . . . καταφεροῦς δ' ὄντως τοῦ τόπου, ἀναβαθμούς ἐκ μαρμάρων ποιησαμένη, τὸν βουλόμενον ἐκ τῆς ἀγίας πόλεως πρὸς ἀνατολὰς κατάγει.

V. 4. Ubi Helena (cf. l. ante citatum) aere privato magnificentum templum extruxit, de cuius schemate rotundo ternis porticibus desuper cameratis videsis Quaresmium (1). S. Hieronymus et alii, quos Baronius citat, de cacumine huius rotundae referunt, postquam de vestigiis Domini humi impressis dixissent, *nullo modo potuisse concamerari*.

V. 7. et seqq. Laudibus in ascensionis templo altitudini divinae sapientiae datis, inde gressum refert, et inferius templum aliud invisit ab Helena in loco aedificatum ubi Christus arcana apostolis manifestavit, (cf. quae in ode VIII. v. 10. adnotavimus) exin e principe porta procedens, pulcherrimum in Hierusalem prospectum capit, cuius templi absidem ad orientem fuisse versam suadent illa verba πόλιος δύσει προσούσης.

V. 19. S. Hieronymus de l. hebr. et Niceph. l. c. super Lazari sepulchrum ab Helena nobilem erectam fuisse ecclesiam testantur. Cetera de hoc se-

pulchro cf. apud Quaresmium l. c.

V. 27. τετραστόου atrium quatuor porticibus suffultum triplicem efformabat *concham*; *concha autem est pars illa quae in conchae formam superne sinuatur* (2).

V. 32. νεύσοι *concedat*. Sophronius itaque longe a sanctis locis aberat, et moerore maximo confectus, ut inferius v. 36. ipse asserit. Mihi de tempore, quo haec ode scripta fuerit, coniecturam facienti videtur posse statui Sophronium hanc composuisse cum Persarum vastationes caedesque fugiens plurimas regiones peragravit, et Romam etiam invisit.

V. 33. et seqq. columnas puta auro coruscas: ἔργον καλλιτεχτον μούσης heic esset *opus affabre et miro artificio elaboratum*: nam μούση heic idem est ac τέχνη.

V. 37. et seqq. ἰδέην . . . concamerationem ecclesiae etiam circumspiciet, ubi laquearia flosculis aureis adornata tamquam e calathis pendentia (hoc enim significare videtur vocabulum κατάθωσις), et speciem caeli stellarum splendore decori, intuitu offerentia. Eadem fere refert Eusebius (3) τῆς ἀγίας ἀναστάσεως lacunaria describens. Apud eundem Eusebium l. c. descri-

(1) T. II. p. 310. (2) Cf. Cangium Glos. med. graec. (3) Vit. Const. l. III.

ptionem invenies templi bethleem-
mitici ab Helena summis impen-
sis aedificati, quod postea Con-
stantinus βασιλικῶς ἀναθήμασι
. . . τοῖς ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ
κειμηλίοις, παραπετάσμασί τε
ποικίλοις τὰς τῆς μητρὸς ἐπαύζων
φιλοκαλίας donavit. Duo itaque
continebat hoc templum et prae-
sepe et speluncam nativitatis,
loca scilicet inter sese differen-
tia, ut Sophronius inferius v. 49.
indubitanter asserit; diversas ta-
men sententias de hisce locis vi-
desis apud Quaresmium T. II.
p. 626., et Nicephori (1) testi-
monium: ἐν ᾧ, τοῦ δυσιαστηρίου
χαμαὶ, τὴν φάτιν καὶ τὸ θεῖον
σπήλαιον περιέσχεν.

V. 44. θεὸν ἀτρεκέως βροτόν τε.
Melurgus noster Monothelitis in-
festus cum occasionem nanciscit-
ur, duas semper pro recto dog-
mate naturas in Christo domino
confitetur.

V. 45. et seqq. Beatus ille lapis,
super quo natus est Iesus, diu
fidelium devotioni expositus fuit.

V. 53. et seqq. Helena aliud
templum extruxit in martyrum
innocentium honorem, de quo
haec Nicephorus l. c. καὶ τοῖς
θεοῖς νηπίοις . . . ἐδημιούργει . . .
τοῖς ἀντροῖς ἱερὰ φροντιστήρια.
Crypta adhaeret ad austrum prae-
sepis, in qua innocentium cor-
pora congesta fuisse pia traditio
obtinuit. Sophronius noster anno

655. intra moenia Hierusalem ob-
sessus populo moestissimam ora-
tionem in die Christi natali di-
xit (2) dolens quod in Bethleem
non posset festum celebrare, ne-
que *innocentium antrum* vene-
rari, hostibus iam ea loca occu-
pantibus.

V. 57. ὦ Βασίλειε· quisnam sit
hic Basilius prudentia eximius,
aperte definire non queo, quem
tamen monachum fuisse inferius
eruitur. Basilius quidam varia
narrat Moscho, et abbas erat By-
zantinorum (3), de quo Basilio
cf. apud Cotel. mon. eccl. graec.
T. II. c. XXXII. pag. 346.

V. 67. Basilium Sophronii an-
gustiae non latebant solatium
quaerentis.

V. 72. Sophronii cuinsdam so-
litarii fit etiam laudabilis mentio
in Prato spirituali c. 159. So-
phronius, de quo sanctus melo-
dus heic loquitur, in Laura S.
Theodosii fortasse vixit, (aut in
quovis alio Syriae monasterio)
ubi melodus saeculo renuntians
vitam degere statuerat, dulcis So-
phronii amicitiae vinculis adliga-
tus, cuius absentiam deflet, dum
undique angustiis maxime pre-
meretur: hoc enim satis indicat
v. 87. τότε σοῦ φίλ' ἐστέρηθην
qui ita reponendus est tytho-
etae σφάλματι. In v. 88. τὸ ἀνι-
γρῆν substantive usurpatur, quod
lexicographi non adnotarunt.

(1) loc. cit. (2) Bibl. Patr. T. XII. ed Lugd. (3) Prat.
Spir. c. XL.

V. 101. et seqq. Sophronius amico Sophronio melodo fortasse scripserat tum consolans eum, tum de vitae, quam tunc agebat, genere illum interrogans. At S. Sophronius procul a locis memorandae nostrae redemptionis, pace et tranquillitate amissa, a charo Sophronio disiunctus, angustiis incnarrabilibus angitur, et continuis lacrimis consumitur: propterea hoc lugubre melos eius aerumnas exposuit, quas amicus scire cupiebat

XX.

Hactenus peregrinabatur in aliis regionibus Sophronius cum sancta loca revisere cupiens hanc oden composuit. Locorum itaque sanctorum *περίοδον* ode continet, et quae in iisdem praestantiora scite summaticque recensentur.

V. 8. *ἀνάστασιν*. S. sepulchri templum a Constantino summa magnificentia excitatum *ἀνάστασις* fuit adpellatum: cuius *encaenia* magno gaudio sub eodem imperatore celebrata fuere, et eorundem memoriam ecclesia graeca quotannis die 13. septembris renovat. Quae vero Constantinus de eiusdem *ἀναστάσεως* aedificatione scripserit, quae et quanta fuerit divitiarum copia, ornamentorum praestantia, et marmorum, excellentia videsis apud Eusebium (1), qui idem templum diserte descripsit. Sanctae *ἀναστάσεως κειμηλιάρχης* erat

quidam *Anastasius*, cum Sophronius una cum Moscho illam ecclesiam invisit (2), de qua quae sunt scitu digna confer passim apud eos, qui de locis sanctis scripsere, et apud Quaresmium op. cit.

V. 12. *κύβον κύβος* heic est νεθόλος? namque apud Suidam, Apollodoro teste, *κύβος ἀπό τῆς κυφότητος* dicitur. Insuper apud Arnoldum *αὐτῆ ἢ κοιλότης* explicatur, etymon autem est *κύπτω*. Sane Eusebius magnificae trulli XII. columnis suffultae, et S. sepulchro impositae mentionem facit l. c., quae infra v. 19. et 20. indubitanter indicantur. Sophronius itaque statim principem huius templi partem admiratur. Me vero de significatione vocabuli *τοῦ κύβος* haesitantem, ad interpretationem nuper indicatam impellit novum adiectivum *οὐρανόστερον*. Persae enim, ut notavit Hesychius, regia tabernacula et aulas, *ἃν τὰ καλύμματα κυκλοτερῆ, οὐρανοῦς* dicebant. Heic itaque, ut mea est sententia, *τὸ οὐρανόστερον* non solum mirae rotunditatis illius tholi, sed et pulchritudinis notionem exhibet.

V. 15. et seqq. *πέτρην ἐκκίνην*, quae scilicet dominicum corpus recepit.

V. 21. *ἀχροκερνοχρυσομόρφους*, mire hoc novum vocabulum, quamvis turgidae compositionis, *concharum et columnarum*,

(1) Vit. Constant. l. III. (2) Limon. c. 48.

quae sepulchrum circumdabant , ornamenta exprimit. Nam si ad conchas (1) hoc adiectivum referre vis , laquearia tibi prae oculis ponit auratis flosculis liliorum formam imitantibus exornata (et heic vocabulum τὸ καλάθωσιν in superiore ode recitatum ab ipso Sophronio explanatur) , si vero ad columnas refers , epistylia flores liliaceos auratos inter elices et volutas habentia repraesentat. Lilia sane ad huiusmodi ornamentum adhibita legimus etiam lib. III. *regum* c. VII. v. 19.

V. 23. *τριπόρον*. Huius triporticus Eusebius l. c. etiam mentionem facit — μακροῖς περιδρόμοις στοῶν ἐκ τριπλεύρου περιεχόμενον (χῶρον).

V. 24. *ὀλομαργαρογυρόχρου* hoc novum targens et *octopedale* vocabulum perpulchra porticum ornamenta ante oculos ponit ; *marmorum* scilicet *pretiosorum incrustationem triporticum ambientem*. Sane Eusebius l. c. scripsit porticus et atria fuisse φιλοκάλως ἡσκημένα.

V. 25. et seq. Sophronius , s. sepulchro adorato , Calvariae ecclesiam invisurus ad hanc triporticum procedit. Quadrangulata haec ecclesia ad dexteram ἀναστάσεως plagam constructa , et *S. Mariae* vulgo vocata , crucifixionis locum continebat : et ubi quondam lignea crux , e qua sa-

lus mundi pependit , infixata stetit , mirae magnitudinis argentea crux statuta invisebatur (2).

Ibidem *προσέρπειν* Calvariae mediocris altitudo aspera et petrosa , etsi paullulum a sepulchro distantis , ab hoc verbo denotatur *περικαλλέως γ' ἔπαυλον* *perpulchre inhabitatum* propter ecclesiam scilicet ibidem extractam : ἔπαυλος enim interpretatur ἔνοικος ab Hesychio.

V. 29. *μεσόμαλον* , ut scite Gretserus (3) animadvertit , non mathematice de medio terrae habitabilis SS. Patres Golgotham ita appellaverunt , sed moraliter. Videsis autem quare *Calvariae mons* fuerit iste locus vocatus apud eundem Gretserum l. c. et Baron. T. I. annal.

V. 32. lignum fructum vetitum Adamo praebens , lignum fuit maledictionis , quam rursus crucis lignum delevit : quapropter inferius petra , ubi crux infixata stetit , *μερόπων λύτρον* vocatur.

V. 35. et seqq. Transit Sophronius ad constantinianae basilicae partem , ubi crux Domini ab Helena inventa fuit : cuius partem fidelium adorationi undique concurrentium expositam ipsa Helena in arcano sacrario servari iusserat , et quotannis (die XIV. septembris hoc festum ab Ecclesia graeca celebratur) ab

(1) Cf. v. 28. sup. odae. (2) Cf. Quaesmium l. c. et Gretserum , Bedam. etc. (3) De S. cruce l. I. c. 17.

episcopo s. civitatis ostendebatur. Οὐ μέρος, ait Nicephorus (1), τὸ πλεῖστον ἢ θεία Ἑλένη ἀργυρᾷ περικλείσασα θήκη, τῷ ἐπισκόπῳ εἰς μνήμην ταῖς εἰσέπειτα κατελίμπανε γενεαῖς, οὗ κατ' ἔτος καὶ τὴν θείαν ὕψωσιν ἐδέσπιζεν ἐκτελεῖν. Haec s. crux custodem proprium habebat. Cyrillus suo aevo quemdam Cosmam nominat hoc munus obeuntem; insuper conc. Chalcedonense huius officii mentionem facit, quae videsis apud Gretserum (2).

V. 39. et seq. duo sunt versus lectionis mendosissimae et prorsus obscurae, calligraphi fortasse incuria, qui deinceps omnia confudit, namque frustra locorum ordinem invenire satages. Mens tamen Sophronii, ut reor, haec est. Qui antequam s. crucem adoraret, illam fortasse S. Virginis imaginem, quae aegyptiacam Mariam (3) crucem videre cupientem, et vi divina ab ingressu basilicae repulsam, tum Christo domino conciliavit, veneratum abit, ut beneficia inde reportaret ἵνα παμμέδων τε χύνη. (Haec tamen versus huius strophae cum subsequentibus existimo confusos, intermediis scribae vitio relictis.) Participium κεχαγαγμένω, ut habent codd., in femininum genus mutavi ut cum εἰκόνη concordaret, et ut ut res se

habet, ita interpretor lectionem obscurissimam. *Ut orbis rector beneficia super me effundat; genua flectam ante imaginem a pictore efformatam in venerationis obsequium.*

V. 43. et seqq. Sophronii περίοδον sequamur: qui, imagine adorata, ad suggestum sacrum undique coruscum, ubi Helena s. crucem invenit, invisendum proficiscitur: indeque adscendens, devotione compunctus sacram arundinem, spongiam et lanceam in aliqua aedium parte edita fortasse repositas cum admiratione spectat. Ceteroqui vocabulum ὑπερώϊον Beda explanabit: ipse namque de lancea disserens (4), *lancea militis*, ait, *inserta habetur in cruce lignea in porticu Martyrii.* Idem spongiam in illa exhedra asservari scripsit, in qua calix Domini inter Martyrium et Golgotham scriniolo erat reconditus: de arundine vero haec notitia Sophronio debetur. Multa quidem scitu digna sunt de hisce s. passionis instrumentis, quae videsis in chronico alexandrino, apud *Paulum Aemilium de rebus gestis Francorum* c. IV., apud *Robertum monachum* c. VII., *Bosium de cruce triumphante*, et *Diarium romanum* die ultima maii 1492.

(1) Hist. l. VIII. cap. 29. (2) Op. cit. lib. I. c. 75. (3) Cf. Damasc. de imag. l. III. Conc. Nic. 11. act. IV., et ipsius Sophronii S. Mariae Aegypt. acta. (4) De loc. sanctis c. 2.

V. 56. Σιών etc. huius magnificae ecclesiae, quae omnium ecclesiarum maxima nominari solebat (1), ab Helena extractae iconographiam, ut tunc temporis extabat, conservavit Adamnanus, cf. Quaresmium T. II. p. 124.

V. 57. γλωσσοπυρσόμορφος. Spiritum sanctum in formam ignearum linguarum super apostolos descensum indicat hoc sesquipedale vocabulum, cuius amplam explicationem exhibet Eustathius in tomo sequenti in commentario nunc primum edito de *iambico canone* Pentecostes: cf. *hirmum* V. odae. Caenaculum ab Helena in postico templi circumclusum refert Nicephorus (2), quae res a Cyrillo hierosol. (3) praenuntiata fuerat.

V. 62. μετριοφρόνως, a μετριόφρων quod in lexicographis deest: idem vocabulum a Sophronio in ode VIII. v. 82. explicatum est.

Monitum.

In notis criticis notavi typhetam sequentes huius odae strophas conturbavisse: quapropter deinceps secundum codd. restitutum ordinem ut denuo sunt in fine praefationis et indicis impressae, citantur notae numerales.

V. 65. ad 66. versus obscuri explicatione indigent, et ut existimo, heic Sophronius de aliqua petra, in qua Virgo mortua po-

sita fuit antequam sepeliretur, procul dubio loquitur. Namque *in superiore montis Sion plantie*, inquit Beda l. c., *monachorum cellulae frequentes ecclesiam magnam circumdant, illic, ut perhibent, ab apostolis fundatam eo quod ibi Spiritum sanctum acceperint* " *ibique Maria obierit* ,, Μαρία igitur θεάπαις ἐστὶν ἡ βρύουσα πᾶσιν ἰάσεις δίκην ποταμῶν ἀπὸ τῆς πέτρης ὅπου ἐταυρώσθη: neque πέτρα heic est sepulchrum, quod scimus in Gethsemani repositum.

V. 69. ad 72. Nec minore obscuritate laborant hi versus, quorum mentem ita interpretari liceat. Post iustorum animas ab inferis vocatas, tum Iesus e mortuis resurgens apparuit etc.

V. 73. σκοπιήν: superior ecclesia fortasse est heic σκοπιή, de qua loquitur Cyrillus hierosol. loco supra citato, et δόμον κατέλθω inferior eiusdem ecclesiae pars, ubi *petra . . . extat* (sunt Adamanni verba) *supra quam creator noster a creatura sua heu! flagellatus est*. Sic et noster Sophronius loquitur *πέτρην ἐφ' ἣνπερ*.

V. 77. et seqq. τόπον οὗ etc. locum ubi mortis sententiam audivit Salvator, Caiphae domum videlicet, de qua Brocardus ita disserit: *procedentes ultra in*

(1) Baron. Annal. T. I. p. 219. (2) Hist. lib. VIII. c. 30.
(3) Catech. 16.

montem Sion inveniemus Caïphae domum, cuius aulam Helena in ecclesiam convertit. Cf. Niceph. l. c. Vocabulum φίλων non semel cogitavi ita emendare φίλως *mansuete, placide*; revera Iesus non respondit Hebraeorum iniuriis cum cum coram Caïpha stiterunt (1).

V. 81 *προβατικῆς* etc. domum Joachim iuxta probaticam fuisse, ubi Anna Mariam in lucem edidit, non solum Damascenus (2) pluribus locis testatur, sed et fidelium pietas, quae Ecclesiam ibi S. Annae dicavit, ubi subtus fertur fuisse sacrum cubiculum in quo B. M. V. nata est (3).

V. 91. et seqq. e Sophronii verbis locum in probatica tandiu a paralytico occupatum, quem tollere grabbatum suum iussit Salvator (4), a devotis fidelibus visitatum in tanti miraculi memoriam, atque in honore fuisse colligitur.

V. 96. et seqq. Gethsemani praedium *Μαρίας ἁγίον τέμενος* fere semper vocatur a sacris melodis, ubi Helena illustrem aedem aedificavit, *ἔνδον τοῦ θυσιαστηρίου τὸν ζωφόρον ἐκείνης τάφον ἀσφαλῶς περιστείλασα*, ita Niceph. l. c. Videsis tamen Baronii annales anno 48.

XXI.

De hoc Mena et de ἐννότῳ no-

litas in praefatione congressimus. De huius odiae argumento satis erit verba Theophylacti recitare, quae extant in l. VIII. c. XV. in f. *κατὰ ταύτας τοίνυν ἡμέρας εἰς τὴν οἰκουμένην πλάνη εἰσέρρησε, καὶ Θεοδόσιον οἱ Ῥωμαῖοι μὴ τεθνηκέναι ἐδόξαζον καὶ γίνεται τοῦτο καίριον μεγίστων κακῶν, καὶ φόνων εὐθύνειαν ἢ ψευδῆς αὐτῆ ὑπόθεσις πραγματεύεται*. De tot itaque persecutionibus hanc Menae ἀνεκδοτον nobis servavit Sophronius. Trinitatis patrocinio itaque Menae *θεσπεσίου*, propter eximias virtutes quasi *divini*, a syeophantia liberationem Sophronius statim adscribit. Πατέρος est *σεπτικῆ φωνῆ monachis deitate, doctrina, senectute* spectandis tributa, ut ait div. Aug. collat. Carth. c. 242.

V. 10. et seqq. *σύνταξον δὲ οὕτως ἢ τοῦ πατρὸς Μηναῦ λύτρωσις ἤρην ἐμῆς καρδίης στόνον μολόντα βλαβερόν*.

V. 14. et seqq. *γενέτης*, idest *πατὴρ τιμῆς ἕνεκα θεόπτης* intellige propter vitae contemplativae sublimitatem.

V. 18. *δράκων ἀλάστωρ*, idest *ὁ ἀρχέκακος διάβολος*.

V. 22. et seqq. *ἕνα . . . νοερῶν ἐμῶν ἀδελφῶν*. Proditoris nomen supprimitur, ex honestis tamen et bonis parentibus natus infe-

(1) Matth. XXVI. Marc. XV. Luc. XXII. (2) l. IV. c. 5. de fid. orth. et or. I. de Virg. nat. (3) Cf. Quaresm. loc. cit. (4) Iohan. V.

rius dicitur, et ab eodem Mena educatus.

V. 35. et seqq. Davidis scilicet in psal. 40. v. 10. verba ὁ ἐσθίων ἄρτους, ἔμεγάλυνεν ἐπ' ἐμὲ πτερνισμόν.

V. 39. ἱκανός *diu*. In Menam criminatio omnino detestanda, at proditionis machinamentum μεθ' ἐταιρίδος κακίστης, omnium quidem rerum pessima est.

V. 42. δολίους συνῆρε σείστρους. Apud Hesych. σείω pro συκοφαντῶ invenitur: σείω a quo σείστρον *crepitaculum*; duplex itaque huius verbi significatio vocabulo τῷ στείστρους mire convenit, quod tamen heic masculinum observa.

V. 48. ἐχθρόν *Mauritium* scilicet *Phocae inimicum*.

V. 50. ἐνὶ δώμασιν τοκῆος ἱεροῦ; intellige monasterium τοῦ ἐνάτου Ἀλεξανδρείας ὅπου Μηνῆς οἰκονόμος ἐτύγχανεν.

V. 52. et seqq. falso rumore divulgato, res per stultiloquam mulierculam Alexandriae χρατοῦντι detegitur; post haec Menas ἐνὶ χεῖμασιν collocatur: χεῖμα *locus est omnibus caeli inclementius obnoxius*, heic vero videtur indicare etiam *locum cruciatus*, ubi reos inquirendos fortasse detinere solebant iudices. Namque χεῖμάζεισθαι pro *vehari*, *cruciari* vulgo Alexandrinos usurpare observat Phrynichus, et anonymus *de synonymis et diversis vocibus*, χεῖμάζειν ait ὁ μόνου παραχεῖμάζειν, ἀλλὰ τὸ

ἐνοχλεῖν ὡς Μένανδρος ἐν Ἡνιόχῳ. Meam sententiam confirmat Cedrenus a. 6. Iustiniani ubi haec leguntur: ὁ δὲ Γαλίμερ ἐλευσινῶς χεῖμαζόμενος. Similia habet Theophanes a. 1. Valentis, ἦνίκα καὶ Γαλάτης Οὐάλεντος υἱὸς χαλεπῶς χεῖμασθεῖς ἀπέθανεν.

V. 70. ξεναγόν Menam appellat Sophronius eo quod benigne exciperet hospites, utque supra v. 17. *hospitum patrem* eundem dixerat.

V. 75. et seqq. Veritas fortasse ex relatis actis nondum constabat, quapropter Menas ad Cosmam ut inquireretur mittitur. Quisnam fuerit iste Cosmas definire non queo: σχολαστικός quidam Cosmas laudatur in c. 172. Limonarii, vir summa virtute, humanitate, doctrina et comitate commendatus. Ceteroquin hunc Cosmam insignem sui temporis advocatum ad causae tanti momenti cognitionem a principe deputatum non video repugnare: quin imo quae v. 79. sequuntur πρῶταχος δίκης κολάζων, et v. 83. ῥόος εὐλαλας, mire meae suspicioni adstipulantur.

V. 94. et seqq. δίχα τυμμάτων, idest ἀνευ πληγῶν calumniosa fraude detecta, Cosmas rem aperit Principi, qui sycophantiae auctores condemnat, et Menam ἀπὸ χεῖμάτων liberat: is tamen paullo post, moerore fortasse confectus, extremum obiit diem.

XXII.

Inter venustissimas mei So-

phronii odas principem locum huic postremae adsigno: tanta enim pietate in Deum, charitate inter religiosissimam matrem, et optime moratum filium, et cordatis ad pie sancteque vivendum monitis abundat, ut supra nullibi invenire queas. Hisce adde quamdam numerorum παιδηγικήν harmoniam, quae animum etiam severissimum commovet.

V. 7. βλαβεραὶ αὐραὶ, haereses fortasse undique invalescentes.

V. 29. et seqq. extat huiusmodi sententia in Ciceronis Laelio IV. 13. : *quem fuerat aequius, ut prior introieram, sic prius exire de vita.*

V. 34. μέγα μοι πρυγῶντι πένθος: *mihī luctu maximo perditō.*

V. 43. et seqq. reapse calamitates prudentiores efficiunt homines.

V. 55. Mariae virginis praesidio infernales hostes debellantur.

V. 57. et seqq. monita sequuntur pientissima. Perniciosa et nova dogmata (puta Monothelismum) eorumque auctores execrandos esse docet, pietatem erga Deum habere sinceram, praesidium esse senibus, opes indigentibus profunderere, aegrotis auxilia praebere, etc.

V. 73. et seqq. quasi dicat, *dum viveres, mater, felix eram; te vero mortua, gemitus me obruerunt: siquidem in me misericordem efficiebas Deum tuis precibus etc.*

MONITUM.

In meae praefationis p. xxv. promiseram anacreonticorum S. Sophronii interpretationem me aliquando versibus adumbraturum, ne eorundem lepores prosa oratione prosternerem. Cum tamen viderem otia, quae studiorum causa optabam, longe a me abesse, et odas sophronianas saepe percurrens tum propter poeticam structionem, tum etiam propter lectionum difficultatem non minimum linguæ graecae rudibus negotium facessituras, meam quidem sententiam revocans, soluta oratione eas edere decrevi. Et ne Sirlctum suis erga meum melodum privarem curis, oden primam ab ipso latinam factam, ut in praefationis l. c. monueram, e cod. vat. lat. 6285. a me primum erutam, meae ceterarum interpretationi consociavi. Nec me latet quantum venustatis et poeticæ vis hæc carmina prosa oratione versa amittant: sed quamvis in meis criticis animadversionibus, et philologicis adnotationibus nil quod ad eorundem explanationem quis desi-

derare potuerit omiserim, maximam legentium partem quidquid novi et venusti mei Sophronii carmina praeserunt, profecto adhuc lauisset. Meae itaque interpretationi ea fuit mens, ut eadem a quocumque legantur, qui peregrinas ecclesiasticae historiae et sanctorum, notitias locorum, et ipsius S. Scripturae non parvi momenti explanationes ab iisdem excerpere velint. Mellitissimam oden in Ioseph Iacobi filium Sophronii iatrosophistae, qui fortasse idem est ac melodus noster, in interpretationis fine addidi.

Monitum etiam volo lectorem quod Michaelis Syncelli oden εἰς τὴν ἀναστήλωσιν τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων inscriptam, quamque in praef. pag. xxxi. ineditam dixeram, Allatius iam typis impreserat in *dissertatione de dominicis et hebdomadibus Graecorum* in calce eruditissimi operis *de ecclesiae occidentalis et orientalis perpetua consensione*.

Hanc etiam notitiam amoris patrii gratia habeat lector. Georgius grammaticus, cuius odarum indicem, ut in barberiniano codice recensetur, in fine praef. p. xxxvii. edidi, *siculus* dicitur in quodam poetarum codice medicoe saec. xiv. n. 52. plut. 32. Huius apographum accurate Florentiae descriptum cura praestantissimi viri Augustini Galli publica panormitana bibliotheca nunc possidet; ibique oden et titulum - τίνες ἂν εἶποι λόγος ὁ Ἀπόλλων κατατρέχων τὴν Δάφναν καὶ ἐμποδισθεῖς εἰς ἀκάνθαν ῥόδου - inspexi, quae ipsissima habet codex barberinianus. Desunt cetera carmina Georgii in cod. medicoe, qui tamen binas odas, quae in cod. barber. desiderantur, praesert, quarum hi sunt tituli - Τοῦ αὐτοῦ ὠδάριον ἐρωτικὸν δι' ἀνακρέοντος, καὶ κουκουλλίου, λαβόντος τὴν ὑπόθεσιν ἐκ μελωδοῦ τινός. **Initium:** ποταμοῦ μέσον κατεῖδον - Τοῦ αὐτοῦ ἀνακρέοντειον χωρὶς ἀνακλωμένων πρὸς τινὰ ἐρῶντα παρθένου κατὰ ἀλφάβητον. **Initium:** ἄγαμμι μόνον ὄρῶν σε.

In pag. 54. v. 23. sic emenda Βηθλεέμ. 63. 27. Ἱερουσαλήμ. 65. 69. βρέφους. 85. 53. ἡμέρωσ. 96. 80. τό. 100. 80. σχίσεν. *ibid.* 86. νεῦσε. 101. 93. χαλ. . . 121. 116. φανέντος. 607. in adn. phil. v. 14. lege *effugientes*. 618. 19. Theodosium.

ANACREONTICORUM
SANCTI SOPHRONII

SOLUTA EDITORIS INTERPRETATIO.

I.

IN DEIPARAE ADNUNTIATIONEM.

(Sirloti)

A spiritu Dei
Ad apostolos accedente,
Igneam mihi praebe,
Maria, obsecro, linguam.
Mortali nam dicere
Arduum est linguae,
Tuum partum, o Dei mater,
Divinitus conspectum hominibus.
Creator Deus existentia
Sapienter condidit universa,
Quo divinorum bonorum
Aeternum creatura particeps foret.
Quare potentibus manibus,
Accepto ex humo pulvere,
Humanum genus condidit
Amplis afficiens donis.
Virginis Mariae nationes orbis
Venerandum partum celebrate cun-
Tota mortalium progenies (ciae.
Inclyto Mariae conceptui
Melos sacratum concinat.
Super terram autem regem posuit
Adamum parentem hominum,
Ut cunctis imperitaret
Terrestribus creatoris operibus.
Sancte vero Adamo viventi
Detestabilis invidit daemon,
Ideo ipsum draco interfecit
Deceptionis ense vibrans.
Caliginem autem in praecordiis
Mortalium aleus propago,
Rursus in terram procumbit
Mortis exitio concidens.
At Deus isthaec conspicuus
Misericordiae scatens opibus,
Gnatum tanquam hominem mittit,
Ut ipsos homines servaret.

Omnibus pereuntibus opera daemonis,
Pater verbum filium dedit adiutorem.
Satana mortales laedente,
Deus filium praebuit
Ut opem iniuria affectis ferret.
Atque sacrum ministrum misit
Gabrielem in sacrum oppidum,
Quod quidem vocitant Nazareth,
Ad Mariam castum florem.
Inclytus nuncius Dei
Tum virginem est allocutus,
Maria purissima, ave,
Tecum sit ipse Deus.
Sermonem Angeli puella
Puris praecordiis excipiens,
Cogitabat optima quale
Eloquium esset Deum tuentis.
Mariam rursus minister
Dulcibus sermonibus est affatus:
Maria, timorem pelle,
Nam in Deo gratiam invenisti.
Deus, o Virgo, tuam praefigurans car-
nem,
Rubum incombustum ostendit vati.
Praemonstrans Deus carnem,
O Maria, tuam, ostendebat
Rubum inflagratum prophetae.
Mentem divinam sortita
Prolem divinitus paries,
Prolem, quam vocas Iesum,
Quia populum servabit.
Admirandum inter mortales puerum
Tunc virgo alloquuta est,
Unde erit mihi hoc
Nuptialibus sine toris?
Ipse vero virgini dixit:
Sanctus Dei spiritus

Maxima cum virtute
 In te, o inclyta, descendet.
 Facultate ex Deo accepta,
 Sobolem absque semine paries,
 Ideo ipsum Dei filium
 Vocitabit gens mortalis.
 Cherubim, Maria celeberrima, sola
 Terrestribus ex hominibus accepisti
 Ex toto mortali genere, (decus.
 Maria, honorem Cherubim
 Sancte adeptā es sola.
 Tuis ex membris orto
 Deus thronum praebebit,
 Thronum Iessidae parentis
 Ut Iacob domum regat.
 Prudens deinceps puella
 Denuo nuncium allocuta est:
 De me Dei ancilla
 Secundum tuum sermonem fiat.
 Ut, virgine relicta,
 Ad polum minister volavit,
 Tum virginis apparuit
 Mariae optimus tumor.
 Quem polus latiterminus non cepit intus,
 Tua cepit, o eurynoe, alvus optima.
 Polus non cepit Dei,
 Maria, verbum; tua vero
 Casta excepit matrix.
 Clandestinis puellam toris
 Novam gravidinē fecisse
 Ille sapiens opinatus Ioseph;
 Clam extrudere volebat.
 Amicus enim erat aequitatis,
 Unde nec puellam coarguit;
 Mortis volens violentae
 Mariae fugam praebere.
 Vilia mentem cogitanti
 Dulcis accessit somnus,
 Tunc quoque minister Dei
 In somniis dicebat iusto:
 Vituperio ex mente repulso,
 Mariam ducas coniugem,
 De Spiritu namque ista
 Sancto infantem pariet.
 Vituperio vero statim abiecto,
 Mariam in aedes ducit,
 Ut virginem servaret
 Innuptam vocans uxorem.
 Ventre divinice orbem portas,
 Mundiparae sapientiae vectrix exi-
 stens.

Ilibus parentem mundi
 Maria ferens, mundum
 Ilibus gloriosis portas.

II.

IN CHRISTI DOMINI NATIVITATEM.

Infunde mihi Dei spiritum,
 Maria, iterum tuis precibus,
 Ut sobolem etiam digne
 Tuam divinam celebrem.
 Imperator iussit Caesar
 Totius orbis mortales,
 Ad urbem patriam profectos,
 Quam citius describi.
 Quare sponsam intactam
 Mariam, quae nondum pepererat,
 Inclytus consocians Ioseph
 In Bethleem processit.
 Loco enim uterque oriundus
 Uno, una stirpe atque urbe,
 Omnia ex Davide sancto
 Qui rex fuit et propheta.
 Mariae felix partus omnia salvat.
 Mortalium sospitum redemptionem
 Mariae inclytus partus (cano.
 Conspicue omnia salvat.
 Hominum redemptionem canto.
 Dicam enim filium Dei
 In Bethleem manifestatum,
 Dicam leges parentis,
 Quae naturae leges nescit.
 Mire cuncta ante tempora
 Verbum ex Deo natum est;
 Cum Patre namque aeterno
 Filius extitit coaeternus.
 Mire autem nunc est natus
 Iterum ex impolluta virgine,
 Temporum omnium conditor
 In tempore iterum est genitus.
 Divine olim processit
 E Deo patre minime se minuente;
 Homo vero nunc apparuit,
 Mortali virgine pariente.
 Deipara Maria nunc pariente,
 Nunc mortalium celebri laetitiam.
 Maria Deum parturiente,
 Miro partu in lucem edito,
 Mortalium gaudia canto.
 Sacrae Dei naturae
 Hominum mortalem naturam

Inseparabiliter uniens,
 Utrumque existens processit.
 Fortis vitavil confusionem,
 Et individuus remansit,
 Unde in duobus apparuit
 Naturis duplex existens.
 Verbum et omnium Deus
 Mortalis fieri dignatur,
 Ut mortales lapsos
 Genitori Deo coniungat.
 Mediator ipse venit Christus
 Patris stirpisque mortalis;
 Namque mortalis naturae
 Curator Deus cognoscitur.
 Super terram creatore omnibus mani-
 festato,
 Ex horribili errato orbis est liberatus.
 Super terram Deo prodeunte,
 E pessimis peccatis
 Fugit mortalium genus.
 Unde merito genitricem
 Dei matrem dicam,
 Quia nunc Deum parit
 Hominum naturae consociatum.
 Novum, amici, miraculum
 Quod virgo parturit,
 Quod virgo etiam permanet,
 Posteaquam pepererit.
 Ideo inclytus propheta
 Nubem vocavit levem,
 Quia absque humano semine
 Rationalem genuit imbrem.
 Praevidens iterum propheta
 Mariam dixit innuptam,
 Librum non scriptum ac novum,
 Scriptum manu non mortali.
 Placitis pietatis nunc manifestatis,
 Homicidae fraudis perit daemon.
 Placitis Dei manifestatis,
 Fraudum princeps daemon
 Perit, qui mortales interfecerat.
 Absque sordida voluptate
 Cum virgo peperisset, filium
 In praesepe posuit animalium,
 Totius humani generis altorem.
 E sapientia enim depulsam
 Mortalium stirpem, Dei
 Sapientia rursus salvat,
 Rationales efficiens mortales
 Tum, caelo derelicto,
 Exercitus angelorum descendit,

Et super terram choreas
 Sacris nectebant hymnis.
 Vere, dicebant, apparuit:
 Gloria in caelis sit regnanti,
 Et in terra pax omnino
 Voluntati humani generis.
 Angelici exercitus hymnum canto,
 Dominici natalis miraculum veneror.
 Natalis Dei miraculum
 Iugiter veneratus,
 Melos angelorum cano.
 Ast vigiliis pastoribus
 Inter greges ibi agentibus,
 Nocturno adstans tempore,
 Dixit angelus Dei:
 Gaudium mortalibus adnuntio;
 Procul omnis esto timor,
 Audite; Christus nuper
 Vobis natus est in Bethleem.
 Manantes sudoris guttulis
 Ob gressum concitatum,
 Linteis in praesepe opertum
 Adspicietis divinum parvulum.
 Desertis montibus relictis,
 Pastores cito decurrentes
 Infantem in antro invenerunt
 Cum Maria genitrice.
 Sanctis ovium pastoribus consociati
 Festinate ad praesepe, quod Deum ex-
 Sanctis una cum pastoribus cepit.
 Ad antrum, Dei diversorium
 Sanctum, omnes festinate.

III.

IN MAGORUM ADORATIONEM.

Iustorum Magorum
 Iter pium cano,
 Lynam enim meam excitant
 E Perside profecti.
 Infans siquidem unicus natus est
 Mariae, rex omnium,
 In Bethleem maxima
 Urbe prolis Iudae.
 Filius erat Antipatri
 Qui tum Hebraeis imperabat,
 Quique ex Asealone egressus
 Praeter leges regnabat.
 Festinantes tunc prodierunt
 Unde sol praelucet oriens,
 Et Hierusalem sunt ingressi

Praestantissimi Magorum.
 Ad Christum recens natum, donis accep-
 ptis,
 Stellam cum Magis orbis sequatur.
 Ad Christum nunc omnes
 Una cum Magis properamus,
 Novam stellam intuentes.
 Dicebant autem civibus:
 Ubinam est, o cives,
 Rex qui nuper natus est
 E sancta Iudae stirpe?
 In sacra enim nutrice
 Eius stellam inspicientes,
 Tanquam servi obsequium ei
 Sanctum venimus oblaturi.
 At furiosum regionis regem,
 Omnia Magorum edoctum,
 Civibus una cum pessimis
 Atrax perturbatio habebat.
 Et divinae scripturae doctoribus
 Cum sacerdotibus convocatis,
 Quaerebat ubi Christus
 Natus esset humanatus.
 Praestantes Magos beatos dicam,
 Quia fidem ante omnes gentes sunt
 Sanctos dicam Magos (amplexi.
 Quia fidem hi invenerunt
 Sanctam ante omnes gentes.
 Sacerdotes statim responderunt:
 In Bethleem oppidulo
 Tribus inelytae Iudae,
 Ita enim scribit propheta.
 Clam autem rex vafer,
 Tum Magis advocatis,
 Quaesivit accurate ab illis
 Tempus quo stella apparuit.
 Dicebat enim dolos meditans
 Ad Bethleem eos praemittens,
 Cito, dilecti, quaerite
 De puero profecti.
 Eo autem viso, prorsus
 Me sedulo certiozem facite,
 Ut et ipse statim veniens
 Cervicem regi flectam.
 Rex, imprudentia omnes vicisti,
 Quis christicida tam sollers audiri
 Rex, stultum te ostendisti, (potest?
 Quia Christum ipse putabas
 Invitum dolo interficere.
 Mandatis corde receptis
 Iniquarum regis nugarum,

Relicta Hierusalem,
 In Bethleem venerunt.
 Novus at stellae splendor,
 Quem in patria observaverant,
 Conspicue eos praecedebat
 Usque ad parvuli habitaculum.
 Quare maxima laetitia
 Affecti sunt videntes splendorem,
 Et domum ingressi
 Cum matre Christum viderunt.
 Ad pedes Dei provoluti
 Haec ei dona obtulerunt,
 Thus, pulchrumque aurum,
 Patriae odores erat tertium
 Samariae spolia, vim Damasci
 Antequam genitores vocaret, Chri-
 stus cepit.
 Adhuc puer Christus
 Vim cepit Damasci
 Cum opibus Samariticis.
 Torrentis instar regem effugere
 In somniis Magi edocti,
 Statim in patriam sunt regressi
 Aliud iter ingressi.
 Exercitus divini dux
 In somniis dixit Ioseph:
 Accepto infante cum matre,
 In terram fuge Nili.
 Quam primum enim Antipatri
 Filius illum insequetur,
 Ut miser ipsum perdat
 Inviso ense prehensum.
 Lactantem tum cito
 Infantem e somno excitans,
 Una cum genitrice
 Ad Nilum venit fugiens.
 Stupor cor meum percellit,
 Quod Deus hominum iram fugiat.
 Cor meum involvitur
 Ingenti stupore, quod Christus
 Iram fugit tyranni.
 Pharaon pessimus alter
 Rex ille sese ostendit,
 Iratus Magis divis
 In patriam redeuntibus.
 Diro tum omnes iussit
 Infantes ense interfici,
 Quotquot Bethleem nati erant
 Ex quo apparuerat stella.
 Tunc vere prophetae
 Verba exitum obtinuerunt,

Quae Helciae Dei contemplator
 Filius in libro scripsit.
 Clamor in Rhama prodiit
 Rhachel lugubriter flente
 Filios, et quia non erant
 Incessanter lacrimante.
 Infantium martyrium honorate omnes,
 Ut Christum, dilecti, misericordem
 experiamur.
 Infantium recolimus certamina
 Sancta, ut et nobis
 Deum misericordem reddant.

IV.

IN OCCURSUM DOMINI.

E Bethleem advenio
 Cum virgine puerpera
 Infantem ulnis gerente
 Ad sanctam domum Dei.
 Librum adfer, o Luca,
 Ferto citharam propheta,
 Ut nato iam Christo
 Duplex melos offeram.
 Nam genitori aequalis est
 Deus e Dei manu;
 Aequalis denuo genitrici,
 Mortalis nam è mortali apparuit.
 Quare unitum vocabo
 Inconfuse manifestatum,
 Duas enim naturas perfectas
 Post unionem observo.
 Ad Deum, ad Patrem Christum venit,
 Dominicis praecurrere festinamus
 gressibus.
 Quia Christus ad genitorem
 Deum, ut infans procedit,
 Praecurrere festinate omnes.
 At de more peracto
 Sancti puerperii tempore,
 Utpote Mosis iubet
 Lex sancti prophetae,
 Divum infantem genitores
 Hierusalem intulerunt
 Hominem veluti, Deo oblaturi,
 Qui semper una est cum Deo.
 Divina enim obtinebat lex,
 Quod omnis mas aperiens
 Castissimas nativitatis portas,
 Deo offerendus esset;
 Et victimam simul praesentari

Par turturum iubebat;
 A pauperibus vero, pullos
 Columbibus natos.
 Christus liberationem omnibus tribu-
 ens,
 Mosaicorum legalium onus abstulit.
 Ut liberum faceret
 A lege hominum genus,
 Servus legis apparuit.
 Sacerdos tum quidam incolebat
 Hierusalem in urbe,
 Symeon magnus propheta
 Gestans Dei spiritum.
 Potentiam merito venerabatur
 Divinam in sancta mente,
 Consolationem iste gentis
 Israel expectabat videre.
 Promissione divina
 Spiritus sanctus sponderat,
 Ipsum non interiturum
 Antequam Dei filium videret.
 Repente e domo exiit
 Et templum ingressus est sacrum,
 Impellebatur enim a Spiritu sancto
 Ut Christum ipsum inveniret.
 Lex mosaica nunc absolvitur,
 Quia Christus apparens finem prae-
 Legem genitores adimplentes (buit.
 Sacerdoti puerum obtulerunt,
 Et ille excepit impigre
 Deum manibus iustis.
 Nova miracula intuens
 Nemini antehac visa,
 In altum fixis oculis
 Dicebat infantis Patri:
 Deus, me tuum servum
 Secundum verbum tuum
 Dimitte in pace,
 Quia salutare tuum vidi.
 Conspicue enim ipsum omnibus
 Visibile prae buisti hominibus,
 Ad lucem gentibus revelandam,
 Gloriam vero Israel populo tuo.
 Symeon prae tuis maioribus felix,
 Quia solus Christum manibus exce-
 Verba divini prophetae (pisti.
 Genitoribus admirationem intulerunt.
 Nam ignorabant altitudinem
 Occultam sapientis providentiae.
 Tum Symeon propheta
 Post hos sermones

Protensis manibus puerum porrigens
 Mariae dixit genitrici :
 Puer, Maria, iste
 In salutem est plurium,
 In perniciem ipsius nationis,
 Et in contradictionis signum.
 Et tuam animam, virgo,
 Acutus pertransibit ensis,
 Ut cordium multorum
 Manifestos reddat sermones.
 Iusta pietas omnibus ostenditur,
 Primus, Symeon, cognovisti Chri-
 fama statim pervenit (stum.
 Ad sacram prophetiam Annam,
 Quae filia Phanuel
 Ex Aser erat tribu.
 Longo post tempore ipsa
 Pudica erat vidua,
 Et adstans semper templo
 Deum hymnis propitium faciebat.
 Nullo rumore elato
 Vetulis pedibus adfuit,
 Et Christum manifestavit
 Hierusalem urbis incolis.
 Oblivione reiecta,
 In corde custodi omnia,
 Maria, et puero accepto
 Ad Nazareth proficiscere.
 Maria, et Symeon, et ipse Ioseph
 Cum Anna, salvate omnes nos suppli-
 Maria gloriosa cum Anna, (ces.
 Symeon, Ioseph domine,
 Supplicibus estote praesidium.

V.

IN CHRISTI DOMINI NOSTRI BAPTISMUM.

E dilecto deserto,
 A Iordane sacro,
 Cum Dei praecursore
 Sanctum carmen cantabo.
 Vitam gloriosam agens
 Magnus Dei propheta,
 Puer divinus evasit
 Festinans in inclyta deserta.
 Erat enim e iustis parentibus
 Sacris legibus addictis,
 Quare spiritu divino
 Ex utero impletus est.
 Propterea vinum effugit,
 Et siceræ omnem potum,

Una cum cibus gratis
 Delectantibus mortales.
 Zachariae magni celeberrime fili,
 Poeticis labiis incipe cantum.
 Fili sapientissimi prophetae,
 Sacer Dei propheta,
 Praei versibus sapientibus.
 Optimum autem habebat cibum
 Sine labore semper promptum,
 Esca erant germina,
 Et meliagrii radices.
 Venerandam induebat tunicam
 E pilis camelorum acrium,
 Et lumbos zona
 Coriacea cingebat.
 Divinitus prodiit praeco,
 Praecurrens filio Dei,
 Pater enim eum miserat
 Ut filium indicaret omnibus.
 Misterio nunc praeclaro redeunte,
 Luciferis citharis cantemus hymnos.
 Festo inclyto redeunte,
 Citharis inclytis acceptis,
 Sacros cantemus hymnos.
 Sacram hominibus redemptionem
 In terram afferens venit,
 Lumen clarum apparuit
 Deum pie manifestans.
 In classica enim terra
 Omnia docebat fortiter,
 Mox vero Iudae genitos
 Aquis mundare coepit.
 Loquens populo adstanti
 Monebat aptas semitas
 Quam citius parere
 Adventanti Deo.
 Unde magnam gloriam est adeptus
 Ex omnibus prophetis.
 Idcirco Christum eum esse
 Putabat populus Hebraeorum.
 Undis Deum excipientibus corpora lavit
 Fidelium hominum omnis progenies.
 Aquis Deum excipientibus
 Piorum hominum
 Genus lustravit corpora.
 Haec autem praeco cogitans
 Dicebat populo: quis vobis
 Filiis infelicium viperarum
 Effugere ostendit iram?
 Nil peregrinum ipse facio
 Quod propheta non scripserit,

Me namque dixit vocem
 In deserto clamantem.
 Quare, vos praeursor
 Aquis ego lavo ;
 Quam primum autem adveniet
 Qui me superat potentia.
 Ad huius pedes vero
 Divinos ego provolutus
 Calceorum inclytorum ambigo
 Manu solvere corrigiam.
 Humani generis ut purgaret sordes,
 Aquis Christus rex lavit corpus.
 Generis sordes ut mundaret
 Hominum, Christus veniens
 Aquis lavit corpus.
 Novis aquis iste
 Solus vos mundat,
 Rationalem quemdam ignem profun-
 E Spiritus effluviis. (dens
 Firmum ventilabrum ferens
 Propriam aream purgat,
 Et frumento domi collecto,
 Omnes paleas comburit.
 Tum ipse Christus venit
 Ad suum magnum prophetam,
 Ut semet baptizaret
 In Iordanis fluentis.
 Subterfugiebat vero propheta
 Hoc facere, ego, inquiens,
 Tuarum aquarum indigeo,
 Et tu rex quid ad me venis?
 Hominum errata aqua purgat.
 Aquarum vim purificantem cano.
 Unda purgat hominum
 Pravitates, aquae purissimae
 Vim gloriosam celebro.
 At Christus lux respondit:
 Sinito nunc, hoc facito,
 Nam ita mihi par est
 Iustitiam perficere.
 Manum dexteram protendit
 In Iordane propheta,
 Et trepidans regem lavit
 Qui est omnium expiatio.
 Pater ita conclamavit:
 Filius meus hic est.
 Et Spiritus advolavit
 Supra Christum ceu columba.
 Unus Deus in trinitate evidenter mani-
 festatus est.
 Hunc pie gentes colite omnes.

Unus Deus trinus apparuit
 Pater; Filius, et Spiritus.
 Solum ipsum colimus.

VI.

IN MIRACULUM MAGNI DEI
 ET SALVATORIS NOSTRI IESU CHRISTI
 DE LAZARO.

Morbus atrox detinebat
 Olim Lazarum religiosum,
 Qui frater sapiens erat
 Mariae Marthaeque prudentis
 Utraque soror inclyta
 Statim ad Christum misit
 Qui dicerent, tuus, rex, dilectus
 Difficili morbo vexatur.
 Christus suavis tum respondit:
 Morbus hic non est mortalis.
 Propter me nam aegrotatio,
 Ut clarescat gloria mea.
 Et discipulis ait occulte:
 Filioli, dormit Lazarus,
 Quem ego, utpote amicum,
 E somno veniens excitabo.
 Citharae nostrae praecite Martha
 Et Maria fratris salutem dicenti.
 Citharam, Martha, meam
 Tuque Maria pulsa,
 Fratris nam canticum sonat.
 Isti tamen dictitabant,
 Somnum non mortem putantes,
 Lazarum obdormientem
 Somno rursus excitandum.
 Tum dilectis Christus inquit
 Iterum aperte amicis:
 Prudens Lazarus est mortuus,
 Ad eum statim eamus.
 Sollers cognoscens Martha
 Quod Christus adpropinquabat,
 Occurrit ante castellum
 Talia ei dicens.
 Aedes ad Bethaniae Christus venit
 Vivifica potentia fidem aucturus.
 Vestigia mortis non vidisset
 Frater si hic fuisses,
 Quare nunc et certum habeo,
 Quod volens eum salvabis.
 Frater ex sepulcro exurget
 Tuus, statim Christus inquit.
 Martha tum respondit, puto,
 Adstans, ut haec audivit,

Sonus quando veniet
 Orbicularis anni finis,
 Tunc Lazarus exurget
 Una cum mortuis omnibus.
 Sane, Christus statim inquit,
 Ego nam sum resurrectio;
 Quique fidem tenet meam,
 Mortis laqueos vitabit.
 Venite omnes ad Bethaniam videre
 Christum qui Lazarum liberat e mor-
 Concurramus ad videndum (te.
 Quo Christus ab exitio
 Pergit Lazarum vocare.
 Novi, Martha tunc respondit,
 Quod tu solus Christus es,
 Sola tu Dei soboles,
 Qui ad vitae auxilium venis.
 Affecta novo gaudio
 Raptim domum est regressa,
 Et Mariae ad aures loquitur:
 Magister te accessit.
 Tum citius Maria
 Christo adstitit progressa,
 Cum lacrymis inclamans
 Quae Martha ante dixerat.
 Hebraeorum multitudo
 Consolantium flens convenit,
 Ob lugendum fratrem putantes
 Eam ad sepulcrum accedere.
 Suscitans Christus Lazarum e mortuis,
 Evexit maximum ad fastigium Betha-
 niam.
 Christum magnam tunc castello
 Gloriam attulit, suscitans
 Lazarum iam mortuum.
 At lacrymas inspiciens
 Mariae Christus inquit,
 Ante verba et ipse plorans;
 Ubi mortui est sepulcrum?
 Turba dixit tum circumstans:
 Vide mortuum ut diligit!
 At qui caeco visum dedit,
 Sospitare amicum non valuit?
 Christus tunc cum turba accessit
 Fremens ubi erat sepulcrum:
 Gratias ago patri, dicit,
 Quia de more me exaudisti.
 Clare vero haec sum effatus
 Propter turbas circumstantes,
 Ut cognoscant omnes, quod tu
 Me misisti ut huc venirem.

Ut hominum lacrymis finem imponeret,
 Palam Christus plorat commiserans.
 Ut, tu Christe, finem ponas
 Effusis mortalium lacrymis,
 Lacrymarum fundis rivos.
 Ad sepulcrum mortui veniens
 Iussit, ostium aperiri,
 Martha dixit eum foetere,
 Nam quadriduanus erat.
 Gratum, Christus tum respondit,
 Verbum nonne dixi, virgo,
 Quod si mihi tu credideris,
 Ipsa gloriam Dei videbis?
 Gravem fremitum tunc edit
 Ore clamans glorioso:
 Impigre, Lazare dilecte,
 Eia cito, veni foras.
 Statim foras mortuus gelidus
 Venit fasciis devinctus,
 Christus autem iussit solvi
 Semel morte liberatum.
 Lazare cum Maria tuque Martha
 Mitem nobis Christum efficite.
 Maria, et Martha sapiens,
 Cum Lazaro me Christo
 Ut dilecti conciliate.

VII.

IN DIEM PALMARUM.

Sacrum ante festum sexto
 Die Iesus est profectus,
 Ubi Lazarum demortuum
 Ab exitio salvum fecerat.
 In culmen vero procedens
 Sacrum montis olivarum,
 Duos misit e discipulis
 In Bethphage ita iubens.
 Quam citius advenientes
 In castellum, quod est contra,
 Inde pullum aselli
 Ducite cum matre.
 Idcirco domino clamanti,
 Cur solvitis asellos?
 Respondete, Christus dixit,
 Et continuo vos dimittet.
 Deum timentibus dies venit laetitiae,
 Ferens tristem pavorem Hebraeis cun-
 Christicolis pergrata (ctis.
 Venit dies, at Hebraeis
 Impiissimis terribilis.

Discipuli iussa statim
 Absolverunt filii Dei,
 Nam duxerunt cum matre
 Pullum inscium laboris.
 Pullo iugo non subacto
 Gravi, quo vehit mortales,
 Christum statim posuerunt
 Puris vestibis impositis.
 Et propheta quidam sacer
 Haec praedixerat in libro,
 Filia, namque dixit, Sion
 Prodi, abiecto omni timore.
 Salvans enim te divinitus
 Venit rex ad te mansuetus,
 Insidens aellae pullo,
 Qui caelum vastum habitat.
 Christus ad urbem properat Hierusalem,
 Ut a morte redimat mortales.
 Hierusalem in urbe
 Christus mori subditur
 Propter humanum genus.
 Cives ad Hierusalem
 Et pueri cum senibus,
 Ac turbis peregrinis
 Ad pascha concurrerant.
 Ad urbem cum cognoscent
 Quod Christus properabat,
 Summas tenentes palmas
 Ei celeriter occurrerunt.
 Ramos viridis ulivae
 Quidam habentes properabant,
 Et floridis comis arborum
 Alii trivia sternebant.
 Alta moti religione
 Alii quidem viis asperis
 Expandebant vestes candidas,
 Qua erat Christo transeundum.
 Ramos virides arborum habentes,
 Eia, viri, cito ite obviam Christo.
 Tenens ramos manibus
 Virentes obviam Christo
 Occurrit genus hominum.
 Cives omnesque advenae
 Cum apostolis Christum
 Ad vias clivi olivarum
 Adventantem conspicientes,
 Novum hymnum ei obtulerunt
 Perargute clamitantes:
 Regi filio Davidis
 In altissimis sit gloria.
 Qui in Dei inclyto nomine
 Venit, benedictus.
 Et beata Davidis iterum
 Quae venit potentia patris.
 Statim turbae hymnum praeclarum
 Sacerdotes audientes
 Cum apostolis clamantis,
 Dei filium sunt allocuti.
 Munda pro vestibis ostendamus corda,
 Ut Christus facile domum ingrediatur.
 Ea quae turbae proferunt
 Cum tuis, domine, discipulis,
 Iube ne dicant amplius,
 Clamant enim res elatas.
 Ibi Christus tum respondit,
 Improbi, vera loquor,
 Si quos dicitis reprimam,
 Muti lapides loquentur.
 Tunc est commota civitas
 Cum portas ingrediebantur:
 Tum, quis, adstanti aiebat,
 Quis est, iste, eia fare?
 Qui adposite respondit:
 Est qui venit rex Iesus
 Ille propheta galilaeus,
 E Nazareth progenitus.
 Lugete nati odiosae synagogae,
 Christus enim gentes magni facit.
 Gemit filius Israelis,
 Qui legis umbram colit,
 Quia Christus gentes aestimat.
 Ad coruseum accesserunt
 Templum Christo venientia
 Caeci, claudi, et manus aridi,
 Cunctisque valetudinem restituit.
 Tristes autem sacerdotes
 Facinora Christi scientes,
 Suavemque hymnum infantium,
 Templi in medio denuntiarunt.
 Insane tumultuantes
 Dicebant omnium regi:
 Audis quae dicunt infantes?
 Et, nae, Christus respondebat.
 Verba nondum in scripturis
 Edocentibus legistis,
 Os ad laudem infantium
 Adaperies lactantium?
 Oribus ex innocuis cantica Christo
 Infantium canentium omnis homo di-
 Nos etiam plenis vocibus (cat.
 Infantium Christo carorum
 Semper hymnum offeramus.

VIII.

IN MYSTICAM ET DIVINAM COENAM
SALVATORIS CHRISTI.

Age me, lyra divina,
Ad coenam nunc divinam,
Ut de mensa mystica
Cum Domino participem.
Licet enim celebrare
Christi nunc robur divinum,
Et symbolicae finem legis
A Moyse conscriptae.
In foecundo olivarum
Monte filius Dei cum esset,
Sanctis ait discipulis
Praedicens futura Dominus.
Hoc praeceptum tenete
Quod manifeste doceo,
Quia duobus post diebus
Legis pascha instat.
Omnes ad agni coenam divini
Admodum puris properate cordibus.
Me vero ob tristem invidiam
Filium hominis capientes
Plebs, cives, sacerdotes
Duris oppriment flagellis.
Verbis invidis lacessent
Faciemque sputis obruent,
Furentesque cum Pilato
Interficient crucis morte.
Ast ego mortis vincula
Portasque simul frangens
Triduanus, Adam sumpto
E mortuis resurgam.
Sacrum Christus exhibet convivium,
Mosaicarum ovium abrogata coena.
Ut vero legem impleam
Quam quondam ego tuli,
I nunc ad urbem, Petre,
Una cum Salomes filio.
Prope urbem accedentibus
Occurret adolescens
Vas humeris deportans
Dulci plenum aqua.
Validorum huius pedum
Vestigia persequentes,
In ea insistite via
Quousque ille perveniet.
Domus dicetis domino
Quod dixi: quae est domus,

Quo venientes ego pascha
Cum meis edam discipulis?
A Christi divina coena propellite
Cito execrandum et proditorem Iu-
Voluntatem ille intelligens (dam.
Meam, statim ostendet
Coenaculum, ubi citius
Sacram parate coenam.
Discipuli his auditis
Ad urbem properarunt;
Quae ait Christus invenere,
Quae Christus ait fecere.
Deus inde cum discipulis
Idonea sub hora,
In splendenter venit domum
Legi finem imponens.
Agnum Moysis manducans
Agnus Dei genitoris,
Legis agnum veteris
Ipsum omnium portentum posuit.
Hominum qui summe diligit Chri-
stum
Coenam illius comedit impune.
Ipsae agnum redemptorem
Hominum generi praebuit,
In coena mystica
Propriam figurans mortem.
Dein coena coronata
Cum dominus surrexisset,
In pelvim fundit aquam,
Sanctis vestibibus depositis.
Discipulorum pedes
Sanctis lavit manibus,
Hosque postea abstersit
Linteo quod tenebat.
Exemplo dato mortalibus
Humilitatis contra superbiam,
Ad mensam est regressus
Suis vestibibus indutus.
Me quoque, Christe, mundabis
Divinis manibus cuncta lavans.
Lux mundi, accepto pane
Mystis aiens distribuit.
Manducate corpus meum
In peccatorum veniam.
Iucundoque mixto calice
Illum ipsis dedit dicens:
Bibite meum sanguinem
Qui peccata remittit.
Voce elata ad genitorem,
Deum hymnis celebrarunt,

Et ad clivum olivarum
 Concinentes perrexerunt.
 O amor, o dilectio propter quam Christi-
 stus
 Carnem propriam hominibus escam
 dedit!

IX.

IN SANCTUM PAULUM APOSTOLUM.

Virtutum apis, Paule,
 Me duc ad tua alvearia,
 Ut tuo melle collecto
 Sancti cibi particeps fiam.
 Rex carminum, propheta,
 Praebe citharam, ut pulsem
 Ad principem virtutum
 Digno cantu celebrandum.
 Ex Habraam stirpe nascitur
 Insignis domini famulus,
 Et Cilicum Tarsus alit
 Paulum in terris visum.
 Vestigiis ab infantia
 Sanctae gentis incedens,
 Suam reliquit patriam
 Proavis urbem inclytam,
 Radix piorum hominum tu es, Paule;
 In terra nam durissima produxisti
 Alacriter discebat (germina.
 Sacra parentum scripta
 In urbe Hierosolyma
 Ex ore sapientum.
 Sanctis imbutus legibus,
 Acer erat pharisaeus,
 Quare ceteris praestabat
 Deum pie colentibus.
 Inde iustorum lares
 Cunctos duriter vastabat,
 Et sanctos urbis incolas
 Trahebat occidendos.
 O mentem, o furorem quo agebatur
 Paulus!
 Nam sapientum gregem omnem in-
 Sanctam fidem destruebat (terciebat.
 Quippe furens persecutor,
 Et perlustrans civitates
 Puniebat sanctos omnes.
 Exitialia mandata
 A praesidibus nequam sumpsit,
 Ut adduceret devictos
 Sanctos quos Damascus aluit.

Verbum caelitus prospiciens
 Nutu caelum omne movens,
 Coruscante luce summa,
 Statim Paulum mutavit.
 In meridie vero splendens,
 Oculorum luce erepta,
 Humi Paulum proiecit,
 Humi perperam furentem.
 Christus omnium dominus cum geni-
 tore
 Paulum ex adversario servum fecit.
 Cum percussor vellet Iesus
 Ut percussus eum cognosceret,
 Mansuete est allocutus
 Humi Paulum delapsum.
 Mirabuntur te christicolae,
 Saule, qui nunc me persequeris.
 Et respondens dicit Saulus:
 Fare age, tu quis es?
 Voce magna rursus Deus
 Ait Saulo loquenti,
 Iesus ego, dicens, sum
 Ortus in Nazareth oppidulo.
 Rursus autem, qui fert omnia;
 Ego sum quem tu persequeris.
 Contra stimulos erectos,
 Calcitrare durum est.
 Densarum tenebrarum plene Paule,
 Dic unde fulgens omnibus splendescis?
 Obtenebratis oculis,
 In civitatem abi,
 Ubi rursus tibi dicam,
 Quae te, Paule, decet facere.
 Te videbunt enim gentes
 Edocentem lucem Dei,
 Tu redargues Israellem
 Incredulam nationem.
 Tunc vero sentiens Saulus
 Se ab ipso Christo trahi,
 Sodales manu eum ducentes
 Uti caecus sequebatur.
 At Christus cum in somnis
 Diluculo apparuisset,
 Ananiam virum sanctum
 Ad Saulum statim misit.
 Tenebras Paulus reddidit luciferas,
 Ut hominum densam tolleret caligi-
 Ananias tremendis verbis (nem.
 Cedens, ad persecutorem
 Venit lucem allaturus
 Binis oculis utramque.

Densis tenebris disiectis,
 Superbiaque cordis, Paulus
 Lavacro sancto accepto,
 Gratia Dei est cumulatus.
 Conviciis Hebraeorum
 Cunctis strenue calcatis,
 Confundebat triste genus
 Trinitatem docens homines.
 Immortali luce, Paule, repletus es;
 Taedis luciferis cum omnibus cer-
 tas.

X.

IN CERTAMINA SANCTI PAULI APOSTOLI

Sacra lyra, age me rursus
 Ad Paulum iter facientem,
 Ut continua certamina
 Possim apte celebrare.
 Custodiebat rex Aretas
 Damascum urbem, ut Paulum
 Miraculum fidelium
 Interiret prehensum.
 At Domini discipuli,
 Praecognita Aetae mente,
 Quod vellent, qui Deum vidit
 Occidere Hebraeis gratificans,
 Per sportulam demittunt
 Altissimis e moeniis,
 Media nocte occultantes
 Recens Paulum fidelem.
 Splendorem religionis gentibus adfe-
 rens,
 Fulgur coruscans, Paule, apparuisti.
 Inde ad urbes est profectus
 Arabum et Syrorum Paulus,
 Homicidam Aretam fugiens,
 Furemque malum vitans.
 Cupiens orbem depurgare
 Ab erroribus fonestis,
 Totum orbem peragravit
 Mundans hominum progeniem.
 Aspexit Deum Deo
 Natum oculis purissimis,
 Perrexitque ad tertium caelum
 Ad sapientiam Dei discendam.
 O caelestis sporta, quomodo es demis-
 sus,
 Aut escam unde invenisti talem?
 Illinc autem ad sanctum venit
 Paradisum, ubi hominibus

Loquentibus humane
 Infanda verba audivit.
 Ac divinitus inspiratus,
 Hierusalem est profectus,
 Petram cupiens invisere
 Apostolorum principem.
 Sermonesque ambagiosos,
 Denuo in lae nepotum
 In urbe Hierosolyma
 Divinis redarguit verbis.
 Furibundi iosanientes
 Hebraicae gentis principes
 Paulum cupiunt interimere,
 Ipsos scilicet redarguentem.
 Dona ab immortali Deo, Paule, relata
 Peregrinibus cunctis hominibus es lar-
 gitus.
 Luctum omnium Christianorum
 Demulcebat Paulus loquens,
 Per orbem nam docebat
 Fidem quam olim persequabatur.
 In terra peregrina hospitem
 Tarsum statim dimiserunt,
 Ut ne ipsum deprehensum
 Turpe genus interficeret.
 Inde Tarum profectus est
 Barnabas ut Paulum duceret
 Ad edocendos Syros
 Quo Christum pie colerent.
 Manifeste omnes docebat
 Pie Deum adorandum,
 Patrem, Filiumque, Spiritum,
 Solum omnium dominatorem.
 Decus inspicies, quod Paulo attribuit
 Deus, nunc divinitus tripudio.
 Instar annis descendens
 Irrigantis omnem terram,
 Taliter egit Paulus
 Perlustrans gentes omnes.
 Doctus est sapientiam Dei
 Ut Dei fidem praedicaret,
 Quare gentes eloquendo
 Omnes ad Deum allexit.
 Ad hoc enim missus fuit
 A sapiente providentia
 Quando cum Simone Petro
 Sortem partem est sortitus.
 Sumpsit Paulus omnes gentes
 A virgine concedente,
 Petrusque prudentissimus
 Consanguineos Hebraeos.

Sub Patmo . . heic editus est
 Dei filius naturae legibus . .
 Sanctis relictis locis
 Ad regionem Asiae venit.
 Deum ergo tonitru genitum beatum di-
 Quia Dei genitricis filius evasit. (cam,
 Vi divina praeditus
 Ad urbem venit Ephesum,
 Quam improba Diana
 Foedo errore detinebat.
 At protenta forti manu
 Templum erroris evertit,
 Et ex Asia simulacrum
 Ut ignivomus fugavit.
 Stillansque ex ore rorem
 Caelestium sermonum,
 Flammas daemonum devicit,
 Genusque hominum servavit.
 Fertilis Asiae canam redemptionem,
 Theologi potentia, glorias colligens.

XII.

IN SANCTUM PROTOMARTYREM
STEPHANUM.

Cano Stephani gloriosi
 Virtutum certamen,
 Cum apostolis agmen martyrum
 Choreas agere advocabo.
 Cum apostolis nam iste
 Militavit propter Deum,
 Primus autem inter martyres
 Vinxit tempora coronis.
 Ideo Stephani diserte
 Gloriam duplicem cantabo,
 Quia et apostolis adiungitur,
 Et praefulget inter martyres.
 Ideo ipsi Dei famulo
 Adflato numine divino
 Absque mora primas dedit
 Sanctus chorus apostolorum.
 Stephani certamina quicumque canit
 Mentem laetitia sentit saturatam.
 Gratia amabili repletus
 Et robore praecellens
 Stephanus coram populo
 Portenta innumera patrabat.
 Invidia tristi perciti
 Hebraeorum quidam feri
 De dogmatibus cum Stephano
 Disceptare convenerunt.

Erat enim gens furiosa,
 Agmen daemonum malorum
 Libyae et Alexandriae,
 Asiaeque et Ciliciae.
 Saepe sermones martyr
 E sapienti corde fulgurans,
 Disperdebat hostium ambages
 Ceu ventus flando nubes.
 Stephano divino nectam coronas
 E stili calycibus flores decerpens.
 Sanctis Stephani sermonibus
 Manus victas statim dantes,
 Contra ipsum produxerunt
 Quosdam homines mendaces.
 Contra Deum avorum,
 Contra Moysen divinum
 Asserebant contumelias
 Audisse e Stephani sapientia.
 Magna vi tum conclamantes,
 Dolosam gentem incitantes,
 Et perversos sacerdotes,
 Statim Stephanum comprehenderunt.
 Et insaniter fureptes,
 Dei familiarem in ius traxerunt
 Iniquissimi consessus
 Cum testibus falsissimis.
 Stephanus, augustum nomen est tibi
 inditum,
 Eo quod pietatis stemmata gestas.
 Aequae menti vale dicto
 A sancto audisse aiebant,
 Quod Christus dixit templum
 Solomonis eversurum.
 Novamque Israeli daturum.
 Legem, mandata, praecepta,
 Omnia Mosis mutaturum,
 Quippe stulte constituta.
 Universus autem populus
 Cum pastoribus est deceptus,
 Falsos testes auditos
 Sancto Stephano obiiciebant.
 Eius faciem inspiciebant,
 Divine coruscantem,
 Purus enim vultus Stephani
 Gratia angelica nitebat.
 Inter sanctos primum te, Stephane,
 canam,
 Quia Christi cruciatus primus su-
 histi.
 Tumultu perturbatus
 Sacerdos omnium princeps

Criminationes improbas
 Iussit Stephanum dissolvere.
 At facundum os aperiens
 Expedite dixit Stephanus,
 Mosen dixisse Christum
 Finem legis suae futurum.
 Quod quidem vos nescientes
 Deum adversum vobis redditis;
 Ideo Christum, vestris pares
 Patribus, impie mactastis.
 Tum divino impulsu spiritu,
 Sublatis in caelum oculis,
 Christum ipsum vidit heros
 Ad patris dexteram sedentem.
 Martyrum catervae princeps evasit
 Pietatis ergo, fiduciaeque causa.
 Manifestans autem omnibus
 Caelos iam esse apertos,
 Et videre regem Christum
 Ad Patris dexteram sedentem;
 Ira immiti sunt accensi,
 Circumstantes contra martyrem,
 Unde in eum impetu facto,
 Nimbo lapidum obruerunt.
 Orabat autem, martyr
 Peccatum furiosum
 Ut eius interfectoribus
 Deus remitteret clementer.
 Tum susurrans, Christe, dixit
 Nunc meum excipe spiritum:
 Inclinansque humi genua
 Misit animam ad caelum.
 Stephane Christifere, Christum meis
 Peccatis supplicans redde clementem.

XIII.

EIUSDEM IN SANCTAM PROTOMARTYREM
 THECLAM.

Ex apibus loquacibus
 Atque e puris alvearibus
 Date mihi mel carpendum
 Sancti Domini prophetae.
 Nullam siquidem consequitur
 Gloriam, qui mortali lyra
 Canit certamina sublimia,
 Et praesertim mitis Theclae.
 Aeterni filiam Dei
 Comitetur carmen purum,
 Ut sponsam simul et virginem
 Queat, o virgo, celebrare.

Eia cito choreas agite
 Pueri casti cum puellis,
 Namque venit sanctus Spiritus
 Melos sonorum ferens.
 Virgines sacrae, thalamum sponsae
 Aeternis coronis exornate Theclae.
 Deus omnia commiserans
 In confusionem lapsa,
 Salutarem misit filium
 Humana carne indutum.
 Omnia sancte cum salvasset
 Rursum rediit in caelos;
 Et ad dextram genitoris
 Simul in throno consedit.
 Deum utpote Dei natum
 Sapiens Paulus docebat
 Homines Iesum venerari,
 Atque vitam sanctam agere.
 Utero ab innupto Christus est genitus,
 Ideo, Thecla, virginitatem dilexisti.
 Sacros Pauli sermones
 Ab elegantibus fenestris
 Diu cum audisset Thecla,
 Fidem sanctam est amplexa.
 Et incensa ingenti amore
 Erga castum filium Dei,
 Opes deserit immensas
 Cum sua simul genitrice.
 Summas opes atque gradus,
 Et Thamyryn odit Thecla,
 Cui dotem locupletem
 Manus addixerat materna.
 At Thamyris in virginem
 Incitatus ira inmani,
 Omnia verbis fraudulentis
 Dixit legem moderanti.
 Manus libidinis impetuosae effugiens,
 Virginitatis firmum exemplum dedi-
 sti.

Infirmam legem praeses,
 Et iustitiam violavit,
 Studens Thamyryn fovere
 Opes dotis extollendo.
 Peregrinam legem civibus
 Statim praebuit conspiciendam:
 Igne Theclam condemnavit
 Propter vitae castitatem.
 At tum dominus demittens
 Imbrem illico copiosum,
 Illaesam servavit sponsam
 Pyram flammeam extinguens.

Ast flammis iam evasa
 Ad Syriae venit urbem,
 Quae inclyti Seleuci
 Nomen inditum habebat.
 Nullius momenti rebus Thecla relictis,
 Angelorum propria praemia carpsit.
 Venusti exhibe Theclae
 Gratiam vultus est furatus
 Quidam juvenis, cui nomen
 Alexandri fortis erat.
 Scelestus in puellam arsit,
 Amorem invisum prodens,
 Et puellam est osculatus.
 Media urbe progredientem.
 Ast timorem Thecla pavidum
 Longe a corde cum eiecisset,
 Humi sarta eius detrusit,
 Chlamydemque laceravit.
 Ob dedecus tristissimum
 Et cupidinem incensam
 Dolens iudici suasit.
 Firmam virginem domare.
 Virginitatis praestans sibi comparare
 Praemium pueris puellisque suasit.
 In theatrum lacrymosum
 Puellam pertraxerunt
 Ut feris esca fiat leonibus
 Atque vitalis marinis.
 Saevam mortem rursus Thecla
 Cum divinitus evasisset,
 Taurorum loris duris:
 Ut necarent adligarunt.
 Tum, infirmis loris ruptis,
 Deus puellam liberavit:
 Theclae prosperum eventum
 Solis fortibus concedit.
 A prioribus certaminibus statim ad alia
 Validiora certamina Thecla festina-
 vit.
 Semper clementem Christum sponsum
 tuis
 Precibus redde, gloriosa Thecla.

XIV.

IN EXCIDIUM SANCTAE URBIS
 A PERSIS CAPTAE.

Sancta Dei civitas

.....
Cetera desunt.

XV.

IN SEIPSUM SIVE IN PRODIGUM.

.....
Desunt omnia.

XVI.

IN SANCTOS MARTYRES AEGYPTIOS.

.....
Deest initium.

Iusti sanguinis fluentum
 Helias prior; ambo namque
 Gladio capite privantur.
 Dedecus pravi erroris
 Strenue sanctis evitantibus
 Sanctas praebuit coronas
 Deus dignas certaminibus.
 Mortales cuncti, e loculo benefico
 Martyrum divina carpite dona.
 Bona quae fundit maxima
 Sanctorum inclytus locus,
 Mortales, carpite cuncti.

XVII.

IN NARSETEM EPISCOPUM ASCALONIS
 ET DE DOGMATIBUS.

Age cito mentalem lyram
 Mihi percutite, o civis,
 Ut iucundum melos dicam
 Sapientem patrem celebrans.
 Vitam omnem ego exponam,
 Patriam; clarum genitorem,
 Urbem, quam nunc moderatur
 Dei benigna providentia.
 Thomas quidem fuit genitor
 Vir omnimode beatus,
 Et urbs Asiae Narsestem
 Optimum aluit ingenium.
 Novus Daniel praeclarus,
 Prudens sectatus est sapientiam,
 Quare merito palatiis
 Imperialibus praeficitur.
 Omnium adstans civium caterva
 Pontificem sacra tibia celebrate.
 Rex virtutes ineffabiles
 Eius vitae demiratus,
 Eum prudenter pastorem
 Ascalonis designavit.

Pastorem sanctum celebrans,
 Unde cantus mei principium?
 A virtutum patris copia
 Obrui sentio mentem meam.
 Spirant zephyro dulciores
 Pastoris sanctae virtutes,
 Quare cyenus alas pandam
 Apis more industriosae.
 Ardet mens illi divina
 Inflammata charitate,
 Ideo pascit gregem curis
 Sapientium divinis.
 Smyrnae optimum germen castimonia
 abundat
 Narses, inde et filios castos educat.
 Sanctus cum esset, omnia
 Divina dogmata praestantia
 Inconcuessa praedicavit,
 Pie Deum veneratus.
 Pure sanctam triadem docet
 Sapienter adorare,
 Tres personas quidem laudat,
 At unam omnium essentiam.
 Verbum numquam dicit Patrem,
 Alium Spiritum appellat,
 Ut trium personarum
 Absit pessima confusio.
 Inter inclytas personas
 Numquam separat naturam,
 Quare neque ternas iubet
 Triadis naturas venerari.
 Trias quam adoras, sapiens Narse,
 Incolas, terram quam regis protegat
 Prout mens gignit verbum (semper.
 Et mortalium spiritum effert,
 Ita Deum, qui filium genuit,
 Ait Spiritum ex se mittere.
 Novum aut alienum a Patre,
 Natum, aut a nato Spiritum
 Reicit docere, in unica
 Coniungens eos natura.
 Quando vero filius Dei
 Voluit fieri mortalis,
 Solus in terram venit
 Homo, Patre minime deserto.
 Et a virgine Maria
 Ait corpus desumpsisse,
 Quare et duas docet individuas
 Immutabiles naturas.
 Pietatis luminare, prudentem Narsetem
 Semper Ascaloni, Christe, conserva.

Mundans homines a sordibus,
 Omnia subiit mortalium,
 Et tantummodo peccati
 Triste iugum haud pertulit.
 Pie sapiens docebat,
 Christum mortuum esse, ut dixit,
 Sepulcro mox excitatum
 Vicisse mortis corruptionem.
 Praesidium mortalium Narsetem,
 Dogmatum florem iucundum,
 Vides pauperum altorem,
 Et parentem orphanorum.
 Et divina impulsam cura
 Mentem admirare peregrinam,
 Tutamen oppressorum,
 Et levamen infirmorum.
 E filiorum cordibus extirpat Narses
 Omnes radices fraudis mortiferae.
 Christum diligit, et bene
 Dicit semper persecutori,
 In inimicos odium
 Nescit pectore fovere.
 Ac divina abundans gratia
 Sapientissimus Narses
 Omnia fit omnibus
 Ut omnes salvos faciat.
 Opta ut hospites et cives,
 Irreprehensi fiant omnino,
 Ut et omnium mercedem
 A Deo bonam consequaris.
 In pastorem reprehensio
 Nulla sit, nec mala invidia,
 Ut et cives cum hospitibus
 Semper optime tripudiant.
 Urbem Ascalonis celeberrime lubenter,
 Quia Narsetem filiorum invenit pa-
 storem.

XVIII.

IN VENERANDAM CRUCEM.

Infidelium praeteriit tempus,
 Fides sancta, iubila.
 Impiorum evanuit nimbus,
 Cithara gaudium modulare.
 Babylon pernicies, damnum
 Fuit omnibus mortalibus,
 Gignens genus impiorum,
 Alens turmas iniquorum.
 Exultans hymnum cano
 Laudans Deum, ut par est,

Qula pacem tam dilectam
 Diurnam concessit orbi.
 Donum enim Dei maximum
 Est pax, sed quae venit
 A potentia divina,
 Quae est firma vi divina.
 Propter pessima peccata
 Deus punitor apparuit,
 Deus apparuit salvator
 Fons pietatis et clementiae.
 Quasi turbo antehac Medus
 Genus hominum metebat
 Ense, iaculis, et hastis,
 Atrocissimo furore.
 Ira Dei urgente militans,
 Visus est ceu falx flammea,
 Quare et urbes concremavit
 Cum civibus mitissimis.
 Sanctam urbem evertit
 Ubi Christus passus est,
 Namque Christus illum egit
 Propriam urbem ut spoliaret.
 Expugnatam sanctam urbem
 Totam implet cadaveribus,
 Et torrente ignis totam
 A Deo percitus inundat.
 Cepit etiam crucem Dei,
 Propugnaculum Dei maximum,
 Potens hominum tutamen,
 Malorum optimum remedium.
 Sola namque in petra stetit
 Calvari Deum ostentans,
 Tumque mortem interemit
 Cum pessimis daemonibus.
 Et hominibus extinctis
 Morte et pessima corruptione,
 Statim vitae fons scaturit
 Mortis potentiam obruens.
 Lignum fuit, quod mortem genuit
 Cum comedit Adam fructum:
 Lignum fuit, quod mortem perdidit
 Quando tenuit Christum clavis.
 Unde ut Parthi ad regionem
 Lignum Domini pervenit,
 Statim Chosroem interemit
 Exiliosorum regem Medorum.
 Auctor enim fuit belli
 Impius impiorum imperator,
 Atque iucundae pacis
 Dirus fuit persecutor.
 Subito vita excessit

Qui vitam turbat bello:
 Qui caedibus omnia impleat,
 Ense caeditur letali.
 Crux domini sapiens
 Hunc triumphum retulit
 De barbaris violentis,
 De Chosroe pessimo.
 Tunc tranquillitatis germen
 In omni terra emerit,
 Bellorum auctore caeso,
 Genitore tumultuum domito.
 Atque ob inelytam pacem
 Divinitus ad mortales redeuntem
 Magnae Romae filius
 Maximis incedit laetitias.
 Persecutoris pulso metu,
 Patriam invisit secure,
 Qui parentum fugerat urbem
 Civis rursus nunc conspicitur.
 Et laetitia incensus crucis
 Filii Dei sancti populus
 In proprias sedes redit,
 Inque proprias domos properat.
 Vituperum exlegum Hebraeorum
 In eorum capita vertatur,
 Namque rediit lignum Dei
 In ipsius civitatem.
 Piorum terrae crux est restituta,
 Piorum mortalium gaude genus.

XIX.

IN ASCENSIONEM ET IN SE IPSUM.

Ab inelyto autem recursum
 Gradus scandens super illos,
 Olivarum montem osculabor
 Unde in caelos ascendit.
 Et immensa altitudine
 Sapientiae divinae, ob quam
 Me servavit, collaudata,
 Pedem statim inde referam.
 Sub tectum ubi sodales
 Venerandos sacra docebat
 Occulta arcana revelans,
 Deinde ego perveniam.
 Atque per portam principem
 Supra gradus procedens,
 Pulcritudinem admirabor
 Urbis sanctae occasum versus.
 Tuam venustatem ex olivarum monte
 Quam dulce est mirari, o urbs divina!

Et ad Lazari sepulcrum
 Quatriduani mortui
 Inde transiens, regi gloriam,
 Qui illum suscitavit, dabo.
 Et fervorem sancti amoris
 Corde cohibens deveniam
 Statim Bethleem in oppidulum,
 Ubi omnium rex est natus.
 Admirandam quadriporticum,
 Et triconcham elegantem,
 Sacrosanctas illas aedes
 Ingressus, tripudiabo.
 Bethleem sanctae pulcras res videre
 Christus, qui ibi est natus, mihi con-
 Crebras et auro coruscas (cedat.
 Videns columnas, opus
 Arte mira elaboratum,
 Dolorum nimbum dispellam.
 Et speciem camerae videbo,
 Laquearia coruscantia,
 Nam propter artificium
 Eximium splendent ut decor caeli.
 Spectra etiam ingrediar
 Ubi Virgo regina omnium
 Salvatorem mortalibus genuit
 Deum verum atque hominem.
 Adponam sacro lapidi,
 Qui Deum excepit puerum,
 Os, oculos, et caput,
 Ut inde feram beneficia.
 Et praesepe gloriosum
 Adoraturus veniam,
 Quia cum essem irrationalis,
 Verbo Dei fui nutritus.
 Mortuorum antrum ingrediar
 Puerorum necatorum
 Ob Herodis furiosi odium,
 Quando Verbum natum est.
 O Basili pater, eximie prudens,
 Utinam tuum caput nunc osculari
 Cum clero et prudenti populo, (possim!
 Cumque sanctis praesidibus,
 Et praefectis monachorum,
 Meum videbo patriarcham.
 Qui mei generis existit
 Germen optimum et sanctum,
 Basilius ille mansuetus,
 Mihi va de venerandus.
 Tu scis, beate, cur tui
 Recordatur mens mea hoc ipso tem-
 pore.

Laetitia cordis mei,
 Parentum meorum deliciae,
 Sapientiae decus, quo te,
 Sophroni prudens, inveniam?
 Sophronii venerandum vultum inspi-
 ciam,
 Quem desidero lugens noctesque
 diesque.
 Nunc lacrymarum torrens
 Ex oculis meis fluit,
 Cum haec in memoriam revoco
 Cito procul ingemiseens.
 Te namque amicus et filius
 Patrem, divino respectu,
 Proposueram meum solatium,
 Et collegam senectutis.
 Cur mei oblitus es, fili incunde,
 In monachis quem ut natum fovere
 proposueras?
 Quum variarum multitudo
 Calamitatum me opprimebat,
 Tunc te, dilecte, fui privatus
 Molestam trahens canitiem.
 Mundana vita enim relicta,
 Tecum vivere et mortem sequi
 Constitueram; at quo modo
 Novit Deus, a te recessi.
 Namque cogitans olim sane
 In laura dilectissima
 Usque ad finem me victurum
 Procul mundi tumultu,

 stans quantas subii!
 Moerores cordis mei
 Infinitos enim invenires
 Et humum conspersam
 Meis adhuc lacrymis.
 Quocirca carmen istud
 Tibi obtuli cupienti
 Per totum Syriae populum
 Meas aerumnas divulgare.

XX.

DE DESIDERIO SUO SANCTAE URBI
 ET SANCTORUM LOCORUM.

Sancta Dei civitas
 Hierusalem, cuius nunc
 Portis vellem adesse
 Ut ingrederer exultans,

Inelytae Hierosolymae sanctus amor
 Semper cor meum graviter adfligit.
 Super plauitiam tuam incedens
 Ad Anastasim deveniam,
 Unde omnium rex surrexit
 Conculcato mortis dominio.
 Dulce solum osculabor,
 Respiciam sacrum tholum
 Ingentem, adinstar caeli,
 Quadr.
 E Domini suggestu
 In mediam tumbam Dei
 Perveniens, illam petram
 Veneratus osculabor.
 Et venerandae tumbae
 Columnas circumque conchas,
 Lilia aurata superne habentes,
 Osculans, affatim tripudiabo.
 Ad triporticum transgrediar
 Totam gemmis et auro ornatam,
 Ut in perpulchre habitatum
 Locum Cranii obrepam.
 Oceanus vitae semper viventis
 Et yerae oblivionis, luciferum sepul-
 crum.
 Et sacrum terrae umbilicium,
 Petram protensus osculabor,
 Ubi infixum stetit lignum,
 Quod delevit liqui maledictionem.
 Quam magna est tui gloria, illustris pe-
 tra,
 Ubi crux redemptionis hominum infixata!
 Gaudio exultans inde veniam
 Ubi cuncti adoramus
 Quotquot sumus fideles,
 Gloriosum lignum divinum.
 Ut (cura plenus) festinans
 A pictore efformatae
 Imagini obsequium praestem,
 Genua flectere gestiam.
 Et per splendidum suggestum
 Gaudio exultans deveniam,
 Ubi invenit sanctum lignum
 Veneranda Helena imperatrix.
 Et cum cordis compunctione
 Ineffabili adscendam,
 Ut adspiciam in alto positam
 Arundinem, spongiamque et lanceam.
 Et decus inde novum
 Basilicam contemplantur.

Ubi turbae monachorum
 Nocturnos canunt hymnos.
 Gressus meos exim movens
 In Sion veniam, ubi
 Sub linguarum ignis forma
 Gaudium Domini descendit.
 Ubi quidem coenam mysticam
 Rex omnium instituens,
 Assecularum pedes lavit
 Humilitatem docens.
 Maria est, quae fundit omnibus
 More fontium salutem
 Ex illa petra, ubi
 Dei filia posita fuit.
 Salve Sion, sol splendide mundi,
 Quam cupiens ingemisco noctesque
 Ut emisit ab inferno (diesque.
 Mortuos inde liberatos,
 Tunc Salvator omnium rex
 Ibi apparuit benignus.
 Excelsa Sion relicta,
 Osculatus petram, supra quam crea-
 Verberatus propter me fuit, (to
 In apes ad petram veniam,
 Locum ubi, flens suspiro,
 Princeps omnis sapientiae
 Suam sententiam audivit,
 Humi stratus osculabor.
 In probaticam sanctam ingrediar
 Ubi Anna praeclara peperit Mariam.
 Subiens templum, templum illud
 Purissimae Deiparae,
 Deosculans amplectar
 Parietes mihi carissimos.
 Neque temere praeteribo
 In medium forum gradiens,
 Ubi in patriis est nata
 Thalamis regina Virgo.
 Ubi ascendit paralyticus
 E terra tollens illum grabatum
 Iam sanatus iussu Verbi,
 Locum illum etiam videbo.
 Gaudens animo laetabor
 In praedio sacro, corpus
 Quod olim excepit
 Deiparae Mariae.
 Hortum Gethsemani perillustrem can-
 Ubi est sepulcrum Matris Dei. (to
 O quam suavis es, excellens mons,
 Unde Christus rex ad caelos conscendit!

XXI.

IM AVUM MENAM OECONOMUM NONI ALEXANDRIAE FALSO ACCUSATUM SUB PHOCA QUOD THEODOSIUM MAURICII FILIUM EXCEPISET.

Mihi lyram fer, propheta,
Eia tympanum agita,
Maria, ut cantu celebrem
Exultans triadis potentiam.
Triadis vivificae pango gloriam,
Eximii patris redemptionem cano.
Cum cymbalis exultans
Triadis gloriam cano,
Celebrans patris redemptionem.
Tristem gemitum nam abstulit
Obruentem animam meam,
Et laetitiam dulcem restituit
Mea suspiria fugantem.
Pater meus pius Menas
Pauperum erat pater,
Tutamen religiosorum,
Advenarum pater omnium.
Ideirco draco scelestus
Virtutum patris mei
Aegre ferens gloriam, in eum
Arcum invidium tetendit.
Invidia daemonis quendam
Spiritalium fratrum meorum
Statim subijt, et Menas
Serpentis telo cecidit,
Miser prodit, cor furiosum
Invidia repletum gerens,
Novus Iudas est inventus
Patrem qui voluit perdere.
Ex bonorum parentum genere natus,
Quomodo daemonis odiosus filius evasisti?
Ex optimo patre genitus,
Invidiosi proles pessimi
Daemnis unde evasisti?
Divini verba prophetae
Complet: nam miser edens
Patris panem, in eum
Infelices extulit pedes.
Diu invidiam cum fovisset
In patrem divinum,
Cum infami meretricula
Dolosos composuit rumores.
Accusationem falsam genitori tuo,
Pro eo quod te nutriit, struis?

Dolosam fraudem patri,
Miser fili, paras,
Postquam suaviter te nutrit?
Potentis hostem imperatoris,
Mortuorum domo relicta,
In sanctis aedibus patris
Asserebat apparuisse.
Hos instabiles sermones
Miser vere cum movisset,
Per stultiloquam mulierculam
Alexandriae praesidi denunciavit.
Abi in malam rem, miser fili, qui patri
Parricidium struis postquam te nutriit.
Post hos sermones execrandos
Dolo instructos, pater meus
Mansuetus coniectus fuit
In vincula sub divo exposita.
Sperans enim praefectus
Veritatem cognoscere,
Cum perditis conviciatoribus
Detinebat patrem meum.
Deus patrum, quem tu veneraris,
Te, pater, filiis tuis cito restituat
Deus patrum bonus
Patrem quam citius sospitem
Caris filiis restituat,
Patrem meum hospitalem
Una cum invidis ferro
Misit vinctum Alexandriam
Ut a rege iudicaretur.
Imperator patrem meum
Cum malivolis praefectis
Ad venerandum misit Cosmam
Verum cupiens dignoscere.
Propugnator iustitiae et vindex,
Ex odiosae invidiae auctoribus
Sapientissimus Cosmas
Verum discere dicebat.
Et diserte ait, veritatis
Asseclas se servaturum,
At pessima morte multaturum
Asserentes dolosas nugas.
Accusatione falsa statim detecta,
Christe, dulcem patrem redime.
Deus, cito machinatione
Dolosa recte detecta,
Patrem carum sospita.
Gravi metu autem percussi
Cor invidum, sine plagis

Doloso praesidium furore
 Patrem redarguerunt.
 Tum vero invidiam detectam
 Dolosamque omnem machinationem,
 Pleue Cosmas inclutus pio
 Enarravit imperatori.
 Atque ab immortali Deo
 Animos sumens imperator,
 Invidia detecta, statim
 Divinam sententiam dixit.
 Invidis poenam subire iussis
 Dolosae machinationis,
 Parentem meum iubet
 E carcere liberari.
 O pater, pietatem propter tuam
 Deus te liberavit horrendo periculo.
 Tuarum copiam virtutum,
 Pater, Deus cum inspexisset
 E morte horribili te liberavit.
 Tristi invidia depulsa,
 Nubes atra fuit disiecta;
 Lacrymarum dies praeteriit,
 Ut apparuit pater dilectus.
 Criminatio perit, providentia
 Iustitiae divinae accedente,
 Namque ob Dei providentiam
 Gratia ostensa est genitori.
 Christum, tuorum filiorum gemitum
 exaudiens
 Te patrem ex iniusta salvavit morte.

XXII.

IN DOMINUM PAULUM CANDIDATUM
 ET MARIAM EIUS MATREM
 IN DOMINO MORTUAM.

Paulus.
 Praesidio dilecto amisso
 Maria mea genitrice,
 Qualem luctum incipiam?
 Quibus rivis lacrymarum?
 Quid tuum, Maria, deseruisti filium
 Solus ut vitae fluctus permearet?
 Spirant aerae perniciosae
 E barathro peccati,
 Quae naviculam vitae humanae
 Iam submergere festinant.
 Summae tenebrae exoriuntur
 Mali ob caliginem peccati,
 Quae iam crescunt ita, ut vitam
 Usque ad extrema turbent.

Quare me nunc etiam Paulum
 Vitae oceanum navigantem
 Turbo et tenebrae invaserunt
 Vitam turbidam efficientes.
 Maria.
 Omnia quidem nosti, fili,
 Quaecumque super terram
 Repunt, naturae legibus
 Mortis corruptioni subiacent.
 Christum ducens vitae navigationis so-
 cium,
 Non expavesces tempestatum ventum
 Horridum.
 Deus qui olim omnia condidit
 Poenam omnibus constituit,
 Ut qui e terra nascuntur
 Rursus in terram revertantur.
 Deus ergo qui haec statuit
 Me quae olim nata fueram
 Iussit mori, naturae
 Obsequentem legibus.
 Paulus.
 Eia loquere nunc, mater,
 Mihi luctu ingenti perditio,
 Ut dolorum pondus queam
 A meo corde dissipare.
 Te mortua praesidio nostro,
 Iaculorum inimici me timor domuit.
 Maria.
 Utinam aegritudinem
 Tuam auferrem, care fili!
 Quam non potes sustinere
 Male semper perturbantem.
 Rationem solet gignere
 Tristitiae purus nimbus;
 Et tui maximi doloris
 Ego misera partem cepi.
 Paulus.
 Nemo omnium mortalium
 Tanta mala passus est,
 Idcirco gemitus me domant
 Intuentem vitae tumultus.
 Maria.
 In Deum mentem elevans,
 Fili, in Dei filium honorum
 Omnium distributorem,
 Tentationes evitabis.
 Praesidium habes validum, fili, geni-
 tricis
 Christi, qui inimicorum vires con-
 fregit.

Detestare nova dogmata
 Cum malis auctoribus,
 Quotquot domus Dei
 Repelluntur a pastoribus.
 Praebe te omnino pium
 Scite cor mandatum habens,
 Deum digne dilige
 Mente, verbis, operibus.
 Baculum esto senibus,
 Pauperibus copia,
 Aegrotantibus levamen,
 Iniuriam patientibus praesidium.
 Paulus.
 Cum vixerim semper immunde,
 Immundum fero vultum,
 Quare ut mentem ad Deum levem
 Indigeo tua fiducia.
 Felix eram, nunc Paulus sum miseran-
 dus,
 Post obitum tuum, mater, praesi-
 dium meum.
 Tu quidem mea genitrix
 Cum me in terra praecessisses,
 Eras ancora fortissima
 Deum propitium efficiens.
 Tua namque omnia optima:
 Vita pia in Deum intentā,

Preces purae, quas fundebas,
 Me Deo conciliabant.
 Sub potente autem umbra
 Tuarum precum vivens,
 Deum benivolum habebam,
 Vitam felicem agebam.
 Paulus ego quomodo miserandus evasi,
 Mater mea dulcissima, post tui fa-
 tum?

Maria.

Lumen Dei intuens,
 Fiduciam cupiens habensque,
 Fili care, gratam Deo
 Sanctam vitam vives.
 Triadis caelestis inclyta gloria
 Te in terra viventem, fili, salvabit.
 Acceptius eris Deo,
 Si e scelestis peccatis
 Ad vitam piam rursus
 Aequo animo converteraris.
 Si triste vituperium fugies
 Peccatorum socium,
 Deum videbis coaenenter
 Tuae vitae protectorem.
 Immortalis triadis omnipotens praesi-
 dium
 A tristī morte, fili, te liberabit.

Finis sancti Sophronii anacreonticorum.

ΣΩΦΡΩΝΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΙΑΤΡΟΣΟΦΙΣΤΟΥ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΙΩΣΗΦ.

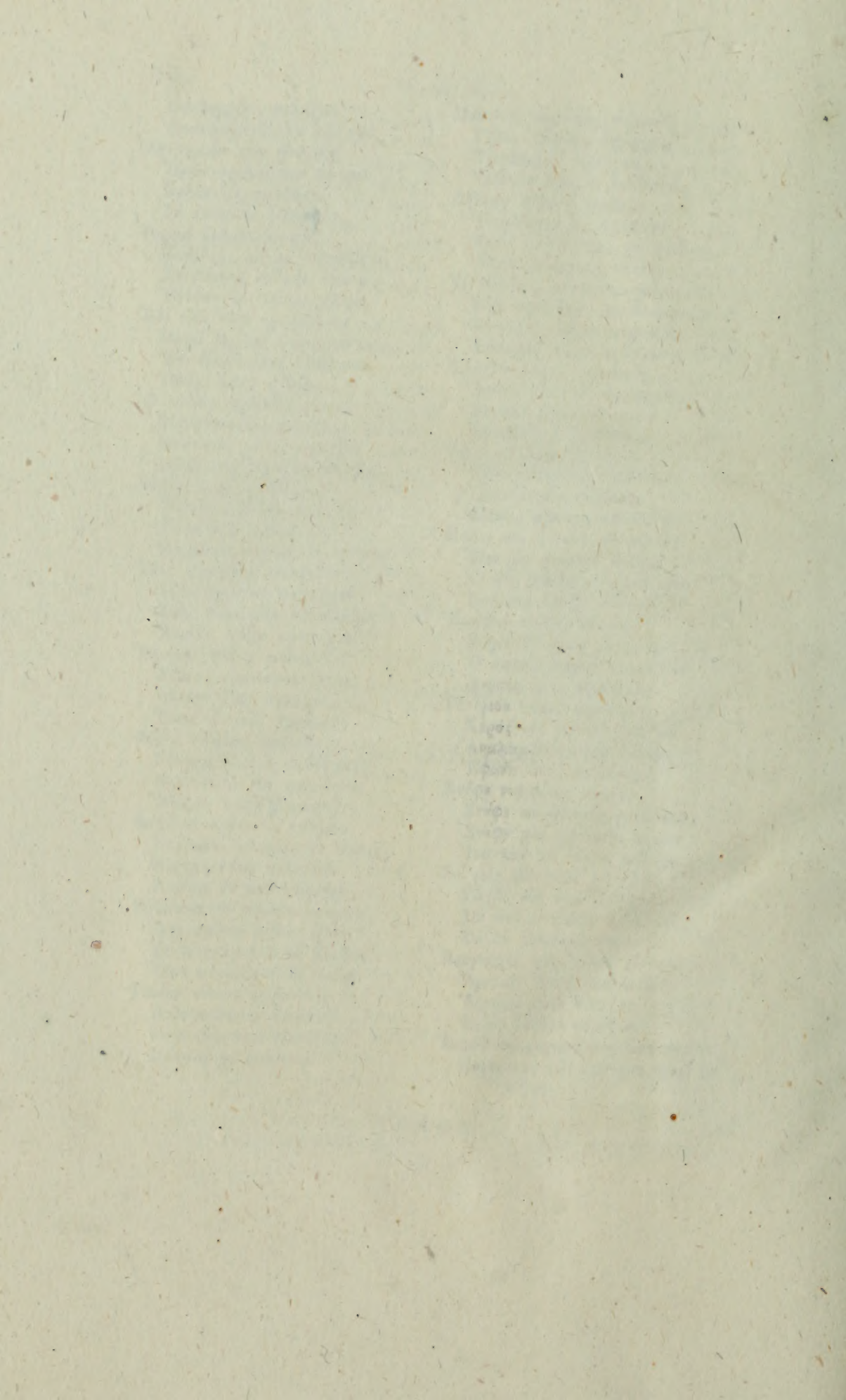
Ὄνομα κλυτὸν λιγαίνειν
 Χρόνος ὀλβιος κελεύει,
 Φθόνος ἔνθεν ἐξελεσθῶ
 Ὅτι καιρὸς ἐστὶν ὕμνων
 Τίς ἐμοὶ ψόγον προστάξει
 Ὅτι μαρτύρων τὸ πλῆθος
 Χύσιν ἀστέρων ἐάσσης,
 Μόνον ἔσπερον λιγαίνω;
 Φιλότιμε πότνη νίκη
 Ἀνάτελλε σὺν χειρὶν,
 Στεφάνους πλέκουσα πᾶσιν
 Ἀμαραντίνους πετίλους.
 Δότε μοι σοφοῦ προφήτου
 Κιθάρην σοφῶς τινάξαι,

Ἀναβύλλομαι λιγαίνειν
 Ἰερῶς λόγους ἐγείρας.
 Ἰακώβ δακρυγέων στήσατο παῖδα,
 Καμάτους τῶν πατέρων χειρὶ κο-
 Ἔπραδῆ δέλων Ἰωσήφ, (μίζων.
 Ἀπελεύθερος φαάνθη,
 Ἴνα τοῦ πόνου κρατήσας
 Ἀρετῇ πλέον προλάβῃ.
 Γοερῶς ἔπεμπε θρήνους
 Τότε καρδίας τὰ κέντρα,
 Ὅτι σύγγονοι προῆλθον
 Τροποῖ ἀρβανοὶ φανέντες.
 Θεόδεν χάρις συνήλθεν
 Ὅφρα φερτέρην δονεῖν

Ἐπιδυμῖν, κολάζων
 Ἀκατασχετόν, τε λύσσαν.
 Ἀνέλαμψε σὺν γαλήνῃ
 Ἱερόν προλάμπον ἄστρον
 Πολυειδεῖ προσώπῳ
 Τὸ ἐνύπνιον διδάσκων.
 Φαραῶ δέδωκε τιμῆν,
 Βασιλεὺς μέγας προῆλθεν,
 Στεφάνους ἐπλεξε τούτῳ,
 Ἐσιδῶν δὲ Νεῖλος ἤλγει.
 Ἐτι του νέου κρατοῦντος
 Παρὰ Νεῖλον ὑγροχαίτην,
 Ἐπι βαρβάρους ὀλοῦντας
 Ὅσιῳ δίκης σιδήρῳ,
 Ὁ πολὺς προῆλθε σίτος.
 Ἐκατοντάδας κομίζων,
 Βασιλεὺς μόνος συνῆξεν
 Σοφὰ σύμβολα προβλέψας.
 Σοφίην λεῶν διδάξας
 Ἐτρεχον σοφὸν νοῆσαι,
 Ἰλέῳ δεῶ καλοῦντες
 Μεγάλως στρέφοντα πάντας.
 Τότε σύγγονοι κατῆλθον,
 Τότε χρυσίον παρέσχόν,
 Τότε συγγόνων τὸ πλήθος
 Ἐσιδῶν πόδῳ κατέσχεν.
 Ἐλεγεν πόθεν μολοῦντες
 Δολίως κατασκοποῦντες.
 Θέλετε ξίφη τινάζει,
 Τίνες ἢ τίνος τοκῆος;
 Φόβος εὐδέως ἐπῆλθεν,
 Γόνατα κλόνος κατέσχεν,
 Θεὸν ἔς μέσον καλοῦντες
 Ἐλεγον σοφῶ δικαστῆ
 Βασιλεῦ κράτιστε κόσμου
 Στέφανε, κλιταῖς τε νίκαις,
 Βορέῃ, νότῳ κελεύεις
 Ζεφύρῳ δὲ καὶ παρεύρω,
 Μεδέπεις δὲ πλάτῃ κόσμου
 Ἄτε πάλου αὐτὸν ἔζη,
 Ὁ δὲ χῶρος ἔνδα βαίνεις
 Ὅτε πόντος, ἡ δὲ γαῖα
 Τεκνῶν τόκοις χορεύοις
 Πολιὴν κόμην τινάσσων,
 Τότε φέρτερος φανοῖης
 Πολιότριχι ξυνεύνω.

Βασιλεῦ κράτιστε πάντων,
 Γόνος Ἰσραὴλ ὑπάρχεις,
 Ἰκτεύομεν τραφῆναι
 Ὀλίγην τροφὴν λαβόντες.
 Δέλεαρ δέδωκε κόουδου,
 Ἐκράτησεν ὡς ἀνάσσων,
 Τότε τοῦ πατρὸς τὸ πένθος
 Ἀναλαμβάνουσι πάντες.
 Τί θέλεις, μέγιστε, τούτο;
 Φέρε πρὸς θεὸν τὸ βλέμμα,
 Ὁ γέρον γέρον πεφυκῶς
 Κατάρας πόροι κρατοῦσιν.
 Ἐλαβεν λόγον κραταιῶς
 Ἀπέπεμψεν ὡς σαόφρων,
 Συμεῶν ἔχων ὄδυρμόν
 Ἐκαδέζετο βραβευτής.
 Ἴδιον φθάσαντες οἶκον
 Ὅλα συντόμως βοῶσι
 Ὁ Βενιαμῖν ποδεῖται,
 Ἰλέως, πάτερ, κατὰ σοῖ.
 Πάλιν εἰς ξένους μολοῦντες
 Ἴδον ὡς ἀκοντες ἄνδρα.
 Ὁ δὲ, χαίρετε, προσειπῶν
 Δακρύων ἔλεξε πάντα.
 Ἐμαδον πόλεις ἐκείναι
 Χάριν ἐκ θεοῦ μολοῦσαν,
 Ὁ πατὴρ τάχος κατελθὼν
 Ἀνεπαύσατο προθύμῳ.
 Τὸ ἐμὸν τέκος προλάμπει,
 Χορὸς εἰς μέσον βαδίζων
 Ἀναλαμβάνει τὸν ὕμνον,
 Ἐφάνη θεὸς συνάπτων.
 Στέφε νυμφίους τοκῆος,
 Στέφε παρθένους γυναῖκας,
 Στέφε μοι χρόνοισι κῶμον
 Ἴνα καὶ τὰ τέκνα μέλψω.
 Τὰ μὲν ὦδε πῶς ἐτύχθη
 Τὰ δὲ νῦν ἐγὼ μεδήσω,
 Τὰ πάλαι καλὸν λιγαίνειν,
 Τὰ δὲ βέλτερα κροτεῖτε.
 Πρόμαχος γὰρ οὗτος ἄρδην
 Ἀρεταῖς ὅλους παρῆλθεν,
 Ἀρετὴν μίαν διδάξας
 Φόβον ἔνδεον κομίζειν.
 Ἰακῶβ δακρυχέων στητήσαστο παιδα,
 Καμάτους τῶν πατέρων χειρὶ κομίζων.

Romanum.

18144

Mai, A. - Spicilegium Romanum

PONTIFICAL INSTITUTE OF MEDIAEVAL STUDIES
59 QUEEN'S PARK CRESCENT
TORONTO-5, CANADA

18144 .

